This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

616-
08

T 616-08
832

PAVLI AEGI

NETAE, MEDICI CLARISSIMI,

Libri Septem, quibus dextra medendi ratio ac uia tam in Diætetico, quàm Pharmaceutico & Chirurgico genere compendiò cõtinetur, Per ALBANVM TORINVM Vitodurenſem partim recogniti, partim recens latinitate donati.

PAVLVS AEGINETA DE SE.

Nos lege qui magni cupis aurea ſcripta Galeni,
Tramite difficili non remorante ſequi.
Illius æquarunt immenſa uolumina uires,
Omnia ſed curſu nos breuiore damus.

Cum Annotationibus non pœnitendis in calce, & INDICE *accuratiſſimo in fronte.*

UNIVERSIDAD CENTRAL
BIBLIOTECA
DE LA FAC. DE MEDICINA

BASILEAE
M. D. XXXVIII.

INTERPRETATIO DE SEIPSA.

Quæ modo manca fui, nec tornata omnis in unguem,
Extersi labes quas habuisse pudet.
Nam prodire foràs propero dum candide Lector
Proh fuit hæc melior forma relicta domi.
Qui natam ἐν τετρωδῖ *poter as odisse, renatam*
Ex ouo inspice, eris æquior inde mihi,
Et feret ALBANVS *punctum, si conferar ipsa*
Cum tam mendosa candide GVINTERII.

ILLVSTRISSIMO SVMMÁQVE VENERATIONE DIgnißimo Principi ac Domino, D. MATTHAEO, Romanæ Ecclesiæ TT. Sancti Angeli Diacono Cardinali, Archiepiscopo Iuuauiensi, & patriæ seruatori, &c. ALBANVS TORINVS Vitodurensis S.

QVVM superioribus aliquot annis, omniũ primus grauissimũ pariter & difficillimũ artis Medicæ autorem PAVLVM AE GINETAM, latio iure, per Appollinem & Panaceam, αὐτοχεδιασὶ donassem, MATTHAEE Cardinalis, ac Princeps omnium clarissime, multumq́ mecum ac diu considerassem nostrũ hoc, ut doctissimum, ita et nasutissimũ seculum, meamq́ ingenij & eruditionis exilitatem, quo scilicet, operi tam grandi, multisq́ nominibus obscurissimo manus admoliri ausus fuissem, hæsitabam, expauescebam, & ab æditione absterrebar, siquidem haud erã nescius, quàm ęgrè cauillis, mordicibusq́, cariturũ esset, quicquid hoc scripti genus, calumnię præ cæteris obnoxium, in lucẽ prodiret, misera hac præsertim cõditione temporũ, in quibus uel doctissima quæq́, non satis à diuersis hominum iudicijs tuta sunt. Tutelari itaq́ numini quodam mihi opus esse credidi, sub cuius laribus, ueluti asylo, securus ancipitẽ æditionis aleam experirer. Occurrit, quanquam non sine ὀργοδιώκτῳ, R. C. T. optimis auibus, tuo siquidem sub phano tranquillus interim, atque tutus delitui: etsi benè multa fuissent, fateor, repræhensione dignissima, quæ à me inconsulta festinatione parum diligenter animaduersa, & inconsideran-

tius multò, quàm huius ſeculi iudicium poſtulabat, effuſa. Illuſtriſs. tamen C. T. nimirum autoritate & fulgore deterriti maſtiges inuidentiſſimi, ne hiſcere quidem auſi contrà fuerũt, excepto illo neſcio quo, cuius hallucinationum in uergendo non eſt numerus, licet cęca φιλωτία mantice in tergo quod eſt nõ uideat: Ipſe quidem errores meos nunquam diſſimulaui, imò in caſtigationibus noſtris, mox à præcipiti AEGINETAE editione euulgatis, haud mediocri eius in lucem æditi, pœnitentia ductus, ingenuè confeſſus ſum. Quocirca arrhabonis loco lectori ſtatim candido caſtigationes, in quibus pleraque ad fidem reſtituta erant, communicaui, ut ſe cundæ propemodum editionis uice eſſent, quouſque ſub incudem & cenſurã deintegrò liceret, opus uniuerſum, ſatis incultum reuocare, ut adhibita tandem acriore lima, denuo exiret elimatius & locupletius. Fuit hic primigenius noſter fœtus, adeò inuenuſtus, ut ſæpius optarim, uel non ita natum, uel ſtatim abolitum. Sed quia uotis eiuſmodi nihil proficitur, reuocatus ad cunas, ut matureſceret magis, non ſecus atque Bacchus apud poëtas, fœmore utcũq; meo refotus, denique renatus eſt, ac procedit in lucem. Faxit Deus Opt. Max. ut Muſis propitijs & Gratijs beneiuuantibus. Voluí autem R. C. T. nominatim, Sereniſſime Princeps, hoc opus in ſempiternum eſſe dedicatum, multis ſanè nominibus, ſed præcipuè quod proximam æditionem, non ſatis elaboratam & mancam pro ſingulari humanitate adeò non faſtidierit, ut etiam quaſi gratam, hilari & exporrecta fronte acceperit, & meum hoc qualecunq; obſequium, ueluti rem honorificam fuiſſe, duxerit. Id quod non ornatiſſimæ, immenſa C. T. beneuolentia, ampliſſimiſq; ſpebus refertæ, ſolum teſtantur literæ, ſed πὰ ἀπρεέσια, auri & argenti δῶρα,

quæ

quæ in me beneficè effudiſti, innuunt. Teſtatur & prædicatio, quæ, tanquam aliquid glorioſi acceſſiſſet, apud alios non dubitauit extollere, meq; adiuuando, ornandoq; nihil reliqui facere. Nouo per CHRISTVM bonitatis tuæ documento, ex qua uel una re liquidò conſtat, quanta fortunã hanc humanitate temperes, qui non Princeps ſolum, ſed extra aleam etiam, haud Epiſcopus tantũ, uerùm Archiepiſcopus, & Cardinalis, hoc eſt, unus è pauciſſimis, in quibus ueluti neceſſarijs quibuſdam cardinibus Romana uoluitur ac ſuſtinetur Eccleſia, tantum abeſt, ut è ſublime interim, exilitatem ullius frugis, uel infimæ cõditionis, nedum eruditione aliqua aſperſum deſpicias, ut etiam in ſinũ humaniter ſuſcipias, fauore prouehas, munificentia excites, dignitatibus exornes. Prætereo reliquas C. T. præclaras animi uirtutes, prudentiam, magnanimitatem, integritatem, atque admirandam erga omnes manſuetudinẽ, liberalitatẽ quippe nemo eſt qui nõ ſentiat, ſanctitas, cui CHRISTI gloria nihil antiquius, omnibus conſpicua eſt, iure igitur ab omnibus celebraris, ſalutaris quidã bonorũ portus appellaris, & ad ſummam poteſtatem Pontificiam, optaris. Sunt qui te ob hæc officia, hanc pietatem, ſanctiſs. uirorum Calendario, immortalium heroum albo inſerendum cenſeant. Sed cymba admodum ficulnea, laceris rudentibus, ueloq; carbaſeo intenta laudum tuarum æquor, ne in portu impingam, non ingrediar; neque enim pro tempore eſt, & candor magnificentiæ tuæ, quamlibet laudem exuperantem exiſtimat, quod caput inſtituti eſt potius inculcabo, ut pro Clementia tua, pro benignitate, & animi tui claritudine hoc qualecunq; munuſculum fronte ſerena accipias, & animo, ut ſoles, magnifico tuearis AEGINETAM longe omnium clariſſimum

Medicinæ autorem, ex ſqualido tãdem nitidulum, ex ineffigiato formoſum, ex mendoſo emaculatũ, ex mutilo integrum. Siquidem non multa ſolum, amputauimus, mendas exterſimus, & potiora ſubſtituimus, ſed etiam uniuerſum uolumen Sextum, ut præſtantiſſimum, ita & obſcuriſſimũ adiecimus. Taceo quod paſſim totq; ac tãtos Græci exẽplaris, quod in transferendo unicum ſequuti ſumus, undique deprauatiſſimi, errores, ceu Augiæ ſtabulũ expurgauimus, ita ut medicorum res publica plus nobis debeat, quòd AEGINETAM utcũq; emendatum, quàm quòd latinitate donatum, noſtro beneficio habeat. Nec inuideo, ſi alius meliorem codicem nactus plura reſtituat, mutet, &, quo nihil magis inuotis eſt, ſuppleat. Tua interim R. Sublimitas, hiſce meis uigiliis, Archipræſul magnificentiſſime, & Principes illuſtriſſime hanc nominis ſui uſurpationẽ cõtra uitiligatorũ morſus clemẽter indulgeat. Nos pro ſeruitio & gratitudinis ſymbolo, omnibus neruis conabimur, diuinum illud pectus manſuetudinis tuæ, literatis huiuſmodi officijs ſubinde demereri. Quod Deus Optimus Maximus ſubleuandis rebus mortalium, pietatisq; ac literarum omnium ſtudijs proue-
hendis, quammaximè longæuum eſſe uelit, & felicíſſimum.

Baſileæ Idib. Martijs. Anno M. D. XXXVIII.

REVEREN

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, ILLVSTRISSIMOQ; Principi ac Domino, D. MATTHAEO, Rom. Eccleſiæ TT. S. Angeli presbytero, Saliſpurgenſi Archiepiſcopo, ſummo ſtudiorum Mecœnati, & incõparabili noſtræ ætatis decori, ALBANVS TORINVS Vitodurenſis S. D.

NON hanc Celſitudini tuæ lucubratiunculã noſtram, ILLVST. PRINCEPS, quaſi tuis tam arduis (clauo Chriſtianæ cymbæ incumbente) ſtudijs dignam offerimus, ſed quò uigilijs noſtris ex inſcriptione clariſſimi nominis tui, gratiam aliquam, põduſq;, & claritatem conciliemus. Vnde enim gentium maiorem nanciſci poterint autoritatem, unde lumen quæſo ſplẽdidius indipiſci, quàm ab eo, qui ampliſſimo uirtutum faſtigio inter mortales, ueluti inter ignes Luna minores, excellit? Hiſce enimuero coloribus nuper te mihi plurima de T. R. C. auidiſſimè (guſtum nanq; heroicarum antè tuarũ uirtutum acceperam) percũtanti totum geſtiens, ardenti oratione depinxit Io. Honterus Coronenſis, uir eximiè litteratus & candidus, qui nobis præſulem optimũ, eundemq; Principem cum primis illuſtrem, non minus integritate morum, quàm fortunæ dignitate clarum, ingenij felicitate, corpore etiam ad omnem uirtutis uſum functionemq; affabrè ſculptum, ante oculos ponunt. Omitto quæ cum ille laudum tuarum præco, tum conſtans etiam fama uel ad cœlum uſque extollunt, fidem imitatione dignam, & perpetuis honoribus illuſtrandam: Conſtantiam qua uel Q. Scæuolam, uel Metellum etiam, Numidicum anteis. Taceo probitatem, qua non es Catone inferior: Prætereo pietatem, qua Aeneæ non cedis: Tranſeo præſentiſſimum in rebus agendis, quo uel Neſtora uincis, conſilium, ſimplicitatemq; columbinam cum ſerpentina prudentia coniunctã, quæ ſic declinat iniuriam, ut ipſa neminẽ afficiat iniuria. Splendorem in priuatis nõ attingo, liberalitatem erga benemeritos, & ad ſubueniendum honeſtis omnibus promptitudinem cum reliquis dotibus, ne hæreas numerem, miſſam facio. Illud mihi multò maximum, magisq; ſtupendũ uidetur, quod ſolus ferè ex omnib. uel certe ex pauciſs. unus Germaniæ præſulibus exiſtis, qui intelligat, quantò ſit anima corpore præſtãtior tantò magis animi, quàm corporis eſſe bona affectãda: quæ ſola nulli fato obnoxia, lethum uerè dicuntur perimere. Cernis pro tua ſingulari prouidentiã

ſia te demum hac ratione mortalem ſuperando conditionem numini poſſe coniungi, & hac demq; uia honeſtiſſimum cunctis mortalibus exemplum de te relicturum, quo nomine literas tanto ſtudio proſequeris. Quemadmodum enim animus ipſe æternus eſt, ita & hæ animi ueræ imagines, immortales exiſtunt. Quas tu Germaniæ phœnix unice, tam intentis neruis extollere conaris, ut ad eas non ſolum ipſe reipub. Chriſtianæ negociorum fluctibus inuolutus, imò propemodum obrutus, ocio oblato, recurras. ſed earundem etiam candidatos, ſummis honoribus extollas, maximis præmijs inuites, munificentia demerearis, humanitate ineſces, comitate allicias, dignitate tuearis, ſplẽdore illuſtres, & quamliberaliſſimè denique foueas. Vnde eam nominis celebritatem conſecutus es, ut nemo ſit uſpiam è ſtudioſorum cohorte, qui te non politioris modò literaturæ Mecœnatem, uerùm aſylum etiam prædicet, nomenq; tuum ut ſacroſanctum tantum nõ adoret. Quid? quod aulam tuam nobilibus ingenijs patentem, ornamentis alioquin omne genus ornatiſſimam, uiris eruditione uitæq; ſanctimonia iuxtà præditis ita condecoraueris, ut præ hac nõnullæ etiam frigeãt (proh dolor) Academiæ? Felicia profectò ingenia, quibus ſuarum uirtutum intelligens ac fauens contigit Princeps, terq; quaterq; beatus Princeps, qui eo regni ſui molem moderatur tempore, quo rerum geſtarum iſtiuſmodi queat habere teſtes, qui magnas uirtutes, bonorumq; glorias immortales, & (ut ſummatim perſtringam) famæ diuturnitate non indigna facinora, ſuis coloribus graphicè depingere, Principis memoriam quammaximè longam efficere poſſint. Ex quorum albo, ut cæteros non tam eruditione quàm uirtutibus claros ſilentiò præteream, exiſtit Phillippus Gundelius Patauienſis (οὗτος γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων) Poëta, dij ſuperi quàm felici ingenio, quàm acri iudicio, quanta diſciplinarum ſcientia, quanta humanitate demum præditus, cui carmen utraq; lingua feliciter ſcribenti aſpirat Appollo, Muſarum chorus arridet: et Orator appositè & eliganter, ubique Rhetorica ſubſeruiente, diſſerens: ita quidem, ut breuiter uberrimum facundiæ horreum appellari poſſit: Iuriſconſultus perſpicaciſſimus, qui alterũ, uno uerbo, Scæuolam præſtet: eiuſmodi uiro utitur T. R. S. conſiliario. Tales pluſculum dignationis, ornamenti non parũ, honeſtamẽti plurimum epiſcoporũ aulis conferre ducis. Quæ ſingula, ampliſime præſul, primarium quendam Muſarum cultorem, ac ueluti incomparabilem antiſtitem, ueraq; nobilitatis, quæ in ſola uirtute poſita eſt, clariſſimum exemplar arguunt. Sed nolo tanti heroïs decorum in præſens, ut dixi, catalogum pertexere, quæ laudem tantum nõ omnem ſuperare, argumento eſſe abunde magno id poteſt, quod laudatiſſimis ſapien-

Gundelius Poeta, Orator, Iureconſultus.

pientißimisq́; ac omniũ seculorũ memoria dignißimis Ro. Imperij Principib. CAROLO Augusto, necnõ germano eius fratri FERDINANDO Regi, cum primis gratus. κ̓ ἐκ τῆς καρδίας φίλτατος sit: quibus uel placuiße summa utiq; laus est. Hæc raptim cursimq́; percurri, non hercle palpandi, auraḿ ue captandi gratia, sed ut alij de R. C. T. exemplum capientes, ad uerum uirtutis cultum incitentur. Nunc se ad autorem conferat oratio. PAVLVS ille noster AEGINA Græciæ ciuitate natus, Vlyßæo à iuuentute animo præditus, non tam iugi uariarum urbium, morumq́; mortalium desiderio, quàm indefesso quodam cognoscendæ artis medicæq́; materiæ studio allectus, permultos etiam remotißimos mundi tractus, præter Græciam omnium artium parentẽ peragrauit. Quod ipsus de se breuiter & elegantißimè binis senarijs, quos operi suo ueluti inscriptionis loco præfixit, insinuat:

Παῦλος πόνον με γνῶθι τοῦ γῆς τὸ πλέον
Διαφραμόντος, φύντος ἐκ γῆς Αἰγίνης.

Vbi itaq; maximã orbis partem perlustrasset, Pæoniæq́; artis res abditas, cum omnibus Medicinæ mysterijs, curiosa quadã obseruatione undiq; indagasset (animum enim cum cœlo trans mare currendo mutare studuit) & disciplinas omnes calleret ad unguem, morborum causas & inditia, medicaminumq́; nõ tam rationem quàm experientiã quoq; ad amussim perspectas innumerato haberet, maturo iam grauiq́; iudicio, Principis medicorũ HIPPOCRATIS & GALENI, cuius abbreuiator esse uidetur, Oribasij item & aliorũ ueterũ monumenta euoluit, apumq́; more ex singulis succulentiora quæq; decerpens, uastum illud Apollineæ artis mare ab alijs diffuse plaustralib. libris comprehensum: dij boni, quàm Laconica, quàm diuina quadam breuitate, summo cum ordine, tum artificio, stilo emũcto, multaq́; uerborũ cõcinnitate, in septẽ uolumina quasi in compendiũ redegit, in quibus Medicinã, per Apollinem omnem nõ pluribus, nõ pauciorib. quàm res ipsa postulare uidetur, cõplexus est. Quemadmodũ enim corporis alimentũ si immodicũ, euacuationẽ efflagitat: sin minus quàm natura ferat, macilentiam cõciliat: moderatũ uerò bonã corporis habitudinem inducit: Ita doctrina animi cibus, paucioribus uerbis, quàm opus est tradita, parum erudit, pluribus implicat, arcet, et deterret: mediocribus autem recte instituit. Nullum ferè in hoc scriptore uerbum ociosum, meros dicas aphorismos, quoniam ubiq; paucißimis uerbis plurimum comprehendit sententiæ. Haud igitur iniuria occines, παῦρα μὲν ἀλλὰ μάλα λυγέως. Illud ego Medicinæ candidatis polliceri ausim, longè plus solidæ doctrinæ paucis mẽsib. ex accurata AEGINETAE lectione

Paulus Aegineta.

reportaturos, quàm ſi plurib. annis inexhauſtos aliorũ cõmẽtarios legẽdo repetant. In quo ſanè trãsferẽdo laboris mihi plurimũ fuit ſubeundũ, Græci exẽplaris ut unici, ita et fœdiſſimis mendis inquinatiſſimi, uitio. Principio cũcta ferè per uniuerſum Græcũ uolumen habentur confuſa, abſq; diacritis & punctis, uel ijſdẽ omnino præpoſteris, quæ ſententiã cõmutare, amphibologias ciere, labyrinthis interpretẽ, uel ingenioſiſſimũ inuoluere in cõfeſſo eſt. Quot ubiq; uerba, et ſententiæ nõ raro, trãſpoſita: binæ idem ditem aut ternæ uoces in unã coaluerũt, ſæpicule duarũ partes, uocib. ita laceratis, ut ſæpius ne veſtigiũ quidẽ Græci relinquatur uocabuli, tot paſſim lacunæ, ut Delio natatore ſit opus potius q̃ interprete. In ſumma, ſingulis penè uerbis hærendũ, ſubſiſtendũ, & diuinandũ. Ah quoties cum talibus monſtris cõgreſſi, exclamauimus: Οἷον μὲ ὁ Δαίμων τίρατι συγκαθῖξεν. Non deerũt tamen, ſat ſcio, exãtlatis tot ſudoribus zoili, atq; utinã nõ adeò multi: Siquidem nullũ ſcripti genus obtrectationi adeò obnoxiũ eſſe uidetur, atq; ex linguarũ tralatione cõſtãs: nã idiotis etiã procliue eſt, alia tanquã parũ luculenter, alia quaſi perperã reddita arrodere. Eruditis quædã ceu oſcitãter, quædã ueluti impropriè & parũ elegãter tralata (ſicuti τὸ μαθόντα ἀνὴρ ῥᾴονι ἔστιν ἢ μιμήσασθαι) ſugillare, & quilibet aliàs idẽ ſe, philautiæ uitio, elegantius præſtare potuiſſe ſibi pollicetur. Sed inaniũ hominum coaxationẽ prudentis eſt cõtemnere. Occurret aliquis forſan, qui culpabit Muſam noſtrã Caricã, Philologis me tranſtuliſſe hæc, nõ logophilis reſpondeo: Alijs elocutione quidẽ, fide uerò & integritate nemini cedere. Alijs uidetur dictio exanguis, talis eſt genij abiecti. Alijs minimè picturata, arguit ea hominẽ minimè delicatũ. Reprehẽdar ab alijs quod ſtilus omnino ſibi uideatur diſpar, his inquã, nos ſæpius imitata Minerua nũc alacriores, nũc triſtiores calamũ arripuiſſe. Neq; enim cõtinuò, ſed ſubſultim, medẽdi ſtudio, negocijs cũ publicis, tũ familiaribus diſtrictos, maxima tẽporis angu ſtia, ad præſentis cleps ydrã hæc, qualiacũq; ſint, exaraſſe. Quid quod inter dũ laborib. ita cõfectis, ut nobis ipſis moleſti eſſemus, pẽſum tamẽ quoquo modo fuit abſoluendũ, proinde nõ mirũ ſi turbidior quandoq; fluat oratio. Fuit q̃dẽ ABGINETA Oroba ſio nõ multo poſterior, Aẽtio aũt Amideno paulò uetuſtior, aut cõtemporaneus. Cæterũ quia ſummũ medicum ſummi quoq; Principis nomine illuſtratũ, in lucẽ procedere conueniebat, tu mihi Illuſtriſſ. Princeps, hoc ipſo nomine primus occurriſti, cui opus hoc conſecrarẽ. Siquidẽ quicquid ornamenti in tã multis orbis procerib. cõſiſtit, in C.T. ubertim confluit. Suſcipe igitur antiſtitiũ ſplendor, & ſeculi tui decus hylari fronte munuſculũ hoc literarium. Sic enim nõ mihi modò ampliora ædendi animum eriges, ſed etiam alios ad plurima, quæ R.C.T. magis illuſtrẽt, ſcribẽdũ excitabis. Vale, Baſileæ, Calẽd. Mart. An. M. D. XXXII.

RERVM AC VERBO RVM MEMORABILIVM LOCVPLETISSIMVS INDEX.

A

ABdominis uulnera. 386
Abies. 476
abrasa. 277
abrotanum. 451
abscessus. 372
abscessuum apertio. 281
abscessus externi. 280
abscessus uteri. 237
absinthium. 465
Aceratus GALENI. 599
acetum scillinum. 558
acetabulum. 496.636
achras. 465
achoræ. 118
acimon. 47
acinorum uuæ nuclei. 471
acinos. 456
aconitum. 344.456
aconiti sumpti remedium. 344
aconitum lycoctonum. 456
acopum lysiponium. 617
acopum Basilij. Ibid.
acopum Azanitæ. Ibid.
acopum barbaricum. Ibid.
acopon pæcillum. 616
acopũ διὰ ἐλάτης GALENI. 618
acopum ex atramento scriptorio. 619
acopon Bromium. 616
acorus. 456
acrides. 456
acrochordanes. 363
acte. 456
Adarce. 453
adeps. 54
adiantum. 453
adipes. 528
adipationes. 296
adustio per medicamenta. 360
Aes ustum. 606
ægilops, oculi. 366
ægyras. 453
ægyptia ori inseruiens. 587
ænantharia. 623
æquinoctium autumnale. 62
æquinoctium uernum. Ibid.
ærugo. 484.606
æris obseruatio. 26
æs ustum. 537
æstu affecti. 23
ætonichum. 453
Agaricum nigrum. 350
agaricum. 452.543
agallochum. Ibid.
ageratum. 452
ageratus. 503
agglutinamenta oculorum. 590
agglutinatoria. 581
agnos. 452
agreste fœniculum. 484
agreste porrum. 459
agrostis. 452
Aiuga. 538
Alopetia. 112

aiozoon. 453
alabaſtrites. 503
alana. 470
alarum graueolentia. 190
alauda. 496
albor oui. 540
albutum. 464
alcea. 457
alcyonia. Ibid.
alga. 537.468
alica. 49.540
alimentanum uires. 45
aliſma. 472
allium. 48.527
alobeciç cura. 113
aloë. 457
aloë maraſmum facit. 106
alopex. 458
alphi atri. 273
alphi candidi. Ibid.
alphi candidi. 274
alui excrementa. 81
alui obſeruatio in febribus. 107
alumen. 529
altea. 456
altercum. 535
alterci uenenum. 342
aluum ſalis ſubducentia. 24
alipon. 457.545
alyſſon. 458.545
Amarantum. 458
ambe. 459
amblyopia. 157
ambroſia. 458
ambuſta. 276
ambuxus. 492
amilum. 459
amionton. 458
ammos. Ibid.
ammoniacum thymiama. Ibid.
amomum. 460
amor inſanus. 138
amorge. 459
ampelitis. 470
ampelos agria. 459
ampelos melæna. Ibid.
ampelo praſum. Ibid.
amphisbenæ morſibus. 333
ampoleleuce. 459
amurca. Ibid.
amygdalinum. 623
amygdala. 52.459
amylus. 49
amythaonis ad angylas. 596
Anagallis. 460
anagynus. Ibid.
ἀνακολλήματα. 587
anaſarca. 216
anchilops. 152
anchuſa. 505.452
ancylium. 369
ancylogloſſum. Ibid.
andrachne. 460
andrachoſis. 152
androſarces. 460
androſæmon. Ibid.
anemone. Ibid.
anetum. 98
anethum. 460
angina. 173
angiologia. 356
angyloſis. 315
ani fiſtulæ. 406
animalium partes. 54
animalium uentris tria genera. 316
animi defectio. 108
amirrhinum. 461
ani inflammatio. 229
ani excreſcentia. Ibid.
ani præcidentia. 232
ani Eryſipelas. 229
anodinum. Ibid.

anonis. 461
anorexia. 103.192
anorexiæ ſubſidium. 7
antera ad rimas calcanei. 52.60
antherum. 576
anthemis. 538
anthillis. 461
antias. 173
antidotorum differentia. 554
antidotus ex ſanguinibus. 557
antidotus mithridatica. Ibid.
antidotus Atactos. 567
antidotus è piperibus. 554
antidotus Agapeti podagrica. 5
antidotus ſotira. 560
antirrhinum. 461
antrax. 279.288
anus imperforatus. 409
Aparine. 461
apes. 328
apetitus auerſio. 192
aphace. 465
apharatus crocomagmatis. 570
aphonitron. 465
aphroditarium. 575
aphonitron. 465
aphroſelinos. 504
aphtha. 10
apios. 461
apium. 524.47
apium grande. 484
apium ruſticum. 476
apium montanum. 514
apochyma. 907.461
apocynon. 461
apollinaris herbæ uenenũ. 342
apomel philagrij. 581
apophlematiſmus. 124
apoplexia. 119
apoſyrmata. 278
apum ictus. 328
Aqua mulſa. 58
aqua marinus. 482
aqua. 535
aquæ metus. 325
aquæ. 27
aquæ inter cutem eductio 384
aquæ frigide uenenum. 350
aquaticum piper. 535
Arabius. 403
arachne. 461
araneæ ictus cura. 329
araneus. 461
arbutus. 493
arceuthos. 462
archigenis Hiera. 557
arctium. 462
arcion. Ibid.
argemone. Ibid.
argenti ſpuma. 502
argentum uiuum. 535
argenti uiui uenenum. 349
ἀργιμόν. 154
aridum ad cicatricem. 304
aridum Maſſaliotæ. 576
aridum medicamentum. 301
aridum pſilothrum. 577
aridum cephalicum. 575
aridum diacrocu. 589
ariobarzanium. 594
armeniacum. 462.504
armenia. 51.470
arnabo. 462
arnogloſſum. 462
arquatus. 220
ariſaron. 462
arſenicum. 463
ariſtalochia. 462.544
ariſtophanium mollificans. 596
arraba. 636
arteriæ quid. 71
artemiſiæ. 463
arteriarum inciſio. 356
arthridis. 251

articulorum tenſio. 375
artos. 463
arum. 462
Aſarum. 463
asbole. Ibid.
aſcarides. 20.30
aſcalabotes. 463
aſclepias. Ibid.
aſcyrrhon. Ibid.
aſelli. 442
aſpalathos. 464
aſparagi. 48
aſparagus. 463
aſphodelus. 464
aſpidis morſus. 335
aſpaltus. 464
aſplenum. Ibid.
aſtaphis. Ibid.
aſter magni. 587
aſter Atticus. 464
aſthma. 179
aſtragulus. 464
Athanaſia anodina. 554
athena ad hulcera ſordida. 595
atheromata. 296
atticus aſter. 288
atraphaxis. 464
atramentum ſcriptorium. 507
atramentum metallicum. 506
atramentum ſutorium. 537.606
atramentum Indicum. 506
atriplex. 47.464
atritus cura. 260
attara. 453
attractylis. 464
atrophia. 158
Auditus grauitas. 164
auditorŋ meatus imperuŋ. 367
auditus grauis cura. 19
auena. 50.453.468
aures. 54
aures calculoſę. 163
aures fractæ. 165
aures uerminoſę. 163
auribus incidentia. 367
aurium ſonores. 164
auris colliſa. 423
auricula muris. 457.510
aurium tinnitus. 164
aurium dolores. 161
aurium ſordes. 163
aurei floris planta. 477
aurium phlegmone. 163
auricularia. 162
aurium puerorum uitia. 11
auripigmentum. 463
auripigmenti uenenum. 349
aurugo. 221
Axillæ aduſtio. 387
axungia. 255

B

Balanus myrepſica. 465
balauſtium. Ibid.
bacchiras. Ibid.
baium malagma. 612
balenæ. 57
balnea. 28
balote. 466
barba Iouis. 540
balſamum. 466
Βασιλικὸν τιτραφαρμακὸν. 591
baſiliſcus. 336
batis. 497
batrachium. 466
batrachi. Ibid.
batrachus. 172
batrys. 467
batus. 466
Bdellium. 466.608
Bechicum. 178
bechicum ex ſtyrace. 560
bechium. 467

beta. 46.532
betonica. 446
Bilis effuſio. 195
biſacutium. 47.471
bitumen. 464
Blata piſtrinaria. 525
blitum. 47
Bolus armenus. 470
botrium. 154
bouis oculus. 468
Brachium fractum. 428
branchus. 175
braſſica. 46.497
braſſica canina. 461
brathy. 468
bretanica. Ibid.
bromus. Ibid.
bronchocele. 763
bruchi. 486
bryonia. 459.468
bryon thalaſſion. Ibid.
bryon ſiue ſplarechnon. Ibid.
Bubo. 287
bubonocele. 223.398
bubonium. 467
bucellatus catharticus. 547
buccina. 490
buccinæ. 56
bugloſſum. 467
bulbi. 48
bulbus eſculentus. 467
bulbum. 481
bulbus uomitorius. 467.511
βοὸς λιμὸν. 104
bulla. 519
bunium. 467
buphthalmum. 468
bupreſtis. 380.467
buxea ſpina. 505

butyrus uel butyrum. 467

c

Cacabum. 529
cacalia. 486
cachexia. 215
cadmia. 485
Cælia. 492
cæpæ. 48.498
Calamagroſtis. 486
calamintha. Ibid.
calamus aromaticus. Ibid.
calcis uenenum. 349
calculus. 205.391
calidæ & ficcæ naturæ. 34
caliumares. 534
calli. 261.240
calli excreſentia. 435
caluities. 112
calx. 533
cameratio. 418
campana. 476
campæ. 486
cancanium. 485
cancer. 290.382
cancri fluuiatiles. 487
cannabis. 486
canina appetentia. 104
canopon. 486
canum morſus cura. 328
cantharides. 340.486
capillatio. 418
capillitij tinctura. 115
capilli cirrati qui fiant. Ibid.
capillorum denigratio. 114..115
capillorum extenuatio. Ibid.
capillorum conſeruatio. 114
capillorum auctio. Ibid.
capita Smaridum. 490
capitis dolor ex ebrietate. 121

capitis dolor ex æſtu. 120
capitis dolor ex frigore. Ibid.
capitis dolor. 119
capitis dolor per cõſenſum. 121
capitis dolor ex bile. 121
capitis dolor ex ictu. 122
capitis formatio. 35
capparis. 47.487
cappito. 56
capnos. 487
caput muris. 490
caput lacertæ. Ibid.
caput milui. Ibid.
capita menedinum. Ibid.
carbunculi breues. 289
carbunculi pudendorũ. 290
carbunculus. 288
carbunculi diuturni. 289
cancanus. 485
carcinoma. 157
cardamus. 487
cardamomum. Ibid.
cardiogmi cura. 6
carduus. 526
carduus albus. 538
caricæ. 51
caris. 487
caries lignorum. 523
carnes anſerinæ. 53
caron. 48.487
caros. 127
caro ſtrutochamelina. 153
caro leporina. 54
caro bubula. Ibid.
caro ceruina. Ibid.
caro gruum. 53
caro ſuilla. Ibid.
caro caprilla. 54
caro ouilla. Ibid.
caro hircina. Ibid.
carpeſiæ ſuccus. 344
carpeſium. 488
cartilaginei piſces. 57
carya. 488
caryophyllon. Ibid.
caſeus. 56.534
caſſia. 488
caſtoum. Ibid.
catagmaticum. 604
catagmaticũ ad fracturas cum uulnere. Ibid.
cataplaſma ad ignem ſacrum. 286
cataphora. 99.608
catapotia ex oleo. 546
catapotia ad tuſſim. 177
catharrus. 175
catharri cura. 176
catochos. 80.129
caucalis. 489
cauda equina. 484
caudatio. 460
Cedrus. 489
centhri morſus. 334
centhros. 489
cencunculum. 472
centaurium maius. 489
centaurium minus. 544
centipes marina. 526
cepæa. 490
cephalęa. 122
cephalalgia. 119
cera. 490
ceramium. 635
ceraſa. 51
cerafia. 489
ceraſtes ictus. 335
ceratoria. 489
ceratum ad Eriſipelata. 286
ceræ proportio ad oleum. 605
cerebellum chelidonis. 475
cerebri cuiuſuis temperamenti notæ. 36
cerebri temperati notæ. 35

cerebri inflammatio. 127
cerebri membrana nigrę facta. 422
cerebrum. 54
cerebrum gallinacei. 475
cerebrum cameli et muſtelæ. Ibid.
cerebrum ouis. Ibid.
cerebum leporis. 474
cerorum Thaidis. 169
cerui pabulum. 476
ceruleus. 498
ceruiocellus. 476
ceruſſa. 606.540
ceruſſæ uenenum. 349
ceracei. 57
Chalaſia. 363
chalazium. 153
chalbane. 537
chalcanthos. Ibid.
chalcitis. 527.606
chalcos cecaumenos.. 537
chalcum anthos. 538
chamæ. 56
chamæciſſos. 538
chamęcdaphne. 473
chamædrops. 538
chamædrys. Ibid.
chamelęa. 539.544
chamæleon leucon. 538
chameleõtis hauſtus cura. 43.42
chamæleuce. 538
chamæmelon. Ibid.
chamęmelini præparatio. 621
chamæpitys. 538
chamæpirys, holocleros & donia uocatur. 344
chamæſyce. 538
chelidones. 539
chelidonium minus. Ibid.
chemoſis. 150
chia. 470
chimetlæ. 259
chironia. 290
chironia hulc. 305
chœnix. 636
chœradicum erodens. 296
chole. 539
cholera. 195
chondrilla. 539
chondros. 540.49
chremaſteres. 392
chritæ. 153
chryſocome. 540
chyliocolla. Ibid.
Cibi faſtidium. 103
cicadæ. 532
cicatricem inducentia. 304
cicatrices atrę. 306
cicatricum cinctura. 156
cicer. 478
cicera. 50
cichorium. 492.524
cicis. 490
cicuta. 499
cicutæ uenenum. 342
cyminum. 498
cimolia. 470
cinerula. 519.528
cinereum. 584
cinis. 532
cinnabaris. 491
cinnamomum. Ibid.
ciperus. 499
circea. 491
circumcidendi. 398
ciſſampelos. 477
ciſſeris. 497
ciſſos. 491
ciſtas. Ibid.
citrium. 492
citrium malum. 52
claui. 261.412
clauicula fracta. 424

clauus. 155
clematitis. 492
clinopodion. Ibid.
clysterum usus. 25
clyphoides. 563
clystere uesicæ. 390
Cnicus. 492
Coagulum. 521
coccus baphicus. 493
coccus cnidius. Ibid.
coccy melea. Ibid.
cochiliæ. 496
cochleæ. 56
coeliaca affectio. 196
colica. 201 colla. 493
colliquatio. 98
collyrium cleonis. 587
collyriũ ex succo fœniculi. 588
collyrium uino exceptum. 589
colly διὰ ἐπιβαλσάμου. 588
collyriũ ex duob. lapidibus. 589
collyrium Illambonis. 584
collyrium indolorium. 149
collyrium sarcoticum. 309
collyrium diamanira. 156
collyria. 581
collyrium διὰ θαλίσσ. 584
collyrium diarhodon. 587
collyrium chiacum. 591
colocynthis. 493.543
colocynthe. 493
colon. 201
colophonium. 526
colus rustica. 464
coma. 129
combustio capitis. 354
comarus. 493
commi. Ibid.
commitialis. 132 (cura. 324
cõmunis uenenatorũ morsuũ
conchylia. 492 (torũ. 543
cõcretio calli, membrorũ distor
conditum calculos atterens 565
condylomata uteri. 400.9
condylomata ani. 409
cõfectura ex coronopodio. 548
confectura ex marrubio. 560
confectio Anethina. 615
congius. 636
conia. 493
conion. 499
conos. Ibid.
consolida maior. 530
contra raucedinem. 178
contusa. 293
conuulsio gluuiei. 143
conuulsio linguæ. Ibid.
conuulsio uocis. Ibid.
conuulsio uesicæ. Ibid.
conuulsio. 293.144
conyza. 494
copros. Ibid.
copton. 614
cor. 54
coracum ex aceto mulso. 596
coralium. 495
cordis temperaturæ. 38
cordis affectus. 187
cordis palpitatio. 188
coriandrum. 496
coriandro infectis. 345
corianon. 496
corion. 496
coris herba. 495
coris cimex. 495
cormulaca. 533
cornicis pes. 496
cornu. 489
coruus 496
coronopus. 496 (18
corpori odoris gratiã inducẽtia
corporis calorẽ emẽdãtia. Ibid.
corydos. 496
coryza. 175

coryza.

toryza infantium. 9
coſtæ. 426
coſtus. 496
cotyledon. Ibid.
coxæ luxatio. 443
coxarum aduſtio. 404
coxæ affectus. 249
coxendicis curatio. Ibid.
coxendix. 427
Crama. 308
crambe. 497
crania. 496
cratçogonos. 497
creta ſutoria. 506
crethmon. 497
cretica. 470
crinos. 497
crimnon. Ibid.
crithe. Ibid.
crocinum diarhodum. 587
crocodili ictus. 336
crocodilium. 497
crocodilus. 526
crocus. 498
crommyon. 698
Cubitus. 430
cubitus prolapſus. 440
cucumis. 50.525
cucumis Sylueſtris. 525
cuminum. 498
cunila. 494
cupræſſus. 499
cucurbita. 50.493
cucurbita ſylueſtris. 493
cucurbitularum impoſitus. 380
cutis obturatio. 15
cutis denſatio. Ibid.
Cyamus. 498
cyanos. Ibid.
cyathus. 636
cyclaminos. 497
cydonatum, 562
cygnarium. 591
cynosbatus. 499
cynocranbe. 461
cyma. 48
cypariſſus. 499
cyphoides alexandri. 564
cypros. 499
cytini. 304
cytiſum. 499

D

DAdes. 472
damaſcena. 52.472
damaſſonium. 472
daphne arbor. 473
daphne herba. Ibid.
darti. 393
daucus. 48.493
Decretoriæ notæ in principio morbi, malç. 69
decretorij dies boni. 68
decretorij dies malis. Ibid.
deiectiones. 81
Διαχαλμυρον. 612
delphines. 57
dentes quaſſati. 170
dentifricium. Ibid.
dentes dealbans. 171
dentitio infantium. 9
dentium euulſio. 369
dentium ſmegma. 171
dentium reſeruatio. 19
dentium ſtupor. 171
dentium crutiatus. 160
dentium inflammatio. 170
dermata cattymata. 473
derma probati. Ibid.
deſtillatio. 175
defeſſio. 175
Dieta cuiuſuis anni temporis. 29
diæta uitæ negotioſç. 30
diæta nauigantium. 31

dieta uiatorum. 30
dictamnus. 473
dies decretorij. 67
difficultas meiendi. 210
digiti adnati. 381
dionysia. 281
dionysias. 473
diospolites. 562
diphryges. 474
dipsas. 333
dipsacon. 474
Δὶ ἁλὸς ἄνθους. 604
Δὶ ἀιγείρου. 618
διὰ βακαίνου hepaticum. 564
diabetæ. 210
διὰ γ πεπέρεων. 562
διὰ γλεύκους. 587
διὰ γύρεος. 592
διὰ ξεμάτων. 584
διὰ τῆς. 567
διὰ ἡριγέροντος. 594
διὰ καρύων. 587
διὰ κεραῆς. 586
διὰ κιννα βάρεως. 603
διὰ κιτρίου. 562
διὰ κοραλλίου. 566
διὰ κωδειῶν καὶ ἐψήματος. 559
diacodium compositum. Ibid.
διὰ λεπτοκαρύων. 603
διὰ λιβάνου. 575.586
διὰ λίθου ἀσίου ἄνθους. 603
διαλθής. 587
διὰ λυκίου. 563
διὰ μέλιβος. 591
διὰ μόρων. 586
Δὶ ὀξελαίου. 596
dia oxymyrsinis. 576
Δὶ ὄμφακος. 611
Δυοσρέων. 575
διὰ πρασοσπέρμου. 565
διὰ πυῤῥανοῦ. 593
diarhodon Nili. 588
diarhodon album. 587
διὰ σκόρδων. 593
Διάσμυρνον. 585
διὰ συκαμύου ὀποῦ. 600
διὰ σφλέκλης. 575
διὰ τηκολίθου. 566
Διὰ τυπαίνης 603
διὰ τοῦ ἀχάτου. 595
διὰ τοῦ βησασὰ. 587
Διὰ τοῦ λιβοσπέρμου. 565
Διὰ τραγημάτων. 566
Διὰ τριῶν πεπέρεων. 562
Διοῦθρεσ. 584
Διὰ χαρτοῦ. 576
Διὰ χόλου τήλεως. 587
Διὰ χύμου τῶν ῥοῶν. Ibid.
Διὰ ὤχρεις 601
Dolor. 97
dolor capitis febricitantium. 99
doloris species. 97
doracea. 51
dorichnium. 346
dorycnion. 474
dosithei catapotia. 564
dothien. 288
dothiene emplastrum. 592
Drachma. 635
dracontium. 474
dracunculus. Ibid.
dracunculi. 321
dropax. 615
drapax Gallus. 618
dryinus. 333
dryotperis. 474
Dulcis radix. 471
dysenteria. 198
Dyspnæa. 179
dysuria. 210
Δυσῶλες. 614
Δωδεκαθέων 560

E Benus. 474

ebiscus.

ebiſcus. 456
ebulus. Ibid.
ebur. 476
Ecchymomata. 293
echidna. 479
echinaſtrum. 469
echinus herba. 479
echinus terreſtris. Ibid.
echinus marinus. Ibid.
echion. Ibid.
ecpieſmus. 160
ectropia. 152
Elaphoboſcos. 476
elate. Ibid.
elaterium. 52.350.476.543
elatine. Ibid.
elea. 475
eleæon. 475
elęomeli. 476
eleoſelinon. Ibid.
electrum. 481
elenium. 476
eleliphacus. Ibid.
elephantus. Ibid.
elephantiaſis. 265
elephanticorum uictus. 267
ἕλος. 155
elymus. 477
Embole. 612
emmoton. 261
empetron. 477
emphyſemata. 151
emplaſtica. 308
empla. διὰ λικτάμνου. 595
empla. barbarum. Ibid.
empla. ex plumbagine. 596
empla. δι' ἀλῶν. 602
empla. hederaceum. 594
empla. Melinũ Serapionis. 599
empla. Neronis ad plagas. 598
empla ex fermento. 592
emplaſtrum botanicum. Ibid.
empla. Italicum. 604
empla. trophoſarcoticon. Ibid.
empla. δι' ἀίρων. 600
empla. Νίχωμορ. Ibid.
empla. Indicum. Ibid.
empla. ex cinere aſpidum. Ibid.
empla. διὰ νίτρου. 601.602
empla. ex metallicis. 599
emplaſtrum cicatriſans. 304
emplaſtrum ex ſucco. 592
empla. διὰ στύρακος. 602
empla. διὰ χαλκοῦ. 595
emplaſtra. 590
empla. Macedonicum. 601
empla. διὰ μίλτου. 595
empla. διὰ κάκτου. 602
empla. GALENI. 604
empla. διὰ σχοινίου. 592
empla. διὰ σφονδύλων. Ibid.
empla. διὰ ἰτέων. 598
empla. ex dracunculo. 594
empla. Nicolai ναυμορ 598
empla. δι' ἀλθαίας. 593
empla. pompholygeron. 596
empla. Macherionis uiride. 602
empla. aniceton. 599
empla. διὰ λιθαργύρου. 595
empla. phœnicine. Ibid.
empla. διὰ λιβάνου. 602
empla. διὰ λιπαρίνου. Ibid.
empla. paula. Ibid.
empla δι' ἀνημώνης. Ibid.
empla. Mnaſæi diaphoreticum. 594
empla. enaticum. 604
empla. Chryſe enæmos. Ibid.
ἐμπροσθότονος. 145
empygema. 184
Enæmon. 594
encanthis. 154
encanthides. 363
encephalum lagoi. 474

enneapharmacus. 628
enterocele. 22.396.3.135
enula. 476
Epar. 54
ephemeron. 479.345
ephialtes. 137
ἐπίκαυμα. 154
epimedion. 477
epimelis. Ibid.
epinyctidæ remedium. 276
epinyctides. 275
epipactis. 478
epiphora. 149
epiplœterocele. 387
epiplocele. Ibid.
epiſpaſticum. 282
epithema. 609
epithrymbrom. 544
epithymum. 544.477
epomphaleon. 551
epulis. 363.171
Equiſetum. 484
Erebinthus. 478
eria rhypari. Ibid.
ericæ. Ibid.
erigeron. 482
erinaceus. 479
erinos. 478
errhinum. 123
eruangina. 514
eruca. 479.47
eruca pitiarum. 341
erucæ olerum. 486
eruiliæ. 50
eruptio. 310
eruptio ſanguinis renum. 209
eruptio ſanguinis narium. 103
eruum. 514
eryngium. 482
eryſimum. 479
eryſipelas. 127.279.285
eryſiſceptrum. 464
erythrodanum. 478
Eſdra πολύχρηςος. 561
Eunuchi faciendi ratio. 399
euzomon. 479
eupatorium. Ibid.
εὐῶδες 612
euphorbium. 479
Exanthemata. 275.117
exanthemata puerorum. 9
exciſio 418
excreſcentias concudens. 575
exercitationes. 12
exercitationum genern. Ibid.
exercitation is uocis uſus. 14
expreſſio. 418
exuſtionis medela. 276

F

Faba. 50.498
facei uitia. 168
falſo dictamnum. 540
fames uaccina. 104
fames Saguntina. Ibid.
fœniculum agreſte. 484
faui. 118.405
fauus. 297
fœmina filix. 482
fœminarum pregnantium uictus. 6
fœminarum pregnantium caſus Ibid.
fœnicylum. 506.484
fœnogrȩcum. 50.532
febris ardens. 90
febres putridȩ. 84
febris eryſipelatoſa. 90
febris hectica. 91
febris hepialos. 88
febris peſtilentialis. 94
febrium rhigores. 100
febris continua. 89

febris quottidiana. 88
febris tertiana. 85
febris ſemitertiana. 92
febris Quartana. 87
febrium diariarum cura. 83
febrium frigores. 100
fel. 539
felis morſus. 330
fœmor. 432
ferç lichenæ. 271
fermentum. 480
ferruca. 278
ferrum. 525
ferula. 511
ferulago. 482
fœtuum extractio. 402
fex uini. 534
Ficus.. 51.118
ficus arbor. 530
ficus fructus. Ibid.
ficus Aegyria. Ibid.
ficus terræ. 464
filicula. 519.474
fiſſio. 418
fiſtula. 308
fiſtulæ. 405
fiſtulæ ani. Ibid.
Flauum Medic. 575
flos æris. 538
Folium. 506
formica. 412.278
Fractura. 263
fractura in capite. 417
fracturarum differentiæ. Ibid.
fracturæ uulneratę. 433
fracturæ non occaleſcentes. 435
fraxinus. 507
frictionum genera. 13
frictio præparatoria. 12
frigidæ & humidæ. 34
frigidæ temperaturæ notæ. 33
frigore affecti. 23
frontis inciſio. 783
fructus arborei. 51
fructus fugaces. 50
Fuligo. 502
fuligo pictorum. 463
fumaria. 487
fumus terræ. Ibid.
fungi. 510.49.347
furfuraceo. 117
furunculus. 288
fuſcendinis remedia. 19
fuſus agreſtis. 464

G Agates. 503
gala. 468
galactites. 502
galbanum. 608.537
galeritæ. 496
galla. 490
Gangilis. 472
ganglion. 279
ganglium. 366
gangrena. 285
gangrenæ auxilium. 290
galion. 469
galypſis. Ibid.
garus uel garum. Ibid.
rũ terra. Ibid.
Geminalis. 514
geniſta. 528
genitalium hulcera. 227
genituræ nimietas. 22
gentiana. 469
genu luxatio. 442
genuum patella. 422
geodes. 503
geranion. 469
geras ophios. 471
ges entera. Ibid.
Gigarta. Ibid.
gingidium. 471.47
gingiuarũ infantiũ pruritus. 9

gingiuas reſtringens. 171
gingiuis exeſis. Ibid.
Glabreta. 153
glabritas. 112
gladiolus. 512
glandes. 53
glandium uſus. 25
glandula. 64.544
glans unguentaria. 465
glaucium. 471
glaucoma. 159
glaux. 471
glechon. Ibid.
gleucinum embole. 611
glœos. 471
globuli ex ligno maceris. 566
gluten. 493
glycea. 167
glycyrhizon. 471
glycyſides. 472
Gnathalion. Ibid.
Gone ad concipiendum. 629
gonorrhea. 225
Gramen. 452
Gramen arundinaceum. 486
grandis rumex. 484
granum gnidium. 493
granum tinctorium. Ibid.
grauedo. 175
gruina herba. 469
Gummi. 493
gutta. 459
gutta ammonica. 608
gutturis inciſio. 572
Gypſum. 472
gypſi uenenum. 348
gyris. 472

H

HAbitum calfacientia. 18
Haginon. 47
halatia purgantia. 548
hales. 456
halinium. Ibid.
halos achne. 457
Halos anthos. Ibid.
harena. 458
harmation. 588
harmenia catagmatica. 599
Haſtula regia. 464
hæmorrhus. 333
hæmorrhagia uteri. 233
hęmorrhoides. 230.408
hæmodia. 171
Hecatõbe ad cicatrices craſſas. (586
hedera. 491
hedera terreſtris. 538
hedioſmon. 480
hedricum. 229 (229
hedricũ ad inflãmationes ani.
hedychroi præparatio. 554
hediſarum. 480
hedyſmata. 477
helichryſon. Ibid.
heliotropium. 481
helleborine. 478
helleborus. 542.477
helleborus melas. 542
helleborũ quib. ſit exhibendũ. (553
helxine. 477 (636
hemiectum. Ibid.
hemina. Ibid.
hemionitis. 481
hemiplexia. 139
hepar Mergi. 482
hepar aſini. 481
hepar lacertæ. Ibid.
hepar capræ & capri. Ibid.
hepar Apri. Ibid.
hepar lupi. Ibid.
hepar rabioſi canis. Ibid.
hepatici. 212
hepiali ethymon. 89
hepſema defrutum. 480
herba appollinaris. 535

herba

herba uenerea. 456
herba cincinalis. 453
herba lactaria. 532
herbæ rutinalis. 530
herbæ 500.528.609
hernia gutturis. 372
hermaphroditus. 400
hermodactylus. 478
hermodactili uſus. 254
hernia aquoſa. 393
hernia inteſtinorum. 396
herpes. 279.284
herpes miliaris. 284
herpes eſtiominos. Ibid.
herpyllum. 478
Hiera. 550
hiera Iuſti. Ibid.
hiera Ruphi. 551
hiera GALENI. Ibid.
hiera Antiochi. 550
hippocampos. 484
hippolapathon. Ibid.
hippomarathron. Ibid.
hippophaës. Ibid.
hippopotamus. Ibid.
hippoſelinon. Ibid.
hippuris. Ibid.
hircus. 190
hircina origanos. 533
hirundinaria. 539
hirundinaria minor. Ibid.
hirundines. Ibid.
hirundinum hauſtarum cura. 342
Hominis morſus. 336
hordea. 49
hordeolum. 153
hordeum. 497
hulcera articulorum. 309
hulcera caua. 299
hulcera ruptra. 309
ulcera chironia. 305
hulcera uerendorum. 303
hulcera fœtida. Ibid.
hulcera Telonia. 305
hulcera ſordida. 300
hulcera purulenta. 299
hulcera ſerpentia. 303
hulcerib. cicatricē inducentia. 297 (Ibid.
hulcus ſimplex.
hulcerum ſinus. 306
hulcerum uermes. 301
hulcerum conglutinatiua. 298
hulcerū dolores ſedantia. Ibid.
Humidæ temperaturæ. 34
humilis picea. 538
humerus luxatus. 428
Hyacinthus. 534
hyales. 534
hydatides. 362
hydnon. 535
hydor. Ibid.
hydrargyros. Ibid.
hydrenterepipocele. 387
hydrocele. 223.393
hydrocephalus. 355
hydromel ex coronijs. 580
hydroroſati compoſitio. 582
hydropiper. 535
hydrops. 216
hygidium Ammonij. 585
hyoſcyamos. 535
hypecoon. Ibid.
hyperon. 439
hypogloſſon. 535
hypericon. Ibid.
hypociſtis. Ibid.
hypophæſton. 536
hypoſpadiæi. 388
hypoſpatiſmus. 357
hypogloſſis. 178
hypochima. 159
hypochondriaca. 135
hypopion. 155

hypothetum. 574
hypoſpagmata. 151
hyſſopi liqdi præparatio. 605
hyſſopum. 536

I

Aſpis
Iaton. 502 622
Ichthyocolla. 435
iceſios ad ſtrumas. 598
icteros. 220
idea radix. 483
ἰδρὼς. Ibid.
iecoris oppilatio. 214
iecoris aduſtio. 383
iecoris eryſipelas. 213
iecoris temperaturæ. 39
iecoris inflammatio. 212
Ignis aduſtiones. 276
ignis ſacer. 285
Ileos. 204
illecebra. 532
Imberbes ſeruantia. 222
impetigo. 270
impotentia genitalium. 227
impuberes ſeruantia. 222
Inapetentia. 192
incrementa carniũ in hulcerib.
incubi. 137. (301
indicus lapis. 504
inflatio. 292
inflammatio quid. 279
inflãmatio cerebri & membra-
inguinalis. 464.467 (næ.421
inſtauratio cruris. 433
intemperiei corporis notæ. 33
intẽperantiæ frigidę correctio.
intemperantiæ ſiccæ. Ibid. (42
intercus. 216
intertrigines fœmorum. 10
inteſtina. 54
inteſtinorum leuor. 196
inteſtinorum tormina. 198
intubum. 46
intybus ſyluatica. 492
Iocinoris affectus. 211
ion. 483. ios. 484
irion. 479
iris ſylueſtris. 512
iris. 484.574
iris Illyrica. 544
iſaris. 584
iſcæ. 383
iſis cruentis dicata. 595
iſopyron. 485
Itea. Ibid.
Ixia. 345
ixos. 483
Iudiacus lapis. 502
iuguli cura. 437
iunci odorati flos. 531
iuncus quadratus. 499
iuncus rotundus odoratus. 531
iuniperus. 462

K

κρὸς λόιμος. 591
λοίλυμμα. 154

L

Abra lacerata. 172
labrum Veneris. 472
labruſcæ flos. 512
lac. 468
lac caprillum. 55
lac ouillum. Ibid.
lac creantia. 8
lac diacochleon. 56
lac fiſſile. Ibid.
lac quomodo corrigendum. 8
lac quomodo examinandum.
lacerta. 523. (Ibid.
lactiporatio. 55
lactis coagulari uenenum. 348
lactis elixatio. 55
lactuca. 46.483
ladanum. 500

lagophthalmus. 360
lagopos. 499
lanæ ſuccidæ aut ſordidæ. 478
lanceola. 505
lapathon. 500
lapides. 502
lapides in Argeo Cappadociç. 505
lapis è pulmone eiectus. 181
lapis ſpecularis. 528
lapis ophites. 503
lapis aſius. Ibid.
lapis Hieracites. 504
lapis ſciſſilis. 502
lappa. 512
lappa minor. 462.484
lappago. 484
lapſane. 500
laſerpitium. 525
laſſitudinum ſpecies & cura. 15
lateritius dolor. 186
latyris. 500
latyrides. 543
laurea herba. 473
laurus. Ibid.
Læna deſiccans. 600
læna mettraſyncritica. Ibid.
legumina. 50
lemnia terra. 469
lemneſtis. 618
lens. 50
lentes. 536
lenticula paluſtris. 536
lentiſcus. 531
leontopetalon. 500
lepidium. Ibid.
lepis. 501
leporarius affectus. 360
leporinus pes. 499
lepra. 269
lepus marinus. 341
letargus. 127
leucas herba. 502
leucacanthon. Ibid.
leuce. 272
λευκὸς ἰὸς. 591
leucoion. 502
leucomata. 156
leucophlegmatias. 216
leui raiæ. 57
Libanotides. 502
libanotus. Ibid.
libanotus & manna. 608
libanum. 586
libellæ. 57
libra. 635
librarium. 507
licaon. 138
licanos. Ibid.
licantropia. Ibid.
licantropos. Ibid.
licops. 452
lichne. 500
lichena. 270
lichenes caballorum. 500
lien. 54
lienis affectus. 218
lienis durities. 220
lienteria. 196
lentigines. 168
ligusticum. 502
lignys. Ibid.
ligusticon. Ibid.
lilini præparatio. 622
lilium. 497
lilium ſylueſtre. 482
limaces. 496
limonium. 500
lingua. 54
linguæ ſcabrities. 105
lingua bubula. 467
linguæ tumor. 172
linctus ex marrubio. 560
lini ſemen. 504

linoſpermon. 504
linozoſtis. 504
lippitudo. 148
liquidum Eraſiſtrati. 590
liquidum διὰ λαυκαλίδος. Ibid.
lithargyros. 502
lithi. Ibid.
lithoſpermon. 504
litrum. Ibid.
liuoris remedia. 19
lixiuium. 493
Locelli. 54
locuſtæ. 456
lolligines. 57
lonchithis. 505
longanonis reſolutio. 143
lotium. 515
lotium proritantia. 24
lotos herba. 505
lotus arbor. Ibid.
Lumbrici. 316
lumbrici lati. 319
lumbrici terreni. 741
lumbrici teretes. 317
lupinus. 482
lupus. 56
lupini. 50
luxata. 293.436
luxati artus. 316
luxatio cum hulcere. 447
luſcioſi. 161
lutum Aegyptium. 469
Lycapſos. 505
lychnis. Ibid.
lycion. Ibid.
lycopſis. Ibid.
lygos. 452
lyſmachium. 505

M

Macedonicum. 601
macer. 505
maciem inducentia. 31
mecilentiam reficientia. 32
madaroſis. 153
magnes. 403
magnites. 503
maiorana. 458.523
maius fabium. 539
mala. 508
malabathron. 506
malache. Ibid.
malagma. 609
malagma ex ſpirathis. 614
malag. Curei. 613
malag. polyarchij. 610
malag. Oribaſij. 613
malag. Antylium. 615
malagma apollophanis. 624
malagma erythrium. 613
malagma Nili. Ibid.
malagma citrinum. Ibid.
malagma GALENIVM. Ibid.
malagma διὰ σπερμάτων. 614
malagma philagrianum. 610
malagma λὶ οἰνάνθης. 614
malagma διὰ σαμψύχου. Ibid.
malagma διὰ λαφνίδων. Ibid.
malagma διὰ μελιλώτων. 610
malagma διὰ γιγάρτων. 61
malatiæ cura. 7
malleoli luxatio. 44
malua. 46.506
malus. 533
malus præſica. 508
malus Armeniaca. Ibid.
malum terrę. 544.462
malum granatum. 522
malum punicum. 492.522
mammarum uitia 189
mammarum tutela. 190
mammillæ. 54
Mamiras. 506
mandragora. Ibid.
mandragora pota. 344

mania.

mania. 135
manna. 506
manus ſumma. 432
marathrum. 506
marcellium ad perniones. 260
marib. ut fœminis mãmæ tur
marrubiũ nig. 466 (geſcũt.383
martian um. 611
maſtiche chia. 506
maſtichinum. 623
maſtucha. 627
maſuaphium. Ibid.
maxilla inferior. 436
maza. 49
Mecon. 508
mecon ceratitis. Ibid.
mecon heraclea. Ibid.
meconium. 343
medicamen. ex ſanguine hirci-
medic. ex lotio. 603 (no. 565
medic. exedens citra morſum
med. heliocaẽs adurẽs. 576 (297
medicamentum philoxem. 560
medicamentũ ex cotonijs. 561
medicamentum è ſcilla. 558
medicamentum ex citrio. 547
medicamentum, ex eruis. 560
medicamentum λὶ ἀλοῦς. 575
medicamentũ σὺ τὴ τρίγωρ. 565
medici ubiq; accincti ſint. 1
medimnus. 636
medion. 507
medulla. 54. 510
mel. 507
mela. 508
melan Indicum. 506
melancholia. 135
melancholiæ cura. 136
melangraphomenon. 507
melanclorum. 594
melanteria. 506
melanthium. 507
melea perſicæ. 508
melea armeniacę. Ibid.
melia. 507
melicerides. 296
melilotum. 507
meline. 477
melini. 622
melites. 502
melitera Oribaſij. 575
melittomata. 232
melopepon. 50
μοῦλον. 155
meloplacuntij præparatio. 561
memæcylos. 507
memoriæ iactura. 130
mendeſium. 610
mercurialis. 504
menſes trahentia. 26
menſiũ exuberãs purgatio. 233
menſium profluuium. 231
menſes ſupreſſi. Ibid.
menſuræ. 634
menſurarum notæ. 635
menta ſatiua. 480
mentiens bunium. 540
meon. 508
meſpila. 52. 507
metopium. 623
meu. 508
Mieroxos uel morochthos. 502
milax. 509
milium. 489
milium ſolis. 504
mille folium. 510
milphoſis. 153
miltos. 970
mina Romana. 635
mina Attica. Ibid.
mina Aegyptia. Ibid.
minium. 470
miſy. 509
mithridatica antidotus. 557

mituli. 509
μόχλισκοι. 434
modius. 636
mola. 241
molles piſces. 57
moly. 510
molybdena. 509
molybdos. 505
monemeron ad lipitudines. 583
mora. 51
morbi populares. 93
morbus attonitus. 139
morbus regius. 220
morbus comitialis. 132
morea. 509
mori batini. 586
morosis. 130
morus. 509
motus fluxus prouocat. 241
Muliebre profluuium. 234
mulieri grauidæ ſuperuenien-
tia. 1
mulierũ genitale impuia. 410
mulſæ confectio. 58
mulus. 56
muræna. 336
muria. 457
murices. 509
muris aranei morſus. 331
muſcus. 468
muſtela. 469
myaces. 509
myagros. Ibid.
myaros herba. Ibid.
mycetes. 510
mydriaſis. 158
myelos. 510
myopiaſis. 161
myos otis. 510
myrice. Ibid.
myriophillon. Ibid.
myrobalanum. 465
myrrha. 510.527.609
myrrhine. 510
myrſinatum. 595
myrteti præparatio. 581
myrtus. 510
myſthlion. 105
myſtrum. 636
myza. 510

N

NApy. 511
narce thalaſſia. Ibid.
narciſſus. Ibid.
nardus. Ibid.
nardus Gallica. Ibid.
nardus orea. Ibid.
nardinum. 586
narduſtachys. 511
nares fractæ. 422
nares contuſæ. Ibid.
narium graueolentia. 167
narium hulcera. Ibid.
narium uitia. 166
narthex. 511
naſcaphithon. Ibid.
naſturtium. 47.487
natricis morſus. 334
nauſea. 106
nauſeæ ex pituita cura. 23
naxias. 504
neapolyta. 153
nenuphar. 512
nephelea. 156
nepita. 486
nera paſtillus. 571
nerium. 512
nerui icti remedia. 313
nerui ſauciꝝ. 312
neruorũ ſenſatio maxima. 314
neruorum abſceſſus. 282
neuras. 511
Nictalops. 158
nigella. 350.507

nitrum. 504
Nomæ. 302
notæ ſolutionis morbi. 67
notæ futuri doloris capitis. 69
notæ imminentis iudicij. Ibid.
notæ futuri iudicij. Ibid.
notæ peracti iudicij. 70
Nuces. 52
nuſcitio. 158
nutrix qualis eligenda. 7
nux pini. 51
nux perſica. Ibid.
Nympha. 400
nymphæ amputatio. Ibid.
nymphea. 512

O

O Bolus. 635
obeſum extenuantia. 31
Ochra. 470
ochri. 50
ocimaſtrum. 456.541
ocimon. 541
ocimoides. Ibid.
ocimum aquaticum. 478
oculorum dolores. 148
oculorum caligini. 19
oculorum remedia. 148
oculorum chemoſis. 150
oculorum hulcera. 154
oculorum inflammatio. 148
oculorum ungues. 363
odoratus uitia. 166
Oč. 512
œdema. 291
œdema pituitoſum. 292
œnanthe. 512
œnos. Ibid.
Olea. 475
oleago. 539. (475
oleæ Aethiopicæ lachryma.
olearea cotis. 504
oleaſtellum. 539
olei anethini præparatio. 622
olei citrini præparatio. 622
olei laurini. 623
olei populei confectura. 622
olei Raphanini præparatio. Ibid.
oleomel. 476
olerum concinnationes. 619
olera eſculenta. 46
olerum aſparagi. 48
oleum. 907
oleum ablutum. 475
oleum amaracinum. 623
oleum Amygdalinum. Ibid.
oleum Balaninum. Ibid.
oleum crocinum. Ibid.
oleum Cyprinum. 624
oleum ex trupis. 475
oleum ex iuglande. 623
oleum Irinum. Ibid.
oleum lentiſcinum. Ibid.
oleum maſtichinum. Ibid.
oleum omphacinum. 475
oleum Rhicininum. 476
oleum ſeſaminum. Ibid.
oleum Sylueſtris oleæ. 475
oleum uerus. Ibid.
oliuæ. 52
oliuæ chatarticæ. 547
oluſatrum. 47.484
ὀλυγκιὺς oxydorticus. 588
olympus ſiue Olympiacũ. 585
omphacis. 200
omphacomelitis concinnatio.
onirogmos. 225. (581
onoclea. 452
ononis. 461
Ophioſis. 112
ophthalmia. 148
ὀπιὸδόντ. 145
opium. 343. opos. 514
oppopanax. 608

Orbicu-

Orbiculus ad feruores. 601
orchis. 514
orchis ſerapias. 514
oreoſelinon. Ibid.
origanus. Ibid.
oris columella. 173
oris uitia. 169
oriza. 50
orminon. 514
orobanche. Ibid.
orobus. Ibid.
orthopnæa. 179
oryza. 514
Os ſacrum. 427
oſſa. 515
oſſa pubis. 427
oſſis ſacri hulceratio. 110
oſtraca. 515
oſtracites. 503
oſtrea. 56.515
othonna. 512
oua. 53
ou leucon. 540
oxera polychreſtos. 599
oxycanthos. 514
oxymel calculoſis. 564
oxymel Iuliani. 546
oxymel ſcilliticum. 558
oxymel ſimplex. Ibid.
oxymel ſplenicum. 564
οὐρόμ 515
Ozæma. 166

P

PAegnitis. 470
Pallarium ad hulcera. 591
palma. 432.537
palpebræ coaleſcentes. 363
palpebræ grandines. Ibid.
palpebrarum conſutio. 358
palpebrarum uſtio. 360
pama. 52
panicum. 477
pannus. 521
pancration. 515
panes. 49
panis. 463
panis filligineus. 49
panis ſordidus. Ibid.
panus. 287
papauer. 508
papauer corniculare. Ibid.
papauerculum. 500
papauer domeſticum. 508
papauer herculeum. Ibid.
papaueris ſuccus. 343
pappi. 350
papulæ. 275
paralyſis. 140
paralyſis ueſicæ. 211
paraſynanche. 173
paraſtatæ. 392
paraſyrmata. 278
pardalionches. 456
pareſis. 141
pareſis ex colica. 144
pariendi difficultas. 247
paronychia. 261
parotis. 165
παρυγρὸμ. 595
parthenion. 545
partium amputatio. 410
partium attenuatarum cura. 33
parulis. 171.369
paſſer. 534
paſtillus amazonum. 570
paſtillus Aſter. 568
paſtillus andronius. 571
paſtillus bythnus. 572
paſtillus criogenes. 573
paſtillus crocodes. 569
paſtillus διὰ λακορίου. 572
paſtillus diacorallium. 569

paſtillus.

paſtillus διὰ λωταρίων. 572
paſtillus diarhodos. 569
paſtillus διὰ φιλλῶν. 571
paſtillus διὰ φισαλίδων. 570
paſtillus διὰ χαρτίου. 571
paſtillus è cornu cerui. 569
paſtil. ex amygda. amoris. 570
paſtillus ex electro. 569
paſtillus ex cœnelæo. 572
paſtillus ex erica. 70
paſtillus ex lapide phrigio. 572
paſtillus ex ſeminibus. 569
paſtil. ex ſpina Aegyptia. Ibid.
paſtillus ex uitroq; ueratro. 572
paſtillus hemicranicus. 573
paſtillus leucus. 572
paſtillus marcellius. 571
paſtillus melanchlorus. 573
paſtillus muſæ. 570
paſtillus Nymphodoti. 573
paſtillus pantolmios. Ibid.
paſtillus paſionis. 571
paſtillus phauſtini. Ibid.
paſtillus philippi. 570
paſtillus purgans. 547
paſtinaca. 48.52.57
paſtinaca marina. 336
paſtilli qui extrahantur. 310
Pectus. 426
pectoris ſuppuratio. 184
pediculatio. 119
pediculatio palpebrarum. 153
pedis cura. 422
pedum. 453
peganera. 602
pelarium πίλημάτος. 593
pellis Hippopotami. 473
pellis ouilla. Ibid.
pellis uiperæ. Ibid.
penis reſolutio. 143
πενταμύρου. 612
peonia. 472
peonia antidotus. 564
peplium. 543
pepon. 50
peripneumonia. 180
peri ſcyphiſmus. 357
perniones pedum. 259
perpenſa. 463
pes gallinaceus. 482
peſſi. 628
peſſulus. 232
peſſulus croceus. 628
peſſulus emolliens. 240
peſſulus Aegyptia. 629
peſſus eneapharmacus. 628
peſſus aureus. Ibid.
peſſus Gone. 629
peſſus Tirianus. Ibid.
peſſus croceus. 628
peſſus libanius. Ibid.
peſtis. 94
Phaci. 536
phacos. Ibid.
phœnix. 537
phœnix herba. Ibid.
phæum ad hyppo. 574
phagidæna. 303
phalangiorum percuſſus. 328
phalangites. 536
phalangium. 328
phalaris. 536
pharicum. 346
phaſelę. 50
phaſiolum. 485
phauni. 137
phelli. 536
phlyctęnæ. 276
phlegmone quid. 279
philocotyche dolorē ſopiēs. 596
philonis antidotus. 554
phimos. 244
phimus uteri. 401
phocæ. 57

phœnigmi. 142
phœnicina. 308
phormion. 537
phrenitis. 124
phrygius. 503
phthiria. 119
phtiſis. 184
phthiſis oculorum. 158
phu. 537
phuſca lapides cõfringens. 564
phuſca purgans. 547
phycos 537
phymus. 388
phyllites. 537
Piceæ cortex. 518
picinum oleum. Ibid.
picra GALENI. 563
picra ex oxymelite. Ibid.
pinguia. 907
pinus. 499
pili. 534
pili qui renaſcantur. 277
pillulæ ex harmenico. 548
pirus. 461
pirum ſyleſtre. 465
pirryne ad duritas & ſcirromata. 593
piſa. 59.
piſces. 56
piſces grandes. 57
piſces molles. Ibid.
piſces plani. Ibid.
piſces ſaxatiles. 56
piſces teſtacei. Ibid.
piſcium gluten. 485
piſcium ius. 480
piſſelæon. 518
piſſera. 434
piſtatium. 518
pityæ. 521
pityides. 518
pityuſa. Ibid.
pix zopiſſa. 461
Plagarum cura. 277
plantago. 462
platanus. 518
plenitatem officere. 20
pleuritis. 186
plumbago. 509.605
plumbi uenenum. 349
plumbum. 509
pneumon. 518
pnigalion. 137
pnigitis. 470
Podagra. 251
podagra ex bile. 252
podagra ex ſanguine. 257
podagræ remedium. 290
podagræ tutela. 259
podagrica. 548
podagricum Procli. 567
policaria. 343
policnemon. 519
polium. Ibid.
pollen. 472
pollenta. 49
polypi. 57
polygonaton. 519
polyganon. Ibid.
polyidæ ſphragis. 571
polypodium. 519.544
polypus. 166
pompholyx. 519
pondera. 634
ponderum notæ. 635
populus alba. 501
populus nigra. 453
porrigo. 117
porrum. 48
poterium. 511
portulaca. 460
prauus habitus. 215
præcocia. 215
præcordiorum affectus. 190

præpa-

præparatio raphanorũ. 553 (336
p̃paratio ſanguinis teſtudinis.
præputiũ glãdi adhæreſcẽs. 389
preſter. 334
priapiſmus. 226
principium febris quid. 65
procidentia umbilici. 222
profuſio. 167
propolis. 608
protrigines. 261
prunus. 493
pruriginis cura. 272
pruritus cura. 271
Pſeudobunion. 540
pſilium. 343
pſilothrum aridum. 577
pſora. 269
pſoricon. 540
pſydratia. 117
Pterygia. 262.411
ptarmica. 167
pterygia oculorum. 363
pterygion. 157
ptilloſis. 153
pudendorum hulcera. 261
pudendorum dolores. 228
pueri q̃modo educandi. 8 (di. 11
pueri quãdo literatorib. tradẽ-
puerorũ et aliaꝝ ætatem educa
pulegiũ. 471.544 (tio Ibid.
pulicaris herba. 540
pulmo. 54.518
pulmonis temperaturæ. 38
pulmonis intemperies. Ibid.
pulſa cathartica. 548
pulſus quid. 73
pulſus æqualis. 7
pulſus debilis. 72
pulſus capriſans. 74
pulſus Citus. 71
pulſus conuulſorius. 81
pulſus deficiens. 73
pulſus ἀλκροτ@. 74
pulſus uacuus. 72
pulſus uermicolans. 75
pulſus hectícus. 81
pulſus inæqualis. 73
pulſus inæquiuelox. 74
pulſus inordinatus. 76
pulſus intercidens. 73
pulſus lentus. 71
pulſus medius. 72
pulſus myurus. 73.80
pulſus nutantes. 74
pulſus obſcurus. 79
pulſus ordinatus. 76
pulſus plenus. 72
pulſus rarus. Ibid.
pulſus ſecundũ rhithmum. 73
pulſus Serratus. 76
pulſus turbulenti. 75
pulſus uehemens. 72.79
puſuum cauſæ. 77
pulſuum genera. 71
pultationes. 296
pulticula. 453
pumex. 491
purgantium obſeruantia. 549
purgatio è ſale. 548
purgatorium aquagium. 546
purgatorium ex cotonijs. 547
purgatorium ex rhodomelite.
purpura. 56. (546
putealogonthria. 519
putredines. 302
Pyrethrum. 521
pyrites. 503
pyros. 527
pytiriaſis. 117
pyxis. 618

Q

Quæ aquam proliciunt. 545
quæ attrã bilẽ proliciunt. 544
quæ bilem proliciunt. 542

quæ pituitam educunt. 545
quæ uires proterunt. 79
quercus. 474

R

Rabidi canis morſus. 325.326
radices. 609. (327
radices eſculentæ. 48
radicula. 48.521
radius. 430
radix rhodia. 522
raiæ. 57
ramex aquoſus. 224
ramex carnoſus. 395
ramex flatuoſus. 39
ramex inguinis. 398
ramex tophaceus. 395
ramex uaricoſus. 396
rana paluſtris. 341
ranæ. 466
ranunculum. Ibid.
raphanos. 521
raphaninum. 476
rapum. 472.498
raucedinis cura. 176
Renes. 54
rethinæ. 522
recrementum argenti. 477
recrementum metallorum. 527
recutiti. 388
redduuia. 261
renum durities. 210
renum inflammatio. 207
renum & ueſicæ hulcerum diſcrimen. 208
reſinæ. 522
reſolutio. 141
reſolutio partis. 142
Rha pontica. 521
rhacos. Ibid.
rhacoſis. 399
rhagades. 228
rhamnus. 521
rhęa. 522
rhæti præparatio. 581
rhenum mala. 205
rheum. 521
Ricinus. 49
rigor. 145
rhigores. 100
rhinarium. 586
rhithmi differentiæ. 73
rhithmus. Ibid.
rhoda. 522
rhodia rhiza. Ibid.
rhodadaphne. 512
rhodomeli. 581
rhodoſtacti compoſitio. 581
rhus. 522
rhyas. 154
rhypos. 522
roſæ. 522
roſacei præparatio. 621
roſmarinum. 501
roſtra. 54
Rubeta rana. 341
rubia paſſiua. 478
rubrica ſinopica. 470
rubus. 466
rubus caninus. 499
rugarum præſidia. 18
rumex. 500
ruptura. 293
ruta ſyluestris. 350.510

S

Sabina. 468
ſachar. 507
ſacræ antidoti. 550
ſagapenum. 523.608
ſalamandra. 341.523
ſales. 456
ſales Teriaci. 556
ſalis flos. 457
ſaliua ſtomachi. 192

saliuaris. 527
salix. 452.485
salsugo. 457
saliua. 476.524
sambucus. 456
samsychon. 523
sandaracha. Ibid.
sandarachæ uenenum. 349
sandix. 523
sanguinalis. 519
sanguinaria. Ibid.
sanguinem sistentia. 312
sanguinis eruptio ex arteria. 310
sanguinis ex ore eruptio. 173
sanguis caprillus. 55
sanguis leporis. Ibid.
sanguis taurinus. 347
sanguinis sputum. 181
samia terra. 470
sapa, passum. 480
saphyrus. 504
sapo. 523
sapo Constantini. 577
saprotes. 523
sarcocolla. Ibid.
sarcoma. 166
sarcothlamata. 293
sardonia herba. 346
satiriaca antidotus. 566
satureia. 483
satyriasis. 226
satyrion. 523
saura. Ibid.
saxifraga. Ibid.
Scamonia. 542.526
scamonia nocet stomaho. 193
scandix. 526
scapula. 426
schænos. 537
schænu anthos. 531
schinos. 531
schistos. 502
scilla. 526
scingus. 526
scirrhi. 294
scirrhus. 240
scleroma. Ibid.
sclerophthalmia. 151
scolopendra. 526
scolopendrion. Ibid.
scolopendræ morsus cura. 330
scolymon. 526
scopus incrustantium. 312
scordion. 526
scoria. 527
scorodon. Ibid.
scorodo prason. Ibid.
scorpioides. Ibid.
scorpion. Ibid.
scorpius marinus. 336.527
scorpius terrestris. 527
scroti inflammatio. 224
scroti laxatio. 399
scroti uitia. 225
scrupulus. 635
scuatinæ. 57
Secundæ relictæ. 404
securidaca. 480
securinum. Ibid.
sedis condylomata. 409
sedis hulcera. 227
selinon. 524
selusina. 470
semina. 609
seminis incontinentia. 225
semperuiuum. 458
senecium. 482
senecta aspidis. 471
senecta serpentis. Ibid.
senectutis uictus. 17
sentis Canis. 499
sepiæ. 57
sepiæ testa. 524
seps. Ibid.

ſeriphum. Ibid.
ſeris. Ibid.
ſerpentaria. 474
ſerpyllum. 478
ſertula campana. 507
ſeſamini confectio. 622
ſeſamoides. 524
ſeſeli. Ibid.
ſeſamum. Ibid.
ſextarius. 636
Σησαματικὸν. 74
ſialon. 524
ſibila aurium. 164
ſiccæ temperaturæ. 33
ſicyonium. 624
ſicyos. 525
ſicyos agrios. Ibid.
ſideritis. 524
ſideros. 525
ſigna imminentis morbi thoracis. 61
ſigna leralia. 66
ſigna morbi diutÿni. Ibid.
ſigna morbi accuti. 67
ſigna morbi uentris. 61
ſigna morbi ueficæ. Ibid.
ſigna ſalubria. 66
ſiliqua. 635
ſiliquę. 52
ſillybon. 525
ſilpha. Ibid.
ſilphium. Ibid.
ſilurus. Ibid.
ſimplicia purgantia. 541
ſinapi. 47.511
ſinapiſmus. 615
ſinapiſmi præparatio. 619
ſingultus. 105
ſinchyſis. 160
ſinus arriti. 307
ſinus hulcerum. 306
ſion. 47.518
ſiriaſis. 11
ſiſaron. 525
ſitis. 105
ſiſer. 525
ſiſon. Ibid.
ſiſymbrium. 526
Smegma. 574
ſmegma aridum. 576
ſmegma ad catarrhum. 577
ſmegma peponatum Ibid.
ſmilax. 527
ſmilax, timion, & taxum appellatur. 340
ſmilium ad abſceſſus. 592
ſmyrna. 527
ſmyrnium. 47.527
ſmyrus & lapilli Spongis. 503
Solanum. 529
ſolanum furioſum. Ibid.
ſolaris maior. 481
ſolaris minor. Ibid.
ſolinum furioſum. 346
ſolſtitium prumale. 62
ſolſtitium æſtiuale. Ibid.
ſomnus. 58
ſonchus. 527
ſorba. 52
ſorbus. 512
ſordes. 522
ſory. 531
Sparganion. 528
ſpartos. Ibid.
ſpaſmus. 144
ſpaſmus cinicus. 143
ſpeudodiſtamnon. 540
ſpeclarion. 528
ſphecle. 297
ſpica nardi. 511
ſpillothra. 222
ſpina alba. 501.521

ſpina dorſi. 427
ſpinę qui extrahantur. 310
ſpodiacum. 584
ſpondyli. 56
ſpolium. 471
ſpodion. 528
ſpodium. 519
ſpondylion. 530
ſpongia. 528
ſpongos. Ibid.
ſporophthalmia. 151
ſpuma argenti. 605
ſpumæ argenti uenenum. 349
ſpuma nitri. 465
ſpuma ſalis. 457
ſputi notæ. 83
ſquama. 501
Stachys. 528
ſtacticum Proſechij. 585
ſtaphylinus. 473.528
ſtæbe herba. 529
ſtæchas. Ibid.
ſteata. 528
ſteatommata. 296
ſtellio. 463
ſtellionis morſus cura. 330
ſtercus. 494
ſtercus alitum domeſticorum. 495
ſtercus bubulum 494
ſtercus caninum. Ibid.
ſtercus caprillum Ibid.
ſtercus ciconiarum. 495
ſtercus columbinum. Ibid.
ſtercus crocodilorũ terreſtrium & Nilo degentium. Ibid.
ſtercus infantium. 494
ſtercus luporum. Ibid.
ſtercus murium. 495
ſtercus ouillum. Ibid.
ſtercus ſturni. Ibid.
ſterilitatis præſidia. 244
ſternutamenta. 103
ſternutatoria. 167
ſtigmata. 274
ſtillicidium ſanguinis. 108
ſtimmi. 529
ſtomachi aduſtio. 383
ſtomacho imbecilli. 194
ſtomachi imbecillis cura. 100
ſtomachi affectus. 190
ſtrabiſmus. 160
ſtranguria. 210
ſtratiotes aquaticus. 529
ſtrigmenta. 522
ſtrigmenta balneorum. 471
ſtrumæ. 295
ſtrumæ remedium. 290
ſtrumæ hulceratæ. 296
ſtrumæ ſine hulceribus. Ibid.
ſtrychnon. 529
ſtrychnon manicon. Ibid.
ſtyrax. 530
ſtypteria. 529
ſuaues & frugi potiones. 587
ſubera. 536
ſuccedanea. 629
ſuccus opium. 514
ſuccus papaueris. 608
ſudor. 483
ſudorem prouocantia. 26
ſudoris obſeruatio. 101
ſuffuſio. 160
ſugillata. 168
ſugillatio oculi. 155
ſulphur. 482
ſupercilium Veneris. 510
ſuppuratorum uſtio. 381
ſurditas. 164
ſuſinum. 621
ſuſpirium. 179
ſutura per medicamenta. 360
ſyca. 530

ſycomorus. 512.530
ſyderatio. 285
ſyluestris cucurbita. 543
ſymphyton mega. 530
ſymphyton petreum. Ibid.
ſyncopa. 95
ſyncopa extenuibus ſuccis. 96
ſyncopę uarię occaſiones. Ibid.
ſyphones ueſicę. 390
ſyriaca. 52

T

TAbes. 98.184
thalaſſion hydor. 482
tæneæ. 319
tapſia. 350
tauri gluten. 531
taurocolla. Ibid.
tarychorum piſcium caro. Ibid.
taxus. 527
taxus arbor. 345
Tephra. 532
tedæ. 472
tela qui extrahantur. 310
telephia hulc. 305
telephion. 532
telis. Ibid.
tellinæ. 531
telorum differentia. 413
telorum extractio. Ibid.
telorum forma. 415
telorum genera. 413
telorum potentia. Ibid.
temperaturarũ emendatio. 41
temperaturarũ uiſcerũ notæ & deinceps. 34
temperies optima quæ. 33
emulentia. 20
tenemus. 198
terebinthus. 532
teriacæ contra uenenum. 325
termæ. 28
terminthos. 512.288
terra Eretria. 470
terra ſigillata. 469
terreſtris. 526
terreſtris ficus. 538
teſtæ. 515
teſtes. 54
teſtes fibronum. 483
teſticulorum partes. 392
teſticulus canis. 514
teſtium inflammatio. 224
teſtium temperaturæ. 40
teſtium uitia. 225
tetanus. 145
tettiges. 532
teucrios. Ibid.
teutlon. Ibid.
Thalaſſerus. 588
thalietrum. 482
thamarix. 510
thapſia. 482
theon. Ibid.
thelypteris. Ibid.
theodoretus. 563
theodotium paruum. 586
theriaces præparatio. 555
thermus. 482
thinnitus aurium. 164
thithymallus. 543
thlapſi. 482
thridax. 483
thronus Marcellius paſtil. 571
thymbra. 483
thymelęa. Ibid.
thymi naturalium. 390
thymi uteri. 400
thymus. 483
thynnorum ſalſura. 531
thus. 501
thianus. 629
thibiæ cura. 422
tilia. 536
tinctu. capillorum. 116

tita-

titanos. 533
rithymallus. 532
Toſi articulorum. 258
tonſillarum phlegmone. 172
tormentum. 472
tormina. 198
torpedines. 57
torpedo marina. 512
τὸ φαρμάκον 576
toxicum. 347
Trachonia. 152
traco marinus. 336
tracunculus. 410
tragacantha. 533
tragion. Ibid.
tragoriganos. 533.544
tragoſſirodes. 533
tragus frumentaceus. Ibid.
tremores. 147
tribolos. 533
tribulum aquaticum. Ibid.
triches. 534
trichiaſis palpebrarum. 154
trichocolia. 154
trifolium. 523
trifolium odoratum. 507
trigle piſcis. 533
triphyllon. 523
tripolium. 534
triticum. 49.521
trixago. 538
trochiſcus ad tuſſim. 178
troglorides. 534
trignodites. 206
tryx æni. 534
Tuber terræ. 535
tubera. 49
tunni. 57
tympanites. 216
tyros. 534
tuſſilago. 467
tuſſis. 175
tuſſis febricitantium. 102
tuſſis infantium. 9

V

Valeriana. 537
uari. 169
uaricoſus ramex. 396
uaricum exciſio. 409
uaſorum diſſectio. 356
Verarum ſectio. 377
uenenatum mel. 343
uenenorum remedia. 337
uenenorum communis cura. 338
uenenorum præſeruatio. 337
uenenorum enumeratio. 340
ueneris emolumenta. 21
ueneris idonei milites q. Ibid.
ueneris illicia. Ibid.
uenere uti nequeuntes. 22
ueneris intemperate cura. Ibid.
uenerera. 505
uenter. 492
uentriculi temperamenta. 37
uentriculi intempereis. Ibid.
uentriculus. 54
uentris affectus. 190
uentris inflatio. 194
ueratrum. 477.542
ueratrum album. 350
ueratrum nigrum. 542
uerbaſcum. 536
ueretri erectio. 226
uergiliarum exortus. 62
uergiliarum occaſus. 63
uermes hulcerum. 301
uerrucæ. 412
uertebra. 427
uertigo. 138
uerticillum. 530
ueſica exoluta. 218
ueſicæ mala. 205
ueſicæ palpebræ. 362

ueſpæ. 328
ueſparum ictus. 328
ueteramenta. 473
ueterni. 127
ueternos. 60
uictus nauigantium. 31
uictus occupatorum. 30
uictus iter facientium. Ibid.
uictus ſingulorum temporum 29
uiligia. 59
uigilia febricitantium. 98
uini facultates. 57
uini commoda. 58
uini uenenum. 350
uinum. 512
uinum purgans. 547
uiola. 481.501
uiola alba. 501
uiolaceum. 622
uipera. 479
uiperæ morſus. 331
uiperæ morſus cura. 332
uirilium partium ignauia. 22
uiſcum. 483
uitex. 452
uitis alba. 459
uitis nigra. Ibid.
uitis ſylueſtris. Ibid.
uitrum. 534
Vlæ. 156
Vmbilici prominentia. 385
unbilicus prominens. 222
umbilicus terræ. 498
umbilicius Veneris. 496
Vncia. 635
unctiones purgantes. 551
ungues. 56
unguis. 157
unguis colliſus. 412
unguium abſceſſus. 162
unguium ſcabies. 262
unguium uitia. 261
unguenta. 615
unguentorum cõcinnationes. 619
uolucres. 53
uoluulus. 204
uoluulus ſtomachi. 194
uomitus bilioſus. 106
uomitoria. 552
uomitum cientia. 24
Vranium. 587
urinarij meatus abſceſſus. 207
urinarum notæ. 82
urinæ profluuium. 210
urinæ ſtillicidium. Ibid.
urinam non continens. 211
urtica. 47
Vſtilago ruſtica. 473
Vteri abſceſſus. 401
uteri auerſio. 235
uteri cancer. 239
uteri condylomata. 246.400
uteri exhulceratio. 238
uteri hæmorrhoides. 400.246
uteri inflammatio. 235
uteri inflatio. 241
uteri præcluſio. 244
uteri procidenia. 243
uteri rhagades. 246
uteri ſuffocatio. 242
uua paſſa. 464
uuæ. 51
uulpes. 458
uultus nigrores. 168

X

Anthion. 512
xerocollyrium GALENI. 589
xerophthalmia. 15
xiris. 512
xiphion. 512

Xylωμ saprotes. 523
xyster. 586

Z

Z Ea. 480
Zingiber. Ibid.
Zomos. Ibid.
zopyrus antidotus. 564
zosini unguent. 618
Zymæ. 480
zythus. Ibid.

FINIS.

PAVLI AEGINETAE

DE RE MEDICA LIBER PRIMVS, ALBANO TORINO Vitodurenſi Interprete.

Pauli laborem me noſce, qui plurimum
Peragrauit terræ, Aegina natus patria.

BIBLIOTECA DE LA FAC. DE MEDICINA

NON *qui ueteribus, eorum quæ ad artem ſpectant prætermiſſum quicquam putem, inſtituũ nobis hoc opus eſt, ſed qui in compendium doctri na redigatur. Contrà enim, non tam rectè quàm abſolutè etiam, illis ad unguem omnia elaborata cenſeo. Recentiores uerò præterquàm quod eos attingere non curant, etiam uanitatis accuſant, unde commentationis huius conſilium cœpimus: his quidem commentariolum, quod ut ueriſimile eſt, quærunt, cõpendioſum, nobis uerò exercitium futurã. Abſurdum enim eſt rhetoras forenſiũ rerum præceptis breuibus, cõcinnisq; codicillis, ac ueluti coambulonibus (ſic enim uocãt) quibus legũ quidem omniũ ſumma quædam ad uſum expedita tenetur, uti, nos autem eadem negligere: quanquã illi non ſolũ perexiguum, ſed iuſtum cogitandi, reputandiq; negocij tempus prorogare ſibi poſſunt: nobis contrà, uel nunquam, uel perraro ſanè facultas ea datur, quando in morbis quibuſdam, cũctari ſæpenumero abſq; graui diſcrimine non licet, unde rectè admodum Hippocrates ſubitariam ac pernicem eſſe occaſionem docuit. Illos ſiquidem in ſolis propemodum urbibus uſus occupat negociorum, ubi magna librorum copia eſt. Medicis uerò non in urbibus, agriſue, aut ſolitarijs locis tantum, ſed iam & mari, in ipſis perſæpe nauibus, repentium morborum neceſsitas incidit, in quibus mora uel interitum, uel extremum periculum adfert. Quandoquidem autẽ uniuerſas medendi rationes, uel*

Exordium abruptum & Satyricum.

omnem per ſingula materiam memoria tenere, arduus, & impoßibilis conatus eſt, Epitomen illam parauimus, è priſcorũ medicorũ monumentis conſarcinatam. Neq; enim ex nobis natum quicquam adiunximus, paucis quibuſdam exceptis, quæ in arte exercenda notaui, & experientia deprehendi. Pleriſq; uerò medicorum illuſtrium ſcriptis congreſſus, Oribaſij præſertim (qui & ipſe ſua aliunde decerpſit, unde uolumen in quo uniuerſam ualetudinis tuendæ rationem complexus ſum, tranſtuli: nam poſt GALENVM, *& iuniores etiam* GALENO *fuit*) *precipua ex omnibus delegi, morbo nullo, quantũ id fieri potuit, prætergreſſo: nam illud in ſeptuaginta libros diuiſum, Oribaſij uolumen (Hebdomecontabiblon appellatum) Medicinæ quidem argumentum omne tenet. Sed parare tam immenſum opus haud cuiuſuis eſt, Epitome uerò ad ipſius filiũ Euſtathium ſcripta, quæ ab integra morborum omnium tractatione multum abeſt, etiæm cæterarum rerũ ſpeculationem imperfectam habet, aliàs cauſis, aliàs notis, interdum etiam abſoluta curatione, tanquã alia ſubierint, prætermißis. Hoc uerò quicquid eſt opuſculi, morborum omne genus qui in ſimilaribus, uel inſtrumentarijs corporis partibus, uel continui diſſolutione uiſuntur, cũ notas, tum cauſas, tum curationes complectitur: neq; in ſumma tantum, ſed ubicunq; res ipſa ferebat, fuſius etiam. Ante uerò hoc de tuenda ſecunda ualetudine perſcripſimus negotiũ totum. Poſtremo de ſimpliciũ, cõpoſitorumq; medicamentorũ facultatibus, librũ cõdidimus.*

QVIDAM SEPTEM TOTIVS OPERIS VOLVMINVM (VNIVERSVM ENIM Opus in totidem libros diductum eſt) ſcopi.

In PRIMO uolumine, uniuerſam quæ ad ſecundam ualetudinem tuendã ſpectat, materiam cõperies: & affectionum, ætatibus, anni temporibus, temperaturis, & aliįs quibuſdã peculiariũ tum præcautionem, tum emendationem, facultatesq; ac uſus omniũ alimentorum, quemadmodũ in capitibus explicauimus.

In SECVNDO, de Febribus ſingulis docetur, præmiſſis quæ huc conferunt omnibus, notis uidelicet ab excrementis, diebus decretorijs, & aliįs id genus, ſubiectis quæ Febres comitantur ſymptomatis.

In TERTIO, de affectionibus per ſingulas corporis partes, à capitis coronide ad pedis uſq; plantam, extremosq; ungues ingruentibus, agitur.

In

In QVARTO, de his quæ forinſecus corpus impetunt malis, & ueluti in aperto conſtitutis, quæ nõ in certis, ſed in pleriſq; corporis partibus inſurgunt, ſermonem facio. In quo de lumbricis quoq; & dracunculis tractatur.

In QVINTO, de his quæ uenenum ictu, morſu ue relinquunt, inibiq; de rabioſi canis morſu, & affectione hydrophobica, id eſt, aquæ metu, deq; canis non rabidi, hominisq; morſu: inter quæ de uenenis pariter & contra uenena præſidijs, docetur.

In SEXTO, de omnibus quæ tam in carne, ubi & telorum extrahendi ratio cõprehenditur, quàm in oſſibus, in quibus infractionum uitia & artuum luxationes continentur, manuum & ſcalpelli operam deſiderant, ſcitè differitur.

In SEPTIMO, omnium medicamentorum cum ſimplicium, tum compoſitorum uires continentur, præſertim eorum, quorũ diſcurſim in ſuperioribus ſex libris facta eſt mentio: maximè maiorum, puta eorum quæ præparationes appellantur. Scimus ſanè illic non omnes diffuſè, ne doctrinæ fieret confuſio, explicari, ut quærens aliquis unam, plures ue nobilium compoſitionum, facilè reperiat. Poſtremo adduntur nonnulla, quæ ad compoſitiones medicaminum cõferunt, item de ſuccedaneis ſpecibus, ita ut totum uolumen in ponderum & menſurarum diſciplinã definat. Exordiemur itaq; iam primum cõmentarium.

HYPOTHESIS
LIBRI PRIMI.

Primum huius Operis hoc uolumen eſt, in quo uniuerſam de tuenda ſanitate materiã proſecuti ſumus, ceu iam pridem in Præfatione oſtenſum eſt, & deinceps denuò per capita dicetur. Illud prius ingenuè fateri libet, magnam partem eorum, quæ primo & ſecundo libro tractantur, huc ex Oribaſio tra ductam: noluimus enim propriã opinionem ſtruere, uerùm ex omnibus utilitatem deglubere. In reliquis quinq; libris pauciſſima tantum ex illius monumentis mutuata ſunt.

CAPITA LIBRI PRIMI.

De his quæ in fœtura prægnantibus accidũt, quoq; nutricatu alendę sint grauidę. Cap. I
Quemadmodum nutricem seligere & uictitare cõueniat. II
Quomodo lac nutricis examinandum sit. III
Quomodo lactis uitia emendentur. IIII
Cuiusmodi pusionis educationem esse oporteat. V
De exanthematis quæ puello oboriuntur. VI
De tussi & coryza infantis. VII
De gingiuarum pruritu. VIII
De dentitione. IX
De aphthis oris ulcere. X
Ad fœmorum intertrigines. XI
Contra aurium humectationes. XII
De capitis infantium adustionibus. XIII
Infantium & reliquarum deinceps ętatum, usq; ad eam quę uigorem transiluisse uidet, educatio. XIIII
De frictione præparatoria. XV
De exercitationibus. XVI
De exercitationum generibus. XVII
De frictionũ generibus. XVIII
De uociferatione. XIX
Cuiusmodi lassitudines exercitationes excipiant. XX
De cutis adstrictione. XXI
De spontaneis lassitudinibus. XXII
Cuiusmodi rationem uictus sene ctutis postulet. XXIII
Ad rugosum contractumq; corpus leuigandum. XXIIII
Vt suauiter spirer corpus. XXV
Ad calfaciendam habitudinem. XXVI
Ad uitiatum corporis colorem. XXVII
Ad liuores & fuscedies. XXVIII
Quæ dentes præseruent. XXIX
Aduersus grauem auditũ. XXX
Ad oculorum caliginem. XXXI
De plenitate. XXXII
De temulentia. XXXIII
De ijs quibus alimenta corrũpuntur. XXXIIII
De re Venerea. XXXV
De ijs, qui Venere uti non possunt. XXXVI
De ijs, qui Venerem immodicè exercent. XXXVII
De nimietate genituræ. XXXVIII
De ijs, qui ex frigore noxã contraxerunt. XXXIX
De ijs, qui immodico ardore iniuria affecti sunt. XL
De pituita in uentriculo superiore abundante. XLI
Quomodo quis facilè uomitũ promoueat. XLII
De ijs, quæ secunda ualetudine constituris, aluum emollire, lotium ciere possunt. XLIII
De clysteribus. XLIIII
De glandibus. XLV
De caput purgantibus per os apophlegmatismi dicuntur, & per nares deq; unguentis. XLVI
Quæ menses trahant mulieres. XLVII

Sudo-

Sudorifica medicamenta. XLVIII
De aëre. XLIX
De aquis. L
De balneis. LI
De thermis ſua ſponte prouenientibus. LII
De uictus ratione ſingulis anni temporibus utili. LIII
Victus ratio in negotio degentibus ſeruanda. LIIII
Victus iter faciẽtibus obſeruandus. LV
Nauigantibus quæ uictus ratio conueniat. LVI
Quomodo purgandi & extenuandi ſint obeſi. LVII
Quî nam macilenti educandi ſint. LVIII
Quomodo partibus attenuatis medendum. LIX
Optimę tẽperaturæ indicia. LX
Quæ ſint male temperatorum corporum notæ. LXI
De figuratione capitis. LXII
Quæ ſint temperamenti cerebri indicia. LXIII
Ventriculi temperaturæ indicia. LXIIII
De indicijs pulmonis. LXV
Quibus nam cordis temperaturæ notis deprehendantur. LXVI
Iecoris temperaturæ indicia. LXVII
De notis temperaturæ teſtium. LXVIII
De ijs, quæ omiſſa ſunt. LXIX
Quî calidæ corporis diſtemperantiæ corrigi poſſint. LXX
Quomodo frigidæ intẽperantiæ corrigantur. LXXI
Siccorum diſtemperamentorum in uentriculo exempli loco, paulo uerò poſt reliquarum etiam intemperaturarum correctio. LXXII
Quæ ſint alimentorum uires. LXXIII
De oleribus eſculẽtis. LXXIIII
De olerum aſparagis. LXXV
De ijs quæ edendo ſunt radicibus. LXXVI
De tuberib. ac fungis. LXXVII
De frumentaceis. LXXVIII
De legumentis. LXXIX
De temporarijs fructibus. LXXX
De his quæ ex arboribus decerpuntur fructibus. LXXXI
De animalibus, primitusq; de uolucribus. LXXXII
De ouis. LXXXIII
De quadrupedibus animalibus. LXXXIIII
De animalium partib. LXXXV
De lacte. LXXXVI
De lactiporatione. LXXXVII
De lacte fiſſili. LXXXVIII
De caſeo. LXXXIX
De piſcibus. XC
De corio teſtaceo præditis. XCI
De mollibus. XCII
De piſcib. ſine ſquamis. XCIII
De grandibus, ceraceiſ ue. XCIIII
De uiribus uini. XCV
De melle, & aqua mulſa. XCVI
De ſomno. XCVII
De uigilia. XCVIII
De ueterno. XCIX
Dioclis epiſtola, pphylactica. C

FINIS.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA LIBER PRIMVS, ALBANO TORINO Vitodurensi Interprete.

De his, quæ in fœtura prægnantibus accidunt, quoq; nutricatu alendæ sint grauidæ. Cap. I.

VM FOEMINAS VTERO GErentes, eiusmodi magna ex parte casus affligent, † redũdatio stomachi, iugis uomitus, sputatio, erosiones oris uentriculi, & horror deniq; cibi: operæ me precium facturum arbitror, si suppetias, quibus eis subueniatur, scribere aggrediar. Vtantur itaq; præsenti commoditate, inambulationibus, alimentis haud magnã in partem suauibus, melini coloris, quod pariter & ab odore commendetur uino, in primis lustrico, & potatione moderata. Quippe hæc omnia tum superfluitatum saburrã arcere, tum crebram uomitionem cõpescere consueuerunt. At medicamentorum prouinciam hic subeunt, sanguinalis herba, quæ πολύγονον Græcè uocatur, aqua elixa & epota: pariter & anethum, radixq; pontica, uernaculo ab indigenis gentis suæ uocabulo Rha appellata: hæc indiscriminatim tam dapibus alijs nondũ gustatis, quàm secundum ipsas datur ingerere. Forinsecus autem præcordijs labruscæ, punicæ syluestris, atq; satiuæ, florem, smyrnij comã, fœniculiq; semen, cataplasmatis modo applicare expedit. Neq; uel tantillum interest quomodocunq; misceas, cum palmulis ne, & uino ueteri, siue seorsim. Oris uentriculi lancinationibus aquæ calidæ potio, deambulationes tranquillæ, laneumq; ex delicatiore uellere, præcordiorum operimentũ, subueniunt. Fastidiosas & ab edulijs appetitus auersione laborantes, diuersi

nausea

βαλαύσιον καὶ λύτινον.

Cardiogmi, fastidii, & malitiæ cura.

uersi generis, & ad uoluptatem cõparatis dapibus uesci, amyloq; arido solicitabis. Peculiariter uerò id grauidis offerendum, quæ telluris glebam deglutire gestiunt, quemadmodũ in malatia, quam Græci λιτίτω, *id est, picam indigitant, quæ circa tertium à cõceptu mensem ideo plerunq; ingruit, quod nequeat tum partus, ob imbecillitatem, omne quod à locellis nutrimenti ratione recipitur, conficere: superuacanea, ob eam causam, ac uaria in stomacho retrimenta (quibus* περιτρώματα *Græcè nomen est inditum) ueluti strues congeruntur: unde tam diuersarum, tamq; portentosarum rerum nascitur prægnantibus appetitio: Verbi gratia, carbonum extinctorum, cretæ cymoleæ, & id genus innumerosorum fermè: ex qua ratione nomenclaturam hanc id malum inuenit, ob picturatam illam scilicet eius auis uarietatem, uel quod istiusmodi affectus illam subinde auem impetat. Aescæ porrò desiderium, exercitationes, & longiusculæ peregræ profectiones restituunt. Quod si qua prægnans mulier genialiter uictitare, lautiusq; cuticulam curare assueuerit, hæc repentinas nulla commoditate subibit motiones. Datur præterea cibum abhorrenti nonnunquam acria, præsertim sinapi, degustare. Aduersus porrò laxos & eximios pedum tumores, præsentissima cum utilitate, solastrũ, quam anthyllidem uocant, in aceto maceratum superdeligatur, & brassicæ latioris folia necnon & creta cimolea ex aceto illita, alumen pariter ex aceto recte adhibentur. Prosunt item mala cognomento Medica, quæ & Citria dicuntur, in aqua lauandis pedibus elixa.*

Anorexiæ subsidium.

Tumori pedum.

Quemadmodum nutricem seligere & uictitare conueniat. Cap. II.

NVtrix igitur seligenda est, nulli præter naturam affectioni obnoxia, neq; natu grandior, neq; iuuenis admodum: ita tamen, ut minima quidem natu, lustra ad minus quinq; numeret, maxima uerò septimum non excedat: pectore latiore & mammosiore, papillis neq; conniuentibus, neq; curuitate auersis: reliquo corpore quadrato, quod est neq; ualde obeso, neq; supra modum gracilento. Magnificè porrò iuuabit infantem, non ita pridem peperisse nutricem, & præcipuè masculum: fugienda sunt ei arefacientia immodicè, salsa, acria, acerba, acida, amara, uehementer calorifica, graue admodum olentia, quæq; odore nimis insignite fragrant, condimenta, aliá que id genus acredinem præferentia. A concubitu præterea frugi nutrix abstineat. Manus ac humeros †*molendo, texendoq; exerceat, necnon in ulnis huc illuc infantem gestando, quem tamen non nisi trimestrem & quadrimestrem ulnis circumferendum censeo.*

ungendo

Quomodo

Quomodo lac nutricis examinandum ſit. Cap. III.

PRimum bonitatis honorem lacti tribues, ſi craſsitudine, copia, colore, odoratu, & ſapore moderatum conſpicitur. Inculpatũ item quod dum ſuper pollicis unguem, nitoris cõtemplandi gratia, inſtillatur, flexo ungue, nec oçyus, nec ſerius delabitur. Atqui iſtoc etiã modo bonitatis periculum facere conuenit. Lac emulctũ, uitreo uaſi infundito, iuſtum coaguli momentum adijcito, digitisq; circumactis frangito, deinde quoad coaguletur quieſcere permittas: ſi tum minus caſei, quàm ſeri in eo appareat, hoc parũ frugi ducito. Ab hoc diuerſum, concoctioni renititur. Laudatiſsimum uerò, quod inter utrunq; exceſſum mediocritatem obtinuerit.

Quomodo lactis uitia emendentur. Cap. IIII.

LActis uerò uitioſitas iſthac ratione corrigitur: ſi craſsius ſit, uomitionibus pituita expellenda eſt, quod quidem munus acetoſo mulſo pulcherrimè committitur. Oportet autem eandem ante cibũ laboribus extenuare, cui tum negotio, origanum, hyſſopus, ſatureia, ſcandix, thymus, momentum raphani, & ſalſamentum uetus cũ oxymelite in cibo accommodatiſsima ſunt. Sin autem acrius & tenuius lac euaſerit, tum laboribus numeroſis ſubleuare, ſorbitionibus, porcellinisq; carnibus nutricẽ ali, defrutum bibere, & uinum dulce, conuenit. Quod ſi lac partius reddatur, nõ ſorbitionibus modò, uerùm largius etiam ac liberalius genio indulgendum, merumq; ſuauius bibendũ, pectus & mammæ ſtudioſius confricentur. Quibuſdam cucurbitula agglutinata manus auxiliares præſtitit. Medicamenta uerò, quæ lac pariundi facultatem habent, tametſi uſui nonnihil eſſe intelligam, crebro tamen eis uti, quod uiolentius eliquant, minime præceperim. Eius generis ſunt, cum ſemen, tum radix fœniculi, ptiſana, cytiſiq; folia, uino nigro aut ptiſana decocta, nigella dulcis, anethũ, paſtinacæ ſylueſtris tam ſemen, quàm radix, quæ quidem aqua prius calida macerata exhibenda ſunt. Debet autem nutrix quodlibet lac uitiatũ, ſiue craſſum, ſiue acre tetriq; odoris fuerit, priuſquam ſuctu puellus hauriat, emulgere, ſic ipſum papillis admouere. Cæterum acre nunquam ieiuno propinandum eſt. Graueolentia porrò ipſius cum uino odoratiore, tum ferculis dulcibus corrigitur. Super lacte deniq; caſei modo coacto libro tertio, Cap. de Mammarum affectibus, diſſeremus.

Generantia lac.

Cuiuſmodi puſionis educationem eſſe oporteat. Cap. V.

PRimum ſanè alimentum, quo pueruli recenter in lucem editi, ueſci ſalubriter poſſunt, eſt mel: mox deinde etiam lac, bis in die porrigendum

rigendũ, uel ad ſummum ter. Vbi uerò alacer iam, & ad ſumendũ promptus uidebitur, & ſpem concoquendi præbeat, iam tum minus replentibus edulijs ali expedit. Nam ſi per imprudentiã innumeris dapibus infartiatur, ſomnolentior conſeſtim euadit, ſegniorq́; uentre ſaburrato tumeſcente, inflato'que. Lotium inde aquoſius redditur, quibus ego tum ne tantillum quidem donec conſecerint, exhibendũ cenſeo. Sed biennio integro lac tantum, deinde pleniora etiam cibaria pappare ſufficit.

De exanthematis, id eſt, puſtularum eruptionibus, quæ puello oboriuntur. Cap. VI.

Quæcunq; circa ſummã puſtionis cutem floreſcunt, principio quidem æqui boniq; faciendæ ſunt: ſed ubi probè defloruerint, tum lauacris, adiecto myrto, lentiſco, roſiſq; medendum: deinde roſaceo, aut oleo lentiſcino, ceratoq; cum ceruſſa uti, clementerq; nitris abſtergere competit: uehementiora nanq; ſubſidia uix tolerabit. Vtiliſſimum uerò fuerit & nutricem melliciſſimis ferculis paſci, & uictus rationem pueri hoc modo inſtitui, ut neq; pleniore cibo alatur, neq; multa eſurigine uexetur. Quod ſi infantis aluus aſtrictior ſit, mel cibo inſtillatum ſimul elixabis: at ſi ne tum quidem reſpondeat, reſinam terebinthinam ciceris magnitudine injicito. Si contrà lubrica fuerit aluus, milium impendioquam compeſcendo prodeſt.

De tuſſi & coryza infantis. Cap. VII.

Quando autem tuſsis aut graucdo infantem impetit, mellitiſmis (quod eſt, linctibus ex melle) utendum eſt. Puero igitur multa prius calida aqua abluto, mox caput ipſius liberaliore mellis copia perungi, poſtremo lingua digito molliter comprimi debet: mirum enim, quantam pituitæ uim ea ratione uomitu ejiciet.

De gingiuarum pruritu. Cap. VIII.

Quod ſi pruritu gingiuarum puellus torqueatur, non fomentationibus modò, ſed abundanti quoq; unctione ex oleo probè elixo, cum modico ceræ in eo liquefacto, utendum eſt.

De dentitione. Cap. IX.

Circa menſem ferè ſeptimum infrendibus dentes proueniunt, quo tempore gingiuarum, maxillarũ, tendinumq; inflammationes, non raro neruorũ etiam conuulſiones impetunt. Tunc igitur temporis puſillo nihil, quod multo conatu cõmanducandum ſit, exhibere conueni-

uenit. Cæterum gingiuæ digitis à balneo aßidua quadam fricatione palpandæ, gallinaceorum´que adipe, aut leporino cerebro emolliendæ. Vbi uerò iam dentes profilierint, lana delicatior atque ſyncera, ceruici, capiti, & maxillis applicanda: quæ, embrocha quoque ex oleo dulci & calido, fouere, auditorijs´que meatibus idem inſtillare, congruit. Quo tempore infantem uberiore uictu nutrire, necnon & calida lauare confert. Si alui etiam fluore infeſtetur, eam epithematis, quæ cõprimendi facultate prædita ſunt, compeſcere conabimur, inſpergentes lanæ uel cyminum, uel anethum, uel apium. Profuerit autem & ſemen roſarum inſerere, & in uniuerſum calorificis arefacere. Si uerò aluus detenta nihil deijciat, melle in glandis formam redacto, aut nepetæ farina cum melle illita, clementer irritetur. Puto autem efficaciter conuulſionibus puerorum herbam, quam ἡλιοτρόπιον Græci, ſolarem Latini dicunt, aqua elixam opitulari, ſi eo puerulum decocto laueris. Expedit autem multo magnificentius, ſi oleo irino, cyprino, aut ſicyonio illitus, tantus quantus eſt, incaluerit. Atqui ubi iampridem dentes erupuerint, ſi digitos morſu ſauciat, utile fuerit iridis radicem raſam, neque admodum ſiccam, ore continere, id quod & ulceribus quoque præſidio eſt. Butyrum pariter cum melle illitum ei malo ſuccurrit. Poſtremo, gingiuarum pruritus, ſalſamenti ueteris caro lenit.

De oris ulcere, quam ἄφθαν Græci nominant. Cap. X.

VLcus quoq; oris, cui ἄφθα apud Græcos cognomentum eſt, nuper natis oboritur, aliâs quidem ſubcandido, aliâs in ruborem langueſcente, nonnunquam atro colore, & qualis in aduſtorum cruſtis uidetur, quod omnium periculoſiſſimum & maximè letiferũ eſt. Cui præſidio iris eſt cum melle, aut arida, ſi ſiccam inſpirare malis. Itidem & roſarum fõlia contuſa, pariter & earundem floſculi. Crocus, puſillum myrrhæ, galla, thus, cortex thuris, aut unà ſimul, aut priuatim ſingula melle irrigata. Præterea aqua mulſa, & mali denique punici dulcis cremor, ſubuenit.

Ad fœmorum intertrigines. Cap. XI.

ADuerſus intertrigines fœminum, myrtus ſicca, & cyperus, & roſæ magno commodo inſparguntur.

Contra

Contra aurium humectationes. Cap. XII.

HVmecta aurium uitia, lana ex alumine indita, uel uinũ mulſum, uel uinum uetulum in aurem inſtillatum, uel crocum denique ex uino tritum, arefaciunt.

De capitis infantum aduſtionibus, quos Siriaſes uocant. Cap. XIII.

SIriaſis eſt partium circa cerebrum, eiuſq; membranas inflammatio. Concauum fit in ea ſynciput, concaui itidem cum pallore oculi, accedit etiam totius corporis ariditas. Succurrit huic malo, ſyncipiti cum roſaceo luteum oui complicati panniculi pigmenti ue modo impoſitum, ſic tamen, ut aſſidua mutatione renouetur.

Aliud contra Siriaſes præſidium.

Conuenit eidem quoque loco herbæ, quàm Græci aliàs ἡλιοτρόπιον, aliàs σκορπίουρον, Latini ſolarem appellant, folia, cucurbitæ ramenta, cucumeris, quem peponem nominant, adiacentem carni pelliculam, aut hortenſis ſolani, cum roſaceo ſuccum imponere.

Infantium, & reliquarum deinceps ætatum, uſq; ad eam quæ uigorem tranſiluiſſe uidetur, educatio. Cap. XIIII.

VBi iam ablactati fuerint infantuli, relaxato utcunq; animi freno, ſuo modo in hilaritate uitam ducere, permittentur. Exercitia ludicra, & leuiores nutricatus concedantur. Verum ſimul atque ſe Quando pueri literatoribus tradendi.
ætum iam annum, primum' ue ſeptennĩ attigerint, tam pueri, quàm puellæ præceptoribus manſuetis ac humanis tradendi ſunt. Ei nanque cum ſumma animi tranquillitate ac grãtia, tenellos animos cũ literis tum moribus imbuunt. Et certè animorum ſecuritas, relaxatioq; haud parum ad uegetam corporis educationem momenti adfert. Duodecimum natalem ubi peregerint, Grammaticos & Geometras uiſitare, corpuſq; ipſorum exercere, neceſſitas eſt. A quarto & decimo anno ad uigeſimum uſque primum Mathematicis diſciplinis, & Philoſophorum rationibus ſedulam nauent operam, & difficiliora pluriáq; exercitia, pro corporis fortitudine ſubeant, quo animum ac corpus iuxtà exercitantes, à Veneris ſtimulo coërceantur. In his etiam amplioris uitæ uſus circumcidendus eſt. In ſummo uerò ætatis incremento, abſoluta uictus ratio tum animi, tum corporis obſeruanda eſt. Proinde nullo non exercitiorum genere utendum, potiſſimum cui operam ſinguli dare cõſueuerunt. Cibos

abundantiores, pleniores q́; inculpatæ alimoniæ, usurpent. Quibus uerò iam ætatis suæ status senium uersus declinat, ijs moderatior, frugaliorq́; tam animi, quàm corporis educatio confert. Cæterum exercitationes, omne genus, pro ætatis ratione relaxãdæ sunt: deq́; pleniore alimento subtrahendum, tanquam eorum habitu iam ad frigiditatem uergente.

De frictione præparatoria, quam παρασκευαστικὴν Græci nominant. Cap. XV.

EXercitationem mediocris quædam corporis calfactio præcedat, frictione cum linteis adhibita, mox nudis etiam palmis oleo madentibus, tantisper dum abunde incalescat, & mollius reddetur corpus, floridusq́; rubor appareat, & decens tumor inducatur.

De exercitationibus. Cap. XVI.

VEhementior corporis motus, exercitatio est: meta autem uehementiæ est, animæ ad spißitudinẽ alteratio. Exercitationes porrò instrumẽtarias corporis partes promptiores, & morbis obnoxias minus, admuniaq́; infractas: ad hæc, ut cibi ualidius ab ijsdẽ attrahantur, promptius permutẽtur, & inde liberalius reficiantur, caloris beneficio uehementi motione excitato, efficiũt. Meatus præterea expurgãt, redundantias corporis ob uehementem spiritus motionẽ euacuant. Quoniam ergo inculpatior alimenti in corpus, eiusq́; partes distractio fit, si nulla neq; plenitas, neq; ulla etiam cruditas tam alimentorum, quàm humorum, neq; in uentriculo, neq; in intestinis contineatur (periculũ quippe, ne ante in uniuersas animantis partes rapiantur, quàm coctura probè conficiantur) liquet exercitationes oportere cibi susceptionem præcedere. Opportunitatẽ porrò obeũdi laboris, lotij color arguit: aqueũ, quippe crudum etiamdum succum, ex uentriculo redditum præfert. Rubrum uerò ac biliosum, concoctionem iampridem ad unguem absolutam insinuat. Quod modicè flauet ac pallet, inchoatam nunc primum cocturam portendit: Tum igitur exercitationibus manus admouendæ, uesica prius, uentreq́; retrimentis exoneratis.

Labor cibum præcedat.

De exercitationum generibus. Cap. XVII.

VNiuersæ semel exercitationi commune est, quod ex seipsa animantibus caloris augmentum excitat. Separatim uerò considerando, ualens, hoc est, uiolenta exercitatio est, quæ musculis & neruis robur præparat: cuius farinæ sunt, fodere: ingenti onere sublato, aut eodẽ in situ permanere, uel paululum procedere, pro cuiusq́; uirili in-

Valida exercitatio.

in-

ambulare: huius generis est funẽ manibus apprehensum scandere, atq; id genus alia multa obire. Velox autem exercitatio citra robur & uiolentiã peragitur, eius sortis sunt, cursus, umbratica armorum meditatio, duorũ summis manibus cõplicatis concertationes, ἀκροχειρισμούς Græci nominant, & quæ uel coryco, uel exigua pila fit exercitatio. Validũ uerò exercitium celeri nõ raro cõponitur, si quis illi perinde atq; huic acriter innixus, festinas motiones addiderit. Porrò exercitationum genera alia lumbos potius aut brachia, aut crura fatigant: alia spinam totam, aut thoracem modò, siue pulmonem. Exercitetur autem quisque donec corpus in tumorem eleuetur, & color ille floridus appareat, motiones´que ualidas æquabiles & expeditas edat: inter hæc etiam sudorem calidum cum uapore misceri cernes. Desistendum autem ab exercitatione tunc primum est, ubi aliquid eorum quæ memorata sunt, senseris immutatum. Verbi causa, si contractior paulò corporis moles uidebitur, interdicenda confestim corporis exercitatio. Nec minus, si floridi coloris gratia marcescit, quiescendum est. Iam si motionis uigorem collabi senseris, protinus pausandum est. Itidem si sudoris ulla uel quantitatis, uel qualitatis altera tio, puta si minor, uel frigidior fiat, exercitijs ualedicito. Mox oleo circũfuso fouere, ac deinceps recreatoria, (ἀναθεραπευτικὰ Græcis nũcupata) fricatione uti conuenit, ueluti pedotribæ, hoc est, puerorum exercitatores facere consueuerunt.

Cita exercitatio.

Finis exercitii.

De frictionum generibus. Cap. XVIII.

EX frictionibus dura quidem stringendi, mollis uerò laxandi uim possident: proinde quæ æquo laxiora sunt, duriter: quæ uerò coacta, magis astricta sunt, molliter fricare congruit. At si quis temperato sit corpore præditus, constat hunc neq; leniter, neq; dure esse fricandum: imò summa ope niti decet, quo utrunq; uitemus excessum. Multa etenim & dura frictio gracilitatem præbet: pauca ediuerso, mollis q; in molem attollit. Media æqualitatem inducit. Tria quippe frictionum discrimina, quæ à quantitate sumuntur, si tribus quæ à qualitate ducuntur, copulaueris, nouẽ syzygias absolues, perinde atq; in subscriptione sequenti, tanquam è tabula liquet. Vna siquidem iuxta quantitatem: uerbi causa, multa, tribus secundum qualitatem coniugata, duræ inquam, molli & mediocri, in duritia tres constituit differentias. Pauca econtrario, ternis eisdem iuncta, ternas producit alteras. Mediocris uerò qualitate iisdem tribus connexa, tres alias procreat, quemadmodum subscripta figura licet luculenter cernere.

QVANTITAS	QVALITAS.		QVALITAS	QVANTITAS.
			GALENVS.	
1 Multa	& Dura.		Dura	Pauca.
2 Multa	& Mollis.			Multa.
3 Multa	& Mediocris.			Mediocris
4 Pauca	& Dura.		Lenis	Pauca.
5 Pauca	& Mollis.			Multa.
6 Pauca	& Mediocris.			Mediocris.
7 Mediocris	& Dura.		Mediocris	Pauca.
8 Mediocris	& Mollis.			Multa.
9 Mediocris	& Mediocris.			Mediocris.

De uociferatione. Cap. XIX.

IN uocis exercitatione ne tantillum quidem ad ſecũdæ ualetudinis tutelam facit, concinna plauſibilisq; uocularum modulatio. Sonituum autem grauiorum fragor tantopere conducit, ut iugi eum exercitatione uſui accommodandum cenſeam. Ea quippe ratione, plurima aëris uis in corpus per reſpirationem attracta, non tam thoracem, quàm uentriculum, totiusq; corporis meatus expandit, lateq; diducit ac patefacit: quæ propter inter legendum ſuperfluí etiam humores identidem excernuntur, legentibus quidem ſonoroſius non abſque contentione, frequentius & per ſudores. Iis autem, qui manſuetius uocem intendunt, per abditam ac obſcuram uniuerſæ molis exhalationem, fit enim ſcreando per attenuationem plurium retrimentorum, puta, ſputi, mucci, pituitæ excretio atque expenſio. Quidnam igitur aliud præſentioris præſidij, ijs qui præ algore recalfactionem deſiderant, adhibebimus, quàm ſedulam reſpirandi functionem? Legendum itaque ijs ſubinde eſſe arbitror, quo totius tum corporis mole remiſſa, tum carne liquata, arteriam, reliquáque ſpirandi inſtrumenta in concinnam raritatem diducentes, per cæteras uocum grauiores functiones modulentur. Neque iſtoc officio temere, nihil penſi habentes, utemur, ſed corpore prauis, corruptiſ́que humoribus exorte, ſtomacho immenſis, euidentibuś que cruditatibus carente, tum deniq; modulari, ac uocis exercitationem aggredi expedit, ne plures uitioſi uapores in uniuerſam corporis molem impenſius diſtrahantur.

Cuiuſmodi

Cuiuſmodi laſſitudines exercitationes excipiant.

Cap. XX.

LAſſitudo ulceris ſenſum afferens à retrimentorum tenuium ſimul & acrium copia prouenit. Tenſionis uerò laſſitudo nullã, de qua ratio ulla ſit habenda, ſuperfluitatem corporibus incumbere portendit. Verum in muſculis & neruis, affectio quædam qua tendi uidentur, reſidet. Inflammatoria uerò, qua nimirum partes ueluti contuſas, aut phlegmone obſeſſas ſentimus, tum incidere conſueuit, cum muſculi ſupra iuſtum excalfacti, quippiam ex circunfuſis ſibi retrimentis attraxerint. Eſt porrò & alia ſuper has affectio quarta, quæ euenit, dum pluſquam par ſit, muſculi exiccantur, fic, ut ſqualens, contractumq; corpus appareat, & ad motiones pigrum. Cæterum ulceroſæ laſſitudinis remedium eſt, ſi quæ redundant euapores, frictione multa molliq;, oleo nõ parca manu infuſo, à quo omnis adſtringendi uis abſit. Altera uerò defatigatio, in qua tenſio ſentitur, hoc ſanationis propoſitum habet, ut relaxando mitigetur. Laxatur itaq; & remittitur, quod diſtenſum eſt, frictione exigua pariter & molli ex oleo dulci & inſolato, hoc eſt, tepido, refocillatione item quauis & quiete, lauationibusq; temperatis, & pluſcula deniq; in calidis undis mora: ſi iterum atq; iterum hoc modo laſſum laueris, plurimum ſanè profueris. Tertia laſſitudinum, quæ inflammationis ſpeciem repræſentat, ſanationis treis ſortita intẽtiones eſt. Superuacanei uidelicet excrementi euacuationem, extenti relaxationem, & accenſi refrigerationem. Oleo igitur copioſo, tepido, frictionibus molliſſimis, in medij temperamenti aquis diutina mora, illiuſmodi laſſitudinibus ſuccurritur. Parimodo & multa quiete, præſertim continua. Quartus affectus, primo quidem die nihil ſanè diuerſum à ſuperiori ratione, excepta caliditore aqua, quæ lente adſtringere feſtinat. Poſtera die recuratiuam (quam apotherapiam dicunt) exercitationem, poſtulat. Solio ad hæc protinus exiliant, maximè ubi gelidam aquam ſubierint. Omnes uerò defeſſi, alimento refici quamprimum deſiderant.

Vlceroſæ laſſitudinis præſidia.

Tenſiuæ remedia.

Inflammatiuæ remedia.

Quartæ laſſitudinis cura.

De cutis aſtrictione. Cap. XXI.

CVtis conſtipatio (quàm σύνωσιν Græci nuncupant) uel meatibus obſtructis, uel illis ipſis denſatis accidit. Obſtructio quidem è lentis, crudis, craſſisque humoribus originem habet. Denſatio uerò modò ab ijs quæ refrigerant, modò ex aſtringentibus, & nonnunquam ab arefacientibus conciliatur. Procliue uerò eſt iſtuc deprehendere, denudato nempe corpore, ex albicante pallore, pariter & ex cutis duritie, ipſiuſque denſitate, & quod inter exercendum quis ægre

Obſtructio.

Denſatio.

Obturationis, densationisq; cura.

ægre incalescit. Medetur huiusmodi affectioni excalfactio: minus itaq; languidis exercitationibus, balneisq; calidioribus indulgendum. In solio porrò gelido mora diuturnior non sit, imò neq; aqua sit admodũ frigida. Cæterum iam induendi, oleo prius aliquo, mediocrem calfaciendi uim habente, dulci, tenuiumq; partium perungantur. Postremo, cutis densitati sanandæ satis efficax remedium oleum anethinum censetur, præcipuè si ex uiridi anetho confectum sit, & oleum, quod ex populo nigra constituitur.

De spontinis lassitudinibus. Cap. XXII.

QVandoquidem laßitudo ulceris sensum afferens, ex acrium retrimentorum uitio nascitur: Siquidem uitiosi humoris fuerit minime multũ sola apotherapiæ exercitatione corrigitur: sin uerò copiosior humor altius radices egerit, huic tũ exercitationẽ, tum omnẽ penitus motionem interdicemus: quiete uerò, somnoq; refectis, cibi abstinentiam per integrum diem præscribemus: deinde aduentante uespera, liberaliore oleo perũctos, & mediocriter temperato lauacro lotos, alimentis optimi succi, sorbilibusq; tenuiter alemus, minime tamen gentium uino eosdem defraudauerimus, quoniam semicrudos (si quid aliud) humores concoquit. Si igitur eorum, quorum meminimus beneficio, malũ cessauerit, ad pristinam consuetudinem, ceu ratio postulare uidetur, homo reducendus est. Quod si sequenti quoq; die perdurauerit, iam tum de ualentiore auxilio dispiciendum est. Quippe si uirium robur permiserit, alterum ex duobus, aut uenam secare, aut euacuare, expedit: atqui utrum alteri præferendum potius sit, discernendum. Si uiribus imbecillus sit, à uenæ sectione prorsus abstinendũ est. Semper purgatio uerò moderata admouẽda. Vbi uerò humores crudi permulti infestarint, tum neq; uasa aperienda, neq; purgandum, neq; exercitationibus deniq; uacandum, imò ne moueri quidem, aut lauari contulerit. Verum omni in quiete hoc modo affecti seruãdi sunt. Epulis item ac potionibus, medicaminibusq;, quibus extenuandi, dissecandiq; potestas, absq; euidenti calfactione, utendum. Eduliorum itaq; loco oxymel, ptisanæ exiguum, interdum aquæ etiam mulsæ aliquantulum exhibebimus. Cum autem cunctis in hac conditione constitutis, præcordia suspendi, inflariq; uidentur, & quicquid eis offertur, prompte flatuosum redditur, operæ pretium fuerit, dapibus piperis aliquid confundere. Præstat autem in primis Diospoliticum medicamentũ usurpare: Simplex item illud, quod è tribus piperũ generibus constat, & ob id διὰ τριῶν πεπερέων dicitur. Vtilißimum eis fuerit oxymeli. Pro potu apomelite, hoc est, cremore ex fauis aqua ablutis utantur, potißimum

Vires perpendendæ.

ubi

ubi ſubacuit: Vinis item quæ leuiter ſubaceſcunt. Nutrimentis prætered, quæ abſq; calore extenuant, cuius monetæ habetur capparis, uel ex oxymelite, uel ex oleo & aceto pariter ſumptus. Tenſionis laßitudo, dum nõ ab exercitatione proficiſcitur, humorũ nimietatem ſolidas animantis partes expandentem, inſinuat. Cæterum luce clarius eſt, quod quandocunq; ſanguineus humor nimia abundarit copia, eum inciſa uena detrahere, uel malleolos ſcarificare, præſentißimũ eſt remediũ. Spontanea uerò laßitudo, in qua inflãmationis ſenſus eſt, ne unius quidẽ atq; alterius horæ, nedum duorum triumue dierum interuallo moram ſuſtinet, niſi enim quiſpiã ſanguinis mißione præuenerit, febris illico ſuperueniet acerbißima. Magis ex uſu laborãtis fuerit, ſi nihil impedimento ſit, bis eodem die detrahere, ac priore quidem detractione non ad hominis uſq; deliquium auferre, poſteriore uerò ne animi quidem defectionem formidare. Si qui in ea affectione conſtituti ſanguinem mittere ſuperſederint, ij ſanè bona admodum fortuna ad ſalutem indigent.

Cuiuſmodi uictus rationem ſenectus poſtulet. Cap. XXIII.

GElidi quidem aridiq; temperamenti ſenectus eſt. Emendatur uerò tum caloríficis, tum humectandi calfaciendiq; uirtute iuxtà præditis: proinde ſunt, ſed non ad laßitudinem uſq; fricandi. Alimentum autem imbecillioribus interdiu ter adminiſtrandũ: circa horam diei tertiam pauxillũ panis cũ Attico melle: poſt hæc hora ſeptima, præmißis frictionibus et exercitijs, pro ſenectæ modulo, balnei quoq; uſu adhibito, ante omnia quidem quæ aluum deijciant, mox etiam piſces atque alites porrigemus: poſtremo uerò in cœna, quæ inculpatos ſuccos pariãt, quæq; ægerrime corrumpantur in ſtomacho, exhibenda ſunt. Vina melle condita libenter admitto, potißimum ſi quis ſenum uel renibus lapillum, uel pedum affectionem, quam ποδαγραν nominant, incumbere ſperet, adijciendumq; huic œnomeliti petroſelinum. Si quando res ipſa poſtulat, ea quæ in uentre pituitam prognatam incidant ſeligere, confeſtim ad humectantem educationem tranſeundum, ficis quidem maturis ante alias dapes exhibitis: brumali uerò tẽpore caricas, nullo mali ſenſu in dextro hypochondrio infeſtante, utiliter offeremus. At ubi ſeroſa, pituitoſaq; retrimenta in ſenio confectis corporibus ſuggeruntur, ſingulis diebus lotiũ mouere, & aluum maximè abſorpto, cæteris dapibus nondum guſtatis, oleo ſubducere expedit. Sed nemini obſcurum, quod ante alium cibum olerum omne genus cum oleo & garo, ex muria item oliuæ, et pruna deniq;

Damaſcæna manducanda ſunt: quod ſi uehementius aluus ſuppreſſa non reſponderit, Mercuriali & cnico ſuccurritur, quibus non minus conducit & terebinthina, interdum unius modò auellanæ inſtar, nonnunquã duorum aut trium magnitudine ſumpta: non raro ex oleo clyſter, aluo duræ & adſtrictæ ſaluberrimum eſt præſidium.

Ad rugoſum contractumq; corpus. Cap. XXIIII.

ERugatam corporis cutem reddit erui farina, cum uite candida mixta.

Aliud ſmegma indefinenter abſtergens.

Ficus pingues cum bryonia in farinam cõteruntur, eruiq; farina uſta, & ſepiæ piſcis teſta, pauco melle excepta, in eundem uſum cõtunduntur.

Vt ſuauiter ſpiret corpus. Cap. XXV.

SIcca cupreſſi coma contuſa, uel piceæ cortex ungento confuſus, ſuaueolentem corpori inducunt odorem: memento tamen, ne quis matutino diluculo, unà cum indumentis iam corpori applicatis, momentum uel caßiæ, uel ſauinæ guſtare detrectet.

Ad calfaciendam habitudinem. Cap. XXVI.

QVoniam habitum inſtaurari poſſe inſinuauimus, in lauacro, ad calfaciendum ipſum, intrito calorifico utendũ. Quod ex his conſtat, ncpeta, ſampſucho, hyſſopo, baccis lauri, rore marino, lapide Pyrite, ſale, fece uini combuſta, nitro, pumice, pro uniuſcuiuſq; ratione, momento ſinapis, uuæ timiniæ, & grani Gnidij. Poſt balneum uerò calorifico utatur acopo, uino giluuo ueteri, potione ex uino mulſo, pipere, rutha, & conſimilibus.

Ad uitiatum corporis colorem. Cap. XXVII.

PAllidus corporis color corrigitur uita amœna ſuauiq;, dapibus ſuci inculpati: miſcere autem his radiculam, porrumq; cum uiridi cicere oportet. Coloris quoq; gratiam inducit, dulcis mali Punici cremor abſorptus. Vincit oleum in quo diutius bryoniæ radix elixa. Hoc ſanè & cuticulam erugat, & corpus expolit. Abſterſorijs expurgandæq; cuti medelis cõglutinantia miſcere cõuenit, quæ abſtergendi aliqua facultate polleant. Verbi cauſa, farinam, bulbũ, narciſſi, & bryoniæ radicem. Amygdalæ item amare tum radix, tum fructus, ſi ad manum ſint, ex aqua elixa, & in lauacro adhibita, coloris decorem efficiunt.

Ad

Ad liuores & fuſcedines. Cap. XXVIII.

SEnes à liuore uindicabimus, ſi cutem ipſorum ſpiſſam, & affectionibus minus obnoxiã, habitudinemq; omnem longe calidiorem reddemus: quod quidem multo citius aſſequemur, ſi ſalubus in balneis ſuper liuidas partes utemur, quas & ſpongijs, in raphani, abſynthijq; iure ſubmerſis, fouere expedit.

Quæ dentes præſeruent ab iniuria. Cap. XXIX.

DEntes, ſi quis hæc fecerit, corruptionem nõ ſentient. Ante omnia quidem corruptiones ciborum uitandæ ſunt. Fugienda inde aßi dua uomitio. Horrere item oportet eſcas dentibus aduerſus ac inutiles: cuius generis ſunt ficus aridæ, mel coctum frangi contumax, palmulæ quæcunq; ægerrime conteruntur, quæq; glutinoſa ſunt, atque fractionis adeò difficilis, ut dentes loco dimoueant, & eorundem ſtuporem inducant. Cibi omnes gelidi & marcidi. Sunt uerò à cœna dentes ſemper accurate expurgandi.

Aduerſus grauem auditum. Cap. XXX.

ADuerſus audiendi difficultatem in primis cõducit, auditorij meatus à ſordibus expurgatio. Tractu autem temporis, linimentum dropace madẽs, in ipſum demittito, & ſimulatq; expreſſum fuerit, extrahito. Vna quippe opera & meatus ſumme expurgatur, & auditus reſtituitur. Poſt hæc autem inſtar erui quopiam inſerto, per diem obturabis meatũ: quo poſtera die extracto, ſingulis diebus oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut adipe anſerino, aut modico felle bouino perlinies. Rurſum aliquo temporis interuallo impoſito, ex ſinapi & ficu in farinam tritis conformatum peniculum horis duabus inſere, quo deinde exempto, oleum in albuci radicis cremore feruefactũ, infundito.

Ad oculorum caliginem. Cap. XXXI.

QVo caligine minus oculi corripiantur, ipſis gelida aqua ſubmerſis modicè ſuſpiciant, hinc enim acies oculorum uiribus intenditur. Caue tamen, ne unquam auara lectione delaſſentur. Abſtinendũ præterea à uino craſſo ac dulci. Epulis item, quæ diu ſupernatãtes ægre tandẽ in uentriculũ demigrãt, quæq; cõcoctioni reſiſtũt, atq; ſuccos lentæ, craſſæq; materiæ gignũt, ab erucis porrò, & à quibuſcũq; acris uapori ſurſum effertur. Iam uitare pariter expedit, ſupinũ decubitũ diutur nũ, frigus, uentos ex aduerſo obuiã flantes, fumũ, atq; puluerẽ. Inſunditur porrò præſenti remedio oculis perpeti mẽſe ſingulis diebus aqua, ad hũc modum præparata. Fœniculum uiride, cũ aqua cœleſte teſtaceo uaſe foris picato injice, deinde fœniculo exẽpto, reliquias in eũ uſum reponito.

De plenitate, ſatietate ue. Cap. XXXII.

SVmmopere in alimentorum ſatietate delinquitur, nam etſi probè uentriculus ſuo fungatur in coquendo officio, uenæ tamen plus iuſto refertæ afficiuntur, expanduntur, finduntur, oppilantur, flatu infartiuntur, & planè præ cibi grauedine peſſum eunt: Nihil uerò in morbis peſtilentius eſſe uenarũ plenitudine, & inde grauiſſimas etiam ægritudines prouenire perſpicuum eſt. Ventris porrò plenitas, quanquam in totum, eo quod redundantiæ ipſius uel uomitione, uel alui deiectione excernuntur, tolerabilior ſit, ea quæ uenis oboritur, tamen & ea quoq; damnanda eſt. Attamen ſi quis ſe plus ſatis ingurgitarit, protinus uomitu eiicere ſtudeat: periculũ enim eſt ne cõcoctione probè obita, uenæ plenitudine moleſtentur, præſertim dũ quis iugiter per intemperãtiam ſeſe largius inuitans, nullam experitur euacuationem. Vomendũ eſt itaq; antea quàm cibaria ſumpta in uentriculo corrumpantur. Si tamen eſt quod uomitionem impediat, alui largior deiectio plerunq; præſidio fuit. Verum ſi ne id quidem eſt integrum, ſomno prolixiori indulgeat, & crebrius in potu aqua utatur calida. Vbi uerò quantum ſatis eſt concoxerit, potiſſimum ſi aluum deiecerit, lauare, fomentis uti, paululum ſalſamenti guſtare, potumq; dilutũ haurire, expedit. Quod ſi neq; deſederit, neq; mature obita ſit decoctio, & uniuerſi ſemel corporis moles ponderoſa, & ad motus omnes inappoſita, ſomnolentiorq; fuerit, mẽs quoq; nulla euidenti ratione pigritia torpeat, uenarũ plenitatẽ portendit. Qui uerò præter hæc laßitudine capiũtur, eos trãquillitati permittere, quoad uentriculus pro ſua functione coctura abſoluat: mox deinde exercitationibus inanire, ſatius eſt.

A crapula illico uomendũ.

De temulentia. Cap. XXXIII.

MAturus ſanè uomitus ſaluberrimum temulentis eſt remedium. Expedit autem ubertim aqua & mulſo epotis uomitum elicere, quo bene multa proijciantur, & uellicationes ſtomachi hebetiores reddantur. A uomitu uerò ſolio cum illinitione abundanti uti conſilium eſt. Reliquo deinceps tempore tantiſper tranquillitati, ſub ſtragulo dormientes uacent, dum id quicquid eſt uilli edormierint.

De ijs quibus alimenta corrumpuntur. Cap. XXXIIII.

FActa alimentorum in uentriculo corruptione, quibus retrimenta corrupta excernuntur, rectiſſima ſemita ad ſecundam ualetudinem tendunt. Qui uerò nihil deijciunt, ijs quæ iucundè uentrem molliunt, irritandi ſunt. In ea affectione conſtitutis, uomitiones ante cibum, uini,

uini, paſſi ue potu citæ cõferũt. Ad hæc, quicquid eſt uaporoſum, quicquid uiroſum, atq; in uniuerſum omnia quæ ocyus corrumpũtur eſculenta, uelis remiſq; noſtro conſilio uitanda ſunt. Sed ea, quæ inculpatũ ſuccum generant obſonia, cum delectu uenanda cenſeo. Iam ita habentibus per medio cria temporis interualla alui ſubductiones, ex clementibus catharticis, præſentaneam opem adferunt.

De re Venerea. Cap. xxxv.

EMolumenta quæ Venerem comitãtur hæc ſunt: Plenitatem exhaurit, corpus agilius reddit, augmentũ procurat, & uirile magis efficit. Quod uerò ad animum attinet, implicitã perplexamq; ratiocinationis uim extricat, furentem indignationẽ mitigat: Qua de re atrebilario concubitus appoſitiſſimũ (ſi quicquam aliud) eſt præſidium: Reſtituit hominem modeſtiæ, & aliâs quoquo modo dementes ſapientiæ. Affectionibus quæ pituita proueniunt, efficaciter opitulatur. A cibis appetitus auerſionem, in ciborum appetentiam reducit. Aliquot multos à frequentibus cum uenerea imaginatione ſomnijs uindicauit. Atqui homines calidioris, humidioriſq; naturæ, Veneri multò magis ſunt idonei, ut qui procliuiores reliquis ad libidinẽ cõperiuntur. Victus cõtrà ratio ſiccificãs & refrigerãs huic militiæ alienior: Senij itidem ætas, tempusq; autumni cenſetur. Victus itaq; calidus ac humidus offerendus eſt. Eſto item mediocris tum laborum, tum alimentorũ modus: ut enim moderati laboris ſumma, ita Veneris quoq;, ſi mediocritas ſeruatur, commoditas eſt: haud enim ad opus modò excitat, uerum promptitudinem quandam, ei qui aſſueuerit, præbet. Veneris ergo deſiderium, præ cunctis alijs rebus, cupediarum irritat redundãs copia. Proinde quæ plurimi alimenti ſunt cibaria, ad hanc rem uel ad unguem facta uidentur: Cuius generis ex piſcibus ſunt Polypi, (qui ſanè ad Venerem ſtimulare haud uulgariter putantur) & omnes molliore carne præditi. Ex oleribus uerò geminalis, eryſimon, eruca, rapum, atq; hæc uice medicinæ exhibentur. Legumina uerò id genus, fabæ, cicer, ochri, quas eruilias dicunt, ſiliquæ, piſa, quoniam flatuoſa ſunt, & uberi alimenti, idcirco rutha, eo quod flatus diſſipat ac penitus ferè demolitur, Veneris quoq; flagrantiã obtundit. Vuas maximopere commendo, humectant enim & ſpiritu ſanguen infartiunt, quod res Venereas impetu quodam ſtimulat. Qui itaque ad Venerem acceſſurus eſt, caueat plenitates, eruditates, labores, defatigationem, ne uomitus & purgationes proxime præceſſerint: pari quoq; modo ne repentinus fluor alui, etſi diutur nũ fluorem concubitus ſæpe exiccet. Aeſtuantẽ porrò coëundi libidinẽ ut minime probo, ita ei renitendũ præcipio, maximè ijs, qui ex Veneris uſu

Calidi & humidi Veneris idonei milites.

Veneris illicia.

morbo alicui obnoxij fiunt. Multo itaq; ſatius fuerit poſt exercitationes, balneas, atq; cibum mediocrem, in Venerem congredi. Sic enim tum ad corporis robur, tum aduerſus ingruentes frigoris iniurias plurimum habet momenti. Veneris utiq; opportunior occaſio à cibo (ceu mox mihi dictum) & ante ſomnum exiſtit. Protinus enim à coitu ſomnũ capienti laſſitudo relaxatur: Adde quod temporis id liberis procreandis longe cæteris accommodatius eſt, cum alijs ſanè nominibus, tum quod mulier ſomnum capiens ſemen genitale melius retinet.

Coeundi opportunitas.

De his qui re Venerea uti non poſſunt. Cap. XXXVI.

VErenda pinguitudine frequenter perungenda ſunt, cui adiecta ſit exigua radicis narciſſi, aut grani Gnidij, aut pyrethri, aut uuæ timiniæ, aut ſeminis urticæ, aut aniſi portiuncula. In quem uſum etiam propinanda ſunt piper, aut ſatyrion, aut eruca, aut cnicum, aut uno etiam faſce omnia. Ante eſcas alias, bulbi toſti, fului & exiles, cum ſale oleó que, aut ſcyllæ momentum † marcidæ, deglutientur. Præterea in hanc militiam confectis medicamentorum præſidijs uti, acres denique obſcœnas iugi admodum lectione euoluere, conſilium eſt.

inſolatæ

Ad Veneris intemperantiã coërcendam. Cap. XXXVII.

QVoniam ex immodica re Venerea corpus rarius, frigidius, aridius, imbecilliusq; euadit, aſtrictoriæ, calorificæ, humectatricis roborificæq; poteſtatis rebus uti ratio eſt. Quam ob cauſam libidinis aßiduitate culcitræq; palæſtra defatigatis impendio conducit, ſtragulum calidum, tranquillitas, ſomni ad naturæ neceßitatem, tantiſper dum corporis contentio relaxetur, ipſiq; tandem à debilitate refocillati ſeſe recuperent, reficiantq;.

De nimietate genituræ Cap. XXXVIII.

NOn pauci feruentis genituræ copia ſaburrati, petulantes laxis habenis in amabiles congreſſus feruntur, qua ſemel effuſa corpus debilitatur, ſtomachus reſoluitur, gracileſcunt item, & exucci efficiuntur. Verum ſi eam ob rem ſe Venere defraudauerint, capitis grauedine capiuntur, † nauſeabundi que redduntur. Deinde propter libidinis in ſomno imaginationes polluti, eadem patiuntur. Ea de re nihil quod genitale ſemen auctius reddat propinandum eſt: ſed contrà quæ id corrumpunt potius, tum alimentis, tum medicamentis, uti: Lumbos, ubi lauerint, oleo roſaceo, melino, & omphacino oblinire conuenit. Præſtantius uerò fuerit, confuſa eius, craßitudinis gratia, cera inungere. Adijciuntur etiam ſucci quidam frigorifici, Semperuiui inquam, ſolani, umbilici Veneris, & pſyllij: atq; hæc quidem æſtatis tempore, ſed cæteris anni temporibus tum

exſtuoſi

aliorum

aliorum, tum lactucæ ſuccus, tum lini ſemen aqua elixum, quippe & hoc refrigerantem ſuccũ exhibet. Lamina porrò plumbea lumbis ſuppoſita, Veneream imaginationem per ſomnum cohibet. Hoc ipſum præſtant herbulæ quædã frigorificæ cũ rutha, & teneriuſculis nõnunq; uiticis turionibus, ſubſtratæ. Semina quoq; Tuiticis atq; ruthæ comeſta idẽ efficiunt. Obſeruare autem conuenit, ne dum tanto certatim ſtudio lumbos refrigerare molimur, renes iactura am faciant. uni

De iis, qui exfrigore noxã contraxerũt. Cap. XXXIX.

ALgore intenſo plus æquo male affecti, locis calidioris unctulo, uel cyprino, uel irino delibuti decumbant: deinde calore nõnihil reſtituto, piperis quiddam, aut myrrhæ cum uino dulci, odoris optimi, annoſo, uel ſuccum cyrenaicum, è mero ſiue aceto, uel pyrethrum, uel caſtorium deniq; ex aceto, deuorent. Alimentum autem calorifica ui præditum offerendum eſt.

De iis, qui immodico æſtu iniuria affecti ſunt. Cap. XL.

QVi uerò æſtu ſolis noxam non leuem contraxerũt, his locis auræ undiq; expoſitis decumbendum eſt. Vultum præterea, manus, crura, è gelidis undis irrigare: Sitim potu frigidæ pro conſuetudinis ratione ſedare, expedit. Hæc ſanè non ubertim, ſed pro ratione pedetentim facere, alimenti item parum, facile in partes digeſtibile, liquidum potius quàm ſolidum aſſumere, confert.

De pituita in uentriculo ſuperiore ſuperabundante. Cap. XLI.

QVod ſi incidas in quempiã, qui ualidi nutrimenti oblationes auerſetur, faſtidi atq; omnino, quiq; ſi aſſumere impellas, nauſeat, neq; fortaſſis quicquã libenter, præter acredinem præferentia admittat: neq; ijs quidẽ magnopere capiatur, ſed uentriculus inflationem nauſeamq; experiatur, & ſolis ructibus aliquantulũ recreatur, nonnunq; ipſa quoq; iã ſumpta cibaria, in acidã maximè corruptionẽ cõuerſa uitiantur, perſuaſum habeas, prima ſanationis præſidia in euacuatiõe uentriculi à pituita cõſiſtere. Ipſe quidẽ in eiuſmodi affectione cõſtituũ cognoui, q radicula ex aceto mulſo deuorata lõgè ſide maiorẽ craſſæ pituitæ uim euomuit, atq; ita extemplo ſecundam ualetudinem inculpatam aſſecutus eſt.

Quomodo quis facile uomitum promoueat. Cap. XLII.

QVandoquidem innumeræ ferè abſurdæ calamitates comitari conſueuerunt ægre uomentes, haud ab re fuerit rationes, quibus uomendi omnis tyrannis tollitur, præſcribere. Vomitus enim uero

cum

cum pituitam expurgat, tum caput grauedine liberat, neq; ea quæ ſunt tu burcimando deglutita, incrudeſcere ſinit, moleſtiamq; uino liberaliore ma dentis arcet. Sint quæ offeruntur neq; acerba, neq; admodũ ſicca, uerum partim dulcoris humoriſq;, partim acoris modum non excedant. E quo-
Cientia uomitum. rum genere principem probitatis notam raphano debemus, erucæ, ſalſamento perueteri, origano uiridi, momento cepis, porriq;. Adiuuat porrò uomitionem ex legumentis ptiſana melle condita, faba elixa, & carnes pingues. Atqui non iura modo ſorbenda, ſed uniuerſa ſemel ipſarum moles deglutienda. Noli igitur quiſquis uomere geſtis, diutile manducationi inſiſtere, ſed elixatione cũcta molliora reddãtur. Neq; te lateat, uina multi dulcoris ad eam functionem, quoniam diutius in ſtomacho ſupernatant, ſeligenda. Potus hic tepidior eſto. In cibo amygdalis quæ melle maduerunt, utantur. Placentæ quoq; non ſemel ad hunc uſum deguſtandæ ſunt. Semen item cum peponis tum cucumeris, maceratum atq; contuſum cum melle, necnon & cucumeris radicis farinam ex melle offerre congruit. Si autem ualentiora res poſtulare uidetur, narciſſi bulbo aqua elixo merum dilue. Quin & irinum quoq; unctulum uomitionem proritat, ſi quis digitulis eo delibutis irritet. Verum id etiam ad uomitiones ſpectat, ne minimum in uomitu prætermittere, nihil ceſſando reliquum facere, ſed os ab ipſo protinus colluere, uultumq; que pariſtudio aut poſca, aut aqua abſtergere: nam id non dentibus modò manus porrigit, ſed caput quoque ipſum exonerat.

Quæ ſequunda ualetudine conſtitutis aluum ſubducere, & lotium ciere poſſunt. Cap. XLIII.

PRiſcis quibuſdam ad ſecundam ualetudinem tuendam abunde uiſum eſt, diebus ſingulis aluum atq; ueſicã citra reprehenſionis notam retrimentis ſufficienter, pro cibi potusq; multitudine, exonerare. Quod ſi illi oletum, huic uerò lotium reſpondebat, probabant: Sin ſecus, lotium quidem ciebant ſcandice, apio, aſparago, petroſelino, aniſo, nepeta, origano, abſinthio, graminis, carduiq; radice, cytiſo, herba cincinnali (quod adiantum dicunt) aqua elixis, quorum ius in potu cum uino ſubinde miniſtrabant. Hæc quippe per lotium ſanguen quoque expurgãt, quod præſentiſſimum habetur auxilium. Moliebantur uerò alui deiectionem, deuorandum exhibentes in ſomnum iam uerſis reſinam terebinthinam, inſtar oliuæ. Si uerò acrius aluum ſubducere animus eſt, exiguum Rhei Barbarici admiſcebimus. Conueniunt etiam aluo emolliendæ, oua ſorbilia: Ex oleribus beta, malua, ius cochlearum, & hæc fortaſſe ſatis opis conferũt. Validiores in hac re uires habent, mercurialis, in aqua cum

ſalibus

ſalibus elixa, & eſui data, & elixatio eius potui exhibita. Similiter et ſambuci folia, polypodijq; radicis duo denarij ſalſamento inſparſi, aut cũ ptiſana deglutiti. Eiuſdem claſsis eſt ſerum lactis, trium aut quatuor heminarum menſura, cum ſale & melle ſorptum. Simili poteſtate eſt iuſculum ueteris gallinacei, tam per ſe, quàm cum binis cnici denarijs acceptũ. Aloên interim à cœna, quæ trium cicerum magnitudinem æquet, aſſumere expedit. Saluberrimus itidem fuerit, epithymus cum uino poſt frugalem cœnam epotus. Verum ſi quis uehementiore euacuatione egeat, ueris tempore epithymi drachmam ex oxymelite hauriat.

De clyſteribus. Cap. XLIIII.

HAbent natura uentres quidam adſtrictiores, quorum præ debilitate ſtomachus medicamẽta quæ per os ſumpta aluũ deijciũt, nõ ſuſtinet: ijs clyſteribus ſuccurrendum eſt. Qui ſi pituita quidem inteſtino fixius inhæret, è iure caricarum, betarum, nitri, radicis cucumeris ſylueſtris, cũ melle & oleo uel chamæmelino, uel anethino conſiant. Si ariditas acrius urget, uincit elixatio altheæ, fœnogræci, chamæmeli, adiecto oleo et melle haud ita multo. Abũde nõnunq; oleũ per ſe dimidiati aceti buli quãtitate, per inferna immiſſum facit. Neq; tamẽ id continuè agendũ, ne natura ijs irritata, ultroneæ deiectionis, ſui muneris obliuiſcatur.

De glandibus. Cap. XLV.

VSus quoq; glandium celebris eſt, oletuli excernendi gratia, & in quibus etiamdum clyſteris iniecti reliquiæ, ueluti mordicus retinentur. Finguntur uerò glandes è ſale aſſo, melle, & nitro. Thymus quoq; non raro melli percocto leuigatus aſſumitur. Formantur nonnunquam & è terebinthina rheſina, nitro admixto, & modico interim cocci Gnidij. Cæterum quoniam ferè lancinatio inde conflatur, partes oleo ſunt obliniendæ. Porrò dum pyrethrum, aut piper inſeritur, opitulantur diſſolutis, & præ algore inflatis. Additur item ſæpius & centaurium, pici aut cerato implicitum, reſolutioni uerendorum accommodatiſſimum præſidium. Puſtionibus uerò grumus ſalis inditur. Ex ficu deniq;, adiecto nitro, nonnunquam collyria perficiuntur.

De caput purgantibus per os apophlegmatiſmi dicunt, & per nares, deq; unguentis. Cap. XLVI.

HVmores capitis per ſputa uacuantur. Id ſi clementer facere ferre animus, confundimus piper maſtichæ. Si ualidius uacuare ſtudebimus, aliàs pyrethrum, aliàs herbã pedicularem mandere præcipimus. Præterea utriuſq; orcitunicæ, commanducata radix, ad pituitã extrahendam efficax eſt. Capparis quoq; radicis cortex, eundem humo-

rem euocat. Retrimenta item ſeroſa, rebus enumeratis euacuantur. Sinapi uerò cum oxymelite gargarizatum, aut defrutum in quo origanũ uel hyſſopum elixatum ſit, craßiorem pituitam excernit, ipſe uerò ſapæ ſinapi cum oxymelite confundo. At ſi à muco quoq; purgari cerebrum expetat, eum per medicamenta quæ acorem obtinent, quorum bene multa ſternutationẽ eliciũt, euocabimus. Purgat itaq; p nares anagallidis utriuſq;, & cuiuſuis orcitunicæ, ac betæ ſuccus, foliorũ quoq; ſylueſtris cucumeris ſuccus uel ſeorſim ipſus, uel cũ decocto, uel cremore betarum naribus infuſus. Verùm ſi crudi humores in thoracis, pulmonis, capitis q; partes ſeſe receperint, ſternutamentũ quidẽ, neq; uel tantillũ opis conferre potuerit.

Vngentum ori illitum huiuſmodi proficit.

Sinapi cum betæ ſucco dilutũ, partibus palati atq; columellæ illinies, optime facit. Idem per nares quoq; purgandi facultatem obtinet. Nigella porrò acquiſitu facili ad narium illitionem ſubinde uſus ſum, quã equidẽ interdum peracri aceto pridie maceratam, deinde poſteriore die cum aceto denuo læuigatam, eliquatamq; naribus infundo. Interdũ uerò nigellã oleo ueteri liquefacio, atq; pari modo uſui adhibeo. Ad hunc ferè modum Archigenes quoq; in obturatione narium eadem uſus eſt. Priori autem ex aceto, Crito felle ſuffuſis ſuccurrebat.

Quæ menſes trahant muliebres. Cap. XLVII.

Quæcunq; lotia proritant, eadem & muliebria impellere ſolent. Verbi cauſa, braßicæ radicis decoctum potum, perſicæ radix, rutha, calta, (ſic enim Romani γυναικόμορον uocant) dictamnũ, ſemen erucæ. Reperiuntur quæ ſi ori locellorũ admoueãtur, menſes promoueant: cuiuſmodi habetur rutha læuigata cũ melle, porri liquor, allijq; contriti ſuccus, myrrha uino diluta, aut leporis deniq; coagulum.

Sudorifica medicamenta. Cap. XLVIII.

Sudorem prouocant chamæmeli farina, oleo inſperſa, ſummæ cuti ualidè infricata, ſeſeli, pyrethrum, canchry, aniſum, pari modo oleo excepta, nitrum toſtum haud ualde tenue cum oleo: flos ſalis oleo temperatus: liquor cyrenaicus, aqua dilutus, corpori infricatus, ciceris q; quantitate hauſtus. Conſimiliter & nepeta, tum ſi cum aqua mulſa ſumatur, tum ſi foris quoq; corpus ex eo fricetur.

De aëre. Cap. XLIX.

Saluberrimus aër eſt, exquiſite purus, cuiuſmodi fuerit, quem neq; ſtagnorum, neq; paludum, neq; alicuius profundi ſpecus, peſtiferã auram expirantis, exhalationes perturbant. Ediuerſo, qui latrina quapiam uaſtum aliquod oppidum expurgante inficitur, peſtilens eſt. Neq;

etiam

etiã is qui nebulosus est, frugi uideri potest. Vitiosus item quisquis in conualli celsis undiq; iugis circunsepta inclusus, nullam omnino recipit perflatum. Quicunq; ergo ad hunc modum aër infectus est, omni pariter ætati, omni temperamento, iuxtà tantopere noxius est, quantopere inculpatus ille uniuersos & amœnat, & adiuuat. Sed qui in qualitate, ardore inquam, algore, siccitate, & humiditate aër uarius est, omnes sine discrimine afficere neutiquam potest. Temperatis nanq; corporibus, aër temperatus: intemperatis uerò, qui contrarij temperamenti fuerit, utilissimus est.

De aquis. Cap. L.

QVæ aquarum cum utiritutes tum uitia sint, explorata habere conuenit, utpote quæ multiplicè in primis tantũ nõ omnibus usum, ad quamlibet educationem suggeriũt. Latêre itaq; neminem debet, saluberrimam esse, quæ omnis planè tam gustu, quàm olfactu qualitatis expers est, sed potanti extemplo suauissima, intuenti lympidissima uidetur. Quæ etiam per præcordia maturime descendit, hac nullam potiorem aliam inuestigare conuenit. Quæ uerò præcordijs diutius immoratur, uentrem uexabit, inflationes faciet, & ponderoso onere grauis erit, omnium deterrima censenda est: ea sanè neq; calefit ocyus, neque frigefit promptius: quin & quæcunq; in ea elixantur, longiore mora & maligne tandem decoquuntur. Satius itaq; fuerit experimento huiusce modi aquã perpendere ac discernere. Qui uerò notis quibusdam talem deprehendere studuerit, ex ijs quæ memorabimus faciat iudicium. Enimuero quæ septentrionem uersus & occasum labitur, ea ut ægre transmittitur, ita cõctu difficilis & contumax est, & calefit, & refrigeratur lentius: quæ uerò ad orientem, per meatum quempiam siue tellurem defluit, leuiq; momento calescit & refrigeratur, de hac summæ bonitatis spem concipias. Ea quoq; frugi putanda est, quæ æstiuo tempore frigidior, brumali uerò calidior est. Nec desunt, qui aquæ bonitatem trutina explorant: ei sanè leuiores cæteris præferunt, si id cum ijs quæ mox recensuimus commune habet, probatur. Hæc sola, nisi & alijs fulciatur notis, exactæ bonitatis coniectura minimè satis est. Cœlestis porrò aqua, teste Hippocrate, nullo pondere grauis, dulcore abundanti, lympiditate neutiquam uulgari, tenuitate denique nulli secunda censetur, eo quod à sole leuissimum tenuissimumq; trahatur. Idq; non ex alijs aquis modò, sed ex mari etiã, corporibusq; colligitur: proinde & omnium celerrimè putrescit, ceu è diuersis qualitatibus consistens. Nemo uerò citius putrescibilem aquam deterrimam esse iudicet, alterationis quippe procliuitas utrituti magis quàm uitio adscribenda est. Quapropter quæ inculpatæ aquæ inditijs prædita,

Aqua saluberrima.

Aqua perniciosa.

Notæ bonitatis, uitiiq; aquarum.

Aqua cœlestis.

Aqua putrefactibilis.

facile computreſcit, ſaluberrima cenſenda eſt. Atqui ubi alterari cœperit, ſumentibus, raucedinis, tuſſis, grauitatisq; uocis, occaſionem præbet. Cæterum ex pluuialibus aquis æſtiua & tonitruoſa, bonitate nymboſæ præpollet. Glacialis uerò niualisq; omniũ uitioſiſſima habetur, quod eius congelatione omnes tenuiſſimæ partes exprimantur. Vtile autem fuerit limoſam, teterrimiq; odoris aquã, uitioſaq; qualitate affectã, elixatione prius corrigere, & ſic tandẽ bibere. Et uinũ miſcentes, aquæ uitia emendamus, ſtypanti quidẽ dulcius, cæteris uerò acerbius. Nõnullas porrò aquas, uerbi gratia limoſam, ſalſuginoſam, bituminoſam, excolare expedit. Valde uerò gelidã poſt alimẽta, ſed ne tũ quidẽ ubertim raptimq; imgurgitãdã iudico. Inuenerũt nõnulli cibos ac potus, quibus aquarũ uitijs occurrũt, et alij quidẽ ciceris decoctũ propinãt, uel ipſummet deuorãt: alij pedes gallinaceos cũ piſciculo quopiã elixatos, pariter edũt. Cõſimiliter & fœniculũ. Quidã betã deniq; & cucurbitã ſale cõditã unà cũ uino diluto abſumunt.

Aqua a glacie, niue q; defluens.

De balneis. Cap. LI.

PRobo ſanè lotionem frigidæ, ſed ita quidem ut temere citra uictus rationem degentibus nihil conferre, ijs modò qui ad amuſim uitã inſtituunt, laboribus item & alimentis loco ac tempore commodiſſime fungũtur, multum momenti adferre aſſeram. Populares uerò, qui copioſiore egent refrigerio, induxiſſe nonnunquam natationi æſtatis tempore ſatis fuerit, iuuenes maximè & corpulentos, frictionibusq; præcalfactos. Sint autem neq; rebus Venereis, neq; alia quauis occaſione defeßi, neq; cruditatem experti, neq; uomitione, uentrisq; fluore, aut uigilijs deniq; exhauſti. Periculoſum quippe ſimpliciter gelido lauacro uti: calidũ autem ut optimum, ita & tutiſſimum eſt: ſolatur enim laßitudinem, plenitates ſuccorum halitu diſſipat, calorem inducit, placat, mollificat, flatus ubicunq; radices egerint, diſcutit, ſomnum accerſit, & corpulentiam inuehit. Eſt uerò utiliſſimum cuiq;, tum uiro, tum mulieri, tum puero, tum ſeni, magiſtratibus atque priuatis.

De thermis ſua ſponte prouenientibus. Cap. LII.

THermarum ultro ſcaturientium, quædam ſunt nitroſæ, quædam ſalſuginoſæ, quædam aluminoſæ, quædam ſulphureæ, quædam bituminoſæ, aliæ æris, aliæ ferri deniq; naturã æmulãtur. Nõnullæ ex earũdẽ rerũ mixtura cõſtãt, idcirco omnes in uniuerſum quotquot per ſe ultro thermæ emergũt, uirtute arefaciẽdi calfaciendiq; præditæ ſunt, frigidisq; ac humidis naturis in primis cõducũt. Cæterũ quæ nitri ſalisq; naturã obtinẽt, capiti, thoraci, deſtillationibusq; affecto, ſtomacho humecto, hydropicis, è morbo item pullulantibus tumoribus, & quibus eſt pituita moleſta,

Thermæ nitroſæ.

moleſta, conueniunt. Quæ alumine conſtant, ſanguinis excretionibus, uo Aluminoſæ.
miturienti ſtomacho, fœminarum inordinatis locellorum purgationibus,
& ijs quæ identidem abortiunt, opitulantur. Quæ uerò ſulphuris uim Sulphureæ.
poſſident, neruos emolliunt, calfaciunt q́, fatigationibus ſubueniunt, ſto-
machi uires non ſolum proterũt & effœminant, uerumetiam ſubuertunt.
Sed bituminis naturã imitantes, caput replere, ſenſorijs q́, ſedibus office- Bituminoſæ.
re ſolent: enixe tamen calfaciendi emolliendi q́ uim obtinent, ſi quis diu-
tius in eis perennarit. At quæ æris confuſione conſtant, os, tonſillas, colu- Quæ æris, quæ ferri naturam imitantur.
mellam, & oculos miris modis adiuuant. Quæ poſtremo ferri naturam
retinent, ſtomacho, lieniq́ accommodatæ ſunt. Oportet autem balneorũ
aquã ſenſim citraq́ tumultum ingredi, quo potentia ipſius pedetentim
irrepens, promptius in relaxatum corpus demergatur.

De uictus ratione ſinguli anni temporibus utili. Cap. LIII.

OPtimum ſanè fuerit quæq́ anni tempora obſeruando, uictus ra-
tionem inſtituere. Per hyemem quidem ualentius exercitari, & Hyems.
plenioribus alimentis uti oportet, præcipuè quando aëris tem-
peſtati Boreas imperat. Vbi uerò auſtrina tempeſtas fuerit, pari quidem
exercitationi, ſed cibo, potationiq́ frugaliori, indulgendum. Et in uniuer
ſum, ut madido tempore ſiccius omnino reddere corpus, ita & per frigi-
dum tempus calidius. Veſci uerò tum carnibus, oleribus q́, calidis, atq́ ui-
num bibere meracius prolixius q́, confert. Primo autem uere aduentante, Ver.
hic quidem uomitionibus, alius alui deiectionibus, euacuetur, alius ſecta ue
na ſanguinem detrahat, pro recepta cuiuſq́ tum conſuetudine, tum animi
quoq́ prompta uoluntate. Aeſtatis uerò tempore tranquillitas expedit, la Aeſtas.
borum item alimentorum q́ diminutio, quæ quidem ex frigidiore genere
ſunto: potatione quoq́ uberiore uti, atq́ omnia tandem quæ refrigerium
humiditatem q́ conciliant, adhibere cõuenit. In autumno exactiorem cau- Autumnus.
telam circa uictus rationem res poſtulat, quoniam omnino inæqualis ac
inordinatus eſt, & morborum omne genus facillime parit. Summo etiam
ſtudio nitendum, ne quid tum circa refrigerationes delinquatur. A Vene-
re etiam potuq́ gelido cauendum. Matutinum porrò aëris frigus, meridia-
nusq́ æſtus utiliter declinatur. Pomorum quoq́ fugacium repletio uitan-
da eſt, quoniam moleſtiam infert non ſaturitate modò, ſed quod uitioſum
etiam ſuccum flatusq́ generat. Optimi nanq́ omnium fructuum ficus, ac
uæ flatus excitant, & niſi ante alias eſcas accipiantur, alimenta quoque
corrumpunt. Præ alijs uerò ſerculis aſſumpti, neq́ inflant, neq́ corrum-
punt. Vbi frigidior iam redditur aër, pro algoris ratione corpus calfacien

dum eſt. Omniaq; perinde ac hyeme iam obrepente, peragenda ſunt. Nec alienum fuerit, poſt æquinoctium euacuatione ex commemoratis quibuſdam rebus corpus inanire, ne quid ſuperuacaneum in ipſo per hyemem retentum noxiam inferat.

Victus ratio uitæ negotioſam trāſigētibus ſeruāda. Cap. LIIII.

QViſquis in negotio degit, ſpectare debet an ſuperiore ſe uita exercitare conſueuerit, an dum exercitationibus uacat, mediocriter illiuſmodi conſuetudinē ſuſtineat, ita quidem ut ne morbis conflictetur aſſiduò corpore perſpicabili præditus. Huiuſmodi quippe corporis natura ad aliam conſuetudinem nullo pacto traducenda eſt. Sicuti nec eius, quod ex longis temporum interuallis aduerſa ualetudine premitur. Verùm ſi perpetim quiſpiam ualetudinarius ægrotare ſoleat, idq; fertur plenitati acceptū, per uniuerſam tuendæ ſanitatis rationem, hunc ſcopum tibi præfigas, ut humores iugiter moderatos poſſideat: ſin humorum uitijs, ut quam optime generentur ſucci, contendendum eſt. Quorumcunq; igitur corpus ſuccis ex æquo redundātibus, quaſi ſaburratum cōſpicitur, eos prius lotos, mox frictionibus uti, leuiterq; deambulare oportet. Qui autem hæc ante balneum moliri anticipauerint, his quadantenus eadem augere, cibum circuncidere, eundemq; haud magni nutrimenti ingerere, conſulimus. Cæterū qui uitioſos humores accumulat, neutiquam una ſanationis intentione curantur, eo quod multiformes ſint uitioſorū humorum ſpecies. Quidam enim frigidiorem, pituitoſioremq;, quidam calidiorem, fellūmq; magis, nonnulli atræ bilis deniq; maiorem aceruum congerunt. Abſtinendum itaq; cum à cibis, tum potibus, qui aceruatam ſuccorum congeriem inſita indole gignere poſſunt. Omnibus autem his commune fuerit auxilium, uentris deiectio.

Ratio uictus iter facientibus utilis. Cap. LV.

ITineris incommoditatibus, iniurijsq;, minus multò uexabitur obeſus, maximè cum lentius iter feſtinat. Per æſtatem porrò mollis quædam faſcia ſex aut ſeptem digitorū latitudine, nec minus q̄ quinq; cubitorum longitudine, ſinuoſo quaſi uolumine lumbos ad ilia uſq; implicet.

Scipionis commoditas. Pedū quoq; ſubſidij proficiſcentibus pluſculū præbuerit. Vbi enim per decliue deſcendendū eſt, corpus inualidū ac per præceps ruiturū præmiſſus, conti ac ſtatuminis cuiuſpiā uice fulcit, et ſuſtinet: ſin accliue ſcandendum, faciliorē corporis motū eius præſidio perfici liquidò cōſtat. Præterea cum ab itinere iam ceſſatur, inungere, & exiguum quiddā alimenti æſtiui promere, potionemq; moderatā hoc tempore propinare, proficuū ſit. A prandio priuſq; denuo iter arripiatur, ad tempus quieſcendū eſt. Quod ſi quem

nolentem

nolentem, uolentē res ipſa proficiſci impulerit, ſitiſq; premat, tenuem polentam ex aqua cum ſalis minimo bibat. Aeſtus porrò ſoliſq; ardores cauendi ſunt, neq; corpus etiā nudum inſolare, imò ne ab itinere exiccatum indureſcat, ſtudioſius cooperire conuenit. Hoc quippe pacto & labor minus afficiet, & nullus memoratorū affectuum hominem corripiet. Hyeme quidem frigida, ante arreptum iter, aluo ſubducta, & unctione admota cibis hyemalium partem bene magnam, potionis uerò paululum, ſumere, faſciaq; proceriore non lumbos modò, uerum ſpinam quoq; ac pectus, probe ac ſcite inuoluere, expedit. Vbi uerò trāquillitati quis ſe dederit, ſub eiuſmodiq; refectione frigus ingruit intenſum, neq; ungi tum, cibuḿ ue ac potum, neq; recreationem quāuis aliā, capere præſtat, ſi quis eo loco permanſurus eſt. Ad hoc, poſt diuturnam profectionem, cæteroſq; labores ualidiores, etiam ſi quis nihil defatigetur, curari tamen fatigatorū more non dubitet, ita enim iniurijs minus erit obnoxius.

Nauigantibus quæ uictus ratio conueniat. Cap. LVI.

VOmitionibus quæ nauigantibus frequenter obueniunt, initio quidem ut ægre, ita inutiliter quoq; reſiſtimus, ſiquidem plurimum opis plerunq; ferre conſueuerunt. Oportet autē à uomitione neq; multū, neq; ſine diſcrimine quiduis alimenti offerre, ſed lenticula arida, ſiue cocta, cum exiguo pulegij adiecto, ueſci. Panis autem nauticus uino ac luto atq; perodoro bene maceratus eſto: potatione porrò modica, nempe uini penitus aquoſi, uel aceti mulſi, utantur. Cæterū lentes tantiſper ſunt elixandæ, quoad omnino molliores reddantur: mox deinde in farinam terendæ, poſt arefaciēdæ, tum deniq; in uas aliquod teſtaceū in eum uſum reponendæ. Cum uerò pluſculum temporis crebræ uomitiones perſeuerauerint, alimentis uehementer repreſſiuis utendum, exiguoq; potu, puta aceto mulſo, in quo thymus ſit maceratus, ſiue pulegium: Aqua item cum polline mixta, uel uino odorato aqueo, quod polentæ florem adiectum habeat. Aduerſus porrò nauigiorum graueolentias, teterrimoſq; odores, mala cotonia, aut thymum, aut pulegium odorari debent. Et quamminimum quidem fieri poteſt, ſalum intueri oportet, donec aſſueuerit quis nauigijs immorari. Danda poſtremo eſt opera, ut aquæ lympidæ ſint, neq; fœdum odorem, neq; ſalſedinem præferant.

Quomodo macies inducenda ſit obeſis. Cap. LVII.

CVm ſupra iuſtum naturæ modum obeſum eſt corpus, eliquandum ipſum & extenuandum eſt. Calidiore igitur temperamento, corpus macilentius (ceu demonſtratum eſt) efficiente: Hoc obeſis,

quo

quo ad mediocritatem reducantur, inducemus. Intellexisti autem, quod exercitia ualida, nutricatus extenuans, medicamenta item quæ extenuandi uirtutem habent, animiq; solicitudines, corporis temperamentum siccius, atq; ob id quidem corpus quoq; gracilius reddunt. Tenuis itaq; uictus ratio iam omnibus perspicua est. Remedia attenuantia. Medicamenta uerò ad hoc efficaciora habentur, ruthæ semen, præcipue syluestris, unà cũ corymbis, malũ terræ, quam Aristolochiam dicunt, rotundũ, tenue centaurium, gentiana, polium, & quæcunq; acrius impellunt lotiũ. Exempli gratia, petroselinũ: horum nempe singula cũ seorsim per se, tum adiectis simul alijs, humores abunde extenuant, & corpus euacuant. Adustarum porrò uiperarum sales efficacem attenuandi uirtutem possident. Theriaca pariter & distrahendi & attenuandi potentia regnat. Inunctum item oleum, in quo cucumeris agrestis, altheæ, gentianæ, panacis, & aristolochiæ radices, polium item ac centaurium elixa sint. Oportet autem alimentum non statim à balneis exhibere, uerum ut dormiant priusquam cibum capiant, mandare. Satius autem fuerit, si aqua lauacri ex rebus dissipandi facultatem habentibus constiterit, præsertim ubi ultro emergentis copiam habere possumus, cuiusmodi Thermæ Mytilenæ datur cernere: Sin minus, salis flos aquæ marinæ commiscendus est. Mytilenenses. Vinum ad hoc tenue atq; candens eligatur. Præterea frictio sicca, quæ panno crassiore ac rigidiore fit, efficaciter extenuare solet. Cibi quoq; minus, quàm exercitationis ratio postulet, offerendũ. Confert itidem ad pinguedinem abolendam diutina insolatio. Vincit nihil potare, & cibaria semel duntaxat die assumere. Frictione item asperiore, nitro uidelicet & salibus, corpus perfricare. Multum etenim nitri, in lauacris non uulgarem maciem inducẽdi uim obtinet: modicũ uerò, corpus, ut alimẽto uegetetur excitat. Macilentius etiam reddit hoc medicamentum, quod piperis ac petroselini duplum, asari uerò & anisi, dimidium continet. Id quod cum uescæ, tum alui quoq; retrimenta pulchre promouet.

Quinam macilenti renutriendi sint. Cap. LVIII.

SI autem macie confectos ac graciles admodum reficere studebimus, uino utiq; crasso, dapibus crassioris succi, exercitationibus lentis, frictioneq; mediocri, & ut simpliciter dicam, omnibus, quæ cum proximè enumeratis ex diametro pugnant, utemur. Profuerit autem plurimum ijs, trium aut quatuor dierũ picatio. Si quis ieiunus lauetur, ante lotionem linteo ad corporis usq; ruborem cõfricandus est. Deinde dura quidem non tamen multa frictione cutim astringẽdo, densam atq; solidiorẽ reddamus. Cæterum qui decolorati sunt, & alimenta non sentiunt, ijs excandescentiam feruidáq; animi irritamenta inducere confert.

Quomodo

Quomodo partibus attenuatis medendum. Cap. LIX.

MAcies quæ magna ex parte membris accidit, uel ob diutinam ipſorũ deſidiam, uel deligationis modũ quo fracturæ faſciãtur, contrahitur. Quocirca roborare partium extenuatarũ uires, adq; eas ſanguinis abundantiam conuellere conuenit, frictionibuſq; uti moderatis, motionibus cõcinnis, & imbre aquæ mediocriter calidæ. Hæc uerò tantiſper peragenda, donec affectæ particulæ cum rubore intumuerint, & priuſquam concidant, deſiſtendum. Operæ uerò precium fuerit partem, quo docuimus modò, pice illinire. Quam ubi gelidiorem ſenſeris, ſindone ac calorifico quopiam medicamine confricato. Ipſe quidem tapſia nonnunquam, aliâs ex melle, aliâs cum cerato illimens, uſus ſum.

Optimæ temperaturæ inditia. Cap. LX.

OPtimi temperamenti homo eſt, ubi corpus ab omnibus extremis ad unguem pari diſtat ſpacio: uerbi cauſa, gracilitatis, obeſitatis, mollitiei, duritiæ, ardoris, algoris, humiditatis, & ſiccitatis, atq; uno uerbo, cum non naturalia modò, uerum & animalia munia exacte, & penitus inculpate obierit: & exquiſitiſſime mediũ hiſpidi, glabriq;, atri item & candidi, obtinuerit. Capillos præterea puer rubicũdiores quàm nigriores, adoleſcens uerò contrario planè modo habeat.

Quæ ſint malè temperatorum corporum notæ. Cap. LXI.

COrpora plus æquo calidiora, dentes citius edunt, & ad augmentum celerius maturant, tactus calidiora pariter & græciliora uiſuntur, cutis rubicundæ, atri capillitij, mediocriter hirtæ, & amplioribus uenis, exiſtunt. Si quis pinguis craſſuſq; fuerit, ac uenas ſimul latiores ſortitus ſit, non eſt ea pinguedo naturalis ſed conſuetudine aquiſita.

Frigidioris temperaturæ ſigna.

Frigidioris temperamenti notæ ſunt, cum gelidũ tangentibus, corpus apparet glabrumq; ſit ac pingue. Color cutis unà cum pilis rufior eſt: Et ſi frigiditas plurima exceſſerit, liuidior, ac plumbeus, ijdem arctiores obtinent uenas. Si gracilitas huic temperaturæ accedat, neque is neceſſariò, ſed conſuetudine talis euaſit.

Siccæ temperaturæ ſigna.

Aridum uerò temperamentũ durius eſt et gratilentius medio temperamento, atq; hiſpidum, quandoquidem à ſicca temperie inſeparabilis omnino durities eſt. Porrò gracilitas non congenitas modò comitatur temperaturas, ſed aſcititias etiam, ex longa conſuetudine. Argumentũ uerò duritiei

ritiei ariditatisq; fuerit, si corpus ægre moueatur, & siccum interim ac squalidum ex qualibet arefaciente causa redditur.

Humidæ temperaturæ signa.

Humidum in reliquis quidem omnibus bono temperamento respondet, uerùm molliore & carnosiore corporis mole est, à qua neque mollities, neq; crassitudo separari facilè potest, propterea quod non insitam solum sequitur temperaturam, sed etiam ex diutina quadam consuetudine comparatur. Peculiare uerò maditatis inditium est, onerari ab humidiobus corpus.

Calidæ & siccæ temperaturæ signa.

Quibus calidum atq; siccum fuerit temperamentum, ij extreme denso ac hispido sunt corpore, capitisq; cesaries in tenera statim ætate facile augmentabilis, quam atram quoq; & copiosam in iuuentute sortiuntur. Progressu uerò temporis caluities atq; glabreta comitantur, uenæ latiores sunt, & arteriæ amplæ, quæ uehemẽtiore ictu percutiũt, uniuersumq; corpus ualidius, partibus firmis dearticulatum, musculosum item & adipe carens. Cutis uerò durior, & atrior est.

Frigidæ & humidæ temperaturæ signa.

Cum uerò gelidum ac humidum temperamentum fuerit, thorax cum reliquo corpore angustus ac glaber est, cutis tenera, & candida, capillitiũ subrufum, præcipuè in adolescentia, in senecta non caluescunt. Sunt huius naturæ statim formidolosi, nihil audentes, segnes, obscuris uenis, crassi, pingues, cruribus, musculis, fœmoribusq; imbecillibus, inarticulati, & lingua plerunq; titubante. Quod si modum mador frigiditasq; excesserint, color cutis capillorũq; rubens, si plurimũ intendatur, luridus existit.

Calidæ & humidæ temperaturæ signa.

Calidum, humidumq; temperamentum & mollius est, & carne magis abundat, quam inculpatum. Si enim uehementer augeatur, promptius his quæ ex putrefactiõe proficiscũtur ægritudinibus, corrpitur: Sin humidius paulò quidem, sed multò calidius temperamentũ existat, molliores sanè utcunque tales bene temperatis, & corpulentiores, non uerò paulò hispidiores euadunt, & tangentibus calidiores apparent.

Frigidæ & siccæ temperaturæ signa.

Quod si frigidum unà cum siccitate exacta quadam paritate intendatur, natura durius, gracilius & candidum erit corpus sine musculis, sine articulis, ac depile, ad tactũ uerò frigidũ: pinguedo tamen (etiamsi tenuia sint eiusmodi corpora) inter carnes hincinde intercalata cernitur: capillitij uer[illegible]r, frigiditatis modulo respondet. Quod ad animi mores spectat,

ĉlat, puſillanimes, meticuloſi, mœſtitia quodãmodo ſemper perculſi, eiuſmodi temperaturæ homines ſunt: atq; ut compendio perſtringam, in temperamentorum coniugatione ſemper dominantis qualitatis notæ ſuperare conſueuerunt.

De figuratione capitis. Cap. LXII.

EXiguum hercle caput, uitioſam cerebri compoſituram peculiariter teſtatur: neq; tamen ob id ingens, neceſſariò bonæ cerebri conſtructionis nota cenſetur. Nam ſi ex inſitæ poteſtatis utilem ac plurimã materiã procreantis robore magnitudo euenerit, laudabile inditium eſt: Sin ex ſolius materiæ copia, malum. Proinde diſtinguenda ſunt hæc, forma ſcilicet capitis, & ijs quæ inde propagantur. Forma quidem, ſi commenſurata omnino atq; concinna eſt, nunquã profectò mala hæc nota cenſenda. Propaginibus uerò capitis, ſi optime iaceat, et nerui omnes habitiores ſint, firmitatemq; obtinuerint, oculiq; perſpicaci admodũ acie præditi ſint. Acuta uerò, & in mucronẽ faſtigiata capita, deficientem habent frontis ſeu occipitij eminentiam, uel ſupra quàm conueniat auctã. Quem admodum itaq; capitis cum magnitudo, tum paruitas, ſic hæ quoq; tam diſtortæ reprehenduntur figuræ: quarum nonnunquam rarenter tamen, nonnullæ ceu bonæ commendantur, ubi formatrix ſcilicet facultas robuſtior extiterit.

Quæ ſint temperamenti cerebri inditia. Cap. LXIII.

MEdiocris temperamenti cerebrum functiones animales moderatas, retrimentorumq; mediocritatem cõtinet, minimeq; gentium ab omnibus quæ foris occurſant qualitatibus, offenditur.

Calidioris cerebri notæ.

Capitis quidem capillamentum tales per infantiam ſubrufum habẽt, per pueritiam ſubflauum, in adoleſcentia deniq; flauum, & medium quodammodo inter exquiſitè criſpum & planũ, nec procliuiter calueſcunt. Si calidius eo quod pari ſpacio ab utroq; extremorum abeſt, fuerit, cuncta quæ caput ambiunt, calidiora & rubicundiora uidentur, & oculorum uenæ uiſum non effugiunt, coma capitis mox in lucem editis promicat. Et ſi plurimum caliditas excedat, nigra, ſortis, atq; criſpa. Cum uerò non multum, principio quidem ſubflaua, mox deinde nigricat, ætatum uerò progreſſu caluitium facile admittunt. Retrimenta eiuſmodi paucula habent, inculpataq; ſanitate fruũtur. Implentur atq; aggrauãtur eorũ capita calorificis cũ eſculẽtis, tũ poculentis, tũ odoribꝰ atq; ijs quæ forinſecus incidũt. Breues aũt ſomni, minimeq; profundi, id genus temperamentis ſufficiũt.

Notæ gelidi cerebri.

Qui frigidius quàm par ſit cerebrum habent, huiuſmodi inditijs deprehenduntur. Retrimentis *pluribus ſinguli quiq; meatus abundant: cæſaries recta, rubicũda, ſtabilis q; : leui præterea momento à gelidis cauſis offenduntur, deſtillationibus, & grauedinibus ſine interuallo conflictantur: uenæ luminum latentes, oculis non uſurpantur, ſomno ad hæc magis quodammodo dediti ſunt.*

Siccioris cerebri ſigna.

Aridioris cerebri notæ cenſentur, nulla in meatibus excrementi redundantia, ſenſuũ exacta conſummatio, perſpicacitas q;. Vigiliæ plurimæ, aſperrimi ſtatim in lucem editis capilli, criſpiq; magis, caluities præcox.

Humidi cerebri inditia.

Humidioris cerebri inditia ſunt, capillamentũ planum, caluities nulla, ſenſus autem obtuſi ac turbulenti, ſuperfluitatũ abundantia, ſomni plures atq; profundi.

Signa calidi, ſicciq; cerebri.

Cerebrum calidum & aridum ſortiti, excrementis uacant, ſenſibus regnant exquiſitis, plurimum uigilant, celerrime caluitium experiuntur, et prima capillorum origo ocyßima, ac plurimo abundans alimento, nigricant ei & calidi tangentibus caput apparent, & ſunt uſq; ad uigentem ætatem rubicundi.

Calidi & humidi cerebri inditia.

Sed ubi caliditati mador quoq; acceſſerit, & utraq; temperamentum medicè ſuperãt, ijs uenuſtus color, & calor ineſt, prominentes in luminibus uenæ apparent, ſuperfluitatũ copia moderate cõcocta, capillitium rectum, uergens ad flauum, tales nõ ex facili caluent. Rebus *tamen calfacientibus & humectantibus eorũ capita facile replentur, & grauãtur.* Quod *ſi uehementior calor humiditas q; creuerit, caput morbidũ & excrementoſum euadit, multoq; celerrime à calorificis humectantibusq; lædi conſueuit, neq; diutile uigilare eius temperaturæ homines poſſunt: cum autem ſomnus ſubrepſerit, imaginationibus per ſomnia obruuntur, ſpecies oculorum caliginoſa ac hebes, ſenſus nõ exquiſiti.*

Frigidi & ſicci cerebri ſigna.

Gelidum uerò pariter & ſiccum cerebri temperamentum, frigidum & decoloratũ caput efficit: quo præditi oculorũ uenas latentes obtinent, & à cauſis frigidis promptius offenduntur, eiusq; rei gratia inæquali ſanitate fruũtur: ſenſus per iuuentutem exactißimos & ſyncerißimos poſſident, ſed progrediente ætate maturimè tabeſcunt, atq; (utq; compendio dicam)

dicam) ocyus celerrimam circa caput ſenectutem minantur. Porrò in lucem eiuſmodi temperamento editis capilli uix tandem erumpunt prauè alimentis ſuſtentantur, atq; rufeſcunt.

Signa cerebri frigidi & humidi.

Hudum gelidumq; cerebri temperamentum, ueternoſos pariter & ſomnolentos homines parit: ſenſibus obtuſos, excrementis redundantes algori, capitis plenitudini grauedinibusq; per oportunos reddit, neque tamen ij caluitiei obnoxij ſunt.

Ventriculi temperaturæ inditia. Cap. LXIIII.

VEntriculi natura ſiccioris notæ ſunt, ſi quis maturè ſiti uehementiore prematur: quæ exiguis potionibus ſaturetur, à liberalioribus grauetur, & fluctuationes percipiat, eo quod ſuperfluum eſt fluitãte, cibarijsq; capiuntur aridioribus.

Humidi uentriculi ſigna.

Humidiore uentriculo præditi, minime ſiticuloſi ſunt, & humorem ſuperabundantẽ ſine moleſtia tolerant, & edulijs oblectãtur humidioribus.

Signa calidi uentriculi.

Calidior natura uentriculus, exactius quidem cõcoquendi, quàm appetendi functionem abſoluit, præcipuè ſi dura & mutationi renitentia ingerantur: delectantur pluribus tum cibis, tum potibus, neq; quicquam gelidis, ſi moderatus ipſorum fuerit uſus, læditur.

Frigidi uentriculi inditia.

Frigidioris naturæ uentriculus, ut appetendi uirtute uiget, ita coquendi munere friget, maximè ſi ijs quæ ſuapte natura difficulter conficiuntur, & frigidis alimentis, oneretur, procliue enim in ipſo aceſcunt. Amat uerò gelida, ſed facile ab eorundẽ immodico uſu offenditur. Prauæ uerò temperaturæ, quæ morbi ratione uentriculum occupant, hoc à cognatis diſſident, quod res oppoſitas nõ ſibi ſimiles affectant, quemadmodum naturales. Quocirca ſi uentriculus decoquendo probe ſua exequitur munia, temperatus dicitur: ſin ſecus, intemperatus. Si nidoroſas fumoſasq; ructationes ædat, immoderatiũ eius igneumq; feruorem teſtatur: Sin acidas, contrà. At qui cibaria confectu contumatia facile cõficit, caloris uehementiam arguit: Si hæc minus, ſed piſces facilius, concoquit, imbecillitatem. Obſeruandum tamen propter humorem, ne aliunde uentriculo admeantem id ſuperueniat. Pituitoſi nanq; acidum, bilioſi nidoroſum, uiroſum, aut alias quaſpiam qualitates abſurdas, extraneasq; ructant: utroſq; autem communiter nauſea infeſtat. At ſi inſinuoſo crenoſoq; uentriculi loculamento uitioſi humores fluitauerint, uomitu excernuntur. Si uero intra uentri-

culi corpus impacti, tunicis eius adhæreſcunt, fruſtra inanibus nauſeis nihil reddente uomitu, cruciant.

De inditijs pulmonis. Cap. LXV.

NOn uentriculus modò ſiticuloſos, & ſiti uacuos reddit, et frigidi calidi ue potus appetentes, ſed ea quoq; uiſcera quæ in thorace ſunt, uerbi cauſa, cor & pulmo, atq; adeò ipſum quoq; hepar, Calido itaq; pulmonum temperamento dotati: & cum potauerint nõ protinus leuantur ſiti, frigidaq; potio ſitim ipſorum magis reſtinguit, quàm multa calida. Recreat autem eoſdem & gelidi aëris inſpiratio, cum nihil ſolatij conferat ijs, qui uentriculi ratione ſunt ſitibundi.

Pulmonis frigidi inditia.

Ita & frigidi thoracis homines, à gelido inſpiratu ſenſu perceptibilem læſionem percipiunt: quod inſigne frigidi pulmonis inditium eſt. Quin & pituitæ excrementa cum ſcreatu & tuſsi expuunt.

Signa pulmonis aridi.

Quemadmodum autem aridi pulmones retrimentis, atque pituita carent, ita humidi ſuperfluitatibus abundant, uocem reddunt obſcuram pariter et raucã, inntercurrentibus ipſis identidem excrementis cum acrius impenſiusq; uerba facere aut inclamare contenderint.

Quibus nam cordis temperaturæ notis deprehendantur. Cap. LXVI.

COrdis quidem feruentioris notæ ſunt, amplitudo reſpirationis, percuſſus arteriarum cum uelocitas tum frequentia, audacia & furioſa temeritas, thorax hiſpidus, & pectus comprimis, & eæ quæ ſunt hypochondrijs partes proximiores. Magna uerò ex parte, & uniuerſum corpus calidius, calidi cordis temperatura redditur, niſi iecur uehementius obſtiterit. Præterea thoracis capacitas, grandisq; latitudo, caliditatis inditium, niſi & hic cerebrum magnopere repugnet.

Notæ cordis frigidi.

In frigidiore uerò corde percuſſus temperatis paruiores æduntur: meticuloſo natura ſunt genio præditi, eiuſmodi temperaturæ cor ſortiti, & puſillanimes, præſertim ſi pectore fuerint glabro.

Cordis ſicci inditia.

Duriores pulſus, ira minime procliuis, ſed ferox, & quæ non facilè placari queat, atq; magna ex parte totum ſimul corpus ſiccius, niſi hepar cum uicinis partibus renitatur.

Notæ

Notæ cordis humidi.

Humidius cor arguunt percuſſus molles, mores ad iram quidem proclíuiores, ſed ocyus placabiles, atque uniuerſum corpus humidius, ſi hepar non reluctetur.

Signa cordis calidi & ſicci.

Calidum & aridum cordis temperamentum indicatur percuſſu cum duro, tum magno, tum ueloci, tum deniq; denſo. Item reſpirationibus magnis, pernicibus, & crebris, & ſunt omnes eiuſmodi pectore pariter & hypochondrio hirſutiſſimo: cæterũ ad functiones expediti, furibundi, temerarij, moribus tyrannicis: iræ præcipitis & pertinacis, ita ut facile placari nequeat.

Notæ cordis calidi & humidi.

Quod ſi calor & humiditas iuxtà exceſſerint, minus quidem prædictis ſunt hiſpidi, uerùm ad munia quæq; obeunda promptiſſimi: animo minime quidem fero, ſed ad iraſcendum duntaxat facili: percuſſus arteriarum magni, molles, ueloces, atq; frequentes.

Notæ cordis humidi & frigidi.

Si cum humiditate frigus uicerit, percuſſus quidem molles, mores uerò puſillanimes, timidi & deſides exiſtunt: tales glabro ſunt pectore, & ut nunquam inſaniunt, ita minimè ad iram facilè commouentur.

Notæ cordis frigidi & aridi.

Cor deniq; gelidum & aridum percuſſus duriores ædit ac paruos. Ei uerò præ omnibus ab ira ſunt alieniſſimi, ſed ſemel perciti, iram mordicus retinent, maximè uerò omnium pectus habent pilis nudiſſimum.

Iecoris temperaturæ inditia. Cap. LXVII.

IEcoris calidi notæ ſunt, uenæ grandes, flauæ bilis abundantia: in uigenti ætate etiam atræ, ſanguis illis feruentior, & ob hoc uniuerſum corpus calidius, niſi quæ cordi attinent reclament, uentre præcordijs'que hirſutis.

Notæ iocinoris frigidi.

Frigidioris uerò iocinoris inditia ſunt, uenarũ anguſtia, pituitæ abundantia, ſanguis gelidus, atq; totius quoq; corporis habitudo frigidior, niſi à corde calor rependatur. Venter & præcordia glabra.

Sicci iocinoris notæ.

Siccioris notæ ſunt, ſanguis craſſior, & paucior, uenæ duræ, uniuerſusq; corporis habitus aridior.

Iocinoris humidi notæ.

Humidioris uerò hepatis inditia ſunt ſanguis copioſus & liquidus, uenæ mol-

næ molliores, pariter & uniuerſum corpus, præterquam ſi cor obſtiterit.

Calidi & aridi hepatis ſigna.

Præcordia hiſpidiſſima, ſanguis craßior & minus abundans, amaræ bilis copia, atq; per uigoris ætatem atræ, uenarum latitudo & duritia, pari modo corpus ſimul uniuerſum & calidum, & aridum: quoniam calor à corde propagatus, frigiditati quæ ab hepate proficiſcitur, facilè domina tur, quemadmodũ & caliditas à frigiditate uincitur. Siccitatem uerò nequit cor humidius ad contrariam naturam traducere. Liquet igitur, quod ſi in idem utriuſq; principij temperamenta confluxerint, exacte corpus uniuerſum iuxta illorum naturam affici.

Calidi & humidi iecoris notæ.

Verùm calidum & humidum iecur, minus quidem hirſutum reddit præcordium, quàm calidum & aridum, ſed pluſculum ſanguinis, uenas amplas, habitudinem humidam ac calidam parit, niſi cor reſiſtat. Si uerò permultus ſupra iuſtum naturæ modum fuerit utriuſq; qualitatis exceſſus, in morbos qui ex putredine, uitioſiſq; ſuccis proueniunt, procliuiter prolabũtur. Idq; longe magis, ſi plurimum humiditas, calidum uerò paululum, augeatur. Vitioſis præterea ſuccis obnoxij ſunt.

Humidi & frigidi iecoris ſigna.

Humidius hepar ac frigidius pilis nuda habet præcordia, ſanguinem reddit pituitoſiorem, uenas arctas, uniuerſumq; corpus ſimiliter afficit, niſi à corde in contrariam partem traducatur.

Frigidi & ſicci hepatis ſigna.

Frigidum & aridum iecur parum ſanguinis, uenasq; anguſtas reddit, corpus frigidius, præcordiũ glabrum, niſi & hic quoq; cor imperauerit.

De notis temperaturæ teſtium. Cap. LXVIII.

CAlidum teſticulorum temperamentum ſalax marium opifex, & fœcundum eſt: genitales partes protinus obſepit pilis, & circumiacentes quoq; locos contingit. Frigidius cõtraria efficit. Humidum, ſemine cum multo, tum humido abundat. Aridum paucæ genituræ, ſed craſſæ generatrix eſt.

Calidæ & aridæ temperaturæ teſtium notæ.

Calidum & aridum ſemen moderatè craſſum producit, & fœcundißimũ eſt, & celerrime ad congreſſum mox à principio animal excitat. Proinde in obſcœnis uicinisq; partibus pilos præcociſſimos, ſuperne umbilicó tenus, inferne uerò ad media uſq; fœmora petulci, tales uehementi impetu prolabuntur in Venerem, ſed confeſtim ſatiantur: & ſi eniti uelint, ualitudinis iacturam faciunt.

Signa

Signa calidi & humidi teſticulorum temperamenti.

Si humiditas calori acceſſerit, hiſpidi quidē illiuſmodi ſunt, genitaliq; magis abundant ſemine, ſed reliquis in libidinem proniores non ſunt, cæterum in congreſſu frequentiori incolumiores perſiſtunt. Si uerò utraq; hæc, calidum & humidum uehementer exceſſerint, haud citra noxam à Venere abſtinent.

Frigidi & humidi teſticulorum temperamenti notæ.

Si teſticuli frigidæ ac humidæ temperaturæ, uicinæ undiq; partes glabreſcunt, & ſerius futuere incipiunt, neq; procliues in libidinem irruunt. Aqueum & tenue ſemen emittunt, ineſficax minuſq; prolificum, muliebris modò ſexus procreatiuum.

Frigidæ & ſiccæ teſtium temperaturæ notæ.

Arida & gelida teſtium temperies per cætera præcedēti ad amußim reſpondet, ſed craßius, & omnino modicum ſemen genitale procreat.

De his quæ omiſſa ſunt. Cap. LXIX.

QVæuis noſtri corporis particulæ priuato quopiam cum temperamento, tum effectu præditæ ſunt, uerùm de omnium in præſentia notis diſſerere non eſt operæprecium, cum infinitæ propemodum ſint, & rem nobis omnem compendio perſtringere ſit propoſitum, illas duntaxat proſecuti, quæ uniuerſum potißimè corpus lege quadam conſortij afficiunt. De cæteris eadem ratione ac uia ratiocinandū ducimus: non ab excrementis modò, uerùm ex reliquis tum functionibus, tū ſymptomatis, ipſarum temperamenta indagantes. Tempus igitur eſt, ut cōuerſa oratione, quæ totius corporis intemperies emendare poſſunt, præſidia aggrediamur.

Quomodo calidæ corporis diſtemperantiæ corrigi poſſint. Cap. LXX.

CVm igitur in calido temperaturæ, exceſſu flauæ bilis exuperet, ſi per inferna deferatur, nihil oportere negotij faceſſere conſtat. Si ad ſuperiorem uentriculum uergat, poſt exercitium, ante cibū, epota aqua, uomitione expellatur. Maiore autem cum utilitate tales exercentur, non citata exercitatione aut ualida, ſed deſide, & blandiore. Sunt qui dum uehementer calent, nulla exercitatione indigēt, ſed inambulaſſe atq; luuaſſe ſat habent. Gaudent tales à cibo potißimè lauari.

Calidæ & ſiccæ intemperaturæ medela.

Qui cum calore ſimul aridi ſunt, ei ſanè humenti nutricatu indigent, neq; tam humidis cibarijs, quàm id genus balneis. Ab exercitationibus uerò tum plurimis, tum uehementioribus abſtineant. Aeſtatis idcirco tempo

re citius lauare, deinde post cibum denuo, debent. Gelida quoque potio præsentissimo illis est præsidio.

Aridæ distemperantiæ remedia.

Siccioribus temperamentis nihil sanè alienius est Venere: à laboribus item, æstu, solicitudinibus, uigilijs q̃, q̃ fieri maximè potest abstinendum.

Humidæ temperaturæ curatio.

Temperamenta humida in puerili ætate affectionibus, quæ causæ rationem ex defluxione, plenitate, & putredine habent, tentantur. Quare exercitationibus multis, & exquisita uentris cõcoctione, atq; per lotium secretione, egent. Hisce iterum atq; iterum priusquam nutrimenti quid capiant, lauari, & thermis naturalibus uti, plurimum prodest. Atqui ne defluxionibus molestentur prospiciendum est, balneis, exercitio multo, aluiq; & urinæ ante cibum excretionibus. Nihil etiam obstat apophlegmatismis interdum atq; purgationibus, edulijs q̃ boni succi, ac uino denique urinam ciente, uti.

Quomodò frigidæ intemperantiæ corrigantur. Cap. LXXI.

GElidorum intemperamentorum tria habentur discrimina, quorum omnium quidem insaluberrimum est aridum. Nam quod in ætatis processu grandioribus natu accidit, id ab initio statim tales infestat. Proinde humectandi calfaciendiq; sunt eiusmodi, id quod pulchrè quidem exercitationibus modicis, cibis humentibus ac calidis, uini calidioris naturæ potu, somnoq; prolixiore, conficitur. Nobis interim diligenter, ut omnes quæ singulis diebus in corpore saburrantur redũdantiæ superfluentes, euacuentur, prospiciendum. Venus aridioribus simul uniuersis officit, potissimum si cum siccitate frigiditatem copulant: solis autem calidis & humidis innocua. Vitiosæ quoq; temperaturæ censentur, quæ sunt unà cum humiditate frigidæ, frequenter enim ægrotationibus, quæ ex defluxionibus oriuntur, solent corripi. Talibus balneorum abstinentia, exercitationes item crebræ, tenuior nutricatus, & unctiones moderate calfacientes, prosunt. Quicunũ autem frigidiores quidem natura existunt, modum uerò siccæ ac humidæ temperaturæ iustum obtinent, horum calor † tum excitandus, tum roborandus est. Cæterum quod ad uniuersi uictus rationem attinet, media inter udum & aridum deligenda est.

Oribasius adiicit, exercitijs.

Siccorũ temperamentorũ in uentriculo exẽpli loco, paulò uerò post reliquarũ etiã intemperaturarũ curatio. Cap. LXXII.

ARidorũ temperamentorũ aliud sanè in similaribus solidæ essentiæ partibus consistit, cum uidelicet aridiores, quàm modo natu-

re

ræ conueniat, redduntur. Id deploratũ curationem nõ recipit. Aliud uerò peculiari humiditate, qua corporis partes aluntur, penitus deperdita, in ſubſtãtia ex humore cõpacta, cõſtitutũ eſt. Quæ p ſingulas animaliũ partes ꝙ ris inſtar diſperſa, in ijſdẽ cõtinetur, ſed abſq; alimentorũ beneficio in partib. reponi nequit, quare pardua fuerit taliũ affectionũ medicatio.

Ariditatis uenarum arteriarumq; præſidia.

Siccitatibus uerò, quæ in exilibus cum arterijs, tum uenis conſiſtunt, haud admodum difficulter mederi datur, ſi incompoſitas partes peculiari humore humectantium alimentorum exhibitione impleuerimus. Nõ aliquando itaq; fuerit, ægrotantem in aqua balnei mediæ temperaturæ diutule immorari. Poſt lauacrum illico lac aſininum recens emulctum propinare, mellis tepidi nonnihil laſti confundere: deinde tranquillitati ad ſecundum uſq; balneum permittere: tum deniq; mediocriter, oleoq; pingui confricandi, donec exhibitum lac exquiſitè confectum: nõ ex ructibus modò, uerùm ex uentriculi etiam tunore liceat colligere. Moderatum uerò temporis interuallum, quatuor uidelicet aut quinq; horarum æquidialiũ, inter primum atq; ſecundum balneum interponatur, ſi tertio hominem lauare inſtitueris: ſin uerò minus, plurium. Porrò à ſingulis quibuſque balneis oleo, priuſquam ueſtibus amiciatur, oblinendus eſt homo. Quin à ſecundo quoq; balneo lac magna cum utilitate exhibebitur, ſi eo delectetur: ſin ſecus, ptiſana acuratiſſime elixata, uel alica ptiſanæ modo confecta. Deinde tranquillitate denuo interpoſita, uel ad tertium lauacrum, uel ad cœnam omnino ducemus. Panis autem quo ueſci oportet egregie præparatus, probeq; clibano aſſatus, & ſyncerus eſto. Obſonij loco ſumantur piſces ſaxatiles, ſiue aſellus è iure candido. Atq; ut ſummatim perſtringam, caput recte educationis, in eiuſmodi corporis ſtatu eſt, ne quæ eſui ſunt, concoctioni renitantur, ſed nutrimenti exquiſiti, neutiquam glutinoſa, neq; plurimi retrimenti. Potum præbeat uinum dilutum, colore candidũ, non impurum, nullarum fermè uirium, clementem adſtringendi facultatem poſſidens. Summæ quidem ſiccitatis remedia hæc ſunt.

Modicæ ſiccitatis præſidia.

Ariditas uerò mediocris non tam exactam uictus rationem deſiderat, nec pleniorem ualentioris ꝙ alimenti nutricatum abhorret. Verùm in medium ponatur nobis ariditas, ſuperiori haudquaq; abſimilis, cui mediocris quædã fuerit copulata frigiditas, in qua calfaciẽtiũ materia pro frigiditatis modulo ſcitè mutãda eſt: prædictis adijciẽdo lactis quidẽ uſui, plus ſcilicet mellis, uinũ meracius q̃ id quod præpoſitũ eſt, exhibebimus. Quin & cibaria caliditatis feruentioris, nõ naturalibus modò temperamentis,

ſed nuper etiam accerſitis qualitatibus, adminiſtrari nullo incommodo poſſunt. Nardino inſuper aut maſtichino unguento eiuſmodi iugiter perungendi ſunt.

Frigiditatis ariditatisq; correctio.

Si uerò plurima frigiditas cum ſiccitate modum exceſſerit, temperamentum ut multo difficilimum iudicatur, ita cum primis correctioni reniti tur. Verùm eiſdem ei medicamentis, uel melle per ſe elixato deſpumatoq; ſuccurritur. Vinum quoq; admodum uetus eligendum eſt. Saluberrimum ita affectis medicamentum eſt, quod picatores iugiter uſurpant, uentriculo illitum, & etiamdum calidum, auulſum: dormire præterea cum puerulo medij habitus, ita ut is abdomen perpetuò attingat, eiuſmodi temperamento efficaciter ſubueuit.

Ariditatis & caliditatis modicæ medela.

Vbi uerò ariditati mediocris caliditas commiſcetur, in hac intemperie primam illam educationis rationem obſeruare conuenit, ne uidelicet mellis uel tantillum deguſtetur, uinum uerò minime uetuſtum hauriatur. Cæterum edulia tepida ac lactea offerre, & uentrem cũ omphacino, tum melino perlinire conducet. Verùm immodico quodam ſtudio eos qui ita afficiuntur infrigidare, diſcrimine non uacat, quoniam febris quodammodo naturam hic ſtatus, ubi calor uidelicet ſupra quàm par ſit, modum exceſſerit, æmulatur.

Calidæ & humidæ diſtemperantiæ præſidia.

Supponamus ediuerſo calidã quidem intemperiem excedere, ſed ei humiditatem uel præfatam diſtemperantiã annecti. Huic intemperamento, aquæ gelidæ potu opitulabimur. Salutaris etiam huic conſtringentium eſculentorum uſus, ſed quæ ita ſint auſtera, ut calfaciendi potentia careãt.

Humidæ intemperaturæ ſolitariæ remedia.

Si uerò humidũ diſtemperamentũ ſine additamento ſolũ fuerit, arefacientia alimẽta, quæ neq; calfaciẽdi, neq; refrigerandi uirtutẽ habẽt, præſentiſſimo ſunt præſidio. Conſuetæ idem præſtat potionis defraudatio.

Humidæ & gelidæ diſtemperantiæ ſubſidia.

Humidæ etiã intemperantiæ cum frigore copulatæ, haud meliora ſubſidia inueniuntur, quàm quæcunq; acrimoniã præferunt, admixtis interim quæ adſtringendi facultatem ſine euidenti uirtute frigorifica obtinẽt. Eximiũ quoq; ita affectis fuerit auxiliũ, modica potio, præſertim uinorũ apprime calfacientium. Eiuſmodi igitur habemus malarũ temperierum, quæ in qualitatibus conſiſtunt, ſuppetias. Quoniã autem humor qui uel in ſinuoſo uentriculi loculamẽto cõtinetur, uel tunicis ipſius impactus eſt,

diſtem-

diſtemperamentum ſubinde procreat: haud abſurdum fuerit, de ijs quoq; ſermonem facere. Quare ſi quem prior affectus tentauerit, euacuato uomitu humore facile compeſcitur. Quod ſi rurſus ex alia quadam, aut alijs proueniat partibus, adamuſſatam indagationem requirit. Cauſæ quippe exacta cognitio protinus curationẽ excipit. Eam quippe uniuerſam affectæ & mittẽti particulæ adhibere oportet, ſuſcipiẽti uerò interim proſpicere, ne tam procliue quod influit ſuſcipiat. Quam quidem prouinciam non adſtringentia ſolum, ſed ea etiam quæ bonam corporis totius habitudinem conciliant, pulchrè abſoluunt. Vitioſos uerò uentriculi tunicis impactos humores, medicamentis molliter purgantibus educere expedit: è quorum numero eſt aloë, & quod inde præparatur medicamentum amarum, ἀπὸ Græcis appellatum. Lentus uerò atq; uiſcoſus ſimul uentri impactus humor pituitoſus, primo diſſecandus atq; ita deinde expurgandus eſt. Si quis appoſitus uidebitur, uomitione, radiculæ beneficio citata, ejiciendus. Sin neq; glutinoſus, neq; craſſus humor infeſtat, ſatis fuerit uel ptiſanæ cremore, uel mulſa uomitionem ciere, aut abſinthij ſuccũ ex mulſa ſumere. Pari inſuper ratione & reliquorum deinceps membrorum improſperis temperaturis medendũ eſt, humoribus ad cõmodos & expeditos meatus deriuatis. At ſi, qui ſenſu percipi queat, meatu pars deſtituatur, redundantes in ea cruores ſanioſos (quos Græci ἰχῶρας, hoc eſt, ſeroſos appellant) ſiue humores, ueluti ſpiritum quoq; flatuoſum, inibi contentos, in halitum redactos, diſcuſſoſq; uacuare conuenit.

De alimentorum uiribus. Cap. LXXIII.

SVper alimentorum facultatibus orationem, quæ bona pars operis, corpori hominis tuendo dicati, eſſe uidetur, rebus iam memoratis ſubnectere conſentaneum eſt, ſi antequam eius commentationem membratim aggrediamur, pauculis anticipauerimus. Oportet etenim alimentorum uires ſi quicquam aliud pernoſſe. Epulæ igitur quæ extenuatoria facultate pollent, obſtructos recludũt meatus, lentores impactos extergũt, craſſa diſſecant, attenuantq;. Diuturnior tamen eius facultatis alimentorum uſus, cum ſeroſa, tum bilioſa excrementa congerit. Quæ ſi largius adhuc ingerantur, in atrebilarium ſanguinem permutantur. A iugi propterea ipſorum uſu abſtinendum eſt, præcipuè ijs, qui bilioſiorem naturæ ſtatum ſortiti ſunt: cõducunt nanq; his tantummodo, qui pituitæ, crudiq; uiſcidi & craſſi humoris ſtruicem aceruarunt. Cæterũ quæ impinguãtis naturæ ſunt, idoneum ac ſufficiens nutrimentum præſtant. Etſi in uentriculo & iocinore pro debito utriuſq; munere probè conficiantur, inculpatum ſanguinem pariunt, lienis uerò iocinoriſq; meatus obturant. Horum

uerò alia quidem craßioris duntaxat ſucci exiſtunt, uerbi gratia, lens: alia uiſcidi, ueluti maluæ: nonnulli cum craßi, tum glutinoſi humoris facultatem obtinent, ut quæ teſta integuntur. Ad tuendam igitur incolumitatem longe tutior extenuans uictus eſt, quàm is qui craßiore ſucco impiguandi uim poßidet. Sed quoniam exigue alit, nihil neq; firmitatis, neque roboris corporibus præbet. Et oportet nonnunquã cũ indigentia quempiam preßit, eſcas quæ plurimum nutriunt mediocriter offerre. Potißimum uerò abſq; diſcrimine tali uictu utentur, exercitationibus addicti, et qui ex ſententia ſua ſomnum, quantum uidetur, capiunt. Quibuſcunq; autem antè quàm cibum ſumant, exercitationibus operam dare non eſt integrum, dapes quæ craßiores ſuccos efficiũt, uitent. Inertes & ocio dediti, ne per ſomnium quidem id genus alimenta admittant. Porrò quemadmodum perpetuum ocium ad tutelam ſanitatis ſummè officit, ſic agitatio cõmenſurata ad tuendam ualetudinem præſidiũ efficaciſſimũ adfert. Mediæ uerò materiæ cibi, omnium præſtantiſſimi iudicari debent, utpote qui mediocris eſſentiæ ſanguinẽ generant. Vt igitur eius farinæ corporibus noſtris commodiſſima ſunt eſculenta: ita quæ uitioſos humores procreant, ſummo ſunt diſpendio, eóque ſemper uitari debent. Arcenda etiam, tanquam concoctioni rebellis, eduliorum uarietas eſt, potiſſimum ſi oppoſitis fuerint facultatibus prædita.

De oleribus eſculentis. Cap. LXXIIII.

LActuca liquidò cum refrigerandi, tum humectandi facultatem obtinet, quo nomine etiam ſomnum conciliat. Hæc ut inter olerum omne genus præcipuè nutrit, ita egregij etiam ſucci ſanguinem producit.

Intubum, ἔντυβον.

Intubus eandem quidem cũ refrigerandi tum humectandi facultatem, ueruntamen lactuca inefficatiorem, poßidet.

Malua, μαλάχη.

Malua frigorificæ quidem uirtutis eſt, ſed obſcuræ: efficatiorem uerò habet humectandi potentiam, unde & propter genuinum lentorem aluo facilè ſecedit atque ſubducit.

Beta, τεῦτλον.

Beta abſtergendi facultate aluum irritat: proinde ſi largius eſtur, uentriculi os, qui σόμαχος Græcis appellatur, lancinat: † iecoris et lienis obſtructiones apperit.

† iecur & lienem obturat.

Braſſica, λάπαθον.

Braßica recocta ſi datur, aluum comprimit: ſemel uerò, ac ne tum quidem impenſius elixata, cum oleo & garo ſaleue commeſta, uentrem potius

tius lubricat: perinde atq; cremor ipſius lentis cremorem purgandi facultate præcellit. Cæterũ braſſica marina hac multo euidentius aluum præmollit: nam ſalſilaginem quandam, ſubamarulentumq; ſaporem præfert.

Halimon, ἅλιμον.

Halimon item, quod Romani Areonem dicere uidentur, quoniam ſalſiginoſum eſt, uentrem ſubducendi poteſtate uiget. Cæterum braſſica ſtomacho accommodatior & utilior, eo quod mediocris aſtrictoriæ uirtutis particeps. Lac porrò ſemenq; prolificum auget.

Blitum & Atriplex.

Blitum atq; Atriplex humidiora quidem ſunt, aluumq; molliunt, ſed pauxillum alimenti præſtant. Aculeata uerò omnia, cuiuſmodi carduus ſus agreſtis, & huius claſſis alia, ſtomacho ſummopere conueniunt, dempta cinara, praui nanq; ſucci hæc eſt, & durior. Quare præſtantiſſimum fuerit elixam hanc oleo, garoq;, unà cum coriandro eſui accommodare.

Apium, oluſatrum, ſion, ſmyrnium.

Apium ſatiuum, oluſatrum, ſium, ſmyrnium, omnia quidem proritandi & impellendi lotij poteſtatem obtinent. Cæterum poſterius hoc odore & acrimonia præſtantius eſt, & urinam pariter ac menſes commouet. Sed apia ſuauiora ſunt, ideoq; ſtomacho magis idonea.

Eruca, οὖρομον.

Erucam magnam excalfaciendi uim obtinet, & genituram efficit, & ob id in Venerem ſtimulos addit, capitis q; eum dolorem, quam Cæphalæam nominant, inducit.

Naſturtium, ocimon, ſinapi.

Naſturtium. ocimum, ſinapi, olera calidæ admodũ potentiæ, acorem præferunt (in primis uerò naſturtium) concoctioni reſiſtunt, ſtomacho ſunt noxia, & paruos ſuccos pariunt.

Vrtica, ἀκαλήφη.

Vrtica maximè tenuiũ eſt partiũ, uetrè modicè ſubducit, et parcius alit.

Gingidium.

Biſacutum (ſic enim Romani γιγγίδιον appellant) olus eſt ſcandici non abſimile, pluſculum aſtrictoriæ qualitatis, amaritudinis q; retinens, aptius eſt ſtomacho: ita quidem, ut cibum faſtidientibus appetentiam reuocet, cũ aceto ſumptũ, ſed exiguum corpori alimentum præbet. Quæ uerò ſylueſtria olera prædicantur, peſtilentiſſimum omnino ſuccum generant.

Capparis.

Capparis quoq; cibi appetitiũ excitat, meatuũ iocinoris, & lienis oppilationes recludit, pituitam educit. Vſus eiús in primordio cœnæ commendatur ex oxymelite, uel oxelæo.

De

De olerum aſparagis. Cap. LXXV.

BLitum, lactuca, atriplex, malua, betaq; ſtirpem quidem humidã habent, aſparagum uerò (quo nomine Græci cymam uocant) ſiccum. Raporum contrà, ſinapis, radiculæ, naſturtij, pyrethri, braſſicæ, & omnium deniq; aliorum calorificam uirtutem habentium, planta quidem arida, cyma uerò humida eſt. Cæterum à ſpinoſis fruticoſisq; plantis, hortenſis, & quæ in harũdinetis, uiginoſis ue locis naſcuntur cymæ, quæq; à bryonia decerpuntur, ſtomacho quidem accommodatæ ſunt, & lotium cient, parum tamen nutriunt: & ſi probè concoquantur, olerum aſparagis in nutriendo efficatiores ſunt. Pari etiam modo & de chamædaphnes aſparago iudicandum eſt.

De ijs quæ edendo ſunt radicibus. Cap. LXXVI.

NApus atq; rapa denuo elixæ, non minus alimenti quàm reliquæ ſtirpes ac olera præbent. Cum uerò aſſiduè eduntur, craſſum ſuccum generant.

Bulbi qui edendo ſunt.

Bulbi, aſtringentis abſtergentisq; naturæ ſunt, appetentiam cibi proritant, ſtomachum roborant, uiſcidos thoracis humores euacuant. Si bis decoquantur, uberius quidem nutriunt, ſed nihil educunt, eo enim pacto ipſorum propulſatur amaror: ſemen præterea prolificum producunt, libidinem accendunt, ſi crebrius ſumantur, flatus conciliant, torminaq;. Atqui ex garo, oleoq; comeſti, dulciſſimi, flatu carentes, optimi alimenti, facilisq; decoctionis ſunt.

Paſtinaca, daucus, caron.

Siſeris Paſtinacæ, dauci, † cari radices minus alimenti, q̃ rapæ præſtant: adurentes uerò ſunt, & euidenter odoratæ, lotiumq; impellunt. Si abutare, prauos ſuccos generant: concoctioni rebelles, communi radicum ratione, exiſtunt. Sunt qui ſylueſtrem paſtinacam daucum nuncupent, quòd multo uehementiore ui lotium promouet.

Radicula.

Radicula attenuandi adurendiq; poteſtatem habet, edenda in prima menſa eſt, ex aceto ſeu garo, uentris lubricandi gratia: in ſecundis uerò menſis deteſtetur.

Cæpe, allium, porrum.

Cæpe, allium, porrum, quoniam acrimoniam præferunt, corpus calfaciunt, extenuant & diſſipant craſſos, qui in ipſo continentur humores. Bis quidem elixa exiguum, cruda uerò nihil alimenti ſufficiũt. Alliũ quippe obſtructiones diſcutit, diſſipandiq; potentia regnat. Efficaciores porris

ris arefaciendi uires habẽt ampelopraſſa,ueluti ſyluestria.In ſumma,olera ſimul uniuerſa, coctionem nõ experta,ſi edantur deterioris ſucci ſunt quàm elixa,multoq; magis ſuperflua humiditate participant. Quæ uerò muriâ uel oxyhalme condita reſeruantur,ſtomacho magis cõueniunt,& cibi cupiditatem excitant, crudos humores diſſiciunt, ægre conficiũtur. Et abutentibus uitioſos humores procreant.

De tuberibus ac fungis. Cap. LXXVII.

TVber nullũ manifeſtæ qualitatis ex ſeipſo liquorem, frigidiorem uerò & craſſiorem exhibet. Fungi autem gelidi,pituitoſi,& uitiati humoris ſunt.Omnium innocentiores habentur boleti, qualitatis notatu dignæ expertes,probè elixi. Qui uerò ammanitæ uocantur, ſecundum poſt boletos bonitatis locum obtinent. Cæteri omnino uitandi ſunt, pars quippe bene magna ex ipſis letalis eſt: quinetiam ipſi quoq; boleti, niſi exquiſitiſsime elixi edantur, præſens diſcrimen ſepiuſcule inferunt.

De frumentaceis. Cap. LXXVIII.

EX eis quæ frumentacea dicũtur,chondrus egregie nutrit,& glutinoſos parit humores:ſed puls ex eo cõfecta peſtilẽs eſt, eo quod quamprimum craſſeſcens incõcocta permanet. Præfertur potius cremor ipſius ex integro chondro exactius ptiſanæ inſtar decocto expreſſus. Chondrus. *Alica in cæteris quidem chondro ſimilis eſt,ſed aluum intenſius moratur.* Alica.

Triticum.

Triticum quidem elixum comeſtum,ægerrime conficitur,flatus generat:ubi autem concoctum fuerit,alimentum præſtat ualidiſſimum.In panem uerò redactum, inflandi facultatem & concoctionis difficultatem exuit,eo quod fermenti ſalisq; particeps ſit.

De panibus.

Siligineus uerò panis omniũ firmiſsimus eſt, poſt hunc ſimilagineus, deinde cui ſecerniculo nihil ademptum eſt, quem συγκόμισον *Græci uocant. Sordidus, hoc eſt,frumẽtaceus ac cibarius panis, alimoniæ quidẽ minus præbet,ſed promptius per aluum deijcitur. Amylus, minimi alimenti,non aliter atq; panis elotus eſt.*

Hordea, polenta, maza.

Hordea frigorificæ & abſterſoriæ ſunt potẽtiæ, elixa inſtar ptiſanæ, humectant: fricta ad modum polentæ, arefaciunt. Polenta in æſtate ante balneum cum aqua pota, ſiti ſubuenit. Hordeaceus panis imbecillior,& minus nutriendo eſt. Maza ægrius cõficitur,et amplius quàm hordeaceus panis inflat,ſi cũ melle fuerit ſubacta,per aluũ faciliè deſcẽdit.

Auena.

Auena calorificæ, & minoris in nutriendo poteſtatis eſt. Miliũ aç panicum refrigerandi, ſiccandiq;, et exiguas in nutriendo uires poſsidẽt, aluum morantur, præcellit autem per omnia milium panico.

Oryza.

Oryza cõcoctioni rebellis, & exigui nutrimẽti eſt, et aluũ compeſcit.

Decoctio ptiſanæ. *Coquitur aũt ptiſana hoc modo: Vna eius pars in quindecim aquæ partib. pauxillo olei adiecto, elixatur: et cũ ebullierint, aceto, ubi iã exquiſitè decocta fuerit, ſuperinijciẽdus quoq; tenuis ſal eſt. Nec deſunt q porri aliqd atq; anethi addãt. Cæterũ auena chondruſq; pinde atq; ptiſana coquũtur.*

De legumentis. Cap. LXXIX.

Lens. *INter legumina lens uitioſi liquoris eſt, melancholicumq; humorem gignit, aluum compeſcit, potiſsimum bis cocta. Ius uerò ipſius cũ oleo & garo ſumptum, uentrem ſoluit. Admiſceri autem lenti, quoniam inflat, uel ſatureia, uel pulegium debet.*

Fabæ, piſa, cicera, lupini, fœnogræcum.

Fabæ lenes ſunt, & uentris flatus pariunt, abſtergendiq; poteſtatem retinent. Aegyptia uerò faba, noſtra humidior cenſetur, & plus retrimenti relinquit in corpore. Piſum laxũ quidem ac molle, ſed non adeo flatuoſum. Cicera inflationes pariunt, abſtergunt, ſemen prolificũ gignunt, libidinem excitant, lapides comminuunt, fricta inflandi uim deponũt, ſed uix in ſtomacho conficiuntur. Lupini quoque concoctioni reſiſtunt, & ægre tranſmittũtur, crudũq; ſuccũ cumulãt. Fœnogræcũ calfaciendi, uentremq; ſubducendi facultatem habet, ſi ante dapes cæteras ſumptũ fuerit.

Ochri, phaſeli.

Eruiliæ & phaſeli macerati, quoad radices promicant, ſi ante cibum ex garo edũtur, aluum ſoluunt, & maiores alendi uires quàm fœnogræcum obtinent. Phaſeli, quæ & dolichi dicuntur, integri cum lobis, uiridesq; ſumpti, ingentem retrimentorum uim pariunt.

De fructibus quæ inter æſtatem & autumnum maturescunt. Cap. LXXX.

Cucurbita. Pepon. *CVcurbita refrigerandi & humectandi uim obtinet, uentrẽq; ſubducit, ſed alimentum præſtat perexiguum. Pepon praui omnino ſucci, gelidus, udus, ac uomitorius eſt: nõ concoctus, affectum cholericũ inducit. Semen eius ciendæ urinæ, & frangẽdis renũ calculis natũ, atq; in*

Melopepon. *totũ abſtergit abũde. Melopepon minore efficacia omnia hæc poſsidet.*

Cucumis, σίκυος.

Cucumis minore frigiditate & humiditate pepone prædita eſt, ſed maiore

iore ad promouendum lotium poteſtate, difficilis concoctu: etſi concoquatur, uitioſum tamen corpori ſuccum præbet. Vno uerbo: Omnes fructus quos profert autumnus frigorificæ & humentis naturæ, imbecillis alimenti, prauiq; ſucci ſunt.

De iis quæ ex arboribus decerpuntur fructibus. Cap. LXXXI.

Ficus & uuæ.

Ficus & uuæ primas inter fructus autumnales meruerunt, quando ipſorum ſuccus culpa tantum non omni uacat, & alimenti ualentioris ſunt. Cæterum ficus honore & bonitate ſucci uuas præcellunt, & liberalius matriũt: alui præterea, urinæq; ciendæ, & renes purgãdi prouinciam ſubeunt, comprimis exactam conſecutæ maturitatem. Pari etiam

Caricæ.

modo carica: et ſi flatus interim ſanguinemq; uitiatum pariant, ideoq; pedunculos aſſiduus earundem uſus conciliat. Vuæ retentæ non conficiuntur in uentriculo, & crudũ ſuccũ faciũt: deiectæ uerò moderatiores reddũtur. In uuis paſsis maior calfaciendi uis eſt, cõuenitq; etiã magis quàm uuæ ſtomacho, neq; tam exigui alimenti ſunt, ſed imbecillius aluum deijciunt.

Mora.

Mora, quæ & ſycamina dicuntur, uehementem quidem humectandi, mediocrem uerò refrigerandi facultatem obtinent, à primordio cœnæ & ante alios cibos deuorata, aluum ſubducunt: neq; admodum ſtomacho aliena, ſed nutrimenti ferè nullius.

Ceraſa.

Ex ceraſijs dulcia magis ſecedunt, ſtomacho autem officiunt. Quæcunq; uerò acerbitati participant, ut ſtomacho plus conferunt, ita cunire minus faciunt. Atq; hæc ratio non tam uuis ac moris, quàm alijs compluribus congruit. In ſumma: Si aſtringendi ui prædita, in prima menſa edũntur uel bibuntur, aluum comprimunt. Quicũq; aluum ob imbecillitatem aſtrictam nacti ſunt, hos quod eam lubricet, uerbi gratia, olera, ſiue piſces, ſiue eiuſdem farinæ cætera, præmittere: deinde quod conſpiſſandi facultatem habeat, ſumere oportet, quæ dum aluo robur adferunt, deorſum impellunt, atq; ad deiectionem retrimenta excitant.

Nux pini, & perſica.

Nux pini, quæ & ſtrobilus appellatur, probum craſſumq; ſuccũ continet, edendo quidem, ſed difficilis decoctionis eſt. Perſica prauiacidiq; *ſucci ſunt, & corrumpuntur ocyſsimè: proinde in prima menſa ſumenda, quò deijciantur promptius, neq; diutius cunctãdo uitientur in uentriculo.*

Præcocia, doracia, & armenia.

Præcocia porrò, & doracia, & armenia, potiora ſunt perſicis, quo-

niam neq; aceſcunt, neq; pariformiter corruptionem ſentiunt, & guſtu delectant amplius.

Poma.

Ex malis, dulcia quidem maioribus reliquis in calfaciendo uiribus pollent, & quam primum tranſmittuntur, maximè dum uel aſſantur, uel elixantur. Acida ſibi cum refrigerandi, tum humores in uentriculo diſſecandi, præſtantiorem facultatem uindicant. Auſtera ſtomachum roborant, aluum ſupprimunt, præ cæteris tamen magis cotonea. Pirorum pari etiam modo grandiora atq; matura, eandem quidem facultatem ſeruant, ſed uberius nutrimentum ſumentibus ſuggerunt. Mala punica frigorificæ uirtutis ſunt, & paululum alimenti præbent.

Meſpila, & ſorba.

Meſpila & ſorba uehementiores in aſtringendo uires retinent, idcirco lubricæ aluo accommodata ſunt.

Palmæ.

Palmulæ ſtomacho utiles ſunt, niſi præpingues extiterint: uentrem cohibere, craſſos, glutinoſoſq; humores gignere, et eum capitis dolorem, quem κεφαλαλγίαν dicunt, inducere ſolent.

Oliuæ.

Oliuarum druppæ ſtomacho officiunt, & craſſum ſuccum pariunt. Muria conditæ, quas Græci ἁλυμάδας appellant, ante alia edulia comeſtæ, appetentiam cibi reuocant, aluum difficilem leniunt, idq; magis cũ uel aceto, uel oxymelite præparentur.

Nuces.

Ex nucibus iuglans auellanis minorem in nutriendo poteſtatem habet, ſtomachoq; utilior eſt. Virides nuces humidiores ſunt, uentremq; ſubducunt. Aridæ in aqua maceratæ, & ab interiore putamine purgatæ, recentioribus potentia nihil cedunt. Amygdalæ diſſecandi, extenuandiq; uirtute præditæ ſunt: quocirca tum uiſcera, tum thoracem, ſed efficacius amaræ, purgant. Aßimilem ſanè poteſtatem habent & piſtacia, ſed hepatis conſtipationes maiore efficacia laxant.

Damaſcena.

Damaſcena, ſi in prima menſa edantur cum cruda, tum in mulſo elixa, uentrem molliunt. Syriaca concoctu difficilia ſunt, ſtomacho hoſtilia, & exigui nutrimenti. Siliquæ ægerrime concoquuntur, aluum cohibent, & uitioſum ſuccum poßident. Sycomora abundantem refrigerandi & humectandi poteſtatem habent.

Cirenm malum.

Medici mali extima pars acredinem ſapit, & concoctioni renititur: quæ

quæ uero carnis imaginem repræsentat, etsi edendo sit, tamen æquæ concoctioni resistit. Medulla uerò, siue acida, siue aquea fuerit, abūdè infrigidat.

Glandes.

Glandes nō ineffícatiores frumentaceis in alendo uires habent, sed ad coquendum contumaces, & crassioris succi sunt, lenteq; transeunt. Castaneæ per omnia glandibus præstantiores existunt.

De animalibus, primitusq; de uolucribus. Cap. LXXXII.

AVes imbecillius quidem quadrupedibus alunt, potissimè suibus: sed concoctrici facultati promptius obtemperant, præcipuè perdix, attagena, columbarum pulli, gallinæ, & phasianus. Sed turdi, merulæ, passerculi, & quæ in turribus degunt, pyrgitæ appellatæ solidiorem alimoniam præstant: & his etiam magis turtur, palumbus, & anas. Sed multò concoctur æ cōtumacius renitentur, pauonum carnes, utpote fibrosiores. Porrò anserina & struthocamelina caro excrementosa magis est, & prædictis omnibus in stomacho difficilius conficitur, exceptis alis, quæ succi bonitate reliquis auibus minime cedunt. Gruum caro referta fibris & durior est. In summa, iuniores auiculæ ueteribus semper humidiores sunt, minus concoctioni resistunt, plus alimenti præbent, & per aluum procliuius descendunt. Quin & elixæ ab assis & in sartagine frictis pari interstitio dissident. Quæ deniq; in arentibus atq; montanis regionibus degunt, ijs quæ in uliginosis aluntur, concoctioni minus obluctantur, & nihil ferè superfluitatum relinquunt.

Caro anserina
Struthocamelina
Gruum

De ouis. Cap. LXXXIII.

GAllinarum, & phasianorum oua, principem bonitatis locum occupant. sed anserum & struthocamelorum infimum. Longe autem recentia ueteribus palmā præripiunt: & ut trementia nutriendo magis sunt, ita & sorbilia facilius descendūt, & gutturis asperitates leniūt. Reliqua ad unum omnia cōcoctioni obstinate repugnant, & lentius permeant, crassiq; omnino succi sunt, demptis ijs quæ præfocata dicuntur, quæ cruda in garo, uino, & oleo irrigata, in uase æneo aut testaceo, ad moderatam consistentiam densantur: nam hæc coctu facilia, succiq; inculpati, hoc modo reddūtur. Fricta autē in sartagine omniū sunt nocentissima.

De quadrupedibus animalibus. Cap. LXXXIIII.

PEdestrium animalium, suillæ carnes omnium aliorum esculentorum efficacissimas in nutriendo uires obtinent, eo quod cum gustu tum odoratu peculiarem quandam germanitatem humanæ carnis æmulantur, Suilla

lantur, ueluti à quibuſdam qui per imprudentiam humanam carnem degustauere animaduerſum eſt. Quicquid uerò nutrimenti ex ipſis conci-
Ouilla. hitur, glutinoſum eſt, & ægerrime diſſipatur. Ouilla plurimam retri-
Caprilla. mentorum congeriem, perditoſq; ſuccos cumulat. Caprinis carnibus
Hircina. acredo quædam ſuccuſq; minime bonus ineſt. Hircina deprauatiſſima eſt, ſiue ſuccum eius malignum, ſiue concoctionis difficultatem reſpicias.
Bubula. Bubula atram bilem efficit. Leporina craſſum quidem ſuccum ha-
Leporina. Ceruina. bet, uerùm in hoc à bouina & ouilla uincitur. Ceruina duri & coctu difficilis alimẽti eſt. In uniuerſum uerò, recentiora omnia ueteribus humidiora, molliora, & coctu faciliora ſunt. Pari modo & caſtrata ijs qui teſticulos etiamdum habent. Et bene habita. ſtrigoſis.

De animalium partibus. Cap. LXXXV.

EXtimæ animalium partes ut ſunt neruis refertæ, ita pinguedine carneq; uacant: quapropter & uiſcidæ ſunt, & exigui nutrimenti, & alui ciendæ efficaces: demptis auium (quod impendio ſiccæ ſint) partibus. Roſtra & aures cartilaginoſa, cõcoctuq; difficilia ſunt. Lingua laxa, exanguis, & alimenti exigui eſt. Glandulæ ſuaues ſunt atq; tenues. Suauiores uerò mammillæ ſunt, præſertim porcinæ, dũ uidelicet lacte infarciuntur, neq; imbecillius quàm carnes alimentum præſtant.

Renes & teſtes.

Renes atq; teſtes uiroſi ſunt, ægerrimeq; in uentriculo conficiuntur. Sed gallinaceorum altilium teſticuli, ſuaues ſunt, & inculpatum corpori alimentum præſtant. Taurorum e contrario, hircorumq; & arietum teſtes, uix tandem concoquuntur, & improbum ſuccum faciunt.

Cerebrum.

Cerebrum pituitoſum, craſſi prauiq; ſucci, lenti tranſitus, concoctioni renitens, ſtomacho infeſtum, et nauſeoſum deniq; eſt: coctum uerò exa-
Medulla. ctius ſatis idoneum alimentum præbet. Medulla, pinguis & ſuauior
Adeps. eſt cerebro, in cæteris autem nullo ab eo diſcrimine diſſidet. Pinguedo & adeps parum alunt, & uentriculo obſunt.

Cor & hepar.

Cor & hepar craſſum habent ſuccum, ægre coquuntur, lente tranſmittuntur, ſed ſuillum iecur bonitate reliquis præſtat. Lien praui ſucci eſt, & atram bilem generat. Pulmo utriſq; cum laxior, tũ coctu facilior, pituitam auget, & minimum alimenti præbet. Ventriculus, locelli, & inteſtina, dura ſunt, & concoctioni obluctantur, pituitamq; pariunt. Vno

uerbo

uerbo: Feræ ſiccioris ſemper ſunt alimoniæ, quàm cicures, neque tantum retrimenti relinquunt.

Sanguis.

Sanguis uniuerſus coctu difficilis eſt, maximè uerò craſſus, atq; atrebilarius, cuiuſmodi iudicatur bubulus. Leporis autẽ ſanguen utpote ſuauiſſimum primi meriti eſt, hoc multi unà cum iocinore coquere ſolent, nõnulli uerò ſimul cum reliquis quoq; uiſceribus. Eſtur & à quibuſdam iuuenis porcelli ſanguis. Caprillum poſtremo ſanguinẽ quibuſdã eſculentum fuiſſe, ab Homero proditum eſt memoriæ.

De lacte. Cap. LXXXVI.

LAc coctum corpus quidem alit, ſed gingiuas & dentes afficit: proinde ſimulatq; ingeſtum fuerit, primum quidem mulſa, deinde uino acerbo os abluendum eſt. Præterea capitis dolorem infert, præcordiorum & uentriculi, quæ ex flatibus oritur, diſtentionem conciliat, renum calculos procreat. Dilutum imbecillius quidem alimentũ præbet, ſed intentius uentrem ſoluit: craſſius contrà efficatiores nutriendi uires habet, ægrius uerò per inferiora deſcendit. Caprinum mediocris eſſentiæ lac eſt. Ouillum ediuerſo craſſioris, ſtatimq; poſt partum tenuius, progreſſu temporis craſſius, deteriuſq; euadit.

De lactipotatione. Cap. LXXXVII.

QVicunq; lac poculenti loco haurire uoluerit, à reliquis eſculentis abſtineat, donec in uentriculo cõficiatur, & per inferna deijciatur. Satius autem eſt ipſum recens mulctum circa auroram ingurgitare: & inſuper non à cibis modò, uerùm ab exercitationibus uehementibus abſtinere, eo quod in laborantibus neceſſariò aceſcit. Profuerit autem, uigilijs interpoſita tranquillitas. Ad iſtum enim uero moaũ patranti, primum quidem per aluum decedit, deinde poſt deiectionem aliud repetendũ eſt: quin ſi illud quoq; deijciatur, aliud: in primis enim nõ ſine utilitate purgat, haud ita ſanè multũ reliquarũ corporis partiũ molis, ſed eamodo quæ in uentre deprehendit. Poſt hæc uenas illico ſubit, & alimentum præbens præſtãtiſſimũ, nõ amplius deijcitur. In bilioſis præterea fluxionibus, ubiq; uentriculũ eliquari metus eſt, lac coctũ propinabimus. Atqui ad hãc rationẽ decoquendũ eſt, principio quidẽ pedetentim, ſenſimq;, ita ut partim exhalat, partim cõcoquatur: mox incũctanter etiã atq; etiã coquito. Proſpiciendũ uerò ne uel uſtionẽ ſentiat, uel in caſeum coaleſcat. Optime id fiet, ſi clementer lac ipſum coxerimus, & agitando id quod abſceſſerit circũquaq; detraxerimus, ferula itaq; polita ac tereti agitãdũ eſt:

Elixatio lacis.

& ſi-

& ſi quippiam in labijs ollæ comburitur ac feruet, id ſpongia purgandũ, inde nanq; non raro reliquum lactis corrũpitur. Quapropter lac quemadmodum docuimus coquito, quoad craßius, & crudo lacte ſuauius reddatur. Calculis porrò marinis igne candentibus lacti immißis, quicquid in eo eſt tenue ac ſeroſum ebibitur, inſumiturq;. Idq; uentris fluoribus, potißimè uerò bilioſis conducit.

Lac diacochleon.

De lacte fiſſili. Cap. LXXXVIII.

Lac citra fumum frequentẽ ad ignem impenſius decoquatur, ſeroſum eius à caſeaceo diſcernitur. Mox à fecibus exacte, per colũ panniculuḿue coletur. Confunditur autem ſero mellis, uel aceti mulſi, uel ſalis modicum, & alui ſubducendæ gratia exhibetur: adultis quidem uſque ad duorum ſextariorum menſuram: minoribus uerò natu, non minus ſextario. Quod ſi calculi marini igniti, aut candentis ferri immißione incraſſatum fuerit lac, dyſenteriæ & alui profluuio probè medetur.

De caſeo. Cap. LXXXIX.

Caſeus omnis acrimoniam habet atq; ſitificus eſt, concoctioni reluctatur, prauum humorem, & calculum creat, minus autem officit non uetuſtus, laxus, minime durus, ſuauis, et modici ſalis compos. Qui aliter habet, pernicioſißimus eſt.

De piſcibus, Cap. XC.

Omnes piſces frigidioris humidioris q; temperamenti eſſe perſpicuum eſt: uerùm ſaxatiles appellati, reliquis ſalubriores habentur, quia concoctioni minus reſiſtunt, & probum ſuccum relinquunt: nec affatim humectant, niſi ſolidiore carne conſtent. Non autem ſaxatilium, maritimi, plurimum diſcrepant ab ijs qui in limo degunt, aut ubi flumina irruunt. Sed omniũ inſaluberrimi ſtagnatiles atq; paluſtres ſunt. Speciatim uerò Capito, ſi intra pelagus uerſatus ſit, mediocris ſuauitatis eſt, & coctu minus difficilis, ſuccíq; minime mali, ſanguinem uetò tenuiorem atq; imbecilliorem gignit. Eiuſdem farinæ lupus eſt. Mulus quoq; in pelago degens, durior, & fragilior cæteris piſcibus eſt, nullus coctu ære nitens, eſui aptus, perſuauis, pinguedine carens.

De corio teſtaceo præditis. Cap. XCI.

In uniuerſum, piſces quicunq; pro tegmine (unde & ὀστρακόδερμα à Græcis dicuntur) teſtam habent, ſalſum omnino crudumq; ſuccum generant. E quorum numero, oſtrea molliſßima carne conſtant, & promptius per aluum decedũt. Chamæ præterea, & purpuræ, ungues, ſpondyli, buccinæ, cochleæ, & quæcunq; id genus alia dura & cruſtata uocantur,

tur, utpote grammari, paguri, caneri, locuſtæ, ſquillæ menſis idonei ſunt, ſed concoctioni reſiſtunt, aluumq; cohibent, ſi ſubinde in aqua dulci elixentur. Cremor omnium quæ teſtis integuntur uentrem promouet, quam obrem terreſtris quoq; cochleæ: ſed cum dura carne, coctuq; difficili ſint, menſis quidem conueniunt, praui tamen humoris efficaces. Sunt qui ius cum oleo garoq; condiunt, & ſic alui deiectionem moliuntur. Echini modicè frigorifici, exiguiq; alimenti ſunt, & lotium proritant.

De mollibus. Cap. XCII.

MOlles piſces, puta polypi, ſepiæ, lolligines, duri atque concoctu difficiles ſunt, præ cæteris uerò polypi: ſucci uerò modicæ ſalſedinis ſunt præditi, ſed concoctionem experti, nutrimentū neutiquam exiguum corpori præſtant.

De piſcibus ſine ſquamis. Cap. XCIII.

PLanorum piſcium, quos cartilagineos dicunt, torpedinibus, paſtinacis, mollis perſuauisq; caro eſt, quam primum ſubiens, coctu facilis, menſisq; idonea, & alimentoſa. Raiæ, leuiraiæ, ſquatinæ, atq; huiuſmodi aliæ, duriora ſunt, coctioniq; reniuntur, & uberius alunt. In ſumma: Duræ carnis animalia ægrius concoquuntur, & ualentius nutriunt. Si uerò concoctione uincantur, plenius ſolidiusq; alimentum ſuggerunt.

De grandibus, cetaceis ue. Cap. XCIIII.

INgentes, uerbi gratia, balenæ, phocæ, libellæ, delphines, thunniq; immanes, duram, coctuq; difficilem & craſſi humoris carnem habent. Cum uerò ſale condiuntur, exceſſibus eiuſmodi ſpoliati, ad mediocritatem reducūtur: cæteris piſcibus humidiores, excrementitiiq; magis, et adſuc cidiam appoſiti magis ſunt. Porrò ſalſamentorum diuerſitates, piſcium è quibus conficiuntur, differentias imitantur. Perturbandum uentrem idoniores.

De uirtutibus uini. Cap. XCV.

VAletudinis ſecundæ ſtudioſum uini poteſtas fugere non debet. In totum igitur: Omne uinum alit, ſed rubrum ac craſſum magis, atqui id deterioris ſucci eſt. Suaue uerò, nutrimenti quidem alicuius eſt, ſtomacho uerò minus conuenit. Acerbum ſtomacho quidem amicum, ſed lenti meatus, neq; tantum nutrimenti præbet. Atq; adhuc etiam multo minus candidum. Primum omnium bonitatis honorem obtinet, quod colore uermiculum eſt. Peruetuſtum multo plus caloris ariditatisq; in ſitum habet quàm recens. Summatim quidem uini potentia hæc eſt: In uniuerſum uerò uinum corporis noſtri calorem ſuſcitat: unde & cruditas corrigitur, & ſanguis emendatur, alimentum (quando quidem prompte pene-

trat) per uniuerſum corpus deducit: cuius ergo ex ægritudine aliqua emaciatis, bonam corporis habitudinem reſtituit, faſtidioſis cibi appetentiã reuocat, pituitoſum humorem extenuat, bilem per lotium euacuat, coloris gratiam inducit, animo lætabundam alacritatem iucunditatemq; conciliat, corpus quoq; robuſtius efficit. Eiuſmodi igitur commoditatum autor eſt uinum, moderatè ingeſtum. Ingurgitatum uerò præter modũ, incommoda contraria adfert, inde ebrij ſubinde euertuntur, furiunt, & ſopore impetuntur. Vitanda itaq; eſt immodica uini potatio. Quanquam per longa id temporum interualla liberalius potare, commoditatem adrat: nam urinas largius proritat, ſudoresq; profundit. Optimũ uerò eſt, protinus aqua mulſa ſumpta ipſum uomitu eijcere, ne uel paululũ noxæ relinquat. Quiſquis igitur ſeſe mero prolixius inuitare uoluerit, ab aliorum ciborũ ſatietate abſtineat, atq; inter potandũ braſſicam coctã, bellariaq; ſumat, maximè ex amygdalis cõfecta. Hæc quippe capitis laborem mitigant, neq; ulla uomentes moleſtia afficiunt. Præſidium quoq; minime ſiculneum abſinthij macerati dilutum adfert ante potationem hauſtum, omnium enim maximè hoc crapulam arcet. Quod ſi quos uinum uellicet, gelidã hauriant, poſtera die abſinthij cremorem repetant. Deambulationibus præterea, fricationibus itẽ ac balneo, exiguoq; nutricatu reficiũtur.

Incommoda temulentiæ.

De melle & aqua mulſa. Cap. XCVI.

MEl percoctum ualentius alit, quàm aluum ſubducat. Crudum econtrario. Gelidis præterea ac humidis temperaturis magis expedit, calidis in bilem promptißimè uertitur. Aqua mulſa, bilioſos nihil ferè adiuuat, quoniam in ipſis quoq; facilè in bilem tranſit. Vtile ſit igitur ipſam illiuſmodi naturis dilutiorem miſcere: nec ijs qui aliquo modo uiſceribus laborant, ſatis conuenit. Sed mulſa hac ratione concinnatur, octuplũ aquæ melli miſcetur, & quoad nihil amplius ſpumæ eijciat, decoquitur. Oportet aũt ſpumã è medio ſimulatq; exoritur, identidem tollere.

Mulſæ confectura.

De ſomno. Cap. XCVII.

COnſequens eſt, ut poſtea quàm de ratione uictus omnia tradidimus, de ſomno quoq; nonnihil perſtringemus, eo quod hic omniũ poſtremus cætera plerunq; ſuſcipiat. Somnus itaq; (ut non citra formulam eloquar) nihil aliud quàm animalium facultatum requies eſt, à bonæ frugis humore cerebrum irrigante, proficiſcens. Huic qui recte indulget, eum plurima comitantur emolumenta. Nam alimenta conficere, ſuccos digerere, dolorem mitigare, laſſationes ſolari, diſtenta ac rigida relaxare, animi ægritudines obliuione abolere, menteq; captos emendare conſueuit.

uit. Tempus autem ſomni opportuniſſimũ à cibo eſt. Sed meridiari haud omnibus expedit. Non enim ſufficit ad exactam ciborũ concoctionem tempus in quo ſomnum capiũt, interrupta nanq; ante ſuam horam coctione, meridie experrecti, ſæpius acetoſa eructatione infeſtãtur. ſæpius item ſpiritibus infarciuntur: quin & fluctuationibus tentantur aliqui, niſi uel ex conſuetudine, uel quia ſatis ſterterint, eiuſmodi caſus non eueniant. Nocturni ſomni omnium innocentiſſimi ſunt, ſiquidem nox, humiditate & quiete ſua ſomnum imitans, coctionem omnibus numeris abſoluit. A ſomno quippe nocturno plerunque ad alui oneris excretionem urgemur. Eſto autem debiti ſomno temporis limes, abſoluta ciborum coctio, quæ non tam eructuationibus, quàm uentris conniuentia contractione ue deprehenditur. Poſt quam uigilantia perutilis eſt, quod concoctionis retrimenta ad ſeceſſum proritet.

Somnus meridianus.

Somnus nocturnus.

De uigilia. Cap. XCVIII.

QVonam pacto uigilijs, quæ aduerſa iam ualetudine correptos, uel præ dolore, uel febri, uel quocunq; alio acutiore caſu moleſtant, ſuccurrendũ ſit, in uolumine de Febribus perſequemur. In præſens de ijs modò uigilijs, quæ bene habentes infeſtant, agendũ eſt. Quocirca ſi quis uel ex mœrore uel ſolicitudine, ſeu alio quouis animi affectu ſomnum ſubire nequeat, ante omnia quidem mœſtitia quæ affligit, pro uirili profliganda eſt: mox ſuauium ſonorum auſcultationibus mentis conſiderationem, proſcribere expedit, id quod lenibus aquarum ſuſurris quidam machinantur: qui ita permulcti ſunt, ſomnum facilè ſubeunt. Balneis præterea ſub ueſperam maximè, facta iam concoctione, utantur, edulijs q; humectantibus, puta lactucis, & id genus alijs. Papaueris etiam atri uiridia folia obſonijs nonnunquam adijciant. Piſcibus qui coctuæ nihil obſiſtunt ueſci, uinum tenue, minimè uetus ingurgitare congruit. Somnum inituri caput roſaceo, aut oleo in quo uel papaueris capita, uel mandragoræ elixa fuerint, perungant. Quin & anethinum non antiquum ſomnificum eſt. Scimus porrò quibuſdam à labore ſtatim facta tranquillitate ſomnum obrepſiſſe. Coitus quoq; moderatus hunc ipſum non raro conciliauit. Nec deſunt qui capite ac pedibus infrigidatis ſomnũ accerſunt. Si qui ob alimentorum copiam, uel uitium, ſtomacho onerato uigilauerint (id quod uſueniſſe comperi) ueluti contrà alij præter conſuetudinem genium penitus defraudantes, aut parcius cibis indulgentes, ſomnum oculis non cernunt, conſiderare id, & cauſſam abſcindere conuenit.

De ueterno, siue sopore. Cap. XCIX.

SI contrà profundi ac ueternosi sopores, quæ λαταφοραι à Græcis dicuntur, quempiam corripiunt, lauacra continua, unctionique frigorifica interdicenda sunt: apophlegmatismis utendū, & in totum nutritio cum calidior, tum siccior, tenuis in nutriendo potestatis offerenda. A gelidiore quippe & humidiore cerebrum madefaciente materia, eiusmodi affectus plurima ex parte contingit.

Dioclis epistola, de secunda ualetudine tuenda. Cap. C.

DIOCLES ANTIGONO REGI BENE AGERE.

QVandoquidem tibi ANTIGONE, maxima omniū regum eruditio, atq; grandæua iam ætas, omnisq; philosophiæ peritia, & mathematices deniq; studij palma contigit, haud alienam à regia maiestate fore putaui eam philosophiæ quoq; partem, quæ incolumitatem tueri docet. Eoq; tuæ maiestati hac epistola uolui, unde nam morbalibus ægritudines proficiscātur, deq; quibusdam præcedentibus notis, & quibus remedijs talibus succurrendū sit describere. Quemadmodū enim cœli tempestatem nunquam non signa quædam manifesta præcedūt, quibus nautæ ac cæteri multarum rerū periti homines, quid ipsis agendum, quo tutiores sint, colligūt. Sic neq; ullus præter naturam affectus unquā hominis naturam nullis præcedentibus præsagijs tentat. Tu itaq; nostris hisce præceptiūculis confisus, absolutā earū rerū cognitionem assequeris.

Quatuor corporis partes.

Didicimus utiq; hominis corpusculum in partes quatuor, caput, thoracem, uentrem, atq; ueficam. Cum igitur olim quid morbi caput læsurū est, hæc portenta solent magna ex parte præcedere, uertigo, dolor capitis; superciliorū grauedo, murmur aurium, stimulatio temporum, oculi matutino tempore lachrymant & caligant, odoratus hebetatur, dentiū gingiuæ attolluntur. Ergo cum eiusmodi quiddam præsenseris, caput confestim euacuandum ducito, nullis sanè medicamentorum præsidijs, uerùm sumptis hyssopi aut origani capitibus tritis, & in aululā ebullitis cū passo uel defruti hemina dimidiata, quibus os ieiunus abluito, atq; quoad pituita deducitur, gargarizato. Hoc quippe capitis affectionum facilimum est præsidium. Saluberrimum quoq; fuerit, sinapi aqua mulsa calida maceratum in ieiuno sorbere, & gargarizando à capite humorem deducere. Oportet autem caput antea tegumento calfacere, quò liquefacta pitui-

Notæ futuri doloris capitis.

ta

ta sine impedimento effluctioni obtemperet. Cum hæc floccipenduntur in ditia, eiuscemodi ferè morbi succedere consueuerunt, ophthalmiæ, glaucomata, auriũ fissuræ, strumæ in ceruice, cerebri tabes, grauedo, angina nocturna, teredines, uua, profluuium capillorum, ulceratio capitis, dentium cruciatus. Cum autem mali quid thorax passurus est, his signis portenditur: sudor undiq; corpus occupat, & thoracem maximè, lingua crassescit, eijciunt per sputa uel salsa, uel amara, uel biliosa, in lateribus ac scapulis dolores citra occasionem oriũtur, oscedines crebræ, uigiliæ, suffocationes, sitis ex somno, animus tristior, algores pectoris, brachiorum, & manuum tremor, infestant. Quibus non imprudenter ad hunc modum succurritur. Vomitionem à cœna non crapulosa quoad fieri potest ciere conuenit, absq; medicamento. Prosunt etiam ieiuni uomitus, quos aliqui συρ μαϊσμοὺς nuncupant. Cui igitur sic placet uomere, radiculas tenues, nasturtium, erucam, sinapi, portulacam deuoret, deinde aqua tepida hausta euomat. Qui dicta præsagia spreuerint, has affectiones metuat, pleuritim, pulmonariam, melancholiam, febres acutas, phrenitim, ueternum, & cum singultu ardorem. Si quis uerò uentrem morbus occupaturus est, his signis præsagiri potest: uenter primitus conuoluitur, & in sese ipso turbatur, esculenta cum poculentis amaritudinem præferre putantur, genuum grauitas, lumborum rigor inflectilis, uniuersæ molis corporeæ lassitudo, sine occasione, crurum stupor, febriculæ exiles afficiunt. Vbi hæ notæ apparuerint, uenter nullo medicamento, sed uictus ratione mollificandus est. Tutius enim est ijs uti, quibus delinqui facilè non potest: è quorum numero sunt, beta aqua mulsa decocta, allia elixa, malua, rumex, mercurialis, & ex melle dulciaria. Cuncta enim hæc alui sedimina deijciunt. Quod si præsagiorum aliquod magis intendatur, enici liquorem omnibus decoctis confundito, suauior nanq; & tutior est. Vtilis item fuerit, leuis brassica in copiosiore aqua elixa, huius succus quatuor heminarum mensura cum melle ac sale potui datus, profuerit. Ciceris aut erui decocti aqua in ieiunio epota, eundem effectum obtinet. Hæc signa paruipendentibus, huiuscemodi affectiones superuenire solent: Ventris fluor, tormina intestinorum & leuitas eorum, uoluulus, coxendix, febris tertiana, podagra, apoplexia, hæmorrhoides, cruciatus articularis. Quãdo autem uesicæ malum imminet, his notis deprehenditur: post exiguum etiam cibum plenitas infestare uidetur, inflationes, eructuationes, uniuersi corporis pallor, somni graues, lotia lurida, & ægerrime emanantia, & circa pudenda tumores. Cum hæc apparuerint præsagia, odoratis lotia impellentibus, opem ferre conuenit sine periculo. Sunt uerò fœniculi apijq; radices

Signa imminentis morbi thoracis.

Præsagia morborum uentris.

Vesicæ mali præsagia.

dices in uino albo odorato macerandæ, unde ieiunus in matutino quotidie duos ſumat cyathos, cum aqua dauci, ſmyrnij, enulæ campanæ, quodcunq; horum ad manum ſit, iuxtà enim ſingula iuuant: cicerum quoque maceratorum aquam, ſi cum uino potauerit, idem conſequetur. Qui uerò dictas notas negligenter præterierit, hos morbos expectet, hydropem, lienis magnitudinem, hepatis dolorem, calculum, renum affectionem, lotij ſtillicidium, diſtentionem uentris. Cæterum in omnibus his quæ hactenus propoſuimus ſignis, infantibus quidem clementiores, grandioribus uerò natu efficatiores medelas exhibebimus. Neq; uerò ſilenter anni ſolſtitia, in quibus omnia incidere cõſueuerũt, quæq; in ſingulis ingerẽda alimenta ſint, & à quibus abſtinendũ pertranſibimus, à ſolſtitio brumali exorſi.

Solſtitium brumale.

Solſtitij brumalis tempore augetur in hominibus catarrhus, & humiditates, uſq; ad uernum æquidiale. Calidiora itaq; tum ingerenda, & meracius prolixiusq; atq; ab origano bibendum eſt, Venere indulgendum. Sunt autem uſq; ad æquidiale dies nonaginta.

Aequinoctium uernum.

Ab æquinoctio uerno uſq; ad uergiliarum exortum, pituita & dulcis ſanies, ſanguinis in mortalibus, creſcunt: idcirco quammaximè ſuccoſis acribusq; utendum eſt, corpus exercitandum. Concubitui indulgendum. Numerantur uerò uſq; ad uergiliarum ortum dies ſex & quadraginta.

Vergiliarum exortus.

Hoc tempore creſcit in hominibus bilis amara, & eiuſdem qualitatis ſanies, ad æquinoctium uſq; æſtiuale. Tum ſuauia aluum cientia ingerere, & Veneri minimum indulgere conuenit. Numerantur autem ad ſolſtitium uſq; æſtiuum dies quinq; & quadraginta.

Solſtitium æſtiuale.

Solſtitij æſtiui tempus, atræ bilis abundantiam in hominibus, uſq; ad æquinoctium autũnale procreat. Vtendum itaq; gelidis undis, odoratisq; omnibus: Venus uel omnino uitanda, uel innocentius ſaltem quæ de ipſa tradita ſunt, admittenda. Inſeruntur autem inter æſtiuum ſoltitium & autumnale æquinnoctium dies tres & nonaginta.

Aeqinnoctium autumnale.

Hoc anni tempore pituita, & tenues fluxiones in hominibus abundant, ad uergiliarum uſq; occaſum. Oportet ergo humores ex alto deducere, ſeu fluxiones cohibere, & acerrima quæq; ſuccoſiſſimaq; eſitare, & quamminimum fieri poteſt uomere, ſedulo corpus excitare, & concubitum deniq; pro uiribus fugitare. Numerantur autem ab eo æquidiali uſq;

dum

dum uergiliæ occidunt, dies triginta ſex.

Vergiliarum occaſus.

Sub uergiliarum occaſu imperium in hominibus humor pituitoſus ad ſolſtitium uſq; hyemale obtinet. Sumenda ſunt igitur cibi loco maximè acerba, uina dulciſſima: utendum præterea præpinguibus, exercitandum ſtrenue. Sunt uerò ad brumam uſq; dies quadraginta quinq;.

LIBRI PRIMI FINIS.

HYPOTHESIS LIBRI SECVNDI.

In hoc uolumine totius Operis ſecundo, de Febribus potiſſimũ agitur. Primo quidem de iſs, quæ ad notas, uniuerſam q; ipſarũ curandi rationem animaduertenda incidunt: deinde ſuper uniuſcuiuſq; Febris ſpeciei origine atque curatione: tertio de iſs, quæ Febrem comitantur ſymptomatis.

CAPITA SECVNDI LIBRI.

Præfatio libri ſecundi. Cap. I
Quomam & quæ principalia in morbis præcipuè febrilib. diſcutiendi ſint. II
Quale nam morbi principium dicendum ſit, ex monumentis GALENI. III
Vnde tutus ne ſit, an periculoſus morbus, cognoſcatur. IIII
Quibus notis acutum & diutinum morbum deprehendamus. V
Quemadmodum præſciri poſſit quo pacto morbus ſoluendus ſit. VI
De diebus decretorijs, VII
Decretiora ſigna ſi in principijs morborum appareant mala eſſe. VIII
Quemadmodum futura criſis prænoſcenda ſit. IX
Inſtans morborum iudicium quemadmodum ſit agnoſcendum. X
Qua ratione optime iam peracta criſim agnoſcamus. XI
De pulſibus ex GALENO. XII.

De-

De alui excrementis. XIII
De urinarum ſignificatione. XIIII
Quid circa ſputum conſideran dum. XV
Diariarum febriũ agnitio atq; medela. XVI
Quemadmodum febres ex putredine humorum accenſas agnoſcamus. XVII
Curatio febrium, quę in humorum putredine accendũtur. XVIII
Tertianæ inditia. XIX
Quo pacto tertianæ medendũ ſit. XX
Tertianæ nothæ curatio. XXI
Quartanæ inditia. XXII
De quartanarum febrium curatione. XXIII
Quotidianam febrim quibus inditijs deprehẽdere poſſis. XXIIII
Curatio febris q̃tidianæ. XXV
De febre Epiala. XXVI
De continuis febribus. XXVII
Quî cõtinuæ febres deprehendantur, quibusq; pręſidijs curentur. XXVIII
Aeſtuantium febriũ cognitio. XXIX
Aeſtuantium febrium curatio. XXX
Febrium ab Eryſipelate notificatio atq; medela. XXXI
Quemadmodũ hecticæ febres deprehendantur. XXXII
Hecticarum febrium medela. XXXIII
De ſemitertianis febribus. XXXIIII
De publicè graſſantibus morbis. XXXV
De peſte, ex monumentis Ruphi. XXXVI
De his qui plenitudine crudorum humorum mentis deliquio tentantur. XXXVII
De his qui prætenuibus humoribus defatigati concidunt. XXXVIII
De alijs occaſionibus in quib⁹ cõtingunt ſyncopæ. XXXIX
De dolore. XL
De liquefactione. XLI
De uigilijs febricitantiũ. XLII
Curatio Cataphoræ. XLIII
Medela doloris capitis in febribus. XLIIII
De curatione ſtomachi. XLV
De immoderatis febrium frigoribus rigoribusq;. XLVI
De ſudoribus. XLVII
De tuſſi qui febricãtes infeſtat. XLVIII
De ſternutamento, XLIX
De ciborum auerſione. L
De bulimo, quod eſt fame prægrandi. LI
De canina appetentia. LII
De ſiti. LIII
De lingua ſalebroſa. LIIII
De nauſea. LV
De uomitione bilioſa. LVI
De ſingultibus. LVII
De aluo dura ac lubrica in febribus. LVIII
De ſtillicidio ſanguinis, & eruptione eiuſdem ex naribus. LIX
De animi defectione. LX
Medela exulcerationis quæ os ſacrum infeſtat. LXI

FINIS.

PAVLI AEGINETAE

DE RE MEDICA LIBER SECVNDVS,

ALBANO TORINO Vitodurenſi Interprete.

De Febribus, ex GALENI, cæterorumq; complurium monumentis deprompta. Cap. I.

POSTQVAM TVENDAE SANITATIS diſciplinam perſtrinximus, quemadmodũ male iam habentibus ſuccurri, ualetudoq; aduerſa profligi poſſit, à ſimilarium partiũ morbis tanquam ſimplicioribus exorſi, cuius generis potiſſimum, quibus cognomentum Febres, exiſtunt, exequi aggrediemur. Rurſus igitur & nos compendiaria ſcribendi ratione utentes, Oribaſij Epitome ex GALENI præſertim, & cæterorum inſuper plurimorum lucubrationibus decerptæ, paucula quædam illi præterita addemus.

Quot nam capita in febrilibus præcipuè morbis diſcutienda ſint. Cap. II.

ANte omnia quidem diſputare conuenit, ſalutarisne, an exitialis ægritudo quempiam tentauerit. Deinde ſi ſalubris, num acuta, an diuturna. Hæc quippe & in alijs quoq; morbis uehementibus accuratè inueſtiganda ſunt. Tertio, una ne uice & confertim decernat, quod febribus peculiare eſt, an particulatim ſoluatur.

Quale nam morbi principium dicendum ſit, ex GALENO. Cap. III.

NEq; profectò capitis dolores, qui febres idem ſunt, quemadmo-

dum neq; uigilia, à cibis q; appetitus auerſio, & uniuerſi corporis grauitas, aut laſſitudinis denig; ſenſus, imò unumquodq; horum quiduis potius quàm febris exiſtit, eandem tamen præſagit. Febris dū quempiā inuadit, præſertim acuta, neq; nos latere, neq; quenquam uel imperitum poteſt. Eſto autem, ſi uidetur, lateat: mirabor utiq; ſi diutius hora laborantem fugiat. Proinde illud tempus principium morbi appellemus, cum iam manifeſtò febrire orſi, decubuerint.

Vnde ſpem ne an pericula morbus oſtendat, cognoſcendum. Cap. IIII.

Signa quidem talia dicuntur, uultus cadaueroſus, naſus acutus, oculi concaui, & quæcunq; alia ab Hippocrate memorata, niſi uigilijs hæc, aut uehemēti uentris ſolutioni, aut inediæ deniq; ſuccedāt. Lucis præterea fuga, lachrymæ partim citra aliquam occaſionem externā, partim oculis nulla peculiari affectione correptis, fuſæ. Ad hæc, ſi alter ex oculis altero minor appareat: quæq; in ijs alba eſſe oportebat, rubeſcūt, pallēt, & nigricant: ſordes concretæ uel innatant, uel angulis inhærent, & per ſomnia oculorum alba cernuntur, palpebris extrinſecus non commiſsis, niſi uehemens alui fluxio præceſſerit, uel id quis facere conſueuerit. Dentibus ſtridere, mentis inopem eſſe, floccos ſtragulis auellere, & feſtucas paleasq; excerpere, ultimam perniciem denunciant. Attendendus item ac curatè eſt decubitus. Nam ſupinum & tanquam reſolutum cubare, perq; cubile deorſum ad pedes delabi, ſummæ imbecillitatis eſt inditiū. Adhuc uerò magis exitioſum, gelidus cum ex naribus, tum ex ore eliſus ſpiritus. Porrò pulſus obſcurus, denſus, cumq; intercipitur, ſudor item animi deliquium inducens, inter ſigna periculoſa numerātur. Quocirca ſi uel uniuerſa quæ recenſuimus inditia, uel his etiam pluria compareant, ſiue pauciora quidem, ſed peiora, nulla ſalutari nota comitante, mortem præſentiſsimam portendunt. Ediuerſo expedita ſpiratio, pulſus inculpatus, mente conſtare, & bene ſe ad illa quæ offeruntur habere, uultus inde & cubatio bene habentium neutiquam diſsimiles, nullam pernitiem, ſed ſalubritatem præſagiunt. Vno uerbo: Quæ à naturali habitu maximè ſunt aliena, pernitioſa: quæ uerò ipſi amica, ſalubria, tutaq; ſunt. Porrò quæ à lotio, oletulo, ſputoq; ſumantur præſagia, paulò poſt exequemur.

Quibus notis diutinum morbum deprehendamus. Cap. V.

Diuturnitas ægritudinis quatuor ſanè notis deprehenditur: motu morbi, languentis habitu, pulſu, & febrium ſpecie. Ex motione quidem

quidem morbi ad hunc modum: Si quatuor particularis acceßionis tempora, ocyus minimoq; temporis momẽto inuaſerint, morbus acutior erit, cuius extremus terminus eſt, ſeptimana, magna uerò ex parte die quarto ſoluitur. Quod ſi longius quidem procraſtinetur, neq; tamen duodecimũ horarum ſpatium excedat, acutum eſſe morbum indicat, qui intra diem decimumquartum plerũq; decernit. At ſi pluribus horis prorogatur, ita ut principium duntaxat & incrementum longiore dici ac noctis tempore abſoluat eiuſmodi morbus diutinus ſeu longus dicitur. Sin exacerbationem morbus particularem nullam obtinuerit, uerùm ab initio ad finem uſq; tanquam una & perpetua exacerbatio infeſtat, ceu in continuis, & hoc quodammodo inditium dicas eſſe acuti. Ex habitu uerò ægri hoc pacto deprehenditur, ſi moderato quidem ſit uultu, reliquũ uerò corpus uniuerſum collabatur, acutum morbum præſagit. At ſi omnino nihil emacreſcit, diutinum. Materiæ enim, quæ longo tempore concoquitur, copiam ſignificat. Atqui ab arteriarum motu cognoſcere hac quidem formula poteris. Pulſus magnus, uehemens, uelox, denſuſq;, grauem morbum indicat: contrarius uerò, longum. Ex febrium deniq; ſpecie quatenus calidæ & urentes acutum morbum ſignificant: mitiores uerò quaſiq; languidiores diuturnum oſtendunt.

Quo pacto præſciri poſſit, quî morbus finiendus ſit. Cap. VI.

ID quoq; ex his quæ mox enumerauimus liquidò conſtat, è febriũ uidelicet non ſpecie ſolum, ſed tempore: promptius tamen omnino à febrium (arbitror) ſpecie. Calidæ nanq; & peruerentes febres breues ſunt, & per excreta libenter decernunt. Clementiores uerò mitioresq;, diutinæ ſunt, & magna ex parte in abſceſſus finiuntur. Ita liquet ex his quæ nobis dicta ſunt non modo quando, ſed quo etiam pacto morbus ſoluetur. Vt enim in grauibus per excreta decretorium magis perficitur, ita in diuturnis per abſceſſus.

De diebus decretorijs. Cap. VII.

EX diebus decretorijs quidam ſanè crebrò cum fide, & ſalubriter, exactè, euidẽter et inſignitè admodũ ſoluũt. Quidã ratione his ad modum diuerſa. Tertiuſdecimus medium inter utrunq; dierum genus, ordinem ſeruat. Sũt uerò ex ipſis, qui ſimul atq; exiguum modò naturæ impetũ adepti ſunt, decernũt. Verbi gratia, ſeptimus et decimusquartus. Pleriq; tamẽ in uehemẽtioribꝰ naturæ motibus morbos ſoluere nati, aliter de-

cernere nequeũt. Cæterum neq; qui probi ſunt, omnes iuxtà probi ſunt: neq; omnes qui praui, omnes pari ratione praui: uerùm neq; certa cum ſerie bonitatem, prauitatemq; obtinent. Qui primæ ſortis ſunt, hoc eſt, qui ex bonorum ſunt catalogo, iſto pacto ſe habent: Primum ac præcipuum bonitatis locum poſſident, ſeptimus & quartus decimus. Secundum, nonus, undecimus, & uigeſimus. Proximi his bonitate ſunt ſeptimus decimus, atq; etiam quintus. Sequitur hos quartus, hunc uerò tertius et duodeuigeſimus. His quodammodo contrarij, ſecundæq; ſortis hi ſunt. Nocentiſſimus omniũ, qui cũ diſcrimine & obſcure morbos decernit, tanquã ex diametro ſeptimo oppoſitus, ſextus eſt. Eiuſdem notæ ſunt octauus, decimusq;. Poſt quos deinde ſunt duodecimus, ſextus decimus, & undeuigeſimus. Tertius decimus mediã inter hos ordines rationẽ obtinet, neq; penitus de repudiãdus, ut hi qui ſecũdi ſunt ordinis: neq; utiq; ſic morbos ſoluere poteſt, ſicuti ij qui primæ claſſis eſſe cenſentur. Et hunc quidem dignationis iudicatoriorum ordinem Galenus uſurpauit. Secundum poſt hæc numerorum ſeriem boni iudicantur, tertius, quartus, quintus, ſeptimus, undecimus, quartus decimus, decimus octauus, & uigeſimus. Mali uerò, ſextus, octauus, decimus, duodecimus, ſextus decimus, & undeuigeſimus. Mediũ ſibi inter bonos prauosq; ſortem decimus tertius uindicat. Iudicatoriorũ porrò alij aliorũ iudices ſunt, quos contẽplatorios nũcupauit Hippocrates, eo quod, quæ ſequenti decretorio die futura ſunt iudicia, præſagiri ac cõtemplari in ijs poſſumus: quẽadmodũ quartus, futurũ in ſeptenario decretũ de morbo prædicit, puta ſudores quoſpiã, aut madores, uel particulares huiuſmodi inanitiones nõnullas excitans, uel ſignificationes inſolẽtes, & antea inuſurpatas, uel cõcoctionis deniq; indicia, portendens. Verùm Galenus ſexti etiam (quanquam mali) quartum indicem eſſe aſſerit. Vndecimus quartumdecimum præ ſe fert, & decimus ſeptimus uigeſimum. Et ad quartumdecimum uſq;, efficaciſſima uehementiſſimaq; reduntur ſuper morbis decretoria. Proxima his ſunt, quæ uſq; ad uigeſimũ ſequuntur iudicia. Quæ poſt uigeſimum uſq; ad quadrageſimum, pedetentim uehementiam remittunt. Primum tamen honoris locum uigeſimus ſeptimus, trigeſimus quartus, & quadrageſimus obtinent. Poſt hos ſuccedũt uigeſimus quartus, trigeſimus primus, & trigeſimus ſeptimus. Qui inter hos à uigeſimo ad quadrageſimum uſq; iudicatoriorum dierũ numerus habetur, totus iudicij expers eſt: quemadmodum à quadrageſimo ad unum omnes planè ſunt languidi, cõcoctura magis & abſceſſibus, quàm iudicationibus morbos ſoluentes. Quare alios omnes, qui poſt diem quadrageſimum ſuccedunt, Hippocrates negligere uidetur. Sexageſimũ

tamen

Mali decretorii dies.

tamen, & octogesimũ, centesimumq; respicit. Post hos alios quidem mor- c Hipp. 3. aph. 28.
bos septem mensibus, alios septem annis iudicari asserit: alios, ut uerisimile est, in binis annorum septenarijs & ternis.

Quod decretoriæ notæ, si in morborum initijs compareant, uitiosæ sint. Cap. VIII.

SIgna concoctionis nunquam incõmode cernuntur: quod omnis cõ- c gal. lib. 1. de crisib.
coctio natura uictrice perficiatur, coq; nunquam non salutaris habetur. Sed decretoriæ notæ aliquando sinistre comparent, quoniam iudicium ambigit, nunc quidem bonum, nunc ediuerso malum succedens, ceu mihi iam antè de iudicatorijs diebus ostensum est. Quapropter neque in morborũ principijs, neq; incrementi tẽpore utile ea est inditia cõspicere, sed in declinationis tempore, cũ uidelicet natura ualẽtior morbũ superat.

Quemadmodum futurum iudicium prænoscendum sit. Cap. IX.

QVod si morborum exacerbationes intendantur, & sese anticipent, multoq; uehementiores reddantur, ac per tertium quenq; diem significationem sui exhibeant, inditia præterea cõcoctionis in lotio, oletulis, & sputo appareant, omnium ocyssimè morbus decernet. At si exacerbationes cunctanter moueantur, eodemq; tempore aggrediantur, singulisq; diebus infestent, post longius temporis spatiũ de morbo iudicium expectabis. Qui porrò cum concussione commotioneq; corporis, quod Græci ῥῖγος uocant, maximè febriunt, fieri nequit ut prius c febris grassat cũ ei
his morbus finiatur, quàm rigor remittatur, mitigeturq;. Nam hic si nihil c gore nõ iudicat nec
remittatur, fieri non potest, ut iam ad uigorem morbus nedum ad inclina- ꝑ rigor remittatur
tionem peruenerit.

Imminens morborum crisis, qua ratione agnoscenda sit. Cap. X.

GRauis omnino atq; molesta nox, omne decretorium, quod inter- c Hipp. 2. aph. 13.
diu aduentabit, semper præcedit: quod uerò noctu agetur, dies antecedit difficilis & inquieta. Superueniunt uerò casus, capitis dolor, qui nunquam antea fuit, ceruicis dolor, præcordia ad superna trahuntur. Spirandi difficultas derepente oboritur: necnon & alia quædam molesta symptomata, quæ ægrum prius nunquam affixerunt, apparent. Quin si ijs incidentibus pulsus quoq; non concidant, sed in altum magis attollantur, & uehementiores reddantur (symbolum tamen decretorius dies suipsius exhibens, maximè ex bene iudicantium numero existit) non futuram modò iudicationem, uerùm salubrem etiam sperato. Perculsus autem in his minime fueris, nec si desipere hominem, aut exilire conspexeris.

Nam hæc, ſuperiora humores petere indicant, ueluti ecõtrario alia ſigna ſunt, quæ ſuccos inferiora ſubire portendunt: ſeminis ſcilicet lancinatio, roſioq; circa umbilicũ torſio, lumborũ dolor, et uentris murmuratio. Sæpius alia quoq; his cognata inditia apparent. Ad hæc, ſi ægrotans per hæ morrhoidas euacuari conſueuit, eiusq; uacuationis periodus incidit. Pari modo in menſtruis purgationibus, ſi mulier eſt quæ langueat, nihil abſurdum per illiuſmodi uacuationẽ morbi criſim cõtingere. Porrò ſudores non ex corporis modò, qui anteceſſerunt madoribus, ut par eſt, præſertim in die contemplatorio, ſed etiã meatuũ laxatione præſcire cõuenit. Decretoria uerò quæ ſupernis euacuationibus perficiuntur, ex ijs potiſſimum deprehendes. Contemplandus quippe præter hæc quæ mox retulimus, laborantis etiam uultus, etſi quam eius partem palpitare, uel uenas temporũ percutere, genas, naſum, oculumq; ſolito magis rubeſcere cõſpexeris, per ſuperna potius uacuationem expectabis. Quod ſi præter uoluntatem illachrymant, uel ſplendores ſe intueri imaginantur, manuſq; ad nares ſcalpendi gratia tulerint, tum haud amplius morari, ſed iam manantẽ ſanguinem cernes. Semel enim atq; iterũ uel leniter fricantibus, prorumpit. Roſio oris uentriculi, inferioris q; labij tremor, iuditium per uomitum fore multotiens inſinuant. Sed de his hactenus. Accedunt etiam quæ ſpem noſtram confirment, ægrotantis ætas, natura, & inſuper anni tẽpus, & præſens aëris conſtitutio. Vbi enim adoleſcens fuerit ægrotans, aut aliâs naturæ calidæ, aut ſanguineus, tum maior habenda ſpes eſt. Si iam antea eidem ſiue bene, ſiue male habenti, ſanguinis uacuatio facta eſt, ceu ſupra retulimus, hoc ſolũ ad profundendi ſanguinis ſpem exhibendam, abunde eſt. Si uerò anni tempus æſtas ſit, uel ſi æſtas quidem non ſit, ſed aliâs præſentis ſtatus aëris calidus, & ſæpenumero illo tẽpore ſanguinis fluore laborantes iudicati ſunt. Ad hæc ſi refertum ſanguine corpus, & ſolenniũ manitionum retenſio ſit, hæc quoque maiorem tibi ſpem exhibuerint. Pariformiter in reliquis quoque euacuationibus ratiocinandum eſt. Quod ſi horum nihil cõſpiciatur, ſed æger in aliquo iudicatoriorũ, qui à uigeſimo maximè ſunt, dierũ diſcruciatur, ac morbo in ſummo iã incremento exiſtẽte, dolores in aliquo articulorũ, aut circa aures, aut in alijs quoq; partib. hæreãt, uel nulli quidẽ dolores, ſed ſudores particulares in mẽbris aliquot iugiter exudãt, p abſceſſus iudiciũ fore ſperabis. Cæterũ ea corporis præcipuè particula laborabit abſceſſu, q̃ ſudores, dolores, tumoreſq; exercuerũt.

Quemadmodũ optimã iam peractam iudicationem agnoſcamus. Cap. XI.

SI conueniens à cõcoctione euacuatio peracta eſt, & febri ægrotans leuatus, ab alijs q; accidentibus uindicatus eſt, tum maior etiam pro uacua

tionis ratione colori gratia acceßit, uegetiorq; pulsus, ac sese erigendo robustior est redditus, quodq; in primis periculo uacat, facilis toleratio hæc comitatur, saluberrimũ hoc sanè decretoriũ habetur. Verũ si quo horũ deficiat, tantum aberit ab optimo, quantum præpellet id quo deficit

De pulsibus ex GALENI cõmentarijs. Cap. XII.

PVlsus est cordis & arteriarum agitatio, quæ insurgendo seq; extollendo, contrahendo, & considendo conficitur. Vsus ipsius duplex est. Eleuatione etenim, Græcis διαστολὴ uocatur, quasi expãsione quadam extensioneq; arteriæ, gelidus aër ingreditur, qui robur uitale, unde spiritus quoq; animalis gignitur excitat & recreat. Contractione autem, συστολὴν Græci nuncupant, qua arteriæ extrema ad medium sui subsidium cõniuent, fuliginosarum superfluitatum excretio fit. Sunt autem arteriæ oblonga quædam uascula, uenarum modo concaua. Verùm propter memoratam motionem, & quoniam sanguinem cum spiritu continent, duabus tunicis munita, quæ è corde quidem originem trahunt, sed per singulos corporis artus mẽbratim diffundũtur. Omnes itaq; arteriæ pari quodammodo pulsus ratione, cum sibi inuicem, tum etiam cordi respondent, ita ut ex unaquaq; ipsarum, cæterarum etiam omniũ ratio colligi, nõ tamen uniuersarũ æqualiter motus sensu percipi, poßit, sed promptius quidem in partibus corporis carne exortibus: obscurius uerò in carnosis partibus. Nullas quippe decentius, aut usu cõmodius, quàm quæ brachialia perreptãt, arterias, attigeris. Est igitur primũ pulsuum genus, quod motionis tempore tam in extensione, quàm remißione arteriarũ perpenditur. Differentiæ ipsius sunt citus, lentus, & mediocris. Quicquid enim motui accõmodatũ est, aut præcipitanter, aut cunctanter, aut maturè pro temporis ratione mouetur. Citus autem est, qui breui temporis curriculo, motu plurimũ emetitur spacij. Lentus aũt, qui longo admodũ tẽpore, modicũ absoluit interuallũ. Mediocris uerò, qui mediũ quẽdam motũ inter utrunq; cõficit. Alterũ uerò pulsuũ genus in quãtitate extensionis cõsistit. Quoduis enim corpus tribus dimensionib. cõstat, lõgitudine, latitudine, & profunditate. Cũ aũt & arteria sit corpus, necessum est, ut eadẽ quoq; tria sortiatur interualla. Verũ in animãte secũdũ naturã se habẽte, mediocriter ipsam undiq; eleuatã reperies. In eo aũt quod præter naturã affectũ est, interdũ quidẽ in aliquo horũ interuallo deficit, interdũ uerò excedit. Vbi recordari congruit cuiusmodi natura arteriarũ fuerit pulsus. Nã si latitudine excellere deprehendatur, ab eadẽ distantia Lati nomẽ adipiscitur: si longitudine, Lõgi: sin altitudine, Alti nomine gaudet. Liquidò porrò constat, quod illis contrarij & naturalibus exiliores percussus compari modo, alius augustus, alius breuis, alius humilis deniq;

Arteriæ.

Pulsuum genera.

Citus.

Lentus.

Mediocris.

appellandus eſt. Qui uerò in ſingulis dimenſionibus ex æquo à naturali conſtitutione in contrarium permutantur, ex ijs alius ita diminutus, paruus, alius uerò adauctus, magnus nuncupatur. Tertium uerò pulſuum genus ad robur uirtutis exigitur. Differentiæ ipſius tres ſunt, uehemens, debilis, & medius. Vehemens eſt, qui uiolenta percuſſione ferit tactũ medici. Debilis uerò, qui inualidum atq; imbecillum percuſſum efficit.

Medius uerò eſt, qui mediam quandam proportionem ſeruat ad utrumque, quem quidam naturalem eſſe autumauere. Nam ira & exercitationibus, pulſum qui naturæ modum excedit, uehementiorem fieri produnt. Quibus Galenus utiq; occurrit, pulſum inquiens, qui ex cauſis non naturalibus uehementior euadit: non firmiter, ſed prompte mutari. Quiſquis igitur uehementior pulſus haud ita per ſe tranſmutatur, is naturalis & moderatus æſtimandus eſt. Quartum pulſuum genus à conſtitutione inſtrumenti, arteriæ inquam corpore ſumitur. Sunt uerò & huius generis differentiæ tres. Aut enim durius, quàm natura ferat, inſtrumentũ eſt, & durus appellatur pulſus, aut mollius, & ob id mollis dicitur: aut proportionem ex æquo habens ad utrunq;, & inde moderatus nuncupatur. Quintum genus pulſuum à quantitate infuſionis arteriæ pendet. Et hoc quoque tribus differentijs diuimitur: nam alius plenus eſt, alius uacuus, alius deniq; medius. Quandoquidem totum uaſculum aut plenũ eſt, aut uacuum, aut mediocriter refertum. Plenus itaq; pulſus eſt (quemadmodum definit Archigines) qui pleniorem præ ſe fert arteriam, & ſubmiſſionem ſucco impeditam. Vacuus autẽ, qui bullæ inſtar arteriæ eleuationem efficit, ita ut impreſſione digitorum uacuitas quædam loci ſubſidat. Hæc igitur quinq; pulſuum genera uno arteriæ motu conſtituuntur.

Quoniam autem caloris qui in corde cõtinetur qualitas, uidetur quodammodo magis ex arteria euidenter apparere, cenſuerunt hoc Sextum etiam pulſuum genus inter prædictorum ſeriem connumerandum. Reliquorum uerò generum, quæ tum uno, tum pluribus percuſſibus cõſtant, aliud ſanè tempore quietis, aliud numero, aliud æqualitate & inæqualitate, quoddam etiam ordine & ordinatione cõſtituitur. Id igitur quod ſecundum tempus quietis ſeptimum à primo eſt, partiuntur in denſum, rarum, & mediocrem. Nam arteriæ, quæ gemino mouetur motu, ex contrarijs motionibus compoſito, neceſſe eſt duplicem contingere quietem: alteram quidem poſt eleuationem ante compreſsionem, alteram uerò poſt compreſsionem ante eleuationem, quam pleriq; ſenſu percipi non poſſe autumauerunt, ut inter duos motus tranquillitas aliqua intercipiatur. Cui itaq; longum tranquillitatis eſt tempus, hic appelletur rarus: cui breue,

denſus

denſus ſeu creber: cui mediocre, moderatus. Octauum genus pulſuum ad rhythmum ſpectat. Eſt uerò rhythmus in ſumma quidem habitus, ſiue temporis ad tempus proportio. Cæterum in pulſu ſecundū tempora quædam motus, ad tempus tranquillitatis, puta diſtentionis & contractionis ad aliquam quietem intercedentem. Iuxta alia uerò tempora ſiue motus ad motionē, ueluti diſtentionis ad cōpreſſionem, ſiue quietis ad quietem, utpote interioris ad exteriorem proportio. Differentiæ autem rhythmi principes ſunt duæ. Euryhithmus, & Arhythmus, quaſi pulſus boni rhythmi & nullius rhythmi dicas. Arhythmon, non ſanè nullum rhythmum habentem, hoc quippe fieri nequit, ſed inconcinnum rhythmum ceu ἀφωνὸν & ἀτραχηλον, id eſt, mutum & truncum, dicimus: hunc qui uitiatam ceruicem, illum qui uocem ſortitus eſt, obſcuram. Iam uerò arhythmus trifariam dirimitur, pararhythmus enim alius eſt, qui mediocrem boni rhythmi peruerſionem habet. Alius heterorhythmus, qui longius à bono digreditur ac præuaricatur. Tertius uerò ecrhythmus qui omnem concinnitatem rhythmi corrumpit. Veluti cum puſionem indicas. Peculiaris quippe puerili ætati pulſus iuxta rhythmū, eurhythmus nuncupatur. Vigenti autem ætati, heterorhythmus. Qui uerò huius penitus nihil ſeruat, ecrhythmus appellabitur. Nonum genus pulſuū eſt, quod in omnibus generibus ſupradictis deprehenditur, iuxta æqualitatem & inæqualitatem prognatum, id quod uel in uno duntaxat pulſu, uel in pluribus contemplatur: quod etiam ſyſtematicum nūcupant. Quo de in primis, ueluti de luciditore diſſerendum eſt. Aequalis pulſus eſt, qui ordine par eſt ſiue magnitudine, ſiue robore, aut celeritate, aut reliquorum alio quo, ſiue etiam omnibus. Inæqualis, qui ſerie ſua impar eſt: nam ſi deinceps uniuerſi magnitudine qualicunque pares inciderint, æqualis huiuſcemodi pulſus appellabitur. Quod ſi primus & ſecundus atq; tertius pares uidebuntur, quartus uerò impar, is nimirum inæqualis ſecundum magnitudinem pulſus nomen habet. Cuius generis ſunt, deficiens & intercidens. Haud enim in uno ſolum, aut pluribus etiam magnis unus minor apparet, ſed nōnunquam penitus omnis motus aboletur, & uocatur pulſus deficiens: quemadmodum alter contrarius huic intercidens, cum in medio expectatæ quietis percuſſio quædam ueluti ſuperflua intercidit.

Pulſus ſecundum rhythmum.

De æqualitate & inæqualitate pulſus.

Sin autem ſecunda paulo minor, quàm prima facta ſit percuſſio, tertia uerò exilior ſecunda, quarta, tertia æqualitate, & ſic deinceps uſque ad quamplurimas, huiuſmodi pulſus μικρίζοντας & μυοῦρους appellāt, de figurarū ratione, quæ in mucronem deſinunt, appellationem mutuantes. Ex iis uerò qui perpetim diminuuntur, neq; unquā ab eiuſmodi af-

fectione quieſcũt, in abſolutam deniq; immobilitatem ſiniunt, hos uulgõ deficientes nuncupamus μυοῦρος. Quotquot uerò ceſſant, duplex habent interſtitium. Ex his etenim initam ſemel paruitatem, ueluti mordicus per totũ obſeruant. Quidam uerò augentur denuo, aut ſcilicet in parem quæ à principio ſtatim ſuperuenit magnitudinem, aut in minorem, aut in maiorem, quos μυοῦρος recurrentes uocitant. Fiunt autem pulſus μύοροι, nonnunquã in unius pulſus inæqualitate, ſuper quibus haud multo poſt preßius agetur. Eiuſmodi utiq; pulſuum quædam inæqualitas eſt, quæ σασημαλκὴ appellatur. Quæuerò uno percuſſu, aut una etiam arteriæ parte, aut diuerſis deniq; accedit, quemadmodum in motu, unius ſanè arteriæ partis inæqualitatis nomẽ ſortietur. Cum ſub uno digitulo aliter cœperit, aliter uerò deſierit agitari arteria, incipiens multo quidẽ celerior, finiens uerò ſegnior, uel è diuerſo. Accidit autem hoc trifariam, aut motu indeſinenter perſiſtente, aut euaneſcente, & ceu poſtliminio reuertente, & quaſi geminato percuſſu feriente. Quapropter ſi continuo perſeuerans, & non interciſus à ueloci in ſegniorem: aut cõtrà, permutetur, & re & nomine eiuſcemodi pulſus ἀνισοταχὺς, id eſt, inæquiuelox exiſtit. Sin autem interuallatus conquieſcat, cætera uelocior appareat illico,

Capriſans. ἀορκαδίζων, quod eſt capriſans uocatur, à capreis, quæ Græcis ἄορκαι dicitur, ſumpta metaphora, quæ ſaltando ſublimis in aëre hæret, atq; alterum quempiam inopinatum priore celeriorem perpetrat ſaltum.

Quod ſi percuſſus à diaſtole recurrat, et priuſquam omnino cõtrahatur, rurſum tactum feriat, δίκροτος à geminata percuſſione à Græcis, à Latinis uerò bis pulſans talis appellatur. Huius rei imaginem quandam uidere licet in incudibus, cum uidelicet mallei ſemel quidem per manum ſublati in ipſas uerberant, refibrantes ex incudis renixu iterum atq; iterum percutiunt. Cæterũ non ſolum in motus tempore, uno in ictu, unáq; arteriæ particula poßibile eſt inæqualitatem contingere, uerum in robore etiã uirium, non tamen in quantitate interuallorum, nequit enim idem pulſus in eadem particula magnus ac paruus fieri, neq; etiam in alio genere, ſed in diuerſis partibus, in uarijs porrò particula, unoq; pulſu inæqualitas fit duplex. Nunc quidem cum motus perpetuo manet, & arteria ſub aliquot digitis ocyus, ſub aliquibus uerò cunctantius, mouetur. Nunc uerò motu intercepto, ita ut digiti quidam motum apprehendant, motui occurrant, nonnulli uerò minime. Secundum item quantitatem diſtentionis, in

ἀλάομος. permultis partibus inæqualitas euidenter appareat: cuius farinæ ſunt μύοροι, uno in ictu nutantes & circumnutantes à Græcis κυκνοειδόδους & περικυκλάδες appellati. Nam ſi iuxta interiorem digitũ magnus pulſus

incidens,

incidens, & curuatus ex ratione diminueretur, ita ut ab exteriore parte laborantis pollicis minima arteriæ particula appareat, μύερος nuncupatur, ad instar caudæ animalculi muris, id est, τῆς μυὸς, aut μύερος quod in modum ritumq; caudæ minuatur παρὰ τὴν μειοῦσθαι. Sin autem sub medijs digitis magnus subincidens, atq; eleuatus, utrinq; minuatur, minor apparens, hunc Archigenes nutantem & circumnutantem appellauit, uolens perspicuè significare breuitatē diastoles cum ea, quæ est ab utrisq; limitibus, puta inclinatione: haud enim tanquā abscisis statim, sed perinde atq; inflexis utrinq; partibus in arctum contractus est, cum sit μύερος magnitudine ex utrisq; partibus. Si inæqualitatem iuxta magnitudinem modò celerius, modò tardius, assumpserit, pulsus undosi & uermiculantes oriuntur. Sin autē & eam quæ in situ existit acceperint, & σπασμώδεις, id est, conuulsorij, & ἐλενώδεις id est, turbulenti appellati, constituuntur. Ordiendū itaq; ab undosis æstuantibus ue, in quibus non simul in istiusmodi inæqualitate, tota arteria apparet distēta, sed pars illius alia primum, mox alia, dein tertia, postremo quarta, motu continuo perdurante, instar sese eleuantium undarum. Nonnulli quidem in rectum omnino fluctum meantem habent, aliqui uerò in obliquum declinant, aliqui in breui longitudinis distantia, altitudinem magnam obtinent, quidā autem ediuerso. Quidam latitudinem, quidam item angustiam. Pari etiam modo & iuxta celeritatē atq; robur inæqualiter se habent. Fluctuans totus in paruitatem decrescens, σκωληκίζων, id est, uermiculans nuncupatur, uermiculari incessui persimilis. Quemadmodum uerò pulsum undosum minorem effectum uermiculans excipit, ita uermiculantem formiculans, quando uidelicet abolitis motionibus permultis, in unam atq; eandem perquā exiguam omnino finierit. Inditū autem & huic pulsui à similitudine formicæ animantis nomen est, cum propter paruitatem, tum propter motionis speciem. Est enim uehementer pusillus formicans, ut quo non est minor alius, consimiliter & omniū obscurissimus, frequentissimus minimè, iuxta Archigenis sententiā, uelox. Cōfinis huic pulsus est hecticus. Quēadmodū enim febrium una species est hectica, ita & pulsus habetur hecticus, qui sanè nullā ingentem mutationē admittit, sed perpetim in eodē tenore persistit, trahitq;, ut ab initio cœpit, neq; unquā soluitur, toto habitu in morbū cōuerso. Pulsus aūt cōuulsorij utrinq; ex finibus extremitatū protrahere atq; extēdere, et cōuellere uidētur, instar chordæ alicuius extēsæ sensum præbētes. In turbulētis aūt (sic enim ἐλωνωδῶν interpretor) nihil istiusmodi reperitur, sed maior in his est eleuatio, ut partiū quædā arteriæ sursum ferātur, uno eodemq; tēpore, motūq; ipsarū iaculis rectissimè

De inæqualitate ad magnitudinē.

Serratus. aſsimilaueris, quæ uiolenter emiſſa ocyſsime feruntur uibranda. Serratus pulſus eſt, cum alia quidem ſpiritus receptaculi portio elata, alia non, ob duritiem nimirum ſuam, eſſe apparet. Habet autem quandam etiam turbulentiam pulſus iſte, & celer quidem creberq;, non ſemper tamen magnus,

Pulſus ex inæqualitate ordinis. eſt. Decimum pulſuum genus ex prædictis eſt, quod ex inæqualitate iuxta ordinem & inordinationem naſcitur. Ordinatus enim & inordinatus, ſecto inæquali in æqualem pro ratione circuitus, atq; omnino etiam in diſparem ex utraq; ſectione, originem ducũt, puta ex circuitionũ paritate ordinatus: ab exacta uerò imparitate, inordinatus. Aequalis enimuero pulſus ad unguem etiam, ordinatus eſt, ſiquidẽ imparem ordine ipſum diximus. Inæqualis autem non omnino inordinatus eſt, ſi enim æqualitatem corrumpit, circuitum uerò aliquem ſeruat, ut in quantitate dilationis ſi forte contigerit duos fieri magnos & unum paruum, inde uerò rurſum duos paruos & unum magnum, & ſic conſequenter, nuncupari poſsit eiuſcemodi pulſus inæqualis quidem, ſed ordinatus. Sin autẽ ad hoc æqualitatem deſtruat, nullumq; inæqualitatis ordinem ſeruet, præter imparitatem, inordinatus etiam talis exiſtit. Parimodo & in alijs horum generibus ſe habet. Ex inordinatis porrò nonnulli ſunt per omnia inordinati, ne puſillam aliquam ſeruantes periodum: alij uerò ſecundũ periodos ordinati, quatenus enimuero continenti ordine deſtituuntur, inordinati uocentur: quatenus autem periodum ſeruant, ſecundum periodos ordinati dicentur: ueluti ſi contigerit duos magnos fieri, atq; duos etiam paruos, inde tres magnos & totidem paruos, item quatuor magnos & totidem exiguos: & rurſum tanquam reflectentes, duos magnos & duos paruos, & tres magnos cũ totidem paruis, & ſic deinceps in alijs ſimiliter. Sciendum autem, quod inter alios cõtrarios ſingulos eſt aliquis medius, æquali autem & inæquali nullus eſt medius. Neq; inter ordinatum etiam & inordinatum quiſpiam habetur medius, niſi uolueris ſecundum circuitus ordinem ſeruantem, mẽdium inter ordinatum & inordinatum dicere. Et cæterorum quidem medij ſunt ſecũdum naturam, præterquàm eius qui in uehementia & obſcuritate, quemadmodum oſtendimus, conſtituitur. Ex eorum autem albo ſolus æqualis ſecundum naturam eſt, reliqui præter naturã, tum inæqualis, tum ordinatus, tum et inordinatus. Hæc itaq;

De inæqualitate ſitus ac motus. ſunt genera pulſuum uniuerſa, & generalia ipſorũ diſcrimina. Quidam tamen his & alia duo adnumeraſſe uerunt. Primum quidem à ſitu arteriæ pendet, quatenus ſurſum ac deorſum, in dextram aut ſiniſtram deducta uidetur. Alterum genus quo maturius, uel lentius moueatur: è quorum numero eſſe undoſos & turbulentos pulſus diximus. Hactenus quidem

ſimplices

ſimplices tantum paucis admodum perſtrinximus pulſuum differentias: è prædictis autem, ſi coniungamus has, facilè & compoſitas inueniemus.

Deinceps uerò ſuper cauſas, quæ pulſibus cõueniunt, differendũ eſt, quas comitatus etiam præſagium ab ipſis deſumptum. A magnitudine igitur, quæ cæteris magis eſt perſpicua, exordium ſumemus. Magnus itaque pulſus redditur aut propter neceſsitatem urgentem, quæ eſt utiq; in corde plus iuſtò redundans caliditas externum gliſcens refrigerium, & ueluti flabellum, aut propter corporis gracilitatem, quemadmodum paulò poſt indicabimus. Augetur uerò calor uel ex cauſis naturalibus, puta ætatis floridæ, aut puerili, aut ſimpliciter calida, anni tempore, regione, aut temperatura calidiore, aut cauſis non naturalibus, ueluti aëre, qui nobis circũfunditur, calidiore, lauacris calidis, exercitationibus, eſculentis, poculentis, medicamentis calfaciẽdi facultate præditis, uel etiã cauſis naturæ contrarijs, uerbi cauſa, diſtemperatura calida, humorum putrefactione, ira, & id genus alijs. Diſcernes autem ſingulorum pulſum hoc interſtitio, quod cauſæ naturales magnitudinem ipſius faciunt ſtabilem, & ægerrime mutabilem. Cæteræ uerò, quæ procliuiter permutari queat, ut etiam dum te manu pertractante, aut certe non multo poſt penitus ſubſidat ac emendetur. Iam magnis quidem pulſibus, qui ex calidis balneis proueniunt, mollities accedit: quemadmodum etiam his qui ex calido, præſertim cum ariditate, diſtemperamento magni ſunt, durities. Qui autẽ exercitationibus moderatis nauant operam, & perfricantur, medium quendam ſtatum habent inter duritiem & mollitiem: ſed quæ pectori ſunt uicina, calidiora ſunt, id quod etiam ira percitis uſuuenit. Nonnullis uerò propter cibi aut uini uſum, aut furorem, ad magnitudinem & uehementia pulſus accedit. Porrò qui iram, aut aliud quoduis contra præſcriptum medici facinus celare conantur, uerbi cauſa, calidum medicamentum ſumptum, & medicum, cum manum mittit in carpum ſciſcitantem, occultare cupiunt, ijs præter magnitudinem etiam euidens inæqualitas accedit. Ad hoc autem & languentis ingenium, moreſq;, & conſuetudo mos ue non parum opis ad pulſus cognitionem indagandam ferunt. Conſuetudo quidem, affectus ne ſit uehementer erga medicamenta, an abhorreat. Ingeniũ uerò, ſtupidum ne nactus ſit, uel contrà, & opinionis eximendæ peritus ſit. Qui uerò pulſus magnus è putrefactione humorum factus eſt, præter magnitudinem ſyſtolen etiam magis accelerantem habet. Sed quo pulſus ipſe magnus reddatur, non ſatis ſunt quæ ad uſum tantummodo ſpectant, uerùm oportet etiam uirtutis miniſterium, & inſtrumenti ſymmetriam inter duritiem & mollitiem accedere. Cum igitur cordis auctius fuerit ca-

Pulſuum cauſæ.

lor ex quacunq; prædictarum causarum, primũ quidem pulsus redditur magnus. Vbi uerò ad usum magnitudo non suffecerit, protinus ei uelocitas quoq; accedit. Quod si etiam tum quippiam desiderabitur, crebritatem quoq; assumit. Parui uerò & tardi, & rari pulsus itidem à cõtrarijs fiũt. Cæterum quotiescunq; à magno, celeri, ac crebro, in oppositos fit transmutatio, usu uidelicet postulante, neq; amplius quod primum in pulsu factum est, primũ quiescit, sed quod posterius enatum emicuit, id primum abijcit, redditurq; protinus rarus, deinde tardus, postremo etiam paruus. Quod si ad maiorem tarditatem paruitatemq; peruenerit, rursus raritas in frequentiã demigrat, ut per ipsam, quæ usui sunt, absoluantur. Hæ igitur magnitudinis, uelocitatis, crebritudinis, & contrariorum ipsis pulsuum habentur causæ. Annectenda etiam his, quæ una duntaxat dimensione constat pulsus deprauatio, conuersio'ue. Latitudo itaq; non nisi per humorem plus iusto superabundantem augetur, siue id secundum naturam, siue ab externis occasionibus contingat. Quemadmodum altitudo propter instrumenti tantum mollitudinem, addita in hoc interim etiã uirtute. Longitudo autem ab ariditate & carnium circumiacentiũ liquefactione palàm innotescit, alijs dimensionibus collapsis: neque enim fieri potest, ut prolixior, quàm natura fert, ipsa reddatur arteria, et magis proprie quis gracilem huiuscemodi appellet pulsum, quemadmodũ huic contrarium qui latitudine modò auctus est & profunditate, plenum. Affectionibus uerò horum contrarijs pulsus interdum incidit, & secundũ aliquã aut aliquas distantias prohibetur, humilis aut strictus, aut breuis apparens, cum tamen talis non sit, sed propter pinguedinis cuiuspiam, aut carnium, aut membranarum oppositarum crassitiem. Nonnunquam etiã totus exiguus uidetur, cũ non sit uere exiguus, & obscurus similiter. Quid hæc recenseo, sæpenumero quibusdã nullus omnino in omnibus arterijs uidetur esse motus, cum tamen reuera minime sit, & præcipuè ijs, qui minus accuratè tangunt, uerùm propter copiam carnium latitat motus uerè obscurus. Nemo itaq; sibi persuadeat exactam asphyxiam homine etiãdum superstite unquam usuuenire posse: quemadmodũ ediuerso in membris ex carnibus, etiam exiles pulsus, magni uidentur, emaciato nimirum uehementer corpore iam arteria quæ spinam excurrit, sæpe tangentibus abdomen, motum præ se fert: nonnullæ etiam earum, quæ in membris prius obscuræ latebant. Proinde singulæ causæ sunt exacta diligentia rimandæ & discutiendæ, ne nos ipsorum subterfugiat cognitio. Vehemens autem pulsus à potentia uirium prouenit, nulla alia contra molien-

Pulsus una tantũ distantia præuaricantes.

te cauſa, uſu nempe diſſoluto, aut inſtrumenti duritie. Obſcurus uerò pulſus imbecillæ atque infirmæ uirtutis, & huiuſce etiam ſolius proles eſt, etiamſi nihil aliud præſto ſit. Vehemens etenim pulſus omnibus eget ad ſui generationem cauſis. Obſcuri ſola etiam debilitas parens eſt. Qui ergo ab initio ſtatim uehemens exiſtit, ætates, anni tempora, regiones, moderata que temperamenta comitatur, obſcurus autem temperatus immoderatas. Sed qui ex obſcuritate tranſilit in uehementiam, à uirtute conualeſcente ex præterita ualetudine aduerſa efficitur: conualeſcit autem uel beneficio eorũ, quæ in ipſo corpore cõtinentur, uer bi cauſa, humorum concoctione, aut excretione, aut ſtarore, uel quæ foris adueniunt, puta uino, cibo, exercitationibus, & aliis quæ intemperaturam corrigunt. Vires porrò corporis demoliuntur, inediæ, uigiliæ, euacuationes immoderatæ, mœrores, curæ, & dolores, præſertim animæ deliquium inducentes, & quæcunque id genus uitioſum temperamentum conciliant. Quidam ex imperitis & inexercitatis pulſum durum, uehementem exiſtere putauerunt, quod interſtitium exercitatum cum ratione, tum tactu minime poteſt effugere. Vehemens etenim pulſus magna ex parte cum magnitudine in altum attollitur, tactum ualide ac uiolenter feriens. Durus autem, magnitudinem nullus, propter contumatiam arteriæ, admittit. Durum igitur pulſum inſtrumenti duritia maximè reddit: quam quidem uel frigus ſupra modum intenſum, uel ariditas, uel tenſio ab inflammatione profecta, aut conuulſio denique procreat. Protinus autem duritiæ paruitas quoque, & celeritas interdum, & crebritudo, magnitudinis loco, propter uſum ſuccedit, quemadmodum & mollis pulſus humiditatem arteriæ comitatur, quam humidiorem efficiunt ex rebus quidem non naturalibus eſculenta liquidiora, lauacra frequentia, ſomni prolixi & immoderati, uictus præterea ratio delicatior, & animi delectatio atque hilaritas. Ex iis uerò, quæ præter naturam ſunt, maligni ſopores, quæ à Græcis λώματα dicuntur, ueterni, quos καθέδρους eadem gens appellitat, aquæ intercutem, & reliqua pituitoſa. Plenus autem pulſus, aut humorum plenitudinem, aut nimiam cibi aut potionis uini præfert redundantiam: quemadmodum uacuus contraria, puta famem aut inanitionem. Porrò ſi corpus arteriæ calidius occurrit, uehementem cordis caliditatem, reliquo corpore refrigeſcente, aut conuulſoriam quandam arteriarum uiolenta commotione incaleſcentium diſpoſitionem inſtituat. Archigenes autem aſſerit locum arteriæ peculiariter in grauioris

Quæ nires proterunt.

Plenus pulſus.

ſomni

Catochos. somni sopore (quod mali genus κάτοχον dicunt) calidiorem inueniri,
Cataphora. quemadmodum in ijs qui cataphora, id est, graui in somnũ delatione conflictantur. Quod autem ad eum pulsum qui secundum rhythmum fit, attinet, siquidem in motu & quiete ad unguem fuerit æqualis, inculpatam totius corporis temperiem, significat: quantum in semetipso, uel nullius momenti et exiguam à bono deprauationem, ceu in ætate puerili, et aliâs exactè temperatis corporibus. Sin autem plus temporis cũctetur in quiete quàm in motione, calorem superare portendit, quemadmodũ et in ætatis flore, aut huic etiam ætati proximis, liquidò datur cernere, non aliter quàm in senum corporibus admodum gelidis diutius multò moratur in quietis tempore. Illud uerò latere neminem debet, quod rhythmi inæqualitas, intra modum celeritatis & frequentiæ consistit: hæc uerò solum materiæ rationem ad rhythmum obtinet. Deficientes porrò & intercidentes pulsus, oppressa & tanquam grauata uirtute, redduntur. Intercidentes quidem minus nocumenti, deficientes uerò noxiã maiorem, fatentur, & in uniuersum, uirtus oppressa grauataq́; pulsus ad inæqualitatẽ & inordinationem traducit, cum quamcunq; aliam, tum eam quæ in uehementia & magnitudine sita est. Ex pulsibus autẽ myuris, quos duplices genere esse demonstrauimus (aut enim in ea inæqualitate, quæ συστηματικὴ appellatur: aut in ea, quæ uno ictu, deprehenditur) deficientes quidem extremam uirtutis internitionem declarant. Repetentes uerò & recurrentes, & hi quidem imbecillam, sed etiamdum repugnatem resistentem, & renitentem, uirtutem præsagiunt. Μύουροι autem unica plaga, & inclinantes, qui ἐπινευκότοι, uel περινευκότοι appellantur, potißimum ijs fiunt, qui sensim cõtabuerunt, non solutis inflammationibus. Iam uerò & in plurimis quomodocunq; emaciatis dum partes, quæ circa arterias sunt emarcescunt. Cæterum inæquiueloces, & caprizantes, maxima ex parte feruores febricitantium comitantur. Quod si primordia diastoles pulsus dissolueris, prope extremum ipsius, & systoles exordium maturauerit, putrefactionis abundantiam innuit, ad excretionem fuliginosa recrementa impellente natura. Si autem contrà, systoles quidem principiũ soluerit, sed ad diastolen magis festinet, scito calorem supra modum auctum, refrigerium affectare. Est autem horum in febre plerunq; frequentia comes, nonnunquam etiam magnitudo, nisi uirtutem durities instrumenti impediat. Quando autem arteriæ durities intenditur, uirtute integra & robusta, accidit pulsus λίκροτος, id est, bis feriẽs, à Græcis appellatus. Fluctuans insuper pulsus, humidas plurima ex parte ægritudines comitatur: sed ex his potißimũ, Anasarca aquæ intercu-

tem

tem,ueternum,& peripneumoniam. Verùm ubi iam uirtus languere cœperit,ſed etiam dum paululum reſiſtit,fluctuans in uermiculantem tranſilit. Vbi extremè collapſa fuerit hæc, etiam hunc formicans excipit.

Hecticus porrò peculiariter aliqua tabeſcentib. parte, & aliàs liqueſactis præſidet. Hecticus. Conuulſorius. Cõuulſorius,quando neruorũ origo, inflammata quadã affectione infeſtatur: quemadmodum in phreneticis,morbo comitiali grauiter correptis, dum uidelicet in eo malo conſtituti, etiamdũ calidi uitam in mortem commutant,contrario planè modo ijs qui animi deliquio concidunt,illi ſanè uehementer gelidi, ſuperſtites tamen permanent. Turbulentus. Turbulentus autem pulſus fit,cum uſu magnam diaſtolen expoſtulat, & robur uitale functione ſua defungi poteſt. Nihil autem præter arteriæ corpus,quo minus poſsit præ duritia in magnam extolli eleuationem,ſicut in magnis inflammationibus,& diutinis obturationibus, impotens refragatur. Serratus uerò pulſus in uniuerſum inflammationis index eſt, & præcipuè neruoſarum quarundam partium: † minime uerò coſtali morbo proprius, remittens quidem mollis & coctu facilis: extenſus uerò difficilis, & concoctioni renitentis. Quæ cum uirtute quidem debili,ſubitò in periculum præcipitat. Robuſtis uerò uiribus longo temporis ſpatio concoquitur,aut enim in ſuppurationem purulentam ſubinde tranſit,uel marcida tabes ipſam excipit. quin etiam Neq; ignorandum præterea, quòd inæqualitates ceu umbra comitatur inordinatio, raro enimuero pulſum inæqualem ordinatum reperies. Inæquales itaq; & ordinatos pulſus,minores offenſæ,inæquales & inordinatos,maiores faciũt. Hæ quidem ſimplices ſunt pulſuum & cauſæ, & prænotiones. Cæterum ex his & compoſitas (quemadmodum in ſermone de interſtitio ipſorum docuimus) haud negotioſum eſt aſſequi.

De alui excrementis. Cap. XIII.

DEiectionum optima quidem mollis eſt & compacta, & tempore quo in ſecunda ualetudine deijci conſueuit,oletata. Cuiuſmodi fuerit ſubrufa,cum conuenienti craſsitudine, neq; admodum odore fœdo grauiq;,quæ talis non eſt,inſalubris iudicatur. Quod igitur oletũ his quæ aſſumuntur colore reſpondet,tenue,indilutum,ocyſsimeq; trãſiens, crudum id eſſe cenſeto. Ruſum præterea & meracũ per exordia quidem bilem morbi parentem: Vbi uerò declinationis quoq; tẽpore eiuſmodi egeritur,pulchre corpus expurgari,portendit. Viride, æruginoſæ bilis: Nigrum uerò cum atræ, tum ſanguinis cuiuſpiam indidem torrefacti diuitũ eſt. Liuens algorem quendã uiſceris q; alicuius mortificationem neutiquã uulgarem denuntiat. Pingue oleagin.umq;, liquefactionem pinguedinis

l quæ

quæ in corpore continetur, ſignificat: quemadmodũ & glutinoſum, pingui deterius, animantiũ partes tabe conſumi inſinuat. Graueolentius ualde, nõ exiguã putrefactionẽ declarat. Inter omnia aũt hæc oletula, ſi qualitas excrementorũ his quæ ingeſta ſunt edulijs nõ cõueniet, tũ pari modo diſpoſitio quoq; cõſiderãda eſt. Omniũ poſtremo deterrimũ leuiſſimũq; habetur alui retrimentum atrum, liuidũ, pingue, quodq; ocyus demittitur.

Quæ ſint urinarum notæ. Cap. XIIII.

PErinde atq; in oletulis ſic in urinis quoq; regula, quæ ſecũdam ualetudinem arguit, uſi, agitata ualetudine degentiũ, notulas exequemur. Lotium itaq; ſaluberrimum eſt, quod urinis ſanorum ſimillimum, cuius, ut ita dicam, cæræ cum ſubruſum, tum ſubflauum ducimus: confeſtim uerò hoc à mictione, craßitudinem mediocrem poßidet. Cum uerò lotiorũ turbidorũ tria ſint diſcrimina. (Aut enim micta talia ſtatim reſident, aut quamdiutißime ſimilia manent, aut limpida quidem puraq; eminguntur, uerùm poſt hæc interpoſito tempore cõturbantur.) Pernitioſum eſt quod tertio, ſalubre quod primo loco poſuimus: medium inter utrunq; locum, ſecundum obtinet. Extremè autem crudum ad unguem dilutum, ceu deploratæ & obſcuræ coctionis uenoſi generis accidens eſt. Quando uerò ocyus prorumpit, impotentia lotij retinendi, qui affectus Διαχώρησις Græcis appellatur, naſcitur: uerùm omnium ex crudis lotijs illud multo deterrimum eſt. Poſt hæc tenue admodum, candidũ, dilutumq; inſtar aquæ ſuccedit. His uicinum eſt alterum lotium, quod pleriſq; in morbis apparet, tenui alboq; affatim propinquum. Poſt hoc ſequitur ſubpallidũ, mox item pallidum atq; leuiter ruſum ſi reddatur, concoctionem iam quandã colore præfert. Eſt autem quod craßitudine tantum ab aqua, quãtum & colore recedat, ſi probè coctionis munus abſoluere debeat. Quod ſi uim colore nihil ab ea quæ ſecundum naturam eſt recedenti, ſedimentum candidum, læue, æquale, & multum deniq; inſit, abſolutæ concoctionis inditium puta, plurimum autem crudi humoris expurgari portendit. Non tamen ſi craßior modicè cum ſedimine aliquo fuerit, crudam iam prorſus iudicabimus. Nã ſi lamineæ, aut ſquamulas referẽtia, aut furfurea, aut atra, lurida, uiridia, aut graucolentia deniq; in lotio ſubſideãt, præterquã quod in uniuerſam cruditatem notat, etiam letiferum eſt. Cæterum boni et inculpati coloris lotia, in quibus uel candidæ, læues, et æquales hypoſtaſes, aut nebulæ aliquot pares, aut ſublimia continentur, omnium ſaluberrima ſunt, præſertim ubi ſubſidens fuerit iſtiuſmodi. Deinde ſi ſubſpenſa, tertio ſi nubeculæ, & ut ſimpliciter dicam, urinis probè innatant, tantũq; bonitate præſtant, quanto magis ad inferna ſubſident.

Saluberrimæ urinæ.

Quæ:

Quæ ſputi ſint notæ conſiderandæ. Cap. XV.

SPuta ſubflaua, ſubruſa, ſubſpumea, & tenuia, nihil præter cruditatem denunciant, neq; quicquã inſignis præferũt exitij. Sed exactè flaua, ruſa, ſpumoſa, uirida, lentore quodam uiſcida, rotũda, & omniũ maximè atra pernitioſa cenſentur: præter enim ſanguinẽ, quicũq; reliquorũ humorũ ſyncerus fuerit, improbũ ſtatũ ex inflammato calore prognatũ inſinuat. Quæ ad ſanguinis igitur naturã tendũt, moderata ſunt: quæ flaua, aut atra bile tincta, periculũ minãtur. Cõſiderãda eſt præterea ſcreandi ratio, nam ſi procliuius excreentur, liquidò iam cõſtabit eiuſmodi ſputa minime mala: cõtraria uerò, pernitioſa exiſtere. Exacte porrò concoctionis augurium eſt, ſputũ leue, album, æquale, cõſiſtentia neq; liquidũ, neq; craſſum: cruditas uerò conſummata ſignificatur, ſi ne tantillum quidem expuatur. Si quis nihil atri, ſed tenue quiddam eijciat, concoctionem imbecillam fatetur: ſi autem ſyncerè quod ſcreatur ruſum aut flauum fuerit, malum. Si liuens deniq; aut rubiginoſum, aut atrum, pernicioſiſſimũ eſt.

Diariarum febrium agnitio atq; medela. Cap. XVI.

DIariarum autem febrium peculiaria atq; inſeparabilia ſymbola cenſentur, urinarum in primo ſtatim die concoctio, ſuauitas q; caloris. At qui poſt primã quidem febris ſolutionem fidelius multo ſigrum exeritur. Nam arteriarũ motio in hac febre per omnia ſanorum motui reſpondet, nulla aliarum febriũ in naturalem diſpoſitionem reuertente. Et quod tolerat facilè morbũ ægrotus, ſummum diariæ febris habetur inditium. Promptius autem id genus febribus corripiuntur, in quorum corpore quod tranſpirat, halituoſum non eſt, ſed acre & mordax, quaſiq; fuliginoſum: è quorum claſſe dicuntur, calidæ & aridæ temperaturæ, & in ſumma bilioſi homines. Qui igitur ex laſſitudine febricitare conſpiciuntur, pinguiter & molliter cõfricandi atq; lauandi ſunt. Sed qui præ ariditate ephemera infeſtantur, hos minus quidem perfricare, ſed liberalius lauare expedit. At quibus ex ſolicitudinibus, mœroribus, uigilijs, ira, febris oboritur, lauandi ij quidem rarius, ſed oleo copioſiore tepido, minuſq; que adſtringente, tum pauxillulum perfricandi, tum etiam prò ſolenni conſuetudine lauandi ſunt. Quibus febrem æſtus intulit, his maturrimè ab initio ſtatim frigorificis, lauacris quamplurimis, minime uerò abundanti oleo, neque frictione crebra, ſuccurrendum eſt. Sunto autem quæ refrigerent, roſaceum, omphacinumq; que oleum, ſine ſalibus. Eadem ſincypiti uehementer perfundere, & inclinante febre, ægrum lauare etiam, cõuenit. Quod ſi quis ex frigoris iniuria febricitet,

& is in declinationibus in balneum ducendus eſt. Si autem febris unà cũ catarrho accendatur, ante concoctionem lauacrum uitare expedit. Quibus porrò æſtus febrem excitat, ei his etiamdũ præſentibus lauandi ſunt. Algore autem quicunq; febriũt, modice calorificis caput eorum, puta, irino uel nardino unguine irrigato. Quibus uerò ex anguſtia meatuum febris contrahitur, his profectò dulcium aquarum temperatarum lauacrũ confert: necnon & ea quæ rarefaciendi uim obtinet fricatio: exercitationes item uictusq; ratio ſuauior, aut ſucci dulcioris. Si uerò ex eſurigine cibiq; abſtinentia febris accenſa fuerit, hi prima ſtatim acceſſione remittente, in balneum ducantur, tepenteq; oleo largiſſime perfundantur, molli ad hæc manu perfricari, in calido ſolio multum diuq; uerſari debent. A balnei ſtatim exitu, reuocatis uiribus denuo in balneũ ducendi ſunt: deinde aqua calida potui exhibenda eſt: ptiſanæ item cremor, nõnunquam & lactucæ, & aliquid mollior is piſcium carnis, ex albo iure. Communis autem omnibus eſto uictus ſpecies, inculpati ſucci, et facilis omnino decoctionis, & quæ nuſquam in meatibus hæreat. Vinum item cum aſpectu, tum potentia aqueum, miſcendum eſt. Oportet autem circa primum ſtatim ferbrium impetum primæ nonnunquam acceſſionis: horum nonnulla mutare, in quibus ſanè corporis intemperatura in calidum aridumq; conuerſa, febres incendit. Qui ex inguinum inflammationibus febre infeſtantur, neq; medicum quid agendum ſit quærunt, ſed ulceri quod in inguinibus ortum eſt, proſpicientes, circa remiſſionem acceſſionis lauant. Ex re uerò uſuq; fuerit, uinum ipſis donec inflammationes ſolutæ fuerint interdicere, & tenuiorem omnino uictus rationem præſcribere.

aliquos nutrire

Quemadmodum febres ex putredine humorum accenſas agnoſcamus. Cap. XVII.

FEbres ex putredine humorum his notis deprehẽdimus, nulla ipſas initiatrix cauſa præcedit. Neq; à rigore inchoant, neq; æſtu, neque frigore uehementi, quod peculiare febrium, quæ ex putredine humorum accenduntur, inditium eſt: quemadmodum & pulſuum oppreſſio. Sic autem nominant, quando auſpicante acceſſione paruos ſatis atq; inæquales pulſus obſeruent. Peculiare quippe atq; præcipuum huic generi febriũ hoc ſignum exiſtit. Maximum item febrium putridarum argumentum eſt ea loris qualitas, tam fuliginoſa, ut tactum erodat. Singularis etiam harũ febrium nota eſt crudi tas urinæ, hebesq; ac debilis concoctio. Verùm magnum & memorabile concoctionis præſagium in primis lotijs nunquã in huiuſcemodi febribus apparet.

Curatio

Curatio febrium, quæ in humorum putredine accenduntur. Cap. XVIII.

CVm uires eius qui ex putredine febricitat ualidas exploraueris, incunctanter uenam incidere conuenit, niſi uentriculum cruditas infeſtet. Vbi uerò uel robur imbecillum, uel ætas impedimento fuerit, à miſſione ſanguinis abſtinendum eſt. Sanguine iam euacuato, putridi humores tum per urinã, tum per aluum, tum per ſudores deniq; expurgentur. Si ultro impetum in uentris hoſtiolum fecerint, etiam per uomitum. Alioquin non conuenit ea præter naturam irritare. Diſpiciendæ uerò ſeligendæq; ſunt materiæ, quæ citra calorem & omnem ariditatem dictarũ euacuationum munus ualenter ſubire ualeant: cuius farinæ cenſentur ptiſanæ cremor, mulſum, oxymeli, apomeli, & apij radix. Si aluus planè nõ reſpondeat, ex aqua mulſa cum oleo clyſtere ducenda eſt. Vniuerſum corpus, niſi prius euacuatum fuerit, rarefacere non expedit. Vbi uacua uerò, rarefacere oleo tepidum calorem habente, conuenit: è quorũ numero chymmelinum. In hoc tempore & uinum dilutum potui datum, uniuerſas excretiones promouet. Lauacrum item temperatum ex aqua dulci. Atqui ſi febris magnitudo obſtiterit, tum neque uino, neque balneo, neque rarefacientibus ungentis utendum eſt. Imò gelida aqua in iſtuſcemodi febribus hauſta, niſi quippiam hanc quoq; prohibeat, utilis eſt. Proinde ſi uires quæ corpus regunt ualentes atq; robuſtæ omnes fuerint, & febris ardentiſſima, & concoctionis euidentiſſima inditia appareant, frigidam cum fiducia exhibebis. Si uerò qui laborat euſarcos, hoc eſt, corpore quadrato ſit, conſtitutioq; cœli calida & arida, hunc ſi in frigidam natationem poſueris, nequaquã offendetur. Modica autẽ febre infeſtante, ſi uires ualidæ, unà cũ probæ coctionis inditijs apparẽt, talibus profectò balnea, uinũq; potatio, et quæcũq; rarefaciendi uim obtinent unguenta, cõducũt. Galen. inualidæ

De cognitione febris tertianæ. Cap. XIX.

FEbris tertiana, flauæ bilis agitatæ ſoboles, circa primordia ſtatim cum uehementi rigore inuadit, à quartanæ rigore ſic diſſidẽs, quod pungere & corpus ſauciare uideatur. In quartanis uerò, acceſſionis inſultus perfrigerationem uehementem habet. Quotidianas autem nullus omnino rigor præcedit, ſed perfrigeratio ſola infeſtat. Porrò tertianæ ad unguem planè factum ordinem pulſuum ſeruant. Eadem ſitim circa ſummum uigorem magnam inducit, & inſuper hominem perurit, neq; adeò multo poſt in ſummo incremento eſt, & calor æquabiliter in cunctas corporis partes diffunditur. Quod ſi manum inijcis primo quidem contactu, calor ingens & acris ueluti cum uapore quodam erumpens, occurrit:

qui utiq; paulò poſt à manu immorante uincitur. A potu uerò continuò permultum uaporis calidi per cutem emergit, ſudoris nuncium. Bilis ad hæc uomitio ſuperuenit. Aut uenter ſoluitur, & ueſicæ excrementa prorumpunt biliosa. Præter hæc autem in † integritatem finitur, cum acceſſionis tempus in duodecim nō plurium horarum expedierit. Febrem ergo quæ intra duodecim horas ceſſauerit, exactam tertianam appellabimus. Quæ autem diuturniorem acceſſionem habuerit, illi ſimpliciter tertianæ appellationem indemus. Quæ uerò adhuc longiſsime productum paroxyſmum ſeruauerit, paululum uerò interualli, hanc rurſum tertianam extenſam nominabimus.

apyrexiam

Quomodo tertianæ medendum. Cap. xx.

TErtianæ ad unguem exquiſitæ tanquam morbo à flaua bile originem habenti, humectantibus & refrigerantibus occurrendum. Quicquid in uentrem confluit, id cum per uomitum, tum per inferna euacuandum. Idem per lotia quoq; & ſudores eliciendū. Aluum itaq; mollientibus enematis commouere, lotia cum apio & anetho proritare, expedit, in potionibus utriſq; ſimul maceratis: & ſimulatq; maturationes apparuerint inditia, confidens iam abſinthium præbe. Balnea ex aqua quæ bibendo ſit, congruunt, quibus neq; nitrum, neq; ſalia, neq; ſinapi, adijcias: uerùm oleo ſummopere calorifico perfundens, ægrum deſcendere in lauacrum iubeto. Cæterum qui balneis obſectantur, eos ſi bis in die laueris, non delinques. Si maturationis notæ euidenter exhibeantur, tunc etiam ſi pluries laueris, nihil peccabis. Vino autem in totum quoad morbus concoquatur interdicito. Atqui ubi iam concoqui cœperit, tenue, dilutum, parce primum exhibe, unà cum edulijs quæ cum humectandi, tum refrigerandi facultatem obtinent. Abſtinendum à melle, ſinapi, ſalſamento, & acribus cunctis, & natura calidis uinoq; antiquo & calfaciente. Nulla porrò ammiratione dignum, ſi homines qui ſe olim exercere, & frugaliſsime uictitare conſueuerunt, nunc autem ordine conuerſo, ocio uentriq; dediti, pituitæ bilem plurima ex parte commixtam obtiuere deprehenduntur.

Proinde complures tertianæ aut ſine rigore, aut cum perquam exiguo rigore inuadunt, & medendi rationem permutant. Neq; enim lauacrum, neq; plenior aliquis cibus ante concoctionem tertiana laborantibus congruit, quoniam ne micæ quidem panis, & oua, & conſimilia.

Quemadmodū tertianæ notæ curent. Cap. xxi.

LAuacra in tertianis ſpurijs circa initia ſtatim non probantur, ſed dum iam oſtendūtur concoctionis inditia. Neq; profectò ſingulis diebus, ſed alternis tantū alendi ſunt. Tranquillitas & partiū circa præcordia

cordia fotus ipſis cõferunt: digeſtibiles item ſorbitiones, clyſteres nõ admodũ molles aluo inditi. Et ſi res ipſa ſanguinis detractionem expoſtulet, caue ne hanc prætermittas. Cæterũ uniuerſa uictus rationis cõditio neque frigorifica nimiũ, neq; humectans admodũ eſto, ſed modus qui magis inclinat potius, aſſumatur. Summè uerò profuerit ipſis ptiſanæ cremor, adicto pipere, aut hyſſopo, aut origano, & ſpica nardi. Quin mulſum etiã in quo piper elixatũ ſit, potui dare expedit, et alia quæcũq; ſcilicet lotij proritandi naturam habent, exceptis interim uehementer calidis & aridis. Maximè uerò à ſeptimo die aquã in qua abſinthiũ maduerit, adminiſtrabis. Iam uerò & oxymeli, epotum multis manus auxiliares præſtitit, & aliquid eorũ quæ leuiter aluum deijciũt. A cibis poſtremo ſtatim uomere, in hac febre diutius perſeuerante, præſentiſſimo eſt præſidio.

nempe cr̃ mã mxta
ex phlegmate
bile
vomitg in 3 mth.

Quartanarum deprehenſio. Cap. XXII.

QVartana multo cũ frigore impetuoſè ingruit, ut quæ ex gelido atræ bilis humore originẽ ducit, ſed feruorẽ æſtiũq; febris inſtar tertianæ nõ habet: quin nec bilis uomitus eandẽ comitatur. Inter hæc ſi tenuia, candidi coloris, & aquea lotia cõpareant, quartana erit febris. Præcipuũ aũt quartanæ inditiũ eſt, pulſus paruus atq; rarus. Præterea autumni tempore potiſſimum oritur, erraticis ſuccendens febribus. Certè nonnunquã in quartum diem maximè typum cõſtituit. Sed nõ raro plurium dierum interuallo, ſecũdum quaſdam periodos acceſſionẽ habet.

Hipp: ♃ prognost
de Angina:

Curatio quartanarum febrium. Cap. XXIII.

QVartana laborantes, leniter & manſuete tractare cõuenit: neq; medicamentum ullum uehemens admouere, neq; euacuationem moliri, niſi fortè inſigni quadam nota ſanguis redundare uideatur, tum uena aperienda eſt. Victum porrò flatuoſum & congruum offerre, atq; conſuetis uentrem euacuare expedit. Si hæc nihil emolumenti cõferant, clyſteribus inter initia quidem mollibus, poſterius uerò etiam acredine imbutis utendum eſt. A ſuillis carnibus, & ab omnibus quæ uiſcida & tardi tranſitus ſunt edulijs, nec his minus quæ infrigidandi & humectandi facultatem habent, ægri prohibeantur. Vinum tenue, album, & moderatè calidum, ſalſamentum item, & ſinapi ex uſu ſunt. Quin tertio quoq; die medicamentum, quod è tribus piperum generibus conſtat (unde τριῶν πιπέρων dicitur) aut dioſpoliticum, ſumptum prodeſt. Quod ſi quis ſingulis diebus pipere ſine additamento utatur, rectè quidẽ fecerit. Si ægrotans in ſummo morbi uigore ſit, tum nutriendus fuerit quamtenuiſſime: protinus uerò ut quieſcat quamdiutiſſime præcipietur: ad hæc uiſceribus per mollificantia remittentiaq; conſulendũ eſt. Deinde

medica-

medicaminibus, quæ urinam proritant, utendum: mox cõcoctionis notis apparentibus, magna cum fiducia ijs, quæ atros humores exhauriũt: non ſemel modò, ſed identidem utere. Poſt uerò uehementem purgationem, etiam pharmacum ex uiperis exhibendum eſt, & id genus alia, quæ aduerſum hanc febrem probantur. Inter quæ in ſolenni conſuetudine habemus omnium probatiſsimum, quod è liquore Cyrenaico conſtat.

Quemadmodum quotidianam agnoſcere oporteat. Cap. XXIIII.

QVotidiana nunquam cum rigore, primo ſtatim die inuadit, ſed progreſſu tẽporis algor potius quàm rigor infeſtat. Aegre hæc febris incaleſcit, & perquam diuturnum habet augmentum: uerùm minime comburit laborantes, neq; ad multam ac crebram reſpirationem cum anguſtia quadam compellit, neque efflare aut gelidam bibere nolentem uolentem cogit. Accidunt autem uomitus pituitoſi, & quæcũq; per aluum euacuantur, frigidiora, crudiora, & dilutiora in his febribus reperies. Sudores minime circa primos dies erumpunt, neq; ad apyrexiã uenitur, candido cutis ægrotantium colore eſt, urinas emittũt tenues & albas, uel craſſas, turbidas atque rufas.

Curatio quotidianæ. Cap. XXV.

QVotidianam curantes oxymelite, primis ſtatim diebus utimur, & ijs quæ lotium pulchrè ciere queunt: ad hæc uniuerſa uictus ratione forma incidendi facultate ſit prædita. Circa ſummum uerò morbi incrementum prouidere expedit uentriculo, præcipuè uerò ipſius hoſtiolo: deinde ægris, radiculis, cibarijs q; ſumptis uomere præcipito. His item quæ pituitoſum humorem placidè ſubducunt tantiſper, dũ febris ſuam tyrannidem poſuerit, utendum.

De febre Hepialo, & rigore nullo calore expugnabilibus. Cap. XXVI.

CVm pituita uitrea, omnium aliarum pituitarum frigidiſſima, cruda necdum putrefacta uniuerſo plus iuſtò redundauerit corpore, inexpugnabiles, & qui calore nullo euinci poſſunt, cum tremore algores ſine febre excitat. Nam in febribus quæ ex humoribus accenduntur, putrefactio maximè febrilem calorem ſuſcitat. Quod ſi tanta quanta eſt hæc pituita computruerit (quod tamen rarenter contingit) propter immenſam putrefactionem, quotidianæ febris cauſa fit. Si uerò nõ tota æqualiter, ſed ex dimidio, aut aliquæ partes putruerint, aliquot putredinẽ non ſentientibus, Hepialum febrem hanc efficit, in qua ſimul & algeſcunt, & febricitant, hoc eſt, in qua pariter cum algore tremor & febris caliditas confluit.

conſtuit. Partes quippe humoris eius quæ nondum putruerunt, per uniuerſi corporis uenas, aut reliquam corporis molem ſparſæ, rigores excitant, ſed putredinem expertæ febrem accendũt. Sortita autem nomen eſt Hepiali ethymon.
Hepialos, uel translatione à ſale, dico autem mari, quod ab initio quidem ἠπίως, id eſt, tranquillum uidetur, ſed difficilimum tempeſtate redditur, mutuata: uel ab ἠπίως, blande & molliter. & ἀλαίνειν, hoc eſt, excalfacere, ac ſi dicas, quoniam teporem tantũ inducit. Et hæc febris de quotidianarum genere eſt, eo quod à phlegmate accendatur. Earundem curationi ſpecie ſubijcitur, niſi quod tanto commemorata quotidiana calidioribus, magisq; incidendi uirtute præditis, eget præſidijs, quanto & pituita frigiditate illam excedit. Cæterum in hepialo febre, cum tremore algor calore inexpugnabilis fermè, adhuc multo uehemẽtioribus caloriſicis opus habet. Quocirca quod è tribus concinnatur piperibus medicamentum, & diacalaminthe, item quod è ſucco Cyrenaico conſtat, his accommodatũ eſt præſidium. Iam uerò & quæ ex caſtoreo, & ex id genus alijs præparantur auxilia, competunt. Latiorem autem & prolixiorem horum curationem comperies, de algoribus cum tremore immodicis & frigoribus, capite quadrageſimo quinto, & Lypyriæ inſuper ac Tithodes. Quæcunque præter hactenus memoratas dicuntur febres, cum ſint ex relatarum grege, tum has quæ imbi recenſuimus, tum eas quæ deinceps in medium proferentur, affectant medicamentorum ſuppetias.

De continuis febribus. Cap. XXVII.

FEbres cõtinuæ intermittentibus ſingulis congeneres ſunt, tertianæ quidem exquiſitæ, cui ab ardore nomen καῦσος, id eſt, ardẽs: quotidianæ uerò ea quæ ſingulis diebus acceßionem habet, neq; in apyrexiam deſinit. Pari modo etiam quartanæ germana eſt cõtinens, quæ quarto quoq; die ingruit, quandoquidem exactus cauſos omnia tertianæ exquiſitæ alia inditia ſeruans, nõ alio diſcrimine ab eadem dirimitur, quàm quod neq; cũ algore tremulo primũ impetũ facit, neq; in apyrexiã peruenit. Qui uerò ſingulis diebus acceßionẽ habet cauſos, pari modo nulla prorſus abſolutæ amphemerinæ febris ſignificatione deſtituitur. Cæteriũ quod ad apyrexiam nõ ceſſat à cognata quotidiana diſſidet. Eadem ratione & quæ quarto quoq; die ſuo inſultu accidit, nec tamen in apyrexiam finit, febri quartanæ finitima eſt. Continens igitur febris eſt, quæ una acceßione ab initio ad finem uſq; perpetuò, ſine ulla feruoris remiſßione, permanet. Cæterum quæ omnino nullam inclinationis notam præ ſe ferunt, confinis hæc ardentibus eſt, à quibus ſola acrimonia diſpeſcitur.

Quibus notis continuæ febres deprehendantur, quibus item præſidijs curentur. Cap. XXVIII.

COntinuæ febres ex ſanguine accenduntur, nunc quidem ex ſanguinis duntaxat feruefacti, nunc uerò ex eiuſdem etiam putrefacti, obſtructione: quapropter unus modò ad finem uſq; illis paroxyſmus eſt. Notæ uerò illius ſunt, pulſus maximi, uehementes, ueloces, frequẽtes, æquales, minime mordaces. Lotia nõ multum à ſoſpitum & naturalibus urinis deficiũt. Curatio eſt, ſanguinis uſq; ad animi deliquium detractio. Quicũq; enim in hac febre conſtituti uenam ſecare ſuperſederint, in ſummum uitæ diſcrimen peruenient. Quod ſi euacuationem hanc quæ inciſione uenarũ fit, aliqua res prohibeat, tũ alijs præſidijs certãdũ eſt, quæ meatus recludunt, multitudinem materiei euacuant, feruoremq; febrilem placant. Si quando in hac affectione conſtitutis aliquas conſpexeris concoctionis præſagia, neq; in principe aliqua corporis parte phlegmone quædam, aut tumor oedematis ſpem præferens, aut ſcyrrhus fuerit, neq; aliqua corpuſculi pericula adeò egelida, ut in hãc nocumentũ incidat, magna cum fiducia frigidam exhibe, præſertim ſi gelibibulus ægrotans fuerit.

Aeſtuantium febrium deprehenſio. Cap. XXIX.

Καύσους, id eſt, ardentes febriculas hæc comitantur ſymptomata, lingua arida, craſſa, & colore nigro, roſto uentris, alui excremẽta perpallida, ſitis uehemens, uigiliæ, quandoq; uerò etiam deſipientia.

Aeſtuantium febrium curatio. Cap. XXX.

AD perfectam huius mali ſolutionem, horum quidem duorum neceſſarium eſt alterum fieri, aut bilioſos humores excerni, aut extingui. Excernuntur itaq; per ſudores, aut uomitus, aut uentrem inferiorem. Extinguuntur autem egelido potu, quo nos ſemper ardentiſſimas febres curauimus. Nutriendi autem ſunt hac febre correpti, non aqua duntaxat, neq; ſolum mulſa, ſed diluta mulſa cocto propinata. Oportet enim eos, qui his morbis cruciantur ſolis potionibus enutrire. Ad hæc, æſtuoſe ægrotantium illis tantummodo lauacrum expedit, qui nullo tumore inflammato, aut eryſipelatoſo infeſtantur. Quod ſi concoctionis etiam notæ compareant, multo magis ex re atq; uſu fuerint balineæ. Qui uerò ex ſalſo humore ardenti febre conflictantur, eis ſanè alienæ ſunt lauacra. Hi & ptiſanæ tandem cremore ſuſtinendi ſunt.

Febrium ab eryſipelate medela atq; cognitio. Cap. XXXI.

FEbres quæ ex eryſipilelatoſo uiſcerum affectu originem trahunt, his notis percipiũtur, interna feruent immodicè, dolor uehemens, præterea

præterea ſitis & æſtus immoderatus excruciant: & ut ſummatim perſtringam, notæ putreſcentis cum ſanguine exiguo acerrimæ bilis, malum hoc produnt. Medendum uerò ad hunc modum, abſtinere à balneo oportet penitus, aqua gelida uigente morbo ſi renue agoniſtica, quod eſt gelidiſſima utendum, inter morbi uerò initia minime. Extrinſecus frigorifica applicentur, & ſi nihil opis cõtulerint, intra corpus ſumere cogentur. Præcipuè uerò expediunt illis lactucæ, & quæ his poteſtate ad unguem ferè reſpondent. Foris quidẽ ipſe quoq; lactucæ cremor idoneus eſt. Quin & ſemperuiui, & quæcunq; alia ſunt frigorificæ potentiæ. Sed pretioſiſſimo magna ex parte utimur: liquorem enim infrigidantis alicuius expreſſo pilæ cum portulaca injicimus, deinde contuſum exprimimus. In uſu uerò momento polentæ admixto, & denuo in aqua frigida merſo, refrigeramus. Linteolum præterea duplicatum in eo iure rigatum, foris ſecus hypothondrijs ſuperintendimus, non ſinentes illud ibidem perennare diutius, ſed aliud frigidius iiſdem partibus imponimus. Cõfundimus uerò nonnunquam & oleum omphacinum.

De agnitione febrium hecticarum. Cap. XXXII.

HEctica febris nõ in humoribus modò ac ſpiritu, ſed in ſolidis etiã partibus accenditur: citra uerò dolorem, qui ſenſu ſaltem percipi poſſit, exiſtit: qua quidem occupati nihil minus quàm ſe febricitare autumant, neq; enim uel tantillum ardoris ſentiunt, omnibus ad unum corporis partibus iuxtà non admodum calentibus. Bifariam uerò dirimitur hecticarum febrium ſpecies, aliæ quidem ardentibus febribus ut plurimum ſuperueniũt, quæ prorogantur in tantum, ut diuturnitate corporis ipſius cordis madorem conficiant, uel plurima ipſius parte etiamdum reſtante. Aliæ uerò, adhuc etiam perſiſtente humiditate, corpus tamen cordis occupantes inde accenduntur. Iam una quidem hecticarum febrium dicta eſt originatio. Reliqua eſt, cum à principio ſtatim inuadunt, primam originem febribus diarijs minime diſſimilem, ex triſtitia, ira, laſſitudine maiore, unà cum æſtuatione ſortitæ. His quippe arduum mederi non eſt: atqui ſi in marcorem, quem maraſmum nuncupant, hecticæ perueniant, nullo medicamento uincĩtur. Hæc ſanè febris hectica coincidens tabi maraſmæ, promptiſſima eſt cognitu. Oculi nanq; illorum perquam immenſam concauitatem præferunt, & hærent lemæ in circumferentia ſitæ, & ſqualida quædam totius ferè cutis elucet diſpoſitio. Videtur ipſorum flos uitalis coloris extinctus, eſt frons arida, & intenta, compluries conniuent,

hac detenti, dormiturientium more. Non eſt autem eorũ affectio ſomnus, ſed potius uigilandi impotentia, tempora amiſſa carne collapſa cernuntur. Et quid aliud omnino quàm oſſa & cutis ſunt? adeò ut ſi nudato corpore in partes ad uentrem attinentes oculos intendas, neq; ex inteſtinis, neq; ex uiſceribus aliquod ſupereſſe cenſueris, & præcordia uehementer ſurſum conuelluntur. Cutis ad hæc ſummè reſiccata eſt, pulſus tenuis, frequens, & durus. Calor autem, cum primum manum admouet quis, obſcurus eſt ac debilis, ſenſim uerò aſperitatem quandam et roſionem exhibet. Quandiu igitur in corpore natiua quædam humiditas ſupereſt, hectica modò febris appellatur. Cum uerò periculum eſt, ne tantillum quidem humoris ſuperſit, tum exquiſitus iam maraſmus conſtituitur.

Hecticarum febrium curatio. Cap. XXXIII.

HEctica febre correptos inter initia ſtatim, propter mordacem humorem, ali oportet. Præcipuum uerò ac ſaluberrimum his præſidium, humectans ratio uictus, eſt. Congruit itaq; in primis cũ ptiſanæ cremoris, tum alicæ ſorbitionibus, & pane præterea adiecto languenti nutrito moderato frigidæ potu mederi: Si hecticæ neq; phlegmone, neq; humorum ulla putrefactio complicatur. At ſi plurimum inde periculi fore conieceris, frigida abſtinere conuenit plurimum. Foris uerò epithematis, medicamentis frigorificis, audacter utendũ. Et balnea in hac affectione conſtitutis, quouis tempore conducunt.

De ſemitertianis febribus. Cap. XXXIIII.

QVoniam tertiana cum rigore, quotidiana uerò citra illũ ingruit, ex ambarum mixtura conſtans, horrorem inducit, qui tanto mitior quidem eſt rigore, quãto uehementior eſt perfrictione. Cum igitur horror ex utriuſq; extremis ſimul confuſis conſtet, haud abre Hemitritæi, id eſt, ſemitertianæ nomen huiuſmodi febri eſt inditum. Modus aũt generationis duplex eſt, uel enim fit duabus exacerbationibus ſimul concurrentibus, aut inter initia ſtatim utriſq; inter ſeſe inuicem contemperatis. Cum igitur tertiana ſuperat, horridior febris inuadit, & in progreſſu aliquid rigoris acquirit, ſtatim uerò & calidior eſt eiuſmodi febris, & ardentior, atq; bilis quendam uomitum, aut aluum, aut madidi uaporis exhalationem adfert. Sed cum altera pituita præcelluerit, frigus extremas uexat particulas, horroresq; minuũtur: neq; ſitis præmit, neq; magnus ardor affligit. Cum uerò æquales magnitudine tertiana intermittens, & quotidiana continua exiſtunt, inſultus acceſionis cum horrore fit. Vbi uerò ea quæ ex pituita eſt præualuerit, pulſuum contractiones atque horrores accidunt. At ſi calidior bilis dominũ ſibi uendicauerit, protinus:

timus incalescunt uehementer. Talis quidem exquisitus hemitritæus est, ex æquè pollente duarũ febriũ tẽperatura, tertiana uidelicet intermittente, & quotidiana cõtinente proficiscẽs. Sed qui exquisitus nõ est, aut bilẽ, aut pituitã plus satis exuperantem possidet, quæ sanè haud facilè ullo medicamento uincitur. Promptius quippe paucus humor, copiosioris excellentia artis q; præsidio uincitur. Sin pituita præpotentior fuerit, his quæ in febre quotidiana recensuimus potissimum utemur remedijs. Quod si flauã bilis præualuerit, urgenti necessitati in totum incumbentes, auxilijs utemur ijs, quorũ in tertiana mentionem fecimus. Sed ita, ne interim alterius curam prorsus abijciamus.

De popularibus publicè q; grassantibus morbis. Cap. xxxv.

MOrbos qui publicè in plurimos simul grassantur, populares, et communes appellitant. Quorum quemadmodum origo, ita & causa communis est. Communis itaq; alimentorum prauitas eusdemodi affectiones generat, publica item aquæ infectæ potio. Defatigationes, impendio ærumnosa uitæ ratio, labores consueti omissi, charitate annonæ fames, satietas, dum uidelicet esurigo grassatur, aut abũdans annonæ prouentus est: & regionum deniq; naturæ, communes morbos sæpenumero intulerunt, quæ interdum paludem uicinam, interdum uerò barathrum, finitimum habentes lætalem uaporem, & pernitiosum exhalant. Hæcigitur † frequenter euenire solent. Cæterum circũfusus & nos usq; ambiens aër, temperaturas subinde transmutat, aut nimio incendio feruidior, aut frigidior, aut humidior deniq; euadens. Cæteris nanq; morbi causis nõ pariter omnes obijcimur, neq; uniuersio die in ijs uersamur, sed uniuersis circumfusus aër, & qui à nolentibus, uolentibusq; per respirationem attrahitur, necessario pro temporamenti immutationibus animantiũ corpora aliter atq; aliter afficit. Proinde quicunque huiusce modi exactè cognouerit, nõ eos modò qui pro foribus sunt morbos, ex statu aëris cuiusq; præsagiet, sed contrariam omnino uictus rationem immoderatis circumflui aëris distemperamentis inũgens, ne fiant, prohibebit. Quæcunque igitur ob suam intemperaturam morbis uicina sunt corpora, hæc utiq; à simili circundantis nos aëris temperamento arguuntur. Sed quæ contrario modo quàm aër temperata sunt, præter quod nullam offensam experiuntur, etiam meliora redduntur, ametriam temperamenti cœli, cõtraria ametria corrigente. Quisquis hæc percalluerit, optimus incolumitatis custos habetur, corporibus contraria semper, tum uictus ratione, tum medicamentis applicans: nonnunquam, si res postulet, ijs quæ refrigeran

non adeo frequenter

c nos amplius aër cognitio mistum c est quidem correctorij.

di facultatem habent, utens: interdum uerò caloríficis, in ſolium aquæ ingreſſu aut ſuperfuſione refrigerans, ociorum & ciborum abſtinentia, & potu prolixiore, calfaciens amictu ac tegmine. Exercitationibus item & cibo abundantiore, quandoq; etiam pauciore. Porrò ſi quis ingentem lignorũ ſtruem accenderit, egregie quidem udum aëra in calidum & aridũ permutauerit, quemadmodũ & Acronem Agrigentinũ feciſſe perhibẽt.

De febre peſtilentiali, ex monumentis Ruphi.

Cap. XXXVI.

FEbrem peſtilentialem uaſtiſſima quæq; urgent, nihilq; in ea, quemadmodum in alio quouis morbo latet. Accidunt enim deliria, flauæ bilis uomitiones, præcordiorum intenſiones, labores, exuberantes ſudores, extremarum partium perfrictiones, fluores alui flatuoſi, bilioſi, tenues. Ad hæc urinæ aqueæ, tenues, biliоſæ, nigræ, ſedimentis prauis, ſuſpenſionibus deprauatiſſimis, ſtillicidia ſanguinis narium, ardores pectoris, linguæ combuſtæ, ſitibundæ, exercitæ mœrores, uigiliæ, conuulſiones uiolentæ, & alia praua compluria. Quod ſi quis uenturam peſtilentiam præuiderit, contemplando pernitioſa anni tempora, & ſtudia quæ ſecundæ ualetudini non conducunt, & brutorũ quæ antea perierunt obſeruatione. Quibus accuratiſſime conſideratis, & illud perpendito, cuiuſmodi nam ſit præſentis temporis ſtatus, ſimul & uniuerſi etiam anni, è quibus ſanè optime licebit uniuerſam uictus rationẽ odorari. Verbi gratia, tempus anni quod pro ſuo naturali ſtatu oportebat eſſe aridum, humidius eſt redditum, neceſſum fuerit tum ratione uictus, ad ſiccitatem cõuertere, quo exuperans illa humiditas exiccata conſumetur. Cura interim etiam adhibenda eſt uentri, quibus enim ſuperior uenter pituita abũdat, eos uomitionibus euacuato: quibus uerò ſanguis plus æquo exuperat, uena ſecta ſanguinẽ detrahito. Neq; minus emolumenti adfert illa quæ per urinas, & quæcunq; aliæ, ex toto corpore purgationes. Quod ſi plurimum ardore ferueat languidus, flammaq; iam ad pectus uſq; pertineat, haud alienum fuerit refrigerantia pectori admouere, atq; gelidam potionem offerre: non paulatim multisq; uicibus, incendit enim ſic uehementius, ſed confertim, ut flamma ui obruta extinguatur. Si uerò æſtuent ardore interior, extimæ uerò partes, cutisq; ſummitates frigeſcant, præcordia contendantur, uenter colliquamenta quædam per ſuperna, aliâs per inferna eijciat, uigiliæ infeſtant, deliria item, & lingua denique ſalebroſa, hi caloríficis opus habent remedijs, quo ardor undiq; per corpus diffundatur, & ſi qua alia uia poſsibile eſt ex imis corporis partibus ad exteras feruorem euocari. Vtendum præterea propinatione, quæ

aloës partibus duabus, ammoniaci thymiamatis partibus totidem, myrrhæ parte una, conſtat: hæc ſimul contuſa ex uino fragranti colluito, deinde dimidium quotidie cyathum potui dato. Haud ſcio, inquit Ruphus, an quiſpiam hac potione fruſtra uſus, peſtem non euaſerit. Hactenus quidem Ruphus. Galenus uerò tradit contra peſtilentiam rubricam armeniacam potu ſumptam excellentiſsimum eſſe remedium. Pari etiam modo exuiperis theriacam magnam prodeſſe. Graſſante quippe urbe Roma peſte, inquit, quibuſcunque horum alterum non profuit, ad unum omnes perierunt.

De his qui ob crudorum humorum multitudinem in ſyncopam delabunt. Cap. XXXVII.

IN nonnullis magna quadam crudorum humorum ui in corpore ſaburrata febres accendũtur, ore ſimul uentriculi ex cruditate uel alia occaſione uiolato. Intumeſcunt his præcordia, & in ampliorem quàm ſecundũ naturam ſit molem uentris oſculum augetur. Color præterea ipſis ad albidius, & aqueum magis uergit, quibuſdã uerò in nigrius liuidiusq; mutatur. Nemini horum ſanguis abſq; ſummo diſpendio detrahitur. Inanitione quidem indigent, ſed neq; ſanguinis miſſionem, neq; expurgationem ſuſtinent. Vtpote qui etiam ſine his ſyncope ſubitò periclitantur. Succurrendum eſt igitur talibus cum frictione. Auſpicandum autem cõueſtim à morbi exordio. Principio quidem à ſumma crurum parte deorſum cum linteis modicè aſperis, deinde & tota brachia à ſupremis ad infimas partes fricanda ſunt. Vbi uerò artus ſatis iam calere uidentur, et laſsitudinis ſenſum, qui nimietatẽ frictionis ſæpe cõmittatur, ueremur, oleo relaxante, quale eſt dulciſsimum, utendum. Cauendum ab adſtringentibus, hyberno tempore etiam aliquo quod per halitum digerat uti expedit: cuius farinæ eſt ſycionium atq; chamæmelinum. Confricatis uerò iam eximiè membris, oleoq; inſuper deterſo, ad ſpinam inde dorſi totam te conferas, & hanc pari modo confricato. Poſt hæc rurſus ad crura, inde denuo ad brachia, mox ad ſcapulas dorſiq; ſpinam remeandum, eidem ſeriatim integro die inſiſtẽdum. Aqua mulſa in qua hyſſopus elixatus ſit, his eſt commodiſsima. Porrò neq; alimentum, neq; ſorbillamentum, neq; aquam potui dare conducit: neq; omnino cuiuſquam arbitrio, liberalius bibendi poteſtas permittenda eſt. Verũ ſatis eſt mulſam ſolũ, per primum triduum præbuiſſe, partes præſcriptas, quẽadmodum tradidimus alternatim fricãdo. Si aũ firmitudinẽ mediocrem adhuc ægrotãs pulſu moderato præferat, & aluus ſua ſpõte nequiter ſuo fungatur munere, clyſterẽ cõfidenter per aluũ infundito. Si uerò maior quàm conueniat retrimentorũ ad imum uentrem

uentrē impetus fiat, principio quidē amplius mulſam decoquito, quoniā ſic minus ſubducet. Si autē plus q̄ conueniat aluus deiecerit, ſiſtenda quidē non eſt, ſed exhibendus mulſi loco, ptiſanæ cremor eſt. Quod ſi pergente fluxu nihil profeceris, ex chondri ſorbitione alito. Si uerò per imbecillitatem pulſus etiam collapſam uirtutem deprehendimus, panem ex uino diluto offerre expedit, ſi neq; uenter, neq; iecur phlegmone infeſtetur: quæ ſi laborarint, corpore crudis humoribus referto, deploratus erit ægrotās. Vbi uerò craſſiores omnino humores adeſſe perceperis, continuē oxymeliten pro aquā mulſa propinare conuenit. Quod ſi tempeſtas fuerit æſtiua & calida, & gelidæ potator languidus, huic oxymeli frigidum miſceto, hyeme uerò calidum. Infeſtiſſimæ ſic affectis ſunt balneæ, aēr q̄; nos cōtinens multo uel calidior, uel frigidior. Si autem ad eos quos iam ſyncopæ oppreſſit accerſitus fis, partibus, de quibus mentionē fecimus, non inflammatis, panis buccellam ex uino præbeto. Illicó que inde ad frictionem accedendum, modo iam tradito utendum. In quibus uerò ob flauam bilem ore uentriculi iniuria affecto, ſyncopæ accidit, gelidum aſſumere potum, uinum q̄; tenue, & colore uermiculo, atq; uetuſtum, alienum non eſt.

De his qui prætenuibus ſuccis defatigati, ſyncopæ periclitantur. Cap. XXXVIII.

QVi tenuibus uerò humoribus ſyncopæ opprimuntur, ſuperioribus omnino contrarijs ſuppetijs medendi ſunt. Enimuerò ſigna quibus diſcernuntur, illis quoque deprehendes diuerſiſſima. Alendi igitur, in hac affectione conſtituti, ſunt paulatim perpetuò. Illos autem nullo medicamento curari poſſe ducito, quorum uirtute iam prolabente, hepar aut uentriculus inflammatur. In eiuſmodi affectionibus, breui cadaueroſa in ullu conſtitutio apparet. Iam tum quidem nutriendus eſt æger neceſſariò. Cæterum quemadmodum in ſuperioribus, ſummæ cutis ſuperficiei, ſic etiam in his, denſum in rarum permutare, gelidumq; aēra efficere, oportet. Adſtringentibus præterea ungendi ſunt. Alimentis quæ non tam prompte diffluunt utendum. Exhibendus itaq; panis, et ex chondro ſorbitiones, & fugaces fructus auſteri, & corruptioni reſiſtentes, non tam ipſi per ſe, quam cum ipſo etiam pane. Vinum item dilutum ſtatim inter initia, à cibo ſumpto, in hoc malo conſtitutis, accommodatiſſimum uidetur.

De alijs occaſionibus è quibus ſubinde contingunt ſyncopæ. Cap. XXXIX.

SVnt porrò & nonnullæ aliæ quædam occaſiones quibus ſyncopæ ſuccedunt quatuor, dolor uidelicet uehemens, uigiliæ, uacuatio immoderata,

moderata, & ceſſitantium in ſermone, interdum commotio. Quintam, ſi uidetur, diſtèperatur ā principiorū adijce. Celerrima itaq; internecio cor de primū, mox cerebro, neq; ita multo poſt etiā iocinore affecto, accidit.

De dolore. Cap. XL.

REdditur itaq; dolor è gelido affectu ſtupidus. Pulſatorius uerò, labor, immani phlegmonæ peculiaris eſt. Si uerò tanquam telo infixo, aut ueluti à terebro perforari locus uideatur, craſſi inteſtini doloris ſpecies eſt. Punctuoſus ſeu mordicās circa membranas exiſtit. Pertūdens uerò & quaſi diſcurrens dolor, in uehementiſſimis non ſolum hemicraneis, ſed & cephalæis accidit. Eſt autem pertundens ſiue diſcurrens, cum tanquam à radice ordiens, à primitus affecta particula celeriter ad uicinas defertur. Diſtenduntur enim utrinque nerui, cum & laborant, & ad utrāſq; extremitatum fines tenduntur. Non multo dolore afficiuntur nerui in latitudinem diſtracti. Cæterum extenſorios & ſtuporem inducentes dolores infert membranula ſubcute diſtenta, quæ inter carnem exiſtit ueluti dilaniantem dolorem infert: plures nanq; ſunt, quæ inæqualiter inhærefcunt, & carnem ipſam amplectuntur. Cæterū pelliculæ quæ oſſa ambiunt, profundæ ſunt, ipſorumq; oſsium ueluti dolentium opinionem inducunt. Quando igitur nulla foris occaſio doloris oſtenditur, præcedentem uictus rationem conſidera, num inſolenti ocio emarcuerit: aut cibis largioribus, maximæq; in nutriendo poteſtatis, uſus fuerit homo: aut ſolita excretio remoretur. Nam ſi quid horum, aut uno faſce omnia apparent, repletionem cauſam doloris reputa, & proinde quàm fieri poteſt ocyßime, hominem euacuatione exonera. Hoccine nanq; modo licebit tibi remedijs, quæ fluxus dolentium partium repellant, ſumma cum ſecuritate uti. Siquidem ſanguis naturæ modum tranſiliat adeò ut diſtendat, uena ſine mora ſi uires atteſtentur, ſecanda eſt, maior, uidelicet, affectā propè particulam. Si uires imbecillæ ſint, reuellendum aut deriuandum tantummodo. Si uerò deprauati dunta xat humores affligunt, expurgandi ſunt. Coëuntibus autem utriſq;, utraq; euacuatione, ſanguinem prius detrahentes, utemur. Quod ſi his rite peractis, dolor perſiſtat, liquidò conſtabit quod affligit in membro affecto cunei modo impactum eſſe. Liquet & curationem cum his quæ per halitum digerunt eſſe moliendam. Pari curandi ratione ex flatuoſo ſpiritu prognato dolori medemur, in ipſis potius attenuantibus edulijs perſeuerantes. Infuſis præterea per anum, & cataplaſmatis opitulantibus, fomentis, ambiens ipſum corpus ræfacientes. Quod ſi tumor opprimens aut contundens dolorem concitauerit, tumori ſuccurrendum eſt. Sin permordax deniq; humor cruciatum excitet, ma-

ximè cõtraria ſunt, quæ huic attenuandi & excalfeciendi uim obtinent.
Anethum. Anethum oleo elixum & dolorem ſedat, & ſomnum conciliat, atq; uiride efficacius quàm aridum.

De colliquatione tabe ue corporis. Cap. XLI.

CVm per ſeceſſum quippiam, non ex alimentis neque ex his quæ concoquuntur, ſed ex humoribus è corpore ſeſe in aluũ recipientibus, excernitur, aſſimile quidẽ flauæ bili, quæ tũ per uomitum, tum per aluũ excrementa quotidie eijci conſueuit. Diſſidet autem ab ipſa, quod fœtidiſſimum odoris fluxũ emittit, & quod ad fuluum magis colorem accedere uidetur ſeceſſus, & craſſitudine uiſcidus, nonnunquam uerò & oleagineus, tum pinguior caro & recentior, à febre urente reſoluitur atq; liquefcit. Si malum in uetuſtatem incidit, nonnihil etiam ſolidarum partiũ tabe ſcit. In hac difficillima febre, exhibenda gelidæ potio eſt, ex terra frigidiſſima. Huiuſmodi etiam eſſe oportet cataplaſmata, & epithemata perfrigerandi poteſtate prædita, thoraci atq; præcordijs impoſita. Ad hæc frigorifica quoq; exhibenda ſunt alimenta.

De uigilia quæ febricitantes infeſtat. Cap. XLII.

QVi febre correpti, uigilijs miſerè immodicis excruciantur, horũ utiq; crura & manus, illo quo ſoliti fuerunt tempore ſoſpites in ſomnum uerti, uincire atq; excitari præcipimus, interdũ palpebras aperire uel conniuere cogimus, donec abundè defatigentur. Deinde protinus uinculis ſolutis, & ſublata è medio lucerna, tranquillitatem altam ſilentium'que eſſe mandamus. Acerbius uerò nihilominus inſomnia pertinaciter moleſtante, in relaxatione acceſſionis abluenda eſt facies nigri papaueris capitum elixatione. Odoramentum præſtat nobile, papaueris candidi calix torrefactus atq; friatus, & mandragoræ radicis tritæ ac maceratæ tantundem cum uino & roſaceo. Ex oleo quoq; roſaceo malagma cõcinnans, cataplaſmatis more frontem oblinito, & ſerpyllo cum meliloto in paſſo elixo. Quo quidem & in acceſſionibus utendũ, aut tritis ac mollificatis papauerũ capitibus pane exceptis emplaſtri modo cum roſaceo, aut cerato applicamus. Nutricatus item accuratior quodammodo ac plenior ſomnum conciliat. Adijce autem arcendis uigilijs potioni, capitum nitidi papaueris ſemen, quantum capiũt cocleariatria: ſed holeribus commiſceatur papaueris nigri, ſi folia quidem fuerint uiridia, quantũ tribus digitis cõprehendi poteſt: ſin minus, tũ tria aut quatuor papaueris capita arida ſimul elixa ſeligantur. Cũ hæc opis nihil tulerint, oblinantur lachryma papaueris aut mandragoræ ſucco. Expedit etiã ex papaueribus couſectum eclegma, præcipuè per elixationem epotum menſu-

ra

ra cochlearij unius aut dimidiati, quæ utiq; quantitas ſomnum ſæpenume ro illexit. Quim ſi caput alicuius in hac affectione conſtituti non admodũ humoribus fartum uidebitur, utendum eſt in febris remiſſione, quod hoc modo cõficitur, ſuffitu. Accipe folij amomi, coſti, † zarnabon, ſingulorum Foliorum
unciam unam, carpobalſami libram unam, ſtyracis, amomi, ammoniaci, falicis
bdellij Scythici, mandragoræ radicis, lachrymæ papaueris, ſuffitum cum lignis cupreſſinis facito.

Quemadmodum Caraphoræ, id eſt, in ſoporem dilationi medendum. Cap. XLIII.

ABſtergẽda eſt facies poſca, multo lacte temperata. Extremæ corporis partes ualide ligamentis comprimendæ. Naribus odoramenta quæ diſſecandi uim habeant, adhibere expedit. Cæterum in remiſſionibus cucurbitulæ ſcapulis atq; ſpinæ ſtrenuè adglutinentur. Morbo uerò his etiã actis perſeuerante, ſternutatoria in acceſſionũ remiſſione, naribus adhibeto. Alimẽtorũ porrò materia, incidẽdi diducẽdiq; facultate ſit prædita. Ceu libro primo, de tuenda bona ualetudine expoſuimus.

Curatio doloris capitis in febribus. Cap. XLIIII.

DOlore capitis, febricitantes moleſtante, poſt conuenientem febrium euacuationem, in acceſſionum remiſſionibus unctione capitis utendum. Principio quidem communi oleo, è nondum maturis oliuis expreſſo, aut roſaceo cum momento aceti temperato: æſtate quidem, & febre cum maximo æſtu, frigido: hyeme uerò, & febre non æſtuante, calido & tepido. Cæterum in oleo nõnunquam tum ſerpylli, tum polygonij ſuccus elixetur. In æſtate uerò papaueris capita, aut papauer ipſum, quemadmodum ediuerſo hyeme, peucedani moderata portio. Perſeuerante uerò dolore in fronte, nudo pilis ſyncipite, cataplaſmatis utendum eſt, quæ ex ueteri polenta & poligano, aut ex pane pariter & roſis, aut exigua myrto, ſiue ſerpyllo, conſtant. Nonnullos uerò pulegium quoq; capitis dolore leuauit, emplaſtri modò adhibitum: neq; deſunt quibus, igneo etiam ſenſu exiſtente, pſyllium cum polenta temperatũ auxilio fuit. Aut ipſum per ſe in elixatione in uiſcum redactum, & identidem mutatum. Facit idem corianum polentæ permixtũ. Aloë præterea in eundem uſum cum aceto utiliter illinitur. Myrrha item & ammoniacum, pari modo & crocomagma. Pulſatiles autẽ dolores, ruta & mentha cũ pane, roſaceoq; adiecto diſcutiunt. Quod ſi cõmemoratis remedijs dolor manũ non dederit, primũ quidẽ caput ad cutem uſq; attondendũ eſt, deinde pinguioribus

embrochis totum inſpergendum: poſt hæc cucurbitulæ occipiti imponendæ, partes inſuper extremæ ligandæ & palpandæ. Proſunt præterea hirudines affixæ. Atqui ſiquis deſtillationi aut grauedini cephalalgiam accepta refert, tum certè ijs quæ ſuo loco deſcripſimus ſuccurrendū eſt præſidijs. Quin ſi à regionibus quæ ad ſtomachum attinent, uapores ſublati caput afficiunt, tum his etiam quemadmodum ſubordinauimus proſpiciendum fuerit auxilijs.

De ea quæ circa ſtomachum adhibenda eſt curatio. Cap. XLV.

SI quis imbecillo fuerit ſtomacho, à cataplaſmatis roborandi uirtute præditis petendæ ſunt ſuppetiæ, qualia ſunt quæ ex palmulis, uino, polentis, croco, maſticha, & aloë componuntur. Ad hæc medicamentis ex abſinthio, aut melino, aut maſtichino, aut nardino, aut uino denique irrigare cōuenit: & ſi plus ſatis incaleſcat, quæ refrigerandi uim habent expedit confundere: uerbi gratia, ſuccum cucurbitæ, lactucæ, portulace, ſolani, cichorij, labruſcæ. Quod ſi inflammationes in uiſceribus appareant, relaxandi facultatem habentibus utendum: aſperſionibus nempe, oleoq; chamæmelino, cyprino, adipe gallinæ aut anſeris, & bdellio, uel ammoniaco, & conſimilibus. Cataplaſmatis uerò ſeminis apij, fœnograeci, altheæ, floris chamæmelorum, & ut ſummatim eloquar, compoſitam habeant potentiam, tum relaxantem tenuium partium, amaramq; & ſtipticam.

De immoderatis febrium frigoribus & rigoribus. Cap. XLVI.

ALgoribus cum tremore qui diebus decretorijs iudicatorie accidunt, neque occurrere, neque certamen illud dirimere, aut angorem ſoluere, conuenit. Et frigus quod ex ſudore prouenit, prompte remittitur, neq; quicquā inferri moleſtiæ. In ſolo uerò rigore, uel algore, quæ horrorē præcedit, ex gelidiore atq; copioſa maximè pituita, accidit. Primū ipio quidem membra multis modis conſtringenda ſunt. Deinde primū oleo chamæmelino, aut cyprino, aut irino ungenda. Quod ſi copioſiore aut uehementiore opus ſit auxilio, piperis aliquid oleo confundito, aut canchryos, aut adarcæ, aut caſtorei, aut frictione molli uniuerſum demulcendum eſt corpus. Ne autem procliuius oleoſum illud defluat, haud abſurdum fuerit & pauxillulum cerae colliquefacere. Si uerò algor cū tremore inexpugnabilis, nullo calore euinci poſſit, adhuc etiam uehementioribus ex his factis acopis, atque dropacibus, & ſinapiſmis, utendum eſt: aliaq; nonnullæ fomentationes faberrime machinandæ & admoliendæ

ſunt:

ſunt: & acutiora odoramentis peridonea, nepeta, pulegium, hyſſopum. Propinanda eſt ante acceßionem, mulſa in qua elixa ſit piper & ruta. Ad hæc præterea ſuccum cyrenaicũ quantitate milij melli decocto formatum, duabus horis ante acceßionem exhibebimus. Pari etiã modo cremorem ſilphij, & hoc quod in quartanis cum ſucco cyrenaico temperatũ eſt, multis manus præſtitit auxiliares. Iam uerò in oleum largius percali dũ deſcendẽtes aliqui pertinaciſſimos cũ tremore rigores abegeriũt, quem admodum tradit Archigenes. Cæterum Galenus ante initium acceßionis febris, cutem abrotono, aut nepeta perarida, conyza, hoc eſt, cumilæ tam ſilijs quàm floſculis aut coſto, aut pyrethro, utroq; horum cum oleo, perfricandum docet, & ſic uel omnino nunquam, uel multo certè minus illo cum tremore algore infeſtabuntur.

De his quæ circa ſudorem obſeruanda ſunt. Cap. XLVII.

SVdores decretorios excipere conuenit, uſq; ad ſufficientem euacuationem, adiuuare item ſotu mediocri & quiete, & calido clyſtere, & ſorbillatione, & ſomno. Quare non abſtergamus ſudorem, alius enim alium proritat. Cæterum in remißionibus ſudores ſimile decretorijs ſubeunt miniſterium. Atqui de his quæ ſudorem eliciunt præſidijs, in ſuperiore uolumine ſatis mihi eſt proditum, capite duodequinquageſimo. Vbi uerò ſudores largius eruperint, abſterge, & ſubleua ad refrigerandum operimenta. Nam ſi plus iuſto promanauerint, adeò afficiunt, ut & animi defectionem ſæpenumero inducãt. Leuibus igitur ueſtibus amician tur, & udis: admittatur aër multò frigidior, & ſomnus, flabello fiat uentulus. Myrtus nigra in farinam trita, corpori inſpergatur, & galla conſi militer. Cortex piceæ, electrum præterea, & polenta, cum uino adſtringente, in membra ſudores recipientia imponantur, & madefiat uictus poſca. Archigenes uerò calce uiua, & flocce uini combuſta, nullo calore expugnabilem ſuſcipit rigorem, ambo enim, inquit, igne ſota arent. Irrigare porrò media corporis loca præcipit ſucco plãtaginis aut coriani, aut portulacæ, aut braſſicæ, quo aſtricta ſudores intus coherceant ac reprimant. Tempore uerò ſomni, creta cimolia in aqua diſſoluta, dorſo atque thoraci ſupponatur. Vniuerſum præterea corpus roſaceo aut melino, aut myrteo, aut lentiſcino oleo, aut quæ ex illis concinnantur ceratis, illiniendum eſt. Accommodatiſſimæ his quippe ſunt inunctiones, quia abditos meatus obturant, & humoris tranſitũ decurſumq; impediũt. Neq; ſanè quenquã, res enim perſpicua, fugere poteſt, talibus alimentum aridius ſummopere conducere, & uina quoq; mediocrem quandam inſpiſſandi uim habẽtia. Verùm plurimis interim poculis & ingurgitationibus, & in primis humidioribus.

midioribus, frequentibus item clysteribus abstineāt. Quod si fieri potest gestationibus indulgeant in gelidiore habitu domicilio ue quò extremæ his corporis partes quammaxime inalgescant & infrigidentur. Qui cōpressu uerò quasiq; per pelisum sudores fiūt (istiusmodi aut in doloribus, aut in conuulsionibus eueniunt) retentione & fotu extremorum, & refrigerio, reijculis laneis acersito, leuiter curantur.

De tussi quæ febricitantes infestat. Cap. XLVIII.

TVssi quæ in febribus accidit, maximè uerò cum rigore ingruentibus occurrendum est: nam tussis intentione, febris declinans erigitur. Aduersus quod malū hypoglottia ex melle cocto & coacto porrigenda sunt: linguæ uerò subiecta liquefiūt, & impedimenta facilis spiritus, discutiunt. Tempus uerò exhibendi opportunum circa summos accessionū uigores, & usq; ad imminentem accessionis articulum, existit. Præbeto quoq; hydromeli excoctum, quibus autem de neruoso genere nō timetur, temporis progressu, magna cum fiducia & oxymeli exhibeto: si hoc dissolueat, hyssopi elixationem, quæ ipsis etiam cum tremore algoribus subuenit. Præterea castoreum, si febris non fuerit ardens, neruosoq; generi cōmisceatur. Eclegmata ad hæc è pineis confecta, & earundem nucleis, iride, semine lini, amygdalis amaris, & urticæ semine. Eiusmodi plurima ex parte alimentis quoq; simul adijcientur, ad hæc resinā & terebinthinam in ouo exhibere, utile est. Foris uerò thoraci et partibus ad arteriam attinentibus lanam sulphure imbutam imponito. Et pingue, oleum ue rutaceum, aut irinum, aut anethinū esto. Quin & deligatura ualida in longum exacte porrecta tusses cohibet: dico autem per medias extremasq; particulas. Nec præter rationem fuerit, si utrouis herbæ pedicularis genere uel syluestri, uel satiuo commanducato cum masticbe, tussis prosligandæ gratia, utare. Ad hæc partes extremas confricare, palpare, atq; ligare expedit: atq; deinde rursum retrectationem soluere. Quod si propter febris asperitatem tussis concitetur, utendum anagargarismate ex aqua tepida: sed & frigida sæpenumero iuuit. Item ex posca & palmularum decocto, aut rosarū, aut dulcis radiculæ. Ad hæc uisceribus & cordi ipsi, quæ mediocrem refrigerandi potentiam habeant, injicienda sunt.

De sternutamentis. Cap. XLIX.

MAle subinde afficiunt, dum febribus incidunt sternutamenta, nā caput implent, & uires arguunt: nōnullis sanguinēq; deliciūt, & alias id genus subinde molestias inferunt. Occurrere igitur ipsis conuenit. Cohibet aūt irruentem sternutationem, frictio nariū, frontis, oculorum, oscitatio, palati fricatio accurata, eructuatio, contentio iliorū, capitis

m

in altum eleuatio, conuerſio in latus, palpitatio extremorum muſculorũ, immunctio muſculorum maxillæ, calidi olei in aures infuſio, ligaculũ calidum mento ſubiectum. Fugere præterea oportet repentinam è ſomno excitationem, fumũ, puluerẽ, acutiora odoramẽta, piperis, caſtorei, ſinapis, mentæ. Suauitatẽ malorũ, & polentæ odorẽ, obtũdũt enim eruptionẽ ſternutationũ. Inanes etiã ſpõgiæ marinæ. Cũ aũt irritus ad ſternutandũ impetus oboritur, neq; ſternutamentũ in uociferationẽ prorũpit, quies labij idonea eſt. Cõtinuã itẽ aeriorũ odoramentorũ peritia, et animi relaxatio.

De ciborum appetitus auerſione. Cap. L.

QVod ſi ob uitioſos ſuccos ſtomachus omnia quæ offeruntur reſpuit, exhibenda ſunt cum eſculenta, tum poculenta, quæ illiuſcemodi humores uel per uomitionẽ, uel per alui inferioris deiectionẽ elidere, aut temperando emendare, natura cõparata ſunt. Quarum rerum ſylua in ſuperiore huius operis uolumine comprehenſa eſt. At ſi propter uiriũ imbecillitatem cibũ horreant, ſiquidẽ ex praua intẽperie particularũ, imbecilla quæuis facultas redditur, oportet diſtemperaturæ ſpeciei contrarijs medicaminibus ſuccurrere. Pluriſariã igitur de eſcarum horrore ſermonẽ Lib. III. Cap. Dẽ ſtomachicis, faciemus. In febricitantiũ uerò ciborum auerſione, protinus inter initia manibus pedibuſq; conabimur quàm primũ appetentiã reſtituere, potiſſmũ uerò polenta aqua madefacta, aut poſca, temulẽto deo ſobrijs nymphis ualde diluto, aut quapiã re odoris ſuauitate gratiore, aut acerborũ fugaciũ fructuũ decocto. Illinitio porrò lenis ac blãda, mediocris itẽ corporis totius frictio, palpatio, collutio que uultus, & exigua aquæ ſorbitio, reuocandi appetitum poteſtatem obtinent. Sed applicatione digitorũ, lancinatus ſtomachus cibi quodãmodo faſtidiũ in oblatæ alimoniæ deſideriũ conuertit, præſertim ſublata ſurſum quadã bilioſa aut acida materia. Aprimis uerò diebus cataplaſmatis quoq; foris applicatis ſtomachus faſtidioſus ad cibũ ſollicitabitur: ex palmulis, malis item, & œnanthe, abſinthio, & aloë conformatis. Amplius, alimenta adornentur cõpluria tũ ſimplicia, tũ frumentacea, et alius cuiuſcunq; materiæ uarietatem quandã ſortita, quæq; nihil ab ijs quæ febricitantiũ uſui conueniunt, diſcrepent: inter quos fructus fugaces etiam numerentur, qui non facilè aceſcunt, neq; nimium dulceſcunt: maturi uerò, non uſq; ad ſatietatẽ tamen admittuntur, ſed quantum dũtaxat in alia edulia appetitum excitant. Adhibeantur autem ad reficiendũ manſuetiſſimi, qui ægros arguere et ſolicitare poſſunt. Cæterũ febribus ſolutis, perſeuerante in refectionibus inappetentia, conuenient ſiſarũ cũ oxymelite coctum, & lactuca, & oliuæ ſale conditæ, & capparis, & alimentũ ſale maceratum.

ceratum, & bulbi, & quicquid ſtomacho cõducere cognoueris, memoria repetitis illis ipſis dapibus, quibus ſoſpites maximè uſi ſint. Deambulationes porrò & geſtationes, uociferationes, & dropaciſmi, & fricliones, & exercitia adhibeantur. Propinationes uerò cremoris abſinthij, aut aloës. Aceti poſtremo ſcyllitici myſtri menſura abſorpta, efficaciter ſtomachum omnia reſpuentem uindicat & inſtaurat.

De pergrandi fame, quam Græci βούλιμον, noſtri bouinam & uaccinam nominant. Cap. LI.

SI uerò in prægrandem & quaſi Saguntinam (ut ita loquar) famem ex cibi faſtidio incidant (dico autem illam inſatiabilem famem, qua affecti cibum non ſentiunt, ſed tabe corpus potius conſumitur quàm alatur) biſce reſtituemus, tum alijs perodoratis, tum ſuillis carnibus aſſatis, tum etiam hœdinis: & ut ſummatim expediam, omnibus ingentem odoris ſuauitatem nidoriſq; fluxum emittentibus, præterita uidelicet febriũ ſæuitia. Oportet præterea ſic affectorum extremas corporis partes conſtringi, ipſoſq; ſuſcitare expedit. Maxillas pungendo, capillos item uel aures uellicando, recreatis, panem ex uino ſupra modum diluto, aut aliud quiddam, quod facilè digeritur, exhibiũus.

De canina appetentia. Cap. LII.

QVanquam hoc, quicquid eſt ſymptomatis, febribus non adeò ſuperueniat, ſed nonnunquam poſt ipſas, maximè ob eam quam cũ cibi faſtidio contraxit cognationem, operæ tamen preciũ fuerit de nimia quoq; & inexpugnabili eduliorum appetentia ſermonem texere, utrimq; enim naturæ modus exceditur. Quoniã igitur à pituita frequentius acida hæc affectio prouenit, erit ipſa incidẽtibus & elidentibus hanc oppugnanda: cuius quidem farinæ comprimis eſſe creduntur quam dulcia, ſalſa, & alioqui abſtergentia calorifica. Merum itaque ſic affectis exhibendum largius, impenſe calidum, cuiuſmodi ſunt colore uermiculo uel ruſo, ſine acerbitate, ſed dulcius tamen potius propinandũ, etiamſi nulla ſiti premantur. Oportet porrò ipſis ubi ad ſtatum optimum peruenerint, primo quidem pinguia, atq; alia etiã omnia oleo copioſiore condita, auſteritatis acerbitatis ue expertia offerre. Hæc quippe etiamſi palàm contra cauſam non pugnent, ſed tamen impotentem ad cibos impetũ diſcutiunt. Cæterum horum penuria conſiſtentiam pituitæ, quæ in ſtomacho hæret comminuit. Iam & alimenta ſale macerata miniſtranda ſunt. Poſt hæc uina quorum iam pridem meminimus, liberaliter potent. Hæc quiſquis rite longiore tempore perpetrauerit, caninam appetentiam pulchrè ſedabit.

Potus indigentiam ſoluit.

De

De ſiti. Cap. LIII.

SItim admodũ longam ex madoris indigentia, ſeu caloris exuberantia particularum, per quas humor ex ore in uentriculum defertur, naſci putabis. Præſens quidem ariditatis remedium ſomnus eſt. Caliditatis uerò uigilantia. Nonnulli nanq; è uino ſitibundi eſculentorumq; caliditate redduntur, quibus præſidium eſt, gelida potio. Vitioſam uerò qualitatem affectant perinde atq; etiam cibos, qui proportione, præpollenti humoris malitiæ, reſpondeant: unde aliquot tanta ſiti oppreſsi ſunt, ut inde etiam perierint. Noui qui cum dipſadas ſerpentes aliquando deuoraſſent, & qui uino ſeſe ueteri plus nimio ad temulentiã uſq; inuitaſſent, & nauigantes qui aqua potabili in nauigio deficiente, maris aquam bibere non dubitantes, ad unum omnes mortem oppetierunt. Sed quæ in febribus naſcitur ſitis, placari naturæ aptitudine poteſt, ſotus capitis ex geliciſſimo oleo, aut roſaceo uniuerſim torrentis modo cum ſtrepitu in caput deturbata. Nigræ porrò lactucæ ſemen manducatum optimè ſiti ſuccurrit. Prodeſt conſimiliter & quæ glycyrrhiza appellatur, & cucumeris ſemen in ore retentũ. Dato præterea, quod ſitim in primis extinguit hoc catapotium: Cucumeris ſatiui drachmæ octo, tragacanthes drachmæ quatuor, diſſolue tragacanthum ouorum crudorum recentium albore: & ubi diſſolutum fuerit, tritumq; ſemini cucumeris prius friato adiũge, quibus ſcitè ſubactis, globolos cõformato, deinde in umbra ſiccato, è quibus unũ modò ſub lingua ſitibundus contineat, atq; inibi diſſolutum humidũ deglutiat. Poſtremo dilutum malorum cydoniorum, pirorum, meſpilorum, clauicularum uitis, aut mali punici ſuccus, ſorbendum præbetur.

De linguæ ſcabritie. Cap. LIIII.

SAlebris linguam infeſtantibus, oportebit ante omnia ſcabredinem eius humectare. Cõtinendũ igitur in os laborantis limi ſeminis decoctũ præbeto. Efficatius aũt operatur, ſi unà cũ ſemine lini myxa decoquatur, digitoq; in eo iure infecto, lingua eo confricata, aqua lympida abluatur, aut ſpongia abſtergatur, deinde roſaceo illiniatur. Cæterum roſaceũ, melle temperatũ id efficatius præſtat. Succus itẽ portulacæ ore detentus. Et rhus qui in obſonijs uſum habet, mulſo temperatus, probè humeſcat et ſuccurrit. Itẽ Damaſcena, & myſchlion, hoc eſt, myxæ nucleus ore retẽta, & linguæ circumuoluta. Facit idem lactucæ cauliculus. Archigenes autem docuit & ſal Indicum, quod ſanè colore & ſubſtantia nihil à communi ſale diſſidet, ſapore uerò mellitum eſt, lentis inſtar, uel ad ſummum fabæ quantitatem comeſtam, affatim humectare. Porrò quibus lingua ſalebroſa eſt, ij frequenter in latus decumbant, quoniam ſupina cubatio exic-

cat. Neq; ſint ore hiante. Hiatus enim exuccũ reddit. Sternutationes deniq; acerſitæ linguas quouis alio largius humectant.

De irrito ad uomitiones conatu, quam Græci ναυτίαν, Romani nauſeam dicunt. Cap. LV.

QVando citra euidentem ſumpti cibi occaſionem ægrotantem irritus ad uomitum conatus torquet, coniectari, cuiuis puto licebit, prauos humores uentriculum afficere. Quidam lancinantur quidem, ſed euomunt nihil, humore in uentriculi tunicis impacto. Quod ſi itaq; pituitoſi exiſtunt humores, coquendi ſunt, ſeruando hominem in quiete, inedia, & ſomno. Cæterum tenuiores, uomitus eijcit, nonnunquam ptiſanæ cremore excitatus aut mulſo. Qui uerò glutinoſi & craſſi ſunt humores, tenuibus, attenuandiq; uirtutẽ habentibus, indigent: cuius generis eſt oxymeli, et cõſimilia. Humiditate uerò prauatunicis imbutis, quæ ex aloë componitur picra accommodata eſt. Adſtringentia uerò impendiò nocent. Quemadmodũ rurſus humoris ingenti copia citra malitiam occupante, conſtipantia tanquam primam utilitatis habent eſtimationem. Atqui aloë medicamentum maraſmum inducit. Quod ſi frigiditas humiditate copuletur, miſcenda ſunt adſtringentibus etiam caloriſica. Sed frigidæ conſtitutionis, & eius temperaturæ affectus, ſummum argumentum eſt, nihil ſitire, neq; calorem ullum ſenſu percipere.

Aloë maraſmum inducit.

De uomitione bilioſa. Cap. LVI.

HIs qui uomitu bilem eijciunt, cataplaſma ex palmulis, corticibus malorum granatorum, galla que uino decoctis, aut poſca, panibus ſimul maceratis. Sed ex acatia quoque & hypociſtide, & balauſtio, & rhu concinnato cataplaſmate utendum. Et cucurbitula appoſita magnifice iuuat cum flamma multa. Cibum uerò ſæpenumero paulatim exhibebimus. Sed qui bilem atram uomunt, & ſtomachi inflationem experiuntur, his ſpongias aceto acerrimo calidoq; irrigatas impone. Vel hedæ folijs in uino elixis, cataplaſmatis inſtar, adglutinabis.

De ſingultibus. Cap. LVII.

SIngultuum alius ex repletione, alius inanitione, alius eroſo ab acribus humoribus ſtomacho prouenit, quibus uomitu eiectis ſedatur. Plures uerò medicamentum ex tribus piperis generibus aſſumentes, ſi protinus uinum à ſumptione ingeſſerint, ſingultu infeſtantur. Quod uerò nonnulli corrupto in ſtomacho cibo, ſingultiunt, ex his quæ neminẽ fugiunt eſt. Neq; deſunt, qui in algoribus cum tremore ſingultum experiuntur. Vomitionem igitur iis qui ſingultu propter ſtomachi ſaburram, uel eroſionem torquentur, ſufficiens cõperimus præſidium. Calfactio, iis

6. aph. 39

Si ex repletione ſingultus.

qui

qui propter frigiditatem. Quando uerò ex humorum plenitate singulius oritur, uiolenta opus habet euacuatione, quam sternutatio molitur. Sed ex euacuatione singultibus contrarium maximè sternutamentum existit. Exhibenda est præterea singultientibus ruta cum uino aut nitrum in mul so, aut seseli, aut daucũ, aut cyminum, aut zingiber, aut nepeta, aut nardus Gallica. Hæc quippe singultibus corruptione ciborũ uel perfrictione, uel plenitatibus deniq; cõtractis, sunt auxilia. Sed qui singultũ multitudini frigidorũ ac uiscosorũ humorũ acceptũ referunt, his castoreũ triũ obulorũ põdere ex posca propinandũ: idem cuti quoq; unà cũ oleo sicyonio applicatũ conducit. Ex re quoq; & usu fuerit aceti cũ scyllitici, aut oxymeli hausium. Detentio postremo spiritus, præsentissimam opem præstitit.

Hipp. 5. aph. 14.

Si ex inanitione.

Si ex frigiditate.

Quæ in febribus circa aluum duram uel lubricam obseruanda. Cap. LVIII.

QVæ aluum siccam excitent, libro superiore quantum res postulare uidebatur memoratum est. Quoniam autem & humectari hanc in febribus subinde usuenire conspicimus, de ea quoque re in præsenti differendum arbitror. Bona quippe hominum pars non febris ratione, sed ex hoc duntaxat symptomate in perniciem præcipitata est. Principio igitur sunt ea, quæ deducuntur excipienda, nullo remedio resistẽtes ijs quæ ob cruditatẽ & corruptionẽ efferũtur. Cæterũ ultra naturæ modũ euacuatione facta, cohibere aluum expedit. Atq; si acriora quidem egeruntur, oportet alimenta quæ offeruntur boni quodammodo succi, & aliàs crassioris esse: è quorum sanè numero sunt chondri, & ptisanæ sorbitiones. Lauacra quoq; in hac constitutione post morbi concoctionem nõ sunt aliena. Quando uerò pituitosiora & ualde fluida aluus deijcit, ediuerso cibi aridiores & calidiores sunto, quatenus febres admittũt. Eius generis sunt quæ ex calorificis panificijs constituuntur. A balaeis uerò illis est abstinendum, nisi quid aliud cogat. Debilitata uerò facultate coctrice, stipantibus tum escis, tum alijs auxilijs utendum. Escis quidem quibus maximè mala punica, aut poma, aut pira, aut mespila admixta sunt, uel illis ipsis, & uino tenui fragrante, adstringente. Auxilijs uerò, puta cataplasmatis ex polentis & palmulis, absinthio, rosis, myrtis, & alia eiusdẽ farinæ materia. Considerandũ aũt uenit quibus nam potissimũ locis adhibenda sint cataplasmata. His, in quã, quæ ad stomachum uel inferiorem uentrem attinent. Nonnunquam sanè & lumbis imponimus. Cruentas porrò deiectiones compescunt medicamenta è thure, atque desiccant. Aut tenuissimus farinæ flos aut pollen, uel thure, uel manna, uel uino macerata, aut posca. Acriorem uerò humiditatem, etiam enemate edul

cato, quandoq; aqua, quandoq; ptiſanæ cremore, aut chondri, aut oryzæ, aut tragi herbæ, non ſemel quidem, ſed identidem. In poſterum uerò roſæ quoq; aridæ, aut myrti attexentur. Nonnunquam gallæ, ouũ item unà cũ roſaceo aut uino tenue adſtringente, aut roſarum elixatione infuſum, uel ſedi modò impoſitum, exercendi promptitudinem retundit. Vbi uerò crebrior deſidendi libido impetit, agathiũ è ſpiſſamentis calentibus ſedi conformatum imponito.

De ſtillicidio ſanguinis, & eruptione eiuſdem è naribus. Cap. LIX.

QVoniam diſtillatio uniuerſi corporis uel capitis redundantiam notat, ex compreſſu, aut maligna denſitudine proueniens: largior autẽ excretio ad laxandã atq; diminuendã ſuccorũ multitudinem idonea eſt, cõſonum rationi eſt, inde ipſam moliri, unde natura proruperit. Hæc accurata mecum perpenſione reuoluens, in quartanarũ diſtillationibus non dubitaui narium uaſa de more ſcalpello ſauciare: neq; tamen exiguo ſanguinis effluxu contentos eſſe oportet, ſed pro uiribus auferre. Spontaneas uerò in febribus narium ſanguinis profuſiones, decretoriè quidem factas, boni conſulito, ſed immodicè permanentem ſanguinẽ cohibere tentato. Extremæ itaq; ante omnia partes uinculis ualidè excipiantur, & ſublato in altũ capite, ſcitè figurabitur æger. Videtur etiã præputij ligatura peculiariter ſanguinis ex naribus eruptionem compeſcere. Noli autem uel emungere, uel locum irritare. Sed in globulos ſeu grumos ſanguinem coaleſcere ſinito: ſpongia uerò in poſca irrigata, naſus refrigeſcat, cuneolum ex panniculo, medicamentis ſanguinis compeſcendi uim habentibus illitũ, naribus ſtillantibus inſerito. Sed harũ rerũ materiã, & aliã locorũ affectorũ curationẽ, in ſequẽti uolumine fuſius proſequemur.

De animi defectione. Cap. LX.

QVi ex acutiſſimo malo, quo cum multo fluxu tam per inferna q̃ ſuperna bilis deijcitur, & alui fluoribus, alijſq; cum permultis, tum immodicis euacuationibus, anima deficiunt, gelida aqua aſpergendi, naribus apprehendendi ſunt, os præterea uentris perfricandum, uomitum ad hæc præcipere, ſtomachum deniq; talium lancinare, expedit, uel digitis, uel pannis immiſſis, quin & pluribus uinculis ualenter uinciri debent: facta euacuatione per inferiores particulas, manus: per ſuperiores, crura. Proſpicere præterea oportet ſanguinem fundentibus formam quoq; ſitus citra dolorem ſublimem. Ad hæc cucurbitula, contrarijs his quæ euacuantur partibus retrahendi gratia, adglutinetur. Medetur et uinum aqua dilutũ reſolutionibus, quæ immodicã euacuationẽ ſequuntur.

niſi

niſi uiſcerum inflammatio, aut dolor capitis uehemens, aut ſtupida quædam affectio, aut febris adurens, in morbo crudo, prohibeat. Nam in eiuſmodi affectionibus conſtitutis unum plurima et ingentia nocumenta affert. Quod ſi ætas fuerit, & temperatura calida, & gelidæ potator languens, frigida exhibenda eſt: ſin contraria, calida. Porrò propter ſudoris nimietatem animo deficientibus, cutem, ueluti antea mihi dictum, denſare oportet, & aëris perſpiratum aliquem frigidum, artificioſe feneſtris patentibus admittere. Cæterum defluxionibus in uentrem nihil horum congruit, præterquàm quæ uentri, ſtomachoq; firmando adhibere, & affectos leuare: quoniam his qui in uentrem ſeſe recipiunt fluoribus lauacra, ut omnium ſunt accommodatiſſima, ita & ſanguinis eruptiones atq; ſudores ubertim proritant. Qui porrò præ multitudine, animi deliquio corripiuntur, uino cibóq; abſtineant, & lauacris, ſi febricitent. Mulſum autē potionis loco propina, in quo aut thymus, aut origanum, aut pulegiū, aut hyſſopum elixum ſit, expedit præterea oxymeli. Quod ſi ex prauis humoribus in ſtomacho contentis animæ deliquium inciderit, hydrelæo digito uel pinnula ori immiſſo, uomitionem elicere impera. Si uerò nequeāt uomere, oleum quodq; præſtantiſſimum potui exhibendum eſt. Hoc ſanè aluum quoq; inferiorem ſæpenumero euacuat. Abſinthiū item anima deficientibus ſuccurrit. Deinde ſi qui propter ſtomachi imbecillitatem animā perdiderint, ſtomachum corroborantibus utendum, quemadmodum iam pridem mihi in capite eidem dedicato, proditū eſt. Ad hæc extremas partes confricare, & exuſtos in balneum ducere expedit. Perfrigeratis uerò diatrionpipereon, uel ipſum piper, exhibendum. Iam uerò ex immodico calore, ſiue æſtu, ſiue diuturniore in balneo mora, animam perdentibus, primo aqua gelida aſperſa medendū: mox aëris proflatibus exponendi: deinde fricandus ſtomachus, ab hoc cū uinū, tū epulæ præſtanda ſunt. At ſi quis ob uaſtitatem inflammationis, aut malignā febris affectionē in acceſſionibus, animo fatiſcit, & perfrigerantur artus, acriter ualida frictione fricato, ſoueto atq; uincito, uigilias cibiq; abſtinētiā indicito, hæc quippe & ante paroxyſmū ſunt exequēda. Quos propter ſiccitatem animus deliquerit, his duabus aut tribus horis ante acceſſionē alimentū exhibendū eſt, aut chōdri cremor, aut panis ex aqua, unà cū mali punici nucleis, aut malis, aut piris. Quod ſi ingentis admodū diſcriminis periculū timeatur, uinū etiā miniſtrandū eſt, ijs qui ſubito anima deſtituūtur, hoc pacto ſubueniendū, & ubiq; cauſam deliquij ſedula perpenſione reputare cōuenit, atq; huic unicè reniti. Nōnū quā uerò & ſymptōmatis maior habēda eſt ratio, quod ſanè aliàs periculum, aliàs mortem quoq; minitatur.

Si ex humoribus ſtomachi deliquiū

Curatio eius quæ os ſacrum infeſtat exulceratio.
Cap. LXI.

Febribus, præſertim diutinis, etiam hic affectus, ex diuturno decubitu, ſuperuenit. Cum igitur ſacri oſſis regio incipit rubeſcere, orbem rotæ inſtar egregie magnũ fabricantes, loco exulcerationis ſuffulciemus. Poſt hæc roſaceum cerotum uel myrteum, cum ſpuma argenti concinnatum, aut ceruſſa, ſuperaccõmodabimus. Phlegmone autem oborta, panem cum ſolano, aut ſanguinali, aut plantagine, aut braſſica tenella, emplaſtri modo applicabimus. Quod ſi exulceratio ab ægris partibus ad eas quæ integræ ſunt depaſcendo ſerpat, lenticulam cum malicorio cataplaſmatis more imponito.

LIBRI SECVNDI FINIS.

HYPOTHESIS
LIBRI TERTII.

In hoc uolumine uniuerſi operis Tertio, de morbis ſecundum locos affectos ſermo inſtituitur, quia à ſummo capitis uertice auſpicans, ad infimum pedis calcaneum receptui canit.

CAPITA TERTII LIBRI.

De alopetia, ophiaſi, & caluitio. Cap. I
Quomodo capillitium cirratũ reddatur, & tinctura eiuſdẽ ex Cleopatræ de criſpitudine inducenda commẽtationibus. II
De his quæ capitis cutem inficiunt malis. III
De cephalalgia, quẽ capitis dolorem uocant. IIII
De cephalæa & hemicrania. V
De phrenitide. VI
De phlegmone cerebri. VII
De eryſipelate ipſius cerebri. VIII
De ueterno lethargo ue. IX
De catocho & uigilante coma te. X
De memoriæ & ratiocinationis iactura, & Caro, & Moroſi. XI
De uertiginoſis, ſcotomaticiſue. XII
De morbo comitiali. XIII
De melancholia, mania, & nu
mine

mine afflatis. XIIII
De ephialte, ſiue incubo. XV
De Lycaone, uel lycanthropo. XVI
De iſq; amore inſaniũt. XVII
De apoplexia, & hemiplexia, atq; paralyſi. XVIII
De cõuulſionibus ſeu ſpaſmis. XIX
De Tetano, & differentijs eius. XX
De tremoribus. XXI
Remedia quæ oculis ſalubriter adhibentur. XXII
Quæ ad aures pertinent, & primo de aurũ dolore. XXIII
De paſſionibus narium atq; olfactus. XXIIII
Aduerſus faciei uitia, & contra rugas ipſius remedia. XXV
De paſſionibus oris. XXVI
De angina & differentijs eius: itẽ de iſs, qui angina, aut alia quauis ratione ſtrangulantur. XXVII
De grauedine, deſtillatione, raucedine, & tuſſi. XXVIII
De orthopnœa, difficultate ſpirandi & diſpnœa. XXIX
De morbo pulmonis. XXX
De ſputo ſanguinis. XXXI
De ſuppuratione & phthiſi. XXXII
De morbo laterali. XXXIII
De cordis affectiõib. XXXIIII
De mãmarũ affectibus. XXXV
De axillarũ fœtore ac ſudore. XXXVI
De morbis qui infeſtant ſtomachũ, præcordia, & uentrem. XXXVII
De uẽtris inflatione. XXXVIII
De cholera. XXXIX
De lienteria & cœliaca affectio
De Tinaſmo. XLI (ne. XL
De dyſenteria. XLII
De colicis. XLIII
De ileo, gratilioris inteſtini morbo. XLIIII
De paſſionibus renum & ueſicæ. XLV
De hepatis paſſionibus. XLVI
De cachexia, id eſt, prauo corporis habitu. XLVII
De intercute. XLVIII
De lienis affectibus. XLIX
De morbo regio. L
De prominente umbilico. LI
Vt quis diu maneat impubis & imberbis, de conſeruatione pudendorum, item depilatoria. LII
De bubonocœle, enterocœle, & hydrocœle. LIII
De teſticulorum inflammatione, & ſcorti, alijſq; ipſorum paſſionibus. LIIII
De gonorrhœa & onei-rogmo. LV
De ſaryriaſi. LVI
De priapiſmo. LVII
De infœcundis genitalibus. LVIII
De hulceribus pudendorum et ani. LIX
De paſſionibus uuluæ, & menſtruorum primitus purgatione. LX
De ſuppreſſis menſibus. LXI
De nimia purgatione & fluxu ſanguinis per uuluam. LXII
De muliebri profluuio. LXIII
De inflammatione & declinatione locellorum. LXIIII

De

De uteri abſceſſu. LXV
De hulceratione uuluæ. LXVI
De cancro. LXVII
De ſcirrho & duritia. LXVIII
De mola. LXIX
De inflatione. LXX
De uteri ſuffocatione. LXXI
De procidentia uteri. LXXII
De præcluſione uteri. LXXIII
Sterilitatis curatio. LXXIIII
De rhagadibus & condylomatis ac hæmorrhoibus uteri. LXXV
De pariẽdi difficultate. LXXVI
De coxendicis affectibus. LXXVII
De podagra & morbo articulari. LXXVIII
De hulceroſis affectibus in plãtis & calcaneis. LXXIX
Ad clauos callosq́. LXXX
De unguium uitijs, & primum de reduuijs. LXXXI

FINIS.

PAVLI AEGINETAE

DE RE MEDICA LIBER TERTIVS, ALBANO TORINO Vitodurenſi Interprete.

Super eis quæ capillos intentant uitijs, de Alopecia, Ophiaſi, & glabricitate, caluitie ue. Cap. I.

VEMADMODVM PLANTARVM aliæ quidem humiditatis penuria inareſcentes emoriuntur, nonnullæ uerò aduentitijs ac contrarijs humoribus ſuffocãtur: ita & in hominis cæſarie uſu ſubinde uenire cõſpicimus, defectione enim humoris glabreta: Ex ſuccis autem prauatis, Areæ, Alopecia uidelicet & Ophiaſis, deciduo capillitio, figura inter ſe dũtaxat diſſidentes, conſurgunt. Hæc enim tortuoſis ſpacijs locum capitis affectum ad inſtar anguis glabrũ deſcribit. Alopeciæ uerò à uulpibus, quod

eo

eo frequentißimè id animantis malo corripiatur, nomen eſt inditum. E cuius igitur colore, redundantem, unde uitium prouenit, humorem coniecta bimus. Euacuatione primitus, quæ medicamentis purgantibus fit, deinde quæ parti extrinſecus injciuntur præſidijs utiliter utemur. Proinde ubi ad nigrorem admodum aut candorem plurimum color uerterit, cum hiræ antidoto, non tam pituitam quàm melancholicum quoq; humorem uacuare potente, expurgemus. Si uerò pallori propius acceſſerit, ei quæ ex aloë conficiuntur, globuli exhibendi ſunt. Quorum uniuſcuiuſq; deſcriptionem in compoſitorum medicamentorum uolumine comperies. Cæterum poſt uniuerſi corporis euacuationem, apophlegmatiſmo, non ſemel modò, ſed identidem ex aceto, ſinapi, melleq; compoſito, utendum. Condu cibilius uerò multo, ſi in aceto origanũ quoq; aut pulegium, aut thymus, hyſſopus ue maceretur. Atqui in cæteris etiam quæ caput infeſtare ſolent affectionibus, eadem methodo utendum. Ante omnia ſuperabundantem ſuccum, uel purgandi facultate præditis medicaminibus, uel ſanguinis detractione euacuantes, ſi modò ſanguinis plenitas non deſit. Sic deinceps ad localem medendi rationem eſt procedendum.

De Alopecia.

Poſtquam caput nitro laueris, linteoq; aſpero uel lana potius exterſeris, atq; ad ruborem denicq; confricaueris, uerbenaca in ſole cũ aceto contrita perunge: aut halcyonij momentum crematum & lcuigatum cũ oleo ex lucerna obline: aut arundinis radicem, aut corticem amygdalæ amaræ combuſtam, cũ oleo ſeu adipe urſino exceptam illinito. Mediocria quidem hæc ſunt remedia, efficaciora uerò quæ euphorbio aut thapſia, aut adarce, oleo detrita laurino, aut liquida pice cõſtituuntur. Aliud: Teſtis erinaceorum marinorum combuſtis adipe urcina exceptis, locum antea nitro deterſum perungito. Aliud: Accipe piperis, ſtercoris ouilli aridi, irionis, ſeminis erucæ, ſingulorum drachmas quatuor, ueratri candidi drachmas tres, murium oletuli drachmam, quæ quidem contuſa, bile taurina, aut hircina, uel ſuina, cogantur.

Aliud aduerſus Alopeciam, experientia comprobatum.

Mandragoræ radicis, ariſtolochiæ, radicis ari, ceræ, picis liquidæ, cuiuſq; choas octo, axungiæ ſuillæ non † ſaginatæ, rhododendri herbæ me- † falitæ
diullij exiguũ, coquito axungiã & rhododẽdron, donec herba liqueſiat, deinde glomeratam herbam abijce, cætera axungiæ cõfundito, & elixa: poſtea ceram ac liquidã picem adijce, mox audacter in ſole utitor: cumq; iam hulcera cicatricem contraxerint, caput uulpis combure, & alcyonium, anchuſæq; nigræ folia, omnia contuſa unctioni inſpergito, quo ca-

put pilis ueſtiatur. Aliud: Habet, canini capitis cremati partem unam, teſtarũ marinarũ tantundẽ, axungiamq; porcinã, omnibus in aululadecoctis, in uſum inſpergendo adhibebis, etiam iiſdem aridis utitor.

Medicamentum quod è thapſia concinnatur, ad omnes diutinas affectiones.

Conſtat ex euphorbij, thapſiæ, baccarũ lauri, uniuſcuiuſq; uncia una, ſulphuris uiui uncia media, ueratri tantundem, ceræ uncijs ſex, olei laurini aut rhicinini ueteris quod ſatis eſt. In robuſtioribus adijcitur & cardamomi uncia, halcyonij combuſti uncia. Neq; hoc medicamentũ ad alopeciam tantummodo, uerùm ad quancunq; etiam inueteratam perfrictionem confert. Vbiq; uerò in alopecijs omnibus prius lotione cum nitro, frictioneq; utendum & ſubueniendum: complures equidẽ noui, qui ſola frictione & aſſidua raſura capillos plantabant.

Ad grabreta, & capillorum augmenta, ex commentarijs Critonis.

Erinaceorũ uentres quinq; aridos, accurate in uaſe teſtaceo torrefacto, quibus adijce tertiã partẽ uirgultorũ myrti, acatiæ fructus, acatiæ cremoris, rubi canini, adianti, pari põdere uncias tres, his omnibus in tenuẽ farinam contuſis, attamina tenui cribro, deinde adijciens adipis urſinæ libras quatuor, phocæ tantundem denuo contunde, & excepta in pyxidẽ plumbeã reconde. Sed ad uſum, quaciũq; uidetur cõfectione liquida diluc.

Quibus conſeruentur capilli.

Polytrichi partem unam, ladani partes duas, uino oleoq; myrteo excipe & utere. Aliud: Anemones florem tritum cum oleo illimito. Sed hic quoq; nigrorem inducit. Aliud: Verbenacam rectam cum radice exiccatam & contuſam, exilibus foraminibus in cerniculo attamina, admixtaq; tanta olei quantitate, quãta ad ſordiũ craſſitudinem inducendã ſatis eſt: in uas æreum repone, & cũ ſubacta tabuerit, pro oleo ſimiliter utere.

Aqua quæ capillos tum auctiores, tum nigriores reddit.

Aquæ cœleſtis xeſtas ſex, rhu Alexandrini xeſtas tres, polytrichi, bryos ſingulorum uncias quatuor, ladani uncias, myrti unciam, cucurbitæ aridæ tantundem, macerato in uaſe uitreo per dies uiginti, mouens bis in die rude tedacea, poſtera uerò die in aquã ſingulatim demerſis, utere quotidie. Semen quoque altheæ in balneo illitum capillos non tam conſeruat quàm augmentat. Pari modo & oleum illitũ, in quo ipſum elixum uel impoſitum ſit ſemen altheæ.

Quæ comas extenuant.

Fici foliorum, uitis ſylueſtris albæ croticis, pumicis, teſtarum buccinarum

rum, cretæ cimoleæ ſingulorum minam, omnia aululæ nouæ ac crudæ impone, & luto circumliniens coque in uaſe fictili, et tere, ſpumæ nitri adijciens minam dimidiam, gallas immaturas triginta, quibus liquefactis, exi mito & utere. Aliud: *Spumæ nitri minas ſeptem, pumicis toſti minas quatuor, aluminis ſciſsilis, iridis aridæ, myrti ſylueſtris, comæ bryoniæ radicis, uniuſcuiuſq; drach. quatuor, lupinorum crudorum redactorum in pollinem choæ quartam partem, utere ſine pingui.*

Ad profluuium capillorum.

Aloën cum uino nigro, auſtero illinito, aut purpuræ operimenta cum oleo cocta, & myrrham & ladanum cum uino aut oleo myrteo, aut ſpyra tos in teſta polita combuſtos, cum oleo capiti iam antea raſo inunge.

Qui capillitium cirratũ, denſum ue reddat, & tinctura eiuſdem, ex Cleopatræ de comarum denſitate, criſpitudine q; inducenda, cõmentationibus. Cap. II.

CApite purgato, & ante omnia abſterſo, radice uerticillaris herbæ capillos cũ mero oblinito. Aliud: *Raſo prius purgatoq; capite, pineæ nucis nucleũ recentẽ, in cinerẽ uſq; cõbuſtũ, pilæ indiuũ cõterito, un gẽtoq; myrteo, ad mellis uſq; craſſitudinẽ ſuperinfuſo, ſic caput oblinito.* Aliud: *Myrtorũ quoq; et betæ pari modo utitor, cũ oleo abſtergẽs.* Aliud: *Gallas uiginti, adiãti uncias duas, aqua marina uſq; ad mellis denſitudinẽ coactas inũge, deterſo prius capillitio urina, aut lixiuio, et calida aqua ab luto, pilos hoc medicamine biduũ perungito, tertio die ablue, exiccatosq; oleo myrteo plime. Hoc quippe delicatã, et criſpatã nigrã reddit cæſariẽ. Cri ſpiores aũt euadẽt capilli, ſi prius capite nouacula raſo, hoc unguẽ utare.*

Quæ cauſam canorum arcent, & alia nigrorẽ inducentia.

Olei omphacini ex immaturis oliuis expreſſi ſextarios treis, ſpicæ nar di denarium, conchulæ Indicæ odoratæ, iunci odorati floris ſingulorũ de narios quatuor in oleo coquito, atq; ſeponito, acatiæ cremoris unciã uino diſſolue, et accurate leuigato: quãdo uerò olei tertia pars fuerit relicta, hãc percolato, & confundens acatiæ, ſitella excipito, atq; inungendo capiti utere quotidie. Aliud: *Nucũ uiridiũ corticis, radicis illicis cuiuſq; qua drans, uini nigri ſextarij tres, ad partẽ uſq; tertiã decoquuntur, ſuccusq; expreſſus cum olei myrtei ſextario contunditur, utendũ eo eſt quotidie.*

Aqua nigrorem capillis inducens.

Gallæ ſextariũ, rhu coriariæ, myrtorũ nigrarũ, foliorũ cyperi, uniuſcuiuſq; ſextarios duos, cinaræ quantum manu comprehendi poteſt, atri papaueris æqualem menſuram, aquæ putealis ſextarios duodecim, pluri bus antè diebus maceratas coque ad tertias, deinde illinito. Deterſis prius

& exiccatis crinibus, cretæ cimoliæ quartam partem cotylæ, & calcis uiuæ æqualem mensuram illinito. Hæc succo betarum elixatarum dissoluta inungito, mox deinde betæ folia operculi causa superimponito, & ubi satis sic perennauerint, in lauacro lotione expurgentur.

Quomodo rufi capilli flauo colore tingi possint.

Myrrhæ partem unam, salis floris tantundem, accuratè friato, & inducto strigmentorum balneorum crasso lentore, absterso; prius capite, medicamento capillos inunge, atq; sic inhærere cum sua nocte diem finito, deinde uerò ablui præcipito. Aliud: Lupini crudi cum aqua, in hunc quoque usum illiniendi sunt. Aliud: Ex spumæ argenti drachma una, Creticæ terræ drachmis quatuor, calcis uiuæ drachma una, aqua lentam sordium crassitudinem conficiens, capillos perunge, atq; betæ insuper foliis biduum aut triduum operculatum, tandem lotione expurgari iubeto.

Quemadmodum atrum capillitium flauum reddere queas.

Si nigro capillamento flauum colorem inducere gestis, fecem uini, strigmentumq; balnei accipito, & cerati crassitudine inducta, capillitio uespere dormiendi hora, illinito, & matutino diluculo capilli fului apparebunt. Aliud: Giluũ colorem induces, si cyperi folijs in cremore struthij maceratis, eo diluto utare.

Tinctura auro similis.

Auri instar colorem faciunt, aluminis denarij sex, sandarachæ tantundem, croci denarij duo, thapsi qua tinctores utuntur (quam Romani herbam Rubiam nuncupant) denarij octo, lixiuij lutescentis denarij quatuor. Coquito autem lixiuium & thapsum contusam, & dimidiata parte consumpta, exprime liquorem, in quo alumen & sandaracham, & crocum dissolue, mox injce uasi uitreo, atque in necessitate ac usu, deterso prius capite, oblinito. Cum autem imbibitum fuerit, caput antea unctum fœnogræci, & hordei, & cymini aqua tepida sufficiente ablue, injiciens & saponis quantum satis est. Aliud: Fece uini combusta, & oleo balanino simul confusis, capilli inungantur. Aliud: Sapone quoque Gallico abstergendæ sunt singulis balneis comæ. Aliud impendio utile: Rhus rubentis sextarium, gallarum sesquilibram, celydrij uncias duas, herbæ aurescentis (quam Rubiam dicunt) uncias duas, polytrichi fasciculos duos, absinthij fasciculum. Lupinorum pelle exutorũ cyathos duos, aquæ sextarios septem, in uase uitreo excipe, finitoq; nouẽ integris diebus macerari, rudicula mouẽs bis quotidie. Vbi usus uenerit, tolle quod sufficit. In hoc spongiam intingens capillos perfrica, & humores finito imbibere. Vbi uerò aruerit, sapone calida aqua liquato, ablue.

Quibus

Quibus capillitium candidum reddatur.

Verbaſci albi flore cremato, aceto irriga, & cõfunde ſaponi. Aliud: Verbaſci ſeminis, aluminis, raphanorum corticis cuiuslibet denariũ contunde, et taurinum glutinum quatuor drachmarum pondere, cõmiſceto.

De his quæ cutem capitis inficiunt & deturpant malis: pytiriaſi, hoc eſt, porrigine Cap. III.

POrrigo (quam πιτυρίασιν Græci dicunt) eſt tenuium furfuracea rumq; ſquamularũ ex capitis ac reliqui corporis ſuperficie, nulla relicta exulceratione, decidua reſolutio. Prouenit uerò id uitij ſubeunte caput prauo corporis humore, ſalſa ue pituita, aut bilioſo & atribilario ſanguine. Euacuato itaq; prius uniuerſo, ceu proditum eſt, corpore, ſubſcriptis facultatibus utendum. Cretam cimoliam aqua maceratam betæ cremori confundito, atq; furfurationi illimito, & donec aruerit illitum adhærere permittito, deinde loco infecto abluto, thure cum uino & oleo trito denuo perunge. Poſtera uerò die ſtaphida ſylueſtrem, hoc eſt, herbã pedicularem, cum oleo illimito. Aliud: Nitri, fecis uſtæ, glandium unguentariarum, uniuſcuiuſq; libra, herbæ pedicularis libra una & dimidia, uino dilutis caput abſterge, quod ſi alia corporis pars prurigine infeſtetur, aridis. Humidiores uerò capitis furfurationes ſalſugine abluito, aut lupinorum decocto. Huius equidem ſummum habeo experimentum.

Furfurario non in ſolo capite.

Pſydracia & exanthemata, id eſt, eruptiones pituitæ, aut papulæ capitis.

Pſydracia exiles ſunt capitis excreſcentiæ, puſtulis ſimiles, quæ ſummam cutis ſuperficiem exaſperant. Exanthemata uerò ſummæ cutis puſtulæ ſunt, & exulcerationes ſubrubræ atq; ſalebroſæ. Vtriq; tamen uitio his quæ deinceps ſubordinantur potentijs, ſuccurritur. Spumæ argenti, ceruſſæ, ſingulorum drachmis quatuor, aluminis duabus, foliorum rutæ uiridium totidem, aceto myrteoq; oleo contritis, cum pſydracia tum papulas perunge. Aliud: Rutam & alimen melle liquefacta, deraſo prius capiti illimito. Si uerò abſceſſibus capitis cuticula infeſtetur, oluæ fo lia cum melle elixa cataplaſmatis modo impone. Aliud: Spumæ argenteæ, ceruſſæ, ſingulorum uncias duodecim, ſulphuris ignem non experti drachmas octo, cerotæ myrtea excipito.

Ad hulcuſcula capitis denſa & rubea.

Contra hulcuſcula, quæ in capite prorumpunt, denſa, rufo colore tincta, perexiguis admodum papillis aſſimilia, è quibus aquoſi ſanguinis humores profluunt: deraſis antè capitis crinibus, & aqua nitroq; antea detерſo, ſulphure uiuo cum lotio humano diluto, utendum. Vel atramentum

metallicum cum aceto capiti illiniendum.

De manantibus capite hulceribus, quæ Græci ἀχῶρας dicunt, & fauis.

Vna quæ dã in capitis cute affectio conſurgit, quæ Gæcis ἀχὼρ nuncupatur, à Latinis manantia hulcera, tenuiſſimis foraminibus cutem perforans, è quibus uiſcida ſanies excernitur. Haud ſanè diſpar huic figura, et aſpectu malum eſt, quod κηρίον, hoc eſt, fauum dicitur, quoniam foramínibus amplioribus terebratum, quibus mellis inſtar humiditas perinde atq; in apum fauis continetur. Cæterum originem ad nitroſam ſalſamq; pituitam referunt. Hos igitur ut melioris ſucci cibo ueſci, ita modis omnibus acri, ſalſoq; abſtinere, conuenit, præſertim ſi inflammationem redoleat affectio. Et poſt conuenientem ſuperuacanei euacuationem, deraſo prius capillamento, caput bis aut ter, aut multo ſæpius aqua calida, in qua elixata ſit myrtus, aut rubus, aut lens, aut amari lupini, aut aſparagi radix foueto. Si multa uis ſaniei erumpat, folia ſalicis cum aqua aut lenticula inducito. Illinitiones autẽ creta cimolia, aut Cretica, aut rubrica, Samia, aut pompholyx, aut ſpodium, aut ſpuma argenti, aut cadmia, aut charta combuſta, conſtituant, aut quæ ex charta concinnatur cõpoſitio arida, omnia cum aceto admixto. Smegmatis præterea uſus probatur, quod ſulphuris, herbæ perdicij, ſaponis, æquali menſura conſtat.

Compoſita medicamenta hæc ſunt.

Spumæ argenti drach. ſedecim, foliorum rutæ octo, herbæ pedicularis ſylueſtris quatuor, atramenti ſutorij duæ, cum aceto & myrteo rediguntur in ſordium balnei craſsitiem, & illiniantur. Aliud: Sandicis ad hæc drach. quatuor, myrrhæ tantum, ſulphuris uiui drach. duas, mannæ quatuor, cum oleo ueteri.

Ad Achoras.

Qui fœtidis id genus hulcuſculis infeſtantur argenti recremento, uel plumbagine contrita oblinuntur. Aliud ad achoras & humidas pſoras: Accipe roſarum, rododaphnes ſingulorum uncias quatuor, ſulphuris uiui tantundem, picis liquidæ, picis aridæ, ſingulorum quadrantem, ceræ uncias ſex, olei myrtini quantum ſatis eſt. In puerorum achoris, ea in lacte diſſoluta illiniantur.

De ficubus.

Ficus autem nũcupãtur germina hulcero ſa, rotunda, acuminata, ſubdura, ſubruſa, quæ comitatur etiã dolor. Oriuntur uerò hæc magna quidem ex parte in capite, ſed & reliquo itidem corpore. Præſtantiſſimum ad hoc remediũ alumen ſciſsile, & flos æris aſſatus, & taurocolla, quod

eſt

eſt glutinũ ex taurorũ auribus genitalibusq; contextũ, æquali pondere, cum æris ſquamulæ duplo, liquefacta uerò cũ aceto illinito. Optimũ præterea auxiliũ halecularum (quas μαινίδας Græci nuncupant) capita cremata, bulbi itidem elixi, & cinis deniq;, cum aceto temperata.

Contra ea quæ cum capite, tum mento naſcuntur ficoſa exanthemata, Xeraphion.

Miſyos drach. una & dimidia, chalcitidis drach. duæ & ſemis, ſquamulæ æris drach. aluminis ſciſilis tantundem, probè loto aridum ſuperaccommodatur, & dimittitur. Poſtero uerò die cum denuo lotum ſpongia exterſeris, id iterũ imponito, decidũt enim ramenta denſiſima: & ſi rurſus diebus ſequẽtibus idem fiat, abſq; ullo cicatricis ueſtigio ſanatur. Neq; uerò mediocriter hoc medicamentum adglutinatur & ferruminat.

Ad pediculationem capitis, quam φθειρίαν Græci dicunt.

Qui pediculantur in capite, lupinorum aqua decoctiorum diluto abſtergantur. Aut uuam taminiam, aut ſandaracham, ſiue utranq; macerata cum oleo uetere aceto'ue illinito. Aut piperis perexiguum, ne exulcerationem inducat, cum oleo, aut hederæ cremore cum melle, aut minium ſynopicum cum aceto. Aut cedrinum liquorem, aut piceum liquidã cũ alumine, aut baccarum lauri ſuccum expreſſum, ſiue oleum deniq; raphaninum applicamus. Cæterum nos ſylueſtrem herbam pediculárem aceto & oleo leuigatam illimientes, nunquã non quod uolebamus aſſecuti ſumus.

De capitis dolore, quam κεφαλαλγίαν Græci nominant. Cap. IIII.

LAbor capitis, quã cephalalgian nuncupant, grauiſſimus ſanè qui corpori ſuperuenit, caſus: Interdum ex malo duntaxat corporis temperamento, interdum ſuccorum quoque nimietate, nonnunquam ex utriuſq; culpa conſurgit. Quin ex occaſionibus quandoq; primitiuis & foris accidentibus id mali ſcaturit: uerbi cauſa, qui foris accidit quacunq; occaſione, nimio æſtu, frigore, temulentia, ictu, iniuriá ue quacunq; alia capiti illata. Grauiſſimi igitur capitis cruciatus ex actiuis qualitatibus proficiſcuntur, maximè uerò præcalida. At quæ ariditatem ſequuntur capitis affectiones, non tanta uiolentia ſeuiunt. Humida uerò qualitas tantum non omni ſui ipſius reſpectu dolore uacat, niſi cum calore, aut frigore, aut humorum plenitate coniuncta ſit. De eo capitis dolore qui febricitantes infeſtat, in ſuperiore quidem uolumine, cui de Febribus eſt inſcriptio, ſatis diſſeruimus, proinde in præſens de aliis uerba facienda ſunt.

De ca-

De capitis dolore, qui ex æſtu gignitur.

Qui ex æſtu capitis dolore torquentur, eorum capitis cuticula tactu calidior, & primo ſtatim manus iniectu aridior percipitur, oculiq; rubicundi fiunt, frigidi fotus, & inunctiones delectant, & protinus dolorem leuant. Verum illis eadem quidem, qua de ſupra in caput ex febre dolentibus memorauimus, medela affabre quadrat. Diutule perſeuerante autẽ capitis dolore, ſubſcriptis utendũ cataplaſmatis eſt. Conducit fronti & temporibus applicatus panis ex poſca, & roſaceo, aliquando cum amygdalis aut roſis uel aridis, uel tenellis ac mollibus, aut menta cum pulegio admixto, aut panis cum perſici fõlijs. Valet etiam ocimum cum aceto & roſaceo liquefactum, aut hederæ corymbi in aceto elixi. Conducit etiam ſubactam roſaceo, aut ſerpylli aqueo decocto triticeam farinam miſcere. Cardamomum quoq; in ſartagine frictum, acetoq; et roſaceo tritum expedit. Aut fermentum cum roſaceo, aut iris arida cum aceto. Iugiter uerò unũquoduis horum mutato, nam uetuſtate efficaciam ſuam amittunt.

Orbiculi ſeu paſtilli aduerſus cephalalgiam è calida intemperie.

Accipe croci drach. quinq;, chalcanthi drach. decẽ, aluminis ſedecim, myrrhæ ſeptem, omphacij, chalchitidos, gummi cuiuſq; drachmas tres, uini auſteri quantum opus, utere cum poſca. Quod ſi uigiliæ quoq; his accedant, tum ſomnificorum quippiam applicato.

De dolentibus capite ex gelida intemperie.

Qui ex frigore capitis dolore impetuntur, diuerſa planè his qui ex æſtu eadem affectione correpti ſunt, inditia præferunt. Vultus enimuero ipſorum haud concidit, ſed perpallidus eſt. Frigidis neq; delectantur, neq; quicquam adiuuantur, uictus uerò ratio, & cætera eiuſdem ſortis cognitaq; horum ſtabilibunt iudicium. Inungatur itaq; imprimis oleum rutaceum, laurinum, aut irinum, aut nardinum, aut balſami ſuccus, maximè ſi cum craſſiora, tum uiſcoſiora fuerint reddũdantia retrimenta. Hunc item frontetenus, & hoc liquore & medicamentis quæ ex pipere & euphorbio concinnantur oblini conuenit. Vinum porrò tenuium partium exhibendum eſt. Poſt hæc motui quoq; corporis indulgere, & lauacris nonnunquam calidis operam dare præcipito. Aliquãdo, quæ raphanis cietur, uomitione utendum. In quibus uerò qualitas abſq; humorum plenitudine perſeuerat, tum illo medicamento utitor: Accipe piperis candidi drach. duas, crocomagmatis drach. totidem, euphorbij recentis drach. octo cum dimidia, ſtercoris columbini drach. unam & dimidiam, aceti acerrimi quantum ſatis eſt, affectam partem, confricato antea loco, illinito.

De

De his qui dolore capitis, ex biliosis humoribus orto, oppressi sunt.

Signa consimilia habentur ijs, quæ eundem affectum è feruore natum portendunt. Accedit autem morsio ipsis maior, pallor item faciei, nõnunquam oris etiam amaritudo. Consueuit autem hæccine affectio ætates potissimum in uigore consistentes, temperamenta calidiora, & uitam solicitudinibus anxiam, & bilem coacernantes flauam, inuadere. In horum propterea curatione, lauacris exactè temperatis, inunctionibus item, & aquosis potionibus opus est. Et uniuersa semel uictus ratio, non humidior modò, sed boni etiam succi, commendatur. Euacuare præterea biliosum humorem absinthij diluto oportet, siue cum aloë, & ipsius picræ antidoto per se, aut cum momento scammonij, uel confectis ex aloë globulis. Inungenda etiã frons uel croceo orbiculo, uel trigono, uel eiusdẽ factionis alio quodã.

De capitis dolore per consensum.

Quod si uniuerso corpori caput compatiendi ratione condolescat, magna industria cõtra distemperamentũ, contrácq; exuperantem materiã certandum est. Si plenitudo urget, & præcipue in uenis, per incisionem uenæ sanguinem detrahemus. Sin modum qualitas magis transilierit, purgatorio utamur medicamento. Si consortij legé particulæ laboranti compatiatur caput, uerbi causa iocinori, aut uentri, aut stomacho, hisce succurrendum est auxilijs: Calida quidem si subsit intemperies, panem è uino diluto suppeditantes, aut ex chondro, sorbitiones. Extrinsecus modicè infrigidãtes, roburq; inducentes adspergines capiti sunt applicandæ, ueluti antea demonstratum. At si uiscidi ac crassi humores stomacho impacti, dolorem capitis inuexerint, illos etiam acetosum mulsum tum simplex, tum Iulianum miscentes, amouebimus, ex hyssopo insuper & origano remedijs. Et his adhuc maiore calfaciendi & incidendi ui præditis: iã et quæ cũ rapha nis elicitur uomitio, adspergines itẽ calidiores, & cataplasmata usui sunt.

De capitis dolore, qui ebrietati succedit.

Si à temulentia, uino adhuc crudo in uentriculo fluctuãte, caput dolet, aqua tepente potui data, uomere præcipito. At si post cõcoctionem quoq; cruciatu capitis uexentur, refrigerantia & discutientia prosunt: cuiusmodi est rosaceum per se, uel cum aceto, aut succo hederæ seu brassicæ. Tã eius herbæ quoq; folia in aquã calidã infusa, capitiq; imposita, fasciaq; circumligata, naturæ aptitudine ebrietati doloriq; aduersantur. frigida *Quin et ipsa brassica elixa æstur utiliter. Lens insuper sumpta, ad hunc modũ affectis opitulabitur, potissime humido uentre præditis. Huc pertinet alicæ, malorũ punicæ, & malorũ pirorumq; esus, in potu nihil aqua salubrius.*

De capitis dolore ex ictu.

Capitis dolore ex ictu laborantibus, nisi in summa modò cutis superficie læsi uideantur, continuo uenã secabimus. Vincit caput largius subinde superfundere, oleoq; dulci irrigare, & ipsum lanis cooperire, à uino & solidioribus cibis, præcipuè si febris comitetur, ægri coërcendi sunt: & omnia breuiter tanquam ad inflammationem neruosarum partium, & in primis membranarum cerebri, commode aptemus. Porrò ubi uulnus illatũ ex plaga fuerit, & huic cõuenienti medicamẽto suppetias dispiciemus.

Malagma ad cephalalgiam.

Accipe ceræ drach. septem, olei amygdalini quadrantem, terebinthinæ drach. octo, æruginis rasæ, cretæ cimoliæ, chalcitidis, singulorũ drach. quatuor, pumicis drach. treis, æris adusti, squamæ stomomatis, uniuscuiusq; drach. duas. Verùm ubi durius paulò esse uidebitur, oleo amygdalino molliendum est.

De cephalæa & hemicrania. Cap. v.

VTrisq; his affectibus constanter diuturnus inhæret capitis dolor, qui strepitu, clamoribus, clara luce, uini potu, & implentibus caput nidoribus, fragrantibus que odoramentis concitatur & acuitur. Alij quidem totum caput percuti, alij uerò alteram modò capitis partem sauciari autumant, quos hemicraniacos uulgò nominant. Et quibus intra caluariam affectus consistit, ijs dolor intensus usque in oculorum radices penetrat. Quibus uerò extrà malum continetur, hos circa caluam dolor impetit. Cum grauitate itaq; dolores, humorum multitudinem cõtineri arguunt: cum erosione uerò & morsu, uel humorum, uel uaporum mordacitatem: cum pulsationibus autem infestãtes, phlegmonen, sed cum extensione: siquidem sine grauitate percussuq;, spiritus tenuis et uentosi copiam indicat: sin uerò pulsus tensioni copuletur, phlegmonen membranosi corporis insinuat. Quod si cum grauitate tensio molestet, plenitudinem intra membranas comprehensam declarat. Cæterũ si quando putris etiam humor feruentior redditur, unà cum febre dolorem capitis patiuntur. Febricitant autem omnino, qui ob phlegmonen dolore afficiuntur. Corpore igitur uniuerso singulis ex æquo humoribus & uaporibus redũdante, uenam aperire, æstimata scilicet languentis uirtute, & clysteribus acrioribus uti, expedit. At si etiam sanguis copia modum transilire uideatur, præcipuum est narium uena aperta, tantisper dum satis sanguinis effusum uideatur euacuare: proximum, hieram acutam exhibere: ab hoc, est apophlegmatismis utendũ: deinde & per nares exinanitiones probantur, per ea quidem quæ naribus infunduntur ἔῤῥινα *Græci uocãt, cuiusmodi*

cuiuſmodi eſt elaterij ſuccus cum lacte infuſus, ſiue in farinam friatum elaterium, naribus inſpiratum: & cyclamini porrici, ſuccus. Hactenus ſimplicia, compoſita ſunt quæ ſequuntur.

Erthinum non ad diuturnam modò cephalæam, ſed ophthalmiam etiam, & comitiali oppreſſos.

Nigellæ drach. octo, ſalis ammoniaci quatuor, elaterij totidem, tritas oleo ſicyonio, aut irino, aut cyprino excipe, ita ut cerati conſiſtentiam induat, & naribus indito.

Medicamentum pituitam extrahens naribus inſpiratũ.

Rapi ſeu umbilici terræ aridi drach. octo, nitri rubicundi drach. quatuor: ſed ſi nitri loco elaterium injicias, multo præſtantius erit, puluis eius naribus per canulam inſufflatur. Vtere præterea & epithematis capiti applicatis, & unctionibus, ſi uetuſtas morbũ occuparit maximè ſequentib.

Epithema ad cephalæam.

Vngenti irini, peucedani, caſtorij, ſingulorum denarius, baccarum lauri denarij duo, uirgultorum rutæ denarij quatuor, triti cum cerato roſaceo coguntur, deraſo que capiti, uniuerſo imponitur. Mulier quædam in Hiſtoria. *hemicranicis ſequenti uſa epithemate, omniũ fere per ora claritate nominis uolitauit. Radicem ea cucumeris ſylueſtris uiridem in tenues portiones diſſecans, pariter & abſinthium in hydrelæo, donec tabeſcerent ac liqueſierent decoxit, atq; ceroto, & hydrelæo quidem calido mediocriter partem affectam contaminauit: radicem uerò cũ abſinthio in pollinem redactam emplaſtri more impoſuit: quo ſolo medicaminis præſidio, quotquot hemicrania corripiebãtur, ſiue abſq; febre, ſiue cum febre, curauit. Quod ſi exacerbatio adeò magna ſuperuenerit, ut nequeat languens tolerare dolorem, utendum fuerit his quæ lenire, & ab excrementis infeſtantibus purum reddere, poſſunt. Cuius generis fuerit quod proxime dicetur.*

Vnguentum pro cephalæa.

Liquoris peucedani drach. ſedecim, lachrymæ papaueris, aniſi, alterci, croci, myrrhæ, ſcammoniæ, ſingulorum drach. duas, aceto excipe, & in paſtillos redige. Cum uſus uenerit cum aceto aut poſca, his qui craſſis humoribus aut flatulentis ſpiritibus dolorem adſcribunt, illinito. Et dropace conſimiliter unguento, & ſinapiſmo utendum, quiq; è thapſia conſtituitur orbiculo. Medicamentum præterea ex atramento ſcriptorio per admirandũ in hac cauſa habetur remediũ: quo quidem in hac affectione conſtitutis, ita, quem admodũ infra in opere de compoſitis dicetur, utendũ eſt. Sed & illud admiratione dignũ eſt medicamentũ, illis qui dimidia capitis parte propter craſſum et uiſcidũ humorẽ dolitãt: Euphorbij partẽ unã, et

caſtorij tantundem aquæ inſerito, & in aurem affectæ partis indito: ad hæc balneum quoq; ingredi præcipito, neq; adeò longa in eo mora facta, languentes ipſum aſſumant, & ſolito more lauabũt, eo quippe modo probatum experientia eſt. Neq; tamen alienum ſit, & in oleũ eadem ſubacta auribus inſtillare: & quod ad iſchiadicos inſcribitur medicamentum, etiã diuturnæ cephalalgiæ & hemicraniæ ex toto ſuccurrunt.

Ad Hemicraniam ueterem.

Sumantur allij drach. quatuor, ceræ duæ, axungiæ ueteris, cantharidum ſingulorum denarij duo: Veſperi emplaſtri more impoſitum per noctem adhærere ſinito, mane uerò diſrupta puſtula, perhumido medicamine medetor. Aliud: Baccarum lauri cortice exutarum drach. duas, folio rum rutæ tantundem, ſinapis drachmam, aqua maceratas cataplaſmatis modo illinito. A frigidis uerò cauſis, dimidij capitis dolore perturbatis, tã utiliſsimum eſt præſidium, ut ſæpenumero ſemel modò inunctum ſub balneum, confeſtim medeatur affectui, ita quidem ut à lauacro integræ ſoſpitati reſtituat, quod ſequitur: olei ſabini libra, ceræ uncias tres, euphorbij unciam, quo dimidiatam frontis partem, ſecũdum tempora uidelicet ubi muſculi ſunt, illinito. In quibus uerò nõ multa frigiditas exuperat, gallæ & crocomagmatis æquales partes uino leuigatas inũge. Sed quibus calidi uapores, aut gelidi humores capitis dolorem inferũt, his medicamenta ex euphorbio non offeras.

Apophlegmatiſmus contra cephaleam.

Succi ſinapeos triti & expreſſi, aceti & mellis cuiuslibet uncias quatuordecim, herbæ pedicularis drach. quatuor, pyrethri tantundem contuſa, cribroq; excuſſa, mixta in ſole conchylijs repone. Quod ſi ex bilioſo humore aut intemperie quadam capitis dolor (quam cephaleam dicunt) diutius perennauerit, ijs quæ mox de cephalalgia præſcripſimus, utendũ. Si dolor ne his quidem auxilijs elidatur, neq; cucurbitulis, neq; hirudinibus adplicatis, confecta per arterias digeſtione, nõ abſurdum fuerit etiam poſt aures ſectione arteriarum uti. Humidioribus uerò, balnea quoq; naturalia magna utilitate adhibentur.

De agitatione mentis, ſiue phrenitide.
Cap. VI.

VAcillatio mentis (quæ Græce φρενῖτις dicitur) eſt membranarũ cerebri inflammatio, nunc quidem ipſo cerebro pariter inflammato, nunc uerò præter naturam caloris abſceſſu, æſtuante. Trahit autem originem, aut ex ſanguinis redundantis copia, aut immodico flauæ bilis humore, aut flaua etiam bile haud mediocriter torrefacta, iamq; in nigrorem

rem tendente, unde grauißima phrenitis oritur. Nonnunquam cerebrum syncipiti compatiens, ex disseminatis hinc inde in ipsum neruis afflictionem contrahit. Si uerò per summos urentißimarum febrium uigores, uel stomachi consortio mentis alienatio accidit, non phrenitis, sed delirium modo (quam παραφροσύνην nominant) est. Comitatur autem peculiariter phreneticos magna quidem parte peruigilium: nõnunquam tamen inquietus & turbulentus quidam somnus, ita ut subinde exurgant, exiliant, & ceu horrendo furore correpti uociferent: alij quidem ob sanguineũ humorem præpollentem, hilares cum risu: alij uerò propter flauam bilem impetuose insaniunt. Quemadmodum ij, qui atra bile uitium contraxerunt adeò atrociter efferuntur, ut coërceri nequeant: obliuiscuntur non solum eorum quæ à seipsis dicuntur, sed etiam perpetrantur, oculosq; sanguinolentos præferunt, & subinde lancinant, nunc quidem squallescentes, nũc uerò illachrymantes & lipientes. Redditur lingua asperior, & ex naribus sanguinis profluuia oriuntur, & floccos auellunt, & festucas colligunt, & per omnem morbi spatium grauiter febriunt, febre in profunditate malignius latente: pulsus paruos & obscuros habent, cum quadã etiã duritie coniunctos: accedit respiratio magna & rara, cerebro primogenia affectione laborante. Si uerò per consensum diaphragmatis rationis error oriatur, respiratio erit inordinata, conuelluntur sursum præcordia, et calore multo æstuant. Veluti cum phrenitis cerebri uitio concitatur ardor, ruborq; subcruentus in facie cum uenarũ extuberantia elucet. Quod si bili pituitosus humor copuletur, ut causam mixtam id malum, sic & appellationem habet compositam, uigilem enim somnũ (quod ἀῶμα Græci dicunt) appellant. In uniuersum quidem, bilioso præpollente humore, uigil phrenitis fit: insaniunt enim eiusmodi uigilantes. Pituitoso contrà superante, grauioris modo somni sopiuntur: ipsumq; hoc malum antiquiores GALENO medici, uno ore Catochon appellauerunt.

Curatio phrenitidis.

Si per languentis uirtutem tutum uidebitur, uenam in cubito incidere maturè, & copiosius sanguinem detrahere expedit. Quod si delirans, manum porrigere detrectet, aut licet eam exerat, periculum sit, ne post euacuationem, lancinata sæpenumero iactata que hinc inde præ furore manu, æmorrhagiam, hoc est, immodicam sanguinis effusionem incurrat, uenam in fronte secantes rectam, semel quod satis est, auferemus, clysteribusq; utemur, & quæ ex oleo uel rosaceo cum cremore ptisanæ constant enematis. Si peruigiliũ defatigat, rosaceo aut oxyrhodino caput inungemus. Nonnunquam etiam caput prius aqua calida fouentes, medicamentũ

ex papauerum capitibus compoſitum propinabimus, niſi imbecilla corporis uirtus prohibeat. Reliqua uerò uigiliarum remedia, ex ſuperioribus huc transferenda ſunt. Decumbat autem languens in cõclaui tum luce, tũ temperie mediocriter diſpoſito, & diuerſis imaginũ picturis uacuo, quoniam hæc deterrere ſolent, in quod non niſi intimi quidam & acceptiſimi neceſſarij ingrediantur, qui laborantem non importune interpellent, ſed nonnunquam leniter & manſuete conſolentur, nonnunquam uerò auſteriuſcule corripiant. Principio autem alimentum, mulſum eſto, mox deinde cremor ptiſanæ, & ex chondro ſorbitiones, cũ ſuaui aliquo potu: uerbi cauſa, ex melle, aut aqua roſacea, aut rhodomelo, & dulci aquoſo uehydromelo. Nam hydromelum, quod ex Cebyra exiguis uaſculis importatur uinoſum, uitandum eſt, in huiuſmodi plus nocumenti quàm uinum excitans, & maximè in capitis affectibus, & ante concoctionem. Lotũ aqua panem exhibeamus. Intyba item, & lactucas elixas. Quod ſi immenſus infeſtarit feruor, hæc cruda ſunt exhibenda. Cucumeris item medulla, & peponis, & doryciij, & conſimilium. Aqua uerò gelida ſic affectis abſtinendum eſt, potiſſimè ſi ſepti tranſuerſi cõſortium affectionis cauſam deprehendamus. Quod ſi lotium ipſis, ut par eſt, ob dementiam retineatur, calidi hydrelæi rore pectinem atq; ueſicam fouebimus. deinde et digitorũ manus innixu loca prementes, proritabimus urinæ profluuium. Calido præterea oleo reliquam corporis molem decumbentibus ipſis perungemus: & neſurſum uerſus agitentur, pro uirili cauendum: ſiquidem opulenti fuerint, miniſtrorum cuſtodia obſeruentur: ſin autem inopes, uinculis conſtringantur. Inordinatus quippe motus uirtutẽ debilitat. Alia quoque ratione iam antea fõti pedes uinculis excipiantur, & antiſpaſis cauſa contrectentur. Si autem longior ac pertinax fuerit affectio, ab illis quæ capiti officiunt, aut ſtuporem inducunt, ſummoperè coërcendi ſunt. Admiſcenda ſunt autem quæ capiti adhibentur adſpergínibus diaphoretica, cuius farinæ eſt ſuccus mentæ, aut ſerpylli, aut nepetæ, aut rutæ. Errhinis præterea tunc utendum, ſed poſt ſeptimanam, ſi uiſcera inflammata fuerint, ex ſemine lini, & hordeacea farina, cum hydreleo formato cataplaſmate, mitigemus. Ad hæc præterea cucurbitulas leues, aut conciſa ſcalpello cute, tum ijs ipſis, tum ceruici ac ſpinæ imponamus. Quod ſi corpus uehementer ſiccum & torridum uidetur, & adhuc febricitet, balimeis quoq; ex aqua potabili & unctione largiori utendum: Vinum tenue mullarum fermè uirium uires recuperandi gratia propinandum eſt, nullam plane ex ipſo metuentes orituram, ut cõſentaneum eſt, mentis alienationem: aut enim, uigore exiſtente, omnino non fit, aut iam facta facile deſiſtit, aut

Panis.

pro-

procedente declinatione geſtationibus, & decenti utrium refectione utendum eſt. Cæterum mente capti inſtaurantur, ſi temulentiam, iram, ciborum corruptelam, atq; præ alijs omnibus, æſtum ſolis fugiant.

De inflammatione cerebri. Cap. VII.

CErebrum inflammatione oppreſſum, in tumorem ſæpe adeò attollitur, ut teſtæ commiſſuræ diſtendantur: dolor grauiſsimus & diuturnus, cibiq; uehemens faſtidium comitatur, rubor multus in uultu cũ tumore elucet, oculi proterui ac turgidi redduntur, caput intumeſcit. Vena ſic affectis incidenda, uaſa cubitus euacuanda, ex naribus & uaſis ſub lingua ſitis ſanguis exhauriẽdus. Aduerſus porrò id genus capitis inflammationes, ſuperfuſionibus, cataplaſmatis item quæ tum humectandi, tum maturandi facultatem habent, utere.

De ignitis rubedinibus cum inflammatione (quod Eryſipelas dicunt) cerebri. Cap. VIII.

ORitur in cerebro eryſipelas quoque, cui malo obnoxius patitur euſmodi: percipit æger cruciatũ uniuerſo capite, quaſi in eo flãma exardeſcat, facies ſubpallida frigeſcit, os inareſcit. Ad hunc igitur modum habenti ſanguinem detrahe, maximè de uenis linguæ ſubditis, quoniam malum multo leuius reddit. Frigorificæ præterea facultatis remedia exhibe, quorum in alijs pariter ignitis cum inflammatione rubedinibus, non eſt incommodus uſus. Ignis facer.

De ueterno, qui λήθαργος Græcis dicitur. Cap. IX.

LEthargus, quẽ ueternũ Latini dicũt, cũ itidẽ rationalis uis quædã noxa ſit, eundem quem phrenitis locũ, cerebrũ inquam, occupat: ſed contrariam omnino habet materiam, pituitam ſcilicet, humidũ & frigidum humorem cerebrum irrigantem, & in ſomnum cogentem. Comitatur autem ueternoſos lenta quædam & ignaua febricula, non admodum mordax cum delatione in ſomnum profunda. Pulſus porrò magni, rari, & turbulenti: Reſpiratio nimis rara & imbecillis, ſomniq; inuictum deſiderium, inactuoſi & marcore quodam languidi ſunt, ægre uocantibus reſpondent, obliuioſi deſipiunt, oſcitanti q; crebro, & ore aliquandiu diſtento manent, quaſi id claudere obliti. Deijciunt autem per aluum pleriq; humidiora, quibuſdã uerò contrario modo uenter æreſcit. Lotiũ præterea iumentorũ inſtar meiere cõſueuerũt. Nõnulli porrò intremiſcũt, & undiq; ſudãt. Cæterũ Caros ex eadẽ lethargi materia prouenies, eo tantũ ab illo diſſidet, quòd in Caro præcedit febris uehemẽtior, in lethargo lenta quædam. febris lethargi. Cari & ueterni differimen.

dam et ignauior ſequitur: quodq; Carus aliis aliquot ſymptomatis ſuperuenit, febrium puta exacerbationibus plerunq;, & comitialibus, & coactiationibus cerebri, nūc quidem fracta caluaria, nunc uerò membrana anteriorem cerebri uentriculum ambitu ſeruante oblæſa. Verum lethargus peculiarem quandam conſtitutionem habet, cauſam ue.

Curatio lethargi.

Si uires ægri permittunt, etiam hic uena incidenda eſt: ſi non conceditur acrimonia non uulgari clyſteribus utemur. Hoc malo correptum, in ædibus amplis, & mediocrem lucis ſplendorem obtinentibus, decūbere mandabimus: caput ipſius, olei imbre fouendum eſt, cui adiectum ſit caſtoreū. Neq; deſunt, qui olei loco oxyrhodinum cum caſtorio uſurpant, robur inde pariter & calorem capiti indentes. Reliquam uerò uniuerſam corporis molem, & præſertim extrema, oleo ueteri illinientes, cum nitro toſto, aut pyrethro, aut pipere, aut grano Gnidio detergunt. poteſt uerò quis et cerato ex his unà cum caſtorio facto, uti. Odoramenta præterea offeremus, thymum, aut origanum, aut pulegium, aceto leuigatum. Os porrò ipſum, & palati cœlum, ſinapi trito cum exiguo mellis, illinito, adhærentem, glomeratamq; digitis ſolicite pituitam eijcito. Quod ſi admiſerint, et apophlegmatiſmo utitor ex oxymelite cū hyſſopo, pulegio, aut origano, aut ipſo etiam ſinapi. Propinabis deinceps nonnihil eorum quæ ocyſſime tranſeunt, præſertim dioſpolitici quantum capit cochlearium unum cum poſca. Porrò in diuturnis tremoribus exhibendum eſt caſtoreum ſcrupulorum duorum aut trium pondere. Vbi uerò humorum extiterit nimietas, neq; quicquam aliud prohibet, ſcammoniam unius ſcrupuli pondere caſtoreo admiſcebimus. Perſeuerante uerò etiamdum affectione, ſalibus, milio, & conſimilibus limeo ſacculo inditis, deraſum caput calidè fouere expedit. Ad hæc ſinapiſmis ſecundū caput, et his quæ ſternutamentū prolicūt, utendū: deinde cucurbitulæ occipitio ſunt admouendæ, partim leues cum multa flāma, partim uerò inciſa ſcalpello cute. Naturalium interim excretionum nunquam obliuiſci conuenit, tū iniectionibus, tum ijs quæ cient lotium. Irrigabis autem pectinem oleo rutaceo, aut Sicyonio, cum momento caſtorei. Crebrius uerò ut deglutiant admonendi ſunt, calidæ aquæ dulcem aliquam potionem, præcipuè ex melle ori inſtillantes bombylio. Et ſi cubi mediam quoq; cerebri regionem occupauerit phlegmone, huic itidem adſperginibus & cataplaſmatis medendum. Naribus ſinapi aceto leuigatum, aut caſtoreum combuſtum, admoueto. Piſanæ præterea cremore, aut auenæ, aut alicæ, cum aceto mulſo, aut ſale, aut pulegio alantur, nonnunquam quidem quotidie, interdum uerò alternis diebus: poſt alimentū uin-

culis

eulis continendi ſunt, partes extremæ diu quamplurimum percellendæ: pungenda item crura, pili nonnunquam uiolentius euellendi ut excitentur. Iam fœmora & crura rubicunda medicamentis exhulcerantibus ſæpiuſculè iuuant. Declinante uerò iam affectione, alterna ſubleuatione reclinationeq́, geſtationem uocant, utendũ, atq; in balneum ducendi: Refectrix denicq; educatio conuenienter adhibenda.

De catocho aut peruigili comate. Cap. x.

IAmpridè in capite de phrenitide, huius morbi ratione perſtrinximus. Notas in uniuerſum habet cũ phrenitide ac lethargo aliquo modo cõmunes, ſed pro ea quæ exuperat materia uariãtes. Priuatim uerò has obtinet: Corripitur laborãs repente ſupinus, protenſus, facie interdũ ſubrume ſcẽte, & mediocriter pallida, lethargicis perſimili: quãdoq; uerò et rubor in ipſorũ uultu effloreſcit, et ſurſum uerſus palpebra ſuperior cõuelli uidetur, & ita extare, ut nequeãt cõniuere, nulla apparet reſpiratio, ſed æger tanquã extinctus iacet, paruũ atq; obſcurũ retinet arteriarũ pulſum, et uehementer crebrũ: urinæ quoq; & aluus cohibentur, uel exiguè reddũtur. Qui meliuſcule habent, liquorẽ per fauces infuſum deglutiũt: qui uerò malo ſuccũbunt, regurgitãdo per nares reijciunt. Si igitur pituita bilem ſuperat, à lethargicis eò ſeparantur, quod neq; tumet facies, neque liuida cernitur, quemadmodũ lethargici, niſi quod paulatim leuiq; ſudore diffluũt. Grauiore in periculo ſunt, qui uigilijs defatigantur, ſi lotia non procedũt, & ſuſpirium interruptum intenditur, ſudor erumpit, hauſtuq; ipſo potus in nares ebullit & regurgitat. Quod ſi mulier eo malo correpta deprehẽditur, diſcernetur ab ea quæ uterina ſuffocatione obnoxia eſt, hac nota, quod ſecundum naturam uideatur iacere, & ea quæ dicuntur percipere, et nunc exurgere, nũc denuo graui ſomno recũbere. Ad hæc aliũ quoq; ac diuerſum catochon à uigili comate fieri tradunt, non compoſitam, ſed ſimplicem quandam cauſam habentem, frigidiorem quippe & aridiorem materiam, quæ oppleto & obturato poſteriore cerebri ſinu, affectionem hanc efficit, qua ſubito deprehenſus obrutuſq; laborans, in eodem habitu, permanet, in quo correptus eſt: uerbi cauſa, ſtans, aut ſedẽs, aut clauſis oculis, aut reſpiciẽs: quapropter uetuſtiores Græcorũ Medici, ἀπὸ τοῦ κατέχεσθαι, (quod eſt deteneri & occupari) catochon, & in eo malo conſtitutos κατεχομένους nuncupauerunt. Recentiores uerò fœminino genere, ſed nõ diſſimili ſignificato, κατοχὴν, & κατάληψιν, quaſi detentionem & deprehenſionem dicat aliquis, nominauerunt. Curatio perſimilis quidem præditis eſt, ſed ſymptomatum diſcrimina diuerſis auxilijs indigent.

Curatio catochi.

In hoc quoq; ſomni marcore ſanguinem detrahere expedit, potiſſimũ in quibus facies rubicundior exiſtit, uirtute corporis permittente: proinde clyſteribus utendum, nunc quidem pituitam, modum naturæ excedentem elicientibus, nunc uerò bilem redundantem placantibus. Pari modo aliorum quoq; præſidiorum ratione utendum, eodemq; pacto ægrum nutrire conuenit: aliquãdo quidem quotidie, aliquãdo uerò alternis diebus. Affectus uerò ualde periculoſus eſt, ſi ex aliquo cibi aut potus delicto ſiat; quibus uomitus utilis eſt ad quem protinus cogendi ſunt, & in ſyſtole ferendi, aluus quoq; excitãda: uiſcera item ſuperfuſionibus ex cymino aut rutæ ſouere confert. Cæterum qui ex temulentia id mali contraxerunt, ijs ſimulatque uinolentia diſcuſſa fuerit, humidiori alimento medendum eſt, cuius generis ptiſanæ ſuccus cenſetur: ad hæc caput quoq; ipſum mutuis ac conuenientibus illinitionibus humectandum: ſi quidem æſtas fuerit, frigidis: ſin uerò hyems, tepidis. Atqui ſi crapula minime ſoluatur, neq; ad ſobrietatem reuertantur, his tanquam deploratæ ualetudinis manum medicus non adhibeat.

De memoriæ iactura, & ratiocinationis labe, & Caro, quod eſt ſopore: & Moroſi, hoc eſt fatuitate. Cap. xi.

NAſcitur quandoq; memoriæ iactura per ſe, quandoq; facultatem rationali ſimul uiolata: quemadmodum & mentis ſeu rationatricis animæ labecula primo per ſe ſolã que contingit, deinde habet memoriæ detrimentum comitem. Verùm utraque, mentis ſcilicet et memoriæ, parte male affecta. Moroſis, id eſt, fatuitas creatur. Sortiũtur uerò iſthæc capitis incommoda, ex malo temperamento illic hærente, cauſam. Quod ſi udum modò fuerit, tum mentis, tum memoriæ afflictionem, & hebetudines, torporeſq; (quas νωθρότητας Græci dicunt) & grauiores ſomni impetus atq; acceſſus, (quas λαθαργους ijdem appellitant) & alios deniq; prolixos ſomnos inducit. At ſi humori frigus quoq; acceſſerit, non tam cataros, id eſt ſopores, quàm lethargum inuehit. Non diſſimili etiam modo ſi ſola affuerit ariditas, uigilias tantum: ſi uerò ariditati acceſſerit feruor, deliria & phrenitides conciliat. Cæterum mala hæc temperamenta nunc quidẽ in humoribus, nũc uerò in cerebri cauernis, aut finitimis uaſis, aut in humiditate inſperſa, aut in ipſius cerebri corpore, aut temporũ denique muſculis huiuſmodi quid patientibus, oboriuntur. Si quando uerò humores cum ipſis commiſcentur, parem quoq; affectionem afferunt: ſed ſimplex ne an commixtum efficiens temperamentum ſit, ex eorum quæ egeruntur

runtur ſpecie facile deprehendes. Cæterum memoriæ & ratiocinationis iacturam frigoris eſſe prolem non ignoramus. An uerò cum humiditate uel ariditate iuncta, contigerit, id quidem tum ex egeſtionibus, tum ex laborantis habitu, tum temperamento, tum victus ratione, tempore item anni ac regione deniq; datur cognoſcere.

Curatio.

Si gelida quæpiam fuerit intemperies, calfacienda eſt contrarijs: ſi humiditas acceſſerit, etiam ſiccanda: ſi contrà ariditas coniuncta ſit, humectare pariter & calfacere conuenit. Eodem præterea modo ubi calida diſtemperatura affuerit, refrigerandum: ſi uerò & ariditas acceſſerit, humectandum: ſin autè frigiditati humor iunctus ſit, tam refrigerare, quàm arefacere conducit. In quibus uerò ſanguinem plus iuſto abundare cõperies, uenam incidere, uel clyſteribus acribus uti, deinde hieram propinare, tum apophlegmatiſmos uſurpare, oportet. Circumlinire porrò capitis ex oleo frigorificis & exiccatibus rebus adiectis: roſis inquam, myrto, lentiſco, & huius farinæ cæteris, cõferunt. Ad hæc uniuerſo etiam corpori accuratè prouideto. Quod ſi inſuper ex feruore & laſſitudine id malifcatuit, embrocha ex aceto roſaceo, caput de more perfundito. Et reliqua uiuendi ratio infrigidandi humectandiq; naturam habeat, & in alijs cũ eſculentis, tum poculentis eadem uis contineatur. Quinetiam ſi Carus, Moro ſi, aut obliuioni ſuperuenerit, huic quoq; proſpiciendum, quemadmodum paulò ante de lethargicis tradidimus, ubi eorum etiam diſcrimen ob oculos poſuimus.

De uertiginoſis. Cap. XII.

ACcidit affectio uertiginoſa magna ex parte, cum cerebrum gelidi glutinoſiq; humores occupant: unde ea correpti, quantumuis leui de cauſa facile concidunt, ut ſi quando uiderint extrinſecus circumagi aliqua, uerbi gratia rotas, uortices, turbines ue: uel ſi ipſi quoq; in girum uertantur: interdum uerò cum capite incaleſcunt, commotis in eo humoribus, aut etiam ſpiritu. Nonnunquam uerò coarctatis in anguſtum anterioribus cerebri cauernis, perforatu cranij rupti, ex quibus ſanè uehementiſſimi cruciatus oriuntur. Præcedit autem primigeniam affectionem, capitis dolor uiolentus, caros, ſonores & ſibila aurium. Læduntur etiam nonnulli odoratu, nec deſunt quorum offenditur guſtus: quibus uerò per conſenſum oris uentriculi cardiogmus ſuperuenit, hos etiam nauſeæ comitantur.

Curatio.

Vertiginoſi in aggreſſu quidem, concinnis odoramentis, frictionibus

ac conſimilibus excitandi ſunt. In relaxatione uerò diſcutiendæ affectionis gratia, ſanguis ante omnia detrahendus, deinde purgandum hiera picra. Interpoſito temporis ſpatio, clyſtere acriori utendũ, ex centaurij aut colocynthidos, id eſt, cucurbitæ agreſtis, decocto. Poſt huiuſmodi inanitiones caput ipſum foris cucurbitulis occipitio adglutinatis, inciſa cute ſcalpello utiliter laniabitur: poſt hæc apophlegmatiſmis & ſternutatorijs utendum. Quos uerò calor capitis & aurium tinnitus moleſtat, ueluti cũ uapores calidi per arterias aſcendunt, etiam arteriarum poſt aures inciſio adhibenda eſt, ut de Chirurgicis exequemur.

De morbo comitiali. Cap. XIII.

Causa comitialis.

Historia.

COmitialis morbus, cum totius corporis conuulſio ſit, non ſine nocumento principum animæ functionum, partim in ipſa quidem cerebri ſubſtantia, partim uerò in cerebri cauernis omnibus conſiſtentem habet cauſam: Nunc quidem pituitoſum, nunc uerò melancholicum humorem. Quin & ex hoſtiolo uentriculi affecto per conſenſum naſcitur, quẽadmodum in Colicis, ceu in illorum ſermone explicabimus. Nonnunquã certè ex iniuria & communione aliarum corporis partium, cũ aura quædam frigida ad cerebrum effertur: interdum quippe à cruribus, interdum uerò ab ipſius manus digitulis oritur. Viſus eſt nonnunquam & à locellis in quadam muliercula, eo puta tempore, quo uterum gerebat, prouenijſſe cæterũ ei à partu illico ualedixit. Accidit porrò iſte affectus peculiariter pueris, & longe frequentius recenter in lucem editis: poſt hos adoleſcentibus & adultis, qui ſunt in ætatis flore, minimè uerò ſenibus et decrepitis. Præcedit inſuper epilepticos, cum corporis, tum animæ ſtatus quidã inuoluntarius, mœſtitia, familiarium & eorum quæ iuxtà ſunt obliuio, inſomniorum imagines turbulentæ, dolor capitis, & continuata eiuſdem ſaburratio, ex iracundia maximè, pallor facici, & inordinatus linguæ motus: nec deſunt qui eam commordent. Qui ſtomachi uitio comitialiter cõcidunt, hos tremor ipſius præcedit, & fluctuatio, & eroſio, ieiunijs, aut diutina abſtinentia exacuuntur: ſed imminente iam ſymptomate ſubito concidunt, conuelluntur & impotenter interim uociferant. Præcipuũ uerò ac peculiare eius mali inditium eſt, oris ſpuma, cum cætera communiter quodammodo & alijs morbis eueniant. Quibuſdam uerò ex illis nolentibus uolentibus cum lotium, tum oletulũ excernitur. Neq; deſunt quibus genitale ſemen effunditur. In quibus itaq; grauiſſima exiſtit affectio, protinus interficit continuitate exacerbationum, & eorum quæ ſuperueniunt uehementia. Cæterum magna ex parte is morbus longus eſt, ita ut ſi non in pubertate, aut mulierum expurgationum, aut concubitus tempo-

rẽ

re ceſſauerit, aut ſi poſt hoc tempus permanſerit, plerunq; uſq; ad mortis diem comitetur, niſi per accommoda remedia fuerit nactus. Arguit autem comitiali correptos, ex aſphalto, aut gagate lapide, aut cornu caprino ſuffitus: cornu caprinum comeſtum, item iecur hircinũ, aut iocinoris nidor.

Curatio morbi comitialis.

Si comitiali ſubiectus fuerit infans, ſuperuacuum erit ſatagere: ætatis nanq; curriculo in ſtatum bilioſiorẽ & aridiorem uergente, uictuq; frugaliore, ſua ſponte plerunq; iſthæc affectio ceſſat. Oportet autem infantulorum & lactescentium uictus duntaxat rationem obſeruare. Qui poſt primam pueritiæ ætatem incidunt in epilepſiam, eorũ conuulſas & diſtortas corporis partes pingui irrigare, continere, & in ordinem quendã redigere, deinde aperto ori, digitum aut pinnam oleo irino perunctam inſerere, ad extrahendam pituitam, conſilium eſt. Ad hæc odoramentis ſenſus excitandus eſt: uerbi cauſa, peucedano, cyrenenſi ſucco, pice cedrina. Poſt acceßiones uerò (niſi quid prohibeat) ſanguis è cubito mittendus eſt. Acceßione uerò nihil remittente, extremis corporis partibus ſinapiſmũ adhibe, cucurbitulamq; præcordijs applica. Quod ſi hæc nullæ comitentur morbi induciæ, exigua ſalutis ſpes eſt. Confidenter tamen medicus caſtorium ori laborantis infundat, & liquorem cyrenaicum, cum melle & aceto: per ſedem decoctum centaurij uel colocynthidos immittet. Exurgentes uerò à comitiali paroxyſmo, poſt reſocillationem, purgatione hieræ euacuari debent. Hæc utiq; recentis & acutæ comitialis præſens medela eſt: deinceps uerò quæ ad arcendum inueteratum morbũ faciunt, trademus.

Epilepſici uino abſtineant.

Affecti igitur potatione aquæ quamdiutiſſime continendi ſunt. Exorſi curationem à ſectione uenarum, ſi nihil aliud dehortetur: deinde interpoſitis quatuor aut quinq; diebus, reficiendum eſt corpuſculum, ac tum demiq; medicamento purgante euacuandũ, maximè autem ueratro nigro, aut colocynthide, uel certè ſcammonia. Conuenit autem ueratrum abſq; medulla contuſum, & per ſubcerniculum traiectũ inſpargere mulſi cyathis quinque aut ſex, uel melle decocto cum exiguo pipere excipere. Colocynthida uerò, ſemine eius abiecto, medulla autem ſeruata, paſſo implere decet, & macerari ſolidam noctem, matutino uerò paſſum temperatũ in potu præbere. Aut candidi ueratri medicamentum purgans uſurpandum. Eſt autẽ id eiuſmodi: Baccarij lauri decorticatarũ, piperis albi, alypiadis, euphorbij, ueratri albi, uniuſcuiuſq; drach. octo, hæc quidem exhibebis una doſi cum paſſo in colocynthide, pulchrè quidem purgat per uomitum. Vbi uerò quantum res poſtulat expurgatum eſt, lauandi ſunt: tertio uerò die cucurbitulæ præcordijs & ſcapulis, cõciſa ſcalpello cute, ſunt imponendæ.

Post hæc supersedentes plusculos aliquot dies, & corpusculum cibis refocillantes, hiera ex cucurbita syluestri aluus sollicitanda est. Quibus peractis, deinde sanguis per cucurbitulas è capite & occipitio detrahendus. Sequentibus uerò diebus, laboranti panis mulso decoctus & contritus cum amygdalis amaris, aut serpyllo, aut menta, aut nepeta, rutha ue, cataplasmatis instar applicandus, id per triduum cõtinue agendum. Post hæc ad cutim tondi caput, & peucedani cremore cum aceto mixto, in quo spondylium sit elixum, perungi debet. Rursus tum spacio interposito, & corpore refecto, ministra quod è colocynthide constat antidoti obulos nouem in aqua mulsa, & interpositis diebus iterum exhibe antidoti obulos tres, mox inde quæ sternutamenta citent, utere. Post quinq; aut decẽ dies, castoreum in mulso propina. Quiete tum denuo intercalata, lauabis clystere qui centaurio & colocynthide constat: rursum deinde hieram suppedita, & apophlegmatismis deinceps, & purgantibus per nares, ad hæc sinapismo capitis & drimyphagijs, hoc est, cibis acrioribus, ciendæ uomitioni natis, tempestiue & in loco utendum. Cõfert his quoq; oxymel scylliticum quotidie epotũ: atq; mel in quo scylla sit liquefacta, mensura cochlearij. Victus porrò ratio illis expedit, quæ incidendi extenuandiq; facultatem habet. Proinde & capparis assidue commansus, & salsamentũ, conducunt. Abstineat uerò à carnibus, leguminibus, & uino immodico, à Venere item immoderata, balneisq;, & sinapi, potatione cõfestim à balneo, potissimum meri. Vtantur uerò exercitijs & fricationibus quæ post omnes corporis partes, capiti quoq; adhibendæ sunt.

Drimyphagiæ.

De ijs, qui stomachi uitio comitialiter concidunt.

Quod si primarius stomachi affectus comitialem inuexerit, rectæ concoctioni prouidendo ægri stomachum solicitius cõfirmare oportet, ad horam igitur tertiam panis accuratè præparatus, ex uino assumendus diluto, modicè adstringente, & albo. Exhibebimus item medicamentum ex aloë, bis aut ter quolibet anno. Noui quãdoq; puerũ (inquit GALENVS) nunquam sanè postea comitiali morbo correptum, quandiu radicem glycysidis, quam pœoniam nũcupant, magnam & recentem collo suspensam gestauerat. Præterea & agaricũ, eo morbo oppressis, subuenit. Seseliq; ac spõdylij tũ semen, tũ etiam radix. Necnõ & aristolochia rotunda cũ aqua sumpta. Opitulatur aũt ijs magnificè, crurũ scarificatio iugiter adhibita.

Radix pœonia alligata collo, comitialem arcet.

De ijs, qui alicuius membri uitio comitiali uexantur.

Ingruente iam symptomate, cum sentiunt ab extrema aliqua particula oriri, siue pes, uel manus sit, oportet laqueo brachium aut tibiam fortiter ligare. Sed inclinante morbo, exulceratorium adurensq; aliquod medicamentum

dicamentum affectæ parti inducetur, cuius farinæ lepidium eſt, aut quod ex cantharidibus conſarcinatur, & id genus conſimilia. Iulianium porrò oxymel in ea affectione conſtitutis, præſentiſsimam opem adferre conſueuit, particulatim commouens materiam. Poſt omnia autem quæ recenſuimus, theriaca quoq; & ſponte ſua emergentia lauacra locũ habent. In uniuerſum uerò uitæ ſuæ tempus, caueant ſummopere à cruditate, nè ue unquam cibo incocto rurſus alium ſuperingerant, craſsi item ſucci eduli, fæmem intempeſtiuam, commotionem turbulentam, crapulam, & potũ (ut diximus) confeſtim à balneo, præcipue meracum, uinum ualde uetulũ & craſſæ ſubſtantiæ, uehementer odorata & acria, quæ caput degrauant & infarciunt, fixis præterea oculis ex alto deſpicere, diutinã in balneo moram, & capitis tandem inſolatu exuſtionem.

Oxymel Iulianum.

Quæ uitanda epilepticis.

De melancholia, mania, & entheſiaſticis. Cap. XIIII.

MElancholia, alienationis quædam mentis ſpecies eſt ſine febre, quæ occupante cerebrum intellectus ſedem melancholico humore, magna ex parte prouenit, nõnunquam ipſomet cerebro per ſe affecto, interdum uerò uniuerſo corpori commutato. Sed & tertia quædam melancholiæ ſpecies eſt, quæ flatuoſa hypochondriacaq; à præcordijs nuncupatur, ex inflammatione præcordiorum circa partes ad ſtomachũ attinentes oboriens, quæ nunc quidem auras quaſpiam uitioſas, nũc uerò eſentiæ humoris partem ad caput ſurſum tranſmittunt. Eædem communesq; pariter omnium ſunt notæ, metus, mœſtitia profunda, hominum odium, & auerſio. Sunt qui ſeſe animalia quædã bruta, & rationis exortia eſſe autument, & æmulantur uoces eorum: alij uerò figulina ex argilla etiam uaſa ſe putant, & ne cõminuantur expaueſcunt. Alij mortis deſiderio tenentur, quidam contrà mortis formidine miſerrime torquentur. In aliquibus riſum perpetuum, & in alijs luctum cũ fletu cernere eſt. Nõnulli inciariſe maiore quodam numine uidentur, uaticinanturq; futura, haud aliter quàm diuinaculi et numine afflati, quos ἐνθουσιαστικοὺς Græci priuatim, quaſi Deo plenos appellitant. Peculiares melancholiæ notæ ſunt, eorũ qui per communitatem & conſenſum totius corporis melancholia conſtlantur: Gracilitas corporis, nigredo, hirtitudo, & nihil aliud eſſe quàm melancholicum, ſiue natura, ſiue ex aduentitio fuerit, puta propter quaſdam ſolicitudines, uel uigilias, uel uitioſi ſucci eduliorũ aſſumptionem, uel hæmorrhoidum, uel muliebrium deniq; menſium retentionem. Sed qui in eam affectionem præcordiorum uitio incidunt, eos ſanè cruditates, acide ructationes, feruor, & ipſorum ponderoſitas, arguunt: hypochondrium

Tres melancholiæ ſpecies.

Entheaſtici.

Hypochondriaca ſtultitia.

drium q uoq; ſurſum uerſus conuellitur, & nonnunquam phlegmone tentatur: quodq; circa mali exordiũ, deinde ubi in maius malum accreuerit, atræ bilis comitantur ſympt&mata, quæ uticq; concoctionibus, aut excretionibus, aut flatibus multis, aut uomitionibus, aut ructibus leuantur. Nullo uerò horum, aut pauciſſimis ex illis uſuuenientibus, melancholica quæ apparent ſigna, cerebrũ per ſe atræ bilis humore affici teſtantur. Si quando uerò præaſſatæ plus æquò flauæ bilis in atram facta fuerit permutatio, μανίαν, id eſt, furioſam dementiam inferre aſſolet, in qua ferocius quàm in melancholia more ferarũ ſæuiunt, adeò ut ſi qui incautius circa eos uerſentur, uiolenta manu uapulent.

Curatio melancholiæ.

Qui igitur primigenio cerebri affectu melancholici ſunt, eos lauacris frequentibus, uictuq; boni ſucci & humectãte, opportunaq; animi uoluptate, citra alterius præſidij opem medetor, cũ nondũ temporis diuturnitate humor infeſtans euacuationi reſiſtit: tunc enim potentiora, magisq; uaria adhibere oportet remediorum auxilia. Purgandi itaq; ſunt principio epithymo, aut aloë. Horum quippe ſi uel momentum unaquaq; die ſumatur, plurimum adiuuat, clementerq; aluum ſubducit. Poſtquam purgatus fuerit laborans, ſicut comprehenſum eſt, abſinthium præbeto, nũc hebam in aquæ duorum cyathorum menſura maceratam & elixatam, nunc uerò eius cremorem dimidiati denarij pondere aqua aßiduè liquefacto. Aceti præterea quamacerrimi tamiam dormituri ſorbeant, ex quo multa obſonia madefacta manducent. Satius uerò fuerit aceto ſcyllam permiſcere, & polium, & tenuem ariſtolochiam. Cum autem incidis in morbum incboantem, qui ex uniuerſi corporis conſortij lege oritur, uiribus minime inualidis, à ſanguinis detractione auſpicãdum eſt. A uenæ uerò inciſione, recreatum per inferna medicamento, ex ſycionia aut helleboro nigro purgare conuenit. Ora præterea hemorrhoidũ aperire, & muliebres expurgationes ciere, ſi propter harũ ſuppreſſionem affectio conflata fuerit. Prohibantur & ea quæ cum lotium, tum ſudores proritant. At ſi è præcordiorum affectione hæc paſſio conſtiterit, fouenda curioſe eadem ipſa ſunt rutæ, & anethi iure ſuperfuſo, itẽ abſinthij, pulegij, ſeminis uiticis, & baccarum lauri: nam hæc non tam laborem mitigant, quàm flatus quoq; comminuunt. Coquantur autem in oleo, & cataplaſmatis modo imponãtur: ſed horum cataplaſmata, etiam ea quæ flatus diſſipant, apium aut aniſum, aut cyminum habeant: neq; malum, ſi cyperus, iris, & libanotis, cataplaſmatis injiciantur. Hæc autem diutius & per diem, tũ paſto tum ieiuno adhærere ſines. Vbi uerò detraxeris, aliud quoddam operimentum ſuperappli-

cato,

cato, lanã uidelicet latiorem. Cucurbitulis porrò oportet, ad discutiendos spiritus, leuibus uti, aduersus uerò dolores & inflammationes, cum scarificatione. Si cum medicina diligentiam coniunctam uis, noli sinapis obliuisci. Vtere ad hæc acribus, incidendi facultate præditis, dropacibus dorso tenus inter scapulas & super uentrẽ. Si uitiũ in uetustatẽ incidit, præsentissimum est præsidium, quæ ueratro per uomitiones fit purgatio. Victus insuper cunctis boni succi conuenit, & modice humectans. Vitare debent carnes bubulas, atq; ceruinas, lentes & brassicas, cochleas, uinaq; crassa & nigra, & quæcunq; atram bilem pariunt.

Curatio maniæ, siue furiosæ dementiæ.

Mania quoq; laborantibus haud aliter ferè quàm melancholicis succurrimus. Priuatim uerò horum capiti rosaceum unguen, & acetum rosarũ adhibeantur, & picræ antidoto, incisa prius uena, purgentur. Admouẽdæ sunt præterea hirudines capiti. Potissimum autem adiuuat erratici fœniculi radix, semen item ipsius ex aqua epotum, & bryoniæ radicis drach. cum aqua quotidie sumpta. Quod si medicamenta purgãdi uim habentia tantopere horreant, ut nequeant ad sumendũ induci mentis inopes, admiscenda sunt eadem clanculum, partim sanè ferculis ipsorum: uerbi causa bucellis, aut caricis, aut palmulis, partim etiam poculentis. Ante omnia uerò uel in culcitra uinciendi sunt maniaci, ne male uel semetipsos, aut familiares afficiant: uel gestandi & concutiendi in lecticulo intra gygartũ, hoc est, cubile quoddam mente captis consecratum, pensili.

De Phaunorũ, incuborumq; ludibrijs & oppressionibus, quod genus morbi Græci ἐφιάλτην & ἐπιβολὴν nuncupant. Cap. XV.

EPhialten, quem nostri incubonem dicunt, alij quidem ab huius nominis uiro nomen duxisse autumant, aut à phantasia qua patientes afficiuntur: imaginantur enim aggredi sese ab aliquo, quoniã ἐφάλεσθαι insilire alteri est, & inuadere. Themison uerò decimo epistolarum uolumine, à suffocando πνιγαλίωνα, pari ratione, quod ægrotãtes præfocet, appellauit. Id mali potissime crapulosis et iugiter stomacho crudis euenit. Comitatur ista affectione possessos, corporis tardissimus motus, atq; torpidus per somniũ sensus, ac præfocationis in mente obuersatio, & ueluti ingruentis alicuius mali occupatio. Accedit his nõ tam uociferationis, quàm uocis etiam irritus conatus: aut cum in uerba erumpunt, incertus sermo & confusus æditur. Quidam eos qui in se irruerunt, auribus accipere, & ab eis rem ueneream exigere credunt: mox uerò digitis cancellatim quodam nixu copulatis, in pedes illico sese conijcere existimant. Nõ negligen

da igitur ſunt malo incipiente remedia. Perſeuerans nanq; multo tempore, iugiterq; per quietem noctu incidens atq; perturbans, diru ac grauius aliquod denunciat malum: uerbi cauſa, morbum attonitum, furioſam inſaniam, & morbum comitialem, quam primum uidelicet in caput, uitij materia irrepſerit. Quæcunque enim epileptici interdiu, eadem noctu per quietem ephialtici patiuntur. Expedit igitur ſecta uena, purgationibus uniuerſum laborantis corpus euacuare. In primis autem et egregie præter cætera in hoc malo cõſtitutis ſubuenit ater helleborus drachmæ unius pondere. Scammoniæ admixtis obulis tribus, atq; bene fragrantium odoramentorum aliquod, aniſo nempe, dauco, petroſelino. Quæ ex ſicyonia conficitur hiera, efficacius ſuccurrit. Refertur autem hoc quicquid eſt medicamentum ad Ruphum. Victus tenuis eſto, & flatu penitus carens. Præſidio erit iſta paßione detentis ſemen pœoniæ, quindecim autem nigra grana in farinam trita cum aqua iugiter propinanda.

De Lycaone & Lycano, Lycanthropoue. Cap. XVI.

QVi lycanthropia, id eſt, hominis in lupum conuerſione correpti ſunt, per noctem domo egreſſi lupos per omnia imitantur, & quoad diluceſcat, circa defunctorum monumenta plerunq; errant. Notis uerò ſequentibus eo morbo oppreſſum deprehendes: Perpalli di ſunt, cernunt imbecilliter & obtuſe, oculos habent aridos, & linguam aridiſſimam, neq; ſaliuam expuunt, ſiti excruciantur. Tibiæ quoniam frequenter offenduntur ita exhulcerantur, ut curationem non recipiant. Hactenus indicia. Neq; interim quenquam fugiat, lycanthropiam melancholiæ eſſe ſpeciem. Cui in acceßionis tempore medendũ eſt, ſanguinis detractione uſq; ad animi deliquium, educatione laborantis cum boni ſucci alimentis: Lauacris dulcibus, deinde ſero lactis per triduum, & purgatione hieræ è colocynthide bis aut ter repetita. A purgationibus uerò, ea quæ ex uiperis conſtituitur theriaca: & cætera quæ de melancholia ſupra memorauimus. Superueniente iam morbo ſolennibus ſoporiferis caput irrigandum, opioq; inſomnum uerſis nares inungendæ.

De iis qui amore inſaniunt. Cap. XVII.

CVm amores ſolicitudinibus conſtent, neutiquam me abſurdum fecturum putaui, ſi eos cerebri affectionibus adnecterem. Cæterum ſolicitudo animæ quædã eſt affectio, in motu laborioſo ratiocinatione occupata. Comites autem ueſaniæ huius notæ habentur, oculi cõcaui, ſiccique lachry-

lachrymas nullas effundunt, ſed uoluptate quaſi perpetua perfuſi appa-
rent: ſemper conniuentes. Cæteris corporis partibus illæſis nulla que
calamitate collabantibus, ſoli illi amatoribus concidunt. Pulſus uerò pro-
prius nullus eſt, quemadmodum autumauerunt quidam, ſed qualis eo-
rum qui ſolicitudinibus multis ſunt impliciti. Cæterum cum iam recor-
datio rei amatæ, uiſu uel auditu, præcipuè ex improuiſo ſubierit tum pro-
tinus perculſa mente pulſus pariter commutatur, neq; naturalem æqua-
bilitatem, neq; naturæ ordinem ſeruat. Hos igitur mœſtos & peruigiles,
cum quidam diſpoſitionem non ſatis pernoſſent, illotos in ſilenti ſolitudi-
ne tenuiq; uictus ratione colliquefacerent. Ex quibus cordatiores, depre-
henſo amante, in lauacra, & comeſſatum, et geſtationes, & ſpectacula, &
modulationes fabulasq; animum abducũt. Quibuſdã uerò terrorem incu
tere conuenit. Qui uerò amori ſemper uacant, malum habent quo non fa-
cilè deſtituuntur. Oportet igitur ad ſubucniendum illis cõtentiones pro-
ponere quaſdam eius generis, quod proſecutus eſt antea quiſq;, prorſusq;
ad alias ſolicitudines hominis cogitationes transferre.

De morbo Attonito, quam ἀποπληξίαν Græci: & di-minuta apoplexia, quam ἡμιπληξίαν: & reſolutione, quam παράλυσιν eadem gens appellitat. Cap. XVIII.

QVando communis neruorum origo afficitur, atque inde uniuer-
ſæ corporis partes ſenſu ſimul et motu ſpoliantur, morbus emer
git, quem noſtri Attonitum, Græci ἀποπληξίαν nominant,
principalibus animæ functionibus oblæſis euenit. Quod ſi in alterutram
hominis partem ſeſe obſtructio inſinuarit, hemiplagiam atque paralyſim
nuncupant. Si in alterius partis aliquam particulam incubuit morbi uis,
eius tantummodo partis affectio dicetur. Crus itaque, inquit Hippocra-
tes, ipſi apoplecton euaſerat, pro eo quod erat reſolutum. Quocirca ſer-
uatur in attonitis, ſiue mauis apoplecticis, exigua quædam reſpiratio:
quæ ſi plurimum à naturali operatione receſſerit, ſummam adducet per-
niciem: ſi paululum, exiguam noxam inferet. Sanè omnium peſſima ſpi-
ratio cenſenda eſt, quæ & intermittitur, & magna cum uiolentia tra-
hitur. Fit autem apoplexiæ affectio, gelida pituita, una uice & confertim
principaliſſimos cerebri ſinus infartiente. Si quãdo uniuerſum ſpinæ dor
ſiq; principiũ dicto modo conflictatur, omnes corporis partes, quæ ſub fa
cie cõſtitutæ ſunt, reſolutione periclitãtur, ſeruatis faciei partibus illæſis,

eo quod inibi partes cum ſenſationis, tum motionis uires cerebro acceptũ referant. Si dimidia corporis pars affligitur, paraplexia illarum partium conſtituitur. Vbi uerò olfaciendi facultas impetitur ac interit, uel anteriorum cerebri uentriculorum, cum intemperie quadam afficiuntur, uel eorum meatuum, qui κάμωδες dicuntur, hoc eſt, cola dicuntur, cum ſcilicet obturantur, affectio eſt. Attoniti igitur procumbunt ſine uoce, ſine motu, citrà ſenſum, & abſq; febre. Præcedit uerò eam affectionem capitis cõfertus repentinus, & acutus dolor, & puluini uenæ circa guttur, ſphagitides Græci appellant, turgentes, & uertigines, cum uidelicet tenebricoſa lucis obſcuritas oculis obuerſatur: & oculorum incerti & diſcurrẽtes lucis ſplendores, & infrigidatio temeraria extimarum partium, uniuerſiq; corporis tremores, difficilis motio, dentium in ſomno ſtridores, lotium quaſi rubigino ſum, atrum, paucum, cum furfuracea hypoſtaſi. Eo morbo facilius tentantur circa ſenium, maximè pituitoſioris temperaturæ homines, & eiuſdem farinæ uictus ratione utentes. Quod ſi quẽ in iuuentute atq; æſtiuo tempore oppreſſerit, ſummam neceſsitatem arguit.

Præſagia futuræ apoplexiæ.

Quos tentat apoplexia.

Apoplexiæ, & hemiplexiæ, paralyſis ue, curatio.

Morbus Apoplexiæ partim nullam, partim difficilem, admittit curationem, mortem quippe minatur imminentem. Si quo uerò medio eliditur, cum paralyſi plerunq; partis alicuius corporis diſcedit. In quibus itaque nulla ſalutis ſpes eſt, ijs uena quam primũ incidenda eſt: & ſi remiſsionem quandam adipiſcantur, ipſo ſtatim primo die, ſiue ſequente auferendũ eſt. Aluus quoq; acri clyſtere ſubducenda, ſalſugine & melle iniecto. Deinde oleo copioſiore ſulphurato uniuerſum corpus inungendũ. Caput chamemelino, uel anethino oleo, in quo ſcilicet ſpondylium aut nepeta fuerit elixa, irrigandum. Mulſam præterea inſtillato, & quæ ingentem odoris ſuxum emittũt, naribus admoueto: Opoponaca ſcilicet, aut ſagapenum, galbanum item uel caſtorium. Oportet autem ori quoq; uiolenter aperto, digitum aut pennã oleo madidũ ut ea quæ inſunt eijciantur, inſerere: ſedem quoq; ijs quæ flatus ſubducunt & diſcutiunt, oblinire. Potui deniq; aquã mulſam, ſiue oxymel exhibere conuenit. Vtenda etiã apophlegmatiſmis, è thymo ſcilicet origano ue in aceto elixis: ubi uerò remittente malo laborans habere cœperit meliuſcule, ſumito mollem & facilis digeſtionis & ſucculentum cibum. Mutitate uerò permanente, ſi per uirtutem integrum fuerit, cucurbitulam cũ ſcarificatione ceruici applicemus. Quod ſi liceat, præcordijs etiam imponito: deinde geſtentur biga, ſede ue, aut uehiculo, aut penſili culcitra. Vſurpanda ſunt & ea quæ ſternutamentũ proliciunt crebrius, neq; his etiã minus apophlegmatiſmi. Poſt decimũ uerò ac quar-

Apoplexia finit in paralyſim.

tum

tum diem ad reliquas gestationes perducemus. Sermocinationis præterea curam habere oportet: & peruetustum apomeli ministrabimus cum micis uel alica: post hæc exhibenda est hieræ quamminimum, à uicesimo primo die in balneum ducemus, & uinum quoq; tenerum calente aqua dilutũ potui dabimus. Vires inde balineis atq; illinitionibus restituẽdæ sunt. Perducantur uerò, si fieri potest, in loca maritima.

Resolutionis tabisq;, quam πάρεσιν Græci nuncupant, curatio.

Quod si principalibus animæ functionibus illæsis, omnes uel quædam duntaxat corporis partes resoluantur, etiam qui has infestat, humor, qualiscunq; fuerit ille, euacuandus est. Mox hieram, quæ castorij partem admixtam habeat, porrigito: à dimidio quidem drachmæ incipiens, cum momento mellis & calida aqua resolutam, uel per se, uel cum piperis dimidiato scrupulo adiecto: post hæc uictus rationem diebus quatuor præscribentes, integram drachmã exhibebimus: ab hoc sesqui drach. postremo duas ac tres, atq; tum rursum totidẽ diebus intercalatis quatuor drachmæ sunt offerendæ (si modo hoc per languentem liceat) addito mellis cochleario. Membro uerò quod deficit, medicamenta quæ discutiendi facultatem habeant, imponenda, quæq; cruento rubore cutem suffundere possunt applicanda, quibus cum castorium, aut piper, aut pyrethrum, aut canchry, aut euphorbium commiscebimus. Super hæc uerò embrochæ etiam prosunt, quæ oleo rutaceo, aut sicyonio, aut alioqui peruetusto, cõstant. Esculenta cõueniunt frumentacea, & quæ sorberi commode possunt, aut aliâs non difficilis concoctionis, & superuacaneis retrimentis exortia. Cucurbitulæ partibus languore affectis imponantur, siquidem hoc mali plusculas corporis particulas occuparit, diuisim: si uerò paucas, uni modò adglutinentur. Post cucurbitularũ usum, cataplasmata ex pice aut resina, aut manna, illinito. Ex re autem & usu fuerit artemisia elixa cum nepeta, conyza, & nitro, aquæ exiguo admixto, quæ elixando consumetur. Aluus denuo subducatur, uel cum aloë, uel polypodio, uel scammonia, uel pulte ex colocynthide. Vngenta item prosunt ex oleo ueteri illita, in quo scilla macerata dies qradraginta sub sole fuerit. Quod si hoc ad manum non sit, scillæ uncias duas in oleo coquito, atq; circunlinito: aut canchry consimiliter præparatum: admiscenda uerò ceræ est uncia ne diffluant. Quod si galbani quoq; & castorij, & euphorbij, adarces item atq; nitri singulorum semiunciam assumpserit, multo efficacius in medendo fuerit. Amussatim porrò quadrabit & ranunculus herba oleo elixa, & insolata. Conducunt insuper potiones castorij drach. unius pondere, & opopanacis fa

bæ inſtar, deuoratum. Mirum ſanè quantum opis adferat etiam ſagapenũ, erui magnitudine in mulſo potui datum: caſtorium pariter cum opopana ce, ſuccoq; cyrenaico milij quantitate ſumptum. Neq; minus præſidij tulerit ea, quæ è tribus piperum generibus conſtat antidotus. Quin & odoriferis acopis, apophlegmatiſmiſque: Poſt decimum uerò & quartum diem, plenioribus cibis utemur. Pluſculo iam auxilij conciliato, balneo credemus. Iam uerò poſt triceſimum diem dropace quoq; ungento utendum cenſeo, atq; lauandum, deinde ſinapi emplaſtri modo illiniendum, præſertim in quibus motus atq; ſenſus perit, propterea quod nihil ſentiant, niſi affatim perurantur. Cæterũ qui ſenſu minime deſtituuntur, cutem cruentare duntaxat conuenit: poſt uerò tumorem inductum, in balneum deducto, & cerotis mollibus medetor. A cœna inſuper uomitione, uel radicula (ſi aliter nequit) citata, utantur. Geſtationibus deniq;, uel ſellæ, uel plauſtri manualis ſuppetijs, aut rheda. Reliquo uerò tẽpore in naturalia lauacra deducantur. Magna poſtremo cum utilitate uictus ratio arida, potionis frugalitas, atq; fricatio deniq; adhibetur. Sicca igitur manducanda, ita ut ſitis magna, pro uirili cuiusq; ſuſtineatur.

De ijs, qui pareſi laxatione aut extenſione tentantur.

Quoniam autem artus diſſoluti uel conuelluntur, uel relaxantur, ac penſiles fiunt, idq; interdum plenitate, interdum uerò uacuitate, rurſum attendendum eſt, partim ſanguinem eſſe detrahendum, partim uerò nimirum. Deinde in membris quæ contabeſcentia langueſcunt, relaxantibus ea quæ conſtringendi uim obtinent miſceto, & frictionem intenſam adhibeto. Verùm in contrarijs, relaxantibus ſolummodo utendum, cum perfrictione molli. Complectatur autem oleum, quod ea calamitate affectis adhibetur, nitri contriti, feciſq; uini paululum. Fotus erunt ex aqua admodum calida, præcipue marina, in qua elixentur lauri, uel agni germina, aut ſampſychum, uel aliud quiddam eiuſmodi. Aeſtiuo uerò tempore in mari natationes, & phœnigmi, id eſt, ſummæ cutis exaſperationes, uel in primis cõferunt. Vapulent itaque partes affectæ ferulis aut ramulis urticæ, ſi his perpetratis reſolutio perſeueret, oportet flacceſcentem ac reſolutam inter articulos carnem cõburere, tranſfigentes candentibus ferris exilibus & tenuibus, ſed concretis partibus iugiter dropacem inijcere.

Phœnigmi.

De ea quæ in unoquoq; membro conſiſtit reſolutione.

Quæ diſſectis omnino neruis accidit pareſis, nullo medicamine uincitur. Sed quam intemperantia, aut humor aliquis conciliauit, huic in genere quidem facultatibus prædictis ſuccurritur. Neq; uerò peculiares quædam ſingulis ipſorum medelæ deſunt, quas deinceps ſubnectemus. In his igitur

qui

qui cynico ſpaſmo, hoc eſt, canina conuulſione raptú ue impetuntur, per phorceam inſtrumentum quod uocant, ex æquo in diuerſum peruertendo reduces. Sanguinis q; ex ſubiectis linguæ uaſis detractio competit. Cucurbitulæ item circa primam dorſi uertebram, atq; apophlegmatiſmi, et quæ per effuſionem narium fiunt purgationes confert. Sciendum igitur eſt, non eam quæ peruerſa diuaricaſſe uidetur mandibulam, reſolutionem expertam, ſed oppoſitã. Ingluuie uerò uulſa pareſi, cucurbitulæ mento ſunt defigendæ. Vngendũ præterea quæ caſtorio & ſagapeno, & ſucco Parthico conſtant, illinitionibus: ſummopere autem confert gargariſmus ex rebus acribus. Lingua porrò pareſi infeſtata, uenæ ipſius ſecandæ ſunt, cucurbitulæ mento apponendæ, utendum apophlegmatiſmis qui conſtent ſinapi, exercitationibus quoq; linguæ. Iam uerò uocalibus inſtrumentis reſolutione affectis, thoraci afferenda ſunt præſidia, ſpirationis ſuppreßione, exclamationeq; utendum: ſuperciliorum inſuper & palpebrarũ inuctiones pariter conducunt, prodeſt etiam conſutio: Veſica autem eiuſcemodi languore uexata, ſiue lotium cohibeat, ſiue inuita excludat, pectini & interfemineo locó que ceruici ueſicæ adiacenti medicamenta adhibenda ſunt. Sedi uerò oleum rutaceum, aut ſicyonium, adiecto butyro & caſtorio, aut galbano, aut opopanace, aut laſere infundendum eſt: quæ quidem per colem immiſſa, ueſicæ quoque plurimum opis conferunt, aut ſingula etiam ſufficiunt. E centaurio præterea & colocynthide clyſteres cum ſicyonio non inutiles ſunt. Proſunt item ſummopere, quæ lotium proritandi facultatem obtinent epota, & caſtorium conſimiliter: ſed ante omnia ijs, qui nihil omnino lotij emittũt, id p ſiphonculos ueſicarios (quos καθετῆρας Græci uocant) per penis meatũ iniectis medicaminibus elicien dum eſt: balneis uerò ac fõmentis inſidendũ, relaxandi facultatem habentibus, & cataplaſmatis inde confectis, utendum. Si uerò præter uoluntatem lotium excernitur, cum roborantibus præſidijs adſtringendum, alimenta arida & potus gelidos uſurpandum: ſed in recreationibus, rubores in cute concitare, & naturalibus balneis frigidis uti conuenit. Cæterum ſpinæ ceruicis ue uulnus aut caſus, aut luxatio uertebræ, letalibus ſyndromis confluentibus, nullo remedio eliditur. Quod ſi penis reſolutus eſt, ijſdem quæ ad ueſicam pertinent utendum. In ijſdem partibus atq; lumbis, etiã ijs quæ intendẽdi uim obtinent utemur. Improbatur lac & caſeus, & reliqua bellaria, lactucæ cũ cæteris oleribus. Recto autẽ inteſtino reſoluto quãdoq; ab inuitis oletulũ excernitur, quãdoq; retinetur, ijſdẽ utendũ eſt remedijs, aliâs quidẽ immittẽdo per clyſterẽ, aliâs uerò aſtringẽtia: uerbi cauſa, elixationẽ cupreſſi, lentiſci rubi: aliquãdo uerò per remittentia, cuiuſmodi

Spaſmus cynicus.

Deglutionis conuulſio.

Linguæ.

Vocis.

Veſicæ.

Penis reſolutio.

Longanonis reſolutio.

iuſmodi ſunt adeps ſuillus, aut anſerinus, & oleum maluarum: nonnun-
quam uerò & per ea quæ mordent, ueluti ſalſugo, aut colocynthidos, aut f
milium decoctum: neq; enim motiones alui ſic promouent, atq; ipſa agita-
tio. Si autem ex frigore id mali exortum eſt, acopũ ex euphorbio cũ olea
diluto immittito. membra poſtremo reſoluta, communi cura ſæpius flecti-
to, perfricato, & quemadmodum prædiximus, diſtendito, ſumma nanq;
ſpes in frictione ſita eſt.

De pareſi, quæ ex colico morbo contracta eſt.

Colica quædam affectio noſtra ætate incruduit, quã (& præcipue eo
qui euaſuri erant malum) motionis exacta quædam membrorum orbita
comitatur, ſed ſenſus tactus incolumis, ut uidetur, conſeruatur, tanquã in
dicatorio aliquo tranſitu ex corporis profunditate in extremas particu-
las facto: proinde citra quoq; medicamentorum ſubſidium ultro pleriſq;
tempore facili deo, motus poſtlimimio reuerſus eſt: alios uerò difficilioris
curationis etiam ſimpliciora ex prædictis unguenta perſanauere. Præ-
pua uerò his inuenta ſunt, tum id quod è populo, tum quod ex abiete con-
cinnatur acopon. Plures uerò medicamenta quæ robur inſerunt, & me-
diocriter frigorifica magnifice iuuerunt.

De conuulſionibus. Cap. XI X.

Signa ſpaſmi ex plenitudine & ua cuitate.

POſtquam de paralyſi affatim docuimus, deinceps ſermonem de ſpaſ-
mo, quod eſt conuulſione, feremus, quoniam utraq; neruorum eſt
affectio. Cuius rei quoq; gratia de tremoribus ſequẽter ſubnectemus. Quã
docunq; igitur circa morbi ſtatim exordium, uel haud longe ab initio con
uulſiones orſæ diutius perennant, à plenitate trahunt originem. Cum ue-
rò copioſos corporis ſudores, aut uomitiones, aut excrementorũ alui deie-
ctiones, aut ſanguinis profluuium, aut immodicas uigilias, aut fame m, aut
permultas denicq; & uehementes cõmotiones, ſequuntur, à uacuitate ori-
ri certum eſt. Atqui ubi aliquis ſoſpitum ſubito cõuellitur, à plenitudine ſi
ri malum neceſſarium eſt. Verum ſi ex febribus adurentibus totius corpo
ris moles, & nerui pariter aruerint, ex illaq; ariditate conuulſio oriatur,
certè id exitioſiſſimum, & tantum non immedicabile malum eſt. Primum
igitur membra, quæ contrahuntur ualidè continenda ſunt, inordinatiſq;
motibus occurrendum. Confricentur itaq; in hunc uſum oleo rutaceo, aut
ſicyonio, aut ueteri, aut huius farinæ quopiam alio. Propinanda eſt ſedulo
mulſa. Cæterum qui ex inanitione cõuulſione uexantur, oleo, aut certè hy
drelæo calente foueẽdi ſunt. In lauacrũ quoq;, niſi quid prohibeat, ducendi,
temperatoq; ſolio cum oleo ac frictione leniſſima utendũ. Nutriemus autẽ
ſic affectos, quæ ex chondro & alica fiunt ſorbitionibus, & uino tenui ſi
ciliſq;

cilisq; digestionis diluto, nisi infestet febris, tũ enim ptisanæ cremore utendum, somnoq; uacandum. Sed quæ ex plenitudine aut phlegmone cõuulsiones oriuntur, plenitatis cuacuatione eximiè curantur, phlegmonem peculiaribus suis præsidijs medendo. Fiunt præterea conuulsa nonnunquam cum uomentes lancinantur uehementius. Succurrit ipsis & acanthij radix, & acanthes albæ semen in potu sumptum. Aegyptiæ quoque acanthæ, & centaurij præterea tenuis succum nonnulli potui præbent, cum uidelicet ex plenitate contrahitur conuulsio. Neq; tamen ad bibendum modò porrigito, sed & foris quoq; cuti, castorium unà cum sicyonio illinito. Quod si his perpetratis non cessauerit interim conuulsio, cucurbitulas, cutescalpello circumcisa, imponito. Cruribus quidem contractis, coxendicibus & extremæ uertebræ: manibus uerò cõuulsis, dorso, & primæ ipsius uertebræ, partiq; humero superiacenti. Vno uerbo, si toto corpore ab affectione libero, labium aut palpebra, siue lingua subito contrahatur, dirum symptoma putandum est, magnos secum terrores apportans, licet exiles corporis partes affectæ uideantur, in his itaq; ab occipitio & primis ceruicis uertebris fiat sanguinis detractio.

De rigore & differentijs eius. Cap. xx.

RIgor, quem τέτανον Græci nuncupant, cũ & ipse conuulsio quædam existat, euenit ceu gelu concretis, corporis, præsertim spinæ musculis, frigido humore foris & intus adstringente, unde in ea affectione cõstituti, neq; seipsos flectere possunt. Vbi igitur corporis membra anterius rigent & extenduntur, appellauerunt Græci ἐμπροσθότονον, nos rigorem in pectus. Quando retrorsus caput scapulis ueluti adnectitur, uocatur à Græcis ὀπισθότονος, Romanis fortasse non absurde rigor in scapulas. Quando autem ceruix cum reliquo corpore ueluti inflexibilis æquabiliter in utranq; partem rectà intenditur, τέτανος ab illa, rigor simpliciter ab hac gente appellatur. Verùm Pelops affectiones has musculorum neruorumq; ceruicis, extensionem contensionemq; nominat, quorũ beneficio in anteriorẽ, posteriorem partẽ, & quoquo uersum ceruix flecti uertiq; potest. Atqui si in posteriores musculos colli adstringatur ac rigeat. ὀπισθότονος ex accidente: si uerò in anteriores partes, ἐμπροσθότονος: sin rectà in utranq;, τέτανος nuncupatur. Causam huius mali asserit musculis repletis spiritu & aëre crasso ac nebuloso quodammodo. Affirmat etiam eundem supra modum frigidum & concretum esse, ac ideo difficulter mobilem: unde fit, ut sic affectis fomenta sicca magis conueniant quàm humida. Et hæ quidem tetani sunt differentiæ, sed omnes eadem ratione curantur. Præsentissimum uerò omnium est præsidium superueniens febris, mo

Pelopis de rigore sententia.

Tetani notæ. dò non ſit à principio. Arguit uerò has anguſta reſpiratio, pulſus rarus et paruus, & nonnunquam riſus etiam Sardonius eos inuadit, & rubor faciei, oculi intumeſcere magis uidentur, & uel neque omnino meiunt, uel inſtar aquæ lotium emittunt, uel cruentum, habens quaſdam ampullas: alius exiccatur, uigilijs magis infeſtantur, & ſæpenumero conuulſionibus ita conflictantur, ut periculum ſit, ne de cubili decidant: quandoque ſingultire incipiunt, & è dolore laborant: alij quidem capite, alij uerò utriſq; clauiculis, humeris & lumbis, nonnulli uerò ipſorum ſubtremuli quoq; reddũtur. Facit autem affectionem hanc etſi rarius, laßitudo, humi dormitio, ponderis eleuatio, caſus, uulnus, æſtus, plaga, & alia quæcunque neruis iacturam inferre poſſunt. Medendum autem his quemadmodũ & illis qui ex inanitione conuelluntur.

Tetanorum curatio.

Cum rigore rectaq; ceruice conuulſis, à morbi ſtatim primordio ſanguis mittendus eſt, partes eorũ lanis oleo Sicyonio, aut caſtorio cum uetri oleo imbutis cooperiẽdæ, aut ueſica quoq; latior calido oleo referta, tendinibus eſt imponenda. Conciſa deinde ſcalpello cute, cucurbitulis detrahendus eſt ſanguis: leues enim lædũt. Applicẽtur aũt cucurbitulæ interũ ceruici ab utraq; ſcapularũ parte, et lacerto ſiorib. pectoris locis atq; precordijs, nonnunquã uerò regioni ueſicæ atq; renũ. Nihil uerò detractioni parcendum, neque tamen ſemel cumulatim interim, ſed ſenſim pluribus; uicibus auferendũ. Sudores porrò lanis oleo madefactis detergendi ſunt, ne nobis imprudẽtibus refrigeſcãt. Quod ſi tetanos perennauerit, in oleũ bis in die deſcendere iubeas, & haud diu in ipſo moram trahere, nihil enim tam uirtutẽ uſque adeò deijcit, atq; olei inſeſſus. Bibendum præterea eſt hydromeli opimũ ad dimidiam uſq; partem decoctum. Ad hæc panacis ſuci drachmam robuſti hauriant, imbecilliores aũt hemidrachmiũ, uel ad minimum, unum obolum: uideri aũt poſſit cuipiam hoc officere ſtomacho. Exhibendũ etiam ammoniacũ: aut ſucci cyrenenſis quantitas orobi, obducta † crudo melle deglutiatur: laſerpitijq; radicis cochlearia duo, mulſæ cyathis tribus, aut elixationi eius indita, potui exhibeãtur, uel myrrhæ drachmam ex aqua mulſa, hyſſopiq; decocto. Omniũ uerò inculpatiſſimum expeditiſſimumq; erit caſtorij exhibere cochlearia duo aut tria, modò diſtribuat quis eius particulatim multitudinem, nihil officiet, etiam ſi poſt cibũ ex ipſo ederit. Præter reliqua uerò ipſe quoq; potus aliquandiu uacationem habeat, minutatimq; ſumatur, ægrè enim potantibus in nares potus rebullit, unde uchementer lancinati ad conuulſionem irritantur. Illiniẽda uerò ſedes eſt oleo rutaceo, cum opoponace, immittanturq; ipſis: frigi-

† ἀπέφθῳ, id eſt, nõ cocto, ſed reperitur pro affarim cocto.

de

dæ porrò ſuperfuſionem, cum ſit (quemadmodum Hippocrates aſſerit) maximè temeraria, & ob hoc à recentioribus (ut arbitror) reprehẽſa, etiã noſipſi deuitamus. Vnguentũ probatur, quod accipit nardi pondo ſextarium, ceræ uncias duas, fõlij, amomi, ſtyracis, maſtiches, caſtorij, adarcæ, euphorbij, piperis, ſpicæ nardi, cremoris balſami, ſingulorum † unciam. † denarium

Opiſthotonicis potio.

Panacis radicis, piperis albi, coſti, myrrhæ, ſucci papaueris paria cuiuslibet pondera, culcitram petentibus inſtar cicerculæ exhibebis. Conducit autem & orthopnoicis, hoc eſt, non niſi recta ceruice ſpirantibus. Eſto præterea in hac affectione cõſtitutis victus extenuans, expeditæ digeſtionis, & minime recrementoſus.

De tremoribus. Cap. XXI.

OMnis tremor generatim ex infirmitate neruorũ originẽ trahit, cuius locupletiſſimus teſtis ſenectus eſt. Priuatim uerò plures & diuerſæ cauſæ tremorẽ efficiũt, uidelicet frigidius naturæ temperamentũ, importunus frigidæ aquæ potus, præſertim in febribus, prætereà gelidi et glutinoſi humoris abũdantia, atq; immodicus etiã uini uſus. Qui igitur ex delictis admiſsis apertè tremunt, à nociuis abſtineant. Perſeuerãtibus uerò diutiuſcule, factis in febrili affectione tremoribus, principio quidem uniuerſum corpus oleo Sabino, ſed in relaxationibus acceſsionum peruetuſto, aut Sicyonio, irrigato, extimas uerò corporis partes illitas mollib. lanis cooperito. Deinde cucurbitulæ à prima ſpinæ uertebra uſq; ad ſcapulas ſeu interſcapulũ, & lũbos defigendæ, mẽbris antea atq; præcordijs cataplaſmate ex hordacea pollenta illitis. Iam eadẽ hæc mẽbra lanis oleo ueteri aut Sicyonio infectis cõtegãtur. Quod ſi febres in uetuſtatem incident, alternis diebus in oleũ, uel hydrelæũ deſcẽdendũ. Frictionibus ad hæc mollibus utendũ. Si uerò diutius procraſtinetur frigoris, quod ſubeſſe uidetur, diſpoſitio, propinandũ mulſum eſt et caſtoriũ. Calidis pariter locis geſtationẽ fieri cõuenit. Cibũ promptæ digeſtionis diductúq; facilẽ exhibebimus: primo quidẽ loco ſorbilẽ, deinde uerò alitũ, atq; piſciũ mollem carnẽ habentiũ. Finitis aũt febribus, lauandi ſunt, ſed abſtinendũ à gelido lauacro, et uini potione. Quod ſi multitudo craſſorũ & glutinoſorũ humorũ fuerit, incidentibus et extenuantib. utendũ: cuius generis eſt illud: Accipe ramuſculũ rutæ, ſpõdylij quantũ tribus digitis capi poteſt, caſtorij, nitri, uniuſcuiuſq; obolos duos, dato quotidie cochleariũ unũ cũ oxymelite, per uniuerſum triduũ ieiuno. Aut panacis et piperis grana quinq; propinato ĩ mulſi cyatho uno. Sed et ſimplicia ante potata tremẽtib. ſuccurrũt: uerbi cauſa, caſtoriũ, leporis in cibo cerebrũ, althææ radicis elixatio, damaſonij

Medicamentum craſſos & uiſcidos humores extenuans.

foliorum drach. quatuor in mulſo, eupatorium cum aqua. Frigore autem
modum excedente, & Zodymi unguento, ac ijs quæ contra pareſim ſcri
pta ſunt acopis & unguentis, & ſummæ cutis rubrificationibus, utan
tur, & exercitationibus perfricationibuſq;. Cæterũ ob temulentiam tre
muli, à uino, donec exacte malo liberentur, coërcendi ſunt.

Remedia quę oculis ſalubriter adhibentur, & primo de dolore, ex decretis GALENI decerpta. Cap. XXII.

QVando acerbiſſimi dolores oculos infeſtant, conſiderato, quon
ex affectu corporis ijdem ipſis in inflammationibus prouenia
Aut enim propter roſionem uehementẽ ex dira in oculos pro
manantium humorum acrimonia, uel ob tenſionem tartarum tunicarum
aut propter intenſionem aliquam craſſorum humorum, aut ſpirituum fi
tulentorum, grauiſſimi in ipſis cruciatus emergunt. Roſionibus itaq; pu
gantibus præſidijs quæ mordaces humores educũt, opitulabimur, & o
albore oculis infuſo. Vbi uerò maturitatem acquiſierit inflãmatio, & c
pus ipſum excrementis uacat, balneis nullum inueuias commodius aux
lium. Sed ijs, quæ prima rudimenta ad plenitatem referunt, inflamm
tionibus, euacuatione ſanguinis, ſubductione uentris, & infernarum p
tium frictionibus, mederi competit. Sed tunicarum intenſionibus, euac
to prius toto corpore, & humoribus qui ſurſum impetuoſe ucrgebant, a
ima reuulſis: deinde remedijs topicis, quæ diſcutiendi uim habent, ſuccu
rendum eſt. Fotus igitur ipſis applicandi ſunt, & fœnograeci infunden
eſt decoctio. Vbi uerò craſſi ſanguinis materia oculorũ uenulas intend
ſine reliqui corporis ſuccorum redundantia, potionem uini quod leni
calfaciendi, euacuandi, atq; aperiendi uim habeat non abdicamus.

De lucis oculorum perturbatione, & priuatim de Ophthalmia, id eſt, lippitudine.

Lucis perturbatio humiditas oculi eſt, ſimulq; cum rubore præter n
turam calor, non ex internis ipſius corporis cauſis factus, ſed foris aliq
occaſione adueniente: uerbi cauſa, ſole, fumo, puluere, oleo: proinde cog
ta ipſius cauſa, facillimè diſcutitur. In genere perturbationis huius ophth
mia cenſetur: non modò forinſecus, uerùm citra euidentem quoq; cauſa
ingruens, & ad tertium, quartum aut quintum diem plerũq; permanen
Medetur ei citra negotium, præcautione omnium quæ foris luci iniuria
inferre poſſunt, nutricatus parſimonia, aquæ potu, aut deambulatione,
uiq; ſcita deiectione.

De phlegmone oculorum.

Cum oculi inflammatione tentantur, poſt totius corporis purgation
illimit

illinitionibus utendum, quæ epiphoram, hoc eſt, humoris pituitoſi impetum poſſint diſcutere, et irritationẽ mitigare: uerbi cauſa, Nilei diarodon, aut Mediacum & Nardinum. Tunica uerò adnata ſiue coniunctiua, inflammatione correpta, utemur collyrijs, quæ ab effectus celeritate monemera dicuntur, cum oui albore infuſis: poſtridie uerò niſi phlegmone intendatur, oleum nardinum illiniendum eſt. Fomentis autem elixationis meliloti, & fœnogræci, uti conſilium eſt. Quod ſi ex craſſo humore lippitudo proueniat, medicamenta quæ neq; obſtruendi, neq; humoris incraſſandi, ſed quæ diffundendi, humactandi, & excernendi facultatem habẽt, utilia ſunt, cuius generis eſt, chiacum. Quod ſi in capite obſtruantur madores, cucurbitulam ceruici impone, uel ſcarificato, uel hirudines fronti iuxta affectum oculum admoue, aut cataplaſma ex pane ſyncero aqua macerato, cum exiguo roſaceo, aut polentis coctis, aut papaueris decocto ſuper accommodato. Efficatiore etiam ſimili modo utendum eſt cataplaſmate, è croco & meliloto, & palmularum carnibus, & tenerioribus coriani folijs, quibus q; & tritico toſto, & micis in decoctum inſperſis, & exiguo roſacco, capitumq; papauerũ decocto ſolutis. Semen quoq; papauerũ quandoq; mitigandi doloris gratia miſcetur. Quod ſi doloris uehemens fuerit neceſsitas, momentũ opij adijcitur: ſin autẽ leuis dolor infeſtarit, deuitanda ſunt narcotica. At ſi mediocris phlegmone fuerit, aloën ſine appendice, aut aqua, aut oui albore imbutam illinito. Sed ut præſentius fiat auxiliũ, adijce croci drach. ſex, aloës ſedecim, comeos nouem, aqua cœleſti excipe, collyriaq; concinna: ſed & διὰ κρόκου, nuncupata remedia, ab ophthalmiæ principio peraccommodata habentur. Quos uerò præmenti digito cedens, turgidiuſculus & percandidus circa palpebras et adiacẽtes partes tumor, abſq; tunicarum offenſa infeſtat, his quamplurimum opis afferent liquida collyria, ὑγροκολλούρια Græcè appellata, è croco ac atramẽto ſutorio, melleq; cõtexta. Illud uerò ſaluberrimũ cẽſetur inter omnia.

Vehementi dolori anodina adhibenda.

Liquidum collyrium indolorium.

Metallici atramenti ſutorij, mellis Attici, cremoris fœnogræci, pares portiones elixabis ad mellis uſque conſiſtentiam, deinde nucleo ſpecilli utrunque hircum attingito.

Ad Epiphoram, id eſt, tumorem oculorum ex defluxione cum phlegmone.

Aduerſus humorum decurſus in oculos (quas epiphoras Græci dicũt) in principio ſtatim congruit inedia, aquæ potatio, & omnium multo maximè caſtitas. Ad hæc aluus ſubducatur, poſca diluta madefiat facies, præcipuè ſi feruens fuerit defluctio: ſin minus, atramẽto ſutorio cũ melle fron

tem atq; palpebras oblinito. Nonnulli uerò atramentum ſutorium aqua maceratum, ad ablutionem exhibent. Sed qui citra inflammationẽ huiuſmodi deſtillatione afficiuntur, aut etiam cum inflammatione quidem, ſed ita, ut ſupra oculorũ ſupercilia caluariæ inflãmans materia inſederit, ad-
Simplicia. glutinamentis in fronte utendum eſt: uerbi gratia, ex ſimplicibus quidem, utrentibus uitis fõlijs, aut rubi cremore, aut portulacæ, aut cotoneorum cũ tenui polenta, aut galla trita cum uino, & tenuiſſimo farinæ, aut cicutæ, aut pulicaris herbæ cũ aqua, aut ſolano, aut cochleis cũ teſtis tritis ac maceratis, inſtar cataplaſmatis à tẽpore ad alterũ tempus illitis: et ut ſumma
Compoſita. tim perſtringam, adſtringentibus atq; frigorificis. Ex cõpoſitis uerò polen frumentaceum, aut myrrha, aut thus, cum oui albore illinitur: aut Samia terra, cum myrrha & manna, ſimiliter cum candido oui liquore. In frigidioribus porrò fluctionibus, ſulphuris uiui, bituminis, picis, colophoniæ, uniuſcuiuſq; drach. duas, pariter etiã Muſæ trochiſcus, & Aſter, & cõſimilia, pulchrè diſcutiũt. Theriaca præterea uino adſtringẽte ſubacta, frõtiq; illita, frigidos humorũ fluxus cõpeſcit. Hæc ipſa in potu quidẽ ſumpta, magnificè ſuccurrit. Ipſi uerò oculo, cũ lanam, tum paynniculũ tenuẽ, albore oui infecta, imponito. Caſeus adhæc recens pari modo oculo applicatus, aſperas maximè & acutas fluxiones cohibet. Collyria itẽ cognomẽto quia reprimũt κολλύκια, cũ illita, tũ inſtillata âqueo, idem præſtant. Si uerò in profundo & ſubcaua, humor contentus, longo tẽporis ſpacio perenauerit, poſt uniuerſales euacuationes medicamẽtis quæ per nares repurgant, & apophlegmatiſmis utendũ. Capitis item tonſura, et quæ cutim rubicundã reddunt, rubefacientia dicta probãtur. Cæterũ in his curationem etiã manuũ in capite accerſunt: uerbi cauſa, angiologiã, et arteriarũ ſectionem, tũ hypoſpaſthiſmũ, tũ periſcyphiſmũ, id eſt, excoriationẽ pericranij, atq; cõbuſtionem circa uerticem uſq; ad os. Cucurbitulæ aũt occipitio cũ ſcarificatu impoſitæ, fluxionis impetũ reuellere poſſunt. Signa porrò fluxionis extra caluariã, ex uenarũ cõceptaculis deprehẽdũtur, quoniã ea circa frontẽ atq; tẽpora ſupra modũ tument, & caput ueluti reuinctũ cernitur, & quæ ſiccãdi uim habent adglutinamenta auxilio ſunt. Quod ſi horum nihil adſit, perſeuerãte cõtumaciter humorũ impetu, & ſterrutamẽtis interim plurimũ moleſtãtib. ſub caluaria humorẽ ſubterfluere iudicãdũ eſt.

De ocellorum Chemoſi.

Cũ ex uehementiore oculi inflammatione utræq; palpebræ ita peruertuntur, ut ægerrimè ſubiacentes oculos uelent, albũq; ipſius ſublimius nigro ſupereminet, ac rubeſcit, & magnã nigri partem occupat, Chemoſis à Græcorum medicis appellatur. Subuenit huic malo ſanguinis detractio.

Cathar-

Cathárticum & diarhodum collyrium, candidum & cineritiũ, quod ſpodiacum dicunt, cum lacte aut oui albore: quibus illiniendæ ſunt palpebræ, tempora, atq; frons. Fomentis præterea & cataplaſmatis, quæ leniendi facultatem obtinent, utendũ. Vbi uerò ſedatur phlegmone, acrioribus ſubungendum cenſeo: è quorum numero habetur diarhodum uiride.

De hypoſphagmatis, id eſt, uenarum ruptionibus, & oculorum tumoribus, quæ Græci ὑμφυσήματα appellant.

Hypoſphagma, ruptio quædam uenarũ coniunctiuæ tunicæ perhibetur, ex ictu plerunq; contingens. Sanguinem igitur ipſis palumbi aut columbæ, aut calidum lac muliebre infundito, momento thuris abſtergens. Vel muriam inſtillato, maximè uerò ſalis Cappadocij. Vtilis item fotus ex hyſſopi decocto adhibitus. Conducit uerò laxis tumoribus, qui oculis ex plaga proueninut, fotus è poſca cõtinuus. Spongia itidem poſca infecta & applicata. Spheclariũ præterea cõbuſtũ, & ſtercus columbinũ, pari pondere, uino aut aceto diluta inungito. Cataplaſmatis uerò inſtar caſeum recentem, aut radiculæ corticem, aut uuam paſſam abſq; acinis, ſingulatim in poſca aut mulſo applica. Hæc quoq; contra ciliorum incrementa, quæ Græcè ὑμφυσήματα dicuntur, faciunt.

Ad Emphyſemata pruriginoſa, & oculorũ ſcabredinem.

Emphyſema palpebræ excreſcẽtia & inflatio eſt, laxo tumori ſimilis. Pſorophthalmia uerò, pruriginoſa palpebrarũ ſcabies eſt, ex ſalſo, nitroſoq; humore ducens originem. Expedit ipſis cũ poſca, tũ lenticulæ decoctum, tũ roſarũ ſuffitus, tũ illud deniq; hygrocollyrium, æris drach. ſex, miſyos cõbuſti, myrrhæ, uniuſcuiuſq; drach. tres, croci unã & ſemiſſem, piperis drach. uini Chij, & paſſi Cretici, ſingulorũ ſeſquicyathũ, coquito ad mellis uſq; ſpiſſitudinẽ. Hæc eſt, quã omniũ utiliſſimã eſſe credidit Eraſiſtratus. Valet etiã ad anginã, oris hulcuſcula, uerẽdorũ, et auriũ dolores. Illiniantur aũt & oleo genæ, ſubſomnũ. Vitẽtur uerò acida, ſalſa, et acria. Pſorophthalmia.

De Sclerophthalmia & Xerophthalmia.

Morbus quidẽ oculi, quẽ σκληροφθαλμίαν Græcè nũcupãt, durities quæ dã & difficilis admodũ palpebrarũ eſt cõmotio, cũ dolore ac rubedine, abſque humore. Quocirca ſpõgijs aqua calida imbutis oculos idẽtidẽ fouere, et palpebris, ſomnũ inituro, ouũ cũ roſaceo, aut adipẽ anſerinã imponere, expedit, fugiẽtes frigida, quæq; duritiẽ cõciliãt. Caput uelari, et pinguedine oblíniri, aluusq; ſubduci debet. Ξηροφθαλμία uerò, pruritui ſimilis oculorũ eſt, ſine fluctione diſpoſitio. Medẽdũ huic lauacris, et inũctionib. et boni ſucci nutricatu. Nõ mediocri uerò utriſq; iuxtà fuerint præſidio medicamẽta tã acria, ut lachrymas eliciãt p quæ durities de ſuo rigore remittetur, Auicenna Geſſe uocat.

&

& ariditas humeſcet. Huiuſmodi exiſtit & Eraſiſtrati, ab exuberãti uſu ὠὐρηκέναι, & quod appellatur dicenteton, & id quoque cui cognomentum eſt σταλωλεκὸν.

De Eſtropijs.

Inuerſio palpebrarum hæc eſt affectio, uel ad cicatricem, uel ad carnẽ ſubexcreſcentem referens originem. In quibus ergo, ſubexcreſcentia carnium in uetuſtatem incidit, raſilem æruginem torrefactam terito & admouento, aut plumbo cremato cum ſulphure ignem non experto, & loto, aut ambobus æquis partibus, tum æris flore, tum plũbo, utitor: nam quod à cicatrice naſcitur Eſtropion, ſiquidem curationem conſummatam moliri animus eſt, manuum operam deſiderat.

De Aegilope & Anchilope, oculorum abſceſſibus.

Aegilops abſceſſus eſt, qui inter maiorem oculi hircũ & næres fit, qui ruptus ſi negligatur, uſq; ad os fiſtulam aperit. Idem priuſquã diſruptus exulceretur, Anchilops appellatur. Magnificè igitur conducit glaucium, & crocus, unà cũ ſucco perdicij applicata: iugiter uerò permutari debẽt,
Halix & neq; pati dum mutentur ipſa. Aliud: † Salix in aceto elixa, & ſcitè friata: non modò incipientibus, ſed & in ſuppurationem iam cõuerſis, ſuccurrit, aperitq; & ad os uſq; deſcendit. Hoc ſi quis utatur, nõ Aegilopas ſolum, uerùm Anchilopas etiam medebitur. Aliud: Ruta ſatiua cum lixiuio trita, decocta, & impoſita, ægilopas præclare admodum inſtaurat, & uſq; ad os penetrat. Intra initia dunt axat mordet, ſed poſtea non ita. Atq; ſuſpiciendum interim, quod nullam poſt ſe turpem cicatricem relinquat. Aliud: Cochleas cum teſtis tritas imponito. Nonnunquam uerò & aloë quoq;, aut myrrha admixta. Id ſi ante ſuppurationem & poſt ripturam inducatur, ægilopa exiccat.

De Trachomate, id eſt, ſcabricitate.

Trachoma genarum interiorum ſcabrities eſt. Harum extenſio rigida, quæ eò peruadit, ut ueluti in fiſſuras exaſperetur, Sycoſis uocatur: quod ſi inueterauerit & occaluerit, Tyloſis appellabitur. Collyrijs igitur utendum, tum illo quod è uino, tum eo quod è duobus lapidibus conſtituitur. Necnon & ipſo hæmatite lapillo aqua eloto, genis hiſce confricatis. Atq; Hermation cũ exiguo cygnario, aut diacrocu, non tam ad hæc, quàm ad pſorophthalmiam ſine exulceratione congruit, inuerſæ genæ illitum. At ſi callus durior, his non uincatur præſidijs, genã cõuerſam pumice, uel teſta ſepiæ, uel ſolijs ficulneis, aut inſtrumento deniq; quod à palpebrarum raſura Blepharoxyſton uocant, abradimus.

De

De Chalaziis, oculorum tuberculis.

Chalazium, palpebrarum candidum eſt ex humore ocioſo tuberculũ: cui medendo ammoniacum aceto liquatum cum galbano illinito. Opitulatur uerò huic quoq; uitio, unà cum ceroto excepta terebinthina.

De Chrite, ſeu hordeolo.

Hordeolum, quod κρίθινον *Græci nominant, tuberculum eſt, quod in palpebra hordei longiuſculi ſimilitudine, ſupra genas extrinſecus naſcitur. Oportet cera candida fouere, aut muſcæ capite amputato, reliquo corpore perfricare, aut cum hordeorum diluto perfundere.*

De pediculatione palpebrarum.

Expurgatis ante omnia pedunculis, aqua marina tepida abluere palpebras expedit: mox medicamentum quod ſubſcribam, cilio applicare: Accipe aluminis ſciſſilis portiones duas, ſtaphilidis ſylueſtris, quam pediculariam uocant, portionem unam, quibus tritis utere.

De Madaroſi, ſiue Milphoſi palpebrarum defluuiis.

Madaroſis oculorum morbus eſt, quo palpebrarum pili defluunt. Poſt uniuerſi igitur corporis diligentem curationem, ſmegmatis quæ cognomento καλλιβλέφαρα *(hoc eſt, quæ uenuſtatis palpebrarum gratiam lenociniumq; inducunt) nuncupantur, ad profligandum illud oculorum uitium utamur. Terræ Ampelitidis, croci Celtici, ladani, æquales partes tritas, cum uſus poſcit, adhibe.* Aliud: *Stimmeos uſti & eloti drachmam, plumbi cremati & abluti drach. quatuor, croci tantundem, nardi Indicæ drach. treis, unà contere atq; utere.* Aliud: *Palmularum oſſium crematorum drach. treis, nardi Gallicæ duas, ubi triueris in farinam, utere. Hoc ſcabioſis quoq; oculis ſuccurrit.*

Medela Neapolytæ, ad palpebrarum defluuia, & diuturnos ciliorum affectus.

Stimmeos, cadmiæ, chalcitidis, miſyos, xenici æquas ſingulorum partes in craſſa fruſta incide, melleq; ſubacta torrefacito, leuigatisq; utitor.

De Ptilloſi.

Ptilloſis palpebrarum eſt in callum indurata craſſities, rubens, quam magna ex parte capillorum defluuium comitatur. Præter memorata igitur extreme etiam proficit muſcerda deuſta, melle læuigata & illita.

Ad ſuperciliorum Madaroſim, uel glabreta.

Oleo, ſeu ſeuo anſerino infectis digitis plumbũ cõtere, eoq; locum oblinito. Aliud: *Hoc nonnihil nigroris quoq; inducit: Nuces ponticas crematas, cũ adipe caprino, urſino ue ſeuo tritas illinito.* Aliud: *Quod ad mentí alopecias, pluſculũ tulerit præſidij: Herbæ Apollinaris drch. duas,*

muſcerdarũ drachmã, polytrichi tantundẽ, unguẽti irini cochlearia quatuor, læuigatis perquã accurate, unguentũ admiſceto, et antea ſouẽs illimito. Quod ſi locus ante nouacula præparatus fuerit, multo efficacius erit.

Ad Trichiaſim palpebrarum.

Vbi qui oculũ pungũt pilos prius euulſeris, locũ cõfeſtim ſanguine ranæ ſine additamento inungito, uel cum cinere chameleontis albi, aut ſanguen cimicum, aut fumariæ in hordeolis prognatæ ſuccus cum gummi, aut tellinarum ſalſarum crematarum cinis ex cedrino liquore inſperſus, aut loti cinis, aut alumen liquidum, phorſimon appellatum, aut muſcæ caninæ ſanguis admodum ad hoc confert.

Trichocollia.

Conglutinant infractos pilos: Bitumen, maſtiche, colophonia, gummi, cochlearum uiſcoſa portiuncula.

De Encanthidibus & Rhyadibus.

Ἐγκάνθιδες. Ῥυάδες.

Encanthis oculorum labes eſt, cum maioris canthi naturalis caruncula excreſcit, & ad nares protuberat. Rhyas uerò e contra eiuſdem hircus carnis eſt imminutio. Encanthidas igitur iiſdem medicaminibus, quæ de Ectropio memorauimus, ſimilibusq; rebus adurentibus, uel putrefacientibus, & erodẽdi ui præditis, cõminues: ſed ne quid nimis, periculum enim eſt, ne ſi totas omnino expungas. Rhyas, diuerſum planè malum inducatur, ſed ad naturalem uſq; magnitudinis diſpoſitionem. Sed Rhyades, magno quidem angulo, ſiue rudis chirurgici culpa, ſiue pharmacorũ carnem corrodentium prorſus perdito, nullo medicamento uinci poſſunt: minuta uerò duntaxat parte ipſarum, iis quæ modicè adſtringunt, & carnem inducunt, reſtituas: cuiuſmodi ſunt, quæ è croco & glaucio, & aloë componuntur, & diacrocu appellata collyria. Altercum item in uino decoctum & impoſitum, & momentum aluminis cum uino.

De oculorum hulceribus, & eorum differentiis.

Hulcerum quæ oculos infeſtare conſueuerunt, genus quidem unũ eſt, ſed particulares differentiæ plures. Nam quod in cornea tunicula cauum, anguſtum, mundumq; hulcus fit, Bothrium nuncupatur. Quod uerò latius quàm hoc & minus profundum, Cœloma appellatur. Argemon autẽ in circulo iridis natũ, ambientia comprehendit, ita ut extra iridem ſubruſum, intra uerò album appareat. Epicauma uerò hulcus eſt ſordidum, impurum, & cruſtoſum: quod cum expurgatur, ſæpius humida quæ ſunt in oculo effluunt. Et alia innumera ferme exhulcerationum oculi ſunt diſcrimina, de quibus cõmunius uerba faciemus. Proinde ſi hulcus cũ phlegmone ortũ habuerit, curatio ex illis quæ phlegmones leniendæ & maturãdæ

Βόθριον. Κοίλωμα. Ἄργεμον. Ἐπίκαυμα.

poteſtatem

potestatem habent, admouenda est, unà cum peculiari hulceris medela, cuiusmodi collyria quidem sunt Libanium, cygnus, et quæ pelaria appellantur, item aster, & consimilia: præterea quæcunq; ex malo & terra astere, cerussaq; constant. Certò aũt scimus omniũ præstantißimũ anodynum esse Ilamonem, cæterũ in eius usu perseuerandũ non est, quoniã uehementißime si quicquã aliud stuporem inducit. Vtilißimũ porrò τὸ διὰ γεμάτων, nihil planè stuporis obtinens. Quod si cũ fluxu fuerit exhulceratio, illorũ quodpiã collyriorũ admiscebimus: quale est, quod ex hydra cõponitur, & Chiacũ, & fuluus cygnus, & breuiter quæ repultricis, sine rosione facultatis sunt. Aduersus autem sordida ocellorum hulcuscula, mulsa modicè diluta, atq; fœnogræci decocto utamur, atq; illis quidem tum seorsim per se, tum adiectis etiam quæ ad eam rem facta sunt collyrijs: Acutiora quidem si fuerint hulcera alba, Seberiano, & quod ex fœnogræci succo contexitur. Vbi uerò acria non sint, collyrijs quæ myrrhã habent, & nardino unguẽto, maximè utendũ. Cæterũ hulceribus ad unguem expurgatis, Cleon medicamentũ potest cicatricem inducere, & eidẽ similem colorẽ induere.

De Proptosi, uasto tumore, qui oculum sua sede propellere uidetur.

Proptosis casus est uuæ tunicæ, ab exesu siue disruptione corneæ proueniens, quæ exigua adhuc, modis omnibus muscæ caput referens, Myocephalon nuncupatur: aucta uerò amplius instar uuæ acini, Staphyloma dicitur. Vbi uerò adeò egreditur, ut palpebris superemineat μῆλον: cũ deniq; obcalluerit, Clauus, Græcè ἧλος appellatur. Quocirca si mediocriter tantum oculus, ueluti ad muscæ capitis instar à suo iusto modo procidit, medicamentis quæ discutiendi, astringendiq; potentiã obtinent, utendũ: uerbi causa, Chio, Phæo, Nardino, & Theodotio. Et eo quod è summo oleæ coliculo, & ex cornu conficitur. Spongia, posca, aut uino adstringente, aut rosarum decocto imbuta, oculis sine dolore alligetur, aut splenium. Cæterum præcipuũ bonitatis honorem aduersus procidẽtias & omnia hulcera habet Olympiacum, aut Olympus appellatum, cum cremore oleæ aut polygoni, aut polij. Eadem quoque ipsa & hulceri Clauo congruentia sunt, & Stahpylomatis priusquam albescant. Nam quæ maculas candidas contraxerunt, & calli instar obduruerũt, insanabilia censentur.

Myocephalon.
Staphyloma.
Μῆλον.
Clauus.

De oculi sugillationibus, quæ Græcè ὑπώπια dicuntur.

Hypopyon in cornea oculi membrana quandoque nascitur, nunc quidem in imo, nunc uerò in summo, ungui humano forma non dißilis suppuratio: quæ causa est, ut Vnguis oculi etiam hoc malum appelletur.

pelletur. Scopus itaque curationis huius eſt, ut pus quod in tunicula coit per ea quæ nõ uiolenter diſcutiunt, diſſipetur: cuius farinæ ſunt aqua mul ſa, & fœnogræci cremor, & quæ ex eodem contexuntur collyria, atq; li banium, & quicquid è thure, concinnatur. Aut confringatur uomica, & cum ualentioribus expurgetur: è quorum albo ſunt collyria, quæ myrrh habent, & hygidium. At qui hypopyis abſq; exulceratione medendis, etia illo utendum eſt liquido collyrio, cõpoſito ex atramenti ſutorij, croci, ſin gulorum drach. octo, myrrhæ quatuor, mellis libra. Cæterum phlycten cum corneæ membranæ extuberantia ſit, ex humore compagem ipſius e coriante, curationi ſubijcitur ſugillatorum.

Medicamen humidum ad hypopya, Baſſi.

Sumito croci, aloës, myrrhæ, uniuſcuiuſque unciam, uini uncias trei mellis optimi uncias ſex, diluatur crocus cum uino exiguo, deinde aloë myrrha, & ſimulatq; craſſitudinem præfert, injicito ipſum mel. Vnita ſe uitreo reponito: bis autem quolibet die ter ue, ſi neceſſitas urgeat, illini to. Vnà quippe opera oculum purgat, carnẽ reficit, & cicatricem induci

De cicatricibus & leucomatis.

Vtæ. Cicatrices quæ in ſumma ſuperficie oculis innaſcuntur, à quibuſdã g neralinomine cicatrices, à nonnullis uerò nebulæ: quæ altius radices eg Leucomata. runt, leucomata, id eſt, albugines dicuntur. Quibus ſanè medicamenta Nephelia. ſtergendi purgandiq; facultate prædita ſubueniunt. Leuiores uerò macu las nebulas inquam, anemones ſuccus exterit, atq; minoris centaurij cr mor, cum melle. Eas autem quæ longiore temporis ſpacio perſeuerauer cicatrices, cedriæ liquor extenuat. Aes item abſq; additamento aqua in ſtar collyrij tritũ: & detergentia collyria, cuius generis eſt, quod è corn ceruino fit, & rhinarion, hecatombeq;, & ſimilia. Sed leucomata, nitru oleo peruetuſto accuratè maceratum, ſcitè illitũ, diſcutit. Idem ſepia teſt cremata, cum melle liquefacta, pulcherrimè præſtat. Inter collyria auten Collyrium diamamira. hoc quidem haud inſcitè & clementer extergit. Mamiræ, guttæ ammoni cæ ſuffiminis, myrrhæ troglitidis, oleturi crocodylorum, æquis partibu redige in collyrium, atq; utere: aut compoſitis ex aqua diſſoluto crocodi terreſtris ſtercore collyrijs, maculas oblinito. Haud improbè feceris, ſi e Cappadocicis ſalibus aqua dilutis collyria, natura contra albugines com parata, guttatim inſtillaueris.

Cicatricum tinctura.

Gallæ, acaciæ, ſingulorũ uncia media, atramenti ſutorij drach. bina Collyrium præterea illud proficit. Mali Punici floris, cytinorũ, atramen ti ſutorij, acaciæ, gummi, uniuſcuiuſq; uncia dimidia, ſtimmeos, gallæ, ſi

gulorum

gulorum drach. duæ, aqua ſoluuntur. Cum autem mali Punici flos ad manum non fuerit, tum quæ inſtar membranæ intra acinos ſunt, admiſceto.

De Pterygijs, hoc eſt, unguibus oculorum.

Vnguis, quod Pterygion uocant, neruoſa quædam adnatæ membranulæ excreſcentia eſt, oriens quidem ab angulo, ſed ad oculi coronam procedens, quæ ita nonnunquam augeſcit, ut pupillam operiat. Magna igitur et inueterata pterygia non niſi chirurgica manu excidũtur. Recentiores uerò & mediocris magnitudinis, abſtergentibus præſidijs expugnantur: cuius generis ſunt quæ Græcorum medici τραχωμαλικὰ καὶ λαγνωμαλικὰ dicunt, quod nimirum illa trachoma palpebrarum aſperitatem, hæc albugines, leucomata appellata, proprie conſumunt. Ex incompoſitis quidem. æs crematum, aut atramentum ſutorium, cum felle ſuillo optimè cõducit. Sed longe efficacius hoc, cum atramenti ſutorij partem, gummi partem ſemiſſem uino macerata inungimus, uel collyria conformamus. Nonnulli uerò fel caprinum melli confuſum illiniunt.

Ad Pterygia, Hypopyos, & Amblyopias Oribaſij.

Habet lapidis Magnetis, eruginis raſilis, ſinopidis, guttæ ammoniacæ thymiamatis, ſingulorum drach. quatuor, croci drach. duas, mellis Attici cochlearium. Hoc etiam confert in medendis albuginibus.

De Antrachoſi, & carcinomatis.

Carcinoma, id eſt, Cãcer, in cornea oculi membranula abſceſſus eſt, magni doloris, tunicarũ ruborem & dilatationem præferens, cruciatus pungens uſq; ad tempora protenditur, potiſſimum ſi concutiantur: appetitu præterea carent, & ad acriora medicamenta exacerbantur: hoc malum remedijs non uincetur. Oblectamentis tum dolor leniendus eſt, potu præſertim lactis, frumentaceorum & probi ſucci, epularũ porrectione abſq; ulla acrimonia. Collyria quoq; dolorem ſedantia infundantur: uerbi cauſa, Spodiacum, Seberianũ, atq; id genus quæcunq; alia. Conſulendũ præterea bono totius corporis temperamento. Atqui Carbunculus quoq; hulcus eſt maleficum, difficile, cruſtoſumq;, quod nũc quidem bolbo, nũc uerò palpebræ, quemadmodũ & alijs quibuſcunq; corporis partibus cõtingit. In eius uerò carbunculi, qui in bolbo oboritur, curatione, principatum tenet, ea quæ ſtatim quidem ab initio fieri debet cum clyſtere euacuatio: deinde lacte coctionem non experto moderata expurgatio, mox ſpongia fõto, farinam eruineam aut triticeam in mulſo elixã, adglutinare expedit. Nõnunquam & iridi pollinem eius ſuperapplicare, lacteq; oculum eluere. Quod ſi edendo repant exulcerationes, lenticulam cũ melle, aut malis cydonijs decoctis àccommodare. Si latius depaſcendo diffunditur hulcus, ſõ Anthracoſis.

lijs oliuæ elixis, malicorijs in uino concoctis cum melle contritis. Noma autem perſeuerante, & cruſta impoſitu medicamenti quod dicturus ſum, decidente, cum hulcera fuerint pura, luteis ouorum aſſis tritis cum croco & melle, donec cicatrix inducatur, oblinito. Medicamentum quo de agimus, illud eſt: Spodij drach. quatuor, myrrhæ non admodũ torrefactæ obolos totidem, in Amineo uino uſquedum exiccetur macerans, paſſo Cretico ueteri commiſceto, ubi ſimul eliquata fuerint, liquidũ in pyxide fictili excipito atq; ſublinito. Sed ad cabunculos, qui palpebris innaſcuntur, mallũ punicum acidum totum conciſum in aceto coquito. Vbi ſubactum probèq; læuigatum fuerit, linteum oppleto, & utitor, cõmutans interdiu quidem bis, noctu uerò ſemel.

De Mydriaſi, nimia dilatatione pupillæ.

Mydriaſis oculorum uitium eſt, quo colore ne tantillum quidem mutato, pupilla multò naturali habitu latior apparet, & nonnunquam uiſoriã facultatem ex toto impedit, interdum uerò magna ex parte ſpecies hebeſcit, ut obiecta lumini longe minora eſſe uideantur quàm ſint, cuius cauſa eſt excrementitius quidam humor. Succurrendum eſt itaq; ſanguinis incaſa uena cubiti detractione, uel expurgatione: ſi uerò non, uenas in hirquis diuidito, deinde cucurbitulam occipiti imponito. Faciem item atq; oculos aqua marina perfundito. Quod ſi marinæ copia non ſit, muria aut poſca. Medicamentis denique iiſdem in mydriaſi utendum, quæ & in medendis phlyctænis expediunt.

De Phthiſi & Atrophia.

Phthiſis affectus eſt, quo pupilla anguſtior, obtuſior, hebetior, corrugatiorq; redditur, quæ cernuntur, maiora eſſe apparent quàm ſint. Oritur uerò ex ariditate condenſante. Dirimitur autem phthiſis ab atrophia hoc diſcrimine. Phthiſis anguſtiorem facit pupillam, atrophia uerò totum oculum exiliorem & humiliorem reddit. Medebimur autem huic affectioni, exercitationibus, & perquam accurata cum circa cuput, tum uultum, tum oculos fricatione: os adhæc aqua fouendum eſt, & caput ungento aliquo calorifico circumliniendum. Oculi præterea uehementiore medicamento extenuante ungendi ſunt, quale eſt quod ſequitur: Guttæ ammoniacæ drachmam, crocomagmatis drach. quatuor, croci duas, floris æris drachmam, aqua excepta in uſum adhibeto.

Phthiſis & atrophiæ diſcrimen.

De Nyctalope, id eſt, acie ueſpertina.

Nuſcitio, quẽ Græci νυκτάλωπα appellant, uulgo dici cõſueuit, quoties acciderit, ut interdiu quidẽ iuſta acie uideat quis, occidente uerò ſole, obtuſius, noctu poſtremo nihil. Eo malo affectis, medebitur ſanguinis è cubito

detractione

detractione, hirquorũ expurgatione, aut per clyſterẽ inanitione: mox apo phlegmatiſmis pituitam detrahere, aut ſternutationes ciere præcipiemus. Potui uerò hyſſopũ, aut rutã ante cibũ offerre expedit. Quod ſi his pactis nõ ex animi ſententia ſuccedat, rurſus medicamentũ expurgãdi facultate præditũ, ex ſcãmonia et caſtoreo exhibeatur. Oculi melle deſpumato inunguãtur, cõniuẽtibuſq; ipſis ac cõpreſsis humida intus cõtineãtur. Aluminis cõbuſti portiones duas, ſalis foſſilis partem unã, cõtere cũ melle, atq; ſublinito. Aliud: Iecur hircinũ aſſatur, atq; inter aſſandum aquoſus inde humor collectus inũgitur, ipſum uerò hepar edẽdũ exhibetur: decocti uerò iocinoris uaporẽ oculis aptis accipere cõtra nocturnã cæcitatẽ præcipitur. Vehementiora medicamina.

De glaucomate & hypochymate, ex Rufo.

Glaucoma & hypochyma, unum idemq; mali genus eſſe antiqui putauere. Poſteriores uerò, glaucomata quidem cryſtallini humoris uitia, quæ ex humiditate in glaucum colorem tranſeunt, exiſtimauerunt. Hypochymata uerò, humorũ ſuffuſionem, qui in medio corneæ & cryſtallinæ coactiſpeciem impediunt. Sunt autem omnia glaucomata ex ijs uitijs, quæ nullo prorſus eliduntur remedio. Hypochymata uerò, ut non ſunt incurabilia, ita neque omnia ſanantur. Verùm illis qui eiuſmodi oculorum ſuffuſione tentantur, antequam morbus cõſiſtat, ſanguinis è cubito detractione, expurgatione, euacuationibuſq; acrioribus ſuccurritur: uerbi cauſa, ex centaurij decocto, aut cucumeris amaræ, & alui crebriore ſolutione, cucurbitulæ in occipite, circũciſa ſcalpello cute, adglutinatione. Per uniuerſam uictus rationem, aquam potus loco ſumere, ex re & uſu fuerit: alimentis item extenuantibus uti. Conferent autem temporis progreſſu, et apoplegmatiſmi per dies aliquot. Quicunq; uerò perperam quippiam intuentur, perinde atq; ante oculos imagunculis obuerſantibus, è prauo aliquo humore, aut bilioſioribus uaporibus ſurſum halantibus, his medicamentũ ex aloë amarum exhibebimus continuò, aut cõ illo quoq; purgabimus. Cæterum in oculis itidem medicamentis utendum, primum quidem ſimplicibus, quemadmodum melle & oleo cum fœniculi cremore: Secundo uerò compoſitis, cuiuſmodi fuerit illud: Sagapeni didrachmiũ, ſucci Cyrenẽſis, ueratri candidi, ſingulorum drach. ſex. Alij in mellis acetabulis octo excipiunt, nos autem, Oribaſius inquit, proximè ſequenti utimur: Caucalidis liquoris, chamædryos, ſanguinariæ uniuſcuiuſque æquales partes conteruntur. Faciũt uerò bene etiã collyria, & quod ex ſucco fœniculi confit. Proteus præterea & Thalaſſerus, & è ſucco balſami confectum, & ex his contexta collyria naturæ aptitudine opitulari poſſunt. Marathri ad hæc decoctum in principijs ſuperfuſum oppitulatur, medicamentumq; ex ſuccis

Glaucomata.

Hypochymata.

ſuccis, & opobalſami, melle, & oleo ueteri, & id genus alijs.

De oculorum hebetudine, puta Amauroſi & Amblyopia.

Ἀμαύρωσις. Ἀμελυωπία. Caligatio eſt totius plerunq; cernendi uſus abſq; manifeſto oculorũ uitio impedimẽtũ. Obtuſio uerò, quã ἀμελυωπίαν Græci uocãt, hebetudo uidẽdi eſt, ex cæca quadã occaſione proueniens. Curatio aũt ei in uniuerſum eadẽ quadrat, quã antea in ſuffuſionib. oculorũ explicauimus: Spectatim uerò ex oculorum hirquis ſanguinis euacuatio, hirudinum circa tempora adiectio, & infernarum partiũ frictiones. Progreſſu uerò temporis, ſternutationem cientibus utendum, & ante cibum uomitionibus, illinitionibuſq; modicis. Primum quidem ex mellis & olei æquis partibus. Deinde ex his quæ ſequuntur concinnato medicamento. Sumuntur croci oboli bini, ſellis hyenæ drach. una, piperis communis grana octogintaquinq;, ſuci moris fœniculi drach. ſedecim, guttæ ammoniacæ thymiamatis drach. una, diſſolutis aridis cum ſucco componuntur, mellis cochlearia quatuor adijciuntur, præparata & excepta ærea pyxide ad uſus ſeruantur. Ante illinitionem autem oculi in calidam aquam marinam immerſi, fouentur.

De Strabiſmo, hoc eſt, aſpectu obliquo.

Diſtortiones oculorum à generatione, corrigũtur in infantibus, ſi perſona ita faciei oppoſita circumponatur, ut in rectum uiſus deferatur. Strabiſmus enim conuulſiua muſculorum qui bolbum mouent, eſt affectio, & lucerna è regione poſita, non ex obliquo apparente, emendatur. Sed quando nares uerſum oculi detorquentur, floccos rubro colore ſuffuſos, oculorum hirquis circa tempora adglutinato, ut ad hos fixis luminibus directi intuentes, corrigant oculos.

De Ecpieſmo.

Ita quandoq; exprimuntur hominis oculi, ut exerti perſeuerent, quibus ex ſtrangulatu uitium oritur. Inciſio uenæ cubitus, præſidio eſt. Siex alia quapiam occaſione uſuueniat, ueratro nigro, aut ſcammonio aluus tu cenda eſt. Eliſiones uerò oculorum, quæ ex doloribus proueniunt, ſæpius enim ex niſu laborantium è dolore partus contingunt, purgationes naturales ſoluunt, unde opitulandum eſt etiam illis. Viris autem poſt ſanguinis detractionem, ſi non quieuerit malum, occipitio cucurbitulam adhibeto, lanamq; melle illitam imponito, aut floccos cum aqua, ſuperq; linteum duplicatum, ſuſpenſa manu adalligabis. Expedit præterea, aqua marina gelida uultui ſuperfuſa, Cichorij item cremor, & ſeminalis herbæ cum lachryma papaueris: & alia contrahendi & aſtringendi poteſtate prædita.

De oculi ſuffuſione, quam σύγχυσιν Græci uocant.

Confuſiones ex ictu, ſanguinis à cubitu detractio, ſanguen item potiſſi-

me

me nuper peremptiturturis curat: ſin minus, uniuerſum oculum ſanguine columbino opplentes, occurremus: deinde lanam mollem in ouo contuſo cum uino & roſaceo maceratã imponito & alligato: ſequenti uerò die idem faciendum: tertio fouendum, lac inſtillandum, et ex rebus idoneis cataplaſma adglutinandum: poſtremo collyrijs, quæ ad ucteres affectiones faciunt, perungantur: uerbi cauſa, Chiaco.

De Myopiaſi.

Luſcioſi quos μύωπας Græcè uocant, ij dicuntur, qui ſtatim ab ortu quidem ipſo, oculis propius admota cernunt, ſed longius diſſita ſpectare nequeunt. Inſanabilis ſanè iſtiuſmodi affectus eſt, ob ſpiritus uiſui unde naſcitur, debilitatem. His contraria omnino patiuntur decrepiti, nam quæ longius diſtant, exactius quàm quæ admota ſunt oculis conſpiciunt.

Auricularia, & ante omnia de aurium dolore.

Cap. XXIII.

QVi ex refrigeratione auriũ dolor ſuſcitatur, et ex anni tempore, anteactáq; uictus ratione, aut laborantis temperamento: ſiquidẽ ex præitorio euidentiq; cauſſarum genere proficiſcitur, quod in ima auriũ parte dolor ingens fixus, abſq; grauitate ſine ulla diſtẽtione ullo que ardore ſentiatur, calorificis curabitur præſidijs, auditili meatui, oleum rutaceum calidum, aut nardinũ, aut laurinum, aut amaracinũ, aut phulliatum, aut ſpicatum, aut commune, cum euphorbio, aut pipere, aut caſtorio, aut commagenum, quod uocant un gentun, aut ſuccum balſami inſtillando. Et oleum præterea in quo feruefactum ſit allium, aut cepa, auribus inſtillatũ, auxilio eſt. Vbi uerò calidæ intemperaturæ dolor fertur acceptus, in quo feruorem quendam citra grauitatem aut diſtenſionẽ ſentiũt, contrarijs auxilijs occurrendum eſt, candidus oui liquor colliquatus auri infuſus perinde atq; in oculo, & lac muliebre, cum aliquo ex anodynis collyrijs, aut cremore perdicij, cũ exiguo roſaceo, & id ipſum quoq; ſe, aut oxyrhodinũ, aut ſuccus ſolani, aut coriani, aut aſphodeli, aut oleũ in quo lumbrici, aut aſelli, qui in locis uliginoſis ſub ſitula ue reperiũtur, decocti ſint: aut oleum amygdalinum per ſe: aut uiuentia buccina tria, in eo elixa, à natura faciunt. Cæterum ex uiſcidis & craſsis conceptũ humoribus dolorem, è capitis, ipſarumq; aurium grauitate et anteacta uictus ratione cognoſces. Sola abſq; ulla grauitate diſtentio, ſpiritum aurium introcluſum colluctari in profundo teſtatur. Vtendum itaq; in utriſq; aperientibus & incidentibus medicamentis: cuius generis eſt, aphronitrum cum aceto & melle, atq; bilis ouina cum oleo communi, ſiue amygdalino: necnon & porri atq; cepæ ſuccus tepens cum melle, aut origanum deniq;

Ad dolores auriũ ex frigore.

Ad langores ex calore.

cum melle lacteq; muliebri contritum, ſtillatim infuſum. Aduerſus autem uehementiores ex frigiditate dolores, fel caprinum cum porri ſucco inſtilletur. Si dolor ingens eueniat, diuturnior q; labor cũ auditus grauitate excruciat, hiſce remedijs utendum, cuiuſmodi ſunt, dracũculi ſuccus, & ari, & bryoniæ, & huius farinæ cætera. Priuatim uerò eis qui auris cruciatu propter flatulentum ſpiritum torquentur, ex aqua calfacta, cucurbitula feruens auri impoſita, magnificè ſuccurrit. Quod ſi grauitas pariter & diſtentio cumq; calore dolor pulſatilis unà moleſtarint, aut febris etiam tentet, inflammationem ſubeſſe cenſeto, atq; ob id quidem ante omnia incliſione uenarum utendũ, deinde auriculario ſpecillo lana inuoluto, oleo dulci calidò frequenter fouere expedit. Ad hæc adeps quoq; anſerinus meatui inſtillandus eſt, aut uulpis, aut Baſilicum unguentum cũ roſaceo, aut cyprino, aut irino. Foris porrò cataplaſmatis modo illinienda ſunt ea, quæ leniendi dolorem pariter & concoquendi poteſtatem habent. Sed uiolentius dolore ſæuiente, medicaminibus quæ mediocriter ſtupefacere ſenſum poſſunt, utemur: haud enim leue eſt periculũ cerebro, quod auditorio neruo inflammato uicinũ eſt, incumbit. Pulchrè igitur dolorem placat quod habet, opij partem unam, caſtorij partes duas cum lacte muliebri, aut candido oui, aut uino dulci, ſi tepidum auribus inſtillatur. Croceus quoq; paſtillus pariter & aſter, & Philonis antidotus, ita afflictos ſæpenumero adiuuit. Iam uerò aurem aſſiduè uel oleo communi, uel aliquo calido ſuccum fouere ex uſu eſt: Lanam eo ipſo intinctam in aurem demittere, ita quidem ut minime, quantum fieri poteſt, particulæ ab inflammatione infeſtatæ attingantur. Vbi autem dolor inueterarit, & iam in ſuppurationem conuerti cœperit, medicamento è marcore ſeminis lini utitor, inſtillans id ipſum cum roſaceo, aut chamæmelino ſolutum.

Regale unguentum.

Ad auris ex aqua languores.

Cum autem aures ex aqua medicata in auditorium meatum infuſa dolent, ſiquidẽ plurima fuerit, oris ſuctu, aut calamo in aurem demiſſo, ipſam extrahere ratio eſt. Vbi paulatim exterſeris eam, lana auriculari ſpecillo inuoluta, oleum aliquod tenuium partium, aut roſaceum, aut oui album, aut muliebre lac, inſtillato. Cuncta autem modicè calida eſſe oportet, quæ auribus adhibentur.

Ad aurium hulcera cum phlegmone.

Lycium & meconium, pari quantitate cum melle trita, induuntur.

Ad maximos auris dolores, & pus, & grauem auditum.

Amygdalarum dealbatarum, ſpumæ nitri, opij, thuris, ſingulorum drach. treis, croci quatuor, galbani duas, myrrhæ unã, aceto læuigata, au-

ribus

ribus afflictis inſtillato, dolore quidem inſeſtate roſaceo diluta: ſi purulentia adſit, mulſo aut oxymelite: ſin difficultas auditus, aceto. Porrò hulcera recentia, glaucium in aceto ſubactum medetur, & quæ ex eo conficiuntur collyria. Faciunt idem diarhodon, diacrocu, & diaſmyrnes. Quemadmodum rurſus ſuppurantia citra dolorem, ſcoria ferri cum aceto diutule læuigata. Auicenna memi che uocat.

Ad ſordes aurium induratas.

Nitrum aceto maceratum cum aqua auriculæ illinito, & abſterſis ſordibus, eadem liquefacta addito roſaceo inſtillabis. Aliud ad ſordes eximendas: Cardamomum & nitrum exiguum cum caricis abſq; interioribus granis excepta, in collyria digeruntur, auribus induntur, & per triduum geſtata, educunt ſordis plurimum, & haud mediocriter leuant. Cõducit autem inſuper excreſcentijs carnium, diutinis doloribus & exhulcerationibus, aloës, thuris, myrrhæ, ſingulorum drachmam, miſyos quatuor, quibus cum aceto in paſtillos coactis, ubi utendum fuerit, aceto & roſaceo ſoluta, infundito, & paſtillum Andronis, Heræ, & Muſæ.

Ad inueterata hulcera.

Cedrinum liquorem cum melle confuſum, illinito. Aliud: Myſi combuſtum, & in farinam tritum, hulcuſculis inſpiratur. Oricularioq; clyſtere aures lauantur poſca aut oxymelite, aut mulſo, aut iure alicuius expellendi uim habentis, ueluti, lentis aut roſarum.

Ad aures cruore pollutas.

Elue auriculam rotundi odorati iunci decocto, polygonij uerò cremorem cum quàmminimo aceto inſtillato, aut lycium, aut amurcam, aut acatiam, aut porri deniq; liquorem.

Ad carnium præter uaturam incrementa.

Nitrum ex aqua calida lauato, unà cum ſquamulæ æris, & ſandaraches, æquis partibus: cruſta uerò obducta, melle repurgatur.

Ad aures uerminoſas.

Si uermiculis aures infeſtantur, abſinthij aut centaurij, aut porri decocto colluendæ ſunt. Inſtillabis item capparis foliorum recentium, aut fructus eiuſdem cremorem, aut liquorem cedrium, aut humanum lotiũ peruetuſtum, aut ueratrum album cum melle, aut nepetæ ſuccum, aut ſcammoniam cum aceto, aut ſuccum abſinthij. Oleum quoq; meatui inſtillatum, adſummum ipſos euocat. Præſtat autem acetum oleo temperatum. Et aduerſus animalcula, quæ auribus incidunt, iiſdem utitor.

De calculis & cõſimilib. quæ auribus inciderũt, extrahẽdis.

Auricularium ſpecillum lana inuolutum, terebinthina, aut gummi,

aut alio quopiam glutinoſo madefactum in aurem demitte, ſic enim extra hes. Quod ſi per id parum profeceris, oleum calidū meatui aſſiduè inſtil-lato. Si ne tum quidem eijciatur, aut cōprehendatur, alia aggrediunda eſt uia, quemadmodum in uolumine de Chirurgia proſequemur.

De ſonoribus ac ſibilis, aliisq; incertis ſonis.

Quod ſi aurium tinnitus in febribus, aut earundem decretorijs proue niant. noli quid negotij facеſſere, propediem nanq;, cū plurimum, ſponte hæc murmura ceſſant. At ſi poſt ægrotationem perdurauerint, abſinthij decocto auribus fotis, acetum atq; roſaceum infunde, aut radiculæ cremo-rem cum roſaceo, aut hellebori nigri cum aceto. Contra ueteres aurium ſo nos ex craßis & uiſcidis humoribus obortos (deprehēdes autem id, quod non uniuerſim, ſed particulatim obueniunt, conſiſtantq;) aceto & nitro, & melle aures eluito. Aliud: Veratri candidi drach. duas, caſtorij tan-tundem, croci tres, nitri ſedecim, in aceto dilutas dirige in rotulas, & re poſtulante utitor.

Ad inueterata au-rium murmura.

Ad diuturnos aurium tinnitus & ſibilos.

Euphorbium cum oleo cyprino temperatum, calfactumq; murmuran tibus auribus utiliter infunditur. Sed his, qui ad amplum conſenſum uapo rum & ſpirituum caput tentantium, ſonitus aurium referunt, caſto-rium, & ſemen cicutæ in aceto dilutum atq; contritum, inſtillato.

De grauitate auditus & ſurditate.

Surditates quæ è primo ſtatim ortu, aut poſt partum quidem, ſed diu turno iam tempore, & abſolute hominem occupauerunt, curationem non recipiunt. Quæ autem abſolutæ non ſunt, ſed inueteratæ tamen & ipſæ inſanabiles planè ſunt, aut ægerrime profectò curantur. Quæ ex bilioſo humore ſurſum uergente conſtantur, non admodum difficulter euacuatio-nibus, quæ medicamentis bilem deducentibus fiunt, diſcutiuntur. Nonnul læ etiam nulla medela adhibita, ultro abolentur bile ad inferna deſcenden te. Surditates uerò, uel audiendi grauitatem è crudis et craßis humoribus prognatas, ſectione uenæ, aut omnino purgatione cum hiera curato: apo-phlegmatiſmis interim et errhinis utens, natura alibuſq;, aut etiā marina fi ctis lauacris. In auditorium porrò meatum inſtillare competet, quæ ad au rium tinnitum perſcripta ſunt: peculiariter autem hæc, lotium & fel ca-prinum, aut ſolummodo fel, aut rutæ cremor cum melle, aut caſtorium cū oleo anethino, aut † œſypum medicamentum cū unguine nardino, aut fel caprillum cum galbano. Aut id quod habet caſtorij drach. duas, nitri, ueratri candidi, ſingulorum drachmam.

ex hyſſopo

Ad

Ad fractas aures, quod malum θλᾶσιν Græcè nominant.

Hippocrates quidem nullam ipsis prorsus operam conducere admonuit. Quoniam autem sæpenumero à laborantibus ad auxiliandum impellimur, utendum fuerit utiq; his: Myrrhæ, aloës, thuris, acaciæ, æquas partes cum aceto, aut oui candido tritas, oblinito. Aut panis calidi molle cum melle in mortario contusum, cataplasmatis modo inducito. Vel quod recipit: Bituminis, thuris, aloës, cochlearum carnis, bulborum † uiridiũ pares singulorũ portiones aceto contritas, imponito. Si phlegmone accedat, sesamo soluta illinito, aut chondro cum aceto elixo. Atqui cataplasmata in hac affectione leuiora sunto, laxioraq; absq; fascijs omnino leuiter modò uincienda, lanamq; oleo infusam sinuoso auris specui imponito. spumæ

De Parotidibus.

Parotis, affectio glandularum sub auribus est, quæ proiecta foras conuersaq; illuc materia, nunc ex capite humoribus inibi obstructis, nũc ex reliquo corpore in febribus decretoriũ ad salutẽ facientibus, exoritur. Quocirca si etiamdum in profundo delitescens, non in tumorem assurgit parotis, adiuuabimus naturam, hulcerũ subsidia offerentes, aut cucurbitulam apponentes, aut fomentationibus crebris utentes, ne si in imum remeat uirus, periculum afflicti non effugiant. Si contrà in uomicã & tumorem quodammodo fastigiatum cum inflammatione attollatur, tum cõtrarijs omnino cataplasmatis, leniendi & maturandi uiribus præditis, utemur: uerbi causa, cataplasmate ex farina hordeacea, aut triticea, aut è seminis lini farina cum mulsa, aut fœnogræci, aut altheæ, aut chamæmeli iure decocto: aut quod ex rumice & axungia sine sale constat. Si sanguis plus iusto naturæ modum excedere uidetur, euacuandus est ante omnia ipsus incisione uenarum, si id quidem per uirtutem laborantis integrũ sit. Sed si tumor ne tantillum quidem discutiatur, medicamentis quæ suppurationem inducũt utendum: cuius generis est farina triticea, cum caricarum decocto et oleo, atq; id quod è polline, item id quod è fermento componitur medicamentum. Cõme ante uerò iam ad suppurationem abscessu, uel dissectione purulentia excernteur, uel acri medicamine confringetur. Equorum albo censetur, nuncupatum smilium, & † diascordion. Parotides autem ignauiores, leuesq; suffitu è muria discutiuntur: item † diapyranu medicamento. Hoc quidem non pus modò iam maturatum dißipat, sed ad hoc etiam indolorium præ omnibus cæteris est efficacißimum. Ad inueteratas iam multo temporis spacio parotidas, buccinorum aut purpurarum crematarum cinerem cum melle aut axungia imponamus, aut ficum coctum marina, aut marubium cum sale. Iam obturatas parotidas emollit, tum Mnasæi confe-

παρωτίς.

Si tumor parotidũ fastigiatus.

Si ex redundantia sanguinis.

Quod ex alliis constituitur. Ex aperano.

Ad ueteres parotidas.

ctio, tum Ariobarzanios. Præsentissima uerò est, quæ ex lentitia seminis lini texitur. Ante uerò hæc illinito ammoniacum, miscendo cataplasmatis picem liquidam, aut adipem taurinum, aut bdellium, aut styracem, aut medullam denique ceruinam.

De narium odoratusque uitijs. Cap. XXIIII.

SI olfaciendi potestate læsa, uox incolumis seruetur, anteriorum cerebri uentriculorum affectio suspicanda est, qui uel solius distemperamenti culpa noxam conceperunt, uel prauorum humorum exuperantia. Si uerò sermo quoque per contagium offendatur, minusque canorus ac laboriosior quodammodo reddatur, propter obstructionem meatuum, qui ethmoides à colando uocantur, malũ rursus ex uitiosis humoribus concepti, putato. Proinde cerebri intemperantiam ubi notis sæpius iam enumeratis deprehenderis, contrarijs utitor adminiculis, caputque calida marina perfundito: humores negotium exhibentes, apophlegmatismis euacuato, maximè uerò quæ udlide per nares educũt errhinis. Odoramenta præterea subtilium partium, quemadmodum in destillationibus faucibus impactis, exhibeto. Quod si humorũ copia in uniuerso corpore uersetur, hac prius diligenter uel detractione sanguinis per uenam, uel purgatione cum hiera, euacuato. Sic & in Polypo, & Ozæna agendum censeo: tum deniq; loco sorinsecus inijcienda sunt auxilia. Theriaca quoq; pota, sæpissime opem

Polypus. præsentissimam attulit. Est autem polypus, tuberculum præter naturam in naribus obortum, referens modis omnibus substantia, polypodis marini carnem. Eiusdem uerò naturæ est sarcoma, hoc est, caruncula in nari-

Sarcoma. Ozæna. bus præter naturam incrementum, Ozæna uerò hulcus est cariosum aut putridum, ex acrium humoribus effluctione prognatum.

Ad Polypos & Sarcoma.

Sumito squamulæ æris unciam, atramenti sutorij drach. sex, sandaracha quatuor, ueratri nigri duas, quibus in farinam tritis, naribus flatu impellito, & utere perinde atq; præstantissimo: nam in tredecim diebus euidentem præbet commoditatem. Conducit & atramentum sutorium, per se cum aceto adhibitum. Aliud: Corticum mali granati sesquiunciam, atramenti sutorij drachmam, chalciteos octo, bilis taurinæ, amomi, myrrhæ, nepetæ, marrubij, singulorum drach. quatuor, croci duas, ueratri drachmas quatuor, arido utere. Aliud: Diphryge læuigato nares attingito, aut peniculo, quod est, linimento funiculari prius patentes facito.

Ad Ozænas.

Has sanat Mysos, chalcitidis, myrrhæ, uniuscuiusq; drach. septẽ, atramenti sutorij sex, aluminis fissilis, gallæ, squamulæ æris, singulorũ drach-

mas

mæ quatuor, aluminis rotundi duæ, thuris una, aceti ſextarius, hæc omnia in uaſe æreo feruefiant ad mellis conſiſtentiam, & cum opus eſt ex carptis linamentis utitor. Aliud: Aeruginis item & æris ſquamæ paria pondera, in aridum medicamentum redacta, conferunt.

Ad narium graueolentias.

Myrrhæ, acatiæ, amomi, ſingulorum drachmam, melle deſpumato exceptam, ſummo narium interſepto, adglutinare mandato. Aliud: Amomi, myrrhæ, roſarum ſiccarum, æquali pondere, unguento nardino excipiens, illinito. Conducit etiam graueolentiæ narium, malagma Hedychroi cum uino uſurpatum.

Ad hulcera quæ naribus inſident.

Accipito ceruſſæ libram, ſpumæ argẽti uncias treis, ſcoriæ plumbi tantundem, uel plumbi cremati: cæterum ſingula probe lota, uino oleó que myrteo excipe.

Ad ea narium hulcera, quæ Glycea dicuntur.

Spumæ argenti, rutæ recentis ſingulorum drach. quatuor, aluminis ſciſſilis duæ, oleo myrteo atq; aceto contuſa cogantur.

Sternutationes prolicientia, Græcè πταρμικὰ appellata.

Sternutamentum prouocat: helleborus albus, aut caſtoreũ, aut piper, aut ſtruthion, aut uno faſce omnia: neq; tamen inſpirare expedit, ſed pinna aut digitulo ad intimam naſi partem inſerere. Sternutamentum autem plus æquo citatum, medicamine compeſcendum eſt, nardinũ igitur aut roſaceum, aut glyceleum, ad ſedandum infunduntur. Odoramenta porrò ſi ſtendi ſternutamenti munere funguntur, aniſum, ocimi ſtipulæ tuſæ. Sed inter hæc omnia caput ſmegmatis ex nitro & pumice factis exiccandum, aut eo quod Aſclepium cognomentum habet, & Conſtantini ſapone, & Cappadocico ſale, atq; alijs id genus, utendum.

De ſanguinis profluuio è naribus.

Super grandi ſanguinis ex naribus eruptione, quæ febricitantes infeſtat, libro ſecundo, qui de Febribus agit, recenſuimus. De quacunque uerò alia, uno uerbo, quæ ægre compeſci poſſit, in præſentia agemus. Chalcitidis pollinem ellychnio aqua delibuto, aut priapiſco excipe, & foraminibus naſi indito: aut oui calicis cinerem ipſi admiſceto, & gallæ dimidium: lycióue Indico attinge, aut ononidis crematæ cinerem inſpirato, aut ſuccum eius elicitum inſtillato, aut molaris (quem μυλίτην Græcè dicunt) lapidis extincti aceto, uaporem odorandum præbeto, aut obſtruenti hoc unguine utitor: Mannæ thuris partẽ, aloës ſemiſſem, oui candido excipe,

&

& utere, per linteolum intortum, forinsecus leporinis pilis unctulo adiectis, aut Lychnis appellata, in nares farcitur. Aut cucurbitulam leuem recto tramite hypochondrio naris unde sanguinis eruptio fit, bene magnam & constanter applicato: uel aures ualentius obturentur, frontem ad hæc spongijs gelida aqua imbutis foueto, uel syciam cum sanguinis detractione occipiti adglutinato. Quandoq; uenam secare, nisi quid interdicat, & extremas partes deligare expedit, præcipuè uerò brachia atq; crura, quèadmodum in uenæ sectione solitum est. Ad hæc agitari concutiq; easdè particulas imperato, manus quidè perfricando, pedes uerò obambulando: nã uenis indidem sanguine fartis, narium uasa inaniuntur. Spongia porrò gelida posca madens, foris q; manantibus sanguine naribus strictim applicata, quod desideratur, identidem absoluit. Satius aũt, si ante naribus cuneoli instar penicillus prælongus inseratur.

Aduersus faciei uitia, & antidotum quo faciei constitutio à rugis conseruetur. Cap. XXV.

PRofligandis faciei uitijs sumantur thuris drach. quatuor, fuci tres, spumæ argenti, piperis, uniuscuiusq; octo, omnibus hisce dissolutis ichthyocollæ tunsæ decocto, rotulisq; conformatis utendũ. Aliud: Ramenti eburnei drach. octo, thuris masculi, ichthyocollæ, paria pondera: utere quemadmodum memoratum est pridem.

Ad uultus nigrores.

Ireos aut ptisanæ, lomenti, singulorũ sextarius unus & semis, salis ammoniaci, cornu ceruini cremati, ammoniaci thymiamatis, uniuscuiusq; uncia duæ aqua dissoluta diriguntur in pastillos, rursusq; aqua diluta ante balneum illinuntur. Aliud: Ptisanæ, erui, thuris, illyridis, spumæ nitri, singulorum chœnices quatuor, costi, amygdalarum amararum uniuscuiusq; drach. uiginti, ouorũ candido, & lacte asinino excipito, atq; eo quo diximus modo utere. Ex re item atq; usu fuerit Peponatos pastillus.

Ad asperam & discolorem ceu à sole cutem, & lentigines.

Cretæ cimoliæ torrefactæ congius semis, spumæ nitri assati uncia, siliquæ eruaceæ uncia media, fellis taurini, scobis eburnei utrobiq; uncia, cõtritis facilè defricato. Aliud: Accipe fecis, † erui, lomẽti, singulorũ drach. decem: ueratri candidi quinq;, spumæ nitri decem, halcyonij tantundem, læuigata infricantur.

crematæ drach. decẽ, erui farinæ drach. quindecim.

Ad fugillata, quæ Græci ὑπώπια appellant.

Medendis fugillatis, oculi principio quidem, decocto fœnugræci, deinde uerò & meliloti fouentur. Nilíq; collyrium diarhodon aqua macerati circumlinito, post hæc diasmyrnum. Quod si nihil profeceris, compositiũ

ex

ex ſandyce crematum inunge, aut hyſſopum cum aqua impone, uel in panniculum uincto hyſſopo, & calida aqua madente, liuores foueto, aut muria acri conſimiliter. Præterea corticem radiculæ cum melle tritum applicato, & hoc inueteratos etiam faciei liuores exterit. Cæterum ad expungenda quæ uetuſtas occupauit faciei ſugillata, & uibices ipſius liuidas, tordyli partes duas, rubricæ Samiæ partem, cum melle imponito, cauens interim, ne exhulceratione inducat. Aliud deterſorium: hyſſopi, thapſiæ, caſiæ, cæræ ſingulorũ drach. duas, terebinthinæ unam, adglutinato. Cura adhibita, ne locus exhulceretur, & ob id quidem identidem tollendum.

Ad Varos.

Sunt autem uari tumores exiles, duriq; in cute faciei, quibus oxymeli infricando circumlinito: aut ſpumam argenti cum terebinthina & puſillo olei albi tritam inunge, ſimiliter infricans: aut fiſsile alumen cum terebinthina, aut amygdala amara aceto eliquata infricantur. Sed in callum duratos uaros, ſaponis Gallici uncia dimidia, thuris, guttæ ammoniacæ, uniuſcuiuſq; drachma, aqua maceratis illinito, & hora tranſacta abluito.

Ad uaros, pilos & aſpredines uultus.

Ceræ drach. decẽ, terebinthinæ unã, uiſci duas, colliquefacito ſuperq; oleum infundito, atq; eo medicamine uultũ tergito, tollit enim radicitus.

Aliud: Papauer læuigatum, aut pulegium cum ſale atq; aceto, cataplaſmatis modo illinito.

Cerotum Thaidis, ad rubicundum uultum faciendum.

Croci erythrodani radicis, ſuci, thuris, myrrhæ, ſingulorũ drach. duas adipe uitulino, & oleo maſtichino excipe, deinde illinito, interuallóq; tẽporis impoſito, ſpongia calida abſtergito. Cæterum faciei medicamenta uniuerſo quoq; corpori congruunt.

De affectionibus oris, & primo quæ circa dentes graſſantur. Cap. XXVI.

DEntium abſq; gingiuarum phlegmone cruciatus, interdum quidem in ſuo corpore, nonnunquã uerò in neruo, qui ad dentes pertinet, fieri conſueuit. Validiſsimis igitur opus habet remedijs, quocirca pleraque ipſorum aceto quamacerrimo componuntur. Cum uerò gingiuæ propter phlegmonem dolore infeſtantur, omnium præſtantiſsimum medicamentum eſt oleum † lentiſcinum, medij ad unguem temperamenti, ore retentum. Cæterum oleum illud recens eſto, quoniam uetus tantum bonitate recenti cedit, quantum uetuſtate ſuperat. Cõmunis autem & impræſentiarum obſeruetur medendi ratio, ut ante omnia qui toto corpore plus iuſto naturæ modum excedit, humor euacuetur. † cucumerinum

Ad inflammationem dentium.

Quod ſi phlegmone dentes excruciat, colluãtur aceto, in quo elixa ſit galla, aut halicacabi radix, aut herbæ apollinaris ſemen, aut eius folia, aut pulegiũ, aut ſolani cremor, aut capparis radix, aut myrti folia, aut poliũ, aut cucumeris ſylueſtris radix, aut folia rutæ cũ oxymelite, aut cornu ceruinum, aut acetum quoq; ſcilliticum, aut pyrethrum deniq; cum hyſſopo.

Eroſi dentis medela.

In exeſam uerò dentis concauitatem ſtyrax cum opio utiliter inditur, aut galbanum, aut ſulphur ignem non expertum cum lycio, aut alterci ſeminis uaporem per infundibulũ excipiat. Præterea Philonis quoq; antidotus cataplaſmatis modo denti illita, indolentiam cõciliat.

Dolori dentium ex fluxu.

Vbi ex fluxu autem dentes dolore exercentur, tũ myrti & lentiſci, & gallæ decocto, aut rhu Syriaci, aut florum agreſtis punicæ, aut malicoriorum iure colluito. Ad hæc præterea cõtra eundem dentiũ dolorem illinito medicamen, quod componitur ex ſalis portionibus duabus, aluminis toſti, & aceto extincti emollitiq; parte una, poſtea uino diluito. Cum gingiuæ admodum cruentæ fuerint, tenue alumen inſpergito, aut aloë & uino colluito, aut rubi radix, aut rhus Syriacus uino elixetur. Gingiuas uerò cum ſanguine, tũ reumate iuxtà tentatas, ſalſamenti crudi in aula ad carbones uſq; deuſti, cinere attingito. Porrò aloë dentes concuſſos iam atq; labefactos, ſi inſpergatur, inſtaurat ac firmat. Rhus item Syriacus, aut fiſſile alumen, aut galla, aut rubi radix per ſe, uel in uino elixa. Aliud: Nucis uiridis corticẽ lauigato, atq; ius ipſorum ſumens, myrrham, alumenq; ſciſſile in ipſum cõij cito, ubi unita fuerint quaſſatione ad neceſſitatem reponito, atq; gingiuis, qua dens afficitur, imponito, præſenti erit remedio. Aliud: Allium, & piper, & ſylueſtrem ſtaphida trita, ſi funiculo laneo in cuneolos exiles redegeris, atque identidem permutaueris, humiditatem purgabis capitis, atque dentibus afflictis præſidium attuleris.

Aduerſus quaſſatos dentes, & cõtra gingiuas fluxibus obrutas, & ad unumquoduis paſcendo ſerpens in ore hulcus.

Sumito chalcitidos aſſæ drach. duodecim, cadmiæ octo, utere arido, addito aceto, ſine moleſtia omniq; labore dentes tollit, farinã unà cũ liquoreti thymalli, dẽtib. affligis indito, atq; hoc ſup ſoliũ hederæ accõmodatur, ita per ſolidã horã permittitur, ſua nãq; ſponte dens perforabitur et cõtinuo

Dentifritium, & ad parulidas gingiuarum tubercula.

Accipe aluminis latercularij, ſalis ammoniaci ſingulorum trientem, myrrhæ, coſti, pyrethri, uniuſcuiuſque drachmas quatuor, piperis grana octoginta:

Ad parulidas.

Sumantur ſulphuris ignem nõ experti, piperis, aluminis fißilis, æqua les partes. Cæterum Parulis *inflammatio eſt, in aliqua gingiuarum parte* Parulis. *orta, quæ niſi diſſoluatur, ſuppurat: cum uerò ſuppurauerit, ſcalpello diße ſta, linamentis inſertis ſcinditur.* Epulis *uerò, carnis quædam excreſcen-* Epulis. *tia eſt, quæ ab inflammatione exurgens, ad intimũ molarem pertinet, cui febris interdum dolorq; iungitur. Opus itaq; cum habeat reprimentibus raſili ferrugine per ſe, aut cum eiuſdem ponderis galla, utendum. Aut Sori toſto, aut alumine quocunq; combuſto, aut galla priuatim, aut ſquamula æris cum aceto emollita complurimis diebus, & arefacta.*

Dentium ſmegma.

Ariſtolochiæ radix cremata, cornu cerui toſtum cum pauxillo maſtiches, ſal album melle ſubactum & conſperſum, fõlijs ficulneis circunuolutum, combuſtumq; donec in carbones uertatur. Aliud: *Buccina ſale reſperſa & deuſta, cochleæ item terreſtres, cum melle exuſtæ, lana ſuccida cum exiguo ſale exuſta: ſingulis autem horum fragrantiæ cauſa admiſcea tur flos rotundi iunci odorati, aut ſpicæ nardi, aut fõlium malabathri, aut cyprus, aut iris deniq;.*

Dentes dealbans, gingiuas reſtringens, & iucundũ oris odorem præſtans.

Pumicis, ſalis aßi, iridis, ſingulorum drach. quatuor, cyperi quinque, ſpicæ nardi unam, piperis ſex, læuigatis utere.

Ad dentium ſtuporem, quam Hæmodiam dicunt.

Dentium torpori portulaca manducata ſuccurrit, aut oleum ex nondũ maturis oliuis expreſſum, infricatum. Idem facit amurca, oleo in æneo ua ſe, uſq; ad mellis conſtitutionem decocta, ſi inueterata illiniatur.

Aduerſus dentes attritos.

Dentibus attritis baccæ lauri, alumen fißile, ariſtolochia ſarmentaria pari pondere ſubueniunt.

Contra gingiuas exeſas.

Florum roſarum drach. octo, gallarum quatuor, myrrhæ duæ, gingiuas exeſas, putridas, humentesq; collutas ſanant. Item lac aſininũ collutũ, oliuæ fõliorũ decoctũ, acetũ ſcilliticũ. Arida uerò adhibita ualebunt ærugo ferri, cytiniq;. Cæterũ ad tumores et carnis excreſcẽtias, portulacæ ſuccus ſi ore cõtineatur, magnũ adfert momentũ. Muria quoq; conditarũ oliuarũ (quas Græci κολυμβάδας *dicũt) oleũ calidũ ex oliuis nõdũ maturis expreſ ſum, aut lentiſcinũ, aut melinum, aut amurca. Ex aridis uerò ærugo ferri,*

aut eris, radix ariſtolochiæ, plantaginis ſemen, diphryges, atramentũ ſutorium torrefactum, atq; cytini.

Ad labra lacerata.

Amurcam elixam, aut adipem anſerinum cũ melle terebinthinaq; pari pondere, floris roſarum, hyſſopi, roſacei ſingulorũ pcrexiguũ, illuito.

Aduerſus tumorem linguæ, quem appellant Batrachũ.

Batrachus tumor eſt cum inflammatione ſub lingua erumpens in pueris maximè. Locum itaq; cum miſy, erugine raſili æquis portionibus ſiccis perfricato. Mento autem applicabis Antheram, aut ſphærium, aut parygrum ex ouis concinnatũ. Venam poſtremo ſub lingua ſecare expedit.

Aliud: Quod ad aphthas quoq; facit, habet ferruginis raſilis, gallæ, chalcitidis pares partes: cum paſſo uerò etiam os eluitur. Aliud: Eruina farina cum melle ulcus abſterſum, galla item læuigata cũ melle circunlinito, aut roſarum flores ſimiliter, uel iure foliorum oliuæ abluito.

Ad tonſillarum phlegmonen.

Si in febricula tonſillæ & columella inflammantur, gargariſſationes cum furfurum, aut roſarum, aut palmularum, aut myxarum, aut lentium decocto, competunt. Sed remittente phlegmone, aut in ſummo eius uigore, mel quoq; dictis commiſcendum eſt, quod ab initio facere nequaquam conueniebat, neq; etiam augmento, ne quem acumine fluxum cieat. At ſi ad ſuppurationem perducta diſrumpatur, mulſo gargariſandum eſt, aut cum lenticulæ, aut roſarum elixatione. Cui uſq; ad exactã ſolutionem inſiſtendum, aut ſtomaticam collutionem gargariſandam dare expedit. Vbi uerò peſtiferæ exhulcerationes ærę corrupto tonſillas occuparint, utendum quidem præſcriptis: priuatim uerò offerenda eſt ὀξυμέλιτος confectio, aqua calefacta: uel aqua mulſa complectens florem roſarũ, cũ traiectã rũ aut coſtũ, aut rhun, uel arida, uel elixa, uel glauci foliorũ aridorum decoctum. Eſt illud peramarum quidem, ſed optimè conducit, ſi ſuccum, ut in collyriis ſolemus, mulſo ſoluas: ipſius uerò fruticuli aridi flatu impulſi commodiſſimus eſt uſus, aut digito accommodati. Danda autem eſt opera ne omnino manibus attingantur, aut permolliter admodum atq; ſuſpenſis, ut aiunt, manu demulceantur. Auxilio præterea ſæpenumero fuit Andronius Paſtillus. Atqui poſt iſtas irritationes gargariſmata cum iure glycyrhizæ facito, aut eo quod ex ſcybelite & croco, & chia, & myrrha conſtat: poſtremo uerò amylo, & tragachãta. Irroborata uerò depaſtione medicamento ex lacte, & Samia Creta gargariſſandum. Aliud: Malum punicum dulce cum corticibus incidantur, ſucciq; expreſſi partes ſex, cum mellis unà confuſæ, donec mellis ſpiſſi craſsitudinem habeant, decoquantur.

Si noma tonſillas occuper, quid faciendum.

tur, & ſic deniq; inungantur. Aliud: Conſtat ex gallæ immaturæ uncijs duabus, aluminis fiſsilis uncia, ſalis ammoniaci torrefacti uncia, his aridis leniter attinge. Aliud: Recipit illud gallæ drach. octo, miſyos duas, ſalis aſsi quinq;, arido utere. Eſt aũt Antias tumor, tõ ſillarũ durior. Ἀντίας.

De oris columella.

Cum oris columella, quam uuam nũcupant, inflammatur, gargariſmatis quorum in tonſillarum inflammatione uſus probatur, leuiterq; aſtringentibus utendũ: cuiuſmodi eſt, ſuccus mali Punici, cochleario aut inſtrumento, quod Staphylepartum nominant, ſubditus, tum priuatim, tum adiecto melle, quantum ſatis eſt decocto, aut dulcis radix mali Punici liquori permixta. Benefacit etiam dulcis radicis ſuccus cum melle inditus. Reprimit præterea eius mali impetum Hæmatites lapis, necnon & Phrygius exuſtus, & ageratum, & confectio ex Phrygio lapide, pudendis dicata, & terra Samia, & eretria, & rubrica ſinopis, & rubrica Lemnia, & omphacium, qui ex uuis acerbis expreſſus ſuccus eſt, per ſe, & cum horum aliquo, & ſpinæ Aegyptiæ fructus, alumen ſciſsile, roſæ cum ſemen, tum folia, mitiorem exerunt efficaciam. Adhuc etiam manſuetius operantur, gummi, tragacantha, ſarcocolla, amylum, quibus utiq; potiſsimũ utendum, ſi uua magis torqueatur, oppreſſaq; fuerit, incitata ab aſtringentibus. Si æqualiter in orbem craſſa fuerit, quod malum columellam appellant, gargariſmatis fidendum, tũ ex myrrha, tũ croco, tum cypero. Cæterum cõtuſiones ſolicitius obſeruandæ ſunt, & ob id quidem penna potius circumliniendæ: permixtum uerò medicamentum proficit rhus Syriaci drach. octo, croci quatuor, coſti octo, ſeminis roſarũ quatuor. Ad hæc ſinguis conducit linamentum è purpura marina, quo uipera ſtrangulata ſit, circundatum, ſeu aliâs applicatum. Mirum certè quantum hoc opis cum ad tonſillas, tum ad quæcũq; fauciũ uitia cõferat, aſtipulante GALENO.

Ad ſanguinis eruptiones ex ore.

Porri folia contuſa imponito, aut ſpongiam nouam pici crudæ immerſam concremato, læuigatãq; in uſum adhibe. Vtiliſsima uerò ſunt oris colluliones, ex roſis aridis ſeu uiridibus, decoctio item frigida, aut capreolorum uitis, aut lentiſci foliorum, aut rubi, aut malorum cotoniorum, aut roſarum, aut acinorum, aut lenticularum deniq; elixatio.

De angina, eiuſq; differentijs, inibiq; de ſtrangulatis, aut aliâs quodammodo ſuffocatis agitur. Cap. XXVII.

INflammatis fauciũ interioribus muſculis, ea oris affectio fit, quæ Græcis συνάγχη, Romanis angina dicitur: exterioribus autẽ phlegmone conflictatis, ea quæ παραγχη. Pari quoq; modo & in guttu- Συνάγχη. Παραγχή.

Κυνάγχη. Παρακυνάγχη.

re, cuius inflammatis interioribus quidem musculis κυνάγχη, exterioribus uerò παρακυνάγχη nascitur. Omnium fermè eadem euenta sunt. Non nisi recta ceruice spiratio & dolor cum difficili spiritu. In nonnullis etiam febris, ruborq; cum uultus, tum etiam colli, adhæc tumor quoq; in quibusdam, os hiat, et deglutire omnino nequeunt. Cynanche impetitos nonnunquam suffocatio comitata est. Oboritur autem ea affectio rarenter pueris, cum uertebræ colli affectæ, qua sunt rarißimæ, loco excidunt. Cæterũ his tanquam deploratis, manus admouenda non est: cæteris uerò cõfestim uena cubiti aperienda est, sed pluries potius quàm una & longiore dimißione euacuandum, in futurum tempus subinde partem bene magnã reijcientes: nam cum ex cumulata & immodica inanitione in animi deliquium cadunt, suffocationis periculum superuenit, prorumpente uniuersim in affectam partem materia. Si his malum non cedit, uenæ quoq; sub lingua secandæ sunt: aut lingua etiã ipsa, si exerta magis tumẽtiorq; uideatur, scalpello concidenda est. Aluusq; acriore clystere ducẽda, pedes ad hæc aqua calida fouendi, extremæq; corporis partes ualide ligandæ sunt. Lanis collum item succidis, uel oleo imbutis uelari, & hordeacea polenta imponi debet. Porrò ab initio statim, ijsdem quidem rebus, quæ de phlegmone tonsillarum memorata sunt, synanchicis quoq; gargarizandum, aut simplici saltem diamoro, cum elixatione rhoos. Nobilius autem fuerit, quod ex syluestribus moris institutum est, diamoron. Post hæc uerò & composito diamoro, aut cõpositione ex carycis circumliniantur. Morbo uerò in summo incremento uigente, nitri quoq; pusillum admiscendum est, aut sulphuris etiam ignem non experti, nisi asperitas aliqua prohibeat. Oletum præterea caninum aridum contritum, cumq; melle illitum, præsentißimũ censetur remedium, atq; ex hoc candidum præcipuè: & syluestrium hirundinum cinis similiter prodest. Perseuerante uerò diutius malo, illinitione quæ ex besasa constituitur, utendum est. Interdum quidem eius potentiam aliorũ medicaminũ commixtione remittentes, nonnunquam uerò denuo intendentes. Probatur etiã cucurbitularũ & hirudinum sub mento circaq; collum applicatio. Potẽtioribus ad hæc gargarismatis ex iride, hyßopo, melanthio, abrotono, glycyrrhiza, carycis in aqua mulsa decoctis, aut rutæ cremore cũ lacte, aut sinapi cum oxymelite, utendum. Si qua autẽ asperitas inde percipiatur, oleum quampræstantißimum calidum, aut rosaceum per se, aut cum cremore ptisanæ, aut fœnogræci gargarizandum exhibetur. Cæterum alimentum aqua mulsa per triduum esto, à quo cremor ptisanæ cum potione aliqua suaui propinandus est, deinde & ouorum uitelli perliquidi. Sorbitiones item ex chondro, cum promptius deglutire inchoant.

Stercus caninum.

Cibus angina laborantium.

inchoant. Breuiter modus ciborum languentis uiribus reſpondeat. Malo autem remittente, ægrum cum ad inambulationes, tum in lauacrum perducemus. Locũ porrò affectum cerato ex oleo rutaceo contegamus, & reliqua uiuendi regula, educationé que uirium ſocillatrice utamur. Nemini inſuper ſtrangulatorum, quibus ſpuma circa os fuerit, manus admouenda eſt, ſuadente Hippocrate. Alij uerò uitæ reſtituuntur aceti infuſione, & piperis, aut urticæ ſeminis in aceto acerrimo contriti: ſed quoniam ægre admodum ſuſcipiunt, cogendi ſunt. Vbi uerò colli impedimenta remittuntur, ſtatim oculos attollunt, & ad ſe redeunt. Conſimiliter autem & in naufragis, & uno uerbo, in omnibus qui præfocantur, Excitatur enim his recreatúr que caliditas.

De Coryza, id eſt, grauedine: & catarrho, quod eſt deſtillatione: & arteriacis, quod ſonat raucis: ac tuſſi denique. Cap. XXVIII.

Communis eſt coryzæ, catarrho, raucedini, tuſſíq; excrementitij humoris à capite in ſubiectas partes deſcenſus: qui ſi in nares deſtillando ingruit ac defluit, malo Coryza Græcè, mucus & grauedo Latinè nomen eſt. Si uerò per palatum in fauces defertur, Catarrhus ſimpliciter, deſtillatio nobis appellatur. Sin autem idem excrementum in guttur & aſperam arteriam deferatur, ita ut interiorem eius membranam ſalebroſam reddiderit, tum uox rauca comitatur, appellantq; Branchum ſiue arteriacum uitium. In quibus non è capite modò, ſed ex uehementiore uociferationis conatu, & egelidi aëris inſpiratu aſperitas prouenit præſe ferens inflammationẽ. Perſeuerantéq; diutius malo, fluxúq; in pectus pulmonesq; deſcendente, maleficæ ac periculoſiores generantur tuſſes. Quin & ex diſtẽperantia ſæpius excitatur tuſsicula, quandoq; uidelicet calidiore, ceu in febribus, nonnunquam frigidiore, quemadmodum in tempeſtatibus Aquilonijs, quæ aridior plerunq; eſt. Iam uerò aliorum ſæpenumero morborum ſympt̃ma tuſsis exiſtit: uerbi cauſa, morbi lateralis, iocinoroſorum, item & phthiſicorum, morborumq; pulmonis. Proinde GALENVS *in diuturnis tuſsibus recenſet, lapillos ueluti grandines à thorace reijci. Alexãder uerò calculũ quendã ponderoſum, ueluti in urinarijs meatibus frequenter naſcitur, in uetere tuſsi redditũ perhibet, indé que ceſſaſſe tuſsim aſſerit. Nos autẽ inter ſanguinis reiectionem, lapidũ excretionẽ uidimus, quemadmodũ ubi illuc peruentũ erit, preſsius cõmemorabimus. Quicũq; igitur ex æſtu, coryza, aut catarrho uexantur, circa particulas caloris*

Coryza.

Catarrhus.

Branchus.

Tuſſis.

Grandis lapidis tuſſi eiectus.

Signa Coryzæ ex æſtu.

caloris nõnihil sentiunt: fluxio quædam acrium humorum ac tenuium ẽ per nares, tum per os defluit, rubor partes faciei narium q; inficit. Qui uerò ex frigore, his circa caput & frontem oritur distentio, meatuum q; qui à percolãdi adminiculo isthmoides uocãtur, obturatio, ita ut resonare uox deorsum per nares nequeat, quibus longiore tempore protenditur, & tussis accidunt, pituitæ q; excretio, nunc quidem crudæ, nunc uerò liquidæ, interdum autem uiridis. Nonnullis uerò febris oboritur, eos quidem qui ex æstu, impetuntur, nihil adiuuans: sed ijs qui ex algore infestantur, concoctionis quoq; functionem promouens.

Curatio catarrhi atq; coryzæ.

Cum igitur distemperamentum calidum naturæ modum exuperat, eadem conuenient præsidia, quæ ex tali occasione caput dolentibus competunt. Lauacris præterea utendum, caput item permulta calida cõspergendum. Alimenta ad hæc in hac affectione constitutis quadrant, quæ sorbere cõmodissime queunt, oua sorbilia, & amylum, placentæ quæ itria uocantur & sesama. Eiusdem farinæ sunt & amygdala, & coni fructus, et quæ cum q; ex lacte concinnantur secundæ mensæ seu bellaria. Ex uinis uerò, dulcia, non antiqua, eq; papauerũ capitibus † linctus, & quæ ad hæc composita sunt præsidia. Si gelida intemperies affligit, & morbus difficulter uincitur, permodico uti oportet nutricatu, & capitis è calidis & subtilium partium rebus, nardino, rutaceo que constituta inunctione. Irinum uerò non illiniendum solum, sed & naribus instillandum. Perungendæ quoq; sunt intus eædem thure & myrrha adiecto oleo, maximè si ex frigida causa grauedo orta sit. Nõnullis uerò et nidores ex reijcula combusta, uel ex melanthio aut cymino crematis, detritoq; panniculo adalligatis, fuerunt auxilio. Cyphi Seliniacum, id est, lunare, naribus utiliter admouetur, & fronti undiq; salubriter circumlinitur, cui unum simul ex emplastris inflammationem profligantibus adglutinato: è quorũ numero est Icesium, aut oxera, aut barbarus, aut Athena. Cæterũ aduersus catarrhum frigidum, Cyphi quoq; in potu sumere expedit. Secundum uerò pectus balsami succus perlanam succidam illiniendus est: fouendũ etiam ab omni parte ipsum cum styrace, & irino, & anethino. Alimentis præcalidioribus, & concoctioni nihil renitentibus, utendum. Lien uerò materia catarrhi concocta, apophlegmatismus qui commanducatu pituitã cit, conueniet, & sternutamenta capitis: uerbi causa, sapo Constantini, & eiusdem farinæ cætera.

Selectum medicamentũ & nobile Gelidi catarrhi curatio.

Raucedinis, Arteriacorum ue curatio.

Arteriacis Branchis q; appellatis, remedijs, quæ mox recensuimus, occurrendum est: priuatim uerò, si inflammatio arteriam ac guttur occupet, uen-

uerit inflammatio, ab initio ſtatim, quæ tectorij modo illiniũtur, remedijs utendum eſt, opplentibus. tãtiſper dum phlegmone moderatior reddatur: cuius generis omnino ſunt quæ ex paſſo Cretico, & tragacantha, & gummi, & amylo conſtituuntur. Pinguium item palmularum decoctũ, & dulcis radicis cum ſiræo, ad mellis craſſitudinem, confert. Probatur etiã uſus hypoglottidum, ſic, quod ſub lingua teneantur, appellatarum. Sed ante omnia à uini potu abſtinendum raucis eſt: dulce autem uinum, ſi inflammatio remiſſior euaſerit, potui detur. Et bellaria ex melle & lacte cum amylo, aut pane ſiligineo, ſorbitiones q; ex amygdalis, atq; butyrum, aſſumantur. Cum uerò humiditas aliqua artus occupat, ea quæ abſtergunt maximè medicamenta aggredi oportet, qualia ſunt, fabulum integrum, & cum ſua cute elixum, & ex melle confecta. Et braſſicæ, & porrum probè decoctum. Pharmaca porrò magis calorifica, & quæ ad tuſſim faciunt, accommodata ſunt. Ad hæc præterea quæ ex caricis, ſiræo, thure, iride, terebinthina, ſtyrace, galbano, pipere, cinamomo, caſſia, & his non diſſimilibus, confiunt remedia.

De Tuſſi.

Tuſſibus quoq; eadem methodo medendum eſt, illud duntaxat abſque perpenſione prætereundum non eſt, per conſenſum ne cæterorum membrorum quis tuſſiat: uerbi cauſa. gurgulione inſtillante, aut capite, & anis morbis ſuperueniat. Cæterum his quantum fieri poteſt, ſecundum quem iampridem diximus, & mox enumerabimus modum, proſpiciendum eſt. Compoſita uerò præſidia, deinceps ſerie quadam exponam.

Catapotia, medendo cacarrho ac tuſſi.

Styracis, myrrhæ, opij, galbani pares uniuſcuiuſq; portiones. dulci mero ex uuis paſſis exceptæ, aut ſingulatim in mortario contuſæ, ad erui inſtar digeruntur, noctuq; lectum petenti trina aut quaterna, quinà ue propinantur, paſſumq; inſuper ſorbeatur. Hæc quippe ad acrem & ſubtilem faciunt deſtillationem. Aliud: Herbæ apollinaris ſeminis drach. duodecim, pinearum nucũ ſex, croci duæ, defruto aut paſſo ad uſum excipiãtur.

Eligma ſeu linctus.

Mellis uncia, butyri ſemuncia, ſimul coquantur & exhibeantur. Hyſſopi præterea & ficuũ, & nucleorũ pineorũ, et iridis decoctũ hauriatur.

Catapotia ad diuturniorem tuſſim.

Styracis drach. ſex, myrrhæ duas & ſemiſſem, terebinthinæ, galbani, opoponacis, ireos, ſingulorum drach. duas, piperis albi, nitri, ſeminis alterci, ſucci papaueris uniuſcuiuſq; drachmam, ſimul abſq; ullo liquore in pila contuſa, in catapotia digerito, atq; eo quo docuimus modo, utitor.

Arcendis ſalebris gutturis, tuſſi, cruentiſq; ſputis.

Aduerſus aſperitudinẽ gutturis, tuſſim, ſanguinis q; execrationes efficax eſt quod accipit, amygdalas amaras decorticatas uiginti quinq;, ſeminis lini torrefacti drach. quatuor, tragacanthæ duas, nuclei pinei grana triginta, oui in adipe toſti croceũ, ipſa tragacantha in aqua liquatur, totum uerò paſſo excipitur. Quod ſi fractæ quoq; uocis ſonus edatur, paſſi loco mellis aliquid confundito, præſertim in quibus nõnihil ſurſum ferri ac eiici expedit.

Arteriace hypogloſſis, his qui uocem amiſerũt, rau cis & anaphoricis accommodata.

Tragacanthæ, gummi ſingulorum drach. ſex, myrrhæ unam, thuris unam & ſemis, piperis candidi grana uiginti, croci drach. ſucci glycyrrhizæ ſex, phœnicobalanorum trium caro, paſſi Cretici quantũ ſatis eſt. Cæterum ſolus ipſe tragacãthæ ſuccus linguæ ſuppoſitus, ſucci glycyrrhizæ uicem gerit, decoctumq; ipſius ad craſſitudinem uſq; elixum, quadrupla menſura inditur.

Ad amiſſum uocis ſonum congruens, eamq; clariorem reddens arteriace.

Porra ſex ad tertias uſq; decoquito, & ipſa quidem porricito: liquorem uerò alicæ cum melle iuri ipſorum commiſceto, & ouorum anteacti xatorum lutea terna unà decoquito, anethi ſubinde ramulo commouens.

Bechicum tuſſientibus utile.

Pulegij uncias duas, nucleorum pineæ, ſeminis cnici, ſeminis lini, uni uſcuiuſq; unciam, piperis cocti uncias quatuor, quæ ſimul cum melle elixato deſpumatoq; miſcebis. Aliud: *Hyſſopi, pulegij, piperis, ſingulorũ uncia, petroſelini uncia ſemis cum mellis hemina excipiuntur.*

Maturatiuum inueteratæ tuſſis.

Vbi mellis drachmæ ſedecim, terebinthinæ duæ, galbani quatuordecim unà coxerint, in rotellas digerito, quæ ſubæ magnitudinem æquent, & inſtar nucis ponticæ (à Latinis auellanæ nuncupatæ) Ex his etiã deſumendum. Aliud: *Tuſſi aridæ arteriacæ medentur, & calfactæ aquæ interdum ſorbillatio: ſputum enim propter craſſitudinem pituitæ non reijcientes, liquidis aliquantulum adiuuabuntur. Cõfert præterea ipſis, tum hyſſopi, tum iridos, tum nucis pineæ decoctum.*

Trochiſcus, qui ſuffitu ad tuſſim continuam ualet.

Styracis, piperis, maſtiches, petroſelini, ſingulorũ unciã, ſandarachæ diobolos ſex, baccas lauri duas, melle excepta in paſtillos dirige, q carbonib. iniecti fumo ſuo nidorẽ exhibent utilẽ, ſi per fiſtulã ſeu infundibulũ in fauces tuſſientis admittatur. Prodeſt illud etiã quocũq; modo perfrigeratis.

De

De Orthopnœa, Aſthmate, & Dyſpnœa. Cap. XXIX.

EOs qui ſine febre crebra reſpiratione, tãquã à citatiore curſu agitati, cõflictantur, ab eo quod comitatur accidente, ἀσθμαλικοὺς, hoc eſt, anheloſos nuncupant, eoſdemq; quod ſtrangulari formidantes, ad reſpirationem recto pectore toto nituntur, orthopnoicos dicunt. Oritur autem eadem affectio, craßis & glutinoſis humoribus fiſtuloſis pulmonum concauitatibus infarctis. Dyſpnœa uerò, hoc eſt, ſpiritus & animæ difficultas, commune eſt accidens, cum hæc, tum alia plurima mala comitans. Porrò ſuſpirioſorum medendi ſcopus eſt, uiſcidos craſſosq; humores, medicamentis attenuantibus & abſtergentibus dißipare & cõſumere. Proinde acetum ſcilliticum hoc malo oppreßis, accommodatißimum eſt: necnon & inde confectum oxymel in potu ſumptum: atq; ipſa quoq; ſcilla tosta, cum melle trita, & ex antidotis hiera, & alia medicamenta ualidißima, quæ aluum continenter deiectionibus ſolicitant, & cum raphanis citati uomitus, ariſtolochia rotunda dũ bibitur, centaurij maioris radix, ſpondylij tum ſemen, tum radix, nepetæ fructus, hyſſopum, iris, & melanthiũ deniq; aſellorum item, qui uliginoſis & aquaticis degunt, ſextarium uaſi iniiciens fictili, ſuper carbonibus torrefacito: ubi uerò alborem quendã induere cœperint, conterito, atq; melle deſpumato excipiens, myſtrum cũ ante, tum poſt alium cibũ porrigito. Quod ſi neceßitas urgeat, ante hæc omnia uenam aperito, & ſecundum laborantis uires euacuato: aluus item chyſteribus irritanda eſt, foris autem pectori ficus, & lolij farinã & hordeaceam cataplaſmatis modo imponito, reſina interim adiecta ceraq; & melle. Inſpergatur etiam illi iris mannaq;. Non alienum quoq; fuerit farinam hordeaceam cum rheſina, cera, iride, mannaq; emplaſtri more adglutinare. Circumlinitionibus præterea utendum admodum calorificis, irino uidelicet oleo, anethino item, et rutaceo. Multo autem peculiarius illud eſt, quod accipit: Pumicis partem, ſphecles (quæ eſt ſex uini) crematæ partes quatuor, ſpumæ nitri partes duas, hæc omnia contuſa & cribrata ungentis excipiuntur, & cum hoc partes ad pectus attinentes perfricantur. Poſtremo malagmatum quoque uſus commendatur, quæ ſanies & ſeroſos ſanguinis humores, extrahendi poteſtatem obtinent.

Pro ſuſpirioſis potio.

Anhelatoribus polij, abrotoni, caſtorij, chamæpityos guttæ ammoniacæ thymiamatis ſingulorum partes æquales melle conſperſas exhibeto.

Aliter: Sunt nonnulli qui ſpumæ nitri cochlearium tribus aquæ mulſæ cyathis mixtum propinant. Aliud: Spumæ nitri dodrans, piperis

drach. laſerpitij drach. ſemis, cochlearũ ex aqua potui datur. Aliud: Caſtorij, guttæ ammoniacæ thymiamatis, ſingulorũ drach. ſex, piperis grana quadraginta paſo excipiuntur, & fabæ magnitudo cum mulſo exhibetur. Aliud: Sinapis drachmam, ſpumæ nitri ternos obulos, elaterij dichalcum, quod eſt ſemiobolum, totum hoc in orbiculos octo conformato, per biduum binos deglutiendos exhibeto, purgant nanq; per ſuperna ſine dolore & moleſtia. Cæterum his qui ueluti obtorto collo tantum non ſuffocantur, dato ſpumæ nitri drach. treis, cum hydromelitis cyathis ternis, atq; cum cardamomo nonnunquam, confeſtim opitulatur. Verum hoc plurimum quoq; coxendice laborantibus adiumenti confert.

De peripneumonia. Cap. xxx.

PVlmonaria, quam περιπνευμονίαν Græci appellant, pulmonis inflammatio eſt, quæ ex ualentiore à capite in eam partem deſtillatione, aut angina, aut ſuſpirio, aut dolore laterali, quem πλευρίτιδα Græcè indigitant, aut alijs ex morbis ortum habet. Nõnunquam uerò affectionis huius origo ſola eſt inflãmatio, comitaturq; eam ſpiritus ac animæ anguſtia: febris cum acuta, tum adurens: grauitas item, diſtentioq; pectoris, tumor, & ingens in uultu repletio, ad ſublimia materiæ impetu inſtar ignis uergente: Malæ ſub oculis rubentes ſunt: inflantur pariter oculi & turgeſcunt, feruntur ſupercilia deorſum, & corneæ oculi tunicæ, ſubpinguiuſculæ apparent. Cum hæc indicia feruentiorem præferunt æſtũ, ignita rubedo cum inflammatione pulmonis coniectanda eſt. In his igitur qui ex morbis alijs in hunc deciderunt, uenæ inciſio † petenda eſt: maximè uerò, ſi diutius durauerit malum, aut ab initio ſanguinem † detrahere ſuperſederint. Aluus inſuper dura, & quæ nihil reddit, in morbi inclinatione clyſteribus abluenda eſt. Aut cucurbitulæ peringentes complures que, circumciſa ſcalpello cute, pectori, ſi nihil obſtet, adglutinandæ ſunt, & lateribus conſimiliter. Quod ſi peripneumoniæ conſeſtim ab initio perſe inuaſerit affectio, concedentibus quidem id qui ad hoc deſiderantur calculis, uena omnino ſecanda eſt: ſin autem minus, cucurbitulæ ſunt imponendæ, quibus ſanguis pro uiribus demendus eſt. Ad hæc ſorbitiones quoque cremoris ptiſanæ, chondri, cum melle aſſumantur, aut ex amygdalis amaris cum ſimila, aut chondro, confuſis pariter potionibus aliquot dulcibus, hydromelo, aut apomelite, aut hydroroſato. Salubre etiam recens butyri, quantum capiunt cochlearia tria. Bibendum autem eſt ipſis iuſculum cũ hyſſopo, prodeſt iris mulſo percocta, uel eiuſdem farinæ menſura duũm cochlearium, melicrato inſperſa: hoc ſanè & per inferna expurgat. Cæterum quantum ad uirium tutelam attinet, crebrius illis melicrati potio ſi-

fugienda detraxerint

æ

ne additamento repetenda eſt, uel cũ fructibus pinus, & cucurbitulas uniuerſo thoraci, lateribuſq; adglutinare cõſilium eſt, cerotaq; cyprina, quæ irim admixtam habeat: aut cerota ex oleo rutaceo & iride arida cõfecta; aut ea quæ è cera & reſina, & medulla, & butyro, & hyſſopo, & iride, in farinam trita, & unguine nardino inſtituitur, imponenda eſt.

De ſanguinis ſputatione. Cap. xxxi.

QVod ſi ſanguinis per ſputum reiectio, ex ruptis uiolenter uenarum uaſculis, originem trahit, coaceruata, & largior ſanguinis effuſio comitatur, & diſrumpũtur quidem ex euidenti interdum aliqua occaſione, nempe lapſu ex alto, ingenti clamore, & id genus alijs. Nonnunquam uerò ex cæca & abdita cauſa, puta plenitate, aut frigiditate nimium iuſtum naturæ modum tranſgrediunte: frigus nanq; intenſius uenas, teſtante Hippocrate, frangit. Si uerò cruenta reiectio ad uenarũ eroſionem referatur, ſanguen nõ ubertim, ſed per modica interualla ſigillatim excreatur: acria quædam & praua edulia præceſſerunt: aut cibi abſtinentia, aut deſtillatio à capite in pectus, acrimoniam præferens. Si ex uaſorum pulmoni incumbentium apertione, ſputum cruentũ eijcitur, nihil quidem eorum, quæ enumerauimus, excepta interdum plenitudine, præceſſit, ſed uictus ratio humidior atq; calidior, lauacrorumq; immoderatorum uſus: & nimium calidis locis ſitum domicilium, his mali cauſam inducere uidebitur. Et neq; in inflammationibus, neq; in febribus, neq; in doloribus euenit, quemadmodum in ijs, qui corroſo uenarum corpore in hunc affectum incidunt. Contrà uerò tolerabilius habebunt, ut ueriſimile eſt, euacuati. Cum porrò hæmorrhoides, purgationes ue muliebres retentæ ſubſtiterint, etiam periculis rumpente ſanguine liberabuntur. Eadem accidit ualetudinis commoditas ijs, qui ob redundantiam per rupturam ſanguinem emittunt, niſi propter hulcus, aut immodicam inanitionẽ ledantur. Iam uerò quæ ad uaſorum eroſionem refertur ſanguinis euacuatio, nunquã proſperè cedit. Atqui ſi per uomitionem ſurſum fertur ac editur, confeſſum eſt, quod ex partibus quæ ad ſtomachum aut uentrem attinent, effertur, in quibus & per ſeceſſum proritatus aliquando euacuatur: ſin autẽ cũ tuſſi, à ſpiritus officinis. At ſi ſpumoſum fuerit ſputum, & elangueſcens incandidum, & ex interuallo abſq; ullo dolore anguſtiaq; extrahitur, è pulmone id latum arguit. In quibus temporis progreſſu & febris continua ſequetur, præcipueq; exeſis quibuſdam partibus, aliquid ſubſtantiæ pulmonis, aut guttur, aut uena reddetur. Nouimus uerò quempiam ſanguinem è pulmone ſputo eijcientem, procedente tempore maxima cum tuſſi & ſanguine copioſo lapides expuiſſe quaternos aut quinos aſperos,

Sanguinis ſputi ex diabroſi notæ.

Notæ ex anaſtomoſi.

Lapides e pulmone eiecti.

tribulorum modo, magnitudine siliquarum trium aut quatuor, & con
tinuo quidem leuatus meliuscule habuit: haud multo uerò post tabe con
sumptus, fato functus est. Si quando uerò & pituitosa excreantur cum
leuiore tussicula, aut screatione quoq;, tum spumosum, tũ leue quod effer
tur, ex aspera arteria reijci cognoscito. Quod si sanguis ater fuerit, atqu
in exigua frustula quasiq; minimos globulos cõcretus, dolorẽq; loci præ
ferat, à pectore efferri portenditur, per pulmonẽ siue guttur, facta trãsum
ptione. Quæ uerò sursum uersus cum screatu fit latio, ex partibus ad gut
tur attinentibus, per palatum eijcitur. Si quando autem à capite destillau
rit, cum irritatione quadã & tussi redditur, defluente eo in guttur, & ru
sus regurgitante. Hæc autẽ acer magna ex parte catharrus, aut capitis do
lor, aut grauedo præcedit. Nonnunquam autem per palatum sanguini
fit euacuatio, idq; deglutita hirudine, indidem alicui partium adhæresce
te. Cæterum in commentariolo de Letalibus uenenis super hac re fusiu
prosequemur.

Curatio.

Qui catharro afflicti sanguinem expuunt, ijs uenam mox aperire, s
uehemẽti acrimonia, ea à capite in pectus destillatio uacet, & intra omn
excessum, habita diligenti uirium perpensione, detrahere conuenit. Ex
tremas ad hæc partes uinculis excipere, cumq; oleo ueteri calido aut si
cyonio, excepto capite, perfricare. Alantur esculentis frumentaceis, qu
succum aliquem austerum commixtum habeant, cuiusmodi est mali Puni
ci, pomorũ, pirorum, aut eadem ipsa unà decoquãtur. Sub somnum orbic
los ex electro concinnatos exhibeto. Tertio die, mellis despumati pusill
lingendum præbeto. Si hæc à morbo obstinate permanente uincãtur, tum
detonso ad cutim capiti è stercore syluestrium columbarum medicamenti
imponito, & post treis horas in balneolum perducito, neutiquam tamen
caput perungendum: deinde ubi sorbillamentis enutriueris, lectum pete
ti theriacam antidotũ dato: rursumq; postridie eadem præstans, pari mo
do corpus uniuersum dempto capite perfricabis, cui utiq; ceratum è tha
psia, rursusq; sorbitiones repetendæ. Quibus rite perpetratis, si malum
non aboletur, cucurbitula occipiti adglutinanda est. Atqui si acutior fuerit
destillatio, sanguis per uenam omnino detrahendus non est. Alimentis ue
rò, alijsq; præsidijs, quorum percommodum usum esse profligãdo catha
ro suprà, huic rei dedicato sermone docuimus, atq; his etiã quæ mox enu
merabimus utendum. Porrò qui propter frigoris iniuriam sanguinem ex
puunt, ijs quæ exiccant, pectus fouendũ est, cõfectioq; διὰ δύο πεπέρεων
id est, è duobus piperum generibus suppeditanda, unà cum eo, qui ex ele
ctro

Cura sanguinẽ ob frigus expuentiũ.

ſtro conſtituitur, paſtillo. Iam uerò reſpirationis & animæ inſtrumentis, diſruptis aut oris uaſculorum apertis, ſanguinem reijcientibus, uenam ſine mora ſecato, niſi magna ſanguinis uis erumpat. Omnes uerò decumbant ſacito, in locis aëri expoſitis, lecto, qui neque ſurſum, neque deorſum, nec etiam ultro citroq; moueatur, figura ſublimi, cauentes ne uehementer uel reſpirent, uel eloquantur. Conſpergendæ autem afflictæ partes ſunt, ſpongijs poſca tepida imbutis. Poſt ſeptimanam uerò, lanis ſuccidis cum roſaceo, aut myrteo, aut lentiſcino, nonnunquam quidem cum aceto: interdum uerò cum uino adſtringente. Plurima autem ſi fuerit eius quod ejicitur copia, pollinem & mannam adiecto etiam aceto imponamus, aut alumen & acaciam, aut malicoria, aut gallam cum aceto, aut palmulas cum polentis, aut malis cotonijs in uino auſtero decoctis. Poſt hæc uerò & ex ſalicibus confectum, imponendum emplaſtrum eſt, præcipuè ſi mediocris fuerit ſanguinis eruptio. Per os autem hæc ſumpta conferunt: Portulaca commanducata, bene facit: efficacior uerò multo ſuccus ipſius epotus, balauſtium, rubi cum fructus, tum flos, quercus fibroſum, & quod eſt ſub putamine glandis, potiſſimè uerò ipſis elixis utantur: phagi item primi que fruticis maior efficacia eſt. Samius after, ad omnem ſanguinis reiectionem facit: Lemnium item ſigillum, lapis hæmatites læuigatiſſimus cum ſucco mali Punici, aut herbæ ſanguinalis. Lapidis uerò quantitas erit ſcrupuli unius. Compoſita præſidia ſunt, orbiculus ex electro, & qui è corallio, & qui ex Aegyptia ſpina. Aridum item, quod Xerium dicitur, compoſitum, eq; terra Samia, Lemnio ſigillo, corallio, ſymphyto, amylo, ſingulis æquilibrio. Sed qui hoc malum eroſioni acceptum referunt, his maximè ſi catharrus præceſſerit, opij partem ſemiſſem admiſcemus. Et quod accipit ſamiæ terræ, agerati lapidis, Lemnij ſigilli, æquale pondus: utile eſt tantum in potu ſumere, quantum capiunt cochlearia duo, in binis cremoris arnogloſſæ cyathis. Aliud: Accipe Lemnij ſigilli drachmas ſedecim, Samij terræ drachmas duodeuiginti, amyli drachmas octo, ſarcocollæ quatuor, gummi duas, xerij cochlearium cum decocti palmularum cyathis duobus. Sorbeatur præterea poſca gelida, aut palmularum, aut malorum, aut pirorũ, aut capreolorũ uitis, uel eiuſmodi elixatio. Si robur exigit, alantur circa horam ſecundam aut tertiam: ſin minus, circa quartam. Eſto autem panis lotus aqua gelida, aut halica, aut chondrus cum ſucco quodam frigorifico: uerbi cauſa, mali Punici, aut myrtorum, aut omphacomellis: aut oua ſorbilia, aut bellariorum quiddam, quod è lacte conficitur, cũ aliquo uim aſtringendi poſſidente. Ex oleribus autem, intybũ, cichoriũ, plãtago, cũ oleo ex immaturis oliuis expreſſo, atq; aceto decocta.

Cibus eorum qui ſanguinem expuunt.

Ex

Ex pomis fugacibus autẽ, mala, pira, meſpila, mala Punica, corni fructus.

Potus. Potio autem his qui non febriunt, uinum dilutum perexiguũ eſto: febricitantium autem, aliquid memoratorũ poculentorum, aut † cibyraticũ hydromalum. Sed ei qui ſanguinem uomitu reijciunt, ijſdem nutriendi ſunt: cauendum modò ne crebrius cibi porrigantur, ex facili nanq; hoc uitio oppreſsis ſuccurritur, quatenus etiam præſidia quæ potantur è regione partium quæ ſanguinem fundunt, accommodentur. Vbi autem ſanguis in uentriculo conglobulatim concreuerit, coagulum bibendum eſt, maximè uerò leporinum, aut ficulneum lixiuium cum aqua, aut thymũ, aut thrymba cũ aceto. Aut certè lacte fiſili eos aut aloê euacuare oportet. In his præterea, qui à palato per ſcreationem ſanguinem deſpuunt, gargariſmis inſpiſſandi uim habentibus utendũ, & fronti, & capiti adhibenda ſunt quæ admoueri ſolent ijs, qui ſanguinem è naribus reddunt. Hæc hæmoptoicorum eſt curatio, quam ſtudioſè exequi expedit, eo quod ſummum laborantibus ex immoderata euacuatione diſcrimen immineat. Multitudo nanque euacuati ſanguinis, quemadmodum in iugulatis, lethum præſentaneũ infert. Affectionis huius diuturnior perſeuerantia, in tabem mutationem minatur. Omnibus igitur ſecundum rationem perpetratis, & ceſſante iam ſanguinis eiectione, uires inſtaurandæ ſunt, & ipſi in priſtinum ſtatũ referendi, piſcem præbendo, & iuuenum porcellorum petiolos, & cerebella. Corpus uſq; perfricare, balneiq; frequentem uſum, potationem uini, excandeſcentiam, & rem Veneream cauere præcipiendo.

cibariticum

Caute euacuandum.

De pectoris ſuppuratione & tabe, quam Græcè φθίσιν nuncupant. Cap. XXXII.

EMpyema, quod uomicam & purulentam excreationem Romani appellant, in cauo ſpecu thoracis, ſiue intra ſuccingentẽ coſtas mẽbranam colligitur, quandoq; ex ſanguinis reiectionibus, hulcere ad cicatricem non perducto: hinc confeſtim ſequi phthiſis conſueuit, ſi ex pulmone fiat excreatio. Nonnunquam uerò ex inflammatione cum abſceſſerit, & diſrupta fuerit, ut in laterali dolore aliquando accidit, aut ex confluxu denique à capite proueniente. Signa itaq; collecti iam empyematis ſunt, grauitas thoracis, tuſsis uehemens & arida cum doloribus mixta. Interdum uerò humiditas quædam accedit, quare leuari nonnihil uidentur, febricula q; intra initia ſtatim ignaua, errans abſq; ordine ſtato, & difficilis decretorij affligit. Cũ uerò matureſcẽte pure uomica abſceſſus appetit, acrius cũ horrore aliquo febriunt, inq; ſermonis proprietate ſpiritu turbati præcipitantur. Rupto uerò abſceſſu, pus reijcitur, quandoq; ſanè purum, nonnunquam uerò feculentum: atq; interdũ quidem per ſuperna eliditur prorumpitq;

Suppurationis in pectore collectæ indicia.

rumpitq; abſceſſus, unde certè nocentius metuendum eſt periculũ, interdum uerè per inferna: atq; id quidem quod deſcendit partim in uentrem & inteſtinum tranſumitur: partim uerò in ueſicam, facta per uaſcula quædam tranſumptione delabitur. Febriunt autem numeris omnibus febre hectica uſq; ad totius materiæ repurgationem perpetuò: quæ niſi accuratißimè procuretur, breui æger ſanioſus, puruleta execrans, in tabem rapitur, pulmone exhulcerationem ſuſtinente, in qua conſtitutione, phthiſi inquã conclamata, genæ palleſcunt, frons atq; ceruix ſudoribus exitialiter rore ſcunt, carnes ſqualore contabeſcunt, ungues incuruantur, qui craßiores, candidioresq; aut palleſcentes apparent. Malo autem magis inualeſcente, uenter conturbatur, hypochondrium ſurſum conuellitur, dira ſiti & ciborum auerſione, cruciantur, quodq; excreatur deniq; grauißimi odoris fluxum emittit.

Curatio.

In empyematis itaq; curatione, ante omnia quidem machinanda puris in pectore collecti maturatio eſt, idq; tum ſpongiarum fotu, tum cataplaſmatis ex farinis hordeaceis cũ caricis diſcoctis, & reſina exigua, & ſtercore columbarum, nitroq; & ebiſco. Salutare autem exiſtit ruptur æ auxilium, in latus incolume decubitus. Sorbeatur præterea ex temporis interuallo mulſum, & ſuccus ptiſanæ admixto melle: ſed quibus plus roboris ineſt, ius hyſſopi & thymi melle adiecto bibant. Suppetias item plurimas ruptioni adfert ſalſamentorum eſus, & catapotia hieræ ex colocynthide conſarcinatæ, in cubilis ingreſſu ſumpta. Cæterum cum pus primum expectorari cœperit, tum denuo hyſſopi et iridis atq; glycyrrhizæ decocto rum in mulſa dilutum repete. Vel glycyrrhizam cum ſeſamo tritam, exhibe: aut pollinem in mulſa & oleo percoctum, cataplaſmatis modo illinito. Cum autem hulceratio expurgationi renitens ægerrime expugnatur, ad compoſitorum uſum deueniendum eſt: uerbi cauſa, medicamentum quod ex marrubio conſtat, tum ſimplex, tum cõpoſitum. Et quod ex eruis, & quod ab ingredientium numero Græcè dicitur Δωδεκάθεον: Et eam quæ ab autore Philoxeni nomenclaturam ſortita eſt confectionem. Porrò qui in tabem decidunt, his porra capitata liquefacta cũ ſorbillationibus chondri ac ptiſanæ dato. Iam uerò & hæc per ſe bis decocta exhibenda ducito. Potus aqua pluuialis eſto, & ex eo melicratum. Circa initia uerò relaxationum, imponantur cataplaſmata ex ſemine lini & polline confecta: elixatione item fœnogræci, aut maluæ, oleoq; & melle, foliisq; altheæ. Temporis uerò progreſſu ad cerata tranſeundum, quæ ex butyro, oleo cyprino, laurino, & iride conſtituuntur. Mnaſæi item emplaſtri uſus probatur. Mnaſæi.

Fluxu autem noxij humoris in pectus deſtillante emplaſtrum ἐξ ἰτέας, quod ſalices contineat appellatum, imponendum eſt. Propinanda inſuper quæ pridem in ſanioſis enumerata ſunt ſimplicia, atq; ex compoſitis non nulla. Si anxifera grauiter tuſſis torqueat, thymũ et hyſſopum cum ſucco glycyrrhizæ melle repurgato excepta, et in habilem formã redacta ægro, ut ſub lingua contineat, exhibeto. Conuenit amplius in hac affectione conſtituis ex temporis interuallo præſcripta Mithridatis antidotus, atque ea quæ ex uiperis conficitur. Vtiliſſimum uerò ipſis fuerit auxilium bolus Armenius in potu hauſtus. Heſdræq; antidotus ne tantillum minus quàm prædicta ſubuenit.

De dolore laterali pleuritidẽue. Cap. XXXIII.

DOlor lateritius, quem Græcè pleuritim dicunt, proprie lateralis membranæ coſtas ſuccingentis inflammatio eſt, conſequitur hũc anhelitus difficultas, tuſſis, febris continua, dolor ad clauiculã, quæ eſt ſumma humerorum compago, adq; præcordia pertingens. Diſcerni autẽ pleuritis ab inflãmatione iocinoris, in qua omnes hæ notæ apparẽt, hiſce indicijs poteſt: Pleuriticos quidem dolor punctilis infeſtat, & tuſſis quãdoq; arida, quod morbũ crudum portendit: quandoq; cũ reiectatione, id quod humorem qui morbum creat, innuit. Rubrum etenim & ſanguinolentum excretur, ſanguine naturæ modum exuperante: flauum uerò & in pallorem langueſcens, cum flaua bilis ſuperat: quemadmodum rurſus albicans & ſubſpumoſum ſi pituita. In melãcholico uerò humore, nigrius reijcitur ſputum. Pulſus durus ac aſper, ſerræ modò denticulatus ſubeſt. In inflammatione uerò iecoraria, nullus dolor pungitiuus, neq; durus adeò pulſus ſentitur, ſed arida tuſſis uſq; moleſtat, nihil redditur ſputi: facies ipſa cernitur pallidior. Quæ uerò laterum compunctiones ex muſculorum exterDe pleuritide notha. norum inflammatione oriuntur, hæ quidem nothæ pleuritides appellantur: in quibus abſque tuſſi, abſque excreationibus, cum molliore pulſu, locus affectus manu leniter attrectatus, dolore afficitur: & niſi ſuppuratus tumor illico diſcutiatur, purulentum poſt ſectionem ad exteriora prorumpit: cum pleuritis ex inflãmatione membranulæ coſtas ſuccingentis creata, eò nõ feratur: illa nãq;, niſi uel foras, uel intus à purulenta colluuie tempeſtiue expurgetur, multo citius in uomicã peripneumoni acã tranſiti.

Curatio pleuritidis.

Si igitur ad clauiculam & iugulum uſq; dolor protendatur, uena incidenda eſt: ſin uerò ad præcordia uſq; perueniat, purgandum. Recentiores autem omnibus ſanguinem ſecta uena detrahunt, formidantes (ni fallor) turbationem quæ purgationem libenter comitatur. Reclamantibus autem

auribus

ctoribus imbecillis, neutrum faciendũ, clysterijs acrioribus utendũ. Quod si dolor mediocris affuerit, post clysteres aqua mulsa propinanda est, ptisanæq; aut chondri cremor. In decremento autem morbi, cremoribus porrum adijciendũ, aut nepeta, aut pulegij & urticæ semen, cũ melle pro ecligmate sumetur. Si dolores uehementer affligũt post euacuationem, demulcendi sunt lanæ calfactæ, uel sulphuratæ applicatione, aut fomentis ex milio, et furfuribus in sacculo adhibitis, aut calida aqua, seu oleo uesicula excepto. Lanam præterea succidam cum oleo, uinoq; marina aqua diluto: siue salia inijcienda, aut ex seminibus cataplasma imponendum, cum decocto chamæmelorũ, altheæ, aut carycarũ, ireos, absinthij, mellisq; momento cum oleo nardino. Circa uerò quartum diem sorbitionibus nutrito, adicto melle perexiguo. Septem autem diebus lapsis, linctus ex amygdalis, semineq; urticæ melle cõtritis, offeretur: aut ecligma ex butyro melleq; decoctum. Et hypoglottide (quod medicamenti genus linguæ subditũ, paulatim tabescit) ex melle despumato utendum. Epithematis porrò, tum uidelicet quod quia fœdissimi odoris est ἀυσώδης appellatur, tum eo quod ex sampsycho constat: & peganera emplastrum, affectis applicabimus locis. Bulbi præterea cum axungia appositi, sæpenumero satis præsidij tulerunt. Inijciendum insuper eo morbo oppressis per inferna medicamentum ex butyro & terebinthina. Cæterum omnium efficacissimũ eclegma est, quod ex fructu piceæ: item ex amygdali amari, seminis lini, nuclei pinei, & amyli æquilibrio cum melle conficitur. Quos autem uigiliæ torquent, eos medicamentum ẽ papauerũ capitibus delingere competit. Ex antidotisq; athanasia, & alijs ad hanc prouinciam cõpositis utamur. Post decimum uerò & quartum diem, si malum non cesserit, cucurbitulæ ipsis imponendæ, ægri in extenuatoria uictus ratione seruãdi. Deinde ubi morbus remittitur, in lauacrum ducendi, frigidum uitandũ: educatio solidior adhibenda. Quod si aũt inflammatio costas succingentis tunicæ, non discussa in pus conuertatur, iam antea memoratis utendum est remedijs.

Ad lateris sine febre dolores.

Lateritijs doloribus sine febri bdelliũ succurrit, & costus, brassicæ caulũ deustorũ cineri & adipi admixta, id quippe medicamẽti mirè discutit.

De affectionibus cordis. Cap. XXXIIII.

COr si fuerit primaria affectione læsum, longius facessente medicorum præsidio, uitam cum morte præcipitanter commutare assolet, dum inflãmationes uidelicet ac ignitas rubedines, quæ eryſipelata dicuntur, uehementesq; intemperantias in acutissimis febribus, sanguinis

item eruptionem uulnerato potiſsimum leuo cordis domicilio, ipſum experitur. Si autem per conſenſum afficiatur, ex cerebri, iocinoris, oris uentriculi affectu, ſicq; ex mœſtitia & terrore, aliiſq; cõpluribus cauſis, animi defectus, quæ omnium repente uirium quædam eſt calamitas, oriuntur: quæ reſolutionibus & animi diliquijs, exiguo arteriarum percuſſu, extremarumq; partium perfrictionibus, & undiq; promanantibus ſudoribus ſignificatur. Hoc ſi ualidius exiſtat deliquium, ex earum ægritudinũ fuerit albo, quibus nullæ remediorum ſuppetiæ ſuccurrere poſſunt. Adhucuerò uirtute uel tantillum conſtante, nonnunquam ſubuenire datur. Valdæ ad hæc cordis palpitationes ſubinde ex multitudine aut feruore ſanguinis, in eo concepti oboriuntur. Cor uerò idem ſuper excalfactũ, magnã & frequentem inducit reſpirationem. Refrigeratum autem exiguam atq; rarum. Secundo igitur libro inter febrium caſus, omnem cardiacarum ſymcoparum emendationem recenſuimus: tantum hic loci adijciendum, quem admodum uincente iam ſymptomate, poſt extimarum partium tum perfrictiones, tum circumlinitiones, purgamenta item pauimenti, & aliam quãcunq; refrigerationem, ſolamenq; inducenda ſint, ſudore diffiatis corporis partibus, myrtus læuigata, aut creta cimolia, aut electrum, aut malicoria cum manna, aut terra Samia, adiecta parte commeos. Artus item extremi uſq; ad pubem & alas perfrigerati, obducendi ſunt ſinapi, aut pyrethro, aut adarce. Alimentũ eſto panis ex aqua ſeu uino frigido permixto, pedunculi ſuilli, articuli, roſtra, alæ, omnia frigida. Cæterũ caput & frontem oleo ex uuis immaturis, aut aliquo ſtyptico cum gummi aut decoctione roſarum perungito. Cataplaſma autem præcordijs ſtamachoq;, ex polmulis, roſis, œnanthe, acacia, hypocyſtide, & alumine imponito.

Cordis nimium calfacti refrigeratiue ſigna.

De palpitatione cordis.

Noui quendam, inquit GALENVS, quotannis uerno tempore palpitationis cordis acceßione diuexatum: qui cum per triennium ſe à ſanguinis detractione adiutum intelligeret, anno quarto priuſquam accidens illud denuo ipſum inuaderet, ſanguinis miſsionem repetiuit, nec amplius eidem malo obnoxius fuit: ſicq; pluribus deinceps annis factitauit, et conſentanea, poſt hæc uictus ratione uſus eſt. Sed nihilominus is etiam ante ſenium morte præuentus eſt, quem admodum & reliquorum plerique omnes, nonnulli quidem in acutis febribus repentine animo deſtituti, parimodo interierunt. Quidam ipſorum citra animi deliquium tanquam ſyderati, ſubitò uitam in mortem commutarũt. Magna ita affectorũ pars ætatem agebat quinquaginta quidem annis inferiorem, ſed quæ annos quadraginta excederet.

Vide l. 1.

De

De his quæ mammas infeſtant uitijs. Cap. xxxv.

LAc à partu caſei more ſæpenumero in mammis concretum, inflammationes ſuſcitat. Hiſce itaq; rebus à principio utendum, ſpongia mollis, poſca tepida madidata atq; expreſſa imponitur, & appoſitè alligatur. Aut palmulæ cum pane in poſca læuigatæ, aut ouo etiam toto utendum, admixto roſaceo cum cerato perexiguo, aut alumine, & pulicari herba unà cum coriandro, aut portulaca ſuper accommodatur, aut Pyritem lapidem tritum cũ cerato impoſitum faſcijs alligato. Cæterum diſtentione oborta, aut lacte in exigua fruſta globuloſq; minimos coacto, panẽ ex hydrelæo, aut œnomelite cataplaſmatis inſtar applicato: aut panem cũ perdicio uiridi atq; cerato, bis in die: aut fabaceam farinam cum aqua mulſa aut elixatione. Quod ſi grauitatem non ferant, irrigatione olei dulcis calidi cum lanis delicatioribus utendum. Fouendæ autem mammæ ſunt, ua pore aquæ feruidæ, aut fœnograeci decocto, aut althææ, aut ſeminis apij. Cataplaſma præterea imponendum è polline & ſemine lini, aut fœnograeco cum hydromelite, aut ſeſamo cum melle butyro ue contrito. Exuctionem porrò mammarum arcere expedit, eo quod lactatio maiorem colluuiem illuc proritabit. Cum autem inflammatio mammarũ remittit, iſtiuſmodi ceratis utendum: Betã oleo, uſq; dũ ſubacta intabuerit, elixabis. Ipſa autem proiecta, oleo ceræ ſymmetrum adijcito atq; utere. Aliud: Quorum crudorum lutea decem cerato commiſceto, quæ conſtet ceræ uncijs duabus & ſemiſſe, roſaceiq; uncijs quatuor, & ſpatha ubi permoueris, muriæ quantum ſuſcipere poteſt inijce, denuoq; cum rude uerſando ſubegeris, utitor. Cæterum ad mammarum durities confert medicamentũ è melle, & omnia quæ molliendi uirtutem obtinent medicamina. Vbi tumor in abſceſſum tranſit, tum illis quorum capite de parotidibus facta eſt mentio: Item ijs quæ in ſermone de apoſtematis recenſebimus, utendũ eſt.

Archigenis ſubſidiũ aduerſus eroſiones mammillarum cum malignitate.

Vini Hadriani boni ſextarij uiginti, rhus coriariorum libra, galbulorum cupreſſi libra, gallæ immaturæ atræ unciæ ſex, caſſiæ tantũdem: quæ ſimul contuſa, in uino diebus decem macerato, deinde coquantur, commota aſſiduò rude cupreſſina, tantiſper dum dimidium fermè abſumetur: tum herbas quidem porrice, ſuccus uerò elixetur ad mellis uſq; ſpiſſitudinem, deinde in uaſe uitreo reponatur. Vtere in his quæ depaſcendo erodũt, mero. At ſi craßius fuerit medicamentum uino adiecto liquidius reddatur, mammarum nomas, aures quæ cum purulentia fluunt, gingiuas humiditate labefactas, & dyſenterias ſanat. Mitigat idem dolores Lacte temperatũ.

Et *alijs mammarum exhulcerationibus, haud aliter quàm cæteris quibuſcunq; hulceribus medendum.*

Quæ mammas conſeruent.

Emplaſtri modo cyminum cum aqua contritũ mammis imponito, mox ſpongia extrinſecus poſca imbuta faſcijs pectus conſtringito: tranſactis uerò tribus dieculis, cymino ſublato, mammis florem bulborum cum melle ſuperinducito, & circundans denuo laqueis per triduum ſinito, idq; ter in menſe facito. Aliud: *Cicutam in puluiſculum læuigatã per dies nouem imponito, & foris ſpongiam, ut dictũ eſt, & aliquot diebus interpoſitis, idem facito. Naxiæ item cotis ramentum, uirginum mammas cuſtodit, & creſcere non patitur.*

Aduerſus alarũ graueolentias atq; ſudores.

Cap. XXXVI.

Hirquum, ſudationesq; ſub alis abolent: Aluminis liquidi portiones binæ, myrrhæ una, uino diſſolutis utere. Aliud: *Plumbaginem crematam uinoq; fragrante extinctam, cum uino cõterito, myrrhæ momentum uſq; ad ſtrigmenti balneorum craſſitudinem adijciens, utitor.* Aliud: *Spumæ argenti drach. ſedecim, myrrhæ duas, amomi unam, uino excipito.* Aliud: *Aluminis liquidi drach. octo, amomi, myrrhæ, ſpicæ nardi, ſingulorũ drach. quatuor, uino diluãtur, et in uſum adhibeãtur.*

De ſtomachi, præcordiorum, uentriſq; affectibus.

Cap XXXVII.

De appetitus à cibis auerſione, quæ febre correptos moleſtat, & grandi fame, & appetentia canina, debilitateq; ſtomachi, & animi deliquio, de ſiti præterea atq; ſingultu, nauſea itẽ ac ſyncope, inter hæc quæ de febribus, eo qui hunc antecedit libro, ſatis ſuperq; determinatum eſt. Rurſum igitur ſuper iiſdem uerba facere, haud erit opportunũ. Cæterum inflãmationes oris uentriculi, atq; iocinoris, ſemper opus habent conſtringentium rerum admixtione. Nam ſi quis ſola relaxanti ratione mederi ſtudeat, uitam in diſcrimen duxerit. Proinde oportet, ſiue oleo conſpergantur, ſiue cataplaſma applicetur, quippiam cui adſtringendi facultas ſit, adnectere: uerbi cauſa, abſinthium, aut unguentum nardinum, aut melinum, aut cydonium decoquentes. Ceratũ autem quo continuè utimur, eſt huiuſmodi: Sumito ceræ candidæ unciã, æſtatis uerò tempeſtate drach. ſeptem, aloës, maſtiches, uniuſcuiuſq; drachmam, olei oliuarum nondum maturarum, aut melini & nardini, quantum uſus ad ſpiſſitudinem exigit. Quod ſi adhuc maiore aſtrictione indiget uentriculus, ut qui alimentis ſuperior eſſe non poſſit, prædictis olei omphacini drachmã, aut abſinthij cre-

uoris

moris parem modum, ad hæc tertiã partem hypocyſtidis, floris labruſcæ, & cremoris rhus adijcito. Addere deinde oportet cerati quãtitatem quæ numero aliorum medicaminum proportione reſpondeat. Quod ſi in ueteſtatem incidit inflammatio ac indureſcit, medicamenta diuerſi magis generis ſunt adhibenda, quæ aromatum nonnihil, emolliendiq; & diſijcien di poteſtatem habeant. Cuius farinæ eſt, quod ex meliloto confectum eſt, & Philagrianum, atq; quod à fragrantia Græci ὠδὰξ, nominant, uiridis iaſpidis catenula collo appenſa, ita ut os uentris attingat, pro amuleto eſt. Verùm in calidis ſtomachi intemperiebus & ardentibus, cum reſolutione, uel animi defectu, aut aliqua cibi fuga, nulla omnino occaſione excepta quàm febri, aquam gelidam potui dato, cremore uuæ immaturæ adiecto, aut malorum cotoneorum elixationem, aut clauiculæ uitis, aut ſeminis cucumeris, uel farinam cum frigida. Stomacho præterea ueſicam gelida aqua fartam, aut cucurbitæ ramenta imponito. Catapotia item, quæ extinguendi ſitim potentiam habent, ceu iam pridem de ſiti memoratum eſt, exhibenda ſunt. Stomachus porrò, qui cum humore languidus flaceeſcit, refrigeratur & roboratur iſto medicamento: foliorum roſarum uiridium drach. ſex, glycyrrhizæ cremoris quatuor, uino dulci excipito, & teſſallatim formulam, quæ linguæ ſubdi commode poſſit, digerito. Sed in quibus propter craſſitudinem pituitæ calorificis, & incidẽtibus opus eſt, hoc fuerit præſidiũ: Accipe corticis radicis fœniculi uncias duas, aceti ſeſquiſextarium, aloës uncias tres, mellis libras quatuor, radices cum aceto elixæ exprimuntur, porriciuntur q;: mel uerò iniectum uſq; ad craſſitudinẽ decoquitur, & tum deniq; aloë læuigata inditur, exhibe cochliaria tria cũ aqua. Nonnulli uerò idem abſq; aloë conficiunt. Et quod è nepeta conſtitutum ὀξὺ καλαμίνθης appellatur, his idoneum eſt. Cæterum in quibus cibus aceſcit, ſeminis coriãni drachmam polentæ inſtar ſubactam, formatamq;, aqua propinato: ſiue maſtiches cochliarium, ſiue lactucæ candidæ ſeminis cochlearia duo. Compoſitum autem illud probatur, quod habet piperis drach. ſeminis anethi drach. treis, cymini quatuor, læuigata exhibebis ſomnũ inituro cochliari uno in uino temperato. In quibus porrò atra bile infectus eſt ſtomachus, & inflatione tentatur in exacerbationibus, ſpongias acerrimo aceto intinctas imponito. Quod ſi his nihil ceſſerit malum, alumen cum ære læuigato melle exceptum ſuper accommodato. Potui autem dabis intybi ſuccum, aut potioni mentam infere. Quibus uerò ſtomachus flatulentus atque diſtentus eſt, nepetæ decocto ſymmetrum mellis & piperis mixtum præbeto. Aduerſus ſtomachi ſubuerſiones, ſucci acinorum mali Punici acidi partes treis, cremoris mentæ partem

Si ſtomachus cum humore flaccidus

unam

unam uſq; ad unitatis concretionem ubi decoxeris, ante cibum myſtrum unum exhibeto.

Ad ſaliuam ſtomachi.

Saliuoſus ſtomachus aceto ſcillino, aut oliuarum ſalſarum & iure conditarum, aut thalliæ (hoc eſt ſummitatis nouæ germinationis oleæ) decocto per inferna abluatur, aut eius quamminimũ deglutiantur. Nihil uerò perinde atq; aloë aqua irrigata confert. Ad curationem uerò eorum, qui cibum continere non poſſunt, quos ueteres proprie ſtomachicos nuncupãt, fœnogræci farinam melli mixtam, & maluæ ſemen in farinam contritũ, aridum, cataplaſmatis modo ori uentris imponito. Cerotum uerò è cera & olei irini recremento, & caſtoreo.

Stomachici.

De appetitus à cibis auerſione.

Anorexia, eſt à cibis, ſtomacho omnia reſpuente, auerſio: uel à ſtomachi intemperatura, uel ab exuperanti humorum copia prouenies. Deprehendes autem diſtemperamentum eius uiſceris æſtuoſum, ſiti, nidoroſis & fœtulentis ructibus, ſi quid cibi præter uoluntatem ingeſtũ ſit, promptiore item frigidarum rerum & elaboratu difficillimum coctura. Gelidã è diuerſo intemperiem contrarijs agnoſces: neq; enim hac detenti ſtiunt, & frigida non tolerant, & acida interdum eructant. Qui ad humores ciborum auerſionem referunt, pariim propter ſubtiles atq; mordaces ſuccos hoc mali patientes, mordentur ſtomacho, nauſea afficiuntur, uehementioreq; ſiti premuntur. Quibus uerò humores computruerint, ei interdũ etiam febriunt. Qui autem craſſis glutinoſiſq; humoribus laborant, morſu quidem ſitiq; omnino uacant, ſed commune omnibus accidens eſt nauſea. Si uerò ſinus uentriculi, humores occuparint, ab ijſdem etiam uomitus concitatur. Sin autem in tunicis ipſius impacti combibitiq; hæſerint, ſurſumq; regurgitantes, nauſeant modò, neque quicquam euomunt, præterquam cibos, ſi quos ſumpſerint. Quocirca qui ob calidam diſtemperantiã cibos horrent, frigidam uictus rationem præſcribere, & præcipuè ea quæ cõdiuntur aceto, panem proinde poſca maceratum eſui, ipſamq; poſcam, lac item acetoſum, & eam quam uulgo Romani melcam nominant, potu dare, expedit. Probatur præterea obſonium quoddam è lacte intybaq; & lactuca, & nonnunquam aqua gelida, omniaq; mediocriter, ſecundũ eum quæ iuſtum naturæ modum excedit temperaturæ contrarietatem: quoniam immodicus horum uſus non modò nõ conducit, ſed medicamentis omnibus inexpugnabilem reddit affectionẽ. Qui præ algore eſcas reſpuũt, contrarijs omnino medendi ſunt, uinumq; perantiquum, conditum item & hydrogarũ, aniſi præterea acrutæ, petroſelinũq; decoctum, propinan-

Signa calidæ diſtemperantiæ ſtomachi.

Signa frigidæ.

Si cibi tedium ex calida intemperie

Curatio horroris epularum propter frigus.

dum

dum est. Piper quoq; è communi aqua calida, atq; ipsum quoq; quod à tribus piperum generibus nomen habet διὰ τριῶν πεπέρεων, aut quod διὰ μελαμίνθης appellatur. Dabis ad hæc et uiperarum theriacam, quæ utiq; etiam his qui ad humorum copiam cibi tedium referunt, aliena non est. Allia quoq; in hac affectione constitutis, cum nutrimenti, tum medicamenti nomine, accommodatißima sunt. Cum autem ex humorum multitudine desiderium edendi proiectum sit, tenues quidem atq; mordaces humores per uomitionem, uel aluum inferiorem euacuabis. Vomitu quidem facilè, si temperatam aquam, aut mulsam admodum dilutã, antea laborans hauriat. Præstantius uerò, si ante hæc, humectantem exhibeas alimoniam, cuius farinæ habetur, ptisanæ cremor, aut ouorũ lutea. Qua autem ratione facilem quis uomitum conciliet, uolumine huius operis primo cõprehensum est. At si ægerrimè laborans euomat, præstat medicus materiam in aluum inferiorem dirigat, humectans antea languentes copiosiore & temperato cibo. Sed purgans medicamentum esto, uel ex aloë amarũ, uel ex malis cotoneis confectum, quod & scammoniam admixtam habeat, uel è rhodomelite. Quod si absq; scammonia fieri poßit, aloës maiore potius copia ipsos euacuare satius est, quoniam scammoniæ usus stomacho officit. Qui uerò propter crassos & tenaces humores appetitus perditione torquentur, his attenuando & incidendo succurremus, cumq; oxymelite, & ex hoc, muriaq; cõpositis, uelut cappari, oliuis, sinapi, & cõsimilibus. Neq; uerò inidonia his sunt ea quoq;, quorum in illis qui simili malo præ gelida intemperie conflictantur, meminimus: præcipuè uerò post euacuationem, euacuabis autem eo quod ad Iulianum refertur, oxymelite. Foris quæ tum calfaciendi, tum roborandi stomachum potentiam continent, adhibenda sunt: ungentaq; & malagmata, cuiusmodi sunt potißimè id quod ex uua acerba & immatura cõtexitur: & quod marciatũ appellatur, & quæ solenniter applicãtur unguina. Epithemata insuper Baiũ & Euodes, eiusq; claßis cætera. Exercitationes item atq; frictiones cumprimis adhibeantur. Porrò autem eorum curationi qui difficulter concoquunt, pariterq; appetitus propter frigidum simul & humidum succum, aut eiusdem qualitatis intemperiem conflictantur, medicamenta quæ è malis cotoneis consistunt, apprimè conueniunt: dico autem id cui Meloplacuntium cognomentum est, atq; id quod è succo malorum constat, & quod ex eorundem carnibus præparatur, cytrioq; malo confectum. Malagmata uerò proficiunt Marciatum, & quod ex acerbæ & nondum maturæ uuæ cremore constitutum, omphacinum uocatur: Baion item & Polyarchium, & eiusdem generis cætera. Quod si hulcus uel stomachũ, uel uentrem occupet,

De anorexia ex humorum copia.

Scammonia nocet stomacho.

MARCIATON

ut ab omnibus quidem acribus tum eſculentis, tum poculentis, tum medica mentis abſtinendum eſt, ita manſuetis & mitigantibus utendū: uerbi cauſa, ſorbitionibus abſq; oleo, & quæ ex amylo, & terra ſamia, & Lemnio ſigillo, lacte item melleq; quamminimo confiunt, ut citra morſum repurgent. Epithema accommodum eſt carne ex palmulis, cotoneorumq; carne & polenta concinnatum. Cerotum proficit è melino aut roſaceo, cū gutta ammoniaca & thure. Item epithema Nilei. Emplaſtra inſuper Diaiteum quia ſalices continet, appellatū & Iceſion. Dinoſces autem hulceris ſpeciem uel ex ſanguinis, uel ex puris, uel ex ramentorum uomitu.

Ad fractum & imbecillem ſtomachum.

Ventriculo ſoluto & debili, & ob id functionem ſuam in coquendo minime obire potenti, aut cibum etiam cuomenti ſubuenit: Aloës, maſuchæ, maſtiches, ſtyracis ſingulorum ſextans, abſinthij triens, œnanthes quadrans, cōfectionis gleucini unciæ ſex, ungenti melini quadrans, uini quantum ſatis eſt, à quibuſdam Cyphios roſarumq;, ſinguli ſextantes adijciuntur. Hæc omnia pariter læuigata purpura, aut lana excipiuntur, ſtomachoq; imponuntur. Nonnulli uerò ceræ quoq; uncias ſex adijcientes, epithema concinnant.

Ad uoluulum ſtomachi, hoc eſt, eum cruciarum, qui ileum repræſentat.

Curandis ileoſis ſtomachi affectionibus, quod eſt uehementibus et conuulſorijs doloribus uulet, Paſtillus Amazonum. Cæterum cum huius, tum aliorum quæ ad ſtomachum pertinent commixtorum materiam, in uolumine quo de compoſitis medicaminibus agitur, ad calcem operis deſcriptam comperies.

De uentris inflatione. Cap. XXXVIII.

Flatuum parens mediocris caliditas.

FLatuum in uentre prouentus, ex humoribus uel alimentis in uapores per tepidam caliditatem reſolutis, generatur. Frigiditas namq; eo quod ſua natura nequit attenuare atq; diſcutere, nullos producit ſpiritus. Vehemens autem caliditas cum nō extenuet ſolum, ſed diſſiciet etiam, flatus conſpirationem prohibet. Minor uerò caliditas, alimentum in ſtomacho diſtulit quidem, & permutat etiam, ſed minore quàm opus ſit, efficacia: inde flatus excitatio omnis procreatur. Attenuare igitur ipſos medicamentis caloriſicis competit, elixantes oleo ſemen cymini, apij, herbæ ruti nalis, & dauci deniq; ſemen. Frigore autem affectioni accedente, ruta tam, baccas lauri, nigellam, fœniculumq; oleo elixato, bitumenq; cum oleo Laurino admiſceto. Si uerò inflāmatio doloribus copulata ſit, calfacientiū

loca

loco his, quæ relaxando mitigant, uteris: anethum uidelicet coquens, cui adipem gallinæ & anſeris admiſceto. Perquam utilis præterea flatuoſis ſpiritib. obnoxijs, polij faſciculus percoctus habetur, ſiue decoctum nepetæ admixto mellis exiguo, aut piperis drachma: hæc quidem dolore acrio re infeſtante, adhibenda ſunt: in mediocri ſufficit fotus ex milio. Cucurbitu lauerò ampliſſima umbilicum undiq; complectens, ſæpenumero actutum toto liberat ſympto-mate. Remedio quoq; caſtorium eſt, cum poſca epotũ, & foris cum oleo ſicyonio impoſitum. Et ſi cum tormine circa umbilicũ, flatuum collectiones incidant, medetur. Suillus porrò talus crematus, & in potu ſumptus, tormina flatuſq; diſcutit, ariſtolochia item rotunda. Doloribus porrò ſpirituoſis, quibus uenter propter obſtructiones torquetur, aut ex craſſitudine obortis, aut ob frigiditatem, uinum meracius poſt cibũ epotum, præſidio eſt: Somnus, ſi ſuperuenerit, malum ex toto profligit.

De Cholera ſeu bilis effuſione. Cap. XXXIX.

CHolera immoderata uentris perturbatio eſt, cum alui deiectione, tum uomitu ex continuata ciborum cruditate erũpens. Quæ interdum propter multam cibariorum prauitatem, nonnunquã uerò ob corruptos humores nimium aggeſtos oritur. Quocirca ſiquidem nauſeabundus fuerit, & uellicetur ægrotans, manentibus etiamdum crudis in uentre dapibus, uomitus ciendi gratia aquam tepidam haurire iubebimus, ac digitos inſuper aut pinnas in fauces inſerere. Opitulandum ad hæc & alui deiectione. Superuacaneis humoribus eductis, cum tranquillitate tum fõtu præcordiorum, ex dulci oleo, cum uino non multo, aut maſtichino, aut nardino, hyemis tempore utendum. Somnus inducendus. Lauacris ad unguem facta coctione, danda eſt opera, & boni ſucci alimentis ueſcendum. Atqui cum exceſſu facta euacuatione, ab initio quidem ea quæ ſuprà libro ſecũdo de Turbatione uentris memorauimus, abundè ſunt. Perſeuerante uerò corruptione fluxú ue, aluoq; collapſo ſi pulſus tenuior denſiorq; euadit, cataplaſma ex palmulis cum œnanthe, acacia, hypociſtidis liquore, & malicorio imponito. Aquæ porrò mediocriter frigidæ cyathum ad ſorbendum exhibeto: Ius uerò roſarum, aut œnanthes, aut rhußis, aut capreolorum uitis, efficatius eſt, aut liquor qui ex malo Punico acidæ dulcedinis expreſſus eſt, propinandus, puſillo mentæ ſuperiniecto. Vbi uerò quæ excernuntur acriora extiterint, febrili feruore ſitiq; immodica ſuperueniente, cucumeris ſemen cum aquæ cyathis tribus offerendum: intybá que & lactucas in poſca elixas, cibi loco manducent. Fluxu autem nondum ſuppreſſo, uinum aliquod auſterum propinandum eſt. Si nulla

quidem febris infeſtat, palmatianũ, aut aminæũ, aut ſpathites, aut omphacomelites exhibeto. Febricitãtibus uerò, uinũ Punicũ, id eſt, ex malis granatis, aut myrteum, aut cibyraticum, hydromelumq; poculentum, cũ mica panis, aut halica, aut chondro. Quod ſi eſculenta frumẽtacea faſtidiãt, fructuum aliquid fugaciũ præmanducantes, meſpila nempe, aut pira, aut cotonea, aut mala granata, carnoſum & durum expuent. Si porrò cibum ne ſic quidẽ contineant, cucurbitula quãmaxima leuis ſtomacho eſt adglutinanda. Quæ iam adglutinata, aliquo ex prædictis nutriendi ſunt. Cæterum ad conuulſificas contractiones calida linimenta oleo imbuta muſculis circumponito, cerotaq; liquida caſtorij quippiam & ſicyonij complectentia. Sed priuſquam hæc aggrediantur, membra ſunt aqua calida foueꝛda. Si peruigiles reddantur ſomnũ accerſire, ijs quæ uigilijs cõducere docuimus, conuenit. Si uirtus non prohibet, & ὀξὺ λιποθύμῳ confectio ſcenda eſt. Decremento autem morbi facto, in lauacrum ducendi ſunt, & recreandi alitibus, pullis gallinarum & columbarũ, aut pedunculis ſuĩ, aut conſimilibus ferculis. Profuſus uerò alui fluor, qui cibariorum corruptela exiſtit, magna quidem parte ſua ſponte ceſſat, nihil alimenti ſentientibus ægris uſq; ad conſummatam decoctionem, & abſolutam corruptorum inanitionem. Si remanent, iiſdem præſidijs, quæ in cholera comprehenſa ſunt, occurrendum.

Poſt uigorem quid agendum.

De inteſtinorum leuore lienteria'ue, & affectione cœliaca. Cap. XL.

DVplex leuoris inteſtinorum (quã Græci λεπτότητα nominãt) genus eſt. Alterum quidem, quod exulceratis ſupernè inteſtinis oritur. Nonnullis uerò ex cicatricibus ab inteſtinorũ torminibus magna parte excitatis, aut ex alijs cõtrahitur fluxionibus. Alterũ uerò, quod ex infirmitate lãguoreq; uiriũ, quæ alimẽta in ſtomacho permutãt diſtinent, prouenit. Hanc alteram leuitatis differentiam cũ cœliaca diſpoſitione confundi & miſceri arbitror. In qua utiq; languẽte & imbecilla ſtomachi uirtute, cibi neq; coquuntur, neq; in corpus diſtrahuntur, ſed crudi, perliquidi, imperfectiq; euaduntꝛ, continuo fluxu tentata aluo. Sed in leuore inteſtinorum celerius quàm in cœliacis, quæ aſſumpta ſunt alimẽta, deijciuntur, tamq; intenſa cruditate, ut aſſumpti quoq; nutrimenti genus liquidi inde cognoſcatur. Et his quidem unicè à cœliacis diſcernũtur. Semen igitur limi cum palmulis hac affectione obnoxijs, cataplaſmatis inſtar inducendum eſt. Summè autem prodeſt lentiſcus & rubus, unà cum oxymelite decocti. Si uenter unà ex ſpiritu inflatur, cyminum quoq; & anethum & ruta commiſcenda ſunt. Cũ autem magis magisq; increſcit fluctio, ma

Ventralis affectio.

la cydonia, alumen liquidum, acaciam, hypocyſtida, gallam, aut horũ nonnulla, aut pariter omnia, inſeremus. Cerota inſuper ex oleo myrtino cum uino quopiam aſtringente. Epithemata calorifica quidem magis, è baccis lauri & quod ex ſeminibus conſtat. Vehementius uerò adſtringunt, aluumq; coërcent diacœnanthes, id eſt, per labruſcã, diagigarton, hoc eſt, ex malorum granatorũ acinis concinnatũ: & cuius pater Antylus eſt, et Erythrij admiratione dignum eſt. Longo uerò iam tempore inueterata ægritudine, dropace unguento uenter illiniatur, & ex ſinapi cerato, necnon & ipſo perſe ſinapi. Potiones porrò conducunt, ſimplices quidem, ſemen plantaginis, aut ſemen rumicis, aut mali Punici cortices, ſorba arida, aut omphax aridus ex Aminea uua trioboli quantitate, non febrientibus cum uini adſtringentis cyathis ſex. Febricitantibus uerò cum aqua pluuia. Minus uerò ſtomachum ſuccendit gallinaceus uenter ſiccus potui inſparſus, & quæ cient lotia: uerbi cauſa, apium, adiantum, & id genus alia in potu ſumpta, materiam inde auertere moliuntur. Ex mixturis uerò probantur Polyidæ ſigillum, paſtillus ex electro, item ex Aegyptia ſpina, & qui clidion appellatur: & ex ſeminibus, diaſpermatum nuncupatus. Cæterũ hoc primam habet bonitatis æſtimationem: Lapathi ſylueſtris ſeminis uncia una & ſemis, plantaginis ſeminis unciam, hypocyſtidos ſucci drach. ſex, gummi ſeu acaciæ denarij terni, malorum cotoneorum ad tertias decocto rum iure diluuntur. Aliud: Cymini, piperis, rhus Syriacis, floris ſylueſtris Punici, ſingulorum unciam unam et ſemiſſem, malicorij unciam, laſerpitij unciã dimidiam, aut aridi drachmã, potioni inſerito, aut oxymelite macerata, cũ mane, tum ueſpere miſceto. Aliud: Myrtorum nigrorum cochliarium unum & dimidiũ, aniſi, roſarum ſiccarum, œnanthes, uuiuſcuiuſq; cochliarij ſemiſſem, phœnicobalanos uiginti, in paſtillos digerito, atq; drachmam cum aqua potui dato, aut cum uino plus ſatis diluto. Palma hic bonitatis obtinet ea, quæ è uiperis cõcinnatur theriaca. Porrò quod ad alimenta attinet, ubi quæ egeruntur excrementa tetri odoris acriſue, ac bilioſa fuerint, è chondro, oriza, alica, & conſimilibus erunt, in quibus quædam adſtringendi facultate prædita incocta ſint, nempe pira, mala cotonea, meſpila, & id genus alia. Lac quoq; excoctum his ſaluta re eſt. Potus autem eſto uinum dilutum & tenue, aut aliqua dulcis potio. At ſi materia pituitoſior excernitur, contrarijs omnino edulijs laborans enutriendus eſt, ſemina quædam ſtomacho grata, admiſcentes: uerbi cauſa, aniſum, aut cyminum, aut apij ſemen. Lenticula quoq; denuo recocta ſæpenumero ſic oppreſsis ſubuenit, cum aceti momento manſa, aut oxymelite. Braſsicæ etiam ipſæ bis coctæ auxilio ſunt. Præſtat autem alteram eo

Victus lientericorum.

eorundem elixationem in poſca fieri. Cæterum uinum magis uetulum & tenuius, potum ſalubrius eſt.

De Teneſmo, id eſt, crebra & inani egerendi uoluntate. Cap. XLI.

TEneſmus quandoq; inteſtinorũ tormina præcedit. Sæpe uerò numero ſolus per ſe ortus aliquantulumq; progreſſus, conquieſcit. Eſt autem affectio hæc crebra & implacabilis ad deijciendum promptitudo ac deſideriũ, qua nihil præter exigua cruenta uel mucoſa propelluntur, quæ tantum non totius mali cauſam conſtituunt: factaq; in longanone tumorem non remittentem reſtipiſcens inflammatio, hærentium illic excrementorum opinionem, & excernendi ea cupiditatem inducit. GALENVS uerò ſcribit, à forti eiuſmodi excernendi conatu lapillum quempiã exſede deiectum. Frequenter uerò obſtructionem ſtercoris in tenui inteſtino impacti, teneſmus ſecutus eſt. Qui ſtypticis quidem & obſtruentibus remedijs pluſculũ adaugetur: Clyſteribus uerò acrioribus: uerbi cauſa, mulſa adiectis ſalibus, aut aliquibus eorum quæ per os emolliunt (cuiuſmodi ſunt Damaſcena, aut ficus, mercurialis, ſerum lactis) excreto ſtercore illico quieſcit. Quocirca ſi circa eiuſcemodi cauſam prompta hæc egerendi ſine effectu uoluntas eueniat, lenire phlegmonem hordeaceis polentis calidis, & aſpergimibus ex uino, oleo myrſinino, aut roſaceo, aut omphacino lumbis ac pectini applicatis competit. Cæterum mucoſa quæ inteſtinum rectũ obſtruunt, mulſi quoq; infuſione abſtergito. Muriaq; non raro indita, id quod res ipſa expoſtulat, perficit. Satis uerò ſunt ſalis drachmæ ſex, cum aquæ calidæ acetabulo. Mitigantur præterea dolores & diſtentiones inſeſſu fœnograeci, aut maluæ, aut ſeminis lini. Quidam uerò ſæpius & hoc uſurparũt encathiſma: Rubi, myrthi, cytini, lauri & cupreſſi uiridiũ æquales portiones in aqua decoquuntur, eſt autem Marcellium. At ſi in profundo inflammatio & irritationes torqueant, frumentacei cremores, unà cum quibuſdam ſtypticis percocti, ab infernis inſurgendi ſunt. Oleum uerò dulce immiſſum, atq; plurimis horis detentũ, dolorem diſcutit. Si autem crebro quis ad oletandum exurgat, glomerem ex ſpiſſamentis calidis ano applicãt, uel fiarfures calidi in faſcia, aut ſpongia, aut aliud quiddam eius generis, apponatur.

Medicamentum Marcellii.

De Dyſenteria, quod eſt inteſtinorum torminibus. Cap. XLII.

DYſenteria, quam Romani tormen nuncupant, inteſtinorum exhulceratio eſt, quæ nũc quidem ex ceſſante teneſmo, aut uentri

præme

præmemorata quapiam perturbatione oritur, nunc uerò per ſe originem habet. Excrementa primum quidem bilioſa & uaria profluunt, mox iuxta proportionem cruenta, poſtremo tabida ſeu purulenta, cuiuſmodi ex cadaueribus profluere conſueuerunt. Sed quæ ad atram bilem ortum refert dyſenteria, exitialis eſt, cum exhulceratione cancrũ inſinuans. Stigitur cum ſtercore mixta exhulcerationis ſigna cum labore & circa umbili cum tormine excernantur, in gracilibus inteſtinis exhulcerationẽ eſſe cognoſcito. Tum quidem remedia per os cumprimis expediunt. Sin uerò oletum ſyncerum egeratur, craſſorum inteſtinorũ hulceris nota eſt, quod clyſteribus magis obtemperabit. Vbi autem plurimus cruor ſolitariè deijcitur, affectionem, cruentam uocitant dyſenteriam. Excernitur quippe aliquando oõſcurior, quàm ſecundum naturam, ſanguis, et rutilus. Iocinore uerò digeſtum alimentum praue conficiente, imbecillá que contentrice ipſius etiam uel alteratrice facultate iacente, ſæpenumero per uentrem loturæ recentis carnis haud abſimile egeritur. Iecorariam autem hanc dyſenteriam indigitant, qua de in ſermone ſuper iocinore narrabit. Communi itaq; curatione, ijſdem præſidijs, quibus cœliacis, ac alijs præter naturam excretionibus ſuccurritur. Propria uerò curatione, Lemnia ſigillata pota, & per aluum infuſa, abſterſo prius aqua mulſa inteſtino, depaſcenti etiam dyſenteriæ medetur. Deinde muria & portulacæ ſuccus potus, dyſentericis peraccommodus eſt, atq; ipſa etiam per ſe portulaca in poſca elixa & comeſta. Plantago quoq; rubiq; cum fructus, tum folia: necnon & altheæ radicis elixatio conueniunt. Hippuris præterea ex aqua uel uino pota, eiuſq; cremor. Morí item immaturus fructus ubi aruerit, adhuc etiã uehementius rubi mora conſimiliter arefacta, proſunt. Quin & oua quo que ex aceto toſta manſá que alui fluores exiccant. Satius fuerit, ſi ex his alia quæ ad torminæ ſpectant cõmixta, in ſartagine torrefacias, atq; eſui exhibeas. Præſtantiſsimum uerò omnium eſt omphacium, rhus ruber, & cremor eiuſdem, malicoria, galla, acini uinacei, meſpila, myrta, cornã, cochlearum integre toſtarum cinis. Compoſitum uerò illud probatur: Cochlearũ cineris partes quatuor, gallæ partes duas, piperis partem unã in puluerẽ cõtuſa, obſonijs inſpargito: aut ex aqua uinó ue cãdido diluto potandũ exhibe. unicè iuuat dyſentericos, quibus nondũ hulcus cõtabuit. Et eanũ oſſa uorantiũ, ſtercus aridum cũ lacte in quo calculi fluuiatiles extincti ſint, in caſeum iam denſeſcẽte, hauſtũ. Cõpoſita uerò præcipuè proſunt ex Aegyptia ſpina, paſtillus, atq; Philippi: itẽ qui è cornu ceruino, necnon ex ſeminibus cõficiuntur orbiculi, et Trygonos, catapotiaq; ex macere cõfarcinata, admirandæ uirtutis ſunt. Præſtantiſsimus inter paſtillos eſt, qui continet:

Dyſenteria atrebilaria.

continet: Opij, croci, lycij Indici, acaciæ, rhus, thuris, gallæ, hypocyſtidis, corticum malorum Punicorum, myrrhæ, aloês, æquis partibus, ex aqua præbe triobolum. Aliud: Rhus denarij octo, gallæ, malicorij, ſingulorũ denarij quatuor, cochleare unũ ex uino propinatur. Aliud: Rhus drach. octo, gallæ, acaciæ, gummi, uniuſcuiuſque drach. duæ, opij drachma in uino temperato exhibetur. Cæterum ecligma hoc dyſentericis cõuenit: Myrtorum nigrorum ſextarium, rhus Syriaci tantundem, palmulārum Thebaicarum libras duas, cārnium malorum cotoneorũ libram, T mala punica acida cum corticibus decem, uini aſtringentis naturæ ſextarios duodecim, ad tertias uſque decoquito: Percolatis, mellis libras ſex inijcito: coctumq; ad craſſitudinem lingendum exhibe. Liquidò uerò conſtat, quod cataplaſmata quoq; ex aſtringentibus, quorum ſyluam ad manum habes, congeſta, uſui ſunt. Enemata porrò dyſentericis propter affligentes teneſmos competunt, cremor oryzæ, aut chondri, ſiue id genus alicuius, cum adipe caprino, ſiue hircino, & quæcunq; in capite de teneſmo memorata tenentur. Quod ſi ſanguis excernatur, polygoni ſuccus per inferna injiciendus eſt, aut plantaginis cum acacia, uel hypocyſtidis, uel alius eiuſmodi. Sin urgeat fluxio, cohibens aliquod obſtaculũ immittito: uerbi gratia, lanæ ſuccidæ cinerẽ, uel ſpõgiæ T inanis pice liquida, ſeu ſanguine bouillo irrigatæ, aut cũ alumine liquido crematæ, aut onidis cremore. Andronius etiam paſtillus præſtans medicamentum eſt, item Muſæ, & his non abſimiles. Necnon & ea quæ deinceps ſequuntur collyria multò in id efficaciſſima habentur, præſertim in quibus cum laboribus alui excrementa ejiciuntur. Sed hulcus ubi depaſcendo ſerpens inteſtina occupauerit, id quod exgraueolentia, & putredine retrimentorum, quodq; non ab initio ſtatim, ſed interpoſito tandem tempore, ortum ſit, deprehendimus: clyſteribus cruſtam inducentibus utamur, cuius claſſis ſunt paſtilli, qui Fauſtiani cognomentum obtinent, & ex charta, paſtillus que nomine Bithynus & Thronius: item ſuberibus confectus, cum lentis elixatione, aut aſtringentium quopiam, immiſti. Cæterum & hoc ſæpius à me expertũ eſt enema, omphacidis, id eſt, Roborei calycis crematæ. Eſt autem hoc cõcauum, unde glans quernea enata eſt, quo utiq; coriarij utuntur. Auripigmenti, ſolidaginis, rhus Syriaci, æquas horum concuſſorum partes, quantum uidelicet duo capiunt cochliaria, oryzæ ſucco excipito, & cremore anchuſæ ſpinoſum grandeq; & nigrum folium habentis, quam chœroſphelethon nuncupant. Ouorum item albuginis ſimiliter ad uncias duas, aut treis immittito. Epithematum porrò facta eſt in uentratis mentio. Ventris inſuper illinitiones è materia quæ aſtringendi arefaciendiq; poteſtatẽ habent con-

mali Punici acidi

recentis

Omphacia.

flatæ

flatæ, cum aliquo glutinatorio, gummi, thure, glutino taurino, polline, in id genus cataplasmatis locum habeant. Alimentum sic habentibus principio, oua ex lacte, mox inde è frumentaceis sorbillationes, cum per se, tum unà cum lacte elixæ, esto: sed & lac quoq; modicè decoctum, præstantissimum est. Holerum usus neutiquam necessarius: possunt tamen gustari cichorium elixum, intybum, plantago, brassica bis cocta, & poma astringentia, carnibus ipsorum porrectis, aut quæ aliâs exasperare possunt intestina. Quod si calor in multam uenerit intemperiem, intybum crudum exhibendum erit: aqua gelida potui exhibẽda: potũ alioqui præstet aqua pluuialis: stomacho autem affecto, etiam uinum. Volucres deniq; aridiores, & quæ cõcoctioni nihil renituntur, à dysentericis manducentur. Lauacris utantur ex aquis dulcibus. At si fluxu inde tententur, prægrãdem spongiam, uel micas panis siliginei uino Ascalonitæ, aut aliquo calido adstringentis naturæ, irrigata, uniuerso abdomini superaccommodabis, fasciáq; ubi deligaueris, ita tandem lauari præcipito.

Dysentericis quæ uictus ratio conueniat.

De ægritudine Colica. Cap. XLIII.

COlon crassioris intestini pars, à dextra iliorum parte oriens, in modũ zonæ ad sinisteriorem excurrit. Cruciatus in eo pluribus de causis suscitantur immensi, aut enim propter crassum pituitosumq; humorem, qui intra ipsius tunicas insidet, aut propter spiritum etiam crassiorem ac turgidum inclusum, aut propter inflammationem intestini, aut propter acres, uiq; mordaci uellicantes succos affligentes. Quibus itaq; crassus pituitosusq; humor cruciatum infert, his dolor per uniuersum funditus epigastrium diffunditur, præcipuè uerò ubi statum coli situ terebra perforari autumant. Strophi hos, hoc est, torsiones circa umbilicum excruciant: ructus item & nauseæ, uomitiones q; uariæ, sed in primis pituitosæ: aluus adeò nihil excernit, ut ne flatus quidẽ per eam prætelabi queat. Excretum autem quandoq; oletulum, ueluti uaccinum cernitur leue, & spiritu refertum. Hæc uerò præcedunt maximè, gelidorũ, crassiq; humoris esculentorum frequens usurpatio, satietas, coctricis facultatis debilitas, ocium, & id genus alia. Qui uerò dolorem flatulento spiritui acceptum referunt, extensionis potius sensu torquentur. Qui autẽ ob inflammationem tormenta sentiunt, loci feruore deprehenduntur, quem febris haud ignaua comitatur, unaq; cum stercore lotium retinetur, & pulsus uentrem perturbat, sitis, æstus, ac nauseæ infestant, uomitiones q; bilio sæ potissimum, quæ nihil malum subleuant. Ea quidem, ut uno uerbo eloquar, omnium infestissima est colicarum affectio, quæ in gracilioris intestini morbum, quem εἰλεὸν Græci nuncupant, transitum minitatur. His

qui propter acres & mordaces afficiũtur humores, perinde atq; cũ ſubeſt
inflãmatio, corpus æſtuat, ſitis et uigilia moleſta eſt. Febriũt aũt modis o-
mnibus minus q̃ illi, lotiumq; acre emittũt, & bilioſum deijciunt, et ſæpe
numero in alui deiectione plurimũ torquentur, eduliorũ potuiũq; excalfa
tientiũ uſu grauius irritãtur. Quocirca ſuccurrentes ijs, qui colicũ dolorẽ
ad gelidos, tenaces, & ſpiſſos humores referũt: in primis quidẽ prouiden
dum, ne uehemẽter calida adhibeamus remedia: nã ab admodũ caloriſicis
præſidiorũ materijs liquefacti funduntur, magisq; in flatulentũ ſpirituũ re
digũtur humores huiuſcemodi, quos circa morbi ſtatim exordia medicamẽ
tis minimè inflantibus, attenuatoriæ & ſiccificæ naturæ, abſq; immodica
calfactione, cõcidere & cõcoquere expedit. Proinde aluo prius oletulo cly
ſteribus idoneis exonerata, oleũ in quo elixũ ſit cyminũ, aut ruta. cũ adipe
anſerino, uel gallinaceo, uel radicũ ſylueſtris cucumeris decocto, myrrhẽ
que denario, melle, et ſycionio oleo mijciẽdũ eſt. Quin et oleũ cõmune inſu
ſum nõ raro, pituitã uitreã extraxit, infeſtantẽq; protinus dolorẽ ſedauit.
Sed ſi præ nimio cruciatu enema cõtumaciter retineatur, collyriũ ſuppoſi
titiũ ex melle, cymino, nitro, rutæ ſemine arido, braſſicæ caule pulchrè poli
to, & muria irrigato, uel braſſicæ cinere melle imbuto, aut colocynthidẽ
tritã cũ melle, nitro, ac cymino ſedi inferendũ eſt. Cæteruũ glãdes longiores
ſumto, digitorũ ſenũ longitudine, ut per ſedis fibulã in aluũ penetrẽt. Anus
præterea cyclamini ſucco, & nitro, uel centaurio cũ melle et nitro illinien
dus eſt. Perſeuerãte aũt etiãdũ cruciatu, clyſter aliquis, præmemoratis re-
bus adijciẽdus: Reſinæ terebinthinæ uncia, ſiue opoponacis drach. aut gal
bani drach. quatuor, bituminis æqua portio, cũ nitri drach. et aquæ uncia,
& oleirutacei uncijs quinq;, uel plus. Dolentesq; partes ex cymino, uel
anethino, uel cucumerino oleo fouendæ ſunt. Cataplaſma inſuper Triſper
mon nomine, cũ cymino, baccis lauri, et ſemine apij imponatur. Porrò epi
themata quorũ in hac ægritudine uſus cõmendatur, ex ſeminib. ſint, & è
baccis lauri, & ex melilotis cõcinnata, atq; Polyarchiũ. Inſeſſiones itẽ ex
fœnograeci, altheæ, chamæmeli, artemiſiæ, anethi, lauri, & id genus aliorũ
decocto ſalubres ſunt. In oleũ inſup calidũ, uel hydrelæũ deſcẽdere ex uſu
eſt. Potioni abſinthiũ et cyminũ æquis portionibus, aut panax cũ aqua uel
caſtorij, uel aniſi, piperisq; drachma cũ oxymelite præbetur. Quod ſi cru
ciatus his remedijs nõ cedũt, potionãdi ſunt cõfectione, quæ è tribus piper
rũ generibus conſtat, uel theriaca. Sinapiſmo adhæc & dropace in dolorũ
remiſſionib. utendũ, & ſua ſpõte emergentib. balineis. Cæterũ ex aqua po
tabili lauacra effugiãt, niſi ob doloris afflictionẽ cogantur. Cũ iã prædicto
rũ aliquo medicamine aluus ſtercore prius leuata fuerit lauacris ſe credẽ
re, foucriq; † ignitis lapidib. iubeto, inſperſis aliquibus nitroſis ſmegmatis.

inter ignit. parietes

In uehementioribus tormentis mediocriter mitigantibus præſidijs utendum eſt, cuiuſmodi cenſetur è caſtorio confectus paſtillus eliquatus, cum per ſuperna, tũ per inferna infuſus, et alia eiuſdẽ generis medicamẽta. Nã quæ uehementer torporẽ afferũt, cauẽda ſunt. Quoniã ad præſens quidẽ tormenta pauliſper leniunt, ſed diuturniorem affectionẽ reddũt, materiã incraſſãdo, meatuſq; inteſtini cõſtipando. Pituita uerò iã attenuata, hiera amarulẽta, uel globulis huiuſmodi purgare expedit: Aloës, euphorbij, coc ei gnidij puri, ſcãmoniæ, æquis cuiuſq; partib. modus eſt ad ſcrup. duos. Vi Vicẽus coli-
ctus adhæc ratio calidior & aridior cõuenit. A primordio quidẽ morbi, ge corum.
nius defraudãdus eſt, inediaq; pferẽda: mox inde acriora mãducãda: porra itaq; toſta eiuſmodi afflictioni detentis, eſui dẽtur cũ cõdito. Apiũ quoq; et paluſtris aſparagus, allia cruda, præcipuè his qui talib. minimè offendũ tur. Verũ cõditũ ipſum quoq; potẽt, panẽq; admixtũ unà cũ ipſo ſumant. Eſcas deniq; etiã reliquas inculpati ſucci, et cõcoctioni nihil renitẽtes, utili ter exhibebimus: ita qdẽ ut cautius à ſaturitate et cruditate tueantur. Vbi uerò flatulentus ſpiritus dolorẽ ſuſcitauerit, poſt enemata qbus flatus diſſi pãtur, potionesq;, cucurbitulæ etiã perquã ingẽtes ſuccẽſe, & inanes uni uerſo uẽtri impactæ, nõnunq; ad placãdũ morbũ ſatis adminiculi præſtite rũt. Quod ſi id inteſtinũ torquet inflãmatio, è cubito ſanguis detrahendus eſt. Si uerò mictionis difficultas exercet, uena à malleolo ſecãda eſt, et iãpri dẽ enumeratis utendũ adminiculis, exceptis acrimonia præditis, & uehe mẽtius expurgãtib. Sed leniẽtes potius clyſteres infundi, cataplaſmata ad moueri, imbreq; cõgruo foueri debẽt. In oleũ quoq; deſcẽſus cõmẽdatur. Cu curbitulas iterim utiliter adglutinabimus. Cerotariũq; ungẽtũ epigaſtrio applicabimus, quod ceræ qdẽ habeat quincũcẽ, chamæmeli ſextãtẽ, roſacei tãtũdẽ, fabaceæ farinæ ſemunciã, lutea ouorũ quina: Hæc lentitia ſeminis lini cogũtur. Tenuis itẽ et febricitãtiũ peculiaris uictus ratio, uſq; ad inflã mationis ſolutionẽ ſic habẽtib. præſcribẽda eſt. Quod ſi acres et mordican tes ſucci cruciatus pepererint, oleũ p aluũ infundetur, in quo elixa ſit fœ nograecũ, aut althea, cũ molli adipe recẽti anſeris, ſiue gallinæ, uel cremore quoq; ptiſanæ cũ roſaceo, aut lini ſeminis etiã liquore. Potionãdi uerò ſunt antidoto ex aloë amara. Lauacris porrò ex aq; dulcib. dãda eſt opa. Cibis utendũ ſorbilib. ex chõdro ſeu ptiſana, piſcibusq; ſaxatilib. Vno uerbo, oĩs uictus ratio hũidior frigidiorq; eſto. Cauẽdũ à cũctis acrib. cũ dapib. tũ me dicamẽtis: ex ſuperfuſionib. et cataplaſmatis fotu, uiniq; potu, ĩ primis aũt uetuli. Quod ſi dolor admodũ uiolẽtus tyrãnidẽ imlaborãtẽ exerceat, ijs etiã q ſtuporẽ inducũt, utendũ. Multò qppe minus alijs ledũt id genus affe ctus, quæ tenues mordacisq; naturæ humores incraſſant, et mediocriter re frigerãt. Mea nãq; ſentẽtia colica ægritudo, quæ noſtra ætate incrudeſcit,

ex talibus humoribus naſcitur: Cum ab Italiæ quidem finibus inceperit, per pleraque alia Romani imperij loca, inſtar peſtiferi contagionis graſſetur: unde non paucis quidem in morbum comitialem, alijs uerò in membrorum reſolutionem, ſuperſtite tamen & incolumi ſenſu: nonnullis autem in utraq; delapſis, magna pars eorum qui in comitialem morbum ecciderant, uitam in mortem commutarunt. Quorum uerò morbus in paralyſim tranſierat, pleriq; euaſerunt, perinde atq; in decretorijs tranſeunte morbi materia. Hoc itaq; modo affectis, medicus quidam per Italiam curam adhibuit: ſuſpectam ſanè atq; infidelem quãdam frigorificam ſcilicet multumq; temerariam uictus rationem de induſtria cõmentus. Lactucas nanq; crudas & refrigeratas, intybaq; conſimiliter, uel ultra ſaturitatem deuorandum ipſis elargitus eſt. Præterea uuas, mala, durioris q; carnis pisces, & quæcũq; cruſtacea, quæ Græci ὀστρακόδερμα uocant, bubulos pedes, bulbos, & id genus quæq; alia, non facultate modò, ſed tactu etiã perfrigida. Vinum ſanè rarenter admodum admittebat: nec niſi aqua gelida dilutum, ſed aquam potius frigidam, uel poſcam etiam frigidam propinabat. Ab alimento præterea omni calido, mediaq; materia, uehementer abſtinebat. Atq; ita ſanè ex inſperato cõplures aliquot à morbo uindicauit, priſtinæq; ſalubritati reſtituit: quoſpiam ex illis etiam qui iam in Herculeum morbum, reſolutionemq; neruorum prolabi cœperant, præter omnium opinionem, ſeruauit.

Paradoxa curatio ægritudinis colicæ.

De Voluulo, quem ileum dicunt. Cap. XLIIII.

ACutiſsimum malum, & acerbiſsimi cruciatus ileos eſt, caſum periculo grauiorem ſecum afferens: miſerabili ſiquidem morte tandem eo morbo detenti, alui retrimenta per os reddentes intereunt. Oboritur ex cruditatibus, & obſeſſa excrementorũ ſemita, retentis quæ iam corrupta ſunt: uenenatorum item medicamentorum potu, atq; in ſcortum deſcendentibus inteſtinis, & inflammationem expertis, grauiore coli cruciatu intercedente. Pueris igitur hoc malo oppreſsis, aſperginibus, catapla ſmatis, clyſteribus, collyrijs atq; fotibus, quemadmodum in colicis memoratum eſt, ſuccurrenaum. Adoleſcentiæ autem floridæq; iuuentuti ſanguinis detractione abſq; mora ſuccurritur: ſin minus, cucurbitulæ uniuerſo uentri multæ atq; inanes ſunt adglutinandæ, & in regione doloris cum ſcarificatu. Membra porrò perfricanda, arctiusq; faſcijs coërcenda, tum clyſteribus & enematis utendũ: inſeſſu inſuper olei calidi, antidotis, expurgationibus. In ſumma, omnibus quorum uſus, in colica ægritudine probatur, exemptis his, qui ad acutos & uellicantes humores coli dolorem referunt. Mirificè præterea conducit ipſis ſi euomerint, anethum elixũ & epotum.

epotum. Conſeſtim uerò à potu pane in calidam demerſo, bucceam eius ca lentem manducandam porrigito: Sed cibum non continentibus, rhun & cyminum in eadem læuigatum in oxymelitis cyathis ſex potui præbeto. At eos qui ex uenenata potione in ileum inciderunt, aquæ calidæ potu uo mere compellito. Cæterum omnium letalium medicamentorum indicia ha bes uolumine huius operis quinto explicita. Deinde bibendũ quoq; oleũ calidum, aut ius pingue, quo denuo ciatur uomitio. Poſt aliquot dies theria ca propinatur. Perſeuerante autem oppilatione, lacte ſciſſo, cum exigua ſcãmonia, uel aloë, aut purgante aliqua materia, aluus euacuãda eſt. Quod ſi ex inteſtini in ſcrotũ prolapſu uoluuloſa oriatur affectio, figuratis ipſis quam primum, ut in caput ſublimes pendeant, delapſum inteſtinum intra inguen reprimendum, ligamentoq; coërcendum.

De renum ac ueſicæ malis, & primitus de calculo. Cap. XLV.

MOrborum germanitas atq; cognatio nos ſeriem doctrinæ trãſgredi compellit. Commune quippe colica ægritudine, renumq; calculo laborantibus, intra primordia ſtatim uentrem cohiberi, ſummoq; cruciatu opprimi, cibum faſtidire cum cruditate, & inteſtinorũ torminibus torqueri. Peculiare uerò colicis, hæc omnia magis intenſa ac diuturniora offendi. Nephriticis autem minus, & colicus quidem cruciatus cũ plurimum in dextris ilibus uexans, ad ſtomachum uſq; iecur item & lienem pertinet: oleti omnino nihil, imò ne flatus quidem per inferna tranſmittitur. Et cum reddere aluus compellitur, quod excernitur flatulentum eſt, & bouino neutiquam abſimile. Nonnunquã etiam pituita uitrea deijcitur, lotium copioſius pituitoſumq; editur. Nephriticis autem grauis in renibus dolor quaſi fixus hæret, inſtar paxilli adacti referens, & ex aduerſo teſticulus dolore afficitur, fœmur cum coxendice torpeſcit, aluus quidem minus aſtricta, ſed ſua ſponte tamen rariuſcule reſpondet. Clyſteribus uerò iniectis, bilioſius certè recrementum cum ſtrepitu deijcitur. Lotium autem exiguum ac ſabuloſum magis redditur, meatusq; urinarij conſtringuntur. Hæc indicia calculos in renibus eſſe teſtantur, quæ uiris maximè adultis eueniunt. Pueris uerò in ueſica potius calculi cõcreſcere conſueuerunt. His autem arguuntur notis, urinæ cruditas, & in albedinem langueſcens, cũ ſabuloſo ſedimine pruriunt, uerenda ſubinde contrectant & arrigunt, identidemq; in lotium urgentur, & deſtillat urina. Materiata quidem gignendis calculis occaſio, craſſus & terreſtris humor habetur: effectrix uerò, flagrans renum aut ueſicæ ardor. Cæterum in renibus quæ calculos comminuant, atterant, incidantq;, utendũ medicamen

tis eſt, non tamen excellenter calorificis: cuius farinæ utiq; ſunt, Baſilicorum aſparagorum radices, rubiq;, uitrum item concrematum, graminis radix, adiantum, bdellium, lauri radicis cortex, althææ ſemen, cicer nigrũ, arietinum, ſpongiarum calculi, acetum ſcillites, phu, meum, aſarum, carpeſia, ſarxiphages. Sium præterea cum manſum, tum potum, ſcolymiq; radix, irion, prionites, lauacrisq; iugiter utantur, & à lauacro confeſtim eorum aliquid quæ memorata ſunt, potent. Adſperginibus inſuper cataplaſmatisq; & fomentis, inſeßibusq; relaxantibus, atq; ijs quæ ſolatio ſunt, placantq;, utendum, huc ex colicis tranſumendo. Compoſitæ autem potiones probantur: Rutæ agreſtis, & maluæ ſylueſtris. Apijq; radices cum uino elixato, liquoremq; inde expreſſum aquæ infractum cochliaribus binis exhibeto. Maceratũ etiam illud: balſami fructus, calculorum ſpongiæ, pulegij aridi, maluæ ſyluęſtris ſeminis, æquæ portiones cõtritæ, ligula inde cũ uini diluti cochliarijs duobus propinatur. Arefactumq; ſanguen hircinum, cicadæ aridæ demptis alis ac pedibus, lapis Iudaicus τηκόλιθος appellatus, ex mulſo in lauacri calido ſolio exhibeatur: & quæ ex illis cõponuntur mixta medicamina. Fuſca inſuper nephretica, & quæ ad eam ſunctionem cõparata ſunt condita. Troglodites autem præcipui honoris inter remedia cẽſetur. Troglodites auis.

Eſt uerò paſſerculus auicularũ omniũ, præter regulli, quo uno maior habetur, minima, colore conſimili, inter cineritium & uiridem medio, acuti roſtri, in parietibus ſepimentisq; maximè degens, qui totus ſale conditus, & concoctionẽ nõ expertus, iugiter comeſtus, cõcretos iam calculos lotio expellit, & in poſterum gigni prohibet. Cremati integri cum † alis uiui cinis uniuerſus per ſe, adiecto'que pipere & phylli modico, ex eucratomelite idem præſtare aſſerunt. pennis

Aduerſus uerò ſæuam cruciatus acerbitatem, uigilias q;, celebratur Sotira & Philonis medicamentum. Dolorem plerunq; placauit ſanguinis admiſſa detractio, ocyſſimè ad excretionem propellendo calculum. Arcent creationem calculi primum quidem cibaria non improbi ſucci, & moderata, mox etiam exercitationes, & inſolentior legumiñ omne genus frumentaceorumq; uſus. Caſei item & lactis, quæq; inde præparantur obſoniorũ, uini adhæc atri & carnium abundantiæ: & ut ſemel omnia complectar, omniũ quæ craſſum generant ſuccum, quæq; admodum calidæ ſunt poteſtatis, & acria, hydrogarorum, inquam, atq; conditorum, & id genus aliorũ abſtimentia. Haud enim hæc modò nondum natos calculos concreſcere prohibent, ſed iam ortos etiam comminuere aut excernere poſſunt. Bibant uerò oxymeli, adiecto aliquo ex ſimplicioribus, quæ lotij proritandi uim obtiment, puta adianti, apij, graminis decocto. A balneo ieiuni ante uinum, egelidam

aquam

aquam hauriant, & in medio prandij gelidam, niſi quid obſtet, ſuperſorbeant. Quod ſi prauorum humorum copiam olfecerint, ſenſúq; perceperint, ſanguinis detractione, ſeu alui deiectione euacuentur. Verùm ad tutelam ne gignantur calculi, omnium primũ bonitatis honorem meruit, pòſt balneum, antè uinum nutrimentumq; aliud, aquæ tepidæ potus. Sed ueſicæ puerorum calculos, efficatioribus adminiculis emoliere, delectu quidẽ è prædictis habito. Quod ſi calculus ſupra modum increuerit, & ceruici ueſicæ impegerit, quaſſatu tubuli, uel lithotomia, perinde atq; in uolumine de chirurgia dicetur, uti conſilium eſt.

De renum inflammatione,

Quod ſi renes aut ueſica inflammationem experiuntur, id quod regionis affectæ ardor cum grauitate cruciatus, febricula, aliena animo peregrinante ſermocinatio, bilioſus uomitus ſyncerus, meiendi impotẽtia, præſertim ueſica phlegmone oppreſſa, arguit, ſanguinis detractione quãprimũ occurrendum eſt, mitigatoriaq; facultate præditis aſperginibus, & cataplaſmatis utendũ ex ruta, anetho, fœnogræco, altheæq; radice. Clyſterijs item mollibus, & enamatis quæ ex oleo & papauere, & adipe anſerina conſtituuntur. Verùm in ueſica ſi fuerit inflammatio, opij quoq; obolus ſemis cum myrrha croco q; ac oleo ſedi immittendus: Mulſa propinanda, abſtinendum à ualde lotium cientibus, multaq; potione: niſi acris ac bilioſus humor naturæ modum nimium excedens abundauerit, tum quippe, copioſior potui indulgendum, & confertim ſemel eorum quippiam, quæ urinam abſq; uellicatione morſúq; propellunt, hauriendum. Potent præterea ſeminis lini portiunculas binas, amyli partem unam, ligulæ menſuram ex aqua. Sumatur item cucumeris atq; peponis ſemen. Cum uerò igneum feruorem renes ſentiunt, linteola uino roſacco, aut aqua roſacea melinó ue imbuta, injicienda ſunt: uel ceratũ è cera, roſaccoq; & chamæmelino oleo ſiue melino, & ouorum luteis, cum aceto perexiguo, aut polygoni cremore, contextum. Poſtea autem medicamento ex ſuccis cum chamæmelino utendum. Cauenda ſunt nimium calida, quoniam ſuppurationem creant. Itidem & impendio frigorifica, renes nanq; promptiſſimè ab his obdureſcunt. Abſtinendum præterea à lauacris eſt, cum imminet inflammatio. Victus deniq; ratio, quæ febricitantibus expedit, & ab accenda inflammatione nomen habet, ſalubris eſt.

De urinariarum partium abſceſſu & exhulceratione.

Abſceſſum in renibus portendũt, dolores iliorum, diuerſi horrores, & febres inordinatæ. Abſceſſum uerò ueſicæ, præter ea quæ memorauimus, dolor

Abſceſſus ueſicæ indicia.

Notæ renis affecti. dolor etiam partis insinuat. Renum porrò affectiũ deprehendes, si homo in sanum decumbens latus, in oppositio doloris ueluti suspẽsi renis sensum percipiat. In quorum curatione insessibus ex hydrelæo utendum est, cataplasmatisq; ex polline, oleo, ac resina confectis, aut farina erui cum melle aut cardamomo, aut stercore columbino cum caricis. Pus uerò per lotium confarctim excretum, ruptum abscessum, atq; in particula hulcus esse declarat. Cum uerò etiam absq; abscessu, rupto uase, uel exeso acriore materia, aut calculo lacerante urinarij meatus exhulcerantur, distinguenda est renum exhulceratio, ab ea quæ uesicam aut urinaria uasa exercet, ad hũc modum: Renibus exhulcerationem sentientibus, dolor cum quadam grauitate lumbos uexat, & citra offensionem emingunt, lotioq; pus mixtum reperitur carnosis particulis innatantibus. Vesica uerò hulcusculis intentata, uehemens cruciatus pectinem imumq; uentrem impetit: urina magna cum anxietate redditur, & post mictionem pus in fundo matulæ subsidet, squamulæq; in ipsa tetri odoris, aut laminæ circunferuntur. Furfuræ uerò hypostases uesicam scabie laborare significant. Quando autẽ meatus, qui è renibus urinam ferunt, exhulceratione conflictantur, puris mixtura medio quodam modo, & capillamentis persimilia urinis innatant, tormentumq; mediam inter renes & uesicam regionem excruciat. Si uerò pus, aut sanguis solus absq; lotio excernatur, nullius ex particulis quas hactenus recensuimus, sed pudendorum exhulcerationem denũciat. Cum itaq; instrumenta per quæ urina fertur, exhulcerationem experiuntur, aqua mulsa, uel fœnograeci decoctũ, unà cum melle, aut cucumeris semen cum passo propinetur. Purulentum cum lotio excernentibus, rubrica Armeniaca exhibendum est, uel ferularum crematarum cinis, quantum tribus digitis capitur cum passo. Sed & lac in potu magnificè sic affectis opitulatur. Mixturæ autem hæ, seminis lini, seminis cucumeris, tragacãthæ, singulorũ gemini denarij, in pastillos conformantur. Aliud: Nucleos pineæ nucis uiginti, seminis cucumeris satiui †cochliaria quadraginta, amygrana li drachmã heminis duabus iuris in quo nardi, seminis apij, uniuscuiusq; denarij quini elixi sint, excipito. Verùm Archigenes in epistola ad Atticũ, dysuria, inquit, urgente: sume papaueris albi torrefacti seminis cõtriti drachmam, iunci odorati rotundi, uel calami, aut glycyrrhizæ decocto, insperſam. Hulceris naturam respicientes cruciatus illud adimit: Semina cucumeris repurgati numero triginta, nuclei pineæ nucis duodecim, amygdalæ amaræ cortice dempto triginta quinq;, croci quantum ad inficiendum opus est, ieiunus quotidie cum lacte seu protropo ingerat. Mitius sanè fuerit, si loco pinearũ tantundem seminis maluæ accipias. Sanare præ-

Inter exhulcerationem renum & uesicæ discrimen.

Signa hulceris quod οὐρητῆρος occupat.

terea

terea idem affirmat exhulcerationes ueſicæ confectionem Cyphi, & hanc æmulantes antidotos. Nos uerò in uetuſtioribus hoc uſi nunquam alio exquiſitiore indiguimus: Chamædryos, chamæpityos, ſingulorum drach. uigintiquatuor, aſari, piperis albi, uniuſcuiuſque drach. ſeptem, cinnamomi drachmam: quàm fieri poteſt læuigatiſſimi, cochliaria duo exhibemus, cũ paſſo Cretenſi, at ſi febricitent, cum aquæ cyathis ternis. Si mordax hulceratio, amyli heminis duabus, & ſeminum cucumeris quindecim adiectis, uoti cõpotes euaſimus. Hactenus quidem ex decretis Archigenis. Ex ueſicaria item medicamenta, & quæ ex ſylueſtris maluæ ſemine conſtituitur antidotus, quæq; ex bellarijs confit, utilia ſunt. Pubi imoq; uentri cerotaria accõmodentur ex † œſypoloto, butyro, adipe anſerina atq; ſtyrace. In ueſicam uerò clyſteridio inſtrumento mulſum dilutiſſimum infundere, ſeu lac cum momento mellis, aut cucumeris ſemine, aut alborem oui cum pholige, aut prædictorum medicaminũ aliquo conuenit. Atqui hulcere paſcendo ſerpente, paſtillus è charta immittendus eſt, aut Bythinius. Cataplaſma etiam è palmulæ dactylis, & uuis paſſis cum galla, acacia, hypocyſtyde, & alumine ſuperimponitur. hyſſopo

De eruptione ſanguinis renum.

Renes haud raro ex imbecillitate nequeunt lotia continere, ſed latiores redditi, è uena ſanguinis aliquid excernũt, aliasq; craßitudines ædũt. Sæpenumero copioſum ſanguinis fluxum renes patiuntur, idq; per circuitum, perinde atq; hæmorrhoides cõſueuerunt: euacuati uerò ſubleuantur. In quibus nihil protinus moliri conuenit, ſanguinis fluxu repreſſo. Quod ſi eius curſus permaneat, ſanguis ex uena cubiti detrahendus eſt. Sed in renum atque ueſicæ profuſa ſanguinis effuſione, ijſdem medicamentis, quorum ſolennis uſus ad ſanguinis ſcreatum, & alias ipſius eruptiones probatur, utendum eſt. Vincit ſymphyti radix, ac tragacantha uino macerata, ita affectis exhibita, ſeminalis inſuper & plantaginis ſuccus, cum poſca, aut amygdala amara cum paſſo. Siue hoc: Aluminis fißilis drachma, tragacanthæ drach. duæ, gummi oboli quinq; cum paſſo. Cataplaſmatisq; more hordeacea polenta ex poſca & roſaceo: aut cataplaſma ex palmulis, & ſiligineo pane cum acacia, aut hypocyſtide in uino aſtringente, aut poſca elixis inducitur. Veſica autem ſanguinem fundente, cucurbitulæ quoq; ilibus & coxendicibus ſunt adglutinandæ. Cæterũ quæ nam particula ſanguinẽ fundat, loci dolore deprehendes, & quod cruor lotio permiſcetur, uel ſecus, quemadmodum de pure memoratum eſt ſuprà. Sanguinis in ueſica in grumos concreti indiciũ eſt, quod reddito ſanguine urina ſubinde ſupprimitur, quodq; concreti cruoris, ut conſentaneum eſt, uel

cruenti humores exeunt. Tunc in potu decoctum artemisiæ porrigito, heliochrysiq; aut conyzæ, aut raphani semen, aut succum laserpitij, siue cyrenaicum, siue apij cremorem, in aceto temperatis singulis, uel leporis coagulum, uel hinnuli, uel hœdi in oxymelite, uel myrrhã stillatitiam cũ oleo exhibeto: aut spongiæ foris ex salsore, sta cléue calida adhibendæ. Quod si his rite peractis cruentum urus conglobatum non emanet, secanda est intercapedo inter anum & scrotum, quem taurum uocant, Græcè uerò perinæum, perinde atq; in eximendo calculo. Grumisq; è medio sublatis, continuiter medetor.

De renum duritie.

Quæcunq; durities in renibus suscitantur, dolore quidem deinceps sentiunt, sed ægris ab ilibus quasi suspendi quippiam uidetur, stupent coxendices, debilitantur crura, lotij momentũ ejicitur, uniuersusq; corporis habitus aqua inter cutem laboranti bus similis est. Hos ceratis malagmatis, frictionibus, atq; fomentis emollire: ad hæc quæ urinam ciere eis offerre, uentremq; subluere, conuenit.

De Diabete, id est, urinæ profluuio.

Diabetes pernix assumptorũ potuum transitus est. ijsdem exuperãter ut pota sunt per urinã redditis: quapropter sitis inexplebiliter urget, unde dipsacon id uitium appellitant. Ad retentricis potentiæ renum imbecillitatem, ipsius causa refertur, & attractricem robustiorem, uniuersam corporis molem, propter immodicum calorem consumentem. Huic itaq; affectui repugnantes, alimenta largiora, transmutationi resistentia, neq; admodũ humida exhibeamus: puta halicam cum rosato, aut rhodomalo, aut hydromalo, aut uino non uetulo, aut quopiam alioqui calido: Ex oleribus intyba, serim, lactucas, pisces saxatiles, suum cum pedũculos, tum uuluas, pira, poma, mala Punica, & potionem gelidæ. Potionandi præterea sunt cremore polygoni, inula campana ex uino nigro, palmularum item myrtorumq; diluto. Cataplasmatum insuper modo præcordijs ac renibus applicanda sunt, polenta hordeacea ex aceto rosaceo, foliaq; uitis, & umbilici Veneris, & parietariæ, necnon portulacæ. Ad hæc sudores ciere actuo mitius, à potu frigido, & omnibus quæ urinam proritant, abstinere expedit. Intra uerò initia statim sanguinem detrahere haud inutile censetur.

De stillicidio urinæ, difficultate q; meiendi, quorum illud quidem Græcè στραγγουριαν, hoc uerò δυσουριαν nominant.

Si neq; inflammatione, neq; calculo, neq; quopiam prædictorum alio urgente, lotij acrimonia uexet, uniuersusq; corporis habitus, uel reliqua etiam indicia bilem præferant, inde sanè uel dysuriæ, uel stranguriæ origo

cõtrahitur. Proinde his quæ hanc immutant, temperantq; uti cõuenit, pti ſanè cremore, piſcibus, balineis, uictuſq; ratione ſimili. Ab acribus uinoq; abſtinendum, exercitijs, ira, & fame importuna. Si uerò lotij tenuitas cũ albore coniuncta, cæteræq; notæ gelidam demonſtrant intemperiem, merum calidum conuenit & condita, & quæ urinam proritant medicamenta, & eiuſdem facultatis eſculenta, inſeſſuſq; calidi. At ſi in lotio præter candorem craßities appareat, phlegmaticum humorem ueſicæ ceruicem obſtruxiſſe colligito, huic uitio oxymelite occurrimus, & poculis ex hyſſopo, pulegio, aut origano, aut thymo, uel ſilphio, in aqua mulſa decoctis, & irrigationibus calidioribus. At ſi humor craſſus, ſiue calculus, ſiue grumus, ſiue id genus quippiam oppilans impediat urinæ exitum, cathetere uti conuenit, niſi inflammatio particulam occupet. In febribus autem difficultati urinæ adſpergimus rutacei uel anethini, uel ueteris olei. medendum. Cum aluus fuerit aſtricta, fœnogræci aut maluæ decoctum per inferna injiciatur. Confert dicta affectione oppreßis hydrelæo inſidere, uel alicui prædictarum ſpecierum decocto cum oleo. Vincit præclare cerotarium huiuſmodi: Sylueſtris maluæ radices in ſicyonio oleo cum exigua aqua elixantes donec frigant: ipſæ quidem abijciantur, oleo uerò cremor rutæ quarta parte, & cerę, & caſtorij quantũ opus eſt, admiſceatur. Notæ ex lotio.

De exoluta ueſica per paralyſim.

Nonnunquam urinæ difficultas, interdum ipſius inuoluntaria mictio reſolutionem ueſicæ comitatur, quemadmodum iampridem capite de paralyſi compræhenſum eſt.

De his qui urinam non continent.

Relaxatio muſculi collum ueſicæ ambientis, huius mali parẽs eſt, quapropter pueris ferè accidere conſueuit: proinde communiter ijs quæ robur inferunt, potißimè utendum, puta œnelæo calido, atq; conſimilibus, cauentes quæ ualide refrigerant: fouentes potius ægros, quantum fieri poteſt, calidis. Refrigeratio enim ueluti reſolutionis uim obtinet. Naturaliter autem hæc faciunt: Gallinaceum guttur crematum aqua tepida ieiunis potui exhibetur, aut leucanthemi flores, modò non abſimili, aut leporis teſticulus in uino bene fragranti friatum, bibendum porrigitur: nepeta item atq; myrrha ante cœnam, aut rutæ ſylueſtris ſemen toſtum per triduum propinatur. Pudenda denique eorum, qui ſe in ſomno permingunt, creta cimolia cum ſucco perdicij circumliniri ex uſu eſt.

De iocinoris affectibus. Cap. XLVI.

IEcur uarijs tentatur morbis: nam imbecillitate, inflãmationibus, erypelatibus, ſcirrhis, abſceßib. hulcerib. & oppilationibus corripitur.

Hepatici. Super debilitate itaq; ipſius uerba ante omnia ſunt facienda, qua laborantes iocinoroſos propriè nuncupare aſſolent. Si igitur in chylum conuerſa aluus excrementa, ſed liquidiora deijciat, tranſmiſſione in hepar debilius uel neutiquam omnino peracta, uentre in totum ægritudine uacante, iocinoris attractricem potentiam infirmam eſſe ducito. At ſi ablutioni recentis carnis comparia uideantur retrimenta, cum alteratricem, tum ſanguinis effectricem debilem exiſtimà. Vbi autem ad calidam intemperiem referenda eſt infirmitas, abundè colorata, progreſſu temporis excrementũ feculentius apparet, teterrimiq; odoris: bilis copioſa craſſaq; deſcendit. Iam uerò iecoris ſubſtantia, uniuerſumq; ipſius corpus contabeſcit, & febriunt afflicti, & cibi appetentia carent, bilemq; euomunt. Sin gelidum diſtemperamentum fatigat, neq; continuæ, neq; plures excretiones fiunt: perſeuerabit malum diutius, diebuſq; aliquot cumulatius uenter deijciet, minus uerò olida, fecis inſtar colore ſanguinis craſſi, atræ bili finitimum.

deiectiones Multi præterea ac uarij † colores, frigidã indicant intemperiem, febriſq; obſcura comparet, & multus conſtans caſibus uacat, & cibum magis appetunt. Harum autem diſtemperantiarum qualiſcunq; fuerit, ſi alterutri ariditas complicetur, ſeceſſus apparebunt aridiores, & languentes maiore ſiti prementur. Si humiditas accedat, liquidiora & copioſiora erunt re-

Inflammatio iecur infeſtat. crementa, ægriq; minus ſitient. Si inflammatione iecur cõflucletur, omnes quidem ex æquo dolor in dextris præcordijs affligit, qui ſurſum ad uugulum uſq; deorſum uerò ad nothas uſque coſtas pertingit. Febris præterea infeſtat acuta, tuſſiſq; ficca, ac ſitis, horror item cibi, & anhelatio irruptum ue ſuſpirium: lingua principio rubicunda, mox uerò nigra conſpicitur, bilem euomunt, aluus aſtringitur. Quoniam autem hæc indicia ijs quodammodo, qui coſt ali morbo laborant, ſimilia exiſtunt: quãto interſe diſcrimine dirimantur, capite de pleuritide explicauimus. Cum uerò eryſipelas iecur affligit, igneæ inflammationes (quas phlogoſes dicunt) intenduntur, & æſtuant membra, tabe conſumuntur. Propriè uerò ſi cauam iocinoris partem exercet inflammatio, nauſea, uomitiones, à cibis appetitus auerſiones, ardoreſq; flammei gliſcunt, animæ item deliquia, & refrigerantur enormiter ſæpiſſimè, ita ut hinc aqua intercutem auſpicetur. Sed

Notæ diuerſarum affectionum hepatis. cum in gibbis huius uiſceris partibus inflammatio oritur, præter ea quæ memorauimus, tumor etiam euidens ſecundum liniamenta turget ſpectatu tactuq; facilis: hæc quidem grauem ac ingentem inflammationem produnt. At ſi obſcurior quædam extiterit, iubebimus languentem ſummo conatu magnum reſpirare. Et ſi dextra præcordia dolore affici perhibeat, iecoris mediocrem ſubeſſe inflammationem colligendum eſt: ſin qua ſubiecti muſculi

muſculi porriguntur, grandis oblongiorq; phlegmones tumor appareat: neq; quicquam interim memoratorum præſtò ſit, illos ipſos inflammari cognoſcemus. Quod ſi ponderoſa grauitas cũ diſtentione & dolore in dextro hypochondrio abſq; tumore ac febre ſentiatur, uenarum obſtructionem præfert, qua parte quæ portas & ſimas iocinoris partes perreptant uenæ, his quæ in gibbis exiſtunt, cõmittuntur. Cũ autem in abſceſſum uertitur inflãmatio, dolor ipſis cũ diſtentione increſcit, & præter rationem rigores ſuperueniunt, in læuumq; latus decumbere magis iocinore laborantes nequeunt. Diſrupto autem abſceſſu, uel per lotiũ, uel per uentrem, cumulata puris colluuies excernitur. Quod ſi in durã iecoris diſpoſitionẽ ſcirrho ſimilẽ tumor deciderit, dolores quidem cõminuũtur, tumor uerò euidens cũ duritia exiſtit, circũiacentesq; loci attenuantur. Progreſſu aũt temporis id cognitu fuerit difficilè, quod aqua intercutem properè committetur, uniuerſumq; hypochondrium humiditate abſcondatur. Quò calidæ itaq; iocinoris intemperiei ſuccurratur, frigorificis, & uiſcus mediocriter roborantibus utendum: è quorum albo habentur, ſeris & cichoriũ manſum, interdum crudum, interdum uerò cum coriano elixum: eius item decoctũ, ſuccusq; epotus: quinetiã aridũ aquæ mulſæ inſparſum cum calidæ, tum frigidæ iecoris intemperiei præſidio eſt. Intybũ quoq; eſculentũ, & ſonchus, quam ſcariolam quidã uocant, paria præſtant. Prodeſt præterea cremoris citri cyathus in mulſa ſumptus, & filicis ſuccus pari modo hauſtus. Si autem cum obſtructione modica fatigant intemperies, ea ex uino quopiam tenui, & cum ijs quæ lotium proritant, exhibeantur. Catapotiũ uerò, quod ſumit cichorij drach. quatuor, chamæpityos radicis drachmas totidem, in melle decocto, nucis ponticæ quantitatem exhibe: & aqua ſuperſorbeatur calida: iam ex opij, ſeminisq; Apollinaris herbæ confectura propinandum, & ipſa Philonis antidotus. In quibus calor intendi tur, etiam roſaceum, ut quam præſentaneum ipſis, aut melinum potui miniſtratur. Cibus autem erit ſuccus ptiſanæ, uel chondri, cum hydroroſato, & panis conſimiliter ex aqua, cũ aliqua id genus dulci potione: & ut ſummatim dicam, edulia quæ mediocriter citra oppilationem infrigidant, aſſumantur. A uino prorſus abſtinendum, niſi alia deſideret cauſa, puta ſtomachi imbecillitas, tum quidem tenue, & nullarum fermè uirium, aqua multa infractum aliquod conceditur. Eryſipelati iocinoris pari propemodum ratione medendum. Sed gelido diſtemperamento infeſtante, cõtrarijs occurrendum eſt. Panis igitur ipſis cum uino exhibendus, & bis terue coctabraſſica, caſtaneæ, uuasq;, ex gallinaceis item pullis quantum ſatis uidebitur, guſtare expedit. Vinum minimè circuncidetur, propinandum ta-

Iecoris eryſipelaris curatio.

men est eupatorium, seu asarum, aut medicamentum ex piperibus, & ex his quæ antea cœliacis & dysentericis congruere tradidimus, aptiora seligenda sunt. Sed cyphoides appellatæ confectiones, ut ad calidas distemperantias nihil conferunt, nisi modicus quidam calor cum humiditate copiosiore coniunctus fuerit, ita gelidis intemperiebus præsentissima sunt præsidia: præsertim si cum iecoris humiditate & oppilatione copulentur. Cæterum si obstructio fuerit ex crassis & glutinosis humoribus contracta, myacantham atq; eius fructũ in primis exhibe, lauriq; radicis corticem, eupatorium item ex oxymelite, amarorum ue lupinorum iure, cum ruta ac pipere: confert etiam farina lupinorum pota, & capparis radicis partes duæ, costi pars una cum uino: & compositio diabacanu ad crassorum uiscidorumq; obstructiones confert: præterea iris, pistatiorũ cũ fructus, tum cortex, marrubiũq;, & amygdala amara, & ex ijsdem pastillus, dracunculi, ariq; radix, necnõ agaricum, & scilliticũ non tam acetum, quàm oxymel. Iecur uerò lupinum aridum friatum, ligulæ mensura sumptum, omnibus iocinoris morbis cum mero dulci subuenit: Theodoretus insuper antidotus omnium utilissimum censetur in iocinoris oppilationibus, scirrhis, & inueteratis inflammationibus remedium: succurrit idem morbo colico, atq; etiam regio, similiter picra ex oxymelite. Iam uerò cibaria sic affectis exhibenda sunt, califaciendi et aperiendi potestate prædita: uerbi causa, porra ex oxymelite, & qui in frutetis seu lacustribus prouenit asparagus, capparisq; consimiliter, cæteraq; obsonia cum aliquot calidis & reserantibus condimentis elixa, uinum item tenue ac uetus. Cauenda sunt quæ crassum humorem comesta relinquunt, & balnea cõtinua à cibo potissimè. Affectione autem perseuerante, non sanguinis decoctio modò, uerùm purgatio quoq; nullo impediente adhibenda est. Quod si inflammatum fuerit hepar, uena in dextro cubito confidenti animo secanda est, sanguis auferendus est, si uires sufficient copiosus. Foris huic uisceri cataplasmatis instar adglutinanda est farina hordeacea, & fœnogræci, aut seminis lini, cum dactylis palmulæ, aut malis cotoneis, meliloti floribus, absinthio, chamæmelino: atq; in uniuersum, cum emollientibus semper confundenda sunt adstringẽtia. Epithemata autem huc faciunt, Nilei, & ὠδόδεις, hoc est, odoriferum, item Philagrianum, & Apollophanis, & ex sertula campana confectũ et cognomento Coptũ. Sed ad per ingentes inflãmationes, multa admodũ experientia comprobatũ est illud, comæ absinthij, nardi Gallicæ, asari, croci, singulorum uncia, iridis, myrrhæ, styracis, bdellij, guttæ ammoniacæ, thymiamatis, uniuscuiusq; unciæ duæ, medullæ uitulinæ unciæ quatuor, cerati lentiscini libræ quatuor. Et oxymel eisdem exhibendum

Iecoris ex humoribus oppilati curatio.

Nutricatus hepaticorum.

bendum eſt, ſimpliciáq; præſidia, puta: Aſarum, nardus Gallica & Indica, iuncus odoratus rotundus, petroſelinum. Aluum adhæc ciere expedit cũ urtica, herbá ue mercuriali, elixis & manducatis. Declinationis uerò tempore, epithymus & polypodiũ in mulſa propinantur. Clyſtere etiã aluus euacuanda eſt, ab initio quidem ex mulſa, cũ ſale ſeu nitro. Facta autem remiſſione uigoris, admiſcetur hyſſopum, uel origanum, uel cnicum, uel centaurium, uel colocynthis. Et in ſumma, caua hepatis per aluum, gibba uerò per lotia purgentur. Poſt hæc cibi loco dãdus eſt cremor ptiſanæ in quo elixum ſit apium. Quod ſi cryſipelatis naturam reſipiſcit inflammatio, curatio ſuperius compræhenſa eſt. Quin ſi abſceſſus obortus fuerit, uomicæ ſuccurrendum cataplaſmate triſpermo cum reſina, manna, pice, aliheæ radicibus, ſtercore columbino, caprilloq;, potando prius polij decoctum, ſumariæq; herbæ, & ius ad tertias decocti thlapſis, aut cichorij, & chamædryos radicis. Rupturáq; facta, & pure erumpente aquam mulſam, et quæ de renibus exhulceratis memorata ſunt, adhibe. Extrinſecus autẽ cõpoſitio Mnaſæi imponitur, & reliqua emolliendi uim habentia, adhæc medicamentũ iceſion, aut quod ex ſalicibus confectum eſt. Quod ſi tumor durus, quẽ Græci ſcirrhõ uocãt cõſtiterit in iocinore, exigua curationis ſpes eſt, affectu in aquã intercutẽ decidente: æque tamẽ emollientib. admiſcẽda gutta ammoniaca, bdelliũ, medullæ, adipes, quæq; eãdẽ uim obtinẽt. Potãda itẽ ſunt, quæ oppilationẽ uiſceris diſcutiũt & abſtergũt. Quod genus ſunt quæ lotiũ proritãt, et calculos atterũt, cũ his quæ paulo antè ad huius uiſceris obturationẽ cõferre diximus, & alimẽto nimirũ in loco adaptato.

De Cachexia, quod eſt prauo corporis habitu. Cap. XLVII.

CVm corporis habitus primũ inaquoſiatẽ diffundi cœperit, Cachexiã appellare cõſueuerũt, ſuccurrẽdũ eſt huic affectioni: ſanguinis ſi nihil prohibeat, detractione, q pedetẽtim et partitis uitib. p triduũ exhauriendus eſt. Euacuãdi aũt maximè ſunt, qui per hæmorrhoidarũ aut menſtrualis expurgationis retẽtionẽ in hãc affectionẽ inciderũt. Quẽadmodũ ijs, q ob humorũ plenitudinẽ hoc malo cõflictãtur, ab euacuatione ſanguinis per uenã abſtinendũ: omnino uerò hiera ex colocynthide apparata purgandũ. Victus ratio in hoc malo implicitis tenuis & ſiccifica ex uſu eſt. Naturaliũ aquarũ uſus cõceditur maximè, q̃ aluminis et nitri mixtura cõſtãt: deinde quæ ſulphuris naturã habẽt, aliud uerò lauacrũ nõ niſi ex diuturniore tẽporis interuallo admittatur. Varijs exercitationũ generib. credãtur lãguẽtes: ſed in primis ijs, quæ iatralipta uocãtur. Poſtea aũt ueratro perpurgẽtur. Mirificè aũt ipſos iuuat delibatio iuris abſinthij, & cotabiſmi, et dropaces. Quod ſi affectus in aquã intercutẽ deciderit, tum hydropicorũ curatione, eo quẽ mox perſcribemus modo, ſubueniendum eſt.

Dieta Cacheticorum.

De intercute, hoc eſt, morbo hydropico. Cap. XLVIII.

CVm iecur, nunc quidem per ſe impenſius perfrixerit, uel abſceſſu duro obcaluerit, uel phlegmone, uel alio quodam affectu oppreſſum fuerit, nunc uerò ex aliarum partium conſortio, calamitatem ſanguiſicationis munia experiuntur, & Aqua intercus appellata inde contrahitur. In qua interdum multitudo † ſpiritus cum exiguo humore, inter pelliculam peritonæum & inteſtina congregatur, ut uenter inferior percuſſus, ſonum inſtar tympani edat: cuius ergo & tympanias hydrops appellatur, qui ex ſtomachi, alui, & coli inflationibus, diuturnis q; febribus conflatur. Interdum ex peritonæi, aut in mulieribus uuluæ duritia, ſiue ſcirrho: nõnunquam rurſus ingens humoris colluuies cum momento ſpiritus in eiſdem locis coaceruatur, perinde atq; in utre quopiam cõſcruata: hinc ægritudo hyderus aſcites, hoc eſt, uentricularia nomẽ obtinet, ipſus quoque è cauſis iampridem enumeratis conciliatus. A duritia uero uuluæ ſcirrho licnis atq; iocinoris, fluxibusq; inteſtinorum diuturnis, maxima ex parte prouenit, in quibus uenter turgere, reliquum corpus alimentum nõ ſentiens, eliquari conſueuit. Quandoq; etiam in uniuerſa corporis mole frigidius ac pituitoſius ſanguen continetur, cuiuſmodi quidẽ partim à iocinore defluit: partim uerò ab uniuerſa corporis carne, tanquam in liquorem reſoluta manat, ut corpus pallidum atq; pituitoſum, cadaueri comparareat, Leucophlegmatias q;, hypoſarcidos hydrops, aut anaſarca nuncupatur, qui ex longis febribus, & ſtomachi prauo habitu, retentis diutiuſcule hæmorrhoidibus, fluxu muliebri ſuppreſſo, reſpirationis angustia, uigilijs q; immoderatis citra rationem obortis, atq; id genus alijs de cauſis cõtrahitur. Quibus dum curationis manum admouemus, cõuniter ab euacuatione auſpicamur. Sed in Aſcite, atque Tympanite medicamentis, quæ aqueum humorem proliciunt, educunt q;, opus eſt. In Anaſarca uincit ſanguinis detractio, maximè ſi mali cauſa fuerit hæmorrhoidum retentio, uel quod menſes fœminarũ nõ reſpondeãt, niſi in prauo habitudine præceſſerit ſanguinis diminutio. Hic itaque ueluti in ijs, qui malo habitu prædit ſunt, oportet per uices euacuationem moliri: poſtea excrementum bomi armentarij arefactum, accuratè contritum, in poſca, aut oxymelite elixatum, & ſulphuris quarta parte adiecta, emplaſtri modo toti uentris capiti applicare. Aut ſpyrathum caprillum in pueri lotio, uel ſtrigmentitio capræ craßitudinẽ cataplaſmatis more uentri imponito, per aluũ id acriter ipſos expurgat. Cæterũ ex fermento quoq; ficis q; aridis, calce, nitro iride, cardamomo, ſulphure ignem non experto, gutta ammoniaca, baccis lauri, ſyluestri ſtaphide, & agreſtium columbarum ſtercore, uel uno ſi

ſanguinis

Tympanites unde.

Leucophlegmatias & anaſarca.

ſce omnibus, uel ex his quibuſdam cum aceto mulſo utendum, cataplaſma tis. Deinde ex ſimo caprino, ſpongium appellatum epithema, miro quodã modo humorem per abditos meatus, uentremq; educit. Siccifica poſt hæc imponenda ſunt emplaſtra, ex ſalicibus Iceſium, uel Cureo adſcriptũ, uel ex baccis lauri contextum, uel polyarchium, uel diaſpermaton epithema. Sed & illud mirificè humores funditus exhaurit, quod habet lapidis pyritis, ſulphuris uiui, guttæ ammoniacæ, thymiamatis, cuiuſq; denarios duodecim, cymini ſedecim, nitri duodecim, quæ omnia ceræ momento, & terebinthina reſina excipito, & corio inducta uniuerſo uentri ſuperaccõmodato. Propinandum eſt ius radicis acteæ ſeu ebuli in uino decoctæ, aut cucumeris ſylueſtris in uino adſtringente per triduum macerati, dato cyathum unum, ſingulis diebus adiecto cyatho uſq; ad ternos. Exuarijs conſtat quæ ſubijcitur mixtura: Balſami, nardi, caſiæ, cymini, glycyrrhizæ, hyperici, rotundi iunci odorati, aſari, dauci, amomi, myrrhæ, petroſelini, calami odorati, piperis, ſeſelis, ſpondylij, æquæ portiones ſumantur. Conducunt hæc ſingula ſine additamento, pariter & quæcunque lotium proritant. Sed abſq; grauitate mictionem ſcilla toſta cum melle eliquata, linctus modo exhibita promouet. Verùm in ea quæ bibitur aqua decoquetur. Quin et illud impendiò cõducibile: Viſceris interni ſcillæ libras duas, in uini auſteri ſextarijs tribus uſque ad tertias elixatas propinato ex uino quotidie, auſpicatus à myſtrio ad unciam uſq; unam. Diureticum etiam illud maximè præſentaneum eſt: Aluminis liquidi quantitatem fabæ aqua dilutam, & linteo colatam potui per triduum, alternis ue diebus porrigito. Expedit porrò ea affectione poßeßis picra ex oxymelite, & Theodoretus, atq; ex amaris amygdalis paſtillus. Cæterum quæ aqueũ humorem proliciunt atq; educunt, propemodum innumera ſunt, ſed hæc experientia magis comprobata: Cocci cnidij quadraginta aut quinquaginta, uel lathyrides uiginti aut triginta, uel euphorbij ſiliquæ quinq; aut ſeptem, uel ſquamæ æris denarij duo, ſeu tres cum refrigerantibus frigidiuſculis excepta, & in globulos redacta. Aut ſambuci radicis corticis ſuccus cum condito potus: uel oleaginis foliorum & æris cremati ſiliquas quinque, aniſi tantundem in aqua adminiſtrato, intra primordia quidem drach. unam, interpoſito uerò temporis ſpacio duas & plures. Et quæ ſubiunguntur admiratione digna ſunt catapotia: Aloës, euphorbij, grani gnidij, ſingulorum unciam, rhei dimidiam, braßicæ cremore excipito, & redige in pilulas, ceratia ſeptem ſiue nouem exhibe. Ipſa quoq; ex caryophyllo antidotus miro quodam modo aquam proritat. Iam uini etiam aquagij faciendũ eſt periculum. Primas autem tenuerit quod ſequitur: Scillæ unciæ tres, ſe

minis apij, cappáris radicis corticis, piperis, uniuſcuiuſq; drach. quatuor, cocci cnidij decorticati drach. ſolij drach. malabathri pilulæ duæ, uini quã optimi acetabula duodecim, mellis coctionem non experti libræ ſex, trita & per incerniculum traiecta, uino perfunduntur, ſcilla uerò liquatur: modus eſt, cyathi tres. Poſt humoris euacuationem, theriaca quoq; utendum: ſimi uerò bubuli cinis lingulæ menſura ex uino quotidie pota magnificè opitulatur. Acrioribus porrò clyſteribus uti conuenit, niſi fuerit aluus ſua ſponte humecta, tum enim exiccare ipſam potius conuenit. At qui in mulieribus hydrope oppreſsis, peſſi huius etiam uſus ceu ſalutaris commendatur: Aniſi, cardámomi, cymini, nitri, ariſtolochiæ, fœnográeci, pulegij, ſi cuum interanei æquæ portiones lilimo exceptæ conduntur in aluum. Poſt hæc naturalibus aquis conſtanter immergi, in harena ſepeliri, cæteris uerò lauacris abſtineri competit. Quod ſi quando lauare placuerit, in balneo inſperſionibus ex nitro, ſale, ſinapi, calce, atq; id genus alijs utantur. Hæc quidem & ſine lauacro utilia ſunt, aridáq; cum oleo uentri cum frictione impacta. In anaſarca autem, & reliquis etiam partibus exercentur, quantumq; fieri poteſt, in ſole aridis perfricentur. Reliqua uictus ratio aridior eſto. Salſamenta itaq; edenda ſunt, & ſinapi, & allia, ex uolucribus ſylueſtres & aridæ, ex holeribus aſparagus, & gingidium, porrum, ſinapi, caucalis, & cætera ſylueſtria. Sal theriacum uel ammoniacum obſonijs admiſceatur, uinoq; tenui utantur uetuſto lotium proritante, ſi ad manum ſit: marina quoq; aqua admiſcenda eſt. Multa quidem potio uitanda, aquæ uerò nihil prorſus guſtandum. Quod ſi cum febri hydrops infeſtat, à calidioribus, multæq; acredinis eſculentis, medicaminumq; adminiculis abſtinendũ eſt, mixtimq; eis ad id quod urget inſtãtes, utendũ. In tympanite, ea quæ purgandi uim obtinent, et quæ totã corporis miſcellam colliquant, cauenda ſunt itẽ ciendæ urinæ efficacia. Sed quæ flatus attenuare atq; diſſicere poſſunt, his tã intus q̃ foris uti expedit. Cucurbitulæ iugiter inanes uniuerſo uentri imponãtur. Qui poſtremo aſcitè implicitis ſunt, his niſi ſuperioribus auxilijs manũ dederint, pertuſio ſiue pũctio quã paracenteſim uocãt, nulli aliæ hydropis ſpeciei congruam, adhibenda eſt.

De affectibus lienis. Cap. XLIX.

QVod ſi lienis (comparati ab iocinore humorem attrahere atrebilarium, qui ſanguinis ueluti fex atq; cœnum eſt) attractrix facultas laborauerit, aut meatus obſtruatur, per quem illum attrahebat, ater morbus regius ſanguine impuro per uniuerſam corporis molem dilabente, ſuſcitatur. At ſi pondus quidem diſtenſioq;, ſiue etiã dolor ſphlegmonem infeſtet, obturatio ſignificatur. Sin autem nihil horum acciderit, attrahendã

trahendi potentiæ infirmitas: ſin atræ bilis uomitio citra febrim uel aliam malignitatem ingruat, retentricem lienis poteſtatem ægrotare portendit. Expultricis contra huius uiſceris imbecillitas à cibis appetitus auerſionem inducet, neq; enim de more melancholici humoris retrimentũ à liene ad os uentriculi defertur, ut appetitũ ſuſcitet. Conſtipato autem in liene atræ bilis humore, primum quidem inflammatio oboritur, quã feruor, dolor, & diſtenſio innuunt. Poſterius autem in ſcirrhum, duritiem nõ ſenſilem tranſit, feruore unà cũ afflictione placato, tumore autem duritiaq; perſiſtente. Sic affectis os graue olet, gingiuæq; putreſcunt ſeu exeduntur, in cruribus hulcera non perſanantur, ob quæ iocinore pariter affecto, intercus (uel uti prædictum eſt) naſcitur. Huius igitur uiſceris intemperiei perinde atq; iocinoris medemur. Phlegmone autem infeſtante, è uena læui cubiti ſanguinem detrahe, ſiue ab extrema manu, quò ex prolixiore intercapedine fiat reuulſio, uel propter quandam naturæ germanitatem. Deinde cataplaſmatis modo applicanda ſunt, quæ extenuãdi uim abſq; euidenti ardore poſident, adiectis quibuſdam etiã nunc aſtringentibus. Hoc præſtat ſuapte natura, qui ſalis flos nũcupatur. Id etiam cataplaſma admirandæ uirtutis eſt: Accipito fœnogræci uncias quatuor, farinæ hordeaceæ, cardami, uniuſcuiuſq; unciam, ficuum pinguium libram, uerbenacæ herbæ aridæ unciam: ſed ficus macerandæ ſunt aceto quamacerrimo, cumq; cæteris iam pridem contritis, elixandæ. Inde rurſum decoquantur. Vel ſtercus caprinum cum polenta hordeacea coquitur in poſca, factóque inde cataplaſmate imponitur. Adijcies autem, ſi uidetur, ſalis quoq; florem, fouens prius hæc cyprino cum exiguo aceto malagmatis utitor. Primitus quidem ſimplicioribus, cuius farinæ cenſetur illud: Sumito ceræ libram & ſemiſſem, ſeui taurini libram, nitri quadrantem, reſinæ terebinthinæ ſemiſſis q; uiticis, & capparis radicis corticis, ſingulorum quincuncem, decoctis liquidis arida miſceantur. Sed Nilei malagma bonitatis principatum tenet. Cæterum ſi inflammatio in duritiem aridam ſenſuq; non perceptibilem incidat, uehementioribus opitulamentis utendum, quo cutis ſuperficies lanietur: è quorum albo, quod ex caprarum oleto conſtituitur, & citrinum habetur. Inter hæc ſunt emplaſtrum Machærionis, Curei, tum quod è baccis lauri, tum quod è ſalicibus conſtat. Hoc uerò & à me experientia comprobatum eſt: Auri pigmenti, ſandaraches, ſingulorum ſextantem, ſauorum terebinthinæ libram, corticis radicis capparis, myrabolani, ſingulorũ trientem, guttæ ammoniacæ thymiamatis drachmas duas, olei nardini aut cyprini ſcrupulos quatuor. Verùm gutta ammoniaca cum aceto illita lieni, ſæpenumero præſentaneum fuit auxilium.

Quæ emolliendo exhulcerant.

Atqui potum etiam trium aut quatuor diobolorum pondere, cum uno caſtorij, ſi ſub ingreſſum balnei, ficum aridam mandiderint, & manſam expuerint: aut guttæ ammoniacæ & caſtorij æquis portionibus mixtis, dato denarium: hæc duritie etiam tumida oppreſsis ſubueniũt, ueluti & cap paris cortex aceto læuigatus, et in cataplaſma redactus: qui ſanè etiam ex aceto hauſtus, ſeu oxymelite, craſſos ac uiſcidos humores exhaurit, quandoq; uerò etiam ſanguinẽ euacuat. Salicis item cortex ſimiliter illinitur, cinisq; fabrorum cum farina hordeacea ex oxymelite illitus. Item centaurij cremor extrinſecus impoſitus atq; epotus, & lupinorum amarorum ius cum ruta ac pipere ſumptum, farinaq; ipſorum cataplaſmatis modo impoſita. Aqua præterea in qua ſubinde candens ferrum extinctum ſit, febricitantibus quidem cyathis tribus ſola exhibita, nõ febrientibus uerò cũ uini & aceti cyatho uno: aut rumicis erratici radicis cum ſcilla triobolus, aut trixaginis ſiue ſerpilli acetabulũ totũ, uel oxymelitis, anagallidis cœrulei coloris florem habentis ſucci diobolum, potui præbeto cũ poſca: uel aceti ſcillites, aut oxymel. Compoſita uerò hæc ſunt: Panacis radicis, guttæ ammoniacæ thymiamatis, corticis radicis capparis, ſtruthij, ſcillæ toſtæ interanei, æquis portionibus drach. unam propinato. Confert etiam ſuſpiriioſis, & hydropicis. Aliud: Myricæ fructus denarij quatuor, piperis tantundem, ſpicæ nardi drachmæ duæ, ammoniaci thymiamatis totidem, aceto ſcillitico eliquantur: drachma una in oxymelite adminiſtratur.

Ad lienis durities.

Cyclamini drach. uiginti, bryoniæ tres, dictamni duæ, ſcillæ toſtæ octo, ſtruthij ſex, capparis radicis tantundem, dabis paſtillum triobolarem in oxymelite. Et qui ex eruca conficitur, peraccommodus eſt. Vincunt epulæ extenuantes acris potentiæ & arefacientes cum potu pauciſſimo, exercitationes item frictionesq; & ſinapiſmi. Eſt etiam quando & cucurbitulæ cum ſcarificatione probantur.

De morbo Regio. Cap. L.

ARquatus (quem ἴκτερον Græcè appellant) bilis eſt per uniuerſum corpus ſuffuſio, interdum quidem atræ, qua ſuper in lienoſis uerba feruimus, nonnunquam uerò flauæ. Harum utriq; compluria habentur diſcrimina, quarũ cauſæ notæq; ſunt eædem. Nam ſi in febrili languore confeſtim ſuperueniens rurugo, febrim pacauerit, decretorium inuit, materia ex alto ad extrema prorumpente, conflatum: neq; ullo alio medicamento indiget, ſed lauacris duntaxat mediocriq; frication repente diſcutitur. Quod ſi cum febre fellis oriatur ſuffuſio, & cum deiectionibus bilioſis, & in præcordijs dextris grauitas ſentiatur, inflammatio ue-

uens iocinoris oſtenditur, cuius uiolentia ſanguis in bilem conuerſus, per uniuerſum corpus diffunditur. Si uerò abſq; grauitate feruor in ipſo exiterit, ex ſola calida iocinoris intemperie naſcitur affectio. Sin citra febrim deiectiones albeſcant, folliculi fellei uitio malum adſcribitur ſiue meatuũ ipſius, ſi grauitate lateris dextri præcordia occupante obſepti fuerint: citra uerò hanc uiribus ipſorũ imbecillis uel attractrice ex iocinore humorem atrũ proliciente, uel expellendi facultate ad inteſtina bilẽ protrudente. Sanguis nanq; bilioſus nõ purgatus, per uniuerſum corpus ſpargitur, quemadmodũ in atra aurugine fieri prædiximus: mox uerò his lotia etiã perquam lutea affatim demittuntur. Naſcitur etiam morbus regius è feruido ſolidorum corporũ diſtemperamento, quo in bilem quicquid eius alimenti ratione offertur degenerat, ueluti in phlegmaticum humorem in hydrope anaſarca, nutrimentũ tranſmutatur. Deprehenditur autem huiuſmodi arquatus, quod non uno impetu, ſed pedetentim gignitur, nullo planè quæ memorauimus præſente, iam ex letalis etiam medicamenti potu, ictuq; uirulento, foris ab aliquo peſtifero animali illato, idem morbus euenit. De calidæ itaque temperaturæ hepatis, & ipſius inflammationis, uiriumq; imbecillitatis curatione, haud multo prius, in ſermone huic rei conſecrato, peregimus, quæ huc nullo diſcrimine euariante transferenda eſt, ne eadem ſubinde repetendo battologiſemus. Quod ſi meatus ueſiculæ in qua fel excipitur, uterq;, aut alter ex his obſtruantur, ſanguis de cubito detrahendus eſt. Nonnulli autem ex his & illis qui ob inflammationem hepatis regio morbo conflictantur, iuxta paruum dextræ manus digitum uenam diuiduntt. Cataplaſmata quæ arcent inflammationem impo nunt. Cum hiera aluum deijciunt, clyſteres quoq; idonei ſunt. Potionandi uerò ſunt felle ſuffuſi, apij, ſeu adianti, ſeu rumicis, ſeu ſerpilli, ad tertias uſq; iure decocto, uel abſinthium potui infere. Summopere autem conducunt radiculæ cremoris gemini cyathi, cum uno uini cyatho poti. Succi item cichorij cyathi bini aut terni priuatim, aut cum uino ſumpti. Ob iocinoris porrò inflammationem ictericos œnomelite, uel decocto tenuis ariſtolochiæ, aut hyperici, aut adianti, aut ſtruthij, aut rubiæ ſatiuæ ſimiliter, aut ramenti cornus ceruini drach. cum uino, aut iure paſtinacæ erraticæ in uino ad tertias uſq; elixæ potionabis. Vel ſulphuris ignem non experti drach. in ouis abſorbeatur. Hæc et in obturatione iocinoris magnificè opitulantur. Seminis adhæc atriplicis dioboli octo cum chryſattico, aut alio quopiam dulci in balnei ingreſſu poti, abundè felleum humorem euacuãt. Magna item cum utilitate picra porrigitur cum arida, tum ex oxymelite & Theodoretus quiq; ex amygdalis amaris conſtat paſtillus. Cinnamo-

Arquati indicia.

Auruginis ex hepatis phlegmone cura.

mi inſuper quantum tribus digitis compræhendi poteſt, in mulſi cyatho uno, aut aqua temperata exhibeto. Vel myrrham fabæ magnitudine cum piperis granis quinq;, & cinnamomi tantundem. Qui ad calidam ſolidarum partium diſtemperaturam Arquatum referunt, molli frictioni, exercitationibus moderatis, inunctionibus, & lauacris credēdi ſunt. Cibo alantur humectante & modicè frigorifico, ſucco ptiſanæ, intyborum, ſeris, cichorij, piſcibusq; & uino tenui aqua diluto. Cæterum de his qui letali potione, aut morſu eorum quæ ictu uenenum relinquunt, in Arquatum incidunt, libro quinto mentionē faciemus. Bile uerò oculos, uultumq; dehonestante, naribus in balneo elaterium erui quantitate cum lacte muliebri inſtillato: & quamprimum in ſolium collocabis, præcipiendo ne caput immergatur. A balneo uictus ratione reſtituendis uiribus adhibita. Rurſus in ſolē arinum infunde. Confert item cyclamini ſuccus, marrubij, & nigellæ. Acetum quoq; acerrimum laborans in lauacri ſolio deſidens, naribus attrahat, atq; ſic aliquandiu preſſis naribus contineat, & ſuſcipiendo quodammodo euacuabitur.

Ideri ex calida partium intemperie curatio.

De procidentia umbilici. Cap. LI.

PRomimentis umbilici cauſam, chirurgicamq; eius mali curationē, libro de ijs, quæ manus opera adminiſtrantur diſſeremus. Sed quoniam nonnulli medicamenti beneficio in integrum reſtitui poſſunt, de hac in præſentia referendum eſt: Aluminis ſciſſilis drach. quinq;, ſecis uinacio, roſacei decem, gallarum immaturarū duæ, uino diluta ad mellis craſſitudinem redacta, umbilico inſperguntur, ſuperinjecta prius foris ſpongia poſca imbuta, mox faſcia circumligetur. Aliud: Siliquarum eregmi, & gallarum, & balauſtij pares modi in aqua decoquantur: ubi diſſoluta fuerint, & acuratè contrita, ſpongia, quemadmodum prædictū eſt, imponantur. Aliud: Scobis plumbi drach. ſedecim, cicutæ, mannæ, ceruſſæ, hypocyſtidis ſucci, ſingulorum drachmam uino diſſoluito, atque eo quo dictum eſt modo, utere.

Quæ homines diu impuberes & imberbes, particulasq; naturales ac didymoſira conſeruent, inibiq; etiā pſilothra. Cap. LII.

CReiam cimoliam & ceruſſā æquis portionibus alterci ſucco excipe, ita ut ſtrigmenti balneorum craſſitudinem induant: deinde olei lentiſcini quantum ſatis eſt injiciens, contunde & utere. Aliud: Cicutæ ſuccum, ſolaniq;, & herbæ apollinaris, & lupini tenerrimorum foliorum, & pſillij æquas partes cum læuigaueris, utere, loco prius abſter-

ſo

ſolotoq;. Sed oportet pridie aquam bibere.

Pſilothrum demoliens pilos.

Multipedum aſſellorum, qui per domos rotundi oberrãt didrachmũ, ſandaraches uncia media, calcis uiuæ uncia, aceti ueteris cyathus, lixiuij è ficu cyathus, in aulula decoqui, in balneo uſurpari debent. Aliud: Cineris calcis uiuæ partes duæ, auripigmenti tantundem, cretæ cimoliæ pars una in aqua ferueant, & ceu proditum eſt utere. Aliud: Simplex & minimè graueolens, lixiuij calcis uiuæ ſextarius, ſandarachæ uncia elixetur, quemadmodum explicatum eſt, ac uſui, cum res exiget, adhibeatur. Cæterum quæ abolendis pilis dicata ſint interocularia memorata ſunt.

De bubonocele, & enterocele, & hydrocele. Cap. LIII.

CVm præciſſo peritonæo inteſtina delabũtur, longè operoſior eſt curatio, quam ſi ex eius raritate contigerit. Pueris frequentius ut pote humidioris naturæ uitium hoc accidit, & plerunq; abſq; manus opera impoſitu ſaltem medicamentorum & ligaturis competentibus curatur. Auxilijs uerò quæ mox ſubnectuntur, utendum. Hoc duntaxat à nobis adiecto, quod hæc uitia ſola locorum differentia diuerſam ſortiuntur appellationem: nam ſi inteſtinum ſupra tantũ in inguibus ſubſederit, βεβωνοκήλη, hoc eſt, inguinalis ramex: ſi autem in ſcrotum iam deſcenderit, ἐντεροκήλη, id eſt, inteſtinalis ramex appellabitur. Mali igitur Punici corticis drach. decem, gallæ immaturæ quinq;, in uini auſteri cyathis ternis coctas, læuigatasq; imponito, perfricandum prius inteſtinum eſt, & frigida conſpergendum, decimo die ſoluuntur, quieſcendumq; in lectulo laboranti eſt diebus triginta, bibatq; cupreſi decoctum cum uino, aut galbulorũ eius triobolum ex uino plus ſatis diluto. Hoc medicamentum pueris efficax eſt.

Aliud agglutinans: Conſtat ex ſymphyti radicis, marrubij cremoris, amygdalarum amararum, gummi, æquis portionibus. Aliud: Reſinæ terebinthinæ uncia, & ſemiſsis, ceræ, thuris, myrrhæ, glutini piſcium, cochlearum cum teſtis, ſingulorum uncia: cæterum ichthyocollam in aceto per triduum macerato. Aliud: Pilularum arboris cupreſi unciam, gallarum tantundem, corticum mali Punici ſemunciam, glutini taurini quadrantem, mannæ, thuris ſemunciã, ſymphyti tantundem, cochlearũ cũ teſtis unciam. Galbulos et mali Granati cortices uino adſtringente coquito quãplurimũ, et reliquis melius in polinẽ tritis, exceptisq;, utere. Aliud: Aloës, malicorij, thuris, hypocyſtidis ſucci, glutini fabrilis, picis, bituminis, ſingulorũ ſeſcuncia, uini dulcis quantũ ſatis eſt. Alterũ uarium magis

uir

uiris etiam ex recenti dolentibus conferens, habet chrysocollæ, taurocollæ, sarcocollæ, ichthyocollæ, lapidis gagatis, lapidis hæmatitis, rhus Syriaci quo coriarij utuntur, acaciæ, singulorũ unciam unã & dimidiam, lapidis pyritis incocti, magnetis, aluminis sciſsi, mannæ, thuris uniuſcuiuſque unciam, picis Brytiæ quincuncem, cochlearum cum teſtis unciam, ſcoriæ argenti trientem, gallarum unciam, ſquamulæ ſtomomatis unciam, æris tantundem, bituminis uncias ſex, myrſinati quantum ſatis eſt, uino adſtringente aridis exceptis ſic ut digitos non inquinet, utere. Quod ſi uicere non ſuſtineant, triangulari eos faſcia craſſiore & potente cõſtringere, & ad interiora inteſtina cohercere tutò deligabis. Arceantur quæ flatum inducũt cibaria, uini copia, perpetua balnea, & motus intenſus: uerbi cauſa, curſus, ſaltatio, clamor, atq; id genus alia.

De Ramice aquoſo, & quomodo euacuandus ſit humor.

Herniæ aquoſæ medendæ: Piperis grana centum, baccarum lauri octoginta, nitri drach. uiginti, ceræ quadraginta, olei heminæ dimidio in uſum accommodantur. Alia compoſitio præſtantiſsima: Floris Aſij lapidis drach. ſex, uuarum paſſarum ab acinis mundatarum † libras duas, cymini Aethiopici drach. octo, nitri rubei tantundem, trita & læuigata impone, fouens ſero ac mane. Non deſunt, qui ſulphuris quoq; drach. octo adijciant. Alia: Calcem aqua non reſtinctam ſtrigmento balneorum excipito, atq; cum cerato imponito, & nitri momentum calci uiuæ miſceto. denarios duos

Alia: Radicum braſsicæ deuſtarum cinerem adipe ſuillo uetere eliquato exceptum inducito, tertio quoq; die ſoluito. Cæterum ne admodum magna fiat humoris colluuies, utere malagmate iſto: Ceræ libræ duæ cum ſemiſſe, picis unciæ quatuor, guttæ ammoniacæ thymiamatis unciæ totidẽ, aluminis liquidi ſeſcuncia. Conducit etiam medicamentum ex populo, & cætera quæ ex alto in ſuperiorem partem euellendi & extrahendi poteſtatem obtinent.

De teſtium & ſcroti inflammatione, deq; cæteris eorundem uitijs. Cap. LIIII.

SCroti inflammationem deprehẽdes, ſi impoſita manu dirus ſtatim dolor percipitur, cũ partis feruore, intenſaq; duritie. Teſte uerò inflammato, ad ſuſpenſæ manus palpitationem minimè dolitant, ſed impactis immanius digitis, rubor ac duritia ipſius per cutem minor uidetur, ualidiore autem compreſſu durities quædam ex alto obuiat, & febris nonnunquam oritur. Proinde peculiariter quidem teſtium inflammationibus conuenit ſanguinis ſecundum malleolos detractio. Communiter uerò omnibus cataplaſmata & cerota expediunt. Cataplaſmatis itaq; modo inducitur

ducitur farina fabacea cum uuis pinguibus ab acinis purgatis, in uino plus ſatis diluto decocta, cymini aut aſphodeli radices coctæ et eliquatæ miſcentur cum farinæ pollinis pari modo, & emplaſtri inſtar adglutinãtur: aut ſemen lini ex cramate, aut fœnogræcum aqua mulſa, aut lilij radicem in mulſa, aut fece recentis uini cum tenuiſſimo polentæ floſculo, aut ſenecionem herbam, & corianum uiride cũ uuis paſsis, ſine acinis. Si ingens cruciat ardor, ſolia alterci cũ farina tritici, aut cicerum imponuntur, ſiue calami odorati ſolia, aut cucurbita cruda. Quod ſi malum in uetuſtatem incideritcum duritie quadam, cucumeris ſylueſtris radicem in mulſo elixato, cõtritãq; cũ lolleacea farina more cataplaſmtais adplicato. Verùm in hoc nihil minus eſt ſubſidij, quod accipit uuarũ demptis acinis quincuncem, cicerum ſufferuefactorum ſeſquiunciam, cymini unciam, ſulphuris dodrantem, nitri unciam, reſinæ uncias treis cum ſemiſſe, quibus ſingulis contritis cummelle cataplaſmatis more utitor. Cerota uerò huc faciunt hæc, Olei cyathus, colophoniæ unciæ ſex, plumbaginis, cumini, uuarum paſſarum, lomenti, ſingulorũ unciæ quatuor, ceræ unciæ duæ: Plumbaginem cum oleo uſq; ad aliquantulam craſsitudinem decoquito, deinde ceram ac reſinam adijce, ſublatum ab igne tepidum, uuis paſsis læuigatis, farinæq; infundito. Aliud: Olei anethini & roſacei, ceræ, reſinæ piceæ, ſingulorum quincuncem, cymini uncias duas cum ſemiſſe, ſtereoris aſinini unciã & dimidiam, contere cum ſtercore aſinino cyminum, & cerotum refrigeratum miſce unaq; diluito, deinde inditum linteolo applicabis, deſuperq; lanam imponito oleo omphacino imbutã, uel butyro, & reſinæ æquis portionibus utitor. At ſi ex ſudoribus hulcera in ſcroto naſcantur, gallam tritam aut alumen inſere, cumq; axungia & hircino felle illinito. Cæterum ad incenſos teſtes cretam cimoliam cum aqua prius illitam, ſinito arefieri, calidaq; aqua abluito, myrtum aridam, ſmirnijq; perexiguum tritum emplaſtri ritu imponito. Iam uerò ſuper excreſcentes teſtium carnes cimis uitis centurionalis, nitro & aqua conſperſus et applicatus, tollit. Scroti pruritũ nitrũ curat, et ſtaphidagria, alumenq; liquidum aceto eliquatũ, et roſaceo in balneo illinitũ. A lotione partẽ oui albore cũ melle perũgito.

Si longa ægritudo cum duritia.

Ecfarcoſis didymorum cura.

Prurigo ſcroti.

De incõtinentia prolifici ſeminis & libidinoſis inſomnijs, quorum alterum γονορροίαν, alterum ὀνειρογμὸν Græcè nũcupant. Cap. LV.

GOnorrhœa inuoluntarium genituræ profluuium eſt, quod continuò citra penis tentiginem, ex imbecillitate retentricis potentiæ prouenit. In cuius uitij curatione lumbos cõquieſcere, & pubem uino adſtringente, & melino, uel œnanthino fouere conuenit: deinde opus eſt ca-

taplasmate ex palmulis, malis, œnanthe, acacia, hypocystide, rhu, atq; id genus alijs. Collocandi sunt insuper in lentisci, rubi, atq; consimilium in uino elixationibus, uel etiam aquis. Alimentis præterea utendum est ficcificis. Post prima morbi tempora exercitationibus, quibus toti corpori languentibusq; particulis robur inducitur, credendi sunt. Porrò de his quæ ad seminis abundantiam faciunt, de tutela sanitatis abunde primo uolumine perpensum est, ubi & super his etiam qui in Venerem congredi nequeunt, scriptū est. Item quæ ad Veneris insomnia contulerint. Valet grabatum etiã frigidius, decubitusq; corporis in latus dextrum, siue leuum: cuncta etiam medicamenta frigorifica lumbis subillita, cuius farinæ sunt corianum, cicuta, ceruſſa, portulaca, omnia uerò cum aceto.

De Satyriasi, id est, ueretri palpitatione & erectione. Cap. LVI.

SAtyriasis est genitalium palpitatio, quæ aliquam seminalium uasorum inflammationem cum intensione comitatur: & nisi conquiescat hæc palpitatio, eadem geniturę conceptacula in langorem resolutionemq;, aut conuulsionem ex eo malo præcipitat, subitoq; intereunt, hac conuulsione languidi, non sine alui tumore, frigidoq; sudore. Perraro quidem apparet hoc uitium, sed fœminas etiam exagitat. Venam igitur protinus secare, uictum tenuem & abstemium quotidie epulari, ligurire nunquam, sed paulatim ingerere congruit. Antecedit utilitate beta, malua, mercurialis pusillum, & ius cochlearum. Probantur etiam simplices clysteres. Ea uerò, quæ lotij ciendi potestatem habent, uitanda sunt. Prodest itē lumbis refrigerantia applicare: uerbi causa, solani cremorem, aut portulacæ, aut alterci, aut cicutæ. Penem insuper, pubemq; mitigatorijs refrigerantibus oblinire necesse est: puta spuma argenti, creta cimolia, ceruſſa, aceto uel aqua, aut uino dulci, aut firæo dilutis. Supinū quiescere pernicio sum est, nymphææ radix pota, iris item & adiantum, rutæq; cremor, cum ei qui genitali profluuio, tum qui ueretri arrecti palpitatione laborat proficit: Triticeus cibus parca manu datur et sitis imperatur. At si uitium nō cedit, cucurbitulæ incisa cute scalpello adglutinandæ sunt. Quod si redundans materia adfuerit, hirudinibus etiam impactis inanire, & uentri boni deaceam polentam inducere consilium est.

De Priapismo. Cap. LVII.

PRiapismus constans incrementum penis est, qui in longitudinem latitudinemq; nullo in Venerem stimulante desiderio iugiter intumescit. Flatuosus nimirum hic est spiritus, qui turgida reddit particulam: humorum glutinosorū crassorumq; soboles, moderati caloris officio. Perspicuum

ſpicuum ſanè eſt omnibus, quod in eo uitio particulæ calfaciendæ nõ ſunt, ſed clementer refrigerandæ, roſaceo cum aqua contuſo, & chamælino oli & lumbis ſuperaccommodato. Victus & medicamenta extenuatoriæ uirtutis, abſq; calore manifeſto porriguntur: magna item utilitate adhibentur, quæ naturaliter operantur, experientia uſuq; comprobata. Potare nympheam expedit: Semen uiticis, rutæq; uiridis obſonijs admiſcendũ. Hoc tamen neutiquam intra mali ſtatim primordia exhibendum eſt, quoniam calfacit nimium, ſed poſt uſum aliorum attenuandi poteſtatem habentium. Euacuatione uerò utendum, eaq; uomitione machinanda: nam per inferiorem uentrem ſtillãt ſæpenumero uicinæ partes. Exercitationes fricationesq; ſpiritibus diſſipandis utiliter adhibentur. Venus nemini proximè memoratis ægritudinibus obnoxio cõgruit, niſi quibus propter coitus abſtinentiam genituram redundare conijcimus.

De impotentibus ignauisq; particulis uirilib. Cap. LVIII.

QVi hoc morbo oppreſsi tenentur, nequaquam in Venerem proruunt, animumq; ob id deuouent. Horum autem ratio eſt partiũ reſolutio, aut ſeminis genitalis inopia. Cũ igitur de his quæ genituram procreant, tum quæ ſimplici uirtute Venerem excitãt, primo uolumine, ubi de tuenda ſanitate agitur, perpenſum ſit: Valentiora in præſentiarum adijcienda ſunt. Cõmuni itaq; curatione ijſdem hic remedijs, quæ ἀφροδισιακὰ dicuntur, aduerſus reſolutionem factis, utendum eſt. Priuata uerò curatione ſtellionem crematum læuigato, deinde oleo adiecto, magnũ dextri pedis digitum oblinito, atq; in Venerem congreditor, ſi ceſſare animus eſt, pollicem lotione purgato. Iam medicamentũ è ſtellionibus ex pluribus contextum efficax habetur. Propinentur autem quæ Venerem excitant, quorum hoc primum fuerit: Piperis, nucleorum pini, petroſelini, ramenti pudendi ceruini, terebinthinæ, æquæ portiones melle excipiũtur.

Aliud: Cicerũ crudorũ, nucum pinearum utrobiq; ſextans, ſeminis erucæ, piperis uniuſcuiuſq; uncia, melle excipiuntur, bini denarij cum mero exhibentur. Satyriaca item appellata multipharia compoſita huic malo ſubuenit, & id genus alia. Conſiderandæ præterea ſunt aliæ languoris cauſæ, quibus ſingulis peculiares curationes accommodentur.

Quæ genitalium ſedisq; hulcera ſanant. Cap. LIX.

GEnitaliũ, ſedisq; hulcera citra inflammationem oborta, arefacientibus medicamentis indigent: cuius generis ſunt, ex charta cõbuſta, anethum crematum aridum, & cucurbita deuſta. At ſi hulcera ſicca, recentiáque extiterint, aloë arida in pollinem trita & impacta, præſenti eſt remedio. Omnium uerò præcipuum indolorium, nullóque ineffica-

cius pompholyx est. Si humidiora cõtigerint hulcera, piceæ cortex per se, & lapis hæmatites. Sin cum præfatis altiora etiã euenerint hulcera, manna admiscenda est. Si deuorãdo sanas partes aggreditur, quod hulceris genus nomam dicunt, lenticula cum corticibus mali Punici illinetur: Coraco præterea ex oxymelite cognominato utendũ, necnõ bithyno, atq; eo quod è charta conficitur. Rimis uerendorũ, sedisq; quas ῥαγάδας uocant, me debitur resina fricta cum rosaceo in modum glutinis contrita, admixto oui uitello, & opio: uel hederæ foliorum aridorum cinis cum rosaceo, in plumbeo mortario subactus adhibeatur. Ad hæc ex œnolæo constitutus pastillus, necnon lithophrygium, modis omnibus peraccommoda sunt remedia ad rhagadas quibus cutis dehiscit, & sordida putridaq; ani hulcera, præsertim cum discuti nequeunt.

Rhagadum curatio.

Aliud simplex, & acrimonias retundens.

Cadmiæ, & piperis singulorum sextans, rosarum abiectis foliorũ unguibus unciæ sex, aridum loco insere, apio prius abluto. Cæterum ad condylomata cõducit, chalcitidis, œsopi ceroti medullæ ceruinæ, rubi foliorũ par modus cum cerato, & ex œnelæo orbiculus consimiliter. Quod si in cole intra urendorum foramen hulcus delituerit, pus aut sanguen sine urina destillans, testatur. Primum mulsa dilutiore colluitur, mox lacte, deinde collyriũ asteris lacti commiscetur, seu albus pastillus, uel διὰ λωταρίου in plumbea † pyxide reconditus demittitur, uel penna iam intincta inungitur: deinde tenue linamentum tortile illitum imponitur. Optimum est, quod constat ex gallæ, & pompholygis, amyliq; ac aloês æquis portionibus, rosacea & plantaginis succo dilutis.

pila tritus

Ad pudendorum dolores.

Genitalium cruciatus placantur, butyri ac resinæ æquis portionibus scitè subactis, emplastri more illitis, aut seminis lini marcore, myrrhæ & resinæ frictæ æqui ponderis læuigati impositu. Tumores uerò naturalium discutiunt, mollium foliorum uitis drachma, cerussæ drachmæ quinque contritæ, cataplasmatis modo impositæ. Vtere præterea fotu ex marna gelida, & reficietur, religabiturq; penis. Carnes uerò genitalium super excrescentes, quas Thymos Græci nominant, sanat, nec recrescere sinit cinis sarmentitius, cum aceto impositus, corticis item salicis deusti cinis. In uniuersum autẽ thymus, formica, & uerruca pensilis pariter medicamentis ualidè exhulcerantibus euellentur, erodentibus uerò enecabuntur. Priuatim autem elaterium cum salibus impositum id mali compescit: grossa cum aceto & nitro atq; farina, succusq; fici illitus: Smaridis item caput sassum & combustum: rubigo cum sulphure ignem nondum experto crema-

ta

ta, tithymalli cremor illitus, ocimi folia cũ atramento sutorio, aut heliotropij maioris fructus cum uino cataplasmatis more adglutinatus.

Ad inflammationem ani.

Cerussæ triens, pompholygis uncia aut cadmiæ teneræ, thuris uncia, succi sereos hemina soluũtur, succus paulatim affunditur donec cõsummatur, deinde factũ ex ceræ uncijs duabus & rosacei libra cerotũ, ubi raseris cõmisceto, & ualentur subigito. Immitte autem per pyulcũ, & super deligato. Confert autem insuper rimis in corona ani cum inflammatione enatis: necnõ hulceribus quæ cum ignito feruore, aut morsu in sede exurgunt.

Ad ignitos ani rubores, quæ erysipelata dicuntur.

Sumito confectionis ex herbarum succis libram, rosacei quantum satis est, panis puri librã, croci unciam, opij tantũdem, cæterũ crocus et opium passo macerentur, panis uerò aqua: deinde ipsis probè dilutis id quod ex succis herbarũ cõstat medicamentum & rosaceum immittitur, subigiturq; dum euadit liquidius. Facit autem ad calidiss. etiam podagras. Aliud quod conducit etiam ad inflammationem ani: Cerussa uino & rosaceo in pila plumbea, & cocleari eiusdẽ materiæ contrita et illinita: Aut cerussa, & oui albore cũ rosaceo in eadem pila, quoad glutinis lentorem induant concußis sedem perungito.

Hedricum ad ingentes ani dolores.

Mollium foliorum alterci, foliorum tenerorum portulacæ, micarũ panis in uino maceratarum, luteorum ouorum assatorum, æquas portiones rosacei quantum satis est, postquam locum affectum rosarum & meliloti decocto foueris, cataplasmate inducito.

Hedricum utilissimum ad ani inflammationes, & carnes eius superexcrescentes.

Accipe cerussæ, spumæ argenti, guttæ ammoniacæ thymiamatis, bdellij, singulorũ diobolos sex, terebinthinæ unciam, ceræ unciam dimidiam arida contundito succoq; solani, herbæ apollinaris, aut portulacæ liquefacta, illis permixta excipito: ubiq; liquidius effeceris rosaceo, usui adhibeto. Phicotyche porrò medicamentum, & ex metallica plumbagine comparatum, ani inflammationibus prodest: item quod Græci quoq; διὰ τῶν λιθαρίων nuncupant, ad hæc ex halicaccabo, rosisq; pastilli admirandã laudem inter illa, quæ tum sedi, tum naturalibus adhibentur, meruerunt.

Medendis excrescentijs ani, orbisq; eius

Si carnes superexcrescentes inflammatione conflictentur, erit generatim prædictis, priuatim uerò hoccine pastillo utendum: Cerussæ quadrantem, pompholygis unciam, spumæ argenti uncias duas, mastiches scrupu

los ſex, alterci ſucco excipito. Si uerò abſque inflammatione infeſtent, cupreſi pilularum crematarum cinerem affectæ parti uino antea ablutæ ſuperaſpergito: aut aridæ cucurbitæ corticis deuſti, aut oſſium palmularum cinerem ſimiliter, aut teſtarum ouorum, fœniculiq; cinerem, aut foliorum mali Punici cremorem æquali modo uino albo locus deterſus diebus ſeptẽ eluitur. Cæterũ ad excreſcentias quæ in callũ obduruerunt, calcem et aripigmentũ cũ acriore aceto diſſolue. Nec alienũ fuerit, ſi in ſole perũgas.

De hæmorrhoidibus.

Si uenulæ quæ in ani corona extãt, quotidiana deſtillatione plus quàm par ſit euacuentur, habitus in aquam intercutem reſoluitur, praeq; cibi beneficium ſentientes affecti contabeſcunt. Periculum uerò eſt ſuperabundantis ſanguinis profluuij, quemadmodum & eiuſdem ſuppreſſionis in totum, unde perdifficilis redditur curatio. Proinde cum plures in orbe ſedis uenulæ patent, unã purgationis gratia non coërcere, reliquas claudere expedit. Nonnullæ uerò ſuperius cœcæ non apparent, eoq; ægerrime curantur. Quæ latentes nihil quidem excernunt, ſed grauiore cruciatu fatigãt. His igitur cyclamini ſuccũ inunge, & aperientur. Aduerſus uerò eas quæ largius iuſto ſanguinem fundunt. In aquæ heminis octo ſpinæ Aegyptiæ, foliorum ſambuci, artemiſiæ, ſingulorum unciæ quinq;, herbæ ſideritidis unciæ quatuor, elixentur uſq; ad medietatis conſumptionem, poſtea herbæ porriciuntur, aquæ uerò aridum illud commiſcetur: metallici atramenti rotundi drachmæ octo, ſpumæ argenti quatuor, gallæ quadrans, miſyos drach. duæ, ſercos tantundem. In elixatione cum aridũ ſoluerit, ſepties in die aſpergito. Poſtera uerò die pari modo alterã confectionem æquali pondere irrorato. Tertio item die conſimiliter. Quod ſi reliquiæ quædã permanſerint, quarto die acu cõpungito: ſi ſentiat æger, aut ſanguis profluat, decoctum ſimiliter facit: cæterum aridi ſemiſſem admiſceto. Vbi autem aſperſeris, aridum adprimitur, quò exactè deurantur: ob inflammationẽ uerò panem cataplaſmatis more imponito. Aliud: Panem purum garo primi honoris tinctum in fictili nondum alio liquore imbuto crematũ, læuigatumq; injicito, uino ſede prius abluta. Facit etiam ad excreſcentias.

Aliud: Sereos drachmæ duæ, chalcitidis una, miſyos tantundem, atramenti ſutorij drach. tres, aluminis fiſſi nouem, æris deuſti unus, melanteriæ tantundem, utere arido. Epulæ præterea nimium quidem inanitis, paucæ, & ab excrementis alienæ conueniunt, & quæ aresaciendi cõſtringendiq; poteſtatem continent, è quorum numero eſt, chondrus expoſca lotus, oryza, & halica. Ex holeribus intyba, cichoria, & portulaca: ex uinis autem quæ adſtringunt. Porrò autem in hæmorrhoidibus cœ

cis

cis congruit educatio: cũprimis uerò loliginũ,ſepiarũ,ac polyporũ,torpedinis,et ſelachiorũ,q; ſquamis deſtituuntur,eſus,pulchrè cõpetit: hæc etenim ſanguinẽ conturbãt. Et quæ menſiũ ducendi uim obtinẽt,ex uſu ſunt.

Ad procidentem annum.

Erices fructus,gallarum,ceruſſæ,acaciæ,hypocyſtidis ſucci,piceæ corticis,rhuris,myrrhæ aminææ,æquas portiones aridas ſuperaccommodato,ſede prius uino auſtero deterſa. Aliud:Recrementi plumbi,rhus Syriaci,ſingulorũ † unciæ octo,floris roſarum drach.quatuor,myrrhæ amineæ duæ,utere quemadmodũ ſuperiore. Aliud:Piccæ corticis, mannæ, ſpumæ argenti,uniuſcuiuſq; drach.octo,aridorũ galbulorũ cupreſſi, plũbaginis,ſingulorum drach.duæ,utitor ratione prædicta.Lotium item lanquentis adhuc calidum ſuperfuſum, procidentiæ ſedis opitulatur. denarii

De his quæ mulierum locellos infeſtant malis, & primitus de menſtruorum profluuio, Cap. LX.

PLeriſq; ſanè puellis anno decimoquarto menſium expurgatio primum incipit:paucis ante annum tertium & decimum,aut duodecimum:plurimis uerò poſt annum decimumquartũ prorumpunt. Tempus aũt cuiq; purgationi ſtatũ non eſt,pleriſq; etenim per biduũ aut triduum: maximè uerò parti quinq; dierũ ſpacio menſes profluũt,alij uſq; ad ſeptimum,ad duodecimũ uſq; diem rarius expurgãtur.Siſtũtur aũt muliebres huiuſmodi purgationes quibuſdã anno ætatis ſuæ quinquageſimo, paucis uerò ad annũ uſq; ſexageſimũ protrahuntur,nõnullis à ſeptimo ætatis luſtro,& potiſſimũ bene curata cute obeſis deſinere menſes cœperũt. Nõre ſpõdente igitur menſtruali purgatione, circiter ſtatum menſtruorũ termi nũ,lauari & ſiſamo prius,aut porro capitato,cũ pipere & ruta unà decoctis ex paſſo potionari debẽt cretico,à cuius heminæ hauſtu deambulationib.cõmouebũtur mẽſtrua. Mãducet interea loligines, ſepias, polypodes, et quæcũq; id genus ſunt:nã propriè turbãdi ciẽdiq; ſanguinẽ uim obtinẽt.

De ſuppreſſis menſibus. Cap. LXI.

SVpprimitur quandoq; menſtrualis purgatio uniuerſo corpore incõmoda ualetudine affecto,interdũ uerò locellis modò priuata ægritudine cõflictantib.ex frigore uernaculo,aut ictu,aut natiua diſtẽperãtia, uel acquiſititia offenſione,ut plurimũ uerò ex abortionis incõmodo,et primario alicuius principis mẽbri affectu: uerbi cauſa,iecoris,aut uentriculi, aut pectoris,aut alicuius id genus diuturno morbo obnoxi.Menſiũ aũt ſuppreſſio,multarũ & diuturnarũ ægritudinũ cauſam ſolet inuchere. Cũ igitur ob aliquã interaneorũ primariã affectionẽ abſcinditur, aut remoratur muliebris purgatio, nihil utilius, q̃ ei quod primario afficitur, occurrere;

mox

mox uuluæ rationem habere. Sed eorum notio in ſuperioribus cõpræhenſa eſt. At ubi nihil horum adfuerit, perſpicuum eſt locellos, per ſe uitio teneri. Si itaq; neq; ætas, neq; habitudo corporis, neq; aliud id genus prohibuerit, ſanguis per uenam detrahendus eſt, nõ ante tamen præſcriptum menſium tempus. Vbi uerò iam acceſſerit, dies decem adijciãtur. Auferatur uerò non plus duabus libris cum dimidia, neq; etiam minus una, ſiquidem uenam ſecabimus: ſin minus, hieræ ex cucurbitula ſyluestri, duobus denarijs in mulſæ cyathis ſenis purgabimus. Quod ſi febris pariter infeſtet, hiera quidem utendi locus non eſt. Oportunum uerò fuerit in primis ſtatim febrium diebus ſanguinem mittere. Poſt purgationem corpus paucis diebus reficiendum eſt: procedente autem deinceps tempore, exercendæ ſunt deambulationibus, partium inferiorum frictionibus, & balneis. Ex cibis cõferunt qui facilè diſtribuuntur, & humida holera, ac dulcia cuncta, piſces ſaxatiles, aues teneriores, & lactipotatio, confectiones ex melle, quæ μελιτώματα dicuntur, uinum tenue, colore candido, non admodum uetus, Non probantur carnes, neq; legumina, excepta ptiſana. Vbi autem ſtatũ purgationis tempus pro foribis conſtiterit, ex maritimis piſcibus, dentur chartilaginei & exoſſes, ut dictum eſt, Græcè σκληρίκια & μαλακία uocantur, & qui pro cute integuntur teſta: porra item capitata, cum ruta ac pipere elixa ſumant, ius quoq; eorum bibant. Cruraq; uinculis tribus quatuor ue diebus ualenter conſtringenda ſunt. Aduentante autem ſtato menſium tempore, laxentur compedes, ſed potetur myrrhæ obolus, aut fabæ quantitas, aut caſtorium ex paſſo, uel aqua mulſa, aut artemiſiæ decocti, aut ſaliuæ, poſt balneum ex paſſo & abſinthio. Vinũ uerò abſinthite per omne curationis curriculum propinetur. Si uerò ſolenni purgationis tempore, ne tantillum quidem, uel nihil commentatione dignum, excretum fuerit, ſub malleolo ſanguis detrahatur, & auferatur denuo. Poſt ſeptimum uerò aut octauum diem purgatione ex hiera utendum. Et poſt quartũ rurſus diẽ, dropax ſumini, lumbis ac fœmoribus illiniatur. Aqua exinde in potu triduo ſumpta, ſinapi cum æqua portione panis macerati, ad æquinoctium uſq; imponitur: deinde lauet, ſequenti menſe ficus aridæ pro pane admiſceantur in elixatione fœnogræci, maluæ, pulegij, rutæ, ac arte miſiæ. In ſinum uerò uuluæ ſuſinum, aut amaracinum infundatur: & peſſus apponatur ex medicamento è nouẽ rebus conſtante, & ob id ἐννεάφαρμακος nomen obtinente, aut Libanius. Eſt autem peſſulus lana pectita, & quodcunq; aliud teres digiti humani ſpeciem præferens, quo medicamenta ſuſtinentur. Hæc igitur curatio pleriſq; ad ciendos menſes abunde fuit. Verũ ſi ualidiora res ipſa poſtulauerit remedia, hæc fuerit eorũ materia:

Victus mulierũ quibus ſuppreſſi ſunt menſes.

Peſſulus.

Iris illyrica pota cum uino, cyperi, ariq; radix, & caſia, rotundi odorati iunci flos, nardus, helenijq; radicis decoctũ, & myrrhæ fabuli Græci magnitudo, cum paſſo in dimidiato mulſæ cyatho, & dictamni iuris cyathi duo, & gutta ammoniaca, & ſagapenum. Sed quæ ſtomachi uitio magis torquentur, opoponacis momentum in pilulas redactum, & incocto melle irrigatum aſſument. Iam & conſueta nobis ſemina, muliebria ciere nata ſunt, minore efficacia, puta, fœniculum, cyminum, apium, daucus Creticus, ſeſeli, ammi, ſiſon, ciceres, cedri fructus, & omnia quæ urinam prouocant. Proſtheta porrò ex myrrha, abſinthij, aut lupinorum elixatione, ſeu rutæ ſucco cõtrita ſubijciũtur, bdelliumq; ſimiliter. Styrax item et ſylueſtris oleæ gummi, ſuccus ue rutæ compari modo, uel ariſtolochia longa in collyrij formam concinnata & ſubdita. Conſimili præterea modo centaurij grandioris radix, aut ueratri, aut liquor ſcammoniæ, & colocynthidos interior caro priuatim, et artemiſia cataplaſmatis more cũ ruta illita, galbanumq;, facto inde ſuffitu. Quæ utiq; fœtum etiam utero elidere naturæ ſuæ aptitudine poſſunt.

De exuberante purgatione, & hæmorrhagia locellorum. Cap. LXII.

IMmodicæ menſium purgationes fœminis cõtingunt, cum interdum ſanguinis menſtrui copia confertim & cum impetu, interdũ ex grandiore partu erumpit. Quæ magna quidem ex parte ſua etiam ſponte retinentur. Subinde uerò ex hebetudine excedẽs ſanguinis oritur eruptio, ita ut ſæpe comitetur periculum. Primũ igitur artus ab axillis & inguinibus faſcijs conſtringantur. Poſca nõ frigida propinatur, eademq; poſca locus fouetur, plurimaq; lana, uino, oleo, ſiue roſaceo, ſiue melino, ſiue myrtino imbuta locis imponitur. Eſtur Chondrus lotus è poſca, aut oryza, aut halica. Vino abſtinetur, hydromalũ uerò auſterũ, aut omphacomeli, aut id genus quippiam ipſis conceditur. Propinandum inſuper in poſca balauſtiũ, ſiue hypocyſtidis, uel acaciæ cremor, aut lycium, aut Samius aſter, aut uuæ acerbæ aridæ, aut rheum, aut lentis in Italico uaſe fictili crematæ cinis, aut ſeſamum in poſca ad mollitiem uſq; maceratũ, manducandum præbetur. Ex ijs autem quæ naturalibus fœminarũ inſinuantur, & uel adpoſitu ſanguinis eruptiones compeſcunt, hypocyſtidis ſuccus eſt, aut acatiæ cũ manna aceto eliquatæ. Mirificè prodeſt ſpongia, uino aut liquida pice tincta et appoſita, uel deuſtæ ipſius cinis cum aceto, poſcáue applicatus: pari etiam modo ſuberis Italico uaſe teſtaceo combuſti cinis. Foris autem egregie ſubueniunt epithemata, quæ aſtringendi naturam habent, & compoſitiones ex dactylis palmæ, cotoneisq;. Cataplaſmata quæ malicoria cõtiment, aut

Proſthera compeſcẽtia ſanguinem.

ilicis glandis, aut rubi uirgulta, aut lentiſci folia, balauſtium, acaciam, hypociſtidem, gallæ momentum, alumen: ſed omnium maximè illud: Taurinum glutinum, tantiſper dum eliqueſcat & diſſoluatur, poſca maceratum, demde linteolo robuſto impactum, lumbis imponitur. Efficaciter ad hoc faciũt emplaſtra, quæ glutinatoriam uim retinent: uerbi cauſa, Armonia, Iceſios, Pallas, Meline, Indica, atq; id genus cætera. Ad ſanguinem porrò ab utero erumpentem peſſi tales conueniunt: Gallæ interaneum tritum, et thus aqua dilutum apponito: aut cytinos, aut dulcia mala Punica conſimiliter applicato, aut ſeminalem læuigatam. Componuntur autem, aluminis fiſſilis, medullæ gallarum, ſucci acaciæ, mannæ, ſingulorum drach. quatuor, quorum aſſatorum lutea quatuor, arida in ſucco plantaginis teruntur & cõmiſcentur. Cum uſus exigit, peſſo laneo excipiuntur, roſaceoq; intincta naturalibus cõduntur. Quin & cucurbitulæ inanes ſpatioſæ ſæpius ſub mammis adglutinatæ, tantũ ut nihil deſideres reuellũt. Inſeſſus inſuper his qui ſanguinis eruptiones patiuntur, huiuſmodi cõuenit: Oxyſchœni, quod eſt iuncí marini, capitis myrti, foliorum rhamni, roſarum, ſurculorum rubi æqualis modus in aqua decoquitur, qua inſidentibus loci utiliter fouentur.

Aliud: Mali Punici dulcis corticis, radicis myrti, corticis cupreſſi, ſingulorum partes tres, gallæ pars una, aquæ quantum ſatis eſt. Iam uerò et per uterinum clyſterem, Græci Metrenchiten uocant ſuccum plantaginis, aut ſereos, aut ſeminalis, aut ſtrychni, aut perdicij, aut pſyllij, aut hypociſtidis, aut acaciæ, infundito. Atq; hæc quidẽ lana aut digito, aut Mela, pinnáue in longitudinem formata, uſq; ad os uteri inſerantur. Et Andronis paſtillus metrenchyte cum prædictorum ſuccorum aliquo, aut uino adſtringente infuſus, efficax eſt remedium.

De muliebri profluuio. Cap. LXIII.

MVliebrium locellorum fluxus, eſt uniuerſi corporis excrementi deſtillatio. Eiuſcemodi uerò ſpeciem id quod euacuatur præfert, cuiuſmodi humor, qui in corpore redundat: aliud rubrum quidem, inſtar ſanies, aliud uerò candidum à pituita proueniens, aliud autem liuidũ, aliud amaræ bili perſimile, nonnunquam aqueum. Si autem ſanguis fluxerus, quemadmodum in illius per uenam detractione, effertur, animaduertendum erit accuratè, ne qua in locellis enata ſit eroſio. Deprehenditur autem fluor, quod loci perpetuò diſſidentibus colore humoribus madefiunt. Laborans plurimum pallet, tabeſcit, cibum odit, in deambulationibus ſpiritus difficultatem ſentit, oculos habet intumeſcentes, interdũ quidem cum dolore, interdum uerò citra dolorem, uel cũ exhulceratione, uel abſq; illa, ſiue inflammata uel ſordida, uel munda materia. Toti itaq; cor-

por

pori are facientibus ſuccurritur, ſi cauſa morbi fuerit humidior, abſq; euidenti calore, frictionibus item corporis uniuerſi, & illinitionibus ex mel leſatis decocto. Iam ea etiam quæ urinam cient porrigito, è quorum numero habetur aqua, in qua elixa ſint aſarum & apium. Per aluum præterea totum corpus euacuatur. Ad hæc portulaca commanducata, ſuccusq; eius potus ſubuenit. Balauſtium item, rubiq; cum fructus, tum flos, & quæ cortici querceo ſubeſt portio, roboris membranoſum, & id quod ſub putamine latet glandis: Hippuris potiſſimè (quæ cauda equina uocatur) rubens profluuium, pota ex aqua aut uino, ſiſtit: aut hypociſtis, baccæq; lentiſci frictæ cum uino potæ: Samius after, Lemnium ſigillum, coagulum leporinum, aut hœdinum, aut agninum, aut uitulinum, aut ceruinum, acini uinacei triti, myrti, omphax aridus, piceæ cortex, & quæcunq; ad locellos ſanguinis profluuio uexatos iampridem ſunt memorata, modò ne ſint quam par ſit efficaciora. Quando autem cum cruciatu effertur, per uteri ſiphonem & clyſterem ſuccus halicæ, aut ptiſanæ, aut tragi, aut oyzæ, unà cũ anodynis aliquot remedijs immittendus eſt: In acceſſionibus morbi dolor mitigandus eſt. In remiſſionibus uerò & interualli ſpacio, habet enim circuitum nõnunquam, utendum fuerit geſtationibus diuerſi generis, deambulationibus, uociferationibus, unctionibus, cucurbitulis, dropace ſuperimpoſito, aut aprication ibus, frictionibus, unguentis depilatorijs, quæ pſilothra dicuntur, ſmegmatis, ſinapiſmis, uomitibus cum radicula prouocatis. Corpus deniq; lauacris, mero, uarijſq; dapibus ſummo cum ſtudio reficiendum eſt.

De muliebrium locellorum inflammatione, & à naturali ſede auerſione. Cap. LXIIII.

INflammatio uteri è pluribus cauſis originem trahit. Ex ictu nempe ac menſibus ſuppreſſis, frigore item, & inflatione, neque minus etiam abortione, & partu parum de extrè eliſo. Comitatur autem locellorum inflãmationẽ febris acuta, capitis dolor, chordarũ, tendinũ, radicis oculorũ, brachialis, digitorum, necnon colli conuulſio, & in contraria conuerſio, dolores ſtomachi per conſenſum exuſcitantur, locorum ora cõniuent, pulſus parui & feruentes redduntur. Etſi perexigua fuerit inflãmatio, haud crudeli ſanè uulua dolore afficitur: ſin ualidior fuerit, eadem uniuerſa pulſatorio cruciatu torquetur, mẽbrorum diquaq; inflãmatione obſeſſo. Parte uerò modò inflãmatione depreſſa, eandẽ dolor magis exercet ac indicat. Nam ſi poſteriora ipſius ſolum inflammatione conflictentur, dolor lumbos excruciat: retrimenta alui ſpecie oleti canini, cõpreſſo recto inteſtino, retinentur. Si uerò anteriora inflammãtur, dolor inſedit pectini, urinæq;

ſtillicidium, aut lotij difficultas oritur, ſtricta in arctum uefica. Si autem locellorum latera inflammatione tententur, inguina intenduntur, & crura ægrè mouentur. Quod ſi pygma inflammetur, partes umbilico circumiacentes dolore potißimum cũ tumore infeſtantur. Vbi autem uuluæ oſculum inflammatio occuparit, graui languentes in abdomine cruciatu, digitoq; immiſſo, durum ac rigidũ occurrit locellorum orificium. In curatione itaq; fotus imprimis ex uino oleo temperato, uel uino roſaceo faſciculis uelutiq; ſtuppis, ex lana mundiore pectini ac lumbis, citra deligaturã adhibendus eſt. Ad hæc cibi commendatur abſtinentia per triduum, à quo ſecta uena cubiti, ſanguis, niſi quid impediat, detrahendus eſt. Conſummatur medicatio ipſa chõdro ex aqua mulſa, aut pane, aut ouis ſorbilibus tertio quoq; die. Secundum quintiũ uerò diem cataplaſma imponatur, ex polline farinaceo, ſemine lini, fœnogræco, mulſa maceratis, in qua capita papaueru decocta ex oleo, injiciantur. Si aũt inflammatio eryſipelatis naturam reſipiſcẽs excalfacientibus magis irritetur, ſertulã campanã in paſſo elixam, tritamq;, ouorũ toſtorum luteis adiectis cum roſaceo, aut melino, aut crocino, cataplaſmatis modo applicato: aut palmularum dactylos uino temperato ſubferuefactos, cũ tenuißimo farinæ polline, aut aliquo ex relatis unguinib. læuigato ac illinito. Malo aũt remittẽte cerotũ nardinũ, aut Cyprinum injiciendũ eſt. Inter cætera cuncta remedia, inſeſſus ex decocto fœnogræci, aut ſeminis lini, maluæ, artemiſiæ, & oleo ex uſu ſunt. At qui in his quæ calorem nõ ſuſtinent, ex calida aqua, roſaceo infuſo. Peſſi uerò & infuſiones adhibeantur ex œſypo, butyro, medulla ceruina, adipe anſerino, unguento Suſino, & cera Tyrrhenica. In his quæ caliditatem ferre poſſunt, peſſus aureus inſcriptus conuenit, & enneapharmacum. Sed quæ calfacientia nõ ſuſtinent, his ex ouo, & roſaceo, adipeq; anſerino ſeu gallinaceo conficiantur. Cæterum aduerſus ardentiores cum febre inflammationes, emplaſtrum ex herbarum ſuccis in fictili uaſe cum roſacei liquefactum miſcetur ſucco plantaginis, aut ſereos, aut cichorij, aut intybi. Vel ſequenti utitor, in qua adipis anſerini ſuillæue recentis axungiæ drach. quatuor, cerati roſacei aut Suſini unciæ duæ, ouorum aſſatorum luteorum uncia, croci drach. myrrhæ triobuli, opij oboli duo, uel opij loco capitum papaueris decoctum. Quod ſi uehementißimus uuluam infeſtat dolor, ſucci papaueris lentis quantitatem, cum lacte muliebri, & ſucco fœnogræci, ſubijciendum porrige. Porrò ad inflammationes cum duritia, medicamentum roſaceo liquatum modo iam dicto ſubijcitur, uel infunditur. Iam uerò declinationibus uuluæ in latus ſecundum paroxyſmos quidem perinde atq; inflammationibus ſuccurritur. In doloris remiſſione ex

Quæ fertentiores inflãmationes placant.

Grauiſſimos dotores lenientia.

De declinatione uteri.

morbi

morbi deceßione ualenter emollientibus utendum. Si uetuſtas malum occupauerit, his quæ robur inducũt, meta ſyncritica, id eſt, recorporatitia, adpellatis, pugnandũ. Foris autẽ duritie oborta, malagmatis, puta eo quod è ſertula campana cõficitur, malagmate item Mnaſæi, & Iceſij, Melino Sarapionis, aut pyrino. Victus autem principio quidem tenuis: facta autem morbi relaxatione modica, ducendæ laborantes ſunt in lauacra. Diuerſi generis epulæ, ſolidioresq; elargiendæ ſunt.

De abſceſſu uteri. Cap. LXV.

CVm inflammatio uteri in abſceſſum cõuertitur, intendi ſigna quæ memorauimus uideas, acceßiones ad hæc inordinatæ cum horrore inuadunt. Per initia quidem morbi intenſis cum doloribus. Poſtremo uerò ad ſuppurationem perducto apoſtemate, impetus aliquantulum remittitur. Cæterum in eo quo uomica diſrumpitur tempore, cruciatus ſæpenumero acriores punctorij incidere uidentur, febresq; feruentiores accenduntur, urina nonnunquam ſupprimitur, interdum uerò oletum, facto iuxta affectam uteri partem impedimento: aliquando uerò tumor circa pubem attollitur, & tanquam inundationis ſenſus, ſi abſceßus grandior fuerit. Quod uerò in obuijs, quaſi que expoſitis locis conſiſtit, oricularia etiam ſpecillo, aut digitorum attactu deprehẽditur, eo quod dolores acerbiores, ob neruoſam ipſius oris uteri partem, inferant. Quemadmodum in fundo circaq; ſinum dolore magis uacant, & digitorum tactui tumor non cedit, orificium autem gracilius uidetur. Suppurationi igitur maturrime, cataplaſmatis ex fœnogræco, ſemine lini, hordeacea aut tritacea farina, admixtis interim ipſis ficubus elixis, aliquando etiam columbino ſtercore opitulandum. Inſeßiones quas ad inflammationem recenſuimus, crebræ adhibitæ proſunt. Peſſuli item ex reſina terebinthina, myrrha, œſypo, atq; butyro cõcinnati laudantur. Rupto porrò abſceſſu, ſi quidem pus inueſticam deferatur, lac, cucumeriſq; ſemen potandum: ſin uerò in inteſtinum rectum putris euaſerit materia, lentium, corticumque malorum Punicorum decoctum aluo infunditur. At ſi aperto abſceſſu pus merum in ſinum locellorum confluat, roſaceum infundito, aut ex amygdalo dealbato oleum, aut tetrapharmacum Baſilicum, aut recens deniq; butyrum. Si ſanies tenuior tetri odoris eruperit, quemadmodum ex hulcere paſcendo repente, maiore aſtringendi ui, quod utero infunditur, polleat: puta baccæ myrthi, palmulæ, & lenticula. Quod ſi poſt humorũ excretionem adhuc inflammetur, cataplaſmatis inſeßionibusq; iugiter inſiſtendũ eſt. Cũ autem in muliebrium locellorum ore abſceſſus conſtiterit, neq; confringatur, poſtquã extenuaueris circumiacentia puri corpora, ad pus expellen-

Rupto uteri apoſtemate quid faciendum.

dum chirurgica manu utamur, ceu in libro de his, qui manu medicâ exercent artem, memorabitur.

De exhulceratione locellorum. Cap. LXVI.

EXhulceratur ſubinde uulua ob difficultatẽ pariendi, uel conceptus extractionem, uel eiuſdem interitum, uel acria medicamenta adhibita, uel ex fluore, uel ex ruptis deniq; abſceſſibus. Quapropter ſi prompta & expoſita fuerit hulceratio, ſpeculi artificio deprehenditur: ſi profunda & recondita, ab excrementis egeſtis. Humor nanq; diuerſus excernitur, inflammato quidem hulcere, exiguus, ſanguinolentus, aut faculentus cum ingenti dolore. Si ſordidum fuerit hulcus, copioſior & ſanie ſero ſa cum minore cruciatu profluit. At ſi depaſcendo ſerpat, teterrimi odoris humorem emittit atrumq;, cũ doloribus uehementioribus, alijs q; inflammationũ indicijs. Mollitoria medicamenta irritant, contraria leuant. Mundo autem exiſtente hulcere, humor exiguus, æqualis, inſipidus, craſſus, albicãs, ob ampliorẽ loci ſenſum extruditur. Inflammato autem hulcere, iis quæ ad inflammationem conducere docuimus, remedijs utendum. Cũ ſordidum fuerit hulcus, ptiſanæ cremore cum melle infuſo colluendũ, ſiue tetrapharmaco, cum Suſino, ſiue muſa in quo elixa ſint fœnogræcum, aut malua, aut furfures, aut lens deniq; cortice detracto. Cæterũ quò exactius purgetur, etiam marrubium, aut eruum, ſiue mel, admixta erui farina, aut iris, alumen ue rotundũ, uel ſimile quiddam adijciatur. Eadem et foris ex muſa macerata inducuntur. Peculiarius proximum opitulatur medicamentum: Crocus optimus læuigatur lacte muliebri, deinde ceroto roſaceo exceptus cum adipe anſerino, ſtocco illinitur. Exquiſitius eſt, & ingentes dolores feſtinãtius diſcutit illud: Capita papaueris in paſſo diluto irrigantur per triduuum: mox decoquũtur donec liquefiant, deinde teruntur cũ foliorum roſaceorum drach. quinque, croci tribus, admixta capitum papaueris elixatione: poſtea ſuperfundito ceræ roſaceo liquatæ denarios duos, & peſſo cum roſaceo imbuto, ſubijce. Vincit etiam medicamentum quod ex ouis, crocoq;, ac roſaceo, adipe anſerino, medullaq; ceruina cõtexitur. Aegyptia item ſine rubigine ad exhulcerationes mirificè facit. Noma ubi fuerit, cum inflammatione, panis tepida maceratus, ex hydromelite, oleo, althæa, fœnogræco, palmulis pinguibus cataplaſmatis modo illinitur. Immittendus præterea ſuccus plantaginis, ſolani, ſeminalis, fereos, primitus quidem per ſe, deinde uerò cũ uino auſtero ſiue aceto. Noma uerò citra inflammationẽ urgente inijcienda ſunt efficaciora: exempli grãtia, decoctum malicorij, roſarum, oleæ colliculi, cupreſſi, malorum cotoneorum, rubi, myrti, lentiſci, rhamni, rhu quo utiũtur coriarij è uino ſtipantes, poſtremo

Si noma cum inflammatione.

Si noma abſq; inflammatione.

poſtremo uerò aluminis quoq; et acaciæ, lycij, hypociſtidis, ex iiſdem etiã decoctis inſeſſus conſtituitur: ſi nihil proficiatur, primo quidem medicamentum è charta immitte, deinde uerò acetum, aut Antheram, aut chalcitem, aut atramentum ſutorium. Huic ex liquidis eadem quæ dyſentericis congruunt. Alimenti porrò perexiguum boni ſucci miniſtrato. Expurgato iam hulcere, lauare pluripharia, alere largius, & uinũ præbere, quò caro breui excreſcat, expedit. Peſſi autem uice indetur, medicamen ex thoris, dilutum cadmia, aut ladano, aut plumbagine. Foris autem abdomini atq; coxendicibus emplaſtrum cicatricem induces imponendũ eſt. Quem admodum enim cataplaſmatum, ita & emplaſtrorum potentia per cæcos meatus ad interiora transferetur.

De uteri cancro. Cap. LXVII.

EX canceribus muliebrium locellorum alij hulcerati, alij non hulcerati exiſtunt. Cancri igitur non hulcerati notæ ſunt, tumor in uuluæ oſtiolo durus, inæqualis, crepidinoſus, colore ſeculentus, rubicundulusq;, interdum etiam ſubliuidus: cũ pergraui circa inguina, epigaſtriũ, ſumen & lumbos dolore, manuumq; attrectatione, & medicinarõ uarietate excandeſcunt. Si cum hulcere cancer eſt, præter dolores & duritias, tumoreſq;, hulcera exeſa ac inæqualia ſpeculantur, magna ex parte quidem ſordida, oris pertumidis albicantia, humore concreto odioſa. Sed quæ munda uidentur, ſeculenta, liuida, rubentia, & cruenta apparent: ſanies inde tenuis, aquoſa, nigra, aut ignea, tetri odoris iugiter excernitur: nonnunquã uerò etiã ſanguis erumpit, cæteraq; indicia, quæ de utero inflammato enumerata ſunt. Hæc diſpoſitio curationem nõ recipit, ceu ipſius etiã aſſerit Hippocrates. Placari tamen leniriq; poteſt inſeſſionibus ex fœnogræco, maluaq; paratis, atq; id genus cataplaſmatis. Efficaciſſimas lenientes habent in exacerbationibus, malua aut althæa in mulſa ſubacta, colliquataq; cũ pauco roſaceo, et inſtar cataplaſmatis adglutinata: ad hæc cõpoſitio ex ficubus aridis, ſertula cãpana, ruta, thure, napoq; (quã buniadã uocãt) accuratè cũ oleo cõtuſa. Itẽ cataplaſma ex palmulis in paſſo decoctis, adiectis ouorũ uitellis, atq; farina hordeacea, aut papauere, cum coriano, aut ſeminali, aut ſeri: hæc quidẽ in ipſo cruciatus tempore proſunt. Poſt hæc uerò cerotũ ex roſaceo, aut myrtino, aut œnanthino, aut melino cum palmulis in paſſo elixis admiſceatur. Peculiariter uerò huic negotio quadrat cataplaſma ex fecc cortinæ officinarũ fabriliũ, q̃ teſta læuigatur, ceratoq; roſaceo excipitur, tãtiſper dũ cõſiſtẽtiã emplaſtro idoneã induat. Hæc qdẽ extrinſecus adhibẽtur. Interius uerò mitigat locos oleũ. Si exhulcerati fuerint, lac quoq; muliebre infuſum, tepiduſq; plantaginis cremor.

Canceris exhulcerati ſigna.

Cancer oſus aſſerus inſanabilis.

Quæ foris in cancro adhibeantur.

Si

Quibus intrinſecus cancro ſuccurrendum.

Si ſanguis ab hulcere manat, ſuccus ſeminalis herbæ cũ pauco thure cõmulcet. Mitigant præterea peſsi è croco, lacte muliebri, liquore papaueris, & cœſypo. Omnium uerò efficaciſsimum eſt, & aduerſus ſedis etiam affectiones, quod accipit ſpumæ argẽti Italicæ lotæ uncias ſex, thuris maſculi, cœſypi, adipis porcini recentis, butyri noui, ceræ Tyrrhenicæ, ſingulorum uncias duas, roſacei quatuor. Spumam argenti in cremore ſereos contritam, liquatis iniicito. Cibus qui facilè in uentriculo uincitur, & in membra diſtribuitur, inculpati ſucci exhibendus eſt, uinum pauciſsimum, aquoſum, acrio res cibi omnes, ſatietas q; cauenda eſt, promptiſsimè nanq; in ipſis cibaria corrumpuntur.

De Callo, ſcirrhóue, & duritia. Cap. LXVIII.

OBdureſcit uterus, quandoq; ſanè derepente nulla perſpicua occaſione, plerunq; tamen præcedente inflammatione, quæ neq; diſcuſſa, neq; in abſceſſum permutata fuerit. In eodem genere habetur duri-
Scleroma. ties quæ appellatur ſcleroma, in uteri ceruice magna ex parte obueniens, tumorem quidem habens ſimilem, ſed minus renitentem, cum dolore mediocri. Comitatur autem hæc in contraria conuerſio, tumor uehementer durus, & tactu repugnans cum grauitate, & difficili motu: non cruũ modò, ſed uniuerſi corporis, obeundis q; uitæ functionibus ſegnitia. Superueniit non rectè curatis deprauatus corporis habitus naturam aquæ ſubtercutem reſtipiſcens. Principio igitur ſanguis ſecta uena auferendus eſt, aluus Archigenis hiera ſolicitanda: deinde cataplaſmata ex ficubus aridis, cœſypo, nitro, abſinthio: & cucurbitulas cum ſcarificatione adplicabimus: & malagmata, polyarchium, diaſpermaton, & diadaphnidon, hoc eſt, ex baccis lauri confectum. Inſeſsionibus utemur ex caricarum, artemiſiæ, pulegij, altheæ decocto. Peſsuli ex reſina terebinthina, galbano, myrrha, iri, byſſopo, dropace uſui ſunt. Aquarum ſponte emergentiũ uſus, quæ uidelicet nitri naturam aut bituminis potentiam præferunt, cõmendatur. Si corporis robur non deſit, etiam helleboriſmus probatur.

Peſſulus emolliendi uim obtinens.

Accipe ceræ ponticæ, unguenti nardini, uniuſcuiuſq; quadrantem, iri-
agnini ni, gleucini, cyprini, ſingulorum ſextantem, adipis † urſini, et anſerini, butyri, cœſypi, medullæ ceruinæ, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum unciam.

Aliud: Polij drach. duas, myrrhæ quatuor, cum uino Mendeſio tritas, rimoq; dilutas ad ſubijciendum exhibe. Aliud: Ceræ Tyrrhenicæ, adipis uitulini, reſinæ terebinthinæ, medullæ ceruinæ, mellis attici, olei ueteris, æquis portionibus. Peſſus recorporatitius, et ad inflationes: Vuæ paſſæ candidæ, demptis acinis, quadrans. ſolioꝝ uiridis rutæ ſextans, aquæ

marinæ

marinæ unciam & dimidiam, cymini drach. quatuor, mellis quantum ſatis eſt. Illitum autem peſſum oleo cyprino immergito, atq; ſupponito. Cæterum aureus peſſulus uocatus, atq; Libanius, necnõ enneapharmacus huic affectioni accommodati, uerùm peculiarius Titianus.

De Mola. Cap. LXIX.

MOla quoq; uteri, ſcirrhi naturam præſentans tumor eſt, interdũ locellorum orificium, quandoq; uniuerſam eorundem molem occupans. Vnde in tophaceã quoq; duritiem occaleſcit cute uentris protenſa, cũ præcordiorum retractione, gracilentia, decoloratione, cibi faſtidio, menſium retentione, mammis turgentibus, ita ut per initia in quibuſdam ueræ conceptionis opinio ſuboriatur. Temporis uerò progreſſu diſcernuntur: nonnullæ uerò aquæ intercutem præferunt ſuſpitionem. Cæterum diſcrimen ex tumoris duritia, & ex ſurdo digitorum percuſſu dignoſcitur, quod inde nullus, quemadmodum in hydrope ſonitus ædatur. In quibuſdam autem re uera in hydropem cõuertitur: nõnunquã uerò incurabilis magna ex parte morbus naſcitur, quibuſdam ſanguis quoq; effertur. Omnibus itaq; ex æquo conclaui anguſtiore, obſcuro, modicè refrigerato, lecto immobili recumbere confert, ita ut crura ſint altiora & quieta, Efficax quippe ad concitandum quemlibet fluxum, eſt motio. Atq; tumores, duritias q; ijſdem medelis quæ in ſcirrhis uteri ſcleromatis q; ſcriptæ ſunt, medebimur. Sed aquoſas ſuffuſiones illis quæ de hydropico morbo dicta ſunt remedijs. Eruptiones autem ſanguinis uuluæ leues, quæ hæmorrhoides dicuntur, perinde atq; cũ impetu fluxiones eiuſdem, quas hæmorrhogias nuncupant, profluuium q; muliebre curabimus. Sunt qui molam afferant carnem informem in locellorum tunicis conſiſtentem, conceptus modo in lucem ædi. Hoc morbi genus uictu relaxante, quò maturius egeratur, tractandum eſt.

Motus fluxus prouocat.

Mola quid.

De inflatione uteri. Cap. LXX.

TVrget uterus ſpiritu, ex frigore, uel humoribus intus corruptis, uel ex difficili enixu oſtiolo cõniuente, uel ſanguinis grummeſcentis obiectu, interim ſpiritibus in cõcauitate loculamenti ipſius collectis, interim ex ſpõgioſa raritate corporis uuluæ. Quæ comitatur tumor pectinis, totius q; ſuminis, cũ duritia & dolore pũctionis ſenſum inferente, qui ad ſeptũ uſq; tranſuerſum, ſtomachũq; & inguina pertingit, percuſſúq; digitorum ſonitus tympani inſtar editur. Curatur itaq; primũ detractione ſanguinis, ſi nihil impedimẽto ſit: mox in affectus acceſsionibus inedia, fotú que ex oleo rutaceo. Inſeſsionibus item ex rutæ, pulegij, artemiſiæ, caſiæ, decocto, & eiuſdem facultatis alijs. Cataplaſmatis etiam quæ è ſemi

nibus apij, cymini, fœniculi, anisi, ameos, lolleaceáq; farina conte xuntur. Cucurbitulis insuper leuibus, et incisa cute scalpello. Si uitiū in uetustatem inciderit, corpus hiera picra euacuabimus, dropacibusq; & sinapismis, et naturalibus aquis utemur. Cæterū obstetrix inserto digito oleo prius imbuto, incumbentē sanguinem in frustula conglobatū si assequatur, auferat clementer ipsum resoluens: deinde rursus cataplasmatis modo imponēda, ficus, nitrū, & absinthiū. Epitemata emolliendi facultate prædita erūt, Polyarchium, diaspermaton, & diadaphnidon. Pessuli deniq; ex ruta, melle, nitroq; formētur. Cūprimis aūt ille accōmodatus est, qui faberrime è ficuū pinguiū concussarū drachma, cymini duabus, spumæ nitri drachma cōcinnatur: sed propter acrimoniā in lacte prius macerentur. Pessi postremo cū ēli, qui emolliendi uirtutem habent, ad eam prouinciam sunt idonei.

De uteri suffocatione. Cap. LXXI.

STrangulatus uteri uocatur, cum idem ueluti retractus ad superiores partes recurrisse uidetur, & societatem afflictionis principes corporis partes percipiunt: uerbi causa, arteriæ, quas caroticas uocant, cor, & cerebri membranæ. Accidit autē languentibus appetente accessione tarditas mentis, segnities, crurum debilitas, pallor uultus, species luminum hebes. Obruente uerò iam strangulatione, profundissimo sopore, quam cataphoram uocant, corripiuntur, sensibus interceptis ac intermortuis obmutescunt, crura contrahuntur, male demum rubescere incipiunt, & facies turgidula efficitur. Cū ad se reditura mulier est, promanans quædā è muliebribus locellis humiditas tactu percipitur, immurmurat uenter, et progreditur aliquod ex intestinis, ipseq; uterus paulatim laxatur, tum deniq; ad se redeunt, sensumq; recipiūt. Mouetur porrò morbus ille quodam circuitu, quemadmodū & morbus comitialis, farta uidelicet uulua, uel seminali, uel alia quauis materia, aut hac in eadē putrefacta. Plures quidem relatæ, & priſtinæ salubritati restitutæ sunt: nonnullæ uerò in ipso paroxysmo uitam in mortem subitò commutarunt, citato primum arteriarum pulsu, mox inordinatim trepidante, postremo eodem in totum suffocato et abolito. Tum exiguo per partes humore roresci cutis, respiratio primum quidem obscuratur, postea uerò exactè adimitur. Hic affectus hyeme atq; autumno frequenter ingruit puellis, procliuibus ad libidinem, sterilibus, & potissimè si ui medicamentorū infœcundæ euaserint, & aliter refrigeratis. In exacerbationibus igitur extremas corporis partes arctius uincire oportet, & tota crura corpusq; uniuersum confricare, aut quæ animo deficerunt, ad sese redeant: graueolentiaq; odoramenta naribus admouēatur: uerbi causa, scyrpus lucernæ extinctus, cafaxoriū, pix liquida, cedria, uellera, & linamenta cōbusta: quidā uerò matulā quoq; suppositā lotio uete-

ri, ſiue oletulo fœtentẽ: Et cucurbitulas inguinib. & pubi cũ plurima flamma, manes, atq; cũ ſcarificatione, adglutinare expedit. Acceßione aũt longius protracta, etiã ea quæ diſcußis flatib. peditus agũt, utilia ſunt: cuiuſmodi ſunt collyria, quæ colica dicũtur, aluo indita: exẽpli gratia, cyminũ, nitrũ cum melle: & ſtercus cũ clyſtere ſubducere, ne torqueãt iniecta, congruit. Porrò naturalib. fragrãtiſſima unguenta infuſa, detrahere uuluã naturæ aptitudine poſſunt: ueluti amaracinũ, malabathrinũ: Sinapi uerò partim quidẽ narib. obijciatur, partim uerò pedib. cataplaſmatis inſtar imponatur. Inclamabit aũt qſpiã illas horrifica uociferatione, propriaq; aurib. nomina intonabit, quæq; ſternutationẽ proliciũt adhibeantur, è caſtorio, ſtruthio, et pipere. Vbi uerò exacerbatio acumẽ remiſerit, ad uomendũ cogito, abſtinentia imperãda, aut perexigua alimenta offerenda. Poſt ſeptimũ autẽ diẽ purgandũ, quæ è colocynthid cõtexta ſit, hiera: poſt tertiũ uerò diẽ cucurbitulas lũbis adglutinabimus, et ilijs. Deinde caſtorei potione utemur, quãdoq; cũ artemiſiæ decocto, interdũ cũ aqua mulſa. In quibuſdã enim hoc uel ſolũ ad exactã morbi curationẽ ſatis fuit. Inſeſſus præterea & peßi emolliendi poteſtate prædíti, in hũc uſum accerſantur. Hæc quidẽ ad morbi impetũ cõducunt. Cæterũ ad uniuerſi corporis inſtaurationẽ, à detractione ſanguinis auſpicatus ad expurgationẽ cum hiera proficiſcere. Deinde ex aloë cõfectã picrã porrigito pondo drach. cũ ternis mulſæ cyathis, diebus cõtinuis, uel per tẽporis interualla drach. duæ, cũ aquæ mulſæ cyathis ſex. Dropaciſmis iã, & cucurbitulis, & ſinapiſmis utendũ, & qui ex euphorbio cõficiuntur acopis. Ab his exercitationibus indulgendũ: Frictionib. itẽ & exclamationib. poſtremo et naturalib. balneis uti cõſitũ eſt.

De procidentia uteri. Cap. LXXII.

PRocidit uulua rarius quidẽ, ſed quãplures ob cauſas: aut enim ex alto delapſa mulier, & in coxendices firmata, diſruptis mẽbranulis, quæ uiſcus id cõtinẽt hoc morbo corripitur: aut ſecũdis quæ locellis adhæreſcũt, et eos ſecũ detrahũt, uiolẽter extractis, quẽadmodũ præcipue in difficili partu cõtingit: aut fœtu inconſiderate eliſo, aut ex ictu, aut ob uehemẽtes animi affectus, ut ſi filiorũ interitus, aut hoſtiũ incurſus nũtietur, aut ob nauigationẽ piculoſam, aut aliquã id genus aliã cauſam toto corpore ſoluto, collapſoq;, uulua prolabitur: aut muſculis mẽbranisq; uterũ ſuſtinẽtib. languidis & reſolutis, quod decedẽte ætate ſeneſcẽtib. frequẽter accidit. Procidit aũt orificio ſuo maximè. Nõnulli uerò uniuerſum uterũ procidere affirmãt, quod ſanè uidetur abſurdũ. Quo enĩ pacto reducta in ſuã ſedẽ queat reſtaurari? Oportet itaq; in huiuſmodi curatione ſtercore prius per clyſterẽ euacuato, & lotio excreto, quo undiq; ab anxietate libera ſit uulua, laborãtẽ ſupino corpore collocare, ut elatiores habeat coxẽdices, et

reflexos poplites, cum diuaricatis cruribus. Deinde accipito haſtulam lineam, forma & craſsitudine pudendo muliebri conformem, tenui linteolo circumuoluito, & in cremorem acaciæ, aut hypociſtidis uino dilutum demergito, ſubijcitoq; uuluæ, & abſq; uiolentia omnem uteri partem quæ deciderit ſurſum retorqueto, quoad uniuerſa ipſius moles in ſinum recipiatur. Pecten præterea extrinſecus ſpõgia in poſca expreſſa operiendus eſt. Decumbat autem mulier extenſis & coaptatis inſertim inuicem cruribus, ita quidem ut alterum alteri inequitet. Poſt hæc cucurbitulæ ſunt adglutinandæ, cum flamma plurima, umbilico & utriſque illijs. Odoramenta naribus offerenda ſunt perodora. Tertio die lana ſinui impoſita, mulier in uinum atrum & auſterum deſcendat quadantenus tepefactum, ſi-
rotundi iunci odorati. ue in decoctum myrti, † lentiſci, & malicorij. Poſt hæc priore lana è pudendo ſublata, noua eodem madefacta medicamento imponatur. Foris cataplaſmata abdomini injciantur, diaphœnicon ſcilicet ex farina hordei, aut lente, & corticibus mali Granati cum oxymelite, atq; hæc alternis diebus uſq; ad exactam curationem permutentur. Quod ſi progreſſu temporis id quod procidit putrefiat, auferemus id ipſum, nullum prorſus diſcrimen ueriti. Totam etenim uuluam putrefactam quandoq; amputatam fuiſſe, & mulierem ſuperſtitem manſiſſe tradunt.

De muliebrium locorum præcluſione. Cap. LXXIII.

ACcidit anguſta quædam circa muliebrium locorũ os præcluſio, quam στένωσιν appellãt, idq; aut propter exhulcerationem quæ præceſſit, aut duratam illic inflammationem. Succurrendum eſt igitur inſeſſibus qui mollificant ex oleo & aqua, & fœnogræci decocto. Cataplaſmata eius facultatis ſunt applicãda: Peſſi item qui emolliendi uim habẽt, adhibendi. Quod ſi imueterauerit malum, ſuffimentis uaporibuſq; aromatum utendum. Diſcutit etiam eiuſmodi nexum peſſulus ex œſypo, nitro, reſinaq; terebinthina contextus, ſi nihil aliud, quàm uuluæ orificij claſtura ſubſit.

Sterilitatis præſidia. Cap. LXXIIII.

SIne itaq; diſcrimine utrique ſexui, tam mari quàm fœminæ corpus uniuerſum in media & inculpata temperie conſeruare cõgruit, & abſq; laborum, ciborum, balnei, & reliquorum omnium exceſſu. Præcipuum enim eſt corpus ad ſaginam ut obeſiorem ſibi cõparet habitudinem neutiquã deducere, neq; enim habitiores progignẽdis liberis ſunt idonei eo quod pudendis inter ſe optime conuenire nequeant, tum quod pauciſſimum prolifici ſeminis emittant: neq; uehementer extenuato graciliq; corpore, procreandi liberos prouinciæ ſufficiunt. Conferunt opis plurimum

ip

in hac cõſtitutione, cuncta quæ calfaciendi, paululumq; inflandi uim obtinent. Vinum calidæ naturæ cum modo ſumptum. Et ex holeribus eruca, naſturtium ſylueſtre, quod eryſimon Græcè nominant, herba hormyum geminalis, & id genus alia. Ruta uerò & nepita prorſus ſunt fugienda. Si autem prauorum humorũ hubertate conceptus impediatur, eoſdem expurgare, aut utili uictus ratione temperare, expedit. Priuatim uerò mulieribus competit ſummam uuluæ rationem habere, ac menſium ut tempeſtiue reſpõdeant. Cũ igitur pro foribus eſt purgatio, cura mediocritatis nõ tã eſculẽtorũ q̃ poculentorũ, quàm fieri poteſt, maxima habenda eſt: et quippiam eorum, quæ ad purgationem ſtimulant, ſumendũ: cuius farinæ ſunt cum holera odorata, tum quæ acrimoniam præferunt, puta ſcandix, crithmon, fœniculum, apium, ſmyrnium. Cæterũ prauam uuluæ temperiem emendare conuenit. Frigidiores igitur uteros, propriè arguit menſium retentio, uictus gelidioris potentiæ, et craſſi ſucci, etſi ſtupor circa pectinem, lumbos, & crura ſentiatur. At quæ ſunt ad ſummum perfrigeratæ, neque in Venerem admodum procliues feruntur, neq; appetunt: expedit igitur cum alijs remedijs, tum fõtibus quibuslibet, tum ijs quæ ſuffitibus cõſtant reuocare calorem. Neq; ſanè abominandum fuerit caſtorium potare, & fragrantia ſemina, cyminum, aniſum, pulegij comam, & iuniperi baccas, unicuiq; pipere cõmixto. Vteri uerò fõtus, partim quidem uapores erũt, qui à ſedentibus per ſedem in ſinum pudoris excipiuntur, partim uerò calida aqua abluendo fiunt, in qua elixa ſit ſaluia, artemiſia, ruta, cyperum, pulegium, acorum, & quæ bonum emittunt odoris fluxum ſemina. Cataplaſmate ex ſingulis pectinem illinemus. Conducit non minus Polyarchiũ epithema. Frictio porrò pectinis atq; coxendicum nulli alij præſidio bonitatis honore & utilitate cedit. Vtitor etiam proſthetis è myrrha, ruta, galbano et caſtorio, fomento genitalium locorum prius facto ex aqua mulſa, ſiue marina. Probatur etiã ad hæc, peſſus, qui appellationẽ Gone obtinuit. Calidiores locellos teſtantur corpus reliquum calidius, menſiũ paucitas, qui cum labore erumpunt, & exhulcerationes muliebrium naturalium. Succurritur itaq; mediocriter humectantibus & perfrigerantibus: cuius generis ſunt olera, lactucæ, maluæ, blitum, cucurbita, cucumis, pepon, atriplex, portulaca, atq; id genus eſculenta alia. Veſicæ, imo uentri, lumbis refrigerantia adhibentur cataplaſmata, ſucciq; illinuntur. Quod ſi humiditate muliebrium locellorum infœcundæ non concipiant, in media re Veneream adore profunduntur admodũ, tenuioresq; & copioſiores defluũt menſes. Victus ratio ſic habentibus proficit aridior, pariter & labores frictionesq; ſuperiorum partiũ, ſimul & uomitus, ariditasq;, & frugalitas

Quæ ſteriliſi purgationem prouocant.

Frigidioris uluæ notæ.

Calidæ uluæ curatio.

Humidioris uluæ cum curatio, tum cura.

Siccioris uteri medela.

cibi. Exre prætereà uſuq; fuerit, ipſam quoq; uuluam medicaminibus acer bis tueri: è quorum numero habetur lentiſci elixatio, & myrtorum, & roſarum, & rhus. prætereà mali Punici floris, & foliorum rubi, atq; gallæ. Vtero contrà aridiori, contrarijs occurritur auxilijs: lauacris inquam, & unguentis, cibisq; humectantibus, & holeraceo nutricatu: uino mediocri, haud admodum ueteri. Quod ſi quæ craßioribus humoribus impeditæ nõ concipiant, ſi mordax humor infeſtet, mulierem probè purgare quolibet humore officium faciente, familiari medicamento: maximè tamen ex aloë picra: deinde ſero lactis uuluam eluere, uictusq; rationem exquiſitiorẽ diſpicere, cõuenit. Pituitoſos autem humores, exercitijs, ſudationibus, uomitionibusq;, ſiue per inferna, euacuare expedit. Oportet inſuper ex pharmacis epithymum, euphorbiũ, piperis, ſemen dauci, ſemen petroſelini, ſingula contuſa pondo duũm drach. potui dare. Hoc per uentrem etiam pulcherrime deducit, uuluamq; calfacit, quemadmodũ ſæpe iam menſes quoq; rupit his, quæ purgationem non ſunt expertæ. Quando autem remedia liquet profeciſſe, menſtruis purgationibus recte expeditis, tũ ceſſante purgatione, in Venerẽ congredi conſultũ eſt. Quandoquidem aũt ſpiritus ſimiliter in utero concluſi, facultatẽ cõcipiendi prohibent, notas ex his, quæ de uuluæ inflationibus prodita ſunt, deprehendes. Medendum uerò in primis cibi abſtinentia, mox cyminum, anethum, apij ſemen, rutæ, aniſi, & eſculenta pleraque offeruntur, partim quidem potanda, partim uerò apponenda. Conniuentes porrò mulierum uulnas aperire conuenit, fragrantibus iniectis lauaminibus ex malua, & ſemine lini, fœnogræci, & oleo, interdum etiam melle. Vehementioribus item, artemiſia, cumilagine, nepita, pulegio, & anthemide (quam chamæmillam uulgò uocant) ad hæc reſina quoq; terebinthina, nitro, cucumere ſylueſtri, elaterio, caßia, & liquida pice. Quibus oſtiũ genitale hiat, his uictus, fotus, medicamenta aridiora, & conſtringentia, cytini malorum Punicorum, lentiſcus, rubi, uuæ, myrta, & quæcunq; in humidiore uulua expediunt, accommodatiſſima cenſentur. Perucryſiones deniq; uuluarum, fomentationes corrigunt, & mollitoria ſi imponuntur. Coitus poſtremo qui à tergo exercetur plurimum momenti ad partus conceptionem conferre uidetur.

Sterilitatis ex craſſis humoribus cura.

Vterus claſſus quibus reſerãdus.

De uuluæ rhagadibus, condylomatis, & hæmorrhoidibus. Cap. LXXV.

IN ſœminarum naturalium oſtiolo, rimæ (quas Græci ῥαγάδας uocant) quandoq; ex uiolento partu proueniunt: quæ primũ quidem recentibus etiamdum ex puerperio doloribus deliteſcentes fallunt, poſtea uerò paulatim ſenſu percipiuntur, nunc attrectatu, nunc in congreſſu Ve-

nereo,

nereo, dū ex attritu polluuntur cruore, arguūtur. Sinu uerò pudoris adaperto: rupturæ, rimæq; in corona oſtij ſpeculantur. In quibus ſanè chirurgioperam, & erodendi uirtute prædita medicamina reſpuentes, ſimplicioribus inſeſſionibus atq; peſſis utemur. Confert etiam tetrapharmacum diſſolutum. Quod ſi labris calloſis fuerint rimæ, compoſitione ex charta, cum roſaceo utendum. Si autem uehementiam eius laborans non ſuſtineat, tridem Illyricam reſina terebinthina exceptam, imponito. Hulcuſculis uerò cicatrice obductis, magno cū emolumento adhibetur medicamentum ex cadmia, aut eorū aliquid, quæ ſedis affectibus dedicata ſunt: cuiuſmodi eſt, quæ ex ſpuma argenti contexitur confectio. At ubi eiuſmodi fiſſu-

Rhagades inueteratæ condylomata dicuntur.

ræ uetuſtate in condylomata degenerarint, conſimilibus diſcutiendæ, & ad cicatricem quam primum reducendæ ſunt. Hæmorrhoides præterea in muliebrium locorum oſtio ſiue ceruice naſcuntur, quæ in partibus ſpeculi artificio deprehenduntur, quia in exacerbationibus ſanguinolentum, ſubrubrumq; tuberculū excrucians, euidenter appareat. In uitij uerò relaxationibus fluor dolore uacans ſubluuidus, ſtiriatim excernitur. In quibus igitur loci commoditate fieri poteſt, per morbi inducias, amputari mydio inſtrumento debent: Sin uerò minus, medicamentis reſtringēdæ ſunt, nūc quidem aridis malicorijs, adiecta galla, aut quopiam eiuſmodi adplicatis: nunc uerò his quæ in ſanguinis uteri profluuio compræhenſa ſunt, adhibitis: quæ etiam diarrhis & ſanguinis fluxum patientibus congruunt. Hoc potiſſimum diſcrimine diſcernuntur, quod uterus per interualla continenter cruorē emittit, nō eo ſolū, quo menſtruas expedit purgationes, tēpore.

Hæmorrhoides oſtii marricis.

De difficultate pariendi. Cap. LXXVI.

PAriendi difficultas accidit uel culpa parturientis, uel fœtus, uel loculi uitio, uel à foris euenientium cauſis. Gignentis quidem culpæ, ſi nimium craſſa & præpinguis, aut quod uulua tota iuſto arctior ac minor ſit, aut dolorū imperita, aut formidoloſa, aut inflammationem circa uterum, aut alijs propinquis partibus experta, aut quocunq; alio morbo affecta, aut ſuapte natura imbecillior, minusq; ad fœtum propellendū firma, aut quia parturitionem intempeſtiue accelerauerit. Culpa uerò fœtus, inuſitata magnitudine contingit, aut paruitate, & modica, ponderis grauitate, aut quod ampliſſimi ſit capitis, aut monſtrum: uerbi cauſa, biceps, aut mortuus, aut uiuens quidem, ſed imbecillis, neq; potens in lucem progredi, aut ſi numeroſi in utero ſint partus, quinos nanque ſimul ædi poſſe aſſerit Herophylus: aut ſi naturæ contrariam habuerit in utero poſitionem. Naturalis enim fœtui poſitio figuraq; eſt. Primū quidem in caput uergi, manibus in fœmora protēſis, procliui directe ad orificiū capite.

Quomodo puerperæ uitio partus reddatur difficilis.

Fœtus quomodo partum difficilem faciat.

Forma pueri ex utero prodeuntis.

Proxi-

Proximũ uerò ſi fœtus rectà in pedes conuerſus eſt. His exceptis, reliquæ omnes partus in lucem cedendi formæ præter naturã, et incõmodæ ſunt. Vitio autem loculi puerperium redditur difficilè. Si propter craſſitiem nõ auellatur, uel ſi antequam cõueniat, præ nimia tenuitate membranæ prorumpat: euacuato nãq; humore, ægerrimè delabetur fœtus propter ariditatẽ. Ex his quæ forinſecus occurſant, cauſa ægræ parturitionis fit, uel frigore, quod uterũ nimium condenſat, uel calore immodico, qui uires diſſoluit, aut alio quopiam euentu fortuitò incurſante. Si igitur aſtrictioni quaſiq; obturationi difficultas pariendi imputatur, laxatione primitus ſuccurrito, infundendo largiter oleum dulce, & calidum, & elixationem fœnogræci, aut maluæ, aut ſeminis lini, aut etiam oua, laboris mitigãdi gratia. Deinde pubem cum imo uentre & lumbis, cataplaſmate illinito ex ſemine lini, aut aqua mulſa, aut hydrelæo: Inſeſſus probãtur ex ſimilib. Balneis quoq; laxationes iuuant, niſi febris, aut alia quæpiam prohibeat occaſio: Mouetoq; parientem lectica, in aëre temperate calido. Nonnulli uerò iactationes motuſq; uehementiores, ſternutamentaq; adhibuerunt. Meticuloſam adhortamur: Inexpertam doloris docebimus ut ualidiſſimè ſpiritum contineat, & ualidiore niſu conceptum ad os uteri protrudat. Si quæ animi deliquium pati cœperit, ijs quæ ſtuporem arcent odoramentis recreanda eſt. Ad ſenſus reuocatã, & meliuſcule habentẽ, modico cibo reficimus. Præpinguẽ ad lectulũ pronã collocabimus, cõtractis ad fœmora genubus, quo uulua pubẽ uerſus tendens, directe oſtiolo opponatur, quod cerotarijs et inunctionib. delinire digitis cõuenit, ac leniter aperire: Si quis præterea morbus has partes infeſtauerit, etiã huic proſpiciendũ. Aluiexcrementum detentũ molli clyſtere extrahendum. Secundæ ſi non ſponte erumpunt, digitis ſoluendæ ſunt, aut ſpatha, quod Polycopon uocant, in ipſis abſcondita, leua manu prætentante, & pinguem aliquem humorem in ſinuoſum uuluæ loculamentum per clyſterem immittimus. At ſi præter naturam infans poſituram habuerit, ad naturalem figuram redigẽdus eſt, nunc quidem impellendo, nunc uerò adducendo, nunc flectendo, nunc uerò dirigendo: etſi quidem manum prætendit aut pedem, membro apprehenſus extrahendus nõ eſt, obſtinatius nanq; offirmatur, aut luxatur, aut membratim etiam dilaniatur, ſed digitis humero aut coxendici conceptus affixis, prominens eius particula denuo in locum conuenientem reuocanda eſt. Si toto fœtu in ſeſe conglobato perperàm figuretur, ſurſum prius ipſum ab uteri oreficio ſublimem emouere: deinde præhenſum denuo, ad os ipſum dirigere conſilium eſt. Quod ſi plures uno fœtus deferantur, iterũ ſingulos à ſuperna infernáq; parte reducito: uerùm ut omnia leniter

Externæ ægri partus cauſæ.

leniter & abſq; membrorum offenſa tractentur, locis oleo perfuſis. Tempus in ſellam collocandi parturientem eſt, cum uuluæ oſtium apertum digito ſubcidit, & quod præruptũ eſt prolabitur. At ſi quod mortuus ſit infans, aut aliam ob cauſam progredi in lucem moratur, exerãdi neceſſe eſt.

De coxendicis affectibus & curationibus. Cap. LXXVII.

ISchias, hoc eſt, coxẽdicis morbus nihil ab arthritide diſſidet, niſi quod cauſa ipſius coxæ inhæret. Eſt uerò ea craſſus & pituitoſus humor, qui in coxendicis cõpage & articulo cuneì inſtar cõcretus inſedit. Dolor uerò ipſis à natibus pubeq; ac fœmoribus ad genua uſq;, pleriſq; autem ad extremum uſq; pedis calcaneum peruenit. Circa igitur prima morbi rudimẽta ſtatim ſimul atq; in languentẽ incidimus, facta alui ſcyballorum per clyſterẽ euacuatione, ex uena cubiti ſanguis detrahendus eſt: ſi dolor inueterauerit, à malleolo affecti cruris detractio probatur. Per morbi quidẽ inſultus, iſtac irrigatione fouemus: cyprini cyathi octo, aceti quatuor, nitri duo, cachryos unus, lanis ſuccidis calida imponuntur. Poſt id cataplaſmata applicentur ex amarorum lupinorum farina, cum oxymelite, farinã uel lolleacea, cũ reſina, & cucumeris erratici radice, & nitro, & nepeta, & canchry, & baccis lauri. Cæterum nepita per ſe ſine appendice magna cum utilitate cataplaſmatis modo cum oxymelite aut mulſo imponitur. Emplaſtro præterea mitigatorio utendum, in quo ceræ drach. centũ, reſinæ terebinthinæ uigintiquinq;, eruginis ſex, myrrhæ, galbani, ireos, ſingulorum drach. ſex, cedriæ quinq;. Cæterum potionãdi prius ſuat ipſi, ſucco Cyrenaico erui quãtitate, aut caſtorij drach. una cũ opoponacis trio bolo. Porrò capparis radicis cortex potus, & cataplaſmatis immixtus cõfert. Quod ſi maximè dolor excruciat, tum anodyna medicamenta locum habent: uerbi cauſa, confectio Philonis, & quæ contexitur è duobus piperum generibus. Clyſtere uerò utimur illo: Mellis cyathus unus & dimidius, olei ſeſquicyathus, aquæ cyathi bini, nitri denarij octo, reſinæ terebinthinæ drach. quatuor. His calidis aluo immiſſis, ſedem, quã dactylion nuncupant, fouere expedit: & ſi per morulã longiorem contineantur, mucoſam humorẽ, euacuat, nonnunqnam etiam ſanguinem, cum plurimũ præſidij confert. Quod ſi his actis etiamdum quid doloris ſupereſt, quod quidem rarenter uſuuenit, tum denuo frequentius id ipſum uſurpandũ, aquæ loco centaurij decocto admixto. Sanguinem quoq; ciet capſellæ herbæ ſemen inditum: liquor item cucumeris erratici, & id quod ex ipſo conficitur, uel oleum quod è radicibus eius contextum eſt ſycionium: Et ſalſorũ piſcium muria, & oliuarum colymbadum ſalſugo utiliter infunditur. Cucurbi-

Emplaſtrum mitigans.

Sanguinem euacuantia.

curbitulæ præterea sunt cum plurima flamma & scarificatione coxendici adglutinandæ: interdũ etiam imponendæ sunt hirudines. Morante autem diutius hac ægritudine, aggrediunda est purgatio ex hiera, aut colocyntide, exhibendo medullam probè læuigatam & maceratam pondo drachmæ unius, in mulsi cyathis duobus, siue non multo plus minus ue, pro uiribus, aluiq; languẽtis facilitate. In aqua uerò mulsa ruta elixetur. Puls item colocynthidos sic affectos probè expurgat. Vomitus insuper cum radiculis elicitus, intra initia morbi quibusdam auxilio fuit. Morbo remittente dropaces ipsis illiniendi sunt. Vtendum quoq; acopo medicamine ex euphorbio, præcipue eo quod pœcilum, hoc est, uariũ appellatur. Adhæc lauacra quoque naturalia accommodata sunt: si hæc ad manum non sint, in alijs lauare balneis, et memoratis indolorijs uti debent. Mixturisq; ex nitris, Asclepio, cõpositione ex euphorbio, adarce, nigro ueratro, castorio, pyrethro, pipere, & staphide syluestri, æquis portionibus. Post balneum picis aridæ unciæ tres, sulphuris uiui duæ, calidæ adhuc cuti inspergẽtur & cooperiãt charta. Si hæc nihil proderint, inclinante tamen morbo, præstat sinapi cum caricis, aut per se cataplasmatis more imponere. Persanat autem ipsos exactissimè iberidis herbæ usus, quam & lepidũ, nonnulli uerò agriocardamum appellant. Quæ uerò apud nos nascitur, fruticosa est, folia lauri comparia, & longe maiora possidens: ea multa experimenta sæpius nõ modò in coxendicis ægritudinibus, sed in alijs etiam diuturnis affectibus dedit. Cæterum efficacius multo æstatis tempore amuletum præstat. Quod si nulla detur foliorum copia, radicis corticem cum adipe suillo contusum, emplastri modo linteolo denso impactum, locis maximè dolentibus imponito, puta toti acetabulorum & coxæ confinio, atq; tantisper dum nigrorem induat, aut omnino liuescat cutis, sinito: deinde ipsum demito, lotoq; laboranti cerotarium illud impingito: Opoponacis unciæ quatuor, aceti cyathis duobus diluuntur, & ceroto cyprino excipiuntur. Verùm si eiusmodi ardentiũ usum negligunt, † instaurantibus emplastris utendum: cuius notæ fuerit, Ceræ, resinæ piceæ, singulorum drach. duodecim, resinæ terebinthinæ, syluestrium columbarum fimi, fecis uini recentis uniuscuiusq; drach. sex, galbani unã & dimidiam. Sed & ea quæ Leæna appellationem habet, è numero eorum quæ restituunt, iudicatur. Conferunt item quæ ex stacte & nitro contexuntur. Potionibus nonnulli cõtinuatis per annum usi sunt, è quibus est medicamentum διὰ τεσσάρων. trixaginis libra una, gentianæ unciæ nouem, aristolochiæ rotundæ tantundem, seminis rutæ aridi sextarius, hæc trita & cribrata singulis diebus cochliarij quantitate exhibenda sunt ieiuno, & ei qui probè confecerit cũ aquæ gelidæ cyathis duobus, per annum, quoad morbus discutiatur: nec-

Iberis nostras.

dissolutoriis

non diahepta, quod eſt è ſeptenis compoſitum, & quod Procli cognomentum habet, eadem pollicentur. Iam exercitationes quoq; proſunt, quæ inambulando & continuis flexionibus & ſaltibus, & curſu perficiuntur. Alimentum præterea ſit mediocriter attenuans, & quod concoctioni minimè reſiſtat. Quod ſi prædictis auxilijs coxendix non cedit, in putrem quandoq; materiã tranſit, quãdoq; laxatis neruorũ ligamentis uertebra luxatur. Prorogãte ſe igitur lõgius ægritudine iũctura tribus aut quatuor locis exurenda eſt, quemadmodum in opere de chirurgico memorabitur, ad cõpluresq; dies hulcera aperta, ne cicatricem obducãt, cõſeruãda ſunt.

De Podagra & Arthritide. Cap. LXXVIII.

Podagricus & arthriticus cruciatus omnis, non ſolum ex imbecillitate particularum corporis oritur, ſic enim exacerbationes neceſſariò, nulla tẽporis intercapedine perpetim affligerent, quãdiu infirmitas imbecillibus articulis incũberet: Neq; etiã ex humore ſolũ, quoniã non in articulis modò hæret affectio, ſed utraq; & humor præter naturã et particularũ debilitas, morbũ articularẽ ſuſcitant. Cũ enim membrorũ nutrix facultas q̃ pro more debilior ob ciborũ affluentiã laborat, cruditates cõtinuè obuenũt. Malignus igitur et ſuperuacaneus humor quãcunq; articuli iunctura debilitatã prius occupat, colligãtes neruos diſtendit, atq; ita dolorẽ excitat. Neq; enim principales, quibus arbitrarius cietur motus, nerui primaria affectione inflãmãtur, quoniã in medijs articulorũ internodijs inflammationẽ oriri neceſſum eſt: uerbi cauſa, cruribus aut coxis, aut genu, aut cubito, aut brachio. Sed per cõſenſum tamen, quẽ cũ articulis obtinent, ijdẽ nerui afficiũtur. Si igitur pedũ articulos humor dũtaxat infeſtarit, podagra morbus nuncupatur. Cũ aũt in reliquos corporis articulamenta penetrauerit cauſa, iã tũ articularis morbus appellari cõſueuit, quo nomine uertebræ, humeri, maxillæ, atque uniuerſi deinceps articuli languore impliciti, cõprehendũtur: nõnullis aures quoq;, & dentes, & guttur, & interdũ etiã iecur, et lien, articularijs doloribus oblanguẽt. Quibus niſi protinus occurratur, maluḿ ue in articulos eructet, laborãtib. breui imminet periculũ. Cæterũ ſuperabũdans humor, nũc quidẽ bilioſus, nunc uerò ſanguineus, quandoq; melancholicus, magna uerò ex parte pituitoſus ac crudus eſt, ex alimentorũ redundante copia, & cruditatib. & ocio cõflatus. In articulis nãq; ſi lõgiore tẽpore inueterauerit, inſpiſſatur, et glutineſcit, ita ut lapidoſas articulorũ durities quas tophos Romani, τοφους Græci nũcupant, perficiat. Nõnunquã uerò diuerſi cõmiſcentur humores, proinde cognitu curatuq; difficilius eſt uitium, & tantum non immedicabile malum. Præcedit hoc mali plerunq; labor immenſus, inambulationes ſolito uehementiores, iugiſque equitatio, & intempeſtiuus rei Venereæ uſus,

Podagra.

Arthritis.

gelidæ potatio inſolita, & frigidorum, aut plurium, aut prauorum eſculentorũ eſus, & uini plurimi uſus. Quin & ex prolapſu quidam, aut propulſationibus, aut luxationibus, aut id genus alijs, primam morbi oblæſionem auſpicati ſunt, ſic ut præceſſerit interim in corpore deſes materia. Sed quam euidens cauſa proritarit. Mœſtitia autem, ſolicitudines, uigiliæ, & reliquæ animæ affectiones, non ſolum hanc quod ammodo ſuſcitãt, uerum prauũ etiã humorem, ſiue primarie, ſiue per accidẽs pariunt. Variæ itaq; ſunt afflictionis huius, ceu dictum eſt, cauſæ: humorũ tamen negotiũ facientiũ differentiæ, haud difficulter, † locis quibus impacti ſunt, perſpicuæ redduntur, tũ coloribus, tũ cæteris accidentibus proditæ. Bilioſus nanq; fluxus colore ſubluridus, & rufo deprehenditur. Idem caloris inſuper ſenſum ingerit, cruciatumq; acerbiorem efficit, & protinus ad ſupremam cutem, citra amplum tumorem erumpit, calidarum rerum impoſitu magis exacerbatur, quemadmodum ediuerſo frigorificis placatur: quod quidem cæteris ferè omnibus magna ex parte, peculiariter uerò alijs bilioſis euenit. Febris item ſæpenumero in acceſsionum ſummis uigoribus accedit, uldeq; ſitibundi redduntur. Conſimili modo & in melancholicis, atrioris coloris corpus deprehendas: ſicuti in pituitoſis, albũ & aquoſum corpus cernitur, unde minus cruciantur, & ſerius tument particulæ. Perinde atque ſi ſanguineus humor in corpore abũdat, cruentum colorem membra præferunt. Sed ad exactiorem iudicationem iuuabit te ſuperior uictus ratio, & id genus cætera.

Initiatrices cauſæ podagræ.

quãtũ poſſibile eſt Bilioſi fluxus indicia.

Atræ bilis, pituitoſi, ſanguineiq; fluxus notæ.

Curatio eorum, qui bilioſo humori fluorem acceptum referunt.

Caput curationis, eorũ qui flaua infeſtantur bile, magisq; ipſius qualitate, euacuatione infeſtantis humoris, per medicamenta purgandi uim habentia, tentabitur: cuius eſt modi potiſsimũ ex rhodomellite cõtextũ pharmacum, & quod è malis cotoneis conſtat, & quæ ex hiera picra conficitur antidotus, & ex aloë præparata catapotia. In acceſsionibus uerò ſorisroſaceo utimur, cũ oui luteo, modicoq; uino, leni manu particulam his infricando, demulcentes: herbas quoq; frigorificas admouebimus: uerbi causa, ſolanum, portulacam, herbam apollinarem, ſemperuiuum, ex locis cænoſis importatam lenticulam, ſerin, papauer, ſeminalem, roſarũ folia, atq; conſimilia. Interdum quidem illinientes per ſe, interdum uerò cum micis poſca irrigatis, farina ue hordeacea cum roſaceo cataplaſmatis modo imponentes. Cum autem eryſipelatis naturam ſortita fuerit artuum inflammatio, ſummopere ſanè placat impoſitus cucurbitæ recentis cortex, pepo nis q; atq; cucumeris caro, cum per ſe, tum adiecto pane: perdicij item ſo-

lia,

lia, & hæderæ cum pane, aut hordeaceæ farinæ polline: psylliumq; cũ polenta elixum, feruores fragrantium inflammationum mirificè lenit. Rosaceum itidem cerotum cum aliquo liquore frigorifico illitum, & ex lomento medicamentum. Constat autem ex his: Ceræ uncijs quinq;, chamæmelini duabus & dimidia, rosacei sextante & dimidio, lomenti fabacei semuncia, ouorum luteis quinq;. Aliud cataplasma: Maluas uirides coctas cõtere, & psylliũ separatim in lentorẽ redactum, admisce: deinde ouorum luteis adiectis oleoq; chamæmelino, cataplasmatis instar impone. In grauiore ac intolerabili cruciatu medicamine è croco & glaucio, & opio utendum, posca dilutis & circumlitis, aut cum mica panis cataplasmatis more impactis. Cæterũ id GALENVS cõmendat: Succi papaueris drach. quatuor, croci unam, cũ lacte bubulo siue caprino, uel panis interiore, diluuntur et rosaceo subactis, factoq; cataplasmate utere: uel opium, & crocum cum lacte trita, ceroto rosaceo excipe. Cerotum uerò ex turpena eandem uirtutem in paroxysmis obtinet, atq; oleũ ex eadem expressum. Sed & illud eiusdem generis est, panis mica aqua macerata, uel posca, semperuiuæ, uel strichni, uel portulacæ, & dactylorum carnibus, & papaueris semine, æquis portionibus, cum ouorũ assatorum luteis, & rosaceo quantum satis est, cataplasmate facto imponitur. Cæterum quæ membris torporem inducunt minimè probantur præterquam ad cruciatus uehementiã leniendam: plurimus quippe narcoticorum usus, meatus obstruit, tophaceas durities, & diuturnas motionis difficultates procreat. Post anodynorum itaq; usum, uel confectione ex succis herbarũ facta cum chamæmelino temperata utendum, aut ea quæ constituitur ex althæa, aut aliquo eiusmodi medicamento. Vbi uerò pars affecta refrigerata, calfaciẽtibus rursus integrata fuerit, robur membro, remedio palmulato, διὰ τῆς φοινικίνης nominant, aceto rosaceo, aut uino rosaceo resoluto, inducemus. At si grauentur emplastris, acaciæ cremorem è posca aut lycium cum croco, & glaucio, et succo perdicij posca illinito. Victus insuper frigorificus & humectans expedit: uerbi causa, ptisana, è chondroq; sorbitiones: et ex holeribus, malua, lactuca, intybus: ex auibus uerò domesticis, maximè pulli, & ex piscibus saxatiles, echinus, pectines, atq; id genus cæteri. Deuitanda sunt omnia quæ calfaciunt, bilemq; pallidam atq; flauam pariunt: uina item cum uetera, tum uermicola, tũ nigra, satietasq;. Lauacris uerò ex potalibus aquis utendum, et circa ipsos noxij humoris fluxus, quatenus causam exhibent: & cum absunt, si nihil aliud prohibeat. Arceri etiam debet excandescentia, ciborum abstinentia, acrium eduliorum esus, ebrietas, labores immensi, & Veneris usus.

Vehementioris doloris podagrici lenitio.

Nutricatus arthriticorum ex humore bilioso.

Curatio ſanguineo humore artus tentante.

In quibus uerò ſanguineus humor abũdat, in his ſanguinis detractione incunctanter utendũ eſt: neq; in his modò, ſed in pituitoſis etiã & aſſatim atra bile infectis: quoniam in eorum uenis humor plurima ex parte quantitate magis quàm qualitate infeſtans continetur. Tentanda eſt itaq; ſanguinis detractio in prima ſtatim ægritudinis periculo. Cæterum qui frequenter huiuſmodi deſtructionibus conflictantur, ſanguinis euacuatione læduntur potius, quàm adiuuentur, præcipue quibus natura frigidus imbecillusq; corpus eſt. Pòſt uerò ſanguinis miſſionem unà cum ſanguine alijs etiã humoribus redundantibus, pauculo temporis interpoſito, & ex hiera purgationem moliemur. Verùm oxymel Iuliani hos perappoſitè admodum expurgat. Quicunq; autẽ eiuſmodi quæ purgandi uim habent medicamenta abhorrent, catapotijs utantur, quæ recipiunt aloës, colocynthidos, ueratri nigri, ſcammoniæ, ſingulorũ unciam, nitri, utrobiq; ſemunciam, ſucco braſſicæ excipito, & pro utriũ robore exhibeto. Præſtabit autem ſi cum malorum cotoneorum ſucco in globulos digerantur. Aliæ pilulæ in acceſſionibus & in remiſſionibus, cuiuſcũq; humoris cauſa podagricis exhibendæ: aloës unciæ ſex, agarici dimidia, croci tantundem, coſti, ſpicæ nardi, rotundi iunci odorati floris, carpobalſami, ſingulorũ uncia, caſſiæ duæ, ſcammoniæ tantundem, epithymi uncia treis & ſemis. Doſis autem huius mediocris, fuerint dioboli duo, conſummata dioboli quatuor. Catapotia ſimiliter ex Armeniaco lapide mirifice purgãt, & priuatim articularijs cruciatibus expediũt, tum initio rheumatiſmi, tũ in incremento, tum inclinante morbo, exhibita. Sed cum non deſint, qui ſcammoniam ceu ſtomacho officientem damnent ac fugiant, miniſtranda illis, præcipue pituitoſa materia plus ſatis redundãte, hæc ſunt: Colocynthidis interioris, hellebori nigri, bdellij, gummi, aloës, ſingulorum uncia, nitri Alexandrini, euphorbij, uniuſcuiuſq; uncia dimidia. Modus expediens eſt, pondo dioborũ quatuor. Ego gummi loco epithymũ poſuerim. Quidã inter ipſas acceßiones cuiuſuis cruciatus articularis hermodactylo ad alui ſubductionem utuntur. Cæterum attentione opus eſt, ſtomacho nanq; hermodactylus officit: nam cibi faſtidium ex repletione inappetentiamq; excitat. Inſolis igitur his, qui negotijs ineuitabilibus obſtricti defatigantur, eo utendũ breui & cum plurimum poſt biduum omnis rheumatiſmus cohibetur, ita ut conſueta obire poſſint munia. Noui ipſe quempiam, qui ſubſtantiam hermodactyli nunquam præbuit, neq; quippiam ex eadem compoſitorũ medicaminum: ſed ipſius herbæ elixationem, cũ aliquo nõ inſolito medicamine, cuiuſmodi eſt aniſi, aut apij decoctũ, potui dabat, et ſuſpiciendo quodãmodo uentre cõcitato, humoris impetũ cõpeſcebat. Operæ autẽ precium eſt,

Scammoniæ ſtomachum.

Hermodactyli uſus.

quoniã ſtomachũ, ceu iã pridẽ retuli, lædit, his quæ ſtomacho cõducunt, et quæ robur inducunt, cũ mediocri calfactione os uentris emendare, & à uitio contracto uindicare. Sed ex coronopodio medicamentũ præſtare Alexander aſſeruit, eo quod ex hermodactylo conficitur, quod non ſecus aluũ ſubducat, dolores omnes diſcutiat, minimeq; ſtomachũ offendat. Localia porrò pituitoſis imponũtur: modico quidẽ dolore moleſtante, braßica uiridis cataplaſmatis modo adglutinata, & apium, & conyza, & uerbenaca erectior cõferunt. In uehementi aũt dolore, farinæ fœnogræci partes tres, lolleacei pollinis unã, farinæ cicerum partẽ unã ex melicrato, aut uino tenui, cũ exiguo cyprino, aut nardino, præſertim brumali tempore imponito. Et braßicæ radicis, et caulium cõbuſtorũ cinis cũ axungia cataplaſmate impacta, præſentaneũ multis leuamentũ præſtitit. Verùm ad dolorẽ mitigandũ, recentẽ eſſe oportet axungiã, ad diſſijciendum uerò, ueterẽ & ſalſam. Et ſtercus bubulũ cũ farina hordeacea in mulſo decoctũ, aut per ſe recens humidũ, cũ fölijs braßicæ cataplaſmatis more illitũ iuuat. Itidẽ præſtãt caprarũ oletula priuatim, uel cũ farina hordeacea in poſca elixa. Quoniam uerò cõtrarijs etiã, ut uidebatur, remediorũ auxilijs quidam adiuti ſunt (Nã diuerſorũ humorũ miſcella agnitionẽ intercipiens facit, quo minus diſcerni queãt) iã harum materia promiſcue exponenda eſt. Conducit itaq; atriplex tã ſylueſtris, q̃ ſatiua, cum pane cataplaſmate facto impoſita. Aut uerbaſci fölia, cũ bulbis & pane eliquata: uel cũ polenta, uel è pulte hordeacea cataplaſma. In uniuerſum ubi abdita cauſa eſt, uarijs quoq; remedijs pugnandũ eſt. Nunc quidẽ cõſimilibus, nunc uerò planè cõtrarijs, neq; ijſdẽ tamẽ diutinis inſiſtendũ, præſertim ſi præſidio nullo ſunt. Hæc q̃ppe in arte medica obeũda, quotidie obuiã uenire cernimus: idẽ remediũ, membrũ unũ quidẽ iuuare, alterũ uerò in eodẽ ægrotãte accendere. Quin etiã nõ modò nõ manus auxiliares eodẽ die præſtare, uerùm quãdoq; etiã magis, nõ ſine magna demiratione, offendere. Vnus enim et idẽ ſæpenumero articulus ab eodẽ remedio nũc quidẽ iuuatur, paulò uerò pòſt ab eodẽ inflãmationẽ cõcipit. Nũquã igitur ubi uiſcida quidẽ & craſſa materia præcellit, calidiora opis quippiã adferunt auxilia: acri aũt ac feruentiore humoris qualitate dominiũ obtinẽte, refrigerãtibus placãtur dolores. Nihil uerò mirũ, ſi frigidior materies inflammationis tempore accẽditur, æſtuq; ferueat, ubi bilem admiſceri contingit. Tophaceam porrò articulorum cõitionem, lupinorũ farina cum oxymelite aut poſca, uel laſerpitio, aut bryoniæ radix cum pane prohibent. Et hoc præterea ſine offenſione dolorem mitigat, & ſuauiter materiam diſsipat. Lycij unciam, guttæ ammoniacæ thymiamatis tantundem, trita cũ uetuſtiſsimo uino, & oleo omphacino elixato, farinæ fabaceæ quãtũ ſatis adiecta, cocta mediocriter cataplaſmatis

Axungia recens mitigat, uetus diſſipat.

inſtar adglutinato. Poſt ſummos uerò morbi uigores tumori relicto, bulbos per ſe, uel cum farinæ tenuiſſimo floſculo, uſq; ad laniationem illimito, ſic enim efficaciã exerũt. Quod ſi dolores cataplaſmatis nihil leniuntur, irrigationibus pro membrorũ ratione, calidis q; affuſionibus ex alto opus eſt, præſertim ſi partes tumentes fuerint extremæ. Ex chamæmelorum, & ſertulæ campanæ, aut centaurij decocto: nonnullis uerò ſola capparis elixatio ſatis auxilij tulit. Id uerò omnium efficacius fuerit remediũ: Thymum in aceto acerrimo, & origanum, & thymbram, & nepitam decoqui to: Eodemq; aceto locos affectos foueto: neq; ſemel modò, uerùm ſæpius in die fidenter: compluribus nanq; hoc profuit: non pituitoſo ſolum humore laborantibus, ſed quibus bilis fuit infeſta. Sũt qui quod infra ſcribitur obſeruauere: Ilicis glandes læuigatæ contunduntur, & quamplurimum decoquũtur, qua elixatione ab initio ſtatim articularis fluxus, extimi quidẽ artus ad bene longum tempus proluuntur: ſed interiores particulæ ſpongijs liquore tinctis fouentur, hoc enim modo impetum materiæ ſuſpendũt.

Si ex frigore oritur podagra.

Idem ſanè his qui è bile hoc malo laborant, accommodatum eſt: quemadmodum & aquæ calidæ ſine elixatione perfuſio. Aduerſus porrò eos, qui ex intenſiſſimo frigore oriuntur dolores, & conſtrictiones articulorum, ualidiſſimum eſt remedium illud: Habet olei ueteris ſeſquilibram, nitri Alexandrini libram, reſinæ terebinthinæ libram, euphorbij unciam, tridis ſextantem, fœnogræci farinæ ſextarium unum & dimidium. His, etiam ea quæ in coxarum morbis recenſuimus, pulchrè conferunt: plurimi nanque in ſic perfrigeratis, in remiſſionibus morbi etiam ſinapi, cum caricis, & alijs phœnigmis uſi ſunt, aliqui etiam compoſito ex cantharidibus medicamento: ſed hæc in poſterũ noxã inferunt, niſi aliquo etiã ex molificantibus utantur, qualis eſt compoſitio ex lanaria, diaſtrutheon uocãt, atq; Pyxide, & Baſilio, & medicamine ex abiete, item ex populo nigra, & bromio, & lyſiponio, atq; acopis adhuc uehementioribus. Quorũ autem articuli nerueo potiſſime conſortio affliguntur, ſucciq; impacti ipſis cõſtringuntur ijs ex muli lotio fotus, in ſummis præcipue morbi incrementis, gelidioribusq; defluxibus cõfert. Pari etiã modo is qui è duobus uetatri generibus conſtituitur paſtillus, turgidis laxisq; tumoribus congruit, fomentatio itẽ ex frictis ſalibus, aut aquæ aliãs marinæ calfactæ cũ ſpongijs conſperſio, ſeu affuſio & ſalſa emplaſtra, & quæ è ſtacte nitroq;: & his non diſſimilia cataplaſmata poſt morbi uigorem opitulantur. Victus præterea ratio aridior ita habentibus cõuenit, et ab excrementis ſuperfluis aliena, atq; inedia, aut cibi frugalitas: quotidianus balneorũ uſus uitandus eſt. Si lauent, nitroſa lauacra aliæq; frictiones proſunt. In dolorum relaxatio-

nibus

nibus exercitia, ac frictiones præſertim artuum, magna cum utilitate adhibentur. Balineis naturalibus, necnon ſabuloſis etiam fomentis uti alienum non eſt. Probantur & uomitiones ex raphanis cibarijſq; elicita. Qui ſuapte natura huc ſunt procliuiores, etiã cum ueratro quoq; candido euacuabuntur, per uomitum, uel per aluum etiam inferiorem expurgentur.

De his quorum ſanguinei humoris fluxus artus infeſtat.

Qui igitur ſanguinei humoris influxui articularium dolorem acceptum referunt, poſtquam ſanguis à principio morbi detractus eſt, eadem quæ prædicta nobis ſunt ſubſidia, foris injciantur. Bilioſior quidem ſi fuerit, & acrior, naturæ modum excedens ſanguis, adhibeantur ea quorũ in bile proprie meminimus. Si frigidior, pituitoſiorq;, aut melancholicus magis redundet, his quorum poſtea mentionem fecimus, exceptis nimia acrimonia præditis, occurrendum. Perſeuerante morbo, ijſdem etiam ipſis locus erit: uerùm illud etiam cataplaſma intra principia ſtatim expedit, cortices malorum Punicorum, rhus item, atq; farina in uino eliquata, cataplaſmatis modo imponuntur. Aliud: Folia braſſicæ cocta, & exquiſitiſſimè læuigata, fece aceti iniecta, & ouorum cocta bina lutea, & roſacei parum, cõtritaq; ſimul identidem cum aſſidua permutatione imponuntur. Alimenta præterea quæ extenuãt, parũq; nutriunt, aſſumenda ſunt. A carnibus itaq; & legumimibus, uinoq; multo ac nigro abſtineatur. Atqui ſi fieri queat, uini potum omnino formidare, maximũ præſidium. Nõ paucos equidem noui, qui cum huic uni præcepto ſedulo obtemperarent, omnes morbo leuati, priſtinæ ſalubritati reſtituti ſunt: alij nanq; in morbi confeſtim exordio prorſus conualuerunt, alij uerò in poſterum rarius & minus grauibus acceſſionum doloribus uexati ſunt. Quocirca ſi nihil prohibet, nihilq; mali inde ſperetur, per uniuerſum deinceps uitæ curriculum ne per ſomnium quidem uinum unquam admittant. Quicunq; uerò propter imbecillitatem aut frigiditatem ſuccũbere nõnihil uidentur, per biennium ſaltem uitam degant abſtemiam: mox ad conſuetudinem paulatim reuerſi, modicum atq; dilutum quotidie bibant. Cæterum qui uino abſtinere moliuntur, in locum ipſius elixationem aniſi, uel alicuius id genus ſeminis petent: fugacia poma pro utrili fugienda ſunt, & reliquorum pariter refrigerantium, Veneriſq; uſus damnandus eſt. Atqui, ſumptis anni ſpacio pharmacis, languentes prorſus à morbo uindicare conati ſunt, plures quidem pituitoſioris & excrementitiæ naturæ iuuerunt: calidioribus uerò & aridioribus repentinæ mortis autores extitere, ad aliquod interaneũ, puta, renes, aut latus, aut pulmonem, aut principem aliquã partem, tranſlata materia. Satius igitur fuerit bilioſioribus plurimoq; ſanguine præ-

Sola uini abſtinentia a podagra uindicat.

tis,uimi uſum ex toto uitare, ſine eorum quæ commemorata ſunt periculis. In frigidioribus autem,& excrementis redundantibus, theriaca è uiperis compoſita utere, crebrius quidem ſi concocta fuerit materia,& præſertim hyeme, rarius uerò æſtiuo tempore: aut enim inde ægritudo diſcedit, aut ſaltem lenior redditur abſq; prædictorũ membrorum oblæſione. Verùm quoniã cõmemoratis nos aliqui antidotis uti cogũt, genere nõ diſſimilibus: ſcito id quod Damaſoniũ,& Agapetium nuncupatur,& ataction,& octaidon, et quod ad Proclum autorem refertur, quod ex ſcordio; item ex corallio præparatur, atq; complura deniq; alia proficere. Omniũ tamen tutiſſimum eſt,& ſæpius experientia comprobatum, quod ex corallio conſtituitur, quod lapidoſas etiam articulorum duritiesq; tumoresq; calloſos iam confirmatos diſſoluit. Horum uerò omniũ facultates,& uti di rationem, mali item huius euitandi conſiliũ, in uolumine de medicamentis inſcripto, reperies: pari etiam modo medicaminum quæ pſilothra uocant aduerſus articulares cruciatus, compoſitiones,& uſus modum in eodem habitu, pituitoſiore inquam. Alij uerò, qui ad totius morbi abſolutam liberationem contendunt, uulpes totas in oleo diſcoquunt, quo articulari morbo penitus medentur: alij quidem uiuas, alij mortuas capaciſſimo immergunt cacabo coquendas. Simili modo& hienas elixant, oleum diſtrahentis potentiæ cõficientes, deinde ſolia eodem implent, in ea ubiqui articulari morbo cõflictantur deſcenderunt, immorari ibidem diutius artuſq; perfricare præcipiunt: conſequitur inde, ut non articulorum tumores modò, uerùm uniuerſum etiam corpus euacuetur.

De calculoſis articulorum duritiebus tofiſ' ue.

Quoniam inter articulos ſæpenumero tophi, id eſt, lapidoſæ duities, interdũ quidẽ ex craſſo& terreſtri imhærẽte humore, interdũ uerò ex medicaminũ uſu, quæ diſtrahẽdi et arefaciendi importune, nulla dũt mollien di facultate prædita, conflantur. Sciendum idonea admodum eſſe medica-
Emolliendi uim habentia. menta, quæ emolliendi pariter& diſijciendi uirtutem obtinent. Molliunt itaq; adipes ueteres, medullæ, gutta ammoniaca, bdellium, oleum perquã uetuſtum& ſtyrax. Diſijciunt autem& arefaciunt, nitrum, ſalia myrrha percolata, adarce, euphorbium,& id genus alia. Cæterum ad Tophos
Diſtrahendi ficãdiq; uim habentia. qui articulos occupauere priuatim facit caſeus antiquiſſimus,& acerrimus, cum carnis ſuillæ pinguis& ueteris elixatione tritus& impoſitus, ſua nanq; ſponte, toſo diſrupto, quotidie materia eructatur. Probatur uerò ex cõpoſitis medicamẽtũ ex perna, nõ ſemel experimẽto cõprobatũ, quod biſariã cõcinnatũ eſt. Et ea cõpoſitio quæ diaſtactes appellatur,& id peculiariter quod habet ſpumæ nitri, terebinthinæ liquoris, qui primũ ultro è myr-

è myrrha ſtillauit, propolis, ſingulorum trientem, ceræ dodrantem, colophoniæ libram, olei uncias ſedecim, quibus mixtis, tum in tophis, tum in abſceſſibus utitor. Atqui illud è cinnabari admirandũ quidẽ aduerſus tophaceos tumores, aliaq; plurima remediũ præſtat, ſed inuentu admodũ difficile medicamentũ eſt. Quippe quod è leptocaryis cõſtruitur, præter quod efficax habetur etiã parabile eſt: neq; robuſtioribus tãtũ, ſed ſubtilib. etiã corporibus accõmodatũ, ſi ſumat quis confectionis ex melle, aut ex orcitu nica partes duas ad illius medicaminis unã. Vbi uerò hæc in promptu fuerint, diapſimythiũ quoq; nõ raro æquali põdere ipſi cõfunditur. Aliud ad eoſdem tophos: Sandarachã reſinã læuigatã uiſco quercino excipito, atq; poris diſcutiendis illinito. Aliud, quod confert etiã aduerſus fiſtulas & ægilopas: Sumito olei ſextarium, ſpumæ argenti uncias octo cũ dimidia, auripigmenti unciã: Spumã argenti atq; oleũ decoquito, donec manus nõ inquinet, deinde auripigmenti farinam inſpergito, & priuſquã cõcremetur, ab igne tollito ac utitor. Epithemata porrò ex flore Aſij lapidis, in morbi remiſſionibus impoſita, ad omnes quæ ſingulis articulis incumbunt, collectiones pulchrè conueniunt, uniuerſaq; ægritudine ueterum quorundam teſtimonio liberant. Creditur item medicamentum ex flore ſalis contextum, in morbi relaxationibus, compari modo applicatum, reliquias tumoris diſſipare.

De euitanda podagra.

Vbi iam podagra, uel morbus etiam articularis radices egerit, difficili mè profectò abſq; ſuperiore methodo eliditur. A nondũ oborta uerò haud arduum ſeipſum fuerit aſſerere, & alios tueri, ſi cibos circuncidat, & ijs quæ procliuiter in corpus diſtribuuntur, ſuperfluitatibuſq; uacant: mediocriq; uino utatur, & membri quantum ſatis eſt exercitationibus, ſuccurrat. Sal in oleo contritum, & articulis cum frictione impactum, cunctos qui podagricum morbum euitare ſtudent, magnificè adiuuat, niſi aridam nimium corporis intemperaturam ſortiti ſint. Vti autem eo tempore matutino, & ueſperi, toto uitæ ſpacio: & poſt inflammationum relaxationes oportet.

Ad pernionem, qui in ſolo pedis, imisq; calcaneis oriuntur. Cap. LXXIX.

CHimetla hulceroſæ ſunt affectiones, quæ in digitis manuum pedumq; brumali frigore emergunt. Quibus medendis oportet eadem hulcuſcula tepida marina conſpergere, aut betæ, aut lentis, aut erui, uel aſphodeli radicis decocto. Cæterum poſt

conſperſionem ſitumq; lenticulas coctas in uino læuigatas, cataplaſmati inſtar imponere: aut ficus tritas cum oleo, aut alumen cum farina hordeæquis portionibus in uino diſtemperata adplicare: aut fecem ſubaridam aut bulbum recentem uino tritum adglutinare: Vel allia in oleo fricta, tritaq; & ceram cum mediocri oleo liquefactam inijcere. Aut malicoria cocta in uino, & læuigata, cera roſacea excipere, atque uti, maceratis antea membris rore lupinorum decocti: Vel mannam, aut ſulphur uiuum cum melle elixo impingito. Cæterum alterci etiam ſuccus continue illitus, inflammationes & dolores ſopit.

Marcellium ad perniones.

Rapi radicem excauato, inq; capacitatem eius ceræ uncias duas injecto, olei lentiſciniq; unciam, & in diplomate cum aqua marina ſeu muria aut decoctione lupinorum elixato. Partim chimetli ſuperfundito, partim ceratum in rapo liquefactum frigidũ imponito. Sed in pernionibus exhu ceratis, thuris, ſciſſi aluminis, mimij, reſinæ, æquales portiones adipe ſuillo exceptas illinito. Cæterum ad hulcera cum inflammatione medicamento hexapharmaco utendũ, quod habet olei dodrantem, taurini adipis, & ſellis, uniuſcuiuſq; libram, lithargyri uncias ſex, colophoniæ trientem mellis uncias ſex.

Ad manus digitorum, totorumq; pedum rimas.

Contra digitorum pedisq; rimas picem liquidam inunge, aut cancrum fluuialem marinum ue ſuper carbones crematũ, teſtæ cinerem, cum oleo ad mellis craſſitudinem contritum, purgatis & abſterſis prius rimis inſtillato. Conducit uerò & ſcillæ interaneum oleo feruefactum, et reſina terebinthina eliquata, & cornu caprinum deuſtum, caprilloq; adipe exceptum. Sed callos undiquaq; purgare, deinde medicamentis uti, expedit.

Aduerſus calcanei rimas, foliiq; pedis antheram.

Sumito calcis uiuæ drach. decem, ceruſſæ uiginti, ceræ tantundem, auripigmenti triginta, porcinæ pinguedinis recentis ſeptuncem, colophoniæ dodrantem, cremoris ſeminis limi cyathum, olei dulcis uncias quadraginta. Hoc enim tam planam mollemq; quàm ullum aliud reddit pedis plantam. Aliud: Adipis caprillæ, ceræ, olei, æquis portionibus utere. Aliud: Malicoria in aceto elixa, cataplaſmatis modo diebus quinq; impone: deinde ſciſſuris circumpurgatis, calcem uiuam cum oleo & balneorum ſtrigmento adplicato. Aliud: Scillam oleo elixato, ipſam quidem frixam porricito, in oleo uerò reſinam terebinthinam liquefacito, ac utitor.

Medendis attritionibus è longo decubitu.

Ceræ, olei, ſpumæ argenti, mellis, ſingulorũ partes æquales, ad omnem

cum

cum calcaneorum, tum plantarum pedis ac palmæ, atq; internæ digitorũ partis exhulcerationem conducunt, præſertim ſi hulcus ungui uicinũ ſit.

Ad ſordida plantæ hulcera, emmoton. Prodeſt etiam ad ea, quæ pudendis adnaſcuntur.

Amurcæ cyathum, aceti tantundem in æreo uaſe ad melleã uſq; craſſitudinẽ decoquito: ſeparatimq; trita ſquamæ æris drach. duas, mannæ tantundem, mollis lanæ ſuccidæ quantum manu capi poteſt tædã contectæ, & crematæ cinerem totum excipito, ac utitor. In uulneribus quidem uino reſoluuntur: In pudẽdis uerò ſoloq; pedum, paſſo. Aliud: Amurcæ, mellis deſpumati par modus, hoc ipſum † gingiuas etiam expurgat. † cicatrices.

Ad protrigines, quæ calciamentorum attritu proueniũt.

Attritibus ex calciamentis, pulmo agninus, & porcinus, atq; caprillus conducunt: ſed corium ueterum ſandaliorum combuſtum, inflammationẽ quidem ſanat minimè, ſed inflãmationi ſublatæ, opis plurimum ſuggerit, uel cepa cum adipe gallinaceo copioſior injicitur, aut galla cõcremata inſpergitur, uel acacia aceto diluta illinitur.

Aduerſus clauos & callos. Cap. LXXX.

CLauis prius undiq; expurgatis, aliquid ex erodentibus putrefacientibusq; ſuperinducito: uel rubiginem raſilem, uel ſandrachã, uel aridum Syringiacum, aut collyriũ Syringiacũ gũmi loco, gutta ammoniaca exceptum. Eſt autem clauus, circinatus in orbem callus, colore candido, clauo capiti ſimilis: omnibus corporis partibus, ſed pedum plantã digitisq; potiſſimè oriens. Aegre autem longiuſculo tempore euelluitur, etiam ſi ſcalpello ferreo apex claui continue abſcindatur, aut pumice atteratur: pari etiam modo & callos. Proſunt uerò lupinorum crudorum deuſtorũ cineres cum melle, aut miſy liquida pice exceptum: nigella cum urina impubis pueri, uel putamen fabaceum cum aceto decoctum. Ad hoc mali in frequenti etiam experimento fuere, Cantharidum, atramenti ſutorij, caſtorijq; æquales portiones, reſina terebinthina, emplaſtri modo exceptæ, & clauo antè bene purgato, impoſitæ. Aliud: Fecis, calcis uiuæ, uſci par modus cum percolata lixiuia, uel lotio pueri Venerem non experti. Clauus.

De unguium uitijs, & ante omnia de paronychijs. Cap. LXXXI.

REdduuia, quam Græci paronychiam dicunt, abſceſſus eſt, qui iuxta unguis radicem ſuppurat, quem utiq; etiamdum puſillũ inchoantemq; galla cum melle ſupprimit, & radices agere non patitur, uel Muſæ paſtillus, uel iris ex aqua. Sed ubi iam præter naturam caro excreuerit, ſcopus medicationis eſt, ijs quæ morſu carent eam cõſumere & rum

Hulcus ſuppurarũ aperiendum.

pere. Faciunt autem ad reduuias aurium ſordes, & lycium. Cum in ſuppuratione̅m maturuerit hulcus, acu, ut humor effluat, compungito, ſpongiamq; aqua imbutam imponito, aut lenticulam cum aqua eliquatam adglutinato, aut palmulatum cum uino, ſeu roſis uiridibus, ſeu aridis aqua irrigatis, læuigatisq;, aut farinam hordei cum aqua. Prodeſt itidem ad paronychias lupinorum farina, melle uel mulſo macerata. Ad exhulceratas uerò reduuias expedit: Aeruginis, ſpumæ argenti, ſarcocollæ, uniuſcuiuſq; triens. Super linamentum concerptum (quem penicillum dicunt) ex uino, item ſpongiam imponitur. Sed neceſſe eſt carnem undiquaq; ab ungue diuellere ac diducere.

De pterygijs.

Pterygium carnis incrementum eſt, partem aliquã unguis operiens, ex reduuia neglecta, uel alia eiuſmodi occaſione, obortum. Cui auripigmentum, uel manna æquis portionibus inſpergitur, deſuperq; motum ex uino atque ſpongia imponitur. Aliud: Chalcitidis, ſquamæ æris, malicorij, æquas partes ficubus aßatis, & melle excipito, aſperſa prius parte ſpißamentorum decoctione. Cæterum arefactã pterygij partem circumuelito.

Ad putreſcentia digitorũ pterygia, naturaliumq; hulcera.

Thuris, ſquamæ æris, ſingulorum drachmam, æruginis raſilis ſemunciam, mellis cyathum, contere in ſole tantiſper, dum ſubflauum inducat colorem: deinde utere cum ſplenio, loco prius uino abluto.

Quæ breui pterygia exiccant & perſanant.

Soreos toſti drachmæ duæ, thuris tantundem, æruginis raſæ drachma cum melle ſubacta ipſi pterygio imponuntur. Facit uerò idem ad reliqua etiam, quæ in ijſdem locis oriuntur cacoëthias, id eſt, hulcera malefica, & nigredines itẽ, & putrida hulcera. Aliud: Squama æris palmularũ cortinibus, aut ficuum ſubacta adhibetur. Aliud: Fimum palumbinum cũ tenuiſſimo farinæ floſculo in paſſo elixato, atq; conterito, calidumq; applicato. Squamula item per ſe inſperſa arefacit pterygia. Sed frequẽter oportet angulum unguis pterygion pungentem, auctum, copario inſerto, ne creſcat, amputare.

Vngues contuſos.

Myrtum & mali Punici tenerrima folia unguibus adglutinabis.

Ad ungues cruentos.

Rubeſcentibus uerò unguinibus, utiliter hordeacea farina cum pice mixta imponitur.

Vt ungues qui doluerunt abſcedant.

Sulphur læuigatum adipe ſuillo exceptum, applicatur.

Medendis

Medendis unguibus ſcabris.

Viſci quercini, ſandaraches, fœnogræci, ſingulorum unciæ duæ, cantharidum, thapſiæ, uniuſcuiuſque uncia, aceti quantum ſatis uidetur.

Aliud: Propoleos Atticæ, ceræ, bituminis, uniuſcuiuſq; drachmæ duæ, ſulphuris ignem non experti drachma, oleo non inquinentur. Vbi uſus poſcet, calfactum unguibus circumlinitur. Aliud: Picis liquidæ, ceræ, Colophoniæ, reſinæ terebinthinæ, guttæ ammoniacæ thymiamatis, ſulphuris uiui, ſpumæ nitri, æquis portionibus, cauendum ne polluantur, manuſque inquinẽt. Aliud ad tollendos ſcabredine affectos ungues abſq; exhulceratione: Sumantur bituminis, auripigmenti, ſandarachæ, ſulphuris ignem non experti, ſingulorum drachmæ quatuor, quibus contritis reſina excipiantur, atque utere, ſeptenis diebus diſſoluens. Aliud: Erui ſarima, bile ouilla, aut lotio ouino temperata, utere: Aut calce aqua non extincta cum oleo, aut chia cum opobalſamo: Vel atramentum ſutorium, & ſulphur ignem non expertum uiſco quantum ſatis eſſe queat exceptum, corio impactum imponito: Vel herba pediculari aceto diluta, utere: Vel reſinæ terebinthinæ drachmam, ſandarachæ binas, ſimul unguis radici adglutina, faſcia accurate circumligans. Cum uerò exciderit unguis, cerotam myrtinum, in quo medicamenti ex reſina compoſiti momentum continea tur, ſuperinducito.

LIBRI TERTII FINIS.

HYPOTHESIS
LIBRI QVARTI.

In hoc uolumine operis uniuerſi quarto, de affectionibus, quæ foris in corpore potiſſimum, nullo certo limite, ſparſiḿq; inſurgunt, tractatio eſt.

CAPITA LIBRI QVARTI.

De Elephãtiaſi cutis uitio. Ca. I
De lepra atq; pſora ſcabie. II
De impetigine quæ Græcis lichen eſt. III
De prurigine, quod malũ Græci λυπαρὸν appellant. IIII
De Leuce ſcabiei ſpecie. V
De Alphis cum candidis, tum atris. VI
Aduerſus ſtigmata ex decretis Archi-

Archigenis. VII
De papulis, quę Græci exanthemata uocant. VIII
De epinyctidibus. IX
De puſtulis, quæ phlyctænæ dicuntur. X
De ignis aduſtionibus. XI
Ad uerberibus percuſſos. XII
Quinam pili ambuſtis renaſcãtur. XIII
Ad Apoſyrmata. XIIII
De formicis & uerrucis. XV
De ganglio. XVI
De inflammatione phlegmonéue. XVII
De abſceſſibus, qui foris corpꝰ infeſtant. XVIII
De gãgręna & ſyderatiõe. XIX
De herpete. XX
De eryſipelate, id eſt, igne ſacro. XXI
De pano, bubone, & furunculo. XXII
De dothienibus, tumidis abſceſſibus. XXIII
De termintho, tumore nigro & tereti. XXIIII
De carbunculis anthracibuſue. XXV
De canceribus. XXVI
De œdemate laxo tumore. XXVII
De inflatione. XXVIII
De luxatis & contuſis. XXIX
De carnibus cõtuſis, & ſanguine in contuſis cõcreto. XXX
De fractura & conuulſione, XXXI
De ſcirrhis. XXXII
De ſtrumis. XXXIII
De ſteatomatis, id eſt, adipationibus, & atheromatis, et meliceribus. XXXIIII
De fauis. XXXV
De ſimplici hulcere. XXXVI
Quæ cõglutinare hulcera poſſint. XXXVII
Ad dolentia & inflammata hulcera. XXXVIII
Ad immatura necdũ purulenta hulcera. XXXIX
De hulceribus cauis. XL
Quæ hulcera ſordida expurgant. XLI
Aduerſus hulcerum uermes. XLII
De carnis excreſcentia. XLIII
De nomis, ſemipedonibus, & phagedænis. XLIIII
De hulceribus cicatrice carentibus. XLV
De maleficis, quæ chironia & telephia dicuntur. XLVI
Ad cicatrices nigras. XLVII
De ſinubus. XLVIII
De fiſtulis. XLIX
De ruptis hulceribus. L
De hulceribus articulorum. LI
De paliſ, ligniſq; fixis, telis, ſpiniſq;, & id genus aliįs corpore extrahendis. LII
De ſanguinis eruptione è uena & arteria. LIII
De percuſſione neruorũ. LIIII
De articulorum tenſione. LV
De luxatis artubus, LVI
De lumbricis. LVII
De aſcaridibus. LVIII
De dracunculis. LIX

FINIS.

PAVLI

PAVLI AEGINETAE
DE RE MEDICA LIBER QVARTVS, ALBANO TORINO Vitodurenſi Interprete.

De Elephantiaſi cutis uitio. Cap. 1.

MAIOREM OPORTERE SEMPER remedij, quàm ægritudinis uim eſſe, belle Cappadox, arbitror, Aretæus inquit: indeq; fieri, ut curari Elephas minimè poſſit, quod ſcilicet medicina nulla ſuperior inueniatur. Nam ſi Cancer, qui ſingulorum modò corporis membrorum Elephas quidem eſt, inter morbos immedicabiles ab ipſo etiam Hippocrate cenſetur: quî non ſit Elephantiaſis, qui Cancer corporeæ molis uniuerſæ exiſtit, multò potius, longe curabilis minus, medicinæ que omnis magis reſpuens? Atra ſiquidem bile, cuius ſoboles hic morbus exiſtit, bifariam proueniente (aut enim è melancholico feculento q; ſanguine, ac ueluti ſanguinis limo, aut è flaua bile, utriſq; ſupra naturæ modũ aßis originem habet) Elephantes quippe perrubros mitiores ferè, aut, ut uerius loquar, malitioſos minus, prima bilis atræ differentia gignit: Reliquos uerò, qui utiq; infeſtiores malignius ſæuiunt, & corpus totum hulceroſum reddunt, ſummáq; decidere faciunt, altera flauæ bilis nimium combuſtæ proles, parit. Morbo igitur iam uictis, abdicanda medicina omnis eſt, auſpicante uerò primum morbo, ita ut nihil ab extremis deciderit, nulla etiã fœdarit exhulceratio, nec in immenſum extuberationes emineant, uultus tantum liuido rubore magis quodammodo ſuffunditur, ſed neutiquam abſurdus appareat, medendi tentare artem conuenit. Quidam etenim, atq; hi ſanè nõ pauci, morbum pleriſq; ſola capitis aduſtione, ne longius ſerperet, repulerũt. Elephantiæ curatio.

Ocyus itaq; nos, ubi morbus primum suppullulare cœperit, sanguinem secta uena detrahamus, & uerno potius tempore, quando frequens iste affectus ingruit, & accessionibus suis exacerbescit. Sed paucis inde diebus nouem aut decem interpositis, pulte colocynthidos hac affectione oppressos purgabimus: non semel, sed identidem ex proportione medicamenti quantitatem adaucturi. Peraccōmodata etiam his est per hieram purgatio. Rursum uerò diebus decem fermè intercalatis, serum lactis scissi offerendū est, neq; sanè minus tribus cotylis, neq; ultra quinq;. Sequentibus uerò diebus, non scisso, sed recens emulcto alātur. Ob hæc morbus si remittat, alimento eodem utantur. Permanēte autem ægritudine, lac omnino respuant. Acriū ciborum esu uomitū, raphanis item & cibarijs prouocent. Probatur post hæc ueratro cādido facta corporis expurgatio, bis quidem si queat fieri in Vere, semel uerò autumnali tempore. Conclamatis neq; uenam secato, neque ueratro tentato: nam nulla fieri in his debet à cute ad intima deriuatio, neq; materiæ hinc ulla etiam diminutio, cæterum in aluum atq; intestina materies deriuanda est, præsidioq; uirium refocillatrice utendū, arefaciendo atq; obturando summam corporis cuticulam. Cucurbitulæ itaq; inanes ori uentris & præcordijs affigantur: easdemq; partes dropace illinito: pusillo inde temporis progressu denuo ad principia reflectendum, à purgatione quæ per hieram fit auspicando: sanguinis missionem plus detrimenti quàm emolumenti allaturā, uitantes. Eodem ductu ter aut quater in anno repetito, tempore autem uerno potissimum atq; autumno. Iam uerò in hac affectione constitutis potiones expediūt: Aceti cyathus unus cum cedrini liquoris cyatho, & cremoris brassicæ crudæ cyathis duobus commixtus, potui cum matutino crepusculo, tum uespere etiam exhibeatur: Aut uertemni herbæ, quam Græcè sideritin nuncupant, folia arida pondo drachmæ unius in uini cyatho. Vel cornu ceruini drachmam, & aceti scillitici cyathi mensuram, post dilucularium inambulationem quotidianam potui datur. Cætera uerò pro loco ac tempore ijsdem porrigantur: Vel scillæ seminis drachmas quinque in aqua mulsa, aut in melle, instar linctus exhibetur: Vel succi Cyrenaici erui quantitas melli atque butyro subacta: Vel eboris rasuræ drachmæ semissis, cum uini cyathis duobus. Vel cymini Aethiopici drachmæ tres cum melle eligmatis modo. Atqui multo præstantius auxilium quàm hæc præstiterit, theriacorum pastillorum drachma, in uino generoso cyathi unius mensura læuigata & epota. Pari etiam modo scilliticorum pastillorum drachma bibatur. Nepetæ insuper liquorem, tanquam efficacissimum in hoc morbo præsidium summis encomijs euehunt, absorptum. Cærerum principio à cyathis tribus

Acute non fiat ad intima trāsitus

Potiones elephantia laborantibus.

bus auſpicandum perhibent, paulatiḿque ad ſenes uſque tranſeundum. Veriam omnibus facilè efficaciæ palmam ſurripuerit è uiperis contexta theriace, cum in potu ſumpta, tum foris illita. Quod ſi ad manum fuerit uiperarum copia, non eſt præſentioris auxilij, quàm harum carnes comeſtæ, albo iure ex aqua largiore, ſalibus, porro, atque anetho, uſque ad ſpinarum diſcretionem probè elixæ: capitibus ipſarum primo caudiſ́que ad digitos quatuor amputatis, & inteſtinis omnibus exemptis, pelleq; detracta. Theriaci uerò ſales eadem pollicentur cum obſonijs aſſumpti. Nam qui ijs hoc pacto utuntur, illis ſquama quandoque, aut ueluti impetigo quædam à cute decidit.

Theriaca primas tenet in elephantiaſi.

Victus ratio eiuſmodi præſcribenda Elephanticis.

Poſt ſomnum quidem manibus leniter permulceantur, recrementiſ́que alui depoſitis, geſtationibus, uocis exercitio: Deinde frictionibus, uarióque gymnaſio, partim ſaltando, partim remigando, faſcijs item & coryco luctando credãtur. Poſtea deterſo ſudore, urſino, uel uulpino, uel hircino, aut uolucris alicuius adipe, uel butyro recente perungantur. Modico autem interuallo temporis interpoſito lauacris operam dantes, fœnograeci, aut ptiſanæ cremore, aut guttæ ammoniacæ perexiguo in aceto liquefacto delimentur. A balneo terſi oleo lentiſcino, aut œnanthino, aut myrteo perfundantur, aut uino modico cũ alumine, guttáue ammoniaca ſtrigmenti balneorum craſſitudine. Abſterſi denuo tenerrimis linteolis, horæ dimidium quieſcant: à quo tepida aqua hauſta euomant per digitorum uel pinnarum immiſſionem: ubi uerò euomuerint, uinum abſinthites, uel origanites bibant. Alimenta erunt, panis hordeaceus, placentáue expolentis. Ex oleribus uerò beta, lactuca, raphanus, porrum, & braſſica, bis aqua ad dulcorem uſque elota, & capparis: E maritimis autem admittuntur oſtrea, pelorides, herinacei, pectines, tellinæ, cum beta decoctæ: ſalſamentum uctus huic ceu medicaminis uicem obtinet. Mero omni morbi tempore abſtineatur, & coitu ſimiliter: Pauciſſimum modò uinum ac tenue, probeq; dilutum, quando refocillare & uires reſtaurare uolumus poſt purgationes aſſumitur. Tunc acria quoq; præter cõdimenta circumcidenda ſunt. Adhæc utiliter offeruntur ptiſana, oua, chondrus elotus, lac, mel cum pane, malua, rumex, ſiſarum, & piſcis teneræ carnis: Ex auibus quæ inculpati ſucci ſunt: Ex fructibus ficus, uuæ, & uua arefacta: Ex dulciarijs mellitis conueniunt ex nucleis pineis, uel ex amygdalis frictis placentæ, & cnico, his qui bis in die nutriuntur: moleſtum quippe ipſis ſemel duntaxat cibum capere. Vbi porrò iam corporis interni

habita fuerit ratio, ſmegmatis quoq; uſus commendatur in balneo, ex decocto betæ, aut fœnogræci, cum ſpuma nitri, aut ſapone, aut myrobolano: & nonnunquam pſilothris utendum. Exterit uerò & portulaca cum aceto contrita, tenueq; ſemperuiuum: necnon rumicis radices aceto concoctæ, & alumen cum ſalibus, & ſandaracha æquis portionibus in uino & lenti ſcino. Facit huc medicamentum alphis dicatum, ex alcyonio, nitro, myrrha, ſulphure, lentiſq; ſylueſtris foliis aridis, cum aceto læuigatum ac illitum. Præſtat idem quod conſtat ex ſepiæ teſtæ cõbuſtæ, pumicis, nitri, cretæ cimoliæ crematæ, commeoſq;, & gallæ immaturæ, æquis ponderibus, aridum inſperſum, aut cum aceto affricatum. Illud etiam admirandũ: Rumicis radicum faſciculus qui manũ impleat, nitri drachmæ quadraginta, thuris uiginti quinq;, ſulphuris totidem ex aceto Aegyptio circumliuntur. Vincit itidem ſi inducatur cui inſunt, auripigmenti drachmæ decem, ſulphuris igne intacti octo, coſti duodecim, calcis aquæ non reſtinctæ quatuor, ceræ tantundem, baccarum lauri aridarũ duodecim, hæc ſimul conteruntur, et macerantur foliorum populi albæ ſucco uel craſſo decocto: et cum iam mellis craſſitudinem prætulerint, illiniuntur. Aliud: Radicũ rumicis faſciculi duo in aceto decoquuntur, & in pila contunduntur: deinde alcyonij libra, aphronitri unciæ octo, ſulphuris uiui libra, cochliarũ teſtarum crematarum unciæ quatuor, chamæleontis cum radice totidem, conterantur pariter omnia uſq; ad balneorum ſtrigmentitiam craſſitudinem, deinde corpori circumliniantur: æſtatis quidem tempore in ſole ſæpius, hyeme uerò in balneo tantiſper dum exudent. Cæterũ Aſclepij aridum ſmegma ſic habentibus pulchrè conueniet: & omnia communiter abſterſiua, quæ dicturi ſumus, ad Alphos facta, quemadmodũ etiam quæ in præſens aduerſus illa relata ſunt. Turgidæ uerò corporis eminẽtiæ inflammatæ, uel exhulceratæ, delinentur lycio Indico, aut glaucio, aut aloë, aut Andronis paſtillo, aut polyidæ ſigillo. Cataplaſma inſuper accommodabitur ex chondro cum cremore herbæ ſeminalis, aut plantaginis, aut helxine læuigata: et mileſiæ herbæ uiridis folia, cũ axungia contuſa, & cataplaſmatis more impoſita, mirificè proſunt: rubefiũt quippe inde partes quibus imponuntur, ſubſidunt autem facilè, pane ſuperinducto, aut cerato ex oleo amygdalino, rurſumq; naturali ſuo colori reſtituuntur. Exhulceratis uerò emplaſtra congruunt, ex diphryge conſarcinata: & ex uino, melina, & coracion, & medicamen ex aceto mulſo, necnõ Andronius paſtillus, & bulla, quam pompholygem dicunt, & cadmia. Cæterum morbum totum leniri indicat, ſi cicatrix primis hulceribus inducatur. Contrà uerò difficultatem anhelitus laborantiũ elephantiaſi, mille pedas ſub aqua-

Lepræ exhulceratæ idonea.

libus

libus ſeu humeris degentes quinq; aut ſex, ex mulſæ cyathis tribus potui dato. Communiter uerò & eorum nõnulla huic affectioni cõpetunt, quæ ſuſpirioſis conducere prodidimus. Aquarum porrò ſponte emergentium ſeligendus uſus eſt, ueluti neceſſarius maximè, atq; in primis adeò aluminoſarum, & quæ ferri uim naturamq; obtinent, etſi fieri poteſt, frigidarum: E re uerò uſuq; hoc malo oppreſsis fuerint potiſsimum potæ. Mariti mi item ſabuli uſurpatio, eiuſdem ſemper eſt potentiæ, omniaq; ſudorifica. Quoniam autem contagioſus hic morbus non minus quàm uel ipſiſsima peſtis eſt, ſeorſim à ſanis hominibus, atq; adeò procul quoq; ab urbibus, in loca uidelicet mediterranea & refrigerata à mortaliumq; cæterorum, frequentia uacantia tabe illa affecti habitãdum ablegandi ſunt. Quin (ſi quidem poſsibile eſt) etiam hinc ad proxima loca migrabunt, tum propter ſe, tum propter eos qui (ut ueriſimile eſt) ipſis incidẽt. Ipſi nanq; ita ſalubrio re aëre fruentur, & alios hac lue non inficient. Leproſorum ſeceſſus.

De lepra & pſora. Cap. II.

LEpra pariter & pſora ſummæ cutis ſcabredo eſt, pruriens lenteq; corpus abſumens, ex atra bile utraq; originẽ trahit. Sed lepra profundius circularibusq; eroſionibus corporis cuticulam depaſcit, & piſciũ inſtar ſquamulas ex ſe remittit. Pſora uerò ſummam corporis cutem uaria eroſione figurat, furfureaq; magis quàm ſquamoſa ex ſe corpuſcula edit. In quibus ſanè ſecta uena ſanguis detrahendus, ſi tibi humoribus redundare corpus appareat: ſin minus, idem omnino purgante pharmaco eſt atra bile exonerandum. Extrinſecus uerò utroq; ueratro communiter utendum: Calcemq; ablutam ſeruato aridam, cumq; uſus poſcet, aqua diluens ad ſtrigmentitiam craſsitudinem, illinito. Aliud: Saluiæ, oliuæ Aethiopicæ lachrymæ, ſingulorum drach. octo, radicis corticis capparis, gummi, uniuſcuiuſq; drach. tredecim, illinito ex aceto in ſole. Sed lepras peculiariter exterunt ac dimouent anemonæ appoſitæ, uitisq; candidæ radix. Compoſita uerò: Lolleaceæ farinæ choenicem, cardamomi albi drachmæ quatuor, ſpumæ nitri unam, attramenti ſutorij octo, aſphodeli radicis mediæ quatuor, tritas in aceto, & in cerati ſpiſsitudinem ſubactas circũlinito, nitro prius loco deterſo. Vbi ſolueris, ſolues aũt die tertio, & abluueris aqua gelida, denuo illinito. Aliud: Radicũ haſtulæ regiæ ſuccium ſex, ſulphuris ignem non experti, mannæ, uniuſcuiuſq; drach. decem, nitri octo, aceto ſubacta inungito. Cæterum ad pſoram propriè conducũt: Ex ſimplicibus quidem, uua ſyluestris, lupini amari, cardamomum cũ aceto, lilij radix melle adiecto, reſina terebinthina, ſulphur, ciceres, ſimus caprillus. Compoſita uerò, miſy unà cum chalcitide æquis partibus addito Diſcrimen inter lepram & pſoram.

uino, pſoris humidioribus illinito. Aliud: Rhododaphnes teneriora fi-
lia in olei ſextario decoquito tantiſper dum arefiant, ramulisq; porrectis
adijce oleo ceræ candidæ quadrantem: ubi eliquaueris refrigerato, ſulphu-
risq; uiui unciam inſperge atq; illinito, idq; uel ſub ſole, uel in balneo. Sic
qui unà cũ rhododaphne ſcillam etiã in hunc uſum decoquant. Aliud:
Accipe confectionis σὺν χυλῷ μ. hoc eſt, è cremoribus herbarũ ſextantẽ,
ceræ tantundem, roſacei unciam, ſpumæ argenti, ceruſſæ ſingulorum qua-
drantem, picis liquidæ uncias ſex, elcyſmatis, ſtrici, cuiuſque ſextantem,
aceti quantum ſatis eſt ad læuigationem aridorum. Aliud: Sumito ce-
ruſſæ unciam dimidiam, amyli tantundem, plumbi unciam, lotariæ ru-
brę, uel anchuſæ herbæ ſextantem, cerę ſelibram, roſacei dodrantem, an-
chuſam egregie unà cum roſaceo elixato, deinde reliqua injicito. Aliud:
Oua decem, uel quot opus fuerint in aceto acerrimo macerato, donec cor-
tex ipſorum emolleſcat, inde eodem aceto lutea ipſorum decoquito, roſa-
ceo eliquato, & reliquo aceto, & ſpumæ argenti ſymmetrum ſtrigmenti-
tia craſſitudine illinito. Aliud: Accipe ouorum maceratorũ in aceto ui-
tellos treis, roſacei ſelibram, ſulphuris uiui quadrantem. Prius eliquatis et
contritis cum aceto uitellis, & ſulphure, injice ceratum. Spuma quoq; ar-
genti aceto roſaceo læuigata, ut emplaſtri formam induat, acriores pſoras
expurgat. Porrò ex rumice etiam, atque pleraque quæ elephantiaſi me-
dendo ſunt facta ſmegmata, communiter cum lepræ, tum pſoræ accom-
modata ſunt.

De impetiginibus, quas lichenas nuncupant. Cap. III.

MIxtis ſaniebus ſeroſis, tenuibus, & acribus, cum alijs humori-
bus craſsis, impetigines oriuntur, quæ procliuiter in pſoram &
lepram cutis aſpredines tranſeunt. Quocirca uehementer arefacientibus
egent pharmacis. Proinde poſt uniuerſi corporis, ſi opus ſit, euacuatio-
nem, ſimplicia quidem ipſis conueniunt: Cicer, ueratrum, echinus ſaxati-
lis, pix cærato et reſinæ mixta, crocodili terreſtris ſtercus, et ſturnorum,
cum oryzam modò epulati ſint. Nõ pauci unico hoc impetigines, quæ in
mento, aut aliâs prouenium, medicati ſunt: Plurimum tritici ſamen, in-
cudi cuipiam ignitæ imponito, humidumq; ex eo defluens, etiamdum cali-
dum impetiginibus inungito. Puerorum uerò lichenas ſaliua humana cõ-
tinenter perfricato. Hos etiam gummi illitum adiuuat. Quibus uitium in-
ueterauit, uiticis folia aceto trita, cataplaſmatis modo adglutinantur, aut
pari modo folia capparis. Compoſita uerò hæc: Sulphur cum thure, uel cũ

guita

gutta ammoniaca, eliquatum aceto, illinitur.

Pastillus aduersus impetigines.

Glutini fabrilis drachmæ quatuor, thuris tres, aceti cyathi dimidium: aceto diluta, illinuntur. Aliud: Chalcitidis, gummi, uniuscuiusque drachmæ octo, sulphuris uiui, missos, singulorum drachmæ sex, squamulæ æris, acaciæ, uniuscuiusque drachmæ duæ aceto inunguntur. Aliud: Sulphuris ignem nõ experti, nitri spumæ, singulorum drachmæ quatuor, canchryos grana sexaginta, contere cum aceto: uerùm locum tantummodo affectum illinito, sanam partem nihil inquinans, arefactũ frigida aqua eluito. Aliud: Veratri † utriusq; singulorũ drachmas octo, farinæ lupini, testarum buccinorum cinis, nitri, uniuscuiusque choenix, arido abstergantur. Iam uerò medici feras lichenas appellant, qui à mediocriter arefacientibus nihil iuuantur, sed ab acrioribus magis exacerbantur. Exhibenda sunt igitur medicamenta, abunde quidem efficacia, sed quæ non plurimum uellicent: cuius est modi quod habet glaucij, thuris, alcyonij, bituminis, sulphuris, commeos, uniuscuiusq; unciam, si cũ aceto illiniatur. Aphri cam picem cum aceto elixam liquefactamq; illinito. Aliud ad impetigines & pruritum: Atramenti sutorij, sulphuris ignem non experti, nitri, thuris, æquis portionibus ad impetigines cum aceto: ad pruriginem autem cum uino utitor. Aliud lichenium: Guttæ ammoniacæ thymiamatis, erui farinæ, farinæ lupini, æquas partes, cum aceto illinito.

albi

Feræ lichenæ.

De prurigine. Cap. IIII.

PRuritus qui senes uexat, ex toto nunquam curatur: placatur autem subordinatis medicaminibus in cæteris ætatibus. Si mali causa pestilens humor deprehendatur, hunc uacuare quamprimum expedit, siue is bilioſus, siue pituitoſus, siue putris, siue salsus extiterit. Deprehenditur autem id quidem ex ætate, temperatura, uictu, anni tempore, regione, atque reliquis hisce cognatis. Quocirca ubi uenæ pariter sanguine fartæ, redundare humore uidentur, à detractione sanguinis auspicandum est: Sin qualitate potius molestat, congruis eo medicaminibus eximanito, ad externam uertamus nos curationem: Lauacro itaque utendum omnino quidem etiamdum ieiuno est. Verùm nonnunquam etiam pòst exiguum cibum sumptum, denuo lauandum. Aegre nanque istæc humectatur affectio. Decocto autem fœnogræci detergitur, uel betarum, uel furfurum, uel maluæ syluestris & satiuæ, uel ptisanæ. Ad hæc farina etiam fabacea, uel lupini, uel myrobalanorum: uel peponarum præparatum ualent. At si inueteraſcet, moramq; diutius trahat hoc mali, lauacrũ

Humor delinquẽs unde eliciendus.

Prurirus extrinſecus curatio.

lauacris cõſimiliter fuerit indulgendum. Fouendum præterea decocto ſal uiæ, myricæ, mercurialis, origani, pulegij, baccarum lauri, cucumeris ſylueſtris radicis, capparis, lixiuiæ ſtillatitiæ, & muriæ acidæ. Deinde nitro arido conſperguntur, uel cum fece aceti, uel eo quod accipit nitri ſpumæ ſextarium, thuris, ſulphuris ignem non experti, uniuſcuiuſq; libram, cretæ cimoliæ libram dimidiam. Vel illud: Accipe ſpumæ nitri, ſulphuris uiui, alcyonij cremati, æquas portiones, quibus aridis uel cum prædicta decoctione aliqua utere. Quod ſi uidetur ueratro etiã arido conſperge ſine pinguí. Illinito præterea cũ oxelæo pedicularia herba trita, uel ſulphure, uel ſandaracha, uel ſimul omnibus: uel ſinapi cum mirobalani ſucco expreſſo, & oxelæo. Vel cocleis combuſtis læuigatisq; in melle, uel rumicis radicibus, uel ex ijſdem rebus confectis ſmegmatis, ueluti paulò ante in capite de Elephante proditum eſt, uel quibuſdam pſoræ conſecratis. Quod ſi partes hulceribus conflictentur, parygro, uel ea quæ diapompholygos nomen claturam obtinuit compoſitione utendum: uel ceræ uncia liquefacta, in cyprini cyatho, cui ſulphuris uiui uncia admixta ſit.

Aliud contra pruritus.

corticis Nucum iuglandium † rancidarum unciam, ſulphuris tantundem, apij ſucco cõtritis, utere in balneo, perfricando membra quamplurimum. Hoc unum ſanè medicamentum ſatis auxilij pleriſque pſoricis, & aliàs pruriginoſis præſtitit. Apium item per ſe, uiride, cõtuſum, & affricatum in balneo, magnificam opem cõtulit. Pari quoq; modo perditium, & acerna reſina cum roſaceo diſſoluta, ac illita iuuit. Aliud: Oryzæ purgatæ atque admodum albæ quadrantem tuſum incerniculoq; traiectum, aceto acerrimo, donec ſtrigmentorum ſpiſſitudinem induat, diſſolue: adiectáq; læuigati ſulphuris uiui uncia, pulchrè confuſis, in balneo utere, diu perfricans. Verùm in his qui excrementorum nimia multitudine obruti ſunt, æquis illorũ portionibus cõmixtis, longe præſtantius reddetur ſubſidiũ.

De Leuce ſcabiei ſpecie. Cap. v.

LEuce, uitiligo à quibuſdam appellata, coloris quædam cuticulæ ad candidius immutatio eſt, ex uiſcida glutinoſaq; pituita proueniẽs. Quoniam uerò non quælibet leuce remedijs eliditur, notas ipſius iſtiuſmodi cenſeto: Acu in ſuperficie leucen compungito, ſed cute non penitius, ſi ſanguis promanauerit, curabilis eſt: ſin lacteus humor, conclamata exiſtit. Vel laneo panniculo aſperiore ipſam perfricabis, ſi rubicundior euaſerit, curationem recipit: ſi uerò in eodem cutis colore permanſerit, remedijs nullus eſt locus. Et quæ plura corporis loco occupauit leuce, magis deſperata eſt, quàm quæ pauca fœdarit: & inueteratæ potius quàm recentes curam

ram reſpuere putandum eſt. Nonnulli quidem ferro candenti leucen exurendam autumauerunt, & hoc ſolum ceu compendium ſanationis probauerunt. Alij aduſtionem doloroſam, atq; ex hac cicatricem non minus ac leuce indecorã fore arbitrati, medicamentis cruſtã inducentibus uſi ſunt: cuiuſmodi perhibent quæ cicatricem concolorem efficiunt. Alij uerò reputantes horum uim perdifficilem, tincturis uti maluerunt, impoſturæ magis, quæ circa hæc accidit, quàm utilitatis rationem habentes: qui ſanè reliquis omnibus magis ſunt auerſandi, propterea quod ſtatim reuertitur affectio. Vtendum igitur ſubiectis eſt remedijs: Adarce, canchryos, ſulphuris uiui, æquis portionibus ſingulatim tuſis, & priuatim cretis: deinde ſimul cum aceto ſat multis diebus læuigatis, in ſole illinito, non confertim, ne cutis exhulceretur: procedente uerò tempore exiguum quippiam hellebori, gallæq; tantundem ammiſceto. Aliud: Fici atræ uirgultis in aceto maceratis & contritis, nitri ſpumam, ſulphur uiuum, myricæ fructus, æquali cuiuſque pondere adijcito, ubi locum prius nitro defricaueris, illinito & inſolato, obſeruans ne exhulceratio inde conſequatur. Cæterum Archigenes folijs fici, calcis quantum ſatis eſt commiſcendo, ſimiliter uſus eſt: Vel helleboro, inquit, candido fricatas leucas quoad ſudando reliquo corpori cõcolorem ſpeciem induant, ſinopide aut mediade, illinito: uel acubus transfixis punctas, donec cruore inficiantur, ſinopide cum aceto perungito: uel abſterſis prius locis recente fici ſucco, ut dictum eſt, in ſole illinito, & folijs eiuſdem aliquandiu obnixe confricato.

De Alphis candidis & atris. Cap. VI.

Quo interuallo leucæ & alphi differant.

ALphorum (qui itidem à quibuſdam uitiligines, ab alijs impetigines dicuntur) generatio eiuſdem ſpeciei cum leucis eſt: uerùm hæc altius penetrando cutem immutant, ita ut pili etiam conſimiles ſibi enaſcantur. Alphi uerò ſummam tantum cutem deturpant, licet ipſi quoq; ſi in uetuſtatem incident, profundius recedant, ut pili in eis albi, ob ſubiectũ humorem procreentur. Ex pituita nanque candidi, nigri uerò ex atræ bilis humore naſcuntur. Communiter igitur utriſq; congruit calx abluta, aqua diſſoluta, uel dracunculi radix cum aceto cataplaſmatis modo impoſita. Pari item modo uer atrum utrunq; : Lupinorum amarorum elixatio adſperſa, ipſorumq; farina ex aceto melle ue aceto ſo impacta: radicis itidẽ capparis cortex cum aceto, lilij radix cum melle, cepa cum aceto in ſole illita, crocodili terreſtris oletum, itidem & fimus ſturnorum, cum oryzam modò comederint, toſtæq; ſepiæ teſtæ. Compoſitum uerò hoc efficax eſt: Alcyonij, nitri, uniuſcuiuſq; unciæ binæ, ueratri candidi, ſulphuris ignem non experti, ſingulorum uncia: nonnulli uerò uini ſiccem concremata ad-

bibuerunt. Aliter: Sulphuris uiui, nitri ſpumæ, ſingulorum drach. quatuor, canchryos grana ſeptem, læuigato cũ aceto, ſed nõ niſi alphon perunge, nihil inquinans membrũ incolume, arefactum uerò aqua gelida dilue.

Aliter: Farinæ lupini, buccinorum, & nitri, uniuſcuiuſq; chœnix, uetratri albi drach. octo, arido locum deterge. Aliter: Erui farinæ libras duas, ſeminis erucæ, amygdalorum amarorum, cucumeris agreſtis radicis, ſingulorum libram cœnomelite pariter eliquata, alphis illinito, & tempore interpoſito, cum ſpõgia abſtergito. Proficit idem aduerſus lentigines aſperam & diſcolorem ceu à ſole cutem, uaros: ſummæq; cutis maculas, quos Græci ἐφίλιδας nominant.

Ad Alphos candidos experientia comprobata.

Sulphuris ignem non experti ſextarij duo, calcis uiuæ albæ triens, albores ouorum quinq;, olei nardini, & aceti aliquantulum: Sulphur ante omnia leuigatur, deinde ipſi nardinum oleum ſuperinijcitur, ac denuo conteratur, ab hoc, acetum inſtilletur, rurſuſq; diluatur. Calcem uerò priuatim lotam ſemel, bis, & ter ſulphuri immittimus, unà cum ouorum albugine & rurſus læuigamus, coactumq; liquorem effundimus. Modicum autem relinquentes, quò illini ungentũ queat, atq; ita cum opus eſt utimur.

Aliud, quod ad Archigenem refertur. Sulphuris uiuo, foliis ficis aridis, aphronitro, alcyonio, creta cimolia, myrto cũ aceto, utere. Aliud eiuſdem Archigenis: Fici foliorum exiccatorum in umbra, ſulphuris, aluminis, æquas partes cum aceto illinito. Vel foliorum fici drach. quatuor, nitri duæ, alcyonij toſti totidem aceto in balneis illiniantur. Proprie uerò alphos nigros efficaciter diſcutit ſandaracha, cum parte dimidiata ſulphuris: præfricata uerò cute nitro, ſub ſole perunge. Cæterum candidos alphos atramenti ſutorij, æruginis, æqua portio, nitri duplicata abſq; pinguedine exterit. Vel canchryos, ſulphuris ignem nõ experti, adarces, par modus contritus, cum aceto infricatur & illinitur. Vbi uerò aruerit, lauato cutem perfricans, quod medendis etiam leucis efficax eſt.

De ſtigmatis ex decreris Archigenis. Cap. VII.

STigmata curabis, ſi lotij fœces, quæ matulæ adhærent, acerrimo cum aceto ſuperinducas. Vel calcis uiuæ partem unam, nitri aſſati giluo colore dimidium adiecta aqua ſub ſole inungito. Vbi uerò locum exhulcerauerit, perinde atq; bulcus ad cicatricem perducito. Verumenimuero Crito medicus iuſſit confricatæ nitro prius cuti reſinam terebinthinem illinit: deinde linamentis colligatam ſex diebus relinqui, ſeptima die ſolui, acuq; ſtigmata compungi: breuiq; temporis ſpatio interiecto, ſanguinem fluen-

tem

Item ſpongia detergi, tenui ſale locum confricari: tum ad dies quinq; medicamentum imponi, quod habet thuris, nitri, lixiuij, calcis, ceræ, ſingulorũ drach. quatuor, mellis octo. Quod ubi ſolueris, nigrũ in medicamento deprehendes. Aliud ungentum: Piperis drach. duas, rutæ quatuor, ſandaracheæ tantundem, auripigmenti drachmam, mellis quantum ſatis eſt illinito, loco prius nitro confricato: atq; alijs perinde atq; in ſuperiore peractis, per triduum ſoluito, nigroreq; deterſo, rurſus oblinito. Tollit etenim, inquit, uiginti diebus adeo exactè, ut neq; exhulcerationem, neq; cicatricem relinquat. Aliud, quod Criticum appellationem à parẽte obtinuit: Thuris drach. quatuor, nitri duæ, atramenti ſutorij quatuor, ceræ ſex, piperis, calcis, thapſiæ ſingulorum drach. tres, auripigmenti ſeſquidrachmam, ſandaracheæ drach. tres, mellis quantũ ſatis eſt, utere haud aliter atq; ſuperiore. Oribaſius affirmat batrachium illitũ, uel capparis folia ſtigmata expungere. At ſi altius radicibus actis non tollantur, ſed obiter cuti inſederint, cruſta gelido cautere inducta exterminabis. Oribaſius.

De papulis, quæ Græci exanthemata uocant. Cap. VIII.

PApularum eruptiones, quæ Græcè ἐξανθήματα dicuntur, ex denſatis in cute craſſis humoribus, magisq; ubi dẽſior pelliculæ ſuperficies extiterit, propullulant. In quibus itaq; ſi profundius humorum ſubſedit copia, ante omnia purgare expedit. Nam ſi quis id facere ſuperſederit, tentauerit q; prius diſſicere, is opilabit magis ipſos, quàm per cutem exhauriet. Sin autem intima corporis retrimentorum colluuie uacauerint, per cutem euacuare conuenit: nec eminus attrahere, ſiue per aluum, ſiue per uomitionem uacuare animus ſit. Sed humorum cuti impactorum curatio, medicamentis quæ exurunt & calfaciunt, machinanda eſt: præcipue ſi latæ infeſtant pituitæ eruptiones. Gelidiori quippe craſſioriq; humori talia conſecrata ſunt: Lauri igitur foliorum mollium, rutæq;, & mannæ, æquas ſingulorum portiones conterito, thusq; cum oleo dilutum illinito: uel betam teneram elixatam & contritam, cataplaſmatis more impingito. Vel ceræ drach. octo, ſulphuris tantundem, ſalis drach. ſex, aridæ, friatæ, & olei cyathi ſemiſſe perfuſa, omnia ſimul decoque, concinnatoq; inde emplaſtro, utere. Præſtantiſſimum remedium, ſi cocturæ nulla diligentia neceſtudium deſit. Humoris interni prius exhauriendi quam diſcutiendi.

De Epinyctidibus. Cap. IX.

EPinyctides hulcuſcula ſunt ſponte ſua ſurgentia, facie puſtularum, colore rubeo, quibus diſcuſſis cruenta ſanies defluit. Hæc interdiu hominem non magnopere cruciant, noctu uerò grauiori dolore, quàm pro

bulceris magnitudine debuerint, torquent. Liquorem itaq; laser pitij aqua dilutum, illinito, arefaciendi nanque naturam absq; uellicatione possidet. Vel cicutam læuigatam, impingito: uel brassicam crudam cum aqua, uel apium adiecta polenta contrita, superinducito: uel herbæ apollinaris folia cum melle læuigata applicato: uel solanum absq; ullo additamento, & coriandro uiridi adiecto, uel folijs oliuæ cum aqua decoctis utere, uel uuas passas acinis exutas, contritas, & eliquatas splenio impactas superinuehito, uel adiantum cum melle tritum adhibe. Fugiendus est acrium, acidorum, & salsorum esus, fomentatio item, lauacrumq;, & insolatus.

De pustulis, quæ phlyctænæ uocantur. Cap. x.

NOn sponte sua ruptas phlyctænas, doloremq; grauiorem afferentes, acu peracuta, parte cui humor subesse uidetur perforato, inde humorem suspensa manu exprimito, cutem circumfusam sinendo, quamuis impleatur. Conniuente uulnere pustula denuo compungatur, consimiliq; modo exprimatur, seruandaq; ut prius cutis ambiens, donec id quod sub ipsa exhulceratum est in cicatricem contrahatur. Quocirca priusquã pustulæ discutiantur, lentem elixam, cum aqua eliquatam, illinito. Aut mali Punici uirgultã cinere calido tepefacta applicato, locos que attingit. Quod si fiat eruptio, & hulcus oriatur, adipem suillum liquefacito, spumamq; argenti eliquando amisceto, & in linteolum impingens, superimponito. Vel lilij radicem coctã in aqua, tritamq; cũ cerota superinducito.

Ad epinyctidas & phlyctænas.

Spuma argenti, sulphurq; ignem non expertum æquis portionibus cũ aceto, & myrto læuigeta, formaq; strigmenti illinitione, adiecto oleo & uino, applicatur. Conducit & ad hæc, & ad calidos feruores, & papulas quæ ab ebulliente feruore perizemata dicuntur, & manantia capitis ulcera, incipientesq; dothienas & exustiones, è plumbagine, & ex ouis confectum medicamentum.

De ignis adustionibus. Cap. xi.

AMbusta igni modicè abstergẽtia medicamenta efflagitãt, ita quidem, ut eadem ipsa neq; excellenter calfaciant, neq; admodũ refrigerent. Terra proinde Chia, Cimolia, & Cretica, omnisq; terra nõ porosa circumlita aceto haud ita acri, aut aqua admixta egregie proficit, pustulasq; exoriri prohibet. Idem sanè præstat ouũ crudi integrũ quamprimum impositum, uellere molliore exceptum: mediocriter nanq; perfrigerat, & absq; morsu exiccat: scriptorio adhæc atramẽto igne usta peruige, uel thus aqua maceratum, uel lentem elixam & eliquatam, uel ernum cataplasmatis modo impingito. Ceterum ad exustiones feruentis aquæ, priusquam

Exustionis feruidæ medela.

priuſquam puſtulæ exoriantur, oliuarum ſalſarum aqua continue cõſpergito: ipſas q; oliuas ſale condîtas cũ polenta eliquatas inducito: uel alumen ſciſsile cum aceto tritum illinito: uel bilem taurinam cum aqua permulta liquefactam, circumlinito: uel lixiuium ſtillatitium garo uel muria ſuperfundito: aut bulbos liliorum, uel hyacinthorum, uel narciſſorum cum roſacco tritos, ſtrigmenti balneorum craſsitudine inducta, illinito. Cæterum Marcellus hoc modo compoſitum tradit: Linteolum melle irrigatum, hordeiq; ſucco imbutum comburito, & cineris drach. immitte octo, ceruſſæ quatuor, butyri octo, ceræ, adipis caprilli, roſacei, cuiuſq; ſedecim. Sed medendis quæ iam eruperunt puſtulis, Rhun & farinam hordeaceam cum melle læuigata impingito: Vel lixiuium uiuæ calcis cerotæ confundito, & linteolo illitũ ſuperimponito. Medicamentũ præterea cognomento Sphærion ad hæc eſt utile, loca exhulcerata porris eliquatis obducũtur: uel portulaca trita cum polenta, uel ſtercus columbinum linteo obuolutum exuri to, oleoq; diſſoluens, cinere ipſius utere. Mirum ſanè quam præſentaneum perhibeatur: Pini aut piceæ cortex, ſeu adiantum aridum friatum, myrtiue folia concremata, & in læuorem contrita inſparguntur. Cõducunt autem hæc etiam ſingula, ſi cum cera concinnentur. Necnon quod accipit rubeæ anchuſæ radicis aridæ, contuſæ, & friatæ uncias quatuor, ceræ tractæ nouem, roſacei octodecim. Poſtremo compoſitio ex ceruſſa cũ momento medullæ ceruinæ, exquiſitum præſtat remedium.

Ad eos qui uapulauerunt. Cap. XII.

MEdendis flagellorum plagis, ceruſsæ, & ſpumæ argenti æquas partes, ceræ quadruplum, cum ſuſino aut roſaceo, in emplaſtri modum imponito. Primo uerò die lilino tantum ſeorſim utitor, uel croci, tragacanthæ, ſingulorum drachma, ouoq; integro abſq; eruis unita percuſsis inducito. Pellis præterea ouis recens excoriatæ calida circumpoſita, reliquis omnibus efficatius naturalis diei ſpatio cæſis medetur.

Quî nam pili ambuſtis renaſcantur. Cap. XIII.

CApilli ambuſtis renaſcuntur, ſi folia ficus in aululadecocta cũ cerato emplaſtri modo impoſueris: uel caricæ drach. octo, amaraci (quod Græci σάμψυχον dicunt) drachmam, læuigatis cum oleo ad cerati conſiſtentiam utere. Aut ramentorum lapidis drachmas centum, ſquamulæ æris decem cum aqua cõcinnatas in paſtillos, reconde: & cum uſus poſcet, partem unam cum cerotæ partibus octo dilue.

Ad abraſa. Cap. XIIII.

SI cutis aliqua corporis parte auellitur, & ſuperficies ipſius hulceribus cõflictatur, primis diebus uel uino, uel aceto, acida ue muria con

ſtringito: ſequentibus autem diebus ad inducendam cicatricem, liparis & ex albis emplaſtris tripheris utitor. Maximè uerò iuuat, quod ceruſſæ recipit partem unam, guttæ ammoniacæ dimidiam, myrtei quantum ſatis, gutta ammoniaca aqua læuigata, ceruſſam admiſce, myrtinum ſuperinfundens, & utere lipara, aut ramento lapidum, quod marmorarij deradunt, ſquamam æris admiſcens, & myrteo conterens utitor: uel cretā cimoliam & argenti ſpumam cum uino & ricinino, & myrteo læuigata, uſurpato.

Ad paraſyrmata, intertrigines, hulcera inueterata, & ſeniles molles q; cuticulas.

Spumæ argenti chryſitidis drachmæ quinquaginta, ceræ uiginti, reſinæ aridæ ex picea duodecim, olei cyathus unus & dimidiatus. Argēti ſpumam & oleum ubi coxeris, reliqua injice, rudiculaq; cōmotis, & in mortariolo emollitis, utere. Deſquamatā uerò cutem hulceribus amputare nō conuenit, ſed inducere remedium, coit nanq; & conglutinatur hoc pacto, etiam ſi nigreſcat. Denudata uerò carne, ægre cicatrix contrahitur, uellicatione & ſordibus infeſtato hulcere. Cæterum ab inflammatione conſeruat apoſyrmata rhu rubrum cum melle illitum, uel iunci rotundi odorati coma cremata, & cum melle impoſita.

Ad apoſyrmata, & flagellata, & contuſiones articulorum, dolorem ſedans medicamentum.

Spumæ argenti, ceruſſæ, uniuſcuiuſq; ſextans, ceræ uncias ſex, olei puri uel roſacei libra dimidia, amyli ſextans. Prodeſt adhæc eadem, pelarii ex recremento argenti, necnon ex ouis confectio.

De formicis & uerrucis. Cap. xv.

VTrunq; uitium exigua quædam in cute excreſcentia, calloſa, & magna ex parte rotunda eſt. Hoc uerò dirimuntur diſcrimine: Formica quidem latiore baſi ſeſſiliq; eſt, in ſcalpendo & attritu ſimilem morſiunculis formicæ ſenſum adferens. Verruca uerò, quam ἀκροχόρδονα nuncupant, baſim habet anguſtam ac penſilem, ita ut chordæ nexu ſuſpenſa pendere uideatur. Hos ſanè tumores è medio tollunt elaterium cum ſale impactum: libanotus item cum aceto, groſi cū aceto, & farina, nitroq; ſuccus fici illitus, itidem tithymalli, ſmaridis q; caput ſalſum, crematum. Aerugo item cum ſulphure igne intacto combuſta, ocymi folia cum atramento ſutorio, quod ex palmitibus etiamdum uiridibus cōbuſtis deſtillat, rerimentum ouium cum aceto, hirci fel illitum: herbæ ſolaris maioris fructus, cum uino cataplaſmate inductus: ruta addito nitro, & pipere, nitri cum lotio impubis pueruli, ſtercus bouis armentarij in aceto adhibitum.

De

De Ganglio. Cap. XVI.

Ganglion, neruorum eſt concretio ex percuſſu, uel labore proueniens in pleriſq; corporis quidem partibus, præſertim uerò motui cõſecratis, puta manuum radicibus & pedum plantis. In quo utiq; malo Archigenes iubet calcem uiuam cum adipe anſerino, & reſina terebinthina imponi, crebro tamen ex achate lapide medicamento utitur. Oribaſius uerò uſus eſt illo, quod habet ceruſſæ, reſinæ pineæ, olei ueteris, uniuſ cuiuſq; unciam, guttæ ammoniacæ thymiamatis, galbani, ſingulorum unciam, ceræ trientem: Aut plumbeum orbiculum craßiorem, uertebræ inſtar, magnitudine ganglion excedentem, imponi & alligari præcipit: ponderenanq; ſuo ipſum longo tempore diſſoluit. Et nos illo quoque utimur. Arida & maſtichira.

De inflammatione. Cap. XVII.

Quoslibet ſine diſcrimine calidos cum dolore & ardore tumores, phlegmonas Græci, Latini inflammationes appellare conſueuerunt. Cæterum pro diuerſitate materiæ ipſos efficientis, horum quoq; differentiam euariari perhibent. Sanguine nanque bono & moderata craßitudine in partem aliquã ſeſe cumulatim inſinuante, & ob nimiam copiam inibi impacto, peculiaris cognomenti inflãmationem excitari aſſerunt. Bile uerò flaua in aliqua corporis parte hærente, herpeta uocant. Herpes. At ubi ſanguis unà cum bile flaua ſimul influxerit, eryſipelata conſtituit. Eryſipelas. Cum uerò influens ſanguis calidus admodum fuerit atq; craſſus, carbones parere ſolet. Anthrax. Ab ea igitur inflammatione, quæ proprie phlegmone appellatur, quæq; in permultis uſq; accidit, inchoandũ. Phlegmone. Ea tumor quidam eſt rubens cũ dolore multo, renitens tactui, calensq;, ex ſanguine ceu relatum eſt, non prauo ortum habens, qui aliquando ex uniuerſa corporis mole fertur: nõnunquam in aliquam modò particulam nimium incumbit, ita ut in uaſis non contineatur, ſed roris inſtar in media partium ſpatia uacua excidat. Vulnerationibus adhæc, ruptionibus item, hulceribusq; & alijs compluribus, quæ foris ingruunt cauſis hæc accedit affectio. Cum igitur pars corporis aliqua ſubitò abſque præcedente cauſa euidente inflammatur, toto uerò corpore in partem contagium mittente, uniuerſum tum corpus ſanguinis detractione leuandum eſt: membrum autem inflammatum irrigandum, & illininitione conſolandum, non calorificis & humectantibus, ſed humorum illuuiem repellentibus auxilijs, quod quæ in loco hæret affecto, euacuantibus. Cataplaſmatis igitur modo ſemperuiuum, & mali Punici corticem in uino decoctum, ceramq; cum polenta ſubactam.

ſubactam impingito. Cum itaq; dolor uehemens nullus excruciat, hoc fuerit & ſimilibus utendum. Maiori uerò cum dolore parte fluxa infeſtata, ne tum quidem calidam aquam aut oleum adhibeto, uel quæ ex farina contexuntur cataplaſmata: hoſtilia nāq; hæc rheumaticis affectionibus ſunt. Mitiganda uerò doloris uehementia medicamento eſt ex paſſo, exroſaceo, ceraq; exigua, uelleribus ſordidis œſypi quamplurimum continentibus: æſtate quidem frigida, hyeme uerò tepida excipiuntur & applicantur: ita ſanè, ut ſuperiores affectarum partium loci ſpongia uino adſtringente & auſtero, ſiue poſca gelida imbuta. Admiſcendæ porrò ſunt cataplaſmatis ad eam prouinciā utiles herbæ. Parietaria idcirco omni inflammationi accommodata eſt, cum intra exordia ſtatim, tum etiam in aſcenſu & incremento. Glauciū non diſſimiliter, atriplex, & malua, lactuca item, & cucurbita, calidis illitæ. Valent etiam tribuli utriq; ad eas quæ ex deſtillationibus oriuntur inflammationes. Braſſica uerò ad tumores facit indurescentes. Cæterum cū immutatio oboritur, puriſq; nihil ſubſidet, ex chalcitide emplaſtro curabis, uel aliquibus eiuſdem generis defluxionibus concretis. Piram porrò lanam uino imbutam auſtero, extrinſecus medicamento ſuperaccommodabis. Quocirca iſtoc medebere modò his quiad fluxum referuntur inflammationibus. At quæ occaſioni cuidam adſcribuntur, humectando eas calfaciendoq; non lædes: etſi quando res uſuſq; feret, ſcarificare eaſdem, haud erit abſurdū. Verùm ſi eas quæ ex fluxu originē trahunt inflammationes ſcalpello inciderīs, præſertim ab initio autor ingentis cuiuſpiam incommodi languenti fueris.

De his, qui foris incidunt abſceſſibus. Cap. XVIII.

QVod ſi tibi ſuppurationem prohiberi non poſſe uideatur, panem in hydrelæo coctum cataplaſmate impingito: uel hordeaceam ſarinam compari modo præparatam. Foueatur membrum aqua altheæ radicis incoctæ. At ſi ægre in ſuppurationem tumor perducatur, aut cute imperſpirabili difficulter diſtrabatur, cataplaſmate ex ficis ficis, utere. Oportet autem dulces & præpingues ficus elixas eliquarīm aqua, & aquam mellis inſtar tenuis efficere, farinamq; hordei iniicere: etſi diſſipetur quidem tumor, ſed leuius quàm opus ſit, cum ficis hyſſopū aut origanum coquito. Si intendere uehementius eſt animus, ſalem decoctioni immittito. Exquiſita autem diligentia attendendum, ne propter uehementiorem ariditatem membrum obdureſcat. Si quando eiuſmodi quippiam olfeceris, aqua cucumeris ſylueſtris radicem, aut altheæ, aut bryoniæ, decoquito. Efficatior aūt eſt dracunculi elixatio, quæ utiq; uehementius diſcutit. Ipſum ad hæc ex dracunculo medicamentum ualidius eiuſmodi uitia

di uitia diſijcit. Interdum igitur hunc ſolum decoquas, aliquando uerò etiã ficus aridas inijcias. Farinam quoq; cum adipe miſceto. Et oleum anethinum diſcutiendi uim habet, humoresq; crudos ac tumores incoctos conficere & maturare poteſt. Pix quoq; duriores & crudos tumores uniuerſos concoquit, indita cataplaſmatis, & præcipue liquida.

Medicamentum compoſitum.

Quo iam concocti abſceſſus extirpentur, ita ut inſplenio pus ſubinde deprehendatur. Incocti uerò exactè diſcutiantur, lapidis pyritis drachmæ duodecim, guttæ ammoniacæ læuigatæ tantundem, fabaceæ farinæ unciæ ſex: excipiantur reſina liquida, & alutæ illita, impingantur. Sed ſplenium ne tollas, quoad ultro decidat. Remedium tamen illud haud ita diu antè eſt præparandum, ne ſit enim ocyßimè. Si uerò ob hæc tumor nihil diſtrahatur, pus autem ſubiaceat, parte ſcalpello diuiſa, idipſum euacuandũ eſt. Vitari deinceps conuenit, ne oleũ quis aut aquam applicet: uerùm ſi abluendum interim bulcus fuerit, aqua mulſa poſcaq; ac uino, necnon mulſo utendum. Etſi inflammationem experitur, è lente cataplaſma inijcimus: ſin nulla adſit inflammatio, aliorum quippiam medicamentorum in iſtiuſmodi ſectionibus forma emplaſtri uſurpemus. Neq; etiam minus quod conflatur ex chalcitide. Spongiam inſuper, aut lanam uino imbutam acerbo ſuperimpone. Vulneri autem nullum pinguetudinem præferens medicamentum admoue: cuius notæ tetrapharmacum eſt, exactius nanque gliſcit arefacere.

Quæ dilaniant abſceſſus.

Quoniam autem nonnulli ferro abſceſſus diſſecari nõ ſuſtinent, faciendum fuerit periculum, idem'ne remedijs etiam epiſpaticis, hoc eſt, extrahendi perq; halitum digerendi uim habentibus, queat emoliri, narciſſi radicem in leuorem tritam, & in mulſo cum irino coctam illinito. Vel mollem arundinis radiculam cum melle minutim contere. Quod ſi dura fuerint in aqua mulſa prius decoquito: uel ariſtolochiam cum melle cataplaſmatis modo ſuperinducito. Diſrumpunt præterea picis aridæ, propolis Creticæ æquales portiunculæ, & cicatricem inducunt.

Dionyſia medendis abſceſſibus admirandæ uirtutis, & ad ſanandas mammillas & bubones, extrahendi potentia regnans, per abditos meatus diſtrahens.

Olei ueteris, aquæ uniuſcuiuſq; libra. Hydrelæũ illud decoquito, mox ſpumæ nitri uncias ſex immittito, miſyos unciam unã ſeu duas: Decoquãtur, quouſq; inquinãdi finem fecerint: deinde adijciantur mannæ, thuris, ceræ, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum ſelibram.

Ad neruorum abscessus.

Ceræ, colophoniæ, butyri, uniuscuiusq; libra, picis aridæ, mellis, singulorum libræ duæ, ferruginis unciæ tres, uisci quantum satis est, & † oxyra, & mastichira. Aliud epispasticum: Accipe guttæ ammoniacæ thymiamatis uncias sex, ceræ, resinæ terebinthinæ, uniuscuiusq; uncias quatuor, sulphuris igne intacti uncias treis, nitri tantundē: Et Smelion quod uocant medicamentum: necnon diascordon, uiolenter ea quæ iam mutata sunt, disrūpunt. Id etiam quod è cremore seminis lini fit, discutit & transmutat, rumpitq; commodissimè. Sed ad mansuetiora apostemata etiā quæ contra abscessus, secundum atq; post aures dicta sunt, expediunt pharmaca. Hæc igitur super demanante ex inflammatione abscessu. GALENVS autem asserit abscessum nonnunquam etiamsi nulla inflammatio præcesserit posse consistere, quæ ex sanguine inculpato originem trahit: confestim nanq; ab initio, inquit, per alium quempiam humorem excoriantur temporis spatio subiectæ partes adhærentes & abscedunt, & ob id sectæ quoq; omnigenam humidorum & solidorum corporū intra sese speciem habere inueniuntur. Oleto etenim & lotio, grumoq;, atq; humori mellis speciem præferenti, & mucoso, & ossibus, unguibusq;, & capillis, in abscessibus similia reperiūtur corpora: certè & animalcula non raro deprehensa sunt, cunctis ferè quæ ex carie nascuntur quamsimilima. Porrò lapidibus & harenis, testis, lignis, carbonibus, argillæ, sordium strigmento, amurcæ, & feci deniq; (infit) comparia, in abscessibus præsertim inueteratis ex humorum decubitu conflantur. Proinde absolutior apostematū extra corpus significatio quàm compendiosissimè dicenda: & eorum quæ adhibitis remedijs dissipari nequeunt. Est igitur abscessus carnium, carnosarum ue partiū: uerbi causa, musculorū, uenarum, & arteriarū corruptio, mutatioq;. Horū alij quidem tunica cōtinentur, ueluti atheromata, steomata, melicerides. Alij uerò tunica destituuntur, generis uocabulo, nomenclaturam sortiti, de quibus in præsens uerba facimus. Abscessuum generationem magna ex parte inflammatio præcedit, de qua disputauimus. Cæterum quandoque confestim etiam à principio, ceu iampridem diximus, oritur abscessus. Abscessus umbræ modó comitantur ardor uehemens loci, spatiosus tumor, rubicundior solito, & durus cum dolore pungitiuo, pulsu, & grauitate, ita ut uideatur partiū aliquid suspendi. Quod si locus opportunus ac princeps sit, febris quoque inuadit, & horror inordinatus, & per noctem impensius dolent ac febriunt. Bubo adhæc nonnunquam proximis in glandulis exurgit. Cum autem ad unguem consummatur abscessus, magna ex parte minuitur, stimuli uerò pruriginosi redduntur,

arida

Portentosa quædam in abscessibus deprehendūtur.

Abscessus.

Apostematis comites.

redduntur, & torpere nonnihil incipiunt, tumorq; magis in apicem mucronatam faſtigiatur, tangenti lenis cedens que, & ſuperficies in acumine detrahitur. Dico autem hæc de ijs, qui foras rumpuntur. Siquidem igitur uel medicamentis, aut ſua ſponte rumpatur, emmoto curetur particula iam euacuata pure. Sin contrà, abſceſſus, eo quem in chirurgicis præſcribemus modo, aperiendus eſt.

De Gangræna & Syderatione. Cap. XIX.

QVando inflammatio neque diſtrahitur, neque in pus conuertitur, frequenter in gangrænam et ſyderationem, quam σφάκελον nuncupant, commutatur: de quibus impræſentiarum agemus. Gangræna. *Gangrænas quidem eſſe dixerunt, cum ob inflammationis amplitudinem pars aliqua mortificatur, neque iam conſummatas, ſed etiamnum futuras ita cognominant. Huius affectionis tanta uis eſt, ut niſi quiſpiam rupta omni mora præſentiſſimas tulerit ſuppetias, pars afflicta promptiſſimè mortis habitum contrahat, & hominem interimat. Cum uerò exactè* Syderatio. *ſenſu carere locus cœperit, non amplius morbum gangrænam, ſed iam ſyderationẽ nominant. Accidit autẽ hæc labes ipſis etiã oſſibus, cũ eiſdem circunfuſa caro, deprauatã gignens ſaniem eadẽ madefecerit & corruperit. Cũ igitur membrũ ex toto interierit, quamocyßimè ad ſanam uſq; partẽ attiguam eſt amputandum. Cæterum in gangrænæ curatione, ſanguis ex male affecta parte, quàm fieri poteſt, euacuandus eſt: aut enim uena inciſa labefactus ſanguis, cum in eadem parte uena ſpatioſa ac turgens conſpicitur, exhauriendus: aut tota corporis cute pluribus & altis punctionibus diſſecta, remedium putridis dicatum accommodari debet, cuius ceræ eſt, farina eruina, aut loleacea, aut fabacea ex mulſo acetoſo. Siquis harum uires intendere deſideret, ſalem immittat, uel paſtillum Andronium, aut id genus aliquem. Conferunt & gangrænis nuces peruetuſtæ. Perpurgat uerò ipſas urtica, cremor que tithymalli, in loco ac tempore modo que exhibitus. Conducit ipſis & ablutio ex lupinorum amarorum decocto. Nonnulli poſt putridæ partis præciſionem, tutioris exciſionis gratia, cauterijs adhibitis mali radicem exurunt, in quibus ſale cum porro utendum. Poſtremo ad cruſtas & ſquamulas dimouendas* Cruſtas porrientia. *cataplaſma adglutinandum ex pane, uel hordeacea, uel trititia farina in hydrelæo decocta. Et cephalico arido cum melle, tetrapharmaco item & Macedonico quod uocant, utendum. Probè itidem cruſtas detrahit, panis cum apio læuigatus eliquatus que, aut ocymo, aut iris,*

aut panax, aut ariſtolochia, acorum ue cum melle, uel etiã rhus. Belle etiã cruſtas abducit, Machærionis medicamentum. Et iſis, limamentaq; concerpta, quæ Græcè emmota dicuntur, ex melle. Sed in corporibus delicatis ſufficit farina cruí cum melle.

Ad gangrænas ex Oribaſio.

Rubiginis raſilis, rubricæ, aluminis ſciſti, æquas ſingulorum portiones aqua liquefactas, gangrænis inungito circumquaq; ſcarificatis. Lolea cea item farina raphano & ſale cataplaſmatis modo impacta gangrænas remouet, quandoq; etiam cum aceto: Vua paſſa acinis demptis cum cortice adiecto ſale & oximelite idem præſtat. Iuglandium item medulla, myrtiq; folia in uino elixa & detrita cum melle: Raphanus cum aceto cruſtas, ad os uſque effringit.

De Herpete. Cap. XX.

FLaua bilis nullo confuſa humore excreta, in quampiam corporis partem decũbens, herpetem procreat. Qui ſi eſſentia ſua craſſior & maioris accrementi fuerit, altius totam, uſq; ad ſubiectã carnem, exhulcerat cutem: & appellatur herpes corrodens & exedens. Sin tenuior minoreq; acrimonia, & calida fuerit materies, exiguas bullas, paruasq; puſtulas in ſumma cutis ſuperficie milij ſeminibus perſimiles excitat: Miliaris herpes à ſimilitudine nuncupatur, quanquam Oribaſij opinione, mixta flauæ bili pituita, miliarem herpetem conſtituit. Vniuerſo igitur corpore ſelagio prius medicamine exinanito, locis deinceps languore poſſeſſis frigorifica, ſiccificaq; applicantur medicamenta: intra principia quidẽ capreoli uitis, rubi & plantaginis folia, deinde lenticula his admiſcetur interim, mel item atq; polenta, et quod traditum eſt ad inflammationes ex deſtillatione, cataplaſma, abſq; ſemperuiuo. Exhulceratis uerò locis paſtillos paſſo, uino ue tenui, & adſtringente nõ uetere, uel poſca dilutã ſubdos, illinito. Admouendum præterea glaucium, eiq; ſimilia ex aqua. Nihil autem aceto temperatum adhibebis: ſuccus autem plantaginis, aut ſolani, uinoq; diluta magnificè opitulatur: uel ſemen lini arefactum, inq; uino & oleo elixum, in polinem tritũ ſuperinducito: uel cretam cimoliam ſolani ſucco dilutam, inungito: uel ſpumæ argenti trientem, & porri cremoris cyathos ſeptem, betæq; ſucci tantundem læuigata, illinito. Vetuſtis iam eiuſcemodi hulceribus, paſtillus Muſæ & Andronis efficaciſſimus eſt.

Herpes eſtiomenos.

Herpes miliaris.

Aliud ad ampulloſum herpeta: Recrementum plumbi in uino adſtringente tritum inducitur, ſuperimpingantur cataplaſmatis modo folia betæ in uino decocta, uel ceræ unciæ quatuor, myrtei ſedecim, recrementi plumbi quatuor, uino diluta illiniantur. Hulcere uerò ſerpente repreſſo, ex recremen-

cremento cerato utere: uel lenticulam elixam cum melle adglutinato. Cæterum ad herpeta ſub cute, recrementum plumbi, rutæ contritæ ſucco excipitur, uel ceratum myrteum rutæ loco. Aliud: Lanæ ueteris ſuccidæ thedaceo ligno crematæ, drach. duodecim cum dimidia, ceræ uigintiquinque, ſtercoris plumbi oxybaphi ſemiſſem, adipis caprilli depurati, & aqua abluti drach. uigintiquinq;, myrtini uncias quinq;. Aliud ad herpetas acriter depaſcentes: Corticum dulcis mali Punici, ſpumæ argenti, uniuſcuiuſq; drach. ſex, lanæ ſuccidæ thedaceo ligno circumplicatæ & crematæ treis, ceræ duodecim, ceruſſæ octo, thuris, aluminis ſciſſilis cuiuſque drachmam, uino & oleo myrtino excipe.

De igne ſacro, eryſipelate ue. Cap. XXI.

GALENO autore, tumor ex feruente tenuiq; ſanguine excitatus, priuatim & propriè eryſipelas, id eſt, ignita rubedo ab inflammatione uocitatur: ex utriſq; ſanguine pariter & bile creatus, ex dominante humore nomen obtinuit. Sanguine nanq; iuſtum naturæ modũ excedente, inflammationem eryſipelaceam: flaua autem bile ſuperante, eryſipelas inflammatum nuncupant. Feruentior autem tumor è ſanguine biliq; conflatus, plurima ex parte exquiſitum eryſipelas nuncupatur. Verum utro modo dicas, nihil adeò ad opis ferẽdæ uſum intereſt. Id uerò ignorandum non eſt, difficiliora eſſe eryſipelata, quæ caput inuadunt: proinde niſi efficaciore ſubueniatur adminiculo, languentes interdum ſuffocant. Quamobrem ab initio confeſtim ſimul atq; apparuerit, uenam in cubito præſertim humeralem aperi, ſi ea non compareat, obuiam. Sin uerò ſanguinis detractionem quippiam uetet, medicamento flauam bilem ducente corpus euacuabimus, quo in cæterarum etiam partium eryſipelatibus utere, uel maioris efficaciæ clyſteribus. Eryſipelataq; perũgito, his quæ influentem materiam frigorifica uirtute retundunt: aceruatam uerò modicè calfacientium & humectantium beneficio diſſipent, priuſquam particula liuorem aut nigrorem contrahat. Cura perpetuò adhibita ut liquidis perungantur, ſic ut crebrius commutentur, prioribus per ſpõgias probè tinctas, ablutis: multa nanq; & feruida membri incenſio ocyßimè in uaporẽ erũpens eadem exiccat. Initio itaq; eryſipelata, ut dixi, refrigerantia cum humiditate abſq; adſtrictione indigent. Cuius claſſis cenſentur, ſemperuiuũ, portulaca, herba pulicaris, lenticula paluſtris, ſeris, cucurbita, ſolanum, herba apollinaris, lactuca, glaucium, aliquando etiam apium, ramniq; folia cum per ſe, tum addito pane cataplaſmatis modo impacta: necnon cerotum ex aqua gelida. Admiſcetur uerò his opij nonnihil, ſucciq; papaueris, & cicutæ, & mandragoræ. Cõcinnenturq; cõpoſita medicamenta, fiatq;

Eryſipelas capitis laru curatuq; difficilius.

ceratum ex cera dealbata, roſacei quadruplo admixto ex oleo omphacino, abſq; ſale facto: in pila emollitis omnibus, aqua gelida infuſa, quantum in ſe ſuſcipere poteſt. Quod ſi aceti tenuis, & candidi nonnihil admiſcueris, præſtantius medicamentum conficies. Iam polenta quoq; cum herbis aliquot prædictis refrigerantibus, frigoris quantum res poſtulat, inducit. Et palmularum dactyli pingues cum horum aliquo mixti. Illiniatur præterea membrum cum ceruſſa, aut creta cimolia, aut terra figulari cum ſolano, aut ſpuma argenti cum roſaceo, uel chalcitide adiecto oleo et paſſo, uel ceruſſa cum aceto & lycio, uel acacia cum aceto. Remittente porrò feruore probatur uſus quidem ſimplicium, ſulphuris igne intacti, mentæq; cum oxyrhodino, aut rutæ cum abſinthio, aceto, et oleo: uel ſpumæ argenti, adiecto porri betæq; cremore. Compoſitorum uerò priuatim quidem in capite commendatur uſurpatio huius paſtilli: Spumæ argenti, ceruſſæ, croci, ſulphuris ignem non experti, opij cum uino paſſo. Communiter uerò
oſſis partibus uniuerſis, rubricæ ſinopis, chalcitidis, miſyos & cremati, rubiginis, atramenti ſutorij, aluminis ſciſsi, æquis portionibus, cum aceto utere.

Aliud: Accipe ſulphuris uiui, ceruſſæ, opij, acaciæ pares ſingulorum partes cum aceto.

Cataplaſma ad ignem ſacrum, hulcera ſerpentia, abſceſſus, parotidas, & ignis ambuſtiones.

Altheæ recentis foliorum mollium libram elixam in hydrelæo probè cõterito, et ingere roſacei uncias quatuor, ſpumæ argenti, ceruſſæ, uniuſcuiuſq; uncias duas cum dimidia: denuo cum coriandri ſucco læuigato, uel cremore ſemperuiui, aut ſolani: inde panis micas inijce, donec formam induat emplaſtri, & ſuperinducito. Atqui emplaſtro etiam illo utitor: Reminini libra, myrtei tantundem, ungenti unciæ quinque, ſpumæ argenti quatuor, æruginis raſæ duæ: Aceto diſſoluantur rubigo & ſpuma argẽti.

Ceratum ad eryſipelata & igne uſta.

Ceræ dealbatæ triens, roſacei quadrans, ouа ſex, perdiciadis triens. Ceſſante autem inflammatione, aut in uetuſtatem incidente, priuſquam liueſcat membrum, cataplaſma ex farina hordeacea illinito. Quod ſi luridum iam fieri ceperit, ſcalpello partes incidendæ & ſcarificandæ, cataplaſmaq; inducendum. Fouendum item deinceps paſſo ex unda dulci calida, interdum uerò & marina, aut ſalſugine: nonnunquam etiam cataplaſmati talis liquor cõmiſcetur. Poſtremo prædictis medicaminibus compoſitis utendum, animum cum mede la applicando. Nam ſi diutius perſeueret inflammatio, in ſuppurationem uel in putredinem commutatur.

De pano

De pàno, bubonibus, & furunculis.
Cap. XXII.

SEcundum GALENI ſententiam bubo, panus, & furunculus, nihil aliud quidem, quàm glandularum affectiones ſunt. Βοῦβων qui dem inflammatio, panus uerò glandulæ inflammatio ſuppurare incipiens. Aliorum autem quorundam opinione, tubercula cõmuniter omnia, è quouis membro præter naturam erumpentia, ita quidem ut abſceſſus naturam referant phymata, hoc eſt, Pani uocantur. Tradit enim Hippocrates, quibuſcunq; phymata in urinario meatu erumpunt, ij ſuppuratione facta in uomicam prorumpente, liberantur. Quicunq; autem bubones ex colliſu, uel alijs hulceribus, doloribus ue excitantur, periculo uacant. At qui febribus ſuperueniunt, ſicut præcipue in lue peſtilentiali incidere cõſueuerunt, peßimi ſunt, ſiue in fœmoribus, ſiue ſub alis collóue proueniant. Verùm priores, intra initia ſtatim, quemadmodum quæuis inflammatio, præſidijs refrigerantibus & conſtipantibus repelluntur: uel ſpongiæ impoſitu è poſca, uel lanæ ex uino & oleo ex oliuis acerbis & immaturis expreßo, uel roſaceo, uel melino, aut lentiſcino, uel myrteo: inde eis quæ diſcutiendi uim habent, utendũ. Quod ſi corpus omne humoribus æquabiliter redundat, prius euacuandum eſt ipſum: Sin excrementis uacauerit, hulceris in quacunq; corporis parte prouenerit, habenda eſt ratio, perinde atque in ſermone de hulceribus preßius agetur. Cæterum glandula inflammatione oppreſſa, uelleribus oleo quodam relaxante imbutis, mitiganda eſt, membrumq; uniuerſum ipſis circumuoluitur. Cum tumor ad ſuppurationem ſpectauerit, non prompte incidere, uerùm medicaminibus ceroti formam imitantibus diſtrahere tentato: qua in re primas facilè tenet medicamentum ex aperano, & botanicum, id eſt, herbaceum. Si per hæc non procedat diſtractio, ad ſectionem, perinde atq; in reliquis abſceßionibus, deueniendũ eſt: Opis itẽ ferendæ cõſimilis utrobiq; erit ratio. In his aũt quæ in febribus, uel omnino humorũ copia proueniũt, arceri debent repellẽtia, ne retruſa profundum repetat materies, ſed à diſijciendi facultate præditis confeſtim auſpicandum. Etſi nullum impedimentum obſtet, puta ætatis, aut uirium, ex uena cubiti prius ſanguis detrahendus. In topicorum autem uſu, ſotus ex decocto chamæmelorum, aut anethi, aut id genus aliorum cõprobantur. Reliqua uerò medicamentorum materia, huc ex his quæ proximi uoluminis capite de parotidibus inſcripto, memorata ſunt, transferatur: neq; ex his etiam minus, quæ nuper admodũ mihi ad inflammationes conferre dicta ſunt. Quemadmodum & furunculorum quoq; curationem tum hinc, tum ex his quæ ad eryſipelata cõducere recenſuimus, ſumito.

Bubon.

Panus.

Tumores non ſtatim incidendi.

Atticus after cur buboniū dicatur.

mito. Atticus inſuper after herba, quæ bubonium, hoc eſt, inguinalis etiam ob hoc ipſum appellatur: non ſolum cataplaſmatis inſtar impacta, ſed alligata quoque bubonibus, opitulari creditur. Panos peculiariter diſcutit, ſi inducatur adiantum, atriplex, helxine, altheæ radix uino elixa, gutta ammoniaca cum melle eliquata & impoſita, uiſcum cum reſina atq; cerato. Rumpit item propolis, lupini amari cum aceto illiti: cucumeris ſylueſtris radix reſina terebinthina excepta, radix capparis conſimiliter, nitrū itidem cum fermento uel ficubus.

De Dothienibus abſceſſibus cum tumore. Cap. XXIII.

Dothien, quem & furunculum appellant, tumor eſt abſceſſionis faciem præferens, ex craſsis humoribus in carnoſis plerunq; partibus proueniens: clemens quidem, cum in ſola cute coierit: maleficus autē curatuq; difficilis, cū altius radicibus actis prorumpit. Diſſipat autem dothienas, & maturat triticum dentibus friatum & impoſitum: Maſtiche Aegyptia: Vuæ paſſæ exemptis acinis ſale cōtritæ, & cataplaſmatis more impactæ, hunc uel diſtrahunt, uel findunt. Fici aridæ ex hydromelite adglutinentur, aut reſina ficis commixta imponatur. Aut ipſæ ficus aridæ dum fuerint pingues diuiſæ, aut fermentum cum nitro, aut ſemen lini cum melle, aut alterci folia læuigata cū butyro. Mixta uerò proſunt ex fermento, ex polline farrinaceo, & medicamentum ſuo nomine Dothienicum appellatum conuenit. Fotus uerò ex ſpongijs mollibus continue in calidam aquam immerſis competunt, deinde ſic medicamenta imponuntur.

De Termintho tumore atro ac tereti. Cap. XXIIII.

Oribaſius terminthū ſanè phymatis ſpeciem eſſe aſſerit, bullamq; nigri coloris, tam ſuperiore, quàm inferiore parte adiacere, qua rupta ſubitus ſimile quiddam deſquamato apparet: quo quidem diſſecto, pus deprehenditur. Dioſcorides uerò Alexandreus Terebinthi, inquit, cutis eminentiæ ſunt rotundæ & oblongæ, atrouirides, terebinthi fructibus cōſimiles. Quocirca his quoq; perinde atq; alijs qui phymatū naturā reſipiſcūt tumoribus, ſuccurrendū eſt, ex prædictis huc trāsferendo præſidia.

De carbunculis anthracibus ue. Cap. XXV.

Cvm ſanguis copioſiore atra bile infectus & feruidus cuipiā corporis parti incubuerit, carbunculi exoriri ſolent, quæ cruſtacea quidem ſunt hulcera, magnaq; parte ab ampulla, igne ambuſtis non diſſimili incipiunt: quandoq; ſine ea emergunt. Loci omnino pruritus quidam præcedit, mox una interdum quidem ampulla, nonnunquam uerò plures etiam puſillæ milij inſtar ſequuntur, quibus diſruptis cruſtaceum hulcus

ſuccedit in faciem eorum quæ ferramentis candentibus excitantur, cum cruſta nunc cineritia, nũc uerò nigra, ſic ut imæ radici adhæreat, & quodammodo affixa ſerpat. Caro in ambitu reliqua feruidiſſima efficitur atra & ſplendida bituminis aut picis inſtar, eiuſmodi autem bilis eſt exquiſite atra. Verùm qui carni tantum inhæſerint carbunculi, breui circumſcribuntur abolenturq́; : quì uerò in membranis, aut neruis gignuntur, longo tempore durant, & ſubiectas partes ad affectionis conſenſum trahunt, ita ut inflammationes eryſipelatoſæ in ipſis excitentur: nõ paucis ſanè in ſuppurationem uertatur, plurimis uerò & febres ſuperaccedunt. Oboriuntur autem & ex populatim graſſante aliqua cauſa carbunculi. Occurrendum autem ipſis, niſi perpuſilli ſint, ſanguinis è uena ad animi deliquium uſq; detractione. Mox miſſo ex uena ſanguine, locũ profundis punctionibus ſcarificare alienum non eſt, ob humoris craßitiem. Parti uerò languenti, quæ cum moderata repulſione diſcutiendi uim habeant, adplicabimus: cuius eſt modi cataplaſma ex plantagine, & quod ex lente elixa, paneq; conficitur, ſumendo panis fornacei molle, quem neq; puriſſimum, neq; ſordidiſſimum eſſe conuenit. Ipſi uerò hulceri uehementius aliquod medicamentum applicabimus: cuius generis eſt, Andronis, & Polyidæ, & Paſionis, diluentes eadem paſſo uſque ad ſtrigmenti balneorum conſiſtentiam. Maſſa leoticum item aridum, uel & ipſum pariter eliquatum, dracunculiq; radix, uel ariſtolochiæ, uel laſerpitij liquor, uel Cyrenaici, ſingula ex aceto ſcitè illimiantur. At quæ eryſipelatis naturam ſortita ſunt, præſidijs eidẽ uitio ſupra dicatis delimentur. Quæ uerò partes ad affectionis conſortium duci creduntur, lana ſuccida, œnelæo imbuta irrigandæ ſunt. Placato iã feruore, carbunculus, cerata cephalica ſunt adhibenda, remittentiaq; ſilatim diſcerpta linamenta, admoueantur. Præſtantiſſimum eſt, quod ex herbis, & quod ex nitro conficitur, & quæ hulceribus depaſcentibus conferunt, arida priuatim, & cum roſaceo admota. Duritie autem mordicus perſeuerante, utendum melina Serapionis. Dandaq; eſt opera, ut quam primum ad ſuppurationem ueniant, carbunculi, quod fiet ſi bis quidem interdiu, noctu uerò ſemel cataplaſmata remediáque cætera permutentur. Cæterum ad eradicandum funditus carbunculos, liberandumq; loca cõtinue uicina, mala Punica acerba minutiſſimè conciſa, in aceto elixato, & ubi tabuerint, læuigato, linteoq; illita ſuperimponito: ubi aruerit, aceto humectato. Carbunculos porrò ad ſuppurationem perducet & diffringet, nucis baſilicæ ueteris nucleus, uel etiam non ueteris interius fartum. Cupreſſi folia, & uirgulta ſeu germina, recentesq; & teneriores galbuli, cum polenta, uua paſſa acinis excuſsis, ficus aridæ in uino elixæ, papaue-

Qui breui longo-ue tempore durẽt carbunculi.

ris cornicularis flores, liquor laſerpitij cum ruta, exiguoq; melle, pix liquida, adiectis uuis paſsis & adipe ſuillo.

Aduerſus carbunculos impendiò utile.

Spumæ argenti libra, olei ueteris libra cum dimidia, auripigmenti uncia: Oleũ argentiq; ſpumã decoquito tantiſper dum inquinamenta exuat, ubi ab igne ſuſtuleris, auripigmentũ immittito, rurſuſq; donec nigrore ſuffundatur decoquito, tritis in mortariolo, linteolis filatim cõcerptis utere.

Ad gangrænas, uetera hulcera, chironia, ſtrumas, podagram, & propriè ad carbunculos, adq; eos qui in palpebris oriuntur.

Opij, acaciæ, miſyos torrefacti, ſquamæ æris, uniuſcuiuſq; drachmas duas, atramenti ſutorij unã, feminis herbæ apollinaris tantundem, læuigatis ex aqua utere. Confert etiam eximiè tetrapharmacum quintam partem thuris continens.

Ad pudendorum carbunculos.

Chalcitidis, atramenti ſutorij, ſingulorũ drach. octo, ſpumæ nitri duas cum aqua terito, & utere. Subuenit etiam fimus ouillus torrefactus, cũ melle ſubactus. In Alexandria ſarapiade (quæ etiam orchis atq; triorchis uocatur) uiridi, cum mica panis, modo cataplaſmatis aduerſus carbunculos & omnia cruſtacea utuntur. Cæterum ubi iam cruſta deciderit, triuialis hulceris modo reliquam curationem proſequere.

De Canceribus. XXVI.

IN qualibet corporis parte Cancer oriri poteſt: ſiquidem in oculis & muliebribus etiam locellis (quemadmodũ peculiariter de ijſdem ſuo loco tradidimus) atque alijs corporis partibus bene multis, uerùm præcipuè in fœminarum mammis prouenit: quoniam natura laxæ & fungoſæ craſſiſſimam atræ bilis (unde hoc malum gignitur) materiam promptius excipiunt: ex eo nanq; humore cũ referbuit, oriuntur cancri: qui ſi acrior fuerit, cũ hulceratione. Ob hoc, colore atriores quàm inflãmationes ſunt, citra caliditatem tantam: uenæ circa id malum turgeſcunt & intenduntur inſtar pedum animalis cancri, unde etiam appellatio huic uitio indita eſt. Inquiunt uerò nõnulli, eo quod euellatur ab his quas occupauit partibus, ueluti cancer animal aquaticum. Hoc malum ob humoris craſſitudinem nulla medicina eliditur, ut quod neq; repelli, neq; diſcuti queat, neque purgationi totius corporis cedat, ſed tam maleficæ naturæ, ut mitioribus remedijs medium unguem porrigat, aſperioribus autem irritetur. Poſſunt uerò cancri inchoantes, quo minus augeantur, impediri, ſi atrabilariũ

Cancer morbus unde nomen ſortitur.

bilarius humor priuſquã in membro languore affecto radices egerit, euacuetur. Euacuabimus aũt primitus quidem, niſi quid obſtet, ſanguinis detractione: mox inde purgatione, ſimpliciora quidem intra primordia ſtatim exhibendo: uerbi cauſa, epithymum quatuor unciarum & ſemiſsis quantitate, in ſero lactis aut aqua mulſa. Deinde hieram, quæ helleborum atrum aſſumpſerit, Solani ſuccus loco languenti illitus, ſine moleſtia exhulceratis ſubuenit, ſi linteolum molle duplicatum in ipſo irrigetur, & imponatur. Foris autem circa ipſum lana mollis eodem ſucco madefacta injicienda eſt, eademq; ſuccI infuſione crebrius repetita, ſedulo proſpiciendum ne exareſcat. Vtatur inſuper quis longo tempore exhulceratis cancris ex pompholyge medicamento. Expediunt etiam egregie, quæcunq; libro tertio de fœminarum locorum cancris deſcripta ſunt, remedia.

Ad canceroſa & malefica hulcera, & ſedis pudendorũ, teſticulorum, mammarum ue inflammationes.

In plumbeo mortario cum cochliari plumbaceo, lemniam ſigillatam è poſca & mulſa, lacte ue conterito, ut nigreſcat, uel roſaceum, uel omphacinum oleum, uel ſuccum ſemperuiui, uel umbilici Veneris, uel lactucæ, uel Laſerpitij, uel omphacis, eadem cũ terra trita compari modo illinito. Manducet autem languens cremoris ptiſanæ plurimum, ſerum item lactis: ex oleribus maluam, atriplicem, blitum, cucurbitam: Ex piſcibus uerò ſaxatiles, & aues omnes, exceptis ijs quæ in pludibus degunt.

Archigenis ad cancri ſpeciem æmulantia, & malefica, hulcera.

Cancrorum fluuiatilium combuſtorum, & terræ cadmiæ æquas ſingulorum partes læuigatas inſperge: uel eiuſdem animantis cremati cinerem cum cerato ſuperinducito, uel eryſimi ſemen ſubactum cum melle ſuperaccommodabis.

De œdemate laxo tumore. Cap. XXVII.

SVper tumoribus qui ex calidioribus ſuccis generantur uerba iam fecimus, rurſum de contrarijs tractabimus: principium quidem à tumore laxo, quod οἴδημα Græcè uocant ſumentes. Quemadmodũ enim bilioſis humoribus in partem aliquã ſeſe affatim recipientibus, ſacer ignis, quem Græci eryſipelata appellant, gignitur: ita pituitoſi humoris confluxu œdema indolens tumor exurgit. Neq; nos ſanè fugit œdemata præcipue in pedibus, in aquæ ſubtercutem affectionibus, in tabe et prauo corporis habitu, quã cachexiã uocãt, cõtrahi. In his qppe, iſtiuſmodi tumor affectionis hominẽ opprimẽtis, comes eſt, neceſſarium ue cõſequens, neq; ullã peculiarẽ medelã efflagitat. Abũdè enim eſt, ſi crura perfricentur, interdũ

quidem cum oxyrhodino, aliquando uerò cum oleo & ſale, uel oxyrhodino ſale adiecto. At ſi propter pituitoſi humoris in membrum aliquod confluxum, œdema coëat, opis interdum ſatis tulerit ſpongia poſca madens, cum axungia clementer ſtringente impoſita, ex inferioribus quidem partibus inchoans, ſuperioribus uerò terminans. Cæterum ſpongiam hanc nouam eſſe expedit. At ſi ad manum nõ ſit eiuſmodi, eam quæ in promptu eſt nitro, imò potius puluere cognomento ſtactæ mundabis. Quod ſi his tumor nihil expurgetur reprematurq́, poſcæ momentum aluminis admiſceto. Idoneum item fuerit elychnium molliſſimum, humore eiuſmodi imbutũ atq; impoſitum. Probatur etiam glaucium. Si œdema uetuſtas occupauerit, illito prius cũ oleo membro ſpongiã ex lixiuio imponito uiolentiusq; conſtringito, et ſanabis. Diſtrahit uerò & comprimit tumores œdematis ſpeciem præferentes, illita quælibet terra, & uehementius Aegyptia, & iſatis ſatiua.

Oedematis expiuita curatio.

De inflatione. Cap. XXVIII.

SPiritus flatuoſus, ſub cute aliquando, interdum ſub membranulis oſſa uel muſculos ambientibus, collectus, inflationem producit. Congregatur autem quandoq; in uentre, & inteſtinis, & inter utraq; ipſorũ, & peritonæũ membranam, ceu in tympanijs, ut uocant, intercutibus. Dirimitur hæc ab œdematis, quod digitorum compreſsioni cedens, non tantam relinquit foſſulam, quantã illa dum premuntur, & ſtrepit inſtar tympani. Efficit autem corporis denſitas craſſarumq; partiũ ſpiritus, ne idem ſpiritus halitu diffletur. Vnde curationis ſcopus eſt, corpori raritatem inducere, craſſiorem ſpiritum extenuare, quod medicamentis tenuium partium, calidæq; potentiæ abſoluitur. Quamobrem ad uentris & uiſcerum inflationem, oleum tenuium partium in quo ruta fuerit elixa, aut cyminum, aut apij ſemen proficit: non raro cucurbitula ingens, non inciſa cute ſcalpello, umbilico bis aut ter adglutinata, flatus diſcuſſit. Cum autem muſculi ob contuſionem, ceu in pulſationibus inflantur, membra calidis admodum rebus acrioribusq; indignantur, doloresq; intenduntur. Quocirca à principio ſtatim mitigantibus remedijs plurimum occupari expedit. In declinatione uerò malis, diſtrahentibus. Iure igitur illorum cum oleo exiguo utendum, quod lana ſuccida calente excipiatur, uel ceratum ex œſypo confectũ immiſcetur. Cura adhibita quò caliditas permaneat, frigus enim non expedit. Mitigato iam membro & ægro mitius ſe habente, acetũ admiſce, nitrumq; uel nitri ſpumam, poſt hæc percolatum lixiuium. Poſtea emplaſtris diſcutiendi facultate præditis, inſtaurationis gratia utitor, cuius farinæ eſt quod ſubijcitur: Balneorum ſtrigmentũ elixatum excolato, ut purum

Tympanite qui bus ab aliis rumo tibus differat.

rum reddatur, atq; rursum in lebetem conijcito. Et calcem extinctam farinæ modo contritã tantisper dum cœni crassitudo inducatur, inspergito & uteris. Cæterum multo efficatius quàm hoc censetur pharmacum è fico Aegyptia, quem sycamoron uocant, contextum.

De luxatis & contusis. Cap. XXIX.

ADuersus articulorum luxationes & contusiones cõferunt uellera succida: uel spongia oxelæo irrigata & imposita. Bulbus elixus cum melle, tenera uiticis folia, & sal, & nitrum assum læuigata cum cerato: utere item fotu aquæ dulcis, uel marinæ calidæ. Sed ubiam inflammatio dolores q; sedati fuerint, membra eluxata perfricentur.

De sarcothlamatis & ecchymomatis, id est, carnibus contusis, & sanguine in loco contuso collecto. Cap. XXX.

CArne à graui aliquo corpore illapso contusa, exiguis q; in ea uenulis disruptis, sanguis exudans trãscolatur, qui sub cute collectus ecchymoma appellatum inducit. Cute nullum diuortium experiente, tumoris instar moles tactui cedens, liuidi coloris absq; dolore ut plurimum comitatur. Noster igitur medendi scopus eò tendit, quò grumi sub cute contenti distrahãtur, idq; sine mora prius quàm loci nigredo superueniat. Inter principia statim astringentia quædam discutientibus sunt admiscenda, eo quod tunicæ uenarum contusæ condensari postulant. Post hæc uerò sola discutientia admouebimus, & scarificatis initio punctionibus ecchymomatis, ita deinceps reliquam curationem aggredimur. Cæterum aà inueterata ecchymomata accommodatus est raphanus cataplasmate adglutinatus: discutit enim ipsa, ubi erodere cœperit: uel raphanorum cremor cum micis panis impactus. Species autem ecchymomatis sunt ea, quæ Romani suggillata, Græci ὠπια dicunt, & rupturæ uenarum ex ictu prouenientes, ῥοφλγματα nuncupata, & sanguinis ex plaga inter ungues coitus, de quibus abundè suis actum est locis, uolumine tertio. Atqui de ijs quæ in unguibus oriuntur uitijs in chirurgico opere fusius explicabitur.

De fractura & conuulsione. Cap. XXXI.

RVptura nunquam sine ecchymosi prouenit. Succurritur autẽ medicaminibus mediocriter calorificis: cuius classis habetur, è nigris populis acopum, & quæcunq; uiribus huic, naturáq; respondent. Oportet autem cum fracturæ profundiores corporis partes occupant, acriora magisq; incidentia adhibere. Proficit igitur ita afflictis cucurbitulæ usus. Quod si confestim fuerit uniuersum ecchymoma discussum, facilè diducta carocoalescet. At si malũ in uetustatem inciderit, sordesq; subtus alta succreuerit.

creuerit partes effractæ reliquis amplius uniri non poterunt, labia tamen fracturæ simul inuicem colligentur, ita ut quauis occasione facilè separentur, spatiumq; inter ipsa medium humore aduentitio repleatur, & continuè quodam modo ecchymoma creetur ei, quod erat à principio persimile: nisi quod hoc quàm illud citius distrahitur, ueluti saniem tenuem continens, cum illud ab initio ex grumis sanguinis constaret. Conuulsio autem cõtusis & distractis neruorum fibris contigit. Quæ solam mitigationem usq; ad indolentiam requirit, conglutinari nanq; fibræ nequeũt. Aristolochia igitur rotunda, rupturis & conuulsionibus, si quid aliud, accommodata est. Compari etiam modo et centaurij grãdioris radix, eiusq; succus, rheum, costus, bdellium, singula cum oxymelite hausta.

De scirrhis. Cap. XXXII.

EXactus quidem scirrhus, præter naturam tumor est insensilis, durus, & insanabilis. Sed non exactus uix sensibilis est, non incurabile quidem, sed non facilè tamen medicabile malum. Oritur enim à tenaci crassoq; humore, indissolubiliter membris induratis impacto. Quandoq; confestim intra principia coit & augetur. Plerunq; uerò medici eius mali autores sunt, cum sacros ignes & inflammationes immodicè refrigerauerint, astrinxerintq;. Quãobrem si quis uehementius eijcientia distrahentiaq; medicamenta corporibus scirrho oppressis adhibeat, & manifestam scirrhi diminutionem breui tempore efficiat, reliquias passionis deinceps insanabiles reddet, tenuiore quippe humiditate discussa, reliqua arida & perinde atq; lapidea relinquitur. Oportet itaq; medicamentũ diaphoreticum aliquam etiam emolliendi uim, citra uehementem calfaciendi & arefaciendi potestatem habere: cuius facultatis sunt, medullæ omnes, atque in primis ceruina & uitulina. Ex adipibus probantur, leonis, & pardalis, ursinus & taurinus. In auibus uerò, anserinus, galligallinacei, & phasianicus: aridior uerò caprarum & hircorum. Adhæc præterea, gutta ammoniaca, quæ ad odorem uaporatur, & bdellium, præsertim Scythicum, & styrax liquidior ac pinguis, masticheq; itẽ Aegyptia. Quocirca in alijs quidem partibus scirrho infestatis, his seorsim utendum est, necnõ & his quæ inde componuntur. Cæterum in tendonibus & ligamentis, lapidem ignitum aceto acerrimo extinguere expedit, si copia est pyriten: sin minus, molarem, in quo languentis membrum hinc inde permoueatur, atque ita agitetur, ut uaporem sublatum excipiat. Post hoc denuo remedium emolliendi uim habens præstat imponere: tenuiumq; partium oleo, non aqua, membrũ ab initio ad morbi metam quotidie fouere: interdũ in oleo altheæ radix,

Arrige aures medice.

Diaphoretica citra calorem emollientia.

radix, uel cucumeris ſyluestris elixatur. Lauacris uel omnino faceſſendũ, uel magna ſaltem ex parte abſtinendum. Scirrho autem mediocriter molli ficato, gutta ammoniaca pinguiſsima aceto peracerrimo liquefacta, membrum afflictum ad plurimos dies perungemus. Deinde rurſus ad emollientium habentis remedij uſum reuertendum, quod galbano & opopanace pinguiſsimis compos ſit: cuius generis præcipue habetur, ex perna conflatum & Amythaonis, atq; ea quæ ſtrumis conſecrata ſunt medicamenta.

De ſtrumis. Cap. XXXIII.

STrumæ glandulæ ſunt obduratæ, quibus collum, axillæ, & inguina frequentiſsimè occupantur. Communiter curationi proximè de ſcirrhis in medium allatæ ſubijciuntur. Priuatim uerò lupinorum amaro rum farinam in oxymelite decoctam cataplaſmatis modo inducito: eadem & tuberibus prodeſt. Vel bubulum ſtercus cum aceto elixum cataplaſmate imponito, id quod tumores etiam obduratos omnes diſcutit. Egregie uerò ſtrophas diſijcit calx aqua non extincta, uel melle, uel ſtrigmento paleſtræ excepta, uel oleo, uel adipe ſuillo: Vel calcis uiuæ, & nitri par pondus: naſturtij, & fœnograeci quadruplum cum melle, inſtar cataplaſmatis impactum. Durities diſtrahit, & in pus conuerſas rumpit, loleacea farina cum ſimo columbino & ſemine lini, in uino decocta: groſſi ſyluestres atq; ſatiui, aut naſturtium candidum cum pice liquida contritum in malagmatis ſpecie imponitur. Vel cucumeris agreſtis radicis aridæ, & foliorum lauri aridorum crematorum cinerem cum reſina terebinthina ſuperinducito: uel herbæ pedicularis, nitri, parem modũ, erucæ duplum cũ reſina immitte: uel ſtercus caprinum, aut bubulum in aceto percoctũ: uel erui farinam in lotio impubis puelli maceratam, & pice, & cera, & oleo eliquatis exceptam. Vel ſerpentem extinctum in aulam coniectum, & gypſo illitam in fornacem quò concremetur ponito, cineremq; ipſius cũ tantundem fœnograeci miſce, atque melle excepto utere. Compoſitio prætereà ex aſpidibus ad miraculum uſq; remedio eſt, atque ea quæ ex ſtruthio conſtituitur: necnon quæ è cucumere ſyluestri cõficitur, & è cedrio itidem liquore. Strumas ad ſuppurationem perducunt uel diffundunt, myrrhæ drachmæ decem, guttæ ammoniacæ thymiamatis † duæ, uiſci quercini dra septem
chmæ octo, galbani drachmæ quatuor, propoleos drachma, in pila contundantur.

Ad ſtrumas mammarum, & duritias.

Mammarum ſtrophulis duritiebusq;, uiſci elaborati, reſinæ aridæ, ceræ, uniuſcuiuſq; libra, galbani unciæ tres ſubueniunt.

Ad

Ad strumas exhulceratas, & hulceribus carentes.

Accipe ceræ, resinæ piceæ, adipis porcini insulsi, marrubij, æruginis rasæ, singulorum uncias sex.

Chœradicum, hoc est, strumis curandis factum.

Olei ueteris libras duas, ceræ unam, colophoniæ uncias quatuor, nitri tantundem, allia duodecim detractis tunicis ac pellibus, in oleo per triduum macerato, deinde tantisper dũ aruerint elixata, porrice. Vbi ab igne detraxeris, eliquatis oleo: Læuigatissimum quoque nitrum inspargito: abscessus etiam rumpit. Aliud: Cineris ex ficis uncias duas, aluminis fissi unciã, nitri spumæ tantundem, liquidæ picis uncias septem commisce.

Erodendi uim habens chœradicum.

Aluminis scissi, sandarachæ, uniuscuiusq; drachmæ quatuor, squamæ æris denarius, auripigmenti tantundem, arido strumas consperge. Quod si cancri speciem sortiti sint, rosaceo maceratis, bis per diem utere.

De steatomatis, id est, adipationibus, & atheromatis, id est, pultationibus, & meliceridibus. Cap. XXXIIII.

*STeatomata, atheromata, & melicerides in genere abscessuũ (quemadmodũ in illis explicuimus) enumerantur: singula propriam à rerum, quæ in tumoribus continentur, similitudine nomenclaturam inuenerunt. Est etenim earum quædam instar adipis pinguedinisq́; , alia uerò mellis specie, & alia pulti similis. Scopi autem curationis cõmunes sunt, discutere quod tunica illa inuolutum continetur, uel totum medicamentis exedere, uel sectione auferre. Nonnullis enim ex his tumoribus, triplici hoc consilio subuenitur, hisce nimirum qui tenuiorem humorem possident, cuius farinæ est meliceris. Quidam uerò duplici solum ratione curantur, qualis est atheroma, quod non tam abscindere, quàm remedijs tollere licet. Steatoma neq; medicamẽtis inducta putrefactione exedi, neq; distrahi potest, sed manuum ac scalpelli duntaxat præsidijs curatur. Vniuscuiusq; igitur horum agnitionem in opere de Chirurgia reperies. Eorum uerò, quæ discutiendi uim habent materiam, inter hæc quæ de strumis edocuimus, inuenies. Priuatim uerò ac propriè meliceridas disijcit illud: Vuas passas excussis acinis † octo, squamæ drach. * treis parti prius fotæ imponito. Aliud: Ladani, bdellij, galbani, ammoniaci thymiamatis, propolis, resinæ terebinthinæ, cuiuslibet portiones æquales in pila cõtunde: conducit id quidem etiam strophis, post, secũdumq́; aures abscessibus, dothienibus, phymatis. Ad meliceridas Archigenis sententia, spuma nitri, ueratriq́; duplum cũ cerato duriore imponitur. Medicamentis uerò exedendi, putrefaciendiq́; ui præditis, cute circumfusa uti nõ licet. Meliceridas itaq́;*

uiginti. quatuor

&

& atheromata, uel ipſas etiam ſtrumas medicamentis adurentibus denudare expedit: è quorum numero ſimplicius quidem eſt, quod cõſtat ex calce aqua non extincta, & ſapone, lixiuioq; ſtillatitio. Varium autem magis & quod repoſitum ſeruari poteſt, habet calcis aqua non extincti drach. quatuor, ſphecles, quæ uini fex eſt, crematæ, nitri liquidi torrefacti, ſingulorum drach. duas, minij unam, diſſolue in impercolato lixiuio, reducito ad mellis liquidioris ſpiſſitudinem, & feruefacito ter, donec aliquãtulum conſiſtat, & in plumbea pyxide reconde, inſtillans lixiuium, ne ſubito areſcat. Confert ad acrochordanas uerrucas, formicas, pterygia, clauos, callos, cicatrices eminentius excreſcentes, uini fex non admodum uetuſta, duorum modò menſiũ, cuti illita. Quod ſimulatq; areſcere cœperit, ſpongijs madidis lotam rurſum inungito, ubi nigrorem contraxerit denuo, ijs quæ cruſtam inducunt lauabis. Poſtquã cruſta deciderit, medelæ erodendi facultate præditæ adhibeantur. Erodit autem citra uellicationem quantum res ipſa poſtulabit, quod habet ſquamæ æris drach. quatuor, ſandarachæ, atri hellebori, ſingulorum drach. duas, utere cum roſaceo. Aliud: Squamæ, ſandarachæ, ſeminis urticæ exiccatæ, æquali pondere: utitor cũ roſaceo. Aliud: Erinaceorum deuſtorum, ſepiæ teſtæ, auripigmenti æquis portionibus cum roſaceo: omnes particulas, quæ ambiunt circulatim priius delinito ceruſſa cum oleo. Efficax etiam compoſitio, quæ ex calcis aqua non extinctæ & illaboratæ partibus duabus, chalcitidis parte una, auripigmenti tantundem conficitur.

Sphecle

Medicamentum exedens abſque morſu.

De fauis hulceribus foraminoſis. Cap. XXXV.

FAuus tumor eſt pluribus & continuis in cute foraminibus terebratus, per quæ mellis craſſitudine humor emanat. Vuæ igitur paſſæ tali hulcuſculo ſunt imponendæ, cum ruta, uel fici fõlia molliſſima cũ melle, uel naſturtium cum ſemine lini & melle: Vel cucumeris ſatiui radix cũ melle, uel ſulphur ignem non expertum, cerato aut reſinæ terebinthinæ copulatũ. Cæterũ expeditius magisq; uariũ remediũ reddes, ſi quæ ſuperiore uolumine, de manãtibus capitis hulceribus relata ſunt, huc transferas.

De ſimplici hulcere. Cap. XXXVI.

QVoniam hulcus ſimplex non niſi hiatus quidam eſt, cuius ſi quis labia diducta, faſcia undiquaq; coronæ inſtar circumpoſita committat, diſſitæ partes facilè abſq; ulla alterius rei ope coaleſcẽt. Verùm ubi in aliquo labiorum foraminibus perforatorũ hulcus tranſuerſum ſpectauerit, hinc deligaturam moliri, atq; in contraria uertere competit. Si utraq; eò labia detorquentur, apprehendendum eſt duobus initijs ligamentum, & labia hoc pacto contrahenda: nulla ſiquidem immunditia

ueluti pilo, aut arena, aut oleo, aut feſtuca, uel alia quapiam ſimili re labijs incidente, hulcus pleniſſimè glutinabitur. Quod ſi hulcus adeò magnum extiterit, ut nequeat diductæ partes omnino prædicta deligatione glutinari, conſutionibus ipſæ prius ſunt committendæ: deinde hoc pacto futuræ commiſſa, remedijs conglutinandi uim habentibus utendum, & quæ areſciendi conſumendiq; humorem collectum, & ne alius quiſpiam ſe inſinuet, arcendi poteſtatem obtinent.

Quæ hulcera conglutinandi uim habeant. Cap. XXXVII.

Conglutinare hulcera poſſunt quercus folia cataplaſmatis modo impacta, & ſalicis, braſſicæ, fructus oleaginis fruticis, quem Græci chamælæan nuncupant, folia item, & cortex, & ſuccus auſterioris plantaginis. Papyrus poſca uel uino irrigata orbiculatim circundata. Recentia uerò hulcera conglutinant pini, & piceæ folia, & cortex recens amenti modo circumactus cum aqua aut poſca, uinóue, caſeus recens ſolutus. Foris autem rumicis folia applicato, aut uitis, aut betæ, ſiue lactucæ. Cæterũ caſeus, qui eo quod ex acido lacte fit, oxygala clinus nomen obtinuit, uulnera quoq; ampliora cõmittit. Pyra item ſylueſtria, quæ achrades dicuntur, fluxũ reprimendo ſiſtunt: Equiſetumq; ut cataplaſma impactum. Quod ſi nerui diſſecti fuerint, iſatis ſatiua in durioribus quidem corporibus, etiã ſi in capitibus muſculorum extiterint, pulchrè admodum hulcera conglutinat: item cupreſſi folia & ramuli, coniq; iuuenes & molles in corporibus duris, ſed admiſcere conuenit araneam læuigatam, quæ ex mola uoli tantem farinam acceperit: Myrrha cum aqua illita, uel libanotus, & lumbrici terræ. Neruorum præciſiones ferruminant pentaphylli folia cũ melle, alliq; toſta cataplaſmatis inſtar impoſita. Hulceribus autem uetuſtis è diuerſo conducunt hordea combuſta, ceruſſa cum cerati myrtei triplo. Capitis porrò hulceribus myrrha arida inſparſa non irrigua prodeſt celerrime nanq; conglutinat. Vel aloën aridam, uel ariſtolochiam tritam, melleq; & uino ſimul decoquito, quoad in mediocrem craſſitudinem deuenerint, inde in linamentum concerptum illiniens imponito. Ex compoſitis autẽ medicaminibus conglutinandi uirtute præditis ſunt barbara & chryſo medicamentum Nicolai, tum quod ex ſalicibus, quodq; dictamno conſtat, & id genus alia, quæ ingentia potiſſimum uulnera coniungere poſſunt.

Quæ congluti nant hulcera recentia.

Quæ hulcera antiqua conglutinãt

Ad dolentia & inflammata hulcera. Cap. XXXVIII.

Si dolor & inflammatio uulnera exercet, adhibenda ſunt ſiccifica, et quæ inflammationem extinguunt, medicamenta. Ex liquidis igitur probatiſſimum creditur uinum, deinde poſca. At ſi non abſque ſorde angat inflammatio

inflammatio, etiam mulſa diluta. Ex aridis autem pharmacis cõmuniter expediunt, quæ aduerſus inflammationes facere prædicta ſunt, demptis oleoſis & acribus. Priuatim illud commendatur: Mala Punica dulcia uino elixa & contrita cataplaſmate ſuperinducito: ſuſpiciendum id, & multiplicis uſus: nam capitis quoq; hulceribus conducit, necnon ad uerendorũ & in uniuerſo corpore infeſtantia hulcera, item contra oculorum inflammationes. Quod ſi eryſipelas, aut ſimile quiddam hulceri acceſſerit, ijs utendum eſt præſidijs, quæ illis dedicata ſunt.

Aduerſus immatura & necdum purulenta hulcera. Cap. XXXIX.

REcentia quidem hulcera, atq; ob id etiamdũ inflammata, necdum ſuppurantia, maturant & ad ſuppurationem ducũt, ſimplicia quidem aqua temperata inſperſa, triticea farina, uel chondrus, uel panis, uel glutinum librarium cum reſina terebinthina illitum. Adhæc cera, crocus, thus, pix, roſaceum, adeps porcinus, et uitulinus. Ex compoſitis autem in primis laudatur tetrapharmacum, emmotum roſaceo imbutum. Cæterũ hulcera perantiqua et calloſa maturant, ex ſimplicibus quidem uua paſſa, ſatiua, ſtyrax, galbanum, myrrha, ladanũ, pix, reſina, butyrum, maſtiche Aegyptia, hyſſopum. Compoſita uerò ex rhicinino aceros GALENI, medicamentum liquidũ quod linteolis concerptis excipitur, uulneribusq; inditur, oleo uetere aut rhicinino ſubactum, drichromos item, & Baſilicũ, atq; eius generis cætera ualent.

De hulceribus cauis. Cap. XL.

HVlcus cauum amiſſæ carnis inſtaurationem expetit: cuius procreandæ materia, ſanguis cũ moderatus, tum inculpatus eſt. Huius ergo commoderationem ex ſufficiente cibo conciliabimus. Medium uerò ad unguem temperamentum, non tam ex probis alimentorum ſuccis, quàm ex bona membri, quod hulcere premitur, temperatura. Cæterum recrementum quod excernitur, ulceris ſtatum arguit: ſiquidem tenue, humidius efficit hulcus: craſſum uerò, ſordes ipſi coaluiſſe, innuit. Quamobrem medicamentis mediocriter arefacientibus & abſtergentibus indiget: cuius factionis cenſentur thus, farina hordeacea, fabacea, eruina, iris, ariſtolochia, terra Cadmia, panax, & pompholyx. Vbi uerò medicamenta ad incarnandum idonea adplicata non profecerint, ad aliud eſt tranſeundum. Verum ſi quidem ſordities ingenti multitudine ſcateant, humidiúsque hulcus ſit, ſciendum eſt medicamentum infra id quod requiritur deſiccare, eóque mellis admixtione intendendum eſſe. At ſi mundum & ſiccius deprehendatur hulcus, nimiam inde deſiccationem fieri reputet,

oportet cerotum oleo pernulto dilutum adhibere. Accidit autem aliquando, ut medicamento potentiore, caro tabefiat & eliquetur, ità ut ſordidius humidusq; appareat hulcus, ſimile ijs, quæ minus quàm requiritur, exiccantur. Atqui ulcus hoc eliquatum, cauius ſe ipſo euadit; protuberantibus in cauitate labris, rubeſcente præterea cum inflammatione quadam crepidine. Sæpe etiam numero morſionem manifeſtam languens percipit. Alterum uerò, quod præſidijs minore arefaciendi facultate præditis humeſcit, nihil horum poteſt ſubſequi. Quamobrem lignorũ caries, atq; eorũ in primis quæ moderatam conſtringendi, abſtergendiq; facultatem ſortita ſunt, ueluti ulmus, expurgat, et carne replet impolluta hulcera: uel anemonæ appoſitæ. Pini quoq; corticem detractum, atq; cum cerota contritum, penicillo illitũ, cauis hulceribus preſertim recẽtibus, ſuperinducito, carnẽ etenim inſtaurat & implet. Compoſita uerò, mundatis iam hulceribus probatiſſima cenſentur; ex oſtreis compoſitio, Manaëthonis medicamentum è uini fece confectum, item illud ex aloë: Necnon Meletera cognomento aridũ, & quod conſtituitur ex amyli, mannæ, alicæ, erui, æquis partibus. conſimiliter etiam quod thure conſtat, & Aphroditarium. Sordidius uerò quodãmodo hulcus quæ λιφωλικὰ nomen ſortita ſunt arida expetit, & quæ limeolis concerptis medicamenta excipiuntur: quæq; Trophos appellationem obtinuit: & Iſis, & cui titulus Athena, & ex colo ruſtica (ἀγροικὰ λὶς appellata) confectum. Eſt præterea cui appellatio Italicum eſt indita, & breuiter quorumcunq; factum eſt periculum.

Quæ ſordida expurgant hulcera. Cap. XLI.

SOrdibus referta hulcera, ſiue caua, ſiue plana, egregiè ariſtolochia cum melle purgat. Reſina iiidem terebinthina cũ pari menſura roſacei & mellis, uel loco roſacei butyrum, iris Illyrica cum melle, oliuæ ſalſæ colymbades uocatæ, cataplaſmatis more impactæ. Ad ea uerò, quæ neruoſa occupant, reſina terebinthina liquefacta cum butyro adhibetur. Sed immodica ſordium ui obrutis, & eorum quæ depaſcendo ſerpunt naturã reſipiſcentibus, marrubium cum melle expedit, hoc etiam cruſtas porricit. Mixta uerò præſidia hæc ſunt: Amurcæ decoctæ, mellis deſpumati, aluminis phorimi par modus. Aliud: Sarapiadis herbæ, quẽ Græcè πηγάνιον quoq; dicunt, aridæ ireos Illyricæ, marrubij exiccati, mali terræ, ſingulorum drach. octo, farinæ erui drach. decem: arido utere, atq; cũ melle. Porrò aduerſus hulcera perpolluta Aegyptia quoq; facit: necnõ ex ſalibus contexta cerota colliquata, Indice q; & Aſbene, & Chloræ liquefactæ, præterea ex pumice, & ex eruo conſarcinata arida: adhæc Melanchloros paſtilli, conſimili denique modo & Ocriogenes.

Aduerſus

Aduerſus hulcerum uermes. Cap. XLII.

ARcendis quæ in hulceribus prognati ſunt uermiculis, primum quidem omnium eſt, humiditatem cariemq; uermium parentem abolere. Interimunt autem uermes in genere quidem cuncta quæ aurium lumbricis dicta ſunt. His uerò qui in hulceribus enaſcuntur, Archigenes ceruſſam & polium æquis partibus, cum liquida pice illinienda, aſſerit.

De carnium in hulceribus præter naturam incrementis. Cap. XLIII.

CArneis in hulceribus ſuprà quàm par eſt excreſcentes, medicamenta acriter arefacientia demoliuntur: è quorum numero eſt diphryges cataplaſmatis inſtar inductum, & ſquama æris, & quæcunq; oſtrea cremata, echiniq; combuſti, tam terreſtres, quàm marini cum toto corpore. Verùm hæc non admodum eximiè carnium excreſcentias purgant atq; compeſcunt: ſed Aſiæ petræ flos longe ualidius id muneris obit: hoc adhuc uehementius, ſory, ſarcocolla, chalcitis, & miſy: uerùm deuſta minus rodunt. flos itidem æris. Cæterum ærugo uiribus omnia præcedit. Sales porrò combuſti carnes cum humore flaccidas conſumunt. Conſimiliter & linamenta filatim ex reijculis pannoſis diſcerpta in muria maioris acrimoniæ irrigata, & denuo arefacta atq; impoſita, mediocres carnium excreſcentias auerruncant. Sed rubigo cum ſquama æris incrementa potentius reprimit. Cõpoſita autem Rhodia quæ dicitur, arida, pſaron, præterea xanthum, abſq; morſu excreſcentias ſupprimunt. Vaſtiſſimas uerò carnium excreſcentias corporis interna petentes, cruſta obducunt Phauſtiani paſtilli friati atq; inſparſi, & heliocaës, à ſolis æſtu appellatum, aridum. Conducit pariter, quod accipit calcis aqua nõ extincti, ſquamæ æris, mannæq;, partes æquales: idem incrementa immodica, & fungis ſimilia cum melle repurgat, & cum cerato carne implet.

Aridum medicamentum incrementa carnium ſupprimens.

Accipe ſpumam argenti, chacitidem, rubiginem, plumbaginem, æquis portionibus. Aliud efficaciter ſine uellicatione reprimens, ſubueniens præterea nomis, & epulidibus, hoc eſt, carnis gingiuarum excreſcentijs, & dentes deniq; candidans: Calcis uiuæ libra, auripigmenti unciæ ſex: auripigmento arido aqua læuigato, calcem aqua nõ extinctam, Cadmiæ modo lotam adijcito, cõtritáq; arefacito & utere. Ex paſtillis Pantolmius, & quicunq; polypis medendis dedicati ſunt, ſcitè admodum hulcera reprimunt. Emplaſtra porrò uiridia, præſertim quod ex Cappadocicis ſalibus cõfectum eſt. Iſis item mera, carnem in hulceribus ſupercreſcere prohibet.

De nomis, putredinibus, atq; phagedænis. Cap. XLIIII.

VIncunt hulcera, quæ depaſcendo ſerpunt, putridáq; exiſtunt, fomenta ex aceto & poſca, uel uino aſtringẽte, aut aqua gelida, aut marina, aut iure lenticulæ, malicoriorum, balauſtiorum, lentiſci, myrtorũ, ſpinæ Aegyptiæ, aut aliquo ex ijs quæ aſtringendi & areſaciendi uim obtinent. Cataplaſma ita affectis accommodabitur, ex cruda farina, alumine liquido, panis ſiliginei interiore mica: gobio ueteri, uel alio ſalſamento antiquo carnis illotæ: reſina inſuper terebinthina liquida æquali pondere læuigata imponitur: uel malum terræ, uel ricinimorum foliorum cremor æquis partibus: Rubiginis dimidiũ ex aqua mellis craſſitudinem habens illinito: ſi cruſta deciderit, elaterij æqua pars ærugini admiſceatur. Putredinibus prodeſt ſory læuigatum & inſparſum: & ſuper carptum linamentum aridum: uel malum terræ rotundum, uel gallas, æquis partibus cum oleo inungito: uel cucumeris ſylueſtris radicem, uel braſſicæ, aut betæ, aut rumicis folia illigata calidis cineribus reconde: ubi autem remollita fuerint, cum ſale trita impone, efficaciter repurgant, uel extremos ramorũ oleæ coliculos teneriores, in uino decoctos cũ melle illinito: uel chalcitim cataplaſmate ſuperinducito: uel apij ſemen contritum, uel ſemen limi friutum cũ atramento ſutorio impingito: uel ex thymo, & uua paſſa, & ficubus decoctis cataplaſma adhibe: uel ex ficulneis foliis læuigatis cũ melle. uel nitrum & cyminum, & farinam cum melle imponito: uel cucumeris ſylueſtris radicem, uel ſcillam coctam cum melle, uel ſoreos drachmas duo decim, chalcitidis decem, miſyos quatuor, cum aceti acerrimi dimidio ad tabulo donec exareſcant conterito, detractiſ́que utitor, ſpecillum intingens, hulcerí que circumagitando inuoluens, & ſupernè duplum linteolum ex œnelæo imponito. Quod ſi inflammatione conflictentur, alterum cum polenta, uel braſſicam cum melle adplicato.

Ad putredines quæ in ſingulis locis contingunt & depaſcentias.

Calcis non extinctæ, chalciteos, uniuſcuiuſque drachmæ duæ, auripigmenti drachma: hoc quippe aduerſus etiam digitorum pterygia, & phagedænas proficit: contra carbunculos item inuerendis cum melle, in reliquis uerò aridum utiliter adhibetur, ſplenio ſupernè ex reſina ſu peraccommodato.

Ad

Ad ſerpentia omne genus hulcera quæque os affligunt, & ad ſanguinis eruptiones, & excreſcentias domans, multiplicis uſus aridum.

Habet chalcitidos, miſyos utriuſq; crudi drach. uiginti, ſquamæ ferri drachmas ſex, gallæ immaturæ drachmas octo.

Medendis depaſcentibus & putridis ulceribus.

Sumantur ſalis drach. duodecim, aluminis qualiſcunq; combuſti drachma, ſquamæ, pumicis cremati, æquis portionibus: bene etiã facit rubigo raſilis cũ miſyi deuſto, pice liquida excepta, & ſquama ferri, adiecto oleo.

Ad ſerpentia uerendorum hulcera.

Non tam hæc, quàm dictum † meleteriũ conueniunt: Confectio ex aceto myrtino, & ex charta medicamentum aridum, ad depaſcentias quaſcunq; proficit, & ex oxymelite Coracium, atq; Andronis paſtillus, & id genus alij. Cæterum hæc eadem ipſa medendis quoq; phagedænis apprime quadrant: nam & phagedæna hulcus eſt depaſcens, nomæ naturam reſipiſcens.

† atramentum metallicum

Phagedæna.

Ad hulcera cum humore flaccescentia, tetricq; odoris.

Lemnium ſigillum ex aceto, uel aceto mulſo, aut uino ſubactum tantiſper dum cœnoſam induat craſſitudinem, illitum optimè facit. Vel cupreſſi folia & ramuli, & galbuli molliuſculi, uel cucurbitæ aridæ deuſtæ cinis, uel platani corticis toſti, & anethi combuſti ſimiliter, uel lanæ ſordidæ crematæ, uel plantago, uel Iſatis cum per ſe, tum adiecta polenta, aut peucedani radix arida.

De hulceribus cicatrice obducendis. Cap. XLV.

SI carnem hulcerum quæ cicatrice egent, deſiccemus & aſtringamus adeò, ut non id modò quod præter naturam redundat diſcutiatur, ſed id etiam quod ſecundum naturam eſt, attingamus, extimam carnis ſuperficiem cuti ſimilem efficiemus, et cicatricem ei inducemus: ad quã functionem idoneæ ſunt, galla immatura, & malicoria moderate exiccantia, & quæcunq; citra aſtrictionem morſumq; arefaciunt, eadem cicatrice quoq; obducũt, ueluti myrrha, ſpuma argenti, oſtrea cõbuſta, ſi inſpargantur, arida. Hæc quoq; cicatricem identidẽ inducunt, cortex pini cũ cerato myrteo, hæderæ flos cũ cerato, lilij radix adiecto roſaceo, reſina ex theda arida, pumex aſſatus, ſquama æris, pari pondere, aridis utitor: hoc etiam reprimit. Vel pumici friato, mannæ & diphrygis cuiuſq; momentum admiſceto, et utere: uel ſpumã argẽti partẽ unã, diphrygis dimidiã, cũ cerato

ut

ut ſplenium impone. Veteribus cicatricem inducunt, uiſcus cũ thure, æruginis cum diphrygis tantundem, atq; cum cerato myrteo: uel centaurium minus recens adglutinatũ. Sed humidioribus cyprini radicem impinge. Porrò aduerſus ſedis & uerendorum hulcera maximè inflammata, aloë utere leuigata, arida, uel ex aqua, uel ſquamam æris, nel chryſocollam in ſole cũ cera emollita, adhibeto.

Aridum ad cicatricem inducendam.

Oſtreorum drach. duodecim, mannæ ſex, cadmiæ quatuor, proficit & depaſcentijs. Aliud: Mali terræ denarij ſex, corticis pini, mannæ, cuiuſq; denarij ſex, pumicis, colophoniæ, ireos, ſingulorũ denarij quatuor. Aliud: Cornu ceruini deuſti triens, corticis pini ſelibra, ceruſſæ triens, æruginis raſæ dodrans, cadmiæ denarij duodeuiginti. Aliud: Florũ mali Punici, quos Græci priuatim cytinos appellant, atramenti ſutorij, ſingulorum ſextans, ſquamæ æris, aluminis ſciſſi, uniuſcuiuſq; uncia, gallæ dra denarii chma. Aliud: Accipiantur ceruſſæ, ſpumæ argẽti, uniuſcuiuſq; † uncie octo, recrementi plumbi, gallæ, myrrhæ aridæ, ſingulorũ drach. quatuor.

Cicatricem inducens.

Aluminis fiſsi uncia, læuigata in aquæ ſextario maceratur: ubi diſſolue ris, aqua linamenta concerpta imbuito, & ſiccatis utitor.

Emplaſtrum cicatricans ex ſimplicioribus.

Ceræ drachmæ quadraginta, ſpumæ argenti triginta quinq;, diphrygis octo, myrtini hemina dimidiata. Facit etiam ad hæc emplaſtrum ex dactylis palmæ, & ex cadmia, & myrſinatum, & id genus alia. Ad ea uerò quæ ægre cicatricem contrahunt, ceræ, myrtinæ, ſingulorum drach. ſex, cadmiæ unciæ ſex, plumbi, thuris, ſingulorum unciæ duæ, aluminis fiſſilis, æris cremati, uniuſcuiuſq; uncia, rubiginis raſæ drach. duæ, alternis diebus diſſoluuntur.

Inueteratis & cicatricem difficillimè contrahentibus.

Cadmiæ, chryſocollæ, aluminis ſciſſi, ſingulorum drach. octo, æruginis, ſquamæ æris, uniuſcuiuſq; drachma, reſinæ expicea drach. quadraginta, ceræ drach. centum, myrtini quantum ſatis eſt. Aliud: Ceræ, reſinæ ex picea, ſingulorum ſelibra, cadmiæ tantundem, chalcitidis crudæ quadrans, myrtini quod ſufficit. Cadmia in uino diſſoluitur & chalcitis, temporibus Caniculæ, platyſmate utitor, ſuper id autem linamentum concerptum, & ſpongiã ex uino, inducito. Aliud: Aeris toſti, aluminis fiſſi, ſingulorum ſextans, ſalis ammoniaci, denarij duo, ceræ ſelibra, colophoniæ tantundem, myrtei ſextans, arida diſſoluantur ex aceto in ſole diebus uiginti. Cum autem mellis ſpiſſitudinem acceperint, liquefacta & refrige

rata

rata cera mollificando miſcetur. Confert ad hæc præterea medicamentum ex pumice, item Iſis, & id genus cætera.

De maleficis hulceribus, quæ Chironia, Telephiaq; dicuntur. Cap. XLVI.

INueterata & quæ ægerrime ad cicatricem ueniunt hulcera, alij Chironia, tanquam Chirone medico excellentiſsimo in curatione egerent: alij uerò Telephia, quod eiuſcemodi hulcere Telephus diu uexatus fuerit, nuncupant. Conſiderandum igitur num uniuerſum corpus prauo ſucco redundans, id genus affluentias hulceri tranſmittat, humorq; ſuperfluus idoneorum medicaminũ officio euacuandus eſt. Quod ſi uarix crura hulcere occupata quem infeſtauerit, tum etiam quemadmodum in Chirurgia explicabitur, tollendum eſt. Vel ſanguinis detractione euacuandum, non parcè auferendo ſanguinem: mox topicis utendũ adminiculis eſt, quæ inſtaurandi potentiam abſq; uellicatione contineant. Simplicia ergo quæ ex pumice, diphryge, ſquama, ærugine, calceq; mediocriter lota conſtant, alumen item ſciſsile læuigatum inſparge: Hyſſopi drach. quatuor, nitri duas, uuæ paſſæ quatuor, illito prius melle, cataplaſmatis modo inducito. Squamæ porrò æris drach. decem, aluminis duas, cum ceræ drach. decem ſubactis in ſole, ſuperimponito. Hulcera Chironia. Hulcera Telephia.

Compoſita ſunt hæc, Emplaſtrum ad Chironia.

Ceruſſæ unciæ octo, aluminis ſciſsi duæ, ſquamæ æris drach. duæ, ſalis ammoniaci, thuris, æruginis raſæ, corticum malorum granatorum, uniuſcuiuſque unciæ duæ, calcis uiuæ uncia, ceræ libra, myrti libra una cum dimidia, arida uino diſſolue: Hoc callum tollit à principio, & depoſitum ſeruatur: Poſtremo autem remollitum myrtino cicatricem inducit. Aliud: *Spumæ argenti libra, olei libræ duæ, chamæleontis herbæ nigræ, radicis ariſtolochiæ, quod malum terræ Latini uocant, gallæ immaturæ, ſingulorum uncia, galbani, guttæ ammoniacæ thymiamatis, thuris, uniuſcuiuſq; unciæ duæ, parato cum radicibus uiridium harundinum mouendo.*

Archigenis ad Chironia cum in tibijs, tum in mammis, cacoëthe, ſtrophulas & parotidas.

Adipis bubuli libræ tres, reſinæ terebinthinæ quincunx, mannæ ſeptunx, terræ Sardæ appellatæ, qua pictores utuntur, quincunx, his quæ liquari poſſunt lachrymæ, cum aridis confuſis utitor. Aliud eiuſdem Archigenis: *Ceræ triẽs, olei omphacini, mãnæ, uel thuris, diphrygis, ſquamæ, ſingulorum drachmæ quatuor, cũ aceto arida terantur, mellisq; craſſitudine facta, miſces cerato, & utere, immergendo linamentum concerptum. Aliud ad ea quæ fœminas, & alios tenerioris cuticulæ homines*

infeſtãt maligna, curatuq; difficilia hulcera: Ceræ Tyrrhenicæ drach. octo, pinguetudinis taurinæ, reſinæ terebinthinæ, plumbi deuſti eloti, cuiuſque quatuor drach. † una: utere cũ linteorũ fragmentis, roſaceo uel myrtino imbutis.

Ad cicatrices atras. Cap. XLVII.

FVſcas nigricantesq; cicatrices exterit oleum in quo radix bryoniæ tum candidæ, tum nigræ, donec ſuccus extrahatur, decocta ſit, impoſitum. Nepeta item in uino elixa, ſpuma argenti elota cum roſaceo candido. Quæ lichenas uerò ſequuntur cicatrices, & alias reliquæ cuti concolores facit aſinimus adeps illitus, erucæ herbæ ſemen contritum cum felle caprino & bouillo, & ouino illitum cum ſpuma argenti. Ouillus talus deuſtus uino adſtringente læuigatus, ammoniacum thymiama cũ ſuillo felle illitum. Compoſita porrò ex argenti ſpumæ, mentæ, thuris, æquis partibus cum melle. Aliud: Nitri, ammoniaci thymiamatis, ſulphuris igne intacti, myrrhæ, æquas ſingulorum partes in aceto albo, uinoue aut aqua friatas parciſſima manu, ne exhulcerationem excitent, illinito.

Aliud: Cretæ cimoliæ, ſtercoris columbini, ſaponis, thuris, par pondus ex aceto. Smegma tollendis cicatricibus nigris: Cretæ cimoliæ drach. octo, ſpumæ nitri quinq;, ueratri albi tantundẽ, liquoris glandis unguentariæ expreſſæ drach. quatuor, in balneo cicatrices abſterge.

De hulcerum lacunis. Cap. XLVIII.

QVando cutis quæ hulceribus adiacet, longo temporis ſpatio, ſub iecto corpori non coaleſcit & conglutinatur, Græci λάκκον, Romani ſinum appellant. Proinde cum in ſuperiorem hulceris partem ſinus porrigitur, facili deſtillatione per os ſanies excernitur, & promptius coaleſcit. Cõtrà autem, quæ ad inferiorem partem uergit, inhærens ſanies contiguas aliquot partes intus corrodit: & niſi inciſionem prius, quo ſubterfluat, machinaberis, nihil egeris, neque ipſum carne implendo, neq; conglutinando. Quod ſi lacuna in aliquo membrorum, uerbi cauſa, brachio, aut crure inſinuata ſit, abſq; diuiſione ex aduerſo facta poterit decliuis figura conglutinari. In brachio nanq; prope cubitum boſtiolo exiſtente, ſummam manus partem altius in ſublime extendens, ſinum in fluxionem conuertes. At ſi in fœmore prope genu terminetur ſinus, formam eius pronam reddes, popliti puluinar molle ſubijciens, ut inguine ſitus inclinatior ſit. Quapropter ſi carnis impletionem ſinus non requirat, continuo per tubulum rectè perforatum ueſiculam intus habentem ad abſtergendam ſimul inhærentem ſaniem, dilutiore meli

crato

crato potabili eluendus eſt: ſed ad futuram glutinationem, uino uel œnomelite: atq; deinde ad ea quæ conglutinandi uirtutem habent, deuenien-
dum eſt. Quod ſi concauus ſinus incarnationem deſideret. Primum qui- Hulcera cauа carne implenda.
dem eſt, exiguum medicaminis è charta arida cũ roſaceo immittere: Pro-
ximũ, linamento filatim decerpto oſtium obturare: Ab hoc Iſidis, aut Ma-
chærionis, uel id genus alia in forma emplaſtri medicamina, cum roſaceo
cerato liquidiore compari modo inijcere. Sinu uerò moderate iam carne
impleto, conglutinans aliquod medicamentum imponito, perinde atq; re
cens cruentum uulnus curatur. Eius ordinis ſunt Barbara, Dichroma, et
Rubra adpellata, ſed omnium præcipue id quod ex rhicinino, & metalli
cis, non addita cera præparatum eſt Rubrum GALENI emplaſtrum
cõuenit. Vbi medicamenta dicta ratione fuerint adhibita, ſpongia recens,
uel ex œnomelite, uel ex uino, circunquaq; admodum molliſſime adplican
da eſt. Faſcinatio autem à fundo ſinus inchoans ad os ipſius terminabitur.
Vinculorum reuolutiones faſciæq; linteæ, fundũ ſinus citra dolorem con-
ſtringant: deinde paulatim remiſſæ in ipſo hulceris oſculo laxius connec-
ſtantur ſinus, circumpoſito foris ſinui emplaſtro, forcipe ſecundum orifi
cium, quò ſanies excerni poßit, diſciſſo. Puſillo interim alio in exciſi locũ
emplaſtriolo impoſito, ex eodem medicamento ad effluxionem laxo. Simi
to autem ipſum ad diſſolutionem uſq;, quam ubi tertio quoq; die effeceris,
auferes idipſum, atq; permutabis, communi illo totũ ſinum ambiente ſem
per dimiſſo. Num quid autem ſinus in profundo rite coaluerit ex ſanie nõ
informiter effluente, pauca & concocta, uel omnino nihil effluente digno-
ſcemus. Præterea ſi eodem in ſinu neq; dolor quiſpiam, neq; tumor percu-
piatur, ſed locus omnis ſubmiſſus, aridus, & indolens ſit. Quin ſi pus
quoq; præmaturum in ore conſpicias pauculum, adhuc ſpem animo me'iõ
rem glutinationis concipito: ſin autem primo uel altero die ſanies aliqua
tenuior è ſinu excernatur, de eodem conglutinando ſpem non abijcias. Sæ
pe etenim numero medicaminis uires uehementer ex ſubiacentibus parti
bus humorem prætenuem exprimũt, quo quidem expreſſo, moderate ari-
da facta ſpatia contrahuntur & conglutinantur. Tertio uerò die, uel quar
to ab initio, ſi cruda ſanies per os appareat, ſinum coaluiſſe intelligito. In-
ſiſtendumq; eodem medicamento: etſi, ut ſolet, propter madorem quem-
piam decidat, idem etiam repetere, nihil eſt abſurdum.

De ſinibus attritis, ueſtium ſpeciem præ-ferentibus.

Si in abſceſſus curatione ſerius ad inciſionem, uel medici imperitia, uel

eius cui medetur timore deuentum sit, cutisq; sinum ambiens tenuis, & ueluti attritum uestimentum euaserit, fieri nequit, ut memoratis collutionibus elidatur, glutinatorium idcirco medicamentum substantia quidem liquidum, sed facultate aridum, utiliter applicabimus. Cuius classis est, compositio ex chalcitide, quæ phœnicina adpellatur, oleo imbuta ueteri, quæ decoctioni nondũ exactè induruerit, neq; manus inquinare desiuerit: mox uerò cum uino mediæ ætatis macerata: deinde orbiculatim competenti cum deligatura imposita. Subuenit autem laciniarum instar detritæ, ceu traditum est, cuti, haud parum, mel ad spissitudinem usque emplastri elixum & superinductum. Satius uerò fuerit, si postquàm in linteolum impactum sit, spargatur per cribrum in sublime suspensum myrrha in puluisculum exquisitissimè trita, uel aloê, uel thus, uel pariter omnia. Expertus uerò sum, tenue centaurium admirandæ opis esse in hac re præsidiũ: proximæ uerò est symphytum, ab hoc tertium bonitatis locum habet Illyricæ iridis radix: post quæ eruinam comperi farinam cumprimis utilem. Atqui inter coquendum nonnunquam eadem melli inserimus, cum auferendus est à flamma cacabus: præstiterit uerò, si illo ab igne sublato hæc fiant: deinde dum tepidum fiat agitetur, sinuiq; imponatur, atq; perinde ut tradidimus, alligetur.

Phœnicina.

De Fistula. Cap. XLIX.

Fistula sinus est callosus, ex abscessibus plerunq; oriens, sumpta per translationem ab harundinum fistulis appellatione. Quare si ad os usq; decumbat, curari hanc absq; manus opera impossibile est, nisi temporis spatio sua sponte squama uel os abscedat. At si in os non desinat, medicamentis callum elidentibus & conglutinantibus curabitur. Sunt igitur hæc quæ callos adimunt, spondylij radix † circumrasa & imposita, fistularum callos abscindit. Veratrum item nigrum fistulis impositum in duobus tribus ue diebus callum expungit, amurca coacta & offusa: Sory crudum uel tostum, cum exiguo uino immodicè diluto, infusum. Sory item & crocomagmata cum hydromelite: Aut elaterium resina terebinthina exceptum in collyria formato & superinducito: Aut laserpitij radicis cremorem infundito. Consumit callos etiam illud: Aeruginis drach. duodecim, guttæ ammoniacæ duas, aceto exceptas, in longum fingito.

Ἐκτυλωτικὰ.

feruefacta

Κρίμα.

Collyrium quo ad eruncationem calli fistularum utimur.

Callum fistularum eximit collyriũ ex ammoniaca thymiamatis, atramenti sutorij, rubiginis, misyos, chalcitidis, commeos, æquis portionibus, exceptis aceto. Aliud ex Heliodoro chirurgo: Cadmiæ terræ, misyos, atramenti sutorij, æris cremati, gummi, singulorum drach. quatuor, chalcitidis

citidis crudæ drach. treis, lotio pueri impubis excipito. & redige in collyria, è quibus uno fistulæ impositò, panis uiscera aqua macerata, exterius applicato, mutans subinde, tantisper dum inflammatio quieuerit, & crusta exciderit.

Aliud quod ex Alexandro accepi.

Anchusæ radicũ, missos tosti, chalcitidis, æruginis, aluminis fissi, atramenti sutorij drach. duas, chalciteos, rubiginis, singulorum drachmã excipito gummi, & utere. Callo autem discusso, rubigine tosta cũ mulsæ purissimæ octuplo factis collyrijs, repurgantur. Vbi callus extricatus fuerit, remedijs carne replentibus utendũ. Collyrium procreandis carnibus: Aloës, myrrhæ, guttæ ammoniacæ, ouorum testarum crematarũ cineris, æquas partes aqua diluito, facitoq; collyria, & applicato. Aliud: Myrrhæ, aloës, thuris, malicorij par singulorum pondus aqua excipito: sunt qui felle taurino excipiant. Carnibus etiam ex uuis acerbis expressum cremorem offundunt. Nouimus ipsi quempiam, qui cedrio liquore fistulas collucbat, & uoti compos subinde factus, admirandus habebatur. Post quã autem fistula carne expletur, medicamentum conglutinandi potentia præditum, est adhibendum, eodem quem in alijs sinibus explicui modò. Sed cũ angusta pariter et oblonga fuerit fistula, inquit GALENVS, nec dum mihi callum, sed sordium modò illuuiem contraxisse appareat, ante omnia lixiuium immisi, deinde in fistula tandiu permisi, dum sorditiem uniuersam radicitus profligatam iam emanasse sperabam: post hæc pharmacum imposui, est illud uerò rhicininum oleum, de quo superius egimus. Collyrium farcoticum.

De ruptis hulceribus. Cap. L.

HVlcerum uerò nonnulla cicatrice obducta, postea tempore haud ita multo interiecto denuo inflammantur, ac dirumpuntur. Osse etenim quopiam male affecto, caro quidem ambiens facilè cicatricem contrahit, ac sana, in totum esse uidetur. Rursum uerò ualenter influente ex osse sensim in alto contabescente, inflammatio cum purulentia cicatricem deradens superuenit. Curatio igitur istiusmodi hulcerum tantam desiderat siccitatem, ut os afflictum decidat. Promptè igitur ossium lacunas replebunt papaueris syluestris, ficiq; folia læuigata cum tenuissimo hordeacea farinæ flosculo, & uino cataplasmatis more inducta. Vel alterci semẽ, & atramentum sutorium pari modo trita, impositа: Peucedaniq; radix ossium squamas breuissime remouet.

De hulceribus articulorum. Cap. LI.

ARticuli sicciores carnosis sunt partibus, cuius ergo cum hulceribus impetuntur, aridioribus egent medicaminum præsidijs. Pa-

ſtillus igitur Polyidæ cum uino tantiſper dum ſtrigmenti balneorum craſſitudinẽ induat, contritus, magnificè opitulatur: & quæ huic ſimiliter excicant medicamina, aquam inſuper marinam, & muriam, ſæpius maiore cũ utilitate irroratam conſpeximus. Vtendum itaq; in articulis ijs, quæ maiore admodum arefaciendi facultate ſunt prædita.

Quæ paxillos, tela, ſpinas, & conſimilia extrahunt. Cap. LII.

TEla, ſpicula, culmos, ſurculos, & ſpinas educunt & euellunt anagallidis utræque ſpecies, ariſtolochia rotunda, gutta ammoniaca cum melle, herbæ apollinaris fructus læuigatus, & cataplaſmatis modo impoſitus. Harundinis porrò radix contuſa, melliq; commixta, in linteolum amplum illita, ſuperq; accommodata celerrime extrahit.

De ſanguinis eruptione è uena & arteria. Cap. LIII.

QVando corporis particulæ ſanguinem fundunt, figura ei, quæ in finibus relata eſt, contraria competit, ſurſum uidelicet urgens, ſed intra modum, periculum nanq; ne dolore conflato ſanguis denuo è uaſe prorumpat. Nihil enim uero uehementius ſanguinis eruptionem concitabit, inflammationesq; adaugebit, atq; dolor. Sanguine igitur ex membris profiliente, confeſtim digitum oſculo hulceris uaſorum iniicito, clementer innitens, digitisq; ſuſpenſis, ne quem dolorem inferas, reprimens: pariter enim ſanguinem cohibebis, & grumum uulneri cõciliabis. Quin etiam ſi uas unde ſanguis emanat profundius deliteat, exactiore diligentia obſeruabis, atq; perdiſces cum poſitum ipſius, tum quantitatem, & uenáne ſit an arteria: poſt hæc uerò uaſe exiſtente exiguo, eorum aliquo quæ ſanguinem ſupprimunt utendum. Præcipua eius ordinis ſunt ea, quæ obſtruendi gratia inducuntur, compoſita ex reſina fricta, farinæ triticeæ polline, & gypſo, & quæcũq; id genus, oui albore eliquata, & leporinis pilis impoſita. Spatioſo autẽ exiſtente uaſculo, hamulo immiſſo ipſum extẽdito & moderatè circũfligito. Suppreſſo uerò ſanguine, ſi quidẽ uena fuerit, citra laqueũ conaberis ſanguinem ijſdem medicaminibus coërcere. Sin arteria, è duobus alterum facies, uel funiculo circũducto, uel toto præciſo conceptaculo, ſanguinis effuſionem cohibebis. Filum quandoque magnis etiam uenis circumdare cogimur, quemadmodum & diſſecare interdum totas, nempe tranſuerſas. In hanc neceſſitatem deuenies in his uenis, quæ rectæ è profundiore corporis loco ueniunt, præſertim per angu-

ſtias

ſtias loci, uel principes particulas. Sic enim pars utrinque reuellitur: & uulnus à corporibus adiacentibus occulitur & cõtegitur. Tutius uerò fuerit utrunque facere, filum quidem uaſis radici circumponere: quod autem inde profertur, amputare. Hæc ubi ſic perpetrata ſunt, uulnus quã primũ fieri poteſt, carne repleto, priuſquam diſſoluatur conceptaculi uinculum. Quod ſi ocyus quidem carne impleatur, locus uerò alibi uacuus offendatur, malum quod Græci ἀνεύρυσμα nominant, oboritur. Diſcernes autem uenáne an arteria ſanguinem emittat, quod arteriæ ſanguis flauior & tenuior eſſe conſueuit, & pulſibus exhauritur. Venæ autem ſanguis atrior, & ſine pulſu. Omnium igitur, quæ nouimus, medicamentorum ad incarnationem optimum eſt, quo etiam aduerſus ſanguinis membranarum cerebri eruptiones tutiſſimè utimur aduerſusq; ceruicis uulnera, & ad iugulares colli uenas: nam harum quoque nullo adhibito funiculo ſanguinem compeſcit. Accipit autem thuris pinguiſſimi partem unam, aloës in delicatioribus quidem corporibus partem dimidiatam. In durioribus uerò tantundem, & thuris præterea loco, mannæ æquale pondus, cum oui albugine ad mellis conſiſtentiam ſubiges: tum denique leporinis pilis mollioribus excipiatur, inde uaſi, & hulceri uniuerſo largius imponatur. Deligetur autem foris faſcia ex lino, cuius primæ nexuum reuolutiones quatuor aut quinque ipſi uaſculo unde ſanguis erumpit injcientur. Poſtea uerò ad radicem ipſius nexibus deuolutis diſtribuentur. Deinde ubi tertio die ſoluerimus, ſi quidem medicamentũ hulceri etiamdũ ſolide adhæſerit, nouum rurſus orbiculatim ſuper accommodabimus, & madefacientes haud aliter ac prius faſciabimus. Quod ſi primum linamentũ reiectum ſponte exciderit, leuiter ſummis digitis cõceptaculi radicem premendo, ne quid influat, illud quidem ſenſim detrahe, ſed alterum applica, ab hoc curandi ordine nunquam recedens, donec carne expleatur conceptaculum, ſemper membrum ſeruando in plurima quiete ſupinum. Cæterum quæ cruſtas pariunt, glabriorem efficiunt partem, quàm ſecundum naturalem conſtitutionem fuerit, delapſa cruſtula. Pleroſque ex ijs quibus cruſta decidit, difficulter compeſcibilis ſecuta eſt ſanguinis eruptio: utendum tamen eſt illis, cum ingens urget neceſsitas. Extremam autem neceſsitatem utendi medicaminibus cruſtam inducentibus, uel cauterijs candentibus, cenſeo, cũ ex eroſione putredinẽ reſipiſcente ſanguinis prouenit eruptio. Vbi in id genus affectibus, totũ abſciderimus marcidũ, minore cũ diſcrimine aut ipſius ueluti radicẽ deurere, aut remedijs incruſtãdi naturã tenentibus uti licet, id uerò in uerendis & ano potiſſimè ſolet contingere.

Scopus

Scopus incruſtantium. Scopus uerò medicamentorum cruſtas inducentiũ erit cum ſtipticitate caliditas, perinde atq; in chalcitide, miſyi, & atramento ſutorio. Sed quæ è calce uiua conſtant, his uehementiora quidẽ ſunt: ſed quoniã conſtringendi uirtute calx deſtituitur, cruſtæ citius ipſorũ applicatione deciũt: præſtaret autem ut manerent longius: feſtinat quippe caro ad baſim ipſam ſupercreſcere, & tanquam operculum uaſis emanantibus effici. Cæterum eiuſmodi ſanguinis profluuium Iſatis ſatiua ſi inſpergatur, eximiè compeſcit, uel gallæ toſtæ: expedit autem ipſas ignitas aceto uel uino extinguere. In ſumma ſanguinis profluuiones ſupprimunt, incompoſita quidem, aloë, thus, manna, Samius aſter, ærugo ferri, lanarum ſimiliter crematarum, læuigatiſſimus cinis, ſtercus aſini, & equi, malicoria, diphryges, galla, myrtus arida, alumen omne genus, tum crudum, tum combuſtum, reſina fricta, uitis cortex, uel folia arida platanorum, galbulorum puluiſculus, præſertim cum humorem concretum abiecerint. Priuatim uerò narium ſanguinis profluuia impoſitu ſiſtunt, iunci marini fructus, foliorum urticæ cremor, chalcitis, ſolaſtrũ deuſtum, capilli leporis, ferulæ dimidiũ crematum cum aceto, onia arida uel uda, ſuccus porri cum thure elychnio exceptus. Compoſita autem cuiuslibet ſanguinis profluuij remedia hæc ſunt: Spongiam recentem liquida pice imbutam, & bitumine circũlitam in olla recenti combure, cineris uerò partes duæ miſcentur plumbi, & ſtibij ſingulorum partiuni. Aliud: Thuris, mannæ, ſulphuris uiui æquas partes inſere. Aliud: Chalcitidis drachmæ octo, thuris, uel mannæ ſedecim, reſinæ fricæ octo, gypſi deuſti tantundem. Aliud cruſtas generans, ſanguinemq; compeſcens: Chalcitidis, æris toſti, atramenti ſutorij, miſyos aſſati partes æquales. Adhæc Rhodia cognomento, & Xanthe, ex albo præſtantium medicamentorũ quæ ſanguinem cohercent, iudicantur.

Simplicia ſanguinem ſiſtentia.

Compoſita.

De neruis ſaucijs. Cap. LIIII.

NErui ſaucij uel pũcti, ob ſentiendi, qua præditi ſunt, excellentiã, inflammationem doloremq; immenſum experiuntur. Proinde febres quoq; & conuulſiones ipſis ſuperueniunt: nonnullis uerò deliria, propter neruorum ad cerebrum continuitatem. Verùm quandoq; in aliis etiam quibuſdam percuſſi membri locis, inflammationes & abſceſſus ſuper neruum uulneratũ, ob perpetuitatem ipſius oriri aſſolent. Cutis itaq; uulnus nullo glutine commiſſum, diductumq;, quo per id ſanies excernatur, ſeruandum eſt. At ſi punctus in altum receſſum deſcenderint, ita ut in conſpectum non ueniant, duplici ſectione & decuſſi ſe mutuo ſecante opus eſt. Sed quod ad opis ferendæ attinet iudicium: ſi corpus deprauatis ſuccis infartum ſit, inflammatioq; magna affuerit, protinus à ſanguinis detra-

ctione

ctione medendi inchoanda eſt ratio. Si uerò idem uitioſis ſcateat humoribus, conuenienti etiam medicamento purgabimus. Præſidia autem uulneri adhibeantur, quæ dolorem ſopiũt, & effluxionem aperiendo promoueãt, non facta præſertim diſſectione. Aquam proinde calidam cæteris quidem inflammationibus perquam utiliſſimam, ſcito uulneratis neruis eſſe quàm infeſtiſſimam: ſatius ergo fuerit neruos ictos oleo tenui, adſtrictione prorſus carente, ad ſenſum calide perfundere. Neq; enim frigida, neq; etiam tepida admodum innoxia eſt. Cæterum ex medicamentis, reſina terebinthina accommodatiſſima eſt, per ſe quidem cum pueris, tum fœminis, & carne mollicula præditis: eliquata uerò cum euphorbio in carne durioribus. Et ſi quando duriora obuenerint corpora, cum oleo quopiam tenuiũ partium macerata. Si nerui inflammatione conflictentur, & putredinem ſentiant, cataplaſmatis, hordeaceam habentibus farinam, aut fabaceam, aut eruaceam in lixiuio ſtillatitio cum oxymelite coctam, utendum. † Citra coſturam uerò, in puncturis & cerato, eiuſmodi mixtura quis utatur: ceræ uncias treis, euphorbij unciã, uel ſtercus columbinum: in duriuſculis carne corporibus, olei uncias duas, & reſinæ terebinthinæ nõnunquam unciam. Emplaſtri uerò inſtar remedium efficies, ſi in euphorbij unciam, ceræ, reſinæ fractæ, olei & picis pinguis, ſingulorum uncias ſex inijcies: uerùm ſi reſinæ loco propolim pinguiſſimam indideris, reddes id præſtantius. Ad punctos inſuper neruos illud excellens eſt, conferens etiam ictibus rabidorum: Aceti ſextarium, picis pinguis libram, opopanacis quadrantem: Opopanacem ſolutum aceto, amplius læuigato, & picem eliquatam decoquito. Hoc neruorum puncturis expedienti eſt præſidio, nõ permittens punctionis os conniuere, ueluti neq; rabioſorum morſuũ uulcus cicatricem ducere, ſed duris dũtaxat prodeſt corporibus. Quod ſi in pueris, aut mollioris carũculæ hominibus punctis uti uelis, liquefaciendũ eſt aliquo diſcutiente medicamento: Verbi cauſa, amaracino, uel opobalſamo, uel oleo ueteri. Cõuenit etiam medicamentum Baſilicum, quod nitrũ, aut calcem uiuam, aut euphorbium, aut ſulphur igne intactum, aut ſylueſtris palumbi fimum, aut opopanacem, aut ſagapenum, aut ſuccum Cyrenaicum, aut caſtorium continet. In libram uerò medicaminis, dictorum alicuius unciam conijcito. Cõducit autem ad neruos percuſſos optime, in primisq; compunctos. Poterit autem quiſpiam ruri, nullo horum ad manum exiſtente, propolim recentem & pinguem uulneri imponere, uel fermentum, præſertim antiquum cum per ſe, tum propoli admixtum, uel unà cũ ſucco tithymalli. Cataplaſmatis præterea ex oxymelite, uel lixiuio ſtillatitio, cum farina fabacea, aut eruina, aut ciceris, aut lupinorum amarorũ,

Si punctiones putredine uacent.

Punctorum neruorum remedia.

aut hordei, aut tenuissimo farinæ polline: non solum cum inflammatio-
nem experiuntur, uerùm ab ipso confestim initio, utitor. Cataplasmata ue
rò relaxantia, in neruorum percussorum curatione semper ualeãt. Quod
si non punctim neruus, sed cesim euidenti diuisione sauciatus fuerit, ita ut
præiacente etiam cute diuisa, neruus nudus et rectus appareat, minimè au
tem transuersim disectus, prædictorum ex euphorbio atq; alio tantæ acre
dinis medicamine nullo utaris: nudatus quandoquidem neruus, uehemen-
tiorem ipsorum uiolentiam non feret. Calcem itaq; assumes iterum atque
iterum tempore calido ablutam, & liberaliore oleo irrigatam. Vtilis etiã
confectio ex pompholyge, necnon ex melle contexta, in rosaceo multo eli
quata: neq; uel tantillum ex his uulnerationem attingat, quoniam pluri-
mum sub sensum uenit neruus, & est temperatura frigidus, ac summo pr
Neruorum sensatio maxima. marum partium principi continuus. Quin ne oleo quidem id genus hulci
ris, quoniam contaminatur inde, aspergendum est: sanies ergo tantum nu
cleari specillo, lana molliore implicato, abstergenda est. Omnibus uerò ce
animi sententia succedentibus, citra periculum datur passo madefecere
At qui in sortioribus, Polyidæ etiam pastillo cũ defruto calido, linamenti
discerptum illito utere. Vbi uerò neruum denudatum contexeris, linteol
discerpta foris adhibenda sunt, aliquo eorũ quæ ad angusta uulnera cõdu
cunt adiecto: uerbi causa, medicamine ex euphorbio aut ex stercore co
lumbino, ita ut ampliter sanas etiã partes amplectetur. Vulneratio uer
si transuersa sit, maximũ cõuulsionis periculum imminet. Huic, & uulne
ri medendo eadem prorsus adhibenda est curatio. Etsi in uulneratione etiã
dum recente, consutionibus quidam usi sint, & glutinantibus quibusdam
medicamentis. Verùm oportet futuras non nimium superficiarias moliri
ne quæ in imo sunt inaglutinata permaneant: sed circa profundiora rur
sus obseruandum, ne neruum acu stimules. Scire uerò in uniuersum opo
tet in neruorũ uulneribus, quod medela punctoris subueniens naturæ ca
lidior, non potest nerui hiatum sanare: mordicationem enim ipsarum &
incendiũ inflammationem ue sustinere non possunt. Neq; præterea quic
quid medicamenti sectionibus subuenit, punctionibus statim congruit: qu
Diæta in uulne- niam uis eius altius non penetrat, arcta admodum existit cutis diuisio. Ni
ratione nerui. tricatus hic tenuis esto, culcitra mollis: calidoq; oleo axillæ, caput, & ce
uix perfundenda. Si crus, inguina, sumen, & finitima loca neruorum ex
periantur uulnera, ualeant in totum lauacra, usq; ad inflammationis rela
xationem, cũ aquæ attactus ipsis, ut dixi, infestius sit. Quoniã autem non
nulli propter solennẽ lauandi cõsuetudinẽ, lauacris abstinere nõ sustinẽ
si quidem membrũ uulneratũ fuerit manus, danda est opera pro uirili cu

iusq;

iuſq; ne hæc, aqua uel calida, & multo minus gelida madefiat. Sin pedem nerui uulnus exerceat, cũ fieri nequeat, ut nõ irrigetur aut humectetur ſub balneum ſauciæ pedis parti emplaſticum aliquot medicamentum inducatur: foris inſuper multiplicatis linteis quamplurimis oleo madidatis muniatur. Iterum extrinſecus uinculum è linteo injciatur, atq; poſt hæc rurſum in balneo ligamentum oleo prius perfunde, iam ægro in ſolium deſcenſuro: Vbi lauerit, cuncta quæ adplicata fuerant porrice. Vteriſque præſcripta totius curationis regula. Contuſo autem ſolũ neruo, ſi cutis ſimul contundatur & exhulceretur, appoſitũ fuerit remediũ ex farina fabacea, & oxymelite cataplaſma. Licet etiã interdũ erui farinam & iridis adjicere. Quod ſi cũ contuſione dolor infeſtet, picem liquidã admiſcebis: ſin cutis contuſa non ſit, ſummum erit diſcuſſorium, calido oleo, anethino inquam, aut rutaceo, aut irino, aut amaracino locum iugiter irrigare. Nervo autem uniuerſo prorſus diſſecto, diſcriminis quidem nihil incũbit, ſed membrũ languidũ & ignauum redditur. Huic uerò curatio cũ alijs hulceribus compar adhibeatur. Hactenus quidẽ de neruorũ ſauciorum, quæ ſimplicioribus adminiculis peragitur, curatione ſufficiat. Nonnulli uerò compoſitis uti cõſueuerunt, qualia ſunt, è metallicis confecta cognomento Barbara, & Ciſſimum, & quod ex ſenetione præparatur Melanchorũ, ipſaq; Indica Harmonia, & Athene: quorũ compoſitiones utendiq; rationem ſeptimo reperies uolumine. Quoniã aũt locupletiſſimi quidã ſumptuoſis in neruorũ uulneratione medicaminibus uti dignantur, GALENVS *ad punctiones neruorũ huiuſmodi tradidit: Cinnamomi, dictamni, fœniculi, uniuſcuiuſq; uncia, amaraci ſextans, ceræ beſſis, opobalſami dextans, reſinæ terebinthinæ uncia. Aliud: Liquoris Cyrenaici uncia, ceræ quadrans, ſucci balſami libra. Facit ad neruos denudatos: Ceræ odoratæ unciæ tres, unguẽti Spicati aut Phuliati, uel Nardi unciæ duodecim, pompholygos uncia, ſpicæ nardi, amomi, ſolij, ſingulorũ uncia. Atq; hæc quidem ad miraculum uſq; pollere* GALENVS *oſtendit.*

Nerui pedis uulnerati curatio.

De nerui contuſione.

Nudis neruis remedium.

De articulorum curatura ſiue derenſione, quam Ancyloſim dicunt. Cap. LVI.

ANcylas & ancyloſes nuncupare ſolent articulorum detentiones, ex redundantium humorum infartura, uel neruea quadam tenſione conflatas. In quibus emolliendi & relaxandi uiribus præditis medicaminibus opus eſt. Communiter his remedia, quæ in membris ſcirrho infeſtatis, adhuc uerò magis, quæ de diſſolutis enumerata ſunt partibus, ſuccurrunt. Priuatim uerò confert ex hydrelæo imber ac fotus, in quo cocta ſunt ſemen lini, fœnogræcum, althæa, laurus, cucumeris

ſylueſtris radix, & ipſum quoq; Sicyonium poſt hanc articulorũ aſperſionem adhibeatur, acopa primum quidem ſimpliciora, ueluti ſunt ex nigra populo, ex abiete, bromium, Baſilium, Pyxis, poſt quæ etiam Ariſtophanium, et Azaniti. Vehementiſſima uerò ſunt, quod Liſoponium appellatur medicamentum Pœcilum, & ex his quæ emplaſtri formã habent remedia, non modò Amythaonis, ſed & anicetum. Probatiſſimũ uerò: Bdellij, adipis uitulini, guttæ ammoniacæ thymiamatis, ireos Illyricæ, ſingulorum drach. ſedecim, opopanacis, galbani, cachryos, ſtyracis, thuris, uniuſ cuiuſq; drach. octo, pipperis grana centũ & ſexaginta, ceræ libra dimidia, reſinæ terebinthinæ tantundem, fecis irini quantum ſatis eſt, uini quod
acopon ſufficit, copton eſt medicamentũ. Probatur etiam † acopton dilutum irino, uel cyprino, uel laurino. Inter acopa uerò & emplaſtra numerãtur ex petaſone polymagmatum. Cæterum acoporum uſus cum molli & conſtanti frictione adhibebitur cum languentis articuli leui periclitatione, flectendo ſcilicet ipſum & extendendo.

De flacceſcentibus luxatisq; artubus. Cap. LVI.

IN diuturnis quæ cum febre ſunt morbis, & in colicis paralyticisq; ægritudinibus articuli ſæpenumero relaxati flacceſcunt, maximè ſi calidior ipſos & humidior intemperies occupauerit, hinc etiam motio impeditur. Quibus acaciæ ſuccus aqua dilutus, & ſotu adhibitus, congruit: uel rubi, uel myrti, uel lentiſci, uel ulmi radicum corticis elixatio: uel mali coria cataplaſmatis modo impacta, uel myrti folia unà cũ cerato myrteo impoſita. Robur quippe neruorum nexibus eſt inducendum, cum ſtipandi & arefaciendi uirtute prædita materia. Huius itaq; farinæ artubus medicamenta ſunt adhibenda, cuiuſmodi ex ſalicibus conſtituitur, & oxyra, & phœnicina, quæ uino aſtringente, uel aceto conſtat. Permulti uerò ex algore iſtiuſmodi languorem creari autumantes, calidioribus uſi adminiculis, detrimentum multo acerbius intulerunt.

De lumbricis. Cap. LVII.

Tria uentris animalium genera.

TRes ſunt omnes lumbricorum differentiæ, una quidem tereti forma ſecundum craſſitudinem eſt, altera uerò latiore unde latos nominant, tertia eorum quos aſcaridas nuncupant. Omnium uerò generum
Lumbricorum cauſa. origo ex cruda, craſſa, pituitoſaq; materia, & putrefactioni idonea eſt, cuiuſmodi in pueris colligitur, & in alijs, qui plenis faucibus auidè liguriũt, & ſe ultra ſatietatem ingurgitant: nunquam autem à calida, acri, uel melancholica materia: nam hæc nutricandi naturam ſupergreſſæ ad lumbricorum procreationem ineptæ redduntur, econtrario hos bilioſa potiſſimum excrementa interimunt, ſi quando unà cũ lumbricis flaua bilis ſi-

uc

ue per inferna, ſiue etiam per uomitum excernatur, ipſos in inteſtinis conſiſtere: bilioſum uerò humorem, uel in ore uentris, uel in alio quopiã membro hærere ſcito. Singularum itaq; differentiarum ſpecies ortumq;, locũ item & notas, curationemq; explicabimus, principium à tereti & rotunda ſumentes.

De lumbricis teretibus ac rotundis.

Lumbrici igitur teretes formam nemini obſcuram continent, quoniam hi reliquis frequentiores ſunt: in gracilibus uerò inteſtinis plerunq; conſiſtunt, & in ſuperiorem uentriculum procurrunt: proinde per os nõ raro eiiciuntur, nõnullis uerò per nares. Quod quidẽ uermiũ genus infantibus q̃ cæteris peculiarius, & magna quidẽ ex parte cũ febre eſt. Verùm ſi circa febriũ principia proueniãt, ſubſiſtentiã ex ſubiecta corruptione recipiũt. Circa ſummos uerò conſiſtendi uigores, ex morbi malignitate. In declinatione aũt, totius corporis † in melius trãſmutatione. Tradit enim Hippocrates, bonũ eſſe lũbricos rotũdos eunte ægrimonia ad iudicatoriũ, progredi, qui ocyßime pereunt. Accidit uerò plerunq; cunctis lumbricos teretes habentibus, morſus inteſtinorum, & uentriculi, tuſſes non magnæ, aridæ, & irritantes: quibuſdam etiam ſingultus: dormientes † ſaliunt, & ſine ratione experrecti eriguntur. Nonnulli cum uociferatione expergiti ſurgunt, ſed rurſus in ſoporem proſternuntur. Pulſus inæquales ſunt, & augentur febres abſque ordine, quæ cum extremarum partium algore, ter quaterue interdiu uel noctu præter rationem inuadunt. Infantes ſuperuacuè mandunt, & linguam temere exerunt, dentibus ſtridunt, oculis conniuent, ſilentium amant, excitantibus indignantur, oculi apparent, ſuffunduntur malæ rubore, atq; rurſus mutato colore liueſcũt: atq; hæc quidem per exigua interualla. Quibuſdam ad uentriculum procurrunt, nauſeamq; & morſum efficiunt: cibum ad hæc laborantes auerſantur, coacti uerò nauſeabundi uix deglutiũt: & ſi quid ſumpſerint, euomunt. Non paucis uerò uenter etiam multas eſculentorum corruptiones excernit, atq; tympani inſtar inflatur. Reliquum uerò corpus præter rationem tabeſcit, neq; fame, neq; ulla euacuatione immoderata admiſſa. Cæterum non in omnibus omnia prædicta ſunt ſingulatim inquirenda indicia, ſed quæ principatum tenent: aliquando uerò plurima. Accidunt hæc, cum animalia ſeſe in inteſtinis circumuoluunt, & morſum inferunt, & febrilis ardor uapores ad cerebrum eleuat prauos, ex coaceruato in uentre putrido humore exhalentes, in quibus partim quidem utriſque iuxtà cum febri, tum lumbricis proſpiciendũ eſt: partim uerò febrim haud magnopere curantes, prorſus expellere uentris animalia conueniet. Ple-

ad melius proficiunt.

Teretum lumbricorum notæ.

conuelluntur

Præcipua lumbricorum cura expulſio.

riq; etenim cum lumbricos negligerent, corrosi ab iisdem conuulsiq;, extincti sunt. Ne desunt, qui asserunt se uidisse per inguina languentis lumbricos prorepsisse. Expelles aũt ipsos, si prius enecaueris, enecantur autẽ præsidijs potißimum amaris. Cũ igitur quartanæ febris, & animaliũ uentris communis sit curatio, expedient præsidia simpliciora. Ius igitur chamæmelorum, uel myxariorum, ut uocant, potui, uel ipsa myxaria decocta esui offeratur: exhibendus item succus fereos, seu coriani semen, cum aqua calida contritum, siue cum posca: uel auriculæ muris herbæ decoctum, uel cornu ceruini ramentũ, uel etiam rubrica sinopis læuigatißima: olei præterea ex nondum maturis oliuis expressi amari cochlearia duo paulatim absorbeantur, amarulentia nanq; lumbricos perimunt, lubricitate uerò ipsos unà cum oletulo expellunt. Inflammatione uerò distentioneq; uisce rum exuperante, è semine lini & farina lupinorũ, absinthio item & bryoniæ radice utendum cataplasmate ex hydromelite, uel aspergine cum oleo chamæmelino, uino, fructuq; absinthij, uel aloë præcordijs adplicata: quũ febres non uehementer fatigant, miscenda est mixarijs menta, atq; præbenda. In apyrexia uerò morbõq; declinante etiam efficatiora: uerbi causa, seriphij decoctum, uel nepitæ, uel filicis, uel semen cardamomi, uel mali Punici acidi radicis ius ad tertias decoctũ: uel fricti cymini, & nitri fului, uniuscuiusq; diobolos treis: uel sandonicum, uel abrotonum, uel utrumque unà cum melle catapotijs factis, uel lupinorum amarorũ dioboli tres, aut brassicæ, aut eruca semen contritum, uel absinthium, quod unum sæpius satis profuit. Exhibẽtur insuper aloës lotæ dioboli tres, id quod ex his quæ probantur est nobilißimum, in robustioribus etiam illota usurpatur. Quoniam autem pueri aloën non admittunt, instrumento quo os diuaricatur, supinis ipsis uiolenter detentis, ore distento, per clysteridium quodpiam fistula non fragili munitum, inuitis aloën quanto plus fieri potest intimius transmissam injiciamus: quæ quidem admiranda curandi ratio puerorum molestæ aloën ferentium est, quibus sorbilia sæpe etiam numero alimenta, ceu ijs qui cibum respuunt, infundimus. Et Cyphi confectio, necnon Masuaphium utiliter adhibetur. Cornu item ceruinum deustum, adiecto pipere cum melle uel oxymelite: & reliqua quoque ex aceto mulso tentanda sunt. Præstat uerò plusculum, si scilliticum acetum fuerit, præsertim in adultioribus: uel sinapi, cum olei & aceti cochlarij quantitate.

Cæterum quibus lumbricorum culpa fluore aluus perturbatur, his succus plantaginis propinandus est: uel ipsa etiam arida exhibenda est plantago, iuxtà nanque utrique suppetias cum defluxioni ipsius alui, tum infestantibus lumbricis contulerit. Cataplasmatis præterea modo adglutinanda

tinanda ſunt, polenta hordeacea cruda, filix, abſinthium, farina lupinorum, ſandonicum, & abrotonum. Iam uerò malicoria quoque, acacia, galla, uel balauſtium admiſceantur. Quoniam uerò ſæpe potionibus amaris offenduntur aliqui, ex ijs quæ iampridem enumerauimus, haud euidenter amara exhibe. Adhæc etiam chamæpityn, marrubium, enulam campanam, baccas lauri, caſiam, thymum, pulegium, carpeſium, cyperum, polypodium, irin, cnicum, rubiam paßiuam, ſpinam Aegyptiam cum pipere, æquis portionibus pondo diobolorum ſex, uel decoctum mentæ, uel radicis mori cremorem, uel elixationem, petroſelini, & id genus alia fragrantia ſemina. Extrinſecus aloën cum melino uinoq; adhibeto: hoc utiq; & appetitum excitat, qui ſummo uix ſtudio reparatur. Admiſcetur non raro aloæ, abſinthium: uel umbilicus felle taurino additis aliquibus amaris enumeratis expleatur: uel oleum rhododaphnes ubertim illinietur: uel cedrius liquor priuatim, aut cum cerato uniuerſo uentri inducatur: uel pix arida læuigata inſpargatur: uel mentam, aut melanthium cũ roſaceo adhibe: uel laſerpitij decoctum ipſis admiſce, † mali ue Perſicæ folia contrita cataplaſmate imponimus. Iam uerò medulla quoq; ceruina unguinis modo circa umbilicum, abdomen, imum uentrem & lumbos utendum. Ceratum inſuper illud, ſi res poſcere uidebitur, applicabimus: Aloës, abſinthij, farinæ lupinorum, ſeriphij, nigellæ, uniuſcuiuſq; diobolos ſex, ceræ unciam unam et dimidiam, chamæmelini quantum ſatis eſt, felle taurino, læuigantur quæ ſunt arida. Mulſa porrò crebrius id genus lumbricos habentibus eſt immittenda, ut dulcore mellis ineſcata eadem uentris animantia, ſubducantur per infernæ. Atqui ſi iam putrefacti in profundo, non excernantur, ſed uapores potius excitent, ſunt uel aloë, uel ex hac medicamento peramaro ſumpto ſubducendi: quandoquidem etiam in alijs neutiquam inutilis mediocris eſt alui hypelatis citata inanitio.

Forinſeca lumbricorum curatio.

fraxini

De tæneis lumbricis latis.

LAtus lumbricus eſt intraneæ ſuccingentis inteſtina membranulæ in corpus quoddam uiuum (ut ita dicam) permutatio, quod per partes interdum redditur, plerumque totum ſimul excernitur, incredibilem amplitudinis ſpeciem exhibens: diſſolutus hic non coaleſcit. Abundat quandoque in non febrientibus, quandoque febricitantibus per diuturnas ægritudines accidit, continuos ſtomachi morſus inferens, appetitusque ad cibos intemperatos. Quod enim uiuificatum eſt in inteſtinis animal, eſcam ita obiectam deuorat, ut confeſtim alia opus ſit: quæ niſi præſtò ſit, arrodit inteſtina. Comitatur affectos corporis gracilitas

tas & imbecillitas cum inæqualitate. Infallacißimũ autem indicium est, si cum alui excrementis quædam semini cucurbitæ similia excernantur. Curatio cum superiore concordat, propinationes enim acres, & alliorũ esus, cõueniunt, filicis itẽ uel centaurij decoctio pota, et aluo enemate immißa: aut nepitæ, uel dictamni, aut pulegij. Infundenda est insuper his interdum muria. Propinato etiam illud, quod neq; his qui alijs lumbricis conturbantur inutile, potißimè si liberi à febre fuerint: nitri rubei, piperis, cardamomi, par modus, exhibentur dioboli tres in uino aquá ue calida. Alius linctus: Piperis, baccarum lauri purgatarum, cymini Aethiopici, mastiches, par pondus, mellis quantum satis est, præbitio est cochliarium unum, mane, & demittenti membra grabato. Quod si id efficacius reddere uolueris, nitri quoq; rufi tantundem adijce. Aliter: Enulæ campanæ, ammoniaci thymiamatis, † piperis, singulorum drach. quinq; cũ oxymelite calido: Per interualla potui dato euphorbij drachmã unã, uel geminas ætate perfectioribus. Aliud: Filicis acetabulũ, nitri drach. duas in cotyla aquæ præbeto, iam antea euocato. Præstantius redditur adiecto scammoniæ momento. Aliud: Mali granati acidi radicum corticis extima semota parte drach. quatuor, piperis tantundẽ, cardamomi drach, sex, marrubij duæ, in melle ei qui prius allia sumpserit, exhibentur. Cæterũ quò æger exactè à morbo uindicetur, theriacen, nisi uehemens febricula uetet, porrigito.

filicis

De Ascaridibus. Cap. LVIII.

Ascarides etiam, ceu modo præmonstratũ est, lumbricorũ species sunt, uermibus persimiles, qui in extremis intestini recti & prima astrictiore ani parte (sphinctere Græcis appellata) consistunt, uehementem his partibus pruritũ inferentes. Quæ uentris animaliũ species, ex prauis alimẽtis, frigedine, ciborumq; corruptione prouenit. Euacuandi sunt itaq;, in pueris glandibus ex melle, cũ salis momento, aut nitri. In natu grandioribus, ex acri muria, uel centaurij elixatione cũ nitro & melle, uel colocynthidis, aut absinthij, uel chamæleontis, uel anchusæ, uel cnici, uel hyßopi, uel pulegij, uel nepitæ, uel lupinorũ deniq; decocto. Post ablutionem rectũ intestinum subungendũ est, simplicibus quidem acacia, hypocystidéue, addito nitro, uel rhu Syriaco cũ liquido alumine. Sed quorũ aluus astrictior est, lemnio sigillo cum uino. Cõpositis uerò, Andronis pastillo, atq; id genus alijs. Liquor præterea cedrinus per clysterem multis foraminibus terebratũ (cuius sunt modi, quæ metrenchytæ nomẽ habent) infundendus est: uel carnem salitã scite adaptatã podici intrudemus, ligamentoq; adhibito, quamlongo sustinere poßit tempore sinemus, atq; hoc ipsum identidẽ repetemus. In uniuersum, omnes lumbricorũ infestatione

Causa ascaridum. Materiæ glandium.

ne ægrotantes ichneumonis pili iuuant ſuffiti. Alimenta præbeantur probi ſucci, & quæ facilè concoquuntur & digeruntur: nec lumbricorũ eſſe ſtricem materiã accumulant, neq; corporis robur labefactari permittũt. Proinde uinum exhibebimus ualde dilutum. Crebrius uerò cibaria ob hoc ipſum affectis largius præbeto, ne nutrimẽto deſtituti lumbrici, morſibus impetant, potiſſimũ aũt alendi tempus, cũ nondũ inaniti copiã adhuc alimoniæ habent. Quod ſi profluuiũ uentris adſit, ſciendũ eſt lumbricos magis redundare edulijs non diſpenſatis. Et iam ſorbiles ægrotantibus dapes miniſtrare conuenit, adiectis quibuſdam etiam adſtringentibus, quale eſt pirum, aut pomum, aut malum Punicum, præſertim acidum. Foris autem uentri adminicula, quæ alui retrimenta impediunt adſtringunt que, ſunt applicanda, quorum ſylua ſuperius eſt enumerata.

De Dracunculis. Cap. LIX.

IN India, regionibuſq; ſupra Aegyptum animalcula quædã uiua lumbricis ſimilia, dracontia ab animalis ſpecie nuncupata, in muſculoſis corporis partibus, puta brachijs, cruribus, ſuris. In pueris etiã in laterib. ſub cute cõſiſtunt, aperteq; mouentur: deinde ubi diutius extremũ aliquod dracontij remanſerit, locus ſuppurat, et aperta cute foris progreditur dracontij principiũ. Si trahatur, cruciatus excitat, maximè quando diſrumpitur. Cuius ergo laminã plumbeã appendendã dracontio quidã affirmant, ne uniuerſim, ſed particulatim graui plumbi pondere decidat. Alij uerò eã curandi rationẽ damnantes, propterea quod nihilominus grauitate plumbi dracontiũ abrumpatur, grauioresq; dolores concitet, præcipiunt membrum in aquã calidã eſſe immergendũ, quò dracontiũ percalfactum foras prodeat, mox digitulis membratim extrahendũ. Soranus autẽ non animal planè principiũ, ſed neruuli alicuius ſubſtãtiã dracontiũ eſſe autumat, opinionẽ duntaxat animalis, eo quod moueatur inducentis. Cæterũ ſiue hoc, ſiue illud cuius ſuperius mentio facta eſt, fuerit, cũ Sorano, tum Leonidæ, tum etiã cæteris uiſum eſt, in his fotu calido, cataplaſmatisq; maturantib. eſſe utendum, nempe ex melicrato, farina triticea, aut hordeacea cõcinnatis. Emplaſtri præterea eiuſdem facultatis uſum interdũ approbãt. Ex re porrò uſuq; erit confectura è baccis lauri, & quæ ex melle conficitur adhibita. Ex horum nanq; remediorum uſu extincta iam dracontia, quod continetur corpuſculum excidit. Suppuratione autem facta, niſi exciderit, diuide cutem, & parte denudata, quod cõtinetur auferto, inſinuatisq; cutilinamentis conſentaneam puris opificem curandi rationem deinceps aggreditor.

LIBRI QVARTI FINIS.

HYPOTHESIS LIBRI QVINTI.

In hoc uolumine operis uniuerſi quinto, de theriacis & alexipharmacis, eo qui ſubijcitur ordine tractabitur.

CAPITA LIBRI QVINTI.

Quomodo ſe quis ab omnibus communiter uirus eiaculantibus uindicet. Cap. I
Communis omnium qui uirulenti animalis morſu ictuq; læſi ſunt, curatio. II
De rabioſi canis morſu et aquę metu. III
Aduerſus non rabientium canum morſus. IIII
De crabronibus & apibus. V
De phalangijs. VI
De araneæ ictu. VII
De ſcorpij ictu. VIII
De ſcolopendra terreſtri & marina. IX
Aduerſus aſcalabotę morſum. X
Contra felis morſum. XI
De mure araneo. XII
De anguibus & uiperis. XIII
De amphisbęna et ſcytale XIIII
De dryino. XV
De hęmorrho, & preſtere, & diſpade. XVI
De hydro. XVII
De cenchro. XVIII
De ceraſte & aſpide. XIX
De baſiliſco. XX
De paſtinaca marina & muræna. XXI
De dracone marino. XXII
De ſcorpio marino. XXIII
Præparatio ſanguinis teſtudinis marini. XXIIII
De crocodili ictibus. XXV
De hominis morſu. XXVI
De uenenis. XXVII
De uenenorum pręſeruatione. XXVIII
Communis quorumcunq; uenenorum curatio. XXIX
Enumeratio ſimplicium uenenorum. XXX
De cantharide. XXXI
De buprefti. XXXII
De ſalamandra. XXXIII
De pinorum eruca. XXXIIII
De lepore marino. XXXV
De rana rubeta ſiue paluſtri. XXXVI
De hirudinibus. XXXVII
De chamæleone. XXXVIII
De alterco. XXXIX
De coriandro. XL
De pulicaria herba. XLI
De cicuta. XLII
De papaueris liquore. XLIII
De carpeſiæ ſucco. XLIIII

De man-

De mandragora. XLV
De aconito. XLVI
De ixia. XLVII
De ephemero. XLVIII
De taxo arbore. XLIX
De solano furioso. L
De sardonia herba. LI
De papauere corniculato. LII
De pharico. LIII
De toxico. LIIII
De fungis. LV
De sanguine taurino. LVI
De lacte cui admixtum est coagulum. LVII
De melle quod ad Heracleã nascitur. LVIII
De gypso. LIX
De cerussa. LX
De calce, sandaracha, & auripigmento. LXI
De spuma argenti. LXII
De plumbo. LXIII
De argento uiuo. LXIIII
De ueratro albo, thapsia, elaterio, agarico nigro, ruta syluestri, nigella, & pappis. LXV
De familiaribus & contuberna libus, uino & aqua frigida. LXVI

FINIS.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA LIBER QVINTVS, ALBANO TORINO Vitodurensi Interprete.

Quomodo se quis ab omnibus communiter uirus eiaculantibus uindicet. Cap. I.

E FERIS VENENVM IACVLANtibus tractaturi, ab id genus communiter omnibus exorsi, præcautiones primum quibus se ab illarũ iniuria quis tueatur, exequemur. Quocirca si urgente aliqua necessitate, somnum capere alicui, in locis ubi uenenatæ cõplures bestiolæ diuersari consueuerunt, contigerit, præsertim ubi salamandræ, aut phalangi-

gia, uel ſerpentes aliqui magna copia degunt, obturanda ſunt ferarum luſtra allio cum aqua contuſo, uel alia quadam ex his de quibus agemus, herbula. Adolenda ſunt ſuffitus gratia cornua cerui, ungulæ caprarũ, aut pili, gagates lapis, bitumen, bdellium, galbanum, cupreßi uel cedri ſcobes, nigella, peucedanum, uiticis folia, nepita, ſagapenum, caſtorium, radix, cachryos, conyza, uel aliquid id genus aliud tetrum odorem ſpirans. Culices autem peculiariter arcent ſuffitus ex atramenti ſutorij, nigellæ ſylueſtris ſeminis cymini portionibus æquis, & ſtercus bubulum: adhæc etiam crebrior ignis accenſus: magna etenim ex parte beſtiolæ ignis ſplendorem fugiunt. Subſternenda eſt culcitra, ex albuco, nepita, uitice, pulegio, polio, conyza, abrotono. At ſi totius huiuſmodi culcitræ uſus nõ datur, imponenda ſaltem ſunt ſtratui. Attendere item animum oportet eſculentis, quæ coctionem experiuntur, aquis, uaſisq; uinarijs, ut accuratè ſemper cooperiantur. Focus autem ſub arboribus quibuſdam non inſtruetur, maximè ſub picea aut pinu: in his enimuero ſalamandræ aut bruchi peſtilentes ſcatent, qui quum aliquem ignis teporem ſenſerint, decidunt in fercula, uel in alias patellas, ſi caſu non fuerint operculata. Sed quæ adhuc tutius ſeruare ſtudemus, eis cerotam liquidiorem illinemus ex cera & roſaceo, et galbani momento, & ramento cornu ceruini modico, aut cymino quoq; Aethiopico. Ab apibus uerò & crabronibus compungi prohibent folia maluæ, oleo læuigata & illita.

Culices profligantia.

Communis omnium qui uirulenti animalis morſu punctu ue læſi ſunt, curatio. Cap. II.

QVod ſi contingat ab animante quopiã uirus iaciente, percuti aliquem aut morderi, actutum exuctu utendũ eſt. Qui exuctionis munus obit, ieiunus non ſit, ſed uino etiam os colluat, & oleũ in eo contineat: deinde loco admittente, cucurbitulam cum plurima flamma ad morſum adhibe, proximáq; loca ſcarificato: uirus nanq; cum flatus ac ſanguinis attractione iuxtà educitur. Inurere uerò morſus, & ad cruſtã producere, adeoq; amputare expedit, ſi morſus feræ letalis ſit, ut aſpidis, ceraſtæ, uiperæ, & conſimilium, quem admodum GALENVS memorat, uinitorem quempiam morſu à uipera petitum, ubi animantis naturam cognitam haberet, falce protinus digitum commorſum amputaſſe, periculum omnino euaſiße. Quod ſi uirus iam corpus ſubierit, ſanguinis detractione quàm celerrime utendum eſt, præſertim ſi morſus omnibus pariter humoribus ſcatere uideatur. Cum cibo edendum piper & alliũ præbeto. Potui uinum q; potens, quo recentibus uaporibus, caloreq; maturæ congruo corpus repleatur. Poſt hæc cataplaſma quod uulnus calfacere & exhulcerare

Hiſtoria.

hulcerare poſſit, inducatur: cuiuſmodi eſt cinis braſsicæ, aut fici arboris aceto mixtus, aut lixiuio ſtillaticio, uel garo, & cæpe cũ polenta, panéue, & porri plurimum cum ſale, uel pix liquida cũ ſale calida, aut cedro, aut recremento caprarum. Competit præterea ipſis reſperſio aceti calidi, in quo uepita elixa ſit, uel ex aceto & aqua marina, uel oxalme. Locis inſuper ictis gallinæ ſuperimponantur, & potius galli gallinacei, aliáue animalia calida: uirus nanq; exugunt, & dolores leniunt. Vtendum & medicamentis emplaſticis, ſale, canchry, atq; adarce, & in totum quæ acrioris ſint potentiæ. Cæterum omnibus communiter morſicatim punctimq; abeſtia uirulenta petitis, niſi partes profundiores omnino inoffenſæ uideantur, ex uino propinanda ſeris eſt, uel erice, uel aſtragalus cum aceto, ſiue bitumen: paliuri ſimiliter, aut rhu ueteris elixatio: uel muſtelæ arefactæ drachmæ duæ, ex uino ſumptæ, omniũ ore probantur: uel teſtudinis marinæ ſanguis, uel caſtorij drachma, addito uino nimium diluto, uel libanotidis drachma, uel ſicyoniæ radicis, aut porri cremor, uel chamæpitys, uel ſmyrnium, uel cinnamomum, uel ariſtolochia, uel uiticis ſemen, uel galbuli cupreſsi, uel ſeſeli, uel piper, uel trifolij ſemen, uel baccæ lauri, uel cãcri fluuiatiles tã toſti, quàm elixi. Vtilis adhæc Theriace cõpoſita eſt eiuſmodi.

Animalia impoſita uirus extrahũt.

Theriace aduerſus uenena, herbas toxicas, morſus uiperarum, ictuſq; ſcorpionum.

Bryoniæ, opopanacis, iridis Illyricæ, libanotidis radicis, zingiberis, ſingulorum drach. quatuor. ariſtolochiæ quinq;, thuris, rutæ ſylueſtris, uniuſcuiuſq; tres, farinæ eruaceæ duas, uino redige in paſtillos, & cum uino porrige triobolum. Purgatio deniq; omnibus proderit, & ſudoris prouocationes, & theriaces eius, quæ ex uiperarũ carnib. cõſtituitur, aſsũptio.

De rabioſi canis morſu, & aquæ metu. Cap. III.

SVper rabioſi canis morſu præ cæteris ſermonem facere maluimus, quoniam id animantis frequens & contubernale eſt, rabieq; concitatur identidem, & uitatu perdifficilè, & periculum ex eo ſit ineuitabile, niſi quis ope multa, atq; ad hanc rem factis utatur præſidijs. Corripiũtur aũt rabie canes in uehementiori æſtu potiſsimè, ſed ut Lycus memoria prodidit, interdum etiam quum intenſiſsima ſunt frigora. Rabidi autem cum eſculenta, tum poculenta auerſantur: ſitibundi quidem ſunt, potare tamẽ nolunt, anhelant quamplurimum, auriculas demittunt, ſputum largum atq; ſpumoſum eiectant, & ſine uoce atq; amentes redduntur, adeò ut ne domeſticos quidem agnoſcant. Irruunt ſine latratu in omnes, feras pariter ac homines, & nullo diſcrimine mordent. Vbi momorderint, nihil inſẽſtum primo, niſi pro uulneris ratione dolorem afferunt: temporis autem

Hydrophobica affectio.

progreſſu morbũ, quẽ Græci ὑδροφοβικὸν, id eſt, aquæ tumorẽ adpellãt, inferũt: qui cum neruorum conuulſione, rubore totius corporis, maximè uerò uultus, cum ſudore, ſuiq; & ſuorum ignorantia ſeu deſperatione euenit. Fugiunt aquã intuentes, admotiq; alij humorem prorſus omnem auerſantur. Sunt etiam qui canũ inſtar latratus edunt, & interuenientes mordicatim impetũt, mordicibusq; ſuis in alios eiuſdem rabiei cauſam tranſferunt. Aliorũ porrò ſympt̃matum cauſa manifeſta eſt, ubi uirus ſcilicet uniuerſas corporis partes occupauerit. Formidinem autem aquæ, nonnulli quidem ariditati immenſæ adſcribendam cenſuerunt, quaſi in contrariũ habitum mutata penitus eorum ſubſtantia. At Ruphus inſaniæ ex atra bile genus id eſſe teſtatus eſt, quod id uidelicet uirus illum æmuletur humorem, haud aliter quàm atra bile inſanientes. Nouimus alios alia timere, quæ utique cauſa nihil diſcrepat ab ijs qui perhibent canis à quo demorſi ſint ſpectrum in aquis opinari ſe cernere. Eorum uerò, qui ad id peruenerunt malum, neminem nouimus ſeruatum, dempto ex hiſtoria uno aut altero: eosq; non à rabido cane morſos, ſed à morſo homine mordicus petitos. Verum ante huius affectionis periculũ ſiue ſenſationem, nõ pauci etiã à canibus morſi ſoſpitatem recuperauerunt. Hinc itaq; nobis auſpicanda eſt curatio. Sed quoniam frequentiſſime eo quod non confeſtim hydrophobica corripit afflictio (plerunq; etenim poſt quadrageſimũ à morſu diem ſolet ingruere, quibuſdam uerò poſt ſex menſes, alijs ſertur etiam poſt ſeptem) nonnulli canem qui momorderit non fuiſſe rabie percitum arbitrati ſunt, & proinde cicatricem hulceri inducere feſtinauerunt, atq; hoc pacto ipſimet huius affectionis autores fuerunt. Proinde huiuſmodi uſus indicatione & experimento facilè deprehendes, morſus rabioſi canis fuerit nec ne: Nuces iuglandes accurate tritas cataplaſmatis inſtar hulceri adglutinato. Poſtera die demptas gallinaceo, gallinæue in cibo obijce, primum quidem nõ attingent: fame autem preſſi ſi uorauerint, curioſius attendito: enimuero ſi canis qui momordit non rabierit, ſuperſtites euadent: ſin rabie percitus fuerit, mortem obibunt poſtridie, tunc ad uulneris dilatationem maturandum eſt. Eademq; indicatio poſt paucos dies iterũ tententanda, & ſiquidem non interierit gallinaceus, tum hulceri cicatricem inducito, nihil formidans periculi. Huius igitur indicationis autor fuit Oribaſius. Quod ſi ex prædictis notis rabire canem exacte cognouerimus, medicamentis aperiendi facultate præditis repente utemur. Ex aperientibus itaq; primũ honorem habet, quod è pice acetoq; auſteriſſimo, necnon opopanace conficitur, de quibus capite de neruorum uulneratione diſſeruimus. Porrò ſi morſus teneriore cuticula præditus ſit, diluendum eſt ipſum

Demorſi rabido cane, conferuntur melancholicis.

irino,

trimo, ſeu balſamo, uel alio quopiam eiuſmodi. Vel hulcera prius ſota allio obſtruantur, hoc etiam cruſtam excitat.

Aridum rabidi canis morſui cruſtam inducens.

Salis foſſilis drach. octo, chalcitidis ſedecim, ſcillæ tantundem, rutæ uiridis quatuor, æruginis raſæ totidē, ſeminis marrubij unā, utere primitus arido, quò cruſta inducatur: deīde cū roſaceo, ut excidāt cruſtæ. Cuſtodiā tur aūt partes affectæ, ne cicatriceſcāt, dies ad minimū quadraginta duos. Cataplaſma q̄d in rabidi canis morſu os hulceris diductū ſeruat.

Cæpam cū ſale & ruta more cataplaſmatis applicato, uel laſerpitium cū ſale, uel ſalſamentum uetus, uel cinis ſarmentorum cū oleo, uel allia, uel ſambuci fōlia, mentā ue, ſeu apiaſtrū quodlibet per ſe, uel adiecto ſale: iuglā des cū cæpa, ſale, & melle, aut cinis ficuū, cerato exceptus. Abluendū uerò hulcus aqua qua in chamæmelū, ſylueſtris q̄; rumicis radix elixa ſint. Nec deſunt qui cauſterijs etiā ferreis hulcus adurunt. Potionandi ſunt affecti, ex ſimplicibus quidem lycio, abſinthio, ſucco laſerpitij, & trixaginis, ſcordio & polio. Ex compoſitis uerò potent, Cancrorum fluuiatilum, malleolorum uitis candidæ in uaſe cyprino aut æneo toſtorum cochliaria duo, gentianæ radicis læuigatæ cochliarium, cum uini meraci ueteris cyathis duobus, potui per quatriduum præbeto. Quidam ſanguinis perdicum cochliaria duo porrigunt. Cæterum cancri luna creſcente ſunt capiendi, priuſquam † ſol exoriatur. His qui aliquo die potionem intermiſerint, duplam poſtea portionem, aut triplam interdum præbeto. Quinetiam ex uiperis theriaca magna commoditate exhibetur. Purgandi autem ſunt quotidie medicamento ex ſicyonia, cū ſaluiæ decocto, aut ſideritidis Hera cleæ, quā aliās Ἀνάλυσιν *uocant, propinato. Sunt qui canis, qui morſum intulerit, hepar ad edendū exhibent. Porrò uictus ratio eiuſmodi obſeruanda eſt, quæ ueneni uiolentiā pariter hebetet ac extinguat, ſimul et penetrationem ad interiora prohibeat. Vtrunq; aūt horū præſtabit uini paſſi meracioris, uetuſti, purioris, lactis q̄; potus, conſimiliter etiā allij, cæpis, & porri eſus. Si autem dictis adminiculis ob impedimentū aliquod ab ipſo ſtatim principio uti ſuperſederit laborans, minimè permittendū eſt quo caro circuncidatur, aut parti læſæ cucurbitulæ apponantur, aut hulcus denicq; ipſum aduretur, quum iam uirus altius penetrauerit: ſed metaſyncriticis potius adpellatis medicaminibus utendum, hydrophobica uidelicet affectione nondum oborta. Vincit purgatio ex hiera, & lacte ſciſſo. Sudoris item excitatio, dropaciſmus et ſinapiſmus particulatim per totum corpus adhibebitur. Efficaciſſimum tamen omnium auxilium helleboriſmi frequentior uſus deprehenditur.*

Cinis clematinus.

ad oppoſitionem cum ſole peruenerit

Victus ratio.

Aduerſus

Aduersus non rabientium canum morsus. Cap. IIII.

MOrsus uerò canum nulla rabie percitorum, quum & ipsi uenenosæ cuiusdam essentiæ sint compotes, protinus acetũ irrorantes, morsum expassa palma uerberato: deinde uerò nitrum cum aceto contritum desuper ex alto destillabis, spongiamq; nouam aceto, aut ipso aceto so nitro imbutã imponito per triduum, idipsum irrigans, nam omnino malum discutit: uel eruaceam farinam oleo maceratam impingito: uel spongiam nouam, lanã succidam, aceto & oleo madefactam imponito. Vel rubi folia cum aceto contusa superinducito: aut cæpam cum melle subactam, uel origani coma, et sale, æquis portionibus cum melle, uel marrubium nigrũ, quod & βαλλώτιον nuncupãt, adiecto sale. Feruidis iam mordicibus, plurimum contulerit, si eruinam farinam melle maceratam imposueris, quandoquidem peculiariter hisce prodesse creditur. Sed eis qui iam inflammationem experiuntur, spumam argenti aqua contritam inungito.

De uespis & apibus. Cap. V.

QVi ab apibus percussi sunt, eos dolor ictus comitatur, & rubor loci, cum tumore partium in ambitu sitarum, aculeus in loco percusso relinquitur. Eadem quos uespa pupugit concomitantur, sed intensiora, præterquam quod spiculum uespa non relinquit. Succurritur autem utrisq;, si obliniatur locus luto, seu stercore bubulo, aut liquore ficulneo, uel sycamori folijs læuigatis impositis, uel maluæ, aut etiam farina hordeacea cum aceto ut cataplasma impacta. Fouendus præterea locus muria, uel aqua marina est.

De phalangijs. Cap. VI.

PErcussis à phalangio locus quidem ipse quasi ab impacto aculeo rubescit: neq; intumescens tamen, neq; per ambitum calidus, sed mediocriter subrubidus est, perfrictionibus horret, & pruriginosus est. Concomitatur autem à phalangijs percussos, frigiditas, tremor, totius corporis grauitas, sudor gelidus, dolor intensus, pallor, & continuus eijciendæ urinæ pruritus: quibusdam uerò eiusdem in expellendo difficultas, pudendi intensio, oculi humentes & lachrymosi, distentio rigorq; circa inguina & poplites, cõuulsionibus nõ dissimilis, uellicatio stomachi uehementior, linguæ torpor obscuritasq; ut impeditus reddatur sermo, uomitiones aquarum, uel aranearum textis similium. Neq; desunt quibus per lotium aluumq; eadem feruntur, descendentesq; in aquam calidam, dolorem nullum sentiunt, mox ualidissimè dolitant. Præsenti ita affectis præsidio est, forinsecus cinis ficulneus appositus, cum sale trito in uino maceratus: uel radix syluestris mali Punici contrita, uel malum terræ cum farina hordei

Comites ictus phalangii.

aceto

aceto immersum. Marina aqua calidiori fouenda sunt hulcera, aut apiastri decocto, cuius etiam folia pariter sunt injcienda. Lauacris insuper frequentibus indulgere utile est. Vtendum iam potionibus, quæ ex abrotoni constant semine, anetho, aristolochia, cicere syluestri, cymino Aethiopico, baccis cedrinis comminutis, platani cortice, trifolij herbæ semine, & fructu myricæ: horum uniuscuiusq; drach. duas cum uini cyatho potui dato. Et uiridium cupressi galbulorum decoctum cum uino temperatum. Sunt qui cancrum fluuiatilem in succum redactum addito lacte, & apij semine exhibitum, præsentaneam opem conferre asserunt.

De araneæ ictu. Cap. VII.

EST quoddam etiam araneorum genus, quod ubi hominem pupugerit, ualidus circa medium præcordiorũ labor excitatur, rubor itidem & lotij expellendi difficultas sequitur, quandoq; etiã suffocatio quædam. Leuantur autem icti hisce remedijs: Cymino syluestri Thebaico, uel uiticis semine, & populi albæ foljs epotis, uel allia sola sumpta, conferũt: uini insuper meracioris sorbitio ab omni periculo subtrahit.

De scorpionis ictu. Cap. VIII.

INflammari confestim à scorpij ictu percussúq; locus incipit, durusq;, & ruber ac distentus, supraq; modum rigidus cum dolore redditur, & nunc quidem feruor, mox etiam algor alternatim occupat: quandoq; sequitur dolor, qui itidem alternis nunc meliuscule habet, mox iterum intenditur & recrudescit. Accedit insuper sudor, horridus quidã sensus, tremor, & extremarum corporis partium frigus, extolluntur inguina, uere trumq; extenditur, sæpius item feruntur cum strepitu per sedem pedãtus, rigent pili, discolor cutis redditur superficies, doloráq; tota percipitur cuticula tanquam ex acu pungente. Succurrit autem efficaciss imè quamprimum instillatus uulneri ficulneus cremor. Ipse etiã qui percussit, plaga sua dissipatus, attritusq;, & impositus scorpius. Post hæc salem tritum cum lini semine, & altheæ herbæ, qui hibiscus est, semen imponito. Subuenit & sulphur uiuum terebinthina resina exceptum. Prodest pariter & galbanum emplastelli more extensum, & parti affectæ impositũ: nepita quoq; læuigata, & cataplasmatis modo imposita: & hordeacea polenta uino cõfecta, & in rutæ decocto exhibita. Neq; minore efficacia succurrit semen trifolij herbæ, tritum uulneri inditum. Præterea potionandi sunt his satis efficacibus: Aristolochiæ drach. duobus, præcipue corticis cum uino, gentiana tusa, pulegioq; ad summum elixato, lauri baccis numero decem læuigatis, & nepita diu multumq; cum posca elixa. Cõfert etiam cyperis, cum uino sumpta. Similiter & ruta, & ficulneum lac, & laserpitij, si ad

manum ſit: Si nõ ſit, Parthico liquore utendum erit. Cõducit adhæc triſolij & ocymi ſemen in potu ſumptum. Valet etiam argentum ſtatim plagæ præter opinionem impoſitũ. Omnibus his adhibeatur lauacrorũ continuus cũ multo ſudore uſus, tẽperatiq; nimia aqua uini meratior potus. Cõpoſita uerò in potu ſumenda hæc ſunt: Sulphuris uiui, Aegyptiæ fabæ quantitas cum piperis granis octo in uini dimidiata cotyla, uel ſuccus laſerpitij cum cancro læuigato in uino, aut nigellæ, cymini Aethiopici, uiticis ſemen, æquis cum uino partibus.

Aduerſus ſcorpionum formidoloſorum & phalangiorum ictus.

Fecis drach. ſedecim, pyrethri quatuor, ſeminis rutæ ſylueſtris tres, caſtorij, erucæ ſeminis, ſingulorũ duæ excipiantur ſanguine teſtudinis marinæ: Dentur oboli quatuor cũ uini meraci aceti ue cyathis tribus. Aliud: Pyrethri, ariſtolochiæ cuiuslibet unciæ quatuor, piperis unciæ duæ, liquoris laſerpitij drachma. Exhibeatur fabæ Aegyptiæ magnitudo.

De Scolopendra terreſtri & marina. Cap. IX.

COmmuniter autem ijs quos ſcolopendra momordit, locus plagæ in orbem liueſcit & attollitur. Interdum ſanè ſecis ſpeciem induit, rariuſcule uerò ruſus apparet, exhulceratuq; ſumpto à morſu principio, hulcere quodam laborioſo, & remedijs inuincibili. Adhæc uniuerſo quoq; corpore quaſi pruriginis ſenſus percipitur. Peculiariter uerò his quos marina ſcolopendra pupugit, aquæ perſimilis, & ueluti tranſparens quandoq; inſurgit tumor. Rubicundus autem his quos ſcolopendra terreſtris ſauciauerit. In horum utriuſque igitur curatione, oportet circa morſum & plagam ſalem ex aceto tritum, aut conciſam & læuigatam rutam imponere, uel cinerem aceto contritum & maceratum, ſeu ſcillam: fouendus etiam oxalme locus eſt. Cæterum Archigenes oleo largiore feruido, prædicta, eo quo dixi modo, imponere ſolebat. Potui uerò præbẽda eſt ariſtolochia cũ uino, uel ſerpyllum, aut nepita, uel ſylueſtris ruta, uel triſolium, uel ſuccus radicis albuci, menſura dimidiatæ ferè cotylæ cum uino.

Aduerſus Stellionis morſum. Cap. X.

STellionis ictui Seſamum contritum cataplaſmatis modo imponitur.

Contra felis morſum. Cap. XI.

QVi felis morſu percuſſi ſunt, uehementiore admodum dolore afficiuntur, luridumq; uulnus redditur. Succurras autem ijs, ſi quã primum ictui cataplaſmatis inſtar cæpas allia ue impoſueris. Iiſdem etiam ueſcentes, uini meraci ſorbitione inſuper hauſta, priſtinæ ſoſpitati reſtituuntur.

De mure

De mure araneo. Cap. XII.

MVris aranei morſum conſequuntur dolores pulſatorij, rubores ſecundum unumquodq; dentis ueſtigium, ueſicæ circa morſum ſanioſo humore turgentes exurgunt, liuorem contrahunt propinquæ partes omnes, detractaq; puſtulæ cuticula, candidum apparet hulcus, ad membranas enim neruoſas laceratur. Ad hæc depaſtione his quæ ſerpũt nõ abſimili orta partes corruptæ decidunt. Accedunt poſthæc grauiſſimus intestinorum dolor, lotij reddendi difficultas, gelidiq; ſudoris undiq; fluxus. Succurrit autem ipſis ex galbano ſplenium emplaſtellum per ſe, uel tritũ ex aceto impoſitum, uel hordeacea farina cũ oxymelite cataplaſmatis modo impacta. Quinetiam ipſe araneus mus, qui morſum inflixit, diſſectus, ſuoq; uulneri impoſitus, ſubuenit: & pyrethrum emplaſtri more adhibitum, malicoriaq; dulcis mali Punici decocta, uel malua ſylueſtris, allia itẽ trita, & ſinapi læuigatum cum aceto. Præterea cõmendatur ex calida muria facta fomentatio, deinde ex hordeo combuſto concinnatum cum aceto cataplaſma. Salutare eſt in potu propinare abrotonum cum uino decoctũ, uel ſiſymbrium, uel ſerpyllum, uel herbam erucam, uel galbanum, uel ſaluiam, uel cupreſſi molliores galbulos cum oxymelite, aut pyrethrum cum uino, aut chamæleontis radicem, aut coagulum hœdinũ agninum ue, gentianæ radicem, ſeu uerbenacam: cæterum eadem cataplaſmatis quoq; modo impingitur. Murem etiam ipſum qui momordit in pollinem contritum cum uino hauriunt. Prodeſt medicamentum etiam illud, myrrhæ pondo drach. ſex, corticis ariſtolochiæ quatuor. Cæterum cõtra aranei muris & ſcolopendræ morſum, ſales cum liquida pice emplaſtri modo illinito, uel liquorem cedrium addito melle, uel allium cum fõlijs ficulneis, aut cymino, uel folia nepitæ, ſeu hordea, adiecto etiam aceto.

Medela morſus muris aranei.

De uiperæ maris & fœminæ morſu. Cap. XIII.

AVipera quũ mare, tum fœmina, uel id genus alijs animalibus uenenum relinquentibus demorſos, intra principia ſtatim dolor in loco morſu compuncto, inde in uniuerſo corpore comitatur. Apparent autem bina in uulnere foramina perexiguis admodum interſtitibus inter ſe ſpacijs, unde à principio ſanguis ſanioſus, aquoſus que humor defluit, deinde oleoſus, in omnibus indiſcriminatim uiridi æruginis colore, quod ferarum eſſe uenenum quidam autumant. Conſequuntur tumores circa ictum rubicundi ac luridi, pallor corporis, uertigo, reſolutio ſtomachi, animi deliquium: nonnullis uomitiones bilioſæ, mictionis anguſtiæ: inſurgunt præterea iuxta locum haud aliter atque in ambuſtis puſtulæ.

Accidentia morſus anguis & uiperæ.

Occupat & hulcus depaſcendo ſerpens, progrediens ad finitimas partes, cruentantur his etiam gingiuæ, accedit his tremor, ſopor, ſeu capitis grauitas, & frigidi ſudores. Mimore uerò periculo euadere creduntur, qui ab echidna, id eſt, fœmina, quam qui ab echi, hoc eſt, mare fuerint icti, ſed minus etiam ex iiſdem periclitantur, qui nutrimentum præſumpſerunt. Cæterũ in medendo efficaciſſimum præſtat auxilium allij eſus, meracioris q; uini potio adeò, ut ſi quis eius ſiſtineat uſum, alijs ſanè nullis opus habeat præſidijs. Comedant etiam porros, cæpas, & ſalſamentum acerrimum, quidã ranarum ius, ipſas q; decoctas in cibo dederunt. Conducunt hæc quoq; in poculis cum uino ſingula, marinæ teſtudinis ſanguis exiccatus cum cymino ſylueſtri, leporis himnuli ue triobolari pondere coagulum, aridi ceruini genitalis drachma, anchuſa tenui folio tota: hanc uerò aliqui etiã pro amuleto, collo ſuſpendunt: porri liquoris dimidiatæ heminæ menſura in melicrato, foliorum apiaſtri ſuccus, & ruta ſylueſtris, contubernalium gallinaceorum cerebrum, panacis radix cum uino decocta, agarici drachma, baccæ iuniperi, aſphodeli radix, piſtacia læuigata, uiticis ſemen, arefactæ muſtelæ inueteratæ drach. duæ, echini cum radix, tum liquor, cancri non tam fluuiatiles quàm marini, cum priuatim, tum adiecta pediculari herba, quam Græcè ſtaphidagriam nuncupant, ſaleq; & polio, mali terræ radix cum myrrha, & gentiana, baccarum lauri æqua portione melle excepta.

Currario demorſorum a uiperis et anguibus.

acetabulum Oribaſii remediũ efficaciſſimum.

Mirificum porrò cõtra uiperæ morſum Oribaſij illud, Aniſi † in aceto tincti, piperis cuiuslibet drachmæ quatuor, ariſtolochiæ corticis, opij, caſtorij, myrrhæ, uniuſcuiuſq; drachma. Paſſo diluta ad fabæ Græcæ magnitudinem informato, habita cuiusq; uiriũ ratione cũ uini immodice diluti cyathis tribus exhibeto. Aliud ex Lyci commentarijs medicamentũ ad uiperarum morſus efficax: Myrrhæ, caſtorij, piperis, ſandarachæ, ſingulorũ drachma, ſeminis anethi acetabulum, paſſo trita exhibe. Aliud ex Archigene: Cancros uiginti cum ſufficiente farina triticea in mortario ſumma cura contundito, nepitæ q; ſalis q; nonnihil confundito, redige in paſtillos, et arefacito. In uſu uerò cataplaſmatis modo cũ lacte impingito, uniũq; cũ mulſo potui dato. At ſi ad manũ fluuiales, inquit, cancri non ſint, marinis utitor. Extrinſecus uerò opem ſtrenue uiperinis morſibus fert ſtercus caprillũ plagæ cum uino illitum: uel lauri folia cocta cũ oleo, aut baccæ lauri, aut nepita, erice, ruta, apium, abrotonum, galbanum, ſplenij modo iniectum, origanum uiride læuigatum: pulli gallinacei diſcerpti ac caldi etiamdum admoti. Adglutinanda inſuper crebro erui farina in uino macerata, raphani cortex læuigatus, ſcilla elixa, polenta hordeacea ex oxymelite, cucumeris ſylueſtris folia cum tenuiſſimo hordeaceæ farinæ polline

Quæ foris adhibenda ſunt in uiperæ morſibus.

line, ſex uini pariter cum tenuiſſimo hordeaceæ farinæ floſculo: ruta, ſale, melleq; adhibitis, furfures elixi in aceto, cimis cũ aceto, cedrius liquor addito ſale, pix liquida itidẽ adiectis ſalibus. Foueri locũ trifolij decocto expedit, aut elixatione pulegij, ſeu muria acida. Vbi uerò ueſicæ ſanguinolentæ euaſerint, ipſas confeſtim ſcalpello exaſperabis, ita ut cutem non detrahes: mox inde largiore aqua foueto, atq; lenticulam coctam cum melle donec ſanitatem recuperent, illimito. Cæterũ ex uiperis confecta antidotus peculiari quadã efficacia in huiuſmodi morſib. pota et impoſita opitulatur.

De Amphisbæna & Scytale. Cap. XIIII.

COmparia omnino in amphisbænæ, & ſcytales morſibus uſuueniunt. Remedia ſunt igitur ipſis eadem, quocirca priuatam deſcriptionem, ſortita non ſunt.

De Dryino, Galeni uero præfatio. Cap. XV.

VItam dryinus in radicibus quercus agit, tam malefica paratáq; ad nocendum ui, ut ſi quis calce modò eum premat, cute hominis pedes denudet, & totis cruribus tumorem laxũ ac ſpatioſum inducat. Ferunt præterea quod maiori admirationi futurum eſt omnibus, nudari cute manus pariter eorum, qui curationem eius tractauerint: & ſi quis pœnam ab eo illatæ iniuriæ ſumpturus, beſtiolam perimere tentauerit, tetri admodum odoris fluxum emittere, ſuoq; graueolenti odore omnium aliorum odorum ſenſum tollere. Ab hoc animalculo percuſsis, circa morſus locum cum rubore tumor excitatur, & emergunt in iiſdem partibus orbicu latim puſtulæ, defluit aquoſæ ſaniei aliquãdo humor, urgent morſiones ſtomachi, & circa umbilicum torſio. Succurrit dryini morſibus cum uino pota ariſtolochia, trifoliũ item herba, & haſtulæ regiæ radix parimodo ſumpta, & quercus cuiuſcunq; glandes conciſæ ac potæ. Ilicis itidem radices tuſæ, locoq; icto cataplaſmatis more impoſitæ auxiliantur.

De Hæmorrho & Preſtere, quod eſt Dipſade. Cap. XVI.

AB hæmorrhi morſu graues ſtatim dolorum uexationes inſurgunt, & ex cruciatus continuitate breuia ſtrigoſáq; reddũtur corpora, multus etiam crumpit ex morſu ſanguis: & quicquid eſt toto corpore cicatricum rumpitur, & ſanguine manat, cruenta egeruntur excrementa. Et qui effluit ſanguis in minimos quaſi globulos denſatus eſt. A pulmone ſanguinem extuſſiunt, euomentes auxilio deſtituti ut conclamati pereunt. A dipſadis morſu æſtus intolerabilis premit, ſitiſq; adeo indomita ac pertinax, ut neq; ſatiari, neq; intermitti queat, poculentáq; affatim ægri hauriunt, eadẽ tamen ſitis perpetuò excruciat, haud aliter quàm Dipſas.

ſi ne tantillum quidem potionis ſumpſiſſent ab initio. Idemq; iugiter totius, ex continuo licet poculorum hauſtu, ſitis durat habitus: unde ab urendo preſter, & ab ardendo καύσωρ, ab inexplebili ſiti λιμὸς appellatur. Cæterum à pleriſq; priſcis autoribus hæmorrho ac dipſade mortiferi, ceu deplorati & inſanabiles relinquebantur. Proinde ſi peculiaria aduerſus beſtiolam deſiderantur remedia, communia experiri operæpretiũ eſt. Conſodiendusq; ſcalpello confeſtim & urendus locus, etſi liceat muti landus, deinde acerrima quæq; applicãda ſunt cataplaſmata. Profuerit q; omnis acrium eduliorum ad ciendã uomitionem eſus, maximè ex alimentis ſale maceratis quæſitus, meraciq; uini potus, pariter & lauacrũ. Expedit autem, breuibus hæc temporum interuallis continuare, priuſquam graſſentur, quæ morbum comitantur accidentia: his enim ſemel emergentibus, opem ferre nulla medicorum opera poteſt. Quæ uerò affectæ parti foris adhibentur remedia, eorũ ſyluam contra morſus deſcriptã deprehendimus. In dipſadis quidem morſu, portulacæ folia cũ aceto trita polentaq;, & rubi folia accurate ex melle conciſa, plantaginem item & hyſſopum, alium album, porrum, rutam, urticam. Aduerſus uerò hæmorrhum omnia ſanè eadem hæc faciunt medicamenta, atq; ſupra hæc uitis etiam folia elixa, cum melle conciſa & eliquata. Per os autem, hæmorrhi ipſius qui morſum intulit caput crematum potetur, aut ſcordium cum oleo irino: mandu candæ ſunt etiam uuæ paſſæ.

Preſter. Cauſos.

Dipſadis morſus remedia.

De Natrice. Cap. XVII.

A natrice, quam Græci hydron dicũt, demorſis uulnus dilatatur, & cum liuore ſpatioſum euadit, ſanioſus ex eodem humor ater ac largus, tetroq; odore ſpirans, perinde atq; ex depaſtione profluit. Medicatio mali ſpatio temporis, & ægrè ſuccedit. His itaq; ſuccurrit origanus conciſa, & aqua ſubacta uulneri ſuperinducta: uel lixiuia querna cum oleo: uel hordeacea farina cum melle eliquato in potione ſumitur, & ariſtolochiæ geminæ drachmæ, uel in poſcæ cramate binis cyathis. Deinde cremor marrubij, uel elixatio cum uino, uel naſturtium ſylueſtre, uel fructus haſtulæ regiæ aut flos, aut fœniculi ſemen cum uino, & fauus deniq; recens comeſtus cum aceto, ſubuenit.

De Cenchro. Cap. XVIII.

CEnchri morſus per omnia uiperino ictui reſpondet, accedit putrida exhulceratio, carnes antea ut in aqua intercutem prætumidæ orbiculatim defluunt: lethargici prætereà euadũt, & cataphorici, hoc eſt, ueternoſi,

ueternoſi, & mali ſoporis delationi obnoxij. Eraſiſtratus iecur, & ueſicam, & laxius inteſtinum ipſis affecta eſſe prodidit. Diſſectis nanq; eorũ corporibus, corruptæ quodammodo eædem offenduntur partes. His igitur lactucæ ſemen cum ſemine lini cataplaſmatis inſtar impoſitum ſuccurrit: necnon & ſatureia læuigata, & ruta ſylueſtris, & ſerpyllum cũ aſpho delo tritum. Potui autem quamprimum centaurij radicis drachmæ duæ cum uini cyathis tribus, uel mali terræ radix itidem, naſturtiumq; pariter & gentiana ſalubriter exhibentur. Curatio.

De Ceraſte & Aſpide. Cap. XIX.

TRes aſpidis eſſe ſpecies GALENVS teſtatur, nam unã ex eis Cherſæam, id eſt, terreſtrem nuncupat, alteram chelidoniam, tertiam ptyada. quæ omnium pernicioſiſſima eſt: ſiquidem erecto in anteriorem partem collo, ex interuallo longitudinem quod ſatis fore coniecerit emenſa, uenenum in hominis corpus iaculatur. Hanc ferunt Aegypti regi nam Cleopatram, quum deuicto Antonio, Auguſtum uictorem timeret, ne in ſeruitutem ſe & triumphalem abriperet pompam, ſiniſtræ mammæ feriendæ admouiſſe, ab eaq; demorſam occubuiſſe. Ita enim mortem longe cerrimam inuehit. A ceraſtis porrò morſu locus cum duritie in tumorem attollitur, & puſtulas agit, ex icto autem loco fluit aquoſa ſanies, quãdoq; nigra, interdum ſubpallida, & colore porraceo: uniuerſum uaricum modo corpus tumet, pudenda arriguntur, mente capiuntur, oculorum caligo exoritur, conuulſione tandem rigentium modo decedunt. Ab aſpide ictis uulnus his quæ acu puncta fuerunt, ſimile, exiguum admodum, & abſque tumore apparet. Sanguis non multus, ſed pauxillus & ater deſtillat, caligo ſubita oculorũ acies obnubilat, uniuerſoq; ſtatim corpore multiplex, ſed leuis, nec ſine uoluptate lãguor urget. Proinde ſcite Nicander cecinit: Acuit perit abſq; labore. Cleopatræ interitus. Aſpidis morſus.

Color demorſi permutatur atque uireſcit, aliquantulus oris uentriculi morſus infeſtat, frons perpetuò conuellitur, palpebræ abſque ſenſu, quaſi in ſomno uacillent, contremiſcunt, & inter hæc mors inuadit, uix diei quadrantem immorata. Vtriſque igitur his ocyßimè mutilatio ſuccurrit. Quam ob cauſam mature pars icta ſi fieri poßit, à reliquo corpore amputetur, aut confeſtim omnis circumſecanda ad os uſque in uulneratis partibus, illisq; adiacentibus caro eſt, deinde etiam quæ ſuperſunt cautrijs perſequenda. Horum nanq; uirus ueluti & Baſiliſci, haud aliter quàm lac bubulum in arterijs ſanguinem ac ſpiritum perniciſſimè congelat.

De Baſi-

De Baſiliſco. Cap. xx.

HAec fera in mortalium conſpectum rarenter quidem uenit. Eraſtſtratus uerò tradit, quum Baſiliſcus momorderit, plaga ſub aureo colore fulget. Eiuſdē ictibus ſuffragari putat caſtorij, ſi potentur, drachmas treis, ſimiliterq; papaueris liquorem. Nos uerò horum nihil experientia comprobauimus.

De paſtinaca marina, & Muræna. Cap. xxi.

INter has quæ in mari degunt feras, paſtinacæ quidē & muræne cognitio omnibus liquidò patet, nobiles enim atq; omnibus cogniti pisces ſunt. Morſibus autem horum ſuccurrunt ſucci ficulnei ſtiriæ quatuor, uel paulò plures, cum foliis ſerpylli tribus aut quatuor potæ, & quæ aduerſum uiperæ morſus remedio ſunt.

De dracone marino. Cap. xxii.

MArini draconis ictus plumbo confricandus eſt, uel trito ſerpyllo, lentè ue decocta, aut ſulphure cum aceto obſtruendus, uel ipſo dracone diſſecto. Locus percuſſus hominis urina fouendus. Dandum inſuper abſinthium in diluta uini potione, uel ſaluia, aut ficulneorum ſurculorum ex dulci uino dilutum, aut piſcis ipſius cerebellum.

De ſcorpio marino. Cap xxiii.

ICtui ſcorpionis marini medetur mullus diſſectus, & impoſitus, ſulphur igne intactum cum aceto infricatum, baccæ lauri tres tritæ, & in potu ſumptæ.

Præparatio ſanguinis teſtudinis marinæ. Cap. xxiiii.

TEſtudinis marinæ ſanguis ad reponendum hoc modo præparandus eſt: In ligneo fictili uaſe ſupinam teſtudinem inclinato, eiuſq; caput protinus amputato. Congelatum autem ſanguinem in plures particulas per harundinem ſecato, impoſitoq; uaſi operculi inſtar cribro adſolem collocato, arefactum uerò auferens in uiperarum morſibus, quemadmodum traditum eſt, utere, drachmis duabus cum ternis aceti cyathis.

De Crocodili ictibus. Cap. xxv.

ADuerſus crocodili ictus, nitrum cum melle læuigatum, tantiſper dum bulcus repurgetur, imponito, mox melle, butyro, medulla cerui, adipe anſerino impleto. Portò GALENVS teſtatur à crocodili morſu percuſſos adipe ipſorum uulneribus impoſita, exactè periculo liberatos cognouiſſe.

De hominis morſu. Cap. xxvi.

NOn à noſtro inſtituto alienum fuerit, cum uenenatis animalibus hominis

hominis quoq; morſus deſcribere, ſiquidem longe pernitioſiores cæteris hulceribus uidentur, quicunq; ab hominibus inferuntur morſus, præſertim ſi ieiunus momorderit, priuſq; legumina pro cibo ſumpſerit, maximè lenticulam. Eapropter quæcunq; communiter alijs uirulentis prodeſſe docuimus, eadem in his quoq; extrinſecus morſui inter principia adhibere conueniet, exceptis nimiũ acribus, & deurentibus. Priuatim uerò morſu prius oleo perunctio, fœniculi radicem cum melle tritam ut cataplaſma impinge: uel fabaceam farinam cum poſca & oxyrhodino emplaſtri modo impone, identidem immutans. Emplaſtro autẽ utere ex ſquamæ æris, galbani, æruginis, uniuſcuiuſq; uncia, ceræ libra, plumbaginis libris duabus, olei ſextario: Plumbago cum oleo prius elixata æruginem aſſumet et ſquamulam, ubi coierint quæ liquefiunt, adijciuntur. Poſtquam uerò inflammatio quieuerit, ueluti comunne uulnus, hæc etiam curato.

De uenenis. Cap. XXVII.

POſtquam de uenenum ictu morſú ue relinquentibus beſtijs compendio tradidimus, conſentanea ratione ſermonem de uenenis quoque aggredimur. Simplicia quidem perſequentes, & horũ ſignificationes remediaq; præſentanea tum communia, tum peculiaria. Cõpoſita autem de induſtria præteribimus. Sunt etenim, qui uariorum lethaliũ medicamentorum compoſitiones confecerint, quæ legentibus officere plus quàm prodeſſe poſſunt. Neq; enim indicia horum exacta in his qui aſſumpſerunt deprehenduntur, ut quis ipſis conueniens applicet auxilium. Quum autem hæc uaria, ex ea quæ in ipſis præpollet facultate conſpiciantur, fortaſſe id etiam quod adminiſtrabitur, quiſpiam uarium ſedula præpenſione accommodans, modò ex æquo, modò ut præualeat medendi obibit operã. Auſpicandum igitur etiam hic denuo loci à methodo præſeruatiua eſt.

De præſeruatione uenenorum. Cap. XXVIII.

INter ea quæ de letalibus uenenis traduntur, ea quæ de præcautione agit ardua magis ac difficillima ſpecies eſt, propterea quod qui uenenis homini inſidiantur clanculum, tanto aſtu id machinantur, ut peritiſſimo cuiq; facilè imponant: quoniam uenena amaritudine, admixtis dulcibus ſpoliant, & odoris grauitatem odoramentorũ mixtura adimunt. Nõ raro ceu ad leuandam ualetudinem, opisq; ferendæ gratia in ægritudinibus hæc propinare crediti, puta abſinthium, abrotonum, opopanacem, caſtorium, quibus uenena permiſcent, etiam in cibarijs nempe ſolidioribus, uel obſoniorum uarietate compinſentes ipſa exhibent. Quam ob cauſam, qui in iſtiuſmodi ſuſpitione fuerit, condita elaboratáq; cibaria omnia uitare debet, omnesq; intenſas guſtu qualitates, quæ ex dulcibus uidelicet ſal-

fisq; & acidis saporibus constant. Maximè uerò aquæ quantum satis est præsumere conuenit. Satiato enim hac appetitu, haud quaquam cæteræ potea qualitates à stomacho apprehenduntur. Sed alius adhuc est efficacior præcauendi ab ijs, qui uenena insidiosè miscere student, modus, ut uidelicet in suspitione ueneni semper præcomedatur aliquid, quod uenenorum uires retundat, efficacesq; reddat: cuius farinæ sunt caricæ cũ iuglandibus, ruta, grumo salis, & mala medica, quæ citria dicuntur, naporum item semen drachmæ pondere cum uino potum, uel nepitæ foliorum, uel sigilli lemnij par modus, aut rutæ folia uiginti, & nullo sic ueneni genere lædentur. Iam uerò antidoti cum uino sumptæ quotidie Aegyptiæ fabæ instar, tutissimè præseruant: è quorũ grege censetur, quæ scincos, id est, terrestri crocodilo & animantium sanguinibus temperatur, et Mithridatios: hac olim
Mithridates. rex ipse Mithridates quotidie usus est, quò se à letali ueneno aßereret ac tueretur. Quocirca à Romanis captus, quum iterum atq; iterum letale uenenum potaßet, atq; mori nequiret, seipsum ense confodere aggressus est. Verùm quoniam fortunæ temeritas sæpenumero in itinere locis q; desertis, periculo expositis, similia sine insidijs hominum discrimina adfert, si fortè fortuna sub aliqua arbore, uerbi causa, pinu uel picea cibus sit capiendus, animaduertenda sunt quæ ex his prouenire poßunt exitia: uel laquearia, unde letifera labuntur interdum animalia. Inspiciendæ uerò etiam diligenter sunt uasa uinaria & aqualia. Adhæc etiam aululæ in quibus decoquuntur edulia, suo accurate cooperiãtur operculo, quẽadmodũ in aßerendi ab iniurijs animaliũ uirus morsu ictúue relinquentiũ disciplina traditiũ est.

Communis quocunq; modo sumptorum uenenorum curatio. Cap. XXIX.

SI qui lethale medicamentum ultrò, ut sibi lethum consciscant aßumpserint, qualia multa in hominum uita solent accidere, uel quorundam etiam insidijs: Siquidem nobis sumptum uenenum liquidò quale fuerit constet quamprimum ad idoneum descendamus remediũ, ueluti in horum enumeratione memorabitur. Verùm si nulla nobis pharmaci exhibiti cognitio præbeatur, protinus ad ea properandum, quæ communiter in cuiuslibet ueneni haustu opitulari consueuerunt: nam quæ comitantur indicia expectare, curationem non recipit ægris iam propter dilationem conclamatis. Proinde sine mora calidum oleum priuatim, uel cum aqua propinantes uomere cogamus. Si id desideretur, butyrum olei loco cum calida aqua ingerendum, aut maluæ, aut seminis lini, uel tragi frugis, uel fœnogræci, uel urticæ deniq; seminis decoctum. Hæc quippe non modò uomitione euacuabunt, sed aluum quoq; subducent, & malignitati uirus aduersabuntur,

ſabuntur, accrementum eius hebetantia, præſertim oleum, quod euidenter ex eo datur argumento deprehendere. Si quiſpiam cantharide, aut calce aqua non extincta, aut quauis acriore alia re cutem exhulcerare ſtatuerit, is ſi prius oleo præunxerit corpus, non exhulcerabitur: imò neq; ſpiſſare, ſi antea oleo oblitum fuerit, corpus poteris. Vomitus præterea non ob id modò quod uacuet, et noxiũ humorem educat, ſalutaris eſt, ſed quod aſſumptum interim uenenum, odore, coagulatis grumis, colore arguit. Odore quippe & amaritudine cicutam, colore ceruſſam et gypſum, globulis concretis lac, uel nuper iugulati animalis ſanguinem: uiru autem, & materiæ qualitate, & odore, leporem marinum, & rubetam ranã prodit, ita ut per hæc facilè ad accommodata ſingulis remedia iter pateat. Oleo autem maluæ decoctum admiſceatur, uel adeps anſerina, uel pinguium carnium ius, uel gallinaceorum, uel lixiuium ex lignorum cinere factum. Facit item ad hoc nitrum cum hydromelite tritum & hauſtum, & uinum uetus copioſe potum, & quæ ex adipe & butyro conſtant. Deiecto uerò per uomitũ quod hæſerat in aluo, acerrimo clyſtere reliquias in inteſtina delapſas educemus. Poſt hæc uerò propinandum eſt lac, nam quod moleſtum eſt & uirulentum, facilè ab illo permutabitur. Dantur inſuper quæ communi dote cunctis uenenis accommodata ſunt remedia: cuius generis habentur, rubrica lemnia, abrotonum, agaricum, irion, radix eryngij, paſtinacæ erraticæ ſemen aut nepitæ, nardum Celticam, caſtorium, uiridis ferulæ medulla, nerij, quod rhododendron appellant, flores, uel rhododaphnes, marrubij cremor, ſilphium, eiuſq; liquor, ſagapenum, panacis, aut peucedani ſuccus & radix, ariſtolochia longa, rutæ ſylueſtris ſemen, Betonicæ (quam ceſtron dicunt) folia, ſingula cum uino drachmæ unius pondere. Cõfert inſuper & polij elixatio, & pix liquida in ecligmate ſumpta. Egregie uerò præter cætera opitulantur antidota prædicta, & magis adhuc ex uiperis concinnata theriaca, uerùm neutiquam eandem poteſtatem habent, quum letalibus uenenis ſuccedunt, & quum eadem anteuertunt. Quæ enim antidoti quantitas præſumpta ſufficeret cõtra afflictionem & calamitatem, quas uirus comites habet cauendam, idem antipharmacũ poſt ueneni hauſtum adauctum in quadruplum, aut quintuplum exhibitum iuuit: neq; id ſemel modò per diem, ſed bis, ita enim ad miraculum uſq; in arte præclaro uidetur ipſi quoque GALENO.

Vomitus uſus.

Enumeratio ſimplicium uenenorum. Cap. XXX.

EX uenenorum catalogo, animalia mortifera hæc ſunt: Cantharis, bupreſtis, ſalamandra, picearum eruca, lepus marinus, rana rube-

Animalia exitioſa.

Semina letifera. Liquores mortiferi. Radices uirulentæ. Plantæ capitales. Animalium partes. Metalla. Importunitas uini & aquæ.

ta, & muta paluſtris rana, hauſtæ hirudines. Ex ſeminibus: Apollinaris herba, coriandrũ, pſyllium, cicuta, nigella. Ex liquamentis autem meconium, quod opium dicunt, carpaſi liquor, opocarpaſon Græcè uocatum, thapſia, elaterium, & mandragora. Ex radicibus: Chamæleon, aconitum, thapſia, ixia, helleborus, agaricum atrum, & ephemeron, quod colchicum nonnulli à Colchide ubi naſcitur appellant. Ex ramoſis & holeribus capitalia ſunt: Smilax, quam aliqui thymion, Romani uerò taxũ appellant, ſolanum furioſum, quod & doryenion dicitur, ſardonia herba, quæ ranunculi ſpecies eſt, corniculatum papauer, pharicum, toxicum, ruta ſylueſtris, & fungi. Ex animalium uerò partibus: Recens taurinus ſanguis, coagulatum lac, melq; in Heraclea Ponti genitum. Ex metallicis: Gypſum, ceruſſa, calx, auripigmentũ, ſandaracha, ſpuma argẽti, adarce, plumbum, & quod nomen obtinuit argentũ uiuum. Ex ijs quæ in uſu quotidiano habentur, uinũ liberalius à balneo ſine interſpiratione potum, aut paßum, uel aqua gelida conſimiliter.

De Cantharide. Cap. XXXI.

His qui cantharidas hauſerint, notæ accidũt omnium grauiſſimæ, nam ab ore fermè ad ueſicam uſq; cuncta morderi ſentiuntur, guſtu, picem aut ſimile quiddã cedrio liquori reſipiunt, inflammantur in dextra parte præcordia, urinam ægerrimè emittunt, ſæpiusq; per eam ſanguis fertur. Quinetiam excernuntur per aluum ſtrigmenta haud aliter atq; dyſentericis, animæ deliquijs, ſatietate & ſtomachi faſtidio laborãt, & uertiginibus concidunt, poſtremo abalienantur mente. Succurrit ipſis uomitus citatus cum hydrelæo, & lactis potus, cretæ cimoliæ drach. quatuor, cum mulſa: nuclei pinei, cucumeris ſemen, iuis bubulũ pingue, uel anſerinum, & ouinum. Carnes præbeantur gallinaceorum, aut agninæ, uel ouillæ, uel porcellorum deniq;, flaccefcentes longiore coctura, & pingues cum lini ſemine elixæ. Vinum largum & dulce, thuris corticis drach. quatuor. A cibo ducenda aluus eſt, iniecto clyſtere ex ſucco oryzæ, uel chondri, uel tragi, uel ptiſanæ, uel maluæ, uel ſeminis lini, uel altheæ, uel fœnogræci. Quandoq; mulſa cum nitro abſterſo inteſtino, oportet hæc rurſus infundere: Poſtea uerò inflammationem experta, præſidio ex ſemine lini, ac hordeo mitigare, intra initia nanq; ſtatim offendunt. Deinde dulcium aquarum balneis utendum. Vtile fuerit deniq; ipſos ungento cum irino, tum roſaceo potionari.

De Bupreſte. Cap. XXXII.

Qui bupreſtidem potauerunt, uiroſo nitro ſimile quiddam in ſapore ſentire uidentur: urget ſtomachi & alui grauiſſimus dolor, inturge-

turgeſcunt eædem partes diffl atæ, ut in cutem ſubeuntibus aquis: totoq; corpore cutis extima intenditur, lotiumq; ſupprimitur. Opitulantur autẽ his eadem quæ hauſtis cantharidibus opem ferunt, priuatim poſt uomitiones et purgationes, quas clyſteribus molimur, ficus aridæ in cibo remedio ſunt, & cum uino pota earum decoctio, uel cum lacte hauſta, uel œnomelite: pirorum omne genus eſſe, & lac muliebre potare expedit.

De Salamandra. Cap. XXXIII.

SAlamandram qui hauſerunt, linguæ inflammationem ſubeunt, & ad ſermonem linguæ impedimentum, & cum torpore quodam reſolutioneq; aliqua tremorem, pallorq; corporis partes aliquas per ambitũ inficit, perennẽteq; ueneno diutius, ſæpenumero putrefactæ defluũt. Quibus præſtabimus cuncta, quæ contra cantharidas inſtituta ſunt: priuatim uerò illis exhibebimus reſinam piceæ, uel pinus, aut galbanum cum melle, uel nucleos pineos cũ chamæpityos decocto, uel urticæ fõlia cum lilijs & oleo decocta. Conducũt etiam oua teſtudinis marinæ, aut terreſtris elixa: ranarum item eſculentum ius, cũ quibus pariter eryngij radix decocta ſit.

De picearum eruca. Cap. XXXIIII.

PIcearum erucam hauſtam comitatur illico oris & palati dolor, linguæq; inflammatio uehemens, ſtomachi, aluiq;, & inteſtinorũ dolor, cum pruriginoſo tenſionis ſenſu: corpus uniuerſum æſtuat, ciborum faſtidiũ urget. Quibus eſt ſuccurrendũ haud aliter, quàm qui cantharidas deuorauerũt, peculiariter tamen ſimplicis olei loco Melinũ exhibebimus.

De lepore marino. Cap. XXXV.

QVi leporem marinum potu ingeſſerunt, corruptis piſcibus ſimilem in guſtu uiroſum ſaporem ſentiunt, progreſſu deinde temporis aluus intenſo dolore afficitur, lotiũ ſupprimitur, etſi quando eruperit, purpureum colorem refert. Omne piſcium genus auerſantur & odio habent. Exudant graueolentia & ſanguini promiſcua. Quibus opis ferendæ gratia lac aſininum, paſſum ue cõtinue exhibendum eſt, uel radicis maluæ fõliorumq; decoctum, uel peucedani radix trita cum uino, uel ueratri nigri, aut ſcammoniæ ſucci drachma in aqua mulſa, ſuoq; calore adhuc tepens anſerinus ſanguis. Solos fluuiatiles cancros, ſi ſuſtinere queant, offerre conuenit. Indicium autem ſalutis eſt, quum piſcibus quoq; ueſci poterint.

De rubeta rana ue paluſtri. Cap. XXXVI.

RVbeta ſeu paluſtris rana deuorata, tumores corporis cum pallore buxeo intenſo concitat. Superaccedunt ſpiritus difficultas, grauis animæ oris q; fœtor, & ſingultus, quandoq; inuoluntarium ſeminis profluuium

Curatio. *fluuium. Reſtituuntur autem facilimè poſt uomitionem largo meraci uini potu, radicum harundinis binis drachmis, uel cyperi totidem, atq; cogendi, in eo diſcrimine cõſtituti, ſunt, multa celeritate deambulare, & curſui operam dare, ob eum qui in hoc malo continetur ſtuporem. Quinetiam lauari quotidie expedit.*

De hirudinibus. Cap. XXXVII.

Hirudines ſimul cum aqua hauſtas, & faucibus aut gutturi inhærentes, hinc adeò deprehendes, quod os uentriculi quaſi exuctionis ſenſum morſumq; percipit. Nam hoc deglutitæ hirudinis euidens argumentum eſt. Interdum etiam ſanguinem floridum foras expuunt, guttu-
Medela. *ri affixis hirudinibus. Quas muria paulatim abſorpta excutit, uel laſerpitij aut betæ fòlia cum aceto, & liquor Cyrenaicus, uel cum poſca niuis gleba hauſta. Gargarizetur præterea nitrũ cũ aqua, & atramentũ ſutoriũ cum aceto. At ſi imo gutturi adhæſerint ſanguiſugæ, ubi in calidam aquam tuo impulſu deſcenderint, lupinorum farinam, & aquam frigidam in ore retinendam exhibeto, eaq; ratione expelles hirudines: proſilient etenim ad gelidam promptiſſime. Sunt qui cimices his qui hirudines biberunt utiliter exhibuere. Ipſe, inquit* GALENVS, *allijs in hirudinis hauſtu uſq; uſus, cimicibus non indigui.*

De Chamæleone. Cap. XXXVIII.

Sequitur chamæleontis nigri hauſtum, cum morſus uehemens, tũ dolor etiam ingens, cum uniuerſi corporis ſubuerſione, tremor: mox ingruit etiam conuulſio, & uomitiones pituitoſæ & ſpumoſæ, & perdita
Curatio. *uoce ſingultus cum peruerſitate & contorſione uultus. Subuenit his triticeus cremor pinguis, calidus in potu ſumptus, & dulce uinum aqua dilutum calidũ, uomitus, lactipotatio, & mollis clyſter, fotuſq; ex cataplaſmatis. Atqui aduerſus eum qui ſuffocationem ſpirituſq; anguſtiam inducit, et luriditatem, potum abſinthij uel nitri cum oxymelite, uel raphani, dare conuenit. Prodeſt inſuper & præcordiorum fomentatio.*

De Alterco. Cap. XXXIX.

Apollinaris herba, quæ ὑοσκύαμος uocatur, potu manſa'ue, ebrietati ſimilem inducit mentis alienationem: citra tamen difficultatem curantur qui eam hauſerint, ſi liberali aquæ mulſæ potu, & lacte, præſertim aſinino: ſi id deſideretur, caprillo, ſeu bubulo, caricarum'ue decocto utere. Efficaces præterea ſunt nuclei pinei, cucumeris ſemen hauſtum cum paſſo, uinumq; ſalſum, cum adipe ſuillo recenti, & paſſo: urticæ ſemen ſimiliter: uel nitrum cum aqua accommodatum eſt, & intybus errati cus, quod cichorium uocant: ſinapi, naſturtium, raphanus, cæpæ, & allia,

atq;

atq; hæc ſingula cum uino ſumpta, conferũt. Quies porrò imperanda his eſt, ut, uelut ebrij uillum edormiunt, ſomno concoquant.

De Coriandro. Cap. XL.

NEquit ob odoris uehementiam latere coriandrum, uocem autem hauſtum denſiorem ac ualidam reddit, furorem inducit ebrietati non abſimilem, turpia dictu qui hauſerũt, blaterant, totoq; corpore odorem coriandri ſpirant. Succurritur infectis, ſi antea, ut præmonſtratũ eſt, uomitione oleo aut irino citata uirus eduxeris, merum unà cum abſinthio, & per ſe epotũ, ouaq; euacuata, in ſeipſa detrita cũ muria abſorpta: quin ipſa ſeorſim quoq; muria in eundẽ uſum potãda eſt. Prodeſt etiã ſalſum ius, ex gallina et anſere, atq; paſſum deniq; admixto lixiuio ſumptũ.

De pulicaria herba. Cap. XLI.

PSyllium, potatum toti corpori algorem & torporem cum † exhul ceratione animiq; triſtitia infert. Cui omnia conueniunt, quæ contra coriandri hauſtum remedio ſunt. † exolutione

De Cicuta. Cap. XLII.

CIcutæ potus tantam oculis caliginem offundit, uertiginemq; excitat, ut ne minimum quidem eminus poßint cernere, ſingultũ cit, amentiam inuehit, & extremarum corporis partium frigiditatem: deniq; ſuppreßo à motu omni in arteria ſpiritu, conuulſione ſuffocantur qui cicutam hauſerint. Quam ob cauſam inter initia ſtatim, ueluti in alijs decretũ eſt, uomitui operam dantes, cicutam excutiemus. Poſtmodum euacuatione facta, quod ad inteſtina prolapſum eſt excernamus: tũ deniq; ad id quod primas in hac prouincia tenet adminiculũ deueniemus, meraci potus per interualla propinantes, in quibus profuerit lac bubulum uel aſininum potui datum, uel abſinthium cum pipere communi et caſtorio, rutam itidem & mentam cum uino: & cardamomi, uel ſtyracis drachmam, uel piperis cum urticæ ſemine ex uino, uel lauri teniora fõlia: ſilphium itidem et laſer cum uino & paſſo exhibebimus. Quinetiam uinum dulce ſeorſim potatum abundè proficit

De papaueris ſucco, quem Meconion uocant. Cap. XLIII.

PApaueris ſucci (qui opium dicitur) potum, ſequitur cataphora, quæ ſopor quaſi ueternoſus eſt, cum tam uehementi algore & pruritu, ut ſæpenumero inualeſcente ueneno tãta erumpat prurigo, ut ab ea qui id potarũt excitentur. Odoráq; opij per totũ corpus exhalat. Succurrendũ his eſt, poſt citatũ oleo uomitũ, et acrioris clyſteris infuſionẽ aceto mulſo. Melle inſup cũ roſaceo calido, et meri multũ cũ abſinthio, & cinnamomo, & aceto Opium totũ corpus graueolens reddit.

& aceto calido per ſe præbendum, nitrum itidem cum aqua, ruta eq; ſemen
piper cum pipere, † origanum cum caſtorio & oxymelite: uel ſatureiæ, uel origani decoctum cum uino. Oportet etiam eos qui papaueris liquorem potarint, naribus odoramentis adhibitis excitare, & in calidum ſolium deducere, fomentisq; ob enatam pruriginem foucre. A Lauacro confert iurium eſculentorum pinguium uſus cum uino aut paſſo. Proderit etiam medulla cum oleo pota.

De Carpeſiæ ſucco. Cap. XLIIII.

ET carpeſiæ ſuccus in potione hauſtus, ſoporem grauiorem, præcipitemq; ſtrangulationem inducit. Opem his ſentiunt, qui bibunt, ſuccurritur.

De Mandragora. Cap. XLV.

SOpit etiam protinus graui ſomno, pota mandragora, comitaturq; exolutio, inexpugnabilisq; ſomni neceſſitas, nihil à morbo quem lethargum nominant, diſſidens. Proficit priuſquam aliquid eorum accidat, uomitus, à uomitu mulſa, & nitrum, & abſinthij decoctum cum paſſo aut uino dulci ſumptum. Caput roſaceo & aceto irrigandum. Corpus excitandum & commouendum. Iuuat olfactus piperis, ſinapis, caſtorij, rutæ tritæ in aceto, liquidæ picis, non tam accenſi, quàm extincti lucernarum fumi culi odor. Quod ſi difficulter excitabuntur, quæ ſternutamenta eliciunt, admouere: alijsq; communibus auxilijs aduerſus mandragoræ hauſtum uti conuenit.

De Aconito Cap. XLVI.

AConitum repente inter bibendum cum adſtrictione quadam linguam edulcorat, uertigines, præcipue in aſſurgendo offundit, humiditatem oculorum cit, grauitatem pectoris & præcordiorum inducit, & crebri ſpiritus conſequentes deflantur. Quocirca in huius curatione, ueneni educendi gratia ciendus eſt uomitus, & ducenda clyſteribus aluus. Vtemur etiam ad expellendum uirus aconiti, potionibus origani & rutæ, uel marrubij cum uino, uel abſinthij, uel crucæ, uel abrotoni, uel chamæleæ, aut chamæpitheos. Expedit præterea aconito infectis, liquoris balſami drachma cum uino, coagulum itidem hœdi, uel leporis, uel hinnuli cum aceto. Prodeſt etiam ferri recrementum, aut uinum in quo ferrum, uel aurum, uel argentum candens extinctum ſit. Lixiuia inſuper cum uino confert. Confert itidem elixæ gallinæ, uel carnium pinguiChamæpitys. ius cum uino epotũ. Chamæpitys priuatim aduerſus aconitum ſuccurrit,
Holocleros. quæ in Heraclea quidem Ponti, ubi aconitum prouenit, holocleros nuncupatur, Athenis uerò didonia, in Euboea ſideritis.
Didonia.

De Ixia.

De Ixia. Cap. XLVII.

IXias, quæ ulophonon quoq; uocatur, inter potandum ocymo quiddã ſimile guſtu & odore præfert, uehementem linguæ inflammationem & amentiam excitat, omnes retrimentorum uias obſtruit, & cum animi deliquio ſtrepitum latratumq; inteſtinorum ac uiſcerum ſuſcitat, neq; tamen uel tantillum excernitur. Opem his præſentaneam adfert poſt uomitionem, aluiq; deiectionem, potum cum largiore uino, aut aceto, uel oxymelite abſinthij dilutum. Rutæ ſylueſtris ſemen, uel laſeris radix, necnon hircinæ origani decoctum, cum aliquo ſupradictorum, aut lacte, aut reſina terebinthina, aut nardo, uel caſtorio, uel laſerpitio, quorum ſinguli oboli cum uino expediunt. Et iuglandis nucis nuclei cum uino læuigati, aut reſina, rutaq;, ita ut ſingula pondo drachmã æquent. Cõferunt itidem oleaſtelli herbæ † drach. duæ, uel bini ſucci thapſiæ denarij, cũ mulſa, & acetum deniq; calidum per ſe potum. oboli bini

De Ephemero, Cap. XLVIII.

SI quis ephemerũ, quod colchicum aliqui, quia in Colchide naſcitur, aut ſylueſtrem bulbum appellant, in corpus acceperit, pruriginem uniuerſo corpore ſentit, non ſecus quàm ij, qui urticæ aut ſcillæ irritamentis laceſſuntur. Mordentur interea, & cum ponderoſa grauitate ſtomachus æſtuat. Inualeſcente dein morbo, cruenta ſtrigmentis mixta per aluũ ſecedunt. Quibus ſanè non aliter atq; ijs qui ſalamandrum hauſerunt, uomitionibus & clyſteribus ſuccurrendum eſt, priuſquam uenenum inualeſcat. Exhibenda eſt potui foliorum quercus, aut glandium, aut malicoriorum, aut ſerpylli elixatio cum lacte, aut ſanguinalis herbæ ſuccus, aut palmitum uitis, rubi uę, uel tenerarum ferularũ medullæ, myrti uę cũ uino. Quin baccæ etiam myrti tuſæ, friatæ, & in aqua maceratæ, earum diluto, liquoreue epoto, præſenti remedio ſunt. Efficax pariter eſt medius caſtanearum (quas glandes Sardonias dicunt) liber, cum aliquo prædictorum ſuccorum hauſtus. Vtilis quoq; eſt origanus, ſi cum lixiuio in potu ſumptitetur. Eximiè uerò priſtinæ ſoſpitati redduntur, aſininũ, bubulum ue lac bibentes, aut ſi in ore modò contineant atq; uolutent, adeò ut ſi huius lactis adſit copia, nullum aliud deſideretur remedium.

De Taxo arbore. Cap. XLIX.

ARbor quæ ſmilax, & à quibuſdam thymion, à Romanis uerò taxus appellatur, pota, algorem uniuerſo corpori inducit, ſtrangulationes, & celerem interitum infert. His qui eam hauſerunt, eadem remedia, quæ cicutæ in potu ſumptæ, auxiliantur.

De Solano furioſo, quod & Dorycnion quidam uocant. Cap. L.

DOrycnium, quod aliqui furioſum ſolanum nuncupauere, potum, comitatur in guſtu ueluti lætis qualitas, cõtinuus ſingultus, linguæ † ariditas, et cõferta ſanguinis excreatio. Per aluum mucoſa quædam feruntur, perinde quaſi in inteſtinorũ torminibus egeri ſolet. Quibus, antequam aliquid horum conſequetur, remedio ſunt, quæ in Ephemero comprehenſa ſunt, uomitus inquam, & clyſter, ſummatimq; omnia quæ potũ uirus poſſunt eludere. Proprie uerò ſubueniunt hoc malo oppreſſis mulſa, lac aſininum, aut caprillum, & paſſum tepidum cum aniſi momento potum. Itidem amygdala, & gallinaceorum elixa pectuſcula, & omnes marinæ conchulæ cum crudæ, tum toſtæ in cibo aſſumptæ. Item locuſtæ marinæ, & gammari, & hauſtum ex ipſis eſculentum iuſculum.

humiditas

De Sardonia herba. Cap. LI.

HErba quæ Sardonia nomen habet, & ranũculi herbæ generi adſcribitur, dum eſtur aut potatur, dementiã infert, & neruorum conuulſiones, cum labrorum in rictũ contractione, ut riſus imaginem præferat: à qua quidẽ affectione atq; euentu, Sardonius riſus nephaſti ominis prauæq; famæ adagio omniũ ore iactatur. Cui quidem malo obnoxijs, poſt uomitionem propriè mulſum prolixius, exhibitum confert: pariter etiam lac, uniuerſiq; corporis irrigatio fotus ue, atq; illinitio cum calfaciẽdi uim habentibus unguentis. Conducit præterea in hydrelæum calidum deſcendere, poſt egreſſum ex ſolio infecti, ualide ungẽdi frictioneq; plurima perfricandi ſunt. Atq; ut uno uerbo perſtringam, curationem omnem perinde atq; in neruorum conuulſione, exequere.

Riſus Sardonius.

De papauere corniculari. Cap. LII.

PApauer, quod cornutum appellationem obtinuit, ſiue eſum, ſiue potum, eadẽ quæ papaueris ſuccus infert ſymptõma, & proinde iiſdẽ etiam expugnatur præſidijs.

De Pharico. Cap. LIII.

NArdum per omnia ſapore & guſtu æmulatur quod pharicũ uocant. Id in potu ſumptum, cum mentis alienatione, & neruorum conuulſione paralyſim adfert. Educto per uomitiones ueneno, uinum abſinthite, cũ cinnamomo, aut myrrha, aut nardo Ciliſa, quam ſatim aliqui nuncupauerunt, potui dato. Aut ſpicæ nardi † obolos duos cum paſſo commixtos, aut iridẽ cũ croci floſculo ex uino. Deraſum præterea caput, hordeacea farina cum ruta trita, & aceto delibutum, reddere confert.

drach. duas myrrhæ.

De To-

De Toxico. Cap. LIIII.

VIdetur quidem toxicum inde nomenclaturã mutuaſſe, quod Barbari ſagittas cuſpidesq; ſuas, quæ toxeumata appellãtur, eo inficerent. Conſequuntur eos qui ipſum biberint, labiorum & linguæ inflammationes, incoërcita inſania, uarijs mentem perturbans imaginibus obuerſantibus. Quocirca perardua eorum eſt curatio, raroq; ad priſtinam incolumitatem perducuntur, qui toxicum hauſerunt. Vinculis ergo cohibendi, ut curæ ſubijciantur, & uiolentia quadam cogendi, ut paſſum cum roſaceo potent, tum ut uomitionibus reddant. Raporum ſemen itidem cum uino potatum. Peculiariter ualet quinquefolij radix, & ſanguis hircinus, atque caprillus compari modo epotus. Ad hæc cortex quercinus, aut fagi, & ilicis cum lacte tritus. Mala etiam cotonea comeſta, uel cum pulegio conciſa, & aqua bibita: præterea amomum, & balſami cum uino ſemen. Neq; unquam, niſi longo tandem ſpatio temporis conualeſcunt, ita tamen, ut qui iam periculis defuncti ſint, lectulo diu decumbant: & ubi ſurrexerint, †ſtupore cõſternati, nec mente ſatis conſtantes reliquo uitæ curriculo degunt. †tabefacti

De Fungis. Cap. LV.

FVngorum alij genere, alij nimietate officiunt: omnes tamen ſumpti, præfocationes ſtrangulationibus & ſuſpendio ſimiles concitant. Quibus abſq; dilatione quamprimum ſuppetias ferre communi ſubſidio conuenit. Oleo igitur ad uomendum, qui fungos hauſerunt, cogantur. Mirabiliter autem iuuantur lixiuium, ex uitium ſarmentis, & pyraſtri ligni cinere percolatum cum poſca, ſaleq; aut nitro potantes. Proſunt & pira ipſa ſylueſtria, aut folia unà cum fungis elixa: ſiquidem quam habent fungi ſtrangulandi uim, auferunt, eademq; menſa auxiliantur. Conferũt præterea gallinarum oua decocta, & in poſca ſumpta, addita mali terræ drachma, uel abſinthij cum uino. Prodeſt mel linctum, & cum aqua potum: apiaſtrum itidem cum nitro, uel panacis radix, ſemenq; ex uino: ſex item uini deuſta cum aqua, & flos æris cum aceto: raphanus quoq; aut ſinapi, aut naſturtium eſu proficiunt. Sed quoniam fungi quidam à uenenatis beſtijs corroſi non tantum ſtrangulant, ſed etiam inteſtina exhulcerant, exhibendum in eo diſcrimine largius abſinthium, & ficuum origaniq; decoctum. Aqua porrò mulſa & uomitus inde petitus, deſcenſus item in calidæ aquæ ſolium, hordeacea deniq; polenta præcordijs impoſita, confert.

De ſanguine taurino. Cap. LVI.

SAnguis tauri recens mactati potus, ſpiritus anguſtiã & ſtrãgulationem ingerit, tonſillarũ gutturis & ingluuiei meatus, nõ ſine ualida

neruorum conuulſione obturans. Inuenitur autem horum lingua rubra, dentes corroſi, & inter eorum commiſſuras coagulati ſanguinis globuli. Nõ tentandæ in hoc periculo uomitiones ſunt, denſantibus magis in ſtomacho grumis, quoniam uomitionis attractione in ſublimia trahũtur, eleuanturq; Exhibenda uerò ſunt, quæ coadunati ſanguinis concretionẽ diſcutiendi, aluum deijciendi naturam obtinent. Groſſi itaq; ſucco turgentes, cum poſca & nitro præbentur. Conducit huc etiã omne coagulum cũ aceto, pariter & laſeris radix cum ſuo liquore, itidem & braſſicæ ſemen, & ex ficulneo cinere lixiuium, conyzæq; folia cum pipere, & ranunculus cum aceto. Aluus præter hæc ſubducetur. Solenne eſt his qui periculo defuncti reduces ſunt, per inferna teterrimi odoris excrementa reddi. Stomachum aluumq; hordeacea farina & mulſa delibutã reddere, expedit.

De lacte coagulato. Cap. LVII.

EOs qui lac cui admixtum eſt coagulum hauſerunt, uniuerſa ac frequens ſuffocatio corripit, eo quod in grumos quoſdam coaleſcit. Quibus iuuandis antidoti loco, coagulum cum aceto exhibeas, & ſæpius id ſumere compellas. Succurrunt etiam nepitæ folia arida, item eorundem aceto ſuccus, aut laſerpitij radix liquorue cũ poſca. Thymus itidem addito † uino, & lixiuium luto traiectum aut uino factum, ſalſilago nulla admittetur, ne magis lac coëat, & in caſeum denſetur. Vitandæ in hoc malo uomitiones ſunt: ſiquidem hærens in uentriculi anguſtijs conglobatum in grumulos lac, ad exitum eluctando ſuffocat.

De uenenato melle, quod in Heraclea naſcitur. Cap. LVIII.

QVi mel in Heraclea Pontica natum comederint aut biberint, eiſdem planè incommodis obruuntur, quibus qui aconitum hauſerunt, quare eadem, quæ relata in aconito, conueniunt. Saluberrimo autem remedio exiſtit, qui id deuorauerunt, aquæ mulſæ, admixtis rutæ foliis, continuus potus.

De Gypſo. Cap. LIX.

GYpſus hauſta in lapidem durescens, ſtrangulationem procreat: proinde eadem auxilia quæ contra fungos competũt, huc tranſferre cõuenit. Inter quæ maluæ decoctum olei uice præbetur: pingue enim quum ſit, lubricumq; uomitum inducens, interiora non patitur deradi cor puſcula, quod lapideſcens gypſius efficit. Expedit oleum cum aqua mulſa & ficuum decoctio, uel ex ficulneo cinere, aut ſarmentitio factum, cũ largo uino lixiuiũ. Quinetiã origanũ, aut thymũ cũ lixiuio ſiue aceto: Paſſũ deniq; & maluæ decoctũ hoc modo affectis per clyſteres infundẽda ſunt.

De Ce-

De Ceruſſa. Cap. LX.

CEruſſa ſuo ſe prodit indicio, utpote cuius color celari non poteſt: nam uoluntarie ſumpta, palatum, linguã, interſtitium quæ ſe dentes contingunt, niueo candore inficit. Singultus præterea cit, tuſſim, linguæ ariditatem, artuum frigiditatem cum delirio & mentis perculſione, corporisq; torporem, motumq; difficilem ingerit. Quo in periculo conſtitutis aqua mulſa utiliter exhibetur, aut ficuum, aut maluæ decoctum, aut lac calidum, aut ſeſamum in uino ſolutum, aut ex uitium ſarmentis lixiuium, aut amaracinum oleum, aut irinum. Et perſicorum oſſa cum hordei decocto, uel thus, uel prunorum gummi, uel qui in ulmorum foliculis continetur liquor cũ tepida aqua, ſed ab unoquoq; euomant. Confert etiã thapſiæ ſuccus, uel ſcãmonij cremoris triobolus cũ aqua mulſa potatus.

De Calce, Sandaracha, & Auripigmento. Cap. LXI.

DIfferuntur alui & interaneorum cum grauiſſima mordicatione doloribus, qui calcem, ſandaracham, & auripigmentum hauſerint. Præbentur igitur omnia, quæ eis frena imponere & ſoluere poſſint, quæq; pariter †mitigent, aluumq; lubricam reddant: cuius farinæ, hibiſci, & maluæ ſuccus eſt, ſeminisq; lini decoctum. Aut tragi, aut oryzæ. Quin etiam lac cum mulſa liberalius ſumptũ, iuraq; eſculenta pinguia, quæ inculpatum ſuccum generent. facilem nomirum

De ſpuma argenti. Cap. LXII.

STomacho, aluo, & inteſtinis ingentem grauitatem cum grauiſſimis circa umbilicum torſionibus ingerit ſpuma argenti potata: præterea pondere nonnunquam ſuo inteſtina ſauciat, ſupprimit lotium, intumeſcit ſumentibus eam corpus, & plumbeo colore inficitur, deformitatemq; concipit. Confert igitur à uomitione ſtatim ſylueſtris †horminij ſemen cũ uino potui dare, myrrhæ itidem drach. octo, abſinthij, hyſſopi, aut apij ſemen. Prodeſt etiam piper, uel †cyperi flores ex uino potaſſe: columbarumq; agreſtium fimum ſiccatum, cum nardo, uinoq;. terebinthi cypri

De plumbo. Cap. LXIII.

COmparia planè his qui plumbi ramentum, uel loturam hauſerũt, accidũt: ijſdem itaq; remedijs, quibus ſpumæ argenti ſuccurritur.

De argento uiuo. Cap. LXIII.

ARgentum uiuum nõ ſecus quàm ſpuma argenti potatum afficit. Similibus igitur auxilijs utriq; ſubueniendum, lac tamen liberaliter hauſtum, peculiarius ipſis uidetur ſuccurrere. Sed euoment etiam illi.

De ueratro candido, Thapſia, Elaterio, Agarico nigro, Ruta ſylueſtri, Nigella, & floribus carduorum, qui ϖάπποι dicuntur. Cap. LXV.

PAri induſtria proſpiciendum etiã ijs, quæ homini ſalubritatis gratia exhibentur, ſæpe tamen numero calamitates nihilo minores alijs inuehunt: cuiuſmodi ſunt quorum iam meminimus, helleborus inquã albus, thapſia, elaterium, agaricum nigrum. Strangulatus etenim hæc inſerunt, uel purgando iuſtum modum longe lateq; excedunt: quocirca ſtrangulationibus illis, non ſecus q̃ paulò ante de fungis & ſimilibus demonſtratum eſt, medebimur. Purgationes uerò æquo copioſiores, his quæ excretiones cõpeſcere nata ſunt, ſupprimemus. Neq; ſocorditer aut oſcitanter tractanda ſunt, quæ minus quidem offendere uidentur, uitæ tamen diſcrimen nonnunquam afferunt: é quorũ genere cenſentur ruta ſylueſtris,
Pappi. *nigella, atq; recentes pappi, qui flores ſunt ſpinæ, quam cactum nominãt. Solus uomitus reficit, qui ea ſumpſerunt.*

De his quæ contubernalia, & in quotidiano uſu habentur, uino & aqua frigida. Cap. LXVI.

STrangulatus & dolores inducit, aqua gelida, aceruatim hauſta, uel meracius uinum largius potum, aut paſſum liberalius ſumptũ, præcipue à balneo, aut curſu, aut cõcitatiore exercitio. Vbi ſanguinis detractio mature facta, atque inanitio, ingruentia iam pericula auertunt.

LIBRI QVINTI FINIS.

HYPO-

HYPOTHESIS
LIBRI SEXTI.

In hoc uolumine totius operis ſexto, omnis Chirurgia exponitur, quæ tam carnis, quàm oſſis uitia conſiderat, inq; fracturarum & luxationum explicatione concluditur.

CAPITA LIBRI SEXTI.

Proœmium in artem medendi, quę adminiſtratione manuũ abſoluitur. Cap. I
De combuſtione, quæ capiti in lippientibus, ægre ſpirantib. & elephanticis adhibetur. II
De affectione Hydrocephala, hoc eſt, aqueo humore in capite concepto. III
De arteriarum inciſione. IIII
De uaſorum diſectione, quę angiologia uocatur, eorumq; aduſtione. V
De frontis inciſione, qui hypoſpatiſmus dicitur. VI
De ſyncipitis quadam inciſione, quem periſcyphiſmũ appellant. VII
De conſutione ſuperioris palpebræ, alijſq; modis. VIII
De uſtione palpebrarum medicamentis facta. IX
De Leporario oculorum affectu, qui Logophthalmon dicitur. X
De ſutura & aduſtione per medicamenta. XI
De Ectropio. XII
De euulſione pilorũ palpebrã irritantium, quam anabrochiſmum uocãt, & aduſtione per ferrum. XIII
De ueſiculis palpebræ, quę Grecè hydatides dicuntur. XIIII
De palpebris coaleſcentibus. XV
De grãdinibus, palpebræ tuberculis, quæ Chalazia dicũtur. XVI
De uerrucis & inangularibus tuberculis, quæ Græcè Acrochordones et encanthides dicuntur. XVII
De Pterygijs, hoc eſt, oculorum unguibus. XVIII
De uuationibus oculi ſeu ſtaphylomatis. XIX
De oculo ſuppurato, quod hypopion dicunt. XX
De ſuffuſionibus. XXI
De ęgilope abſceſſu oculi. XXII
De auditorijs meatib. nõ peruijs. XXIII
De ijs quæ inauditorium meatum inciderunt. XXIIII
De Polypis. XXV
De Curtis, quæ colobomata dicuntur. XXVI
De epulidibus & parulidibus gingiuarum abſceſſulis. XXVII
De dentium euulſione. XXVIII

De ancy-

De ancylio, id eſt, incuruatione, aut retractione linguæ q̃ laborantes ægre ſermonem faciunt. XXIX
De tonſillis. XXX
De uua. XXXI
De ſpinis gulæ infixis, eximendis. XXXII
De gutturis inciſione. XXXIII
De abſceſſu. XXXIIII
De ſtrumis. XXXV
De ſeuationibus, pultationib. & mellifauijs, quę Græci ſtea tomata, atheoromata, & melicerides uocant. XXXVI
De aneuryſmate, id eſt, dilatatione. XXXVII
De Hernia gutturis, quã bronchocelem appellãt. XXXVIII
De ganglio. XXXIX
De uenarum ſectione. XL
De cucurbitularum impoſitu. XLI
De aduſtione axillæ. XLII
De adnatis digitis & ſedigitis. XLIII
De ſuppuratorum aduſtione facienda. XLIIII
De Cancro. XLV
De maribus quibus perinde ac fœminis mammæ turgeſcũt. XLVI
De iecoris aduſtione. XLVII
De lienis aduſtione. XLVIII
De ſtomachi aduſtioue. XLIX
Aqua intercutem qua ratione educatur. L
De ijs quibus prominet umbilicus. LI
De abdominis membranæ uulneribus, deq; inteſtini, uel omenti prolapſu. Inibiq; uentris reſarciendi ratio ex GALENI commentarijs, tradit. LII
De recutitis. LIII
De hypoſpadiæis. LIIII
De phimo, hoc eſt, glande præputio præcluſa. LV
De præputio glandi adhærescente. LVI
De circumcidendis. LVII
De thymis naturalium. LVIII
De ſyphone & clyſtere ueſicæ immittendis. LIX
De calculo. LX
De partib⁹ circa teſticulos. LXI
De hydrocele, id eſt, hernia aq̃ſa. LXII
De carnoſo tophaceoramice. LXIII
De uaricoſo ramice & flatuoſo. LXIIII
De hernia inteſtinorum. LXV
De bubonocele, hoc eſt, inguinis ramice. LXVI
De ſcroti laxatione, quam rhacoſim dicunt. LXVII
De ratione faciendi eunuchũ. LXVIII
De hermaphroditis. LXIX
De nymphe amputanda & cauſtione. LXX
De muliebrium locellorũ thymis, cõdilomatis, & hęmorrhoidibus. LXXI
De muliebrib⁹ genitalibus nõ perforatis, & phimo. LXXII
De uteri abſceſſu. LXXIII
De fœtuũ extractione, & exciſione, LXXIIII
De ſecundis relictis. LXXV
De coxarum aduſtione. LXXVI
De fiſtulis & fauis. LXXVII

De ani

De ani fiſtulis. LXXVIII
De hæmorrhoidibus. LXXIX
De condylomatis ſeu tubercu lis & rimis. LXXX.
De ano nõ perforato. LXXXI
De uaricũ exciſione. LXXXII
De dracunculo. LXXXIII
De extremarum partiũ amputatione. LXXXIIII
De unguiũ pinnulis, quæ pterygia dicuntur. LXXXV
De ungue colliſo. LXXXVI
De clauis, formicis, et uerrucis. LXXXVII
De telis extrahẽdis. LXXXVIII
De fracturis, et quæ ſint ipſorũ differentiæ. LXXXIX
De fracturis in capite. XC
De cerebri mẽbranæ inflamatione. XCI
De naribus fractis & contuſis. XCII
De inferiore maxilla cõfracta, & aure colliſa. XCIII
De fracta clauicula. XCIIII
De ſcapula. XCV
De pectore. XCVI
De coſtis. XCVII
De coxendicibus & pubis oſſibus. XCVIII
De uertebris, ſpina dorſi, et oſſe ſacro. XCIX
De brachio. C
De cubito & radio. CI
De ſumma manu, ipſiuſq; digitis. CII
De femore. CIII
De genuum patella. CIIII
De tibia. CV
De pede ſummo. CVI
De inſtauratione carnis. CVII
De fracturis, quæ cum uulnere accidunt. CVIII
De immodici fracturarum calli ſuperexcreſcentia. CIX
De diſtortorum membrorum concretione. CX
De fracturis quæ non occaleſcunt. CXI
De luxatis. CXII
De inferiore maxilla. CXIII
De iugulo & ſummo humero. CXIIII
De humero luxato. CXV
De cubito. CXVI
De brachialis & digitorum luxationibus. CXVII
De ſpinæ uertebris. CXVIII
De coxæ luxatione. CXIX
De genu luxatione. CXX
De malleoli luxatione, inibiq; etiã de pedum digitis. CXXI
De luxationibus cum hulcere. CXXII
De luxatione cum fractura. CXXIII

FINIS

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA LIBER SEXTVS, ALBANO TORINO Vitodurensi Interprete.

Procœmium in artem medendi, quæ administratione manuum absoluitur. Cap. I.

ERMONEM SVPER ARTE QVAE *manuum opera exercetur, bifariam dispescimus, in ea quæ in carne & ea quæ in oßium quum fracturis tum luxationibus cõtemplantur. Sumptoq; in præsentiarũ ab ijs quæ carnẽ infestare solent exordio, de more heic quoque nostro, rem compendio perstringemus. Rursum itaq; à supernis partibus inchoãtes, adustionem quæ capiti ac uertici eius potißimum admoueri consueuit, explicabimus.*

De combuctione quæ capiti in lippientibus, ægre spirantibus, & elephanticis adhibetur Cap. II.

HVmore desuper in oculos fluẽte, ægraq; spiratione, ob excrementitij humoris abundantiã urgẽte, qui è capite ad thoracem descendens partes eius continuo affligit, medium capitis hac quodãmodo ratione perurũt. Detonso prius ad cutem uertici ferramenta instar specilli mucronata inijciunt, et ossetenus cutem adurũt, quod deinde, ubi crusta exciderit, radũt. Quidã uerò ubi os ipsum adusserint, ut squama inde tenuis resoluatur efficiunt, quò facilius humores in capite detenti illinc euaporatu difflentur et exinaniãtur. Seruato tamen aliquãdiu hulcere, postea ita ad cicatricem perducunt. In Elephantisi autem medenda quinq; non

nulla

nulli aduſtiones capitii infligunt. Vnam in anteirore parte ſupra id quod ſynciput nuncupatur. Alterã paulo hac inferius ſupra frontem tamen ubi capilli finiunt. Tertiam ad occipitiũ, Binas reliquas iuxta oſſa quæ ſquãmata adglutinamenta uocantur paululum ſupra aures. Vnam ex his, late re dextro, alteram leuo. Vt pluribus ſquammis detractis humorum copia craſſitudoq; perſpiratu ab imis partibus capitis deriuata extrahatur, atque ita luminibus nihil detrimenti inferat. Lieni quoq; aliud ferramẽtum inuſtoriũ adhibetur, quo principi melancholici recrementi membro percuti inductam cruſtulam ſuccurratur.

De affectione Hydrocephala hoc eſt aqueo humore in capite concepto. Cap. III.

QVum humor quĩ eſſentia aquoſus eſt, capitis cutem inflat, morbus peculiariter hydrocephalus nuncupatur. Accidit autẽ infantibus ſecundum illico partum, capite ipſorum ab obſtetricibus inſcite preſſo, uel ex abdita cauſa, uel ex uaſis, uaſoruḿue ruptura, & ſanguine qui effunditur in ocioſam quandam ſubſtantiam conuerſo, uel cum materia ob meaculorũ raritatem in aquam euadit, ſeq; inter cutem et caluariæ mẽbranã (ὑπόδρανιον Græci uocãt) recipit. Aut enim hãc caluariæ pelliculam & cutem uel membranam caluariæ & os, uel os & membranam cerebri humor intercedit. Quibus igitur inter cutem et membranam quæ caluariã uelat, humor colligitur, tumor tractabilis comitatur, concolor, doloris expers, in ſublime incuruatus, qui exigua parte ad digitorũ cõpreſſionẽ ſubſidens facilè cedit, rurſumq; leuatur. Quibus uerò inter caluariæ membranam & os humor conſedit, cætera quidem reſpondent, tumor uerò durior multo exiſtit, ac tardius cedẽs, utpote pluribus, etiam ſuccumbens partibus, maioreq; cruciatu afficit. Quibus uerò humor cerebri membranam & os interiacet, tumor quidem exiſtit, ſed non adeò mollis, neq; niſi uiolenter cõprimatur, cedens. Siquidem infantium os recens adhuc compactum quum ſit, facilè cedit, ac potiſſimum ubi rarefactis futuris humori exitus datur. Id quod uel inde ex facili cognoſcitur, quod quum ex aduerſo locus impellitur, humor ex conſtrictione in altum refugit. Dolorem hi maiorem ſentiunt, caput uniuerſum diſtrahitur, frons ipſis fõras prominet, fixis luminibus intuentur, perpetuoq; illachrymãt. Quibus ſanè tanquam conclamatis manus curatio denegãda eſt. Tametſi Chirurgicorum nonnulli terebratione undiq; adacta os exemerint, ueluti in capite de fracturis capitis referemus. Quum uerò cuti & membranæ caluam tegenti humor interiacet, cum puſillo tumore, una inciſione per mediũ tranſuerſim caput ſecandum eſt. Si inter pericranium & os humor cum gran-

diore tumore conſtiterit, duas per mediũ ſe mutuo ſecantes diuiſiones moliemur. Si grandior adhuc tumor emergit, ternas, H literæ figuram æmulantes. Poſt manus curationẽ, exempta humoris colluuie, cõcerptis linteolis inſertis ſcite deligabimus, & in tertium uſq; diem cœnelæum inſpargemus. Poſt hæc faſcijs reſolutis emmoto mederi ſtudebimus. Si os longiore temporis ſpacio carnem contrahere cunctetur, parcente manu radetur.

De arteriarum inciſione. Cap. IIII.

IN diuturnis oculorum defluxionibus, & uitio uertiginoſo arterias poſt aures ſecare ſolemus. Tõdẽda igitur prius poſterior capitis pars, & notanda digitis. Ex loci etenim pulſu arteriæ ſitus ex facili deprehendetur. Mox ipſam ad os uſq; diuiſione duos digitos lõga incidere cõuenit, quæ ſcriptorio tamẽ atramento antea fuerit inſignita. Si uerò arteria ſubtus percipi nequeat, interuallum triũ circiter digitorũ, ab auribus metiendum eſt: atque ita manu iniecta, arteriæ per tranſuerſum incidantur, tantiſper dum pulſatorius ſanguinis fluor abunde fluxerit, diuiſa caluariæ membrana, ne extenſione inflammetur, raſoq; oſſe cuneolum ex panniculo uulneribus inſeremus. Deinde modo per linamenta medicamine imbuta curandi utemur. Si etiam hic os carne non recepta nudum manſerit, ſimiliter raſura adhibenda eſt.

De uaſorum diſectione, quæ angiologia uocatur, eorumq; aduſtione. Cap. v.

IN doloribus qui alteram modo capitis partem exercent, tam diuturnis quàm breuibus et acutis cum calido & acri in oculos fluxu, ita ut temporum etiam muſculi cum tumore incaleſcãt, uaſorum capitis diuiſionem omnes approbarunt. Detonſis igitur primũ temporũ capillis, locoq; calfacto, uel collo conſtricto, uaſa digitis notabũtur. Si hoc modo eadem in conſpectũ uenerint, atramento ſignabimus. Cutem à lateribus leuæ manus noſtræ digitis, famuliq; leuabimus, ipſiuſq; uenã linea leuiter incidemus. Mox ubi totã penetrauerimus, hamulis oras excipiemus, inſtrumentisq; ad id factis, hanc denudatam undiq; abſolutam ſuſpendemus. Etſi tenuis fuerit, retuſo hamulo, ſubiecto et circuntorto uno in loco præcidemus, ita ut partem ipſius quandã apprehendamus. Si uas amplum fuerit, acus cui duplex filũ ſubiectũ fuerit, uel linum crudum, uel tale quippiam haud imbecille, trãſmittenda eſt. Venaq; primum in rectum ſcalpello diſecata, ſanguineq; quantum opus eſt, fuſo, in utraq; extremitate quod denudatum eſt: lino uincere, et partem quæ intercepta eſt, uel illico, ubi ſoluetur abſcindere ac tollere conuenit. Sunt qui cauterijs mucronatis uaſa abſq; inciſione ad multam profunditatem adurãt. Poſt quam manuũ opera abſoluta eſt

dicerptis

diſcerptis filatim linamẽtis aridis uulnere oppleto ſplenioq; ſuperaccommodato, deligãdum eſt. Poſt ſolutionem uerò, quum uidelicet uincula deligaturæ computruerint atq; exciderint, carnem generantibus aridis, & linteolo exceptis, cicatriciq; inducendæ idoneis medicaminibus curationem quæ reſtat, abſoluemus.

De frontis inciſione, qui hypoſpatiſmus dicitur Cap. VI.

AB inſtrumenti ſpecie nomẽ Chirurgiæ inditũ eſt. Vtendũ autem hypoſpathiſmo in ijs in quorum oculos defluxio multa & calida deſcendit, et uultus ruber apparet, & in fronte ſenſus quidam ac diſcurſio uermium modò aut formicarum percipitur. Detonſis itaque primum iuxta frontem capillis mandabimus ægro, ut inferiorem mãdibulam commoueat. Muſculorumq; ad tempora motum uitantes, treis lineas in fronte rectas paribus inter ſe ſpacijs diſtantes ſecabimus, quarũ ſingulæ longitudinem binorum digitorum æquent, altitudine uſq; ad os tendãt, trium inuicem digitorũ interuallo diductas. A ſectione hypoſpathiſterem ſpathám ueſubter inijcientes, à ſiniſtri temporis linea ad mediam uſq; incipiemus. Totum illud ſpatium quod interiacet unà cum caluariæ membrana excoriantes. Deinde rurſum ſpathulam à media inciſione ad reliquam adigemus. Mox ſcolopomachærij aculeati cultelli aciem in primam ſectionem conijcientes, ut acies eius interiori cutis carni, retuſa pars oſſi accommodetur, uſq; ad mediam lineam adigemus, ut omnia à capite ad oculos deſcendentia uaſa, non tamen uſq; ad ſummam cutem ſecemus: rurſumq; à media ad extremam ipſum demittemus, ſimili modo uaſa amputantes. Poſt uerò mediocrem ſanguinis inanitionẽ, expreſsis acurate grumis, tria linamenta cõtorta ſingulis lineis ſingula inſinuabimus, linteoloq; cõplicato aqua imbuto ſuperaccommodato deligabimus. Poſtero die cenel æo non hulcera modò, ſed temporum etiam muſculi, aureſq; inflammationis ergo inſpergantur: tertio die reſoluentes plurimo fotu utemur, & Baſilico roſaceo diluto linamentis madẽtibus inſertis reliquam curationem proſequemur.

De ſyncipitis quadam inciſione, quem periſcyphiſmum appellant. Cap. VII.

QVibus complures altæq; uenæ copioſum ad oculos fluxum demittunt, his periſcyphiſmus adhibendus eſt, quod malum indicia comitantur huiuſmodi: Primũ quidem offendes lumina hoc morbo laborantium alimentum non ſentire, parua et ad intuitum impotentia, hi quis ipſorum corroſis, palpebris exhulceratis, pilis defluis, lachrymæ adhæc tenues admodum, & cum caliditate acres, tormentũ in capitis pro-

ſunditate acutum et infeſtum, ſternutatio cõtinua. Quocirca capite prius detonſo, & muſculis qui in temporibus mouentur, ut dictum eſt, euitatis, tranſuerſa plaga, à leuo tempore in dexterũ uſq; perducetur, quæ, ubi motus nullus exiſtit, fines habeat, paululum ſupra frontem impacta, ſic ut coronaria caluæ cõmiſſura non offendatur. Licet Leonides per mediam frontem lineam deducendam cenſeat. Denudato uerò oſſe, cuneolis aut lamentis filatim cõcerptis, pluribus inciſioni iniectis, oras eius à ſe inuicem diducemus, fines q; linea deligabimus, cum œnelæi, ut prædictũ eſt, adſperſione. Poſt ſolutionem uerò ubi declinauerit iam inflãmatio, os, quoad caro ſupullulare incipiat, radendum eſt, rationeq; carnis producendæ curabimus, medicamentis aridis in id efficacibus uſi. Cuius notæ eſt, quod conſtat, farinæ triticeæ partibus duabus, colophoniæ una, et cognomento Cephalicum, & carnem generantia in quibus pumex adhibetur. Craſſiuſcula etenim cicatrice cute aſtricta, & orificijs uaſorũ occluſis, ſolitus pituitæ impetus in oculos deſcendere prohibetur.

De conſutione ſuperioris palpebræ aliiſq; modis. Cap. VIII.

DIſtichiaſis nuncupata pilorum ſuccretio præter naturam eſt, ſub ordine naturali pilorum palpebræ exorta, pituitoſæ conſtitutionis ſoboles. Quum copioſus quidem, ſed minimè rodens et acrimoniæ expers diſtillans humor exiſtit. Nam ſi acrior magis q; ſalſus, aut alio quodam modo mordicans fuerit, diutino fluxu etiã naturales palpebrarum pilos corrũpit. In hac igitur diſpoſitione, interim conſutione utimur, interim in phalangoſi, quũ tarſus ſeu cilium introrſum ſpectans ſecũ pilorum phalangem inuertit, alias autem & in palpebris relaxatis, quũ naturales pili bulbũ irritant. Inſella itaq; laborans uel aduerſus uel à latere ſiniſtro collocabitur, ſuperior q; illi palpebra inuertetur. Siquidẽ demiſſos habeat pilos, illos ipſos digitis indice & pollice ſiniſtræ manus adprehendimus. Sin admodũ breueis, acu filum trahente medium tarſum ab interiore parte extrorſum tranſuimus, deinde filo leua oppræhenſo palpebram attollimus. Dextra ſpercilli mucrone foris impreſſo ſinuantes ipſam inuertimus. Poſtea interius q̃ pili pungentes habeantur, ſubtus à maiore hirquo ad minorem uſque pertinens per ciliũ incidenda linea eſt, mox filum poſt inciſionem inferiorem ſubijcientes, pollice ſiniſtræ manus duplici quodam lintcolo obiecto, ſupercilium ſurſum extendimus, aliaq; exigua lamenta complicata extremis hirquis immittentes, miniſtro à tergo ſtanti præcipimus, ut palpebras per ea diſtendat. Atq; tunc ſcapello fibulis apto, paululum ſupra naturales pilos inciſuram uerum figura ab hirquo ad

hirquum

hirquum tendentem perducimus, ſolius cutis altitudine, poſt eam aliam lu
narem adhibemus, initio ibidem accepto ubi prior obelo ſimilis linea cœ-
perat, adeò ſurſum tẽdentes, ut omnem ſuperuacuam cutẽ circũ ſcribamus
deſinentesq; ſimiliter ibidem ubi commemorata linea. Deinde cum cutis
duabus lineis circumſcripta myrtaceum folium imitetur, in angulum qui
ad dextram noſtram ſpectat, hamulo infixo, cuticula hæc uniuerſa exco-
rianda eſt. Mox uibicibus ſpongia deterſis, tribus aut quatuor ſuturis uul
neris oras cõmittemus, à media inciſione auſpicãtes, ſic ut acus in interio
re illa ſectione defigatur, filũ autem ex lana ſit. Superfluum eius amputan
tes, non prope ſuturas, ſed ut trium circiter digitorum longitudo ocioſa ſu
perſit, quam ad frõtem retractam aliquo emplaſtro gluten habente adglu
tinabimus, palpebræ pilos mucrone acus à ſuturarum nexu liberabimus.
Modus hic quidem curationis, quæ manuum opera adminiſtratur commu
nis & tutior eſt. Sunt qui excoriationem planè deuitent, eóque poſt illam
ſubitus factam linẽam palpebria uulſella, hoc eſt, ſpecillo ad palpebræ rotũ
ditatem figurato, ſuperfluam cutem ſcalpro eleuatam excidunt, fibulasq;
ut dictũ eſt, injiciunt. At ſi in parte modo aliqua palpebræ ex pilis oriatur
ſtimulatio, illi etiã ſoli manus opera adhibenda eſt. Poſt hæc pãniculis im
plicitis, poſca irrigatis ac ſuperaccommodatis, deligabimus, ad tertiũ uſq;
diẽ dilutiore poſca ipſam inbuentes particulam, tertioq; die ligaturã ſolu-
emus, ac ſuperfluis filorum partibus amputatis palpebris uel croco, uel
glaucio, uel aliquo prohibente inflammationem collyrio oblinemus: uerbi
cauſa, ex croco roſisq; compoſito. At ſi inflammẽtur fibulæ emplaſtrum
etiam aliquod lene ſuperimponendum & ueluti lacte inſtillato oculũ pla-
cabimus, relaxatas poſtmodũ fibulas præcidendo extrahemus. Nouimus Hiſtoria.
ipſi quendam, qui palpebra, ut comprehenſum eſt, excoriata, ſuturas mini
mè adhibebat, ſed cicatricẽ inducente medicamento curationẽ proſequeba
tur. Plaga enim ad cicatricẽ perducta, palpebra particulatim ſublata pilos
in exteriorem partem inclinare cogebat. Non ſecus etiam alius quidã ne-
que excoriatione palpebræ, neq; externis duabus ipſius inciſionibus ute-
batur, ſed interiore tamẽ ducta linea uel digitis uel hamo rugas palpebræ
ſubleuabat, duabus item harundinulis uel reciſamentis bracteis quibus-
dam, palpebram longitudine, ſcalpellum uerò anguſtiũ latitudine æquan-
tibus, totã ſuperuacaneam cutem mediam interceptam extremis utrinque
reumẽtis oris ipſius, cõſtringebat. Atq; ita tota poſterior cutis alimentum
non ſentiens, eóq; emoriens, intra decem aut quindecim ad ſummum dies
unà cum arundinulis aut lamellis illis bracteis abſque ullo ferè cicatricis
veſtigio excidebat.

De

BIBLIOTECA DELLA FACOLTÀ DI MEDICINA

De uſtione palpebrarum medicamentis facta. Cap. IX.

VStione palpebrarũ cũ medicamentis adurentibus, priſci omnes, ut paucis expediam, reſpuerunt, quum ob medicamenti acrimoniam oculis infeſtam, tum quod ex immodica aduſtione logophthalmica naſcitur affectio, qua quum hient palpebræ, qualicunque ex occaſione oculorum acies offenditur. Quandoquidem uerò multi pilorum punctionem uſq; experiuntes, ne uocabulum quidem conſutionis crebro audire ſuſtinent, nosq; inuitos detinent, tanquam deploratis hanc ex medicamento aduſtionem molimur. Compoſitio quidem medicamenti huiuſmodi eſt: Calcis uiuæ partes duæ, Saponis Gallici uel cõmunis tantundẽ. Sunt q; ſpumæ nitri parteis quatuor adijciũt. Hæc omnia percolato lixiuio, uel ſaponario, uel alio, ficulneo, uel querceo læuigata, urina incorrupti pueri excipientes mucrone ſpecilli myrtacei ſolij figura, palpebræ inijciemus, tantum ſpatij deurentes, quantum etiam in ſuturæ fuiſſet à nobis comprehenſum. Quum prima iniectione cutis fuerit aduſta, medicamento ſpongiola detracto, rurſumq; aliud impoſitũ tandiu cuti inhærere ſinimus donec nigrorem contrahat. Sin autem minimè nigreſcat, etiam tertium inijciemus. Nigrefacta iam cute & cruſta oborta, reliquum medicamentum detergendum eſt, Balineis deinde & perfuſionibus quouſq; cruſta decidérit, utendum: à cuius caſu, raſilibus linamentis, & collyrijs leuibus plagæ cicatrix molienda eſt.

De leporario oculorum affectu, qui lagophthalmon dicitur. Cap. X.

LAgophthalmi dicuntur, qui ſuperiorem palpebram ſurſum retractã habẽt. Quod uitiũ uel è natura, uel ex cicatrice uulneris, eiusq; uel ſua ſpõte facti, uel ex cõſutione, uel aduſtione, ut modo dicebamus, inartificioſa prouenit. In qua uel mediocris tantum adhiberi poteſt correctio, ſi idoneam craßitiem palpebra nacta ſit: haud enim conuenit ipſa cicatrice diuiſa, et oris cũ linteolis diductis, deligatione etiam uſq; ad ultimam prorſus curationem uti: neq; nimium exiccantia, ſed relaxantia magis unguenta adhibere. Cuiuſmodi eſt fœnogræci cremor ſuperfuſus, & Baſilicum tetrapharmacum reſolutum & linteolo illitum.

De ſutura & aduſtione per medicamenta. Cap. XI.

QVot pilorũ affectibus ſuperior palpera, totidem etiam inferior obnoxia eſt. Nam naturæ ſuæ modò amplior effecta, inuertitur, & phalongoſim & geminatum pilorum ſuccreſcentium ordinem, Græci diſtithiam uocant, ſuſtinent. Eodem igitur ſuturæ modulo

hic

hic quoq; inuerſo tantum linearum ordine, utendum eſt. prius enim lunaris, quo ſanguinis fluxus impediatur mox obeli figura, linea incidi debet. Sub pilis prorſus repudianda eſt ſectio, quoniã inferior palpebræ genuina ſua grauitate prõpte innectitur. Reliqua curãdi ratio perinde atq; in conſutione tractata eſt, hic quoq; competit, niſi quod reſtantia filorum capita, fronti minimè ſunt adglutinanda. At ſi in hoc etiam caſu, manuum adminiſtratione repudiata, uſtionẽ potius per Medicamẽta deligere malis, hãc quoq; à nobis iam traditam habes.

De ectropio. Cap. XII.

VT in palpebra ſuperiore uitium logophthalmum uocatum, ſic in inferiore ectropium accidit. Niſi quod hoc naturaliter nõ euenit, ſed interdum ex relaxatione medicamentis inid efficacibus illatis, præcẽte inflammatione: interdum ex ſutura uel aduſtione parum dextrè adminiſtrata palpebra inuertitur. Acum igitur quæ duplex linum habeat, in carunculam à ſiniſterione hirquo ad dextram uſq; traijcimus, poſtea extremis utriſque acus limo adplicato caruncula attollimus, & ſcalpello ſuccidimus, ſimul cum caruncula acu ſequente. Si palpebra ſic formam ſuã receperit, et æqualiter fuerit reſtituta, de manus opera crimus cõtẽti. Sin carne ablata adhuc inuertatur, cyathiſcũ ſcalpelli iuxtà mucronẽ ſectæ palpebræ ſubijciemus, internaq; parte palpebrã binis lineis ſecabimus, quæ à duobus factæ incifionis angulis auſpicãtibus in faſtigiũ mucronatũ ad Δ literæ Græcæ inſtar coëant, carunculam detrahemus, ut uertex ipſius deorſum ad oculum, Baſis ſurſum ad cilium adpellatum reſpiciat. Deinde hiantes plagæ oras, acu laneum filum trahente coniungemus, geminis conſutionibus cõtenti. Cæterum ſi ex ſutura uel uſtione acciderit inuerſio, ſub inferioribus etiam palpebræ pilis iuxta priorem cicatricem ſimplex linea incidenda eſt, labrisq; diductis limamenta inſinuanda, & reliquis deinceps præſidijs, ueluti in leporina adfectione docuimus, utendum eſt, exceptis fotibus donec ſutura conglutinetur.

De euulſione pilorum palpebram irritantium, quam anabrochiſmum uocant, & aduſtione per ferrum. Cap. XIII.

IN quorum palpebra pili, qui oculum pungunt, multi non ſunt, ſed unus modo aut duo, uel ad ſummum tres mutuo inter ſe propinqui, anabrochiſmum, id eſt, illaqueationem probamus. Quæ fit hoc modo: Acu tenuiſſima accepta, per auriculam eius capillũ muliebrem, aut ſimpliciſſimum byſſinum filum tranſmittimus, duobus ſimul capitibus commiſſis, ſic, ut filum duplicem habeat anſulam inſtar ſinus, alterumq; filum huiuſ-

modi uel capillum in anſulam conijcimus, tranſmiſſáq; acu per cilium ubi pili agnati cernuntur, pilum ſeu pilos in ſinum anſulæ iniectos ſpecillo detrahemus: etſi quidem palpebræ pilus præhenſus fuerit, fili anſulam attrahimus. Sin aũt unus plures ue exciderint, per initium iniectum, rurſus anſulã deorſum trahemus, iterũq; pilo ſeu pilis immiſſis, attrahemus. Quod ſi unus duntaxat fuerit pilus, & idem gracilis qui oculum ſtimulet, eum unà cum alio ex naturalibus pilis euellemus, illitum antea gummi aut alio quodam glutinoſo, atq; ita donec pili in unum coaleſcãt deligabimus. Nõ deſunt tamen qui huic illaqueationi euulſioniq; uſtionẽm præferunt palpepram inuertunt, uulſellaq; pilis irritantibus ſiue unus, ſiue duo, ſeu tres ſint. Candẽte ſcalpelli mucrone oliuari forma, aut ſpecillo auriculari aut eiuſmodi aliquo tenui inſtrumento locum adurũt, unde pilus pilí ue ſint euulſi, ſic cute denſata nullus pilus amplius renaſcitur.

De ueſiculis palpebræ, quæ Græcè Hydatides dicuntur. Cap. XIIII.

HYdatis pinguis quædam eſt eſſentia, ſub cute palpebræ naturaliter conflata. In nonnullis uerò & præſertim pueris, utpote natura humidioribus increſcens grauiorum caſuum cauſa euadit, dum oculum aggrauat, eoq; fluxionibus exercet, palpebræ itaq; his aquoſæ infra ſupercilia apparent, neq; ut decorũ eſt ſurſum queunt attolli. Si eas digitis inter ſe diſtantibus deprimamus, quod medium inter digitos exiſtit, inflari cernitur. Matutino autem diluculo defluxione potiſſimum infeſtãtur. Neque ad ſolis ſplendores niſi lachrymantes lumina conuertere poſſunt, & continuis lippitudinibus tentantur. Aegro igitur adpoſitè collocato, binis digitis indice, & medico paululũ diductis, palpebram comprimemus, collectionem quandam ueſiculæ inter digitos molientes. Deinde famulo poſterius ſtanti & caput ſuſtinenti, ad medium ſupercilium palpebram paululum attollat, iubebimus. Nos ſumpto ſcalpello eam linea tranſuerſa per medium ſecabimus, plaga tamen non maiore quàm in ſectione uenarum fieri ſolitum eſt, nec altiore quàm ut uel totam cutem ſecet, uel hydatidem ipſam attingat. Animũ ad hoc ſolicitius aduertẽtes, multi enim altius per incuriam demiſſo ſcalpello, uel corneã membranam ſauciauerũt, uel certe palpebræ muſculũ. Et ſi ueſicula oculis protinus ſeſe obiecerit, ipſam illico euellemus: ſin minus, rurſum ſuſpenſa leuiter manu lineam moliemur, ipſamq; ſi prorupuerit digitis molli linteolo adprehenſam huc illuc agitantes, & in orbem nonnunquam circumagentes extrahemus. A detractione duplicato linteolo poſca imbuto & ſuperimpoſito deligabimus. Nonnulli ſalem contritũ mucrone ſpecilli nucleum imitante inciſuræ injciunt, quo

hydatidis

hydatidis reliquiæ, ſi quæ fuerint, conſumantur. Poſt ſolutionem, ſi non urgeat inflammatio, illitis collyrijs, uel lycio, uel glaucio, uel croceo, medebimur. Si inflammatione conflictentur, cataplaſmatis ad hoc comparatis dijsq; præſidijs curabimus.

De palpebris coalescentibus. Cap. XV.

COmmittitur interdum ſuperior palpebra cum cilio inferiore, interdum cum tunica adnata, nonnunquam cum ipſa quoq; oculi cornea coaleſcit. Vitium hoc oculum ad munia ſua ignauum ac difficilem reddit, proinde uel ſpecillo patenti palpebræ loco inſerto, uel hamulo ſub icto eleuabis, & ſcalpello pterygijs ſecandis idoneo cõmiſſuram diſſoluito. Circumſpecte ne cornea membrana ſaucietur deuitans, ne procidentiæ ex hoc detur occaſio. Poſt abſciſionem oculo liquorem inſtillabis, palpebris cum linamentis, ne rurſum cohæreſcant, diductis, lanam oui albore imbutã inſerito. A tertio dein die attenuantibus, & cicatricem inducentibus, collyrijs utendum.

De grandinibus palpebræ tuberculis, quæ Chalazia dicuntur. Cap. XVI.

CHalazium eſt ſegnis cuiuſdam humoris in palpebra concretio, quod ſi exteriori palpebræ ſubſidet, inciſione tranſuerſim ſorinſecus ſcalpello facta, ſpecillo deinde uel aliquo id genus inſtrumento tolletur. Si ſpacioſa & hians eſt diuiſio, ſutura oras committemus, & emplaſtrum inducemus. Si exilis plaga eſt, ſimili modo curabimus. Si ab interio riparte ſub cartilagine pellucet, inuerſam palpebram linea tranuerſa interius incidentes, Chalazium extrahetur, quo facto, muriæ inſtillatione utimur.

De uerrucis & inangularibus tuberculis, quæ Græcę Acrochordones & Encanthides dicũtur. Cap. XVII.

PAlpebrarũ uerrucas & inangularia, quia in maiore cantho oriuntur, adpellata tubercula, (Græcè Encanthides) uulſella comprehenſus ſcalpello amputamus, friatam deinde in pollinem chalcitidem ſuperaccendamus.

De pterygijs, hoc eſt, oculorum unguibus. Cap. XVIII.

HOc uitium accidit quum membrana quædam neruoſa à maiore angulo ut plurimum orta paulatim ulterius ad interiora procedit, oculumq; offendit, tum quia cõtrahendo bulbũ moueri non ſinit, tum quia procedendo uniuerſam pupillam operit. Tenuibus ſanè & albicantibus,

quoniam facilius curantur. Hunc ad modum manuum curatio adhibenda eſt, diductis palpebris, unguem hamulo paululum mucrone intus recuruato excipimus, ſublatumq; acu pilum equinum & linum ualidũ ducente, paululũ in ſummitate inflexa, per mediũ traijcimus, linoq; uinctum ſublimem ſuſpendimus, ſeta equina partem pupillæ uicinam quaſi ſerrando deſecantes, ad finem uſq; excoriamus. Totum uerò ipſius reliquũ, quod angulo maiori inhæret, radicitus excidimus: ita ut naturalis anguli caruncula relinquatur, ne ea ablata rhyas ſequatur, hoc eſt, perpetuus humoris deſcenſus. Sunt qui unguem ſublatum, ut diximus, ſcalpello huic muneri dicato totã ſuccidunt, excoriant, ſumma tamen cura adhibita, ne cornea membrana attingatur. Poſt manuum operam læuigati ſalis momentum loco inijcimus, lanamq; candido oui liquore irriguam deuincimus. Facta aliquandiu poſt ſolutione muriam inſtillabimus. Si inflammatio ſubſequitur, dedicatis huic malo auxilijs utemur.

De uuationibus oculi, ſeu ſtaphylomatis. Cap. XIX.

VVatio ſiue ſtaphyloma eſt membranæ quæ cornus ſpeciẽ habet, unà cũ acinali, quæ ῥαγοειδὴς nuncupatur, debilitatæ incuruatio, modò ex defluctione, modò ex hulceratione originẽ trahens. Huic autem uitio manum adminiſtramus, non ut luminis ſpeciem iam abolitam reſtituamus, hoc enim nequit fieri, ſed ut laboranti mediocrem uenuſtatis gratiam conciliemus. Oportet igitur acum ab inferiore parte ſurſum per radices ſcaphylomatis traijcere, deinde alteram acum duplex filum trahentem, ab angulo qui ad manum ſpectat, ad alterum per radices uuationis tranſmittere, tum manente priori acu lini ſinus amputari, atq; ita uuæ ſuperiora, inferioraq; filis deligare, mox acu extracta lanam albumine oui inſuccatam ſuperaccommodare. Ab huius inde ſolutione blandis inſuſionibus oculus fouendus eſt, quoad unà cum ſtaphylomate fila excidant.

De oculo ſuppurato, quod hypopyon dicunt. Cap. XX.

DE purulentis oculis abunde erit, GALENI orationem apoſuiße, quæ ad hunc modum ſe habet: Ocularius quidã noſtræ ætatis medicus Iuſtus nomine, ex capitis concuſſione pleroſq; ſuppuratione oculorum uindicauit. In ſella quippe rectos collocabat, mox capita ipſorum utrinq; à lateribus comprehendens ita quatiebat, ut pus ipſis deſcendere euidenter cõſpiceremus, quod deorſum propter ſubſtantiæ grauitatẽ manauit, tametſi ſuffuſiones nequaquam permanere, niſi accuratè admodum conſtringantur, ualeant. Progrediens rurſus idem GALENVS, inquit, ſæpe autem puris multum ſimul eduximus, cornea tunica paulu-

lum

lum ſupra locum illum, qui iris à quibuſdam, ab alijs corona appellatur, ubi omnes tunicæ inter ſeſe committuntur, inciſa: id quod GALENVS in libro Curatoriæ artis prodidit. A puris excretione uel aquæ mulſæ, uel cremoris fœnogræci melle temperati inſtillationibus expurgantes, deinceps reliquam curationem accommodabimus.

De ſuffuſionibus. Cap. XXI.

SVffuſio eſt hebetis cuiuſdam humoris in membrana quæ cornus ſpeciem refert, iuxta pupillam colluuies, quæ uel uidere, uel lucide uidere impedit. Ex frigiditate potiſſimum & imbecillitate ſpiritus uiſorij prouenit, eamq; ob cauſam ſenibus magis & longo morbo confectis accidit, ex uiolento item uomitu et plaga, alijsq; pluribus de cauſis euenit. Atqui de ſuffuſionibus, quæ adhuc efficiuntur, nullam manus adminiſtrationem requirentibus in tertio uolumine facta eſt mentio, nunc eas quæ conſummatam concretionem, & firmam conſtitutionem acceperunt, indicijs ſuis denotabimus. Cuncti igitur ſuffuſi fulgorem uel multum, uel paucum intuentur, eoq; diſcrimine ab hebetudine & glaucedine diſtat ſuffuſio, quod hebetudine & glaucedine affecti ne fulgorem quidem penitus cernunt. Rurſum itaq; ſuffuſionum & concretionem, & differentiã, & quo modo his manuum adminiſtratio ſit adhibenda, GALENVS te docebit. Oculum, inquit, ſuffuſione laborantem concludimus, polliceq; compreſſam palpebram ad oculum hac illac impellimus. Poſtea oculo recluſo, animaduertentes ſuffuſionem intuemur. In quibus humor nondum exacte concreuit, fuſio quædam ex digiti impreſſura obuenit, quæ primo latior comparet, deinde rurſus in ſuam figurã & magnitudinem redit. Sed in quibus humor ad perfectã duritiem coaluit, nulla neq; latitudinis, neq; figuræ ex compreſſione immutatio obuiat. Quoniam uerò hæc earum & quæ modicè, & quæ ſupra quàm par eſt induruerũt nota communis eſt, colore ipſas diſcernemus. Nam quæ ferri colorem uel cœruleum, uel plumbi referunt, mediocriter coaluerũt, & ad deductionem accõmodatæ ſunt. Quæ uerò gypſo aut grãdini ſimilem colorem habent, ultra modum compactæ & induratæ ſunt. Hæc ubi ex GALENO didicimus. Collocato inſedili homine in lucido citra ſolem loco, ſanum oculum ſumma diligentia colligabimus, tum apertis alterius palpebris: ab iride appellata eum ad minorem hirquum, aliquantulum ad ſpecilli mucronis inſtar deducemus, & retuſo punctorij ſtili capitulo locũ ubi pungendum eſt notis deſignabimus, in leuo quidem lumine, dextera, in dextro, leua manu operãtes. Mox teretem ſpecilli mucronem inuerſum acriter notæ deſignatæ impingimus uſquedum inani loco incidimus. Ea nobis erit menſura, ut tam altè pene-

tremus, quantũ à pupilla ad iridẽ intereſt ſpacij. Ex ſuperiori igitur ſuffuſionis parte acu adacta (euidenter enim ferrum, propter corneæ membranæ pelluciditatem, conſpicitur) humoris concretionem per ipſam ad inferiorem regionem deducimus. Et ſi ſtatim deducta fuerit, perſiſtemus, quieſcentes aliquantulum. Sin reuerſa fuerit, iterum deriuanda eſt, poſt autem humoris colluuiei deductionem, ſenſim circumuertendo ſtilus extrahendus eſt, tum ſalis capodicis momentum aqua dilutum oculo eloto inſtillandum eſt, lanamq; flauo oui liquore imbutam cum roſaceo foris impoſitam deuinciemus, ita ut oculus ſanus, ne una cum altero moueatur, ſimul deligetur. Deinde in domuncula ſubterranea laborantem prorſum quieſcere, & tenui uictu uti præcipimus, oculis ita ad ſeptimum uſq; diem, niſi quid prohibeat, deligatis, à quo reſoluemus, & ex rebus quibuſdam uiſibilibus obiectis uiſionis periculum faciemus. Quod inter manus curationem & ab hoc protinus fieri non debet, eo quod ex uiolenta intentione facilè rurſus refluere ſuffuſio ſolet. Si qua inflammatio urgebit, etiam ante ſeptimũ diem facta ſolutione certatim occurrendum eſt.

De Aegilope abſceſſu oculi. Cap. XXII.

AEgilops tumens abſceſſus eſt inter maiorem hirquum & nares medius. Quod uitium remedijs difficulter eliditur, tum ob partium tenuitatem, tum ob periculũ, quod ex conſenſu oculo imminet. Quare ſi ad ſummam cutim eruperit abſceſſus, omne id quod extuberat oſſe tenus circumcidendum eſt. Si ad malam hulcus dehiſcens ceu fiſtula ſubierit, totum ipſum aperiemus, & os etiamdum incorruptum rademus. Sin iam carie uexetur, candentibus ac retuſis ferramentis aduremus, ſpongia frigida aqua irrigua oculo impoſita. Quidam poſt carunculæ exciſionem terebra uſi, humorem uel pus in nares traducunt, nos ſola aduſtione contenti ſumus, eo uſq; ferramentis ægilope dicatis adurentes, ut ſquama abſcederet. Poſt uſtionem medicamentis ex lenticula & melle, uel malicorio, ſidioto'ue, & reliquis exiccantibus præſidijs utimur. Quod ſi ægilops non ad ſummam cutem, ſed ad hirquum tendat, ſcalpello uel ad pterygia ſecanda, uel ad uenam aperiendam idoneo, totam eam quæ inter hirquum exiſtit particulam, ad abſceſſum reſoluentes, carnes ex imo euellimus, & moderatè exiccabimus. Vitri autem puluiſculus inſperſus mirificè deſiccat. Idem aloẽ cum manna præſtat. Rliquam ægilopum curationem tertio libro tractauimus.

De au-

De auditorijs meatibus non peruijs. Cap. XXIII.

HOc uitium à primo natali die accidit, membrana quadam auditorium meatum obſtruente, nunc in ſummo tantum, nunc in alto. Poſtea facta prius ſecundum meatum exhulceratione, caro enim ſuperexcreſcens ipſum cicatrice obturat. Si igitur in alto fuerit membrana auditum impediens, difficilis erit omnis conatus, diſſecare tamen ipſam tenui aliquo inſtrumento tentandum eſt. Si in ſummo, aculeato cultello, quod Græci ſcolopomacherium uocant, hanc diuiſam, ſi opus eſt, etiam detrahemus. Si carnis incrementum fuerit, id ſcalpello ad unguis accommodato, uel ſpathula polytica auferemus. Deinde linteolum ex lacinijs adpoſite ad meaculi menſuram contortum aqua imbutum, in læuoremq; detrita chalcitide, uel tali aliquo arido aſperſum inuolutumq;, ne caro rurſus increſcat, in meatū demittemus: quod tamen, ſi inflammatio infeſtat, protinus tollendum eſt. Si meatus ſanguine manat, ſpongia aqua frigida madens imponenda eſt, aliaq; ad hoc conſecrata remedia conuenienter adhibebimus.

De ijs quæ in auditorium meatum inciderunt. Cap. XXIIII.

INcidunt in aures non ſolum calculi, ſed etiam uitrum, fabæ, & ſiliquarum oſſicula. Vitrum utique & calculi propriam magnitudinem ſeruant, fabæ & ſiliquarum oſſicula, & id genus reliqua naturali corporis humiditate inflata, extremos cruciatus inducunt. Oportet itaque ſpecillo auriculario, uel hamulo, uel uulſella hæc eijcere. Vel uiolenta capitis concuſſione aure ſupra circulum aliquem poſita. Sæpe etiam numero hæc per calamum ſugendo extrahimus, exugentes quemadmodum aquam quæ auribus inciderit, cæra circumquaque calamum quà auri injicitur obturantes, ne uſpiam ſpiritui exitus pateat. Lapillos & reliqua huiuſmodi corpuſcula, ſpecillo lana inuoluto, rheſinaq; terebinthina imbuto, uel glutinoſo quodam oblito leniter in aurem demiſſo, extrahimus. Si uerò non ſucceſſerit, ſternutamentum proliciente remedio naribus indito, os ſimul & naſi foramina obturato. Si ne horum quidem ulli obtemperauerit, antequam inflammatio & conuulſio, uel periculum demum aliquod fuerit ſubſequutum, manuum ſcalpelliq; opera auferemus. Collocabitur itaque laborans, ut auris eius auerſa ſit, retro eam quæ fibra dicitur ad baſim ipſius & lunata figura, linea exilis inciditur, latiuſculaq; ſpecilli parte corpuſculum quod inhæret, extrahemus. Deinde ablato illo plagam conſuetam haud aliter atq; cruenta medemur.

De Pa-

De Polypis. Cap. XXV.

POlypus tumor eſt, qui præter naturam intra naſi foramina concreſcit, à marini animalis polypi ſimilitudine nomen ſortitus, tũ quia carni eius ſimile eſt uitium, tum quia quemadmodũ ille ſuis cirrhis piſcantes ulciſcitur, manus ipſorum ſuis flagellis implicans. Ita & hoc uitium nares laborantium obſtruit, difficultatem quũ reſpirandi, tum loquendi exhibens. Duri itaq; & tactui reſiſtentes polypi, ſubliuidi & malefici, utpote cancri naturam reſipiſcentes, non ſunt attingendi, fragiles autem magis, laxiores torpentesq; neq; maligni, manus opera curandi ſunt. In ſella igitur aduerſus ſolarem radium hominem figurabimus, leuaq; manu narium eius meatum dilatatum tenentes, dextera ſpatha huic rei dedicata polypicá ue ad myrtacei fólij formam obuſta polypum uel excrementum carnis in orbem circumcidemus, eam in partem ferramenti acie impoſita, ubi naribus adhæreſcit, deinde auerſa manubrioli parte exciſam carnem eximemus. Etſi naſi meatum purum effectum uiderimus, ad remediũ auxilia deueniendũ eſt: ſi qua polypi particula ſuperfuerit alterius ferramenti, ad polypum eradendũ facti, acie immiſſa, relictum corpus cũ tenſione, torſione, et raſura ſtrenuè cducemus. Maleficos autem polypos gracilibus & oliuaribus ferramentis candentibus adurere conuenit. Poſt aduſtionem, præſidia uſtionis dicata adhibenda ſunt. A ſcalpelli uerò uſu manuumq; opera, ſpongia loco exacte deterſo, poſcã uel uinum in nares infundimus. Etſi liquor per palatum ad fauces tranſierit, bene ſe habebunt functiones manuum: Sin minus, indicat polypi carunculam circa oſſa, quæ à colando ethmoides dicuntur, hærere: uel ſuperius, quæ inſtrumenta polypica nondum comprehenderunt. Linum ergo mediocri craſſitudine funiculi aut faſciæ inſtar, ueluti per duorum aut trium digitorum ſpaciũ nodis innexum in foramen ſpecilli inſerimus, deinde alterum extremũ ſurſum ad colatorios uſq; meatus propellimus, idem per palatum ad os uſq; eijcientes, utraq; manu apprehendentes ultro citroq; trahimus, tanquam nodis ceu ſerra ſuperfluam carnem perforantes. Poſt hæc meatus funiculari linamento apertus ſeruandus eſt. A tertio dein die Paſtillo Muſæ, & id genus alijs reliquias uitij abſumemus, unaq; locum exiccabimus: paſtilli poſtremo quæ cicatricem faciũt, adhibendi ſunt. Plumbeis fiſtulis ſcite, ſi res exigat, toto curationis tempore, naribus iniectis.

De curtis, quæ colobomata dicuntur. Cap. XXVI.

CVrta uerò in auribus aut labris hoc compendio ſanantur. Principio ſanè cutem ab inferiore parte excoriamus, ac leuiter detrahimus, poſtea commiſſis inuicem uulnerum oris, & eo quo in callum induruit

runt ablato, mox fibulis conſarcinamus & conglutinamus.

De epulidibus & parulidibus, gingiuarum abſceſſibus. Cap. XXVII.

EPulis caro quædam eſt ſuperflua iuxta dentium aliquem in gingiuis exorta. Parulis uerò puſillus circa gingiuas abſceſſulus eſt. Epulidem ergo uulſella aut hamulo ſublatam excidimus. Parulidem orbicu latim exciſam linamentis impoſitis curamus. Scio ego parulidem ſæpenumero phlebotomo ſolum punctam pure euacuato deſijſſe. Poſt ſcalpelli uſum uino protinus, ſequenti die mulſa collui mandamus. Tertio die anthe rum, id eſt, floridum remedium, aridũ uulneri, donec abſoluatur curatio, inducemus. Si putrilago gingiuas infeſtat, & conuenientia huic remedia nihil ſubueniant, tenuibus, retuſis, candentibusq; ferramentis aduretur.

De dentium euulſione. Cap. XXVIII.

DEntem qui eximendus eſt, uſq; ad radices circumſcarificatum forcipe paululum cõcutientes, euellimus. Si dens eroſus eſt, id foramen tenui linamento replendum eſt, ne ſtrictus ſub forcipe confringatur. Euulſo dente, reſtantes caruncul æ ſale tenuiſſimo infriatæ conſumentur. Mox uino uel poſca, quoad ſanatio finiatur, collui debet. Quoniam autem ſuperflui quidam dentes agnaſcuntur, eos qui radici inſerti concauitatibus hærent, ſcalpro exciſorio excindemus, qui non ita inſeruntur, forcipe educendi ſunt. At ſi dentium aliquis ſupra quàm par excreuerit, uel cõfractus fuerit, quod prominet & ſuperuacaneum eſt lima, rhinario ue aterẽdũ eſt, adhæreſcẽtes q; ipſis, ceu aſſolet, ſquamulæ, uel ſpecilli latiuſcula extremitate, uel raſorio cultello, uel limula deniq; expurgandæ ſunt.

De ancylio, id eſt, incuruatione, aut retractione linguæ qua laborantes ægre ſermonem faciunt. Cap. XXIX.

ANcyloglo ſſum uitium eſt linguæ, quod aliâs ex natiuitate euenit, quum membranæ quæ linguam cõtinent, duriuſculæ ac breuiores à natura productæ ſunt. Alias ex cauſa accidentaria, quum ſub lingua ex hulcere aliquo durior cicatrix relicta eſt. Quibus natura hoc uitiũ cognatum eſt, ex eo quod tarde in ſermonem prorumpunt, & nulla præcedente exulceratione uinculum iuſto maius cõſpicitur, cognoſci poſſunt. Qui ex aduentitia occaſione hoc patiuntur, cicatricem euidenter conſpicuam præferunt. Deſidere itaq; in ſedili ægrum oportet ita figuratum ut lingua eius ſurſum ad palatum attollatur, & nerueum illud per tranſuerſum ſuccidetur. Quod ſi ex cicatrice aliqua curuitas linguæ prouenerit, uncino callus apprehenſus extrahendus eſt, & laterali linea incidendus,

ſic ut incuruatio illa diſſoluetur. Animaduerſione ſimul habita ne alte fiat inciſio, & ſubiacentes uenæ diſſecentur. Profluuium enim ſanguinis incompeſcibile frequenter inde fieri conſueuit. Ab opere autem patrato, ex aqua frigida uel poſca uulnus eluendum eſt, deinde ea curandi ratione quæ relaxet, & carne repleat, utendum.

De tonſillis. Cap. XXX.

PExinde atq; in collo glandulæ induratæ, Strumæ nuncupãtur, ita etiam pariſthmia inflammatione tentata, uel ſupra quàm par eſt aucta, & quaſi exiccata, difficultatemq; tranſglutioni & ſpiritui exhibentia, è regione utrinq; ſibi inuicem oppoſita, Græcè Antiades, hoc eſt, tonſillæ appellantur. In quibus quum adeſt inflammatio, ab opere abſtinendũ eſt, quum illa uerò aliquantulum finita fuerit, manus admouenda, præcipue candidis, in arctum coactis, & ad radices anguſtis. Nam quæ madore flacceſcunt, rubentq;, & latam baſim habent, facillimè ſanguinis eruptione periclitantur. Collocato igitur aduerſus ſolis fulgorem homini hiare præcipimus, famulo caput poſterius continente, & lingua eius ab altero ſpatha ad id facta ad inferiorem maxillam depreſſa, nos uncino tonſillæ iniecto, ipſam pro uirili membranis intactis, attrahimus. Poſt hæc totã ipſam à radice amputamus, ſcalpello incuruationi linguæ dicato. Bina enim habentur id genus inſtrumenta, aduerſa inter ſe acie recuruata. Poſt exciſionem unius, alteram eodem modo, uice conuerſa aggredimur. Poſt quam munia ferro ſunt obita, laborans ex aqua gelida, aut poſca gargarizabit. Si ſanguinis profuſio ſuperueniat, rubi etiã raſarumq; et myrti decocto tepido utendum eſt. Si copia ſanguinis feratur, plantaginis & ſolidaginis ſucco, & ex ſuccino paſtillo, & lemnio ſigillo poſca diluto collui debent. Eruptione autem ſanguinis finita, ſequenti die, roſarum flore, croco & amylo, cũ lacte uel aqua, uel oui albore, uel aquæ mulſa roſacea perungentur. Si ſordes hulcera contraxerint, ex melle collutiones, illituſq; ſalubriter adhibentur.

De uua. Cap. XXXI.

GVrgulio quum uocis plectrum quoddam exiſtat, identidem à capite fluctionem excipit. Idemq; præter naturã auctus, ſi oblongior & tenuis euadit, Columella: ſi inferiore eius parte craßius & orbicularis fiat, Vua adpellatur, utrũq; à ſimilitudine nomen inditum. Huic affectui, ſi neq; uniuerſalibus præſidijs, puta ſanguinis detractioni, & pharmaco concitatis euacuationibus, neq; ijs quæ exterius loco injiciuntur, aſtringentibus inquam, uel repellentibus, uel diſcutientibus remedijs ſuccurri nõ poteſt, ad Chirurgiam deueniendum eſt, ne aßiduo irritatu tußim & uigi-

lias,

lidas, & ſtrangulatum etiam aliquando inferat. Cõtractas igitur uuas, orbiculares non oblongas, cruentas uel liuidas, manu non attingamus. Tenues autem, oblongas, in ſummo muris caudæ modo attenuatas, reſolutas, non adeo ſanguinolentas, ſed albicantes manu curabimus. Statim enim ab inflammatione uindicantur. Idq; tantum præcidendum eſt, quo longior uua quàm ſecundum naturam exiſtit. Nam ſi prorſus tota præcidatur, ut ſummum thoracis regionibus adfert nocumentum, ita mutos interdum efficit. Collocato itaq; ad ſolis radios laborante, os quantum poteſt diducere iubebimus. deinde uuaria forcipe aut uulſella, quod ſuperuacuum eſt præhenſum, & ad inferiorem partem tractum ferramento ad id facto, uel ſcalpello ſutorio, præcidimus. Ab opere autem patrato, agenda eadẽ ſunt, quæ in uenarum ſectione conprehenſa ſunt. Non raro autem propter ægrotantis pauorem, uel ob ſanguinis profluuij metum, uel ob medicamenti ſiccitatem ferrum deuitamus, & adurente potius medicamento eam conſumimus. Vbi illud quod in palpebrarum aduſtione dictum eſt medicamentum, uel id genus aliud adhibere conuenit, eoq; inſtrumento quo uuæ aduruntur ſinus implere, et homini os quammaximè poteſt diducere iuſſo, lingua per miniſtrum forcipe ad id accommodato depreſſa, tantam uuæ partem inſtrumento dilatato apprehendimus, quantam amputari competit. Medicamentum autem ſubſtantiam habeat, neq; nimis liquidam, ne diffluens ab uua deerret, inferiora autem membra adurat. Ob hoc etiam homini præcipimus, ne per uniuerſum aduſtionis tempus deglutiat, neq; nimis durum, quo facilius uuæ inſidat. Si uno iniectu ſumma uua nigritiem contraxerit, contenti ſimus: ſi minus, bis utemur, toto adminiſtrationis tempore ægro os apertum deorſum inclinante, ut ſputum eliquatũ, & medicamenti portiunculæ ex ore effluãt. Horæ enim unius ſpatio uua emoritur, tertio quarto ue die excidit. Poſt uſtionem indice molli lana aut ſtippa inuoluto, gurgulionem undiq; extergimus, uel aqua os collui iubebimus. Colli autem regionem ex chamæmelino fouebimus, quemadmodum in illis quibus tonſillæ fuerunt ablatæ, ob communem quam cum his habet affectionem. Gargarizationes inſuper & illitus pari modo adhibenda ſunt.

De ſpinis gulæ infixis eximendis. Cap. XXXII.

DVm eſtur ſæpenumero ſpinæ tum piſcium, tum aliorum quorundam diuerſis gulæ partibus deuorantur. Quæ igitur oculis ſubiacent, uulſellis ad ſpinas eximẽdis factis, quæ priuatim acanthobola dicũtur, extrahẽdæ ſunt. Si uerò in inferioribus gulæ locis, ad glutiẽdi orificiũ

hæserint, alio modo educentur. Nonnulli maiora corpuscula, ueluti caulem lactucarum, aut panis bucceas deglutiendas exhibent. Alij spongiolam puram ac mollem cum filo ipsi alligato deuorari iubent, & mox apprehenso filo rursum extrahi, idq; sæpius ut spina spongiæ infixa simul educatur. Leonides autem cataplasmata quæ concoquant exterius imponere præcipit, cuiusmodi ex cruda polenta oleo & aqua subacta conficientur, ut spina suppurata ultrò excidat. Si eadē hora qua spina infigitur, uel priusquā in uentriculo fiat concoctio in laborantē inciderimus, eo quod infixum est in cōspectū nō ueniēte digito uel pinna in os demissa euomere mādabimus. Sic enim interdum accidit, ut unà cū uomitu quicquid infixū est, eijciatur.

De gutturis incisione. Cap. XXXIII.

CHirurgicorum optimi hanc quoq; manuum curationem descripserunt. Antillus igitur ita tradit, in his qui angina laborant, ut de ratione uictus docebitur, manuum administrationem repudiamus, quum inutilis futura sit incisio, ubi arteriæ omnes & pulmo affectus est. In ijs autem, qui circa os & mentum inflammationem experiuntur, aut etiam tonsillis, quæ faucium os operiunt, nulla laborante arteria, nō alienū est, quo strangulationis periculum euitetur, gutturis incisione uti. Mox quum in opere sumus, infra gutturis caput spatio trium ipsius aut quatuor orbium partem quandā asperæ arteriæ (tota enim diuidi sine periculo nequit) amputabimus. Nam hic locus est accommodus, tum quod ex carnis sit, tum quod uasa procul à parte diuisa sint dissita. Reflexo itaq; in posteriorem partem ægrotātis capite ut guttur manifestius in conspectū ueniat, transuersa linea inter duos circulos ipsum incidemus, ut cartilagine intacta, membrana tantum cartilagines inuoluens, discindatur. Quod si quis meticulosior in hoc opere fuerit, uncino is cutem eleuatam prius diuidet. Postea sic guttur ipsum aggressus, uasis omnibus, si forte occurrant, præteritis, sectionem faciat. Hactenus Antyllus. Coniectabat autem is gutturis incisionem, tum ex spiritus quodam cum murmure eruptione, tum ex uocis interruptione. Quum autem strangulatus periculum præterijt, oras plagæ renouatas futuris committemus, ita ut cutis sola absq; cartilagine consuatur. Et quod cruentis facit medicamentum adhibebimus, si non glutinetur carnem inducente remedio utemur. Eadem curatio erit adhibenda, si quis nobis obtigerit, qui finiendæ uitæ desiderio iugulum sibi sauciauerit.

De abscessu. Cap. XXXIIII.

QVod abscessus carnium seu carnearum partiū corruptio & mutatio sit, et quæ nam origo eiusmodi, quotq; eius sint discrimina.

quarto

quarto libro ſatis ſuperq; diſertatum eſt. Nunc eos tantum quibus citra manuum ſcalpelliq; operam mederi non datur, perſequemur, quum exacta in pus facta fuerit mutatio. Quàm ex his facilè cognouerimus, quod dolores, febris ſi præceſſerit, rubor, pulſus, & reliqua inflammationis ſigna diminuuntur, & in mucronem tumor acuminatur, & ad digitorum compreſſuram pus ſublabitur, potiſſimè in abſceſſibus qui ſumma occupant, tunc ad manuum miniſtrationem ueniendum eſt. Si uerò neq; tactu ſubſidat, neq; faſtigietur tumor, eo quod in alto deliteſcit alias mutationis notas animo reputantes, ſcalpellum adhibebimus. Sciendum autem quod abſceſſus ante abſolutam interdum in pus mutationem, incidi uel crudos conuenit, ſi uel propè articulos, uel principem aliquam partem cõſiſtant, ne immorante putredine uel ligamentum, uel membrum aliquod neceſſarium pariter corrumpatur. Abſceſſus porrò digito uicinos ante perfectam maturationẽ, uel crudos aperire præcipit Hippocrates, ueritus ne in perforationem procedant. Inciſiones itaq; non pari linea ſunt omnes faciendæ. Nam in fronte naturales, in capite capillorum exortus ſequemur, cura decoris, quatenus fieri poteſt, habita. Recta uerò linea brachia ſecamus, & cura ſecundum muſculos & tendones. Neruis & arterijs principibusq; corporis partibus magno ſtudio euitatis. Nunc in rectum, nunc tranſuerſum, pro ut res exiget, abſceſſum diuidentes. Minores quidem abſceſſus una, maiores pluribus, iuxta magnitudinis rationem, tenuioribus tamen, & effluxioni idoneis lineis incidemus. Plurimũ faſtigiati, crudi, tenues, & emortui latius ſunt excidendi, ut plaga in trianguli, aut myrtacei folij, aut alterius anguli figuram euadat. Nam orbicularis ad recipiendam cicatricem eſt aptior. Qui uerò non ſunt faſtigiati, ſimplici duntaxat linea ſunt aperiendi. Sed quum ingentem ſinum inuenimus, ſi carnoſa cute & ad glutinandum ſufficiente operiũtur, ſat eſt, ſi idoneis ad puris exitũ ſectionibus utemur. Si tenuis & ex carnis admodũ cutis ſuperiacet, in longitudinẽ diſſecetur. Deinde facta ſimplici diuiſione, ſi corpuſcula utrinq; ſita gratilia ualde & macilenta uidebuntur, excidenda ſunt. Functione manuum iam obita, ſpongia locus abſtergẽdus eſt. Si exiguus eſt abſceſſus, & unica facta linea, ſimplici lineamentorum iniectione utendum. Si amplius & multotiens ferrum expertus, lemniſcum, hoc eſt, linamentum aliquod in longitudinem implicitum, per foramen eſt traijciendum, ſimili modo plagæ linamentis implendæ ſunt. Si ſanguinis eruptio comitetur, aqua frigida, uel poſca utendum. Si ita non ſiſtatur, ſcobs chalcitidis eſt inſpergenda, quæ ſæpe ob flaccidam putredinem admouetur. Splenia hyeme, & neruoſis in partibus uino cui oleum adiectum ſit madefacta imponamus.

Aestate & carnosis partibus aqua oleo admixto, uel etiam ipso quoq; uino cum oleo, sed frigido tincta deligabimus. Postero die ijsdem his liquoribus irrigabimus. Tertio post die soluentes, & spongia detergentes, linamentis tetrapharmaco illitis utemur. Si inflammatio desit, eundem fotum adspergineméq; ramentorum custodiam superaccommodabimus. Sin adsit inflammatio, adspersionibus congruis prius usi, cataplasma ad concoquendum idonium, injiciemus. Finita uerò inflammatione maturantibus, & carnem inducentibus præsidijs medebimur. Sinus quoq; glutinãtibus medicamentis, ueluti in quarto memoratum est libro, sanabimus.

De Strumis. Cap. XXXV.

STrumæ sunt adenes indurati, quæ in collo axillis & inguinib. præcipuè consistunt. Chœrades Græcè appellati, mutato à chœradib. scopulis nomine, uel à suibus multiparis animalibus, uel quod eiusmodi collum chœri, hoc est, porci habeant. Generantur autem strumæ in anteriore ceruicis parte, uel in altera tantum, uel utrinq; una, uel binæ, aut plures, inq; suis membranis singula perinde ac steatomata, atheromata, & melicerides complectuntur. Quæ dolore afficiunt, attrectatuq; manuum & medicamentis efferuntur, ac deteriores fiunt. Maleficæ sunt quas etiã carcinodas quidam dixerunt. Patetq; omnibus has neq; manu, neq; ferro cedere. Illis igitur tantũ quæ attactu, & opportunis medicamentis morigeræ ac benignæ, hoc modo manus adhibendæ sunt. Superficiarias & in cute serpentes, simplici diuisione facta, ab incumbentibus particulis absoluemus, oraséq; hamis cute distenta membranis excoriamus. Sicut in uasorum dissectione docuimus, ac paulatim euellemus. Maiores autem strumas hamo infixo suspendemus, & simili modo excoriatæ à cohærentibus partibus undiquaq; liberabuntur. Cura adhibita, ne soporariæ arteriæ, quas carotidas dicunt, uel nerui recurrentes attingantur. Si uerò uena aliqua incisa cruore opus adumbret, laqueo adstringatur. Vel, nisi amplior fuerit, planè etiam abscindatur. Atq; quum ita strumæ radix in arctum uenerit, scitè admodum amputabitur. Demissoq; indice diligenter perscrutabimur num aliæ strumæ adiaceant, quæ similiter tollantur. Quod si num in strumæ fundo uas aliquod ingens, uel plura etiam subsint dubitemus, ferro abstinere, laqueoq; excipere conuenit, ut particulatim tutò sponte sua excidat. Tunc linamentis medicamento illitis; curatio tentabitur: nam si excindantur, oræ committuntur. Incisiones autem rectis lineis sunt faciendæ, etsi nihil superfluum habuerint, illico consuendæ. Si ex tumoris cute quid redundat, parte ea myrtacei folij instar exempta futuris utemur;

mur, medicamentuḿque ad cruenta idoneum ſuperaccommodemus.

De ſeuationibus, pulrationibus, & mellifauijs, quæ Græci ſtearomata, atheromata, & melicerides uocant. Cap. XXXVI.

HAec quoque in abſceſſuum genere quum ſint, eo tamen diſcrimine diſident, quod qui propriè abſceſſus dicuntur, inflammationem experiuntur, & dolore afficiunt, acreḿque humorem & corrodentem continent, neque peculiari aliqua membrana ſeu tunica amiciuntur. Quin & hæc quoque inter ſe differunt. In adipinis enim nodis, ſteatomatiśue contentus humor adipi ſit, ut præ ſe ferat appellatio, ſimilis, qui in pultaceis nodis ſeu atheromatis, atheræ, id eſt frumentaceæ pulti, qui in melleis ſiue meliceridibus humor, mellis ſpeciem refert. Diſcernes autem hoc modo: Nodus adipinus ſeuatióue durior eſt alijs, tactui renitens, baſimq́; firmiorem habẽs. Melleus uerò nodus, tangentibus quaſi laxum quoddam corpus ſubſidet, & lente quidem cedit fluit́que, celeriter autem ad ſitum priſtinum reuertitur. In manuum functione haud aliter ac ſirumæ curantur, inciſione, excoriatu, ſuturis, & reliqua medendi ratione. Soluḿ ne membrana uioletur cautio eſt, ne humor qui continebatur effuſus manuum actioni impedimento ſit, & partem aliquam relinquat. Vnde occaſio fit, ut plerunque circa brachialia, & malleolos, & articulamenta ad mouendum facta, denuo uitium tale renaſcatur: ſicuti & ſtruma ſi uel tota, uel portio ipſius relicta. Si huiuſmodi quid inciderit, præſtat nõ ſuere, ſed exedentibus medicamentis reliquias conſumere.

De aneuryſmate, id eſt, dilatatione. Cap. XXXVII.

ANeuryſma tumor eſt mollis, digitiśq; cedens, cuius origo ex ſanguine et ſpiritu eſt, de quo GALENVS ſic tradit: Aperto arteriæ orificio, affectus aneuryſma appellatur. Accidit interdum ex uulnere, quotiens cutis exterior ad cicatricem perducitur, permanẽte abſq; cicatrice arteria, nec coaleſcente, nec carne obſtructa. Deprehenduntur his notis affectiones huiuſmodi arteriarum pulſu: imò ſi manu comprimamus, tumor quodammodo euaneſcit, recurrente quæ ipſum efficiebat in arterias ſubſtantia: Hæc GALENVS. Nos uerò ipſas inter ſe hunc in modum diſcernimus: Quæ apertione uenarum obueniunt, proceriores ſunt, & in alto conſiſtunt, & ad compreſſuram digitorum ſonitus quidã exaudiatur, quum nullum huiuſmodi ſonitum, quæ ex ruptura eueniũt, efficiãt, & circulares magis ſunt, & in ſummo ſubſident. His itaq; quæ in axillis inguinib. & ceruice exiſtunt, quæq; alia loca infeſtant, et prægrandi magnitudine ſunt aneuryſmatis propter uaſorum amplitudinem manus adhibenda

hibenda non eſt. Quæ extremis partibus, brachijs, cruribus, & capiti obueniunt, ferro aggredi hoc pacto conuenit: Si per nerui arteriæue dilatationem tumor emerſerit, cutem recta linea per longitudinem incidemus. Deinde arteriarum labia uncinis diſtracta, quemadmodum in uaſorum diſectione comprehenſum eſt, excoriantur, & inſtrumentis huic rei dicatis circũpurgata arteria denudabitur, traiectione acus duobus funiculis et lino utrinq; facta deligatione utendum, ſecta arteriæ parte ſcalpello per medium & cum ambiente membrana unita, quæ pus maturant, uſq; dum funiculi excidant, medicamenta ſunt inducenda. Si rupturæ fertur acceptum aneuryſma totum id, quatenus fieri poteſt, unà cum cute digitis prehendendum eſt, poſtea acu duplex filum ducente inferius tranſmiſſa, & fili anſula forcipe præciſa, ſic binis utrinq; filis, ueluti de ſtaphylomate dixi mus, tumor eſt deligandus. Si metus eſt ne fila hæc corrupta dilabantur, altera duplici ſimiliter filo inſerto traijcienda eſt acus per totum, quæ priorem premat, atq; pari modo anſula præſecta, quatuor filis tumor eſt uinciendus, uel tumore per medium adaperto atq; eximanito, cutis circumcidenda eſt, ea quæ ligata eſt relicta. Splenioq; ex œneleo ſuperaccommodato, linamentis medicamento imbutis medebimur.

De hernia gutturis, quam bronchocelen appellant. Cap. XXXVIII.

BRonchocele ingens & rotũdus in ceruice tumor eſt, mutuato ab interioribus colli partibus nomine, cuius differentiæ ſunt duæ. Siquidem aliæ adipationes, aliæ partium dilatationes præſentant. Quas ex ijſdem quibus aneuryſmata notis cognoſcemus, & ceu uitium conclamatum deuitamus, quum omnia ſimiliter aneuryſmata, maximè quæ in collo oboriuntur, cum periculo propter arteriarum amplitudinem manuũ operationem admittant. Seuationes autem referentes, perinde atq; adipationes curentur, ſeparatis, intactisq; uaſis, quemadmodum in ſcrofularũ curatione explicuimus.

De Ganglio. Cap. XXXIX.

GAnglium eſt nerui in nodum coitio, ex ictu uel defatigatione magna quidem ex parte, in brachiali & malleolo, & locis quæ articulis mouentur, alijs itẽ corporis partibus, proueniens. Comitatur hoc malum tumor concolor, renitens & dolore uacans. Quem ſi uiolenter quis præmat, torporis quendã ſenſum exhibet, nõ altè, ſed ſub ipſa cute oriens, ad latera tantum nutans prorſum aut retrorſum nequaquam etiam ſi uiolenter adigas. Ab his, quæ crura, aut brachia, aut extimas partes occupãt, ſcalpelli operam arcemus, periculum enim ne ſi quid illic excidatur membrum

brum illud mutilum reddatur. Quæ in capite & fronte eueniunt, opere chirurgico ita curamus. Cutis ſcalpello diuiditur, & ſiquidem parua ſunt uulſella comprehenſa ex radice præciduntur. Si grandia, uncinis transfixa excoriataq; auferuntur, ſuturis oræ committuntur, medicamentumq; cruentis uulneribus dicatum injcitur.

De uenarum ſectione. Cap. XL.

QVanquam ſanguinis detrahēdi ratio per uenas neminem fugiat, tamen ut ea medicinæ portio, quæ manus opera adminiſtratur, numeris omnibus conſummata ſit, & ob artificioſas eius diſtinctiones, non erit etiam hic nobis ſilentio tanquam deſpicabilis prætereunda. Prima igitur inciſionis uenarū intentio eſt, ut ſanguen ſuperfluū euacuetur. Sanguinis uerò redundatio duplex indicata eſt, una quidem aduires, etiamſi uenæ ſartæ non uideantur, quo in ſtatu homines illico imbecilles infirmiq; redduntur, quum natura onus ueluti ſarcinam quandā ſuſtinere non queat. Altera uerò ad ipſa, quæ ſanguinem cōtinent, receptacula, ipſa ſanguinis tranſfuſione ſpeculata, etſi uirtus citra moleſtiam id perferat. Vnde ruptis interdum uenis, ſputum cruentum, uel aliæ ſanguinis fluxiones accidunt. Redundantiam ergo ſanguinis, quæ ex uirtute ſpectatur, corporis grauatio arguit. Venarum copiam, diſtentio, & quod illæ ſartæ inturgeſcunt. Vtraq; autem eximanitionem neceſſariam eſſe ſignificat. Quocirca inter morbi ſtatim principia, ſi neceſsitas urgeat, ſanguinē interdum per uenas detrahas, ſola prius ciborum in uentriculo concoctione, aut etiam iuſta ſanguinis in iocinore elaboratione conſiderata. Quod ſi per initia alicuius ergo uenæ ſectio prætermiſſa fuerit, ultra etiam ſeptimum diem eam incidere haud erit abſurdum, ſi id uſus & neceſsitas expoſtulet, & ægri uires non renuant. Oportet autem eum, qui ſanguinem detrahere uult diligenter diſpicere, num multa recrementorum in inteſtinis retentio ſit, & deprehenſam leni prius clyſtere euacuare, ne uenæ ab inteſtinis putridam aliquam retrimentorum eſſentiam attrahant. Atq; ijs quidem, qui propter urgentem affectum ſanguinis detractionem poſtulant, quouis tempore, acceſsionum duntaxat particulariū febrium uigore euitato, uenam incidemus. Si continua fuerit febris, matutinū tempus omnino magis erit oportunū. Qui uerò nullo infeſtante morbo, ſed tutelæ potius, ac præcautionis gratia ſanguinis euacuationem exigunt, his uer competit. In ætatibus porrò cautio eſt, ne ad quartum & decimum uſq; annū: item poſt ſexageſimum annum unquam ſanguis per uenas detrahatur, niſi irrecuſabilis aliqua neceſsitas huc nos compellat. Et in uniuerſum, qui imbecillioribus uiribus præditi ſunt, ab eiuſmodi eximanitione arcēdi ſunt.

c gal. l. de ſſſgnis. perimēto conſ mato c. ii Lō.

Iam in membris recens inflammatione correptis, ex aduersa parte, in diuturnioribus, ex propinqua facienda est euacuatio. Ex quolibet sanè corporis particula, sed plerunq; ex interiore cubiti uena sanguis mittendus est. Vbi studiosè animaduertendum, quod interiori & alari adpellatæ uenæ, arteria, mediæ, neruus perpetuò subijcitur. Superior quæ et humeralis uocatur, omni periculo uacat. Quam in capitis quidem affectibus secare nihil ambigimus. In his qui infra collum afficiũt, alarem, in utrisq; mediam. Fascia igitur arcta partem brachij aliquam circa musculos deuincire conuenit. Mox frictione manuum inter se mutua repletam uenam usui idoneà transuersim per totam ipsius latitudinem tantũ diuidere. Ampliores nanq; hac plaga difficulter ad cicatricem perducuntur. Nimis angustæ, præterquam quod crassioris succi transitum impediunt, etiam inflammationibus tentantur. In quibus autem secundum biduum, aut triduum, aut interim etiam quadriduum sanguinem detrahendum esse speramus, obliquiori linea uenam secare conuenit, quo in manus inflexione debiscens cicatricem non facile admittat. Ita quidem placuit Antillo. Quantum autem humoris euacuandum sit, ex uirium ualitudine, & morbi magnitudine erit metiendum. Si ergo humoris feruentis q; materiæ copia suberit, semel uel ad animi usq; deliquium erit detrahendum, quũ uidelicet æger ualida adhuc uirtute, animo destituitur, non ex humoris alicuius in uentriculũ colluuie, cuius ergo, multi per initia statim ante iustam detractionem anima deficiũt. Verùm exinanitionis ratione illud animi deliquium usueniat, opus est. Si enim multa euacuatio desideratur, & uires sunt eneruatæ, distribuenda erit uacuatio, ac primũ parcius quàm debeat, secundo rursum, & item tertio, si res postulat, detracto sanguine. Neque si humoribus tantum æquabiliter redundat corpus, uniuersum simul exinanire solemus, ut GALENVS docuit. Verùm propter affectus etiam alicuius uehementiã etsi totum corpus in humorum iusta commoderatione constitutũ uideas: uerbi gratia, si ex naribus, uel alio ex loco sanguinis profluuium concitatur, non ex abundantiore copia. Ex opposita etiam parte auertendæ materiæ gratia, uena incidenda est, imò etiam in his qui uehementem inflammationem experiuntur. Veluti in colicis, renibus calculosis, lippitudinibus, ac cæteris quæ tam acriter urgent. Dolor siquidem & partis inflammatæ calor causam defluxioni præbent: etsi totũ corpus excrementis uacet: Partius id igitur tunc faciendum est, ea euacuatione adhibita, quæ maximè & ætati, & naturæ ægrotantis conueniat. Considerato etiam anni tempore, regione, & laborantis consuetudine. Quibus uerò iuxta uenam quæ aperitur grandis inflammatio extiterit, ueluti in pleuriticis & hepaticis, cõmodissimum

Vires & morbus euomitionis modum docent.

mod iſſimum eſt expectare dum ſanguinis tum color, tum eſſentia ſeu habitus conuertetur. Alius nanq; in inflammatione ſanguis, quam ſecundũ naturam, exiſtit: quoniã ſupra modum incaleſcens, ſiquidem prius erat crudior, rubicundior, & flauior euadit. Sin prius eiuſmodi extiterit, in atrũ ex aduſtione permutatur. Non perpetuo tamen hæc expectanda mutatio eſt, ſed non raro priuſquam hæc fiat, deſiſtere congruit, idq; duplici nomine, uel ob uirium imbecillitatem, quam ex pulſuũ attrectatione cognoſces: nam tum uehementia & magnitudine inæquales ſunt, uel etiam obſcuri, quin & tenor fluxionem frangens exhauſtas iam uires portendit: Vel ob inflammationis malignitatem, quæ interim nihil remittit, ſed uehementius impacta eſt. At ſi nihil horum obſtiterit, laboransq; uigenti ætate ſit, expectanda erit ſanguinis mutatio, eoq; magis, ſi cœlum ambiens temperatum fuerit. Quod ſi ſanguis ante conuenientem euacuationem ſiſtetur, id quod uel propter timiditatem & animi deliquium, uel propter grumum, uel ob uiolentam conſtrictionem, aduerſus ſingula certabimus. Animi defectum, odoratis naribus adhibitis, reficientes. Conſtrictioni relaxato uinculo ſubuenientes, grumum ſanguinis, uel olei infuſione, uel digitorum fotu diſſoluentes. Reliquus mittendi ſanguinis apparatus nulli non cognitus eſt. Sed ita in cubiti uenis agitur. In fronte autem ſanguinis detractio, ut in capitis doloribus hoc modo fieri debet. Fronte prius ablutione fota, ceruicem habenula excipimus, inſerto tamen iuxta guttur digito, ne afflictus præfocetur turgentem iam in fronte uenam acie phlebotomi aut ſcalpelli diuidemus. Ad eundem quoque modum iugulares uenas extantes, ob inueteratam lippitudinem acuto ſpecilli capitulo ſecamus, ſanguinis eruptionem promouentes. Venas inſuper linguæ ſubditas, in anginarum affectu, uitata conſtrictione, linea tranſuerſa incidimus. Quidam eas quæ in magnis hirquis conſpiciuntur uenas, in capitis uel oculorum diutinis afflictionibus pari modo feriunt. In quibus etiam internas narium uenas uel mucronato ſpecilli nucleo contundunt, uel aſperatis quibuſdam inſtrumentis irritantes diſrumpunt. In capitis itidem morbis poſt aures ſitas diuidunt. Sicuti quæ poplites perreptant, in renum cruciatibus. At quæ in membrorum cacuminibus propagantur, quæ ſupra uincula eminent, eas manuum inter ſe attritu, & pedum inceſſu turgeſcentes plenitate ſanguinis aperiunt. In liene laborantibus, ſiniſtra manu eam potiſſimum, quæ minimum digitum & proximum intercurrit. Si iecur male habet, in dextra. Extremarum nanque partium inanitio, quo ex longinquiore loco fit, eo efficatiorem auerſionem efficit. Sed in pede, ſicuti

Ratio ſecandi uenam frontis.

in coxendicum & locellorum affectionibus, ea quæ ſupra interiorem mal leolum extat, aperienda eſt.

De cucurbitularum impoſitu. Cap. XLI.

CVcurbitulæ neq; inter morborum initia, neq; corpori plethorico ſunt applicãdæ, ſed toto prius exinanito corpore, cũq; nihil amplius particulæ influit, et mouere quippiam, agitare item & ad exteriora trahere opus eſt. Leuis igitur cucurbitula inflationes diſſipat, ſtomachi fluxiones cohibet, ſanguinem attrahit, & profluentem cõpeſcit aduerſa parti adglutinata, & ex alto in ſumma traducit: uno uerbo, humorum traductionem, ſpirituum extractionem molitur. Sed quæ cum ſcarificatione adhibetur, efficatiorem cauſis diffluationem præbet, ita ut ſenſibiliter ex alto noxias materies euocet: neq; enim ſanguinem ſolum, ſed alios quoq; humores elicit, præcipue cum flamma maiore accommodata. At ſi à corpulentioribus particulis, multaq; carne præditis, ſanguen detrahere molimur, conciſa prius ſcalpello cuticula, cucurbitulam defigemus. Sin à gracilioribus et excarnibus magis, leuem prius cucurbitulam adglutinabimus. Vbi uerò intumuerit eadem in parte membrum, cute ſcalpello exaſperata, ipſam denuo applicabimus. Etſi paululum detrahere ſtatuimus, unica. Si amplius, pluribus inciſionibus utemur. Si ſanguis qui continetur tenuior appareat, ſumma leuiter: Si craſſior, ſcalpello altius adacto ima ſcarificabimus: & quum ex ictu in grumum coactus ſanguis erit euacuãdus. Terminum autem mõderatæ inciſionum altitudinis, ſola cutis craſſitudo præſcribet. Quidam ut uno ictu tres plagas inijcerent, inſtrumentum in hoc excogitarunt tribus ſcalpellis æqualibus ſimul iunctis, hoc nos inutile exiſtimãtes, ſimplici ſcalpello utimur. Alij uitreis cucurbitulis uſi ſunt, ut per eas ſanguinis, qui exinanitur, menſura in extractione perluceſceret, ſed in attrahendo æneæ cum maiorem ſuſtineant flammam, longe efficatiores ſunt uitreis, quæ facilè franguntur. Quin etiam qui cornibus corpori adplicatis, ore ſugentes trahunt, inaniũt quidẽ minus, ſed nihil exiccant, ſicuti quæ cum flamma, quum res exigit, adhibentur. Applicaturi autem cucurbitulam, particulam prius rectam conſtituamus, debinc ei ex latere hanc imponamus. Nam ſi iacentibus ipſis deſuper ardens limamentũ ex lucerna inducamus, miſerè adurit, nullo id uſu exigente. Cucurbitulæ amplitudo nonnunquam particulæ ſubiectæ accõmodabitur. Qua de cauſa complures ſunt cucurbitularum in paruitate & amplitudine differentiæ. Quemadmodum etiam proceriore collo, & inferiore ſpatio ſeu uentre latiore ad extrahendum efficatiores formamus. Cauendum uerò eſt, ne mammillis cucurbitulæ adglutinentur, in ipſas enim quum inciderint, &

in

in nimiũ tumorem excreuerint mammæ, non facilè auelli poterunt: quod ſi acciderit, ſpongijs aqua calente imbutis, cucurbitulas circumfoueto, ita enim remittuntur. Sin ne ſic quidem ſucceſſerit, cucurbitulas perforabis.

De aduſtione axillæ. Cap. XLII.

LVxato in humeri membratura articulo, in quibuſdam brachij caput ſubinde & frequenter excidit, uel propter humiditatem immodicè ſuperantem, uel quod continuo prolapſu locus luxationi obnoxius euaſerit, quo in caſu ad uſtionem deueniendũ eſt. Oportet igitur ægro uel ſupino, uel inſanum latus inclinato, interiorem alæ cutem quà potiſſimũ articulus excidit, duabus leuæ manus digitis, uel uncinis eleuatam tenuibus & oblongis ferramentis candentibus adurere, quoad cauterium contraſlexum, duas una impreſſione cruſtas excitauerit: etſi magnũ inter has fuerit interuallum, mucrone ſpecilli per utraq; foramina traiecto, aliã in medio cruſtam faciemus, tantiſper dum ferramentũ ſpecillo incideris, adurentes. Et Hippocrates, binas alias inuſtiones faciendas cenſet, iuxta utriuſque præfatæ mediam æquali illis ſpatio diſtantes, quadratæ figuræ inſtar. Altius tamen cute non aduremus, quoniam nerui, glandulæ, & alia ſubiecta ſunt, quæ inflammationem creare, & difficultatem offieiorum ad ferre poſſunt. Curantur aduſta autem porri cum ſale trito impoſitione & alijs cruſtis inducẽdis opibus, poſt hæc manus cautè exerceatur.

De adnatis digitis & ſedigitis. Cap. XLIII.

AGnaſcuntur digiti in manu, modò quidem ad pollicem, modò uerò ad minimum digitum, iuxta autem alium quempiam raro uiſum eſt. Horum itaq; agnatorum alij ſola carne conſtant, alij oſſa etiam et ungues quandoq; in ſe continent. Oſſa habentium, alij ab articulo communi cum altero digito commiſſura innixi, alij ab internodio & digitorũ fiſſura procedunt. Atq; ij qui inde exoriuntur, perpetuò ſunt immobiles, reliqui interdum motu agitantur. Carneorum uerò digitorum expedita eſt præciſio. Nam totum quod ſuperuacaneũ eſt, ſemel ſcalpello tollitur. Qui uerò ab articulo emergunt, horum difficilior eſt tractatio. Ab internodio exorſi ita curantur, primo caro undique uſque ad os exciditur, deinde os ipſum uel ſcalpro, uel ſerra comminuitur. Reliquam uerò curationem radendo, & cicatricem inducendo, ſicuti in oßium uulneribus comprehenſum eſt, abſoluimus.

De ſuppuratorum aduſtione facienda. Cap. XLIIII.

VStionem ſuppuratis efficaciſſimas ferre ſuppetias compertũ eſt. Oportet igitur radice longæ Ariſtolochiæ oleo imbuta ipſis impoſita candenti ferro cruſtas excitare. Vnam inter iugulorum compagem

cute ſurſum reducta, duas non altas iuxta mentum ſeorſim ab arterijs ſoporarijs quas carotides uocant. Sub mammillis item inter tertiam, quartamq; coſtam duas altiores grandioresq;. Binas alias inter quintam & quartam paululum uerſus dorſum ſpectantes aliam, in medio pectore, rurſus aliam ſupra uentriculi os, à tergo uerò treis, per medium dorſum unã, utroq; ſpinæ latere geminos, quæ in dorſo factam cruſtã excedant altius impreſſas. Alij uerò quemadmodum etiam Leonides aſſerit, ferro nuclei oliuæ ſimili candenti inter coſtas, ea in parte quà abſceſſus eſt, uſq; ad pus adurunt. Quidam ſcalpellum quoq; confidenter adhibent inter quintam & ſextam coſtam tranſuerſa inciſione, paululum tamen infra cutim incidunt. Deinde acuminato ſcalpello membrana quæ coſtas ſuccingit perfcrata pus excernunt. Verùm iſti quoq;, & qui ferramento ad imum uſque aduſtionem moliuntur, uel illico mortem inferunt, unà cum pure, uitali etiam ſpiritu confertim exinanito, uel fiſtulas irremediabiles efficiunt.

De Cancro. Cap. XLV.

CAncer tumor eſt inæqualis, crepidinoſus, deformis, ſubliuidus, et moleſtus, modò citra hulcus, quem latentem appellauit Hippocrates, is admota manuum opera, magis irritatur, modò cum hulcere proueniens, ex atra enim bile originem trahens, ut plurimũ eroditur ac ſerpit. Plurimas quidem corporis partes, præcipue uerò mulierum locellos ac mammas occupat, habetq; uenas undiquaq; intentas atq; turgidas, haud aliter atq; animal cancer pedes, unde ei nomen eſt inditũ. Curatio igitur, quæ per medicamenta adhibetur, in quarto & eius qui circa locellos exoritur, in tertio uolumine ſatis diſputata eſt. Quandoquidem partes putrefactæ, uel quæ (ut ſimpliciter eloquar) naturæ modum exceſſerunt, amputationem deſiderant, uteri cancris manus & ſcalpelli opera admoueri non poteſt: neq; ſi poſſet, uſui foret. Eorum qui foris & circa mammas potiſſimum eueniunt, adminiſtrationem in præſentia tractabimus. Sunt qui totam partem quæ modum excedit, redundatq; cauterijs, abſumunt, alij totam mammam exciſam adurunt. GALENVS autem ſectionis tantũ chirurgiam admittens, in hunc modum tradit. Si quando cancrum manuum & ſcalpelli opera curare auſus fueris, uacuationem ab atræ bilis purgatione auſpiceris. Dein uniuerſa penitus affecta parte, ſic ut nulla radix ſuperſit exactè præciſa, ſanguinẽ effluere permittas: nec prius cohibebis, quàm uenas quæ circum ſunt comprimendo craſſiorem ex ipſis ſanguinem expreſſeris. Tum nõ abſimili aliorum hulcerum ratione curationem obibis: Hæc quidẽ GALENVS. Cætera autẽ maligna & putreſcentia hulcera: uerbi gratia, phagedenæ, gangrenæ, & cõſimilia pari modo curãda ſunt.

De ma-

De maribus quibus perinde ac fœminis mammæ turgeſcunt Cap. XLVI.

QVemadmodum mulierculis, ita & maſculis etiam ſub pubertatis tempus mammæ aliquatenus turgeſcunt, ſed pleriſq; rurſus ſubſidunt, nonnullis uerò ut ſemel orſæ ſunt, pinguedine ſubaleſcente creſcere pergunt. Quæ res quum indecora corporis figura effœminatæ naturæ probrum adferat, digna eſt cui ſcalpelli curatio admoueatur. Lunata igitur per imam mammillæ partem inciſione facta, cutiq; excoriata, adipeq; è medio ſublata oræ futuris committentur. Si fortè ob magnitudinem, partibus ſuis ſicut in fœminis ad ima inclinauerit mammilla, duabus lunari figura plagis in extremis inuicem coëuntibus, ſic ut minor à maiore comprehendatur, ſecandum eſt. Cuteq; quæ inter duas lineas exiſtit, à carne diducta exẽptaq; pinguedine, ſimili modo fibulis eſt utendũ. Quod ſi aberrantes minus quàm conueniat exciderimus, tunc habenula, quæ ſupereſt rurſus adempta, ſuemus, medicamentumq; cruentis uulneribus dicatum inducemus.

De iecoris aduſtione. Cap. XLVII.

SI quibus in iocinore abſceſſus eſt, cruciatus cum grauitate obuenit, carnoſa ipſius uiſceris ſubſtantia afflicta portenditur. Si acutior dolor magis infeſtarit, pus in tunica potius collectum indicatur, aduſtioq; in hunc modum eſt facienda. Ferramentum candens oliuari figura mucronatum paulo ſupra inguen ad terminũ iocinoris adurendo imijcimus, quò cruſtã excitet uniuerſaq; cute exuſta, & ad tunicã uſq; aduſtione adacta pus excernetur. Poſt euacuationẽ phacomelite, & his q̃ aqua mulſa cõſtituũtur, et ſpecieb. carne replẽtib. poſtea uerò cicatricẽ inducẽtib. utemur.

De lienis aduſtione. Cap. XLVIII.

CVtem lieni circumfuſam, hamulis ſubleuamus, longoq; ferramento candenti penitus aduſtionem traijcimus, ut unico adactu geminæ cruſtæ inducantur. Hoc ter facimus, quo omnes numero ſex cruſtæ conſiant. Marcellus tamen tridente fuſcinula, uel tridenti ſimili ferramento uſus, treis unica impreßione cruſtas excitauit.

De ſtomachi aduſtione. Cap. XLIX.

IN diutinis ſtomachi fluxionib. recentiores aduſtionẽ adhibuerũt. Alij cauterijs mucronatis treis cruſtas excitauerũt, unã iuxta gladialem cartilaginẽ, alias duas inferius triãgulari figura totius cutis altitudine. Alij ſolã unã ad uentriculi orificiũ, ſed ampliorẽ moliuntur cruſtã. Nõ deſunt q̃ ne ferro qdẽ, ſed ijs quæ iſcæ adpellãtur, aduruũt. Sũt aũt iſcæ ſpõgioſa q̃- Iſcæ
dã corpuſcula, q̃ in quercub. ac nucib. prouenũt, barbaris frequentiore in

uſu

uſu. Sinunt autem hulcera aliquandiu abſq; cicatrice aperta manere, quin etiam prius lacerant quo plurima per ipſa euaporatione hoſtium uentriculi ab influxionibus illæſum permaneat.

Aqua inter cutem qua ratione educatur. Cap. L.

AQuæ intercutis conſtitutionem, quot que eius differentiæ, quæ cauſæ, quibus notis deprehendi, quibus que medicamentis curari poßit, tertio uolumine tradidimus, ibidem que demonſtrauimus, ſolum Aſciten manuum & ſcalpelli operam poſtulare, quam in præſentiarum explicabimus. Rectum igitur hominem conſtituamus: ſin minus, in ſedili collocabimus. Si ne hoc quidem ob imbecillitatem tolerare poteſt, huic curationi minime idoneus eſt. Recto itaq; homine conſtituto famulis à tergo ſtantibus mandabimus uentrem manibus comprimere, tumoremq; deorſum ad pubem uſq; depellere. Nos ſcalpello ſumpto aculeato, ſeu quo uena ſecatur phlebotomo adpellato, ſi intercus ex partibus iuxta inteſtina originem habuerit, ſub umbilico ad perpendiculum fermè, tribus digitis interpoſitis abdomen uſq; ad peritonæum membranam incidemus. Si à primario iocinoris affectu uitium hoc ortum contraxerit, à leua umbilici parte, ſi à liene cœperit à latere dextro ſectionem moliemur. Ne enim ea in parte cui incumbent incidamus, cautio eſt. Cuteq; ſuperiacente inſtrumenti acie excoriata, paulo ſuperius quàm prima linea inciſa ſit, membranam peritonæum uocatã, quoad inani loco ſcalpellus excipiatur, perforabimus. Mox æneam fiſtulam ad ſcriptorij calami inſtar temperatam per peritonæi foramen conijciemus, per quam humor pro cuiuſque uirium ratione effundendus eſt, quas ex obſeruatione pulſus deprehendemus. Quare peracta, recipienda fiſtula eſt, & humoris ſiſtenda effuſio, linea quippe hoc alternata continuo ſiſtetur fluxio. Nos tamen ſecuritatis gratia linamentum intortum in ſolam abdominis plagam conijcimus, affluctoq; lecto recumbente & refocillato, ſequenti die rurſus humoris momentum pro uirium ratione per fiſtulam euacuabimus, atq; ita poſterioribus etiam diebus faciendum eſt, donec quamminimum humoris relinquatur. ſumma ubiq; cura habita, ne uniuerſim euacuemus. Complures etenim imperitè admodum manum admoliti, unà cum humore uniuerſo, uitali etiã ſpiritu euacuato hominem inſubide interfecerunt. Qui uero ſecuritati magis conſulunt, tantum humoris per hanc chirurgiam educunt, quantum laborantis uirtutem ingenti pondere ſubleuare poſſe uideatur. Reliquũ medicamentis aquagijs, ſabulo, ſole, ſiti, exiccantibusq; cibarijs conſumunt. Vſtione uerò utuntur in ſtomacho, iocinore, liene, abdomine, umbilico, quinq; cruſtas. Alij ferramentis tenuibus & candentibus, alij iſcis adpellatis,

tis, uel alia id genus materia inducentes. Maximáq; pars hac potius methodo nullam prorſus perforationem (quam paracenteſim nuncupant) experta ſanitati reſtituta eſt.

De iis quibus prominet umbilicus. Cap. LI.

VMbilici prominentis uitium nũc abdominis membrana ea in parte rupta, uel omento, uel inteſtino prolapſo prouenit, nunc ſegni humore ſub umbilico collecto, carne interdum ſuccreſcente. Interim ſanguine ex uenæ et arteriæ ruptura profuſo, ceu in delatationibus (quæ Græci ἀναῤῥήσματα dicunt) quandoq; non ſanguine, ſed ſpiritu ſolum irrumpente. Si omentum prolapſum fuerit, circa umbilicũ concolor, tumor mollis, dolore uacans, & inæqualis conſpicitur. Si inteſtinum, præter enumerata tumor inæqualior eſt, & digitis impreſsis aboletur, crepitãs aliquando, balneis et diſtentionibus magis augmẽtatur. Si humoris colluuies ſubeſt, mollis ſimiliter attactu apparet tumor, ad digitorum uerò compreſsionem non cedit, neq; minuitur, neq; increſcit. Si præter reliqua indutia tumor liuidior ſit, carnisq; ſubcreſcentia durior, etiam tactui reſiſtit, ſemperq; in eadem amplitudine manet. Si ex flatu prominet umbilicus, tumor tangentibus mollis comitatur, qui impulſus quendam ſonitum ædit, & digitorum compreſſu euaneſcit. Manus itaq; opella hunc in modũ adhibenda eſt: Erecto homini locato, ſpiritum continere ut uenter diſtendatur præcipimus. Deinde tota umbilici excreſcentia atramento ſcriptorio circumlatim notata, reſupinatoq; homine, ſcalpello tumorem quà nota atramenti fuerit, undiquaq; ſcarificabimus. Poſt hæc media parte hamulo eleuata, lino uel neruo quà ſcarificatio eſt uinciemus (ſic enim fortius, ne delabi poſsit, continebitur) anſulam nexui ſuperaccõmodantes, mox tumore qui conſtrictus eſt in uertice inciſo indicem demittemus, ſcrutabimurq; adamuſsim nunquid inteſtini aliquod inuolucrũ, uel omenti particula ſimul uincta ſit. Si inteſtinum fuerit relictum, laxato funiculi ſinu anſulá ue introrſum depellemus. Sin omentum, eo retracto, ſuperuacaneam eius partem, deligato prius quodcunq; ut ſolet, occurrerit conceptaculo, amputabimus, duplicem inde acum ſimplex filum trahentem per ſcarificationem factam traijciemus, linorumq; anſulis præciſis, ueluti in aneuryſmate comprehenſum eſt, quatuor capitibus conſtringemus, atq; ubi corpora ſupra uincula computruerint, exciderintq;, linamentis curationem reliquã conſumabimus, operam dãtes, ut cicatrix caua magis ſubinde reddatur. Hæc quippe, ſi uel omento, uel inteſtino malum fertur acceptum, moliemur. Si uerò caro, aut humor, aut ſanguis uitium cauſarit, media tumoris parte orbiculatim præciſa, quicquid extra abdominis membranã peritonæũ nun-

cupatum incidit, detrahemus, iuxtaq; umbilicum medelam carni creandæ facta adhibebimus. Si uerò ex uasis dilatatione aut spiritus euaporatu umbilicus emineat, his curationem omnino perinde atque aneurysmatis renuere expedit.

De abdominis membranæ uulneribus, decq; intestini, uel omenti prolapsu, inibiq; uentris resarciendi ratio ex GALENI commentarijs traditur. Cap. LII.

QVonam pacto uulnerata abdominis membrana appositè queat manu curari, deinceps considerandum est. Si uulnus adeò exiguũ sit, ut quod inflatum est, prolapsum intestinum nullatenus reprimi liceat, aut flatum exinanire, aut uulnus ampliare necessum est. Præstat mea quidem sententia primum, si modò id assequi concedatur: cæterũ qua potius ratione assequi detur, quàm si causa, qua inflatur intestinũ, tollatur è medio? Quæ igitur hæc est? ambientis nos aëris frigus, unde ex calore petendum est præsidium. Molli itaq; spongia aqua calente imbuta, recens expressa fouendum erit intestinũ. Præparetur autem interim ad hoc uinum austerum calidum, quod sanè magis quàm aqua excalfacit, uiresq; intestinis adijcit. Si uerò in his adeò nihil est auxilij, ut nihilominus intestini perseueret inflatio, abdominis membrana intantum incidenda est, quantum ad prolapsum intestinum sufficit. Cui incisioni moliendæ ea quæ Græci ὀρθὰ συριγγώματα, hoc est, recta fistulamina dicunt, sunt apposita. Situs ægrotanti idoneus fuerit, si inferioribus in partibus uulnus sit, ut ex aduerso sursum uergat: etsi plaga in dextra fuerit, in leuam partẽ corpus propendeat. Si in leuam, in dextrã inclinet. Hoc quippe tam amplis quàm exiguis uulneribus commune est. Restitutio repositioq; intestinorum in sedem propriam, in amplis uulneribus prudentem, idoneumq; desiderat. Debet enim is ubi manibus suis uulneris oras foris apprehenderit, intro conuertere & astringere, suentiq; ipsas paululum denudare, quodq; consutum est deprimere, quoad totum sutura fuerit coniunctum. Iam uerò quis abdominis consuendi modus dexter et commodus sit memorabimus. Quandoquidem abdomen interiori membranæ adglutinare conuenit. Ordiendum quidem à cute est, acusq; ab exteriore parte introrsus demittenda est, quæ ubi cutem rectum musculum totum traiecerit, præterea quæ ei subiacet membrana, nempe peritonæo, altera parte ab interno extrorsum perforanda est, deinde abdominis membrana similiter traiecta, eademq; rursus ab exteriore parte ad interiorem perforata, præteritoq; simili modo

do ſubiacente peritonæo, ad contrarium ueniendum eſt, id quoq; ab interno extrorſum unà cum cohærente toto abdomine tranſuendum eſt, atque ita quidem iterum atque iterum quoad uniuerſum uulnus parimodo conſutum fuerit, faciundum. Interuallum uerò ſuturarum, quo plaga quæ ſubeſt conſtringenda eſt, breuiſsimum eſſe debet: quo uerò cutis integra, firmáque permaneat, non admodum breue inter ſuturas cutis, ne alibi rumpatur, utile eſt, proinde euitatis utriſq; extremis, mediocritas præferenda eſt. Eadem ſanè & in ſutura habenda eſt fili ratio. Durius nanq; cutem abrumpit, mollius breui rumpitur. Veluti etiam ſi ſummis orarum finibus acus inijcitur, reliquum cutis, quoniam tenuiſsimum eſt, ſi uim patitur, rumpi cogitur. Sin plurimum à ſutura comprehenditur, inconglutinatum relinquetur. Hæc quidem omnibus hulceribus quodammodo communia ſunt, maximè tamen in conſuendo uentre ſeruanda. Vel igitur quemadmodum demonſtratum eſt ſuperius nobis agendum, huc diligentia adhibita, ut membrana, quæ peritonæum dicitur, cũ abdomine coaleſcet: id quod quia neruoſa eſt, uix ſperare audeas, uel ut alij factitant, ea quæ natura cognata ſunt, peritonæum pentonæo, abdomen abdomini inuicem committamus. Fiet autem hoc modo, abdomen ſolum ab exteriore parte introrſum acu eſt traijciendum, mox utriſque pentonæi labris tranſmiſſis, rurſum acus per utraq; hæc labra à foris introrſum conijcienda, deinde ab interiore parte foras per alteram abdominis oram reducenda. Hæc ratio à communi illa & expedita, qua uno adactu per quatuor oras ſimul acus traijcitur, in eo differt, quod membranam abdominis totum intra abdomen occultat. Medicamenta ad hæc eiuſdem materiæ, cum ijs quæ cruentis inijciuntur, accommodata ſunt. Ne autem aliqua principalior particula per conſenſum afficiatur, totum quod inter inguina & alas exiſtit, lana molli oleo moderate calido imbuta, fouere ac circundare expedit. Satiúſque fuerit, ſi idem per clyſterem inteſtinis infundatur. Nam ſi quid in inteſtinis conuulneratum ſit, uinum nigrum, auſterum & tepens injciendum eſt, eoq; magis ſi totum inteſtinum uulneratum ſit. Craſſa quippe inteſtina curationem promptius recipiunt, tenuia uerò difficilius. Ieiunum uerò, quoniam uaſorum multitudinem amplitudinemque, tenuem ac neruoſam tunicam continet, & quod bilem meracam totam recipiat, & quod ex omnibus iocinori proximum exiſtat, irremediabile eſt. Imæ porrò uentris partes carnoſiores fidenter curari debent, quandoque enim proficit: non modò quod craſſiores ſint, ſed quod medicamenta ſanantia cõmodius hoc loco ſubſiſtant. Quæ enim os uentris ac ſtomachi affligũt, præterquã quod tranſitu tantũmodo remedia attingũt ſenſus,

acumine curationibus aduersantur. Cum autem membrana peritonæum appellata rupta, omentum prolapsum est, liuidumq; aut nigrũ sit, laqueo priusquam nigrescat exceptum, ne sanguinis eruptione periclitetur, infra uinculum amputandum est, atq; in imo consutionis fine uinculi capita dependeat, quo facilius, cũ ex uulnere suppurante eructentur, eximi possint.

De recutitis. Cap. LIII.

IN recutitis, hoc est, ijs quibus glans penis præputij penuria non contegitur. Quidam decoris gratia duplicem curationi modum excogitarunt. Interim quidem in superiore parte iuxta pubem colis tergus orbiculatim incidentes, ut facto diuortio continui deorsum trahatur, quoad glandem ipsa operiat. Interim uerò subtus glandis radice cutem scalpello ab interiore cole excoritãtes, deinde inferius trahentes, mox linteolo quodam molli præputium undiquaq; deligantes, sic utiq; ut linteolũ aliquod inter cutẽ & colem, qua excoriata est, interponatur, ne glandi agglutinetur. Hic modus Antyllos magis arridet, fusius ipsum explicãs. Nobis sufficit ea tantummodo recensere idcirco placuit, quoniam rarenter huiusmodi curationis opera exigitur, eo quod nullam functionibus obeundis difficultatem pariat hoc uitium: neq; adeo indecorũ est, ut eo magis glandem, cruciatu qui manuum administratione conciliatur, deligere malis.

De hypospadiæis. Cap. LIIII.

PLerisq; à natali die glans minimè perforata est, sed sub cane nuncupato, qua glans suspensa est, foramen habent: unde neq; meiere anterius, nisi membrum obdomen uersus admodum reflexerint, neq; liberos procreare possunt, quũ semen ipsorũ in uuluam recta eiaculari nequeat. Accedit his, quod indecorum admodum hoc uitium existit. Omnium igitur ut simplicissimus, ita & tutissimus medendi his modus est, qui fit per amputationem. Resupinato itaq; homine, glans sinistræ manus digitis ualidè attollenda est, deinde scalpelli acie iuxta coronam amputanda, plaga non obliqua, sed concaua & rotũda instar sculpturæ, ut in medio quædã glandem repræsentans eminentia relinquatur. Quoniam autem sanguis profusio sæpius comitatur, sanguinem sistentibus medicamentis utendum: sin minus, tenuibus ferramentis candentibus adurendum.

De phimo, hoc est, glande præputio præclusa. Cap. LV.

PHimosis causa duplex est, interdum enim præputiũ glandem operiens retrahi rursum non potest. Interdum retractum reduci nequit, quæ species proprie Periphimosis nuncupatur. Prior differentia uel ex cicatrice in præputio concreta, uel ex carnis incremento. Secunda ex

colis

colis inflammatione prouenit, quum retracto præputio glans ita intumeſcit, ut id amplius non admittat. Si igitur prima ſpecies phimoſis cauſa fuerit, curationem hunc in modum moliri expedit. Aegro accommodatè collocato, præputium anterius tractum, iniectis in ſummitatem ipſius tribus aut quatuor hamulis, miniſtris quantum fieri poteſt diſtendendum atque aperiendum exhibemus: poſt hæc ſi ex cicatrice foris contractio nata fuerit, ab interiore parte tribus quatuor ue locis ſcalpello ſeu aculeato cultello præputium lineis directis, æquali inter ſe ſpatio diſtantibus, incidimus. Eſt autem duplex circa glandem præputium, os itaq; eius à parte interiore diuidendum eſt, diſſoluta enim hoc pacto contractione, quæ ex cicatrice concreuerat, præputium facile inducemus. Si uerò carnis eminentia ab interiore parte adnata phimoſim creauerit, carnem omnem, præputio retracto, ſcarificabimus carnis deinde excreſcẽtias, quæ inter inciſiones extant, derademus: poſtea tabulum plumbeũ papyro ſicca inuolutum glandi uniuerſæ circundabimus. Sit autem tabulum binis foraminibus, undiq; æqualibus præditum. Sic enim huius circumpoſitu inducto præputio, rurſum coaleſcere prohibebitur. Diſtenta tum à plumbo, tum ab inuoluta papyro, quæ ex amento turgeſcẽs, magis adhuc cutem à cole diducet. Ad hũc igitur modũ, ſiue ex cicatrice, ſiue ex carnis eminentia phimus extiterit, faciendum eſt. Si autem periphymoſis nuncupata infeſtauerit, ſiquidem in uetuſtatem inciderit, coaleſcit, & nullo remedio eliditur, niſi quis perinde ac recutitus tractari uoluerit. Sin autem nondum coaluerit, lacerationibus, hulcuſculisq; in longitudinem ternis aut quaternis, aut pluribus orbiculatim excitatis, oleo copioſiore tepido fouentes, ulterius protrahemus.

De præputio glandi adhæreſcente. Cap. LVI.

GLans & præputium inuicem cohæreſcunt exhulceratione præcedente. Oportet itaq; aduerſa ſcalpelli acie uel ferramento polypo accõmodato ſpathulam retrahere quantum licet, ea quæ reſiſtunt ſubſecare, ſumma adhibita cura, ut glans ab agglutinato præputio purè ſeparetur. Si uerò id difficile ſit, glãdis potius aliquid ad præputiũ, quàm econtrario ſumendum eſt: quum enim præputium tenue ſit, facile perforatur. A diſſolutione uerò commiſſuræ, linteolum tenue aqua gelida imbutum, inter glandem & præputium, ne rurſum coaleſcant, inferendum eſt, uino adſtringente cicatricem inducendo.

De circumcidendis. Cap. LVII.

NOn de his qui gentili quadam religione circunciduntur, ſermo nobis impræſentiarum eſt, ſed de ijs quibus affectu in uerendis creato præputium nigreſcit. His ſanè totũ quod nigruerit, circulatim ex-

cidendum eſt, deinde ſquama cum melle, uel etiam malicorio & eruo inſtar linamenti, utendum. Si uerò ſanguen interdum promanauerit, lunatis candentibus ferramentis utendum, quæ utriſque ſimul accommodentur, ſanguinis, inquam, profluuio, & hulceri depaſcendo ſerpenti. Et ſi tota glans forte abſumpta fuerit, ſolenulam plumbeam in meaculum urinariũ inſerentes, per eam lotium proijcere mandabimus.

De thymis naturalium. Cap. LVIII.

THymi carnoſæ quædam uerruculæ ſunt, quæ modò in glande, modò in præputio obueniunt. Ex his aliqui maligni quidem, aliqui uerò benigni ſunt. Benigni ſcalpelli acie deradentur, & chalcitide inſpergantur. In malignis poſt exciſionem, aduſtione utendum eſt. Quod ſi oppoſiti in præputio thymi concreuerint, alij in interiore parte, alij in exteriore, non debemus ſimul omnibus manum admoliri, ne forte præputium ſtructura tenui, imprudenter à nobis pertundatur. Sed prius interiores auferre, & ad cicatricem perducere, deinde exteriores aggredi. Sunt uerò ex recentioribus aliqui, qui forfice ipſos auellentes ſeta equina deligatos curant, quemadmodum alij frigido cauterio eoſdem adurunt.

De ſyphone & clyſtere ueſicæ immittendis. Cap. LIX.

LOtio in ueſica ſuppreſſo, propter meatum grumo ſanguinis aliquo, uel calculo, uel alia quadam occaſione obſtructum, recti ſiphonis deriſione (quem modum καθετηρα μὸν Græci nominant) excrementum eximemus. Sumpto itaq; euiuſmodi ſiphone, ætati atq; generi accommodato, quem ad hoc adaptamus. Fiet autem adaptatio in hunc modum: Lanæ momentum lino in medio deligatum, filoq; ex acuto iunco per recti ſiphonis fiſtulam traiecto lanam extremo ſiphonis mucroni inſerimus, ſic, ut ſi quid lanæ emineat, forcipe præcidatur, ſiphonemq; in oleum conijcimus. Poſt hæc laborante in ſubſellium figurato, ſotu prius niſi quid prohibeat aſperſo, ſiphonem in rectum uſque ad colis finem demittimus, penè ad umbilicum reflexo: nam ab hac parte obliquus ueſicæ meatus eſt, mox ſiphonem ulterius adigemus, atque ubi ad interfœmineum iuxta ſedem deuenerit, reflexo iterum in naturalem figuram genitali membro cum impoſito inſtrumento (quia à peritonæo ueſicæ meatus ſurſum uergit) ſiphonem quoad ueſicæ ſinum penetrauerit, propellimus. Deinde filum ſiphoni iniectum adducimus, quò unà cum lana urina etiam attracta ſubſequatur, quemadmodum in ſiphonibus euenire aſſolet. Eiuſmodi quidem

quidem recti ſiphonis demittendi ratio eſt. Cæterum quoniam identidem incidit, ut exhulcerata ueſica collutionem neceſſariò poſtulet, ad hoc auricularibus clyſteribus in præfatum modum inditis utemur, ſi modò illis in ueſicam enema infundi poterit: ſin minus, aluta ueſicá ue bubula ſiphoni adaptata, infuſione colluemus.

De Calculo. Cap. LX.

QVandoquidem aliâs de calculorum parente atque rudimentis explicatum eſt, eoſq; pueris in urinæ conceptaculo magis, proiectioribus in renibus creari, locus modum, quo excindi commodè poſſint, expetit, quem præſcribemus, ubi notas prius, quibus calculus in ueſica deprehendi poteſt, expoſuerimus. Lotium itaque quod emingunt, aqueum eſt, ſabuloſum quod in eo ſubſidet, tentigine penis continenter pruriunt. Proinde illis abſque ratione, modò relaxatur, modò arrigitur, quoniam irritati, præſertim pueri frequenter illum demulcent & contrectant. Quum calculus in ceruicem ueſicæ incidit, extemplo urinæ ſuppreſſio fit. Ex iis porrò quibus calculus exciditur, pueri quidem uſque ad quartuordecim annos propter corporis mollitudinem nullo negotio curantur. Senes contrà, quoniam corpus ipſorum rebelle, curationem nunquam fermè recipiunt. Mediæ horum ætates, etiam in hoc medio quodam inter hæc modo ſe habent. Rurſum qui grandioribus calculis laborant, quia inflammationibus ſuſtinendis aſſueti ſunt, facilius malo ſubtrahuntur. Qui exilioribus, difficilius ad ſanitatem perducuntur, contrarias ob cauſas. Quum hæc ita ſe habeant, ad ſcalpelli operam profecti, concuſſione prius utemur, modò quidem per miniſtrum, modò ab ipſo laborante ex alto aliquo loco deſiliente, quo calculus ad ceruicem ueſicæ decutiatur. Mox ægrotante, ceu rectus in ſedili figurato, manibuſ que ſuis ſub fœmora porrectis, ut in anguſtum ueſica compellatur. Si igitur attrectantibus nobis calculus in perinæum, hoc eſt, in ſpatium quod inter fœmina eſt à teſtibus ad ſedem procidat, quaſſatu illuc deiectus, ad ſcalpelli operam accingemur. Si non ſublabatur, leuæ manus digitum, ſi puer eſt laborans, indicem: Si proiectioris ætatis, medium, oleo prius illitum, in anum demittemus, reſupinis que digitis ipſum perquirentes, repertum paulatim traducentes ad ceruicem ueſicæ deducemus, digitó que uno aut pluribus inibi conſtrictum, in exteriora propellemus. Deinde alteri famulo, ut manibus ueſicam comprimat, iubebimus. Alteri ut dextera manu teſticulos ſurſum trahat. Siniſtra perinæum extendat in alteram partem, qua ſectionem tentabimus. Nos ſumpto ferramento quod

Notæ calculi.

lithotomum appellant inter anum & teſticulos, non tamen in perinæi medio, ſed uerſus ſiniſteriorem clunem obliqua linea ſuper lapidẽ parti ſecandæ ſubiectum inciſionem moliemur, ſic ut plaga foris latior ſit, intus non amplius pateat, quàm ut lapillus per eam queat eijci. Interdum enim digitorum uel digiti in ano innixu unà cum inciſione citra euulſionem calculus commodiſſimè exilit. Si non exilierit, unco huic functioni dicato (lithuncum nuncupant) iniecto eximendus eſt. Calculo iam exempto medicamentis ſanguinem ſupprimentibus, ex mãna thuris, aloë, ſolidagine, uel etiam myſi, aliſq; id genus ſanguinis profluuium coërcentibus, ſiſtemus, lanam atq; linteolum implicitum uino & oleo imbutum, uulneri ſuperinducamus, & calcularijs deligationibus ſexicrurijs utemur. Si metus eruptionis ſanguinis ſit, linamentum ex poſca uel hydroroſato inijciendũ eſt, quod ægroto decumbente crebrius madefaciendum eſt. Tertio poſt die ſoluentes, hydrelæoq; largiore fouentes, tetrapharmacum linteolis inductũ adhibebimus, ſubinde propter urinæ acredinem ſoluentes atq; curantes. Quod ſi aliqua inflammatio ſuperuenit, cataplaſmatis & reſperſionibus in hoc conſecratis utemur, & roſaceum uel chamæmelinum, uel butyrum in ueſicam, niſi quæpiam inflammatio impediat, inijciemus. Pari modo ſi uel depaſcendo ſerpens, uel quodam alio modo maleficum hulcus efficiatur, ſingulis congruentia remedia accõmodabimus. Si deſit hulceri inflammatio, lauacro illis adhibito, emplaſtrum diachylon, id eſt, ex ſuccis ſuper lumbos & imum uentrem accommodabimus. Per uniuerſum uerò curationis tẽpus, quò remedijs quieſcendi locus ſit, fœmora quoq; deligare conuenit. At ſi lapillus paruulus in ceruicem ueſicæ colem´ue inciderit, et minimè excerni nequeat, præputium ualenter in anteriora retractum, ſupra glandis ſummitatem uinciendum eſt. Mox pudendi etiam coles, iuxta finem ad ueſicam ſpectantem uinculo iniecto, deligandus eſt. Deinde ab inferiore parte calculi incidemus ſuper lapidem, qui parti ſecandæ ſupponitur, flexoq; inſuper cole calculus eijciendus eſt, ſolutis poſtea uinculis hulcus à grumis uacuabitur. Vinculum itaq; poſterius iniectum eſt, ne calculus retrorſum remeat. Anterius, ne poſt calculi exemptionem, præputij ſoluti, tergus in oppoſitum recurrens, inciſionem operiat.

De partibus circa teſticules. Cap. LXI.

QVandoquidem ad Herniarij medici diſciplinam, partium teſticulorum finitiones conferunt, eæ prius à nobis ſunt proponendæ. Teſticulus igitur ſubſtantia eſt glanduloſa, fragilis, ad ſeminis uim genitalem comparata. Paraſtatæ, id eſt, aſſiſtentes, & Cremaſteres appellati, hoc eſt, ſuſtẽdicula, nerui ſunt, à ſpinalis medullæ ex cerebri membrana

Paraſtatæ. Cremaſteres.

brana propagati, qui cum arterioſis uenis ad teſticulos pertingunt, per quos ſemen in pudendum permeat. Seminaria conceptacula, uenæ ſunt à caua uena in teſtes, quibus etiam alimentum præſtant, ſinuoſis anfractibus pertinentes, † Sinuoſa q; tunica eſt naturæ neruoſæ à gibboſa & anteriore parte teſticuli libera, à concaua & poſteriore ipſi inhæreſcit, ex abdominis membrana originem obtinens. Partem eam, qua teſticulo adnata eſt, poſteriorem adnexum ſiue inhærentiam, Græcè προσφυσιν cognominant. Darti ſunt membranæ, quæ exteriorem pellem erytroidi tunicæ adglutinãt, quibus partibus & illa poſt teſticulos annexa eſt. Huic autem pelli exteriori rugoſæ teſticulis circundatæ ſcrotũ Latinis, Græcis ὄσχεον nomen eſt inditum. Erythroides. Darti.

De hydrocele, id eſt, hernia aquoſa. Cap. LXII.

HVmorem quendam otioſum atq; hebetem in partibus corporum quæ ſcrotum implicant, collectum, tumoremq; ſenſu perceptibilem inducentem, aquoſum ramicem indigitant. Fit igitur humoris huius magna ex parte circa teſticulos in tunica erytroide, iuxta partem anteriorem, qua à teſticulo ſeparatur, raro extra erytroidẽ colluuies. Subinde peculiria etiã tunica humor cõprehenditur. Appellantq; hoc uitiũ chirurgici Herniã in ſuperuenienti tunica ortã. Si igitur ex præcedẽte cauſa, exempli gratia, partium harum in imbecillitate hoc mali conſtiterit, ſanguis alimenti ratione huc delatus in aqueã, ſeroſam, hebetemq; ſubſtantiã immutatur. Si autem ex plaga, cruenta, aut fæculenta materia comprehendatur. Cõmune inditiũ eſt, tumor abſq; dolore, immobilis in ſcroto permanens, nulloq; caſu euaneſcens: ſed quum paucus ſit tumor, cedens: ſi copioſus, nõ cedens, & quibus in erythroidæ tunica humor exiſtit, tumor rotundus paulo longior oui inſtar apparet, teſticulusq; his planè inibi occultatur, ut qui undequaq; ſit circundatus: Si extra erythroidem membranam ſub tunicis quæ Darti nuncupantur, extiterit, per pauca corpora ſublabitur. At ſi humor in ſupergenita tunica coierit, propter undiquaq; compactũ conglobatumq; tumorem, alterius teſticuli imaginem refert. Si aquoſa ſit materia, cõcolor tumor perlucet. Si fœculenta, aut cruenta rubicundus aut liuidus per tunicã apparet: nam quibus in utriſq; ſcroti partibus ſigna hæc inueniuntur, duplicem ibi herniam eſſe ſciendum eſt. Curationem quæ manuum operam deſiderat, adminiſtrabimus ad hunc modum: Deraſa pube & ſcroto, niſi puer ſit, reſupinum ægrotantem ſuper ſedili collocabimus, multiplici aliquo panniculo natibus ſubiecto, ſpongia uerò ampliore ſcro-

to ſubdita, ſedens à ſiniſtra parte ægri medicus, miniſtro à dextra ſedenti iubeat, ut pudendū in alteram partem reflectat, ſcrotiq; pellem abdomen uerſus eleuet, ſumptoq; ſcalpello ſcrotum à media parte orſus, iuxta longitudinem uſque ad pubem ferè recta inciſione ſecet, quæ à ſcrotū diuidente linea æqualiter diſtet, atq; ad erythroidem uſq; tunicam deſcendat. Sin in agnata membrana humor hæreat, qua parte uertex ſuper agnatæ tunicæ ſe oſtenderit, ea in parte ſcalpellum erit admouendum, hamulo autem uulneris labia aperienda ſunt, diductisq; herniaria cultro, ſcalpelloq; dartis, erythroides denudatur, mox phlebotemo eadem per medium finditur ea præcipuè parte, qua à teſticulo recedit, atque humore iam toto uel maiori ex parte in uaſculum aliquot excreto, hamis erythroides membrana qua tenuiſſima eius pars eſt, extrahatur. Anthyllus uerò poſtea futuris & medicina cruentis uulneribus accommodata, utitur: Recentiores, ea quæ carnem inducūt, adhibere aſſolent: At ſi teſticulus putredine uel alio quopiā uitio affectus deprehendatur, uaſa cum neruo Cremaſteri dicto annexa deliganda ſunt, neruus ipſe præcidendus, teſticulus eximendus eſt, in duplici ramice laborantibus, bifariam ſimiliter curatio adhibenda eſt, ab utraq; parte ſcroto iuxta inguina inciſo. Poſt hæc autem mucroni ſpecilli in imū per inciſionem demiſſo, ſcrotum ipſum ſinuamus, ibiq; acuto ſcalpello paulum incidemus, quo ſanguini concreto & puri exitus detur, ipſo uerò ſcalpelli capitulo per exiguum id foramen ad plagam uſque ſuperiorem implicitum, in longitudinem linamentum traijcimus, hulceribus in ſpongia deterſis lana oleo imbuta, per inferiorem teſticulum conijcienda eſt, foris aliam lanam uino cui oleum admixtum ſit, madentem ſcroto, abdomini, iguinibus, perinæo, lumbisq; ſuperimijciemus, linamentum triplex ſuper hæc explicandum eſt, uinculo ſexicrurio alijsq; deligationibus accommodatis utendum, decumbente poſtea homine lanis ſcroto ſubiectis, quo requieſcat, alutáque ſuper ipſas molli explicata ad fotus ſuperfuſionem excipiendam. Fouemus enim uſque ad tertium diem, calentis olei rore, à quo reſoluentes tetrapharmaco linamentis madefactis in uulnere utitor: Lemniſcumque ex polline farinatio immutantes, extrinſecus fomenta rurſum propter inflammationem, uſque ad diem ſeptimum inijciemus, poſtea linamentorum cuſtode medicamento utemur. Expurgato hulcere, & carne mediocriter inducta, deinceps lauacris etiam adhibitis æger abluendus eſt, linamentum extrahendum, reliquáque curatio, quemadmodum expoſitum eſt antea, adhibenda. Si qua inflammatio fuerit, aut ſanguinis profuſio, aut id genus quippiam ſuperuenerit, unicuique

ſuis

ſuis remedijs, ne battologizemus, occurrendum eſt. Cæterum ſi aduſtionem potius in aquoſa hernia, ſicuti recentioribus placet, probabimus omnia, nihilominus quæ uel ante, uel poſt manuum adminiſtrationem dicta ſunt, exequemur: quinetiam in ipſa chirurgia, excepta modo ſectione quæ ferramento & inciſione ad humoris emiſſarium, facienda ſunt, decem itaque aut duodecim ignitis ferramentis ad r Græcorum literam formatis, & duobus cultris primum ſcrotum in medio ferramento r imitanti aduremus, cultello autem aut retuſo hamulo membranulas excoriantes, ferro candenti gladiolo ſimili præcidimus. Denudata uerò erythroide tunica, quæ facile, quoniam alba & anguſta tenuis ue exiſtit, cognoſcitur, acie ferramenti ad r figuram perurentes, humorem effundimus, deinde totum id quod ex ea detectum eſt, hamulis attrahentes, candenti cultro enſem referenti, è medio tollemus.

De carnoſo & tophaceo ramice. Cap. LXIII.

CAro in parte aliqua corporum inter ſcroti tunicas concreſcens, carnoſam herniam ramicem ue excitat. Oritur autem ex cæca quadam cauſa, teſticulo fluctionem experto et indurato, uel ex percuſſione, aut negligenti poſt ramicem ſectum, curatione. Committatur autem hos unà cum duritie, concolor tumor. Si tumor in ſcirrhum occaluerit decolor & indolens: ſi malefici naturam reſipiſcat, dolores pungentes conſequuntur. Scalpellum itaque ita habenti admouētes, collocabimus ipſum ſicut ſuperius explicitum eſt, incidemuſq; ſimiliter. At ſi circa teſticulum caro increuerit, utranque membranam darton & erythroidem conſimiliter ſecabimus: poſtea teſticulo attracto, atque ex erythroide exempto, uaſa à neruo cremaſtere ſeparata uinculis excipienda, ipſeq; neruus præcidendus eſt. Teſticulus autem, qui cum carne coaluerit, tanquam alienus eijciendus eſt. Si hæc concretio quadam in tunica aut uaſe extiterit, ſcroto diuiſo, ſubiectiſ que carni membranis, quicquid ab excreſcentia carnis occupatum eſt, auferetur: quod ſi poſterior commiſſura hoc uitium experitur, omnibus quæ ambiunt ipſam exciſis, teſticulus quoque ipſus ſimul extrahatur, fieri quippe nequit, ut ſine hac teſticulus permaneat. Tophi autem, & in teſticulo, & in erythroide membrana concreſcunt, multo que renix, duritia, & inæqualitate à carnoſa hernia & aquoſa diſcernuntur. His itaque eadem manuum, quæ & carnoſo ramici, curatio, adhibenda eſt.

De uaricoſo ramice & flatuoſo. Cap. LXIIII.

VEnas ſcroti, uel membranarum quæ Dartí nũcupantur inturgeſcentes, uarices ſimpliciter appellant. Si uerò illis quæ teſticulũ nutriunt hoc acciderit, uaricoſum ramicem nominant. Notæ huius conſpi cuæ ſunt, locus paulo tumidior, modicè obliquus, racematim conglomeratus, teſticuli relaxatio manifeſta, & aliæ functionum difficultates, in curſu præſertim, exercitationibus, & itinere. Curationẽ quæ manu fit, talem admoliemur: Aegro appoſitè figurato, ſcrotũ manu permulcetur, neruu quo teſticulus depẽdet, ad inferiorem partem depellitur. Is autem inde facilius agnoſcitur, quod cum ualens ſit, uenis tenuior, ſolidior, magisq; re nitens ſentitur, maioremq; dolorem adfert ex compreſſu, iuxtaq; colem conſtitutus, quo depreſſo uaſa digitis noſtris famuliq; in ſcroto adprehenſa, ualideq; diſtenta, cutem contra ipſas uenas ſcalpelli acie oblique ducta ſecabimus, hamulis inſuper infixis, ſubiectas cuti partes eleuatas excoriamus, uenasq; ipſas denudatas, ut in capite de Angiologia et Aneuryſmati explicatũ eſt, acu duplex filũ trahente traijcimus, anſaq; fili inciſa & qua incipit, & qua deſinit uaricatio, ſune deligabimus, facta prius in longitudinem inciſione, ac ſanguine collecto illic euacuato, remedijs pus mouẽtibus ipſos curare tentabimus tantiſper dum unà cum uenis uincula quoq; ſponte excidant. Leonides uerò tradit, ſi aliqua ex uaſis quæ teſticulo alimentum præbent, uaricata fuerint, ita eſſe faciundũ. Si omnia affecta ſint cum ipſis etiam teſticulus erit euellendus, ne alimento deſtitutus contabeſcat. Flatuoſo porrò ramici cum genere aneuryſma exiſtat, manuum adminiſtrationem non eſſe admouendam idem autumat, propter præſentaneum, quod in uaricibus à nimia ſanguinis profuſione euenit, periculum. Recentiores autem cum uitij huius duplex ſit generatio, alias ex quatuor uaſis teſticulum nutrientibus, alias quæ in Dartis tunicis & ſcroto continentur arterijs, hunc ceu conclamatum repudiant, illum manuum operæ curant. Diſcernimus autem ipſos, quod qui ab arterijs fit, facile ad digitorum compreſſionem euaneſcit: qui à uenis teſticulum alentibus enaſcitur, uel neutiquam, uel cum multo metu, his eadem quæ uaricoſo ramici curatio adhibetur, ſingulis uenis funiculo exceptis ac deligatis.

De hernia inteſtinorum. Cap. LXV.

ENterocele, hoc eſt, inteſtinorũ hernia ſiue ramex, eſt in ſcrotũ inteſtini deuolutio, quæ fit ex mẽbranæ abdominis ruptione circa ilia uel laxatione: utraq; igitur hæc, ruptura ſcilicet & laxatio, uiolentia quadam præcedente, nempe ictu, ſaltu, aut clamore proueniunt. Laxatio autẽ proprie, cum ex reſolutione, tum ex alia corporis imbecillitate accidit. Nõ

tã

tæutriſq; communes ſunt hæ, euidens in ſcroto tumor, qui in exercitijs, teporibus, ſpiritus retenſione, alijſq; huiuſcemodi occaſionibus maior euadit, digitisq; compreſſus, lentius recurrit, celerius autem rurſum relabitur. Inteſtinum inſuper reſupinatis, ſupernè ſua in ſede permaneāt, donec erecti ſteterint. Stercus autem in ſcroto intercluſum, periculū ſæpenume ro ipſis intulit, dolor enim infeſtat, impreſſisq; interim etiam digitis crepitum æduntt. Hactenus quidem communes: ſingulares uerò priuatim notæ ramicis, quæ ex laxatione membranæ oritur, ſunt, quod non uniuerſim, ſed particulatim, & quibuslibet de cauſis interdum inteſtinum deuoluitur, tumorq; æqualis, & profundiore in loco apparet, utpote inteſtino, quod delapſum eſt, abdominis membrana conſtricto. At quæ ruptura euenit deuolutio, uniuerſim ab initio, & uiolentis de cauſis duntaxat, tumorem immenſum, inæqualem, & in ſumma ſtatim cute præfert, eò quod extra peritonæum elabantur inteſtina. Si igiiur rupta membrana peritonæo, omentum duntaxat in ſcrotum exciderit, epiplocele, hoc eſt, omentiramex, ſi omentum inteſtina ſecuta ſint epiploēnterocele, hoc eſt, omenti & inteſtini hernia appellatur. Si uerò cum his etiam aqua in tunica erythroide nuncupata contineatur, ex tribus compoſita appellatio inditur: hydrenterepipocele, hoc eſt, aquæ, inteſtini, & omenti ramex. Porrò neq; hos, neque ex ruptura inteſtinorum ramicem, manuum adminiſtrationi ſubijciemus, ſed illum duntaxat, qui ex laxatione conſtiterit, ramicem hoc modo curamus: Laborante reſupinato inguinis cutem per famulum ſubleuatam, tranſuerſa linea, ſicut in angiologia expoſitum eſt, incidimus. Etſi quidam non tranſuerſa, ſed recta linea utantur, iniectoq; hamulo diuiſionem ita explicamus, ut per eam educi teſticulus commode poſſit, deinde rurſus in intima cute, nempe quarta, tot hamis infixis, quot ad uulneris magnitudinem ſufficiant, membranulas & adipem retuſo hamo aut ſpecillo excoriantes, ſcalpello excidimus, detectaq; undique & expedita abdominis membrana, indicem digitum in poſteriorem ſcroti partem inter membranam hanc & dartum demittimus, eo´que poſteriorem connexum ſoluimus. Poſt hæc dextra manu finem earum implicantes, ſiniſtra abdominis membranam ad diuiſionem attrahimus, & teſticulum unà cum membrana rubenti, eductum famulo attollendum tradimus, ipſi uerò poſteriorem inhærentiam penitus unà cum membrana rubenti diſſoluentes, digitis contrectando, num inteſtini aliquis anfractus in tunica erythroide relicta ſit, explorabimus: qui ſi inuentus ſit deorſum hūc ad aluū propellemus, deinde acu magna, linum decies tortum duplex, ducente, extremitate membranæ abdominis qua diuiſionem reſpicit, per medium

Epiplocele.

Epiploenterocele.

Hydrenterepipocele.

traijcimus, ſinuq; ſucciſo quatuor lini capita efficimus, atque his per uinculum rurſum inter ſeſe decuſſatim implicatis, ex utraq; parte peritonæũ uehementer deſtringemus, iterumq; ijſdem capitibus circumuolutis, conſtrictionem repetemus, ſic ut nullum ex uaſis alentibus queat amplius nutrimentum ſuppeditare, ne ſi id fiat, inflammatio inde aliqua concitetur. Poſt hæc ſecundum uinculum minori quàm duorum digitorum interuallo à priori diſtans, foris inijcimus. Inde uincula, membranæ abdominis partem ad digiti amplitudinem relictam circulatim amputemus, unà cum ipſa etiam teſticulo ablato. Rurſum ſcroto iuxta ſaniei emiſſarium paululum inciſo, Lemniſcoq; inſerto, fomentis oleo madefactis, deligationibuſque ſicut in aquoſo ramice adhibitis, cætera quæ reſtant, perinde atq; illic explicitum eſt, faciemus. Noui nonnullos autem non imperitos Chirurgos, qui in membrana erythroide exciſa metu ſanguinis profuſionis, ut ueriſimile eſt, ferramentis candentibus extremum ipſius adurebant: ijdem poſt ſcalpelli adminiſtrationem ægrum ſtatim inſolium ligneum oblongum aquæ calidæ, ad ſeptimum diem uſque demittebant, quinquies per diem noctemque id facientes, præcipue in pueris, resque ipſis mirificè ſuccedebat, nam abſque inflammatione ſecabant, & uincula unà cum partibus conſtrictis illico decidebant: interim uerò dum ægri lauabantur, prædictis ſupfuſionib. utebantur. Alius quidã præter cõmemorata omnia per id tempus etiam pipere ex oleo trito ſpinam ipſorũ dorſi perfricabat.

De bubonocele, hoc eſt, inguinis ramice. Cap. LXVI.

INguinis ramex, inteſtini herniam ex laxatione natã præcedere conſueuit: exterſo nanq; primum peritonæo, laxatum inteſtinum ad inguina delabitur, inibiq; inguinis ramicem conficit, cui malo uetuſtiores eiuſmodi ſcalpelli operam adhibebãt, poſtea quàm inguina intumeſcentia tranſuerſa inciſione trium digitorum longitudine apperuerant, membranulasq; & pinguedinem exemerant, peritonæo denudato, ea in parte, qua faſtigiatur, mucronẽ ſpecilli imprimebãt, is enim inteſtina ſurſum repellit, duasq; peritonæi partes, quæ utrinq; à ſpecillo exurgebant, ſuturis inuicem committebant, mox mucrone extracto, neq; peritonæo præciſo, neq; teſticulo exempto, neq; alio quopiam facto, præſidio cruentis uulneribus dicato, curabant. Quoniam autem recentiores in huiuſmodi uitijs aduſtionem anteponebant, hanc quoq; oportunè trademus. Homo igitur poſt moderatam motionem paulo uiolentius tuſſiat, ac ſpiritus retentione intendatur. Vbi tumor in inguine apparuerit, locum qui aduri debet, atramento ſcriptorio, uel collyrio triangula figura notabimus, tranuerſam lineam ſuperius ad inguinis ſitum ducentes, puncto in medio triangulo ſi-

gnato,

gnato, ægro deinde reclinato candens ferramentum medio illi puncto imprimemus, primum claui, deinde lateribus trianguli ad r Græcæ literæ figuram. Postremo ad laterculi aut lenticulæ instar factis cauterijs, totum triangulum complanabimus, famulo per totam aduſtionem ſaniem panniculo extergente: tam altè adurentes, quoad in mediocris habitus corporibus adipem attingamus. Neq; enim in gracilibus propter ſiccitatem puncto illi ferrum imprimendum eſt, ne fortè imprudentes peritonæum aduramus, neque etiam nimium obeſis ac pinguioribus, in quibus etiã uel ante iuſtã aduſtionem pinguedo occurrit. Vbi ſanè, ut mediocrem aduſtionis habitũ inueniamus, artificioſa coniectura opus eſt. Secundũ uſtionem porrũ cum ſale tritũ cruſtæ imponitur, & inguinali ad x literæ Græcæ figurã ligamento utamur. Sequentibus diebus medicamentis quæ cruſtã adimunt, puta quæ ex lẽticula et melle cõſtãt, et id genus alijs curationẽ abſoluemus.

De ſcroti laxatione quam Rhacoſim dicunt. Cap. LXVII.

QVando ſcroti tergus ſine interioribus ſuis partibus laxatur, uitium maximè indecorum, quod Græci rhacoſim nuncupant, euenit. Leonides itaq; reſupinato homine, ſuperuacanea ſcalpello ſuper tabulam quandam, aut durum aliquod coriũ, excidebat, orasq; plagæ futuris committebat. Sed Antyllus ternis poſt aut quaternis futuris adhibitis, ſuperfluam cutem forfice acuta uel ſcalpello abſcindebat, futurisq; conglutinatam perinde atq; cruenta curabat.

De ratione faciendi eunuchum. Cap. LXVIII.

QVum noſtræ artis conſilium atq; unicus ſcopus ſit, ut corpora ab affectione, quæ præter naturã eſt, in naturalem reſtituantur, contrariam, eunuchos faciendi ratio, profeſſionem ſortita eſt. Sed quoniam ſubinde præpotentes aliqui nos uel inuitos caſtrare homines cogunt, huius etiam rei modus compendioſè referendus eſt. Duplex igitur eſt, unus colliſione, alter exciſione abſoluitur. Colliſione hoc modo, pueruli etiamdum infantes, in aquæ calidæ peluim collocantur, ut in ea deſideant: deinde ubi partes illæ eadem pelui fuerint remollitæ & relaxatæ, digitis teſticuli præmuntur, quoad diſſipati euaneſcant, neque ſubtactum amplius diſſoluti occurrant. Exciſione uerò, in hunc modum: Homine in ſedili reſupinato, leuæ manus digitis ſcrotum unà cum teſtibus comprimetur, ſcalpelloq; admoto in rectum duas lineas, unam per alterum teſticulum incidimus, ubi proruperint teſticuli excoriati, ſola tenuiſſima illa naturali uaſorum continuitate relicta, execabuntur. Atque hæc caſtrandi ratio colliſioni in eo præſtat, quod qui colliſionem experti

ſunt,

ſunt, Venerem nonnunquam appetere ſolent, parte teſtium aliqua, ut credibile eſt, in colidendo ſubterfugiente.

De hermaphroditis. Cap. LXIX.

HErmaphroditorum uitium ex Hermes & Aphrodites, hoc eſt, Mercurij & Veneris compoſitione, appellationẽ ſortitũ eſt, ualde utriq; ſexui indecorũ. Cum enim quatuor ſint iuxta Leonidem ipſius differentiæ, tres quidem in maribus, una in mulieribus cõſiſtit. In maribus ſiquidem aliâs ſub ſcroto in interfœmineo, aliâs in medio ſcroto genitalis fœminei pilis obſiti forma conſpicitur. Tertia uerò his accedit, in qua quibuſdam per eiuſdem ſcroti quaſi muliebris pudendi rimam urina deſtillat. In fœminis uerò ſupra pudendum iuxta pubem mentulæ ſubinde ſpecies inuenitur, quæ tribus quibuſdam eminentibus corporibus uno quaſi cole, reliquis duabus, quaſi teſtibus. Tertia illa, quæ uiris accidit deformitas, qua per ſcrotũ urina excernitur cõclamata, et immedicabilis eſt. Tres reliquæ curationem recipiunt, partibus ſuperuacuis è medio ſublatis, & aliorum hulcerum modo curatis.

De nymphe amputanda & caudatione. Cap. LXX.

NYmpha quibuſdam ſupra modum excreſcit, & indecentem uere cundiam præ ſe fert: & quemadmodum nonnulli tradunt, aliquæ partes hac haud aliter atque uiri arrigunt, et in Venerem ruunt, quo circa reſupinata muliere uulſella nymphæ ſuperfluum apprehenſum, ſcalpello excindimus: cautione diligenter adhibita, ne nimis altè excidendo penetremus, ne rhyadica affectio inde excitetur. Caudatio porrò quã cercoſim dicunt, caruncula à locellorum ore propago quædam eſt, quæ muliebre genitale replet, interdum etiam inſtar caudæ fõras procidit, nymphæ modo abſcindenda eſt.

De muliebrium locellorum thymis, condylomatis, & hæmorrhoidibus. Cap. LXXI.

THymus tuberculum quoddam eſt, modò rubens, modò candidum plurima ex parte dolore uocans, Thymi corymbis ſimilis. Condylomata uerò rugoſæ quædam extuberationes ſunt, quemadmodum hæmrhoides ijs, quæ in ſede eueniunt reſpõdentes, interdum etiam ſanguinem profundunt. Omnes igitur huiuſmodi in mulieribus excreſcentiæ, qua ſub aſpectum ueniunt, inter detegendum ſpecillo comprehenſæ, ſemiſpa-

thula

thulæ ferramenti acie exciduntur. Et galla læuigata, aut fissili alumine curantur: deligaturam quippe quæ lino fit, in his clariores Chirurgi non concedunt.

De muliebribus genitalibus imperforatis, & phimo. Cap. LXXII.

GEnitalia mulierum compacta & imperforata, interim à natura, interim ex superueniente occasione, morbo aliquo præcedente, fiunt, quandoq; in imo, quandoque in ipsis alis, quæ Græcè πτερυγώματα dicuntur, uel in medio etiam spatio, idq; uel ex natura, uel ex obstructione. Obstructio autem uel carne, uel membrana fit. Hoc uitium in Venereo congressu, in conceptu, in partu, nonnunquam in expurgandis mensibus graue impedimentum adfert. Si uidelicet membrana, uel caro totum obstruat. Nam in quibusdam foramen in medio patescit. Causa itaq; inuenta, uel ex promptu, uel etiã dioptra, hoc est, exploratorio specillo ad uuluam aperiendam demisso, siquidem conglutinatio solum fuerit, hanc recta linea scalpello ad fistularem incisionem facto dissoluemus. Si autem distentio, hamulis iniectis medium corpus siue membrana, siue caro sit eleuantes scalpello diuidemus, deinde sanguinis profluuio exiccantibus, sine rosione medicamentis represso, cicatricem inducentibus utemur, priapisco, hoc est, linamento priapi instar facto, supposito: atq; hoc in his potissimũ fit, in quibus non admodum altè scalpelli administratio est adhibita, ne particulæ rursus coeant. Phimus, hoc est, præclusio, in uteri ostiolo succrescẽs, pari modo curandus est.

De uteri abscessu. Cap. LXXIII.

VBi circa os uuluæ abscessus emerserit, qui manus administrationem queat admittere, non protinus ad incisionem festimare consilium est, sed propter uteri excellentiam quoad absoluta dispositio eius, auctaq; plurima parte inflammatio creuerit, superiectaq; humoribus corpora attenuata fuerint, expectare, tum deniq; ferrum tentare. Inter agendũ igitur mulier in sedili resupinata ita collocanda est, ut crura ad abdomen fœmina inter se diuaricata, contrahat, cubitiq; eius popletibus subijcientur, ac uinculis accommodatis ad ceruicem deligabuntur. Tunc medicus ex dextra sedens, Dioptra ad ætatem accommodata explorabit, conuenit autem specillo sinus muliebris profunditatem metiri, ne si longior Dioptræ tibia fuerit, uulua comprematur. Quod si Dioptræ tibia sinu amplior reperiatur, duplicia limamenta alis inserenda sunt, sic, ut super ipsa

Dioptra firmetur. Oportet autem Dioptræ tibiam cochleam habentem in ſuperiora demittere, & Dioptram à medico contineri, cochleam uerò à famulo intorqueri, quo tibiæ compaginibus diductis, ſinus muliebris diſtendatur. Si autem abſceſſus occurrerit, ſi mollis ac tenuis ſit, quod digitorum attrectatione ſubſidet, iuxta uerticem ſpatula, aut ſcalpello incidendus eſt, deinde pure euacuato implicitum in longitudinem linamentum molliſsimum oleo roſatio imbutum imponetur, uel potius extra plagam ſinui muliebri leniter abſque compulſu inſeretur. Foris autem ſupra alas & pubem lumbos´que lana ſuccida uel pura, oleo irrigua imponatur. Tertio poſt die mulier in hydrelæum calidum, aut maluæ decoctum inſidebit, abſterſis inde ſudoribus Lemniſcum tetrapharmaco per ſe, uel cum melle diſcocto inunctum plagæ, leniter inſinuabis: Tetrapharmacum uerò butyro uel roſatio ſolutum eſto. Cataplaſmata extrinſecus ſuperaccommodata ſunt, donec inflammatio ceſſauerit, & hulcus expurgetur. Si autem difficulter expurgetur oricalario clyſtere, uel iridis, aut ariſtolochiæ decocto, uel melle elui conuenit. Cicatrix poſtremo linamentis medicamento ex Cadmia uino ſoluto, imbutis inducenda eſt. At ſi intra os uuluæ abſceſſus conſtiterit, manus admouenda non eſt.

De fœtuum extractione & exciſione. Cap. LXXIIII.

QVàm accurata ſit ægre parturienti curatio adhibenda, tertio uolumine tradidimus. Si autem ea ratione minus ſucceſſerit, ad manuum & ſcalpelli operam merito diuertendum, animaduerſo prius mulieris affectu, num ſuperſtes futura ſit, nec´ne. Et ſi quidem ſalus ſperatur, manus præſidium aggrediundum: ſin contrà, reſpuendum eſt. Quæ igitur exitium ſui portendunt, ueterno ſo quodam torpore in ſomnum deferuntur, reſolutæ ſunt, & tanquam conclamatæ difficulter reuocantur. Siq; clamoribus reuocatæ oculos ſuſtulerint, imbecilliter muſcitantes rurſus ſopiuntur. Quibuſdam etiam conuulſio, & neruorum contractio ſuperuenit, uel alimentum non ſentiunt, pulſus admodum inturgeſcens, obſcurus tamen & imbecillis deprehenditur. Quæ ſuperſtites futuræ ſunt, nihil eiuſmodi patiuntur. Reſupinando igitur in lecto mulier eſt, ſic ut figura ipſius decliuior ſit, & crura ſublata à mulieribus utrinque aut famulabus aliquibus contineantur. Quarum ſi copia non ſit, mulieris thorax uinculis quibuſdam lectulo deligandus eſt, ne ad fœ-

tus

tus attractionem ſequens corpus robur eius proterat ac refringat. Poſtea uuluæ alis per miniſtrum diductis, medicus leuam manum inunctam ualentibus digitis conſtrictis attenuatam in oſtium uuluæ inſerat, ipſumq; dilatet, & oleo infuſo relaxabit, demiſſa manu inquirens, ubi uncus ad fœtum extrahendum commode inijciendus ſit. Idonei autem ad infigendum uncum loci, ſi in caput conuerſi deferuntur, ſunt oculi, occipitium os ad palatum, mentum, clauiculæ, coſtarum & præcordiorum ſedes. Si in pedes exeunt, oſſa pubis, intercoſtalia & iugula rurſum, deinde medicus uncum dextera manu continebit, flexura ipſius digitis occultata, ſiniſtra manu paulatim intromittat, & alicui ex ſupradictis particulis, eum uſque ad uacua infiget, tum alterum ex oppoſita parte inijciet, ne in alterum latus declinet, ſed æquali libramento protrahatur. Deinde æquabiliter attrahere oportet, non ſolum rectà, ſed in latera etiam perinde atque in dentibus eximendis fieri conſueuit, neque inter agendum tenſionem iterum remittere conuenit. Poſtea uerò indice digito perunctо, uel pluribus etiam demiſſis, inter os uuluæ & corpus inſertos, & orbiculatim circumactis quaſi excoriando reſoluere. Si autem pro attractionis ratione uncus ſequatur, erit ſubinde in ſuperiores partes transferendus quoad fœtus perfecta fiat extractio. Si autem manus infantis porrecta fuerit, neque propter anguſtiam repelli queat, panniculo aliquo circumpoſito, ne dilabatur, modicè protrahenda, prolapſaq; que, tota ab humero abſcindenda eſt. Idem ſi utræque prociderint, faciundum. Simili etiam modo pedes procidentes reliquo corpore non conſequente, ab inguinibus amputari debent. Tum reliquum corpus dirigere tentabimus. At ſi caput iuſto maius, anguſtiasq; que facit, & hydrocephalus eſt infans, ſpathapolypica, uel ſcalpello, uel aculeato cultello inter digitos occultato, caluariam eius incidimus, ut tumore eximanito concidat. Quod ſi naturaliter caput tam amplum ſit, caluariam ſimiliter forcipe, dentibus aut oſsibus extrahendis dicata, confringimus. Si oſſa aliqua immineant, hæc quoque eximuntur. At ſi caput ad thoracem protractum impediat, partes circa clauiculas eodem inſtrumento uſque ad interiora ſecentur, ut humore effuſo thorax extenuetur: ſin minus, clauiculæ etiam ipſæ præcidendæ atque extrahendæ ſunt, tunc enim concidat, neceſſum eſt. Quod ſi abdomen è mortuo fœtu, aut aquam ſubtercutem experto, inflatum deprehenditur, unà cum interaneis eadem ratione acuia, euacuandum eſt. Si in pedes deferuntur, ad os uuluæ inclinatio non difficulter dirigitur: At ſi thorax uel imus uenter obſtructionem præbeat, linamento circũpoſito attrahantur

atque eodem, quo dictum est, modo, ea quæ ambiunt, findemus. Si uerò reliquis omnibus partibus detractis, caput solum reuersum altius inhæserit, & firmius retineatur, iniectam manum sinistram ad os uteri, si pateat, deorsum in fundum transferemus, caputq; inuestigatum ad ostium ipsum digitis deuoluemus, deinde uno aut altero unco infixo propter hostiolū inflammationem nullam uim adhibebimus, sed infusionibus pinguibus et copiosis, insessibus, insperſionibusq; utemur, sic, ut aperto uteri hostiolo aptè, quemadmodum superius demonstratū est, queat extrahi. Cæterum transuersus infans, siquidem dirigitur, præfatis rationibus eximendus est. Sin minus, concîdi intus & particulatim educi debet. Cura adhibita, ne qua particula ipsius nobis nescijs intus relinquatur. Post manus scalpellique administrationem obitam, præsidijs inflammationibus uteri dicatis utendum est. Si uerò sanguinis profusio euenerit, etiam huius curandi rationem superius traditam accepisti.

De secundis relictis. Cap. LXXV.

SVbinde usuuenit, ut fœtu extracto, inuolucrum ipsius (quas etiam secundas appellant) in utero firmiter retineatur. Diducta itaque uteri osculo, secundæ imibi relictæ, aliquo in loco globatim conuolutæ, facilè educuntur. Leua siquidem manu calefacta, unctáque in imum uuluæ demissa, secundæ sublabantes eijciuntur. Sed si in fundo uteri adnatæ hæreant, manus similiter demittenda est, & apprehensæ attrahendæ sunt, neque in rectum tamen, ne uterus procidat, neque uiolenter admodum, sed leniter prius, inclinatus huc illuc agitandæ, tum aliquantulo ualentius excutiendæ. Hoc enim pacto à connexu absolutæ sequuntur. Quod si uteri orificium conniueat, easdem medelas quas ad hoc recensuimus, adhibere conuenit. Si uires infirmi non fuerint, cientibus sternutamenta & aromatum suffitu ex fictili utendum. Et si os uteri hiauerit, manu inserta, secundas eodem modo educere conabimur. At si neque ita eximi queant, non opus est negotium ægrotanti ulterius facere. Nam secundum paucos dies tabefactæ, & in saniem resolutæ, ultro excidunt. Quoniam uerò odoris grauitate caput aggrauant, & stomachum euertunt, suffitus ad hoc facti adhibeantur, quo in albo cardamomum & ficus aridæ maximè censentur.

De coxarum aduſtione. Cap. LXXVI.

PErinde atque humerus, sic etiam coxendix, madoris nimietate prolapsus, in quibusdam aduſtionem efflagitat. Id quod Hippocrates

crates hac ſententia aſſerit. Quibus coxendix ex diuturno ſuo cruciatu excidit, crus tabeſcit & claudicant, niſi uſtionem experiantur. Oportet itaque eo potiſſimum in loco aduſtionem moliri, è quo articulus excidit, ſic enim redundans humiditas exiccabitur, & locus ex cicatrice inſpiſſatus, os amplius minimè ſuſcipiet, quocirca longe altius adurendum eſt. Recentiores uerò treis adurendo cruſtas concitant, unam retro ad cauitatem clunis, alteram ſupra genu paululum extrinſecus. Tertiam ſupra exteriorem malleolum, qua eſt carnoſior.

De fiſtulis & fauis. Cap. LXXVII.

QVoniam locus iam exigit, ut de ani fiſtulis diſſeramus, haud abſurdum fuerit, ſi prius generatim de fiſtulis omnibus explicemus. Eſt igitur fiſtula ſinus calloſus, dolore aliquatenus carens, qui pleriſque in particulis, plurima uerò parte ex abſceſſibus parum dextræ curatis, exoritur. Callus uerò compacta quædam caro eſt, candida, humore priuata, eó que indolens etiam, neque uena, neque neruo ad ipſam pertingente. Sinus modò quidem ſiccus, modò uerò humidus eſt. Humor interdum abſque intermiſſione fertur, interdum certis quibuſdam temporibus intermittit, ore ipſius obſtructo, iterumque diducto. Fiſtulæ nunc quidem in os, nunc in neruum aut aliquam aliam principem partem terminantur, uel rectæ, uel obliquæ, uel uno ore, uel pluribus peruiæ. Quæ igitur in grandes arterias, uel neruos, uel tendines, commentatione dignos, uel membranam coſtas inuoluentem, uel aliam eiuſmodi principem particulam deueniunt, aut nequaquam omnino, aut ſumma artificioſa que cautione & diligentia pertractandæ ſunt. Reliquis uerò hoc modo manuum operam admouebimus. Explorabimus primum, ſi rectæ ſint, coparioſi obliquæ, ſpecillo flexili. Cuius generis ſtannea atque ex ære tenuiſſima. Quæ uerò bina aut pluria habent oſcula, quæ ſpecillo tentari non poſſunt, ſinu per unum ipſius os aduſto, ex clyſteris in reliqua ora tranſitu facilè animaduertimus, ne fiſtula pluribus orificijs dehiſcens, an plures ſint fiſtulæ. Facta huiuſmodi notatione ſiquidem in ſummo fuerit ſinus, anguſtus que demiſſo ſpecillo expandentes, accommodata figura ſcalpello callum tollemus, uel unguibus, uel acie ſcalpelli deradentes. Siq; partes ſuperfluæ lautius diffundantur, circum adimi debent. Sin autem non per ſumma tranſuerſæ feruntur, ſed penitius recte tendũt, ubi qnampro fundiſſime poteſt ſinus, fuerit diuiſus orbiculatim, uniuerſum callum excidemus. Si quid ex eo relictum fuerit, aduren ti id medicamento conſumemus. Si amplius cum ſit, medicamento non obtemperet.

ferramentis candentibus ei cruſtam inducemus. Quod ſi fiſtula in os deſi nit, id quod integrum eſt, tantummodo derademus. Si cariem, aut aliam quandam corruptionem ſenſerit, totum quod uitiatum eſt, exciſorijs ſcalpris oppoſitis auferemus, prius, ſi opus ſit, terebratione adhibita, ſiue ad perſpiratum uſq; tantummodo, ſiue ad medullam uſq; uitium penetrauerit. At ſi os aliquod caulium modò tranſuerſim fractum emineat, ſerra deſiccandum eſt. Binis igitur ſumptis habenis unam medio ſinu oßi eminenti ſubijciemus, miniſtroq; intendendam porrigimus; alteram quæ craßior eſt, uel è lana conſtat, ſimili modo carni, quæ oßi ſubiacet, me dietate inſertantes, & initia eius infra comprehendentes, carnem per habenam deorſum trahi iubebimus, ſic, ut caro deorſum depreſſa, lacerari à ſerræ dentibus nequeat, & iſto nos pacto excretionem molimur. Vbi uerò præcipua aliqua pars ſubiecta eſt, ueluti membrana coſtas ſuccingens, uel ſpinalis medulla, uel tale quippiam, dum os excidimus aut ſerramus, pelliculæ cuſtos lamina ſubijcienda eſt. Sin autem os uitiatum non ſit, totum uerò circulatim carne denudatum ſit, nihilominus eodem modo deradetur ſeu amputetur. Fieri enim non poteſt, ut oſſa orbiculatim carne ſpoliata, eadem amplius obducantur. Pari modo ſi oßis extremitas iuxta articulum corruptionem experiatur, ſerra deſecanda eſt. Si totum ſæpenumero os, uerbi gratia, cubitus, radius, tibia, aut id genus aliquod uitiatum fuerit, totum amputetur: fœmoris autem capiti, aut coxæ, aut dorſi uertebræ, etiam ſi uitium acceperint, ob præſens tamen quod ex adiunctis arterijs accidit periculum, eiuſmodi manuum operam admoliri recuſabimus. Hac igitur ratione ac uia agendum eſt, ut in ſingulis ubique partium affectarum ſitus, uicinitatis & cognationis, item morbi magnitudinis & uirium laborantis rationem habeamus. Iam uerò fauus cum ſinus ſit fiſtuloſus, mel lea diffluens humiditate, eaſdem quæ fiſtulæ & alij ſinus cum manuum, tum medicamentorum ſuppetias efflagitat.

Fauus.

De ani fiſtulis. Cap. LXXVIII.

SEdis fiſtulæ ita ſunt rimandæ, cæcis nullo ore apparente cruciatus accidit, & purulentus quidem humor ex ano profluit. Pleriſque abſceſſus quoque notæ præceſſerunt. Euidentes coparium ſpecillum uel ſeta porcina demiſſa arguit: inſtrumentum quippe ad ima donec inanem locum offendat, in his penetrat, digitóque indici per anum tranſmiſſo, occurrit, fiſtula nimirum interiore parte perforata. Nam ſi perforatæ non ſint, inſtrumentum digito neutiquam citra medium occurrit, ſed per me-

dium

dium imperforati corporis ſentitur. Obliquæ & labyrinthi modo tortuoſæ inde cognoſcuntur. Quod inſtrumentum iniectum paululũ procedat, pus tamen ad illarum portionum copioſum fertur. At quæ prope inteſtinum tendunt, inde deprehenduntur, quod interdum & lumbrici, & ſtercus per os erumpat, atque omnes ferè callum quendam in orificio præferunt. Quæ porrò ueſicæ ceruicem perforauerit fiſtula, uel ad fœmoris articulum, uel ad rectum inteſtinum tendit, nulla medicina periculo ſubtrahit. Quæ uerò orificio caret, & quæ abdita eſt, & in os terminans, & multiphariam fiſſa, ægre: Reliquæ in uniuerſum facile curationem recipiunt, manuum opera hunc in modum adhibita. Reſupinato homine ſic ut cruribus ſurſum porrectis, fœmora ad uentrem inclinent, perinde atque in ijs quibus infuſum aluo immittitur, fieri conſueuit, ſi fiſtulæ extremum in ſumma cute terminabitur, ſpecillo per os ſubiecto ſimplici, linea cutem excidimus. Si profunde in anum fiſtula tendat, demiſſo ſimili modo per orificium ſpecillo, ſiquidem perforatam ab altero ipſam inuenerimus, alterius manus, quæ affecto annulo oppoſita eſt, indice per anum immiſſo, ſcalpelli initium apprehendentes, & paululum recuruantes, foras educimus: & quicquid ſpecillo incumbit, ſimplici diuiſione aperimus. At ſi perforata nondum fuerit, in altum uerò ani duntaxat terminetur, & caput ſpecilli, tentantibus nobis, ſub ſquamea quadam, aut membranea cute digito indici ſublabatur ſpecilli mucrone uiolẽtius impulſo perforabimus, tra iectoq; per ſedem ſpecillo, rurſus ſcalpello corpora modo prædicto reſoluimus. Si igitur terebræ aut falculæ fiſtulis ſecandis dicatæ, mucrone ſimus fundum in ano perforauerimus, eodemq; inſtrumento per anum traducto, totum id quod in medio eſt falculæ mucrone deſecabimus, & poſt exciſionem uulſella uel forcipe omnes quæ ambiunt partes (ſunt autem calli) ex toto adimendæ ſunt, ubiq; uitantes ne muſculum conſtrictorium, qui ſphincter appellatur, offendamus. Nonnulli enim dum imperitius minus altè incidunt, ipſum uulnerauerunt, atq; ex eo in uoluntaria ſtercoris eiectio euenit. Vbi uerò quiſpiam meticuloſior ferrum recuſauerit, Hippocratica deligatio adhibenda eſt? Præcipit enim Hippocrates linum quintuplex crudum, ſpecillo perforato inſertum, per fiſtulam demittere, innexiſq; que inter ſe initijs conſtringi, donec totum quod inter duo ora ſuperiacet, diſſectum, linum eructet. Quod ſi id deſignare detrectet, linum ipſum pſara uel eiuſmodi quodam arido illinendum, & ultro citróque extrahendum. Sunt qui foramini fiſtulariæ falculæ linum inſertum eodem quo diximus modo propellunt, quod mea ſententia non conuenit.

Nam

Nam cum ſcalpelli operam fugere ſtudent, præterquam quod id non aſſequuntur, curationem prolixiorem conſequuntur. De abditis porrò fiſtulis Leonides hunc in modum prodit: Cum autem profunda fuerit fiſtula, & ſphincterem muſculum forauerit, ſiue à ſede incipiat, ſiue longius procedat, poſt notas indicatas, laxatorio inſtrumento Dioptrio paruo muliebris ſinus modò, anus diſtendetur. Cumque fiſtulæ os apparuerint, ſpecilli mucro in ipſum demittetur in imumq; impelletur, ſuprá que ipſum ſemiſpatula aut ſpata fiſtulis dicata diuidetur. Ipſi uerò cum in huiuſcemodi affectionem incidiſſemus, hac adminiſtrationis ratione uti minimè potuimus, eo quod fiſtulæ cuniculus ſub aſpectum uenire nequiret, quum eſſet inter anum & eius fibulam ſphincterem appellatum, à dextra parte conſtitutus, & diductorium inſtrumentum operationem potius adumbrabat. Cæterum diſtendentibus nobis cum digitis anum, rima quædam inter unam quandam rugam ani quaſi fiſtulæ defluctio, ſe obtulit, pus etiam per ipſam emanabat. Tentauimusque per eandem ſpecilli aciem in fiſtulam demittere ceu ab ipſa manu ducti: deinde dextra manus indice ſphincteri immiſſo, medium quoddam tenue corpus inter digitum & inſtrumentum deprehendimus, quare cultello uiolentius digito adacto fiſtulæ fundum ſurſum conuerſum perforauimus, extractóque ſpecilli capite totum id quod inter duo fiſtulæ ora habebatur, ſub aſpectum noſtrum uenit: dico autem ab eo quod à principio ad humoris emißarium ſitum erat, & eo quod à nobis factum fuit ſcalpello incidentes, ſpecillum liberauimus.

De hemorrhoidibus. Cap. LXXIX.

QVum hemorrhoidum notio ex ipſo qui uacuatur humore conſpicua ſit, priuſquam aggrediamur, copioſiſſimo infuſo utendum eſt, quo & inteſtini retrimenta eximaniantur, & anus ſimul ad diuortium & exitum promptior reddatur. Collocabimus igitur ægrotantem ſupinum aduerſus lumen lucidum, ſiquidem deligatione uti animus eſt, linum quinquies tortum ferramento quo ora uenarum in ani corona uel uuas adurere conſueuimus, labris hæmorrhoidum circumponentes ſingulas, hoc funе aſtringimus una duntaxat relicta, qua ſanguis redundans effluere poßit. Idem & Hippocrates præcipit. Secundum uerò aſtrictionem linteolum oleo madens, & ligamentum ſedi accommodatum adhibendum eſt, ægróque quieſcendum, oleo tepido, aut aqua mulſa ad uentris curationem utendum, cataplaſmate item poſt hæc ex micis panis & croco, ubi hæmorrhoides exciderint, uino cicatrice inducimus. Leonides uerò deligatione non utitur, ſed uulſella uuæ dicatam hæmor-

hæmorrhoidas ampliter præhenſas, ſcalpello excindit. Poſt manuum adminiſtrationem, manna & amylo cum chalcitide, uel medicamento ex cremata ſpongia & pice, adq; abſolutam aduſtionem fauſtino paſtillo, utitur. Alij uerò inſtrumenti, quo uua aduritur, utriculis medicamẽto quod adurat repletis, hæmorrhoidas perinde atq; uuam uſſerũt.

De condylomatis ſeu tuberculis. Cap. LXXX.

SEdis condyloma loco ſolum ab eo quæ in muliebribus naturalibus ſuboriuntur, diſsidet. Rugoſum etiam ipſum ani tuberculum uel ex inflammatione, uel rima præcedente prognatum. Primo igitur tuberculum mox ubi occaluit, condyloma, appellatur. Oportet igitur huic haud aliter atque illis uulſella apprehenſis, exciſione, & cruſtam inducentibus medicamentis mederi. Rimas autem quæ ex duritie ſtercoris potiſsimum eueniunt, & cicatrice temporis ſpatio occalleſcentes, uel unguibus, uel ſcalpello perradentes, recentes faciemus, & ad cicatricem conuenienter perducemus.

De ano non perforato. Cap. LXXXI.

INfantibus recenter editis anus à natura imperuius interdum reperitur, eo quod membranæ obductione obſtruitur. Hæc igitur digitis, ſi fieri poteſt, dirumpenda eſt: ſin minus, ſcalpelli acie eam aperientes, uino curabimus. Quoniam autem adultis etiã ſubinde ex praua hulceris curatione anus conglutinatur, inſtrumento ad id facto cohærentiam iſtam diruptam curabimus, fiſtula plumbea aut cuneolo quodam per totum curationis curriculum, ne rurſum coëat, ſcitè impoſita. Debet autem cuniculus medicamento prius, quod cicatricem inducat, oblini.

De uaricum exciſione. Cap. LXXXII.

DIlatatio quædam uenæ uarix eſt. Nunc in temporibus, nunc in ima uentris parte ſub umbilico, nõ raro circa teſtes etiam, crebrius uerò in cruribus eueniens: hic ſanè magna ex parte è melãcholica materia originem trahit. Eorũ igitur, qui in teſticulis inſurgunt, adminiſtrationem capite de Varicoſo ramice explicauimus. Iis uerò quæ in cruribus oboriuntur, pari modo manuum operã admoliemur, ab interiore ſcilicet fœmoris parte, ubi etiam ipſorum origo, ut plurimum, cernitur, auſpicantes: inferius ſiquidem in plures diſperſi propa-

gines impeditam tractationem exhibent. Homine itaque prius lote uinculum ſuperiori fœmoris regioni inijcimus, & incedere præcipimus, uenamq; ita infartam attramento ſcriptorio collirio ue iuxta uaricis ſitum, notabimus, digitis per longitudinem ternis, aut paulo amplius, interpoſitis. Reclinato poſtea homine cruribus extenſis altero ſupra genu uinculo deligamus. Turgeſcentemque in faſtigium uenam ſupra atramenti notationem ſcalpello ſcindamus, ſic, ut cutem duntaxat ſcalpellum penetret, ne uenam incidamus. Deinde hamis plagæ oras diducentes, & membranas herniarijs ſpecillis flexilibus excorientes, uena undiq; nudata explicataq; fœmoris deligationibus ſolutis, uenaq; ipſa per obtuſum hamum ſuſpenſa, acum ſubter duplex linũ trahentem tranſmittimus, liniq; ſinum amputamus, & uena ſcalpello per medium diſſecta ſanguinis quantum opus eſt detrahemus, altero deinde lino ſuperiorem uenæ partem conſtringimus, crureq; recto elevato, manuũ expreßione, ſanguinem qui in crure eſt, euacuabimus: deinde infra rurſum uenam deuincientes, partem illam uenæ quæ inter duo uincula exiſtit adimemus uel relinquimus, quod ad ſua ſponte unà cum uinculis excidat, & plaga uulneris linteolis ſiccis opleta, ſplenium œneleo madens ſuperimpoſitum deligabimus, linamento medicamine ſuppurationem inducente imbuto, curationem proſequemur. Neque autem me fugit, ueteres nonnullos uinculis minimè eſſe uſos, ſed alios uenam carne indidem denudatam excindere: alios ab imo adhærentem uidentur extrahendo abrumpere. At qui omnium tutior à me poſitus eſt manuum adminiſtrationis modus. Varices inſuper qui imo in uentre ſuboriuntur, ſimili Chirurgia tractantur. Illi itidem qui tempora infeſtant, ea ratione quam in capite ſuper exemptione uenarum, angiologiam uocant, comprehendimus, eliduntur.

De dracunculo. Cap. LXXXIII.

SVper dracunculis ſanè quomodo maximum per medicamenta præſidium experiantur, quarto uolumine ſatis tractauimus.

De extremarum partium amputatione. Cap. LXXXIIII.

EXtimæ interdum corporis partes, uerbi gratia, manus aut pes, eiuſmodi putredinem experiuntur, ut ipſa etiam oſſa corrupta, ſiue ex foris inchoante cauſa, fracta ſint, ſiue ex præcedente putredinem

tredinem experta, exciſionem quæ ſerra fit deſyderent, ante quàm corpora oſſibus circumiecta primum incidere neceſsitas eſt. Quod dum primum fit, deinde longior in ſerrando mora protrahitur, periculum eſt ne ſanguinis profluuium ſequatur. Meritò Leonides non omnia primum corpora, niſi penitus putrefacta immortuaq; eſſent, excidebat. Sed eam modo partem, ubi non plures eſſe uenas aut arterias oppinabatur, principaliter uſq; ad os aperiebat, deinde os protinus ipſum ſerra execabat, panniculo lineo partibus præciſis ſuperpoſito, ne ſerra per ipſas ultro citroq; tracta, dolores crearet, deinde reliquo exciſo ferramentis candentibus uaſa adurebat, & ſanguinis fluore linamentis inſertis repreſſo, conuenientem deligaturam adhibebat, præſidioq; pus commouente curabat.

De unguium pinnulis, quæ pterygia dicuntur. Cap. LXXXV.

PTerygium in unguibus excreſcentia carnis eſt, partem unguis opperiens tam in pedis, quàm in manus pollicibus potiſsimum eueniens, in pedibus quidem ex offenſione ut plurimum. In manibus autem, ex neglecta reduuia, cum inflammata, tum in pus conuerſa, creatur. Siquidem pus cũ inueterauit, unguis radicem exedit, ipſumq; corrumpit, ac totum ſubinde abolet, magnaq; ex parte mediam eius portionem omnino conſumit. Iuxta unguis radicem particulam quandam putrefactam, quandoq; totam radicem à roſione immunem relinquit: os etiam ipſum interim corrumpit, odor grauis ſentitur, digitus ſummo expanſus ac liuidus cernitur. His in hunc modum manus admouenda eſt. Totam unguis partem relictam ſcalpelli acie ſubſecantes auferemus, deinde cauterijs exhulceratã aduremus. Pterygium enim ex genere depaſcentium eſt, quæ niſi aduſtione cohibeatur, continenter ſerpit: ſi negligatur, totum digitum corrumpit. At ſi oſſi & ungue integris, exterior unguis angulus deliteſcens, carnem ipſi agnatam pungat, inflammationem excitet: Oportet ſi imulantem unguis particulam tenui ſpecillo aut tali aliquo inſtrumento ſubiecto eleuatam ſcalpelli acie præſecare, & quod eminet, adurente, & cruſtas inducente medicamento conſumere. Hac quippe adminiſtrationis ratione plerique reſtituti ſunt. Sin amplius fuerit quod eminet, primum id ſcalpello circumcidi, mox ſuperinduci medicamentum debet.

De ungue colliſo. Cap. LXXXVI.

QVandoquidem ſæpenumero unguibus ex cõtuſione colliſis, cruciatus comitantur, qui ad Chirurgiam nos compellunt, abũde erit GALENI uerba hic appoſuiſſe, inquit enim: In unguibus contuſis ipſa experientia liquidò edocti ſumus, ſanguinis detractionem ſopire dolorem, cum pulſus, & cruciatus intenſiſſimi oboriuntur. Debet unguis non recta à ſuperiore parte deorſum uerſus ad imam, ſed obliqua linea acute aciei ſcalpello incidi, ſic, ut ſanie excreta, reſecta eius pars quaſi operculum quoddam ſubiacentium corporum efficiatur. Nam ſi in rectum feces à ſuperiore parte deorſum, qua carnis excreſcentia unguem occupat, fit, ut ſubiecta ungui caro per mediam diuiſionem excreſcat, atq; ingentes rurſum inde dolores non aliter quàm in paronychijs nominauimus pareat. Qua inciſione omnem prorſus ægro dolorem adimi cernes. Sequentibus uerò diebus licet nobis ſucciſam illam unguis particulam leuiter attollere, uel unguis ſaniem excernere, ac rurſus quaſi operculum quoddam ſubiectæ carni, quemadmodum memorauimus, unguem imponere, reliqua totius digiti curatio, cum ad mitigandum, tum addiſcutiendum tendat.

De clauis, formicis, & uerrucis, Cap. LXXXVII.

CLauus callus eſt rotundus, colore candido, claui capitulum referens, in omni quidem corporis parte, ſed in pedum plantis ac digitis præcipue concreſcens, dolorem functionisq; incedendi impedimentum adferens. Circumſcarificatus igitur, uulſellaq; appræhenſus ſcalpello acutiore, aut phlebotomo, radicitus eximendus eſt. Nonnulli etiam ne renaſcatur candenti ferramento adurunt. Formica uerò cutis extuberatio quædam eſt parua, calloſa, in orbem rotunda & craſſa, latiori baſi inhærens, & in perfrictionibus ſenſum punctionum quarundam formicarum morſibus ſimilem exhibet. Hæc etſi reliquũ etiam corpus, plerunque tamen manus affligit. Quidam igitur inter quos & GALENVS exiſtit, fiſtula durioris pinnæ, cuiuſmodi ſunt ueterum gallorum, anſerum, & aquilarum, in imum fortiter undique impreſſa, & circumtorta ſcarificare formicam præcipiunt, atq; ita radicitus tollere. Alij ænea, aut ferrea fiſtula idem faciunt. Recentiores contenti ſunt, formicas ſcarificatas, ſpecillóque appræhenſas ſcalpello perinde atq; clauos excidere. Verruca uerò excreſcentia quædam exigua in ſumma cute eſt, indolens, calloſa, in orbem magna ex parte

parte circinata, baſi anguſta ut ſuſpenſa uideatur. Nomen uerò huic inditum eſt acrochordon, quod chordæ ſummitati reſpondeat. Extenſam igitur excreſcentiam amputamus: ſin minus, lino aut capillo conſtringimus. Nec me latet pleroſq; eſſe, qui tam has, quàm commemoratas omnes eminentias frigido, ut appellant, cauterio conſumpſerunt.

De telis extrahendis. Cap. LXXXVIII.

QVod ea operationis manuum pars, quæ de extractione iaculorum agit, perquam maximè neceſſaria ſit, Vates Homerus his uerſibus teſtatur:

Vir medicus multis alijs æquandus honore eſt — Iliad. Δ
Seu iacula excindat, ſeu lenia pharmaca adaptet.

De telorum tamen differentia primum eſt dicendum, differunt inter ſe quippe tela, materia, forma, amplitudine, numero, habitudine, et potentia. Materia quidem, quod ea quæ haſtilia uocantur, alia lignea ſunt, alia harundinea, ipſa uerò tela, aut ferrea ſunt, aut ænea, aut ſtannea, aut plumbea, aut cornea, aut uitrea, aut oſſea, aut harundinea, aut etiam lignea, deprehenduntur. Tanta quippe differentia potiſſimum apud Aegyptios inuenitur. Forma autem, quoniam alia teretia, alia angulata, qualia ſunt triangula, alia cuſpidata, quæ & Gonchota appellantur, quædam tricuſpidata, quædam ſpiculata, quædam ſpiculis carent, atq; ſpiculatorum, alia retro uergentibus ſpiculis munita ſunt, ut dum extrahuntur contrà infigantur, alia anterius ſpectantibus, ut pulſata idem faciunt. Quibuſdam utroq; uerſum fulminis inſtar ſpicula extant, ut dum extrahuntur, dumq; propelluntur corpus lanient. Sunt quæ mota cardine cuſpides habent, quæ in impulſione contractæ, in extractione explicentur, atq; ita telum educi prohibent. Amplitudo etiam uaria eſt, quoniam alia trium digitorum longitudinem implent, alia parua, ut unum digitum non excedant, quæ myita in Aegypto apellantur, alia media inter hæc reperiuntur. Numerus conſideratur quatenus quædam ſimplicia, quædam compoſita, tenuia ſiquidem ferramenta ipſis innectuntur, quæ cum in extractione deliteſcunt, in imo relinquuntur. Habitudo ea eſt, quatenus alia ferrum haſtilibus infixum, alia haſtile in ferri tubulum habent, ac quædã firmiter, quædam negligentius inſerta ſunt, ut dum euelluntur intus, ſeperata remaneant. Potentia differũt quatenus alia ueneno oblita, alia minimè ſunt. Atq; hæc telorum diſcrimina ſunt. Locus nunc ſermonem de extra-

myita

ſtione ipſorum poſtulat, ſiue in bello, ſiue extra bellum ſponte & inuito quacunq; de cauſa & qualibet ex materia factis telis, quis uulneratus fuerit. Duplex igitur extrahendorum telorum à carne differentia eſt, unus per euulſionem, alter per impulſionem, ubi enim in ſummo telum impactum eſt, per euulſionem eximendum eſt, pari modo ſi altius infixum ſit, oppoſita uerò pars, ſi aperiatur ex ſanguinis profuſione, uel ex altorum membrorum conſortio periclitantur. Propulſatu uerò utimur cum & altè inhæſit telum, & parum admodum carnis ex obiecta parte ſupereſt, neque præterea neruus, neque os, aut tale quippiam diuiſionem impediat. Oſſe autem uulnerato telum euulſorio modo eximendum eſt. Si igitur telum in conſpectu fuerit, inſidem ſtatim extrahendum. Si lateat, ita, Hippocrate autore faciundum eſt: Vulneratus, ſi modo poterit, in eum ſtatum figurandus eſt, in quo erat cum uulnus acciperet, ſi nequeat iacens ſaltem quatenus licet ad eam figuram collocandus eſt, ſpecilloq; explorandum: etſi carni inhæreat telum, manibus extrahemus, aut eius impoſitorio quod etiam attracton appellant, niſi exciderit quod ligneum plerunque eſſe conſueuit: nam ſi excidat, forcipe dentibus uel radicibus eorum euellendis dicato extrahuntur, uel telorum extractorio quod Belulcum uocant, & alio quopiam inſtrumento ad id idoneo extractio molienda eſt, nonnunquam etiam carnem prius incidentes, ſi uulnus inſtrumentum nõ admiſerit. Quod ſi etiam in oppoſita telum proceſſerit, neque poſſit ab ea parte qua infixum eſt, eximi, ſcalpello ab aduerſa parte diuiſa educendum eſt, uel euellendo, ut dictum eſt, uel protrudendo, uel inſtrumento propulſorio, ſi exciderit, demiſſo, ita, ne uel neruus, uel uena, uel arteria, uel tale aliquid incidatur. Turpe ſiquidem eſt in extrahendis telis maiorem noxam, quàm tela effecerint, inferre. Si telum ferrum habuerit caudatũ, acuminatum ue, quod ſpecillo deprehenditur, propulſorij inſtrumenti fœminam, ſi tubulum habebit, marem demittemus: atq; ita ferrum inſerto inſtrumento propellemus, donec educi poſſit. Si telum exemptum crenas quaſdam habere conſpexerimus, in quibus alia tenuia ferramenta potuerint inferri, ſpecillo rurſus immiſſo, ſi quid fuerit inuentũ, ſimili ratione auferemus. Si autem telum ſpiculis in oppoſitum uergentibus munitum, ut ſolet, non ſequatur, uicinus ei locus incidendus eſt, niſi neceſſaria aliqua contigua pars impediat denudatumq; telum liberantes, ab eq; uulſione tollemus. Nonnulli uerò exigua arundine cuſpidibus tectis, nequid lacerent, ita telum

euellunt

euellunt. Quod ſi uulnus inflammatione caruerit, futuris uſi, medicamento cruentis dicato curandum eſt: infeſtante autem inflammatione, ſotu, cataplaſmatis, & conſimilibus ei medebimur. In quibus autem uenenato telo uulnus inflictum eſt, totam, ſi fieri poteſt, carnẽ à ueneno mutatam præcidemus, ea facile cognoſci poteſt, quoniam à ſana carne differt, per pallida enim ac ſubliuida quaſiq; emortua conſpicitur. Ferunt autem Dacos & Dalmatas cuſpidibus Elenium & Ninum appellatum oblinire, quæ cum ſanguine in uulnere commixta, interimunt: guſtata uerò nihil nocumenti ipſis adferunt. At ſi telum oſſi infixum ſit, ſpecillo rurſum tentabimus: & ſi caro impediat, hanc adimemus aut diducemus. Si altius deſederit, quod cognoſcimus, ſi infixum telum nulla ui commoueatur labat'que, oſſis partem circumiectam ſcalpris comminuemus, circumcirca loco terebrato, maximè ſi os craſſum ſit, telum diſſoluemus. Si porrò pars aliqua princeps icta ſit, puta cerebrum, cor, guttur, pulmo, iecur, uenter, inteſtina, renes, uterus, aut uefica, ſi'que letales notæ extent, neque ſine cruciatu & magna uulſione queat fieri extractio, manum admoliri recuſabimus, ne præterquam quod nihil ſumus profecturi, maledicendi & uituperandi occaſionem idiotis exhibeamus. Si quæ ad baſim ſunt, in conſpectum non uenerint, præfati periculum manum admouebimus, multis etenim accidit, ut abſceſſu quoque in aliqua uitæ neceſſaria parte oborto, præter opinionem ſalutem conſecuti ſint, cum & iocinoris fibra & omenti pars aliqua uel abdominis membranæ, quinetiam tota uulua ſæpenumero adempta fuiſſe ſine mortis periculo perhibetur. Guttur etiam ſubinde in anginis de induſtria inciditur, quemadmodum de gutturis ſectione dicebamus. Si igitur in huiuſmodi telum relinquatur, in præſentaneam mortem præcipitat, & præter quod hæc ars ab omni humanitate aliena æſtimabitur, mors etiam certa ſequitur, ſi eximatur, fortaſſe ſalus quoque comitetur. Principum membrorum uulnerationem agnoſcere difficile non eſt, ut quæ ex accidentium proprietate, retrimentis & loci affecti poſitura, deprehendatur. Vulneratis enim cerebri membranis, dolor capitis ualidus, oculorum feruor rubor'que linguæ, & mentis alienatio comitetur, ſi cerebrum quoque ictum ſit, homo ſubito concidit, obmuteſcit, faciem peruertit, bilis uomitus, & ſanguinis per nares, aures'que eruptio ſequitur, albus inſuper humor, & pultaceus per aurem emanat, ſanies per uulnus, ſi exitus detur, profluit. Si in uacuas thoracis partes telum defigatur, ſalua

Vtero carere poteſt mulier.

ampliore

ampliore intus laxitate, ſpiritus erumpit. Si cordi impactum ſit telum propè ſiniſteriorem mamillam, id ipſum non uacuo loco, ſed quaſi ab altero exceptum apparet. Ac pulſatilem interim motum ædit, ſanguis niger, ſi exitum habuerit, effertur, extrema frigeſcunt, ſudor promanat, animus deficit, & abſque dilatione interitus ſubſequitur. Pulmone uulnerato, ſi latum intus ſpatiū eſt, ſanguis ſpumās per uulnus effluit, ſi non eſt, per os euomitur, uenæ ceruicis inturgeſcūt, lingua colorem mutat, æger multum inſpirat frigidi appetens. Si ſeptum tranſuerſum ictum ſit telum iuxta ſpurias coſtas infixum cernitur, inſpiratio magna cum gemitu & dolore per totum humeri ſpatium, oboritur. Si imus uenter uulnus accepit, ex ijs quæ per plagam efferuntur innoteſcit: ſi ſpatioſa laxitas eſt, uel telo exempto, uel impoſitorio intus facto, ſuccus ex uentre redditur, ex inteſtinis ſtercus egreditur, quandoque etiam omentum, uel inteſtinum procidit. Vbi autem ueſica uulnerata eſt, urina ex plaga deſcendit. In cerebri igitur aut membranarū eius uulnere, caluaria undiq; terebrata, telum educitur. Perinde atq; in capitis fracturis propediem dicetur. Cum thorax percuſſus eſt, niſi telum per moderatam inter coſtalium inciſionem ſequatur, uel etiam una exciſa coſta ſubiecto membranæ cuſtode lamina, telum extrahendum eſt. In eundem etiam modum in uentre, ueſica, & reliquis, quæ in imo ſunt particulis, ſi telum ſequitur, citra negotium educitur: ſin minus, rurſum plaga facta curationem quæ cruentis cōgruit, adhibebimus. In uentre ſi opus ſit, etiam eius ſuendi ratio, qua de ſupra compræhenſum eſt, accommodabitur, ſed quum in grandiore aliquo uaſe, uerbi cauſa, in intimis iugularibus aut ſoporarijs, aut magnis arterijs, quæ ſub alis aut unguinib. telū defixū, periculū ſanguinis profluuij, ſi extrahatur, minetur, debent uaſa prius ex utraq; parte funibus conſtringi, deinde teli extractionem moliri. Quod ſi membra compluria connexa inter ſe telo traiecta fuerint, exempli gratia, Brachio cum torace coniuncto, uel cubito alicui alteri corporis parti, uel cruribus inter ſeſe, ſiquidem non per totum utrunq; membrum telum pene trauerit, aut haſta, eam ab exteriore parte appræhenſam, non ſecus quàm in uno fieri conſueuit, euellemus. Si utraq; totaliter penetrauerit, medium lignum prius ſerra in duas partes reſecatum, eas quamfacillime ſigillatim extrahimus. Quoniam uerò etiam lapides ſæpe & buccinæ, uel plumbeæ glandes, uel ſimilia quædam fundis eiaculata, tum ui, tum angulis quibus prædita ſunt, corpori intruduntur: cognoſcenda

ſcenda autem ſunt ea, quod moles aſpera & inæqualis, ſi contrectemus, ſubeſſe ſentitur. Quodq; plaga non omnino recta, ſed amplior, caro item contuſa ac liuida apparet, dolorque cum grauitate infeſtat. Cuncta hæc uncis aut calyculis, aut uulnerario ſpecillo agitata recipienda ſunt. Extrahi, ſi fieri poteſt, etiam forcipe dentaria, aut radicibus dicata debent. Multis autem infixa tela intus latent, quæ uulneribus cicatrice obductis, deinde multo poſt tempore abſceſſu circum eam partem facto & dirupto, exilierunt.

De fracturis, & quæ ſint ipſarum differentiæ. Cap. LXXXIX.

POſtquàm de uitijs quæ in carne manus ferriq; præſidium efflagitant, abunde docuimus, conſequens eſt, ut de oſſium etiam fracturis, & laxationibus, inquam, uerba faciamus, ſiquidem & ipſæ ex eo genere ſunt, quæ manuum operationi ſubijciuntur. Et iam à fracturis ſumamus principium, atq; ab ijs præcipuè, quæ in capite fiunt, partim quod mediam hæc inter eam, quæ in carne & ea quæ in oſſibus fit Chirurgiam locum obtinet, partim quod caluaria omnes alias partes præcellit. Fractura igitur, uno uerbo, oſſis eſt diuiſio, aut ruptura, aut diſciſſio, à uiolenta quadam extranea occaſione inducta. Cuius plures ſunt differentiæ, alia ſiquidem raphanatim, alia ſcandulatim, alia unguatim, alia farinatim, alia iuxta refractionem & abſciſionem quoque fieri perhibetur. Raphanatim quidem ruptura oſſis eſt tranſuerſim per craſſitudinem facta, quæ etiam cucumeratim & caulatim, à fractorum cucumerum & caulium ſimilitudine quibuſdam nuncupatur. Scandulatim uerò, oſſis aſſulatim in longitudinem ſciſſi ruptio eſt. Vnguatim ruptura oſſis quædam eſt, parte aliqua recta, in fine lunata efficitur, quam etiam hirundinatim nonnulli appellant. Farinatim ruptura oſſis eſt, cum id in multas minutim partes finditur, quæ ipſa nucatim appellatur ab aliquibus: Refractio autem abruptióue eſt partis alicuius oſſis per ſummitatis rupturam detractio, ſic, ut ablatum ſupernatet, atq; hæ fracturarum ſunt differentiæ.

De fracturis in capite. Cap. XC.

FRactura in capite priuatim caluariæ eſt diuiſio, quandoq; ſimplex, quandoq; multifida ab exteriore quadam uiolentia inducta. Quæ hiſce conſtat differentijs, fiſſio, exciſio, effractio, ſiue expreſſio,

preſsio, deſeſsio, quam engiſoma, quaſi corporum appropinquatio-
Fiſſio. nem, dicunt. Cameratio & in infantibus contuſio. Fiſsio igitur caluariæ per ſumma eſt diuiſio, uel etiam altior, in qua ad exteriorem par-
Exciſio. tem oſsis offenſi nulla fit commotio. Exciſio, caluariæ cum refractione oſsis uitiati diuiſio eſt. Quod ſi offenſa pars à reliquo oſſe diſceſſerit,
Expreſſio. dedolationem, apoſceparniſmon Græci nuncupant. Expreſsio eſt in multas caluariæ partes effractio, in qua fragmenta quædam oſsiũ pro
Deſeſſio. fundius delapſa, cerebri membranum præmunt. Deſeſsio quæ Engiſoma uocatur, calueriæ ictus eſt, in quo os offenſum à naturali ſitu ad ce-
Cameratio. rebri membranam deſidit. Cameratio caluæ eſt diuiſio in qua partes oſsis affecti cameræ modo eleuatæ incuruantur, autore GALENO, & ad interiora recedunt, & concauitates faciunt, ueluti in ecpieſmate, ſic enim ille autumat. Sunt qui his etiam capillationem adnume-
Capillatio. rant. Eſt autem capillatio arctiſsima fiſſura, ſenſum plerunq; fugiens, eoq; ſubinde latens, certam ſignificationem non exhibet, mortis q; cauſam adfert, colliſio uerò thlaſis appellata, oſsis diuiſio non eſt, eoq; neque fractura recte dici poteſt, ſed oſsis caluæ ad interiorem partem im pulſio & quaſi inflectio, citra continuitatis diuortium concauitatem efficit, quemadmodum in æneis, coriaceisq; uaſculis, ſi foris percutiatur licet cernere. Colliſionis huius binæ habentur differentiæ: uel enim os caluum per totam affectionem ſuam colliditur, ſic, ut frequenter cerebri membrana recedat, aut comprimatur à caluaria ex toto penitus uel non ex toto, ſed extrinſecus duntaxat indenſa ſuperficie ad duplicationem uſq; deprimitur. Quidam his ſpeciebus reſonationem, apechema, quaſi ab Echo reſponſione dicas, addunt, quæ eſt, ut ipſi aiũt, à contraria ictus parte facta caluariæ ruptio, ſed falluntur, neq; enim perinde atq; in uitreis uaſculis ita in capite ceu illi docẽt, fieri ſolet: illa ſiquidem uacua ſunt, id patiuntur. Caluaria autem undiq; plena & alioqui ſolida eſt, euenit in hoc ictu ut multis alijs in partibus, non ſolum ubi plaga conſpicitur, ut cadendo fit, in quo integra cutis continuitate facto abſceſſu, fectoq; fiſſura in conſpectum uenit, à cõtraria ictus parte eam extitiſſe autumãt. Ipſa tamen caluæ rimula, haud aliter atq; ſuperior curatur. Si igitur fractura capitis facta fuerit, cognoſci poterit, tum ex eius quod percuſsit corpore, ſi acutum fuerit, aut graue, aut durum, & uiolento impetu impactum. Item ex ijs quæ icto homini ſuperueniunt, puta uertiginibus, uel obmuteſcentia, uel ſubito collapſu, præcipue in Engiſomate, uel colliſione, uel expreſsione, uel in

interio-

interiorem partem facta cerebri camaratione. Ex notis item ſenſui expoſitis id licet percipere. Nam ſi cutis latior fuerit diſciſsio, per ipſam manifeſtè cognoſcemus: ſi autem non per totum plaga ierit, uel anguſta ſit, fractum tamen os eſſe ſuſpicemur, aperta cute, partim oculis, partim ſpecillo demiſſo explorabimus. Si aliqua alia fractura fuerit, extemplo deprehenditur. Si autem fiſsio tenuis ac capillaris ſenſum fugiat, medicamento aliquo nigro, liquido, uel ſcriptorio etiam atramento ſuperfuſo, os rademus, ipſa nanque fiſsio nigra oſtenditur, raſuræq; tantiſper inſiſtendum eſt, quo ad ueſtigium fiſſuræ euaneſcat. Si ad cerebri uſq; membranam plaga peruenerit, omiſſa raſura utrum membrana ab oſſe receſſerit, an etiamdum affixa permaneat, conſiderandum eſt. Si enim manſerit membrana mediocris, inflammatio uulnus affligit, æger febri paulatim liberatur, & pus maturum apparet: ſi receſſerit, cruciatus augentur & febris ſimiliter, os alio colore tingitur, pus tenue & incoctum fertur: & ſi negligat medicus, nec ſtatim perforatione utatur, grauiora his accidentia ſuperueniunt: uerbi gratia, bilis uomitus, conuulſio, delirium, & acuta febris, quibus manuum adminiſtratio recuſanda eſt. At ſi his abſentibus membrana non receſſerit, fiſsio autem ſola ſit, etiam ſolo raſorio ſcalpro, quanquam in altum uſque penetret, curari poteſt. Si autem tantum ad duplicationem, hoc eſt, ſecundam laminam quam diploën dicunt, fractura deſcenderit, eo uſque etiam deradendum eſt uel os fractum, ut poſtea docebitur, detrahendum. Si in minutas partes os comminutum ſit, etiam has accuratæ inſtrumento accommodato ſimiliter auferemus, etiamſi membrana non abſceſſerit. Principio autem cum uulneratus in manus tuas uenerit, ſi hyems ſit, ante decimumquartum diem: ſi æſtas, ante ſeptimum omnino os ſummo ſtudio detrahito, priuſquam præfata accidentia eueniant. Manuum autem curationem admoliri oportet in hunc modum: Detonſis prius ſuper uulnus capillis binas lineas ad rectos angulos ſe inuicem ad x literæ figuram tranſuerſum ſeantes, incidemus. Quarum tamen alteram eſſe conuenit, quam pridem acceperis, deinde in uertice quatuor angulos excoriantes, ut totum os quod terebratum eſt, nudũ compareat. Siquidem ſanguis fer- Curatio.

tur, limamentis poſca madentibus, uulneri obiectis comprimemus: ſin minus, ſiccis. Poſt hæc linteolo plicato cœnelæo imbuto ſuperimpoſito, conuenienti deligatione utemur. Poſtero die niſi quid noui ſuperueniet, quod præpediat, oſſis uitioſi perterebratio aggrediũda eſt. Collocato itaque homine in ſedili lecto´ue, prout uulnus deſiderat, auribuſq; ipſius lana obturatis, ne appulſus ſonitu uexentur, uinculum ali quod uulneris ſoluemus, exemptisq; limamentis omnibus & ſpongia loco undiq; deterſo, famulis mandabimus, binis ut faſciolis quibuſdã tenuibus circumpoſitis quatuor cutis, quæ fracturæ incũbit angulos, attollant: & ſiquidem os ipſum uel natura, uel ex fracturæ uitio infirmum fuerit, diuerſis inter ſe ſcalpris excidendum eſt, primum ſcalpris, quos Cycliſcos dicunt, adhibitis à latioribus auſpicantes ad anguſtiores ſubinde tranſientes. Deinde ſpecillis exciſorijs ſenſim malleolo adactis, ne capitis concuſſione laborans moleſtetur. Si autem os ualidũ ſit, eo prius terebri genere quod mergi nõ poteſt, perforabis (Eiuſmodi uerò exiſtunt, quæ paululum ſupra mucronem eminentias quaſdam habent, quibus demergi in cerebri membranam prohibentur.) Poſtea ſcalprorum circumciſione adhibita, os uitiatum, non totum ſimul, ſed particulatim digitis, ſiquidem fieri poteſt. Sin minus, dentaria, aut oſſaria forcipe, aut capillaria uulſella, aut eiuſmodi quodã inſtrumento, auferemus. Tantum autem inter foramenta ſpatium relinqui debet, quanta eſt mucronis ſpecilli uel maximi longitudo: altitudo uerò eo uſq; deſcendat, quo ad interiorem oſſis ſuperficiem accedat, diligenti cautione adhibita, ne terebra membranam attingat. Quam ob rem terebra quæ ad oſſis craſſitudinem accommodata ſit, eſt ſumenda, cũ pluribus id genus ad hoc præparatis. Si autem caluariæ fractura duplicitatem ſecundam´ue laminam non exceſſerit, ad hanc etiam tantum terebra adigenda eſt: oſſe iam exempto, aſperitatem caluariæ quæ ab exciſione prouenit, ſcalpro aliquo uel raſoreo, uel exciſorio leuigabimus. Lamina tamen quæ membranæ cuſtos eſt ſubiecta, & oſſiculis, ſi qui, ut par eſt, remanſerint, aut ſpiculis diligenter collectis limamenta inſeremus. Hic communis ſimul & expeditior periculoq; uacans Chirurgiæ modus eſt. Mirum etiam in modum à GALENO cõmendatur illa, quæ per lenticulatum exciſorium ſcalprum fit, curandi ratio, ſi abſq; terebratione poſt inſculptionem caliculatis ſcalpris factam, adhibeatur. Tradit enim ad hunc modum: Vbi autem unam ſemel partem denudaueris, ſcalpellus inijciendus eſt, qui in cuſpide lenticularem eminentiam

nentiam retuſam leuemq; habeat, aciem uerò per longitudinem erectam, atq; ita lata lenticulæ parte ſupra membranam defixa malleolo adigendus eſt, caluariaq; ita diuidenda, hoc quippe modo agentibus, quæcunq; deſideramus euenient: nam & membrana etiam dormitante medico, uiolari non poteſt, cum ſola lata lenticulæ parte attingatur. Quod ſi alicui oſſi adhæreat, ſine ulla moleſtia reſoluitur rotunda lenticulæ extremitate, quam ueluti præuiam à tergo caluariam excidens ſcalper ſubſequitur. Proinde neq; tutiorem, neq; celeriorem perforandi modum hoc inuenias. Sed quæ ſerris & modiolis perficitur à recentioribus, ceu noxia improbatur adminiſtratio: At hæc, quam de ſiſſione expoſuimus, cõmendatur: idem uerò modus oſſa, excidendi reliquis etiam caluariæ fracturis conueniet. Quantum uerò oſſis excidendum ſit, idem GALENVS nos docebit apertè ita perhibens: Quantum uerò oſſis uitiati excidere conueniet, deinceps explicabimus. Quod uehementer contritum eſt, id totum auferri debet: ſi uerò ab ipſo rimæ quædam ulterius excurrant, quemadmodum accidere nonnunquam aſſolet, non erunt ad extremum uſq; perſequendæ, probè ſcientes nullam ex ijs noxam euenturam, ſi reliqua rite fuerint adminiſtrata. Secundum manuum operam linteolo ſimplici, uulneri æquali, roſaceo imbuto membranã cerebri operculabimus, exiguumq; ſupra id lanæ floccum roſaceo ſimiliter irriguum imponemus, deinde duplex linamentum cœnæleo aut ipſo etiam roſaceo madens toti uulneri ſuperaccommodabimus, ſtudioſe obſeruantes, ne cerebri membrana grauetur, poſtea latiore deligatura, neq; ea multũ aſtricta, ſed ut linamenta modò retineat, utemur. Victus qui inflammationem ſedat, & febrientibus peculiaris eſt, exhibebitur, mẽbrana cerebri ſubinde interim roſaceo madefacta. A tertio die, reſolutis faſcijs, ſordibusq; ſpongia deterſis, medicaminibus cruentis uulneribus dicatis, inflammationemq; repellentibus utendum eſt, membranæq; aliquod ex Cephalicis nuncupatis aridis quoad carne oppleatur, ſuperaccommodandum. Os quoq; interdum radendum eſt, ſi res id exigat, uel ob eminentes aliquas ſpinoſas ſummitates, uel etiam propter celeriorem carnis productionem. Reliqua inſuper remediorum materies, perinde atq; in uulneribus explicitum eſt, adhiberi debet.

De cerebri membranæ inflammatione. Cap. XCI.

QVandoquidem autem ſæpenumero poſt manuũ & ſcalpelli

operam cerebri membranam tanta perculit inflammatio, ut non modò caluariæ craſsitudinem, ſed cutem etiam ipſius cum renitentia quadam tranſgrediatur, & naturali ita eius pulſatili motu impedito, compulſio potißimum aliaq; grauia accidentia, uel ipſa etiam mors ſubſequitur. Experitur autem inflammatio uel ob oſſis ſpinoſam quandam eminentiam pungentem, uel ob linamentorum grauitatem, uel propter perfrictionem, aut nimium cibi eſum, uel uini potionem, aut alia quapiam incerta occaſione. Siquidem ex certa & euidenti occaſione proueniat inflammatio, ea confeſtim amputanda eſt: Sin ex abdita & incerta, maiore contentione incumbendum eſt, ſanguinis uidelicet dimißione, ſi nihil præpediat, uictum ad inflammationem congruo. Localia inſuper remedia adhibenda ſunt, calidi nempe roſacei fotus & exalteæ, aut fœnogræci, ſeminis lini, Chamæmeli, et ſimilium decocto: Cataplaſmata etiam ex cruda polenta, aut ſemine lini cum præfato decocto, & adipe gallinaceo accommodanda ſunt, fomentumq; ex lanis inſuccatis, capiti, ad hæc, & occipitio meatuiq; auditorio oleum aliquo inflammationem arcens, inſtillabitur. Viſcerum quoque cataplaſmatis admotis, totiusq; corporis habēda eſt ratio, aquæ calidæ balneis & unctionib. ut par eſt, adhibitis. Si his inflāmatio nō ſedatur, et nihil obſtiterit, bilē educēte medicamēto purgare ipſos Hippocrates iperat.

De nigrefacta cerebri membrana.

Nigrefactæ porrò cerebri membranæ, ſiquidem in ſummo ex medicamento aliquo in id efficaci nigruerit, tribus mellis partibus cum roſaceo miſcentes, & linamenta ſuperadaptantes medebimur, & reliqua etiam cōſentanea exhibentes: At ſi nigrities ſponte inducta ſit, & altius, præcipuè cum alijs grauibus notis deſcendat, certè conclamatū eſt, inſiti nanq; caloris mortificationem inſinuat. Notus autem mihi quiſpiam fuit, qui poſt annum quàm affectus eſſet, caluaria exterebrata euaſit. Erat enim fractura in ſincipite ex ſagitta illata, quæ emiſſarium habebat, per quod cerebri membrana inoffenſa conſeruata eſt.

De naribus fractis & contuſis. Cap. XCII.

NAsium inferior pars, cū cartilaginoſa ſit, non frangitur, ſed contunditur, ſima redditur & diſtorquetur. Superior uerò cum oſſea ſit, frangi quādoq; ſolet. In his deligaturā reſpuit Hippocrates, ut quæ reſimum magis efficiat & diſtorqueat: niſi in medijs naribus ex appulſu quippiam emineat, tunc enim competentem deligaturam cum medicamento impoſito admittit, eo quod compreſſus ea parte naſus naturalem figuram recipiat. Colliſis itaq; inferiore parte narium

bus, indice aut minimo digito ſubiecto, extrinſecus inſitum ſuum redigantur. Interiore ſpecilli nucleo oliuari idem faciũdũ eſt, ſtatim à primo die, uel non multo poſt. Quoniam decimo circa diem narium oſſa indureſcunt, foriſq; indice ac pollice utrinq; conformare congruit. Vt autem formatio, quam inſtituis, figuram ſuam conſeruet, duo intorti cuneoli ex molli panniculo naribus imponantur, unus ſingulis, etiamſi altera tantum naris pars diſtorta ſit, atq; ij tam diu intus permittendi, donec os aut cartilago corroboretur. Nõnulli tamen pinnas anſerinas panniculo cinctas naribus inſinuant, ut figura cuſtodiatur, & reſpiratio minimè impediatur, quod neceſsarium non eſt, cum ſpiritus per os trahi ualeat. At ſi nares inflammationem experiantur, emplaſtrum aliquod ex his quæ inflãmationes arcent, imponamus: uerbi gratia, quod ex ſuccis conſtat, aut oxelæo, aut id genus quippiam. Vel cataplaſmata extrititia ſimila cum manna, aut gummi decocta ſuperaccommodemus, quibus inflammatio arcetur, & nares continentur. Si in alteram partem nares diſtortæ ſunt, Hippocrates poſt congruam cõformationem oblongam habenulam digitali latitudine circundari præcipit, alterum habenæ extremum taurino glutino aut gummi illitum ſummitati narium ex latere quo inclinant, adglutinãri: quod ubi exaruerit, habena ultra oppoſitam aurem occiput uerſus & frontem ducta, demum ſub altero habenæ capite affirmatur, ut retractæ in latera nares mediam figuram dirigantur, quod non admodum recentioribus arriſit. Si porrò narium oſſa minutim fuerint confracta, diuiſio uel ampliatio facienda eſt, fragmentisq; oſſiculorũ uulſella extractis futuris partes diductæ committentur, remediaq; conglutinantia cruentis dicata injicientur. Si autem intra nares hulcus excitatum fuerit, huic linamenta in longitudinem implicita, medicamine delibuta medentur. Quidam etiam plumbeis canalibus quoad cicatrice obducta ſaneſcat locus uti cõſueuerunt, ne ex hulceribus caruncula aliqua ſuperincreſcat.

De inferiore maxilla cõfracta, & aure colliſa. Cap. XCIII.

SVper auris cõtuſione, tãquã huiuſmodi affectio inter fracturarũ numerũ nõ ſit, tertio uolumine traditũ eſt. Maxilla aũt inferior plurib. de cauſis rũpitur. Si igitur extrinſecus ſolũ oblæſa nõ caulatim reuulſa fuerit, ſic, ut itrorſum cauetur, cuius expedita qdẽ eſt cognitio, ſed alterius manu opus eſt, ſiqdẽ dextre maxilla fracta fuerit dextra: ſi ſiniſterior, leua. Indice igitur, et medio digito in os affecti cõiectis, interiorẽ fracturæ gibbũ fõras ſcite cõpellere cõpetit, altera manu extrinſecus id excipiẽte. Maxillã uerò ĩ ſuã ſedẽ reſtitutã, ex eiuſdẽ dẽtiũ æqualitate

litate conijcere oportet. Quod ſi in tranſuerſum fracta maxilla fuerit, primum quidem tenſione, deinde retractione uſus à famulo eam retro continente, quemadmodum relatum eſt, dirigito. Dentes qui in parte confracta diducti ſunt, mutuo, ut Hippocrates quidem tradit, auro, hoc eſt, auro filato ſeu aureo lino, Chryſolino uel Chryſonemate nuncupato, deligandi ſunt. Quandoquidem autem non cuiuis huius copia datur, lino aliquo ualido uel biſſo, & ſeta equina, aut id genus aliquo inuicem committantur. Quod ſi fractura cum hulcere contigerit, ſpecillo explorandū, num qua oſſis facta ſit abruptio. Si quæ exigua ſit plaga fragmentis oſſis ſiue unum, ſiue plura remanſerint, idoneo inſtrumento exemptis, futuris plagæ oras committemus, & medicamentum cruentis dicatum ſupra deligandum eſt. Sin autem citra hulcus fractura conſtiterit, ſimplici tantummodo cerato maxillæ ſuperaccommodato conuenienti deligatione deuinciemus ad hunc modum: Faſciæ medio in occipite collocato habenulæ utrinq; ultra aures ad ſummū mentum diſpenſantur, inde iterum ad occiput, mox inde ſub mentum reuoluuntur, poſtea per genas ad ſinciput, indeq; rurſus infra occipitiū, diſtribuentur, ubi deſinere deligationem oportet. Poſtquam alterum rurſus uinculum fronti circumdatum, à poſteriore capitis parte coniungetur, ut omnes has prædictas deligationes conſtringat. Alij uerò leuem ferulam, quemadmodum alij alutam paris longitudinis maxillæ imponentes, ut dic. ū eſt, deligant. Alij eo deligationis genere, quod Phorbiam Græci, Capiſtrum Latini nuncupant, utuntur. At ſi utræq; maxillæ in ſummo mento ea in parte qua inter ſe coëunt, cōfractæ fuerint, manibus ambabus paululum inuicem diductis, prorſus ita inter ſe coaptentur, & dentes, ut diximus, aduniti deligentur, conuenientiq; deligatione adhibita, tenuibus cibis ac ſorbitionibus ægrotantem uti præcipito, quoniam manducatio ipſi pernitioſa eſt. Si quid loco ſuo motum eſſe uidebitur, tertio die reſolues, ac iterum deligabis, atq; ita tam diu facies quoad callus concreſcat. Maxilla uerò quoniam laxa ac medulloſa exiſtit, intra treis potiſſimum ſeptimanas callo glutinatur. Quod ſi inflammatio aliqua acceſſerit, nihil neq; ex fomentis, neq; ex cataplaſmatis aduerſus hanc idoneis prætermittendum eſt. Id quod in omnibus ex æquo obſeruandum eſſe ducito.

De fracta clauicula. Cap. XCIIII.

CLauicula quæ iugulum dicitur, naturali ſitu, interiore ſuo capite pectori committitur, exteriore humeri articulamento inne-

rectitur, eoq; ſi humerum uel etiam ipſum brachium ſuſtineat, ſi fracturam qualibet in parte experiatur, qua humerum ſuum ſpectat, magna parte infra interius extremum, à brachio tractum, inclinatur. Satius autem eſt caulatim potius quàm ſcandulatim, ſeu harundinatim clauiculam frangi, plurimorum opinione. Nam quod tranſuerſim fractum eſt, facilè extenſione & digitorum compreßione in naturalem ſedem reuertitur, reliqua ſemper quid eminentiæ habent, quod ægre coaptari poteſt. Si igitur per totam craßitudinem quocunq; modo fracta ſit, duo famuli, alter ad humerum, qui fractæ clauiculæ adiacet, utriſq; manibus apprehenſum in exteriorem ſimul & ſuperiorem partem attrahat, alter oppoſitum humerum, uel certè collum reducat, ut extenſio moliatur: tum medicus ſuis digitis fracturam componat, prominentiora propellendo, ima foras attrahendo. Quod ſi maiori opus retractione fuerit, orbiculo prægrandi ex panniculo aut lana præparato, uel eiuſmodi aliquam turgidam molem alæ ſubijciens, cubitus aduerſo lateri adigendus, reliquaq; ueluti relatum eſt, exequenda. Si id fieri non poßit, extremum iuguli iuxta humerum in imo ſitum ad ſummum, reſupinato homine, educemus, dorſo eius mediocri quodam puluillo ſubiecto, utroſq; humeros deorſum miniſtro deprimente, quo in alto exiſtens iuguli os ſurſum reuocetur, deinde digitis conformanda fractura eſt. Si partem iuguli aliquam abruptam, loco ſuo dimotam ac pungentem percipiamus, ſcalpello contrà incidi debet, fragmentaq; inde eximenda ſunt, reliqua ſcalpris, ſiue membranæ cuſtode lamina, aut alio ſcalpro quo firmari ictus queat, oßi ſubiecto, complananda ſunt. Si inflammatio defuerit, futuris: ſin minus, linamentis utendum eſt. Et ſplenijs diuerſimode præparatis, maiora ex eis & craßiora ad prominentis oßis inclinationem ſuperaccommodabitur. Si inflammatio urgeat, oleo madentia: ſin aliter, ſicca. Tum conueniente ex lana globo cõfecto propter alam ſubdito, cõgrua deligatio facienda eſt, faſcia per axillas, affectum iugulum, ſcapulasq; commode circumducta. Siquidem pars clauiculæ humero proxima, ad inferiora tetenderit, latiore habenula media ex parte cubiti gibbero ſubiecta, totum brachium ex ceruice ſuſpendendum eſt. Altero uinculi dimidio, manu etiam ſuſpenſa, quemadmodum in his fieri conſueuit, quibus ſanguis à ſummo cubito detrahitur. Si ſuperius tetenderit, quod rarum eſt, omiſſa brachij ſuſpenſione, æger ſupinus collocãdus eſt, tenuiq; uictu nutriendus. Aliquãdo etiã, ſi opus eſt, adſperginibus adiuuabitur, ſed cum modo, uſq; dum callum

contrahat: uiginti nanq; diebus ad ſummum clauicula ferruminatur.

De ſcapula. Cap. XCV.

SCapulæ lata pars, qua menſæ figuram ſortita eſt, minimè frangi tur. Iuxta ſpinam uerò fracturam interdum admittit, nunc expreſſa, nunc ſimpliciter rupta, aliâs etiam abrupta. Expreßionem igitur tactu præhendimus, cum ſinus ea in parte occurrat, torporem uicino brachio et pungentem dolorem inducit. Ruptio, ex loci aſperitate, ſi attrectetur, & dolore cognoſcitur. Vtriſq; autem curatione inflammationibus dicata ſubueniendum eſt. Abruptio etiam ipſa tactu deprehenditur. Oſſe enim immoto ſuo loco quieſcente conuenienti faſcia per ſe committitur: Commoto autem eo, & carnem pungente, per ſectionem extrahitur, & ſutura, ut dictum eſt prius, adhibetur. Vincula autem etiam hic ſicut in iugulo, inijcienda ſunt, decubitus uerò in oppoſitum latus congruit.

De pectore. Cap. XCVI.

MEdia pectoris pars diuiditur & exprimitur, ſummum'que ipſius etiam refringitur. Ruptionem igitur diſtortam, dolor loci, inæqualitas & ſtrepitus ad digitorum innixum, cõmittatur. Expreßionem uerò arguunt dolor uehemens, ſpirandi difficultas, tuſſis, membrana ſuccingente diſpuncta, interdum etiam ſanguinis eductio, fracti oßis cauitas & conuexitas. Hic quoq; curationem eandem quam in ſcapula fracta tradidimus, adhibere conuenit. In expreßione tamen modus reponẽdi iuguli, quod foras proceſſerit, in interiorẽ partem ab Hippocrate proditus, adhibendus eſt. Per decubitum reſupinatum, dorſoq; ceruicali ſubiecto, ſcapulisq; depreßis, ita, ut coſtæ manibus utrinq; compreſſæ ſimul cogantur. Iam uerò lana lateribus obtectis deligationem orbicularem adhibeto, ſubditis prius in rectum binis habenulis, quarum poſtea capita inuicem ad humeros faſcijs excipiuntur, quæ ne circularis illa faſciatio delabi poßit, prohibeant.

De coſtis. Cap. XCVII.

EX coſtis quæ ſpathæ etiam nuncupantur, oſſeæ quidem undiquaq; fracturam ſuſtinent: Nothæ uerò in ea ſolum quæ ſpinæ adiacet parte, quod ibi oſſeæ tantum: in exteriore parte qua in cartilaginem degenerant, colliduntur, nullam uerò rupturam experiuntur. Notio ipſarum admodum expedita eſt, inæqualitas etenim loci, ſtrepitusq;, et ad partẽ fractã peruerſio, digitis explorãtib. ſuccurrit. Quod ſi interius declinauerint, dolor acris pungitiuus urget, grauior ſanè, q̃

qui

qui in coſtis ſentitur, quoniam hic aculei modo ſubcingens membrana cõuulneratur, difficilis q; ſpiratio, tuſsis, ſæpe eruptio etiam ſanguinis committatur. Reliquas igitur omnes coſtarũ declinationes digitis cõponere licet, præter eam quæ interius ſpectauerit, cum nulla intendi de tur facultas. Vnde uberioribus & flatulentis cibis quidam utendũ præcipiunt, quo ex uentris inflatione ac tenſione fractura fòras propellatur, quod neceſſarium nõ eſt. Nihil enim commune eſt, quantũ ad hoc attinet, thoraci cũ uiſceribus nutricatorijs, ut taccã interim, quod inflatio ex repletione augetur. Sunt qui cucurbitulam applicant, quod à ratione alienum non eſſet, niſi corpora ex contractione humorũ colle cta, fractum os interius magis propellerent. Quocirca Soranus ſic tradit: Lanis oleo calido imbutis partes operiantur, deinde inter coſtale linteolis implicitis impleatur, ut plana per orbicularem circumductũ ueluti in pectore fiat faſciatio. Cuncta autem perinde atq; in lateris dolore pro amplitudinis ratione fieri debent. Quod ſi neceſsitas aliqua compellat, ex nimia membranæ coſtas ſuccingentis punctura, diuidenda eo in loco cutis eſt, fractaq; coſtæ pars detegenda, deinde ſubiecta cuſtode tunicæ, ne ea feriatur, coſtam accurate excindere, pungentiaq; fragmenta educere expedit. Poſt hæc, ſi inflammatio deſit, coniungere, & cruentorum modo curare competit. Si inflammatio adſit, linamentis oleo madentibus conteges, alimenta & medicamenta quæ inflãmationẽ arcent, exhibebis. Decũbãt ægri modo quẽ leuius perferũt.

De coxendicibus, pubis oſſibus. Cap. XCVIII.

COxarum aut ilium oſſa rarius quidem rumpuntur, ſed eaſdẽ quas ſcapulæ fracturarum differentias ſubeunt: franguntur enim iuxta fines, & per longitudinem abrumpuntur, & in medio finduntur ſeu exprimuntur: comites ipſorum ſunt, dolor loci, punctionis pulſusq; ſenſus, cruris repentinus, facta expreßione, ſtupor, adaptationem eandem cum ſcapulis requirunt, præter quàm quod in abruptionem, inciſionem, fragmentorumq; exemptionem ob exteriorũ corporum periculum auerſantur, ut quæ ſi opus ſit, digitis coaptari poßit. Deinceps autem etiam aliam curationem moliri conſentaneum eſt, adſpergimbus utendo, & iliorũ cauitates linamẽtis duplicib. replẽdo, quo faſciatio orbiculariter æquabilis efficiatur. Eadẽ de pubis oßibus dicenda ſunt, cum nihil peculiare habeant quæ memorentur.

De uertebris, ſpina dorſi, & oſſe ſacro. Cap. XCIX.

VErtebrarũ nodoli contuſionẽ aliquando, raro fracturam ſuſtinẽt. Spinalis medullæ igitur mẽbranulis cõpreſsis, uel ipſa

etiam medulla, nerui per conſenſum afficiuntur, & pernix obitus ſubſequitur, præcipuè ſi iuxta ceruicis uertebras acciderit fractio: quare medici officium eſt, periculum prædicere, ſiquidem fieri poteſt, audere etiam, factaq; ſectione oſſiculum, quod cõprimebat, auferre: ſin minus aliqua ſaltem ratione qua arcetur inflammatio malum lenire. At ſi aliquis uertebrarum proceſſus, unde extuberatio ea quæ ſpina proprie nuncupatur conſtat, abruptus fuerit, quod digitis tentantibus intelligetur, oſſis fragmento promptius huc illuc ſublabante, motu ac trãſpoſitu. Oportet autem hoc quod fractum eſt, inciſa foris cute eximere, futurisq; adhibitis, præſidio uulneribus dicato, adeſſe. Si uerò os ſacrum fracturam experiatur, indice ſiniſtræ manus digito in anum demiſſo, dextera manu fractura, quatenus licet in naturalem figuram componenda eſt. Si quid abruptum ſentiatur, hoc quoq; ſimiliter per ſectionẽ diuiſum auferendum eſt: appoſita faſciatio, curatioq; adhibenda eſt.

De brachio. Cap. c.

IN brachio fracto Hippocrates quidem intentionẽ ita molitus eſt: Oportet, inquit, lignum prælongum columellæ inſtar, ſummis capitibus funè exceptum de trabe aliqua tranſuerſum ſuſpendere: deinde collocato in alto aliquo ſedili laborante erectius, uel ea ſaltem figura, quæ recta ceruice dormiendi occaſionem præbet, quã orthocatheuton dicunt, manum ipſius unà cum brachio ſupra id lignum traducere, quoad medium ligni alæ eius per tranſuerſum inſeratur: manuum autem cubitum ad rectum angulum inflexo, famulum procumbens ſuſtineat, deinde pondere aliquo graui, uerbi cauſa, lapide, uel plumbo, uel iſtiuſmodi aliquo, ex cubito ſuſpenſo, ita, ut ſublime depẽdeat, ſic fracturam conformare conandum eſt: uel famulus in ponderis uicem brachium deorſum trahat, quidam etiam loco columellæ ſcalarum gradu uſi ſunt. Soranus uerò ita ſcribit: Homine in ſedili collocato, uel, quod præſtat, reſupinato, ne moleſtia afficiatur aliqua, manuq; ipſius iuxta articulum quo cum brachio connectitur, funè deligata, & ex ceruice ſuſpenſa, ita ut anguloſa figura ſeruetur, famulis duobus præcipimus, huic, ut ſupra fracturam, illi infra, manibus correptum brachium in diuerſa contendant. Quod ſi ualentiore opus ſit extenſione, duos æquales funes, unum, ſupra, alterũ, infra fracturã brachio circũligabimus, eosq; famulis, alteri ad caput, alteri ad pedes ægrotantis conſiſtenti præbentes, in diuerſa diſtendere iubebimus. Quod ſi ſummus humerus

rus fractionem patiatur, mediam habenam, quæ Ciria uocatur, alæ ſub iectam miniſter à capite ſtans contineat, alter in oppoſitum trahat, atque ita, quemadmodum prædictum eſt, extenſionem in diuerſa quam antitoſin dicunt, perficiemus. Quemadmodum ſi gipperus cubiti fracturam ſenſerit, tum ipſi uel brachiali quem carpum uocant, funis inijciendus eſt. Oſſibus iam propè compoſitis, diſtentio remittetur, ſed iuxta legem Hippocraticam deligabitur. Si fractura inflammatione careat, & recens ſit, † nudis faſcijs oblongis utendum eſt, trium aut quatuor digitorum latitudine, aqua aut poſca irriguis. Si inflammatio urget, lanis tenuibus & mollibus oleo madefactis. Et ſi quidem in medio brachio fuerit læſio, prior faſciatio ſupra fracturam inijcietur: ubi bis aut ter ligaueris, faſcia ſurſum uerſum uoluta, ut (quemadmodum tradit) ſanguinis influctiones excipiantur ac deſinant, ſecunda porrò faſciatio adhibenda eſt, quæ ſimiliter ſupra fracturã orſa, per omnia eodem modo, ut prior fiat, præterquam quod ſupernè deorſum tendere, atq; iterum ſurſum debet, inibiq; terminari, utraq; tamen conſtrictio moderata, & ad noſtrum ſenſum, & ægri iuditium eſto. At ſi iuxta ſummum humerũ fractio contigerit, priori faſcia cum ipſe humerus, tum ſcapulæ & pectus comprehendantur, ut deligatura gruuaria appellata fiat. Secunda ad cubitum uſq; ducta, atq; inde item ad ſuprapoſita reducta, tam humero, quàm ſcapulis & pectori, primæ faſciolæ ſimiliter inijcienda eſt. Quod ſi cubitus fracturam acceperit, idem erit, ita, ut anguli figura conſeruetur, deligandus. Pari etiam in alijs quoq; artubus modo, cubitis inquam, fœmoribus & tibijs: nam cũ fractura in parte uel iuxta etiã articulos, & non in medio membri deuenit, poſt articulum faſciatur. Recentiores igitur à faſciatione ſtatim feculas ſuperinijciunt, ita ut figura aptationis contineatur, aſtringuntq; ipſas cum ad ſenſum, tum ad inflãmationis tumorem. Priſci uerò poſt diem ſeptimum ferulas accommodarunt, intra enim hoc ſpatium inflammatione remittente membrum tenuius efficitur. Quinetiam Hippocrates tertio quoq; die ligamenta reſolui præcipit, ne ſi præter ſolitum diutius opertæ ſinantur particulæ, intendantur uel dimoueantur, uel eius quod iam infixum fracturæ ſit, difflatio prohibeatur. Vnde non noxia ſolum prurigo quibuſdam obuenit, ſed ſaniei etiam acrimonia eroſa, interdum in cute ulcus concitatur. Quocirca locus tantum aqua temperata foueri debet, quantum ad ſaniem diſcutiendam abunde uidetur. A ſeptimo uerò die ex maiore interuallo reſoluendum, tanqnam particu

lineis

læ ſaniem amplius excernere non geſtiant, quin & in callum obduratio hoc pacto melius prouenit. Ferulæ autẽ ad hunc modum inijciendæ ſunt: Panniculos triplices oleo madentes faſcijs circumdamus, ſiquidẽ membrũ craſsitudine fuerit æquale, æqualiter: ſi inæquale, ita, ut cauis partibus magis pãniculis repletis, membrũ æquale undiq; ad ſuſcipiẽdas ferulas reddatur. Deinde lana aut ſtuppa ferulas mediocriter inuolutas fracturæ orbiculariter circumdamus, non minori quàm unius digiti ſpatio inter ſe diſtãtes, leniterq; aſtringemus. Cura diligenter, quatenus fieri poteſt, adhibita, ne articulus aliquis, præſertim iuxta interiorem flexus partem, attingatur. Hulcera enim in ipſis nõnunquã & neruorum inflammationes, procreant. Sed laxiores illic eſſe conuenit, quemadmodum & ualentiores in quam partem fractura inclinat. Satius autem fuerit ad toracem brachium leniter deligare, ne motum de figura recedat, ſi quando inflammatio urget (quæ ex ambiente tumore ac rubore, tum ex eo quod membrũ nunc multo magis quàm prius coarctatur, colligitur) uel ſi confractum membrũ diſtortum ſit, & nihil horum compareat, ſed faſciatio tantum laxior, uel econtrario ſtrictior, quàm debeat, inueniatur, reſolutis his deligatio inſtauranda eſt. Supinus itaq; laborans reclinandus eſt, manu ſupra ſtomachum poſita, molli aluta brachio ſubiecta, ut infuſiones excipiat. Inſpergatur autem quotidie oleum calidum, præſertim ſi infeſtat inflammatio, quo etiam tempore cibus tenuis exhibendus, poſtea plenior, ad calli generationem. Quieſcendumq;, donec membrum confractum callum obduxerit, occaleſcit autẽ tam brachiũ, quàm tibia intra quadraginta dies. Poſt quos reſoluendum eſt, & lauacro utendum, emplaſtriſq; ad fracturas accommodatis, reliqua curatio proſequenda, hæc utiq; adminiſtrationis ratio omnibus alijs fermè cõfractis artubus optimè cõgruit.

De cubito & radio. Cap. CI.

CVbitus et radius nunc quidẽ uterq; ſimul, nũc alter ſolũmodo frangitur, idq; uel in medio, uel in parte qua flexũ ſpectat brachij, uel iuxta brachiale. Omnium potiſsimum eſt, cum ſimul frangũtur. Poſt hoc ſi cubitus ſolus. Curationem facilius omnium admittit fractus radius, nam quamuis maior cubito ſit, habet tamen ipſum ſuppoſitum, in quo ueluti ſubſideat. At ſi alter ipſorum duntaxat comminutus fuerit, ea in parte ualentiorem intenſionem moliemur. Si uterq;, æquali modo intẽdemus, in flexa manu ad angulũ rectũ, ſic, ut pollex omniũ digitorum altiſsimus, minimus contrà digitus omnium infimus habeatur: ſic enim cubitus quoq; radio ſubijcietur. Quod ſi potentiore intentione

cio ne opus ſit, utriſq; præſertim oſſibus fractis, non manibus tantũ, ſed habenis etiam extendere, ut de brachio relatum eſt, adgrediemur. Cæterum omnis deligatio, & reliqua præſidia uera, cum ferularum iniectione, uſq; dum oſſa callus obfirmarit, adhiberi debent. Firmantur autem cubiti oſſa maxima ex parte triginta dierum ſpatio. Reſtauratioq; & collocatio eadem erit cum ea, quam brachium cõfractum uendicat, exceptis ijs quæ ipſi ſubijciuntur.

De ſumma manu, ipſiusq; digitis. Cap. CII.

PAlmæ & aduerſæ eius partis, digitorumq; internodiorũ oſſa, quum rara fiſtuloſaq; natura ſint, colliſionem quidem ut plurimum, fractionem uerò rarenter experiũtur. Laborante igitur in altiore ſedili collocato, in aduerſa quapiam altera ſede æquali ſedens, imperatoris munere, priuſquam manũ diſponat, fungere: particulisq; confractis per famulum extentis duobus digitis pollice nimirum & indice pertractare prius ipſas atq; conformare, mox faſciationem adhibere, eo potiſſimum tempore, quo urget inflammatio. Nam propter raritatem facilè in ipſis nimius callus ſuperincreſcit. Si internodium aut digitus ſimpliciter fracturam ſenſerit, ſiquidem magnũ & qui pollex nuncupatur, fuerit, poſt conuenientem deligaturã ad imam uolam, ut quieſcat, ſcitè deuinciendus eſt. Si uerò quiſpiã ex alijs, ſiue index, ſiue paruus, cum uicino deligabitur: ſin quiſpiam ex medijs, cum ijs qui utrinq; exiſtunt: uel etiã omnes deinceps, unà deuinciendi ſunt, melius enim ita cõquieſcunt, nõ ſecus q̃ ſi ferulis fractionẽ experti fuiſſent colligati.

De femore. Cap. CIII.

EAdem nunc de femore quæ de brachio ſuperius, dicenda ſunt, proprie autẽ magis femur fractũ in anteriorem exterioremq; partem inclinatur, in quas naturaliter partes dilatatur propendet: reponitur autem manibus, uinculis & antemnis æqualiter intentis, altera, ſupra fracturam, altera infra cõſtitutis. Si altrinſecus fractura obuenerit, idq; ad caput femoris dimidium habenæ lana inuolutum, ne corpus incidat ſub inter fœmineno diſponitur, initioq; eius ad caput reducta, miniſtro ut partem contineat, porrigũtur. Deinde infra ipſam fracturam laqueo circumpoſito, initia alteri famulo ad intentionem traduntur. Si ad genu fractio contigerit, laqueum ſanè ſimili modo ad intendendum ſupra fracturam inijcimus, geniculum uerò ipſum quodam funè innexo continendum eſt. Atque ægro ita decumbente, crureq; extento, partem componimus & reſtituimus. E medio ſemper, eo quod aculeis quaſi quibuſdam oſſa pũgit, ut ſæpius dictũ eſt, ſublato.

Reliquam

Reliquam curationem in capite de Brachio explicauimus. Cæterum ſemur quinquaginta circà diebus occaleſcit: quo autem pacto inſtaurari debeat, poſt abſolutam totius cruris diſciplinam traditum eſt.

De genuum patella. Cap. CIIII.

PAtella os rarum eſt & laxũ, carne ac neruis ſuperiore, & ima parte acriter compræhenſum: contuſionem ſæpius quidem, fractionem uerò rarius experitur. Suſtinet autem ruptionem per craſſitudinem, & minutim finditur, nunc cum uulnere, nunc citra uulnus. Euidens autẽ inditiũ (motio enim ſublabitur) continuitatis, cũ cauitas, tũ crepitus. Reficitur uerò pars cruris extẽſa, ſi in duas partes diſſiluerit, digitis coniungitur, quoad fracti oſſis ore ſupra ſeſe cõtingant, & inuicem cõmittãtur. Quæ in minuta fragmẽta rupta eſt, manu fingitur. Callo etenim non generato, propterea quod utraq; pars à fœmore & tibia ſuper muſculos & neruos connexos, non retrahatur. Longè tamen à naturali diſtantia contrahetur, functionisq; difficultatem affectis inducet: neq; enim ſi diutius quis fatigetur, ſuſtinere genu poteſt, & in deambulando impediuntur, præſertim quum aſcendendum eſt: nam dum in planitie incedunt ac mouentur, functionis difficultas facilè latet. Dum aſcendunt autem eo quod genu in ſublatione & depoſitione nõ flectatur, arguitur. At ſi hic etiã oſſiculũ aliquot pungens eleuatũ infeſtet, extrahendũ eſt, cæteraq; curatio deinceps adhibenda.

De Tibia. Cap. CV.

TIbiæ cum cubito conſona planè ratio eſt, curatioq; reſpondens, ſiquidem hæc quoque duobus oſſibus conſtat, altero craſſiore & cognomini, altero tenuiore, quod ſura nuncupatur, ex ſimilitudine, perone à Græcis: eadem fracturarum diſcrimina recipit, in omnes enim partes inclinatur, cum utraq; cõfracta fuerint oſſa, in treis, cum alterum os fracturam accepit, intra & extra tibia quidem retro: ſura, anterius. Quocirca tibia etiam ipſa eodem modo, quo cubitus, manibus uel laqueis ſuperioribus, quam fracturæ ſunt iniectis ipſi tibiæ modò, modò fœmori circumdatis. Nam cum genu ualentius ſit, articulus per tenſionẽ integer permanet. Similiter & in habena inferiore quàm fractura, ueluti de cubito compræhenſum eſt. Cætera eodem modo ut in brachio docuimus, agenda ſunt.

De pede ſummo. Cap. CVI.

TAlus fracturam nullo modo experitur, propterea quod undiquaq; à tibia & ſura, & oſſe quadrato calcis cyboides appellata,

lata muniatur. Scaphoides uerò à ſcaphæ figura appellatum os, Latine nauiculare, & plantæ oſſa, digitorum item pedis, ipſumq; quadratum etiam, ſimiliter ijs quæ in prima parte palmæ & ipſa palma oppoſitá ue eius parte, manuſq; digitis continentur, frangi conſueuerunt. Quamobrem ne eadem cogamus identidem repetere, illinc, quæ diximus, huc transferenda ſunt.

De inſtauratione cruris. Cap. CVII.

FEmori fracto, aut tibiæ inſtaurandæ non minor cura, quàm reliquis omnibus adhiberi debet. Siquidem fractarum partium probè facta repoſitio, æqualitatem potiſſimum conſeruat. Idcirco nonnulli in canalem, alij quidem ligneum, alij uerò teſtaceum, membrum confractum, uel totum etiam crus depoſuerunt. Alij uerò ſola ea, quæ cum uulnere fracta exiſtunt, propterea quod nequeant, ut ipſi dicunt, ferulis conſtringi. Vſum uerò canalium poſteriores in totum reſpuerunt, pluribus ſanè de cauſis, in primis uerò quod duritie ſua, atterendo partibus offenſis negotium faceſſerent. Neq; enim indecorum uſqueadeò eſt, artus cum uulnere fractos ferulis cingere, ceu oſtendemus poſtea. Reſupinato igitur laborante, cruri eius, & præſertim qua parte fractura exiſtit, ſtragulum aliquod craſſum ſubijcitur, crus in longum referens, quod utrobiq; colligi & cõuolui ità debet, ut canali in medio concauitatem perquam ſimilem efficiat: deinde aluta ſuper ipſam molliuſcula ad liquores qui inſpergentur excipiendos explicabitur, crus poſtea in longum concauitati huic canali reſpondenti accommodabitur, à lateribus utrinq; alijs ueſtimentis uel lana iniectis, ne membrum in alterutram partem declinet. Poſt hæc pedis ueſtigium, tabellam pannicolo circundatam, quo mollior ſit, erectam aſſumet, & maioris ſecuritatis ergo, duorum aut trium uinculorum medijs partibus ſtragulo canalem referenti inuolutis, crus ipſum refractum leuiter deuinciemus. Si autem ægrotus impatiens conetur totum pedem contrahere, oportet ipſum in ſuperiore parte pedis faſciola media blandè ad tabellam deligare, ne inuitus inter dormiendum, uti ſolet, pedem contrahat. Nõ deſunt, qui lecti etiam culcitram medio pertundunt, ut prorſus immobiles ſint, & per id foramen, quouſq; fractura occaleſcat, lotium & oletum reddatur.

De fracturis, quæ cum uulnere accidunt. Cap. CVIII.

FRactura cum uulnere illata, ſiquidem ſanguinis profluuium ſit, hoc prius coërcendum eſt: ſi inflammatio, auxilijs ei muneri di-

catis occurrendum eſt. Si carnes contuſæ, pars eadem, quo gangrenæ periculũ auferatur, ſcarificanda eſt: Sin ea quoq; acceſſerit, uel aliqua alia ſerpens putredo, cõuenientibus ſimiliter remedijs, ſuccurrendum eſt. Habes autem horum ſingulorum medicationem uolumine quarto à nobis traditam. At ſi nihil horum adſit, neq; magna oſſis pars denudata ſit, hamulis et ſuturis adhibitis præſidijs, medicaminib. quæ cruẽtis uulneribus accommodantur, medebimur, ita ut oſſium fragmenta quæ uel pungunt, uel, ut ſolet, innatant, extrahantur. Si uerò amplum aliquod os emineat, in extenſione propter amplitudinem non commiſſum, huic proſpiciendum eſt. Hippocrates nanq; fœmore & brachio fracturam expertis oſſa eminentia uniuerſum eijcere prohibet, periculum inflammationis ex intenſione, uel conuulſionis muſculorũ neruorumq;, ut ueriſimile eſt, prædicens. Tempus tamen adminiſtrationem nonnunquam haud inutilem reperit. Quodcunq; igitur os elapſum tractare aggredimur, unicè cauendum ne id inflammationis tempore moliamur, ſed primo ſtatim die priuſquam inflammatio ingruat, uel nono finita iam inflammatione. Reſtauramus autem ipſa uecticulo, quod μόχλισκον Græci appellant (Eſt uerò id inſtrumentum ferreum, ſeptem, octo´ue digitorum longitudine, mediocriter craſſum, ne in impulſione flectatur, in ſummo acutum et latum, leuiterq; incuruũ) huius acuta extremitate ſub oſſis eminentiam ſubiecta, in aduerſum impellimus, & mediocri membri diuulſione facta, capita fracturæ inuicem committimus, ſi hoc quidem facere integrum ſit, ſcalpris exciſorijs, obuerſis, quicquid eminet auferemus, uel ſerra excindemus, ueluti ſuperius capite de Fiſtulis explicauimus, oſſiumq; ſcabritie poſtea læuigata, & membro directo, linteolis concerptis medendi ratione perſequemur. Summa autem coniunctis & bijugis nuncupatis partibus, diligentia adhibenda eſt, ut in ipſis oſſe particulatim defecto, membrũ in contractum perſiſtat, ubi exquiſita etiam opus erit intenſione. De ligatura uerò ſic eſt faciunda, orbiculares faſciarum inuolutiones ab utraq; hulceris parte inijci debent, obliquæ uerò ſupra hulceris longitudinem, ut per decuſſationem ex omnibus hiatui nullus locus pateat: Quod ſi hulcus etiam dum ſordidũ aperiat, quæ expurgandi uim habent: Si purum, quæ carnem producunt linamentis illita, aliaq; ex uſu probata materia, adhibeatur. Hippocrates uerò Piſſera emplaſtro per linamenta utitur, quod tetrapharmacum Baſilicum eſſe ferunt. Carne autem inducta & inſtaurata, ferulæ inijciendæ ſunt, quanquam nonnulli per initia etiam ipſas, hulceris loco euitato, accõmodant, & pro neceſſi-

μόχλισκον

Piſſera.

neceſsitate urgente, ipſas nunc conſtringunt, nunc rurſum relaxant: in quibus autẽ ſquamula ex oſſe ſoluta repletura eſt, inde colligemus, quod copioſior, tenuiorq; humor excernitur, caro uerò circa hulcus laxa, mollisq; & uacua effecta, intumeſcit: quo in caſu deligatura adcurationem laxiore utemur, hamulo autẽ uel tali quopiam inſtrumento ſquamam eijcientes, rurſum potentiore deligatura utendum. Per uniuerſum porrò exhulcerationis tempus, Motophylax, quod eſt linteoli cuſtos, ex medicamento aliquo quod inflammationem compeſcit, uulneri eſt ſuperaccommodandum, deligatioq; ſimplex adhibenda, quæ ſingulis ſubinde curationibus reſoluatur, prædictis alijs permanentibus, ut de brachio explicatum eſt.

De immodici fracturarum calli ſuperexcreſcentia. Cap. CIX.

FRacturarum calli ſuperexcreſcentiæ indecoram prorſus ſpeciem inuehunt, quandoq; functionis etiam impedimentum, ſi iuxta articulum coaluerint. Quapropter ſi recens adhuc callus fuerit, præſidijs plurimum aſtringentibus oppugnemus, cõpreſſa faſcinatione fingemus, lamina quandoq; plumbea ſuperaccõmodata, id quod res poſcit, efficimus. Quod ſi lapidoſus ac ſolidus fuerit callus, diuiſa inibi cute deradendus eſt, id quod eminet ſcalpris, & terebris etiam, ſi res exigat, adhibitis, excidendum.

De diſtortorum membrorum concretione calli. Cap. CX.

SI in diſtortione callus coierit, functionis impedimento haud leui comitante, maximè ſi in pedibus contigerit oſſium in ſuã ſedem, reſtituendorũ modus, quoniam extrema adfert pericula, ad...mittendus non eſt. At ſi callus etiam dum tenellus, ac recens radices non egerit, laxantes adſpergines, cataplaſmataq; ex ficis pinguibus & fimo columbino, aliaq; callum diſcutientia, porolitica appellata, adhibenda ſunt remedia, per manus ad hæc frictione, & confractione hic diſſoluetur. Si uerò lapideus euaſerit, ſumma cute ſcapello iciſa, oſſis cõſortiũ ſcalpris diſſoluemus, deinde fracturã, ueluti ſuperius expoſitũ eſt, curabimus.

De fracturis quæ non occaleſcunt. Cap. CXI.

FRacturæ quædam ſine callo perſeuerant, ultra definitum naturæ limitem, uel ob aſſiduas reſolutiones, uel ob immoderatas fomentationes, uel ob motũ importunũ, uel faſciarũ multitudinem, uel quod totũ corpus alimentũ nõ ſentit: quo in caſu membrũ gracilius fieri contingit, conuenit itaq; cum alias occaſiones, tũ præcipuè famẽ hãc

tabificam certatim abscindere. Quod partim calidioribus alimentis materiã membro distribuentes, partim cibum largiorem, balnea item, & reliquam animi hilaritatem subministrantes, efficiemus. Cæterum eorum qui iam callo firmantur, inditio sunt, cum alia quidem, tum præcipuè, quod fasciolæ, quamuis uulnere nõ oborto, cruentæ appareant: id quod fortasse hinc accidit, quod calli substantia, cũ coalescit, in oßiũ fistulas, hoc est, cauernosos meatus inspersas sanguinis stillas, extũdit.

De luxatis. Cap. CXII.

QVoniam luxationes fracturas comitantur, sermonem super ijs texere adgrediemur. Est itaque luxatio, ut in uniuersum dicam, articuli è proprio sinu in alienos exitus, quo motio arbitraria præpeditur. Huius differentias alias dicere nõ habemus, nisi quatenus secundum maius uel minus accidit. Quum enim ex toto articulus exciderit, cõmuni generis appellatione Luxatio: Quũ autẽ aliquatenus modo è sede sua dimotus fuerit, uel usque ad eminentiæ superciliorum cauitatem prolapsus, subluxatio dicitur.

De inferiore maxilla. Cap. CXIII.

RVrsus igitur à superioribus auspicantes, de inferiore maxilla uerba faciemus. Nam superior, cum sit immobilis, luxationem non experitur. Inferior autem etsi toto sinu non dimoueatur, eo quod capita superiori maxillæ firmiter cardinis instar insinuata habet, subinde tamen sublaxatur, quod musculi per ipsam continent ex aßidua mandendi & loquendi exercitatione in mollitiem elanguescentes, qualibet de causa facilè relaxãtur. χᾶται enim, hoc est, deprimitur, apud Hippocratem idem sonat quod χαλᾶται, hoc est, relaxatur: in quibus citra ullam difficultatem articulus sponte in propriam sedem reuertitur. Cæterum de perfecta maxillæ luxatione satis erit illius uerba apposuiße compendiosa, sine ullo defectu & perspicua. Ad hũc enim modum inquit: Maxilla rarenter quidẽ excidit, sæpius uerò numero oris hiatibus laxatur, id quod aliæ etiam plures musculorum & neruorum mutationes aut declinationes, efficiunt. Perspicuum igitur his potißimum notis fit, quandocunq; exciderit: prominet enim inferior maxilla in anteriora, & in contraria lapsus promota cernitur, oßisq; processus iuxta superiorem maxillam tumidior, conspicitur, affectiq; maxillas ægre committunt. Talem autem repositionem ipsis congruere liquet.

quet. Debet enim quiſpiam caput continere, alius inferiorem maxillã hiante homine quammoderatè poteſt, ad mentum ab interiore & exteriore parte, digitis appræhenſam, primum quidem agitare, interpoſito uerò tempore propellere, ægrotantiq; iubere, ut laxam maxillam teneat, ſimulq; ipſe propellat & obſequatur. Summa adhibita cura, ut præcipuè tribus figuris ſimul extẽplo mõueatur & laxetur. Nam ex inuerſione in naturalem ſitum reducenda, & ſimul in poſteriora propellenda inferior maxilla eſt, idq; adeò moderatè, quo utræq; ſimul cõmittantur, & non hient, repoſitio igitur hæc eſt, quæ in aliis etiam figuris fieri non potuerit. Medicina uerò pauca poſt modũ ſufficiet, ſplenium ceratum impoſitum, laxiore deligatura adhibere: tutius autem eſt hominem ſupinum reclinare, caputq; eius coriaceis puluinis ſubtilis quaminfartißimis, ut minimè cedat, ſubfulcire. Eſt autem quod uulnerati quiſpiam caput cõtineat. Quod ſi utraq; luxata fuerit maxilla, curatio eſt eadem. Concludere autem os minus iſtiuſmodi poſſunt, promínentiores quippe ipſis ſunt, rectitudinem autem ex dentium ſuperiorum & inferiorum terminis præcipuè depræhendes, quos in ordinem ſuum quamcelerrimè confert reſtituere. Reſtituendi autem modus, expoſitus eſt, †niſi aliquod uitæ periculum ex febribus continentibus, & torpido ſopore inciderit, ſoporem enim ij, quum præter naturam alterantur uel intenduntur, inducunt muſculi. Aluus ſolet bilioſa, uel mera exigua deijcere, meri itidẽ ſi euomunt, uomitus exiſtunt, atq; ij ſanè pariunt. Et nos quoque hoc potißimum inſertionis modo, ſubinde uſi ſumus, maxillam luxatam ſpongia prius ex hydrelæo calido fouentes, præſertim ſi dura ad introitum contumaciter cedat, tunc humi collocato ægrotante, à tergo nos conſiſtentes, eo qui ab Hippocrate traditus eſt modo, opus exequimur.

Forte legendũ: Quod ſi maxillæ in ſedem ſuam nõ reciderint, uitæ diſcrimen ex febribus cõtinẽtib. imminet, quoniã carotides, &c.

De iugulo & ſummo humero. Cap. CXIIII.

CLauicula interiore quidem parte, nunquam excidit, pectori nanq; ita inhæret, ut ne moueri quidem in ipſo poßit: at ſi ex uiolento quopiam extrinſecus ictu facto auellatur, fracturarum modo reſtitui debet. Sed neq; altero fine, quo humero inſeritur admodum excidit, à bicipi muſculo, & ſummo humero prohibita, imò neq; uiolenta aliqua motione clauicula per ſe agitatur, dilatandi thoracis gratia, quare ſolus homo inter animalia clauiculã ſortitus eſt: quæ ſi in lucta, ut par eſt, ſubluxetur, manuum conformatione, & ſpleniorum multi-

plitium applicatione unà cum decentibus deligaturis dirigi debet. Eadem curatione ſummus humerus ſubluxatus, in proprium locum reſtituitur. Eſt autem cartilaginoſum quoddam oſſiculum, quod clauiculam ſcapulæ colligat, in exiccatis & cadaueroſis corporibus latens: quod ſi loco dimoueatur, capitis brachij luxati imperitis imaginẽ præbet: nam in hoc ſummus humerus acutior apparet, & ſinus unde excidit. Sed ſignis quæ deinceps ſubiungam, ipſa diſcernere conuenit.

De humero luxato. Cap. CXV.

BRachij caput ſcapularum cauitati inſinuatũ, ſubinde quidem prolabitur, ſed neq; in ſuperiorem partem, ob anchorarium, hoc eſt, anchoræ ſimilem, ſcapulæ proceſſum: neq; in poſteriorem propter ipſam ſcapulam, neq; etiam anterius, ob bicipitis muſculi tendonem, & ſummum humerum. Introrſum uerò & extrorſum rarenter excidit: frequenter uerò, & præſertim gratilentioribus, nõ multa carne præditis, ad imas partes quibus ſanè procliuiter prolabitur, & iterum reſtituitur: plurima autem carne præditis è contrario, rarius quidem luxatur, ſed ægrius in ſedem propriam rurſum inſeritur. Nonnullis igitur ex ictu ualida inflammatione oborta, humero minimè luxato, luxationis tamen ſuſpitio oritur. Quibus in inferiorem partem humerus luxatus eſt, his notis deprehendes: Humerus offenſus, ſi cum ſano comparetur, multũ diuerſus apparet. Exterior enim pars eius unde elapſus eſt, ſubſidit, & concaua apparet, ſummusq; humerus, ceu de eo ſubluxato diximus, acutior quàm naturaliter eſſe debeat, cernitur, & brachij caput prolapſum, manifeſto in alam decubuiſſe comparet. Et brachij huius cubitus à coſtis magis receſſit: quibus ſi uim attuleris, cum dolore admouetur, nequeunt ægri manum ad aurem extenſo cubito, porrigere, neq; aliam motionem multiplicem, eadem exercere. In pueris igitur, uel quibus recens nec ampla eſt luxatio, hunc in modum, ut Hippocrates tradit, ſubinde prominenti nodo medij digiti flexi, medici manus, uel ægri etiam ſanæ, niſi puer ſit, reſtituitur. Valentiores autem luxationes, hoc modo reponuntur. Oportet hominem adſperginibus laxandi uirtute præditis lotum humi reſupinare, & pilam mediocris amplitudinis, uel coreaceã, uel alterius generis nõ adeò mollem, alæ accommodare, tum ſedens medicus aduerſus ad læſum latus, ſiquidem dexter humerus luxatus ſit dextri: Si ſiniſter, ſiniſtri pedis calcem ſupra pilam alæ ſubiectam conſtituat, poſtea manum affectam hominis appræhenſam, pedes uerſus trahet, ſimulq; impacto cal

ſcalam in diuerſum repellet, ita ut aliquis poſt caput iacentis hominis alterum humerum urgeat ac reſiſtat, ne corpus medici diſtentione circumdiuellatur. Eſt & alius reponendi modus, qui per humeri ſuppoſitionem efficitur, adoleſcentulus, uel ægro lõgior, uel altius, ad latus quo luxatum eſt brachiũ, conſiſtens, humerum ſuum alæ luxati ſubijciet, & manum eius eleuatam ad uentrem ſuum deorſum trahet, ut reliquũ ægri corpus poſt tergum ſublimius impendeat. Quod ſi affectus leuior exiſtat, leuis quiſpiam alius puer ex ipſo ſuſpendendus eſt, manu quippe & reliquo corpore æquiualenter deorſum tractis, alæ ſubiectus humerus facilè elapſum articulum in ſedem ſuam reponit: atq; hoc idem hypero appellato efficimus. Eſt id autem lignum oblongũ, rectũ, quod in pauimento ſupra aliud quoddam ſolidũ conſtituitur. Cuius ſumma extremitas rotunda, quæ nec admodũ craſſa, neq; tenuis adeò exiſtit, ſub alam ægri ſtantis, uel ſedentis, pro hyperi longitudine, ſubijcietur: manuq; hypero extenta, & deorſum tracta, reliquo autem corpore, deorſum uergente, uel ſua ſponte, uel altero aliquo trahente, repoſitio efficiatur. Idem etiam ſcalæ gradu faciundum eſt, quemadmodũ de fracti brachij intenſione fieri ſupra docuimus. Hic autem rotundum aliquod corpus gradui alligetur, quod ægrotãtis alæ inſeri, & brachij caput propellere poſſit. At ſi ob luxationis uetuſtatem, aut corporis duritiem reſtitutio negotium faceſſat, uia & ratione, quæ per ſpathulam amben nuncupatam, fieri conſueuit, utemur. Eſt autem Ambe lignum, quod longitudine duos circiter cubitos, latitudine quatuor digitos, craſſitudine digitum æquat, cuius alterum extremum eſt rotundum, quod etiam in alæ ſinum promptius ſeſe inſinuat, perinde atq; ſummum hyperi caput. Hoc igitur capitulum panniculo inuolutum, quò lenius ſit, capitulo brachij ſub alam iniectum accommodabimus, totam uerò manum ad lignum intenſam deligabimus, iuxta brachium & cubitum, & ſummum eius. Deinde ligno obliquo in duas columnas rectas adapto, uel rurſus ſupra ſcalæ gradũ manu traiecta cũ ligno, ſic, ut alia trãſuerſa gradui inſeratur, manũ uerò deorſum trahẽtes, corpus in alterã partẽ ſuſpẽſum, in ſublimi permittemus, tũc enim articulus in ſedẽ ſuã reuertetur. Vbi fuerit repoſitus, lanea pila mediocris amplitudinis: ſi inflãmationẽ nõ ſentiat, ſicca: ſi ſentiat, oleo ĩbuta alæ ſubijciẽda eſt, atq; deuinciendũ. Per hanc aũt alã, & humerũ, & alterã alã faſcia circũdata, ſic, ut inuolutiones decuſſatim iuxta hiatũ appareãt, quo hiatus ſupra humerũ læſum: brachiũ deĩde coſtis et cubitus alligatur, manuſq; ſumma ceruici faſcijs deũcitur, ne rurſus de ĩtegro articulus prolabatur.

Hyperon.

Ambe.

Aſepti-

A ſeptimo die, & ſerius etiam ubi reſoluerimus, mediocri frictione utemur, quo ſolidiori reddito corpore, articulus ineptior ad prolapſum efficiatur. Si uerò frequenter articulus prolabatur, uel ob humiditatis uitium, uel ex longa quapiam alia exeundi uia, ad uſtionem ueniendū eſt, quemadmodum expoſitum eſt ſuperius. Sed quum in utero fœtus, uel æditi in lucem, dum etiamdum increſcunt, particula aliqua luxationem experiuntur, neq; reſtituitur amplius. In humero quidem carnes nihil noxæ à naturali conſtitutione deficientes contrahunt, neque enim manus, quo minus functionem ſuam obire poßit, impeditur. Sed brachij os, non augeſcens, breuius remanet, & appellantur eiuſmodi galiancones. In fœmore autem prolapſo, os etiam abſque incremento permanet, & totum crus corrumpit: nam cum corporis pondus ſuſtinere nequeat, non exercetur, & reliquis in particulis luxatis manentibus, ſubiectæ omnes offenſioni obnoxiæ ſunt.

Decubito. Cap. CXVI.

QVanto gibber cubiti artificioſius quàm humerus articulo ſinuatus eſt, tanto, cum excidit plus negotij, faceßit, tardiusq; prolabitur quidem, ſed prolapſus difficilius reponitur, propter eminentiarum ac ſinuum frequentiam: ſuſtinet igitur interdū ſub luxationem tantummodo, ſæpe uerò ex toto etiā in omnes partes, ſed præcipuè in priorem & poſteriorem luxatur, dinóſcitur id tum uiſu, tum tactu, citrà negotiū: nam quo excidit prominens, & unde prolapſum eſt, ſinus, apparet. Atq; hoc ſani cubiti affectio potißimū arguit. Eſt autem priuſquam inflammatione tententur membrū, citißimè reſtituendum: nam ſi inflāmatione occupetur, curare difficulter poteſt. Nō raro etiam, nullo remedio eliditur, præſertim ſi in poſteriora receſſerit. Omnium quippe luxationum cubiti, hæc quæ in poſteriora fit, dolorifica magis & periculoſior exiſtit. Mediocres igitur articuli perueꝛſiones, moderata quoq; intenſione reſtituuntur, ſic, ut miniſtri manum ad brachium cubitumq; porrectam apprehendant, & in diuerſa extendant, medicus autem manus ſuæ palma, quod prolapſum eſt, in naturalem ſedem compellat. Hippocrates uerò luxationem in priorem partem, repentino cubiti flexu inſtaurabat, ita ut palma ægri in humerum rectum pulſaret. Si in poſteriorem luxatus eſt, ſubita rurſus & diutina extenſione curabat. Nam luxatio in anteriorem partem, ex uiolenta potißimum intenſione. In poſteriorem, ex uiolenta ſimiliter

inflę-

inflexione, euenit. Quod ſi perſeuerat luxatio, ualentiore intentione utendum eſt, ad eaq; ueniendum in primis, quæ Hippocrates de brachio fracto expoſuit, ubi columellam adhibebat. Cæterum recentiores nonnulli hunc in modum reponunt: Duobus miniſtris, altero ſurſum ad alam, manum, ut diximus, continente, altero deorſum ad brachiale, extendentibus, medicus è regione ægrotantis conſiſtens, utr. ſq; palmis brachium iuxta articulum compræhendit, iubetq; ueſtimento contracto in oblongo, uel faſcia manus ipſius pariter & ægri brachium inuoluere, & in exteriorem, imamq; partem ad ſummam manum retrahere, ipſæ ſequens cum intentione, conſtrictas ipſas trahit uſq; dum cubiti articulum tranſgrediantur. Manus uerò prius oleo oblinienda eſt, quo lubrica fiat, & medici palmis facilè obediat. Ita enim prolapſa, trahentium manuum uiolentia impulſa, in ſuum locum reuertuntur. Poſt repoſitionem, angulum rectum figuratam manum, ſplenijs & appoſita deligatura curabimus.

De brachialis & digitorum luxationibus. Cap. CXVII.

BRachialis & digitorum luxatio, niſi cum hulcere accidat, nihil negotij exhibet. De hac igitur in capite de Luxationibus cũ hulcere factis dicetur. Abſq; uerò hulcere luxatis, mediocri intenſione, & remedijs inflammationem arcentibus, ſuccurremus.

De ſpinæ uertebris. Cap. CXVIII.

SI uertebræ ſpinæ exactam luxationem experiuntur, perniciſſimam mortem inferunt: nequid enim ullam quamlibet leuem ſpinæ medulla, compreſſionem ſuſtinere, quando uel ſolus neruorum, qui ex ipſa manant proceſſus, ſi comprimatur, hominem in diſcrimen abijcere abunde poteſt: ſubluxationibus ſubinde affliguntur, nunc in anteriorem partem, nunc in poſteriorem, interim in latera etiam torquentur. Quorum prius uitium λόρδωσιν, alterum κύφωσιν, tertium σκολίωσιν Græci nuncupant. Quum igitur plures, ſimul uertebræ paululum peruerſæ fuerint, plurium ſimul peruerſio iuxta orbicularem flexus rotunditatem apparet, quem, ſpecie quidam decepti, ex unius tantum uertebræ ingenti prolapſu, fieri opinantur. Magnus quippe prolapſus non circularem, ſed angulatum ſpinæ flexum efficit, multoq; periculoſior exiſtit. Spinæ igitur introrſum peruerſio, reſti-

tui nullo modo poteſt, eo quod per uentrem in prior em partem repellendi facultas nulla datur: nam qui in ſcala eos qui ſic afficiuntur, extendunt, uel cucurbitulas applicant, uel ſternutamenta, uel tußim, uel inflationes excitant, quid remedij inueniſſe crediti ſint, ſatis ab Hippocrate redarguti ſunt. Siquidem ſubinde accidit, ut ſpinæ oßiculi cuiuſdam refractio facta, cauum locum efficiat, ueluti de fracturis expoſitũ eſt. Sunt qui uitium hoc lordoſin eſſe opinati ſunt, deinde celerius hoc malo curato (prompte etenim occaleſcit) facilè ſanari poſſe lordoſin affirmarunt, cum tamen nullo remedio id malum elidi, uel certè difficulter admodum, queat. Suppreßio nanq; urinæ aluiq; his accidit, corpusq; frigeſcit, poſtea uerò, in uoluntaria etiam excrementorum proruptio, quæ ſanè ex neruorum muſculorumq; conſortio eueniunt, & breui intereunt, præſertim ſi ſummæ & ceruicis uertebra luxationẽ ſenſerint. Si gippus autem uertebrarum iam inde à pueritia factus ſit, uitium diuturnum eſſe, neq; præmaturam mortem conciſſere, ſed morbum accerſire, & irremediabile eſſe Hippocrates teſtatur. Sed quibus recens gipper ex caſu prouenerit, omnes aliæ machinæ, quas iſti per ſcalas, & rectam corporis ſuſpenſionem, uteriq; inflationem moliuntur, ridiculæ ſunt, ſolaq; Hippocratis ratio ſufficiet. Oportet, inquit, ingens aliquod lignum tantæ longitudinis, latitudinisq;, ut proſtratũ hominem excipere queat, uel ſcamnũ huic æquale, propè parietem apponere, ita quidem, ut per longitudinem pede ab eo nõ amplius diſtet, & ſtragula aliqua ſuper ipſum explicare, ne hominis corpus contundatur. Conuenit autem hominem prius lotum, ſupra ipſum pronũ conſtituere, deinde corrigia pectus ipſius gemina inuolutione circundatũ, per alas ſupra dorſum uincire, capitibus corrigiæ ad prælongum fuſtem piſtillarem deligare, in ſoloq; iuxta ligni aut ſcamni extremũ erectũ ſtatuere, & miniſtro à capite ægrotãtis cõſiſtenti in ſuperiore parte cõtinẽdũ tradere, ut ima parte ſolo ĩnixa, ſuperiore ſupra caput tracto, obſeruata occaſione corpus oportunè extendat. Altera ad hæc corrigia pedibus utriſq; ſupra malleolos injicitur, et rurſum alia ſupra lũbos et coxas innexa, iũctura firmatur, tũ corigiarũ capita inter ſe iũcta alteri fuſti piſtillari prædicto deligãtur. Simili modo ad pedes in extremo ligni ſeu ſcãni piſtillũ priori æquale rectũ cõſtituitur, poſtea ligna hæc miniſtris in diuerſa intẽdere iubebimus. Nõnulli aũt aſellis appelatis hoc efficiũt. Sũt aũt aſelli axes, q ad rectũ lignũ infixi cõuertũtur. His utrinq;, magni ligni aut ſcamni ad pedes caputq; corrigiarũ extrema inuoluunt. Facta in hunc modum intenſione manuum noſtrarũ pal-

Aſelli.

ma

ma, gippum conſtringemus, ſiq; uſus poſtulat etiam ſuper ipſum inſidebimus, nullo prohibente timore. Quod ſi ne hac quidem ratione ſpina inſtauretur, & æger compreßionem ſuſtineat, oportet appoſitum parietem canaliculatim in longum è regione gippi excauare, ut neq; longitudinem cubiti excedat, neq; altior, neq; multo humilior ægrotantis ſpina ſit, imò ſculptura prius præparanda eſt, huius enim cauſa, lignũ iuxta parietem ab initio collocandum ordinauimus. Deinde aſſeris iuſtæ magnitudinis, alterum terminum ad ima comprimemus, donec ſpinæ directio ſenſu etiam percipiatur. Sed quemadmodum Hippocrates tradit, ſola extenſio abſq; aſſere, uel per aſſerem rurſum ſola curatio ad reſtituendum gippum abunde ſufficit. Quod ſi uerum eſt, haud abre fuerit etiam lordoſi & ſcolioſi, à principio ſtatim ſupradictum intenſionis modum, citra compreßionem tamen, moliri. Poſt repoſitionem aſſula lignea, quæ latitudine tres digitos æquet, longitudine gippo reſpõdeat, & aliquas ſanas uertebras cõtegat, linea faſcea, uel ſtuppa, propter duritiẽ inuoluta, uertebris imponi, & cõmodè deligari, uictuſq; tenuis adhiberi debet. Quod ſi his actis aliquæ gipperi reliquæ ſuperſint, laxãtib. emolliẽtibuſq; remedijs, cũ aßulæ ualẽtiori impreßione, diutius utendũ eſt. Nonnulli uerò plumbeam aßulam adhibuerũt.

De coxæ luxatione. Cap. CXIX.

CVm alia mortalium oßa interdum ſubluxationem, interdum exactam luxationem experiantur, coxæ & humeri articulus ſolus conſummatæ luxationis peruerſioni obnoxius eſt, atque adeò magis coxæ articulus, quoniam profundam ac rotundam concauitatem obtinet, & altioribus aggeribus, quas Græci ὀχυώσεις dicunt, circummunitus ſit. Si quando autem articulus uiolenta quadam ui impulſus, ſinu ſuo exciderit, multas pro maioris minoriſq; ratione lutionum differentias facit, in quatuor enim modos, imò locos coxæ luxatio efficitur. Vel enim in interiorem, uel exteriorem, uel anteriorẽ, uel poſteriorem partem promouetur, ſed intrò quidẽ & extra frequentius, frequentiſſimè tamen intrò, in priora & poſteriora rarius. Quibus igitur coxa intro promota eſt, ijs offenſum crus, ſi cum ſano comparetur longius, & genu uaſtius cernitur, et ad inguen crus inflecti minimè poteſt: iuxtaq; interfœmineum euidens tumor occurrit, tanquã illic capite femoris impacto ac deſidente. Quibus in exteriorẽ partem prolapſa eſt, ijs cõtraria inditia cõtingũt, ſi quidẽ crus breuius cõſpicitur, et ſub iter fœmineo ſinus dehiſcit, nates itumeſcũt, et genu interius

demergitur, crus flecti potest. Si in anteriorem partem excidit, crus sine genu dolore extendunt, sed implicare id, interiusq; reclinare, dum incedere nituntur, nõ possunt: urina in hoc casu supprimitur, inguen inturgescit, clunis rugosa & excarnis spectatur, et calce tantum inter ambulandum terram contingunt. Si in posteriora, breuius itidem crus est, poples, genuq́; neq; extendi, neque inflecti potest, priusq; inguina fuerint inflexa, quæ sanè laxiora sunt, fœmorisq́; caput per nates protuberat. Quibuscunq; igitur iam inde à puero, uel longiore deniq; temporis spatio, articulus prolapsus neglectus fuerit, remediaq́; nihil profecerint, membro iam in orbem coacto, nullam amplius curationem recipit. Quibus uerò recens excidit, ij Hippocratis curatione adiuuandi sunt, protinus igitur adgrediunda est repositio: quoniam coxæ luxatio inueterata, incurabilis omnino efficitur. Communiter igitur in quatuor luxationum generibus concinna reaptatio quadrabit, cuius gemmini sunt modi, alter qui conuersione articuli & inflexione seu circumductu, alter qui extensione confit. Nam si recens affectus sit, & ægrotus iuuenis, femur nonnunquam appræhensum, & huc illuc circumagitatum, articulum in sedem suam restituimus. Si uerò luxatio intro declinauerit, crus etiam solum repentè & ualenter ad inguinis intimã partem flectentes, ut res postulabat, reposuimus. Sin autem his non proficitur, extensione utendum, quæ primum manibus molienda est, alijs crus ab inferiore parte trahentibus, circa femur ac tibiam constringant, alijs ex superiore parte sub alis compræhensum corpus circumdantibus. Quod uehementior desyderetur intensio, uinculis textilibus, aut tortilibus, aut habenis deligabimus, omnino quidem supra talos, & supra genu etiam, ne id aliquam oblesionem experiatur. Pectoris uerò regionẽ, uinculis excipere opus non est, sed manibus tantum, ut dictum est, sub alas datis compræhendatur, corrigia deinde mollis, & ualida media sua parte, iuxta penem, aut interfœmineum subiecta, anterius per inguen & iugulum, posterius per dorsum ad humeros reducenda est, ministroq́; duobus capitibus tradenda. Postea omnes simul eodem tempore in diuersa contendant, sic ut ægrotantis corpus à terra subleuetur. Atque hæc quidem intendendi ratio omnibus quatuor laxationum generibus cõmunis est: priuatim uerò ossa in sinum suum restituendi modus in singulis uariat. Intenso nanq; ita homine, si intrò articulus promotus est, corrigiæ iuxta interfœminium sitæ medium, inter femoris caput, ipsumq́; interfœminium dispensatur, sursumq́;

ſumq; per inguina ac iugulum corrigia remittitur. Deinde robuſtus aliquis iuuenis utriſque ſuis cubitis affectum femur, qua craßius eſt, compræhendens, in exteriora fortiter trahet. Hic quidem inſtaurandi modus alijs expeditior eſt. Cui ſi articulus non obtemperauerit, alijs utendum, qui ſicut maiorem uarietatem, ita & plus efficatiæ habent. Extendendus quidem ſupra grandius lignum, ſeu ſcamnum affectus eſt, in quo etiam ſpinæ gibberum habentes, intendendo componimus. Inſculpentur autem prius per totum ferè oblongæ quædam ueluti foſſulæ, altitudine & latitudine non amplius trium digitorum, inuicem quatuor ad ſummum digitorum ſpatio diſſidentes, ut in utram partem conueniat reſtituatur, uecte iuxta extremum ipſis obiecto. In medio autem ligni ſiue ſcamni, alterum lignum impingatur pedis longitudinem, columnulæ craßitudinem æquans, ut ſub hoc extenſo homine, inter caput femoris, & inter fœminium porrigatur. Simul & impediat ne dum trahitur ad pedes, ſequatur. Quocirca ne uſu utiq; frequenter uenit, in contraria ex ſuperiore parte retractio, ſimul autem intenſo etiam corpore ipſum lignum femoris caput ad dexteriorem partem propellet. Extenſio uerò iuxta ſuperius traditum modum adminiſtrabitur, præcipue pedis. Quod ſi neque ita quidem os in naturalem locum redierit, impactum lignum rectum eximendum eſt, ex latere autem huius ſitus utrinq; duo alia ligna, quaſi limina, pedali longitudine infigenda ſunt, quibus aliud lignum gradus ſcalæ modo inſerendū eſt ſic ut trium lignorum figura H literam repræſentet, quod fiat, ſi paululum inferius ſummis capitibus medium hoc lignum accommodabitur. Deinde in ſanum latus homine collocato, ſanum quidem crus inter hæc limina infra gradum ducemus, affectū uerò crus ſupra ipſum gradum ex ſuperiore parte ponemus, ut ipſi femoris capiti adaptetur. Subſtrato tamen prius ei multiplici quopiā panno, ne femur duritie ledat, aliud autem lignum mediocris latitudinis, cuius longitudo à femoris capite ad malleolum ſubiectum uſq; pertineat, interiori cruri parte alligabitur. Facta hac intenſione, uel piſtillis, ut in gibbero ſpinæ dictum eſt, crus unà cum alligato ligno ad ima tractum uiolenta hac impulſione, femoris caput in propriam ſedem cogat. Eſt uerò adhuc alia reponendi ratio, citrà extenſionem ſupra lignum ab Hippocrate commendata. Oportet, inquit, ægrotantis manus ad coſtas leniter deligare, cruraq; ambo ualidiore loco ac molli ad malleolos, & ſupra genua faſciare, ſic ut quatuor circiter digitorum ſpatio inuicem diſtent:

ſtent: crure uidelicet læſo, ſupra alterum duobus ferè digitis extenſo, hominem in caput ſuſpendere duos cubitos à terra ſublatum. Adoleſcens uerò aliquis rei peritus, ſuis cubitis affectum femur, qua breuiſſimum eſt comprehendens, ubi & caput femoris ſubito appendere ſeſe illi conetur, facilè enim ita articulum in locum ſuum compellet. Atque hæc quidem inſerendi ratio cæteris ſimplitior eſt, utpotè quæ non multo apparatu peragatur, pleriq; tamen ipſum tanquam miſerabilem minus abominantur. At ſi in exteriora coxa prolapſa ſit, extendatur homo, ueluti ſuperius, habena autē interfœmineo ſubiecta, per oppoſitas partes, inguine uidelicet & clauiculam ferri debet, tum medicus ab exteriore parte introrſum propellit, iuxta cōuenientem ſoueā ex ijs quæ inſculptæ ſunt, famulo uectē obiecto in ſanam natem, ne cedat obnitente. Sin autem in priora facta ſit luxatio, homine intenſo, robuſtus aliquis uir dextræ manus palmam ſupra affectum inguen imponens, altera manu comprimet, ſimulq; deorſum, adq; genu conſtrictionem faciat. At ſi in poſteriorem partem promotus eſt articulus, nō opus eſt hominem in ſublime uſq; à terra extendere, ſed ſupra ſolidum aliquod iacere, perinde ac ſi extra articulamentum luxatum ſit. Quemadmodū autem in gibbo expoſitum eſt, homo ſuperq; lignum aut ſcamnum pronus extendatur, uinculis non lumbo, ſed cruri, ut nuper dicebamus, iniectis. Poſt hæc uerò aſſere quoq; utendum eſt, ad clunium regionem, ubi articulus excidit, comprimendam. Ac de ijs quibus ex euidente causa coxendix prolapſus eſt hactenus. Quandoquidem autem ob redundantē quoq; humiditatē, quēadmodū humerus, ſic etiā coxēdix de ſede ſua prolabitur, uſtione utendū eſt, ueluti de ipſa ſuo loco explicauimus.

De genu luxatione. Cap. cxx.

GEnu in treis partes prolabitur, interiorē uidelicet, exteriorē, & in poplitem. Nam in priorem promoueri oppoſita patella prohibetur. Eaſdem igitur intenſionis neruorū rationes uſurpantes, ſolis interdum manibus, funiculis etiam interdum adhibitis, conuenienter deuinciemus, & reliquam curandi rationem admouebimus. Cura ſtudioſe adhibita, ut membrum diutius immotum cuſtodiatur.

De malleoli luxatione, inibiq; etiam de pedum digitis. Cap. cxxi.

MAlleoli articulamentum ſi modicè prolabitur, modica etiam intenſione curatur. Si integrè luxatum eſt, potentiore indiget præſidio. Conandū igitur etiam hic eſt per manus uehementiorem intenſio-

intenſionem adhibere. Quod ſi non fiat repoſitio, humi reſupinandus homo eſt, interq; duo eius femora iuxta interfœmineum, lõgus aliquis acualidus palus altius in terram rectus defigendus eſt, quò ei corpus renitens ad pedis intenſionem non cedat, ſed priuſquam ita homo collocetur, defigendus eſt. Quod ſi magnum illud lignum ad manum eſt, in cuius medio, pedale, uti diximus, lignum infixum fuerat, hoc ſuper intenſionem moliemur, famulo uno femur continente ac trahente, alter manibus, uel habena pedem trahet. Medicus autem luxatum articulum reponat, alterumq; pedem alius deorſum continebit. Poſt repoſitionẽ tutò deligandum eſt, faſcijs ad plantam & ad malleolos diſtributis, cautione adhibita, ne poſterior calcis tendo conſtringatur. Præcipiendũq; homini, ut in quiete perſeuerans intra quadraginta dies non ingrediatur: nam ſi ante abſolutam curationem incedere quiſpiam tentet, inutilem particulam ad ſua munia obeunda reddit. Si cui uerò exſaltu, ut ſolet, calcis os è loco ſuo promotum, uel aliquam aliam ad inflammationis naturam tendentem, diſpoſitionem expertum fuerit, leni quadam intenſione conformatione, fotu, inflammationi arcendæ dicato, deligationeq; firma id reſtituendum eſt, indeq; homini ſimiliter in quiete, donec conſanuerit perſeuerandum. Digitorum autem pedis luxatio, ſicut de manus digitis dicebamus, mediocre intẽſione haud difficulter emendatur. In omnibus autem luxationibus, ſubluxationibusq;, facta iam reſtitutione, elapſisq;, præſcriptis acquieſcendum diebus, ſi qua, ut credibile eſt, inflammatio in articulis perſeuerat, ſeu tumor, unde à functionibus diutile impediuntur, his mollientibus remedijs ſubueniamus, quorum materia neminem, qui hanc artem exercet, fugere poteſt.

De luxationibus cum hulcere. Cap. CXXII.

IN luxationibus cũ exhulceratione plurima opus ſolertia eſt. Nam cum hæc reponuntur, extrema pericula & mortem quandoq; inferunt. Quum enim adiacentes nerui ac muſculi ex intenſione inflatione tentantur, cruciatus intenſi, cõuulſiones & febres accutæ ſuperueniunt, præcipuè in cubitis ac genibus ſuperioribusq; particulis: quanto enim principibus propinquiores ſunt, tanto maius periculum adferunt. Quocirca Hippocrates horum repoſitionem & ualidiorem deligationem penitus reſpuit, ſolisq; que ijs quæ inflammationem arcent, placant que, auxilijs uti inter initia mandat, ſic enim ipſis forſan euadere datur. Id quod ipſius in ſolis digitis fieri ſuadet, id nos in

cæteris

cæteris etiam articulis facere conabimur, ac in principio ſtatim cum nondum infeſtat inflammatio, luxatum articulum moderata intenſione reponemus. Si ex animi ſententia ſucceſſerit, in ſola ratione quæ inflammationẽ abigit, lenitq; perſiſtemus. Si inflammatio quæpiam, uel cõuulſio, uel ex iam pridem memoratis quippiã urgeat, rurſum ipſos, ſiquidem citra uim poteſt, ſede ſua propellere neceßitas eſt. Quod ſi hoc quoq; periculum ueremur (haud enim inflammata fortaßis facilè cedent) præſtat inter principia in maioribus articulis repoſitionem protelare. Simul atq; uero inflammatio ceſſauerit (quod ſeptem aut nouem dierum ſpatio contingit) tunc præfati, quod ex repoſitione ſecuturum ſit periculum: etſi non reponatur, hominem ea parte claudum ac mutilum omnino reliqua uita futurum, manuum operam clementer adgrediamur, uecticulo etiam, propter commoditatem, adhibito. Hulceris poſtea curationem, quemadmodum in fracturis cum hulcere traditum eſt, tractabimus.

De luxatione cum fractura. Cap. CXXIII.

QVod ſi luxatio cum fractione citra hulcus acciderit, communis intendendi ratio, & per manus cõformis inſtauratio, adhibenda eſt, ueluti in capite de Simplicibus fracturis expoſitum eſt. Si uerò cum hulcere, rurſus ex his, quæ de fracturis cum exhulceratione & luxationibus priuatim explicauimus, conueniens repetenda eſt adminiſtratio.

LIBRI SEXTI FINIS.

HYPO

HYPOTHESIS LIBRI SEPTIMI.

In hoc uolumine uniuerſi operis ſeptimo & ultimo de medicamentorum, cum ſimpliciũ, tum compoſitorum omnium, quorũ potiſſima ſuperioribus ſex libris facta eſt mentio, facultatibus agitur. Eſt autem eius ſeries in hunc modum digeſta.

CAPITA LIBRI SEPTIMI.

De tẽperaturis, quæ à ſaporis qualitatibus reperiuntur Cap. I
De temperamẽtorum ordine, atq; à media temperie exceſſu. II
De ſimplicium medicamentorum uiribus particulatim. III
De purgandi uim habentibus medicinis ſimplicibus. IIII
De compoſitis medicinis purgantibus. V
De obſeruatione eorũ qui purgantur, & quomodo adeſſe oporteat his q̃ ſumpto pharmaco non purgantur. VI
De his qui plus æquo purgantur. VII
De ſacris antidotis. VIII
Vnctiones ſedis & umbilicalia purgantia. IX
Medicamina uomitoria, modi helleboriſmi. X
De differentia antidotorum. XI
De paſtillis. XII
Arida & ſmegmata. XIII
Vnctiônes quæ ori inſeruiunt. XIIII
Suaues & utiles potiones. XV
Collyria & conglutinamenta. XVI
Emplaſtra modi coctionis eorũ, & de iuſta ceræ ad oleũ proportione. XVII
Malagmata & epithemata. XVIII
Acopa, & ſynchriſmata, & dropaces, & ſinapiſmi. XIX
Oleorum & unguentorũ præparationes diuerſæ. XX
De ænantharionum præparatione. XXI
Thymiamata & cyphi. XXII
Præparatio Maſuchæ, quod maſuaphion quidam appellant. XXIII
De peſſis exantyllo. XXIIII
De ſuccedaneis ex GALENO. XXV
De ponderibus & menſuris. XXVI

FINIS.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA LIBER SEPTIMVS, ALBANO TORINO Vitodurenſi Interprete.

De temperaturis quæ ex ſaporis qualitatibus reperiuntur. Cap. I.

NEQVE ODORATV CONIICI TVto ſatis de naturalium ſenſibiliuḿue corporũ temporamẽto poteſt: nam quæ odoriśne minimũ quidẽ de ſe præbẽt, craſſarũ quidem partiũ ſunt, ſed quantã caloris aut frigiditatis habeãt uim, intelligi nõ eſt. Quæ uerò fragrantem admodũ odoris fluxum emittunt, etſi natura non paucam quodãmodo habeant ſubſtantiam in ſe tenuem et calidam, tamen propter inæqualem eorum eſſentiam certum uel tenuitatis, uel caliditatis ſuæ modum nullũ oſtendunt.

Magis adhuc lubricum ex colore iudicium eſt, quando calida, frigida, humida, ſicca in unoquoq; deprehenduntur. Guſtu autem, quia æqualiter guſtabilium omnium partes linguæ incidunt, & ſenſum eum pariter mouent intantum, ut manifeſte ex hoc temperaturæ eorum uis deprehendi queat. Aſtringens. Aſtringens igitur, cogere, cõſtringere, denſari, eijcere ſeu repercutere, incraſſare atq; ad hæc omnia tum refrigerare, tum exiccare ſua naturæ aptitudine ſolet. Aſperum. Acutũ uerò incidendi, diuidendi, attenuãdi, apperiendi, & expurgandi deniq;, et hæc citra calorem omnem, uires obtinet. Acre. Acre autem communem cum acuto ſortitum eſt facultatem, attenuando nempe & purgando: hoc uerò diſſident, quod acutum frigefacare, acre calfacere natum eſt: præterea quod illud ad eijciendum, hoc ad extrahendum, diſtrahendum, † penetrãdum, & cruſtam inducendum natura comparatum eſt. Rumpendum. Amarum. Eodem quoq; pacto amarũ, expurgat meatus, abſtergit,

git, extenuat, lentos crassos que humores secat absque caliditate insigni. Aqueum uerò frigidum, sistit, cogit, obturat, solidat, stupefacit. Salsum autem cogit, stringit, condit, siccat sine euidenti uel calore uel frigore. Dulce laxat, digerit, mollit, ac rarefacit. Oleoso postremum humectandi, emolliendi, & relaxandi deniq; functio à natura delegata est.

Gelidum. Salsum. Dulce. Oleosum.

De temperamentorum ordine, atq; à media temperie excessu. Cap. II.

MEdium ad unguem inter extrema pharmacum, symmetron à Græcis appellatum, ita ut æqualis cum eo cui admouetur temperaturæ existat, eo quod, neq; exiccandi, neq; humectandi, neq; refrigerãdi, aut calfaciendi uim obtineat, neq; aridum, neq; humidum, neq; frigidum, nec calidũ nuncupari par est. Sed ab ea facultate, quæ in qualitatum mixtura præpollet, appellationem sortitur: siccius appellantes id, in quo maior siccitatis portio est: humidius, in quo humiditatis: calidius, in quo calidum gelido præstat: frigidius, in quo frigus calorem excedit. Abunde autem fuerit in unaquaq; præpollente potentia, quatuor ordines, pro necessitate instituisse: uocantibus nobis calidũ in primo ordine, quod nos tã obscure calfaciat, ut sensu uix percipi possit, sed rationalẽ quãdã demõstrationem requirat. Pari etiam modo gelidũ, aridũ, & udũ, quod indicatione indiget, nondũ ualidam efficaciam ac euidentem obtinens. Certè quæcunque iam manifesto sensu arefacere, aut humectare, aut calfacere, aut refrigerare possunt, secundi à media temperie excessus esse dicenda sunt. Sed quæ manifeste quidem, non tamen ad extremũ, tertij. Quæ postremo usque adeò ad calfaciendum nata sunt, ut crustam inducendi uim habeant, hæc quarti ordinis sunt. Sic quæ tantam refrigerãdi uirtutem sortita sunt, ut statim mortem concilient, hæc itidem in quarto à temperatis abcessu censentur. Exiccatorium uerò nullum quarti ordinis inueniri potest, sine exustione: nam quicquid extreme siccat, id omnino exurat necessum est: ex eo grege sunt, chalcitis, misy, calx. Tertiæ autem arefacientium distantiæ aliquid esse potest, nec exurens interim: cuiusmodi sunt, quæ uehementer astringunt omnia: è quorũ albo omphaciũ, rhus, atq; alumen, habetur.

Quatuor gradus qualitatum. In primo ordine. Secundo. Tertio. Quarto.

De simpliciũ medicamentorũ uirib. particulatim. Cap. III

QVAE INCHOANT À LITERA A.

Abrotonum, Absinthium Ponticũ,

ABrotono, uis est calfaciẽdi et arefaciẽdi: in tertio à media tẽperie recessu: habetq; distrahentẽ, et nõ instrenue secantẽ potentiã: minimæ nãq; acerbitatis particeps est, qua si uniuersum corpus trita cũ oleo,

probè perfricetur, cum tremore algoribus, qui per circuitum ingruũt, ſuccurrit, cæterum infeſta eſt ſtomacho. Crematum abrotonum uiolentius arefacit, quàm igne intactum. Defluuijs capillorum ex alopecia medetur, oleo quopiam rararum partium adiecto.

Agallochum.

Agallochum lignum eſt Indicum, Thyiæ ligno non diſſimile, odore bene fragranti. Quod dum manditur, oris & animæ ſuauitatem conciliat. Odoris gratia uaporatur, & ad ſuffimenta incenditur. Cuius radix in potu unius denarij pondo ſumpta, aquoſa ſtomachi uitia ſiccando, fractamq; eius imbecillitatẽ roborãdo ſanat. Remedio inſuper eſt iocinoroſis, inteſtinorũ torminibus oppreſsis, Pleureticisq;, hoc eſt, laterali dolore uexatis.

Agaricum.

Agaricum radix eſt, quæ arboris trunco adnaſcitur, laxi corporis & friabilis, ex aërea & terrea eſſentia coalita. Diſtrahendi, craſsitudinemq; ſecandi potentiam obtinet, infarctusq; ex obturationibus maximè inteſtinorum ac uiſcerum repurgandi.

Ageratum.

Ageraton naturam habet diſcutiendi, & præter id clementer quadantenus inflammationes arcendi.

Agnos, Salix amerina, & Vitex.

Vitex, q̃ agnos à Græcis uel lygos dicitur, calidæ & aridæ poteſtatis eſt, in tertio ordine. Cõſtat ex partibus tenuibus. Flatus peditusq; diſcutit, qua ratione nõ tantũ comeſtus potusq;, uerùm ſubſtratus etiam impetũ in Venerem compeſcere, caſtitatem tueri creditur. Hauſtum plantæ huius ſemen, obturatis iocinoribus, lienibusq; ſuccurrit, fructus minus inflat, digeſtuq; longe facilior eſt.

Agroſtis, Gramen.

Gramen, quod in monte Parnaſſo prouenit, maximæ utilitatis ſiccificæ, mediocriterq; frigorificæ facultatis, et tenuis eſſentiæ eſt, leue quoddã acrimentum guſtu præferens, et proinde cruenta hulcera conglutinat: calculos decoctum eius atterit.

Anchuſa.

Anchuſæ ſpecies quatuor non eiuſdem facultatis omnes ſunt: nam cui
Onoclea. onocleæ nomen eſt inditum, aſtringentem pariter et ſubamaram radicem cõtinet: cuius ergò lienis, renũq; dolores adiuuat. Cum polenta illita, ignibus ſacris, quæ eryſipelata dicuntur, opitulatur, folia herbæ imbeciliorem radice refrigerãdi arefaciendiq; uim poſsidẽt: quare cõtra alui fluores, uti
Lycopſos liter in potu ſumitur. At quæ Lycopſos appellationẽ habet pari modo eryſipelatis

ſipelatis ſubuenit, maiore quodammodo quàm Onoclea aſtringendi poten tia. Sed Onochilos & Alcibiadios medicamentoſior à uipera demorſis eximie cõducit, † illita, pro amuleto appenſa, & in cibo deuorata. Quar ta anchuſæ ſpecies reliquis eſt exilior, & tantũ nõ ἀνώνυμος, id eſt, nul lo inſignita nomine, alcibiadio uehementiorem habet amaritudinem, tæ næis alui necandis acetabuli menſura pota magis eſt accommoda.

Onochilos. pota

Anonymos anchuſa.

Adarce.

Adarce ſpumam quandam ſalſilaginis, in harundinetis ſtorea aut her barum cremijs concrotam præfert, ſummam habens acrimoniam, tantamq; in calfaciendo uim, ut parũ abſit quin forinſecus corpori cũ alijs ap plicatum adurat. Eoq; intra corpus ipſam aſſumere minimè conuenit.

Adiantum, herba cincinnalis.

Adiantum exiccandi, attenuandi, modiceq; diſijciendi poteſtate prædi tum eſt. Medium quodammodo locũ calore et frigiditate ſortitum: quam obrem caput ex alopecia glabrum capillis conueſtit, tumores diſcutit, ue ſicæ, renumq; calculos cõminuit ſi potetur, excreationes pulmonis deſic cat, & uentris compeſcit profluuium.

Aizoon, pedum.

Aizoon, quod ſemperuiuum, uocis extymologia interpretatur, maius & minus eſt, utrunque in tertia refrigerat diſtantia. Exiccat uerò & aſtringit aliquantulũ ignitis cum inflammatione rubedinibus, quæ Græcè ἐρυσιπέλατα uocant, aduerſatur: hulceribus, quæ à ſerpendo herpetas nun cupant, & inflammationibus quæ ex deſtillatione oriuntur, ſuccurrit.

Aetonychum.

Aetonychi inter lapides precioſos mentionem facere inſtituimus.

Athara, Pulticula.

Athara uel athera, pulticula ſorbilis eſt, ex zea triticóue mollitis con fecta, p uerulis idonea, eadem cataplaſmatis accommodatur.

Aegilops, Auena

Auena quam ægilopa dicunt, diſijciendi poteſtate prædita eſt. Ea pro pter inflammationes induratas, et ſui nominis qui in maiore oculi hir quo oriuntur abſceſſus, medetur.

Aegyros, Populus nigra.

Aegyros, quæ Romanis populus nigra eſt, calidæ eſt potentiæ in pri mo temporatorum ordine, arefacit autem modicè, & ex raris admodum eſt partibus. Cuius folia cataplaſmatis more cum aceto impacta, dolores qui miſerã pedũ ualetudinem ſequũtur, amouẽt. Quæ uerò ex ipſa deſtil lat reſina, maiorem calfaciendi uim habẽs acopis inſeritur, malagmatis q; inditur.

inditur. Fructus cum aceto in potu ſumptus, morbo comitiali opitulatur.

Aedœon, id eſt, uerendum maſculi cerui.

Maris cerui genitale arefactum, et in uino læuigatum, ſi potetur, ictibus uiperinis ſubuenit. Compoſitis præterea facultatibus confunditur.

Aethale, Fuligo.

Aethales, & lignyos, hiſtoria in litera L, pertractabitur.

Aethiopis.

Aethiopidis herbæ folia uerbaſco ſunt ſimilia: Radicis elixatio potæ, coxendicis doloribus, laterali dolori, et cruentum ſputum eijcientibus, ſuccurrit. Arterias et faucium ſcabredines cum melle leuat.

Hæma, Sanguis.

Nullus ſanguis frigidus eſt, ſuillus quidē humidior, minusq; calidus cæteris eſt, temperatura ab hominis ſanguine ne tantillū quidem diſcrepans.

Hæma periſteræ, Sanguis columbæ.

Sanguis columbinus, palumbinus, & turturis medij fermè temperamenti: Calidus oculorum uitijs, quæ Græci κεφαλάγματα dicunt, opitulatur inſtillatus. Craßiori cerebri membranulæ infuſus, in his quorum calua perforata eſt, inflammationes profligit.

Hæma glaucos, Sanguis noctuæ.

Aduerſus ſpiritus anguſtias, magna cum utilitate ſanguis noctuæ non tam è uino quàm ex aqua potatur.

Hæma nycteritos, Sanguis ueſperilionis.

Veſpertilionum ſanguis uirginū mammas ab extuberatione tuetur. Ferunt illitū hunc ortū pilorū prohibere. Eiuſdem facultatis eſſe affirmant ſanguinem ranarū, chameleontis, et ricinorum qui canibus uſq; adhærent. Atqui GALENVS mendacium hoc eſſe aſſerit, facto rei periculo.

Hæma ægon, Sanguis caprarum

Sanguis caprillus cū melle potus ob ariditatem aquis intercutem medetur, & renum calculos comminuit.

Hæma catœcidion ornithon, Sanguis galli ac gallinæ.

Altilium gallinarum ſanguis, eruptiones ſanguinis ex cerebri membranulis ſupprimit.

Hæma arnon, Sanguis agninus.

Comitiali morbo, ſanguis agninus auxiliatur.

Hæma eriphωn, Sanguis hœdorum.

Sanguineus hœdorum liquor recens concretus, plus minus dimidiatæ heminæ menſura, cū tātundē aceti hauſtus, cruētū è pectore ſputū reijcientibus opitulatur. Sanguis urſorū, caprarum, &c.

Si abſceſſibus, ſanguis urſinus, caprearū, hircinus, atq; taurinus imponatur,

natur, maturationis munia probè exequi perhibent.

Sanguis crocodili.

Sanguis crocodili terreſtris oculorũ ſpeciem exacuit.

Sanguis admiſſariorum equorum.

Cõmiſcetur medicamentis exedentibus, (σπληνικὰ à Græcis dicta) ſanguis equorum admiſſariorum. Cæterum antidotus ex ſanguinibus contra letalia uenena exhibetur, ſanguinemq; anatinum, hœdinum, & anſerinum ſuſcipit.

Aera, Lolium.

Lolium calfaciens & arefaciens in tertio fermè à temperatis receſſu, iridi æquales in medendo uires obtinet.

Accalis, aliàs Acacalis.

Acalis, fructus eſt plantulæ cuiuſpiam in Aegypto prouenientis. Cuius dilutum collyrijs, quæ claritati oculorũ officientia diſcutiunt, utiliter cõmiſcetur.

Acacia.

Acacia ſiccificæ uirtutis eſt in ordine tertio, frigorificæ uerò, in primo: ubi lota fuerit, ſecundo. Eſt porrò peracerba & terrea.

Acalyphe, Vrtica.

Vrticæ nõ tam ſemina quàm folia ſubtiliorum ſunt partiũ, citraq; erоſionem arafaciunt. Tumores porrò præter naturam omne genus diſtrahunt, abſtergunt, deijciuntq; per inferiorem aluum, inflandi etiam potentiam mediocrem obtinent, eoq; in Venerem tantopere proritant.

Acanthos, Spina uulgaris

Achanthus, à quibuſdam melamphilon, à nonnullis pæderota nuncupatur. Eſt autem ex eorum albo, quæ digerendi arefaciendiq; potentiam habent.

Acanthion.

Achãtium ſubtiliorũ eſt partium, excalfactoriam facultatem obtinens, proinde his qui conuelluntur remedio eſt.

Acantha leuce, Spina candida.

Spinæ cãdidæ radix exiccatoriæ et modice adſtringentis eſt potentiæ: quapropter non continentibus cibum, quos Græci σμαχικοὺς appellant, et cruentis reiectionibus auxilio eſt. Dentium cruciatus ſopit. Semen huius tenuis eſſentiæ, calorificæq; poteſtatis eſt, quamobrem ijs qui conuulſionibus infeſtantur, conuenit.

Acantha Aegyptia, uel Arabica.

Sunt qui ſpinam Aegyptiam, acantham Arabicam nuncupent: ualidam

aſtringendi

aſtringendi & areſaciendi uim poſsidet: Quare non ſanguinis modò, ſed alias quoq; fluxiones cohibet.

Acinos, Ocimaſtrum.

Acinus herba, ocimo ſimilis, mediocres aſtringendi uires cõtinet, eoq; pota aluum menſesq; comprimit. Panis, ſacriſq; ignibus, illita medetur.

Aconitum, Pardalianches.

Aconitum, quod pardaliãches appellatur putrefacientem, erodentem, & delibutoriam ſeu uirulentam facultatem obtinet, quam ob cauſam intro in corpus aſſumendum nõ eſt, ad putredinem tamen inducendam carnibus foris utiliter adhibetur.

Aconitum Lycoctonum.

Cæterum quod aconitum lycoctonum nuncupatur, ſimilis propemodum ſuperiori facultatis eſt, ſed peculiariter lupos interficit, ceu proximum illud pantheras.

Acorus, herba Venerea.

Acorum calfacit & exiccat in tertia diſtantia. Probatur radicis eius uſus ad proritandum lotium, & ad lienis ſcirrhum. Extenuat membranæ ceratoidis craſsitiem.

Acrides, Locuſtæ.

Locuſtæ, ſuffitæ meiendi difficultatem, præcipuè mulierum ſanant: ſed alis deſtituta, ſcorpionum morſibus cum uino pota ſuccurrit.

Acte, Sambucus, & Ebulus.

Acte cum magna, tum humilis (Ebulum hanc, illam ſambucum Romani uocant) utræq; exiccandi, & temperate diſsijciendi, cõglutinãdiq; facultatem obtinent, & non tam bibitæ quàm comeſtæ aquas per uentrem inferiorem pellunt.

Hales, Sales.

Sales in uniuerſum omnes magnopere deſiccant atq; ſtipant. Ideoq; quicquid humoris in corporibus continetur, id totum uel depaſcendo conſumunt, uel mordacitate ſua ſubducunt: Proinde ſalſamenta cõdiunt, & à putredine uindicant. Sed cremati, ualidiorem digerendi potentiã habent.

Althæa, Ebiſcus.

Althæa uel Ebiſcus, maluæ ſylueſtris genus eſt, cui uis diſsipandi, laxãdi, inflãmationes arcẽdi, placandi, et phymata panos maturandi ineſt. Radix porrò et ſemen cætera quidẽ herbæ reſpondẽt, ſed uitiligines inſuper detergunt, & ſemen calculos confringit.

Halimum.

Halimõ diſsimilaris eſt eſſentiæ, ſapore ſalſuginoſo, atq; ſubaſtringẽs. Plurima

plurima eius pars temperate calida, cum uditate effreni exiſtit: Lac pariter & genituram plantula hæc procreat.

Alcæa.

Alcæa quoq; agreſtis maluæ ſpecies eſt, quæ cũ uino pota inteſtinorũ torminibus ac morſionibus medetur, præſertim ipſius radix.

Alcyonia.

Alcyoniorum omnia genera detergunt ac diſtrahunt, qualitatem habentia acrem, eiuſmodi ſanè eſt, quod uocant Mileſium. Bonitate uerò poſt ſe cætera relinquit, quod uermis præfert faciem, colore purpureo: quod cõbuſtum medetur alopecijs, lichenas & uitiligines exterit. Sed quod extima ſuperficie leui, interna ſubſtantia quammaximè ſcabrum atque aſperum, nõ modò cutem extergit, ſed excoriat etiam. Quod lanis ſuccidis eſt ſimile, non parum reliquis omnibus habetur imbecillius. Quatuor alcyoniorum genera.

Halme, Muria.

Muria ſalſugõue expers alterius eſſentiæ conſimiles ſali in exterendo facultates, nõ tam ualidas uerò, aqua temperata poſsidet. Muria porrò ſalſorum piſcium, oliuarumq; ſale conditarum, quas colymbadas dicunt, in extergẽdo maiorem uim cõtinet, atq; ob id quidem cõtra coxẽdicum dolores, et exhulcerata inteſtinorũ tormina, clyſtere cum utilitate infunditur.

Aloë.

Aloë primi excalfacientium ordinis eſt, arefacientium uerò tertij. Et ſtomacho gratiſſima, abſtergendi, diſtrahendi, & aluo oletulum eiectandi uires continet, ex his enim medicinis eſt, quas ἐκκοπρωτικὰς, (id eſt, ſimi expultrices) Græci dicũt. Verùm elota, imbecilliorẽ quã lotionis expers, exterẽdi uim poſsidet: atq; magis amica uẽtriculo & inflãmatione leuat, hulceribus cicatrices cõciliat, potiſsimũ his, quæ ani & genitaliũ loca torquẽt.

Halos anthos, Salis flos.

Halos anthos, hoc eſt, ſalis flos, liquidũ medicamẽtũ eſt, ſubtilioris eſſentiæ quàm ſales cremati, acris qualitatis, & admodũ diſtrahentis potentiæ.

Halos lachne, Spuma ſalis.

Spumoſa ſalis † efflorescentia, ſalis ſpuma eſt, ſubtiliorum illo partium, uehementius quidem digerens, ſed ad contrahendum minus efficax. Dioſcor. habet ἐπίψημα, hoc eſt Lanugo

Alſine, Auricula muris.

Alſine, quam nonnulli auriculam muris appellant, comparem helxinæ poteſtatem ſortita eſt, frigorificam ſcilicet & humectantem, quamobrem feruentibus inflammationibus congruit.

Alypon.

Alypon herbæ ſemen per inferna atram bilem expurgat, ſumptũ cum

pari epithymi pondere, adiectis ſalibus et acceto, leui tamen exhulceratione inteſtina afficit.

Alyſſon.

Alyſſon frutex inde quidem nomenclaturam ſortitus eſt, (ἀπὸ τοῦ τοὺς λυσσῶντας ὀνινάναι, quod rabidorum canum morſibus ſuccurrit. Habet uerò facultatem ſicciſicam, diſtrahentem, ita quidem ut cum his abſterſoriam quoq; poteſtatem obtineat, eapropter infarctos renum meatus obſtructione liberat, & ephelin, hoc eſt, aſperitudinem, & decoloratam tanquam à ſolis ardore cutem, exterit.

Alopex, Vulpes.

Oleum in quo tota uulpes uiuens uel extincta elixa eſt, tanta diſcuſſoria facultate prædita eſt, ut qui in imo hærent humores, in ſummam cutẽ extrahat. Qua ratione oleo iſtoc impleto ſolio, artuum doloribus laborãtem, toto corpore diutius immorari præcipiẽtes lãguore inchoant ue liberauerunt, quibus uitium in uetuſtatem incidit, his non ita profuit, ſed meliuſculè habuerunt.

Amaracum, Maiorana.

Amaracum tertij calfacientium ordinis eſt, arefacientium uerò ſecũdi.

Amarantum.

Amarantum extenuantis et incidentis eſt naturæ, cum uino itaq; potũ menſtrua agit, ſanguinem in minima fruſtula conglobatũ liquat cum œno melite hauſtum, omnes fluxiones arefacit, ſtomacho interim infeſtum.

Ambroſia.

Ambroſia potentiam habet cõſtipantem et repellentem cataplaſmatis modo illita.

Ammi.

Ammi calfaciẽdi et exiccandi uim habet, in tertio gradu, tenuioris conſiſtentiæ, diſcutientis & urinam prolicientis naturæ: Cuius ſeminis uſus, optimæ frugis eſt.

Amianton.

Naſcitur in Cypro inſula amiantũ, ſciſſilis preferens aluminis faciem, inflãmatur quidem ab igne, nõ tamen comburitur. Vtuntur nonulli adſticifica depilatoria.

Ammos, Harena.

Sabulum in littoribus maris potentioris eſt poteſtatis exicatoriæ: feruens igitur ſole ſuccenſum, aquoſa arefacit corpora, ſi eo aggeris modo obruantur & ſepeliantur: torrefactum uerò, fomentum ſiccum milij ſaliſq; loco præſtat.

Ammo-

Ammoniacum thymiama, Gutta ammonica odorata.

Gutta ammoniaca, quæ ad odorem uaporatur, liquor eſt ferulæ, intenſam emolliendi facultatem obtinens, adeò ut duritias non ſenſiles, quas ſcirrhos uocant, & articulorum tophos diſſolluat.

Amorge, Amurca.

Amurca è ſecunda claſſe eſt potenter calfacientium et ſiccantium intenſe Quo nomine corporũ ſiccioris temperamenti hulceribus medetur, reliqua omnia contendit & irritat.

Ampelopraſum, agreſte porrum.

Ampelopraſum, tãquam ſilueſtre porrum, acerrimum exiſtit, calidiſſimæq; facultatis in extremo à tẽperatis receſſu. Quocirca exhulcerat, et uiſcidos humores incìdit, organa obturata obſtructione liberat, & ſtomacho pernicioſum eſt.

Ampelos agria, Vitis ſylueſtris.

Ampelos agrias, hoc eſt, uitis ſylueſtris cum racemi, tum uirgulta, abſtergentis ſunt potentiæ, nonihil tamen ſtipticitatis obtinent.

Ampelos hemeron, Vitis domeſtica.

Vitis ſatiua, eandem fermè quam uitis ſylueſtris facultatem habet, niſi quod imbecillior eſt

Ampeloleuce, Vitis alba, Bryonia.

Bryoniæ, quam Græci ἀμπελολεύκλω quoq;, id eſt, uitem candidam, & φίλωθρον à depilandis corijs, quem uſum habet, nominant, ramuli ueluti ſtomacho accommodati, manducãtur, & lotium proliciunt. Radix uerò extergendi uim habet, & ſubtilium eſt partium, ac temperate calida: qua ratione ſplenes induratos ſi bibatur, liquat. Cum caricis eadem foris illita, ſcabies, lepras q; medicatur.

Ampelos melæna, Vitis nigra.

Vitis nigra, quæ & ipſa bryoniæ nomen habet, per omonia prædictam refert, niſi quod inefficacior eſt.

Amygdala amara, & dulcia.

Amygdala amara extenuant, & ab obturatione tenacium craſſorumq; humorum qui in alto corporis hærent, uindicant, cutem extergendi potentiam obtinent. Eiuſdem etiam facultatis ipſa arbor eſt. Sed dulcia moderatam caliditatem ſortita ſunt.

Amylum.

Conficitur amylum expurgato tritico ad hunc modum: Triticũ aqua ut madeſcat irrigatur, ſub Syrij ſtellæ, ardoribus, aqua transfuſa & commutata per diem quinquies. Vbi autem maceratũ iam, teneritudinẽ cõtraxerit, colata aqua, denuoq; infuſa, furfures ſupernatantes cribro excepti

ſeparantur, & quamprimum ſub ſole ſiccantur, priuſquam aceſcat. Hoc moderate refrigerat, ſiccat, & acria lenit.

Amomum.

Amomum uiribus acoro compar eſt, præterquam quod acorus maiorem ſiccandi, amomum uerò coquendi poteſtatem obtinet.

Anagallis.

Anagallis utraq; admodũ extergentis eſt potentiæ, caloris etiam nonnihil, & nonnullas attrahendi uires cõtinet, adeò ut ſurculos, ſpicula quæcunque impacta euellat. Cremor ipſarum caput per nares mucum exugendo purgat.

Anagyrus.

Anagyrus teterrimi odoris frutex eſt, acrimoniam habens, calfaciendiq; & diſtrahendi potentiam, ſemen ualde tenuium eſt partiũ, & ciendæ uomitioni dicatum.

Andrachne, Portulaca.

Portulaca ex tertia claſſe refrigerantium eſt, humectantiũ uerò ſecunda: qua de cauſa febre æſtuãtibus, aluo impoſita opitulatur, fluxus expellit. Dentiũ præterea ſtuporem, qui ab acidorum contactu contrahitur, ſuo lentore planat atq; emendat. Ob ſtipticitatem uerò opem dyſenterijs & ſanguinis eruptionibus confert.

Andraſiamion

† Androſæmon, hoc eſt, humani ſanguinis herba.

Androſæmon duplex eſt, alterum quidem aſcyrrhon ſiue aſcyrrhoides uocatur, & eſt ſpecies hyperici, alterum uerò Dionyſias. Vtriuſq; ſemen expurgandi uim continet, ſed folia potentioris facultatis ſunt ſiccatoriæ.

Androſarces.

Androſarces herba, amarorem & acrimentum habet, naturamq; diſtrahendi & arefaciendi. Poteſt non tam ipſa, quàm ſemen eius potu urinam ducere.

Anemone.

Anemonæ omnes acris abſterſoriæ, euellentisq;, & ora uaſorum aperientis naturæ ſunt. Pituitam itaque euocant, & lepras detrahunt appoſitæ, lacq; eliciunt.

Anethum.

Anethũ calfaciendi quidem extenſam habet facultatem in receſſu à temperatis ſecundo, arefaciendi uerò remiſſius, oleo elixatum diſcutit, dolores ſedat, ſomnum conciliat, crudos & maturationi rebelles tumores concoquit. Crematum porrò tertiam calfaciendi, ſiccandiq; diſtantiã induit, qua de re hulceribus humore flacceſcentibus impactũ ſubuenit: Cæterum liquidius,

dius, minusq; calidum, eoq; maturatiuum magis eſt uiride.

Anthyllis.

Anthyllidis duo ſunt genera, ſed utraq; arefacit hulcera, quæ chamæpityi non abſimilis eſt, tenuioribus conſtat partibus, adeò ut comitiali morbo obnoxios iuuet. Poſtremo in extergendo maiorem efficaciam exerit quàm altera.

Aniſum.

Aniſi ſemen acrius exiſtens, calidum et aridum in tertia à temperatis diſtantia eſt, eoq; lotium elicit, & flatus diſcutit.

Antirrhinum, & Anarrhinon.

Antirrhinum uel anarrhinon, bubonio, hoc eſt, inguinali herbæ ſimilem ſortita eſt potentiam, ſed imbecilliorem: ex illo igitur etiã huius coniecturam facito.

Anonis, uel Ononis.

Anonis ononis'ue excalfactoriæ uirtutis eſt, præſertim radix: cuius ſuccus cum uino potus, non lotium modò proritat, ſed lapides etiam diſſipat, cruſtas frangit, ac dentium cruciatus lenit.

Aparine.

Aparine ſunt, qui philanthropon, qui omphacocarpon uocãt, moderatã habet abſtergendi et exiccandi potentiam, & ſubtilioris ſubſtantiæ quippiam.

Apios, Pirus.

Apios diſparis temperaturæ eſt, partim terreæ, partim aqueæ naturæ cõpos. Quapropter eſu ſtomachum oblectat, & adiuuat, ſitim ſedat, cata plaſmatis modo inducta, exiccat, & moderatè refrigerat.

Apocynon. Cynocrambe, Braſſica canina uel ruſtica.

Apocynum uel cynocrambe, hoc eſt, canina braſſica. Vocatur autem hæc herba à quibuſdam cynomorum, id eſt, canum mors, quod canes enecet ocyſſimè, ſed & homini letale uenenũ eſt, ſatis tetrũ odorem ſpirans, citra ariditatem calida. Quocirca illitu impacta, diſtrahit.

Apochyma, Pix zopiſſa.

Apochyma, reſina zopiſſa, uetus à nauigijs deraſa pix eſt: diſſipandi & arefaciendi uiribus donata, tumores diſcutit.

Arachne, Araneus.

Araneus animal, autore Dioſcoride, in emplaſtrum emollitum, frontiq; & temporibus impoſitum, tertianarum febrium circuitus perſanat. Tela uerò eius adhibita, ſanguinis eruptionem compeſcit. Et hulcera in extima cute ab inflammationis iniuria uindicat.

Argemone.

Argemones herbæ poteſtas in abſtergendo & diſſipando ſita eſt.

Ariſaron.

Ariſarum multo minus quàm aron eſt, et acrius, radicem oliuæ inſtar, obtinens.

Ariſtolochia, Malum terræ.

Omnes ariſtolochiæ ſpecies calidæ ſunt potentiæ, & ſubtiliorum partium, in abſtergendo efficaces, amarulentæ, & ſubacres, atque ad medica-
Ariſtolochia rotunda. Clematis. Longa. *tiones utiliſſimæ. Verùm rotunda tenuitatis longe plus, & ad omnia uires efficaciores continet. Sed quæ clematitis appellatur, fragrantior quidem, ſed imbecillior. Longa inter utrãq; mediũ facultatis locum obtinet, niſi quod caliditate ſua rotundæ nihil concedit.*

Arceuthos, Iuniperus.

Iuniperus calfactoriæ ſiccificæq; in tertio ordine facultatis eſt. Fructus eius pari quidem modo calfacit, ſed in prima diſtantiæ ſiccat.

Arcion.

Arcion herba, quam & Proſopiten cognominãt, folia colocynthidis ſimilia cõtinet, ampliera uerò et duriora. Naturæ diſtrahentis, exiccantis, & aſtringentis eſt. Qua ratione folia uetuſtis hulceribus ſuccurrunt impoſita.

Arctium, Lappa minor.

Arctiũ uerbaſco reſpondet: radicem uerò tenerã, candidam, & dulcem poßidet. Attenuãtis, ſiccantoriæ mediocriterq; extergentis potentiæ eſt.

Armeniacum.

Armeniacum abſtergendi uirtute cum leuiuſcula acredine, & exigua ſtipticitate præditũ eſt: qua de cauſa ocularibus inditur remedijs. Prodeſt itidem ad pilorum in palpebris incrementum.

Arnabo.

Arnabo in odoramentorum cenſu eſt, cuius rei gratia unguentis ſubinde inſeritur, tertij calfacientium & arefacientium ordinis, caſiæ carpeſioq; ſimile. Quamobrem in eius penuria Poſidonius cinnamomum in locum ipſius ſubſtituendum cenſuit.

Arnoglooſſum, Plantago.

Plantago frigorificæ pariter & ſiccificæ facultatis eſt, ſecunda à temperatis diſtantia, mixtoq; temperamento, partim quidem terrena, partim uerò aquoſa ſubſtantia conſtans. Obtinet auſterum quiddam atque aſtringens. Eam ob cauſam aduerſus malefica hulcera, fluxiones ac putredines idoniá eſt, ſymmetria temperiei, & hæmorrhagias compeſcit: et multiplicis

tiplicis uſus eſt, & plurimis conferens: ariditatis etenim abſq; eroſione particeps eſt, frigiditatem, torporis expertem obtinet.

Arum.

Arum ex prima calfacientium & arefacentium claſſe conſiſtit, terreſtrem & ipſum conſiſtentiam calidam atq; extergentem ſortitum. Radices eius maiorem calfaciendi uim, ſed dracũculo inferiorẽ tamen poßident.

† Arſenicum, Auripigmentum. Arrhenicum

Auripigmentum urentem habet potentiam, quoad denudandam pilis quamuis corporis partem utuntur. Quod niſi maturè detrahatur, ne cuti quidem ipſi parcet. Cæterum uſtione ſubtilioris redditur eſſentiæ.

Artemiſiæ.

Vtræque ſpecies artemiſiæ calfaciendi uim habent in ſecundo à medijs receſſu, exiccandi uerò in primo. Conſtant uerò ex partibus raris, ſubtilibuſq;. Qua ratione renum lapides confringunt, & ad muliebrum locellorum fomentationes accommodatæ ſunt.

Artos, Panis.

Panis cataplaſmatis modo illitus, potentiorem habet in diſtrahendo facultatem quàm triticum, id quod ad ſalis & fermenti naturam referendum eſt. Præditum enim extrahendi facultate fermentum exiſtit.

Aſarum, Perpenſa.

Aſarum acoro aßimilis eſt potentiæ, ſed paulò magis intenſæ.

Asbole, Fuligo pictorum.

Fuligo qua pictores utuntur, ex uitriarijs officinis colligitur, diſtrahentis & acris eſt potentiæ: proinde non tam adurit, quàm exedit. Combuſtis cicatricem cum cerato roſaceo conciliat.

Aſcalabotes, ſtellio.

Aſcalabotes animal ad alia quidem nihil adfert momenti, à ſcorpij tamen ictu compunctos iuuare prehibent, ſi plagæ imponatur. Commiſcetur etiã intendendi facultatem habentibus medicamentis, quæ Græci ἐντατικὰ, hoc eſt: intenſiua cognominant.

Aſclepias.

Aſclepias herba calidæ et aridæ facultatis, ſubtiliumq; partium, tormi nibus, quæ ſtrophi dicuntur, uexatis cum uino ſumpta ſuccurrit, illita uenenatorum ictus, uteriq; & mammarum maligna hulcera medetur.

Aſcyrrhon.

De aſcyrrho in hiſtoria Androſæmi explicitum eſt.

Aſpalathos,

Aſpalathos, Eryſi ſceptrum.

Aſpalathi facultas ex diſſimilaribus conſtat partibus, acris pariter & aſtringens. Ex utriuſq; ratione ſiccificæ eſt potentiæ, atq; ob id quidē medendis putredinibus & defluxionibus frutex eſt peraccommodus.

Aſparagus.

Aſparagus petræus ſiue myacanthinus, abſtergendi uim poſſidet, media inter caliditatem & frigiditatē temperie. Inde renum & hepatis meatus ab infarctu & obturatione uindicat, præſertim radices ipſius ac ſemen: quinetiam dentium cruciatibus medetur.

Aſplenum.

Aſplenum facultatis quidem attenuantis eſt, non tamen calidæ, quo utiq; nomine calculos atterit, & renes comminuit.

Aſtaphis, Vua paſſa.

Aſtaphis, ſatiua quidē coquendi pariter & ſpiſſandi, moderateq; diſijciēdi uires obtinet. Sylueſtris uerò tantæ acrimoniæ eſt, ut pituitā capitis per os deducat, & ualenter abſtergat.

Aſter Atticus, Bubonium, Inguinalis herba.

Atticus aſter herba, quam alij buboniū, id eſt, inguinariā ob hoc ipſum appellant, quod non ſolum cataplaſmatis more impacta, uerùm adalligata etiam bubonibus prodeſſe creditur. Mixtam facultatem, diſcutientem & refrigerantem ſortitus eſt.

Aſtragalus, Ficus terræ, ſeu glandula.

Aſtragalus, puſillus eſt fruticulus, radice adſtringente, arefaciens non inſtrenue. Hulceribus itaq; diuturnis cicatricem inducit, alui fluores cohibet radix in uino elixa & pota. In Phæneo Arcadiæ plurimo prouētu hic frutex naſcitur.

Aſphaltus, Bitumen.

Bitumen ſecundi ordinis arefacientiū & calfacientium eſt, qua de cauſa uulnera cruenta glutinat.

Aſpholdelūs, Haſtula regia, uel Albucum.

Haſtulæ regiæ radix cū abſterſione, diſcutiendi facultatē obtinet. Deuſtæ autem cinis calidior, ſiccior, & tenuioris ſubſtātiæ redditur. Qua de re capillorum defluuijs medetur.

Attractylis, Fuſus agreſtis, uel Colus ruſtica.

Colus ruſtica uel cnicus ſyluestris, planta ex ſpinarum exiſtit genere, perſiccatoriæ & mediocriter calorificæ potentiæ.

Attraphaxis, Atriplex.

Atriplex humida quidē in ſecūdo exceſſu, gelida uerò in primo, ideoq; uentrem

uentrem ocyßimè permeat. Semen huius abßtergendi uim obtinet, quamobrem contra morbum regium ex iocinoris præfarctu natum, utilis eßt.

Aphace.

Aphace exiguus frutex, modo lentis adßtringit: comeßta concoctioni quã lenticula cõtumacius renititur. Potẽtius cũ moderato calore, deßiccat.

Aphonitron.

Aphonitrum tantæ digerentis & abßtergetis eßt potentiæ, ut non ſordida quæq; tantum detergere et expurgare, ſed prurigini etiam opitulari poßit. Lædit, autem, ſi potetur, ſtomachum.

Aphronitron, Spuma nitri.

Spuma nitri eiuſdem cum nitro facultatis eßt, niſi quod ſubtilioris eßt eſſentiæ, ac proinde contritum triticeæ farinæ ſpeciem exhibet.

Achras, pirum ſylueßre.

Achrades uocatæ æqualis cum piro potentiæ ſunt, ſed magis quàm reliqua pirorũ genera intenſæ: cuius rei gratia ampliora cõmittit hulcera.

Abſinthium.

Abſinthium ex prima calfacientium claſſe, exiccantium uerò ſecunda, ſtiptica, amarulenta, & acri, ſimul qualitate pollet, qua ratione bilioſos uentris humores cum per aluum tum per lotium exhaurit. Quibus uerò pituita in uentre retenta redũdat, his ſanè ob uim adßtrictoriam nihil opis præßiterit abſinthium. Succo autem eius quàm herbæ longe in calfaciendo præßantior uirtus eßt.

QVAE À LITERA B INCHOANT.

Balanus Myrepßica, Glans Vnguentaria, Myrobalanum.

BAlani myrepßicæ, hoc eßt, glandis unguentariæ internum ceu carnoſum, abßtergentis & incidentis cum adßtrictione facultatis eßt. Ob hæc ſanè non uomitiones modò cõcitat, ſed per egeßtionem alui excrementa largiter deijcit, cum aqua mulſa drachmæ unius põdere ſumptum. Cæterũ cum poſca cõtra uiſcerum obßtructionem remedium eßt. Quin & foris cutis etiam uitia cum aceto illitum exterit. Cortex eius uehementem adßtingendi facultatem poßidet.

Baccharis.

Baccharis fragrantior eßt herba, cinnamomum referens, coronaria, acrimoniam guſtu relinquens. Cuius radix elixa obßtructiones recludit, lotia ducit, & menßtruas purgationes promouet. Folia eius quoniam aßtringendi facultate pollent, cohibendis fluxionibus accommodata ſunt.

Balauſtium.

Balauſtium ſylueßris mali Punici flos eßt ualenter adßtringens, aridæ

& gelidæ facultatis. Hulcera igitur quæ ſummam occupant cutem, cicatrice obducit, & fluxiones cohibet.

Balſamum.

Xylobalſamũ. Xylobalſamum, id eſt, balſami lingnum, calfaciendi et arefaciendi uim habet, ſecunda à medijs diſtantia, & attenuantis eſt ſubſtantiæ. Cæterum

Opobalſamum. quod opobalſamum, hoc eſt, liquorem balſami uocant, longe ſubtiliorum

Carpobalſamum. eſt partium quàm planta. Carpobalſamum, quod eſt fructus balſami, eiuſdem quidem facultatis, ſed partium ſubtilitate inferior eſt.

Balote, Marrubium nigrum.

Baloten alij marrubium nigrum uocant, acrem & detergentem habet potentiam. Cataplaſmatis modo cum ſale impactum, ictibus rabie perciti canis opitulatur.

Batus, Rubus.

Rubi fruticoſum potentem adſtringendi ſiccandiq; uirtutem obtinet, quo nomine uulnera cõglutinat, & deſtillationes fluoresq; compeſcit. Radix eius præterquam quod conſtipat impenſius, non exiguam habet conſtentiæ ſubtilitatem, qua lapides renum confringit. Fructus, ſiquidem maturus ſit, cum moderata quadam adſtrictione calidior: & ob hoc etiam uerſcus eſt, immaturus uerò, conſtringit & potenter exiccat, præſertim deſiccatus. Congeneres etiam facultates flos obtinet.

Batrachium, Ranunculum.

Quatuor ſunt ranunculi ſpeciatim diſcrimina, omnium iuſto calidior et aridior eſt potẽtia, acris uidelicet & urens, adeò ut nõ ſine dolore exhulcerationẽ excitent. At ſi intra modũ eis utare, cutis tantũ uitia abſtergunt. Radix autem eius arefacta medicamentũ ſternutationi ciendæ præſtabit.

Batrachi, Ranæ.

Ranæ in iure eſculento elixæ, à uirulẽtis ictibus percuſsis utiliter edũtur: combuſtarum uerò cinis quoniam deuſtione ficciſsimus euadit, ſanguinis eruptiones ſiſtit, admixtaq; liquida pice alopecias ſanat.

Bdellium.

Bdellium tam Scythicum quàm Arabicum, ad indurata emolliendum quodammodo natum eſt, præſertim uerò recentia. Verùm Arabicum urinam quoq; proritat, lapides comminuit & concoquit.

Betonica.

Betonica perſubtilibus admodum ramulis herba eſt, frondes pulegio ſimiles ſortita, ſed graciliores, & tantum non ſine ſapore guſtantibus prouenit, frequenter locis ſaxoſis, qua et in renũ medicaminibus utuntur.

Betonica Romana. Eſt uerò apud Romanos adhuc alia quædã betonica cognominata, quæ à

Dioſcoride

Dioſcoride ceſtron uocatur, ab alijs uerò pſychrotrophon, eo quod gelidiſſimis gaudeat locis, excepta efficacia nihil poſsidens affine ſuperiori, ad prouocandum lotium, & ad alia bene multa egregie prodeſt Porrò radix ipſius uomitiones irritat, ſi cum hydromelite bibatur: folia autem aluum deijciunt.

Bechium, Tuſſilago.

Bechium, ſunt qui bechicon nuncupent, inde adeò quod βῆχας, hoc eſt, tuſſes, & non niſi recta ceruice ſpirãdi anguſtias perſanandi prærogatiuam quandam habere uideatur ſuffitum. Conſtat uerò tuſsilago ex calida & aquea ſubſtantia.

Blitum.

Blitum eſui idoneum olus, algentis & humectoriæ poteſtatis in abceſſu ſecundo eſt.

Bulbſus eſculentus.

Bulbus qui edendo eſt, leuem quandam amaritudinem, pariterq; adſtrictionis puſillum continet, deſiccat, abſtergit, & conglutinat uulnera.

Bulbus uomitorius.

Bulbus autem uomitorius eſculento longe calidioris eſt potentiæ.

Botrys.

Botrys, quam ambroſiã nonnulli, quidã artemiſiam nũcupant, planta eſt inſigniter odorata, quæ cum uino ſumpta, orthopnoicis opitulatur.

Bubonium, Inguinalis.

Bubonium aſter Atticus nũcupatũ, quo de in aſteris hiſtoria traditum.

Bugloſſum, Lingua bubula.

Bugloſſum temperaturæ calorificæ & humectantis eſt, quamobrem in uinum deiectum, animi uoluptates lætitiamq; conciliare perhibent.

Bunium.

Bunium, quod aliqui arction dicunt, temperamento calidæ eſt, urinam mulierumq; purgationes promouet. Falſò uerò bunium, quod ψευδοβούνιον nominant, illi eſt aſsimile.

Bupreſtis.

Bupreſtis beſtiola eſt, cãtharidi nõ abſimile, eamq; ob cauſam haud aliter quàm illa reconditur.

Butyrus uel Butyrum.

Butyrum facultatis maturatiuæ & mediocriter diſtrahentis eſt in tenellis corporibus. Bubonibus itaq; & abceſsibus circa aurem præſenti eſt remedio, gingiuas extenuat, præſertim puerorum dentientium, humores pectori impactos, ſi lingatur, concoquit.

Buphthalmum, Bouis oculus.

Buphthalmon florem gerit chamæmelo ſimilimũ, uerùm multo grandiorem & acriorem, qua de re diſcutiendi etiã uim obtinet, ita, ut duritias quoq; cerato mixtum curet.

Brathy, Sabina.

Cupreſſo fõlijs herba ſabina ſimilis eſt, calfaciendiq; poteſtatem ſimul & arefaciendi in tertio à temperatis exceſſu obtinet, & tenuiſſimis eſſentiæ partibus cõſtat, extenuat itaq; & digerit pota. Putredinibus cupreſſi more accommodatur.

Bretanica.

Bretanica aſtringendi pariter & conglutinandi ui prædita eſt, ſylueſtri rumici facie & figura ſimilis. Expreſſus ex bretanica ſuccus, oris putredinibus ſubſidio eſt.

Bromus, Auena.

Bromus legumen uiribus hordeo reſpondet. Arefacit autem, & moderate citra uellicationem diſtrabit, ſtipticitatis q; nonnihil obtinet, ac proin de uentris fluoribus remedio eſt.

Bryon thalaſſion, Alga.

Bryon thalaſſion refrigerantis & aſtrictoriæ eſt potentiæ, feruentibus itaq; inflammationibus illitum, ſubuenit.

Bryon ſiue Splanchnon, muſcus, Vſnea.

Bryon quod ſplanchnon à quibuſdam nũcupatur, in roboribus albis q;
cedris *populis pariter & † piceis repertũ, digerentis ſimul et emollientis mediocriter potentiæ eſt, præſertim quod in cedrinis arboribus inuenitur.*

Bryonia.

In uitis candidæ hiſtoria explicata brionia eſt.

QVAE ORDIVNTVR À LITERA G.

Gala, Lac.

LAc omne è tribus conflatum eſt eſſentijs, caſeoſa, ſeroſa ac pingui, qua cumprimis abundat bubulum, unde & butyrus efficitur. Serum uerò lactis abſterſoria præditum eſt potentia, qua de cauſa aluum quoque ſubducit, ſi ipſum decoctione ſecernas: caſeoſum uerò lac, craſſumq;, inducit magis ac obſtruit, atq; ob id quidem acredinem retundit.
Lac decoctum. *Lac porrò ſiue cum littoralibus lapillis candentibus aliâs ue decoctum inculpatius fit, & præſtantiſſimum inteſtinorũ torminibus, & acribus uentris fluxionibus remedium. In totum uerò lac, contra acria oculorum rheumata, & alias quaſcunq; acrimonias competit. Temperatiſſimum autem*

omnium

omnium lac eſt humanum, mox caprillum, deinde aſininũ pariter & ouinum, poſtremo bubulum. Gale, Muſtela.

Muſtelæ crematæ cinis abunde diſtrahit: cum aceto itaq; illitus, miſera pedũ ualetudine arthritideq; oppreſſos medicatur: torrefacta autem & inueterata Magno etiam morbo opitulatur.

Galion.

Galium appellationem ab eo quod lac coagulet, obtinuit, aparinæ non abſimile uires deſiccandi cum acrimonia quadam leni ſortitũ eſt. Flos eius contra ſanguinis eruptiones & combuſta eſt præſidio.

Galipſis.

Galipſis, alij galibidolon nuncupant, urticæ neutiquã abſimilis eſt herbula, leuorem tamen maiorem, uiroſumq; & graueolentẽ emittit odorem, diſtrahit, ſcirrhoſosq; tumores emollit, opem hulceribus quæ padeſcendo ſerpunt, cataplaſmatis modo illita, confert.

Garus, uel Garum.

Garum uim habet potenter calfaciendi & exiccandi, qua de cauſa medendis putreſcentibus hulceribus foris quidam adhibent. Infunditur item utiliter his, qui inteſtinorum tormintbus, et dolore coxendicis tentantur.

Gentiana.

Gentiana radix magna ſatis efficacia expurgare, attenuare, detergere, & ab infarctu deniq; uindicare poteſt.

Geranion, Gruina herba, uel Echinaſtrum.

Geranij una quidem ſpecies foliis eſt anemonæ ſimilibus prædita, radice eſculẽta, quæ in uino drachmæ unius pondere ſumpta, inflationes uteri diſcutit. Altera uerò huius herbæ ſpecies, ad medicinas inutilis eſt.

rñ Terra.

Quælibet terra exiccandi uim habet, nulli alteri mixta eſſentiæ, & ſine corroſione. Quod ſi ignea quædã illi qualitas admiſceatur, hanc etiam lotione exuit. Terra culta.

Terræ agricolaris quælibet pinguitudo, ad cuiuſuis membri exiccatione opus habentis medelam, utilis eſt.

Lutum Aegyptium.

Luti Aegyptij ad aquaticeas & lienoſas afflictiones in medicina uſus eſt, tum ad laxos quoq; tumores haud obſcure proficit.

Lemnia terra, Terra ſigillata.

Ex terra medicaminoſa, Lemnia rubrica, quæ ſphragis, hoc eſt, ſigillũ appellatur, exiccando & conſtipando moderate uirulentis medicaminibus præſentaneum amuletum exiſtit. Medetur itidem maleficis hulceri-

bus, admixto aceto, seu uino. Adhæc sanguinis eruptiones quascunq; sistit, & intestinorum tormina, depascentium quoq; hulcerum naturam immitantia, intestino mulsa prius, mox salsi lagine etiam eloto, sedat.

Rubrica Sinopica, Minium.

Rubrica Sinopica maiorem habet uim quàm Lemnia, emplasticis inferitur remedijs, tæniasq; uentris in potu sumpta interficit.

Samia terra.

Samia terra mitior quàm Lemnia est, ceu glutinans & uiscosa. Vtendũ itaq; ea est, quotiens mitigationem ac ueluti blandimentũ res ipsa postulat, quibusuis sanguinis, quacũq; parte erumpat, reiectionibus auxiliatur.

Selusina, Chiaq;

Selusina terra, Chiaq; uim abstersoriam multo potentiorem obtinent, qua de causa mulierculæ quædam ea ad lenocinium faciei inducendum, cutim læuigandam & erugandam utũtur. Ad hæc hulcera carnibus explent, & ad cicatricem perducunt, præsertim ambusta.

Cimolia.

Creta cimolia mixtam facultatem obtinet, frigorificam & diaphoreticã illota. Abluta uerò refrigerat uehemẽtius, et ambustis ex posca subuenit.

Ampelitis.

Ampelitis à uineis nomen sortita est, quod illita innascentes uitibus uoluoces uermiculos enecet, ne gemmas prærodant. Habet insuper arefaciendi & digerendi strenuas non sine erosione uires.

Cretica.

Cretica terra aëriosa est, & citra omnem mordicationem absterſoria.

Terra Eretria.

Eretria terra euidentem adstringendi uim possidet. Cremata uerò arefacit sine morsu. Probatur magis cinerulenta.

Pægnitis, aliâs Pnigitis.

Pnigitis terra, eadem potest quæ cimolia, sed est non paulò nigrior.

Armenia, Bolus Armenus.

Armenia, quam bolum dicunt, extremum habet arefaciendi effectum: proinde intestinorũ torminibus, alui profluuijs, reiectionibus sanguinis, tabi, difficultati anhelitus ex humiditate: Præterea humentibus huceribus & pestiferis deniq; affectionibus egregie subuenit. Interdum cum uino tenui diluto si febris infestet, cum aqua potatur.

Alana & Ochra.

Alana uerò gleba æqualem habet Armeniæ effectum. Ochra, distra-

hentis,

bentis, & putrefacientis, exedentis'ue eſt potentiæ. Quapropter carnes laſciuientes & hulceri ſupercreſcentes compeſcit, & uacua explet, ſi cum cerato mixta adhibeatur.

Geras ophios, Senecta ſerpentis, Spolium.

Exuuiæ anguis ſumme deſiccant, quare cum aceto decoctæ, dentium cruciatus adiuuant.

Senecta aſpidis, ſiue exuuium.

Aſpidis ſenectus oculorum aciem plus alijs exacuit, ſi trita cum melle oculis illiniatur.

Ges entera, Lumbrici terreni.

Inteſtina terræ (uermes terrenos quidam uocant) læuigata, & neruis ſaucijs impacta, maturime ad miraculum uſq; ſuccurrent.

Gigarta, Acinorum uuæ nuclei.

Nuclei acinorum uuæ exiccant ordine ſecundo, refrigerant uerò primo, guſtuq; abunde † acerbi ſunt, affatim fluxibus idcirco quibuſque conueniunt. † trigidi

Gingidium, Biſacutum.

Gingidium non admodum euidentis calfactoriæ facultatis eſt. Exiccat autem in tertio à temperatis exceſſu, atque aſtringit: proinde gratum eſt ſtomacho.

Glaucium.

Glaucium aſtingit cum inſuauitate quadam, refrigerat nõ obſcure, ſacroſq; ignes non adeò ualidos ſanat.

Glaux.

Claux herba, temperaturæ calidæ eſt atq; humidæ, & proinde nutricibus lactis ubertatem generat.

Glechon, Pulegium.

Pulegium excalfacit & attenuat potenter, quapropter emplaſtri modo impoſitum, rubrificationem inducit, ex pectore & pulmone, humidos, craſſos, atq; tenaces humores, excreatu faciles & ductiles reddit.

Glœos, Strigmenta balneorum.

Glœos, hoc eſt, ſtrigmentum ſordesq; balneorum, modicè calfaciendi, emolliendi, diſtrahendiq; uim habet, rhagadibusq; ani & naturalium mulierum rimis, & condylomatis confert.

Glycyrizon, Dulcis radix.

Glycyriza tepida & humida eſt temperamento, cum leuiuſcula quadam ui adſtrictoria. Qua de cauſa aſperitates lenire ſolet, neq; tantum in arteria, ſed etiam in ueſica ſcabra. Siti extinguendæ habilis.

Glycyſides.

Glycyſides Pæonia.

Sunt qui glycyſiden pentomoron, & qui pæoniam uocãt, cuius radix acrimoniam habet, & leuem amaritatem cum ariditate coniunctam, nõnihil ſtipticitatis quoq; obtinens. Mouet itaq; menſes, renes, iecurq; emundat, amygdali quãtitate è uino ſumpta. Si uerò uinum in quo potatur pœonia fuerit auſterum, alui profluuia reſtingit. Collo ſuſpenſa, uel aliâs alligata, puſionum comitialibus magnopere ſuccurrit.

Gnaphalion, Centunculum ſiue Tomentum

Centuncularis herba, inde à Græcis nomẽ ſortita eſt gnaphalion, quòd foliis eius ſubtilibus, et ob mollitiem ſequacibus tomenti loco utantur. Sũt autem ea colore candido, & leuiter aſtringentia. Qua ratione cum uino aſtringente contra inteſtinorum tormina efficaciter bibuntur.

Gongilis, Rapum.

Gongilidis non tam radix, quàm ſemen inflandi uim retinent, ſemen genitale procreant, Veneremq; excitant.

Gorgylon, Seſeli.

Gorgylum, ſunt qui ſeſeli appellant, herba eſt naturæ calidæ, urinam ciens, et eo etiam nomine muliebria ducens. Radix eius cum melle lincta, uitioſos pectoris humores educit.

Gyris, Pollen.

Pollen, uires habet amylo congeneres, niſi quod plus caloris retinet quadantenus.

Gypſos, Gypſum.

Gypſum præterquam quod exiccatoriæ poteſtatis eſt, emplaſticã inſuper facultatem obtinet. Quo fit, ut ſanguinis eruptionibus opituletur, dilutum cum oui albore. Crematum neutiquam tantam oplendi uim obtinet, ſed arefaciẽdi maiorem. Quin etiam retundit, potiſſime cum poſca.

QVAE AVSPICANTVR À LITERA D.

Dades Tedæ.

Dades nonnihil aſperitatis habent, & uim maturandi, concoquendi, & detergendi. Proinde in aceto elixæ, iureq; eius, ore dentibusq; collutis, cruciatus dentiũ placant. Quod ſi cum melle ſumãtur, caput pituita per nares, palatum' ue exonerant. Linctibus porrò permixtæ, quæ in pectore contumaciter hærent, ductilia excreatuq; facilia efficiunt

Damaſcena.

Damaſcenorum uberior fiet in Prunis mentio.

Damaſſonium, Aliſma.

Damaſſonium abſtergentis eſt potentiæ, ac proinde calculos confrin-

git,

git,uentris † tormina ſanat,& lotia trahit.

Sic habet Dioſcorides

Daucus,Staphylinus.

Dauci (quem & ſtaphylinum nuncupant) duæ ſunt ſpecies Satiui radix flatuoſum quiddam obtinet, & ob eam cauſam nonnullam ad Venerem citandi poteſtatem. Sylueſtris uerò dauci ſemen, nihil flatuoſi habet ſpiritus, ſed lotij & menſium proritandi uim continet. Eiuſdem facultatis ipſa exiſtit etiam herba.

Daphne arbor,Laurus.

Lauri arboris folia ſicciſicam & ualde calfactoriam obtinent potentiam, ſed baccæ magis quàm folia. At radicis cortici amaritudinis & acerbitatis nõnihil ineſt, lappillosq; comminuit. Si potetur ex uino fragrante, triobolari pondere, iocinoroſis eſt præſidio.

Daphne herba.

Daphnes herbæ, quæ & Alexandria uocatur, temperamentum eſt calidum, guſtus acris pariter & ſubamarus. Quamobrẽ menſes & lotia proritandi uim poſsidet.

Daphnoides, Chamædaphne, Laureola herba.

Cæterum daphnoides, potentiæ perſimilis Alexandriæ eſt, quem admodum ſanè & quæ chamædaphne nomenclaturam obtinuit, quæ utique etiam ipſa eſculenta eſt.

Derma probati, Pellis ouilla.

Pellicula ouis recens detracta, & etiamdum calida, his qui quocunque modo uapulauerunt circumpoſita, mirificè ſuccurrit.

Pellis Hippopotami.

Hippopotami, hoc eſt, fluuiatilis equi pellis combuſta, atq; cum aqua trita, & ſuperinducta, panos diſcutit.

Pellis uiperæ.

Pellis uiperina læuigata, & impacta, in alopeciæ glabretis, pilos cum admiratione omnium reuocat.

Dermata cattymata, Veteramenta.

Solearum ueterũ coria igne cremata, cinerem ualde exiccatorium reddunt. Quamobrem ex calciamentis pedũ attritibus, nõdum inflammatis & ambuſtis, intertriginibus carniumq; exreſcentijs medetur.

Dictamnus, Vſtilago ruſtica.

Dictamnus ſubtiliore potentia cõſtat quàm pulegiũ, cætera ſimilis. Verùm quæ pſeudodictãnos, id eſt, falſa dictamnus appellatur, imbecilior eſt.

Dionyſias.

Dionyſias in dictione Androſæmon explicata eſt.

Diphryges.

Diphryges mixtam ſortita poteſtatem eſt. Complectitur enim in ſe acerbi nonnihil, & acrementi aliquantulum. Quo nomine hulceribus ma lignis, præſens eſt remedium.

Dipſacon, Labrum Veneris.

Dipſaci ſpinæ radix exiccatoria eſt, in ſecundo abſceſſu: cæterum abſtergentis nonnihil potentiæ habet.

Dorycnion.

Dorycniũ frutex papaueri et mandragoræ æquipollentem habet temperaturam, extremæ frigiditatis: Cuius ſanè ſi modicum ſumatur, ſtuporem conciliat: ſi paulo largius, interficit.

Dracontium, Dracunculus, uel Serpentaria.

Aro æquale quiddam poſsidet dracũculus, ſed illo acrior, amarior, calidior, ſubtilioris q; ſubſtantiæ eſt, & leuiuſculã quandã adſtrictionem permixtam habet. Radix ipſius uiſcera ſingula, ſi in potu fuerit hauſta, expurgat. Saluberrimũ peruicacibus et maleficis hulceribus eſt præſidium. Folia ſimilem facultatem ſortita ſunt. Fructus efficacior eſt.

Dryopteris, Filicula.

Dryopteris, quod eſt ſi interpretere, querna filix, guſtãtibus mixtam exhibet qualitatem, dulcem & ſubamarulentam. Radix acerba eſt, et uim habet exedendi, qua glabreta inducit.

Drys, Quercus.

Quercus non tam folia quàm glandes exiccatoria & tepida facultate participant. Ob hoc uulnera non uetuſta ceu glutino compingunt, inflammationes iam primum inchoantes ſanant. Porrò membranoſum quod ſub corio glandis latet, & carnem fructus conueſtit, quoniam aſtrictionis multo plus continet, ſupprimendis fœminarum fluxibus, & alijs quibuſcunq; profluuioſis ægritudinibus exhibetur.

QVAE INCHOANT À LITERA E.

Ebenus.

Ebenus lignũ, uim habet excalfaciendi et extergendi, tenuioribusq; partibus conſtat. Quo nomine quæ tenebras pupillis offundunt, extergere æſtimatur. Inſeritur item alijs medicamentis ocularibus.

Encephalum lagoi, Cerebrum leporis.

Cerebrum leporis elixum & læuigatum, ſi eſtur, pueris dentientibus prodeſſe dicitur. Nec deſunt, qui id comeſum tremoribus ſuccurrere memoriæ tradiderunt.

Cerebrum

Cerebrum Gallinacei.

Cerebrum galli gallinacei in uino bibendum utiliter exhibetur contra ſerpentium ictus, autore Dioſcoride. Sanguinis eruptiones à cerebri membrana profluentes, compeſcit.

Cerebrum Cameli, & Muſtelæ.

Cerebrũ cameli, ut tradit GALENVS, *aridum cum aceto potum comitialibus medetur. Idem præſtat muſtelæ cerebrum.*

Cerebellum Chelidonis.

Hirũdinis cerebellũ melle tẽperatũ, oculorũ ſuffuſionibus ſuffragatur.

Cerebrum Ouis.

Ouinum cerebrum ſimiliter præparatũ, puſionum dentitionibus exquiſitiſſimè ſubuenit.

Elæa, Olea.

Germinationes Oleæ tantum refrigerant quantum aſtringunt. Oliuitas uerò ſiquidẽ exactè maturuit, temperate calfacit. Immatura acerbior & frigidior eſt.

Oleæ Aethiopicæ lachryma.

Lachryma oliuæ Aethiopicæ, ſubtile ammoniacum præſẽtẽs, naturam habet abſterſoriã. Hinc cicatricibus medendis albuginibus, obtuſæ itẽ oculorũ aciei ſuccurrendæ adhibetur. Quin & dentiũ cruciatus arcet, ſi cauis ipſorũ inſeratur. Nõnulli uerò hãc oleaſtrũ, id eſt, oleã ſylueſtrẽ autumãt.

Elæon, Oleum ex drupis.

Oleum quod ex oliuis drupis cõficitur, dulce, calidumq́, moderate magis uerò humectans.

Oleum Omphacinum.

Oleum, quod ex crudis et nondũ inchoatæ maturitatis oliuis expreſſum eſt, à Græcis ὠμοτριβὲς & ὀμφάκινον nuncupatum, quantum in ſe habet adſtrictionis, tantæ etiam frigiditatis particeps eſt.

Oleum ablutum.

Oleum uerò elotum, roſionis exſors minimè uellicat.

Oleum uetus.

Oleo ueteri quantum diuturnitatis, tantum etiam caliditatis accedit, & potentiores ad diſcutiendum uires acquirit, potiſſimè ſi initio ex tenuioribus partibus conſtiterit: ex eo autẽ cenſu habetur purũ atq; pellucidum, & cuius uel momentũ, magnã corporis partem inungit, promptiſſimeq; penetrando à cute imbibitur. Huiuſmodi autem præcipuè Sabinũ exiſtit.

Oleum ſylueſtris oleæ.

Quod ex oleaſtro funditur, aſtringit ſimul & abſtergit. In omni oleorum genere id omnium planè ſqualidiſſimum eſt.

Oleum Rhiciniuum.

Veteri oleo uiribus omnino æquipollet rhiciniuum.

Oleum Seſaminum, Raphaninum.

Reliqua olea, ſeſaminum uidelicet & raphaninum, & quæ id genus ſunt alia, pro cuiſque unde conſtant eſſentia, uaria etiam uirium diſcrimina ſortiuntur.

Elæomeli, Oleomel.

In Syria oleomel ex quodam arboris caudice ſua ſponte manat, melle craßius, ſapore dulci, quod crudos humores & bilioſos per aluum detrahit, duorum cyathorum menſura cum aquæ hemina potum. Veruntamen qui hauſerunt, in ueternũ torporem deficientibus uiribus incidunt: quod tamen expaueſcendum non eſt, uerùm à ſapore excitandi ſunt cerebrius.

Elaterium.

Succus ſylueſtris cucumeris fructus elateriũ appellatur, quod è ſecundo calfacientium ordine exiſtens, Menſes prolicit, & fœtus in utero appoſitu, extrema qua pollet amaritudine, necat. Expurgat præterea nares cum lacte illitum. Deducit ipſam quoq; pituitam per inferna factus ex eo clyſter, non raro etiam ſanguinem.

Elate, Abies.

Abies arbor ut nigra populus, calfacit & exuccat. Reſinæ ipſius inter cæteras reſinas fiet mentio.

Elatine.

Elatine herba eſt helxinæ ſimilis, mediocriter refrigerãs et aſtringẽs.

Elaphoboſcos, Ceruiocellus, Cerui pabulum.

Ceruiocellus (ſi modò aquid Latinos ea eſt elaphoboſci appellatio) calfacientis & ſiccificæ facultatis eſt, in ſecundo à temperie exceſſu, & tenui ſubſtantia ſubaſtringit.

Eleliphacus, Saluia.

Saluia inſigniter calfacit, & leuiter adſtringit.

Elenium, Enula Campana.

Enula Campana calfaciendi arefaciẽdiq; poteſtatem, cum humiditate recrementitia obtinet, eam ob cauſam linctibus permixta lentos humores q; in pectore hærẽt educit: Mẽbra quoq; rubrificat, cuteq; inciſa exaſperat.

Eleoſelinon, Apium ruſticum.

Eleoſelinum, hoc eſt, apiũ paluſtre, naſcitur locis humidis & aquoſis, ſatiuo grandius, atq; ad eadem efficax.

Elephas, Elephantus, Ebur.

Elephantis unguium ſcobes cataplaſmatis modo impactæ, reduuijs remedio ſunt. Oßium uerò ac dentium ramenta arefaciendi & extergendi facultate

facultate donatâ, in id genus medicamentis frequenter uſurpatur.

Helcyſmata, Recrementum argenti.

Helcyſmata, argenti recrementa appellantur, ea plumbagini conſimiles habent uires, emplaſtris fuſcis, quæ phæas nuncupant, & ijs quæ cicatricem conciliant, inſeritur, quoniam aſtringunt & euellunt. Emplaſtrum Phæa.

Helleborus, Veratrum.

Veratrum tam candidum quàm atrum iuxtà calfaciendi ſiccâdiq; uim in tertio exceſſuũ ordine poßidet. Eſt præterea acri et abſterſoria ui præditum. Quo fit, ut ad leproſa cutis uitia emendanda, conueniat. Nigrũ per triduum fiſtulis infuſum, callum detrahit.

Helichryſon, Aurei floris planta.

Helichryſon à quibuſdam chryſanthon, à nonnullis etiam amaranton nuncupatur, planta coronaria eſt, comam aureæ lucis præferens: quæ in uino pota, anguſtijs urinæ, contra ſerpentium morſus, coxendicum dolores, ruptaq; remedio eſt. Ciet eadẽ menſes, grumosq; ſanguinis hauſta ex mulſo diſſoluit, & à capite in ſubiectas partes deſtillationibus opitulatur.

Helxine, Parietaria.

Helxine, ſunt qui perdicium, ſunt item qui parthenion, nec deſunt qui ſideritim, & qui heracleam uocent, uirtus eius eſt abſtergere, & cum humore ſubgelido leniter aſtringere.

Helxine ciſſampelos.

Helxine alia eſt, quæ ciſſampelos appellatur, ea diſcutiẽdi uim poßidet.

Elymus, Meline, Panicum.

Panicum, ſunt qui melinen etiam nuncupent, milio ſimile legumentum eſt, potentia ſiccatorium & frigorificum, foris impoſitum etiam uentris fluores exiccat.

Empetron.

Empetrũ etiam praſſoides quaſi porri ſpeciem præferens uocatur, medicamentum ad ſolas purgationes pituitæ pariter ac bilis eſt, guſtantibus ſalſum, eapropter abſtergendi quoq; uim habere creditur.

Epithymum.

Epithymum omnipharium thymo efficacius, ex tertio arefacientiũ & calfacientium ordine atros purgat humores.

Epimedion.

Epimedio cũ aqueo humore facultas eſt mediocriter frigorifica, quod uberius illitum, mammas rectas turgentes conſeruat fertur etiam ſumentibus potu ſterilitatem inducere.

Epimelis.

Epimelis, quæ unedon etiam à colonis Italicis nominatur, ſylueſtris po-

mus eſt, cuius fructus acerbitate linguam tentat, ſtomacho officit, capitiſq; dolores infert.

Epipactis, Helleborine.

Epipactis herbula ab alijs helleborina uocatur, quæ in potu ſumpta, iocinoris affectibus & contra uenena utilis eſt.

Erebinthus, Cicer.

Cicer legumentum familiare & flatuoſi ſpiritus eſt, copioſi alimenti, aluo utile, lotio mouendo idoneum, ad genituræ lactiſq; creaturam habile, muliebriaq; promouẽs. Porrò quod crium appellatur, hoc eſt, arietinum, cæteris efficatius urinam prolicit. Elixatio eius lapillos in renibus comminuit, præcipuè nigri. Reliqua uerò cicerũ ſpecies, quæ orobea uocatur, his calidior eſt, & amaritatis particeps. Sylueſtria omnibus numeris ſatiuis ſunt efficatiora.

Eria rhypara, Lanæ ſuccidæ aut ſordidæ.

Ad irrigationes cumprimis accommodatæ ſunt lanæ recens ab ouibus detonſæ, necdum à ſordibus repurgatæ, pinguetudo nanq; earum in lana ſuccida collecta, incoquendi munere butyro perſimilis eſt. Mũdata uera lana, & œſypo ſpoliata, nihil præterquam materia, excipiendis uidelicet liquoribus, idonea eſt. Cremata porrò acris eſt potẽtiæ caloriſicæ, exiccatoriæ, unà cum partium ſubtilitate. Cum humore itaque flacceſcentes hulcerum carnes maturrimè eliquat.

Erice.

Erice diſijciẽdi uiribus ad euaporandum ſine eroſione pollet, in quem uſum florem eius potiſſimum ac fõlia uſurpant.

Erinos, Ocinum aquaticum.

Erinos perhumida & aquatica herba eſt, cuius ſeminis drahmæ duæ, cum mellis drachmis quatuor illitæ, oculorum deſtillationes ſiſtunt. Finit aurium dolores inſtillatus lacteus eius liquor.

Hermodactylus.

Hermodactyli radix facta ad purgationes per ſe, & decoctum ipſius eſt. Priuatim autem articulorum doloribus in ipſo fluxus tempore dedicata, uerũm ſtomacho nimium incommoda.

Herpyllon, Serpyllum.

Serpyllũ uſque adeò calfactoriũ eſt, ut cũ menſtrua, tum lotia prouocet.

Erythrodanum, Rubia paſſiua.

Eſt uerò erythrodanum tinctorũ rubia, radix acerba et guſtui amara, cum lienem, tum iecur, tum renes ita expurgãs, ut interdum urinas etiam ſanguinolẽtas proliciat, mẽſesq; cieat, et quæ cutẽ occupãt ſordes exterat,

Eryſimum

Eryſimum, Irion.

Irionis ſemen, naſturtio ſimiliter facultate igneum et flagrans eſt, quare toſtum in fermẽto, pectus in eclegmatis lentis humoribus expurgat, duritias emollit, & latentibus deniq; cancris illitu auxiliatur.

Euzomon, Eruca.

Eruca quoq; eiuſdem cum rubia paßiua temperamenti eſt, ſed inflationes facit, quamobrem in Venerem ſtimulat. Semen lotium prolicit, ſylueſtris tamen multo quàm ſatiua efficacior eſt.

Eupatorium.

Eupatoriumcum partium tenuitate incidentis eſt potentiæ citra feruorem manifeſtum: proinde iocinoris infarctus expurgat, et adſtrictoriæ uirtutis particesq; eſt.

Euphorbium.

Euphorbium exurendi & attenuãdi cæteris liquoribus ſimilem uim obtinet.

Ephemeron.

Ephemerum non letiferum illud, ſed cui iris ſylueſtris nomen eſt, compoſitam temperaturæ facultatẽ habet eijcientem, et habitu euaporantem.

Echidna, Vipera.

Viperinæ carnes temperamento ſunt calido & ſicco uehementer, per cutem uniuerſam corporis molem repurgantes: quapropter aliquot multi elephantiaſi correpti cum in cibo, tum in potu ſumentes, ſanitati reſtituti ſunt. At quæ circa mare, alijsq; locis aridis degunt, ſitim magis inducunt.

Echinus herba.

Echinus herba eſt acerba, repercutiendi atq; exiccandi uim obtinens.

Echinus terreſtris, Erinaceus.

Erinacei terreſtris fel, defluentes capillos glutinat. Caro eius exiccata, uehementẽ habet diſtrahẽdi arefaciendiq; potentiã. Quo nomine elephantiaſi correptis, maloq; corporis habitu preditis, cæterisq; pluribus malis ſuccurrit, cutis eius deuſta, multo ualẽtius quàm uſtionis expers arefacit, acriusq; diſtrahit. Alopecijs cum pice liquida illita auxiliatur.

Echinus marinus.

Quicquid in marino echino edendo eſt, urinã trahit, & bonam aluum efficit. Teſta uerò ipſius cremata, æqualem terreſtri facultatem induit.

Echion.

Echion alij doriada, alij alcibiadion appellãt: ea ſpinoſa eſt herba, quæ non tantum ſerpentium morſus epota cum uino curat, ſed præpota etiam ab eorum morſibus tuetur.

Hepſema

Hepſema, defrutum, Sapa, paſſum.

Muſtum decoctum, quod à quibuſdam ſiræon nuncupatur, moderatam calfaciendi & concoquendi uirtutem, atq; emplaſticam inſuper abſque erroſione obtinet.

QVAE INCHOANT À LITERA Z.

Zea.

ZEa eiuſdem planè eſt cum tritico potentiæ, medium quodammodo inter calfaciendum & refrigerandum locum poſſidens, leuiter exiccat, & opplendi uim obtinet.

Zingiber.

Zingiberis radix potenter quidē excalfacit, neq; primo tamen ſtatim occurſu, ineuictæ cuiuſpiā humiditatis, et craſsioris eſsentiæ particeps eſt: ideoq; teredinibus facilè tentatur, ſed cōſtantē mordicus ſeruat caliditatē.

Zythus.

Zythus mixtæ cnoſiſtentiæ eſt, acrimoniam quandā guſtu præferens, utpote ex putredine conſtans, & frigidus ratione acidæ qualitatis: proinde ſucci etiam praui.

Zyme, Fermentum.

Fermentum etiam ipſum ex oppoſitis facultatibus temperatum eſt, aciditatis nanq; gelidæ, caloriſq; ex putredine proficiſcentis, præterea eius quæ ſalis atq; farinæ natura conſtat. Eſt igitur haud mediocriter calidum, diſtrahendiq; poteſtate præditum.

Zomos, Piſcium ius.

Piſcium recentium ius uentrem ſubducit, cum per ſe, tum uino admixto epotum: peculiariter uerò ex phycidibus, ſcorpionibus, iulidibus, percis, alijſq; ſaxatilibus molliuſculis, cum aqua, oleo, & anetho, & ſale elixis. Eorum itidem quibus teſta pro cute eſt, tellinarum, hiatularum, cochularum, & gallinacei antiqui cum ſale diutiſsime elixi, iuſculum, uentrem ſubducit. E diuerſo, gallinæ ius cohibet.

QVAE INCHOANT À LITERA H.

Hedioſmon, Menta ſatiua.

HEdioſmum calidi temperamenti eſt, & eſſentiæ ſubtilis, acre potentia, ex tertia diuaricantium à temperie claſſe, cum humiditate ſemicocta, qua in Venerem ſtimulat. Præditum item eſt amaritudine quadam, ideoq; lumbricos interimit. Acerbitatis uerò ratione non inuetera-
tas ſanguinis reiectiones ſiſtit.

Hedyſarum, Securidaca, Securinum.

Hedyſarū, quæ & pelecynus uocatur, guſtu amarū & ſubacerbum: un-
de

de ſi potetur, accommodatum eſt ſtomacho, et uiſcerum infarctus oppilationesq; expurgat.

Heliotropium, Solaris maior.

Heliotropium maius, quod & ſcorpiuron appellant, calidæ, aridæ, & detergẽtis facultatis exiſtit: Cuius decoctio pituitam expellit pariter atq; bilem, ſemen eius inſtar emplaſtri ſuperinductum, formicas, & id genus alias uerrucas exiccat.

Heliotropion minus, Solaris minor.

Heliotropium minus ijſdem facultatibus pollet, & lumbricos inſuper interficit, cum nitro, hyſſopo, & cardomomo potum.

Electrum.

Populi albæ lachrymam electrum perhibent, quæ propè flumen Eridanum deſtillans congelaſcit, aurum colore præferens: cuius uis eſt, ſi potetur tritum, ſtomachi, aluiq; fluxiones reprimere.

Hemerocalles, Lilium ſylueſtre, Bulbum.

Hemerocalles radicem habet lilio æmulam, & uiribus æqualem, neq; aliter quàm id, ambuſtis ſuccurrit.

Hemionitis.

Hemionitis cum ſtipticitate amaritatem obtinet: quo nomine cum aceto pota, lienoſis ſubuenit.

Hepar rabioſi canis.

Creditur canis rabie agitati iecur toſtum, & in cibo ſumptum, morſibus quos idem rabiens canis intulit, opitulari.

Hepar Capræ & Capri.

Capræ aſſati iocinoris deciduus aquoſus ſanguis, luſcioſos, ſi oculis inſtilletur, iuuare creditur. Prodeſt præterea dũ id coquitur & torretur, luſcioſorum oculos eius fumo uaporari. Confert idem iecur aſſum. Quod comeſtum comitiales arguit. Iecur hircinum eadem præſtare dicitur.

Hepar Lacertæ.

Tradunt lacertæ iecur exeſorum dentiũ cauis inditũ, dolorem ſedare.

Hepar Lupi.

Lupinum hebar medicamento iocinoroſo, quod eupatorio conſtat, admiſcetur.

Hepar Aſini.

Prodeſt comitialibus iecur aſininum toſtum, à ieiuno ſumptum.

Hepar Apri.

Aprugnum, aut ſi mauis dicere cluminum, recens exiccatum, ſi tritum cum uino bibatur, ſerpentium morſibus ſuccurrit.

Hepar Mergi.

Calculos poſtremo mergi iecur aridum, potumq; expellit.

Erigeron, Senecium.

Senecio mixtis conſtat uiribus, frigorifica nempè, & modiocriter diſtrahenti.

Eryngium.

Eryngium calfacit quidem, ſed non euidenter: ſiccitatis autem neque clandeſtinæ neq; exiguæ particeps eſt.

QVAE INCHOANT À LITERA Θ.

Thalaſſion hydor, Aqua maris.

THalattion hydor (aqua marina) acre, calidum moderate, exiccatorium, ſtomacho, ſi potetur, infeſtum. Aluum turbat, & pituitam trahit. Quo calido quæ extrahenda diſtrahendaq; ſunt, conſperguntur.

Thalietrum.

Thalietrum herba, uires ſiccandi abſque eroſione habet, diuitina igitur hulcera ad cicatricem perducit.

Thapſia, Ferulago.

Acris & uehementer cum humore calfactoriæ thapſia eſt, quæ de re è profundo uiolenter euellit, quodq; extraxit, diſtrahit.

Theon. Sulphur.

Sulphuri quoq; euellendi calfaciendiq; uis eſt, cum eſſentia tenui, uſq; adeò, ut aduerſus non pauca animalia uirus eiaculantia reſiſtat, præſertim turturem marinum, atq; draconem, ſiue aridũ ictui inſpergatur, ſiue cum ſaliua mixtum, ſeu pueri urina maceratum, uel cum oleo, uel melle. Quin & pſoris portentoſè ſuccurrit.

Thermus, Lupinus,

Lupinus qui edendo eſt, opplendi & obſtruendi uim habet. Ineſt illi amaritas, cum extergendi, diſijciendi, et exiccandi uiribus abſq; eroſione. Lumbricos tũ illitu, tũ potu interficit. Viſcera cũ ruta et pipere potus expurgat. Quinetiam cutis uitia extergit, & tumores deniq; ac tubera cum aceto mulſo emplaſtri more impoſitus, diſſipat. Lupinus ſylueſtris hortẽſi amarior eſt, atq; ad omnia efficacior.

Thelypteris, Fœmina filix.

Thelypteris, quam aliqui nymphæam, aut pterin cognominant, filici nõ tam forma quàm uiribus æqualis eſt: quæ cũ uino ſumpta, latos & teretes lumbricos interficit. Conceptum uiuum necat, mortuum eijcit, folia ipſius eſa aluum molliunt.

Thlapſi, Pes gallinaceus.

Thlapſi ſemen tam acrem facultatem obtinet, ut internos abſceſſus potum

tum confringat, menſesq; pellat. Per anum infuſum, coxendicis doloribus auxilio eſt, & ſanguinolenta exhaurit: atq; alioqui non tam per ſuperna, quàm per inferna bilioſos humores acetabuli menſura epota euacuat.

Thridax, Lactuca.

Gelidæ quidem ac humidæ facultatis holus lactuca eſt, non tamen extremæ, ſed ſecundum aquæ fontanæ temperaturam: Quare inflammationibus calidis confert. Eſt præterea ſiti aduerſa. Genituræ profluuium compeſcit. Ex Venereis in ſomno imaginationibus pollutiones pota coërcet. Agreſtis lactuca minorem habet quàm ſatiua cum refrigerãdi, tum humectandi potentiam, uerùm ſucculentior eſt.

Thymus.

Thymus calorificæ & exiccatoriæ uirtutis in tertio à temperatis exceſſu, tenaces ac uiſcidos humores incidit.

Thymbra, Satureia.

Thymbra ſylueſtris æmula uiribus thymi eſt: contubernalis uerò, ad omnia quidem infirmior, ſed ad edendum potior.

Thymelæa.

Ex planta thymelæa granum cnidium, quod ſemen eius eſt, colligitur, cui uiribus reſpondet. Granum cnidium.

QVAE INCHOANT À LITERA I.

Idæa radix.

IDæa radix guſtu & uiribus acerba, ad ſanginis eruptiones, et quaſcunque rheumaticas affectiones idonea eſt, ſiue potetur, ſiue extrinſecus applicetur.

ἱδρὼς, Sudor.

Sudorem per ſe quidem colligere arduum eſt, miſcetur autem in paleſtris exercitatorum ſordibus cæromati confuſis, acquiritq; multum facultatis digerentis. Proinde inflammationibus uberum cõflictatis, efficaciori ſunt auxilio, & ad extinguendum quod flagrat in ipſis conducit. Facit etiam medendis bubonibus. Quod ſi aridior uidebitur, ſubigendus eſt cum cyprino aut roſaceo.

Ixos, Viſcum.

Viſcum ex eorum claſſe eſt, quæ cum acrimonia quadam calfaciunt: eam ob cauſam uiolenter ex alto euellit, eosq; diffundit ad inſtar thapſiæ, præterquam quod illa inefficacius eſt.

Ion, Viola.

In uiolæ foliis aquea & ſubgelida ſubſtantia pluſculum pollet.

Ios, Aerugo.

Aerugo guſtu acredinem præfert, diſijcientis, repurgantis, & ſecantis naturæ: non teneræ tantum carnis, uerùm duriuſculæ etiam. Quod ſi quis copioſiori cerato puſillum æruginis confundat, medicamentum abſq; eroſione abſterſorium efficiet.

Hippocampos.

Animal marinum, perpuſillum hippocampus eſt, cuius combuſti cinis cum liquida pice, capillorum defluuia inſtaurat.

Hippolapathon, Grandis rumex.

Grandis rumex, quem hippolapathon Græcè dicũt, in paluſtribus naſcitur locis, rumici uiribus proxima.

Hippomarathron, Agreſte uel erraticum fœniculum.

Hippomarathrum canchryi nõ eſt abſimile, ualentius arefaciens quàm fœniculum. Quo quidem fit, ut aluũ lubricam ſiſtat, lapillos comminuat, & menſes proliciat. Aliud eſt hippomarathrum, cuius ſemen coriandro quidem ſimile, ſed illo imbecillius exiſtit.

Hippopotamus.

Hippopotami, hoc eſt, fluuiatilis equi teſticulus, aridus potus ſerpentium morſibus ſubuenit.

Hippoſelinon, Apium grande, & oluſatrum.

Apio ſatiuo facultate reſpõdet hyppoſelinũ, niſi quod illo eſt ignauius.

Hippuris, Equiſetum, Cauda equina.

Hippuridi cum amaritate qualitas eſt ſtiptica, ualenter ſimul & abſq; eroſione exiccat, ac proinde grandia quoq; uulnera committit, inteſtinorum ramices iuuat: & affectibus cum fluxione uino pota, medetur.

Hippophaës, Lappago, uel lappula minor

Hippophaës, uel ut alij appellant hippophæos, frutex ſurculoſus eſt, quo ueſtimenta expoliunt, è cuius redice thapſiæ modo liquor colligitur, qui per ſe, & cum eruacea farina oboli inſtar exhibitus, tũ bilem, tum pituitam expurgat. Quin uniuerſa quanta eſt planta exiccata, purgandi uim obtinet.

Iris.

Iris abunde calefacit, attenuat, abſtergit, & concoquit. Quamobrem tuſsi ſubuenit. Contumaces pectoris humores ductiles reddit, torminibus circa umbilicũ medetur: hulcera ſordida expurgat, aluum cum uino ſumpta euacuat.

Iſatis.

Iſatis ſatiua qua infectores utuntur, deſiccat pariter & aſtringit. Spatioſa itaq; ſolidorum corporũ hulcera conglutinat, & ſanguinis eruptionibus

nibus prodeſt, tumores aquoſos diſijcit. Contumacibus ex uitioſa conſuetudine hulceribus omnibus obſiſtit. Agreſtis uerò ſatis, guſtu plus euidentis acrimoniæ præfert, ideoq; quũ magis exiccet, humidis putredinibus efficaciter reſiſtit, ad cætra deterior. Sed & ſpleneticis propter uehementem potentiam utilis eſt.

Iſopyron, aut Phaſiolum.

Iſopyron, uel, ut alij uocant, phaſiolon, ſemen gerit amarũ atq; ſubacerbum. Craſſos igitur & glutinoſos humores abſtergit & incidit, ſic ut corpus contrahat & cõſtringat, quo nomine etiam quæ altius hærent, repurgat. Neq; hæmõptoicis noxium eſt.

Itea, Salix.

Arefaciendi citra morſum poteſtatem ſalicis folia floresq; obtinent: leuem adhæc conſtrictionem. Verùm his aridior paulo cortex eſt, cuius cremati cinis ex eorum cenſu eſt, quæ potenter exiccant. Clauos & formicas cum aceto extirpat.

Ichthyocolla, Piſcium gluten.

Glutinum piſcoſum opplendi & exiccandi uim obtinet. Inditur magna commoditate emplaſtris conglutinatorijs, et his quæ lepræ curandæ, & quæ ad faciei erugationem lenociniumq; faciunt.

QVAE INCHOANT À LITERA C.

Cancanus.

CAncani radix moderatam exiccandi uim obtinet, intectoriũ meatus infartiendi citra mordicationem natum. Eoq; arteriæ aſperitates lincta cum uino ſanat, pariter ſi quis eam, inſtar tragacanthæ atque glycyrizæ † ſubigat. commanducet

Cancamum.

Arabici ligni lachryma cancamum eſt, myrrhæ ſimilis, fragrans, quam ad odorem incendunt & uaporant. Virtutem habet obeſos extenuandi, detergendi, & ab infarctu meatuumq; obſtructione uindicandi.

Cadmiæ.

Cadmiæ utræq; ſpecies arefaciunt, ſed craſſioribus conſtat partibus, quæ botryitis, quaſi acinoſa, racemoſáue appellatur. Subtilioribus uerò, quæ placitis, quaſi gleboſa, eſt nuncupata. Cremata cadmia exiccãdi facultatem, mordacitatis expertem, non ſine abſterſione retinet. Hulcera caua carne replet, tam ea quæ oculos, quàm quæ reliquum corpus occupant, uerùm præcipuè humidiora in corporibus tenerioribus, nam in duriuſculis efficacium magis opus eſt.

Cacalia.

Cacalia eandem habet cum cãcano poteſtatem, æmulamq; in omnibus utilitatem.

Calamagroſtis, Gramen arundinaceum.

Calamagroſtis arefaciendi uim obtinet: quamobrẽ ſuccus decoctumq; radicum ipſius, ocularibus medicamẽtis inſeritur. Semen lotium prolicit, & ſtomacho accommodatum eſt.

Calamintha, Nepita.

Calida & ſicca temperie calamintha eſt, in tertia diſtantia, ſubtilium non ſine acredine partium, uiribus longe præſtantioribus quàm menthæ: nam inſtar ſylueſtris menthæ cenſetur. Facilè itaq; in alto hærentia, in ſummam cutem euellit. Qua de cauſa ſudores mouet, totum corpus digerit. In febrium acceßionibus, quæ circuitu fiũt, cum tremore algores ſedat. Foris cum oleo uehemẽti frictione adhibita, coxendicis doloribus ſubſidium inſigne ſi illiniatur, & prauos cutis humores exterit.

Calamus aromaticus.

Canna. *Calamus odoratus ex ſecundo calfacientum & arefacientium, à temperatis exceſſu, ſubtilioris nonnihil & aſtringentis eſt potentiæ, urinam ergo proritat. Medicaminibus deniq; ſtomachicis, & quæ iocinori mulieribusq; locellis dedicata ſunt, miſcetur. Calamus autem phragmites, abſtergendi uim habet, folia eius uiridia moderate infrigidant. Cortex combuſtus, calfacit & exiccat, in tertio ordine. Sunt qui affirment radicem eius adiectis bulbis, illitam ſpicula & ſtipites euellere.*

Campæ, Bruchi, Erucæ olerum.

Bruchi, hoc eſt, oleribus innaſcentes erucæ cum oleo illitæ, à morſu animalium, quæ ictu morſúue uirus relinquunt, tueri dicuntur.

Cantharides.

Cantharides quæ in tritico deprehenduntur, lutei coloris, obliquis zonis inſignes, aceti feruentis uapore ſuffocatæ, multiplicem uſum habent. Nam ungues ſcabioſos cum cerato eijciunt, clauos et uitia leproſa curant. Sunt autem erodendi & deurendi ui præditæ: nonnulli autem in medicamenta diuretica momentum ex ipſis adiectum exhibuerunt.

Cannabis.

Cannabis fructus flatuoſo caret ſpiritu, & exiccatorius eſt, uſque adeò ut ſemen genitale arefaciat: ſuccus eius uireſcens, ad aurium dolores ex infarctu & obſtructione natos conducit.

Canopon.

Canopum ſambuci flos eſt, de quo in hiſtoria Actes memoratum eſt.

Capnos

Capnos, Fumus terræ, fumaria.

Capnion ſiue capnos hinc ſortita nomen eſt, quod eius herbæ ſuccus nō parum lachrymas cit, ſpeciem oculorum exacuit, acris & amara eſt. Vrinam quoq; bilioſam ſtrenue promouet. Iocinoris obſtructiones & infirmitates medicatur. Stomachoq; robur inducit, & aluum emollit.

Capparis.

Capparis radix detergendi, repurgandi, incidendi, diſtrahendiq; facultatem cum quadam amaritate & acredine poſsidet. Contrahit præterea, ſtringit, & coagulat acerbitate: ac proinde lienes induratos ſanat cum potatum foris impoſita. Menſes ducit, & noxios capitis humores per os detrahit. Hulceribus malignis ac rebellibus, plurimum prodeſt, & dentium cruciatibus ſuccurrit. Tubera diſsipat et uitiligines. Vermes qui in auribus enaſcuntur, interimit. Cæterum fōlia fructusq; ſimilem quidem, ſed infirmiorem tamen obtinent potentiam.

Cardamus, Naſturtium.

Nauſturtij ſemen deurentis facultatis particeps eſt, modo ſinapi, quo nomine cataplaſmatis inſtar impoſitum, cum rubificatione exhulcerat, craſſos humores admixtis quibuſdam alijs incîdit. Herba arida ſemini uiribus ſimilis eſt, ſed humida moderatior, coq; cruda nonnnuquam editur.

Cardamomum.

Acris quoq; naturæ cardamomum eſt, naſturtio tamen non parum imbecillius, neque illi deeſt amaritas, qua ſanè uermes interficit. Et ſcabiem cum aceto exterit.

Caris.

Caris contrita, cum bryoniæ radice epota, uermes enecat.

Cancri fluuiatiles.

Cancrorum fluuiatilium crematorum cinis, pari erinaceorum echinorum, et cochlearum modo exiccat. Proprietate uerò totius ſubſtantiæ, admirando remedio rabidi canis morſibus potu, ſuccurrit. Marinorum uerò cinis uehementiore arefaciendi ui pollens, nihil à cane rabioſo demorſis cōducit, ſed uiolentius arefacare cōtendentibus prodeſt. Cæterū qui in perennibus uitam agunt fluminibus cancri Læuigati & cataplaſmatis impacti, ſpinas, & quæcunq; corpori infixa ſpicula euellunt.

Caron.

Cari ſemen calidum eſt & ſiccum, ſecundum tertium quodammodo à temperatis exceſſum. Flatus diſcutit, & urinas prolicit, neque id ſemen modò, uerùm tota etiam planta.

Carpeſium.

Carpeſium.

Cum tenuitate partiũ odoratũ eſt carpeſiũ. Ob eamq; cauſam uiſcerũ obturationes aperit, lotia promouet, renes purgatione à lapillis uindicat.

Carya, Nuces.

Nux arbor in ramulis quidem ſuis acerbitatem quandam cõtinet, inſigne uerò in calyce extimorũ glandium putamine. Quare ſuccus eorum in melle elixus medicamentũ fit, quod ori inſeruit. Cortex eius interior ſi cremetur, tenuis redditur eſſentiæ, & exiccatorius abſque mordicatione. Eſculentum porrò ipſius oleaginum promptiſſimè exprimẽdo colligitur. Quod inde fit oleũ, ſubtilibus conſtat partibus, & tumores putredinesq; diſſipãdi uirtutem obtinet. Cæterum quæ liquore aliquo condita, propter antiquitatem, flacceſcunt, extergendi habent ea quæ in cute oriuntur uitia potentiam. Nucem uerò Ponticam, leptocaryon Græcè, Latinè auellanam nuncupant, ea frigidior eſt atque auſtera, cætera magnæ nucis æmula.

Caryophyllon.

Caryophyllon perinde quaſi dicas nuciſõlium, neq; re, neq; eſſentia, no mini reſpondet, uerùm ex India arboris cuiſpiã flores ſtipulæ faciem præferentes, nigri coloris, lõgitudine digitali ſunt, fragrantes, acres, ſubamari, calorifici et exiccatorij quadantenus in tertio exceſſuũ ordine, quorum facie multiplex uſus eſt cũ in † obſonijs, tũ in cæteris quibuſcũq; medicamẽtis.

Caſſamon.

Sunt qui fructum eſſe balſami caſſamon autumant, de quo ſuperius in balſami deſcriptione egimus.

Caſſia.

Caſſia calidæ facultatis eſt ac ſiccæ, in tertio fermè ordine, partium inpenſè ſubtilium, acrimoniæ & adſtrictionis modicæ particeps. Quapropter ſimul & incîdit & diſcutit, & robur inſtrumentis præterea indit: ducit ſupreſſos deniq; menſes.

Caſtorium, Teſtes fibrorum.

Teſticulus caſtoris, quod caſtorium eſt, cũ præpollente & eximia partium tenuitate calfacit & exiccat. Qua de cauſa præter alias operationes etiam neruorum ex plenitudine humorum prognatis affectionibus congruit, perfrigerata facilime recalfacit. Foris adhibitum atq; epotum, ſic, ut nullam parti cuipiam noxam inferat, etiamſi tepidam homo perpetiatur febrim, qualis accidit in ueterno maximè, et alijs inexpugnabilis ſomniſo porib. Mouet præterea mẽſes, et locos à partu morãtes expellit. In cerebri et pulmonis affectib. ſi quis ſnffitũ eius inſpiratu hauriat, magnificè iuuat.

Caucalis

Caucalis.

Caucalis, ſunt qui daucum ſylueſtrem dicunt, calfacit uerò quemadmodum daucus, exiccat, & urinam trahit, ſaleq; ad repoſitionem conditur.

Cenchros, Milium.

Refrigerat quidem milium in diſtantia prima, arefacit in ſecunda, & ſubtilitatis poſſidet perexiguum, extrinſecus in ſacculis excalfactum, & cataplaſmatis modo impoſitum, exiccat.

Cedrus.

Cedrus alia quidem fruticoſa, iunipero ſimilis, alia arbor eſt. Vtræq; calidi & ſicci temperamenti ſunt, ſecundũ utrunq; tertij ordinis: Quæ inde emanat cedria (quo nomine cedri gaudet oleum) quartum quoque ordinem uidetur attingere, ſubtilium abunde partium, quo nomine mollẽ utiq; carnẽ prõptè et abſq; omni dolore liquat, et putrefacit, durã uerò, atq; cadauerũ arefacit, et à corruptionibus aſſerit. Pediculos, lẽdes, tineas, ſcarades, & in auribus natos uermes interficit, aliaq; infinita deſignat.

Centaurium maius.

Grandioris cẽtaurij radix guſtantibus acris, calida & ſtipticitatis terreæ particeps eſt: hinc menſtruas mulierũ purgationes prouocat, fœtum uiuum corrumpit, enecat, mortuũ extrudit, uulnera glutinat, ſanguinem excreantibus et alijs thoracis affectibus opitulatur. Centaurij minoris radix inutilis eſt, ſurculi citra mordacitatem potenter † deſiccant, quapropter ad ſingula quæ maius centaurij iuuat, accommodatæ ſunt. Decoctum inſuper eius in coxendicum uitijs infuſum, bilioſum humorem expurgat. Nonnunquam & ſanguinolenta, quum felicius iuuat. Centaurium minus. calfaciunt

Cornu.

Cornu capræ & cornu cerui crematum, dentibus nitorem adfert, gingiuas humore fluidas contrahit. Cerui cornu uino læuigatum, deinde illitum, dentes uacillantes ſtabilit. Poſt uerò uſtionem ablutum, dyſenteriam, uentrales, ſanguinis ſputationes, & morbo regio oppreſſos, curat, ſi cochliariorũ duorũ pondere ſumatur. Ocularibus inditur ſubinde collyrijs. Taurinum cornu cum aqua hauſtum, ſanguinis eruptiones cohibet. Cornu capriſſum. Ceruinum. Taurinum.

Ceraſia.

Ex ceraſij: dulcia citius ſecedunt, Auſtera ſtomacho magis conferunt. Acida quippe, quoniam incidunt, inflammatis pariter & pituitoſis ſtomachis conferunt. Gummi ceraſi arboris, arterias exaſperatas lenit calculis uexatos cum uino pota adiuuat.

Ceratonia.

Ceratonia, et fructus eius, ceratia appellata, arefaciendi et refrigeran Gummi ceraſorũ.

di uiribus pollent & dulcedinis nonnihil obtinent.

Capita Menidum.

Menidum ſale conditarum capita cremata ſiccificæ facultatis, neque ua lentis acrimoniæ ſunt. Rhagadibus itaque ſedis, & columellæ longo tempore induratæ ſuccurrunt.

Capita Smaridum, Caput Muris.

Smaridis totum caput combuſtum, capillorum defluuijs cum adipe ui
Caput muris. ſina adhibitũ bene facit. Eadem caput muris crematũ cum melle præſtat.

Caput Milui.

Caput milui aridum, deplume, quãtum tribus digitis comprehendi poteſt, cum aqua potum, dolore pedum uexatis ſubuenit.

Caput Lacertæ.

Tradunt caput lacertæ, paxillos & ſpicula euellere, formicas ſeſiles, & uerrucas anguſtiore baſi penſiles clauoſq; profligere.

Cicis, Galla.

Galla adhuc immatura & acerba omphacitis adpellata, medicamentum eſt efficaciſſimè aſtringens, eoq; exiccat & retundit, fluxiones repellit, laxa cogit, imbecillas partes conſtringit et roborat, omnibusq; fluxionum affectibus reſiſtit. Ponitur in tertio arefacientium, ſecundo uerò refrigerantũ ordine. Altera uerò gallæ ſpecies, flaua illa, & laxa, grandisq; arefacit quidem et ipſa, ſed eo minus quo minus acerbitatis obtinet. Cocta ſedis inflammationibus & procidentijs ſubuenit. Crematæ autem utræq; & aceto reſtinctæ, ſiſtendo ſanguini accommodatæ ſunt.

Cepæa.

Portulacæ ſimilis herba cepæa eſt. Sumpta in uino folia eius, ſcabieiue ficæ ſuccurrunt. Radix uerò eius cum aſparago, quem myacanthinum appellant, pota, ſtillicidijs ueſicæ, quæ oppleto urinario meatu eueniunt, remedio eſt.

Cera.

Cera tẽperata exiſtit, eoq; ad reliqua medicamenta ueluti ſubiacẽs materies adhibetur, ipſa uerò per ſe ex eorum cenſu eſt, quæ imbecilliter detergunt. Habet inſuper diſtrahentis paululum, & calidæ potentiæ.

Buccina.

Buccinorum teſta cremata potenter admodum deſiccat citra morſum, ideoq; hulceribus contumacibus & malignis congruit: contra putreſcentia uerò hulcera, cum aceto, uel uino, uel oxymelite, eiſdem utẽdum. Oleũ in quo carnes ipſorum etiamdum uiuentium elixatæ ſunt, aurium doloribus inſtillatum, opitulatur.

Cici,

Cici, Ricinus.

Vt ricini fructus expurgandi, abſtergendi, ac diſtrahendi facultatem obtinet, ſic etiam ipſius fŏlium: uerùm imbecillius, cæterum de oleo expoſitum eſt.

Cinnabaris.

Cinnabaris acres moderatè uireis & aſtrictionis nonnihil obtinet.

Cinnamomum.

Cinnamomum omnium maximè ſubtiliſsimis cŏſtat eſſentiæ partibus, neq; extremi caloris, ſed ex tertio exceſſuum ordine: neq; ſanè quicquam omnium quæ in calfaciendo eiuſdem claſsis ſunt, tantopere deſiccat, ob illam extremam partiũ tenuitatem. Eſt præterea in cinnamomorum genere quodpiam ueluti debilius, quod pſeudocinnamomum uocant aliqui.

Circea.

Circeæ radix calidæ temperaturæ eſt, et fragrantis odoris: quæ ſi cum ũino potetur, fœminarum locos expurgat, ſemen eius in ſorbitione ſumptum lac procreat.

Ciſſeris, Pumex.

Pumex non ſolum potentia, ſed ſcabritie etiam detergentis facultatis exiſtit, atq; in primis dentium. Inijcitur uerò medicamimibus quæ carne hulcera implent, & cutis uitia abſtergunt. Quod ſi cremetur, eſſentiæ quidem ſubtilioris, ſed mordax magis efficitur. Si abluatur, mordicationem exuit.

Ciſtos.

Ciſtos uel ciſſaros perexiguus eſt fruticulus, ſtipticus et leuiuſculæ frigidatis. Folia eius fruticis & germina uſqueadeò deſiccant ut, & uulnera conglutinent. Flores uehementius arefaciunt, utpote in ſecundo quodam modo gradu conſiſtentes. Inteſtinorum tormina & alias fluxiones humidas compeſcunt. Extrinſecus cataplaſmate impacti, putridis hulceribus auxiliantur.

Ciſſos, Hedera.

Hedera ex oppoſitis facultatibus cŏſtat, habet enim adſtringẽtis quippiam, refrigerãtis itẽ et acris guſtu naturæ cũ calore, Aqueæ ſubſtantiæ, et tepidæ, quum uiridis eſt, compos, cuius fŏlia cum ũino elixa, uulnera conglutinant, aduſtionibus & lienoſis conducunt. Liquor uerò hederæ medicamentum præſtat errhinon, hoc eſt, quod naribus infuſum, caput pituita euacuat, diuturnis aurium deſtillationibus reſiſtit. Acrimoniæ plus habet ipſius lachryma, pediculos interficit atq; deglabrat. Errhina.

Citrium, Malum Punicum.

Citrij mali quod & Medicum appellant, medulla acido ſapore, uel ſine qualitate eſt, cuius ſemen in tertio abceſſu refrigerat & arefacit. Cortex inexiccando ſecundum ordinem attingit, nõ tamen ita refrigerat, acrimonia præditus. Caro ipſius craſſum humorem generat, et pituitã adauget, refrigerat. Semen diſtrahit pariter & exiccat ſecunda diſtantia, fõlia arboris ſiccam & diſijcientem præferunt potentiam.

Cichorium, Intybus ſyluatica

Cichoriũ uel picris ueluti ſylueſtris ſeris eſt, ex primo refrigerãtium & arefacientium ordine. Habet præterea ſtipticitatem quandam, qua de cauſa iocinoroſis confert dyſenterijs.

Clematitis.

Clematitis, quæ ab aliquibus daphnoides, à quibuſdam myrſinoides, ab alijs polygonoides, palmites habet prolixas, ad olochœni iunciue craſſitudinem, fõliũ lauro figura et colore ſimile, arefacientis potentiæ. Fluores alui, quos διαῤῥοίας uocant, & inteſtinorũ tormina, & dentium cruciatus mitigat. Contra uenenatorũ morſus magna cũ utilitate imponitur.

Clematitis altera, Ambuxus.

Clematitis altera, arboribus, quemadmodũ ſmilax hedera circumfunditur, acrem atque adurẽtem habens facultatem. Fructus huius cum aqua potus, per inferiorem aluum pituitam bilioſumq; humorem deducit. Folia eius illita, lepras diſcutiunt.

Clinopodion.

Clinopodium excalfaciendi & arefaciendi uim obtinet, ſed nondum adurendi, uerùm in tertio fermè ordine.

Cnicus.

Cnici ſeminis non niſi ad purgationes uſus eſt: ſi quis extrinſecus adhibere uolet, tertij fuerit excalfacientium ordinis.

Conchylia.

Buccinis conſimilem facultatem habent conchylia.

Cœlia, Venter.

Ventrem mergi recens coctum, ſiue inueteratum & arefactum iuxtà prodeſſe ſtomacho ſi eſtur, aſſerunt, quemadmodum etiam de interiore uentris gallinarum tunicula ſiccata et pota perhibent: utrunq; tamen hoc mendacium eſſe GALENVS *facto periculo deprehendit. Tradit uerò ipſius quoq; Dioſcorides uentrem palumbi alitis modicè potum, per urinam calculos expellere. Muſtelæ uentriculus in potu ſumptus, adiuuans emuletum, contra beſtias uenenatas eſſe putatur.*

Coccus

Coccus cnidius, Granum gnidium.

Granũ gnidium fructus eſt, non chamælææ, ut quidam autumauerunt, ſed thymelææ, acris adurentisq; facultatis. Purgat aquam per inferna, ſi potetur.

Coccus baphicus, Granum tinctorium

Granum infectorium quoniam citra eroſionem deſiccat, amplis uulneribus competit, & neruorum uulnerationibus cum aceto & oxymelite in leuorem contritum.

Coccymelea, Prunus.

Pruni fructus, aluũ recens quidem uehementius, minus uerò arefactus ſubducit. Prunorum decocto inflammationes gutturis & tonſillarum uti liter colluuntur. Gummi arboris incidendi & extenuandi potentia conſtat, quod cum uino potum, nonnulli calculos cõfringere, cum aceto uerò puerorum impetigines exterere perhibent. Sylueſtria uerò pruna acerbiora, & ad cohibẽdam aluum aptiora ſunt. Appellatur autem hæc planta in Aſia prumnum. Pruna porrò ſatiua aßimila: ur, his, quæ nunc Damaſcena dicuntur, ut GALENVS *aſſerit.* Pruna agreſtia.

Colla, Gluten.

Gluten ſimilagineum ſiue ex polline factum, meatus opplet, & maturandi uim poßidet.

Colocynthe, Cucurbita.

Cuburbita humidi et frigidi in ſecũdo à tẽperatis abſceſſu, tẽperamẽti eſt. Eoq; tota ritu cataplaſmatis illita, feruidas refrigerat inflãmationes.

Colocynthis, Cucurbita ſylueſtris.

Colocynthis purgatoriam facultatem oppidoquam ualidam poßidet. Viridis ipſius liquor infricatus, coxendicum dolores adiuuat.

Comarus, Arbutus.

Arbutus arbor ipſa pariter cum fructu qualitatem acerbam obtinet. Memecylum autem hunc ipſum nominant. Non ſolum ſtomacho nocet, ſed capitis etiam dolores inducit.

Commi, Gummi.

Gummi exiccatoriam habet naturam & emplaſticam, atq; ob id nimirum aſperitates medicatur.

Conia, Lixiuium.

Lixiuium ueluti cineris ablutio nominatur, abſterſione & exiccatione reliquis omnibus antecellit, cum id quod ex ſiculneorum lignorum, & quod ex tithymalli cinere conficitur, ut tantũ non iam ſepticæ, hoc eſt, putrefacientis ſit potentiæ. Quod ſi calx etiam cineri adijciatur, deurens

inde reddetur lixiuium, quod πρωτόσαπρον, hoc eſt, quod primum deſtillauerit, Græci nuncupant. Eluentibus id friquenter commiſcetur pharmacis. Omnium uerò maximè uehementiſsimum eſt, quod ex ſola calce conſtituitur.

Conyza, Cunila, non paucis Pulicaria.

Tres Conyzæ ſpecies. Conyza & grandior & exilior, ſiccificæ & excalfactoriæ ſunt temperaturæ, tertio exceſſuum ordine. Proinde oleum in quo elixæ fuerint, febrium cum tremore algores per circuitum redeuntes, ſedant. Flores ſimilem effectum poſsident, quorum elixatio menſes prouocat, & fœtum eijcit. Quæ uerò in locis humidioribus naſcitur, tetriorē de ſe emittit odoris fluxum, & uires continet multo debiliores.

Copros, Stercus,

Stercus omne genus calidæ, & aridiſsimæ, atque extremæ diſtrahentis eſt potentiæ. Variat autem unumquodq; pro excernentis animalis cum temperatura, tum uictus quoq; ratione.

Copros, cynῶn, Stercus caninum.

Stercus canum, qui oſsibus paſti fuerint, deſiccatum, & cum lacte fiſſili potũ, dyſenteria laborãtibus ſuccurrit. Salubriter medicaminibus contra hulcera inueterata efficacibus miſcetur. Præter hæc melle exceptum, anginæ, tõſillarum, & glandularum inflammationibus utiliter illinitur.

Stercus infantium.

Eiſdem malis præſentiore remedio ſuccurrit puſionum oletulum, qui non excrementoſa uictus ratione utuntur.

Stercus luporum.

Stercus lupinum albidius, & quod non humi, ſed in quibuſdam uepribus fruticibusq; reperitur, colicis præſentaneo interdum eſt remedio: non ſolum epotum, ſed etiam impoſitum, uel pro amuleto alligatum. Alligetur autem uinculo è lana ouis à lupo laniatæ cõfecto, uel ex pelle ceruina.

Stercus caprillum.

Caprinus deinde fimus maiorem acrimoniam, uehementioremq; diſſipandi facultatem continet, adeò ut tumores ſcirrhi inſtar induratos, diſtrahat, illitu impoſitus, potiſsimũ in his, qui duriore ſunt carne. Baccæ caprinæ combuſtæ uehementius abſtergunt, & extenuant.

Stercus bubulum.

†erabonum Stercori bubulo uis quædam attrahendi ineſt. Morſibus igitur †ueſparum ac apum pulchre medetur. Hydropicorum corpus uniuerſum ſtercore bubulo ſub ſole delibutum, præſentaneam opem ſentiet.

Stercus

Stercus ouillum.

Fimus ouium cum aceto, uerrucis, quas formicas dicunt, & acrochordonibus, carnosarum partium absceßibus, quos Græci λοβιῶνας *appellitant, & Clauis deniq; medetur.*

Stercus columbinum.

Stercus palumbinum plus acredinis quàm reliqua habens excrementa, cum nasturtij semine corpori applicatũ, cutẽ exhulceratione rubificat.

Stercus alitum domesticorum.

Merda uerò auium contubernalium (puta gallinacei, anseris, gallinæ) cum oxymelite, uel aceto, uel œnomelite hausta, suffocantes fungos uomitu eijcit, primiq; auxilij amuletum existit, nonnulli colicis potandum ministrabant.

Stercus ciconiarum.

Sunt qui ciconiarum excrementum non nisi recta ceruice spirantibus oppitulari potu asseuerant.

Stercus murinum.

Muscerda abstergendi maiorem uim obtinens, alopecijs subuenit, & puerorum ano applicatum, ad excretionem proritat.

Stercus sturni.

Fimus sturnorum, qui oryzam comederint, abstersoriæ facultatis tantæ efficitur, ut contractas uelut ex sole maculas, quas ἐφήλεις *Græci nominant, exterat.*

Stercus crocodilorum terrestrium, & Nilo degentium.

Fimus crocodilorum terrestrium impetigines, quos ἀλφοὺς *Græci cognominant, exterit. Quemadmodũ Niliacorum albugines oculorũ extenuare creditur.*

Coralium.

Coralium lapidea quædam planta est, arboris nanque modo crescit, & in duritiẽ lapidis duratur: nõ in continente, sed in imò maris, colore rufo, lapidi simili, ualenter siccandi, & mediocriter constipandi uim obtinens. Quo quidem nomine sanguinem eiectantibus, & intestinorum torminibus pulchre conuenit.

Coris Cimex.

Cimices animalcula acris sunt potẽtiæ. Sunt qui hæc hirudines eijcere, si cum aceto potentur, literis prodiderunt.

Coris herba.

Coris herba, quã alij hypericon uocãt, acris est, boniq; odoris. Fructus eius potus, menses urinasq; prolicit, phalangiorum morsibus optitulatur. Opisthotonicis, hoc est, in scapulas rigentibus cum oleo illinitur.

Corianon,

Corianon, Corion, Coriandrum.

Corianum ſiue corion ex contrarijs conſtituitur facultatibus. ſubtilioris eſſentiæ cum terreſtri quadam amaritate exiſtit, & aquei humoris tepidi, habet etiam adſtrictionis pauculum. Quamobrem inflammationibus, & ignitis cum phlegmone ruboribus non admodũ feruentibus ſuccurrit. Teneriuſculos quoq; tumores diſijcit, adiecto quopiam huic muneri accõmodato. Seminis coriãdri uel momentũ cum paſſo arcendis lumbricis, præſenti cum ramedio bibitur. Largius tamẽ ſumptũ, mentem commouet.

Corydos, Alauda, ſiue Galerita.

Alauda, quam Græci corydon, uel corydalon uocant, auis elixa cum ſimplici iure, colicis cruciatibus ſubuenit. Profuerit autem aſſiduè et idem ipſo cum iure ueſci.

Coronopus, id eſt, Cornicis pes.

Coronopodis quoq; radix coli dolores comeſta ſanare creditur.

Coſtus.

Coſtus pauculæ quidẽ amaritudinis, plurimæ uerò acrimoniæ, & calidæ qualitatis particeps eſt. Quapropter in quibus aliquam corporis partem calfacere, uel ex profundo in ſummã cutem humorem quempiam euellere inſtituimus, ad coſtum confugiendum eſt. Vrinam itaque ciet, & menſtrua ducit, & lũbricos perimit. Habet uerò & flatuoſi ſpiritus non nihil, qua de cauſa, Venerem cum œnomelite potus ſtimulat. Coxendicum doloribus & reſolutis, & circularibus cum tremore algoribus ex oleo infricatus congruit.

Cotyledon, Vmbicilius Veneris, Acetabulum.

Vmbilicus Veneris mixtæ facultatis, refrigerantis, repercutientis, abſtergentis ue, & diſtrahentis eſt. Folia uerò eius cum radice comeſta, lapillos atterere, & lotium mouere creduntur.

Cochliæ, Limaces.

Cochliæ crematæ ſtrenuam arefaciendi uim, calfaciendi mediocrem obtinent. Contra dyſenteriam in qua, ulcera nondum putreſcunt, pluſculum opis conferunt, ſi ad quatuor cochlearum partes miſcueris, piperis albi partem unam, & gallarum partes duas. Sed quæ exuſtionis expertes ſunt totæ in puluiſculũ læuigatæ, et uentri impactæ in aqua ſubter cutem, et articulorũ in arthriticis cruciatibus, donec ultro deciderint, plurimum expediunt. Et funditus, uno uerbo, humorem quencũq; ualenter exiccant.

Crania, Cornus.

Corni arboris fructus, acerbus & ueſculentus, aluum potenter compeſcit. Folia et ſurculi ſua acerbitate impenſius arefaciunt, ita quidẽ, ut grandia

dia etiam uulnera durorum corporum conglutinent.

Crambe, Braſſica.

Braßica quæ edēdo eſt, exiccatoriæ facultatis eſt, non ſolum comeſta, ſed etiam extrinſecus impoſita, non tamen acris manifeſtè. Vulnera ob id & hulcera conglutinat extreme malefica, tumores ad digerendum contumaces, curat. Habet uerò abſterſionis nonnihil, qua lepræ medetur. Semen eius herbæ in potu ſumptum, lumbricos interficit, & potißimum Aegyptiæ. Caulium crematorum cinis deurentis eſt potentiæ, cum adipe diuturnis laterum doloribus præſenti remedio ſuccurrit. Braßica autem ſylueſtris ad omnia quàm hortenſis potentior eſt. Hinc intro in corpus impune nō ſumitur. Braßica uerò marina, guſtu ſubſalſa, et leuiter amara, uentri laxando efficax eſt.

Cratæogonos.

Cratæogoni herbæ fructus guſtantibus acrimoniam præfert, eſtq; temperatura frigidus, milio conſimilis.

Crethmon, Batis.

Crethmon unà cum exiguo amarore ſalſum quodammodo eſt, ideoq; uires abſtergendi & arefaciendi poßidet.

Crithe, Hordeum.

Hordeum calidū & ſiccum habetur in ordine primo. Habet etiam quiddam abſterſionis: lomento fabuli decorticato ad exiccandum aliquantulū efficatius, flatuoſum uerò minus exiſtit. Polenta autem multo quàm hordeum impenſius exiccat. Ptiſana præter quod liberalius humectat, magis etiam abſterſoria eſt.

Crimnon.

Quod in tritici & zeæ farina craßum & craßiorum partium eſt, Crimnon adpellari conſueuit. Nutrit ualidius quàm polenta, renititur uerò cō coctioni magis crimnon pulticula, πολτός & πολτάριος à Græcis nūcupata.

Crinos, Lilium.

Lilij flos temperamentum habet compoſitum ex ſubtili partium, terreaq; eſſentia, & aquoſa temperata. Quocirca oleum, quod ex eo cōficitur, diſtrahente et emolliente ui pollet, Muliebriumq; locorum inflāmationibus eſt idoneum. Radix & folia ſiccant, & detergunt, atq; diſcutiunt mediocriter, ideoq; ambuſtis proficiunt. Vulnerationi neruorum opitulatur cum oxymelite ſumptus eorundem ſuccus.

Crocodilium.

Crocodilij cum ſemen tum liquor facultatem calorificam, exiccatoriā, & digerentem poßidet. Lotium itaq; pariter et menſes proritant. Radix

thoracis excreationibus egregie ſubuenit. Et per nares ſanguinẽ trahit.

Crocus.

Crocus in calfaciendo ſecundum, in exiccando autem primum ſortitus ordinem, aſtringendi & concoquendi uirtute pollet.

Crommyon, Cæpe.

Cæpa ad quartum calfacientium ordinem refertur, craßioris eſſentiæ. Quapropter hæmorrhoidas applicata aperit. Habet autem etiam uim abſterſoriam, uitiligines, quos ἀλφοὺς nominant, cum aceto emẽdat & extergit, ex alopetijs glabreta pilis alcyonio citius inſtaurat. Succus ſuffuſione laborantes, uel ob humorum craßitudinem oculorum ſpeciem hebetat tam adiuuat.

Cyamus, Faba.

Faba in refrigerãdo et exiccando non procul à media temperie recedit. Caro eius abſterſionis modicæ particeps eſt: Idcirco excreationes pectoris & pulmonis adiuuat. Quoniam autem fabuli cortex cœliacis & dyſenteri cis aſtrictionis quippiam habet, integrum ipſum in poſca elixum peridoneum eſt præſidium, inflammationibus præterea & tumoribus illitum auxiliatur. Lac quoq; in uberibus ab eo linimento extinguitur.

Cyanos, Ceruleus.

Exterendo purgandi

Eſt Cyano uis & natura acrior, tum † detrahendi, tum diſijciendi ualentior quàm cinnabari. Aſtrictionis quoq; particeps eſt.

Cyclaminos, Rapum, Vmbilicus terræ.

Cyclaminus uariam poteſtatem obtinet, abſtergendi nimirum incidendi, aperiendi, attrahendi, & diſcutiendi. Ac proinde ſuccus ipſius hæmorrhoidas interrumpit, ſi oris ipſarum adgluttinetur, duritias cum alijs quæ ad eandem rem faciunt, appoſitus diſijcit. Suffuſis porrò cum melle illitus ſuccurrit, & per nares caput expurgat, tantæq; eſt potentiæ, ut eo abdomine uncto, aluum ſubducat, & conceptum interficiat. Viribus autem radix multo quàm ſuccus inferior eſt, tametſi ipſa quoq; adeò uehemeus ſit, ut eũ aqua mulſa trium drachmarũ põdere ſumpta, corporis uiſcera expurget, cutisq; uitia detergat.

Cyclaminos altera.

Eſt & alterum terræ rapum, quod ciſſanthemon uocant, cuius utique radix admodum inutilis eſt. Fructus uerò efficax, ut in potu ſumptus, ſuperiori ſimilia deſignet.

Cyminum, Cuminum.

Cyminum calfacit ſecundum tertium quadantenus à temperatis exceſſum. Lotium prouocat, & flatum diſcutit.

Cynos

Cynos batus, Sentis canis, Rubus caninus.

Rubi canini fructus haud ſegniter aſtringit, folia uerò moderatè aſtringoria ſunt: Atqui uitandum eſt illud, quod in meditullio fructus eius lanæ præfert faciem, tanquam malo arteriam afficiens.

Cyparissus, Cupressus.

Cupreſsi arboris pilulæ & turiones exiccatoriam uim obtinent, citra euidentem tamen calorem: Ac proinde grandia admodum conglutinant in durioribus corporibus uulnera, & flaccidorum putreſcentiumq; hulcerum humiditates, in profundo latentes, ſine noxa tutoq; depaſcuntur & deſiccant, inteſtinalibusq; ramicibus ſuccurrunt.

Cyperus, Iuncus quadratus.

Iuncus odoratus anguloſus, quem cyperum græcè appellant, calidus pariter & ſiccus temperamento eſt, abſque eroſione. Qua de re hulceribus quæ præminia humiditate ægre coaleſcũt, cicatricem mirabiliter inducit. Ad oris hulcera, prodeſt. Ineſt præterea cypero ſecandi quædam facultas, qua lapillos atterit, & lotia menſesq; prolicit.

Cypros.

Cypri arboris folia atq; uirgulta mixtã facultatẽ poſsident, diſcutiẽtem & ſtipticam, innoxie & citra eroſionẽ exiccatoriã. Qua propter decocto ipſorũ ambuſta cõſperſa fotaq; ſanãtur, aduerſus igneas etiam inflãmationes, & oris hulcera cõmanſa prodeſt. Lienoſis adhæc remedijs cõmiſcetur.

Cytisum

Cytiſi folia leuiuſculam diſcutiendi & tepidam facultatem obtinent, ſicuti etiam maluæ.

Conion, Cicuta.

Cicutam extremè refrigerantẽ habere potentiã omnibus perſpicuũ eſt.

Conos, pinus.

Coni quidem cum cortex tum folia uiribus pino ſunt ſimillima, acrimoniæ uerò plus efficaciæq; poſsident. Fructus autem quem ſtrobilon quidam nominant, ſi uiridis quidẽ ſit, habet cum humiditate amarorem quempiã & acredinẽ, ideoq; affectionib. pectoris purulentis, ad ſcreatus pulmonis facilè euocandos congruit. Eſculentus in aqua maceratus tantiſper dum omnem acrimoniam exuerit, temperatus minus mordax, et emplaſticus magis efficitur, etmedicamentũ deniq; aſperitati leniendæ accõmodatiſsimũ.

QVAE INCHOANT À LITERA L.

Lagopos, Leporinus pes.

Lagopus deſiccantis eſt potentiæ, qua alui fluxiones non ſegniter exiccat.

Ladanum.

Ladanum ex ciſtho Cyprio frutice, quem ladana uocant, prouenit. Ca præ nanq; ipſum depaſcentes, pinguitudinem atq; ſucculentum ipſius her bæ, barbis & fœmoribus ſuis aufferunt. Collectum uerè ladanum medica mentum eſt calidum, ſecundum à temperatis exceſſum attingens, eſſentia ſubtili, moderatè emolliens, pariterq; diſtrahens & maturans. Proinde nihil mirum quod locellorum afflictionibus peculiariter dedicatur. Præter hæc ſtipticitatis paululuum continet, quocirca fluentes capillos retinet.

Lathyris.

Lathyris tithymalli ſpecies eſt, ſunt qui ſuccũ eius pariter cũ tithymalli lacte purgare affirmẽt. Semen uerò ſumma facultate purgatoria poſſet.

Lapſane.

Lapſana comeſta uitioſum humorem generat, illita abſtergit aliquã tulum ac diſijcit.

Lapathon, Rumex.

Rumex moderate diſcutit. Rumex acidus, qui oxylapathũ uocatur præ ter digerentem uim, repercuſſoriam quandam facultatem ſortitus eſt. Semẽ rumicis, ſed potiſsimum acidi aſtringens, diarrhœis & dyſenterijs mede tur. Contrario autem modo, diuorſisq; uiribus quadantenus fõlia & ſemẽ inter ſe conſtant. Folia nanq; manducata aluum commouent, ſemen potum lubricam cohibet.

Limonium.

Limonij fructum utpote auſterum, cœliacis, et dyſentericis, et ſangui nem ſputo iectantibus, hæmoptoicisq; cum uino exhibent ad fluxum item muliebrem acetabuli menſura.

Lichen, Herba.

Lichen herba ueluti muſcus eſt, petris adnaſcẽs, quæ abſtergit, moderatè refrigerat et exiccat. Impetigines curat, et inflammationes arcet, &, ut Dioſcorides tradit, ſanguinis eruptiones comprimit.

Lichenes caballorum.

Lichenes equorum læuigatos cum aceto, comitialem morbum, & o mnium Venenatarum beſtiarum morſum ſanare perhibent.

Leontopetalon, Papauerculum.

Leontopetali radix ordine tertio deſiccat & calfacit, haliduq; digerit.

Lepidium.

Lepidium, quam & hiberida nuncupant, ex quarta calfacientium à tẽ peratis diſtantia eſt, naſturtio uiribus præterquam quod minus eo deſiccat, proximum.

Lepi

Lepis, Squama.

Squamarum omne genus potenter exiccatorium eſt, aſtrictorium item, & ſtrenue mordax. Sed æris ſquama non paulò maiorem arefaciendi uim obtinet, & ſubtiliorum magis eſt partium, habens nonnihil etiam rubiginis, præſerim ea quæ ex Cypriorum decutitur clauis, quam propter hoc Heletim tanquam clauarem uocitant. Squama autem ferri largius aſtringit & hac etiam magis ſtomomatis: qua de cauſſa ad extreme maligna bulcera præſtantior eſt. Carnem quoq; ualidius purgat & liquefacit.

Squama æris.

Squama ferri.

Leucacanthon, Spina alba.

Sunt qui leucacanthum polygonaton, neq; deſunt qui ichiada nuncupent. Eius plantulæ radix incidendi & arefaciendi facultatem habet in tertio ordine, excalfaciendi uerò in primo.

Leucas herba.

Leucas ex tertia quidem calfacientium et exiccantium claſſe cenſetur, ſed acriore qualitate redundanti præcellit.

Leucoion, Viola, uel Viola alba.

Violæ albæ, frutex uniuerſus extergit & tenui eſſentia conſtat, plus tamen flores, atquæ inter hos aridi impenſius. Idcirco menſes proritant, fœtum perimunt, & peremptum eijciunt. Verùm ſi quis eius uehementiã aquæ admixtione hebetauerit ad inflammationes etiam conferet, præcipuè uteri. Radices æqualis facultatis ſunt, niſi quatenus craſſiore, & magis terrenæ ſubſtantiæ. Cum aceto inflãmationibus ſcirrho induratis illitæ ſuccurrunt.

Leuce, Populus alba.

Populus alba, ex aquoſa, tepida, & terreſtri ſubſtantia conſtans: abſterſoriæ facultatis particeps eſt.

Libanotides, Roſmarinum.

Libanotides tres ſunt, ſterilis una, ferentes fructum duæ, omnes extergendi, incidendi, diſtrahendi, emolliendiq; uires obtinent. Quarum ſuccus melle mixtus, hebetibus ex humorũ craſſitudine oculis auxiliatur. Coronamentariæ uerò libanotidis decoctum ſuffuſos felle, potu adiuuat.

Libanotus, Thus.

Thus ordine ſecundo calfacit, primo deſicat. Habet autem minimum quiddam aſtrictionis. Cortex eius euidentius aſtringit, ſiccatq; in ſecundo à temperatis exceſſu exacte craſſioris ſubſtantiæ quàm thus, & minimè acrimoniæ compos. Vnde hæmoptoicis, dyſentericis, cœliacis, & ſtomachicis nõ modò foris applicatus, ſed intra corpus etiam ſumptus, remedio eſt. Ramus eius calfacit et exiccat tertia diſtantia. Ineſt pariter ei detergentis

Ramus eius calfacit & exiccat tertia diſtantia. Ineſt pariter ei detergẽtis naturæ nonnihil: proinde oculorum hulcera expurgat & implet.

Lignys, Fuligo.

Fuligo Combuſtarũ quarundam ſpecierum, puta thuris, myrrhæ, terminthi, ſtyracis, picis liquidæ, et cedri ueluti cinis eſt ac puluiſculus cum fumo aſcendẽs. Siccifica, terrenæ, ac tenuis eſſentiæ. Cæterũ quæ ſpeciatim ipſius ſunt differentiæ, pro cremata fiũt materia. Vſus uerò eius cũ primis commendatur in remedijs ocularibus, & honeſtandis palpebris inſeruientibus. Fuligo autem thuris cõmoditate cæteris omnibus præſtat, utpote mitior. Vehementior cõtra pini, coni, & piceæ. Quapropter ad picea, pini, tedæ, palpebras glabras, ſimulq; naſcentes alias, & ad humentes & eroſos oculorum: hirquos lachrimantesq;, ſalutaris eſt.

Ligyſticon, Liguſticum.

Liguſtici cum radix tũ ſemen adeo calfaciunt, ut menſtrua pronocent, flatusq; ſtrenuè diſsipent.

Lithargyros, Argenti ſpuma.

Argenti ſpuma medium inter metallica tenet ordinem, hinc eo ceu materia alijs remedijs mixta ſubinde utimur. Obtinet autem facultatem ſiccãtem leniter, detergentem & conſtipantem, ideoq; fœmorum intertriginibus expedit.

Lithi, Lapides.

Omne genus lapides, perinde atq; ipſæ etiam terræ, exiccandi uirtutẽ
Hæmatites. *obtinent. Cæterum hæmatites aſtringit & potenter exiccat. Cuius gratia aſperitatibus quoq; oculorũ competit, his qui nullam inflammationem ſentiunt, admixta aqua, qui inflammatione infeſtantur, cum ouo. Prodeſt ſanguinẽ ſputo reijciẽtib. potatus, hulcerũ immodicas excreſcẽtias reprimit.*

Schiſtos, id eſt, Lapis ſciſſilis, Galactites, Melitites.

Schiſtus uerò lapis conſimilem quidem habet hæmatitæ potentiam, cæ
Lactarius lapis. *terũ ad omnia imbeciliorem. Hunc Galactites, id eſt, lactarius comitatur.*
Melitites. *Melitites cuiuſdam etiam caliditatis particeps eſt.*

Myeroxos, uel Morochthos.

Lapis myeroxus ſeu morochthus, à quibuſdã leucographis appellatus, quãto ſuperioribus omnibus mollior eſt (expers enim omniũ qualitatũ eſt efficatiũ) tanto temperatior, ſubmiſsior, magisq; indolorius eſt. Quocirca in corporibus teneris cum cerato ad hulcerum ſanationem utuntur.

Iaſpis, & Iudaicus.

Subuiridis iaſpis quum potentiorem habeat facultatem, cicatrices & pterygia attenuat. Virens autem iaſpis ſtomacho prodeſt, non ſolum pro amuleto,

amuleto collo ſuſpenſus, ſed uel in annulo quoq; geſtatus: Iudaicus appellatur, renũ calculos diſſipat, qua de re τυκόλιθον *eũ recentiores nuncupant.*

Pyrites.

Pyrites ex eorum cenſu eſt, qui ſtrenue tumores, & ſanguinem in minimos globulos concretum diſſijciunt. Qui ſi fortè in procinctu non ſit, molarem eius loco uſurpant.

Phrygius.

Phrygius cũ ualida qua præditus eſt ſiccãdi facultate, ſtipticitatis quippiam & mordicationis obtinet: quo quidẽ nomine repellit ac diſcutit, coq; ocularijs miſcetur medicaminibus.

Ageratus.

Ageratus ſtipticam & diaphoreticam ſortitus potentiam, gutturis inflammationibus opitulatur.

Lapis Aſius.

Aſiæ petræ flos adeò ſubtilium eſt partium, ut flacceſcẽtes madore carnes citra eroſionem eliquet.

Gagates.

Gagates lapis admodum exiccatorius exiſtens, inflationibus diuturnis cumprimis accommodus eſt.

Magnites, Magnes.

Magnes, qui & Herculeus nuncupatur, lapis, conſimilem hæmatiti potentiam obtinet.

Arabius, & Alabaſtrites.

Arabius lapis ebori aßimilis, arefacientem uim & repurgantem poßidet. Alabaſtritæ cinerem nonnulli ſtomachicis, id eſt, cibum in ſtomacho nõ continentibus propinant. Alabaſtrites.

Smyris, & Lapilli Spongiæ.

Smyris abſtergentis eſt potentiæ, qua dentes exterit. Lapides qui in ſpongijs reperiuntur, renum lapillos confringunt. Lapides ſpõgiæ.

Lapides in Argeo Cappadociæ.

Viribus hiſce reſpondent lapides, qui in argæo Cappadociæ monte proueniunt.

Lapis Ophites.

Pari modo etiam ophites nomen obtinẽs adalligatus, cõtra uiperæ morſus utilis eſt.

Oſtracites, & Geodes.

Oſtracites, quod eſt, cruſtaceus & geodes à terreſtri, qua conſtat materia, nuncupatus, inſignem admodum arefaciendi uirtutem habere

habere feruntur, eoq; tumoribus inflammationem respiscentibus mederi

Naxias.

Naxiæ cotis scobem frigorifica ui pollere asserunt, quapropter uirgi-
uum mammas, & puerorum testiculos ne crescant nimium contrahit.

Olearea cotis.

Olearea autem cotis detrimentum, absterſorium quum sit, capillorum
defluuio, ex alopecia confert.

Lapis Hieracites & Indicus.

Lapis Hieracites et Indicus, alligati, sanguinem ex hæmorrhoidibus de-
stillantem compescunt.

Saphyrus.

Prodest contra scorpionum ictus saphyrus in potu sumptus.

Aphroselinos.

Aphroselinus comitialem morbum arcere creditur.

Armeniacus.

Armeniacus per inferna quidem aluum expurgat, sed perinfestus e
stomacho.

Lithospermon, Milium solis.

Lithospermon alij liosporon, alij uerò heraclion, Latini milium solis n
cupant, herbæ Aëtonychi (ab aquilarum unguibus appellationem sortita
semen est lapideum et candidum, quod cum uino albi coloris epotum, ren
& uesicæ lapides dissipat, & lotium prolicit.

Linospermon, Lini semen.

Lini semen caliditatis primum sortitum est ordinem, humiditatis et a
ditatis mediũ. Atqui comestũ flatus generat, etiamsi frigatur in sartagin

Linozostis, Mercurialis.

Sciendum est, quod exploratũ est semen mercurialis infricatum, corp
ris præter naturam excrescentias (quæ narphia uulgus ineruditum cogn
minat) demoliri. Semen autem uiride sit, necessum est, quo persæpe tube
cula cõfricentur. Mercuriali herbæ præcipua in deijcienda aluo uis est, se
illita, distrahendi facultatem exerit.

Litrum, Nitrum.

Litrum in medio aphonitri & salis uires obtinet. Crematũ multo sub
tiliorum partium, magisq; distrahentis potentiæ est. Intro in corpus si su
rit sumptum, crassos et tenaces humores incidit & attenuat. Porrò acrim
niæ & aridit[illegible] plus alijs habet chalastreon, à Chalestra uico Thessalo
nicæ, ubi prouenit, id appellationis sortitũ. Quamobrem ad capitis dest
lationes, & ad articulorum cruciatus litro utuntur.

Lonchiti

Lonchitis, Venerea, Lanceola.

Lonchitidis herbæ cuius ſemen triquetrum, lãceæ cuſpidi ſimile eſt, radix ſylueſtri paſtinacæ, quam daucum nominant, æqualis, urinam mouet. Eius uerò quæ ſcolopendrio reſpondet uiridia fõlia, glutinant uulnera. Sicca uerò cum aceto pota, induratis lienibus medentur.

Lycapſos, aliâs Lycopſis, Anchuſa.

Lycopſidis lycapſiúe radicem aſtringentis qualitatis eſſe, & illitam cum polenta, ſacris ignibus ſubuenire, tritamq; cum oleo inunctam, ſudores prolicere tradit Dioſcorides.

Lycion, Buxea ſpina.

Lycium ex oppoſitis genere ſubſtantijs cõſiſtit, alia quidem calida, tenuiumq; partibus, & diſtrahenti: alia terreſtri, gelida, & mediocriter aſtringente, adeò ut in ſecundo ab inculpata temperie exceſſu deſiccet. In calore uerò & frigiditate medijs adſcribitur. Ideoq; ratione abſtergendi ad diſcutiendas quæ oculis offunduntur tenebras, utuntur. Ratione uerò aſtringentis potentiæ, contra malum cœliacum, dyſenterias, hulcera extremæ maligna: ad inflãmationes deniq; propter uim diſtractoriam adhibent. Primas uerò tenet Indicum.

Lyſimachium.

Lyſimachium præpollentem habet aſtringendi uirtutem cuius ratione hulcera conglutinat, & ſanguinem, tum ipſa tum ſuccus ipſius reprimit. Pota ſubinde uel clyſtere immiſſa, dyſenteria laborantibus ſuccurrit.

Lychnis.

Lychnidis, cuius uſus corollis eſt accommodus, ſemen ſecundum excalfacientium ordinem ad unguem abſoluit.

Loros herba.

Lotus ſatiua, quam aliqui triphyllon, hoc eſt, trifolium nuncupant, detergendi ui pollet, moderatè exiccat, caliditate temperata eſt. Lotos ſatiua.
Loti agreſtis ſemen calidum eſt, ordine à temperatis ſecundo: cæterum nonnihil interim habet abſterſorium. Sylueſtris.
Aegyptiæ ſemen præter hæc ad panificium aſſumitur. Aegyptia.

Lotus arbor.

Lotus arbor ex ſubtilibus cõſtat partibus, exiccat, et modicè aſtringit. Quapropter cũ uino uel aqua epota, ſeu etiã aluo iniecta ad mulierũ fluxiones, affectusq; cœliacos accõmodatur, capillosq; defluẽtes corroborat.

QVAE INITIVM HABENT À LITERA M.

Macer.

Macer cortex eſt, qui ex India importatur. Arefacit quidem ſecundum ſiccantium ordinem tertium, in caliditate uerò & frigitate temperatus. Eſt inſuper cum tenuitate partium aſtringens. Cœ-

liacis itaq; ac dyſentericis ſalutaris eſt.

Malabathron, Folium.

Malabathri folium ſpicæ nardi uiribus eſt proximum.

Malache, Malua.

Malua, ſylueſtris quidem, diſtrahentem paululum, & emollientem leuiter habet facultatem: domeſtica uerò, quanto eſt humidior, tanto etiam uiribus inferior eſt. Semen eius in tãtum habetur ualentius inquantũ fuerit etiam ſiccius.

Mamiras.

Mamiras, ueluti paruula quædam herbæ radicula eſt, digitali craſſitudine, quæ oculorum cicatrices & albugines attenuare creditur, detergendi nimirum donata uiribus.

Mandragoras, Mandragora.

Mandragora frigida eſt temperamento in tertio ordine. Pomis uerò eius caloris quiddam & humiditatis ineſt, qua ratione ſoporem poſſunt accerſcere. Cortex uerò radicis quum ſit ualentiſsimus non tantum refrigerat, ſed etiam deſiccat: medulla autem ipſa debelior eſt.

Manna.

Manna thuris æqualem thuri facultatem poſsidet, inefficaciorẽ tamen, & paulatim aſtringentem.

Marathrum, Fœniculum.

Fœniculum tam potenter excalfacit, ut inertia calfacientium claſſe collocetur: in ſiccando uerò primum ordinem promeretur. Ideoq; lac generat, & ſuffuſos adiuuat.

Maſtiche Chia.

Maſtiche Chia calfacit & exiccat in prima à medijs diſtantia, ex partibus natura diuerſis conſtans, aſtringente inquam pariter & emolliente. Quocirca ſtomachi, uentris inteſtinorum, & iocinoris inflammationibus opitulatur. Maſtiche uerò nigrior quodammodo, quæ Aegyptia cognominatur, deſiccat uehemẽtius, & diſcutit magis, ſed minus aſtringit. Qua ratione furunculos diſcutit.

Maſtiche Aegyptia.

Melan Indicum, Atramentum Indicum.

Atramentum Indicum, autore Dioſcoride, ex clementer † refrigerantium cenſu eſt, et inflammationes œdemataq; rumpentium. Hulcera item ſordida eypurgantium.

aſtringentium

Melanteria, Atramentum metallicum, Creta ſutoria.

Atramentum metallicum, cum tenuitate partium aſtrictionis, plurimæ particeps eſt.

Melan

Melan graphomenon, Atramentũ ſcriptorũ, librariũ.

Atramentum quoq; ſcriptorium arefaciendi uim non inſtrenuam ſortitum, in poſca contritum, ambuſtis illitum ſuccurrit celerrimè.

Melanthium, Nigella.

Melanthium calfacit & exiccat tertio à temperatis exceſſu, & eſt tenui eſſentia. Hac ratione deſtillationibus à capite in ſubiectas partes ſuccurrit. Intra corpus aſſumptũ flatus alijs acrius diſcutit. Habet præterea amaritudinem quandam quo lumbricos latos enecat, extergit, & incidit. Idcirco non niſi recta ceruice ſpiritum trahentibus competit, lepras extergit, formicas exterit, & menſes cit.

Mel.

Mel calfacit et arefacit abſceſſu ſecũdo, ſummaq; abſtergendi ui pollet. Coctum non adeò acre, abſterſoriumq; efficitur, ad aluum ercernendum proritat, ſed aliàs plurimum alimenti ſuggerit. Mel uerò amarum quemadmodum Sardoum, mixtæ facultatis eſt, terreæ nempè & calfactoriæ.

Sachar,

Mel etiam ſachar, quod ex felici Arabia inuehitur, nõ tam dulce quàm noſtras eſt, ſed æqualeis uireis poſſidet, præter quod nec uentriculũ lædit, nec ſitim conciliat, ueluti noſtrum.

Melia, Fraxinus.

Melia nobilis arbor, cuius folia pota uiperarũ morſibus medentur. Cortex huius arboris crematus, atq; cum aqua inunctus, lepras eximit. Ligni uerò ramenta potu ſumpta, exitioſa feruntur.

Melilotum, Sertula campana.

Melilotum mixtæ facultatis eſt, aſtringit enim, diſcutit & maturat.

Meliſſophyllon, Citrago Apiaſtrum.

Citrago in omnibus marrubio conſimilem facultatem obtinet.

Memæcylos.

Memæcylus † corni arboris fructus ſuprà in litera C expoſitus eſt. arbuti

Meſpila.

Meſpila, quæ & tricocca dicuntur, acerbus admodum fructus eſt, & uix eſculentus, uentrem compeſcens. Germina & folia acerbiſſima ſunt.

Medion, Trifolium odoratum.

Medij herbæ radix diuerſam à ſemine facultatem ſortita eſt. Illa enim uerò auſtera eſt, & fluxus reprimit, ita ut fœminarum ex locorum deſtillatione fluxionem ſiſtat. Semen menſes concitat ſubtili nimirum eſſentiæ & incidendi facultate præditum.

Mecon, Papauer, Papauer domeſticum.

Plura ſunt papauerum genera, uerùm hortenſis, cui etiam thylacitis nomen inditum, ſemen eſui idoneum: ſi cum panibus eſtur, moderatè ſom
Papauer rhœas. *niferum eſt. Rheas uerò papauer eo quod ſemen ipſius celeriter defluat, co gnominatum, uiolentius agit quàm domeſticum: neutiquam igitur impu nè priuatim manducatur, ſed momentum largiori melle temperatum. Quod uerò calyce ſuo ueluti depreſſo & concauo atrum ſemen complecti tur, admodum medicamentoſum & exquiſite frigorificum eſt. Quod ue rò proceriore & ſqualidiore calice præditum, omnium facilè medicatiſſi mum eſt, uſqueadeò ut ſtuporem uſq; ad mortificationem inducat. Nam & ipſum & liquor eius, quem per hyperbolen & nimiam excellentiam*
Opium. *opium cognominant, extremi infrigidantium ordinis eſt.*

Mecon ceratitis, Papauer corniculare.

Papauer corniculatum uim habet abſterſoriam: qua de cauſa radicis eius decoctum potu, præſantaneo iocinoroſis eſt remedio. Folia itidem flo resq; ſordida hulcera expurgant, & cruſtas detrahunt.

Mecon Heraclea, Papauer Herculeum.

Super hæc papauer quoq; Heracleum eſt, cui & aphrodes, hoc eſt, ſpu moſum nomen eſt inditum, cuius ſemen pituitæ purgandæ natum.

Mela, Mala.

Malis omne genus humor excrementitius ac gelidus ineſt: cæterũ mol lia & exoluta, & aquoſa, frigidiora & humidiora ſunt cæteris. Dulcia, aquoſa quidem, ſed obſcurius frigida. Auſtera, dulcibus quidem frigidiora, ſed minus humida. Acida, et ipſa quidem naturæ frigorificæ, ſed impactos uentri humores incidũt. Acerba, ueluti cydonia, & mala ſtruthia, gelidam & terreſtrem temperiem ſortiti, aluũ cohibent, uulnera glutinant. Pari quoq; modo folia, ſucci, cortices q; arborum inter ſe diſcrepant.

Melea Perſicæ, Malus Perſica.

Mali Perſicæ ramuli, germina & folia uincentem habent qualitatem amaram lumbricos: idcirco læuigata, umbilico q; impacta, perimunt. Fru ctus porrò ipſius, nempè hoc quod edendo eſt perſicum, humidius & frigi dius ſecundo àtemperatis gradu exiſtit.

Melea Armeniace, Malus Armeniaca.

Mali Armeniacæ fructus, quem hac ætate prococcia indigitãt, eandem cum pomis Perſicis facultatem repræſentat.

Meon, Meu.

Mei radices calidæ ſunt tertio ordine, aridæ uerò ſecundo. Quocirca lotium menſes q; proritant. At ſi pluſculum ſumpſeris, caput tentant.

Milax.

Milax.

Milax non modò leuis, uerumetiam aſpera, arboribus ſuſq; deq; circũ uoluta, calidæ & acioris eſt potentiæ

Miſy.

Miſy ex eorum medicaminum cenſu eſt, quæ cum ualida adſtrictione cruſtam inducunt, atq; deurunt, minus tamen quàm chalcitis, ſubtilitatis beneficio erodit. Porrò chalcitim & ſory GALENVS *tradit uetuſtate in miſy permutari, à ſuperfice ſtatim inchoante mutatione.*

Molybdena, Plumbago,

Plumbago, ſpumæ argenti uiribus reſpondet, digreſſa à media temperie ad frigidius pauxillum declinat.

Molybdos, Plumbum.

Plumbum algentis eſt potentiæ, multam uerò habet ſubſtantiam humidam à frigore congelatam. Quocirca ſi triueris in pila plumbum uel cum uino, uel cum oleo ex immaturis oleis expreſſo, aut quopiam alio ſuco frigorifico, ad hulceratas pudendorũ, ſedisq; inflammationes, præſtantiſſimum erit remedium. Lamina, adhæc plumbacea lumbis geſtata Veneris inſomnia arcet. Quin & glandulas neruorum, quas ganglia appellant, tenuis plumbi bractea impoſita diſſipat. Plumbum crematum ſiccius eſt, & habet nonnihil acrimoniæ. Vbi lotũ fuerit, citra morſum exiccatorium, & hulceribus extreme malignis, præſentiſſimũ eſt remedium.

Morea, Morus.

Mori fructus maturus quidem, alui deiectionem molitur. Ad medicamenta quæ ab ore † ſtomatica dicuntur, & ad alia, quæ mediocri aſtri- † ſtomachici
ctione egent, accommodus eſt. Immaturus uerò quum aruerit, medicamentum præſtat admodum aſtrictorium. Radicis arboris cortex, quadãtenus amareſtens purgandi uiribus exuperat, ac proinde latos etiam lumbricos enecat. Folia ac germina mediam quodammodo ſubducentium & retinentium facultatem obtinent.

Myagros.

Myagri ſemen pinguè eſt, quod uerò in ſe complectitur oleaginum, oplendi præfert potentiam.

Myaces, Mituli, Murices.

Mituli piſces cremati, buccinis præſtant eadem. Peculiariter uerò eloti, ſcabricem palpebrarum, oculorumq; albugines cum melle exterunt. Caro ipſorum canum morſibus impoſita, auxiliaris eſt.

Myaros herba.

Myaron, quam aliqui melampycnon uocitant, herba ſurculacea eſt, &

Pinguis, cuius pinguitudine ſcabricies corporis læuigari creduntur.

Myelos, Medulla.

Medulla uiribus emolliendi indurata, & ſcirrhoſa corpora regnat. Primæ bonitatis prærogatiuam habet ceruina, proximã uitulina, taurorum nanq; atq; hircorum plus acrimoniæ et ariditatis ineſt. Quæ ex artuum oſſibus elicitur, pinguior & mollior eſt: ſpinalis aũt durior, ac ſqualidior.

Mycetes, Fungi.

Fungi frigidi admodũ ac udi temperatura ſunt, & ſanè inter eos ſunt, qui comeſti enecant & potiſſimũ quicunq; ex natura, qualitate putredinoſa compote, conſiſtunt.

Myos otis, Auricula muris

Auriculæ muris hiſtoriam explicauimus in uoce alſine.

Myza.

Myza arboris fructus eſt, exilior quidem prunis corpore, uiribus uerò proximus.

Myrice, Tamarix.

Myrice ſecantem & detergentem poteſtatem, citra perſpicuam deſiccationem ſortitur, accedit illi nonnulla quoq; ſtipticitas. Eamq; ſanè ob cauſam decoctum ipſius linoſis ſubuenit potum, medeturq; dentium doloribus. Fructus eius & cortex gallæ uiribus reſpondent. Cinis arboris multo exuccior eſt.

Myriophyllon, Mille folium, Supercillium Veneris.

Mille folium tanta pollet areſaciendi potentia, ut uulnera congluti net

Myrrha, ſeu Myrrhis.

Myrrha, quæ myrrhis quoq; dicitur, ſecundi eſt calfaciẽtium ordinis, partium quadã ſubtilitate annexa. Radix eius iucũdo naribus odore, guſtui dulcore blanditur, menſes prolicit, pectus atque pulmonem expurgat.

Myrrhine, Myrtus.

Myrtus, ex oppoſitis conſtat ſubſtantiæ partibus, exuperat tamen in ea frigidum terreum, neq; deeſt tenue quiddam calidum: cuius ergò areſa-
Myrtis. cit impenſius. Cæterum myrtula adnaſcens ramis ac trũco turgida (quam myrtida appellant) maiore in exiccando & aſtringendo uiribus pollet. Folia item arida ualidius quàm uiridia deſiccant. Fructus atq; ſuccus eandem habent facultatem, quum exterius illitus, tum intrò aſſumptus.

Moly, Ruta ſylueſtris.

Moly, quod rutam agreſtem uocant aliqui, nonnulli uerò armanam, Syri beſaſan, calfaciendo in tertio cenſetur abſceſſu, cum ſubtilitate eſſentiæ,

tiæ: Quare craſſos, uiſcidoſq; humores incîdit ac diſcutit, lotiaq; prolicit.

QVAE AVSPICANTVR À LITERA N.

Naocanthon

† Naſcaphthon.

NAſcaphthon, alij nacaphthon uocant, odoramentũ eſt Indicũ, aduerſus conſtrictiones muliebrium locorũ, ad ſuffitus uaporatur.

Napy, Sinapi.

Napy calfaciendo & arefaciendo in quartum uſq; receſſum peruenit.

Narduſtachys, Spica nardi

Nardi ſpicæ radix excalfacit exceſſu à medijs primo, deſiccat ſecundo: habet autem & aſtringentis quiddam ſubſtantiæ, cum acrimonia nõnulla, et amaritudine leuiuſcula: Eamq; ob cauſam iocinori & ſtomacho cõuenit. Foris porrò adhibita, uel intra corpus ſumpta, lotium proritat, uentris & inteſtinorum fluxiones compeſcit. Efficacior eſt nardus Indica, quàm Syriaca & nigrior.

Nardus Celtica, hoc eſt, Gallica.

Nardus Gallica, uires prædictæ congeneres ſortita eſt, ad cuncta tamẽ debiliores, præterquam ad ciendum lotium. Calore enim potentiore inſigni, inualida uerò aſtrictione donata eſt.

Nardus orea, Nardus montana.

Nardus, quæ in montibus prouenit, thylatitis etiam & pyritis nuncupata, uiribus memoratis eſt inferior.

Narthex, Ferula.

Ferulæ ſemẽ attenuãdi calfaciẽdiq; uim obtinet. Medulla uerò ipſius interior, adhuc aſtrictoriæ qualitatis particeps eſt: Ideoq; ſanguinẽ excreãtib. et his qui diutina ſtomachi infirmitate, alui fluoribus uexãtur, remedio eſt.

Narce thalaſſia, Torpedo marina.

Torpedo marina uiuens adhuc, dolẽtibus capite adhibita, dolorẽ ipſius ſopit, eodem illo uidelicet torpore, quo membra hominis ſolo contactu torpeſcunt. Oleum in quo uiua torpedo elixata eſt, acriores articulorum cruciatus illitum lenit. Sedem præterea procidentem coërcere hanc torpedinẽ appoſitu aſſerunt.

Narciſſus, Bulbus uomitorius.

Narciſſi radix tantum exiccat, ut uulnera etiam grandia conglutinet, uel ad pæciſiones uſq; tendinũ. Habet et abſtergendi et euocandi quippiã.

Neuras, Poterium.

Neuras, aliqui poterium nuncupant, uim arefaciendi citra eroſionem tantam obtinet, ut præciſis neruis glutinandis ſufficiat. Cæterum radices eadem potiſſimum efficatia regnant, cum impoſitæ, tum in potu ſumptæ.

Neurium

Nerium, aut Rhododaphne.

Nerium uel rhododaphne foris illitum, distrahit, intra uerò corpus sumi letale est.

Nymphæa, Nenuphar.

Nymphæa alba.

Nymphæa desiccantis est potentiæ absq; morsu. Ventris itaq; fluores reprimit, semenq; desiccat. Verùm candida radice prædita, ualentior est, adeò ut muliebri quoq; medeatur profluuio, si cum uino nigro et austero potetur. Cui uerò atri coloris radix est, habet ea quiddam absterſorium, ac proinde uitiligines, quos ἀλφοὺς Græci uocãt, aqua admixta exterit. Capillorum defluuia, illita cum pice liquida, resarcit.

QVAE INCIPIVNT À LITERA X.

Xanthion, Lappa.

Xanthion uel phasganion semen gerit distrahendi facultate præditum.

Xiris, Iris sylueſtris, Gladiolus ue.

Xiris, siue xyris cum tenuitate partium, distrahendi euellendiq;, et mirum exiccandi facultatem obtinet, præsertim semen, quod et lotium cire, & lienem induratum sanare potis est.

Xiphion, Gladiolus.

Gladioli radix attrahendi, dissiciendi, et exiccandi uiribus donata est.

QVAE ORDIVNTVR À LITERA O.

Oĕ, Sorbus.

Sorbus arbor, cuius fructus ὄα, à quibusdam οὖα, hoc est, sorba nuncupantur, astrictioria quidem facultate, sed imbecilliore mespilo est prædita.

Othonna.

Othonna alij herbæ cuiuspiam succum esse affirmant, nasciq; in Arabia ad Aegyptum: alij lapidem Aegyptiũ esse credunt. Habet uirtutem abstergendi & erodendi cuncta quæ oculis tenebras offundunt, et aciei officiunt, exterens.

Oenanthe, Labruscæ flos.

Labruscæ floris, quem œnanthem uocãt, multiplex usus est, siquidẽ potenter astringit, uentriculoq; & aluo comprimis robur indit. Cæterũ Dioscorides aliam huic potestate contrariam describit œnanthen, eoq; secundas eijcere, & urinæ stillicidio, morboq; regio mederi asserit.

Oenos, Vinum.

Vinum calidum est et siccum, in secundo excessuum ordine, sed ualde antiquum in tertio, mustum uerò in primo.

Oesypus,

Oeſypus, Lana ſuccida.

De lana ſuccida in ſermone de lanis explicatum eſt.

Olynthi, Groſſi.

Groſſi acrem habent & diſtrahentem potentiam, ratione ſucci quem in ſe continent. Qua de re elixi, duros tumores diſſipant, crudi uerò formicas & thymos expungunt.

Oloſtium.

Oloſtium cum aſtrictione exiccatoria eſt, quo nomine medēdis ruptis eo utuntur.

Omphacion, ex acerbis uuis ſuccus.

Omphacion ſuccus eſt ex immaturis uuis expreſſus, inſigniter aſtringens, & in tertio exceſſu deſiccans. Quamobrem affectibus cum fluxione coniunctis, præſertim ſtomacho cibum non continenti, ſuccurrit.

Onagra.

Onagran, ſunt qui onotheran, & qui onothurim appellant, frutex eſt arboroſus, cuius radix illita immania hulcera mitigat.

Onoma ſeu Onoſma.

Onoma, uel onomis, uel phlomitis, uel ononis, acris et amara eſt. Quare fōlia eius è uino pota, fœtus in utero interficiunt & expellunt.

Onobrychis, Opaca.

Onobrychis rarificæ & diſcuſſoriæ facultatis eſt. Panos itaq; diſſicit, ſtillicidijs urinæ medetur, & ſudores elicit.

Oni, Millipedæ, ſeu Multipedæ aſelli.

Millipedæ quæ in humetis degunt & tactæ, in gyrum ſe conuoluunt, diſtrahendi & arefaciendi uires obtinent. Quocirca cum uino potæ, mictionis anguſtiæ & morbo regio opitulantur. Angina uexatis cum melle illiniuntur. Cum roſaceo tritæ, & calfactæ in cortice mali Punici, contra aurium dolores inſtillantur.

Onyches, Conchulæ Indicæ.

Onyches teſtæ ſunt conchularum Indicarum, quæ ſuffitu adhibitæ, præfocatione uteri concidentes fœminas excitant, pariter & morbo comitiali oppreſſos. Potæ uerò uentrem turbant.

Ononis.

Ononis radix in calfaciendo tertij quodammodo ordinis eſt. Cortex eius repurgat & diſſecat: quo nomine calculos comminuit.

Oxos Acetum.

Acetum mixta refrigerandi pariter & calfaciendi poteſtate præditum, utrinq; tenuibus conſtat partibus. Vincit autem caliditatem frigidi-

tas, tanta arefaciendi facultate ut tertium ordinem abſoluat.

Oxycanthos, Oxycantha.

Oxycãthus arbor, agreſti piro figura et facultate reſpondet, cuiuſdam etiam tenuitatis particeps. Fructus uerò ipſius baccis myrti æqualis eſt.

Opos, Succus Opiumúe.

Succus tum Cyrenaicus, tũ Medicus, tum Syriacus per excellentiam opium uocantur, naturæ calidioris, & per halitum digerentes haud igna uiter. Reliquos calore & partium ſubtilitate exuperat Cyrenaicus.

Origanus.

Omnes origani ſpecies incidendi, extenuãdi, deſiccandi, calfaciendiq; potentiam ad tertium uſq; gradum referunt.

Oreoſelinon, Apium montanum.

Apium montanũ cõſimilis ſatiuo eſt potentiæ, ſed ualentioris interim.

Orobanche, Eruangina.

Orobanche aridam & egelidam habet temperiem, in ordine primo.

Orobus, Eruum.

Eruum in calfaciendo ordinem ſortitur primum, in deſiccando uerò ſecundum: & eſt guſtantibus amarum atq; ob id quidem diſſecat & abſtergit, & ab obſtructione liberat. Vberius uerò aſſumptum, ſanguineum humorem per lotium agit.

Orminon, Geminalis.

Orminon forma & calore marubio æquale eſt, modicè deſiccat atq; detergit: in Venerem igitur incitat, oculorum craßitudines cum melle illitũ expurgat, œdemata diſijcit, aculeos ſpinasq; euellit. Sylueſtre ſatiuo non parum eſt ad omnia potentius.

Oryza.

Oryza ſtipticitatis alicuius eſt particeps, qua uentrẽ leniter aſtringit.

Orchis, teſticulus canis.

Orchis herba, appellatur etiam cynos orchis, hoc eſt teſticulus canis, bulboſam & geminam radicem obtinet. Maioris quidem facultas, humida & calida, ideoq; in Venerem ſtimulat. Minoris uerò, temperamentum calidum eſt & ſiccum. Ediuerſo igitur Venerem extinguit.

Orchis ſerapias.

Orchis, (quem & ſerapiada cognominant, aliqui uerò triorchim) uehementius quàm ſuperior deſiccat. Quapropter laxos tumores diſcutit, hulceraq; ſordida & putreſcentia expurgat, herbetibus medetur. Tor refacta multo impenſius deſiccat. Quia uerò læuiter aſtringit, uentrem quoq; cum uino pota compeſcit.

Oris

Oſyris.

Oſyris herba (ex qua ſcopulæ nectuntur aut ſmegmata, quæ coremata dicuntur) amara: obſtructiones iocinoris expediens.

Oſſa.

Oſſa cremata uehementiorem habent digerendi, exiccandiq; potentiã, in primis uerò quorundam ſententia, humana. Talum quippe ſuillum combuſtum, inflationibus & ſtrophis mederi aſſerunt. Si quis oſſa deuſta propinat, comitiali morbo & articulorũ doloribus medetur. Sunt qui talum bubulum crematum labefactatos dentes conſtabilire affirment: Cũ melle uerò ſumptus, rotundos lumbricos profligit. Adiecto oxymelite lienem induratũ liquat. Leucis illitu prodeſt. In Venerem excitat. Fœmora bouis cremata, inq; potu aſſumpta, ſanguinis eruptiones, & cætera quoque alui profluuia reprimunt. Talus ſuillus.

Oſtraca, Teſtæ.

Teſtæ ex fornacibus læuigatæ, ſiccificam & abſterſoriam uim obtinent. Quocirca dentes exterunt, illitæ cũ aceto, prurigini bus, & quæ puſtulis, quæ Græce exanthemata dicuntur, & miſera pedum ualetudine laborantibus opitulatur. Cum cerato ſtrumas, abolet.

Oſtrea.

Oſtreorum teſta cremata congenerem habet cum buccinorum teſtis effectum, ſubtilioris tamen eſt eſſentiæ, fœdas itaq; faciei lituras exterit, dentes dealbat. Eadem ſi lauetur, mordacitatem amittit, humida hulcera carne implet taq; ad cicatricem perducit.

Οὖρον, Lotium.

Vrina quælibet temperamento calida eſt, & acris. Atqui humana omnium cæterorum animaliũ, præterquam maialium, imbecillior exiſtit, ualentius uerò abſtergit cuius potu in peſte quidã uſi, mortem euaſerunt. Lepris præterea & putredini obnoxijs fœtidisq; capitis hulceribus, quæ achoras dicunt, furfuribusq; medetur. Pedum attritibus nondum inflammatis opitulatur. Cæterũ urina impubis puelli, omniũ primas efficatia tenet ex qua etiam chryſocolla cõficitur. Vrina mulorum morbo articulari mederi cõuenit. Lotiũ caprinum, atq; chamelorũ uentrem ſubducit. Qua ratione aqua inter cutem laborantibus potui præbetur. Vrina hominis. Vrina muri. Caprarum. Chameli.

QVAE INCHOANT À LITERA P.

Pancration.

PAncratium ſcyllæ imaginem refert ac uires, præterquam quod ad omnia imbecillioris eſt effectus.

Paliurus.

Paliuri cũ folia tũ radix aſtrictionem habent, qua alui fluores ſiſtunt, & panos non admodũ calentes diſcutiunt. Fructus inſuper tantam habet diſſecandi uim, ut lapillos atterat, & pectoris excreationibus ſubueniat.

Panax Herculeum.

Panax Herculeus unde liquor opopanax appellatus conficitur, tertij calfacientium exceſſus, exiccantium ſecundi, emolliendi diſtrahendiq; facultatem obtinet. Radicis uerò cortex ſucco uiribus inferior eſt: habet abſterſorium quiddam, & carnem procreat. Fructus menſibus proritandis idoneus eſt.

Panaces Aſclepion, & Chironion.

Panaces Aſclepium, atq; Chironium prædicto calidiora ſunt: quapropter floribus eius & ſemine medendis hulceribus extreme malignis, & ad panos utuntur.

Papyrus.

Papyrus non cõbuſta materia quædam eſt, cremata arefaciendi uim habet, quemadmodũ & charta deuſta. Sed papyri cinis uiribus inferior eſt.

Paronychia, Vnguinalis herba.

Paronychia herba ab effectu nomen ſortita eſt, quod reduuijs quæ ad unguis radices coiunt & paronychiæ dicuntur remedio ſit. Facultas eius eſt tenuis eſſentiæ, exiccatoria, & mordere neſcia.

Pentaphyllos, Quinquefolium.

Quinquefolium in tertio à medijs exceſſu deſiccat, minimẽ acre, ob eamq; cauſam multiplicis admodum uſus eſt.

Peplos herba.

Peplon, alij papauer ſpumoſum appellant, & hic fruticulus ſuccũ obtinet, atq; tithymallorum modo expurgat.

Peplion.

Peplion, & hæc quoq; plantula ſuccũ poſſidet, prouenitq; magna ex parte maritimis locis. Cætera quidem ſuperuacua, ſemẽ uerò eius feruens, haud aliter quàm pepli ſemen expurgans.

Peperi, Piper.

Piperis radix uiribus coſto aſſimilatur: cæterum fructus arboris recẽs ſuppullulantis, piper longum eſt: ualenter cum calidum, tum humidum. Piper longum.
Qui uerò ueluti omphax, fructus quidem acerbus eſt, piper albũ dicitur, atro acrius: nam illud iam quaſi ſuperaſſatum uires quodammodo nimia torrefectione exhauſtas habet, ambo autem excalfaciendiq; uim obtinẽt.

Pepon, Caro cucumeris.

Pepon abſtergẽdi ui pollet, quãobrẽ eius ueluti caro diſcolores ceu à ſole

le contractas maculas atq; consimilia cutis uitia exterit, semen renes obturatos obstructione uindicat.

Periclymenon, Inuolucrum maius, Syluæ mater.

Syluæ matris tum semen, tum folia incidentis pariter & calfacientis sunt potentiæ, tantæ quidem, ut † quadraginta diebus pota, lotium cruen quatuor
tum proliciant, semen deficcent, lienosis & ægrè spirantibus quadraginta diebus pota, salutaris est.

Peristereon, Verbenaca.

Verbenaca hactenus arefacit, astringit, ut uulnera conglinet, & sanguinis eruptiones sistat.

Persæa Persica.

Persæa arbor est Aegyptia, cuius folia deficcandi & constipandi uim obtinent, ideoq; sanguinis eruptiones compescant.

Petasites.

Petasites tertij in arefaciẽdo ordinis est, quo fit, ut aduersus cacoẽthe, & hulcera phagedænica tantoperè usus eius commendetur.

Petroselinum.

Petroselini semen calfaciendo & exiccando in tertio censeri ordine promeretur, unà cum incidendi effectu: inde menstrua & lotia copiose promouet, & flatus discutit.

Peucedanum.

Peucedani succum & liquorem potenter calorificum, dissitientem & attenuantem usurpamus. Odorata nanq; & in potione interius sumpta, iuxtà affectibus pulmonũ ac pectoris, ex crassitudine & tenacitate humorum prouenientibus, prodesse creduntur. Porrò lienes induratos soluũt. Dentium perforatorum cruciatus, cauitati exesæ impositus liquor extemplo sopit, affectibus neruorum congruit. Radix cum adhæc, tum ad squamulas ossium abscindendas utilis est. Hulceribus dolosis & malignis oppitulatur. Excalfaciens & deficcans gradu tertio.

Peuce, Picea, teda.

Picea cũ pino similem quidem, sed temperatiorem facultatem sortitur.

Peganon, Ruta.

Ruta syluestris quarto ordine calfacit et exiccat, hortẽsis tertio. Crassos tenacesq; humores dissecat & dissicit, lotia ducit, attenuat, & flatus extrudit. Hinc Veneris impetum cohibet.

Pissa, Pix.

Pix arida distantia à temperatis secũda deficcat, minus calfacit. In liquida econtrario calor siccitati præstat, habet & nõnullam abstergendi,

maturãdi, diſtrahendiq; potentiam, & in guſtu acrimoniam. Quibus ſcabros ungues, impetigines exterũt, tumoresq; maturant duriores. Ad hæc omnia liquida potentior eſt: ut ſuſpirioſos etiam, & pectoris ſuppurationes, linctа adiuuet. Sicca uerò ad uulnera conglutinanda efficatior.

Piſſelæon, picinum oleum.

Piſſelæon liquidæ picis proles eſt, ſed hac natura ſubtiliorũ eſt partũ.

Piſtacium.

Piſtaciorum fructus commanſus, non ſtomacho tantum moderatè utilis eſt, uerùm iocinoris quoq; obſtructiones expedit, atq; in primis ſummorum, beneq; fragrantium eorũdem opperimentorum in uino elixatio, ad ſerpentium etiam morſus accommodatus eſt.

Pityides.

Pityides fructus ſunt picearũ mixtæ uirtutis, ueluti acrimoniæ et acerbitatis participes. Quare promanantib. ex pectore ſpuitionibus cõferũt.

Pityocampæ, Picearum erucæ.

Picearum erucæ ijſdem ſanè uiribus, quibus cantharides & bupreſtes præditæ ſunt.

Piceæ cortex.

Piceæ cortex ita aſtringendi facultate præpollet, ut intertriginibus & ambuſtis illitus efficaciſſimæ ſuccurrat, & alui fluorem bibitus cohibeat. Folijs ineſt uis quædam hulcerum conglutinatoria.

Pityuſa.

Pityuſan nonnulli tithymalli ſpeciem eſſe autumant, eo quod lac perinde atq; ille habeat, & ſimiliter illi repurget.

Platanus.

Platanus non multò humidiorem & frigidiorem facultatem poſsidet, hinc & folia eius uiridia inflammationibus naſcentibus auxilio ſunt. Cortex autem & galbuli ſiccioris ſunt potentiæ, ut in aceto elixi, dentiũ cruciatus leniant, aduſtiones uerò ignis cum adipe perſanent. Cortex porrò crematus, deſiccatorius magis & abſtergentior euadit, hactenus quidem, ut lepras exterat hulceribusq; perhumidis medeatur.

Pneumon, Pulmo.

Pulmo agninus & porcinus in pedibus calciamentorum attritus, ſanare credetur. Vulpinus ſale inueteratus, ſi potu ſumatur, anhelos reſtituit. Marinus recens in leuorem contritus, podagris & pernionibus proficit.

Pulmo uulpinus. Marinus.

Polemonion.

Polemonium quidam philetærion nominant, tenuis eſt eſſentiæ, & exiccatoriæ, potui igitur nonnulli in coxendicum doloribus, dyſenterijs & indurato lieni radicem eius cum uino ſalutariter exhibent.

Polium

Polium.

Polium minus, quo utimur ad antidota, in tertia eſt calfacientiũ & are facientium cenſu. Laxat igitur ab obſtructione inteſtina omnia, lotium et menſtrua trahit, grandia conglutinat uulnera uirens, aridum uerò rebelli bus inſperſum hulceribus ſubuenit.

Polygalon.

Polygalon modicè auſtera habet folia, potum, lac procreare uidetur. Temperamentum itaq; in eo imperat calidum & humidum.

Polygonaton.

Polyganotum multiplici facultate à natura donatum eſt, aſtrictione, acrimento, amaritudine, & inſuauitate quadam faſtidioſa, explicatu difficili, unde nõ admodum ad multa eſt uſui, præterquam quod radicem eius nonnulli uulneribus illinunt, & faciei neuos eadem detergunt.

Polygonon, Sanguinalis, & Sanguinaria.

Sanguinalis habet quiddam aſtringens ſed uincit in eo aquea frigiditas, in exceſſu à mediocribus ſecundo. Quamobrem flagrãtes effreni æſtu ſtomachos, gelida foris inſperſa adiuuat, quemadmodum & ſacros ignes, & feruentes inflammation es omnes lenit, quuḿ que eiuſmodi exiſtat, Profluuia retundit, ideoq; ſiccifica eſſe uidetur. Ancecellit autem in omnibus fœminam mas efficatia.

Policnemon, Putealogonthria.

Polycnemum calfacit et deſiccat in ſecundaria diſtãtia, proinde ipſum quoq; uulnera conglutinat.

Polypodium, Filicula.

Polypodium citra mordacitatem impenſius deſiccat, potu hauſtũ purgat per inferna.

Pompholyx, Bulla, Spodium, Cinerula.

Pompholyx arefacit abſq; eroſione, itaq; carnoſis atq; alijs omnib. extremè maliginis hulceribus ſuccurrit. Inditur etiam collyrijs ocularibus.

Porphyræ, Purpuræ.

Purpuræ crematæ æqualem habent oſtracis potentiam, cæterum teſtæ ipſarum in oleo decoctæ, capillos fluentes conſeruant, ſed cum aceto ſumptæ lienes turgentes ſanãt. Eædem ſuffitæ, mulieres ex uteri ſtrãgulatione concidentes excitant, ſecundasq; expellunt.

Potamogiton, Fontinalis herba, Betæ folium.

Fontinalis herba, quam Græcè potamogetona uocant, refrigerat & adſtringit proximè ſanguinali, cui uiribus reſpondet.

Poterrhion.

Poterrhion, Poterium, Neuras.

Poterij quod phrœnion quidam uocant, fruticis radices conciſæ, neruorum præciſiones & uulnera illitæ conglutinant. Quinetiam potũ herbæ eius decoctum, neruorum reliquas affectiones adiuuat.

Praſion, Marrubium.

Marrubium calefacit, ordine ſecũdo, ſed exiccat amplius, iocinoris et lienis obſtructiones aperit, thoracem & pulmonem expurgat, menſesq; prouocat. Illitum abeſtrgit a c digerit. Alioqui primaria detergendi et diſſecandi facultate præditum.

Praſon, Porrum.

Porrum prauum ſuccum generat, et acrimoniam poſsidet, ut autor eſt Dioſcorides, grauia parit inſomnia, aluo accommodatur, urinam ciet, & attenuat. Habet præterea nonnihil abſterſoriũ, quo pectoris uitia per excreationes emendat. Semen eius ptiſana decoctum, renũ inditur remedijs. Folia quadam ſunt aſtrictione donata. Qua ratione expreſſus eorum liquor, ſanguinem erumpentem reprimit.

Prinus, Ilex.

Prinus congeneres quercui uires obtinet, multo tamen eſt ualentior.

Propolis.

Propolis efficaciter calfaciendo tertiũ ſortita eſt ordinem, abſtergit ac leniter habet ſubſtantiã in ſe tenuem, & meatus obturatione aſſerentem.

Ptarmicæ, Sternutamentaria.

Ptarmicæ herbæ folia ſtertanumenta proritant. Vniuerſus uerò fruticulus uirens, ſugillata, liuoresq; alios diſijcit. Eſt etenim calorificæ & exiccatoriæ facultatis: Viridis quidem in ſecunda, deſiccata uerò in tertia diſtantia.

Ptelea, Vlmus.

Vlmus exiccantem & abſterſoriã uim obtinet, quo fit, ut uulnera conglutinet. Multo uerò amplius cortex, ſi recens faſtiolæ modo uulneribus circumligetur. Lepram cum aceto exterit. Radices eadem poteſtate regnãt, quarũ decocto fracturæ, quæ tophacia egent ſubſtantia fouẽdæ ſunt.

Pteris, Filix,

Filix exiccatoriam uim & amaram præfert. Propterea fœtus in utero interficit, & latos lumbricos enecat, quatuor drachmarum pondere in mulſa ſumpta, quoniam autem paulum habet aſtrictionis, hulceribus illita, ſine eroſione exiccat.

Pycnocomon.

Pycnocomum diſtrahentis & acris eſt potentiæ, proinde folia ipſius

panos

panos & furunculos diſcutiunt. Semen ad hæc corpori infixa extrahit. Radix flauam bilem exhaurit.

Pyrethrum, Saliuaris.

Pyrethri radix deurentem uim ſortita eſt, qua dentium perfrigeratorum cruciatus lenit, & in febrium cum tremore algoribus ſub acceßionis circuitum cum oleo infricatur, ſtupidos etiam ac reſolutos iuuat.

Pyros, Triticum.

Triticum primi eſt excalfacientium ordinis, nulla exiccandi aut humectandi inſigni poteſtate, glutinoſi etiam lentoris, et obſtructiones nõnihil ſortitum eſt.

Pityæ, Coagula aliquot animalium.

Coagulum quoduis acrem, attenuantem, diſſicientem, et nimirum exiccatoriam quoq; facultatem habet. Leporinũ uerò, comitialibus ſuccurere, ſi cum aceto potetur, traditum eſt memoriæ, & fœminarum fluxioni medetur. Lac in uentre grumoſum ſoluit cõſimiliter & ſanguinolentas pectore excreationes compeſcere affirmant. De equino autem coagulo literis mandarunt, cœliacis, inteſtinorumq; torminibus ipſum ſuccurere, Phocæ pares caſtorio uires obtinere.

Coagulum leporinum

Coagulum equi.

Phocæ coagulum.

QVAE AVSPICANTVR À LITERA R.

Rhacos, Pannus, Fragmentum ueſtis attritæ, paniculum.

REijcula quælibet (aut ſi mauis pannus) combuſta, lanea, pares lanæ crematæ ex qua texitur uires poßidet. Linteum uerò dum crematur tenuis eſſentiæ fumũ exhalat, ut deſtillationes à capite in ſubiectas partes digerat ac diſſipet, & muliebriũ locorũ recurſui ad ſuperna auxilietur: iam panniculus quilibet combuſtus proximam lanæ facultatẽ obtinet.

Rhamnus, Spina alba.

Rhamnus arefacit, diſtantia ſecunda, refrigerat in prima. Qua ratione herpetes cum ignibus ſacris non admodum feruentibus curat. Cæterum tenerorum eius foliorum uſus adhæc commendatur.

Raphanos, Radicula.

Rhaphanus tertio gradu calefacit, ſecundo exiccat: ſylueſtris autem in utroq; efficacior eſt. Amborum ſemen, planta ualentius eſt: ſugillata, igitur & cæteros liuores diſcutit.

Rheum, Rha pontica.

Rheum nonnulli rhã nuncupant, conſtat terrena, frigida, ſubtiliumq; partium eſſentia, aërea item calida & leuiter acri. Quamobrem confulſionibus, fracturis & orthopnœæ auxiliatur, liuores, quod digerendi uim

habet, exterit: Quod astringendi, sanguinem expuentibus, cœliacis, & intestinorum torminibus prodest. Vtriusq; ratione iocinorosos adiuuat.

Rethinæ, Resine.

Resina terebinthina. Resinæ omne genus calorificam habet & exiccatoriam natura facultatem. Cæterũ primas tenet terebinthina, non enim distrahit modò, sed emollit etiam, & tenuem habens insuper essentiã, eatenus abstergit quatenus scabiem exterit. Acrior quodammodo est resina tedacea, & hac quoque magis strobolina, neq; tamen quàm terebinthina magis distrahunt, neq; etiã uiolentius euellunt. Medium inter has locum tenent picea & abietina.

Pinea. Strobolina. Picea, abiegna.

Rhoda, Rosæ.

Rosarum uis atq; natura conflata ex aquea substantia, calida et adstringente atq; amara est. Flos adhuc ualidius astringit, eamq; ob causam exiccando pollet.

Rhodia rhiza, Radix rhodia.

Rhodia radix calfacit ordine secundo, tenuium partiũ & distrahentis naturæ.

Rhœa, Malum granatum, seu Punicum.

Mala Punica dulcia. Mala granata, dulcia omnia adstringentem qualitatẽ obtinent prædominantem, quapropter refrigerant & desiccant. Cæterũ dulcia minus utriusq; dictæ facultatis possident. Austera autem maiorem quidem refrigerandi uim habent, sed sicciora sunt, & stomacho minus noxia. Acida refrigerant, & ampliorem quandam incidendi facultatẽ obtinent. Acini ipsius succo astringentiores & exiccantiores sunt. Iam uerò & malicoria, quæ sidia dicuntur, his multo amplius astringunt & arefaciunt. Proximam his naturam habent Cytini, qui mali punici flores sunt.

Austera. Acida. Cytini.

Rhus.

Rhoos, qua coriarij utuntur, tum fructus, tum succus medicis in usu potissimum sunt, ualde astringentis quidem & siccificæ qualitatis in excessu tertio, abstergentis autem secundo.

Rhypos, Sordes, Strigmenta.

Strigmenta sordes ue ex ære statuarum et uasorum in palæstris in quibus largum oleũ inhæret, continens aliquid æruginis, distrahendi, & moderatè arefaciendi, emolliendiq; uim obtinẽt, atq; ob id immaturos panos disijciunt. Cæterum de strigmentis ex palæstra cum puluere et deciduo ceromate collectis, quæ πάϐι à quibusdam uocantur, iampridem de sudore traditum est. Sordeculas uerò aurium, reduuijs, optimum remedium esse perhibent.

Sordes aurium.

Quæ

QVAE INCHOANT À LITERA S.

Sagapenum.

SAgapenum ceu liquor eſt ferulæ, calidus & ſubtilis eſſentiæ. Habet autem aliquid abſterſorium, quo oculorum cicatrices exterit, ſuffu ſionibuſq; eorum accommodatur.

Salamandra.

Salamandræ combuſtæ cinerẽ nõnulli medicaminibus ſepticis, hoc eſt, putredinẽ inducẽtibus, & quibus lepræ, ac ſcabiei ſuccurritur, admiſcent.

Samſychon, Maiorana.

Maiorana calfaciẽdi & arefaciẽdi uim habet in tertio exceſſu. Conſtat ex tenuitate partium, & diſtrahente potentia.

Sandaracha.

Sandaracha deurentem, perinde atq; auripigmentũ, facultatẽ obtinet.

Sandix.

Sandix uel Siricum tenuium eſt partium, & temperaturæ exiccatoriæ nondum tamen excalfacientis.

Saprotes xylon, Caries lignorum.

Caries lignorum, potiſſimè quæ aſtrictionis particeps eſt, ueluti ulmus, humida expurgat hulcera, & carne implet.

Sapon, Sapo.

Sapon abſterſoria facultate prædita eſt.

Sarcocolla.

Arboris in Perſide naſcẽtis lachryma ſarcocolla eſt, quæ uim et naturã habet opplẽdi, citra eroſionẽ deſiccãdi, atq; ob id uulnera cõglutinare potis eſt.

Saxifrages, Saxifraga.

Saxifraga urinam prolicit & calculos diſſipat.

Satyrion, Triphyllon. Trifolium.

Satyrium, uel ut alij nuncupant trifolium, temperaturam habet humi dam & calidam, et ſpirituoſum eſt. Quamobrem ad Venerem incitat. Tra dunt aliqui idipſum cum uino aſtringente hauſtum, non niſi recta ceruice ſpirantibus ſuccurrere. GALENVS *libro de Theriaca, triphyllum in quit, hyacintho ſimile eſt, aëre prægnans & intumeſcens, ſemen habet ſylueſtri cnico ſimile: Elixæ huius herbæ decoctum phalangij aut uiperæ morſui, ſi eo foueatur, opitulari. Sano autem eadem potio exhibita, conſi milem affectum his, qui ab aliquo horum demorſi ſunt, inducit.*

Saura, Lacerta.

De lacertæ iocinore ac capite, ſuo explicatũ eſt loco, uniuerſa autem diſſipata & impoſita, ſcorpionis ictibus remedio eſt.

Selinon, Apium.

Apium tanto calore prædituꝫ eſt, ut lotia, muliebreſq; purgationes prouocet, flatulentos ſpiritus extinguat, atq; ſemen potißimum.

Seris, Cichorium.

Seris holus ſubamarum eſt, frigidi admodũ ac humidi temperamenti, ſed aſtrictoriæ quoq; qualitatis eſt particeps.

Seriphum.

Seriphum calfaciendi in ſecundo exceſſu, arefaciendi in primo facultate præditum eſt, abſinthio reſpondens, præterquam quod nõ æque ut illud acerbeſcit & aſtringit, impenſiusq; calfacit, & lumbricos interficit. Stomacho nonnihil infeſta.

Seſeli.

Seſelis cum radix, tum & maximè quidem, fructus tanta cum partiũ, quibus conflata eſt, ſubtilitate ui calfactoria pollet, ut urinam cieat, aduerſum comitialem morbum & orthopnœam opem confert.

Sepiæ teſta.

Sepiæ teſta conſimili quidem oſtreo prædita eſt potentia, ſed tenuiori bus conſtans partibus, abſtergens. Qua de cauſa ſi cremetur cum ſale foßili, oculorum ungues extenuat. Inuſta uerò & infricata ficoſim exterit, & cutis uitia labesq; detergit.

Seſamoides.

Seſamoidis candidi ſemẽ, calfaciendo, abſtergẽdo, rũpendoq; triũphat.

Seſamum.

Seſamum pinguitudinis pluſculum, uiſcoſiq; lentoris non parũ cõtinet. Eam ob rem opplendi, emolliendi, & calfaciendi non in ſummo uirtutem obtinet.

Seps, Lacerta chalcidica.

Seps, quam aliqui lacertam chalcidicam appellauerunt, in uino bibita, à ſe illatis mordicibus ſuccurit.

Sialon, Saliua.

Saliua hominis ieiuni potenter diſtrahit, ſeu diſſipat et abſtergit. Quo circa infantium impetigines illita exterit, furunculos concoquit, cum triti co nimirum ore præmanſo impoſita, ſugillata abolet: homicidisq; feris omnium aduerſißimum eſt.

Sideritis.

Sideritis Heraclea, quæ & helxine dicitur, explicata eſt. Sed Achillea ſideris ſuperiori uiribus eſt non diſſimilibus, niſi quod aſtrictione exuperat: Idcirco fluidis adfectionibus oppidoquam competit.

Sideros

Sideros, Ferrum.

Ferrum aqua ſæpenumero extinctum, inſignem ſuam uim ſicciſicam in ea deponit, pota idcirco lienoſis expedit. At ſi in uino candens ferrum extinguatur, cœliacos id uinũ, & inteſtinorum tormina, cholericoſq; ſtomacho diſſolutos, perſanat.

Sicyos, Cucumis.

Cucumis qui edendo eſt uiridem colorem præfert, refrigerendiq; et humectandi facultatem in ſecundo exceſſu. Caro eius feruidas mittigat inflãmationes. Semini abſtergendi & incidendi facultas ineſt: Quocirca urinas cit, & corpori uenuſtatem & nitorem conciliat. Siccus arefacit in ordine primo, ſed maior abſtergendi uis cum ſemini tum radici, ineſt.

Sicyos agrios, Cucumis ſylueſtris, Elaterium.

Elateriũ uulgò dictus eſt, qui è ſylueſtris cucumeris fructu exprimitur liquor. Radicis uerò foliorumq; ſuccus, haud diſparem quidem elaterio facultatem, ſed debiliorem ſortitus eſt. Radix abſtergit, diſcutit, atq; emollit: ſuccus non impotenter exiccat.

Sillybon.

Sillybum plantula ſpinoſa eſt, foliis chamæleonem candidum referens, eſculenta interim. Radicis liquor drachmæ unius pondere cum mulſa ſumptus, uomitiones prolicit.

Silurus.

Silurus ſale inueteratus, ſalſus ue atq; deglutitus, fauces humidas expurgat: ad modum cataplaſmatis impoſitus, ſurculos euellit.

Silpha, Blatta piſtrinaria.

Blattæ, quæ circa molas & in piſtrinis reperitur, interanea elixa & cõtrita, aurium doloribus medentur.

Silphium, Laſerpitium.

Laſerpitium inſigniter calfacit & flatus creat, et cõcoctioni renititur. Exterius corpori applicatum, efficacius agit, præcipue laſer, attrahẽdi, expurgandi, & excreſcentias molliendi uiribus pollens.

Siſon.

Siſon calidum guſtu ſubamareſcit, lotia maturat, concoctionem iuuat, mulierbria concitat, & interaneorum oppilationes recludit.

Sion.

Sium excalfacientis eſt potentiæ, urinas mouet, diſtrahit, calculos in renibus confringit, & menſes propellit.

Siſaron, Siſer.

Siſari radix elixa ſtomacho ſalutaris eſt, uires eliciẽdi urinas, ſecũdoq;

excessu calfaciendi obtinet. Semen tenuium partium est, & discussorium, & præpotens. Quamobrem singultientibus, tormine circa umbilicum laborantibus cum uino propinatur.

Sisymbrium.

Sisymbrium, quod & cardominen nũcupant, eo quod cardamo præferat quippiam simile, aridum quidem calfacit & desiccat, ordine primo: udum uerò secundo.

Scammonia, Colophonium.

Scammonia calfacit, discutit, & bilioſos humores abstergit, sed potissimum eius liquor, qui et panos digerit, conceptus appositu interficit, lepras abolet. Diuturno capitis dolori cum oxyrhodino magna cum utilitate inspergitur. Radix ipsa per se pota, tum eius etiam decoctum repurgat. Cum admixtione uerò aceti polentæq; hordeaceæ decocta, coxendicum doloribus cataplasmatis superinducitur.

Scandix.

Scandix è sylueſtrium holerum censu est, calidæ & siccæ facultatis secundo excessu. Vrinam ducit, & uiscerum obstructiones aperit.

Scingus, Terreſtris Crocodilus.

Quæ propinquæ scingi renibus carnes sunt, in potu sumptæ mentulã arrigere, et Venerẽ accẽdere creditur. Contrariã affectionẽ lactucæ semẽ cũ aqua potũ inducit, hoc est, Veneris cupiditates extinguit. Idem præstat lẽtium elixatio cum melle.

Scilla.

Scilla incidit calfacit, & desiccat ordine secundo. Satius autem fuerit eam assam aut elixam sumere.

Scolopendra, Centipes ue marina.

Centipes marina, quã σκολόπενδραν uocãt, oleo elixa et illita, glabretã inducit. Combusta uerò pruriginem quoq; excitat.

Scolopendrion.

Scolopendrion asplenon est.

Scolymon, Carduus.

Carduus calfacit & exiccat classe secũda. Radix in uino elixa potaq;, graueolentem urinam copioſe eijcit, hircumq; alarũ, uniuersiq; corporis uirosos odores emendat.

Scordion.

Scordium multiformes potentias sortita est, quoniã simul amarũ, acerbum, & acræ est. Expurgat itaq; pariter et calfacit uiscera, urinam, mulie briaq;

briaq; promouet, omnia perfrigerata calore inſtaurat, uulnera coglutinat, ſordidaq; expurgat, Aridum ad cicatricem perducit illitum.

Scorodon, Allium.

Allium excalfacit & arefacit quarta diſtantia. Sylueſtre quod ophioſcordon, tanquam anguinum allium nuncupant, efficacius quàm ſatiuũ eſt.

Scorodopraſon.

Scorodopraſum porri & alij guſtu mixtas refert qualitates, pariter atque uires.

Scorpioides, Scorpion.

Scorpioides calfaciendo tertium, deſiccando ſecundum ordinem ſortitur.

Scorpius terreſtris, & marinus.

Scorpius terrenus, crudus impoſitus, uel toſtus in cibo ſumptus, contrà proprios ictus præſenti eſt remedio. Scorpionis uerò marini fel, ſuffuſionibus oculorum ſubuenit

Scoria, Recrementum metallorum.

Scoria (hoc eſt metalli cuiuſuis recrementum) quælibet impenſè deſiccat, cum primis ferri, quod decoctum atq; cũ aceto læuigatum, auribus ſuppurantibus prodigioſum eſt remedium: ijs etiam qui aconitum hauſerũt, ferri ſtercus cum aceto mulſo potum, ſuccurrit. Stercus plumbariũ plumbi uiribus reſpondet, uehementius tamen aſtringit. Scoria plumbi.

Smilax, Taxus.

Smilax uel cactus uenenoſæ facultatis arbor eſt.

Smyrna, Myrrha.

Myrrha calfaciẽdo, et deſiccando, in ſecundo cenſetur exceſſu. Capitis igitur uulnera, ſi illiniatur, glutinare. Ineſt etiã quidam amaror, quo lumbricos, fœtusq; occidit, abſtergit præterea, quo nomine ocularibus collyrijs inſeritur, & humores pectori impactos expurgat, ſic ut fauces nõ exaſperet. Myrrha bœotica uires calfaciendi, emolliendi, & diſſoluendi obtinet. Myrrha Boetia

Smyrnium.

Smyrnium ſunt qui hippoſelinum quaſi equapium, qui apiũ ſylueſtre nuncupant, calfacit & exiccat, tertio ordine. Apio duntaxat ualentius, petroſelino debilius, urinas igitur mẽſesq; agitat.

Sonchus, Cucurbita aſpera.

Sonchus acerbeſcit pariter & manifeſto refrigerat, quum uel eſtur, uel corpori inducitur. Arefactus, mediocrem calfaciendi uim induit.

Sparganion

Sparganion.

Sparganio quoq; uis & natura deſiccandi eſt.

Spartos, Geniſta.

Spartus lentus frutex quo uites uinciunt: huius ſeminis cũ floribus oboli quinq; in aqua mulſa epoti, purgant per ſuperna, ueratri candidi modò ſine periculo. Semen ſcorſim deiectionem molitur, uirgultula eius coxendicis doloribus opitulantur.

Speclarion, Lapis ſpecularis.

Speclarium, aliqui per ph, ſpheclarion ſcribunt, quod eo uitri uice in feneſtris nonnulli utantur: qua de cauſa diaphanes quoq; id eſt, pelucidum à claritate appellatur: ſubſtãtia gypſoſum habet crematis teſtis, ſiue oſtreis ſimilem potentiam.

Spongos, Spongia.

Spongia noua maris etiamdum odorem ſpirans, cum aqua uel uino uel poſca ſuperinducta, uulnera conglutinat. Cremata acris eſt ac digerit. Cum bitumine liquidáue pice combuſta et applicata, exigue ſanguinis eruptiones cohibet.

Spodion, Cinerula.

Spodium congenerem habet cum pompholyge potentiam.

Staphylinus, Paſtinaca.

Paſtinaca urinam agit, menſes ſolicitat, præcipuè radix & ſemen. Folia autem abſtergendi ui prædita, affectionibus phagedænicis uitibus uiridia cum melle ſalutaria ſunt. Paſtinaca autem ſylueſtris, ad omnia ſatiua eſt potentior.

Stachys herba.

Stachys frutex ſpicatus, marrubio æqualis, calfacientium tertij ordinis eſt, eapropter muliebria ducit, & fœtus occidit, & muliebres à partu locellos morantes expellit.

Steata, Adipes.

Adipes omnes hominis corpus pariter humectant & calfaciunt: pro diuerſa uerò animantium temperatura, earundem facultas quoq; uariat. Suillus igitur adeps nulli eſt in humectando ſecundus, uicinamq; oleo ſortitur poteſtatem: Quare etiam eroſiones obtundit. Caprillus aridioris naturæ eſt, ocyusq; congelaſcit: Qua ratione ad mitigandum recti inteſtini morſum, ipſum per ſedem inijcimus. Anſerinus calidior, ſubtiliorumq; partium eſt. In medio horum adeps gallinaceorum atq; gallinarum exiſtit. Leonum adeps omnium facilè calidiſſimus eſt, tenuiſſimisq; eſſentiæ partibus conſtat, ac proinde præ cæteris digerit. Bubulus

Adeps ſuillus.
Caprinus.
Anſerinus.
Gallinaceus.
Leoninus.

mediam

mediam inter ſuillum et leoninum temperaturam ſortitus eſt. Vrſinus
capillorum ex alopecia defluuijs medetur. Vulpinus
aurium doloribus quemadmodum uiperarum pilos abolere & oculorum ſuffuſiones prohibere literi eſt proditum. Porrò
in omnibus calidior ſemper ac ſic cior eſt marium, atq; horum magis teſticulatorum, quàm reliquorum. Sæuum quoruncunq; pecudum inueteratũ temporis diuturnitate, ſeipſo reditur calidius.

Vrſinus.
Vulpinus.
Viperinus.
Maſculi.

Stimmi.

Stimmi præterquam quod deſiccat, aſtrictionis etiam particeps eſt, quapropter ocularibus confunditur collyrijs.

Stœbe herba.

Stœbes cũ ſemen, tũ folia aſtricturia facultate donata, deſiccant in tertio exceſſu. Qua ratione uulnera peringentia quæq; conglutinant, eorũq; elixatio inteſtinorũ torminibus, ſanguinis eruptionib. et auribus purulentis auxiliatur. Oculos præterea ex percuſſu ſanguine ſuffuſos illita iuuãt.

Stœchas.

Stœchàs obſtructiones recludit, craſſa attenuat, extergit, & exta omnia, totumq; animalis habitum corroborat.

Stratiotes aquaticus.

Stratiotes, qui in humidis naſcitur locis, frigorificam uim obtinet: Terreſtris uerò nonnihil aſtrictionis habet, qua hulcera conglutinat. Nonnulli eo ad ſanguinis eruptiones compeſcendas, atq; ad fiſtulas, utuntur.

Strychnon, Solanum.

Solanum, hortenſe eſculentum, aſtringit & refrigerat exceſſu ſecundo. Cæterum cui nomen eſt Alicacabum, facultate hortenſi ſimile, fructum gerit ciendæ urinæ idoneum, uuarum acinis neutiquam abſimilem.

Strychnon hypnoticon, Solanum ſomnificum.

Solani uerò ſoporiferi radicis cortex, in uino drachmæ inſtar ſumptus, ſomnum accerſit. Semen uim proritandi urinam obtinet, ex tertio frigorificorum ordine. Proinde ſi plus duodecim corymbis hauriatur, furorem adſciſcet.

Strychnon manicon, Solanum furioſum.

Quarta ſolani ſpecies (furioſi nomine gaudens) ad medicinas quæ intra corpus ſumuntur, inutile eſt, exterius autem illitum cataplaſmatis inſtar imponatur, hulcera depaſcendo ſerpentia curat. Exceſſu ſecundo deſiccans & refrigerans.

Strypteria, Alumen.

Alumen omne uehementer aſtringit & attenuat, reliquis tamen ſubtilius exiſtit, quod appellatur ſciſile: proximum eſt rotundum & ſtraga

lotes. Spiſſum admodum eſt. Liquidum Placitis, & Plinthitis nuncupatum.

Styrax.

Styrax calfacit, emollit & maturat: quocirca tuſsibus, deſtillationibus à capite in ſubiectas partes, & coryzis deniq; ſuccurrit. Fœminarum purgationes ducit bibitus & applicatus.

Syca, Ficus fructus.

Ficus aridæ, caliditate ſua ſecundum ordinem attingunt: pinguiores, duros tumores ualide ad maturationem ſollicitant. Guſtu acriores abſtergunt, ac digerunt. Decoctum ipſarum melli æquale quod ſircon plerique nominãt, uiribus melli reſpondet. Iam uirides imbecillioris ſunt potentiæ, utræq; tamen aluum ſubducunt. Ficus autem caprifici acri & diſcuſſoria poteſtate donati, perinde atq; ex ſatiuis groſſuli ſunt.

Syce, Ficus arbor.

Ficus arbor calidam & ſubtilem temperaturam ſortita eſt, adeò ut liquor eius, & foliorũ ſuccus nõ uellicet modò uel excellenter abſtergat, ſed exhulceret etiam, ora uaſorũ aperiat, & uerrucas (quas μυρμηκίας dicũt) diſsipet. Quin et purgandi uis fico arbori ineſt. Syluestris aũt ficus, quam caprificum indigitant, ad omnem uſum efficacior eſt domeſtica.

Sycomorus, Ficus Aegyptia.

Sycomori fructus nihil alimẽti præſtat, ſtomachoq; noxius eſt. Liquor uerò ſycomori emollit, uulnera committit, & tumores diſtrahit. Bibitur illiniturq; contra ſerpentium ictus, duritie infeſtatos lienes, ſtomachi dolo cares febriumq; horrores.

Symphyton petræum, Conſolida.

Symphyton petræum ex oppoſitis uiribus cõflatum eſt, partim enim incîdit, ut pus in pectore & pulmonibus contentum, reneſq; expurgat: partim conſtipat ac contrahit, ut ſanguinis excreationibus, conuulſis, ruptis, fluxionibus fœminarũ rufis, inteſtinorumq; ramicibus, medeatur. Obtinet ad hæc calidam humiditatem, qua ſitim arcet, & arteriæ lenit aſperitates.

Symphyton mega, Conſolida maior

Symphytum alterum, nempè grãdius, uiſcidum quendam lentorem & mordicationem obtinet, ſcyllæ ſimile. Vtantur eo ad quæ petræo.

Sphondylion, Herba rutinalis, uel Verticillum.

Sphondylij fructus atq; radix, acrimoniam habent, & incidendi facultatem, ſuſpiriioſis itaq; & comitialibus, regioq; morbo ſuccurrunt. Cæterum radix eius circumraſa, fiſtulis impoſita, callos earũ tollit. Floris ſuc-

cus

cus in † aures contra diuturniora hulcera inſtillatur. aluum

Schinos, Lentiſcus.

Lentiſcus ſecundum omnes ſuas partes deſiccat ſecundaria diſtantia completa, in caliditatis uerò frigiditatisq; qualitate medium quadãtenus locum obtinet, eo uſq; aſtringens, ut aſtrictione ſucco hypociſtidis propè admodum accedat.

Schœnu anthos † Iunci odorati flos. lentiſci

Iunci odorati flos calfaciendi mediocrem, aſtringendi minorem facultatem obtinet, neq; à tenuibus eſſentiæ partibus alienus eſt. Quibus urinam prolicit, menſes proritat, et ab oppilationibus liberat, tum in ſuffitibus, tũ potionibus, tum in cataplaſmatis adhibitus. Flore magis aſtringit radix, hac uerò ille calidior eſt.

Schœnos, Iuncus rotundus odoratus.

Rotundi odorati Iunci læuis geminæ ſunt ſpecies. Sed oxyſchœni appellatæ fructus ſomnum conciliat, minus uerò oligoſchœno, caputq; tentat ac afficit. Ambæ ſi frictæ cum uino potentur, uentris fluores exiccant, & muliebrè profluuium cohibent.

Sory.

Sory miſyi efficacia reſpondet, multo craſſioribus tamen illo conſtat partibus.

QVAE INCHOANT À LITERA T.

Tarichorum piſcium caro, † Thynnorum ſalſura. Tarichorum

TArichorum ſole inaceratorum caro acris eſt, et exiccatoria quam ob cauſam à preſtere uipera demorſis per quam plurimum eius eſui præbetur, uinumq; inſuper largius ingurgitatur, & citatur uomitus. Ad drimyphagias, qui acrium eſus eſt, congruit. In modum porrò cataplaſmatis aduerſus canum & aliorum ſerpentium morſus utiliter illinitur.

Taurocolla, Tauri gluten.

Taurocolla (quaſi taurinũ glutinum dicas, ſunt qui xylocallam, id eſt, ligni glutinum uocant) ex boum coriis cõfecta, imperſe abſtergit. Quocirca aceto diluta, impetigines & ſummæ cutis lepras exterit: neq; ſinit ambuſta inflammari, cum calida aqua eliquata. Eſt præterea medèdis uulneribus oxymelite macerata utilis.

Tellinæ.

Tellinæ ſale conditæ, crematæ, decurentem reddunt cinerem. Quicum cedrio liquore confuſus, euulſos radicitus palpebrarum pilos naſci iterum alios, ſi inſtilletur, prohibet.

Terminthos, Terebinthus.

Terebinthus excalfacit in exceſſu ſecundo. Deſiccat uerò ſi quidem uiridis ſit primo: ſin aridus, ſecundo. Fructus porrò aridus tertiæ eſt arefacientium diſtãtiæ, propter hæc utiq; urinam prouocat, & lienes adiuuat.

Tettiges, Cicadæ.

Cicadas quidam medici crudas exiccant, colicis q̃; potui treis aut quatuor, aut quinq;, aut ſeptem, cum paribus numero piperis granis exhibẽt, aliqui uerò aſſas edendas offerunt, quibus affecta eſt ueſica.

Teutlon, Beta.

Beta nitroſæ cuiuſdam poteſtatis particeps eſt, per quam abſtergit, diſcutit, caput q̃; per nares expurgat, potentius autem candida. Elixata ad leniendum feruores & inflammationes arcendum, leniterq̃; diſcutiẽdum redditur efficax.

Teucrios.

Teucrium calfacit ordine ſecundo, deſiccat tertio, diſſecandi & attenuandi facultate præſidio lienibus exiſtit.

Tephra, Cinis.

Cinis non quilibet eandem ad amuſsim temperaturam obtinet, ſed pro combuſtæ materiei diuerſitate uariatur. Acerbarum nãq; arborum cinis, utpote quercuum & ilicis, aſtrictione non modica præditus eſt: qua ſanguinis eruptiones ſupprimit, quũ aliud ad manũ non eſt. Acriũ uerò materierum, puta ficus & tithymalli cinis, acriore ui & abſterſione pollet.

Telephion, Illecebra.

Telephium in primo calfacientium, ſecundo autem arefacientium ordine collocatur, & abſtergit. Quare ad putrida exedentiaq; hulcera accommodatum eſt. Leucas & uitiligines cum aceto exterit.

Telis, Fœnumgræcum,

Fœnogræcum in calfaciendo ex ſecundi ordinis cenſu, in deſiccando primi habetur. Quamobrem feruentes phlegmonas irritat, cæterum non adeò calidas, & ſcirrhum æmulantes, diſtrahendo ſanat.

Tithymallus, Herba lactaria.

Tithymalli ad unum omnes tertio ordine, cum acrimonia & amaritate intenſa calfaciunt. Sed radix quum inefficatior quodammodo ſit, aceto elixa, eroſorum dentium cruciatus ſopit. Liquores ualentiore poteſtate præditi cauis dentium inſeruntur: uerùm ubi aliam corporis partem contigerint, eandem extemplo adurunt, ideóque pilos paululum delibutas abolent, uerrucas (quas formicas dicunt) acrochordonas item, & id genus uitia auferunt, lichenas q̃; & quæcunq; cutis uitia exterunt hulce-

ra

ra uitioſa conſuetudine phagedænica ſanant. Septenario autem numero Species lactariæ herbæ ſeptem.
compræhenſi, uehementiſſimi ſunt characias, quaſi uallaris, et myrſinites à myrti foliorum figura, & dendrodes, quaſi arboreſcens, à ramorum copia, qui prouenit inter ſaxa: deinde uerbaſci imaginem præferens, mox à cupreſſi forma cyparißias. Ab hoc paralius, hoc eſt, maritimus, poſtremò helioſcopios, id eſt, ſoliſequus.

Tiranos, Calx.

Calx aqua non reſtincta hactenus urit ut cruſtas inducat. Extincta uerò cruſtã quidem protinus molitur, † interpoſitis autem diebus aliquot, poſt diem etiam aut alterum. inrendis
nequit amplius, † calfacit tamẽ carnes q; liquat. Quod ſi lauetur aqua marina, mordacitate exuta, ſummam diſtrahendi facultatem induit.

Tragacantha.

Tragacantha ſimilis admodum gummi uiribus prædita eſt.

Tragion.

Tragium planta eſt, quæ nullibi quàm in Creta inſula prouenit, lentiſco cõformis, tertij calfacientium ordinis, attractoriæ, diſſijcientis q; facultatis, et tenuis eſſentiæ: ſurculos euellit, lapillos comminuit, menſtrua trahit, drachmæ inſtar bibitum.

Aliud tragium, Cornulaca.

Eſt præterea alterum quoddam tragium, quod à Romanis cornulaca uocatur, proximo amarulentius, ſcolopẽdrio ſimile, gignitur multis in locis, tanta aſtrictoria uirtute donatum, ut fluidis affectionibus accommodatum ſit.

* Tragoriganos, Hircina origanos.

Tragoriganus ſimiles origano uires habet & aſtrictionis pluſculum.

Tribolos, Tribulum aquaticum.

Tribulus modicè refrigerat, ſed terreſtris arefaciẽdo uehementior eſt, aquaticus etiam leuiter humectat. Vtriq; contra inflammationum generationes cunctas q; fluxionis accommodati ſunt. Terreſtris fructus, quum ex ſubtilibus partibus conſtet, renum calculos confringit.

Tragoſſitodes, Tragus frumentaceus.

Tragoßitodes zeæ ſimilis eſt, concoctioni magis reſiſtit, & aluum emollit.

Trigle piſcis, Mulus.

Mulorum piſcium aßiduus eſus aciem oculorum hebetat, idem marini draconis, ſcorpionis q; & † araneæ morſibus ſubuenit, ſi crudus conci- dracenæ
ſus q; adhibeatur.

Tripolium, Caliumares.

Tropolium radicem habet calidam in tertio gradu, & acrem.

Triches, Pili,

Pili cremati consimilem sortiuntur lanis combustis facultatem.

Trigon thalassia, Pastinaca marina.

Pastinacæ marinæ radius, denti affecto impactus confringit ipsum & excutit.

Tryx œni, Fex uini.

Fex uini nondum cremata uarijs cõflata est uirtutibus: uis enim illi ualidissimè desiccandi & distrahendi. Cæterum astrictionem, qua prædita est, ex uini, cuius sedimentum est, specie adipiscitur. Vtendum igitur est ea in affectionibus humidioribus & fluidis. Phygetla disijcit, stillicidiumq; lactis mammarum extinguit. Cæterum quæ priuatim σφάλα, *hoc est, fex cremata appellatur, deurendi uim induit, atq; ob id deurentibus etiam medicaminibus indi tur. Scabros ungues cum resina excutit, & ex oleo lentiscino totam noctem illita, capillos flauo colore inficit. Lota abstersiuis oculorum medicamentis commiscetur. Aceti fex per omnia ualentior & astringentior quàm uini est.*

Troglodytes, Passer.

Troglodytes passer est, omniũ auium, dempto regulo, minima, degẽs frequenter in sepibus. Is quũ assus, tum crudus sale cõditus atq; comestus, calculos renum confringit. Cinis ipsius deusti potus, eadem designat.

Tyros. Caseus.

Caseus recens & nuper compactus mollisque, repercussoriam habet facultatem, refrigerans leniter: quocirca et uulnera committit impositus. Qui autem oxygalactinus nuncupatur, præter hæc discutiendi etiam lenem quandam uim sortitus est, uulneraq; ualidius conglutinat. Inueteratus autem atq; in primis pinguis, distrahendi uim repræsentat: qua ad arthriticorum tophos salubrè est remediũ, potissimum cum decocto carnis suillæ cum salsæ, tum pinguis.

QVAE AVSPICANTVR À LITERA Y.

Hyacinthus.

Hyacinthi radix bulbosa primo ordine exiccat, secundo refrigerat. Atq; ob id quidem pueros diutissimè impubes custodire, cum uino pubi illita creditur. Fructus eius leuiter extergit & astringit. Vnde aurugine laborantibus offertur in uino, arefaciens impensius quàm refrigerans.

Hyalos, Vitrum.

Vitrum in pollinem friatum, cum uino tenui candidoq; sumptum, calculos ueficæ comminuere perhibetur.

Hydnon,

Hydnon, Tuber terræ.

Hydnon eſſentia terreſtriore cum exigua quadam ſubtilitate conſtat.

Hydrargyros, Argentum uiuum.

Argentum uiuum haud ita multum momenti in re medica præſtat, quum ſit letale uenenum: ſunt qui id comburentes ueluti in cinerem redigunt, quem alijs ſpeciebus permixtum, colicis & ileoſis potandum exhibuerunt.

Hydropiper, Aquaticum piper.

Hydropiper herbula eſt calida, non adeò tamen ut piper, uirēs cum ſemine ſuperinductum: non ſugillata ſolum, ſed induratos etiam tumores diſcutit.

Hydor, Aqua.

Aqua ſaluberrima & impermixtæ cōſiſtentiæ, propria ſua natura frigida eſt & humida: quæ uerò aquiſititiam caliditatem aſſumit, tantiſper dum eam ſeruat, calefacit: ſimul atq; aduentitium calorem amiſerit, refrigerat. Quæ porrò commertium habet cum aliquo, quemadmodum quæ nitri uel bituminis particeps eſt, ad mixtæ ſortitur eſſentiæ facultatem. Cœleſtis uerò etiam aſtrictionis quippiam obtinet, eapropter collyrijs oculorum temperatur. Cæterū cuiuſmodi aquam inculpatam eſſe oporteat, primo uolumine explicatum eſt.

Hyoſcyamos, Altercum, Herba Apollinaris.

Altercum non modò cui atrum, ſed & cui flauum ineſt ſemen, uenenoſum eſt. Ad medicationes quod flore ac ſemine candido præditum eſt, expedit quammaximè, tertio refrigerantium ordine exiſtens.

Hypericon.

Hyperici duo ſunt genera, alterum, quod andraſæmon & aſtyrrhon appellatur, ſuperius compræhenſum eſt. Alterum uerò calfacit & ſiccat ob ſubtilitatem ſuæ conſiſtentiæ: qua totus herbæ fructus urinas & menſtrua prolicit, cum folijs uerò uirens illitum, uulnera ad cicatricem perducit. Arida uerò applicata hulceribus medentur. Exhibentur inſuper coxendice laborantibus in potu.

Hypecoon.

Hypecoon refrigerat in tertio gradu, proximum papaueri.

Hypogloſſon.

Hypogloſſum fruticulus eſt, cuius cum radix tum liquor emolliendi facultatem obtinent.

Hypociſtis.

Hypociſtis ſuccus eſt eorū, quæ ad ciſthi citharicq; uocati radices ſubnaſcuntur,

naſcuntur, ueluti cytinorum, admodum efficax contra omnes fluidas affectiones remedium eximiè deſiccando, roburq; particulis indendo.

Hypophæſton.

Hypophæſtū fulloniæ ſpinæ ſpecies eſt, quemadmodū & hypophaës. Huius capitis, & foliorum, aridarumq; radicum triobuli pondus cum aqua mulſa ſumptum, aquam & pituitam euacuat: Orthopnœis, Comitialibus, & neruorum affectionibus maximè proficit.

Hyſſopum.

Hyſſopum calfacit & exiccat, ordine tertio, cum tenuitate ſubſtātiæ.

QVAE ORDIVNTVR À PH.

Phaci, Lentes.

LEntes deſiccant, ordine tertio, inter calorem ac frigus mediæ. Habent præterea nonnihil aſtrictionis: quo fit, ut corpus earum exic cet, & uentrem cōpeſcat, ius uerò irritat, proinde prior aqua defunditur, quando retentionis gratia adhibentur.

Phacos, Lenticula paluſtris.

Lenticula lacuſtris, udi ac gelidi temperamenti eſt, exceſſu ſecundo.

Phalaris.

Phalaridis ſuccus folia & ſemen potu ſumpta, ueſicæ languoribus opitulantur, utpote in ſe tenuitatis & caloris quippiam continentia.

Phalangites.

Phalangites, id nominis ſortita eſt, quod à phalangiorum ictu petitis opituletur, numeratur autem inter ea quæ tenuium ſunt partium. Eoq; circa umbilicum tormimibus, ſubuenire creditur.

Phelli, Subera.

Phelli, præſertim qui ex uaſis uinarijs colliguntur cremati, ſicciſiſimum cinerem efficiunt, qui dyſentericis maximè permiſcetur re[illegible]js,

Philyra, Tilia.

Tiliæ arboris folia, facultate aſtrictionis agreſtem oliuā ad unguē referūt, præcipueq; oris hulceribus remedio ſunt, ſi cōmanducātur, et decocto eorū colluūtur. Quod etiā potū, lotiū ac mēſtruas purgationes prouocat.

Phlomos, Verbaſcum.

Verbaſci plura ſunt genera, inter quæ numeratur et thryallis. Omniū uerò folia arefaciendi & mediocriter abſtergendi ui prædita ſunt, & potiſſimū eius cui aurei coloris flores ſunt, & acerbi. Fluidis itaq; affectionibus competunt. Colluunt quidam ijſdem quoq; in dolore dentes.

Phœnix

Phœnix herba.

Phœnix, quam aliqui rhun appellant, herba lolio non abſimilis, poteſtatem habet aſtringendi. Quare cum uino hauſta auſtero, omnes fluxionum affectus compeſcit.

Phœnix, Palma.

Palma arbor, cuius fructus ſi probè immaturuit, moderatè calefacit, robur indit, & ſtomacho confert tam intra admiſßus, q̃ extra adhibitus. Quod reliquum eſt palmæ, aſtrictionis plurimũ obtinet: qua de cauſa ſtomachicis & hepaticis facultatibus confunditur. At quod ipſius fructus enaſcentis ueluti inuolucrum ac tegumentum eſt, impenſius aſtringit.

Phormion.

Phormium cum partium tenuitate abſtergendi & attrahendi facultate pollet. Albugines igitur ſemẽ ipſius cũ melle attenuat, et ſurculos euellit.

Phu, Valeriana.

Phu herbæ radix uiribus nardo ſimilis eſt, ſed tamen ad pleraq; ineſficatior, ingnauiorq;: uerũ urinas propellit quàm ea ualentius, perinde atq; nardus Celtica.

Phycos, Alga.

Phycos refrigerandi & arefaciendi uim habet, in ſecundo ordine, acerbitate item leuiuſcula præditus eſt.

Phyllites.

Quum phyllites acerba quadã qualitate donata ſit, nõ ab re alui profluuijs pota ſuccurrit.

QVAE ORDIVNTVR À CH.

Chalbane, Galbanum.

CHalbano tantum non tertij excalfacientium ordinis eſt. In deſiccando autem attingit ſecundũ, cũ facultate molliendi & digerẽdi.

Calcitis, Lapis ex quo æs coquitur.

Chalcitis cum acrimonia qua prædita eſt, aſtringendi, adurendi, & cruſtas generandi facultatem obtinet. Partium autem ſubtilitate media inter miſy & ſory conſiſtit. Combuſta tenuioris redditur ſubſtantiæ.

Chalcanthos, Attramentum ſutorium

Chalcanthon, aqua eſt in metallis Cypri congelaſcens, cũ calore quodã inſigni, uehementiſßimã habens adſtringendi potentiã, quod omniũ maximè humidas carnes condit, ſeruat, atq; deſiccat. Cæterum longo temporis progreſſu in chalcitidem tranſit.

Chalcos cecaumenos, Aes uſtum.

Aes crematum habet acrimoniam quandam, & aſtrictionis particeps eſt. Inducendis itaq; cicatricibus optimum eſt, potiſßimum in aridiore

corpore. Quod ſi abluatur, in molli ore carne ſaluberrimum eſt.

Chalcu anthos, Flos æris.

Flos æris ſubtiliorum eſt partiũ, quàm æs uſtum, uel ſquama eius. Temperatus in collyria aſpredines & ficoſas palpebras exterit.

Chamædrys, Trixago.

Ponitur trixago in tertio gradu calfacientium et arefacientium: qua ratione lienes liquefacit, lotium ac menſes trahit, uiſcerumq; obſtructiones expurgat.

Chamæciſſos, Hedera terreſtris.

Chamæciſſi flos quũ uehementer amarus ſit, iocinoris obſtructiones eſerat. Exhibetur item ex coxendice laborantibus.

Chamæleuce.

Chamæleucæ uis & natura eſt calfaciendi ordine tertio, exiccandi ſecundo.

Chamæleon melas, carduus niger.

Chamæleontis nigri radix calfacit & deſiccat, tertio fermè abſceſſu. Abſterſoriæ quoq; facultatis compos eſt, quæ cutis labes exterit, duros tumores diſcutit & emollit. Quin & phagedænica hulcera hac oblita medicatur. Intro in corpus ſumpta, uenenoſa & letalis creditur.

Chamæleon leucon, Carduus albus.

Candidi chamæleonis radix uiribus atro reſpondet ſed amarior eſt: quæ cum uini auſteri menſura acetabuli pota, latos lumbricos interficit. Conducit etiam aqua inter cutem laborantibus.

Chamæmelon, Anthemis.

Chamæmelum uel anthemis primo abſceßuum limite calefacit, & exic
redolendi cat, tenuisq; perticeps eſt ſubſtantiæ, ui diſcutiendi, laxandi, & †rarefaciendi imperat.

Chamæpitys, Aiuga, Humilis picea.

Aiuga, quam Græcè chamæpityn nominant, excalfacit abſceſſu ſecundo, exiccat tertio: Idcirco uiſcera expurgat & abſtergit, potiſſimum iecur. Vrinas præterea agit ac menſes, uulnera ampla conglutinat, hulcera putre ſcentia ſanat, duritias diſcutit: decoctum ipſius, coxendicum morbo conflictantibus, auxiliare eſt.

Chamædrops.

Turion Chamædrops, ſunt qui chamædrin, qui† teucrion appellitent, trixagini conſimilis eſt potentia.

Chamæſyce, Terreſtris ficus.

Chamæſyce, hoc eſt, humilis ficus, detergente pariter et acri donata eſt potẽtia: Proinde tumores ipſius et liquor, uerrucas quas myrmecias dicũt,

&

& acrochordonas auferunt. Craſſas oculorum cicatrices cum melle exterunt, aciei oculorum hebetudinem, ſuffuſionumq; principia adiuuant.

Chamelæa, Oleaſtellum, Oleago.

Oleago abſterſoria facultate prædita, hulcera ſordida & cruſtas cum melle exterit.

Chelidonium, Hirundinaria, Maius fabium.

Chelidoniũ maius, ordine tertio, calfacit et efficaciter abſtergit. Succus grandioris ad oculorum ſpeciem exacuendam accommodus eſt. Radix autẽ auruginoſos obſtructione liberat, cum uino ſiue aniſo pota: commanſa, dentium cruciatus mitigat.

Chelidonium minus, Hirundinaria minor.

Chelidonium uerò minus ex quarta calfacientium claſſe, maiore acrius, eſt, ut illitum cutim exhulceret, unguesq; ſcabros excutiat, ſuccus eius per nares expurgat.

Chelidones, Hirundines.

Hirundinum crematarum cinis cum melle illitus anginarum inflammationibus ſuccurrit, & oculorum claritatem adiuuat.

Chole, Fel.

In animalium humoribus omnium calidiſsimum fel eſt, ſed colore inter ſe diſsident. Siquidem quod flauum, pallido calidius eſt: & flauo quod colore præfert æruginem. Differunt præterea, pro animalium quæ id continent ratione. Quatenus ſuillum omnibus alijs imbecillimum eſt: Quamobrem aurium hulcera abſq; mordicatione curat. Ouium non paulò maiorem habet quàm ſuillum acrimoniam, & ouillo caprillum ad omnia efficacius eſt. Vrſinũ pariter & bubulum uiribus caprino reſpondent: Taurinũ his potentius, ab hienarum tamen felle ſuperatur: hoc rurſum à felle piſcis callionymi appellati uincitur, & ſcorpionis pariter marini, quod ſuffuſionibus oculorum, hebetudinibus, albuginibusq; congruit, & fel teſtudinis marinæ. Sed fel his capreæ, qui noctu acutius quàm interdiu proſpiciunt, quos nuſcitioſos uocant, conferre perhibetur. At omniũ uolucrum fel plus acrius, & arefaciendo potentius, quàm quadrupedum eſt. Inter has uerò ipſas gallinaceorũ atq; perdicum alijs eſt præſtantius. Accipitrum porrò & aquilarum maiore quodammodo acrimonia & exedendi uiribus pollet uiridi quandoq; & atro colore.

Fel ſuillum. Ouillum. Caprillum. Vrſinum. Bubulum. Hienæ. Scorpionis.

Chondrilla.

Chondrilla ſeris ſpecies quum ſit, ſubamarum quiddã in ſe cõplectitur: quocirca uiribus eſt quadantenus ſiccantioribus quàm illa prædita.

Chondros, Alica.

Chondrus non diſcrepat à tritico, præterquam quod illi plus uiſcoſi lentoris quàm huic ineſt. Chryſocolla.

Chryſocolla in metallis reperitur, et in pila ex ære rubro præparatur, piſtillo æreo è lotio impubis pueruli ſub ardentiſſimo caniculæ æſtu contrito.

iecur †*Hæc itaq; abſtergit, diſcuſſoria et exiccatoria facultate alijs metallicis uehementiore donata, hactenus, ut carnem citra morſum colliquet: quamobrẽ malignis hulceribus commodiſſimum eſt remedium. Combuſtione omnem planè mordicationem deponit.*

Chryſocome, Barba Iouis.

Chryſocome, quæ & chryſites appellatur, radix acriore pariter & aſtringẽte uirtute prædita eſt, quapropter haud ita multiplicis in medicina uſus eſt, niſi quod in peripneumonijs & iocinoroſis affectibus in mulſa eli xato propinatur, menſes inſuper promouet.

QVAE AVSPICANTVR À PS.

Pſeudobunion, Mentiens bunium.

PSeudobunium bunio ſpecie reſpondet, calfacit, diſcutit, & detergit: idcirco à torminibus circa umbilicũ, urinæ ſtillicidio, lateriq; doloribus aſſerit: diſtrahit & ſcrophulas cum ſale uinoq; ſuperinducta.

Pſeudodictamnon, Falſo dictamnum.

Pſeudodictamnum debilis dictamni uiribus donatum eſt.

Pſimythion, Ceruſſa.

Ceruſſa refrigerandi, opplendiq; illitu facultatem ſortita eſt.

Pſyllium, Pulicaris herba.

Pulicaris herbæ ſemen refrigerat ordine ſecundo, arefaciendo et humectando medium obtinet.

Pſoricon.

Pſoricũ præparatur, chalcitidis binis partib. argenti ſpumæ uni permixtis, utriſq; tamẽ antea aceto dilutis, deinde in aululã recentẽ conjectis, quæ fimo quadraginta diebus obruta tegatur. Ea quippe ratione confectura deſiccatoria magis ſubtilior, minusq; chalcite mordax efficietur.

QVAE INCHOANT À LITERA Ω.

Ωu leucon, Albor oui.

OVi quidem albumen ac tenue, mordere neſciũ, moderatè refrigerat. Vtendũ igitur oui candido ad oculos, ad pudendorũ hulcera, aliaq; omnia contumacia et uitioſæ conſuetudinis. Tẽperatur ad hæc medi

Linteum oui. *camẽtis profluuiũ ſanguinis ſupprimẽtibus emplaſticisq;. Oui autẽ uitellus aſsimillis potẽtiæ, remedijs inflammationẽ extinguentib. cõmiſcetur.*

Aſſum

Aſſum uerò croteũ maiorem deſiccandi uim, mitigandi minorem acquirit. Totũ porrò ouũ aceto decoctũ, ſi edatur, uentris fluxiones deſiccat. Quod ſi acerbi quippiã adiunxeris, puta gallã, aut rhun, uel ſylueſtris punicæ florẽ, & ſartagine frixeris, redditur multo efficacius. Totum aũt ignem non expertũ aduſtionibus inductũ, opitulatur. Sorbile autẽ aſſumptum, lentos pectoris humores maturat atq; ſolatur, & aſperitates fautium læuigat. Præferendum autem recens ueteri, & gallinarum, reliquorum animalium ouis.

Ocimon.

Ocimum calfacit ordine ſecundo: habet & recrementitiam quandam humiditatem. Quare non proficit interius aſſumptũ. Exterius autẽ illitum poſitum, diſijcit & maturat.

Ocimoides, Ocimaſtrum.

Ocimoides à pleriſq; philetærion nũcupata, nullius planè frugis radice prædita eſt. Semen tamen eius attenuat, & citra eroſionem deſiccat.

De medicamentis ſimplicibus purgandi ui præditis, quæ flauam bilem agunt. Caput. IIII.

Aloës drachma cũ mulſa ſub matutino crepuſculo exhibetur, qui ueſperi eam propinant uel à cibo, lædũt, quoniam alimentum diſtrahit. Flauam bilem minus extrahit: Trium obulorum modus priuatim oblatus, aluum ab incrementis ſtrenue exonerat. Quũ uerò medicamina, quæ corpus purgant, omnia ſtomacho noxia ſint, ſola uentriculo amica eſt aloë: qui amaritatem ipſius ſuſtinere nequeunt, iis conformata inde cataputia deglutiẽda præbeantur. Sciendum autem, quod pharmaca purgãdi facultate prædita, non ſimplici quadã temperatura, uerbi cauſa, caliditate euacuant (oporteret alioqui cuncta calidi temperamenti ueluti piper, euacuandi uim obtinere) ſed inſita quadam totius eſſentiæ proprietate, quem admodũ Magnes lapis ferrũ ad ſe, ceu demõſtratũ eſt, trahit. Porrò expurgãtium medicaminũ albo, quæ emolliẽdi ſolũ facultatẽ ſortita ſunt, primo uolumine commemorata habentur. Efficacioribus uerò ipſorum, uel ad materiam transferendam ac ſubducendam, uel ad affectionem induratam mouendam, uel ad inſtaurandum corpus, temperamentumq; ipſius alterandum, aut humorem deniq; officium facientem educendum, utimur. Nõ nulli uerò modi ex prædictis mixti inter ſeſe inuicem implicati ſunt. Iam uerò in uniuerſum medicamentis expurgandi ſunt, quibus ualidũ robur, ac ſumendi eas promptitudo expedita ineſt, & qui primas ætates egreſſi, nondum ad extremũ ætatis peruenerũt, & qui ſtomacho minime imbecilli ſunt, quiq; multam in corpore inutilem accumularunt materiam, neq;

Ex laxatiuis ſola aloe amica ſtomacho.

Qui & quando purgandũ.

adeò ſanguinolenti exiſtunt. Tempus uerò moliendæ expurgationis eſt, niſi materia turgeat, & urgeat res, uernum maximè & autumnale.

De his quæ bilem proliciunt & euacuant.

Cholagogis (hoc eſt, medicaminibus quæ bilem educunt) quouis tempore, excepta hyeme, utendum: ætate uerò uigente & iam uergente, conſtitutionibus ſiccis & muſculoſis & atri coloris, uel rufi: moribus potius quàm mulierculis, qui alimenta continuo corumpunt, uentrẽ habent aſtrictam, amara item bile præditis, iracundis, nec urinæ multum excernentibus, & ijs qui alimenta uſurparunt arida & calida. In affectis morbo regio, iocinoris debilitate, laterum doloribus, phrenitide, angina, inſania, cephalæa, ophthalmia, igne ſacro, lepra, febribus, & ijs quibus bilioſus humor redundat. Porrigitur adhæc aloë his, quibus caput grauedine perturbatur, oculorum morbis, ſitibundis, & qui imaginationibus in ſomno uexantur abſq; febri. His qui horridam ultro citroq; in corpore diſcurſationem ſentiunt, peditus acres excernunt, quibus mordicãtur inteſtina, et ſtomachi inflammatione effreniúe æſtu laborantibus, & quibus clyſter ob excrementorum copiã nequit injici: abunde nanq; euacuat (nec uniuerſum commouet corpus, niſi multo plusquàm par ſit, offeratur) inhærentẽ inteſtinis uentre, & ſtomacho bilem educit.

Helleborus, Veratrum.

Veratrum accommodatum eſt ægritudinibus tum acutis, tum diutinis, quæ bilis euacuationem efflagitant: uerbi cauſa, inſaniæ, & heterocraniæ, oculorum deſtillationibus, & thoracis quibuſcunq; affectionibus, cæterũ uiſceribus, locellis item fœminarum, ueſicæq;, pharmaco bilem proliciente opus habentibus, appoſitiſsimum eſt. Vtile item diutinis aſperæ arteriæ affectibus, felle ſuffuſis, atq; his pariter qui exanthematis, impetiginibus, aut herpetibus, uel igne ſacro, uel lepra conflictantur.

Hebelleborus melas, Veratrum nigrum.

Veratrum nigrum bilem, maxime flauã, à corpore uniuerſo abſq; difficultate elicit. Quapropter non grauiter febrientibus, & febre uacantibus magis, inſtar drachmæ unius, radicibus nempe in mulſa læuigatis & aqua, his qui antè ieiunarint: uel cum melle forma pilularum præbetur. Sunt qui ei pulegium admiſceant, aut ſatureiam, aut eorum quippiam, quæ ocyſsimè tranſeunt, & ſtomachum adiuuant.

Scammonia.

Scammonia ueratri inſtar purgat, & flauã bilem maximè. Sed omniũ quæ purgatoriam uim habent, ſtomacho infeſtiſsima eſt ſcammonia. Quo circa

circa febre carentibus, ſtomacho non imbecillis exhibeatur inſtar oboloꝝ quatuor cum ſale, aut pipere, aut zingibere, uel aliquo ſtomachũ iuuante- & celeriter tranſeunte, uel cum melle deniq;. Conficiunt etiam cum gummi catapotia.

Colocynthis, ſyluestris cucurbita.

Colocynthidis meditullium, hoc eſt, interius farctum, bilem potiſſimũ euacuat, & muſcoſa nõ à ſanguine duntaxat uerò atri & ſcamoniæ modò ducit, ſed coſtas & neruoſa purgat corpora, drach. unius pondere, in meli crati cyathis duobus quibus ruta elixata ſit. Teratur autem medulla, & ſubigatur exquiſitiſſimè, quoniã aſperitates ipſius, interaneorum anfractibus imhæreſcẽtes, inteſtina exhulcerat, & neruales inducũt p cõſenſum affectiones. Datur rectè dolẽtib. caput, ubi cerebri uidelicet tũicula, aut per icranios mẽbrana affecta fuerit, ueluti uertiginoſis, heterocranicis, cephalæa conflictantib., ſacro morbo, & ſideratione infeſtatis, cynice cõuulſis, diuturnis oculorũ deſtillationib., nõ niſi recta ceruice ſpirantib. anheloſis, longo tempore tuſſi uexatis, præterea arthriticis, renum item & ueſicæ ægritudinibus.

Elaterium.

Elaterium conſimiliter ſcammonia euacuat: Deligendum autem, quod calore uireſcit & leuitatem habet, nec anno eſt antiquius. Modus eſt triobolaris tritus cum lactis hemina.

Thithymallus, Herba lactaria.

Thitymallus non ſecus atque elaterium uel ſcammonia bilem prolicit. Exhibentur autem liquoris guttæ quatuor aut quinque, cum polenta maceratæ, quæ raptim deglutientur, quoniam in ore contentæ, linguam et loca ambientia quamplurimum exhulcerant.

Lathyrides.

Lathyrides bilem purgant nõ aliter quàm uer atrũ et ſcãmonia: dentur itaq; ſeptem aut octo, & uſq; ad quindecim. Quæ robuſtis et maiorem poſcentibus euacuationem mandendæ, imbecillioribus autem & malo ſtomacho prædictis integræ deglutiendæ ſunt.

Peplium.

Peplij fruticis germina arida, octo obolorum pondere, in aqua mulſa exhibita, bilem hellebori inſtar expellunt, flatulentoſq; ſpiritus diſſipant.

Agaricum.

Agaricum in euacuando compares colocynthidi uires obtinet, lentè efficatiam ſuam exerens, neq; ſtomacho admodum hoſtile. Propimentur denarij duo tritii in melicrato. Eſto autem agaricum candidiſſimum, ualde friabile, non admodum lignoſum, & teredinibus minimè corroſum.

Iris

Iris Illyrica.

Iris Illyrica ſimilem purgandi facultatem habet, octo obolorum quantitate in aqua mulſa propinata: potior eſt minime antiqua, & teredinibus expers.

Centaurium minus.

Centaurium minus quoniam bilem mucumq; expurgat, coxendice laborãtibus peculiariter ſuccurrit. Bibetur autẽ iuris centaurij ſeſqui drach. in aquæ cotyla uſque ad medias decocti.

Tragoriganum.

Tragorigani flores cum fructu duarum drach. pondo in aqua mulſa potui dantur, quibus & ueratrum nigrum: cæterum utiliores ſunt ſtomacho quàm helleborus, minus uerò expurgant.

Chamelæa.

Chamelææ drach. quatuor in melicrati heminis duabus ad quartam uſq; partẽ elixæ ſimilem helleboro purgãdi uim obtinẽt. Sunt qui chamæleæ & abſinthij duplum in pilulas redigunt, & glutiendas exhibent.

Ariſtolochia, Malum terræ.

Ariſtolochiæ ſurculoſæ fructus inſtar denarij in mulſa propinatus, modo colocynthidis repurgat.

Polypodium.

Arida radix polypodij læuigata, cum melicrato illita, uel cum eo infricata, eadem omnino quæ colocynthis perpetrare conſueuit.

Quæ atram bilem proliciunt.

Medicamentis atram bilem expellentibus potiſſimè utendum in melancholicis his qui facilè indignantur, iracũdis, homines odio proſequentibus, receſſum quæritantibus, & his qui inter conualeſcendũ opus habent purgatione, autumno calidior eſt, conſtitutionibus aridis parumq; muſculoſis.

Epithymon.

Epithymum præſtantiſſimum eſt omnium, quæ atram bilem proluce re nata ſunt. Dandæ autem ſunt drach. quinq; cum lactis hemina contritæ.

Epithymbron.

Epithymbrum, quod ſupra thymbram naſcitur, haud ſecus quàm epithymum euacuat, niſi quod imbecillius eſt.

Pulegium.

Pulegium acetabuli menſura in melicrato epotum, atrã bilem educit.

Tragoriganon.

Tragorigani heracleotici, tandundem, conſimiliter pulegio euacuat, utraq; autem deſiccant.

Alypon

Alypon.

Traditum eſt alypi ſemen per inferna atram purgare bilem, pari epithymo pondere, adiecto ſale & aceto: cæterum interanea leuiter (ut autor Dioſcorides eſt) exulcerat. Eſt autem, ut ego quidem arbitror, hodie alypias appellata. Offerendum in aqua mulſa.

Parthenion.

Parthenium cõſimiliter aridũ in potu ſumptũ, eadem quoq; exhaurit.

Alyſſon.

Alyſſon cum ſale hauſtum, non aliter quàm ſuperiora expurgat.

Quæ pituitam educunt.

Vtendum eſt pituitam ducentibus in complexionibus frigidis, ſenio confectis, hyeme, in reſolutis, attonitis, in ijs qui inturgeſcunt, & inflata œdemata patiuntur, quiq; multa pituitæ ui in uentre uel pectore, uel ſtomacho exuberant, & muliebribus defluxionibus, quinetiam his qui copioſa emungunt, & craſſa excreãt, cibũq; horrent, & coxendi cibus ob mucũ incumbentem laborant, uel elephantiaſi infectis, et his qui aqua inter cutem, quã anaſarca appellant, infeſtãtur, maximè congruũt. Styracis candidi drach. cum æquali reſinæ terebinthinæ pondere deuorata, pituitam euacuat. Oleæ radicis corticis drach. cum uino ſeu aqua. Pyrethri oboli nouem cũ aqua. Lychnidis ſeminis drach. duæ. Cyclamini radicis drah. cũ hydromelite. Scordij drah. duæ cũ melle. Chamæpitys læuigata & in globulis deuorandum exhibita. Squamæ Cypriæ † drah. dimidia, cum reſinæ tantundem in catapotijs deglutita, ualentius pituitam exhaurit. † drach. duæ *Lauri foliorum uiridium drah. una cum dimidia. Corticis radicis ſylueſtris cucumeris oboli duo. Ricini grana quadraginta. Crotones appellati putaminibus ad ſyncerritatẽ perpurgati eduntur, atq; pariformiter agunt. Apij dimidium, quod circa radicem eſt, comeſtũ, quod quidam chamæraphonon nuncupant. Bdel lij drach. duæ cum hydromelite. Gummi autem deſtillationibus oculorum peculiariter accommodatum eſt.*

Quæ aquam proliciunt, & educunt.

Eorum quæ aquam educunt uſus eſt in aqua inter cutem affectis, aſcite ſcilicet laborantibus, in mulieribus quæ albo uexantur profluuio, in his qui hulceribus infeſtantur fluidis. Squamæ Cypriæ drachc. ũ mulſo pota, aquam prolicit: Aceti uerò momentum ſuper ſorbeatur, ne uomitu eijciatur. Granum cnidium repurgatum & læuigatum, cum melle decocto epotum, ne ingluuiem adurat, aquam educit. Præbeantur autem gra-

na uiginti uel uigintiquinq; ,uel triginta,robuſtioribus quadraginta. Euphorbij drach. cũ melle decocto pota, pituitã quidẽ, impenſius uerò aquã educit. Lonchitidis ſeminis oboli octo cũ melicrato aquã emoliũtur. Cneoron ſimiliter aquã expurgat,cũ polenta potũ. Cnici ſeminis drach. quinq; ſimul læuigatæ, coquuntur cum ptiſana & ſale modico, atq; ſorbentur.

drach. duæ Guttæ ammoniacæ thymiamatis † drach. ex melicrato epota,aquagium agit minimè ficulneũ. Quidam uerò idem medicamentũ quũ poſcam admiſcuiſſent,lienoſis propinauerunt. Quin & ſambuci radicis corticis ſuccus duarum unciarũ menſura potus cum uino, aquam prolicit atq; ducit.

DE COMPOSITIS MEDICAMINIBVS, PVRgandi facultate præditis. Cap. v.

Catapotia quæ conglomerantur ex aloë.

INterioris colocynthidis farcti,ſucci abſinthij,aloës,ſingulorum partem unam,ſcammoniæ partes duas, redige cum aqua in pilulas quæ ciceris quantitatem æquent,quarum exhibendæ ſunt undecim.

Oxymel Iuliani.

Oxymel quod ad Iulianum refertur,accipit rutæ,origani,uniuſcuiuſque uncias treis,comæ thymi uncias quatuor,anethi ſeſquiunciam, iridis unciam, mandragoræ radicis ſeſcunctiam,agarici uncias duas, tedarum pinguium uncias duodecim,cocci cnidij uncias quatuor,lathyridum uncias treis,alypiadis tantundem, polypodij uncias duas,ſolij,coſti,ſpicæ nardi,ſingulorum unciam,rheu pontici unciam & ſemiſſem,ſcillæ,turionum ſambuci, canopi (qui eſt ſambuci cortex) cuiusq; uncias treis,aſari unciã,pulegij uncias treis,epithymi,ueratri,acori,cuiuslibet uncias duas, ſij,ammonij,hyperici,cymini,uniuſcuiuſq; unciam,aniſi uncias duas,aceti ſextarios decem,mellis ſextarios quinque. Herbas in aceto per triduum macerato,deinde amplius quàm ad medias decoctis, mel injice, & proiectis herbis lathyridas,coſtũ,granũ cnidiũ, et ſpicã nardi in læuorem cõtritã adijcito: & ſi uidetur, poſt exactã concoctionẽ oxymel. Abſoluta datio eſt uncia,uel pro cuiuſq; uirib. Confert aũt podagricis,et epilepticis,et ijs quos craſſos humores euacuare,& ab obturatione eorũ liberare oportet.

Purgatorium aquagium ex caryophyllo contextum.

Aquiducum efficiunt,aloës,epithymi,caryophylli,grani cnidij,petroſelini,rheu pontici, ſingulorũ uncia dimidia, euphorbij dioboli quatuor, mellis quantum ſatis eſt. Modus eſt cochliarium.

Purgatorium ex rhodomelite Alexandri.

Succi roſarum ſextarij duo,mellis ſextarius ſcammoniæ triens. Datio ſumma.

ſumma, cochliaria quinque: minor, cochliaria duo: media, cochliaria tria. Aliter: Accipiatur mellis, roſarum, ſucci, uniuſcuiuſq; libra piperis drach. duæ, ſcammoniæ octo, maſtiches quatuor, zingiberis drach. duæ. Aliud, quo ipſe utor: Spicæ nardi, aſari, epithymi, ſingulorum unciæ ſemißem, irrigato in aquæ hemina per triduum, & moderatè ubi decoxeris, aquæ, ſucci roſarum, mellis, utrobiq; ſextarium dimidiatum confunde, ubi decoxerint ad craſsitudinem, ſeſquiunciam ſcammoniæ admiſceto.

Purgatorium è malis cotonijs.

Malorum cotoneorum decoctorum triens, piperis unciæ ſex, ſcammoniæ drach. mellis quincunx, quibus contritis, exhibe cochliario quantitatem unciæ, uel pro uirium ratione.

Medicamentum è malo citrio, ſalubrè ſtomacho.

Corticis pomi medici, & carnis libram, in aquæ ſextario uno & dimidio uſq; ad tertias decoquito, deinde mellis xeſtam dimidiatã immitto, poſtq; aduſq; mellis craſsitudinem incocta fuerint, læuigati longi piperis unciam, ſcammoniæ in fermento aſſatæ tantundem inſpergito.

Bucellatus catharticus.

Scammoniæ toſtæ unciam, piperis, & apij ſeminis, ſingulorum diobolum, fœniculi, aniſi, uniuſcuiuſq; unciam, mellis libram, quũ moderatè aſſaueris, dato in conditò unciam.

Oliuæ catharticæ.

Oliuæ purgatoriæ conſtant ſcammoniæ uncia, piperis uncia, epithymi, cymini fricti, petroſelini, rutæ foliorum, mentæ uiridis, ſingulorum drachmis quatuor, laſerpitij drach. palmularum, mellis cuiuslibet quincunce, aceti heminis duabus, oliuarum ſalſarum ſextario, fißilium uidelicet: quidam gari etiam ſymmetrum adijciunt. Exhibentur quinq; aut ſeptem aut nouem.

Paſtillus purgandi ui præditus.

Scammoniæ, euphorbij, ſingulorum drach. quatuor, folij duæ, piperis totidem, mellis libra. Modus eſt uncia.

Phuſca purgans, & ſtomacho grata.

Habet Cumini, fœniculi, ſingulorum unciam, pulegij, apij, aniſi, uniuſcuiuſq; unciam dimidiam, epithymi, ſcammoniæ, cuiuslibet unciam, ſalis ſextantem. Datio ſumma ſunt ſcrupuli duo in poſca. Nõnulli etiã euphorbij ſcrupulos quatuor adijciunt.

Vinum purgans in laborantibus hydrope.

Scillæ quadrans, apij ſeminis ſelibra, piperis drach. radicis capparis drach. quatuor, grani cnidij cortice exuti drachma, folij malabathri pilulæ

duæ, uini heminæ duodecim, mellis ſextarij tres. Scillam contuſam uino irrigato, reliqua læuigata admiſceto.

Halatia purgantia, id eſt, è ſale purgatio.

Salis communis aſſati denarij ſex, ſeminis apij, zingiberis, panis aridi, ſingulorum dioboli ſex, aniſi, piperis, uniuſcuiuſq; ſemuncia, ſcammoniæ, epithymi, cuiuslibet uncia: Datio cochliarium unum.

Podagrica ex hermodactylis compoſitio.

Hermodactyli quadrãs, aniſi, cymini Aethiopici, ameos, thymi corymborum, piperis candidi, zingiberis, uniuſcuiuſque dioboli tres, epithymi uncia dimidia. Dantur oboli octo matutino tempore cum condito, ſiue melicrato, uel aqua feruidiore.

Aliter idem purgatorium.

Hermodactyli uncia, cymini Aethiopici, aniſi, agarici, zingiberis ſingulorum dioboli ſex, maſtiches duo, ſpicæ nardi tantundem, moſchi ſiliqua, cnici dioboli duo. Doſis dioboli quatuor cum † hydromelo. Scammoniam eo quod ſtomacho noxia eſt, damnamus. Quod ſi copioſior euacuatio fuerit neceſſaria, admiſce dationi communi ſcammoniæ ſiliquas tres. Exhibebis autem loto.

hydromelite

Catapotia ex Harmenico lapide conglomerata, in morbo articulorum potiſſimè exhibenda.

Aloês triens, ſcammoniæ unciæ ſex, agarici uncia, epithymi tantundẽ, lapidis harmenici dioboli duodecim, caſſiæ uncia, ſpicæ nardi uncia, ſcilæ aſſatæ ſextans, croci grammata duodecim, rhodomelite excipiantur. Datio dioboli duo.

Confectura ex coronopodio, cõducens ad eadem ad quæ ex hermodactylis præparata, & ſtomacho ſalubris.

Zingiberis dioboli duo, piperis diobolus, agarici decem, cnici interanei dioboli quatuor, coronopij radicis dioboli ſex. Datio † denarius, ſi difficilior eſt aluus, ſiliquæ uiginti tres, quæ faciũt omnino obulos ſeptem aut octo fermè, uentre euocuato lauabis, ouis & pane alito.

ſcrupuli octo

Medicamentum ex ſucco Cyrenaico ad quartanam.

Sumito ſucci cyrenaici, piperis, rutæ foliorum, cuiuslibet drah. exhibetur nucis Ponticæ magnitudo.

Puls cathartica, turgidis, elephantiaſi laborantibus eximie conducens, & quibus craſſum & uiſcidum humorem extirpare animus eſt.

Colocynthidibus binis circũputatis, ſemen euacuato, medulla uerò relicta ipſas oleo dulci impleto, & operculatas proprijs operculis, per diem ac noctem finito. Deinde autem oleo euacuato, colocynthidas in aqua tan-

tiſper

tiſper dũ tabeſiãt ac liqueſcant elixato. Poſtea abiectis eiſdem, oleo aquæ permixto ueratri nigri triobolũ adijce, ſcammoniæ drach. Vbi uerò cum his pulticulã ex ſimilagine, uel panem aridum contritum elixaueris. Poſt hæc laboranti frugali ac tenui antea uictus ratione uſo, inſtar nucum auel lanarum octo aut decem, uel ad ſummum quatuordecim propinato. Et potui aquam calidam præbeto.

De obſeruatione eorum qui purgantur, & quomodo adeſſe oporteat his qui ſumpto pharmaco purgantur. Cap. VI.

IN omni ſummatim ſtrenua et efficaci purgatione homini præſcripta prius uictus ratione, ieiuno, concoctione probè obita pharmacũ præbeto, ſomnumq; uſq; ad cõſummatam purgationem prohibeto: motionem uerò moderatam, ſi fieri poſſit, ſubire, & ab omni cibo potuq; abſtinere, quoad purgatio ſuo munere in totum perfuncta fuerit mandato.

Ex monumentis Philagrij.

At ſi ſe quis ad conſummatã uſq; purgationẽ cibo defraudari non ſuſtineat, uel quod os uentris bilem facilè, ob longã, quæ præceſſit inediam, cõtrahat, uel propter aliam iſtiuſmodi cauſam, dandus eſt ipſi ex aqueo uino panis, uel ptiſanæ ſuccus, ſeu chondri, nondum inchoata purgatione, quominus corrumpatur, ſed protinus à ſumpto medicamẽti potu, ſic enim ad celeriorem interdum pharmaci motum ſua grauitate auxiliatur. Si quiſpiam quacũq; ſumpta ad aluũ emolliendũ potione non purgatur neq; euacuetur, nulla ingruente moleſtia, ſatagendum non eſt. Sin autem urgeatur æger morbi uehementia, aut dilanietur, diſtendatur & fiſſus crepat, clyſtere cõfeſtim injicere neceſſe eſt. Sine ſic quidem obtẽperet aluus, corpore quidem uellicato, et tanquam euerſo, lauare largiore oleo illito conuenit. Quod ſi corpus infartum atq; grauatum fuerit, ſanguinem detrahito, potiſſimum ſi homo ſanguinolentus exiſtat, oculosq; rubeo colore infectos, & emiſitios, exertoſue non ſecundum naturam, ſed ex aduentitio propter epotum medicamentum habeat. Si horum uerò nihil affligit, morſus autem & laniatio inſeſtat, à balneo quamprimum nutrito, & uinum prolixius propinato: atque inter hæc clyſteribus utere, niſi dolores placati ſint, denuoq; lauato. Eſto autem oleum clyſmatis rutaceũ, uel ex alio quocunq; ſtatus diſcutiente præparatum.

De his qui plus æquo purgantur. Cap. VII.

HIs qui plus iuſtò purgãtur, cutis perfricanda eſt, lauandiq; calida uermiculum ante balneũ, exhibendum uinũ tenue et flauum, ex-

templo nanque huiuſmodi in corpus digeritur panem item eo maceratum, & mala Punica. Quod ſi ſubductio perſeueret, uincire membra faſcijs à ſummo deorſum diſtributis expedit, quæ cõſtringant & aliquid ſanguinis ac ſpiritus recipiant. Propinato præterea ex carnibus uiperarũ theriaces modicum, deducit enim in cutem, & celeriter reuellit in uentriculum humorum colluuiem, hebetatq; id quod in purgatorio tanquam uenenoſum & medicamentoſum exiſtit. Si huius non ſit copia, theriacis paſtillis, præterea cõfectione Διακωδωνίου, & ea cui cognomentum eſt Philonium, quin & cucurbitulis ſupra ſtomachum: Cataplaſmatis item ex farina hordeacea & œnomelite utendum. Poſt quæ aſtringentia adhibeantur epithemata, potiſſimũ ſi aliqua, totius corporis frictiones, & pharmacorum potiones, comitata ſint præſidia. Aër ad hæc frigidus, & impendio calidus, in exuberãti purgatione uitãdus eſt. Siquidem materiã ille ab exterioribus ad interna propellit, fluxumq; adauget: hic uerò diſtrahit, uires ſoluit et proſternit. Quod ſi ex inteſtinorũ, quæ medicamento irritantur, uellicatione, augeatur euacuatio, oblimiri præfatis debent. Immittantur per aluum quæ acrimoniam retundendi uim obtinent: Adeps anſerinus, uinum dulce, nardus, & id genus alia.

De ſacris antidotis, quas Græcè hieras dicũt. Cap. VIII.

Hiera Antiochi.

ACcipit Sacra Antiochi trixaginis, agarici, cucurbitæ ſyluęſtris interioris farti, ſtœchados, ſingulorum drah. decem, ſucci panacis, ſagapeni, petroſelini, ariſtolochiæ ſurculoſæ, piperis candidi, uniuſcuiuſq; drach. quinq;, cinnamomi, ſpicæ nardi, mijrrhæ troglodytidis, croci, foliorum, cuiuslibet drach. quatuor, mellis quantum ſatis eſt. Alia: Medullæ cucurbitæ ſyluęſtris drach. uiginti, ſcillæ toſtæ, agarici, guttæ ammoniaci thymiamatis, corticis ueratri nigri, ſcãmoniæ, hyperici, ſingulorum drach. tres, epithymi, polypodij ſicci, bdellij, aloës, trixaginis, marrubij, caßiæ, cuiuslibet drach. octo, myrrhæ troglodytidis, opopanacis, ſagapeni, piperis communis, tum proceri tũ cãdidi, petroſelini, cinnamomi croci, caſtorij, ariſtolochoiæ lõgæ, uniuſcuiuſq; drah. quatuor, mellis quãtum res poſtulat.

Hiera Iuſti.

Sacra quæ ad Iuſtum refertur medicum, conſtat ex epithymi drach. Aetius. 32 † duodecim, marrubij, ſtœchados, trixaginis, hellebori atri, ſcammoniæ, agarici, piperis longi, ſcillæ aſſatæ ſingulorum drach. ſedecim, euphorbij, pulpæ colocynthidis, aloës, croci, gentianæ, petroſelini, ammoniaci thymiamatis, ſagapeni, uniuſcuiuſq; drach. octo, opopanacis, polij, cinnamomi, † caſiæ, myrrhæ, ſpicæ nardi, floris odorati iunci, pulegij, cuiuslibet drachmis

Reſtitutum ex Aetio.

chmis quatuor, aristolochiæ cum longæ, tum rotundæ, singulorum drach. duabus, mellis quod satis est. Dãtur grammata duo, aut tria, aut quatuor. cum melicrato & salibus.

Hiera GALENI.

Habet Sacra GALENI *trixaginis, piperis longi, piperis albi. stœchadis, ueratri nigrioris, scammoniæ, spicæ nardi, scillæ assatæ, & (ut qui busdam placet) epithymi, uniuscuiusq; drach. sedecim, myrrhæ, croci, ammoniaci thymiamatis, euphorbij, cuiuslibet drach. octo: quæ cuncta melle excipiuntur.*

Hiera Ruphi.

Habet Sicyoniæ seu uentris colocynthidos drach. octo, trixaginis drachmas decem, sagapeni octo, petroselini quinq;, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, singulorum drach. quinq;, cinnamomi quatuor, uel casiæ octo, spicæ, croci, polij, myrrhæ, uniuscuiusque drach. quatuor, mellis quantum satis est.

Archigenis Hiera.

Marrubij, agarici, trixaginis, colocynthidis medullæ, stœchadis, singulorum drach. decem, opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, uniuscuiusq; drach. quinq;, cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ, polij, croci, cuiuslibet drach. quatuor, arida simul contunde, & attamina. Succus uerò panacis atq; sagapenum, myrrhaq; contusa melicrato in pila per noctem macerato, deinde læuigato, atque injice arida, & assumpto melle optimo, in uitreo aut plumbeo uase recondito. Hic sanè modus omnibus hieris communis est. Exhibitio integra drach. quatuor: assumãtur etiam salis drach. mellis heminæ duæ, aquæ quantum satis est. Quod si ad purgandum efficatiores, quæ scammonia carent, reddere animus est, admiscentur & his singulis singuli ipsius obuli.

Perunctiones sedis & umbilici purgantes Cap. IX.

VNgentum quod sedi illitum peditus prorit at. Ruta melle exquisitissimè teritur, ita quidem, ut unus succus efficiatur, atque in intimum ani illinitur: efficacissimum autem fuerit, si momentum cymini & nitri, uel cyclamini succi adijciatur, floccis exceptũ sedi, ad laxãdam aluum inseritur. Vel glans ex melle facta inditur, flatus enim erumpunt plurimi, leuanturq; affecti.

Perunctio sedis aluum ciens Chezanance uocata.

Alumen cum melle læuigatum decoquitur donec rubescat, atque hoc inungitur sedes: promptè nanque multa quidem, non tamen citra laborem extorquet.

Epomphalion, hoc est, umbilicale aluum subducens.

Cyclamini drach. quatuor, nitri drach. tres, hellebori nigri et candidi, uniuſ-

uniuſcuiuſq; duæ, colocynthidis tres, ſcammoniæ duæ, elaterij ſucci quatuor, grani cnidij totidē, caricarū pinguiū unciæ duæ, fellis taurini uncia.

Aliud inſigne, primi meriti.

Elaterij, lathyridum, galbani, cyclamini, hellebori nigri, ſingulorum drach. quatuor, colocynthidis carnis drach. octo, cucumeris ſylueſtris recētis, ſcammoniæ, grani cnidij, uniuſcuiuſq; drach. duæ, tithymalli duæ, reſinæ terebinthinæ tres. Hæc accurate contuſa, felle taurino excipe, et per inde atq; unguento utere. Quidam uerò adiectis inſuper faui drach. ſeptem & ſicyonij quantum ſufficit, ad morem emplaſtri impoſuerunt.

Medicamenta uomitria, & ratio exhibendi ueratri. Cap. x.

VOmitionibus, non tam ſecunda ualetudine fruentes, alimenti humorumue copia grauati, quàm morbis oppreſsi acutis, utuntur, quum à pituita uel id genus aliquo infeſtantur. Cæterum neq; incolumes neq; grauiter languentes uomitorijs medicaminibus uti cōſultum eſt, ſed in ægritudinibus diuturnis, præſertim induratis, & quæ ualidiore opus habent commotione. Verbi cauſa, podagra, comitialibus à ſtomacho proue nientibus, elephante, aqua inter cutem, melancholia, atq; id genus alijs. Ca uendum uomitu ſanguinem eiectātibus, malo ſtomacho præditis, & ſuffo-
Quæ citant uomitum. cationibus obnoxijs. Expeditiſsimum itaq; ad uomitum ciendum cyprinum eſt irrigatis in eo digitis, uel pinnis, & in gurgulionem inſertis: radi cum item nardi Gallicæ drach. ſeptem melicrato potæ, per ſuperna ualentius purgant, et betonicæ drach. quinq; aut ſex in aqua mulſa potæ: & da phnoidis folia uiridia tria, trita, comeſta, nec nō & elaterij obolus in aqua bibitus, uomitu cum pituitam, tum bilem eximanire conſueuit: idem præſtāt uuarum paſſarum grana quindecim cum mulſa craſsiore. Ex bulbis, eſculenti quidem crudi deuorati, uomitorij uerò (narciſsi adpellati) decocti ſuperius euacuant. Idem apij radicis pars aēri expoſita manducata, præſtat: appellant autem eam nōnulli chamæraphanū, (inferior eius portio deiectionem molitur) uniuerſa uerò radix comeſta, tam per ſuperna, q̄ per inferna agitat. Raphani inſuper prædictis minus quidem uiolenter, ſed maiore emolumento expurgant, oportet autem eaſdem acres admodum & recentes adhuc, in pertenuia ramenta diſſectas, duabus prius uel tribus horis in oxymelite maceratas, quā plurima fieri poteſt copia, ingerere, ter aut quater à cœna, ſemel uerò ieiuni euomēt, oxymel interim iugiter ſorbēdo. Mox ubi horas circiter duas inambulauerint, tepida aqua epota, digitis uel pennis gutturi immiſsis, euoment.

Quibus

Quibus dandus sit helleborus, & quibus non.

Veratrum exhibendum est diutinis pariter & grauibus ægritudinibus correptis, ubiq; aliud omne præsidiorum genus desperauerit, quum omnibus ipsis ægrimonia superior extiterit. Offerendum idcirco: siue incessanter uexauerit morbus, puta, aqua inter cutem, elephantiasis, cachexia, paralysis, & id genus alij: Siue per circuitum temporis repetat, cuius generis est epilepsia, podagra. Quum autem complures sint ueratri porriendi rationes, simplicior quidem, & præparatio potius ad helleborismum idonea hæc est.

Præparatio raphanorum cum helleboro.

Raphanis prius arundine perforatis hellebori albi optimi radicum præsegmina infigãtur, noctemq; integram dimitãtur, postridie proiectis præsegminibus, raphanos minutißimè cõcisas cũ oxymelite modo prædicto lãguẽti, procliuiori uidelicet ad uomitus, exhibeto: et interpositis memoratis horis, ad uomẽdum cogito. Helleborismi peculiaris modus is est: † Veratri optimi uncias duas in aquæ hemina prius dieb. quinq; maceratas, donec aquæ pars tertia relinquatur, decoquito: expresso deinde ueratro, aquæ, tantũdem mellis admisceto, rursumq; tantisper dũ craßitudinẽ induat elixatam, uomitu præexercitato laboranti, ieiuno, obita concoctione, ubi aluus ultro uel clystere solicitata, responderit, ad demonstratum antea modum semel atq; iterum, pro ratione uirium, præbeto. Efficacißimus uerò omnium modus eiusmodi est, concisis ueratri radicibus ad instar sesami (nam in pollinem contusæ uirium efficacia suffocationes efficiunt) Imbecillioribus cũ succo ptisanæ aut halicæ, aut id genus aliquo duas drach. ad summum, ad minimum autem drach. ueratri elixatum, potui dato. Robustioribus uerò in aqua calida siue mulsa. Incipit aut helleboro irritata purgatio post treis aut quatuor horas, at qui lentius inchoant, melius purgantur. Cunctãtibus autem nimium diu uomitibus, melicratum potui exhibita ad uomendũ impelle, irritando immißione pinnarũ oleo infectarũ: quod si ne tum euomat quidem, in balneũ abducendus est. Vbi iam uomere ordiuntur, si quidem † rationabilis fuerit euacuatio, nihil moliendum negocij: sin autem angantur & conuellantur, hydrelæum potui dato, pariterq; per inferiorem uentrem ipsis subducendi uis quædam inditur, quod alioquin in his qui helleboro utuntur, quandoq; euenit. Vnde medicamenti aceruationem longe facilius ferunt. Qui animo deficiũt, eos odoramentis & simibus refocillato, atque alijs quæ, ut credibile est, superueniunt symptomatis consimiliter succurre. Facta autem exuberanti purgatione, non alere modò, uerùm somnum etiam conciliare expedit, & alia, quem-

Hellebori decoctio.

Helleborus sumptus quando operetur.

modica

admodum de his qui nimium purgantur explicatum eſt, agenda ſunt. Per ſiſtente autem uacuatione, cucurbitula præter hæc ſtomacho applicanda, membraq; uincienda. Si ſecundum rationem fiat euacuatio, melicrati ſymmetrũ propinato, quo relicta pharmaci excrementa abluantur, paulò poſt cibus coctu facilis offeretur. Cæterum quibus medicamẽta per os ſuſpecta ſunt, omnino autem helleboriſmo indigent. Antyllus eiuſcemodi quopiam uſus eſt lauamine: Veratri cãdidi drach. duas in aquæ ſextario per diẽ ac noctẽ irrigatas, poſtero die ad dimidias uſq; aqua decocto, deinde p ſedẽ immittito, ut uomitũ proliceat: ſuperius purgat paulo hellebori potione imbecillius. Iã uerò poſt exactã ſatis purgationẽ, glandẽ acrem ſubponentes, egeſtionẽ irritemus, quo infuſum reddatur, et uomere deſiſtãt languidi. Poſt excretionẽ aquã mulſam ſemel aut bis abluendis, inteſtinis immittemus. Idem uerò tradit, glandem ex helleboro candido contuſo et cribellato, deinde melle deſpumato excepto concinnatũ, pari modo ſuperiorẽ uentriculum, quemadmodum & clyſter ex ueratro cõfectus, purgare. Verùm præ omnibus hic modus comendatur, in quo nimirũ diſponere, nobis purgationem licet. Pondus igitur helleborieſto drach. duæ, circumformetur aut circũligetur ſtuppa ſolidiore balanus, principiumq; ſtuppæ foris per ſedem recipiatur, ut poſt ſufficientem purgationẽ liceat eximere glandem, hic ſanè modus purgat quidem exactiſſimè, ſed neq; ſtrangulatum, neq; alli quid aliud periculi infert.

De differentia antidotorum. Cap. XI.

Præfatio GALENI de antidotis.

MEdicinas quibus morbis ſuccurritur, non quæ extrinſecus imponuntur, ſed quæ intro in corpus ſumuntur, priſci antidotos appellabant, quarum treis enumerant differentias, quædam enim letalium medicamentorum gratia offeruntur, quædam propter feras ictu morſuue uirus iaculantes, quædã deniq; affectionibus ex praua uictus ratione prouenientibus opitulãtur: nõnullæ treis has commoditates pollicẽtur, è quorum albo antidotus, quæ theriaca uocatur, eſſe creditur.

Hedychroi theriacam ingredientis præparatio.

Aſpalathi radicis corticis, calami odorati, coſti, aſari, xylobalſami, phu, amaraci maſtiches, ſingulorum drachmas ſex, fructus balſami duas, mari ſedecim, floris rotundi iunci odorati duas, cinnamomi uigintiquatuor, amomi, caßiæ, rhei, uniuſcuiuſq; octo, nardi Indicæ, phylli, cuiuslibet duodecim, myrrhæ uigintiquatuor, croci drachmas duodecim, uino præſtantißimo excipe, & in paſtillos cum ſucco balſami ſubigens dirige.

Paſtillorum

Paſtillorum ſcilliticorum præparatio.

Scillã luto ſeu † fermẽto farinaq; ad pinſcndũ macerata delibutã modera adipe
tè torrefacito. Inde medullæ ipſius partes duas cũ erui farinæ parte una cõ
terito, et inpaſtillos cõcinnato. Paſtillorũ theriacaliũ præparatio.

Paſtillos theriacos cõcinnaturus, ſumito uiperas quatuor aut quinq;
giluo colore, recensq;, captas, & amputata circa caput & parte utrinq;
quatuor digitorum menſura, detracta ſenectute tota, & exemptis intera-
neis, reliqua in fictili noua addito ſale et anetho mediocri coquẽda ſunt, tã
tiſper dũ ſpinæ à carnib. ſeparantur, deinde his exemptis, et carnibus exa
ctè à ſpinis repurgatis, admixtoq; compari modo panis puri, omnia pari
ter cõterito et orbiculos formato, manu opobalſamo imbuta, et in umbra
refrigerato. Theriaces antidoti præparatio.

Paſtillorum ſcilliticorum drachmas quadraginta octo, paſtillorum the
riacalium, unginis hedychroi, cinnamomi, piperis communis, ſucci papa
ueris, uniuſcuiuſq; drachmas uigintiquatuor, roſarum aridarum quinde-
cim, purgamentorum ſcordij, napi ſeminis, iridis Illyricæ, agarici, glycyri
zæ, ſucci balſami, ſingulorum drach. duodecim, myrrhæ, croci, zingibe-
ris, rheu põtici, radicis quinquefolij, nepitæ, floris iuncirotundi odorati,
marrubij petroſelini, ſtœchadis, coſti, piperis cãdidi et lõgi, dictamni flo
rũ, thuris maſculi, reſinæ terrebinthinæ, maſtiches, caſſiæ nigræ, ſpicæ nar
di, florũ polij, ſtyracis, apij ſeminis, ſeſeleos, thlaſpis, ammeos, trixagi-
nis, chamæ pithyos, ſucci hypociſtidis, malabathri, nardi Gallicæ, nardi,
mei, gentianæ, aniſi, fœniculi ſeminis, Lemniæ ſigillatæ, chalcitidis aſſæ,
amomi, acori, balſami, phu, opij, hyperici, acaciæ, gũmi, cardamomi, ſingu
lorũ drach. quatuor, ſeminis dauci, galbani, ſagapeni, bituminis, opopana
cis, caſtorij, cẽtaurij, ariſtolochiæ ſarmentariæ, cuiuslibet drach. duas, mel
lis Attici libras decem, uini phalerni ſextarios duos: Mittito in mortariũ
opium, hypociſtida, myrrham, ſagapenũ, glycyrizam, ſtyracem, acaciam,
opopanacem, mellis puſillũ, inſtillans cõtuſaq; diſſoluito: poſtea uini tan-
tum infunde, ut id cætera ſuperet, per triduũ macerato, mox reliquas ſpe-
cies cõtuſas unito, et cõmittito, mel deſpumetur. Reponitur aũt in uaſe ar
genteo aut uitreo non admodũ referto, et identidem deoperculatur. Vſus In quibus uten-
ipſius, ſi quidem res urget, in ferarũ morſibus cõmendatur, uenenisq; ſum dum theriaca.
ptis, ſi poſt ætatis ſeptenniũ põticæ nucis quãtitas cũ uini cyathis tribus,
bis in die potetur. Pari modo facit his, qui citra manifeſtã occaſionẽ pericli
tãtur, corporis corruptione, letalis medicamenti qualitatẽ imitante, uelu-
ti in peſtilentialib. plerũq; accidere cõſueuit, indies ſemel. In alijs uerò affe
tionibus uſus eius, à decẽnio, ad anũ uſq; uigeſimũ celebratur. Contra tuſ-

ſes autem, et pectoris dolores ſeu lateris, febre quidem carentibus cũ œno melite: febricitantibus uerò cum hydromelite ſub noctem fabæ Aegyptiæ magnitudo conducit. Sanguinem eiectãtibus cũctis, ſi recens malum, expoſca: Si diuturnius, ex conſolidæ decocto, fabuli Aegyptij quantitas, tum matutino, tum ueſpertino tempore præbetur. Inflatis autem, et his quicirca umbilicũ torminibus infeſtãtur, aut cœliacis, mane in aqua calida eiuſdẽ fabæ inſtar. Appetentiã prætereà intenſam excitat. Rigore, algore, et bilis uomitu, ante acceßiones pota, liberat. Mẽſes cit, et fœtus mortuos expellit, fabæ Aegyptiæ magnitudo cum melicrato, uel paſſo, in quo ruta atque dictãmus elixa ſit, pota. Aduerſus autem extremam raucedinem cum ſeorſim, tum addito tragacanthæ duplo, ex œnomelite aut paſſo ſumpta, retentaq; ſub lingua & colliquata, lienoſis & iocinoroſis ex poſca, ſi ſcirrhus urgeat, cum oxymelite uel aceti ſcillititi ſeſquicyatho. Datur nephreticis cum oxymelite fabæ Aegyptiæ magnitudine, dyſentericis tãtundem cum decocto rhu, tam mane quàm ueſperi. Medendis prætereà hebetudinibus, ſumme cõfert, ſic tẽperata: Antidoti & opobalſami ſextãs mellis cyathus mixta paulatim illiniuntur, extergit porrò dẽteis. Pleriq; uerò præſeruandæ, ualitudinis gratia fabæ Græcæ inſtar, noua luna ſumunt, ubi cocturix facultas probè officiũ peregerit, cum mellis cochliario & aquæ cyathis duobus. Pari quoq; modo in peregrinationibus eadem utuntur dum iter faciendo peſtilentes quaſpiam auras uel aquas olfacere ſuſpicantur.

abolitam

Sales Theriaci.

Ex calce libri in locum ſuum repoſita.

Ante Mithridatium hic antidotũ ſales theriaci ordinandi ſunt, qui ſanè ex uiperis temperantur ad hunc modum: Sumito uiperas ſtatim è uenatione quatuor, deinde ſalis ammoniaci uel communis modium Italicum, quocum, in mortario obiter gentianæ libram & dimidiam, mali terræ rotundi tantundem, comætenuis centarij libras duas, cardamoni, marrubij, ſingulorum uncias ſex, ſcordij, apij, chamedryos Cretici, cuiuſq; libram ſeminis rutæ domeſticæ ſextaros duos, melle hæc Attico non minutim contundito, medium ipſorum in ollam nouam cõijcito, deinde uiperas uiuentes quatuor, mox ſquillas tenellas recentes quinq; minutim conciſas, illis adijcito, ſic aliam mixturæ partem ſuperinijcito: & ubi ollam accurate operculaueris, tribus aut quatuor foraminibus eandem perforato, quo per ea uapor tibi concoctionis menſuram ſignificet. Principio nanque fumus ingens proſilire uidebitur, caliginoſus, & ualde turbidus, ignem iam feras contigiſſe ſignificans, ubi ſummo ſtudio animaduerte, ne huius fumi aërem ex ſerpentium exhalatione infectum attrahas: deinde ubi uapor euanuerit, & tenuem quandam flammam per foramina

foramina eijci conſpexeris, tum ſanè ipſas quamoptime aſſatas conijcito, ollaq; ita ab igne remota, perq; diem & noctem refrigerata, per apertam ipſam carbones eximito, & accuratè contundito, atq; cum ſubſcriptis mixtionib. per cribrũ traijcito: ſeminis rutæ ſyluestris, hyſſopi. Cretici, cuiuſque unc. 9. ſeminis fœniculi, nardi Celticæ, ſtachyos Scythicæ, cuiuslibet uncijs ſex, petroſelini Macedonici, foliorũ malabathri, cuiuſq; † unc. una, racemi amomi, ormini ſeminis torrefacti, ſingulorum uncijs tribus, ſummitatũ origani, cacuminũ thymi, ſingulorũ † ſextante, baccarũ iuniperi, piperis albi, fœniculi, ſingulorũ libris octo, laſerpitij radicis dextãte, ſeminis coriandri, zingiberis nõ corroſi, ſatyrij ſeminis uel radicis, pulegij, ſeſeleos maſſaleotici, mentæ cuiuſq; ſexunce, caſſiæ fiſtulæ ſextante, cinnamomi uncia. Ipſe quidem beſtijs non combuſtis præparaui, ſed ipſarũ paſtillis, ueluti in theriaca docui, reliquis quæ cũ feris deuruntur, admixtis, quò amaritudinẽ, qua prædita ſunt, per aduſtionẽ abijciãt, tãta paſtillorũ menſura adiecta, quantã uiperas quatuor numero habere cõiectura aſſequi licebat, & ſales hocmodo uerè præſtantiſſimi euaſerũt.

triente

dodrante

Antidotus Mithridatica ex ſcinco.

Myrrhæ troglodytidis, zingiberis, cinnamomi, ſingulorum drach. decem, ſpicæ nardi, thuris, thlaſpeos, opobalſami, floris iunci odorati, coſti, ſtœchados, ſeſeleos, galbani, reſinæ terebinthinæ, piperis longi, caſtorij, ſucci hypociſtidis, ſtyracis, foliorum malabathri, uniuſcuiuſq; drach. quatuor, caſſiæ nigræ, polij, piperis candidi, ſcordij, ſeminis dauci, carpobalſami, cipheos, bdellij, nardi Celtici, gũmi, petroſelini, opij, cardamomi, ſeminis fœniculi, gentianæ, foliorum roſarum, cuiuslibet drach. octo, dictamni, aniſi, acori, phu, ſingulorum drach. tres, mei athamãtici, acaciæ, uentris ſcingi, hyperici ſeminis, uniuſcuiuſq; drachma una cum dimidia, uini mellis q; quod ſatis eſt: præparato inſtar theriacæ, inquit GALENVS. Ad quæcunq; illa conducit, ad eadem hãc quoq; prodeſſe idem aſſerit, præterquã ad uiperæ morſus: ad hos nãq; theriaca efficaciores uires obtinet.

Antidotus ex ſanguinibus, ad omnia uirulenta, & ad letalia medicamenta.

Capit piperis cãdidi, & longi, coſti, acori, phu, aniſi, dictamni Cretici, ſingulorum drach. duas, amomi, opobalſami, ſeminis rutæ ſyluestris, fœniculi ſeminis, cymini Aethiopici, anethi, ſanguinis maſculi anatis aridi, ſanguinis hœdi, ſanguinis anſerini, fœminæ anatis ſanguinis, buniadis ſyluestris ſeminis, uniuſcuiuſq; drach. 3. gẽtianæ radicis, trifolij, floris iunci odorati, libanoti, roſarũ aridarũ, cuiuslibet drach. 4. cinnamomi drach.

duas, ſcordij drach. octo, petroſelini, polij, myrrhæ, nardi ſingulorũ drachmas ſex, caßiæ drach. treis, ſucci cyrenaici tantundem, ſtæchidis drach. 5. aſari duas, ammoniaci thymiamatis treis, mei Athamãtini duas, agarici tantũdem, carpobalſami grana uiginti, mellis deſpumati quãtum res poſtulare uidetur.

Oxymel ſimplex.

Conſtat ex acerrimi aceti candidi ſextario, aquæ ſextarijs duobus, mellis ſextario: quæ ad mellis uſq; liquidioris conſiſtentiam decoquuntur, deſpumando ſubinde mel. Acetum ſcillinum.

Scillæ cãdidæ utrinq; præciſæ et repurgatæ, in umbraq; dieb. quadraginta exiccatæ, et rurſum politæ libras ſex, in aceti boni ſextarijs duodecim, dies ſexaginta ſinito macerari, operculatoq; uaſe inſolato: quib. trãſ-
quinq; actis, ſcillam manibus expreſſam abijce, acetum uerò excolatum diffundito & reponito. Quidam uerò ſcillæ libram miſcent aceti ſextarijs † ſex, alij autem uiridis ſcillæ idem pondus in acetum conijciunt, ſinuntq; uſque ad menſes ſex. Et eſt hoc maiore incidẽdi ui præditũ. Prodeſt aũt acetum illud ad oris fluxiones, collutum, & ad multa interaneorũ mala, quæ exhulceratione uacant, potum. Cæteris itidem compluribus ſubuenit.

Oxymel ſcilliticum.

Accipit ſcillæ tenerioris medullæ libras duas, aceti acrioris albi ſextarios quindecim, piperis, petroſelini Macedonici, ſingulorum ſextantem, dauci Cretici, ammeos, aniſi, nardi Gallicæ, lybiſtici, aſari, cardamomi, ſpicæ nardi, amomi, rheu pontici, uniuſcuiuſq; ſemuntiã, fœniculi, ſeminis cymini, laſerpitij, zingiberis, pyrethri, hyſſopi Cretici, coſti, pulegij, cuiuslibet unc. mentæ uiridis faſciculum, rutæ uiridis teneriores caules quinq;. mellis Attici ſextariũ, ſape ſextarios duos, apij uiridis faſciculum, interanea ſcillæ candida contuſa in acetum conijce, et per dies ſeptem ſub ardentiſſimo canis æſtu macerari ſinito: deinde ſcilla ſublata, arida quidem iam contuſa, uiridia uerò integra aceto inſere, & poſt ſeptem dies rurſum omnia extrahens mel cum defruto, aceto immitte, quibus decoctis uſque ad craßitudinẽ in uaſculo uitreo recõde. Vtere aũt eius præſidio ieiunus pro pinationis loco, & ſumpto cibo, more intinctus, nã multo utiliſſimum eſt.

Medicamentum GALENI è ſcilla, comitiali morbo in primis conducibile.

Scillam manibus in puluerem friatã uaſi Melitæo inijce, eoq; ſtrenue obturato, in locum ad meridiem uergentem ſub ardẽtiſſimo caniculæ æſtu reponito. Poſt quadraginta caniculæ dies uaſis ſuperficie ſoluta, corpus ſcillæ effluxiſſe offendes. Exemptum itaq; ipſius ſuccũ melle condulca-

tum,

tũ, melle præstantißimo cõmitiali laborãtibus singulis diebus cochleariũ præbeto: pueris quidem paruum, adultis uerò capatius ipsaq; scillæ substantia cum melle læuigata, cochliarium exhibeto. Secundum uerò locum hoc obtinet potentia.

Philonis antidotus.

Constat ex piperis albi drach. uiginti, alterci drach. octo, succi papaueueris drach. decem, croci quinq;, pyrethri, euphorbij, spicæ nardi singulorum drach. mellis Attici, uel alius primi meriti apprime decocti quantum satis est. Dato adultis nucis auellanæ quãtitatem, minoribus fabuli instar, pueris ciceris magnitudinem. Est autem hoc maximè indolorium, & somnum concilians medicamentum.

Athanasia dolorem sopiens, pluritidi consecrata Oribasij.

Caßiæ drach. octo, spicæ nardi, amomi, croci, opij, styracis, myrrhæ, costi, singulorũ drcah. quatuor, mellis despumati quod satis est. Exhibetur modo Philonis antidoti.

Antidotus è duobus piperibus, uirib. atanasiæ consimilis.

Cardamomi, castorij, opij, uniuscuiusq; drach. treis, myrrhæ, costi, piperis tum lõgi, tum cãdidi, galbani, cuiuslibet drach. treis, croci totidem, melle decocto excipiuntur, quantitasq; fabæ exhibetur.

Διὰ κωδειῶν καὶ ἐφήματος hoc est, ex capitibus papaueris & defruto.

Capita papaueris uiridia inaquosa octo aut decem, ubi suspẽderis, decoquito diem unum, & glycyrixæ unciam. Macerata in sape sextario, simul quoad tabefiant elixato, quamprimum mediocrem induerint craßitudinem ab igne remota adseruato. Vtere in his qui febre oppreßi uigilijs infestantur, & quando ex capite tenuis in pectus se insinuat fluxus.

Διὰ κωδειῶν καὶ μέλιτος, id est, ex papauerum capitibus, & melle confectio.

Papauerũ capita (quemadmodũ prædictũ est) & glycyrizæ unciam, in aqua pluuia siue fontana, mensura sextarij usq; ad colliquationẽ decocta, ubi expresseris, in decoctũ mellis xestam dimidiã cõijcito, adq; craßitudinem usq; elixato. Dato quibus præter quam dolorũ mitigationẽ, somni conciliationẽ, etiam purgatione & abstersione humorum, pectoris, pulmonis, atq; renum, opus est.

Diacodium compositum.

Aquæ in qua papauerina capita decocta sunt iuxtà memoratam conuenientiam sextarium, uini paßi heminas duas, mellis libram, croci, succi hypocistidis, singulorum drachmas quatuor, coquito ad spißitudinem.

Stomacho

Stomacho autem ſalubrior eſt confectio ex melle, & capitum papaueri-norum decocto, & malis cotoneis temperata. Efficacior autem euadit, ſi cum capitibus papaueris aqua melliotum & glycyrizam decoquas.

Ex marrubio linctus. phthyſicis in primis efficax.

Marrubij comarum libram in aquæ cotylis ſex, donec tertia pars relin quatur elixatam, herbam porricito, inijciendo autem aquæ mellis craſſi tudinem, exhibeto chliarium.

Ex marrubio confectura compoſita.

Marrubij comæ, ireos Illyricæ, hyſſopi, pulegij, glycyrizæ, apij, ſingu-lorum uncias duas, caricarum pinguium uncias treis, nuclei pinei reſina ti quadrãtẽ, cõtunde obiter in craſſas parteis: arida cum carycis in aquæ ſextarijs tribus irrigato, & coquito ad tertias: deinde aquæ colatæ, mellis libras duas infunde, & ad melleam ſpiſſitudinem decoque.

Medicamentum ex eruis.

Amygdalorum amarorũ unciæ duæ, farinæ erui unciæ quatuor, hyſ-ſopi tantundem, ireos uncia ſemis, nucleorum pineorum frictorum ſex-tans, mellis ſextarius, uel quantum res exigit.

Medicamentum quod Διὰ κολλύριον inſcribitur.

Iris Illyricæ uncias quatuor, eruorum tantundem, hyſſopi, ſeminis ur-ticæ, glycyrizæ, fœno græci, uniuſcuiuſq; uncias duas, bulborũ unc. qua tuor, ſeminis lini toſti totidẽ, nigellæ diobolos duodeuiginti, pulegij gram mata ſex, nucleorum pineorum toſtorũ unc. 2. piperis ſcrupulos ſex, mel lis quod ſatis eſt.

Antidotus Sotira.

Spicæ nardi dioboli undequadraginta, myrrhæ dioboli uiginti ſeptem croci dioboli triginta ſeptem, caſtorij dioboli undequadraginta, opij dio-boli triginta ſex, petroſelini dioboli quatraginta quinq;, aniſi octo, apij ſe ptem, iunci rotundi odorati florũ dioboli triginta ſex, caßiæ dioboli duo-decim, piperis longi tantundem, ſeminis ſinonis grammata ſex, ſtyracis octodecim, amomi, ſeſelis utrinq; duodecim, hedychroi, coſti, aſarci, ſingu lorum dioboli duodeuiginti, mellis quantum ſatis eſt.

Διὰ σύρακος bechicum, hoc eſt, ex ſtyrace, tuſſi medendo.

Amomi, caßiæ, ſingulorum ſextans, ſtyracis, ſpicæ nardi, uniuſcuiuſq; ſeſquiuncia, croci, piperis albi, cuiuslibet uncia, mellis ſextarius: detur co chliarium.

Medicamentum Philoxeni, cuius uſus eſt in purulentis & diutinis rheumatibus obnoxijs.

Reſinæ terrebinthinæ drachmas uigintiocto, nardi ſedecim, myrrhæ ſtillatitiæ

ſtillatitiæ ſex, cardamomi, bulborum, uniuſcuiuſq; drach ſex, croci duodecim. galbani ſedecim, amygdala amara octoginta, mellis hemina: ex aqua potatur fabæ Aegyptiæ magnitudo.

Eſdra πολύχρηστος, hoc eſt quæ multis affectibus congruit, potenter deſiccat

Amomi ſcrupulos ſex, croci ſcrupulos duodeuiginti, ſeminis dauci ſeſquiſcrupulum, ſeminis fœniculi ſcrupulos treis, caſſiæ ſcrupulum unum & dimidium, florum iunci odorati ſcrupulos quatuor & ſemiſſem, cinnamomi ſcrupulos treis, ſucci hypociſtidis ſcrup. quatuor & dimidium, ſulphuris quincuncẽ, ſeminis papaueris ſcrupulos quinque, pyrethri ſcrup. treis, petroſelini ſcrupulum unum & ſemiſſem, ireos Illyricæ ſcrupulos ſeptem & ſemiſſem, herbæ Appollinaris ſeminis ſcrupulos tredecim & dimidiatum, ſpicæ nardi ſcrupulos ſeptem & dimidium, rutæ ſeminis ſcrup. unum & ſemiſſem, anethi ſcrup. treis, cardamomi unc. treis, roſarũ exiccatarum quatuor & dimidiatum, nerij floris ſcrupulum unum cum ſemiſſe. Eſt autem ueluti lobus ac ſiliqua unde oritur roſa: rhododaphnes, & roſæ ipſius ſingulorum ſcrup. tres, rheu, gentianæ, uniuſcuiuſq; ſcrup. ſex, hedychroi ungenti ſeſquiſcrupulum, tragacanthæ ſcrup. quindecim, lycij ſex, foliorum citrij tandundem, ſeminis ocimi ſcrupulum unum cum dimidio, aniſi tres, coſti, mirrhæ, cuiuslibet ſcrup. ſex, bdellij ſedecim, ſucci artemiſiæ tredecim, rhu Syriaci uigintiquinq; & dimidium, aſari, uentris mergi, lapidis iaſpeos, ſingulorum ſcrup. treis, piperis quindecim, caſtorij ſeſquiſcrupulum, cretæ cimoliæ ſcrup. ſex, ſiſonis, ſtyracis, uniuſcuiuſq; ſcrup. nouem, opobalſami duodecim. ſereos ſeſeleos ue herbæ ſcrupulum unum & ſemiſſem, mellis uncias uigintiocto, uini quantum ſufficit.

Medicamentum ex malorum coroniorum carnibus.

Malorum cotoniorum purgatorũ libræ tres, decoquuntur in uini peruetuſti ſextarijs tribus, deinde teruntur, quibus piperis, aniſi, lybiſtici leuigatorum uniuſcuiuſq; uncia injicitur. Sunt qui zingiberis unciam dimidiam, nec deſunt qui pro uino acetum affuderunt.

Medicamentum ex ſuccis malorum, appetitus à cibis auerſionib. & ægris concoctionib. idoneum.

Succi malorum cotoniorum maturorum, mellis boni, ſingulorum ſexarij duo, aceti ſextarius, zingiberis quadrans, piperis albi ſextans, ad craſſitudinem coquuntur: hoc Galenus frigore inhorrentibus præparabat. Cæterum in quibus bilis, inquit, abundat, abſq; pipere et zingibere conficitur.

Melopiacuntii præparatio.

Pomorum cotoniorũ mundatorum libræ ſex, in uino elixantur, donec

contabeſcant, deinde exempta conteruntur. Nõnulli uerò affundũt mellis libras octo, & debili igne decoquũt, mouẽtes ſubinde ferula, donec impollutum quodammodo totum, ne manus inquinet, euaſerit, tũ adijciunt contuſi piperis quadrantem, aniſi tandundem, petroſelini unciam. Quidam etiam zingiberis unciam, et maſtiches unciam adijciunt: mox cõmixta finguntur ad ſemunciæ quantitatem, & cum fõlijs lauri componuntur.

Cydonatum, contuſum fragmentis integris & illæſis.

Malorum cydoniorum purgatorum, fruſtulatim conciſorum libræ octo, in uini ſextarijs decoquuntur moderatè, ne diſoluãtur: deinde miſcentur ipſis mellis deſpumati libræ octo, piperis bes, petroſelini, aniſi, ſingulorum unciæ tres, zingiberis unciæ quinq; ſpicæ nardi uncia una & dimidia, cariophyllorum uncia: Omnia contuſa, et mediocriter decocta ad iuris eſculenti craſsitudinem, remouẽtur, & refrigerata pariter cum iure fragmenta componuntur.

Διὰ τριῶν πιπέρεων, hoc eſt, è tribus piperum generibus medicamentum.

Piperis communis, candidi q; et longi, ſingulorum drach. ſeptem, zingiberis, aniſi, thymi comæ cuiuſq; drach. duæ. mellis quod ſatis eſt.

Aliud Oribaſij.

Piperis candidi ſextans, piperis nigri & longi, ſpicæ nardi, cinnamomi, ameos, caryi, hyſſopi, ſeſeleos, dauci, petroſelinii, ſingulorũ uncia, zingiberis, drach. quatuor, mellis libræ tres.

Aliud διὰ γ πιπέρεων.

Piperis communis unciæ tres, piperis albi uncia, longi tantundem, petroſelini, cinnamomi, uel caſsiæ duplũ, zingiberis, uniuſcuiuſq; uncia, mellis unc. una et uiginti, uel quantũ ſatis eſt. Ego uerò etiã thymi corymborũ unciam admiſcere ſolitus ſum. Dioſpolites.

Cymini aceto macerati ac torridi, unciam, piperis, zingiberis, ſingulorum ſextantem, rutæ uiridis unciam unã et ſemiſem, nitri drach. duas cum dimidia, melle excipito.

Διὰ ἰατροῦ, id eſt, ex malo medico, pro his qui ægre concoquunt.

Aceti heminæ tres, carnis citrij libra, hyſſopi, rutæ, origani, ſingulorũ faſciculus, per diem ac noctem aceto macerata quouſq; euaneſcat pars tertia decoquuntur, expreſsáq; abijciuntur, aceto affunditur mellis ſextarius, denuoq; decoquuntur ad mellis craſsitudinem: ubi autem conſtiterint, inſeruntur aſari, mei, piperis albi, ſingulorum drach. duæ. Datur cocleare mane, & lectum petenti.

Picra.

Picra, id est, Amara, GALENI.

Accipit aloës drach. centum, ligni balsami, mastiches, croci, spicæ nardi, asari, cinnamomi, singulorum drach. sex. Sunt qui etiam iunci rotundi odorati floris, & caßiæ, uniuscuiusq; denarios sex admisceant. Exhibe drach. in hydromelite.

Picra ex oxymelite, ad stomachicos, fœminarumq; locellos, & aquam inter cutem efficax.

Aloës unciæ quatuor, folij sextans, costi, caßiæ, amomi, ireos, singulorũ drach. radicis corticis fœniculi libra, mastiches, nardi Celticæ, zingiberis uniuscuiusq; drach. piperis drach. mei drach. aceti sesquisextarius, mellis tantundẽ. Fœniculũ decoctũ prius in aceto proijcitur, deinde infunditur mel: et ubi decoctũ fuerit ad craßitudinẽ melleã, reliqua trita & læuigata insparguntur.

Medicamentum διὰ λυκίου, idest, ex lupino iocinore, optimum.

*Gẽtianæ, chamæpityos, petroselini, marrubij succi, arcij, sinapis, scolopẽdrij, panacis radicis, minij, rubiæ, seminis braßicæ, aristolochiæ lõgæ, piperis albi, spicæ nardi, costi, seminis erucæ, radicis eringij, pollij, echij, eupatorij, baccarũ iuniperi, lupini hepatis, enulæ cãpanæ, æquas portiones melle † decocto excipe. Exhibitio est auellanæ quantitas cum mulso * non cocto.* crudo cocto

Theodoretus δι' ἀνακαρδίων, hoc est, diuinum munus, ex anacardijs.

Anacardiorũ sescuntia, croci, caßiæ, folij, spicæ nardi, caryophylli, mei, agarici, rotundi odorati iunci florum, rheu, epithymi, singulorum drach. quatuor, acori, piperis, uniuscuiusq; sesquiunciam, aloës quadrans sarxiphagæ, mastiches, iridis Illyricæ, cuiuslibet sescũtia, myrobalanorũ uncia, mellis libræ sex, uel quod satis est.

Theodoretus aliter apparata, absq; anacardijs.

Aloës drach. sexaginta, agarici uigintiquatuor, croci, caßiæ, rheu pontici, acori, cinnamomi, mastiches, singulorũ drach. decẽ, costi, seminis rutæ, piperis albi, uniuscuiusq; drach. octo, spicæ nardi drach. tres, ligni balsami, asari, trixaginis, mei, uniuscuiusq; drach. quatuor, mellis quod satis est. Quidã his etiã anacardia duo adijciũt: Dosis drach. 2. cũ aqua mulsa.

Cyphoides iocinorosos, & thoracis uitia emendans.

Vuæ passæ carnis drach. uigintiquinq;, croci drach. calami drach. duæ, bdellij drach. duæ & dimidia, caßiæ denarius unus et dimidius, cinnamomi triobolus, nardi triobolus, † lentisci drach. duæ, myrrhæ drachmæ quatuor, resinæ terebinthinæ tantundem, ramenti a spalathi oboli duodecim, iunci

mellis drachmæ ſedecim, uini quantum ſatis eſt.

Alia cyphoides Alexandri.

Habet croci, cinnamomi, bdellij ſingulorum drach. quatuor, mirrhæ, calami, uniuſcuiuſq; drach. duas, bituminis, florũ rotundi iunci odorati, cuiuslibet drach. treis, caßiæ, nardi, ſingulorum drach. reſinæ terebinthinæ drach. ſedecim, uuæ paſſæ carnis drach. centum ſexaginta, mellis ſeſqui heminam, uini Chij quod ſatis eſt.

Διὰ βακάνης hepaticum.

Bacani uncia, coſti uncia, fŏlij ſcrupuli octo, piperis albi ſcrupuli ſex, ſpicæ nardi tandundem, mellis quantum ſufficit. Datur cochliarium cum temperatura condîti.

Zopyrus antidotus.

Myrrhæ drach. quinq;, croci, caßiæ, ſingulorũ drach. quatuor, cinnamomi drach. tres, ſpicæ nardi drachmæ duæ, rotundi iunci odorati floris drach. duæ, piperis albi ſeſquidrachma, thuris drach. coſti drach. mellis quod ſufficit.

Pæonia antidotus, Manus medicatrix.

Styracis calamitæ drach. ſex, thuris, amomi, croci, ſingulorũ ſeſcũcia, ſpicænardi drach. ſex, phylli drach. duæ, piperis candidi drach. ſex, & cõmunis drach. octo, myrrhæ uncia, mellis quantum opus eſt.

Doſithei catapotia iecori accommodata.

Aloës uncia, ſpicæ nardi, fŏlij, coſti, ſingulorum grãmata duo, agarici octo, maſtiches tredecim, epithymi quatuor, rheu ſcrupulum.

Oxymel ſplenicum, hoc eſt, ad lieni efficax.

Oxymel lieni dicatum concinnatur ex corticis radicis capparis, ſcolopendrij, ſpicæ nardi, aſari, iridis, florum iunci odorati, florum cyperidis, aniſi, cymini, fœniculi, acori, ericæ fructus, ſingulorum uncia, fŏliorum tamaricis, fŏliorum ſalicis, apij radicis, arboris thuris, ſcillæ, uniuſcuiuſq; Deſideratur pondus *ſextante aceti ſextario mellis ſextarijs tribus, ammoniaci thymiamatis.* † *Præpara admodum ſcillitici. Offer cochliaria duo.*

Oxymel laborantibus calculo idoneum.

Saxifragæ, betonicæ, graminis, adianti, ſpicæ nardi, carpeſiæ, aſari, eringij, ſingulorum uncia, petroſelini Macedonici, ſeminis rutæ, uniuſcuiuſq; uncia ſemis, fœniculi uiridis, iridis, ſcillæ aſſatæ, chamædaphnes cuiuslibet ſextans, corticis radicis capparis quadrans, ſiorum ſextans, aquæ, aceti, mellis, ſingulorum ſextarij bini.

Phuſca lapides confringens.

Pulegij, maſtiches, apij ſeminis, mentæ aridæ, ſingulorum uncia, ſalis communis

cõmunis torridi lib. 1. ſeminis corij, ſpicæ nardi, aniſi, ammeos, uniuſcuiuſq; ſcrupuli ſex, phylli ſcrup. quatuor, piperis candidi unc. ſemis uel cõmunis uncia, lithoſpermatis ſelibra, betonicæ tãtundẽ, aceti præſtantis ſextarij quinque, omnia contuſa & cribellata, & in læuorẽ trita, per triduũ aceto macerata dies quadraginta inſolato. Quũ uerò uſus poſtulabit, in decoctũ ciceris nigri, & radicis aſparagi, apij itẽ & adianti binas aceti heminas infunde, et in calido balnei alueolo laborãti potui dato. Quidã medicamenti ex prædictis ſpecibus aridi diobolos duodecim cũ poſca memoratarum herbarũ decocto temperata exhibuerũt, nec quicquã minus proficit pharmacum.

Condîtum calculos atterens.

Piperis albi, ſaxifragæ, ſpicæ nardi, lithoſpermi, betonicæ, ſingulorum unc. petroſelini, phylli uniuſcuiuſq; ſeſquiuncia, ſeminis rutæ ſylueſtris ſemuncia, mellis ſextarius, uini aſcalonitis ſextarij ſedecim.

Medicamentum ex ſanguine hircino.

Quando uuæ præ maturitate nigrore ſuffundi cœperint, hirci ætate florentis ſanguinem colligito, & in ſole exiccatum, calculo laborantibus pondo cochliarij cũ paſſo Cretico præbeto. Sunt uerò qui amomi, et phylli ſingulorũ quadrantẽ commiſceant: alij myrrhæ etiã ſcrupulos quatuor.

Medicamentum διὰ τεττίγων, hoc eſt ex cicadis, renum doloribus expediens.

Diatettigon accipit lithoſpermi, raphidis piſcis cremati, ſeſeleos, uniuſcuiuſq; unciam, ammeos, cucumeris ſatiui ſeminis, ſaxifragæ, uuarum paſſarum acinis exemptis, ſeminis althææ, phaſeoli candidi, lincurij, ſingulorum unciam dimidiam, ſpicæ nardi, phu, mei, lapidum ex ſpongijs cuiuslibet drach. adianti, ſeminis paliuri interanei, ſiorum aridorum, radicis rubi, graminis, polypodij, uniuſcuiuſq; drach. treis, ſanguinis hircini exiccati, ut dictum eſt, diobolos ſex, cicadarum aridarum, amputatis & abiectis capite, alis, & pedibus, unc. quatuor. piperis albi drach. ſex, mellis decocti quod ſatis eſt. Datur nucis auellanæ quantitas in condito, uel decocto tribuli, uel ſaxifragæ, uel ſinorũ, uel radicis aſparagorũ, uel graminis, aut quinquefolij, aut radicis herbæ lanariæ.

Διὰ τοῦ λιθοσπέρμου, ideſt, ex milio ſolis pharmacum.

Lithoſpermi, betonicæ, ſaxifragæ, petroſelini, piperis albi, pares ſingulorum modi cum melle excipiuntur.

Διὰ πράσου σπέρμος, hoc eſt, ex ſemine marrubino.

Piperis albi & atri, dauci Cretici, ſeminis cucumeris domeſtici, ſeminis fœniculi, marrubij ſeminis, petroſelini Macedonici, pyrethri, zingiberis, phylli, ſingulorum uncia, mellis quantum exigit incorporatio.

Διὰ τηκολίθου, quod eſt ex lapide Iudaico.

Spicæ nardi, hyſſopi, tecolithi uniuſcuiuſq; ſcrupuli octo, piperis ſcrupuli duodecim, zingiberis, petroſelini, coſti, ſaxifragæ, ſingulorum ſex, caßiæ, ſeminis apij, cuiuslibet tres, cyperi ſex, ſcobis eboris quatuor, ligni cardamomi, ſeminis lini, cuiusq; ſcrupuli quatuor, mellis quod ſufficit.

Medicamentum ex ſylueſtris maluæ ſemine.

Seminis cucumeris hortulani drach. duodecim, ſeminis herbæ Apollinaris, drach. ſex, ſeminis cicutæ drach. tres (alij uerò ſumunt drach. ſex) opij, fœniculi, maluæ ſylueſtris ſeminis, croci, cuiuslibet drach. treis, ſeminis apij drach. ſex, caßiæ drach. quatuor, amygdala baſilica decem, nuces auellanas decem, aſari drach. quatuor, paſſo Cretico excipe, & triobolum exhibe febre carentibus, cum defruto, ſunt qui melle excipere malint.

Διὰ τραγημάτων, id eſt, ex bellariis renum doloribus dicatum, & ad ueſicæ, renumq; exhulcerationem conducibile.

Vuæ paſſæ candidæ exemptis acinis, nucleorum pineorum recentium, uniuſcuiuſq; ſextans, ſeminis cucumeris excorticati, myrtorum exoßium, amygdalorum amarorum, dactylorum palmularum pinguium, ſeminis apij, ſeminis papaueris, croci, ſingulorum drach. myrrhæ ſextans. Ieiuno denarium ex paſſo propinato.

Satyriaca antidotus.

Zingiberis, ſatyrij ſuperioris, ſingulorum drach. octo, caudæ crocodili terreſtris (quem Græci ſcingum appellant) mei, aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſeleos, uniuſcuiuſq; drach. quatuor, ſeminis erucæ, cinnamomi, cuiuslibet drach. tres, ormini, piperis albi, ſeminis cnici, uniuſcuiuſq; drach. duæ, florum rotundi odorati iunci, ſpicæ nardi, ſingulorum drach. ſanguinis hirci myſtrum. Drachma imbecillioribus cum lacte offeratur.

Globuli, σὺν ξυλωμάκεϊ, hoc eſt, ex ligno maceris effigiati, inteſtinorum torminibus utiles.

Xylomaceris opij, rhei, uniuſcuiuſq; ſcrupulos ſex, gallæ, myrrhæ, ſingulorum uncia, uino ſpathite e xcipito.

Διὰ λιθαλίου, hoc eſt, ex corallio antidotus ad podagram.

Habet rheu barbarici, pæoniæ, myrrhæ troglodyticæ, ſpicæ nardi, ſingulorum uncias duas, phylli unciam, caryophyllorum grana quindecim, anagallidis florem rhußion puniceumue habentis, quam corallium nuncupant, ſemuncia, mali terræ longi & rotundi, cuiuslibet trientem. Doſis eſt diobolus quotidie poſt bonã cibi concoctionẽ. Auſpicãdum autẽ eſt à ſolſtitio autumnali,

autumnali, quod eſt circa uiceſimumquartũ diem menſis Septembris, atq; diebus deinceps quinquaginta accipito: & undeuiginti intercallatis diebus, ad eandem te antidotũ conuerte, atq; ita donec dies quibus accipis, trecenti ſexagintaquinq; impleantur, peragito. Sub Cane autem omnes dies uacato, hoc eſt, à uigeſimoquarto die Iunij, uſq; ad Auguſtum completum. A Venere porrò & carnibus, maximè procinis, & ſalſamento, garoq;, & beta, dauco item & menta, lactucis crudis, & peponibus abſtinendum eſt. Ex piſcibus uerò capitonibus, ſeu gomphis, commaris, molli & teſtacea cute præditis, atq; à leguminibus cunctis, & omnibus, ut ſummatim perſtringam, quæ craſſum humorem generant. Vino itidem ſecũdario, nigroq; & multo. Lauandũ quotidie, & exercitationibus indulgendũ, uel pedũ officio, uel equo, uel lectica, uehiculóue. Cæterũ qui habitu ſunt aridiore, & uberiore uictus ratione utuntur, nullo incommodo afficiuntur.

Antidotus Agapeti Podagrica.

Folij, rheu barbarici, croci, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodyticæ, coſti, trixaginis, ſingulorum uncias duas, aloës hepaticæ uncias quinq;, hyperici, pæoniæ, uniuſcuiuſq; uncias treis, mali terræ longi, phu, mei, damaſonij, anagallidis, cuiuſq; uncias quatuor. Modus autem utendi idem, omnino eſt cum Diacorallio.

Antidotus Atactos podagrica.

Folij, mei damaſonij, anagallidis cyaneum florem habentis, erythrodani, maſtiches, croci, caſſiæ, aloës hepatiditis, gentianæ, trixaginis, ſingulæ unciæ, caryophyllorum, aſari albi & atri, ſingulorum uncia ſemis, ſpicæ nardi, myrrhæ, rheu barbarici, radicis pæoniæ, mali terræ longi, & rotundi, cuiuslibet uncias duas. Vſurpatio eius ſuperioribus ſimilis eſt. deſideratur, piperis

Procli podagræ, coxendicis doloribus efficax compoſitio.

Trixaginis dodrans, centaurij bes, ariſtolochiæ ſeptunx, gentianæ ſeli bra, hyperici quincunx, petroſelini Macedonici triens, mei quadrans, agarici ſextans, phu uncia, mellis Attici heminæ duæ.

Διὰ τ῀ ζ', id eſt, ex ſeptem concinatum, ad eadem.

Hyperici, ariſtolochiæ lõgæ, ſingulorũ uncia, cẽtaurij, chamæpityos, agarici uniuſcuiuſq; quadrãs, trixaginis unciæ ſex, gẽtianæ quicũx. Nõnulli petroſelimi quoq; unciã inſerũt, mellis denarios quinq;. Exhibetur drach.

De paſtillis. Caput. XII.

PAſtillos Græci ab efformationis figura τροχίσκους, id eſt, orbiculos appellant. Sunt autem paſtillorum genera tria, alij nanque πότιμοι, hoc eſt, potabiles, alij ἐνπτικοὶ, id eſt, infuſiles, qui per anũ immittũ

tur,

tur, alij ἀκτάχρισοι, *quod est inungibiles. Potabilium itaq; quidam dicuntur* ἐπιχετικοὶ, *quasi dicas retētiui, eo quod alui, uel sanguinis uel, alias quascunq; fluxiones refrigerando, uel astringendo, uel infarciendo, aut desiccando compescant: cuius farinæ sunt, pastillus ex spina Aegyptia effigiatus, et ex seminibus concinatus, atq; id genus alij. Quidā dolorem sedant uel quod sensum stupefaciendo torporem inducant, ueluti Crocodes, uel, quod humores dissipant atq; diffundunt: cuius generis sunt qui ex aromatis conficiuntur. Quidam ab meatuum oppilationibus iecur, lienem, & renes uindicant, è quorū classe sunt, qui ex amygdalis amaris formantur. Ex his autē quæ in aluum infunduntur, aliqui acrimonias obtundunt, ueluti in torminibus intestinorum, cuiusmodi sunt ex pompholyge, & amylo, & terra Samia, & ex cremore ptisanæ, uel eiusdem sortis alij. Aliqui uerò astringendi facultate præditi, uentris & sanguinis fluxiones sistunt, ueluti qui alumine, acacia, & omphacio cōstant: uerbi causa, pastillus Philippi, uel ex accantha Aegyptia cum succo rosarum, uel plantagine infusi. Aliqui deurendi uim obtinent, quorum usus in torminibus intestinorum, quæ hulcera depascentia experta sunt, probatur, ex sandaracha, auripigmento, calce, charta combusta compositi. Cum succo uerò lentium aut oryzæ ablutis prius muria immitātur intestinis, ubi alimentū antea poculentumq; languentes sumpserint, quo nihil uiriū medicamenti, ad stomachum rapiatur. Conducunt autē hi, qui in aluum infunduntur pastili, potissimum affectionibus, quæ circa sumen sub umbilico ingruunt: superius enim uires ipsorum nō perueniunt. Qui uerò illinuntur, uiribus illis qui infunduntur, respondent. Cæterum styptici, in herpetibus, exanthematibus, intertriginibus, sanguinis eruptione, destillantibus ac fluidis hulceribus, conferunt: è quorum numero est, Andronis & Polyidæ. Qui uerò hebetant, carbunculis, & uitiosa consuetudine hulceribus competunt, ueluti Leucus appellatus & dialotarion. Adurentes autem orbiculi, perinde atque prædicti (cuiusmodi censentur et Phaustiani) medendis serpentibus, uerendorum sedisq; hulceribus, pterygijs item, & carnosis narium uitijs expediunt.*

Pastillus Aster.

Croci, opij, castorij, spicæ nardi, cassiæ, myrrhæ, Lemnij sigilli, corticis mandragoræ, singulorum uncias quatuor, dauci, apij, anisi, seseleos, seminis alterci, styracis, uniuscuiusq; drach. octo: uino læuigabis.

Pastillus Trigonus.

Seminis apij, seminis herbæ Apollinaris, uniuscuinsq; drach duæ, anisi drach.

drach. quatuor, opij drach. tres, aqua diluuntur.

Paſtillus ex ſeminibus.

Seminis aniſi, ammeos, fœniculi, ſingulorum drach. quatuor, ſeminis apij, opij, ſeminis hyoſcyami, uniuſcuiuſq; drach. duæ, aqua teruntur.

Paſtillus Crocodes, id eſt, Croceus.

Aniſi, dauci Cretici ſeminis, uniuſcuiuſq; drach. quatuor, myrrhæ, caſtorij, ſingulorũ drach. duæ, croci, opij, cuiuslibet drach. tres, ſeminis apij, ſtyracis, uniuſcuiuſq; drach. 4. ſeminis alterci drach. ſex, aqua conterũtur.

Paſtillus, diarhodos.

Acaciæ, commeos, roſarũ, floris balauſtiorũ, hypociſtidis ſucci, gallarũ, uniuſcuiuſq; drach. tres, ſucci roſarum uiridium, ſeminis plantaginis, cuiuslibet drach. lycij Indici drachma.

Paſtillus Diacoralliu, id eſt, ex corallio.

Seminis alterci, thuris, ſingulorum drach. octo, terræ Samiæ, corallij, rubricæ ſinopidis, opij, uniuſcuiuſq; drach. quatuor, amyli, balauſtiorum cuiuslibet drach. duæ, ſucco polygoni excipiuntur.

Paſtillus ex electro.

Herbæ pulicaris quincunx, maſtiches triens, ſcobis electri, iri dis, croci, ſingulorum †triens, opij *ſextans. denarij 30. denarij 15.

Paſtillus ex ſpina Aegyptia.

Spinæ Aegyptiæ, rhu, thuris, acaciæ, aluminis fiſſi, ſucci hypociſtidis, gallæ, Lemnij ſigilli, corallij, conſolidæ, Samij aſteris, aloës, ladani, ſingulorum partes æquales uino excipiuntur.

Paſtillus alius, quem GALENVS Aphrodiſiaſticon clidion inſcripſit.

Florum mali Punicæ ſatiuæ, florum mali Punicæ agreſtis, ſucci hypociſtidis, acaciæ, ſingulorum drach. ſex, lycij, rheu Pontici, opij, uniuſcuiuſque drach. quatuor, myrrhæ drach. duæ, uino ex baccis myrti, uel elixatione roſarum, aut myrtorum iure excipiuntur.

Clidium Oribaſij dyſentericum & cœliacum.

Gallæ omphacitidis drach. octo, opij drach. quatuor, aqua in pilulas effingito, & deglutiendum treis aut quatuor exhibeto.

Paſtillus è cornu cerui, dyſenteria & ſanguinis excretione laborantibus accommodatus.

Cochlearum drach. duodecim, cornu ceruini deuſti, gallæ exiccatæ, acaciæ areſactæ, uniuſcuiuſq; drach. quinq;, oboli duodecim, myrtorũ nigrorũ quindecim, opij torrefacti, hypociſtidis ſucci, ſingulorũ drach. quinq;,

cœnanthes drach. ſex, ſucci radicis mandragoræ, terræ aſteris, cuiuslibet drach. duodecim, rhu obſoniorũ drach. quatuordecim, malicoriorũ exicca torũ drach. ſeptẽ, thuris drach. octo, corticis pini arefacti drach. quatuor decim, hyoſcyami toſti drach. decem, rhus coriarij ſextarij duo, uini nigri quantum ad elixandum rhun, ut craſſiſsimum reddatur unum, ſatis eſt: quo percolato, cætera excepta, impaſtillos digeruntur.

Paſtillus Amazonum.

Seminis apij, aniſi, uniuſcuiuſq; drach. ſex, comæ abſinthij drach. quatuor, myrrhæ, piperis, opij, caſtorij, ſingulorum drach. duas, cinnamomi drach. ſex, aqua excipito.

Paſtillus ex amygdalis amaris.

Aniſi, ſeminis apij, aſari, amygdalorum amarorum, abſinthij comæ, eodem pondere cum aqua coguntur in paſtillos, drach. unius, exhibetur nõ febricitantibus cum œnomelite, febricitantibus uerò cum hydromelite.

Paſtillus ex erica ad lienem.

Erices fructus drach. quatuor, piperis albi, nardi Syriacæ, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drach. duæ, gutta ammoniaca aceto diſſoluitur, & aridis inijcitur. Effigiuntur paſtilli, qui ſinguli denarium pendeant. Doſis orbiculus, cum oxymelitis cyatho.

Paſtillus διὰ φυσαλίδων inſcriptus, ex ueſicagine.

Seminis cucumeris ſatiui pelle exuti unciæ quatuor, ſeminis alterci, cicutæ, ſingulorum uncia duæ, fœniculi, ſeminis rumicis, croci, nucleorum pineorum, amygdalorũ amarorum, opij, uniuſcuiuſq; uncia, ueſicariæ ſextarij tres, uini quantum opus eſt.

Paſtillus Philippi dyſentericis dicatus.

Balauſtiorum, acaciæ, hypociſtidis, ſucci, opij, rhu, thuris, myrrhæ, croci, gallæ, aloës, rheu Pontici, malicoriorum, myrtorum, uniuſcuiuſq; drachmas quatuor, excipe uino auſtero, & compinge orbiculos triobolares. Dato autem febre uacantibus cum uino, febrientibus cum hydromelite.

Paſtillus Muſæ,

Aluminis, aloës, myrrhæ, attramenti ſutorij, uniuſcuiuſq; uncia una & ſemis, malicoriorũ, croci, crocomagmatis cuiusq; drach. ſex uino excipiuntur.

Apparatus crocomagmatis.

Croci unciæ duæ, roſarum, amyli, myrrhæ, aloës, thuris, commeos, uniuſcuiuſque uncia una, coſti, ſpicæ nardi, ſingulorum drachma una, uino excipiuntur. De crocino oleo etiam altera crocomagmatis dicetur concinnatio.

Nerá

Nera Paſtillus ex collectaneis Heræ.

Myrrhæ, aloës, croci, uniuſcuiuſq; drach. octo, aluminis fiſsilis drach. centum, aqua ſubiguntur.

Polyidæ Spragis.

Aluminis fiſsi drach. quatuor, myrrhæ drach. octo, attramenti ſutorij drach. duas, cytinorum drach. duodecim, fellis taurini drach. ſex, uel, ut alijs placet, drach. ſedecim, aloës uncia uino aſtringente excipito.

Paſtillus Paſionis.

Squamæ æris denarium pondo duodecim, æris toſti, aloës, guttæ ammoniaci, aluminis rotundi, æruginis raſilis, thuris, uniuſcuiuſque denarium pondo octo, uini quantum ſatis eſt.

Paſtillus Andronius.

Florum mali Punicæ hortenſis denarij decem, myrrhæ denarij quatuor, gallarum denarij octo, mali terræ rotundi denarij quatuor, atramenti ſutorij, croci, aluminis ſciſsi, crocomagmatis, myſios, thuris, cuiuſq; denarij duo, uino auſtero, acutóue diluuntur.

Paſtillus phauſtini.

Auripigmenti denarij duodecim, ſandaraches denatios ſex, calcis aquæ non extinctæ octo, chartæ crematæ denarium, ſucco myrtorum uel decocto excepta digere in paſtillos, et per anum cum decocto myrtorum, lenticularum, & rubi radicum immitte.

Paſtillus Διὰ χαρτίου, id eſt, ē charta.

Chartæ combuſtæ libras duas, calcis, auripigmẽti, ſandaraches, uniuſcuiuſq; unciam, ſucco plantaginis excipito.

Thronus Marcellius paſtillus.

Chartæ crematæ denarij decem, ſandaraches, auripigmenti, ſquamæ æris, aluminis ſciſsi, cuiuſque denarij quatuor, balauſtij denarij treis, opij duo, calcis uiuæ uiginti, omphacij denarius, ſucci hypociſtidis treis, uino ex myrti baccis excepta in orbiculos drach. quatuor, põdere æquantes redigũtur, & in uino malicoria, myrta, & roſæ uſque ad tertias elixantur. Exhibetur in uini cyathis ſex paſtillus unus uel ſummatim quatuor.

Paſtillus Διὰ φελλῶ, id eſt ex ſubere.

Gallarũ crematarum, chartæ combuſtæ, ſecis uini deuſtæ, et panis denicq; toſti, ſingulorum denarios decem. In alio uerò etiam cornus ceruini uſti denarios quindecim, auripigmenti denarios duos ſ. andaraches, calcis uniuſcuiuſque denarios quindecim, acaciæ, ceruſſæ, cuiuslibet denarios quinq; ſpumæ argenti denarios treis, uino ſubigito.

Pastillus congnomento Bithynus.

Malicoriorũ denarij decem, cadmiæ quadrans, mali terræ, gallarum, panacis, radicis, ireos, atramenti sutorij, aluminis fissi, chalcitidis, misyos, squamæ æris, mannæ (nonnulli adijciunt etiam costi) cuiusq; sestuntia, aceto læuigantur.

Pastillus διὰ κασορίου, ad hulcera, nomas, & fluxiones.

Croci, aloës, thuris, singulorum uncia, cytinorum, aluminis fissi, castorij, mannæ, æruginis rasæ, cuiusq; uncia, rubricæ sinopidis libra, uino ueteri excipiuntur.

Pastillus alius διὰ κασορίου, hoc est, ex fibri testiculis colicis dicatus.

Myrrhæ, castorij, cuiuslibet dioboli sex, croci, opij, singulorum scrupili nouem, anisi, seminis apij, dauci seminis, uniucuiusq; uncia semis, alterci seminis, scrupuli duodeuiginti.

Pastillus ex œnelæo, ano, & pudendis dedicatus.

Cerussæ dextans, spumæ argenti quincunx, thuris, stercoris plumbi, aluminis scissi singulorum, sextans, uino marina exorte subiguntur. Cæterum quum usus exiget, œnorhodino, hoc est, uino rosaceo, uel œnomyrsino rursum diluuntur.

Pastillus ex lapide Phrygio, pro his qui genitalibus afficiuntur.

Lapides Phrygis combusti, et extincti ter, primũ butyro, uel rosaceo, secundo uino, tertio melle, sextãs, rosarum floris triens, corticũ mali granati uncia.

Pastillus διὰ λαπαρίων, quod est ex loto syluestri, sedi atq; uerendis consecratus.

Cerussæ, amyli, glaucij, croci, aluminis, æquales portiones succo lotariorum uinóue diluntur. Pastillus leucus.

Terræ asteris uncias quatuor, bullæ (quam Græci pompholyga dicũt) cerussæ, amyli, uniuscuiusq; unc. duas, opij diobolos quatuor, aqua cõtere.

Pastillus διὰ ἀλικακάβου, id est, ex uesicaria.

Spumæ argenti denarij uigintiquatuor, cerussæ denarij duodecim uel uigintiunus, alicacabi radicis denarij octo, chalcanthi atramentiue sutorij denarij quatuor, aluminis fissi tantundem, rubricæ quantum ad colorem inducendum sufficit, aqua subiguntur.

Pastillus ex utroq; ueratro, & idem ex duplici acacia.

Acaciæ nigræ & rufæ, glutini fabrilis, aliâs ichthyocollæ, singulorum triens ammoniaci thymiamatis, glaucij, aloës, cuiusq; sextans, thuris masculi, ueratri nigri et candidi, uniuscuiusq; uncia, aceto scillitico excipiuntur.

tur. Quum utēdum erit, eodem uel communi dissoluta, cum sub balneum, tum à balneo rursum illiniuntur.

Pastillus Criogenes.

Myrrhæ, æris cremati, aristolochiæ rotūdæ, æruginis rasæ, squamæ stomomatis, uerbenacæ rectæ, aluminis rotundi cuiusq; unc. aceti quantum satis est. Decerpere autem oportet uerbenacam, quum sol fuerit in ariete. Formatur autem in emplastrum etiam hoc modo. Pastilli huius, † rutulæ Colophoniæ, olei pares modi, aceti quantū ad eliquandū pastillū satis est. ceræ

Pastillus melanchlorus, hoc est, niger seu pallidus.

Myrrhæ, aloës, squamæ æris crematæ, auripigmenti, aluminis fissilis & rotundi, ireos, chalcitidis, mysios, salis fossi, chalcanthi, cerussæ, nitri, spumæ argēti, panacis radicis, cadmiæ, malicoriorum, gallarum, aristolochiæ rotundæ, squamæ stomomatis, æruginis rasæ, uniuscuiusq; unc. aceti quantum res ipsa postulat. Pangitur item emplastrum ad hunc modum: Pastilli unc. duæ, Colophoniæ, ceræ, olei, singulorū unciæ sex, aceti quantum ad pastilli subactionem sufficit.

Pastillus pantolmios, ad chironia, & uitiosa consuetudine hulcera, & rheumata.

Casiæ, æris cremati, cerussæ, spumæ argenti, ferruginis rasilis, aluminis fissi, rotundi, liquidi, & plenthytidos, id est, lateritij, panacis radicis aristolochiæ longæ, & rotundæ, malicoriorum, chalcāthi, portulacæ, iridis, astragalitidis, chalcitidis, misyos, ammoniaci thymiamatis, salis ammoniaci, squamæ æris, aloës, diphrygis, thuris, gallarū, sarcocoliæ, plumbi deusti, foliorū oleæ, soreos, myrrhæ, attramenti metallici liquidi, balaustiorum, spinæ Aegyptiæ, sulphuris ignem nō experti, nitri, rhu rubei, rhu Syriaci, chrysocollæ, aluminis, rhu coriariæ, acatiæ, salis spumæ, omphacij, auripigmenti, æquæ portiones, sub ardentissimo Caniculæ æstu, aceto per dies triginta macerantur.

Pastillus Nymphodori.

Spumæ nitri uncia, nitri Alexādrini, saponis Gallici, uniuscuiusq; uncia, salis Cappadocici, mastiches, gallarum, cuiuslibet denarios quatuor, foliorum rosarum, amomi, amyli, cuiusq; uncia, folij denarius, fissilis aluminis, costi, singulorum denarij duo, uini ex baccis myrti quantum satis est.

Pastillus Διὰ θαψίας hemicranicus.

Liquoris thapsiæ denarij sedecim, myrrhæ denarij octo, opopanacis, euphorbij, singulorum denarij sex, nitri, succi parthenici, cuiusq; denarij quatuor, piperis, sagapeni uniuscuiusque denarij duo, aceti quantum dicta efflagitant simplicia. Quum autem usus est, aceto illitos post horas

ſex abluito, uerùm ſi uoles remiſſiore uti, cerato pari exceptũ, illimito, atq; per diem ac noctem ſinito.

Hypothimum ad dyſenteriam & ani dolores.

Terræ aſteris, amyli, ſingulorum uncias treis, croci uncias duas, acaciæ, tragacanthæ, uniuſcuiuſq; unciam, caſtorij, thuris, lycij, cuiuslibet ſe munciam, in natura calidioribus etiam opij unciam dimidiatam, ſucco pulicariæ excipito, & in longum cotylæ dimidiatæ effigiato.

Locus deprauatus.

De Aridis & Smegmatis. Cap. XIII.

ARidorũ medicaminum, quæ & cataplaſmata uocantur, alia quidem hulceribus, conueniunt, alia uerò cuti admouentur: & quæ hulceribus competunt, quædã ſunt σαρκωλικὰ, id eſt, quæ cauitates carne replent: quædam uerò tumentia ſupprimunt, et excreſcentias carnium reprimunt, quæ ἐκτελωτικὰ uocant: quædam ἐκτελωτικὰ, quæ cicatricem inducunt: quædam καυσικὰ, id eſt, deurentia, & σηπτικὰ, id eſt, quæ exedunt, & quædã ἴχαμμα, id eſt, ſanguinem comprimentia. Quæ igitur cauorum hulcerum ſunt pharmaca, uel ſordida expurgando, incarnant, ueluti quæ ex eruo componuntur & ariſtolochia, iride, panace, myrrha, thure, aloë: aut circumfluam humiditatem exiccãdo, quemadmodum quæ ex ære, diphryge, ſquama, charta combuſta, cortice pinus, acantha conficiuntur: eadem uerò ipſa cicatricem quoque inducunt, aut acredines & eroſiones hebetando: uerbi cauſa, quæ ex pompholyge, amylo, ceruſſa, fece uini, lapide ſpeculari, oſtreis crematis, terra Samia, & id genus alijs, & quæ ex his compoſitorum habent potentias. Cæterum ex his quæ ſupprimendi excreſcentias uim obtinẽt, mitiora quidem cẽſentur ex ſquama æris, miſyos, calcitide toſtis, & galla, cõcinnata. Valentiora ſunt quæ ex attramento ſutorio, ærugine, miſyos, chalcitide, non deuſtis cõponuntur. Quæ autem durendi & excidendi facultate ſunt prædita, ex calce, auripigmento, ſandaracha, ſpheele, quæ eſt fex uini, crematis conſtant. Cæterum hæc omnia in minutiſſimum puluerem friata, hulceribus inſperſa minus mordacia ſunt. Craſſarum contrà partium & ſpiſſiora, acrius mordicant. Quæ ſanguinem coërcent, uel aſtringendo, uel deſiccando, uel refrigerando, uel ſiccando, obſtruendóue aut deurendo, & cruſtam inducendo, comprimunt, quorum materiam ſermone de Paſtillis docuimus. Sed eorum quæ cuti adhibentur, aliqua ſanè detergunt et exterunt: cuius farinæ ſunt, ex creta cimolia, pumice, ſiliqua fermenti, hordeo, peponum carne, flore ſalis conflata. Aliqua uerò attenuant & diſtrahunt, quemadmodum ea quæ ex ueratro, alcyonio, ſulphure, uua paſſa ſylueſtri, ſinapi pyretro, cachry-

chry, lemnia terra, ſepiæ teſta. Quibus ſi calx adijciatur, & auripigmentum cum aliquo liquore, pſilotica redduntur, & ſmegmata fiunt. Quædam capiti applicantur, quo fluxum ex eo manantem arefaciant: cuiuſmodi ſunt è nitro, ſale, gallis, malicorijs, & id genus alijs contexta. Smegmata poſtremo omnia cuti ſunt non illitæ accommodanda.

Smegmatum uſus.

Aridum cephalicum.

Erui unciæ quinq;, iridis, mannæ, ariſtolochiæ, ſquamæ æris, uniuſcuiuſq; uncia una cum dimidia. Aliud: Corticis primi denarij ſex, thuris denarij quatuor, pumicis tantundem, iridis denarij duo, reſinæ aridæ denarij ſex, ariſtolochiæ denarij duo.

Medicamentum Δι' ἀλοῆς, id eſt, ex aloë.

Aloës denarij ſex, erui denarij octo, mannæ quatuor, gallæ treis, aluminis fiſsi denarij duo.

Δια σφίκλης, id eſt, ex fece uini cremata Manerhonis.

Cadmiæ combuſtæ atq; elotæ uncia, terræ aſteris uncia, fecis uini cremati triens, lapidis ſpecularis tantundem, thuris triens, quidam his amyli quoq; trientem adijciunt.

Melitera Oribaſij.

Habet chalcitidis, ſquamæ æris, gallæ, balauſtiorũ, cæræ, uniuſcuiuſq; uncias treis, ariſtolochiæ longæ unciã, corticũ mali Punici, fiſsilis aluminis, ſingulorum unciam dimidiam.

Δι' ὀστρίων, quod eſt, ex oſtreis.

Recipit cadmiæ, thuris, cuiuslibet unciam, oſtreorum combuſtorum trientem.

Δια λιβάνου, quod eſt, ex thure.

Spumæ argenti, thuris, ſquamæ æris, † rhoidarij, amyli, ceruſſæ, ſingulorum partes æquales. † mali punicĩ

Aphroditarium.

Accipit thuris, ſquamæ æris, rhoidarij, amyli, ceruſſæ æquas portiones.

Rhodia comprimens ſanguinem, ad nomas, & carnis excreſentias conducens.

Gallæ crudæ denarij ſex, gallæ crematæ, & uino extinctæ aridæ denarij duodecim, ſquamæ æris atræ: ſin minus, rubræ denarij octo, attramenti ſutorij uigintiquatuor, aluminis fiſsi denarij uiginti ſeptem, læuigãtur dies quot ſatis eſt.

Ξανθὸν, hoc eſt, flauum medicamentum.

Chalcitidis crematæ denarij quadraginta, atramenti ſutorij toſti, denarij

narij octo, misyos combusti denarij decem, æris deusti denarij quinq;.

Τὸ ψαρόν à murino colore dictum medicamentum.

Misyos unciæ quinq;, gallarũ unciæ quatuor, chalcitidis unciæ duæ, squamæ æris unciæ duæ, chalcanthi uncia, ferruginis rasilis unciæ duæ.

Medicamentum Heliocaẽs adurens.

Auripigmenti libram, calcis aqua nõ extinctæ libras duas, aqua in diebus canicularibus eliquato, deinde ubi arefeceris, utere.

Antherum.

Sumit cyperi denarios octo, myrrhæ denarios duodecim, sandarachæ denarios treis, floris rosarũ denarios duos, croci denarium, crocomagmatis, aluminis fissi, iridis Illyricæ, singulorum denarios duos.

Διὰ χαίρτου, ad nomas oris potissimum & naturalium hulcera.

Squamæ æris, chartæ combustæ, uniuscuiusq; denarios octo, auripigmenti, sulphuris ignem non experti, cuiuslibet denarios duodecim, plũbi deusti denarios sex. Quo medendis humidioribus sepedonib. arido utere. Aridis uerò curandis, rosaceo macerabis, interdũ etiã melli cum rosaceo.

Dia oxymyrsinis, id est, ex myrto syluestri ad eadem.

Sumantur rhoos coriariæ unciæ duodecim, aceti myrtitis, foliorum, sandarachæ, uniuscuiusq; denarij octo, aridorum foliorum salicis, malicoriorũ, cuiuslibet denarij sex, aluminis fissi, chrysocollæ, aloës, chalcitidis crudæ, spuamæ auripigmenti, salis cõmunis, singulorũ denarij quatuor.

Aridum Massaliotæ.

Nitri, opij, chrysocollæ, lapidis Asij, sandarachæ, misyos, chalcitidis, aluminis scissilis, diphrygis, æquis portionibus. Arido utere.

Smegma aridum, quod refertur ad Asclepium.

Baccarum lauri, nitri Alexãdrini, salis fricti, salis Cappadocici, ammoniaci thymiamatis, spumæ nitri, pumicis, cuiuslibet libram, ueratri nigri, struthij, pyrethri, sphecles (quæ est uini fex) deustæ, uuæ passæ syluestris, napyos, cyperi, aluminis scissilis, floris rotundi iunci odorati, ireos, gallarum, cuiuslibet uncias sex, sampsuchi libram, uiticis seminis, pulegij, cucumeris farinæ, & lupini, singulorum uncias sex, chamæleontis nigri, sulphuris, cõmeos, thuris, piperis, radicis cucumeris agrestis, marrubij, cretæ cimoliæ, pæoniæ, sepiæ testæ, fœnogræci, folij, costi, cymini, euphorbij, spicæ nardi, singulorum quadrantem. Cæterum Alexander hæc insuper adhibuit, salis nitrosi, & tragesij, cuiusque libram, adarces unciam, aluminis liquidi Celtici, cnici, grani cnidij, graminis aridi, bryoniæ siccæ, uniuscuiusque quadrantem.

Smegma

graminis aridi, bryoniæ ſiccæ, uniuſcuiuſq; quadrantem.

Smegma Peponatum.

Thuris, maſtiches, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſingulorũ uncia, tragacãthæ ſeſquiuncia, ſucci omphacis unciæ nouem, recentis ſeminis peponis unciæ tres, ſimilaginis ſextarij quinq;, ouorum unius & uiginti albumina, iridis unciæ quatuor. Sunt autem qui hellebori nigri uncias quoq; duas inſerant.

Aliter Critonis.

Lomenti modiũ, ſiliginis ſextarios quatuor, trifolij, myrobalani, ireos Illiricæ, uniuſcuiuſq; libras quatuor, guttæ ammoniaci thymiamatis, coſti, ſingulorum libram, ouorum tenues albores, peponum carnis ſextarios duos, omphacis ſucci tantundem. Irrigato, & conformans paſtillos areſacito, deinde contuſis & attaminatis utere. Aliud: Tragacanthæ, thuris, maſtiches, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſingulorũ denarios decem, ſucci omphacis, ſiliginis, uniuſcuiuſq; denarios quinq;, alboris ouorũ unciam, carnium peponum uncias decem. Præparato quemadmodum prædictum eſt.

Smegma caput catarrhoſum exiccans.

Habet nitri Alexandrini fului quincuncem, ſalis communis fricti, ſalis Cappadocici, ſingulorũ unciã: hæc cõtrita & macerata, acerrimo aceto injice lineo ſacculo, et in furno donec redigãtur in carbones cõburito: deinde refrigeratis, læuigatisq; extere, cum uino inſtillans in balneo.

Sapo Conſtantini.

Roſarum aridarũ, aloës, gallarum, malicoriorũ, fœniculi, ſarcocollæ, uniuſcuinſq; quadrans, balauſtiorũ, myrrhæ, ſandarachæ, ſpicæ nardi, ſingulorum ſextans, ſaponis Gallici libra, lupinorum decocto excipiuntur.

Aridum pſilothrum podagricum.

Maſtiches, thuris maſculi, herbæ peculiaris, ueratri albi, ſpumæ argenti, cuiuſq; quadrans, fõlij amyli, ueratri nigri, lapidis Aſij floris, ſingulorũ uncia, alcyonij, pumicis aſſati, cretæ cimoliæ, ſampſuchi, uniuſcuiuſq; quadrans, ſpicæ nardi uncia: aliqui uerò indunt etiam aloës unciam. Aridũ contuſum in uaſe continetur: quum utendum erit, ſuccus oryzæ et ptiſanæ in aulam conijcitur: ubi macerata fuerint, inferitur aridi ſeſcuntia, ſaponis Gallici, auripigmenti, aluminis ſciſſi, ſandarachæ, uniuſcuiuſq; ſeſquiuncia calcis aqua non extinctæ recentis libra. Vtendum autẽ iſtiuſmodi unguento ter in menſe, nono uidelicet lunæ die, et undeuigeſimo & undetriceſimo

uſq; ad anũ. Poſt hunc ſemel in menſe, luna uigeſimũ nonum diem agente.

De unctionibus quæ oris inſeruiunt, & faucibus. Cap. XIIII

QVanto ſumma oris tunicula cute rarior molliorq; eſt, tãto etiam uſus ſtomaticorum medicaminum euariat. Circa igitur prima inflammationis rudimenta, pharmacis quæ humoris influxum repercutiunt, opus eſt: cuiuſmodi ſunt, arida quidem, omphacium, galla immatura: ſuccus rhu, hypociſtidis, aluminis, piniq; et thuris cortex: præterea flores mali Punici, et ſummatim omnia quæ citra inſuauem et uirulemtam facultatẽ aſtringendi uim obtinent. Liquida uerò ſuccus mororũ atq; batinorum, & eorum quæ ſicamina appellantur, uiridiumq; nucũ corticis, & malorum granatorum, præſertim acidorum, malorum cotoneorũ, muſtum & Amineũ. Mel autem per initia ſolum ut adhæreant medicamenta admiſcetur. Quum autem liquidum conſtiterit, quæ concoctionem adiuuant, & mediocriter diſſipant, admiſcenda ſunt: cuius generis eſt crocus, myrrha, & glycyrizæ ſuccus. Et uniuerſo quod inter uigorem & decrementum eſt tempore, recte alterutrum, reijciens uidelicet & diſcutiens temperatur, & primo quidem repercuſſiua, mox uerò diſtrahentia præpolleant. In uigoris uerò remiſſione ſolis abſque aſtrictione diſijcientibus utendum eſt: cuius farinæ ſunt nitrum, & ſpuma eius, origanum, hyſſopũ, thymus, nepita, iris, beſaſa, & conſimilia. Liquor tunc ſapa eſto, tũ id quod à muſto decocto, tũ quod à ficubus aridis & dactylis conflatur, atq; ipſum etiam muſtum dulce, cum melle: ubi uerò inflammationis quippiam remãſerit, ſulphulphuris etiã ignẽ nõ experti aliquid admiſcendũ eſt. Coquẽdus autẽ eſt ante omnia ſuccus cũ melle, ad mellis uſque liquidioris cõſiſtentiã: mox arida læuigata inſpergantur, deinde tantiſper dum omnia in unitatẽ exacte coëant, moderatè elixentur, actum denique medicamentum id in uitrea uaſa tranſfuſum adſeruetur.

ἁπλᾶ μόρων ſimplex.

Mororum ſucci ſextarij tres, coquuntur ad tertias, iniectoq; mellis ſextario, denuo ad mellis uſq; ſpiſſitudinem decoquuntur.

Διὰ μόρων compoſitum.

Coquũtur mororũ ſucci heminæ ſex ad ſtrigmenti craſſitudinẽ, deinde admiſcetur cõtriti croci denarius, myrrhæ denarij duo, omphacis denarius † ſchiſti lapidis triobulus, mellis cotyla, atq; donec craſſitudinẽ induat, decoquũtur.

aluminis fiſſi

De Batinis moris, id eſt, ex rubis.

Cæterũ ex moris quoque batinis dia moron conſimiliter præparatur, & aſtringentius eſt.

Διὰ

Διὰ καρύων, id eſt, ex nucibus ſimplex.

Nucum uiridium corticis contuſi ſucci pondo cotylarum quinque, mellis hemina coquuntur ad diametrum, quod eſt, medias.

Διὰ καρύων compoſitum.

Ab initio quidē ſtatim et in uigore oris inflammationum miſcere oportet croci & aluminis, uniuſcuiuſq; denarium, myrrhæ denarios duos, in declinatione autem ad diſſipandū nitri denarium, ſulphuris tantundem, cumpræfata nucum corticis ſucci & mellis.

Διὰ χύμε τ ῥοῶν, id eſt, ex ſucco mali Punici.

Malorum granatorum acinis exemptis dulcium ſucci ſextarios quatuor, malorum Punicorum acidorū ſucci ſextarios duos, mellis ſextariū, myrrhæ mineæ denarios octo, crocomagmatis, gallæ, uniuſcuiuſq; denarios octo, aluminis ſciſſi denarios quatuor, ireos Illyricæ denarios octo, omphacij denarios octo: Præpara quemadmodum Diamoron.

Idem aliter.

Succi malorum Punicorum dulcium cum teſtis combuſtorum ſextarios ſex, mellis boni ſextarium, aluminis fiſſilis unciam, myrrhæ unciam dimidiam.

Διὰ γλυκέος, hoc eſt, ex muſto medicamentum.

Muſti ſextarios ſex, gallæ, aluminis fiſſi, ſingulorū denarij duo, croci, myrrhæ, uniuſcuiuſq; denarius, ſi quidē mitigare uolueris, mulſum dulce eſto: ſi uerò retundere ac reijcere, auſterum: medium uerò inter hæc quodammodo exiſtit quod neutrum eſt.

Aegyptia ori inſeruiens.

Mellis libra, olei unciæ octo, reſinæ terebinthinæ unciæ duæ, croci denarij quatuor, in cacabo (uaſe fictili ſeu æneo) eliquantur.

Διὰ τοῦ βησσαλὰ, id eſt, ex ruta ſylueſtri.

Seminis aniſi, apij ſeminis, floris rotūdi iunci odorati, ſeminis ammeos, aluminis ſciſſilis, iridis Illyricæ, beſaſa, quod nōnulli harmala nuncupant, Beſaſa.
eſt autem ruta ſylueſtris, cinnamomi, myrrhæ troglodyticæ, croci, gallæ, ſingulorum uncia, ariſtolochiæ longæ, caßiæ, crocomagmatis, roſarum aridarum, cuiuſq; uncia, coſti, hyrundinū cineris recentis, cuiuslibet quadrans, nardi Indicæ, amomi, uniuſcuiuſque uncia, mellis quantum ſufficit.

Suaues & frugi potiones. Cap. XV

DVlcium pariter & utilium potionum aliæ quidem ex uino componuntur, miſſis in ipſum quibuſdam ſpeciebus: uerbi cauſa, pipere, abſynthio, caſamo, & alijs compluribus, unde nomenclaturam, nonunquam mutuant, quandoq; melle admixto, quandoque non: aliæ

uerò ex aqua, in qua elixantur mala, uel roſæ, uel ſimilia quædam, puta uua immatura, mala granata, myrtorum baccæ. Commiſcetur mel optimum deſpumatum, ſoliditatis gratia et dulcoris, interdū etiam utile, præterquam quod à Cibyra paruis uaſculis importatur, auſtcrum, et uinoſum hydromeli, quod etiam poteſt ſine melle confici, quemadmodum è diuerſo apomel ex ſolo melle & aqua, citra aliquam alterius eſſentiæ miſcellam. Quin ex uino etiam compoſitæ potiones, quæ et propomata uocant, mellis deſpumati ſextarium, ad uini ſextarios quatuor aſſumunt, & componuntur, ignem non experta. Quæ uerò ex aqua et ſucco conſtant, ſi quidem coquatur, unam mellis partem ad treis liquoris in coctura ad duas fermè partes conſumpti recipunt: Sin minus, una mellis ad duas liquoris decoquatur. Quæ autem non elixantur, omnino quantū ſatis eſt inſolanda ſunt, præſertim omphacomeli. Decoquere autem congruit potiones ex aqua, quoniā propter imbecillitatē facilē alteratur. Omnes porrò exiguis teſtaceis uaſis incruſtatis reponendæ ſunt, accurate & tuto operculatis in locis apricis, uſq; dum decoquantur, collocatis. Attenuandi autem uim habentibus, egregie aqua temperatis utere. Omphacomel autem, poſt quam efferbuerit inſtar muſti, & inſpiſſatum conſtiterit, tum operculato. Quocirca quæ ex uino conſiſtunt, in his qui à febre immunes ſunt, maximè utimur, uel ſolius uoluptatis gratia, niſi ex ſcammonia, aut grano cnidio, aut id genus purgandi uim habentibus fiant: uel propter iſtiuſmodi affectiones, in quibus aliquis etiā iniectis in illas medicamentis, per os uti queat. His uerò quæ ex aqua aut liquoribus quibuſdā conſiunt, in febrientibus utendū, nunc quidem tanquam dulciarijs, quum morbus languentib. uini uſum non permittit, nunc uerò, quod affectionibus conueniunt, ueluti apomeli ad ſputum agendum, uel ad lotium ciendum, uel uentrem laxandum, uel humorem craſſum attenuandum. Hydromeli autem & hydroſatum cum ſitibundis, tum æſtu flagrantibus, tum diſſolutis, tū ſtomacho imbecillis. Omphacomeli, myrtites, & mel roſaceum, & rhœtes, non cœliacis ſolū, ſed & dyſentericis, tum euomentib. tū alijs fluxionū morbis congruūt. His denique lauaminibus, ſubinde in oris affectionibus utimur.

Hydromeli ex ſucco malorum cotoneorum.

Succi malorum cotoneorum mundorum, contuſorum, ſextarij duo, mellis ſextarij tres, aquæ ſextarij ſex: coquuntur identidem deſpumando uſque ad tertias. Aliud: Malorum cydoniorum conciſorum, purorum, libræ quinq;, in aquæ fontis ſextarijs decem tantiſper, elixato, dum ſubiuga reddātur & tabeſcāt, & ſublata ab igne, refrigerataq; eximē, & expreſſo cremore mala proijce, aquæ menſuræ mellis quantitatem dimidiā admiſceto,

miſceto, et rurſus aſſiduè deſpumãdo donec octaua pars euaneſcat, decoque. Sunt uerò nõnulli qui hydromel ex malis dulcibus cõſimiliter compoſuerunt.

Hydroroſati compoſitio.

Conficitur aqua roſata è roſarum detractis unguibus libris quatuor, aquæ ſextarijs quinq;, mellis ſextarijs duobus.

Rhodomeli, id eſt, mellis roſacei præparatio.

Succi pomorum cydoniorum ſextarius, roſarum libræ tres, mellis ſextarij tres, aquæ ſextarij quinq;. Cæterum quoniam tempore quo roſarũ copia ad manum eſt, cotonea mala reperiri non poſſunt, neceſſarium fuerit eaſdem ſuo tempore melle condîtas reſeruare, & quamprimum mala apparuerint, uniuerſam compoſitionem abſoluere.

Omphacomelitis concinnatio.

Vuæ immaturæ ſucci ſextarios treis, mellis ſextarium, mixta per quadraginta dies in ſolem exponito, ſiue igne decoquito.

Myrteti præparatio.

Succi myrtorum ſextarios treis, mellis ſextarium, ad conſumptionem uſq; tertiæ partis decoquito.

Apomel ex monumentis Philagrij.

Albeſcentium fauorum melle infartorum libram, aquæ fontanæ libras treis cum dimidiata, fauis minutim confractis, & in unitatem compactis, aquam cum melle decoquito, tantiſper dum ſpuma eius & ueluti ceroſum ſupernatans, particulatim relinquatur, atq; tum refrigerata, ſumma cura transfundito & adſeruato.

Rhodoſtacti compoſitio.

Succi roſarũ unguibus detractis ſextarios duos, mellis ſextarium, decoquito uſque deſpumando, donec pars quarta coctura euaneſcat.

Rhœti præparatio.

Decoquito ad tertias ſucci Mali punici ſextarios treis, mellis ſextariũ.

De collyrijs, & agglutinatorijs, quæ ἀναλλήματα, appellant. Cap. XVI

OCularium medicamentorum materia diuerſi generis eſt, liquores nanq; & ſucci, ſemina, fructus, plantarum partes, & metallica ipſis inſeruntur: è quorum numero quædam acredines mitigant, & ueluti obſtruũt & opplent, quemadmodũ pompholyx, cimerula, amylum, plumbum, Samius after, cadmia, omnia abluta, et candidum oui aquatum. Quibus utiq; non niſi capite prius euacuato utendum: nam ſi id refertum humoribus fuerit, ne diſtentione oculorum tunicæ rumpantur, periculum eſt. Quædam his contraria, acri uidelicet natura prædita, oppillationes

diuturnas laxant, & impacta euacuant, ueluti liquores, Cyrenaicus, Medi cus, ſagapenus, euphorbium, & id genus alia. Quædam ſordida abſtergũt hulcera: uerbi cauſa, ſquamæ æris, æs, chalcitis, miſy, ſori, flos æris, & ſti bi, eaq; cremata. Cæterum his finitima σμικλικὰ ab exterendis ſordibus uocata, nempe auripigmentum, ſandaracha, lapidis aſij flos. Alia aſtringen tia ſunt, atq; ex his, quæ moderatè aſtringunt, multiplicis uſus, ophthal miis, hulceribus, & fluxionibus auxilio ſunt: cuius farinæ, roſarũ fõlia, flo res, fructus, ſpicæ nardi, fõlium, crocus, glauciũ, & hypociſtis ſunt. Quæ uerò ſtipticitatem potentiorem obtinent, potiſsimũ medicaminib., quibus oculorum ſpeciem acuendi prouincia delegata eſt, implicantur: è quorum claſſe ſunt omphacium, acatia, balauſtia, cytini, gallæ. Alia uerò cõcoquen di & diſtrahendi uim obtinent, ut myrrha, crocus, caſtorium, libanotus, fœnograeci ſuccus. Ex compoſitis autem oculorum medelis, quædam deli nuntur et ſimpliciter appellantur alia ξηροκολλούρια, id eſt, arida collyria, alia ὑγροκολλούρια, hoc eſt, liquida collyria: proinde quæ illinuntur, omnẽ prædictam materiam admittunt, & omnibus conueniunt affectib. Præpa rentur potiſsimum uere, æſtate etenim uirtus ipſorum exhalat, & euane ſcit: hyeme uerò ſpecies rigidæ temperari non poſſunt. Tertio autem ea hu more non mero affatim affuſo, ne metallica ſubſidant, odoramenta autẽ ſupernatent, ſed modicè & paulatim, ut tanquã ſtrigmentũ conterantur, Aqua uerò cæleſtis eſto, tum quod tenuium ſit partium, tum quod me diocriter aſtringat: ſi quidem uino, aut quopiam, ſucco eliquentur & conterã tur metallica longo quidem tempore, quæ ſucco conſtant breui diluentur. Poſtremo autem poſt exactam colliquationem gummi adijcito, & ubi in formaueris, uaſis æreis maximè & uitreis reponito. Datur autem ijs quæ liquore conſtant protinus uti, metallica uetuſtate melioreſcunt. Ex aridis porrò collyrijs alia callos, ſicationes, pterygia, & ſcabiem eliquant et ex terunt, ex chalcitide, ferrugine, & miſyos compoſita. Alia uerò lachri mas proliciunt oppilationibus, & oculorum habitudinibus idonea, quæ tum ex his, tum, ex pipere et ſpica nardi cõficiũtur. Alia uerò præſcruãt ar cẽtq; ab oculis humorũ inſtillationes, qualia ſunt, ex lapide phrygio, ſarco colla, glaucio, aloë, cadmia, ſtibio, et croco: Omnia in minutiſsimũ puluiu ſculum trita, applicantur oculis. Liquida uerò collyria quidem ex melle Attico, opobalſamo, oleo tenuium propter uetuſtatem partium, ſucco fœni culi, fellibus diuerſorum animalium, ſucco Cyrenaico, & alijs quampluri mis præperantur collyria: Opitulantur oculorum hebetudinibus, et incho antibus ſuffuſionibus, extenuantia, excalfacientia, et repurgãtia præſidia. Vtere his et omnibus acribus, capite iam inanito ſub dio aëre puro, boreali:

neq;

neq; ſupramodum gelido, neq; nimium calido circumfuſo. Quæ autem anacollemata, id eſt, reglutinatiua uocantur, ex his quæ opplẽdi, glutinandi, conſtringendi, uel refrigerandi, uel conſtipandi, uel arefaciendi deniq; poteſtate ſunt prædita, contexuntur: uerbi cauſa, polline, manna, terra Samia, myrrha, cochleis, acaciæ ſucco, opio, cum albore oui. Adglutinantur autem fronti, in quibus non intra caluam abditus humor, ſed in aperto exiſtit.

Monemeron ad auſpicantes & inueteratas lippitudines.

Acaciæ denarios triginta ſex, gummi denarios trigintaduos, cadmiæ denarios uigintiquatuor, æris deuſti atq; ab'uti denarios octo, opij denarium, uino auſtero diſſolue. Diſtrahit & deſiccat.

Chiacum collyrium.

Rubricæ Sinopicæ, gallæ omphacitidis, id eſt, immaturæ, croci, roſarum recentium detractis unguibus floris, quem thylaca uocamus, commeos, ſingulorum quadrantem, opij unciam, uino Amineo, uel Phalerno, uel Chio aſtringente conterito, eſto autem uinum marinæ exors.

Cygnarium.

Cadmiæ combuſtæ atq; ablutæ uncias ſex, ceruſſæ lotæ trientem, pompholygis trientem, amyli ſextantem, tragacanthæ, opij exiccati, commeos, uniuſcuiuſq; ſextantem, aqua cœleſti contere.

Κίγκὸς λύκνος, Flauus cygnus.

Medicamentum cui nomen inditum eſt Giluus cygnus, accipit cadmiæ crematæ elotæ uncias duas, terræ aſteris tantũdem, ceruſſæ uncias quatuor, pompholygis uncias octo, amyli, opij, cuiuſq; uncias duas, acaciæ, tragacanthæ, ſingulorum unciam, commeos uncias quatuor, quæ omnia in aqua pluuiali læuigantur.

Λευκὸς λύκνος, Candidus cygnus.

Cadmiæ unciæ quindecim, ceruſſæ unciæ ſeptendecim, opij denarij octo, thuris ſeptem, amyli ſeptunx, commeos denarij tredecim, aquacœ leſti diluuntur.

Pellarium ad hulcera.

Cadmiæ, ceruſſæ, uniuſcuiuſq; denarios uigintiquatuor, acaciæ, opij, ſingulorum denarios octodecim, commeos, tragacanthæ, amyli, cuiuslibet denarios nouem, myrrhæ denarios treis, æris, croci, cuiuſq; denariũ unũ & dimidium, aqua diſſoluito.

Phœum

Phœum ad hypopios & ingentes affectus.

Cadmiæ tenerioris denarios uiginti quatuor, cerußæ sedecim, æruginis rasæ denarios duodecim, stibij octo, aluminis fißi, chalcitidis cõbustæ, singulorum denarios treis, nardi Indicæ denarios quatuor, omphacij denaririos duos, æris denarium, squamæ æris denarios octo, erices fructus denarios tredecim, succi papaueris denarios uiginti quatuor, croci denarios quatuor, castorij denarios treis, myrrhæ denarios sex, licij Indici, acaciæ, gummi singulorum denarios quatuor, rosarum recentium denarios duos & dimidium, uino Phalerno, aut Surentino, aut Amineo, aut Chio austero læuigato. Illinitur per triduum aquosum fœnogræci, cum succo infusum, deinde cum ouo, & lacte, postremo aqua craßius.

Διαζεμάτων, id est. ex decoctis collyrium.

Cadmiæ unciæ sedecim, cerussæ bes, amyli, opij, tragacanthæ, acaciæ, singulorum sextans, gummi selibra, subiguntur decocto rosarum aridarum, meliloti, capitum papaueris, glycyrizæ, æquali, singulorum portione.

Διύδρεσ repercussiuum.

Liquoris tophi more cõcreti, qui in cerealibus uasculis reperitur, libræ tres, cadmiæ crematæ, & ablutæ libra, cerussæ lotæ, pompholygis lotæ, terræ asteris ablutæ singulorum selibra, thuris, myrrhæ, uniuscuiusq; uncia, succi seminis lini, herbæ pulicaris, ptisanæ, fœnogræci cuiuslibet libra, tragacanthæ unciæ sex, gummi libra.

Ilambonis Collyrium.

Cadmiæ unc. pompholygis triens, cerussæ lib. tragacanthæ, gummi, opij, cuiusq; triens, aqua pluuialis.

Cinereum Spodiacum idem ad inflammationes & fluxiones &, chymoses.

Thuris, stibij, singulorum drach. centum, cadmiæ, cerussæ, uniuscuiusq; drach. uiginti quatuor, terræ Samiæ, succi papaueris, cuiuslibet drach. tres cõmeos drach. quindecim, conteruntur in succo thaliæ, quod est turionum oleæ. Cæterũ succũ hoc modo facito: molliora oleæ folia elota in pila aquæ, iusta portione affusa læuigantur, & per linteum exprimuntur.

Thalia.

Collyrium Διὰ θαλίεσ, id est, ex surculorum Oleæ succo.

Thuris denarios quatuor, stibij denarios quindecim, cadmiæ denarios duodetriginta, cerussæ denarios undequinquaginta, terræ Samiæ denarios octodecim, opij denarios sex, gummi denarium, plumbi combusti & abluti denarios octo, excipe succo thaliæ.

Διὰ

Διὰ χαλίδος.

Aeris cremati denarios duodecim, ſandycis unc. uigintiquatuor, foliorum oleæ, opij, ſingulorum ſextantem, gummi dextantem, uino ſpathite uel Aminæo contere.

Διὰ σμύρνου Claudiacum.

Glaucij, ſarcocollæ, ſingulorum drach. quadraginta octo, croci drach. uigintiquatuor, opij, myrrhæ, lapidis hæmatitæ uniuſcuiuſq; drach. ſex, tragacanthæ drach. duodequinquaginta, gummi drach. ſedecim, uino Italico excipiuntur. Vſus eius ex ouo.

Aliud Διὰ σμύρνου, ad rhyadas & ad Aegylopas.

Cadmiæ lotæ, lapidis hæmatitis abluti, ſingulorum drach. uigintiocto, myrrhæ, cinerulæ, quod ſpodion Græcè uocant, cypriæ, uniuſcuiuſq; drachmæ uigintiquatuor, opij drach. octo, croci drach. quatuor: ſunt qui accipiant octo, piperis candidi grana triginta, commeos drach. ſedecim, uino Italico ſubiguntur. Vſus eius cum ouo in recenti uitio aquoſi.

Stacticum Proſechij.

Cadmiæ, commeos, ſingulorum denarios uiginti, ſtibij, chalcanthi, cuiuſque denarios octo, opij denarios quatuordecim, ferruginis raſilis drach. decem, piperis albi denarios ſex, croci denarios octo, miſyos crudi denarios octo, opobalſami denarios quatuor, aqua diluito.

Hygidium Ammonij.

Cadmiæ, æris, uniuſcuiuſq; denarios ſedecim, ceruſſæ, caſtorij, aloës, croci, cuiuslibet denarios quatuor, ſquamæ denarios quinq;, florum roſarum, plumbi cremati, ſingulorum denarios octo, lycij denarios treis, lapidis ſchiſti denarios quatuor, opij denarios decem, acaciæ denarios quadraginta, commeos denarios duodequinquaginta, aqua ſubigito.

Olympus ſiue olympiacum.

Acaciæ, ſpicæ nardi, thuris, ſingulorum denarij octo, æris combuſti & abluti, ſtibij cremati & colluti, ceruſſæ toſtæ & lotæ, cadmiæ, uniuſcuiuſque denarij duodecim, myrrhæ, opij exiccati, cuiuslibet denarij quatuor, croci quinq;, æruginis raſæ tres, lapidis ſciſilis, ſquamæ rubeæ, lycij Indici, omphacij, cuiuſq; denarius, caſtorij, florum roſarum, uniuſcuiuſq; denarij duo, phœnico balanorum quatuor, conſimiliter etiam oſſa dactylorum crematorum numero quinque, gummi quincunx, aqua cœleſti irrigantur, & macerantur in ea dies naturales treis, calami odorati, alterci ſeminis, roſarum aridarum, cuiuslibet denarij quatuor, ſolij denarius.

Nardinum.

Cadmiæ, croci, gummi, commeos, singulorũ denarij triginta sex, æris cremati octodecim, stibij, acaciæ, singulorũ triginta, nardi Syriacæ duodecim, opij, myrrhæ, uniuscuiusq; denarij sedecim, cum aqua.

Theodotium paruum.

Stibij, acaciæ, singulorum denarij uiginti, æris tosti denarij octo, cerussæ denarij quatuor, myrrhæ tãtundem, æruginis denarios duos, aloës, meconij, lycij, singulorum denarius, aquæ pluuialis quantum satis est.

Rhinarium.

Lapidis hæmatitæ, lapidis schisti, uniuscuiusq; denarij sedecim, æris cremati, cadmiæ, ferruginis, cuiuslibet denarij octo, opij quinq;, chalcitidis duo, gummi octo, uino conteruntur.

Xyster.

Pumicis combusti, misyos cremati, ostrij tosti, singulorũ unciæ sex, cadmiæ, opij, chalcitidis deustæ, croci, aloës hepatitidis, castorij, folij cuiuslibet denarij duo, stibij, acaciæ, uniuscuiusque uncia, æris usti triens, myrrhæ trogloditidis denarij quatuor, spicæ nardi denarius, cerussæ denarij octo, gummi semuncia, aqua pluuiatili excipiuntur. Quidam uinum quoque admiscent.

Hecatombe ad cicatrices crassas.

Cadmiæ crematæ atque ablutæ, æris combusti pariter & eloti, uniuscuiusq; denarij octo, stibij deusti, acaciæ giluæ, commeos singulorũ denarij quindecim, aloës, gallæ, uermicularis æruginis, castorij, lycij, spicæ nardi, croci, opij, myrrhæ, cerussæ, scobis hebeni, chalcitidis, singulorum denarius, rosarum denarij saxaginta, aqua pluuia læuigantur.

Διὰ μέρατος, ex monumentis GALENI.

Plumbi combusti, cornu ceruini cremati, singulorum sextansc, erußæ, squamæ æris, amyli, thuris, sepiæ testæ deustæ, æruginis, myrrhæ, gummi, uniuscuiusq; uncia, & aqua pluuiali teruntur.

Διὰ λιβάνου, id est, confectio è thure.

Thuris unciæ sex, cadmiæ, pompholygis, terræ asteris, amyli, gummi, singulorum quadrans, cerussæ selibra, squamæ æris triens, tragacanthæ quadrans, opij unciæ sex, aquæ pluuiatilis quod satis est.

Libanium.

Cadmiæ lotæ, amyli, singulorum denarij duodecim, cerussæ tantundem, spodij, pompholygis, asteris, plumbi cremati et abluti, tragacanthæ, uniuscuiusque denarij octo, opij denarios duodecim, commeos quatuor,

aqua

aqua cœleſtis, & ouorum uiginti albores adijciuntur. Quidam etiam adijciunt myrrhæ denarios quatuor.

After Magni.

Pompholygis, cadmiæ, ceruſſæ, ſingulorum denarij ſedecim, plumbi denarij octo, amyli octodecim, thuris decem, terræ Samiæ duodecim, myrrhæ duo, tragacanthæ, commeos, uniuſcuiuſq; denarij octo, cum aqua.

Vranium.

Terræ aſteris, piperis, cuiuſq; quadrans, cimerulæ lotæ unc. commeos triens, ſtibij cremati atque abluti ſextans, ſquamæ lotæ uncia, opij denarij ſex, cadmiæ combuſtæ et elotæ denarij duo, aqua pluuialis additur. Quod quidem incarnat, atq; repercutiendo reijcit.

Διὰ χύλου τηλίνου, id eſt, ex ſucco fœnogræci Collyrium.

Cadmiæ, tragacanthæ, ſingulorum bes, ceruſſæ, amyli, uniuſcuiuſq; unciæ triginta, opij uncia, in ſucco fœnogræci conteruntur.

Collyrium Cleonis.

Pompholygis, plumbi, ſingulorum quincunx, croci ſeſquiuncia, ſquamæ ſtomomatis uncia, gummi ſextans, aqua pluuiali ſubiguntur. Aquoſum illinitur.

Diarhodon collyrium è ſeptuagintaduabus unciis.

Roſarum uiridium unciæ ſeptuagintaduæ, cadmiæ combuſtæ & elotæ denarij uigintiquatuor, æruginis raſæ denarij duo, ſpicæ nardi denarius, ſquamæ æris lotæ denarij duo, ſtibij toſti atq; abluti, opij, myrrhæ, uniuſcuiuſq; tres, croci uncia, amyli denarij duo, commeos denarij uigintiquatuor, & aqua pluuialis additur.

Diarhodon album.

Cadmiæ deuſtæ atq; ablutæ, ceruſſæ elotæ, ſingulorũ libra, amyli, opij, tragacanthæ, uniuſcuiuſque quadrans, aloës uncia una & dimidia, commeos quadrans, croci ſeſquncia, roſarum unguibus detractis unciæ ſex & aqua.

Διαλοὴς, id eſt, ex aloë collyrium.

Cadmiæ ceruſſæ, aloës, ſingulorum dextans, roſarum uiridium unciæ ſex, amyli quadrans, opij uncia, tragacanthæ ſextans, commeos quadrãs aquæ pluuiæ quantum ſatis eſt.

Crocinum Diarhodum.

Spicæ nardi, roſarum aridarum, aloës, ſingulorum denarij duo, altercí albi denarius unus & dimidius, croci denarij quatuor & ſemis, glaucij unciæ ſex, ſarcocollæ unciæ ſex, opij denarij duo, tragacãthæ uncia, aquæ pluuiali læuigantur.

Diarhodon Nili.

Roſarum tenellarum denarij quatuor, croci denarij duo, papaueris obolus, commeos denarij quatuor, aqua pluuia admiſcetur.

ὀξυγκιὺς oxydorcicus, id eſt, Lynceus uiſum acuens.

Cadmiæ, æris cremati, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum denarij duodecim, myrrhæ, lapidis hæmatitæ, opij Thebæi, uniuſcuiuſq; denarij ſex, aloës hepatitidis, fellis taurini, galbani, ſagapeni, ſingulorum denarij quatuor, ferruginis raſilis, ſucci panacis, ſalis ammoniaci, cuiuslibet denarius, commeos denarij ſex, aqua pluuialis additur.

Proteus ad eadem, & cicatrices extenuans.

Cadmiæ, ceruſſæ, chalcitidis crudæ ſingulorum denarij quadraginta, piperis ſeſquidrachma, ſucci Cyrenaici denarij octo, croci denarij duodecim, opij Thebani denarij decem, ſagapeni ſeſquuncia, oliuæ Aethiopicæ tantundem, auripigmenti, alumînis fiſsi, ſingulorum uncia, myrrhæ uncia una cum dimidia, ammoniaci thymiamatis denarij uiginti, opopanacis denarij ſedecim, opobalſami denarij decem, commeos denarij uiginti aqua pluuiali excipiuntur.

Collyrium ex ſucco fœniculi.

Cadmiæ denarij ſeptendecim, attramenti librarij Indici denarij ſedecim, piperis longi denarij tredecim, et albi duodecim, ſucci Cyrenaici uncia, opobalſami, ſpicæ nardi, ſingulorum denarij ſex, ſagapeni, opopanacis, cuiuſq; denarij quinq;, opij quatuor, euphorbij denarius, commeos denarius, læuigantur ſucco fœniculi.

Collyrium διὰ βαλσάμου, id eſt, ex ſucco balſami.

Cadmiæ, ceruſſæ, cuiuſq; uncia, omphacij ſemuncia, piperis albi uncia ſedecim, opij ſemuncia, opobalſami, commeos, ſingulorum ſextans, aqua pluuiali ſubiguntur.

Thalaſſerus.

Cadmiæ beſs, æruginis ſextans, attramenti librarij Indici beſsis, piperis albi triens, ſucci Medici uncia, opobalſami ſextans, cõmeos unciæ ſex admixta aqua.

Harmation.

Ammoniaci thymiamatis, æris combuſti, corticis thuris, ſingulorum denarij quatuor, æruginis denarius, commeos denarij quatuor, cum aqua cœleſti.

Malabathrinum, quod etiam Iſotheum appellatur.

Cadmiæ denarij ſedecim, æris cremati atq; abluti denarij quatuordecim, opij, lycij Indici, malabathri, nardi Indicæ, croci, aloës, ſingulorũ denarij

narij duo, caſtorij octo, myrrhæ quatuor, acaciæ, ſtibij, uniuſcuiuſq; denarij quadraginta, aqua excipiuntur, uſus ex ouo.

Collyrium uino exceptum, Dia œnu appellatum.

Cadmiæ, lapidis hæmatitæ & ſciſſi, ſingulorum denarij quadraginta, æris cremati denarij triginta, chalcitidis triginta duo, papaueris ſeminis tredecim. Aqua decoquitur meconium & ſuccum expreſſus injicitur, & uino ſpathite, ſeu Aminæo diluuntur.

Aliud Διὰ οἴνου.

Aeris combuſti, cadmiæ placitidis, ſingulorum dodrans, lapidis hæmatitæ lotæ uncias ſex, croci, myrrhæ, aloës, ammoniaci thymiamatis, uniuſcuiuſq; quadrans, lycij Indici, ſpicæ nardi, cuiuslibet ſeſcuntia, piperis albi grana ſeſquicentena, acaciæ rubentis dodrãs, gummi quadrãs, uino Phalerno aut Aminæo conteruntur.

Collyrium ex duobus lapidibus contra aſpritudinem.

Lapidis hæmatitæ, & ſchiſti, caſſiæ, ſingulorum denarij duodeuiginti, æris, cadmiæ, opij, æruginis raſæ, uniuſcuiuſq; denarij nouem, cõmeos tantundem, chalcitidis toſtæ denarij ſex, aqua adijcitur.

Xerocollyrium GALENI præſeruans.

Lapidis Phrygij in tenues partes contuſi, & in aululâ donec ignitæ reddantur deuſti, & butyro recente extincti, deinde denuo conſimiliter toſti, & uino Phalerno extincti, atq; tertio combuſti, melleq; extincti & exiccati libra, æris cremati, piperis albi, folij ſingulorum uncia, ſtibij uncia una cum dimidia, omnibus læuigatis quum tollere medicamentum uolueris, ſuccum balſami nõ craſſi (prohibet enim illud ne aridum reddatur medicamentũ) ſed pellucidiſſimi unciam injicias. Vtere autem illo ad ſolas palpebras, ſic ſpecillum adhibendo, ut tunicæ non attingãtur, uerùm ut palpebris diductis medicamentum duntaxat, inſtilletur. Illinito autem non ſemel modò uerùm ſæpius quum cibo nondũ guſtato, tum etiam ab ipſo, & potiſſimum quum iam ophthalmia ſentitur. Summa quippe admiratione dignum, quam omni alio medicamento efficatius præſeruet ac tueatur ab iniuria.

Aridum Diacrocu.

Glutini carnis, quam ſarcocollam dicunt, denarij octo, croci denarij quatuor, glaucij tantundem, illiniũtur ſæpius in die. Nonnulli uerò aloën quoque adijciunt.

Aliud aridum ad ficcam lippitudinem, ficationem, ſepedonas, & carnis ſupercreſcentias.

Cadmiæ denarij decem, chalcitidis denarij uiginti, piperis grana quindecim, nardi Gallicæ denarius. Cadmia conteritur, chalcitiſq; cum uino, ubi aruerint, reliqua immittuntur, & in puluerem rediguntur.

Liquidũ Διὰ καυκαλίδος, id eſt, ex pede gallinaceo, collyrium.

Othonna. *Caucalidis ſucci, trixaginis, coronopodis, id eſt, pedis cornicis, interdum uerò etiam ſucci othonnæ æquales portiones. Eſt autem othonna cheliconium maius.*

Alia ad ficationem palpebrarum, encathidas, & ſarcomata.

Miſyos aſſati denarij ſex, chalcanthi denarij quatuor, mellis Attici ſextarius.

Erafiſtrati multiplicis uſus liquidum, admirandi effectus, cum in oculorum, tum glandularum, tum genitalium uitijs, & purulentis auribus.

Aeris denarios ſex, miſyos aſſati, myrrhæ, ſingulorum denarios treis, croci denarium cum dimidio, piperis denarium, uini Chij, et paſſi Cretici, cuiuſq; ſeſquiheminam. Contere omnia in uino donec aruerint, infundito paſſum, & ad mellis ſpiſſitudinem decoquito.

Agglutinamenta oculorum, qui fluxione laborant.

Terræ Samiæ, mannæ, thuris, myrrhæ, æquæ portiones, oui albore exceptæ, in linteolum impactæ fronti imponuntur. Aliud: Seminis herbæ apollinaris, denarius, opij tantundem, myrrhæ denarij duo, croci denarius, pollinis denarij quatuor, ouorum aſſatorum lutea duo, oui candido excipiuntur.

De emplaſtris, et ijs quæ in decoctiones eorum inſeruntur, exmonumentis Antyli, deq; ceræ modo ad oleum.

Cap. XVII.

EX medicaminibus quæ emplaſtris induntur, alia ſunt terrea, uerbi cauſa, metallica, lapidumq; et terreæ ſpecies, fœces, cinis, conchylia, alia ſunt oleamina, alia lachrymæ, alia liquabilia, alia liquores, alia ſucci: ſemina præterea ac herbas, radicesq; paucas accipiũt. Emplaſtrorũ porrò, quædam ſunt uulneraria, quæ ἔναιμα, *(quod cruentis imponantur) & conglutinatiua, et catagmatica (quæ fracturis adplicentur) appellamus. Debẽt aũt ex arefacientibus nõ ſummæ, ſed ſecundi gradus cõpleti, et tertij inchoantis componi, cuius notæ ſunt, ſalix, quercus, cupreſſus, piceæ et tedæ cortices, myrrha, libanotus, bitumen, aloë, ariſtolochia, cinis ſarmen-*

ſarmentitius, ceruſſa, ſpuma argenti, & magna pars ex metallicis. Decoquantur autem uſq; ad conſiſtentiam, non amplius inquinantem digitos. Quæ uerò cicatrice obducunt, & ipſa quidem ex arefacientibus concinnantur, efficatioribus uerò quàm conglutinatoria, cuius utique generis ſunt, æs uſtum, & ſquama cum ipſius, tum ferri, ærugo, chacitis, flos æris crematus, alumẽ, galla, plumbago, cadmia, pumex, & oſtreoſa. Quæ uerò diſcutiendi & diſtrahendi uim habent, ex caloriſicis & mediocriter ſicciſicis conſtant: exempli gratia, ariſtolochia, thapſia, oleo ueteri & raphanino, melle, opobalſamo, pice, reſina terebinthina, galbano, ſalibus toſtis, ſalis flore. Quæ emolliendi uim obtinent, ex ſpuma argenti fiunt, adipibus, medullis, oleo ueteri, propoli, gutta ammoniaca, ſtyrace, galbano, bdellio, maſtiche, reſina terebinthina, uel radice altææ, & cucumeris ſylueſtris. Siccifica, ſulphure, nitro, ſale, cinere, bitumineq; conſtant. Attractiua ex ſalibus & nitro, propoli, ærugine, fermento, ſtercoribus, ſulphure, & reſina terebinthina conficiuntur. Concoquendi munere prædita è cera, ladano, uua paſſa ſatiua, amomo, croco, thure, pice, maſtiche Aegyptia, ſtyrace, myrrha, galbano, butyro, œſypo, adipe, ferrugine præparantur. Quæ ſuppurationem inducunt, ex hydrelæo, polline, pane triticeo, chondro, butyro, adipe porcino et uitulino, thure, pice, et reſina. Quæ uerò dolores mitigant ex ſpuma argenti, ceruſſa, oleo, anetho, chamæmelo, amylo, ceraq; dealbata tractáue. Oportet autem enæma emplaſtra recentibus etiamdum uulneribus & fracturis applicare, & ſuppetias ferre ſupra emplaſtella, quæ Græci ἀπλώτια uocant, ſpongijs poſca madentibus pariter illigatis ſoluere tertio die, & eadem rurſus ſplenia nõ alia injjcere. Quæ autem molliunt, attrahunt, diſcutiunt, maturant & ſuppurationem faciunt, poſt cataplaſmatum & ceratorum uſum accommodãtur. Lenientia uerò circa principia ſtatim, ſummis potißimum partibus quadrant. Cæterum ſuper decoctione eorum deinceps ſermonem faciemus.

Βασιλικὸν τετραφάρμακον, hoc eſt, regale è quatuor conſtitutum medicamentum.

Ceræ, colophoniæ, picis, adipis taurini pares modi.

Emplaſtrũ ex ſucco ſeminis lini, diſtrahens & abſtergens.

Olei ueteris libræ duæ, ceræ unciæ uiginti, colophoniæ, ſeui porcini, ſingulorum libra una et dimidia, ſpumæ argenti libra, ceruſſæ ſelibra, ſuci ſeminis lini tantundem, pollinis uncia, thuris triens.

Διὰ μέλιτος, hoc eſt, ex melle contextum.

Spumæ argenti, ceræ, olei, ſingulorum libræ quatuor, reſinæ terebinthinæ libræ duæ, mellis, adipis ſuilli, uniuſcuiuſq; libra. Aliud: Spumæ argenti

argenti libræ ſex, olei libræ quinq; & dimidia, colophoniæ libræ ſeptem cum dimidia, ceræ libræ treis & ſemis, mellis libræ tres.

Emplaſtrum διὰ χυλοῦ, id eſt, ex ſucco.

Spumæ argenti libræ ſex, olei, æſtate quidem libræ ſeptem, hyeme uerò libræ nouem, fœnogræci ſextarius dimiatus, ſeminis lini ſemiſextarius, althææ libræ tres. Althæam ac ſemina in aquæ ſextarijs uiginti decoquito, donec parum relinquatur ex ipſo, inde ſucci libris quatuor admixtis oleo decoque, tantiſper dum bullæ deſierint, deinde leuiſſima argenti ſpuma inſperſa igni clemente uſq; dum manus non inquinet elixato.

Exemplum διὰ γύρεος, id eſt, ex polline.

Pollinis ammoniaci thymiamatis, ſingulorum libra, pityinæ, ceræ, adipis porcini, uniuſcuiuſq; libræ duæ, ſucci ſeminis lini quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum Botanicum, id eſt, herbaceum.

Rumicis, rhepelæi, amurcæ ũe, anchuſæ chœropelethi, eſt autem onoclea, ſeptinerui, plantaginis ſingulorum unc. tres, olei libræ ſex, adipis ſuilli ſelibra. Herbæ oleo coctæ abijciuntur, cætera cum oleo eliquantur.

Emplaſtrum διὰ ἀσφοδέλου, id eſt, ex albucis.

Alterci radicis ſucci libra, roſacei, chamæmelini, adipis anſerini, ſingulorum ſextans, adipis porcini quadrans, ceræ triens.

Emplaſtrum ex fermento rumpens abſceſſus.

Fermenti, axungiæ, uniuſcuiuſq; unciæ ſex, ſalis triens, reſinæ pini quadrans, ceræ triens, ſpumæ nitri unc. guttæ ammoniaci thymiamatis ſextans, mellis unciæ ſex, ſaponis ſextans.

Dothiene Emplaſtrum.

Guttæ ammoniaci thymiamatis libra, nitri Alexãdrini unciæ ſex, ſpumæ nitri tantundem, adipis ſuilli, ceræ, ſingulorum libræ duæ, reſinæ terebinthinæ libra, olei ueteris uncia, aceti quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum διὰ ῥοῦβίου, ſcorphulas diſcutiens.

Spumæ argenti radicis lanariæ, mali terræ, ſingulorum uncias quatuor, galbani, ſquamæ æris, aloës, uniuſcuiuſq; unciã, mannæ uncias duas, guttæ ammoniaci thymiamatis uncas ſex, pityinæ uncias ſedecim, aceti ſcillitici ſextarios quatuor, ad aridorum læuigationem ſumito.

Smilium ad abſceſſus.

Olei ueteris libra una & dimidia, ſpumæ argenti, nitri rubei, ſalis ammoniaci, lixiuij ficulnei protoſtacti, reſinæ, cuiuſque libra, galbani, guttæ ammoniaci thymiamatis, uniuſcuiuſque quadrans, atramenti ſutorij triens, ceræ unciæ ſex, ærugimis, opopanacis, cuiuſque uncia, aceti quantum ſatis eſt: ſpumam argenti & ferruginem in oleo elixato quouſque digitos

gitos non inquinent, deinde reliqua inijcito.

Διὰ σκόρδων, id est, ex alijs ruptorium.

Ceræ unciæ sex, colophoniæ triens, pityinæ quadrans, adipis taurini triens, nitri rubei, sescuncia, allia purgata uiginti, olei sextarius dimidius. Allia oleo decocta proijciuntur, reliqua admiscentur.

Διαπυῤῥανοῦ, distraheudi uim habens.

Habet adipis anserini et phasianorum, uniuscuiusq; quadrantem, olei ueteris uncias uigintisex, pulicaris herba quadrantem, urticæ seminis, radicis apyrani uiridis, utriusq; libram, ceræ dealbatæ dextantē, emplastri διὰ χυλοῦ sextantem, resinæ terebinthinæ unciā: Radicem in tenuia frustula concisam in oleo cum herba pulicari, & cnidospermum per noctem atque diem macerato, ubiq; elixata fuerint, ipsa quidem porricito, liquabilia autem oleo admixta, resoluito.

Piryne ad duritias & scirrhomata.

Althææ, dactylorū palmæ Nicolaorū uniuscuiusque libras duas, fœnogræci, seminis lini, singulorum sextarium dimidium, chamæmeli, meliloti, elatæ, cuiuslibet uncias sex, uini Aminæi sextarium dimidium, spumæ argenti librā, cerussæ, colophoniæ, singulorum libras duas, ceræ, resinæ terebinthinæ, cuiusq; librā, olei ueteris libras quinq;, aquæ libras duas, panis aridi contusi & attaminati libras quinq;. Herbæ in uino decoctæ in succū rediguntur, & in succo panis irrigatur: postera uerò die spuma argenti & cerussa in aqua læuigantur & resoluūtur, deinde oleo infuso coquitur donec manus non inquinet, tum deniq; cætera inijciuntur, sublatis autem ab igne immittitur panis, strenueq; rudicula agitatur. Postremo æruginis quoq; rasæ, & florum salis, uniuscuiusq; unciæ sex, ireos, mali terræ singulorum unciæ sex, resinæ terebinthinæ libra inijciuntur.

Pelarium δι' ἐλκύσματος, hoc est, ex argenti recremento, ad desquamatis similia.

Ceræ, adipis taurini cuiusq; quincunx, recrementi argenti unciæ sex, colophoniæ triens, picis, olei singulorum sextans. Recrementum aridum dissoluitur uino, uel succo fœnogræci: ubi uerò ad manum argenti stercus non fuerit, plumbagine utimur.

Emplastrum δι' ἀλθαίας, podagricis & alijs duriciebus utile.

Succi fœnogræci, & seminis lini, althææ singulorum libris tribus, olei libris duabus, donec succus euanescat decoctos, colophoniæ librā resinæ terebinthinæ tantūdē, hederæ lachrimæ uncias treis infunde: quando autē resoluta fuerint, & igne ablata, ceræ libram galbani uncias quatuor inijce utraq; simul coutusa solutaq; rudicula moueto.

Emplaſtrum hederaceum ſiue ciſſinum, ad neruorum uulnera, puncturas & maximè uetera.

Squamæ rubræ uncias quatuor cum dimidia, thuris unciam, myſios, ſeſcuntiam, chalcitidis denarios quatuor, aceti ſex: Læuigato ſole æſtiuo donec conſummatur, deinde ſolutis ceræ uncijs octo, olei uncijs duodeuiginti admiſce: ſi uerò diuiſus neruus et nudus ſit, pro galbano reſinæ terebinthinæ uncias duas injce.

Melanclorũ ad eadem, & Enemon, ideſt, cruentis dicatũ.

Malicoriorum, æris cremati, gallæ, ariſtolochiæ rotundæ, ſalis ammoniaci, ſquamæ æris, aluminis ſciſſi & liquidi: alij pro liquido rotundum accipiunt, ireos, myſios, chalcanthi, chalcitidis, æruginis raſilis, cadmiæ aloës, myrrhæ, thuris, radicis panacis, ſpumæ argenti, ceruſſæ, paria ſingulorum pondera læuigantur ſub ſole æſtatis tempore cum aceto diebus pluſculis, & finguntur paſtilli. Emplaſtrum inde fit hoc modo: Pharmaci uncias duas, ceræ uncias ſex, olei uncias octo, in neruis quidẽ ſaucijs perantiqui, in reliquis uerò communis, adijce.

Διὰ πρίτροντος, hoc eſt, ex ſenerione emplaſtrum.

Senetionis ſucci libras duas, olei ueteris libram unam cũ dimidia, olei Ciprini trientem, axungiæ ueteris libram, reſinæ terebinthinæ unciam, galbani unciã dimidiam, reſinæ piceæ uncias ſex, eruginis, thuris, hyſſopi medicamenti, uniuſcuiuſq; unciam, ſquamæ æris diobolos octo, ceræ dextantem, apochymatis uncias quatuordecim. Coquito autem oleum ad ſtrigmenti uſq; craſſitudinem, cum ſuilla axungia, & arida cyprino eliquato: galbanum uerò contunde cum cera, & injce cacabo, apochyma ſi quidem aridum fuerit, tritum cribratum ponderato, & inſpergito. Quod ſi nequeat læuigari, cum parte olei diſſoluti extrahito, & tum omnia cõmiſceantur. Mnaſæi emplaſtrum diaphoreticum.

Accipit ceræ, axungiæ porcinæ, ſingulorum libram, colophoniæ uncias ſex, ſpumæ argenti libras duas, uini boni libras quatuor.

Ariobarzanium ad eaſdem affectiones.

Spumæ argenti unciam unam & dimidiam, ceruſſæ libram & uncias quinq;, aquæ marinæ uncias uiginti quinque, olei ueteris libram unam & dimidiã, buccinorũ cineris uncias ſeptẽ & dimidiã, ceræ † ſuluæ uncias nouem, reſinæ terebinthinæ uncias ſex, thuris quadrantẽ, grammata tria cum dimidio.

† ſiſtæ, Tral.

Emplaſtrum ex dracunculo.

Ceræ colophoniæ, picis aridæ, axungiæ, reſinæ ſingulorum libræ quatuor, guttæ ammoniaci thymiamatis libræ duæ, dracũculi radicis libræ

quinque

quinque. Rad. x arida læuigata alijs inſpergitur diſſolutis.

Ptiracium

Habet, ceræ, colophoniæ, adipis porcini, alterci foliorum tenellorum, uel, ucci ipſorum æquale pondus. In Alexandria uerò ceræ libras binas cũ media, alterci libras duas, axungiæ libras duas cum dimidia, colophoniæ libras decem ſumunt, & uehementius diſijcit.

Myrſinatum.

Spumæ argenti, ceruſſæ, ſandicis, plumbi combuſti et abluti, ſingulorũ unciam, ceræ uncias ſex, olei myrſinati libram, uini quantũ res poſtulat.

Emplaſtrum ἀπὸ λιμυβίς, id eſt, ex ceruſſa uel
λιθαργύρου, hoc eſt, ouis.

Habet ceræ tractæ uncias ſex, roſacei libr̃ cum dimidia, ſpumæ argẽti, ceruſſæ, ſingulorum uncias duas, amyli trientem, albores ouorum, quinque.

παχυγρὸν, hoc eſt, liquidum Oribaſij.

Spumæ argenti unciam & dimidiam, ceruſſæ ſeſquiunciam, ceræ uncias quatuor, pinguetudinis ſuillæ uncias ſeptem, colophoniæ uncias nouem, ſucci ſeminis lini, olei ſingulorum uncias decem. Mirificè conducit ad calcaneorum rimas. In hulceribus autem (inquit) uitant, grauiolentia etenim reddit.

Emplaſtrum ἀπὸ τοῦ ἀλόης aphuloticum.

Chalcitidis crematæ uncias duas, cadmiæ, mannæ, ſingulorum unciam, ceræ, colophoniæ, olei myrtei uniuſcuiuſque libram, uini quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum Phœnicine, hoc eſt ex dactylis.

Accipit axungiæ ueteris libras duas, olei libras treis, ſpumæ argenti tantundem, chalcitidis crudæ uncias ſex. Ante omnia quidem chaltitis cũ oleo læuigetur in mortariolo, pulchro uel in ſole: ubi autem ſtrigmentoſum redditur, tum ſpumam quoque argenti, antè contritam inijcito, deinde uerò adipem: & ubi iam egregiè læuigata & emollita fuerint, non acri igne decoquito, donec digitos inquinare deſinent, ex uirgulto palmulanum ridicula agitans.

Emplaſtrum ἀπὸ ἀγχούσης, id eſt, ex anchuſa,
adigne combuſta.

Habet ceræ dealbatæ dodrantem, roſacei uncias octodecim, quibus eliquatis purpureæ anchuſæ radicis aridæ læuigatiſſimæ uncias quatuor inſerito. Aliud: Anchuſæ radicis uiridis, marrubij, commeos, ſingulorum uncias treis, decoctas in olei uncijs nouẽ, abijcito, oleo ceræ dealbatæ

uncias quindecim adijce, & diſſolue.

Emplaſtrum Pompholygeron.

Bullæ, quam pompholygа appellant ſextans, ſpumæ argenti quadrâs, læuigantur cum ſucco ſeminis lini, & inijciuntur liquefacta & refrigerata, ceræ uncijs ſex, adipis anſerini, uel gallinacei ſextanti, chamæmeli uncijs ſex.

Philocotyche dolorem ſopiens, ſedi deſtinata.

Continet thuris uncias ſeptendecim, myrrhæ uncias ſeptem, opij denarios quatuor, aluminis ſciſſi denarios duos, butyri denarios quatuor, ouorum tenuium lutea quatuor, cadmiæ crematæ atque ablutæ denarios quatuor, pompholygis denarios ſex, ceræ Tyrrhenicæ denarios octo, adipis anſerini denarios ſedecim, medullæ cerui denarios undecim, plumbi combuſti & eloti denarios octo, lapidis hæmatitæ denarium, hyſſopi liquidi denarios quatuor: Arida cum uino conterito Italico, & liquabilia admiſceto.

Amythaonis ad angylas & articulos conuulſos, eſt etiam ad extrahendum efficax.

Gutta ammoniaci, ceræ, bdellij uniuſcuiuſq; uncias octo, reſinæ terebinthinæ, ireos Illyricæ, galbani, ſingulorum denarios uiginti.

Ariſtophanium mollificans, quod μαλακτικὸν Græci indigitant.

Habet picis libras quatuor, apochymatis libras duas, ceræ libram, opopanacis unciam, aceti uerò heminam.

Emplaſtrum ex plumbagine, ad calidos affectus.

Plumbaginis triens, ſpumæ argenti, ceruſſæ, ſingulorum ſextans, ceræ bes, myrtei libras duas, arida uino diſſoluantur.

Coracum ex aceto mulſo, genitalibus deſtinatum, & ad nomas accommodatum.

Gallæ ſaxtantem, ſquamæ unciam unam & dimidiatam, chalcitidis, thuris, ſingulorum unciam, macerato in aceto diebus pluribus, deinde mellis uncias quinq; admiſceto. Seorſim autem cerato, confecto ex myrtei uel roſacei uncijs duab., adipis taurini unc. octo, ceræ unc. quatuor, reſinæ terebinthinæ uncia, mixta ſimul læuigato et utere perinde atq; διὰ χαλκοῦ, cum per organum quo pus extrahitur Græci uocant Pyulcũ, tum per linteolum concerptum quod motum ijdem adpellitant.

Δι' ὀξελαίου, hoc eſt, ex oleo & aceto.

Habet ſpumæ argenti partem, olei, aceti, ſingulorũ partes duas, ſecundum nonnullos uerò treis.

Διὰ

Διὰ τοῦ ἀχάτου, id eſt, ex achate lapide, uim diſtrahendi & emolliendi obtinens.

Conſtat ex achatæ lapidis ſemiuſti uncia una & dimidia, ceræ quincunce, picis phryctæ quadrante, olei uncia.

Iſis cruentis dicata, conglutinans incarnans, & expurgans.

Accipit ſquamæ æris, æris cremati, mali terræ rotundi, uniuſcuiuſque denarios octo, aluminis fiſſi ſex, ſalis ammoniaci denarios octo, thuris tantundem, guttæ ammoniaci thymiamatis denarios octo, myrrhæ, aloës, galbani, ſingulorũ denarios duodecim, ſucci radicis dracũculi unciam, ceræ libras, colophoniæ libras duas, olei ueteris uncias treis, aceti quãtũ ſatis eſt.

Athena ad hulcera ſordida, cuneationes, nerrumq; uulnerationes.

Malicoriorum, æris cremati, gallarum, mali terræ rotundi & longi, aloës, ammoniaci thymiamatis, ſquamæ æris, aluminis fiſſi, atque rotundi, iridis, miſyos, chalcanthi, chalcitidis, ærugĩnis raſilis, cadmiæ, aloës, myrrhæ, thuris, propoleos, galbani, uniuſcuiuſq; uncia, ceræ, picis, ſingulorum denarij ducenti, colophoniæ denarij centum, olei unciæ ſex, aceti quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum Διὰ λικτάμνου conglutinatiuum, ad morſus. canum, & omne genus hulcera.

Spumæ argenti libræ duæ, ſquamæ æris ſeſcuntia, olei ueteris ſextarij duo, diphrygis quadrãs, gẽtianæ ſeſquiũcia, ariſtolochiæ, aluminis ſciſſilis ſing. unc. duæ et ſemis, dictãni tãtundẽ, colophoniæ libra, mãnæ quadrãs, guttæ ammoniaci thymiamatis unciæ ſex, propoleos ſextans, ceræ unciæ ſex & dimidia. Oportet principio oleum cum ſpumæ argenti donec ſyncrum ſpißiusq; reddatur, & manum non inficiet, decoquere, deinde cacabo ab igne ſublato æruginem et ſquamas inijcere, ac denuo tantiſper dum ab inquinamentis uindicetur decoquere, lebeteq; rurſum depoſito reſinã, guttam ammoniacam attaminatam immittere, & quoad feruere ceſſet, commouere: denuoq; igni imponere, & ubi parum ferbuerint, æs atq; diphryges inſerere, & tertio dum incraſſeſcat decoquere, mox ceram admiſceri qua, dũ manus non inficiet, diſcocta, propolim inijcere, & paulò poſt refrigeratis admodum his aloën, mãnam, dictamnum, ariſtolochiam, genetianam, omnia in pollinem læuigata inſpergere.

Emplaſtrum barbarum cruentis dicatum, fracturas conſolidans, uel callos ipſarum faciens.

Bituminis Iudaici, picis aridæ, ceræ, reſinæ, uniuſcuiuſq; libra, reſinæ

terebinthinæ ſextans, ſpumæ argenti uncia, ceruſſæ uncia una & dimidia, mannæ, opopanacis, zingiberis, ſingulorum ſextans, olei quadrans, aceti quantum ſatis eſt.

Emplaſtrũ διὰ ἱτέων, id eſt, ex ſalicibus, cõglutinans, & ad hæ moptoicos, empyos, thoraci impoſitum utile.

Miſyos, chalcitidis, æruginis, ceruſſæ, gallæ, aluminis fiſsi, & rotundi, attramenti metallici, ſingulorum uncias ſex, ceræ, pityinæ, picis, cuiuſque libras duas, malicoriorum uncias ſex, bituminis libras duas, foliorum ſalicis tantũdem, olei roſarũ uncias quatuor, chalcanthi uncias ſex, aceti quantũ ſufficit: quidã reſinæ quoq; terebinthinæ uncias nouem adijciunt.

Emplaſtrum Nicolai νικόλαον, conglutinans lacunas.

Squamæ æris uncias quatuor, ferruginis raſilis, ſpumæ argenti, ſingulorum unciam unam & dimidiam, mali terræ longi, & rotundi, uniuſcuiuſq; unciam, aluminis ſciſsilis & rotundi, chalcanthi, ſulphuris ignem non experti, cuiuslibet unciã, gallæ omphacitidis, id eſt, immaturæ uncias quatuor, ſalis ammoniaci, miſyos, origani, chamæleonis, cadmiæ botryitidis, ueratri candidi, ſingulorum unciam, peucedani uncias treis, ſeminis apij ſex, ſymphyti radicis, ceruſſæ, ſingulorum ſeſquunciam, ſuccimandragoræ unciam dimidiatam, chalcitidis unciam unam cum dimidia. Samij aſteris, thuris maſculi, aloës, ſingulorum unciam, bdellij, opij Thebæi, cuiuſque ſextans, zingiberis troglitidis unciã dimidiã, guttæ ammoniaci thymiamatis unciam, fœnograeci uncias ſex, ſuccipersiciadis tantũdẽ, ceræ flauæ uncias treis, colophoniæ libras duas, reſinæ pityinæ, polentæ, uniuſcuiuſq; libram, maſtiches ſelibra, picis atræ libras duas, olei ueteris libram, ſtyracis uncia, opopanacis ſeſcũtia, aceti quantũ ſatis eſt.

Iceſſos ad ſtrumas, abſceſſus, lienem, articulos, coxendicisq; affectus.

Habet ſpumæ argenti denarios centum & uiginti, olei ueteris ſextarios duos, aceti ſextarium, æruginis ſeſquidenarium, corticis piceæ denarios octo, chamæleontis cum radice, euphorbij, hypociſtidis ſucci, propoleos, zingiberis, ænulæ cãpanæ, pyrethri, ſingulorum denarios ſedecim, ceræ libras treis.

Emplaſtrum Neronis ad plagas, & omnem carnoſarum partium dolorem.

Olei ueteris ſeſquilibra, ſpumæ argẽti libra, ceræ, reſinæ pityinæ, uniuſcuiuſq; unciæ ſeptem cum dimidia, ammoniaci thymiamatis triens, ceruſſæ tantundem, galbani, mannæ, zingiberis, thuris, ſingulorum uncia.

Oxera

Oxera polychreſtos, id eſt, ad multa utilis.

Picis aridæ libræ duæ, ceræ libra, guttæ ammoniaci thymiamatis uncia, reſinæ terebinthinæ ſelibra, galbani, mannæ, ſingulorum ſextans, aceti ſeſquiſextarius.

Aceratus GALENI, cõglutinandi, maturãdi hulcera, ſuppurandiq; uim obtinens, rhicinino ueteriue oleo tanquã in emmotũ (hoc eſt, liquidũ, medicamen quod linteolis cõcerptis excipitur, hulceribusq; inditur) eliquatũ.

Spumæ argenti libræ tres, olei rhicinini aut perantiqui libræ quatuor, aceti acerrimi libræ duæ, ſquamæ æris, atræ chalcitidis, æruginis, uniuſcuiuſq; unciæ duæ. Spumam argenti ad ſtrigmentoſam uſque balneorum craſſitudinem cum oleo decoquito, deinde metallica multis diebus cum aceto macerata injicito.

Emplaſtrum ex metallicis.

Chalcitidis uncia, miſyos ſextans, ſquamæ æris, thuris, ſingulorum quadrans, colophoniæ ſextans, galbani ſeſquiunciam, ceræ libra, olei uncias quindecim, aceti quantum ſufficit.

Harmenia catagmatica, id eſt, fracturis conſecrata.

Chalcitidis triens, ſquamæ æris unciæ duæ cum dimidia, æris cõbuſti uncia, thuris ſextans, olei, aceti, ſingulorũ libra. Coquito metallica in aceto & oleo, donec digitos intinctos non coinquinent, deinde thus injicito.

Melinum emplaſtrum Serapionis.

Spumæ argẽti libra, ceræ ſeptunx, guttæ ammoniaci uncias treis cum dimidia, galbani, ferruginis, ſingulorum denarij nouem, colophoniæ ſeptunx, myrrhæ denarius, olei hemina una cum dimidia, coquito ſpumam argenti cum oleo, tãtiſper dum digitos non inficiet, deinde immittẽ reliqua.

Emplaſtrum Aniceton, quaſi dicas inſuperabile, glutinans, diſtrahens, ſquamas remouens, & in curuationibus articulorum ſuccurrens.

Baccarum lauri, iridis aridæ, thuris, ſingulorum denarios ſexaginta, æris cremati uiginti, nitri, ſalis ammoniaci thymiamatis, uniuſcuiuſq; denarios uiginti, pyrethri, herbæ pedicularis, cachryos, grani cnidij, ſinapis, piperis, ſtercoris colũbini, ariſtolochiæ, cymini, æruginis, cyperi, ſeminis erucæ, cuiulibet denarios octo, aceti heminæ duodecim: Cõtere ſub ardentiſſimo caniculæ æſtu, donec acetum euaneſcat, deinde infunde decocti aridarum ficuum craſſiſſimi dodrantem, quibus confuſis pangito paſtillos & areſacito. Quum uſus incidit paſtillorum ſextans aceto ſubactus, reſinæ

reſinæ quadrans, ceræ Tyrrhenicæ, olei, ſingulorũ ſextans miſcentur.

Emplaſtrum Λὶ αἱρωμ, hoc eſt, ex loliis.

Picis libra, reſinæ piceæ dodrãs, ceræ Tyrrhenicæ quincunx, olei quadrãs, bituminis attaminati ſextans, loleaceæ farinæ ſextarius, aceti quantum ſatis eſt.

Διὰ συκαμίνου ὀπου, id eſt, ex ſucco ſycamini.

Spumæ argenti, picis aridæ, ſeu taurini, ſingulorum bes, reſinæ terebinthinæ quadrãs, ceræ quincunx, æruginis raſilis, opopanacis, galbani, ſingulorum uncia, olei rhicinini uel ſuſini, uel admodum uetuſti hemina, picis liquidæ tantundẽ, liquoris ſycamini, cuius fructus ſycomora apellãtur hemina.

Emplaſtrum Δίχρωμον à duplici colore appellatum.

Aeris cremati, aluminis ſciſſi, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſingulorum uncia, ceræ Colophoniæ, ſeu porcini, uniuſcuiuſq; libra, aceti quantum ſufficit.

Emplaſtrum Indicum ad nomas, & hæmoptoicos.

Ceræ reſinæ fractæ, picis aridæ, bituminis liquidi, zacynthiæ, ſingulorum libra, ceruſſæ, chalcitidis, miſyos, attramenti metallici, aluminis ſciſſi & rotundi, gallæ omphacitidis, malicoriorum, cuiuslibet unciæ ſex, aceti quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum ex cinere aſpidum, ſcrophulas & podagras digerens ac diſſipans.

Reſinæ therebinthinæ, lapidis hæmatitæ, bituminis Iudaici, ſingulorũ denarios trecentos ſexaginta, ceræ, baccarũ lauri, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſpumæ nitri, adipis uitulini, denarios trecentos quadraginta, lapidis pyritæ † aqua non extincti, cineris aſpidum, uniuſcuiuſq; denarij centum quadraginta, olei ueteris heminas duas, pharmaco refrigerato cinerem inſperge. Præparatur autem & abſque cinere, propterea quod implacide ipſum ferunt aliqui, et nihilominus lapis etiã Aſius efficiatur.

† calcis deſideratur.

Leæna deſiccans & diſcutiens.

Guttæ ammoniacæ thymiamatis, plumbaginis, ſingulorũ denarij centum, ſinapi denarij octo, radicis chamæleontis ſedecim, colophoniæ centum, ſquamæ æris, ſtruthij radicis, cuiuslibet denarij quinq;, euphorbij & æruginis, uniuſcuiuſq; octo, ariſtolochiæ ſedecim, pyrethri octo, olei ueteris heminam, & raphanini quantum ſufficit.

Leæna metraſyncritica, & humorum euacuans.

Attramenti ſutorij ſextans, auripigmenti uncia, hellebori nigri, thoracum cantharidum, ſingulorum ſeſquidenarius, ſandarachæ quadrans, ceræ

ræ ſeſqui libra, reſinæ fictæ libra, olei heminæ duæ.

Macedonicum emplaſtrum.

Ceræ, colophoniæ, picis, ſeui taurini, libanoti, equis portionibus eliquatis & ab igne ſublatis libanotus inſpergitur.

Orbiculos ſeu pilula ad feruores

Ceruſſæ, ſpumæ argenti, calcis aqua non extinctæ ſingulorum quadrans, ceræ ſeſquiuncia, bernicarij, roſacei, uniuſcuiuſq; uncia, liquefacta aridis infuſa in orbiculos digeruntur. Vbi utendum eſt, olei uncias ſex cũ duabus uncijs ceræ eliquato, & inijce medicamenti unciam, & rudicula agitato, refrigeratum cum aquæ uncijs nouem contundito, ego roſacei uncias quoq; treis admiſceo.

Δι' ὤχρου, id eſt, ex rubrica pictorum, inflammationem arcens, tum ultro, tum in iudicio tortis ſeruiens.

Ochræ Atticæ libræ duæ, cretæ libra, ſpumæ argẽti bes, ceræ uinotritæ, colophoniæ, picis, pityinæ, ſingulorũ libra, reſinæ terebinthinæ beſſis olei libræ duæ. Hoc modo reſoluũtur: ceræ libra, olei ueteris libræ tres, medicamenti libra, uino diluuntur.

Emplaſtrum δι' ὑδρελαίου, id eſt, ex liquore cedri, conglutinans, diſcutiens & exterens.

Ceræ, picis aridæ, uniuſcuiuſq; libra, colophoniæ beſſem, liquoris cedri ſeſtertiũ, eliquata ſimul, donec à ſordibus, ne manus inficiant, perpurgentur, elixabis.

Aliud emolliendi uim hebens.

Ceræ, picis, ſingulorum bes, colophoniæ denarij uiginti quinq;, propoleos denarij ſeptendecim, liquoris cedri denarij uiginti.

Emplaſtrũ δι' ἰσοσήρεως, id eſt, ex pumice cicatricẽ inducens.

Myrtei libræ duæ, ceræ libra, pumicis cremati et uino extincti denarij ſex, ſquamæ ſtomomatis tantundem, æris combuſti, cretæ cimoliæ, ſingulorum denarij quinq;, ſupra linteolum concerptum, et ſpongiam ex aqua accommodantur.

Emplaſtrum Paula, ſcrophulis & bubonibus deſtinatum.

Habet ceræ, colophoniæ, nitri, uniuſcuiuſq; libram.

Emplaſtrum διὰ ἀνθράκων, ad carbunculos.

Nitri toſti quadrans, ceræ, olei, colophoniæ, ſingulorum ſeſquidenarius, ſucci Cyrenaici aut Medici denarij decem, imponuntur penecillo uulnerario ſoluta.

Emplaſtrum Δι' ἀνεμώνης.

Accipit anemonæ unguibus detractis ſextantem, ceræ quincunce, olei

trientem, resinæ uncias quinque cum dimidia, colophoniæ libras duas & dimidiatam.

Emplastrum Macherionis uiride, ischiadicis, articulorum cuneationibus & abscessibus, efficax.

Opopanacis, galbani, æruginis, myrrhæ, ireos, guttæ ammoniaci thymiamatis, aristolochiæ uniuscuiusq; uncia, resinæ terebinthinæ, ceræ, olei omphacini, singulorum septunx.

Aliud uiride simplex.

Rhesinæ libræ tres, ceræ libra, ferruginis rasilis selibra, thuris denarij uigintiquinq;, aceti quantum sufficit.

Aliud uiride, ad humida & superexcrescentias carnis.

Colophoniæ unciæ sex, æruginis rasæ uncia una & dimidia, ceræ sextans, salis Cappadocici uncia, rosacei sextans, aceti quantum satis est.

Peganera ad pleureticos.

Rutæ uiridis libra, butyri sesquilibra, terebinthinæ unciæ quindecim, hyssopi pharmaci tantundem, opopanacis unciæ tres, galbani unciæ treis, anethi libra.

Emplastrum διὰ σαλκτης, hoc est, ex lixiuio stillatitio, coxendice, articularijs, tumoreq; laxo infestatis.

Ceræ, olei ueteris, lixiuij primum destillati, singulorum libram, rhesinæ frictæ, nitri Alexandrini, nitri candidi, resinæ terebinthinæ, uniuscuiusque uncias sex. Nitri utrunq; genus in lixiuio eliquato.

Emplastrum διὰ νίτρου, ad abscessus, scirrhos, & tumores.

Olei antiqui, ceræ spumæ nitri, saponis, lixiuij, cuiusq; libram, resinæ terebinthinæ uncias sex, galbani, propoleos, guttæ ammoniaci thymiamatis, singulorum unc. præparato perinde atq; proximum.

Emplastrum δι' ἁλῶν, id est, ex salibus.

Ceræ triens, olei libra, salis cõmunis triẽs, spumæ nitri tãtundẽ, cerussæ bes, aceti sextans: ad læuigationem. Aliter: Salis communis, nitri, singulorum triens, ceræ, olei, ueteris, uniuscuiusq; unciæ sex, aquæ marinæ quantum satis est.

Emplastrum διὰ πτέρνης, id est, petasone, tophos expediens

Pernæ porcinæ, ueteris pinguetudinis, ammoniaci thymiamatis, casei antiqui bouilli aut caprini, adipis taurini, apochymatis, quod est, ramenti nauigij, singulorum libra, medullæ cerui beßis, œsypi ceroti quadrans, cyprini unciæ sex, uini Aegyptij quantum satis est.

Διὰ λιννακθάρεως ad tophos & alios omnis generis induratos tumores. Obtinuit autem appellationem † Pamphates. Herm. Barb. legit, Pampletes.

Spumæ argenti libra, olei ueteris ſextarius, ſquamæ æris uncia, æris cremati tantundem, cinnabaris ſcrupuli duodeuiginti, magnitæ uiui uncia, lapidis Phrygij denarij ſex, lapidis pyritæ, cadmiæ, æruginis raſæ, thuris ſingulorum uncia, diphrygis ſextans, aloës uncia una & dimidia, galbani ſeſquiũcia, lapidis onitæ Schythici ſcrupuli octodecim, lapidis hæmatitæ uncia, propoleos libra, & grammata uiginti octo, ceræ pondo ſeptunx, lapidis perdicitæ uncia, in alio perdiciatæ habetur, betonicæ uncia, et diobolos octo, gentianæ uncia, ariſtolochiæ longæ & rotundæ denarij quatuor, chamæleonis nigri uncia, dictamni ſcrupuli quadraginta duo, reſinæ ſiccæ libra adipis ſtruthocameli lib. Lapides cum ſpuma argenti conterito, adijciens floris ſalis libras duas particulatim, quoad totum moletur.

Διὰ λιτροκαρύων, hoc eſt, ex auellanis, ad tophos articulorum experientia comprobatum.

Lixiuij primum deſtillati ſex, nucum Ponticarum, quas auellanas dicunt interranei, ſextans, ſpumæ nitri unciæ ſex, olei uetuſti libra, ſaponis Gallici triens, mellis bes, ouorum albuminum paria tria, ceræ dextans, reſinæ terebinthinæ ſextans, protoſtacto in læuorem conteruntur.

Διὰ πεπρακίνης ceratũ, ad podagræ dolorẽ ſedandũ admirãda.

Martio menſe diem quintum agente in domo ſubterranea olei communis ſextarios duos in cacabum inijcito, coquitoq; lignis ex uitibus, et quando ebullierit, turpænæ marini piſcis libram immittito, & aſphalacis animantis, quod quidã madamudan appellant, ſanguinis trientem hæc unà uſq; dum carnes piſcis diſſoluantur elixato, uel donec refrigerantur: deinde extractis illis olei & ceræ iuſtam portionem uſque ad ſpiſſitudinem infundito, ut molliſsimum conficiatur cerotum, quod linteolo ſuperinductũ accommodabis.

Medicamentum ex lotio muli podagricum.

Habet lotij muli maſculi ſextarios quatuor, ſpumæ argenti libras duas, olei ueteris myſtrum, ſubacta tritaq; plurimum omnia donec ſtrigmentoſa reddantur, decoquito uſq; ad puritatem ne digitos coinquiment.

Διὰ λίθου ἀσίου ἄνθους, id eſt, ex lapidis Aſij flore, Phylagrij, ad ſcirrhos.

Radicis peucedani, floris lapidis Aſij, ſinis ad manum non ſit, ſalis ammoniaci thymiamatis, lanæ ſuccidæ combuſtæ cuiusque unciam, ariſtolochiæ rotundæ, pumicis, canini ſtercoris, æruginis raſæ, ſquamæ æris, miſyos ſingulorum grammata octodecim, caſtorij ſcrupulos duo-

deuiginti, myrrhæ uncias treis, aceti accerrimi tantundem, ceræ, uncias duodecim & dimidiã, rheſinæ, piceæ, picis, brutiæ, cuiuſq; uncias octode
Videtur, ſecundare. *cim cum dimidia, dioboli ſex, olei perantiqui † & aceti accerrimi quantum ſatis eſt.*

Ex eodem lapillo GALENI emplaſtrum.

Ceræ, reſinæ terebinthinæ uniuſcuiuſq; libra, lapidis aſij, mannæ, ſingulorum quadrans, cyprini ſextans, aquæ lixiuiæ quod ſufficit.

Δι' ἁλὸς ἄνθους, hoc eſt, ex flore ſalis, arthriticis in declinatione idoneum.

theſinæ *Reſinæ terebinthinæ † fictæ, pityinæ, ceræ uniuſcuiuſq; libram, picis aridæ, aluminis fiſſi, ſalis floris, ſingulorum libram dimidiam, coquito in diplomate.*

Emplaſtrum trophoſarcoticon, hoc eſt, carnem nutriens hulcerum.

Roſacei, reſinæ terebinthinæ, mellis, ſingulorum unc. duæ, ceruſſæ, bu:yri, uniuſcuiuſcq; uncia, alij uerò etiam thuris admiſcent unciam.

Italicum ſordes expurgans & in carnans.

Erinæi, caprificiinquam, hoc eſt, ficus ſylueſtris fructus, teneram corticem in oleo decoctã porrice, et eliquato in oleo, ceræ rubeæ quantũ ſatis eſt, penicillo uulnerario utere.

Entaticum, quod eſt, intenſiuum.

Satyrij, genitalis ceruini, caudæ ſcinchi, ſingulorum denarij bini, ſeminis erucæ, pyrethri, cachryos, ceræ, cuiuslibet denarij quatuor, reſinæ terebinthinæ denarius, ouæ paſſerũ troglitarum tria, ſtelliones treis, olei laurini uel irini quantum ſatis eſt. Irrigantur uiuentes in aceto ſtelliones, uaſe diebus quadraginta in fimo ſepulto.

Emplaſtrum Chryſe enæmos.

Thuris, aluminis fiſſi, ſingulorũ unciæ duæ, colophoniæ, reſinæ, cuius-
oxelæi q. f. *libet libra, olei unciæ tres, auripigmenti unciæ duæ, † aceto auripigmentum diſſoluito.*

Catagmaticum, hoc eſt, fracturis dicatum, Oribaſij.

Picis brutiæ libra cum triente, ſpumæ argenti tantundem, thuris bes, reſinæ terebinthinæ quincunx, adipis taurini libra et triens, galbani, opopanacis, cuiuſq; uncia, ceræ triens, olei ueteris libra, aceti quincunx.

Catagmaticum ad fracturas cum uulnere & ſine uulneribus, ex monumentis Heracliti.

Picis aridæ myſtrum, ſpumæ argenti tantundem, mannæ myſtrum dimidium, adipis uitulini myſtrum unum, ceræ Tyrrhenicæ unciæ uiginti ſex, opopanacis denarij octo, æruginis raſilis, Cyprij æris, ſingulorum

minas

minas quinque, et decima eius pars, reſinæ terebinthinæ myſtrum unum cum dimidio et quinta eius portio, æris uncia, rhicinini aut ueteris olei hemina, aceti cotyla dimidia.

Liquidi hyſſopi medicamenti præparatio.

Meliloti triens, cardamomi ſextãs, lanæ admodum ſordidæ unciæ ſex, macerata in uini ſextarijs duobus, per triduum coquito donec puſillũ relinquatur, his exemptis uino admiſceatur olei quadrans & denuo uſque ad maximæ partis conſumptionem elixato, uinóque etiam tunc addatur colophoniæ dextans, reſinæ terebinthinæ tantundem. Sunt uerò qui ceræ quoque uncias decem admiſceant, & hyſſopi herbæ unciam concoquunt pariter cum alijs. Alij lanas uino abluunt, deſiccatas q; uinũ cum ſordibus, quas etiam pinum appellant, adijciũt. Vbi utendum eſt, ex eo unc. treis inijciunt, & reliqua quemadmodum dictum eſt.

Sequentia huius capitis in codice Græco 24. capiti adnectũtur.

De iuſta ceræ portione ad oleum.

Si ungenta quæ eo quod laſſitudinem demulcent acopa uocantur, inſtruere uolueris, olei quadruplum ceræ admiſceas: ſin autem liquidum ceratum, quemadmodũ in fracturis, adornamus, duplũ. Quod ſi medicamẽtum emplaſtri ſpecie machinari cõſtituerimus, æquis portionibus, ceram & oleum cõfundemus, ſi aër ambiens moderatus extiterit. Si uerò cera uetus ac ſqualllida, et aër frigidus exiſtat, oleũ quantitate ceram parum excedat, quemadmodum & quando cera pinguior & qui circumfunditur aër calidus fuerit, cera nonnihil olei quantitatem exuperet. Eſto autem momentum illud, duodecima medij ad utrunque portio, undecim enim uero uel tredecim olei uncias, cum ceræ libra permiſcebis.

Ex monumentis Antylli de elixatione medicaminum, quæ emplaſtris immittuntur.

Spuma argenti.

In medicamentorũ decoctionibus ſpuma argẽti in oleo elixetur. Oportet autem læuigatã ſpumam argenti rurſus cum oleo, ad ſordium cõſiſtentiam cõterere, deinde clementi igne cõtinenter agitando, decoquere. Principio igitur turget, bullæ q; inſtar tumeſcit, imminente uerò iam abſoluta decoctione, colorem ſiculentiorem præfert. Menſuram autem decoctionis eſſe ſcias, quum à tumore ſubſidet, & à digitorum inquinamentis uindicatur.

Plumbago.

Spumæ argenti modo plumbago quoq; elixetur, finis coquendi erit, non ſolum dum manus non inquinet, ſed quum ex igneo colore in uermiculum & ualde floridum commutatur.

Aes uſtum.

Aes crematum ad decoquendū non intra initia ſtatim inijcitur, ſed em plaſtro iam ſemidecocto. Modus aūt decoctionis eſt, quū, ſi non admodum exiguū imponatur, colorem ipſius induit, atq; rubrū reddit emplaſtrum.

Sori & Diphryges.

Sori atq; diphryges cum decoctione immittuntur, finis u erò decoctio nis diphrygis, quemadmodū & ſquamæ, dum cætera colore ſuperat. Sori autem nullum peculiarem coquendi modum habet, ſed omnibus communem, dum uidelicet inſpiſſetur, et emplaſtrum digitos non inquinet.

Chalcitis.

Chalcitidis more æris decoquitur, et moderatur eius decoctio, dum ali quantiſper rubicundius & puniceum magis efficitur emplaſtrum.

Flos æris.

Flos æris inſtar omnino æris decoquitur, & rationem decoquendi cæ teris communem obtinet.

Atramentum ſutorium.

Atramentū ſutorium, mediæ decoctioni immittitur. Decoctum autem acriorem inducit emplaſtro colorem, & niſi alia contrariantur & reſiſtant, acrius adhuc reddit emplaſtrum.

Miſy.

Miſy ultimo quidem & perfectæ decoctioni immittitur, proprium au tem decoquendi modum non habet.

Auripigmentum, Sandaracha, Plumbum.

Auripigmentū & ſandaracha in fine decoctionis inijciūtur. Plumbum uerò deuſtum mediæ elixationi immiſcetur.

Ceruſſa.

Ceruſſa in candida emplaſtra poſtremo inditur, conſeruat enim eo pacto dolorem, & uehementius albeſcit. In nigra uerò confeſtim à principio, decocta enim multo nigrior euadit.

Aerugo.

Mittitur in emplaſtra uiridia rubigo poſt decoctionem, in quibuſdā ue rò neq; ab initio ſtatim in ollam inijcitur, ſed cum aceto confriatæ & manenti in pila affunduntur cætera, in melinis autem ſemicocta iam compoſitione inſeritur. Iuſtam quidem nacta decoctionem, giluum repræſentat colorem. In his autem quæ geminam ſpeciem & bicolorem præferunt, diproſopa, et dichroma uocata, poſt principia ſtatim coquimus rubiginem, poſtea enim per decoctionem, primū quidem melinum inducit bicipitem factum, poſtremo autem uermiculum colorem induit.

Alumen

Alumen.

Alumen magna ex parte poſt decoctionem inditur, proprium tamen decoquendi modum nullum habet.

Miltos, Cadmia, Pompholyx.

Rubrica, quam minium dicunt, in fine, cadmia & pompholyx initio, decoctionibus induntur.

Sales, Nitrum, Sulphur.

Salia & nitrum mediæ decoctioni, ſulphur extremæ tandem inſeruntur. Cæterum elixatio eius nigricat emplaſtra.

Terræ ac lapides, Pumex, Conchylia.

Terra quæuis, & lapides cuncti magna ex parte in fine decoctionis imponuntur. Pumex item & conchulæ crematæ.

Oleum, pinguia, unguenta, cera.

Oleum autem ſi quidem ab initio immittatur reſinæ aut pici liquidæ, non inſpiſſetur emplaſtrũ. Poſtquam igitur decocta inſpiſſata cõſtiterint, adijciẽdum eſt oleum, reliquæ uerò pinguetudines infulſæ circa mediam decoctionem immittere expedit. Vnguẽtum primum decoctionem quidem admittit, cyprinum autem & roſaceum minus, cætera uerò nullam: quocirca in fine decoctionis immittenda ſunt. Cera ſola priuatim non decoquitur, aduritur etenim, neq; cũ reſina liquida, neq; addita pice liquida, haud enim inſpiſſeſcit, ſed ſuperinijcitur uel oleo puro, uel cum oleoſo quopiam ex metallicis decocto, uel reſinæ aut pici præelixatæ, & citius alijs quæ poſſunt inſeri, coit.

Reſina.

Reſina arida cum cera inditur, humida uerò ante alia omnia per ſe decoquitur, niſi admodum exiguum eius momentum accipiatur.

Pix.

Pix præ alijs cunctis immittitur: modus autem decoctionis eſt, liquidæ quidem, dum ſpiſſeſcit: ſiccæ uerò, maxima ex parte, dum inter coquẽdum nihil amplius neq; ebullit, neq; turgeſcit.

Apochyma, Ramentum nauis.

Apochyma læuigatum, cribroq; à ſuis ſuperuacaneis ſequeſtratum, & deniq; decoctum, emplaſtro inditur: quod ſi fuerit molle, cum oleo diluitur. Cæterum prior ratio exactior eſt, propterea quod in altera pondus non obſeruatur.

Aſphaltos, bitumen.

Bitumen quoque principio ſtatim ad decoquendum immittitur, neque in leuorem conterendum eſt, quoniam ſcabredines fici & oliuarum acinis

acinis ſimiles continet: ſed in craſſas adeò partes confringere, cumq; aceto decoquere, non commouendo interim, quouſque non amplius ampullarum modo turgeat, expedit. Nosu erò, inquit Timocrates, in oleo elixantes, uoti compotes facti ſumus. Propolis.

Propolis quoq; emollienda et elixanda eſt, neutiquam enim à decoctione confunditur. Quod ſi emplaſtrum cerā quoq; accipiat, oportet unà cū cera propolim galbani more contuſam immittere.

Gutta ammoniaca.

Circiter mediam decoctionem gutta ammoniaca immititur. Oportet autem hanc læuigatam, ſi fieri poteſt, & tenuem inſpargere: ſin minus, cum liquore quopiam contritum injicere: ſi cruentis dicatū fuerit emplaſtrū cū aceto aut uino: ſi fiſtulis aut ſtrumis conſecratū, omnino cum aceto: ſi uerò molle futurum ſit, ut ſunt dactylica, quæ ſedi adaptantur, cum aqua, deinde ſtrigmēti craßitudine inducta, alijs refrigeratis ne ebulliat infundere. Oppopanax.

Admiſcetur opopanax multo ſerius quàm ammoniacū, omnino autē modica decoctione eget. Eſt uerò etiā ille cū uino acetóue antea læuigādus.

Galbanum.

Galbanum nullā omnino decoctionem ſuſtinet, ſed quo incraſſetur, ut manus non contaminet, emplaſtrum tollere ab igne expedit, et mollificatum injicere. Sagapenum.

Contunditur ſagapenum in mortario, & ubi teneritudinem aſumpſerit, ſublatum ab igne cum emplaſtro mollificatur. Aolē

Aloē emplaſtris poſt decoctionem inditur.

Succus papaueris.

Succus papaueris pridie in aquæ momento irrigatur, deinde in mortariolo conteritur, mox emplaſtrum ſuperinfunditur.

Thapſia.

Thapſia poſtremo inſeritur, uel liquore aliquo diluitur.

Bdellium.

Bdellium quoq; læuigatum emplaſtro ab igne remoto inditur, at ſi in pingue admodum incidas, adeò ut læuigari nequeat, ſagapeni more contuſum, & in emplaſtri formam redactum, cum emplaſtro poſt elixationē eliquabimus. Libanotus & manna.

Thuris lachryma pariter et manna decoctioni iā abſolntæ inſpergun tur, ſtrigmenti inſtar, cū melle pauculo acetóue, aut aqua, aut uino inſpiſſata, ſi humorem participat emplaſtrum.

Myrrha

Myrrha.

Perfectæ decoctioni inditur.

Semina, radices, herbæ.

Nulla neq; ſeminum, neque radicum, neq; herbarum decoctionem ullã ſuſtinent, qua de cauſa læuigatis & in pila adhuc depoſitis, liquida infundũtur.

De malagmatis & epithematis. Cap. XVIII.

EX medicaminibus quæ emolliendi uim habent, & ob id malagmata dicuntur, alia quidem mediis partibus imponũtur, diuturno iam tempore inflammatis, uel induratis, uel æſtu feruentibus, uel perfrictione conflictantibus, uel defluxione infeſtatis: alia articulis oppillatis, et tumoribus perinde atq; cuneis obturatis, uel neruis algore uexatis, uel alijs etiã corporis partibus ſcirrho oppreſsis, competunt. De his itaq; capite de Emplaſtris memoratum eſt, & de acopis fuſius enumerabuntur. Ex his autẽ quæ mediis corporis partibus congruunt, (proprie epithemata nuncupantur) quæ ſanè ſtomacho & iocinori adhibentur, qualiacunq; illa fuerint, roborantem potentiã ex adſtringentibus requirunt, abſque his enim uitæ periculum eſt, quum hæc membra uitæ cõmunia inſtrumenta ſint: quapropter medicamenta huiusmodi, ex aromatis potiſsimum componuntur. Stomacho igitur pro ſuo munere non coquenti imbecillo inflationéue laboranti, ea quæ ex ſeminibus & meliloto, aloë, abſinthio, ſampſucho, nardo, & maſtiche denique conſtituuntur malagmata, applicanda ſunt. Iocinori uerò, quæ ex myrobalanis, gutta amoniaca, adipe, & chamæmelino confiunt. Lieni autem, quæ ex calce aqua non extincta, auripigmento, capari, ſalicibus, cardamomo, ærugine, gutta ammoniaca, & aceto contexũtur, conueniunt. His uerò qui fluxu alui impetũtur, ex œnanthe, alumine, melino, & alijs aſtringentibus conflata, quæ per abuſionem etiam malagmata uulgò nuncupant, etiamſi contraria his quæ emolliendi uim habẽt, potentia conſtent. Quibus autem uiſcera æſtu flagrant, quemadmodum in febribus accidit ardentibus, his malagmata et epithemata è croco, roſaceo ſucco, ſeminis limi, aut ſereos, aut herba ſanguinali, adipe ſuillo & ſ. uma argenti cõducunt. Refrigeratis porrò, quæ è ſucco balſami, folio, caſſamo, pipere conficiũtur. Pectori autẽ, in ſanguinis nempe excretionibus, aſtringentia & deſiccantia, quæ ex alumine, ſalice, & bitumine contexuntur. In tabe uerò, quam phthiſin appellant, quæ ex baccis lauri, marrubio, cardamomo, lixiuioq; conſtant, expediunt.

Malagma ἀπὸ μηλίλωτου, id eſt, ex ſertula campana.

Accipit croci, nardi Gallicæ, cyperi, cardamomi, ireos, myrrhæ, ſingulorum ſextantem, meliloti libram, ammoniaci thymiamatis libram, ceræ libras treis, reſinæ terebinthinæ libram, cyprini libras treis, gleucini libras duas, bdellij uncias ſex, quidam etiam cypheos ſextantem admiſcent, uini quantum ſatis eſt.

Malagma Poliarchij, ex libris de compoſitione medicamentorum κατὰ τόπους GALENI

Ceræ, reſinæ terebinthinæ, bdellij, ammoniaci thymiamatis, cardamomi, cyperi, ſingulorum myſtrũ, melliloti, amomi, nardi Indicæ, croci, myrrhæ, thuris, ligni cinnamomi, uniuſcuiuſq; denarij uigintiquinq;, olei cyprini hemina, uini Italici quantum ſufficit. Præpara, & cum res poſtulat utere, interdum meraco, interdum cerato oleo cyprino diſſoluto.

Aliud Polyarchium.

Ligni balſami, coſti, ireos, cyperi, myrrhæ, rotundi odorati iunci floris, cardamomi, thuris, ſpicæ nardi, maſtiches, ſtyracis, bdellij, amomi, fõlij, croci, caßiæ, pyrethri, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum uncia, ammoniaci thymiamatis uncia una cum dimidia, reſinæ terebinthinæ quadrans, medullæ ceruinæ ſextans, ceræ libræ duæ, ſucci balſami unciæ ſex, uini unciæ octo.

Malagma Philagrianum.

Croci ſumit unciam & ſemiſſem, aloës, ammoniaci thymiamatis, bdellij, ſtyracis, uniuſcuiuſq; unciam, adipis anſerini uncias duas, hyſſopi pharmaci uncias quatuor, palmularum uncias duas, ceræ libram, nardi uncias ſex, amelini uncias ſex, uini quantum ad aridarum ſpecierum eliquationẽ ſatis eſt, macerata per triduum, palmeaq; rudicula commouentur ter die, deinde oleo ſimul decocta, ſecundo quidem die cardamomum aqua pridie irrigatum, tertio autem crocus uino: ſunt qui croco aliũ myrrhæ quincuncẽ adijciunt. Vbi hæc percolata fuerint, oleum ſyncerum reſeruatur, ſex ſpecierũ quælibet in paſtillos conformata deſiccataq; id quod crocomagma appellatur repræſentat.

Mendeſium.

Dictum eſt mendeſium quod in Aegypto, ubi paſcitur mendes, inueniatur. Recipit autem olei balanini libras decem, in alio habetur, ſextarios decem, myrrhæ, caßiæ fiſtulæ, ſingulorum quadrantẽ, reſinæ terebinthinæ unciam, aliâs ſextarios decem, cinnamomi quadrantem. Illud non decoquitur, ſed iniectus aridis agitatur ad dies ſexaginta, deinde reſina terebinthina eliquata, in partem olei mittitur, mox inde denuo alios dies ſeptẽ mouetur, & ita reſeruatur.

Martianum

Martianum.

Maſtiches, ceræ, ſtyracis, ſingulorum quadrans, hyſſopi me dicamenti ſemuncia, opobalſami ſeſquiuncia, nardini, gleucini, olei omphacini, uniuſ cuiuſq; quadrans, medullæ ceruinæ ſeſcuntia, reſinæ terebinthinæ uncia.

Δι' ὀμφακος, id eſt, ex uua immatura, Embole (quod eſt iniectio) prima.

Habet aſpalathi, rudiculæ palmularum meliloti, iridis, iunci rotundi odorati floris, xylobalſami, roſarum aridarum, calami odorati, ſinguloru quadrantem, olei omphacini libras decẽ, omphacis ſucci ſextarios decem.

Embole Secunda, ex caryophillo.

Guttæ ammoniacæ, ſpicæ nardi, coſti, caryophylli, caßiæ, caſſami, uniuſcuiuſq; quadrans, in alio legitur, arnabi quadrans.

Embole Tertia.

Thuris ammoniaci thymiamatis, ſtyracis, bdellij, myrrhæ, maſtiches, ſingulorum quadrans, uini quantum ſatis eſt, ceræ tractæ quincunx, opobalſami unciæ ſex, quidam habent uncias octo. Primæ embolæ ſpecies ſuc co omphacis & oleo pridie macerantur, ſecundæ uerò in altera pelui, minimè capaci in uino Aminæo, aut alio ueteri & odorato, mouenturq; qualibet die rudicula palmea: tertiæ ad triduũ, à quo tempore in cacabo ſplendido ſpecies primæ emboles, tantiſper dum puſillũ omphacis relinquatur decoquito, deinde alterius embolæ ſpecies confeſtim cum uino immite, melius uerò ſi prius alijs ſublatis, ſic oleo puro injciantur, & ad perexiguas uini reliquias decoquantur, ne comburatur oleũ, depoſita ab igne colabis, & rurſum tertiæ embolas ſpecies oleo non impuro injcito, in pila prius cũ uino, ueluti diximus, dilutas, excepto ſtyrace: is enim iniectus cũ alijs prõpte ſoluitur. Coquito carbonib. hactenus dũ tibi bene habere uideãtur, remotaq; ab igne, ſinito refrigerari, poſtera autem die accuratè exemptis ex oleo, & calfactis abunde ſuper ignem ceram indito, depoſitaq; rudicula agitato. Vbi refrigerata fuerint, opobalſamum injcito, et uitreis uaſculis reponito.

Gleucinum Embole.

Olei ſextarios decem, muſti Aminæi ſextarios ſex, aſpalathi quadrãtẽ, rudiculæ palmæ uncias ſex, floris rotũdi iunci odorati tantundem, meliloti orientem, roſarum unciam, myrrhæ quadrantem, fõliorũ lauri ſextantẽ, dendrolibani, xylobalſami, enulæ campanæ, ſingulorum uncias ſex, ariſtolochiæ longæ, ireos, cuiuſq; quadrantem, ſimul in muſto macerabis.

Embole ſecunda.

Celticæ nardi triẽs, balſami ſextãs, cyperi, caßiæ, ſpicæ nardi, aſari, amomi, coſti, ſampſuchi, ſing. quadrans, calami odorati, caryophilorũ, fõlij,

uniuſcuiuſq; uncia, cardamomi triens. Balſamũ in uino fragrãte irrigatur

Embole tertia.

Maſtiches uncias quatuor, myrrhæ troglodytidis, bdellij, ſingulorũ u
cias duas, ladani uncias treis, ſtyracis liquidi, thuris maſculi, cuiuslibe
uncias quatuor, opobalſami uncias ſex, nõnulli admiſcent etiam croci un-
cias duas. Confice quemadmodũ & Αἱ ὁμφακιναι, excepta cera. Heic au-
tem oportet dieb. ſeptem duarũ embolarum ſpecies irrigare & macerari.

Nardus Cizinina, Empole prima.

Olei primatis ſextarios decem, aſpalathi, cypearum, inulæ campanæ,
ireos, xylobalſami, mali terræ, cardamomi, rotũdi iunci odorati, floris, ſin
gulorum uncias ſex, ſampſuchi trientem, herbæ ſabinæ ſextãtem, quidam
adijciunt his calami quoq; odorati ſextantem, hæc in uini odorati ſaxta-
rijs quatuor irrigato.

Embole ſecunda.

Caßiæ, caſſami, arnabo, ſingulorum ſextans, ſpicæ nardi quadrans, ca
ryophyllorum uncia, coſti, amomi, cuiuslibet ſextans, quidam etiam nard
Gallicæ uncias duas adhibent, atq; hæc quidem uino excipiuntur.

Embole tertia.

Myrrhæ troglodytidis, aloës, thuris, ſingulorum ſextans, ſtyracis qua
drans, maſtiches triens, opobalſami unciæ ſex: ſunt uerò qui etiam croci
uino diſſoluti unciam admiſceãt. Præparato etiam illam, quemadmodum
dictum eſt.

Διὰ μύρου.

Suſcipit ſpicæ nardi, fõlij, euphorbij, piperis, coſti, adarcæ, ſingulorum
unciam, maſtiches unciam unam & dimidiam, opobalſami uncias ſex,
nardini libram, ceræ libras treis.

Πεντάμυρον.

Styracis unciam, maſtiches uncias duas, ceræ albæ uncias treis, opopa
Hæc plane redundant. nacis uncias quatuor, nardi uncias quinq;, † foleati, fõlij uncias treis, gut-
tæ ammoniacæ unciam, caßiæ uncias ſex, ladani.

Εὔοσμος, hoc eſt, odorificum.

Accipit croci, aloës, maſtiches, abſinthij, ſtyracis, cœnantes, caſſami, ca-
ryophylli, ſingulorum quadrantem, nardi libram, ceræ tantũdem, melimi
uncias ſex, dactylos palmarum duodecim, uini quantum opus eſt.

Baium malagma.

Cardamomi, caßiæ, cœnanthes, nardi Gallicæ, baulauſtiorũ, propoleos,
ſingulorum grammaria octo, ſabinæ, caſſami, amomi, cuiuſq; grammaria
ſex, floris rotundi iunci odorati diobolos octodecim, iridis grammata qua-
tuor,

tuor, caryophylli ſ. ſquiſcrupulum, thymiamatis crinati ſextantem, thuris, myrrhæ, cuiuſq; unciam, ladani uncias ſex, bdellij, maſtiches, aloës, nardi, olei lētiſcini, cuiuslibet ſemuntiam, zygiæ, pityinæ, reſinæ terebinthinæ, cuiuslibet quadrantem, opobalſami unciam, ammoniaci thymiamatis diobolos ſex, ceræ uncias ſex, liquida œnanthino diſſoluito, & arida cōtuſa: aliâs etiam piperis ſcrupulos duodeuiginti reperio. Sunt item, qui moſchi ſcrupulum unum adijciunt.

Malagma GALENIVM.

Habet croci unciam dimidiam, aloës unciam, maſtiches quadrantem, ſeminis abſinthij diobolos octo, œnanthes tantundem, palmulas grandiores treis, ceræ quadrantem, olei melini uncias ſex.

Malagma Erythrium, hoc eſt, rufum.

Styracis quincuncem, malorum cotoneorum uncias uiginti, maſuchæ uel maſuaphij, croci, ſingulorum denarios decem, pſichorum, cypheos, ſingulorū denarij quinq;, œnanthes uncias duas cū dimidia, caſſami, abſinthij, ſingulorum denarios decem, caryophylli diobolos quindecim, ammoniaci thymiamatis grāmata decē, opobalſami grāmata ſex cum dimidio, nardi quincuncem, colophoniæ, gleucini, melini, uniuſcuiuſq; dextantem, roſacei denarios decē, propoleos quincuncē, reſinæ terebinthinæ dextantē, mellis cochliaria decē, fōlij denarios decem, ſpicæ nardi tantundem, ceræ uncias ſeptem & ſemiſſem, uino Phalerno uel Aminæo eliquabis.

Malagma Nili, ſpleni confecratū, & ad omnem diruitiem.

Ceræ libram, ammoniaci thymiamatis libram, olei cyprini tantundem, croci unciam dimidiam, alij uerò unciam, aceti quantum ſatis eſt.

Malagma Citrinum.

Ceræ, colophoniæ, uniuſcuiuſq; libram, guttæ ammoniaci thymiamatis, auripigmenti, calcis, aluminis, aceti, ſingulorum cyathos octo, arida contere aceto.

Malagma Curei.

Habet picis ſiccæ libram, ceræ, pityinæ, ammoniaci thymiatis, nitri, baccarum lauri aridarum, ſeui taurini, ſingulorum libras duas, farinæ fœnogræci ſextarium, pollinis tantundem, chameleontis nigri radicis aridæ libram.

Malagma ex ſtercore caprino Oribaſij, lienoſis, hydropicis, & iocinoris duritia affectis deſtinatum.

Olei cyprini uel olei antiquiſſimi libras treis, ceræ libras duas cū ſemiſſe, merdæ caprarum, baccarum lauri decorticatarum, ireos Illyrice, ſingulorum ſextarios decem, reſinæ terebinthinæ libram, ſinapis, nitri, cyperi, ſe

minis radiculæ, corticis radicis capparis, cuiuslibet quadrantem colocynthidis interanei sextantem, fœnogræci unciam, Arida nunc quidem liquidis excipiuntur, nunc aceto macerata. Atqui si uenter fluore infestetur, non adiungenda colocynthis est.

Malagma ex spirathis, id est, stercore caprillo, spongium hydropicis.

Constat ex picis brutiæ libris duabus & dimidia, nitri libra, interanei colocynthidis farctus, pyrethri, opopanacis, grani cnidij, singulorum quadrante, corticis radicis capparis, thuris, ireos, adipis taurini, elaterij, squamæ æris, seminis apij, lathyridum, uniuscuiusq; uncijs sex, baccarum lauri sextario dimidio, fœnogræci farinæ semuntia, fellis taurini sextãte, olei cyprini sextario dimidio, ceræ libra, rhesinæ phryctæ libris tribus, excrementi capræ montanæ, cahryos, cyperi, cardamomi, cuiuslibet uncijs sex.

Malagma διὰ δαφνίδων, id est, ex baccis lauri.

Accipit ceræ, resinæ, picis, baccarum lauri, adipis taurini, singulorum libram, nitri, guttæ ammoniaci thymiamatis, cuiuslibet uncias sex, aceti quod satis est.

Malagma διὰ σπερμάτων, id est ex seminibus.

Cardamomi, cyperi, sabinæ, nitri, baccarum lauri, caßiæ, meliloti, fœnogræci, nardi Gallicæ, seminis apij, sampsuchi, anisi, radicis panacis, thuris, guttæ ammoniaci thymiamatis, resinæ terebinthinæ, singulorũ quadrantẽ, mellis, ceræ, nardi uniuscuiusq; libra, adipis tauri (quãtũ uidetur)

Δυσῶδες, hoc est, tetri odoris pleureticum.

Habet pityinæ libram, ceræ, rutæ uiridis, cyprini, singulorum uncias sex, sulphuris ignem non experti, opopanacis, sagapeni, cuiusque denarios quatuor, quibusdam uerò placet adiungere galbani sescuntiam.

Malagma διὰ σαμψύχου, quod est, ex sampsucho.

Ceræ libram, resinæ terebinthinæ libras duas, sampsuchi, baccarũ lauri, fœnogræci, singulorum sextarium, nardi quantum satis est.

Malagma Apollophanis ad iocinorosos.

Ceræ denarij octoginta, resinæ terebinthæ, mannæ, singulorum denarij quadraginta, pila fece irini oblita contunde.

Copton ad stomachi duritiem & iocinoris.

Propoleos selibra, styracis sextans, mastiches uncia, resinæ terebinthinæ uncia dimidia, fæcis nardi quantum satis est.

Malagma δι' οἰνάνθης

Oenanthes, aloês, croci, acaciæ, aluminis fißi, rosarum aridarum, absinthij succi, gallæ, omphacij, rhoos Syriaci, mannæ, cuiusq; denarius, olei myrsinati,

myrſinati, ceræ, ſingulorum libra, dactyli palmæ ingentes † uini Aminæi quantum ſatis eſt. Locus de prauatus.

Malagma Antylium.

Habet aluminis ſciſſi unciam dimidiam, aloês unciam, maſtiches diobolum, œnanthes grammata ſex, omphacij grammata octo, roſarum aridarum tantundem, rhu Syriaci diobolos decem, acanthes Aegyptiæ ſcrupulos decem, balauſtiorum grammata uiginti, gallarum diobolos quindecim, ceræ uncias quinq;, olei melini quantum ſatis eſt.

Malagma ὀξὺ γιγάρτωμ, id eſt, ex acinis uinaceis.

Continet croci, ſandycis, œnanthes, ſingulorum unciam, aluminis aridi trientem, balauſtiorum, omphacij, roſarum floris, myrtorum ſiccorum uniuſcuiuſq; ſextantem, ceræ † dealbatæ libram, olei melini dupondo, malorum cotoneorum trientem, dactylorum qui Nicolai dicuntur, decem, uini Aminæi quantum ſatis, acinorum aridorum beſſem. In uſu autem medicaminis quadranti ceræ unciam temperabis. tracta

Confectio Anethina.

Anethi uiridis unciæ ſex, meliloti ſextans, chamæmeli tantundem, capitum papaueris uiridium decem, elixorũ decocti trepondo, & olei quod ſatis eſt. Quando autem conſumptum fuerit decoctum, injice adipis porcini recentis dupondo, læuigatoq; ſeorſim ſcillæ aſſatæ interanei ſextantem, & medullæ cerui tantundem, omnia miſceto.

Ambroſia lexipyretos, id eſt, arcendis febribus.

Habet ſpumæ argenti libram, adipis porcini recentis uncias ſex, ſucci ſeminis lini ſelibrã, ceræ dealbatæ dodrãtem, roſacei librã, mellis quadrãtem, croci unciam. Nonnulli etiam lutea ouorũ decem cruda adiungunt.

De Acopis, Vnguentis, Dropacibus, & Sinapiſmis. Cap. XIX.

ACopa inde dicuntur, quod præcipuè contra κάματος, id eſt, laſſitudinis, uerbi gratia, intenſiuæ, hulceroſæ ſenſus, & oſſium defatigationes adhibeãtur. Succurrunt præterea aliis quoq; compluribus affectionibus: nam alia quidem calfaciendi uim habent, alia uerò emolliendi facultate ſunt prædita. Calorifica, ex pipere, pyrethro, cachry, et id genus alijs cõtexta, neruorum doloribus, algoribus intenſis, & ijs quæ ægre calfieri poſſunt, bene faciunt. Emollientia, ad duritias, ſcirrhos, & articulos infarctos, quaſiq; cuneo obturatos conferunt, quorum materiam in capite de Emplaſtris enumerauimus †. Emollientibus uerò quæ adarce, cachry, euphorbio, grano cnidio, & conſimilibus conſtant, in malis diuturnioribus, et difficulter elidendis, quibus ſinapiſmi etiam uſus congruit, utimur, Non miſta.

Acopa

Acopa porrò cuncta mediam inter cerota & emplaſtra conſiſtentiam habere conuenit. Vngenta autem etſi ἀκόλλοις reſpondeant, ſpiſſitudinem tamen liquidiorem quodammodo obtinent. Cæterum dropax duplicẽ præparationem admittit, hanc quidem emplaſtro, aliam uerò malagmati aſſimilem. Nonnulli uerò ipſum quoq; calidum illiniunt, materiã autem acopis & emplaſtris comparem. Vſum autem cataplaſmatis præſtat, ijſdem languoribus quibus & ſinapiſmus ex uſu eſt, cum antè ſinapiſmum ut corpus ad ſinapi præparetur idoneum, tum poſt ſinapiſmum, quo affectionis reliquæ amputentur, applicatus. Conficitur autem ſinapiſmus ex materia quidem non uaria, ſed efficaciſſimus eſt, diutinis potiſſimum affectionibus poſt dictam aliorum præſidiorum facultatem expediens. Magna cũ utilitate capiti, cum primis in cephalæa, hemicrania, morbo ſacro, quem Græci ἐπιλημψίαν uocant, uertigine, et mania, hoc eſt, furore adhibetur: thoraci uerò, in difficultate anhelitus, orthopnœa, tuſsi diuturna. In diutino uerò catarrho, capiti, thoraci ſinapiſmus applicandus eſt. Iam uerò & ſtomachum ipſum & uentrem uniuerſum in diuturnis eorundem languoribus ſinapi oblinimus. Accõmodum porrò iſchiadicis, podagricis q;, et ſingulis corporis partibus languidis & flaceſcentibus, aut aliâs quodammodo, ita ut uix ullo calore reſocillari queãt, perfrigeratis eſt remediũ. Eſto autẽ efficaciæ medicaminis finis, quũ dolor inſigniter afficit, liuidiorẽ inſuper & tumidiorem carnem efficit, cumq; lauacris puſtulæ clementer ebulliunt. Quod ſi ſenſus etiam perierit, animaduertendum eſt, quoniam ita affecti, ſi adurantur, non ſentiũt: quantumuis immodicè regione delibuta ungento frequentius retecta, uigilandũ eſt. In acutis præterea affectionibus, inexpugnabili nempe ſomni neceſsitate, grauiori ad altiorem quietem impetum, & catocho ſinapi inducitur, principio quidem cruribus: Vbi materia radices egeri, capiti. His uerò qui frigus quod difficulter calore uinci poteſt experti ſint, cruribus & cubitis ſinapiſmus adhibendus eſt. Auerſandus autem in continenter febrientibus, hulcus habentib. & cartilaginoſis, macilentioribusq; ſinapiſmus eſt, comburuntur enim interdum & denigrantur partes non carnoſæ ſinapi adhibito.

Acopum Bromium.

Sumũtur ceræ, colophoniæ, reſinæ, ſingulorũ libra, ſeui ſuilli triẽs, butyri unciæ ſex, althææ, fœnograeci, ſeminis lini uniuſcuiuſq; dupõdo, olei põdo, galbani unciæ duæ cũ dimidia. Succo pariter cum oleo uſque dũ maior pars conſumpta ſit decocto, reliqua cum cera & galbano inijce.

Acopon Pœcillum, hoc eſt, multiplex.

Liquoris althææ, fœnograeci, ſeminus lini, rutæ, cymini, ſingulorum dupondo,

dupondo, medullæ cerui pondo, olei ueteris, pinguetudinis anſerinæ, opobalſami, nardi, cuiuſq; pondo, ceræ, colophoniæ, reſinæ, cuiuslibet ſeſqui pondo, euphorbij, reſinæ terebinthinæ, opopanacis, cuiuſq; unc. ſex, caſtorij quadrans, herbarum ex quibus ſuccus exprimitur, ſingularũ lib. adnectenda eſt. Decoque inſtar proximi.

Acopum Azanitæ.

Seui porcini libræ binæ, pinguetudinis taurinæ, reſinæ, colophoniæ, œſypi pharmaci, ceræ, ſingulorum as, galbani quadrans.

Acopum Baſilij.

Althææ, chamæmeli, meliloti, ſeminis lini, fœnograeci, ſingulorum ſeſquiuncia, amomi quadrans. Hæc in uini Aſcalonij, aut Cilicienſis ſextarijs octo, per triduum macerantur, & ad mellis uſq; ſpiſſitudinem elixantur, deinde liquoris libræ quinq; cum olei ueteri, pondo librarum quatuor cũ dimidia, uſq; dum liquoris mediætas tantum ſuperſit, decoquuntur, et immittuntur butyri unc. ſex, reſinæ terebinthinæ triens, adipis anſerini unciæ quindecim, medullæ ceruinæ cum olei momento læuigatæ quincunx, ceræ tractæ trepondo.

Acopum Lyſiponium.

Piperis, caſtorij, ſtyracis, maſtiches, aloës, inulæ campanæ, ireos, ſingulorum triens, euphorbij, coſti, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, ſampſuchi, thuris, cyperi, caßiæ fiſtulæ, cachryos cuiuſq; quadrans, adarces, amomi, bdellij, ligni balſami, uniuſcuiuſq; ſextans, malabathri, ſpicæ nardi, pyrethri, croci, ſingulorum uncia, ſucci balſami libra, nardi cyprini, leucini, cuiuslibet libræ duæ, ceræ libra.

Acopum à fœtore δυσῶδες appellatum, ex libris de cõpoſitione medicamentorum κατὰ γένος ſumptum.

Ceræ, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum denarij uiginti quatuor, galbani, guttæ ammoniaci thymiamatis, cuiuslibet denarij ſex, olei heminæ duæ, medullæ ceruinæ denarij octo. Vtere ſincero & diſſoluto.

Aliud δυσῶδες à fœdo odore dictum.

Reſinæ terebinthinæ denarij ſedecim, ceræ denarij uigintiocto, œſypi, mellis, ſingulorũ denarij ſex, medullæ ceruinæ unciæ ſex, guttæ ammoniaci thymiamatis, galbani, ſpumæ nitri, baccarum lauri, uniuſcuiuſq; unciæ ſex, olei ueteris ſextarius, uini cyathi duo. Nonnulli caſtorij quoq; uncias treis adnectunt.

Acopum barbaricum ἡ εὐφορβία, coxendice dolentibus, & alijs pulribus utile.

Opopanacis uncia, ceræ Tyrrhenicæ libra, reſinæ terebinthinæ libræ

duæ cum dimidia, galbani uncia, guttæ ammoniaci thymiamatis unciæ duæ, euphorbij, castorij, piperis albi, singulorum unc. duæ, medullæ ceruinæ unciæ quatuor, œsypi unc. quatuor, lemnestidis, est aũt adarce, uncia dimidiata, olei styracini, laurini, irini, amaracini, sing. unciæ sex, olei ueteris libræ duæ, hedycroi unciæ sex.

Lemnestis.

Pyxis.

Colophoniæ libram unam & dimidiam, terebinthinæ bes, guttæ ammoniaci thymiamatis quadrãs, thuris dodrans, olei ueteris libræ duæ, succi seminis lini libra, lactis bouilli libram, adipis anserini unc. sex, butyri beßem, ouorũ uigintiquatuor albumina, præparatis buxeo uase recõdito.

Acopum σὺ ἐλάτης, GALENI.

Modius Italicus.

Seminis abietis cocti modius Italicus, quod est, sextarij duodecim, olei libræ qndecim, ceræ lib. quatuor, resinæ strobilinæ uel terebinthinæ triẽs. Contusum abietis semen in oleum mittitur, ubi in eo diebus quadraginta permiseris, expressum porrice, atq; reliqua admisceto. Vtere cõtra spontaneas laßitudinũ molestias, & resolutiones, & articulorum perfrictiones. Quod si urgeat neceßitas, coquendum est abietis semen cum oleo permiscendo ne comburatur, aquæ sextarios quatuor, in podagricis scilicet & arthriticis affectionibus.

Aliter idem.

Olei heminæ uigintiquinq;, quod est, sextarij duodecim cum dimidio, fructus elates mystrum, hoc est, sesquilibra, resinæ abiegnæ libræ tres, strobolinæ uel terebinthinæ tantundem, ceræ libra.

Δὶ αἰγείρου, id est, ex alnio, ad eosdem languores.

Loco fructus abietis, alni (quæ populus nigra est) fructus parem quantitatem inijciens, cætera quoq; eodem cum illo modo præpara.

Zosimi unguentum ad tremores nobile

Resinæ piceæ unc. sedecim, ceræ triens, olei uetusti libra, opopanacis sextans, adarces unc. una, euphorbij tantundem, nitri triens, spumæ nitri tenerioris tantundem. Nitrum, euphorbium, & adarcem contere cum uino, deinde liquorem panacis indito, simulq; læuigato. Seorsim uerò liquibilia cum anchusa liquefacito ut coloretur, & refrigerata excipe.

Dropax Gallus Oribasij.

Accipit colophoniæ thus referentis, pityinæ, & ligneæ appellatæ, insola Italia prouenientis, apochymatis, picis aridæ, ceræ, singulorum libras quatuor, resinæ frictæ uncias quindecim, picis brutiæ libras duas, nitri libram, bituminis, galbani, adarces, pyrethri, uniuscuiusq; unc. sex, opopanacis, euphorbij, hellebori albi, piperis, cuiuslibet trientẽ, sulphuris ignem non experti quadrãtem, castorij, guttæ ammoniacæ, uuæ passæ syluestris,

cuiusq;

cuiuſq; ſextantem, olei ſicyonij libram, ligni balſami uncias ſex.

Aliter ſimplex.

Habet ceræ libram, picis aridæ ſeſquilibram, brutiæ libram, reſinæ piceæ ſeſquilibram, frictæ libram & quadrantem. Loco nitro prius abſterſo imponito.

Sinapiſmi præparatio.

Ficus aridæ pridie aqua tepida irrigandæ ſunt, poſtero die prævalide exprimendo ſtrenue læuigandæ, deinde acre ſinapi, cuiuſmodi Syriacum & Aegyptium eſt, priuatim conterendum, affuſo illarum diluto, & maſſa confecta miſcendũ. Siquidem uiolentius uoluerimus exhulcerare, duas partes ſinapis cum una ficuum temperabimus: ſi uerò mitius, è contrario: ſin mediocriter, equis partibus utraque confundemus. Cæterum ſinapi ante contritionem aceto dilutum, quemadmodum aliqui faciunt, ineffacacius redditur. Atqui à ſinapis purgatione & lauacri uſu, ſi dolor intenſus, ruboreúe locus ſuffunditur, & puſtule oboriuntur, linteum ſucco maluæ aut fœnogræci cum roſaceo irriguum applicemus, deinde roſaceo cerato addita ceruſſa utemur. In diſſolutis uerò in quibus ſenſus oblæſus eſt, multum diuq; aduertere oportet animum, detegendo & ſpeculando ſubinde partem, non ſentientes etenim, ſæpenumero ſupra modum miſcere exuſti ſunt, & caprarum baccæ cum aceto catapalſmatis inſtar illitæ efficaciores quàm ſinapi ſunt, potiſſimum in his qui laborant coxendice.

Acopon ex atramento ſcriptorio rubrificãs proprie, et hemicranicos potiſſimum, ex monumentis Alexandri.

Euphorbij, atramenti librarij, ſingulorum denarij quatuor, myrrhæ troglodytidis, crocomagmatis, piperis albi, cuiuſq; quadrans, croci denarij duo, aceti quantum opus eſt ad læuigandum: hæc egregie & ad ſpiſſitudinem ſtrigmentorum balneorũ. Atq; tum illinito, à medio ſuperciliorum inchoans uſq; ad tempus totum, præciq; uè ſi pilis denudatus ſit, poſtquam refrigeratum fuerit, rurſum illinito: & ubi remedium belle officium ſuum peregerit, hominem affectum in lauacrum deducito.

Oleorũ & unguentorũ cõcinnationes diuerſæ. Cap. xx.

VNctionum & unguentorum uel oleorum, quæ unguinum naturam reſipiſcunt, ſimplicia quidẽ ſunt, quũ una modò oleo ſpecies inditur, quæ uerò præparãtur ex pluribus, compoſita. Ex ſimplicibus rurſum aliqua ex floribus oleo inditis conſtituũtur: uerbi cauſa, roſaceum, chamæmelinũ, ſuſinũ: aliqua uerò ex fructibus & ſeminibus confiantur, quædam uerò ex germinibus quibuſdam: exempli gratia, rutæ, quæ etiam cum oleo decoquuntur. Quoniam autem flores elixationem nullam admittunt, inſolantur potius, uerùm ſi ualentiorem quidem habeant

fragrantiam & minimè euanescentem, pluribus diebus insolata, tenuioris essentiæ partium, & usui multo commodiora redduntur: è quorum grege habentur, rosaceum & chamæmelinum. Quicunq; autem imbecilliores, promptiusq; difflantur flosculi, insolatũ minus perferunt, utpote quorum uirtus promptius euanescit, quemadmodum lilium et uiola. Ex his autem quæ fructus & semina constituunt, alia quidem ex ipsis integris oleo iniectis conficiuntur, puta melinum: alia uerò contusis uel contritis, oleoso quod in eis continetur segregato, siue expreßis ipsis in cochleas, uel ex aqua calente discernendi gratia, ueluti, caryinum (hoc est, oleum ex nucibus) sesaminum, amygdalinum, lentiscinum, laurinum, rhicininum, raphaninũ, & id genus alia. Cõposita uerò ex plantis odoratis, magna ex parte oleo cũ uino, uel musto, uel aqua decoctis, & inde detractis atq; exemptis præparantur, cõmixtis oleo quibusdã succis, interdũ etiã adipibus aut medullis. Ex istiusmodi aũt quædam exactè oleosam consistentiã sortita, simpliciter græce μύρα, id est, unguenta uel ἀλείμματα, hoc est, unctiones dicuntur, ut gleucinum, nardinum, sicyonium, & cyprinũ. Quæ uerò spissitudinem acoporum obtinent, ceram aut resinam, aut eiusmodi quippiam suscipientia, μυραίκοπα cognominantur: uerbi causa, decamyron, & amaracinũ, & eiusmodi alia, atq; hæc quidem † uno duntaxat die decoquuntur, quæ non admodum ex diuersi generis materia constant, quemadmodum metopium, mastichinum, sicyonium: alia uerò ex duabus, aut tribus, aut quatuor iniectionibus: primũ quidem ijs, quæ contumaciter cõsumuntur, decoctis: uerbi causa, aspalatho, spathe, arbore thuris, lauro: deinde uerò aromatibus, folio, spica nardi, amomo, herba sabina: postremo uerò succis, adipibus & medullis: si uerò contingat, etiam cera & resinis iniectis. Balsami uerò succus nũquam decoquitur, sed post exactam decoctionem refrigerato moderatè, unguento immittitur. Ex ipsis præterea unguentis, quædam decoctionem minimè admittunt, sed admiscentur tantummodo, sicuti mendesium. Sunt autem qui uiride unguentũ facientes ipsius sextarium ab igne sublatum, in libras quinq; olei intingunt, æruginis rasæ diligenter læuigatæ unciam unam & dimidiam inijcientes, quemadmodum in cyprino et amaracino. Iam uerò simplicia quidem unguenta specierum, quæ ipsis indita sunt, uel ex quibus contusis conflata sunt, uires obtinent, ut ueluti materiæ rationem contineat oleum. Quæ ex uarijs constant uniuersa natura in calidũ mutãt, nonnulla uerò insigniter calfaciunt et emolliũt, sic ut artuum uitio quod angylosin uocant, & obturationibus eorum congruant: è quorum classe sunt, metopium, mendesium, marciatũ: moderatius aũt pentamyron, decamyron uerò uehementius est, ut summa quoq;

Myra. Alimmata.

Myracopa. semel

rodat,

rodat. Cæterum mediocriter calida, tenuium partium, et dolores mitigant & maturant, quale eſt, ſuſinum, amaracinum, irinum, crocinum, pholeatinum. Quædam autem præterquam quod calfaciunt, deſiccãt admodum & incidunt, cuiuſmodi eſt cyprinum & ſicyoniũ. Quædam uerò caloriſica quidem ſatis, ſed maiorem corroborandi uim obtinent, quo nomine ſtomacho potiſſimũ & uiſceribus reſolutis accommodata ſunt: cuius farinæ ſunt, maſtichinum, nardinum, gleucinũ. Valẽtius adhuc robur indit, quod ex omphaco confectum eſt. Nonnullis poſtremo ungentis mulierculæ propter ſolã odoris gratiam utũtur: uerbi cauſa, pholiato, ſpicato, cõmageno, & quæ mochelæa, id eſt, ex muſto oleoq; conflata nomenclaturã obtinent.

Roſacei præparatio.

Roſarum rubearũ detractis unguibus, & per diem noctemq; refrigeratarũ quadrãs, olei omphacini ſextarius Italicus. Summa cura ac diligentia uaſculo extrinſecus ne diffletur, et euaporat operculato, ſub dio ad quadraginta dies inſolato, quibus elapſis deponito, non quidem in pauimentum, ſed in tabulam ſeu aſſerem. Quidam uerò loco expoſitionis ad ſolem ad puteum aquæ frigidæ quadraginta dies appendunt uaſculum, propterea quod ex frigore amœnus ac gratus odor conſeruetur. Aliqui in terram hoc ipſum defodiunt.

Chamæmelini præparatio.

Chamæmelorum floris, ſine albis fõlijs refrigerati per diem naturalem ſextans, olei ſextarius Italicus, uaſe raro linteolo operto, quò commodius exhalet, inſoletur: idq; ad dies quadraginta, à quibus probè tutoq; contectum, reponito.

Olei anethini præparatio.

Anethi uiridis, comæ refrigeratæ unciam, olei dulcis ſextarium Italicũ, pari modo inſolato. Confici autem poteſt pro temporis ratione anethinum, ubi inſolatus denegatur copia: aridi nãq; anethi comam cum oleo in diplomate uaſculo elixãtes, utũtur, & chamæmelino cõſimiliter. Minoris uerò efficaciæ hæc ſunt ijs, quæ ex uiridibus confiunt, præſertim inſolatis.

Lilini, quod alij eo quod in Suſis forſan inueniatur, Suſinum appellant, confectio.

Foliorum liliorũ candidorum cõſimili modo refrigeratorum ſextans, in Italicum olei ſextariũ iniectæ circumſtriguntur exacte ne perſpirãt, & inſolantur per triduũ: quibus trãſactis primis floribus exemptis & proiectis, aliæ duæ unciæ per ſequens triduum immittũtur, & ſic reponuntur.

Suſinum Lilinumúe compoſitum.

Sumito olei ſextarios, calami odorati libras quinq;, myrrhæ quincun-

cem, cardamomi libras treis, foliorum lilij detractis unguibus refrigerá-torum libram, cinnamomi quadrantem, croci Cilicij quincuncem. Præparationem uniuerſam in treis iniectiones diduci to. Primum, myrrham & calamum uino per quinq; dies macerata, ter in die agitemus, poſt hæc oleo quamminimum decoquamus. Secundo, cardamomum aqua maceratum per triduum commouebimus, pari rurſum ratione cum oleo ad horam unã ſimul elixemus: quibus deinde exemptis, oleo puro liliorum tertiam partem inijciamus, & lapſo iã triduo his quoq; exemptis tertiam liliorũ aliã partem inijcito: quam iterũ poſt triduũ exemptis ac proiectis primis, ultimam liliorum tertiam partem cum croco læuigatam immitte: tranſactis tribus alijs diebus oleo detracto, cinnamomũ contuſum indito. Loco huius arnabon, uel caſiæ duplum, uel carpeſium inijce, & reponito.

Iaton, id eſt, uiolaceum.

Iatum, alij quidem purpurarum, aliqui uerò crocinorum, alij albarum uiolarum, unguibus detractis, foliorũ uncias treis, in olei omphacini, Italicos ſextarios quinq; inijcientes, præparant, & acurate, ne liberius euaporet, undique conſtringentes, decem diebus inſolare ſolent, ter ipſa poſt triduum commutantes, perinde atque lilia: ad conſeruandum præterea pauca quædam exacte arida immittunt.

Melini, id eſt, ex cotoneis malis, præparatio.

Conficitur melinũ è malis cotoneis exteriore paniculo ſubactis, et cũ corticibus ſuis in fruſta, cõciſis, deinde ipſorũ uncijs tribus in olei omphacini ſexarios Italicos decem, iniectis, et quadraginta dierum ſpacio inſolatis.

Seſamini confectio.

Oleũ ſeſaminum fit contritis aut contuſis ſeſamis, & per fiſcellas in teſtulam expreſsis, in aqua calida oleo ipſo ſequeſtrato, & uitreis uaſculis repoſito.

Olei Raphanini præparatio.

Raphaninũ quoq; oleum in Aegypto è raphanorum gracilium radicum †contuſorum & ſelectorum ſemine, cæterorum more conficitur.

contuſo & electo

Olei Cicini, id eſt, Rhicinini præparatio.

Et illud cæteroru modo in Aegypto fieri conſuevit ex ſemine rhicini, quod ab inſecti ſimilitudine κρότωνος appellatur, compari more contuſo, uel læuigato.

Olei Populei confectura.

Veris tempore, quando magna circa ſemen reſinæ eſt copia, præparatur ægirinum, grana nanque nigræ populi conquaſſata unc. quattuor, in dulcis olei ſextarium immittunt, & dies quadraginta inſolant, uel in ca-

cabo

bobo tribus horis decoquunt, & ita colata reponunt.

Oleum Amygdalinum.

Conficitur etiam amygdalinum prædictorum more, amygdala amara & pura contunduntur, & aqua exigua inſpargũtur, & ceu ductum eſt, diſcernuntur ac ſcqueſtrantur. Quidam autem conquaſſatorum amygdalorum ſextantẽ in dulcis olei Italicũ ſextariũ immiſſum, in lebete elixant.

Amygdalinum, quod & Metopium nuncupant.

Aegyptij huius olei inuentores, metopium ipſum appellauerũt, eo quod galbanum accipiat, planta nanque ex qua galbanum emergit, metopium nuncupantur. Conſtat aũt ex olei omphacini ſextarijs uiginti, amygdalorum amarorũ libris duabus, cardamomi libra, floris rotundi iunci odorati, calami odorati, carpobalſami, ſingulorũ libra, myrrhæ, galbani, cuiuſque uncijs ſex, terebinthinæ libris duabus, uini perodori ad arida macerandа ſextarijs quatuor, mellis Attici libris tribus. Reſinam & galbanum læuigata, cum parte olei ſoluta alijs decoctis injciemus & ipſum mel: mixta uerò diligenter omnia, auferentes ab igne, dũ adhuc tepidum eſt, colemus, ſpiſſum nanq; euadit refrigeratum. Metopium

Oleum Balaninum, id eſt, ex unguentaria glande.

Balaninum quoq; oleum ſimili cum amygdalino ratione præparatur ex querneis glandibus.

Oleum ex iuglande, quod Caryinon uocant.

Nuceum quoq; ad balanini inſtar ex iuglandibus uetuſtis conficitur.

Olei Laurini faciundi ratio.

Purum quidem laurinum conſimilem faciundi rationem habet, ex baccа lauri, mixtum uerò hoc modo conficitur, maturarum oliuarum ſextarius in baccarum lauri ſextarios duos inditur, conteruntur omnia & exprimuntur: ſunt qui utriuſq; æquale pondus miſceant.

Oleum Lentiſcinum.

Lentiſcinum quoque oleum ut laurinum præparatur, ex fructu lentiſci bifariam cum per ſe, tum adiectis oliuis non maturis.

Oleum Maſtichinum.

Maſtichinum ſimpliciſſimum hoc modo paratur. Maſtiches in Chio inſula natæ uncia, omphacini olei ſextario Italico permiſcetur, et in olla decoquitur: nonnulli uerò abſinthij & ſtyracis cuiuslibet unciam adijcere conſueuerunt.

Maſtichinum magis uarium

Olei ſextarij quinquaginta, inulæ cãpanæ libræ quinq;, xylobalſami libræ decem, †florũ iunci rotundi libræ quinq;, cardamomi libræ ſeptem, lentiſci maſtiches

maſtiches libræ quinq;, xylomaſtiches libræ octo, terebinthinæ libræ tres, abſinthij comæ libra, uini odorati ſextarij quinque, aquæ ſextarij decem. Macerata uino res arido antè triduum commiſcentur oleo & aqua, & elixantur horas ſex, tumq; maſtiche & terebinthina inijciuntur, & exactè commixa & infrigidata depurantur, & transfuſa reponuntur.

Sicyonium ſimplex.

Præparatur illud ex radice cucumeris ſyluſtris refrigerata, uncijs duabus, in olei Italici ſextarium iniectis, & in cacabo decoctis.

Sicyonium compoſitum.

Olei ſextarij decem, cucumeris agreſtis radicis deraſæ libra, ſerpylli, meliloti, ſingulorum unc. ſex, tædarum picearum pinguium, alibææ ſingulorum quincunx, ſcolopendrij unc. ſex, fœnograeci ſextarij duo. Præmaceratur fœnograecum aqua primo diem unam, deinde colatur, & immittuntur dictis cum oleo & uini ſextarijs duobus, omnibusq; decoctis adijciuntur medullæ ceruinæ cũ olei momento leuigatæ unc. quatuor, adipis gallinarum totidem, ac denuo colatum oleum alio uaſe recondito. Nec deſunt qui ipſum poſt decoctionem dies quadraginta inſolant.

Aliud Sicyonium efficacius.

Elaterij ſucci ſextarios treis: Ariſtolochiæ rotundæ & longæ, ſtyracis, inulæ campanæ, hyſſopi, ireos, colocynthidis, pulegij, origani, cyperi, dendrolibani, centaurij, daphnophyllorum, uniuſcuiuſq; ſextantẽ, olei ſextarios quinq;: mixta, uſq; dum ſucci exiguum relinquatur, decoque.

Oleum Cyprinum ex monumentis Poſidonij.

Olei ſextarius, cyperi, inulæ campanæ, iridis ſingulorum libra, ſampſuchi, hyſſopi, ſeminis uiticis, ſaluiæ, cuiuslibet quadrãs, floris cyperi lib. Alia quidem omnia uino per diem prius macerata, elixantur cum oleo horis ſex: excepto oleo puro cyperus inijcitur, ſi quidem ad manum ſit, uiacopis ridis, cũ mollibus tenellisq; ramulis† incontuſis: ſin minus, certe aridus. Contuſus cum exigua aqua, coquentur hora una & dimidia. Quod ſi placuerit ipſum immergere, poſtquam remotum ab igne fuerit inſere æruginis puri libram unam cum dimidia. Cætcrum Poſidonius ferruginis uitans acrimoniam, poſt decoctionem (inquit) per triduum oleum in lebete perudo ſinito, tingeturq; ita ut uirtus ipſius non lædatur.

Alia deſcriptio Cyprini.

Foliorũ cypriorum, foliorũ lauri, iridis, cyperi, ſaluiæ, ſing. unciætres, arboris thuris, ariſtolochiæ longæ, ſeminis uiticis, cuiusq; unc. quatuor inulæ campanæ, aſpalathi, cuiuslibet. unc. ſex, rutæ ſextans, cupreſſi tantundem, olei ſextarios decem. Hæc antea uino macerata oleo decoque, &

ubi

ubi colata fuerint inijce rursum xylobalsami, & ligni cassiæ, singulorum trientem, sampsuchi, cymini, myrti, styracis, masticches, cuiusque quadrantem, opopanacis sextantem, floris cyprini uncias sex, æruginis unciam.

Olei amaracini compositio.

Inulæ campanæ libræ decem, ligni balsami libræ uiginti, cyperi libræ octo, floris rotundi iunci odorati, aspalathi, herbæ sabinæ, singulorum libræ octo, opopanacis, seminis amaraci, cuiusque libræ duæ, olei præcipui honoris sextarij duo, uini odorati sextarij quinq; alia quidem omnia primam iniectionem uino irrigata constituunt, secundam autem, herba sabina, & illa quidem sex horis decoquantur, hæc uerò tribus. Quidam autem etiam illam tingentes, ferruginis quadrantem adijciunt.

Irini olei conficiendi ratio.

Iridis, aspalathi, cyperi, singulorũ libræ quinq;, succi panacis quadrãs, anchusæ unc. duæ olei sextarij triginta, aquæ sextarij quindecim. Sunt qui ad hæc floris etiam iunci rotundi unc. sex apposuerint, cassiæq; quadrantẽ, xylobalsami unc. sex, nardi Celticæ unc. sex. Omnia contusa aqua & oleo diebus quinq; prius macerata in cacabo horis sex, elixentur, & deponantur.

Crocinũ, in quo alterius etiam crocomagmatis cõpositio.

Habet olei acerbescentis amœni odoris libram, calami aromatici libras quinq;, myrrhæ troglodytidis quincuncem, cardamomi unc. septem, croci ex Cilicia unc. sex: primam iniectionem habẽt calamus, & myrrha uino læuigata, prius reposita uncia, piperis albi grana quadraginta, myrrhæ troglodyticæ denarius, cõtusa & cribrata rursum in pila contere, adiecta olei nardini libra: quo autem atrius reddatur medicamentum, nucum cortices combustos & contritos, in mortarium conijce, deinde opobalsami cochliaria tria, ceræ sesquilibram adijce.

De œnanthariorum præparatione, Cap. XXI.

OEnanthia non inde appellationem sortita sunt, quod œnanthen, hoc est, labruscam suscipiant (quoniam nonnulla œnanthe non recipiunt) sed uinum ipsius, liliorum item flos nomenclaturam indidit. Cæterum œnanthariorum usus à quibusdam solius fragrantiæ & delitiarum gratia adhibetur, ita ut eis utentes, post lauacra perfundantur, mensæque ijsdem cum spongia abstergantur. Cæterum recte utẽtibus etiam præsidia conferunt, tũ in dissolutis, tum syncope oppressis, si roborantibus stomachum cataplasmatis admisceantur: his item qui ex morbo, maximè febrili refocillantur & conualescunt, si post lauacrorum exitum toto corpore perfundentur, et naribus etiamdũ spirantibus adhibeantur, trahũtur nan-

que in alium, & cum animalem tum uitalem ſpiritum corroborant. Conducunt præterea his qui præcauere ne in morbos peſtiferos incidant, ſtudent, eiuſmodi aëris mutatione apparente. Eſt autem Poſidonij, quod mesopotamenon appellatur, unguentum eiuſmodi.

Oenanthij præparatio.

Caßiæ, myrrhæ, thuris, ſolij, amomi, maſtichæ, coſti, carpobalſami & opobalſami, uniuſcuiuſq; quadrās, ſtyracis pinguis triēs, uini odorati Amnæi Italici ſextarij decem. Contuſa omnia & per ſecerniculum traiecta, ſtyracem uerò in tenues partes diuiſum, in ſpacioſi oris lagenam cum ſolijs liliorum pridie refrigeratorum, & unguibus detractis è domo una in alteram componito: ſint autem lilia numero, *deinde uinum infunde, et opobalſamum, mixtáq; ſimul & commota antè iniectionem, obſtructoq; ore lagenæ inſolato dies quadraginta, & balneo poſt reſtitutam ſanitatē utere: & domo uaſiſq; ungento aſperſis, & ſpongias etiam eodem imbutas, uultui adhibeto. Alia compoſitio noſtra.

Coſti quadrans, ſpicæ nardi, arnabo, cariophylli, ſingulorū uncia, amomi quadrans, caßiæ, œnanthes, calami, cuiuſq; dodrans, ſtyracis, opobalſami, cuiuslibet triēs, lilia trecenta, uini Phalerni ſextarij decem. Præparatur pari modo.

De Thymiamatis & Cyphi. Cap. XXII

CYpheos materia media inter ea quæ in potu ſumūtur, et antidota eſt: Vſus ipſius exiſtit, nunc quidē grati odoris gratia incenſi, quēadmodum & thymiamatum, nunc uerò naribus admoti, quò deſtillationes à capite in partes ſubiectas, & coryzas concoquant, et obſtructiones reſerent, cerebriq; cauernas expurgent: peſtilentialibus præterea morbis cuitandis. Iam per os etiam aſſumitur cum hæc contra, tum ut pectoris craſſos humores concoquat, et aduerſus iocinoris frigidiores afflictiones: unde priſci quoq; cyphoides antidotos inuenerunt: Temperatur autem re medijs facultatibusq; compoſitis, ſed potißimè epithematis & antidotis.

Rhoſatum thymiama.

Habet coſti, amomi, myrrhæ, caßiæ, ſingulorum unciam, ſtyracis, chiæ bdellij, cōchulæ Indicæ, muſci, ladani, uniuſcuiuſq; denarios duos, roſarū purgatarum uncias undetriginta, ſucci balſami, *uini quantum ſatis eſt.

Thymiama Crinatum, hoc eſt, lileaceum.

Liliorum unguibus detractis libram, ſtyracis primi meriti dodrantem, ſpicæ nardi quadrantem, coſti, cariophylli, amomi, maſtiches, conchularum indicarum crematarum, mellis, ſingulorum ſeſcunciam, opobalſami quincuncem, uini quantum opus eſt. Læuigato & in paſtillos digerito.

Cyphi

Cyphi magnum, quod Iliacum, id eſt, Solarium cognominant, ex ſpeciebus XXXVI.

Styracis, bdellij, myrrhæ, ladani, aſpalathi, inulæ cãpanæ, cuiuſque unciæ ſex, nardi Gallicæ, folij, ſeminis cupreſſi, guttæ ammoniaci thymiamatis, pineæ nucis nuclei, ſplanchni, uel loco ipſius conchularum Indicarũ ingẽtium duæ, fructus balſami ſingulorum quadrans, caßiæ, ireos, ſeſeleos, ſphagni, cyperi, cardammomi, calami odorati, cuiuslibet quincunx, roſarum aridarum, croci, ſpicæ nardi, herbæ ſabinæ, aſphodeli radicis, alij uerò ſucci, ſingulorum triens, lacaphthi (eſt autem pini cortex) uel alterius Lacaphthon. *cuiuſpiam arboris dodrans, coſti, floris rotundi iunci odorati, cuiuſq; ſextans, baccæ iuniperi magnæ quadraginta, & paruæ quinquaginta, amomi, reſinæ terebinthinæ, dactylorum purorum, cuiuſq; libra, ficuum aridarum acinis exemptis, uuarum paſſarum à nucleis purgatarum, uniuſcuiuſq; libræ duæ, mellis deſpumati libræ quinq;. Poſidonius autem uini quoq; odorati ſextarios treis adijciebat.*

Aliud Cyphi ex uigintioctо compoſitum, Seleniacum, id eſt, Lunare appellatum.

Bdellij, inulæ campanæ, ſingulorum ſeptunx, rotundi iunci odorati ſextans, ſphagni quincũx, baccæ iuniperi exiles quinquaginta, cardamomi quincunx, aſpalathi ſeptunx, caßiæ fiſtulæ quincunx, ſpicæ nardi ſextans, cyperi quincũx, radicis aſphodeli, herbæ ſabinæ ſingulorũ triens, ſeminis cupreſſi, nardi Gallicæ, malabathri, cũ folijs roſarum aridarum, cuiuſq; quadrãs, coſti, croci, ſingulorũ ſextãs, ladani, myrrhæ, cuiuslibet ſeptunx, iſchadum pinguium, uuarũ paſſarum uinaceis exemptis, uniuſcuiuſq; libræ duæ, nucleorum pineorum bes, reſinæ terebinthinæ libra, ſtyracis ſeptunx, palmularum pinguium libra, mellis libræ quinq;, uini fragrantis quantum ſatis eſt.

Præparatio Maſtucha, quod uocant nonnulli Maſuaphium. Cap. XXIII

HAbet meliloti uncias decẽ, ligni balſami, aſpalathi, herbæ ſabinæ: myrrhæ, amomi, floris rotundi iunci odorati, foliorum lauri, myrrhæ ſtillaticæ, ſtraycis, calami odorati, ſampſuchi, ſingulorũ uncias duas, ireos quincuncem, folij, croci, uniuſcuiuſque unciam, opobalſami unciam dimidiam, gummi libram, roſarum ſiccarũ uncias ſex, uini quod ſatis eſt.

De Peſſis ex Antyllo. Cap. XXIIII

PEßi mulierum utero admouentur, ſunt autẽ differentiæ eorũ generatim tres, alij nanq; emolliendi, alij uerò aſtringendi, alij denique uaſa meatuſq; reſerandi uim obtinent. Emollientium in fœminarum

locellorum inflammationibus, hulceratione, perfrictione, ſuffocationibus, quum ſurſus uerſum uulua currere uidetur, auerſionibus, ac inflationib. de nique uſus eſt. Conficiũtur aũt è cera Tyrrhenica, cyprino, ſuſino, pinguedine anſerina uel gallinacea, butyro inſulſo, reſina deuſta, medulla ceruina, fœnogræco, & id genus alijs. Aperientibus autem utimur, ubi menſtruam purgationem retentam prouocare, uel uteri conniuentiam aut compreſſionem ipſius emendare ſtatuimus. Fabricantur eiuſcemodi ex melle, artemiſia, dictamno, braſſicæ ſucco, glycyriza, liquore porri, ruta, ſcammonia, & conſimilibus. Aſtringentes autem contrariam facultatem, his quæ aperiunt, præſtant: muliebre nanque profluuium comprimunt, laxum ſuſpenſumq; contrahunt uterum, & prolapſum reſtituunt. Aſtringentium materia iampridem capite de Collyrijs enumerata eſt. Oportet autem peſſi craſſitudinem ſtrimento ſam paulo q craſſiorem efficere, deinde lana gracili penicillo tortili ex limteolis cõcerptis ſimili duplicata, medicamentum excipere, locellorumq; muliebrium ori apponere, quæ ſtuppam oblõgam propendentem habeat, quò facilè, dum uidetur, liceat peſſulum extrahere.

Peſſulus croceus, ad inflammationes, uerſiones, durities, & inflationes.

Accipe ceræ tracte, medullæ uituli, ſingulorum denarios ſedecim, medullæ ceruinæ denarios undecim, adipis anſerini denarios octo, adipis gallinacei tantundem, maſtiches denarios quatuor, æſypi pharmaci treis, mellis duos, croci octo, roſacei quantum opus eſt. Crocum lacte humano dilue.

Aureus & emolliendi uim habens peſſulus primi meriti.

Croci, hyſſopi, ſingulorum denarium, medullæ cerui denarios duos, reſinæ terebinthinæ, ceræ, adipis anſerini, cuiuslibet denarios treis, omnium aſſatorum uitellos ſedecim, irini et roſacei, utriuſq; æquali modo quantum ſatis eſt.

Peſſus Libanius, qui muliebres purgationes cit, & ad uteri affectiones eximie conducit.

Nardi unguenti unciæ ſex, ceræ Tyrrhænicæ quincunx, unguinis ſuſſini triens, adipis porcini nõ uteris quadrans, adipis anſerini & gallinarum, medullæ ceruinæ, unguenti amaracini, ſingulorum ſextans, ſeui tauri ni, reſinæ terebinthinæ, æſypi cuiuslibet uncia. Eliquantur in diplomate, quemadmodum omnes cæteri peſſi.

Enneapharmacus, id eſt, è nouẽ rebus cõſtans peſſus.

Roſacei unguenti, rhicinini, reſinæ terebinthinæ, ceræ, mellis, adipis anſerini & bouilli, medullæ ceruinæ atq; butyri, æquales partes.

Tiamus

†Tianus emolliedi ui præditus. Titianus

Habet ceræ uncias ſex, colophoniæ uncias quatuor & dimidiam, adipis taurini, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſingulorum uncias quatuor. Guttam ammoniacam aqua diſſolue.

Peſſus cognomento Aegyptia.

Mellis, reſinæ terebinthinæ, butyri, roſacei, uel ſuſini, croci, cuiuſq; partem unam. In his autem quæ inflammatione uacant, et ſordidis, ferruginis quoq; ſemiſsis inditur.

Gone ad concipiendum.

Habet butyri uncias ſex, cœſypi pharmaci, medullæ ceruinæ, adipis anſerini & gallinacei, reſinæ terebinthinæ, aloës, ſingulorum quadrantem, ceræ Tyrrhenicæ unc. ſex, roſacei libras duas, myrrhæ, caſsiæ, uniuſcuiuſque ſextantem, ſpicæ nardi unciam, mellis quantum res poſtulat.

De Succedaneis, hoc eſt, quæ inter ſe commutantur medicamentis, ex monumentis GALENI. Cap. XXV.

QVum in Alexandria mulier quædam (inquit GALENVS) graui morbo cum uitæ diſcrimine opprimeretur, lychnida mihi, quò laboranti ſubuenirem, poſtulaui: quæ quum ad manum non eſſet, niſi cõfeſtim lychnidis loco acanthij ſemine, cuius tum copia erat, uſus fuiſſem, mulier hæc ſuperis conceſsiſſet ab oris. Proinde amicorum precibus uictus hanc de ſubſidiaria reciprocorum medicaminũ commutatione expoſitionem iuxta alphabeti ordinem aggreſſus ſum.

A

ABrotani loco ſumitur Origanum. Abſinthij, Abrotanum.
Acaciæ, Lentiſci ſuccus.
Acanthæ, † Ceraſiorum acanthi.
Acanthij ſeminis, Semen lychnidis.
Aconiti, Radix ireos ſylueſtris.
Acori, Aſari radix.
Actæ, Glaucium, aut impuberis alui excrementum.
Actæ, Acantha.
Adianti, Aphroſelinum.
Adipis uulpini, adeps urſina.
Adipis ceruini, adeps anſerina.
Aeruginis ferri, excrementũ ferri.
Aethiopicæ oliuæ, Lachrymæ acaciæ partes duæ.
Agarici, Euphorbium.
Agrioſtaphidis, Dactyli Syriaci. ceratia
Alicacabi, Semen ſolani.
Aloës Indicæ, Aloës uiridis folia.
Alterci ſeminis, ſem. rubicanini, uel glaciæ, uel ſtercus ibidis, uel lycium, uel centaurium.
Aluminis, ſal foſsillis.
Amianti, aphroſelinon.
Ammi, Aniſus.
Ammoniaci thymiamatis, Propolis.

Ammoniaci ſalis, Sal Cappadocum.
Amomi, Acorus.
Amyli, Aridus pollen.
Amygdalorũ amarorũ, Abſinthiũ.
Anacardij, Pſycha herba.
Cyperus uel myrrus *Anchuſæ, Hyacinthus.*
Aniſi, Daucus.
Adeps ſuillus, adeps uulpinus.
Aracis, Seſamum. (*Ionicum.*
Armoracæ, Cardamomũ Baby-
Ariſtolochiæ rotundæ, Ariſtolochia longa.
Argemones, Seriphe, aut ſeriphon.
Armeni lipidis, Attramentũ libra-
Aſari, Gingiber. (*riorũ Indicũ.*
Asbeſti, id eſt, calcis uiuæ, Adarce.
Aſij lapidis, Gagates lapis, uel ſal ammoniacus crematus.
Aſpalathi, Semen uiticis, uel ericæ.
Aſphodeli radicis, Betæ ſuccus.
Atramenti ſutorij, Squama æris.
Auripigmenti, Sandaracha.

B

Baccarum lauri uice, Serpylis arida.
Baccarum cedri, Ladanum.
Balauſtij, Malicoria caduca.
Balſami ſucci, ſtillatitia myrrha.
Bdellij, Sphagnus aromaticus.
Buccinorum, Oſtrea.
Bupreſtis, Blattæ ſerpentes.
Butyri, lactis bubuli congelatum.

C

Cadmiæ loco leucophragis Aegyptia.
enicji *Calaminthæ, Menta ſylueſtris.*
Calami odorati, Sphagnus.
Callicereæ, Fœnograecum.
Camili, Antutus.
Canchrij, Baccæ lauri.
Cantharidum, Phalangia.
Capparis radicis, Radix ericæ, uel myricæ.
Cardamomi, † *Ciperis ammoniaca.*
Caſiæ Mannæ, cinnamomum.
Caſtorei, blatarum pedentium interanea.
Cedriæ, Cedride. (*Cyrannia.*
Ceraunini, Leucographis.
Cerumnæ adipis, Sulla.
Ceritiæ, Oſtrea.
Ceræ, Sepimentum cum propoli coquitur & conteritur.
Cerui adipis, Adeps anſeris.
Ceruini cornus, Cornu caprillum.
Ceruſſæ, Scoria plumbi.
Chalbanes, Sagapenum.
Chalcanthi, Aeris ſquama.
Chameleontis ſucci, Succus ſalicis, uel lapathini ſyluaticæ radicis.
Chamædryos, Rumicis ſylueſtris
Chamæmeli, Anthemis. (*radix.*
Cicis, Strigmentum paleſtrarum.
Cicidis, Myricæ fructus.
Cicutæ ſeminis, Semen coriandri.
Cedrini liquoris & fructus, Ladanum.
Cimeris cypriæ, Cinis foliorũ oleæ.
Cinnabaris, Rhodoides.
Cinnamomi, Caſiæ duplum.
Ciſſebati, Semen alicacabi.
Clinopodij, Heliotropium.
† *Cnidij ſeminis, Viticis ſemen.*
Colocynthidis, Semen ricini, quod eſt crotonis.

Colo-

Colophoniæ, Raſura nauigij.
Comareæ, Ammoniacũ thymiama.
Corallij, Moly.
Coſti, Cedrini fructus.
Cotyledonis, Anacardium.
Crinanthemi, Aphrodiſium.
Croci, Crocomagma. (rini.
Crocodili adipis, Adeps canis ma-
Crocomagmatis, Aloë Indica.
Cymini, Semen braſſicæ.
Cymini Aethiopici, Melanthium.
Cinaræ radicis, Radix aſpalathi.
Cynoſbati, Alicacabi ſemen.
Cyperi, Iuniperus magna.
Cypheos, Carica cremata.
Cucumeris, Anchuſa.

D

Daphnidũ loco Serpyllũ aridũ.
Dauci ſeminis, Semen ſij.
Dictamni, Saluia.
Diphrygis, lapis phrygius.
Dorycnij, Semen alterci.
Dracunculi, † Aphroſimum.

E

Pro Ebeno, Lotinum aridum.
Ebiſci radice, Folia mori.
Elaterij ſucco, eiuſdẽ herbæ ſuccus.
Eleliſphaco, Nepita.
Helleboro nigro, Radix papyri.
Eneaphyllo, Potamogitum.
Epithymo, Colocynthidis ſemen.
Ericæ fructu, Galla omphacitis.
Erini fõlijs, Fimus ibidis.
Eriſei fõlijs, Mori fõlia.
Erucæ ſemine, Eryſimi ſemen.
Eryſimi ſemine, Struthium.
Euphorbio, Stercus palumbis.
Eupatorio, Cachmæpithys.

F

Fellis cameli uicẽ gerit, Fel aſca-
labotæ.
Fellis catæ muris ue Fel cameli.
Fellis hyenæ, Fel perdicis.
Fellis ſimiæ, Fel cameli.
Fellis uiperæ, Fel ichneumonis.
Fimi palumbini, fimus columbæ.
Fimi æluri, Fimus ichneumonis.
Floris ſalis, Sandaracha.
Floccium uini, Sandaracha.

G

Gymnaſiorũ ſtrigmẽtũ, Succe-
Galbani, ſagapenũ. (dit gallæ.
Gentianæ radici, Apij odorati rad.
Glichoni, Hyſſopus.
Glycyrizæ ſucco, Sycamini ſuccus.
Gongilidi, Heliotropiũ. (binus.
Gryphonis retrimẽti, fimus colum-

H

Pro hederæ ſucco, Perſici ſuccus.
Hedichroo, Amaracimum.
Humida pice, Succus panacis. Androſæmon
Hyacintho, Flos iſateos.
Hyenæ adipe, Vulpis adeps.
Hyenæ felle, Fel perdicis.
Hyoſcyami ſemine, Rubicanini ſe-
Hyperico, Aneti ſemen. (men.
Hypociſtidis ſucci, Acaciæ ſuccus.

I

Vice Iontis, ſumitur Attramẽtũ.
Ippuridis, Chamæpithys.
Iridis Illyricæ, Heleniũ odoratum.
Iteæ ſucci, Succus leiſiatri.
Iunci odorati, Cardamomum.
Iunci rotudi, polygoni radix.

L

Lachrymæ papaueris, ſuccus
mãd

mandragoræ accipito.
Ladani, Sampſuchum.
Lanariæ radicis, ueratri nigri radicem.
Lapathi radicis, Pyrethri radicem.
Lapidis pyritæ, Lapidē pyrobolū.
Lipidis phrygij, Lapidē argyriten.
Lapid. magnetis, Lapidē phrygiū.
Lapidis aſij, Lapidem gagaten.
Lathryridum, Granum cnidium.
Lepidij, Erythrodanum.
Lepidij radicis, Folia capparis.
Leporis marini, Cancrū fluuialem.
Leucimi floris, Struthion.
Libani, Ampeliten.
Ligni balſami, radicē uiolæ cādidæ.
Lini ſeminis, Fabæ ſuccum.
Loti ſeminis, Betæ ſemen.
Lybiſtici, Semen ſtaphylini.

M

PRo Malabathro, ſumitur Caßia, uel nardus Indica, Tractylus.
Magneſena uitrea, Ptyelū Italicum.
Malis cotoneis, Melilotum.
Malua, Fœnogræcum.
Malo terræ rotundo, Malum terræ Longum.
Madragora, Oleæ lachryma.
Mandragoræ ſucco, Dorycnium.
Manna, Libani cortex.
Marſinati, liquor mori.
Maſtiche, iunci rotundi cortex.
Medulla cerui, Adeps cerui, uel medulla uituli.
Meliloto, Lotum ſylueſtre.
Melle, Defrutum ſapáue.
Melle Attico crudo, Mel aliud deſpumatum.
Meo, Myrobalanum.
Myrſinite, Succus mori.
Miſyi cyprio, Rubrica pictorum. Cypria.
Muſcerdæ, Muſcæ tantundem.
Molibdæna, Spuma argenti.
Mororum ſucco, Rubi folia.
Myrobalano, Peucinum.
Myrrha Troglodytide, Calamus odoratus.
Myrti oleo, Lentiſcinum.
Myrto, Succus mori.
Miſy, Succus Cyprius.
Miſy aſſato, Diphryga.

N

LOco nardi Syriacæ, Iuncus odoratus.
Nepitæ, Menta ſylueſtris.
Napyos, Gongylidis ſemen.

O

VIce Ocimi ſumitur Siſimbrium. Ocimoidis, Sylueſtris menta.
Oenanthes ſucci, Ampelini arboris.
Oeſypi, medulla utili.
Olei rhicinini, Oleum laurinum.
Olei ueteris, Duplum olei coquitur cum adipe ſuillo uetere.
Oliuæ Aethiopicæ, Lachrymæ acaciæ partes duæ, (cus.
Oleæ lachrymæ, Hypociſtidis ſucOmphacis, Galla immatura.
Onocardiæ, Pſicolotanis.
Opobalſami, Succus myrſitini.
Opocarpaſi, Liquor myrti.
Opopanacis, Lac ſycamini.
Orizæ, Hordeacea farina.
Ormini, Lini ſemen.
Oenithogallorum, Anthalli.

Papa-

P

Papaueris locum ſupplet Mandragoræ ſuccus.
Periſtereonis, Chameleuce.
Picis liquidæ, Opopanax.
Pityocampæ, Veſpæ in cedria.
Piperis, Zingiber.
Polij ſeminis, Semen erucæ.
Polypodij, radix Chamelææ, uel Chamæleontis.
Polytrichi, Abſinthium.
Populi nigræ ſurculorum, ſampſychus.
Propolis, Ladanum.
Pſilij, Lenticula paluſtris.
Pterei, Cneori ſemen.
Pulegij, Hyſſopus.
Pyrethri, Zingiber.
Pumicis, Terra Cretica.
Phu, Sphagnus.
Phuci, Anchuſa.

Q

PRo Quercus uiſco, Chamæleon.

R

LOco Rapæ, Heliotropium.
Radicis rumicis, Cinira.
Raphanini olei, Rhiciniuum.
Reſinæ piceæ, Reſina terebinthi-
Reſinæ colophoniæ, Apochyma.
Rhodœidis, Sinopis.
Roſarũ ſiccarũ, Perſææ folia ſicca.
Rotũdi iuunci odorati, Cardamomũ,
Rhu, Centaurium.
Rubi canini, ueſicaginis ſemen.
Rubiginis ferri, Scoria ferri.
Rubrica pictorum, Miſy Cyprium.
Rumicis, Pyrethri radix.
Recrementi plumbi, Helcyſma.
Recrementi Cyprij, Atramentum metallicum Aegyptium.

S

LOco Sabini, accipitur Oleum rhicininum.
Sagapeni, Pini reſinæ arida.
Salamandræ, Lacerta uiridis.
Salis ammoniaci, Sal cappadocicũ.
Saluiæ, Nepita.
Sampſuchi, Rhus Megericus ſiccus.
Santonici, Abrotanum.
Sarapoidis, Radix pæoniæ.
Satyrij, ſemen Erucæ.
Scammoniæ, Crotones rhicini.
Schœni odorati, Cardamomum.
Schini, Polygoni radix.
Scillæ, Bulbus.
Scingi, Satyrium.
Scordij, Caput albi papaueris.
Scoriæ plumbi, Helcyſma.
Scoriæ Cyprij, Melanteria Aegyptia.
Seminis hypociſtidis, Tragacanthæ ſemen.
Sẽperuiui liquoris, Lactucæ ſuccus.
Sepiæ teſtæ, Pumex.
Serpylli, Potamogiton.
Seſami, Semen lini.
Seſamoides, expreſſum amaracinũ.
Sinapis, Cardamomum.
Siſonis, Aniſi.
Siſymbrij, Ocimum uel Baſilicum.
Sparagi Lybicæ, Radix fœniculi.
Sphagni odorati, Rotundus iuncus odoratus cultus.
Sphecle, Sandaracha.
Sphodeli, Cypriæ cinis.
Staphydis ſatiuæ, Dactyli.
Stercoris uulturis, Fimus columbinus.

Stercoris turturis, excrementum palumbinum.
Stimmeos ſecti, Squama æris.
Styracis, Caſtorium.
Strobilorum, Semen cucumeris.
Struthij rad. Radix ueratri nigri.
Strychni radicis, Veratrum nigrũ.
Succi carpaſi, Succus myrti.
Succi peucedani, Succus glycyrrhi-
Succi rhododaphnes, Viſcus (zæ.
quercinus.
Succi fici, Succus mori.
Succi Cyrenaici loco, Succus Syriacus.
Succi papaueris, Succus mandragoræ.
Succi ſalicis, Nigræ hederæ ſuccus.
Succi gallæ, Succus mori.
Succi mori, Succus hederæ.
Succi Syriaci, Mori ſuccus.
Succi panacis, Lac Sycamini.
Succi polygoni, Succus plãtaginis.
Sulphuris uiui, Sandaracha.
Symphyti, Centaurium.
Syrici, Spuma argenti.

T

TIcem terræ Samiæ gerit Leucographe Aegyptia.

De ponderibus & menſuris. Cap. XXVI.

POndus à menſore grauitate, Mẽſura uerò, uaſculi concauitate, dijudicatur, Vaſculũ uerò ſiccæ ſiue liquidæ quãtitatis mẽſura exiſtit. Eſt igitur quãtitatis quæ mẽſuratur triplex differentia, una quidẽ ponderis, altera aridæ eſſentiæ, quæ ueluti in cumulum poteſt aggerari: tertia liquidarũ rerũ eſt. Quum aũt plurima & infinita ferè pondera ac menſuræ, pro regionũ diuerſitate, & eorũ qui utũtur conſuetudine, exiſtãt. De ijs modò quæ in cõmuni maximè omniũ uſu tenentur, mentionem facere inſtituimus. De ponderũ & menſurarũ notis.

Quandoquidem autem aliqui nõ integris literis, ſed per characteres, notaſq;

Terræ Erythriadis, Calx thebaica.
Terræ apalæ, teneræue, Plũbago.
Terræ aſteris, Cimolia.
Tapſiæ, Elydrion.
Thapſiæ ſucci, Chamæleontis atri ſucci.
Thermutiadis, Lycopſolos.
Thymi, Satureia.
Thuris, terra ampelitis.
Tithymalli, Camæleon.
Tiſcendræ, Aſphodeli radix.
Troximi, Maiumium.
Trixagimis, radix rumicis ſylueſt.

V

VErbaſci loco ſumitur Chamæleuca.
Veratri nigri, Radix papyri.
Vini Italici, Vinum Mendeſium.
Vuæ paſſæ ſatiuæ, Palmulæ ſynacæ caro.
Viſci quernei, chamæleon ater.
Vulpini adipis, Vrſinus adeps.
Vulturis ſtercoris, ſimus colũbinus.

X

XYlobalſami loco, Violarum albarum radix.

Z

ZIngiberis uice, Pyrethrum.

notasq; quum pondera, tum mensuras significant, satius fuerit nos quoq; priscorũ uestigia in hac parte sequi, primitusq; ipsos characteres explicare. Principio igitur χ literæ quotiens α insidet, chalcum, hoc est, æreolum, eiusmodi figura χ^α portendit, si uerò ο incumbat choan, id est, cõgium signat, hoc modo χ^ο. si οι, chœnicem, χ^οι. si η, chenam, χ^η. Cæterum litera K siquidem ε literam incumbẽtem habeat, cum obliqua linea inferius cornu secante, ceratiũ, id est, siliquã demonstrat, sic, ℞^ε. Sin υ supra K insideat, cyathũ, K^υ. si ο, cotylam, hoc est, heminam, K^ο. Quod si linea utrinq; in obliquum circumflexa nihil aliud circumstante pingatur, obolum ostendit, ∽. si geminæ, quas nihil circũstat, lineæ ponũtur, binos obolos significant, ∽∽, qui gramma, hoc est, scrupulum faciunt, quod capitalis eius uocabuli litera, γ annexũ habẽs ρ, à recta quadã linea dissectũ significat, ⊢ρ. Duæ autem lineæ copulatæ, atque altera extremitate in angulum flexæ instar K duorum cornuum ad rectam lineam spectantium, drachmam qui denarius est, ostendunt, ⊳, cui cognominis est quam holcam indigitant. Propriè autem holcam λ cui in medio litera ο adiecta est, portẽdit, hoc modo ⅄. At ubi ipsi λ appositũ ι est, libram declarat, λι. Nonnulli tamen per ipsius λ lineam perobliquum aliam lineam secantens, libram significant, ϰ. Porrò quum γ litera in ipso sui angulo ο adiacentem habet, unciam indicat, ſο. μ uerò ubi in uerticis medio υ superimpositum habet, minam μ^υ. sin υ habeat, mystrum, μ^υ. si ε, medimnum, μ^ε. si ο, modium denotat, μ^ο. Cæterum τ cui ρ cum υ apposita est, triblion significat, τρ^υ. ξ supra se ε positum habens, xestam, id est, sextarium, ξ^ι. si ο suprapositum, oxypaphum, id est, acetabulum ξ^ο. Quidam uerò xestam per ξ literam recta linea sectã designant, ad hũc modum ξ. Si η incumbit literæ μ, Heminã ostendit, sic, μ^η. ϰ completens ρ, incumbente litera μ, Ceramiũ significat, hoc modo, ℞^μ.

De Ponderibus.

Mina Attica & Aegyptia uncias continet		XVI
Mina Romana	Vncias habet	XX
Libra	Vncias	XII
Vncia	Drachmas, id est, denarios	VIII
Drachma	Scrupulos	III
Scrupulus	Obolus	II
Obolus	Siliquas	II
Siliqua	Aereolos II duasq; tertij partes Ita.	
Obolus comprehendit	Aereoleos	VIII

De liquidis mensuris.

Ceramium Italicum complectitur congios	VIII

Congius, ſiue Chus, Sextarios VI
Sextarius Heminas, quæ & tryblia dicuntur, II
III. Hemina ſiue tryblium magna Myſtra III. acetabula uerò † IIII
Magnum enim Myſtrum habet acetabulum I
Acetabulum continet Cyathum 19
Cyathus Chemas paruus, aut myſtra parua II

Quod ſi ponderum liquidarum rerum menſuram dijudicare laboras, permulta quidem in examine ſuo deprehendes diſcrimina, quemadmodum in olei, uini, et mellis exẽplo explanabimus. Mel igitur grauius quàm uinum quarta parte ac decima eſt, quo fit, ut pars ponderis tantum nõ tertia melli accedat: habet etenim eadem uini mellis q̃ menſura totũ uini pondus, & inſuper eius tertiam. Oleo uerò mel dimidia parte grauius eſt, cõplectitur enim totum olei pondus & eius præterea dimidium. Vinum uerò nona parte oleum grauitate excedit, totum nanq; ipſius pondus & nonam eius partem continet. Quæ res, ut dilucidior reddatur, omnium menſurarum pondus, formula ſubiecta, tanquam in tabula depicta, ſigillatim ſubiungemus, ut quid hæc communiter diſſideant, liquidò conſtet, liquores hoſce, oleum, uinum, et mel, ex ordine ob oculos conſtituentes.

	Olei.	Vini.	Mellis
Italicum ceramium continet libras	LXXII.	lib. LXXX.	lib. CVIII.
Chus ſiue congius, lib.	IX.	lib. X.	lib. XIII. S
Sextarius, unc.	XVIII.	unc. XX.	unc. XVII S.
Cotyla, ſeu hemina, unc.	IX.	unc. X.	unc. XIII S.
Magnum myſtrum unc.	III.	unc. III. ſcru. VIII.	unc. IIII S.
Acetabulum, drach.	XVII.	unc. II. ſcru. XII.	drach. XXVII.
Cyathus drach.	XII.	dra. XII. ſcru. IIII.	unc. II. den. II.
Myſtrum paruum drach. VI.		ſcrup. XX.	denar. IX.

Cæterum Oribaſius ſecundum Adamantinum aſſerit ſextarium quidem Italicum, menſura uini habere unc. uigintiquatuor, pondere uerò libram uncias octo: ſextarium autem mellis librarum duarũ cum dimidia pondus complecti.

De Menſuris aridorum.

†III	Aegyptia Artaba continet	Modium	† I
	Modius Aegyptius & Italicus	Chœnices	VIII
	Chœnix complectitur	Sextarios	II
	Sextarius, ſemiſextarios, quos & heminas nuncupant		II
	Hemina comprehendit	Cyathos	VIII
	Atticus Medimnus hemiecta, id eſt, Semiſextarios		XII

Hemiectum

Hemiectum ſiue Semodius continet Chœnices IIII
Sic Medimnus continebit Minas XLVIII. *Sextarios* XCVI

Iſtiuſmodi autem menſurarum pondus exprimere proferreq; expeditum non eſt, quod Aridarum rerum diſcrimina iuxta lancis momentum infinita exiſtant.

Sales theriacos ſuum in locū hinc repoſuimus.

PAVLI AEGINETAE LIBRI SEPTIMI & POSTREMI FINIS, ALBANO TORINO *Vitodurenſi interprete.*

PONDERVM QVIBVS VSVS PASSIM INTERPRES EST, NOMENCLATURA & EXPOSITIO.

Duodecima pars aſſis	Vncia,	Græcè οὐγκία.	I
Sextans	Vnciæ		II
Quadrans	Vnciæ		III
Triens	Vnciæ		IIII
Quincunx	Vnciæ		V
Semis, uel ſemiſſis, & ſelibra.	Vnciæ	VI. uel lib.	S
Septunx	Vnciæ		VII
Bes uel beſſis	Vnciæ		VIII
Dodrans	Vnciæ		IX
Dextans	Vnciæ		X
Deunx	Vnciæ		XI
As, uel aſſis, libra, pondo	Vnciæ		XII
Dupondo	Libræ		II
Trepondo	Libræ		III
Seſcuntia	Vncia		IS
Semuncia	Vncia		S
Denarius	Drachma		ʒ

ALBANVS TORINVS
AEQVO LECTORI S.

QVum iã integer AEGINETA ſub íncudẽ reuocatus, denuo in lucẽ prodíſſet, rurſum aliquot loca curriculo percurrere atq; reguſtare, uiſum eſt, ut annotatiunculis breuibus unum atq; alterum emendarem, & paucos aliquot illuſtrarem, ne uſpiam deeſſem tibi ſuauiſſime Lector. Tuum erit æqui boniq; facere. Mihi quidem non undiq; ſatis fieri, ingenuè fateor. Alterius tralationem nuſquam nominatim perſtringo. nam id à candore noſtro alienum fuerit, & propemodum inexputabile. Valeto. Baſileæ, poſtridie Calendas Martij. Anno M. D. XXXVIII.

ANNOTATIONES IN LIBRVM PRIMVM. IN PROOEMIO.

Oribaſij præſertim qui.) *Hæc germana nimirum eſt, quàm reddidi, ſententia. Licet diu pro διὰλθομεν, quod eſt, complexi ſumus, διήλθεν, id eſt, complexus eſt legendum duxerim.*

CAPITE PRIMO.

Redundatio ſtomachi.) *Sic enim Plin. æmulati, τὴν περισσάνεσιν reddidimus. Alij nauſeam, alij retrimentitiam ſtruicem, molemue interpretantur.*

Superfluitatum ſaburram.) *Ita rurſum τὸ περισσάνεσιν conuertimus.*

Præcordijs.) *περικάρδιον in Græco exemplari Veneto habetur, quod ſuperiorem præcordiorum partem circa cardian, id eſt, os uentriculi hoc loco, non ὑποχόνδρια notat. Legitur & περικαρδιον, quæ ſedes pectoris ſub mammis ſtatim exiſtit. Galenus περικάρδιον cordis inuolucrum indigitat.*

Punicæ ſyluestris atq; ſatiuæ florem.) *Græcè eſt βαλαύσιον ἢ λυτικὸς, id eſt, punicæ ſyluestris florẽ, & cytiſi comã.*

Nos

Nos uerò pro κυτίσου, κύτινον legimus et uertimus. Eaq; rectissima & genuina, dubio procul, est lectio. Nam idē efficacis. ut balaustium, in astringendo est. Cytisus autem molitur contraria.

CAPITE VIII.

Oleo probè elixo.) In Græco ἀπέφθου habetur, quod crudo interpretari possit. Cæterum Suidas ἄπεφθον πολλάκις ἕφθον exponit. Alij πολλάκις καὶ μεγάλως ἕφθη, quod est, discoctū.

CAPITE X.

Cremor.) Græcè χυλὸς, hoc est, succus habetur. Nos uerò cremorem, pro succo, subinde posuimus.

CAPITE XXI.

Cæterum iam induendi.) Elegantius erit: Antea uerò quàm se uestiant. Græcè est, γνδύεσθαι μέλλοντες, amictus induturi. Vir magnæ autoritatis, Ingressuri autem balneum, interpretatus est.

CAPITE XXVI.

In lauacro.) Græcum exemplar falsò λυόμενος pro λουόμενος habet.

CAPITE XXVII.

Abstersorijs expurgandæq; cuti medelis.) Græcè aliâs ῥύμμασι, aliâs ῥοφήμασι, habetur, quæ utraq; medicamentū abstersorium notant.

CAPITE XXXVI.

Aut anisi port.) In Græco legitur ἄγνου, hoc est, uiticis, quod Venerem extinguere cōstat, proinde ἀνίσου cum Copo, quoniam Venerem stimulat, legere maluimus.

CAPITE XLVI. FOL. XXVI.

Sinapi.) Sic in Græco quidē, sed corruptè habetur. Σάπωνα Copus legit & reddidit. Et ita legendum esse ex Galeni loco, unde hæc ad uerbum transcripta sunt, liquet.

CAPITE LIIII.

Leuiterq; deambulare.) In Græco legitur, καὶ βραχὺ κινεῖσθαι, quod est, parumper moueri. Vide num Oribasium sequutus, κενοῦσθαι, id est, inanire, malis: Vt sit, modicum euacuare prius.

CAPITE LXXXI.

Doracia.) Sic enim unicum habet exemplar nostrum Græcum

cum ῥοάκια. Melius mihi uidetur, ut Copus legit, & expoſuit ῥοδάκινα, id eſt, Rhodacena, quæ ſunt mala perſica.

CAPITE LXXXIII.

Vaſe æneo.) Lege, uaſe duplici, ad. &c. Græcum habet ᾧ διπλώμασι. Significat autem diploma uas duplex, quod Chymici uulgo Balneum Mariæ appellitant.

CAPITE XCIIII.

Cæteris piſcibus.) Lege, Ex cæteris uerò piſcibus humidiores excrementi magis, & ad, &c.

ANNOTATIONES IN LIBRVM SECVNDVM.

CAPITE XII. FOL. LXXXI.

Minime uerò coſtali m.) Græcum noſtrum exemplar habebat, οὐ ἧκιστα δὲ. Nos ſuperſtitioſi, noluimus locum mutare, & ſi corruptus uidebatur, Vnde Galenum, ſed poſt feſtum, ut aiunt, acceßimus, ac deprehendimus, ὀχ ἧκιστα, hoc eſt, maximè, legendum, libro πρὸς αἰτίων σφύγμων quinto.

CAPITE. XIIII. VER. XVI.

Tenui alboq; affatim propinq.) Sic habet ad uerbum exemplar noſtrum Græcum. Si quis maluerit Galen. imitatus οἶνος ἐγχὺς ἱκανῶς λόυκος καὶ λεπτὸς ſubſtituere, per me licebit. Sonabitq;: præferens uini ſpeciem admodum candidi ac tenuis.

CAPITE XVI. FOL. LXXXIIII.

Victusq; ratio ſuauior, aut ſucci dulc.) Ita γλυκύθυμος hoc loco pluribus conuerti, eo quod ambigam quomodo legendum ſit. Nam ea non uidetur quadrare lectio. Sonaret enim Latinis, dulcis animi & manſueti ſuauisq; ingenij. Proinde arbitror, uel γλυκωθυμος, id eſt, uoluptarius nutricatus, & cuius ſubit eſitandi prolubium, quaſi oblectans animum, & ganeatum cibariũ: Vel γλυκύχυμος, quod eſt, dulcem ſuccum generans, ſubſtituendum eſſe.

CAPITE XXVI. FOL. LXXXVIII. VER. XXXV.

Putrefactionem.) Σῆψιν enim legere maluimus, quàm ψύξιν

ψύξιν, quod est, algorem. Tu utrum mauis legito. Mihi postremum illud rationi magis uidetur cōsonum. Sentit quippe pituitam uitream rarius inuniuersum putredinem experiri, propter suum immodicum frigus, quod sua natura putrefactionem magis prohibet, quàm promoueat.

CAP. XXXIIII. FOL. XCIII.

Quæ sanè haud facile ullo medicamento eliditur.) Ita sanè ad uerbū reddidimus, si quidem in exemplari nostro erat ἀνίατος, id est, curationē non recipiens, irremedicabilis. Vide num ἐνίατος, hoc est, sanatu facilior contrario sensu, nempe, quæ sanè facilius medicamento eliditur, legendum sit potius, id quod ratio sequens, ut uidetur, efflagitat.

CAPITE XXXVI.

Exertæ, mœrores.) Vbi typograhi incuria scriptum est exercitæ, pro exertæ. Potest autem id quoq; in totum expungi, & mœrores modo legi. Græcum habet ἄσηροι. Nobis uidetur legendum ἀσήκοροι, quæ uox τὸν ἀκηδιαστὴν, hoc est, qui præ tristitia animum despondet, significat.

CAP. XLI.

Neq; ex his quæ concoquuntur.) In Græco legerā falsò ποτομένων pro πεπινομένων, id est, ex his q̄ pota sunt.

CAP. XLIII.

Absterg. est facies posca multo lacte temp.) In Græco exemplari, ἀπαπογγίζειν δεῖ τὸ πρόσωπον ὀξυκράτῳ γαλακτώδει, quod est, frons posca lactosa abstergenda est.

CAP. LXXVIII.

Sed puls ex eo confecta.) Sic Marcellum, qui πολτὸς legit, non πλυτὸς, id est, ablutus, secuti, conuertimns. Tu quod mauis accipe.

ANNOTATIONES IN LIB. III.

CAPITE II.

Lixiuij lutescentis.) Ita sanè λονίας πηλοποιητικῆς (sic enim Græcum habet exemplar) reddidimus. Vbi uertendum fortaßis erat, Lixiuij pileariorum, hoc est, aquæ qua ab illis lauantur pilei. Legendum quippe, astipulante exemplari uetusto, πιλοποιητικῆς per ι à capite, ut sit, ὕδατος πιλοποιῶν, quod est, aquæ pi-

leariorum & non lutifigulorum. cinerẽ lixiuam appellat Scribonius. Galen. ὕδατος πλαστικοῦ & πλαστοῦ. Lutatum diu ratus ſum eſſe lixiuium non excolatum per cinerem, χέρνιβα figulinam, qua manus lauant, & ſubinde intingunt lutulentas peloplaſtes. Cæterum nihil hic conſtituo, ſed peritioribus relinquo.

CAP. V. FOL. CXXIIII.

In ſole conchis repone.) Ita reddidimus, ἐν ἡλίῳ λογχυλιάζε. Quum uertendũ eſſet, in ſole gargariζato, quorundam ſententia. Non ſatis intelligo qua ratione Gargariſmus in ſole potius, quàm alio in loco conueniat. & facilis eſt uerborum λογχυλιαζειν, ὠακογχυλιάζειν τε, (quæ gargariζare, id eſt, Græcis, etc. γαργαρίζειν ſignificãt & ὠακογχύζειν. ἀποκογχύζειν, quod eſt, concha teſtáue excipere, diffundere, & reponere, propter ſimilitudinem inter ſeſe, lapſus. Diligenter igitur ſtudioſi quum in has uoces incident. Vtra ſignificatio ad ſubiectã tractationem magis conueniat, perpendant.

CAP. VI. FOL. CXVI.

Doricnĩ.) Græcè eſt, δωρακινῶν, id eſt, doracinorum, atque hoc modo, hic loci legendum eſt, & ſi hoc etiam loco δωρακινῶν pro ῥοδακινῶν ſuppoſitum augurer.

CAP. XXVIII. FOL. CXLIII.

Superciliorum inſuper, & palp.) Lege, In ſupercilliorum uerò relaxatione, palp. &c. In Aëtio legitur, Si ſupercilium aut genæ reſoluantur.

CAP. XX. FOL. CXLIII. VER. VIII.

Inſtar cicerculæ.) Nos ἄρακι ἴδιον, id eſt, araci inſtar, ita reddidimus.

CAPITE XXIII.

Principium huius capitis ad hunc modum legantur: Quum ex anni tempore, & anteacta uictus ratione uel laborantis etiam reſponſo, algori, ſeu præitorio euidentiq; cauſarum generi aurium dolorem adſcribendum eſſe cognouerimus, eo quòd in ima aurium parte cruciatus, abſque grauitate ſiue diſtentione, ullóue ardore fixus ſit, calorificis curabimus præſidijs, &c.

CAPITE XXV.

Ireos aut ptisanæ lomenti.) *Expunge uirgulam ante lomenti, & accipe lomentum pro trito, festiuius autem erit, ut eius loco substituamus, fresæ, ut legatur, ptisanæ fresæ, quod est fractæ.*

CAP. XXVI. FOL. CLXXIII.

Quatuor. Ad hæc gingiuis.) *Lege quatuor: ad hæc gingiuis etiam conducit. Linamentum, &c. Nam ad præcedentem compositionem spectat, ad hæcgingiuis, etiam cond. Orditurq; alia sententia (quam ita legas.) Linamentum è pur. ma. quod uiperæ collo circũdatũ eam strangulauit, deinde pro amuleto adalligatum est, mirum quodammodo quantum o.*

CAP. XXVIII. FOL. CLXXVIII.

Oui in adipe tosti croceum.) *Melius forte erat, ἐν σεατίῳ, in fermento uertere, quàm in adipe. quoniam apud Aëtium libro octauo cap. XV. ἐν ζύμῃ, quod est in fermento, in eadem confectione, pro ἐν σεατίῳ legitur. Et σέαρ aliâs unde σεάτιον uox deriuata est, fermentum aut crustam ex panificio & opere pistorio, aut farinam aqua subactam, denotat.*

CAP. XXIX. FOL. CLXXIX. VER. XXX.

Partes quatuor, spumæ nitri, &c.) *Sic Venetum habuit exemplar, uetus autem ita habet: Sph.c. Partes quatuor, auripigmẽti pars una, floris iunci rntũdi odorati partes duæ, halcyonij pars una, spumæ nitri partes duæ.*

CAP. XLV. FOL. CCIX.

Cerotaria ex œsypo loto,) *Quum hic in Paulo loci tum in alijs omnib. frequentiss. ὕσωπος falsò pro οἴσυπος expressum est. Nos bonã eorum partem, licet nõ undiq; admoneamus, restituimus, sicubi tamẽ animaduersum pro incuria nõ sit, Tu studiosissime lector lectionẽ habeto suspectã, ubicunq; occurẽt ὑσώπου & οἰσύπου uocabula et acurate pensitabis utrum ex his duobus, præsenti & subiectæ rei congruat. Solent. enim: passim hæ uoces apud Græcos & Latinos medicos ob similitudinem mutuo supponi.*

CAP. LII.

Asellorum qui per domos rotundi oberrant.) ὀνίσκων κατοικιδίων τῶν σφαιρουμένων. id est, aselli, qui tacti in orbẽ se conduplicant contrahuntq;, & sinuoso uolumine circinati repunt, sub hydrijs & humectis ædium parietib. atq; fenestris, &c.

CAP. LIX. FOL. CCXXVIII. VER, XIIII.

Cadmiæ & piperis.) Hoc enim in loco in Græco exemplari καδμίας καὶ πεπέρεως Γο. Β. falsò nimirũ habetur, pro καδμίας κεκαυμένης καὶ πεπλυμένης, hoc est, Cadmiæ crematæ et ablutæ. Hic error etiam inferius admissus est.

CAP. LXI. FOL. CCXXXII.

Et auferatur denuo.) Sentit enim nõ multũ sanguinis detrahendũ, sed plusquã semel auferendũ, si ad primã sectionem menses non respondeant. haud enim euacuare, nisi per accidens tantũ uult. Nam prima intẽtio est, sanguinẽ proritare, ut in eã partem incumbat, per quam τὰ ἔμμηνα egeruntur.

CAP. LXXIIII. FOL. CCXLVI.

Liquida pice.) Lege, sero picis. Sic enim picis florem, uel pissæuum appellare uidetur.

CAP. LXXV. FOL. CCXLVII.

In uitij uerò relaxationibus fluor dolore uacans, subliuidus stiriatim excernitur.) Græcũ habet, Ἐν δὲ διαλείμμασι, ῥῦσιν καὶ ἀναλγῆ, καὶ ὑποπέλιον, καὶ στραγγώδη. Sic etiam legit Benedictus. Nam sic eundẽ locũ citat. Cæterũ si ῥῦσιν loco, ῥυσσὴν, id est, rugosum legatur, haud erit puto absurdũ, ut sensus sit, Per mali insultus excrescẽtia dolorifica, cruenta, & rubra. Remißionis uerò tẽpore in rugas cõtrahitur, & doloris expers est.

ANNOTATIONES IN LIB. IIII.

CAP. I. FOL. CCLXVI.

Vel scillæ seminis.) In Græco est, ἢ σκίλλης περὶ. uoce corruptißima. Non uidebatur multũ à ratione alienum esse, si pro ea σπέρματος legeretur. Vel quod præstat utiq; πεπλυμένης, quod est, lauatæ. Vtrum magis arriserit, arripito.

FOL. CCLXVII.

Fascijs item amplius luctando.) Ita reddidimus, quod exemplar Venetum habebat, ἀγκτῆρσι, perperam fortaßis, pro

ἀλκτῆρσι,

ἁλκτῆρσι, id eſt, halteribus, qui fuerunt plumbeæ maſſulæ uel lapideæ, aut aliquo ex metallo conflatæ, quibus ſupernæ partes exercentur in gymnaſijs. De hoc exercitij genere Gal. lib. de tuenda ſanitate ſecundo & quinto. Videtur aũt ſenſus eſſe ad uerbũ: Exercitetur aũt Elephanticus uarie, partim ſaltu, partim & quidẽ amplius halteribus ac follis uſu.

FOL. CCLXVIII. VER. VI.

Myrrha.) Sic habet exemplar Græcum, tu uide num commodius legatur myrto.

CAP. XLVI. FOL. CCCVI.

Plumbi deuſti & eloti.) In Græco legitur μολίβδ᾽ ὀκ᾽ ἠ̃ ϖεπόρι&, quod eſt, plumbi deuſti & piperis, nos pro ϖεπέρεως, ϖεπλυμένῳ legendum duximus: quoniam piperis hic nullus eſt uſus, & error hic non infrequens eſt apud Gal. & Aeginetã.

CAP, LIII. FOL. CCCXI.

Quod ſi ocyus quidem carne imp.) Ita legitur in Græco. Neſcio an contrarium uero ſimilius ſit: puta, Si non ocyus carne impleatur, ἀϖόλεισματ& periculum imminere.

CAP. LXIX. FOL. CCXLI.

Eruptiones autem ſang. uul. le.) Græcum exemplar Venetũ habet ad hunc modum, τὰς δὲ αἱμοῤῥαγίας, ὥϖωϛ τὰς αἱμοῤῥαγίας ἠ̃ τ ῥ ῦ ν. Nullo, ut uides, ſenſu: proinde nos ex prio re αἱμοῤῥαγίας fecimus, αἱμοῤῥοΐδας, id quod in totũ nunc uidetur expungendum, ut legatur in Græco, τὰς δ᾽ αἱμοῤῥαγίας, ὥϖοῤ ἠ̃ τ ῥ ῦ ν, quod eſt, ſanguinis effuſionem & muliebre profluuium, &c. Sequere quod uoles lector amande.

ANNOTATIONES IN LIB. V.

CAPITE XVI.

Breuia omnino ſtrigoſaq; red. corp.) In Græco eſt, βραχέα δὲ ϖαντελῶς ἠ̃ σφικ πᾳ̃ ἔχσι τὰ σῶμαϊκά. Senſus eſt, in breuia plane & in arctum contrahuntur laxitates, hoc eſt, partes laxæ et corpora rara. Nos ſimpliciter reddidimus, corpora. quoniam & Dioſc. ſimpliciter habet σώματα, & nõ σωμάτια.

CAP. XXVIII. FOL. CCCXXXVIII.

Haudquaquam cæteræ poſtea qualitates à ſtomacho apprehenduntẽ.) Aliâs: Facilius cæt. poſtea qual. à ſ. ap.

CAP. XLIIII. FOL. CCCXLIIII.

De carpesiæ succo.) Item, Et carpesiæ succus.) *Sic utrobiq; fortaßis corruptè etiã in Græco τῆς καρπησίας pro καρπάσου, habetur*

CAP. LXII.

Horminij syluestris semen.) *In Græco est, θερμίνου ἀγρίου. Apud Dioscoridem legitur τέρμινθος ἀγρίου, id est, therebinthi agrestis.*

FOL. CCCXCVIII. VER. XVIII.

Absq; inflammatione secabant.) *Sic quidem habetur in exemplari nostro: ἀφλεγμάντων τεμνόντων. Vide num substituendũ sit, ἀφλ. μεινάντων, id est, manẽtib. seu manebãt citra infl.*

ANNOTATIONES IN LIB. VII.

CAP. III. FOL. CCCCLXIII. VER. XXIIII.

Combustis.) *Τὰ καύματα habet exemplar Venetũ, aliâs τὰ κατάγματα, id est, rupta seu fractiones legitur.*

Imprimis summorũ benefragrantium eorundem operimento elix.) *Sic Marcel. Verg. æmulati reddidimus, & si in exemplari Græco λεπτῶν legatur, & non λεπῶν, nolumus tamen hic asseuerantius quicquam adstruere, sed alijs discutiendum relinquere.*

FOL. CCCCLIX. VER. II.

Exhulcerat.) *Ita transtulimus ac legimus ἕλκοι. Habet autem Græcum exemplar, κακοῖ, id est, affligit.*

FOL. CCCCLXXXVIII. VER. IX.

Promptissimè exprimendo colligitur.) *Sic quidem in prima illa præcipitata traductione nostra transtulimus, ἐκχυλοῦται, quod est, exprimitur falsò, pro ἐκχυλοῦτ', id est, in bilem transit, legentes & conuertentes. Eo quod ἐκχολοῦτ' apud Gal. in eadem historia legebatur. In hac uerò secunda æditione, priore lectione improbata, sed non adeo euidenter expuncta, alteraq; margini commissa: promptißimè (uidelicet) in bilem conuertitur, typographi tamẽ tumultuantis incuria prior mãsit, et melior omissa est tralatio, non meo, sed illius delicto.*

FOL. DXXXI. VER. XIIII.

Iunci læuis.) *Legimus & cõuertimus hoc loco λεῖα, id est, læuis*

BIBLIOTECA

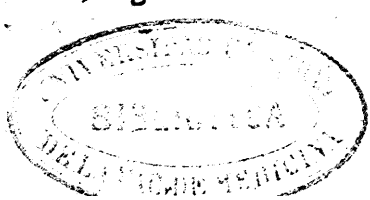

læuis ac plana, ubi legendũ nimirũ erat ἐλεῖα, *quod eſt, paluſtris.*

FOL. DXXXVII. VER. IX.

Stomachicis & hep. facult. confund.) *Quũ hoc in loco tũ aliàs ſæpenumero facultatis uocabulo pro cõfectura & cõpoſitione uſus eſt. Et ueteres* ἀλωάμεις, *hoc eſt, facultates ſeu potentia, ſuas confectiones minime inefficaces nuncupauerunt.*

FOL. DLXXI. VER. XXXIII.

Fecis uini deuſtæ.) *Græcum exemplar ita quidem, ſed falſò nimirũ, pro* σφεκλὸς λεκαυμένου, *pro* φελλὸς λεκαυμένε, *quod eſt, ſubæris deuſti habet. Eo quod tota inde compoſitio nomenclaturam obtineat.*

CAP. VIII. FOL. DLI. VER. XVIII.

Poliſ.) *In Græco enim exemplari noſtro, quod unicũ ad manus fuit & corruptiſs.* πολὶς *habetur. Apud Gal. uerò* φύλλα, *hoc eſt, folij legitur. Ibidem, lege: Succum uerò pa. atq; ſag. myrramq; contuſam malit. in pi. per no. mac. d. l. arida iniȷcito, melleq; optimo excepta, in, &c.*

ERRATA.

Pagina 1. uerſu 1. lege, Pauli Aeginetæ in ſuos de arte medendi libros Præfatio, &c. 8. graueolentia. 163 Antea uerò quàm ſe ueſtiant, pro, Cæt. iam ind. 65. & febres. 30. uer. 23. felleumq; magis. 53. uer. 31. uaſe duplici, ad. 57. uer. 94. cæteris uerò piſcibus. 70. 2. ſuminis. 94. ſitibũdæ, mero. dele, exercitæ. 104. exhibebimus. do racinorum, lege, pro doryenij. 130. ruta. 142. ferramẽtis exilibus. 135. entheaſticis. 143. 14. in ſuperciliorum uerò reſolutione, palp. 168. 21. Ireos aut ptiſanæ freſæ ſin. 173. 24. quatuor: adhæc gin. etiã canducit. Linament. &c. 179. 30. partes duæ. 192. elaborata difficiliſum. 194. rhus hyriaci. 211. 32. friatus. 217. 21. myſtro. 224. magnetis cæruleo colore. 231. Anũ. 232. ſaluiæ. 236. cruciatu uexantur di. 280. poſc. gel. imbuta complectantur. 304. 5. uel. 305. 34. expunge, lachrymæ & uirgulam. 315. curuatura. 319. caſia. pacatia. 333. 31. breuia omnino ſer. 458. 14. lang. inchoante. 488. 9. prompt. bilem cõuertitur. & 6. inſigne. 517. 13. compeſcunt. 523. 24. ſarxiphages. 518. 27. ut ille in aceto elixus; dentiũ cruciatus leniat, hi uno aduſtiones ig. 449. 5. potiſſimè. 531. 19. Succũ uerò patet, ſi myrrhamq; cõtuſum m. in p. p. n. ua. deinde læuig. arida iniȷcito, melleq; opt. except. in, &c. 574. 9. catapaſmata,

BASILEAE, PER BALTHASAREM LASIVM,
Menſe Auguſto, Anno M. D. XXXVIII.